

سچی پامنگان نور

مکان

مذکور

سیدی نوری

دین

فاروقی پرسوں یعنی

کردیتہ بے کرہی

منتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسىرى نوور

سەرچەمی پەيامەكانی نور

ع

شکەكان

بە دیعوززەمان

سەعیدی نورسی

دایناوه

فاروق رەسول يە حىا

كىردوو يە به كوردى

Nawrasi, Said

نورسی، سعید، ۱۸۷۶ - ۱۹۶۰.

تیشكه کان / بدیع الزمان سه عدی نورسی؛ و هرگیر فاروق رسول یحیی. -- تهران: احسان،

.۱۳۸۶

[۹۶۰] ص.

ISBN: 978-964-356-538-1

فهرستویی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: به صورت زیرنویس.

۱. اسلام -- اسماء الله، صفات خداوند الف. یحیی، فاروق رسول، ۱۹۵۰ - م. مترجم.
ب. عنوان.

۲۹۷/۴۸ BP۴۳۳/۷/۷

۱۳۸۶

۱۵۱۷۷-۱۵۱۷۸

کتابخانه ملی ایران

تیشكه کان

♦ مؤلف: بدیع الزمان سعید نورسی

♦ مترجم: فاروق رسول یحیی

♦ ناشر: نشر احسان

♦ تیراز: ۲۰۰۰ نسخه

♦ نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۶

♦ چاپ: چاپخانه مهارت

﴿ فروشگاه شماره ۱: تهران - خیابان انقلاب - رویروی داشگاه - مجتمع فروزنده - شماره ۴۰۶ - تلفن: ۶۶۹۵۴۰۴
﴾ فروشگاه شماره ۲: تهران - خیابان ناصر خسرو - کرجه حاج ناب - شماره ۱۱/۱ - تلفن: ۳۳۹۰۲۷۵۰

صندوق پستی: تهران ۳۸۵ - ۱۱۴۹۵

ISBN: 978-964-356-538-1

شایک: ۱۵۸-۵۲۸-۳۵۶-۹۶۴-۹۷۸

لشکر احسان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تیشكی دووههم^(۱)

دواهemin بدروبومی بهندیخاندی "نهسکی شهر" و
تیشكی دووههمی برپسکدی سی و یه کدم

ئەم تیشكە هەندى نارپىكى و ئالۇزىي ئاوىتە بۇوه، چونكە بەپەرى خېرايى دانرا و
بە خەتى ناخۆشى خۆم نووسرا يەوه لە بارودۇخىنىكىشدا كە بە دەست تەنگانە و
گىروگرفت و بىزارى يەوه دەتلامەوه، دواى ئەوهى كە برايانم لە بهندیخانەي "نهسکى
شهر" ئازاد كران و من بە تەنبا تىايىدا مامەوه.

والەم رۈزانەدا - واتە دواى شازىدە سال^(۲) - كە دەستم بە ھەلە گىرى و
پىداچوونەوهى كرد، بۆم دەركەوت كە ئەم پەيامە لە گۆشەي "تەوحيد" و "ئىمان" وە
لەپەرى هيىز و گۈنگىدىا يە.

(۱) بەلەم تیشكى يەكم - خوا يار بىت - لە كۆملە پەيامىنلىكى تردا بلاز دەكىنەوه. (وەرگىز)

(۲) واتە سالى ۱۹۵۲، چونكە بهندیخانەي نەسکى شهر لە سالى ۱۹۳۶ دا بۇوه. (وەرگىز)

حده‌تمین سرخی گوره‌ی تاییدت به نیسمی نه عزه‌می "الله أَحَدٌ" و،
حده‌تمین دانه‌ی شهش سرخجه‌کهی شهش ناوه‌کهی نیسمی نه عزه‌مه.

بیدار کردن‌وویهک

پس و ایه ئم پهیامه گهلى گرنگه، چونکه چهندین نهینی مهزن و واتای وردی ئیمان
دهره‌خات. جا ههر که‌سیک به وردبوونهوه و تیرامانهوه بیخونینهوه، به پشتیوانی خوا،
ئیمانه‌کهی خوی رزگار ده کات.

لهم رهه‌ی که - بهداخمهوه - لهم بهندخانه‌یهدا دهستم به که‌س نه گیشت، ئه‌وا
پاکنووس نه کرا و سه‌رلنه‌نی ننزوسرایهوه و نه متوانی داواله که‌سیک بکم پاکنووسی
بکات.

گهر دهه‌ویت ههر بز خوت پهی به مهودای نرخی ئم پهیامه و پایه‌ی بلندی بیهیت،
ئه‌واله پیشدا به روبوومی "دووه‌هم" و "سی‌هم" بخونینه‌رهوه که له سه‌ره‌تای
پهیامه که‌دان، پاشان کوتایی‌به که و مهسله کهی پیش خوی به وردی بخونینه‌رهوه، نجا به
هینی و له سه‌رخوبی موتالای ته‌واه‌تی سه‌رجه‌می ئم پهیامه بکه.

بسم الله الرحمن الرحيم
وبه نستعين

به‌هزی پیژنه‌ی روناکی‌یه کانی سرخینکی دره‌خشنانی ئایه‌تی پیروزی: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (حمد: ۱۹) و، به نیله‌هام و نامازه‌ی سویندیکی زانرا اوی پیغه‌مبه‌ری
خوشهویست ﷺ هه‌ستینکی‌یه کجارت جوان و ناسک و شریتم بهم "سرخجه" کرد.
ئم سرخجه سی "به روبوومی ته‌وحید" و، سی دانه له "داخوازی‌یه کان"ی و، سی
به‌لگه‌شی له "به‌لگه کان"ی گرتووه‌ته خو.

به‌لی، پیغه‌مبه‌ری خوشهویست ﷺ زوربه‌ی جار که سویندی ده خوارد ئه‌مه‌ی
دوویات ده کردهوه که دهیه‌رموو: "والذی نفس محمد بیده" ^(۱).

(۱) روی این ماجة عن رفاعة الجھي واحمد في مستذه (۱۶/۴): کان ﷺ إذا حلف قال: (والذی نفس محمد
بیده).

ئەم سویندە نەبەوى يە مەزىنە ئەوە دەردەخات كە فراوانىرىن بازنى كانى درەختى گەردوون و دوالق و دوورتىرىن پەلە كانى ئەو درەختەش لە ناواهندى توانتى خواي گەورەتى تاك و تەنبا و لە ئىپرە كېنى و يىستى ئەمودان. چونكە لە كاتىكدا كە گەورەتىن و بەرپىزتىرىنى بەدىھاتۇوان كە حەزىزەتى مەھمەدە پەلە خاۋەنلى خۇدى خۇى نەبىت و لە كەردارە كانىدا ئازاد و سەرىپەست نەبىت، بەلکو ھەموو كەردار و وەستان و جموجولىنىكى پابەندى و يىست و ئېختىيارى يە كىنكى تىرى غەيرى خۇى بىت، ئەوا دەپى هېيج شىئىك و هېيج حالت و بارودۇخ و چۈزىتى يەك، بازۇر "جوزئى" يان "كوللى" شى بىت، لە بازنى ئەو توانتى مەزن و وىستە گاشتى و ھەملايەنە بەدەر نەبىت كە دەوراندەورى ھەموو شىئىكىان داوه و ھەموو شىئىكىان گرتۇوه تەوه. جائىم سويندە نەبەوى يە رەوان و پېلە واتاقۇلە، تەوحىدىنىكى پەرورە دەگارىيى ھېننە مەزن دەردەپىت كە لەپەرپى مەزىنى و گاشتگىرىدا يە.

لە كۆملە پەيامى "سراج النور" (۱) سەد بەلگە، بەلکو ھەزار بەلگەي درەخشانىان سەبارەت بە چەسپاندىنى ئەم تەوحىدە هيتابۇ دەپۇوه. بۇيە چەسپاندىن و درېزەدان بە باسى ئەم راستى يە بەرزە بەو كۆملە پەيامى نۇر دەسپىرىن، بەلام لەم تىشكى دووهەمەدا بە پۇختى و لە ناواهندى سى مەقامدا ئەو پاستى يە ئىشانى يە مەزىنە رەۋون دە كەننەوە.

لە مەقامى يە كەمدا: زۇر بە پۇختى بە رەۋوبۇمى ئەو راستى يە ئەوحىد باس دە كەين كە چەندىن بەرۇبۇمى زۇر و زەبەندەي ھەمە كىنى ئەوتۇيان ھەمە كە لەپەرپى گەرنگى و ناسكى و لمۇزەت و رۇونا كىدان. ھاودەم لە كەنەل ئامازە كەردندا بۆ ئەو چىز و ھەست و نەستانە ئىخۆم كە مەيان بۆ وەرگەرن و نۇشى ئەم بەرۇبۇۋانە دايى بەر.

لە مەقامى دووهەمېشدا: سى خوارىسار و ھۆزكار بۆ ئەم راستى يە بەرزە رەۋون دە كەننەوە. خۇزەر چەندەش ئەمانە سى ئاخوازان بەلام لە ھېزى و پىزى سى ھەزار خوازىار و ھۆزكار دان.

لە مەقامى سى ھەمېشدا: تەنها سى نىشانە ئەو پاستى يە درەخشانە ئەوحىد باس دە كەرىن، بەلام ئەم سىيانە - لە پاستىدا - لە ھېزى سى سەد نىشانە و بەلگەدان.

(۱) كۆملە پەيامىنىكى نۇرە كە كەم پەيامانە ئەخۇز گرتۇوه: موناجات، بىماران، پىران، پەلە كانى ئايەتى: «حَسِبْنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ» (تىشكى جوارەم)، حىكىمەتى خۆزىەندا دان لە شەيتان، پەنخەرە كان، بەرگرى لەخۇز كەدىن مامۇز سىتا نۇرسى لە بەندىخانە ئەنلى، نىشانە كانى قىامەت (تىشكى پېشىم)، ھەرۋەھا چەند ياسىنىكى تىرى پەيامە كانى نۇرور. (وەرگىز)

مهقامی یه که م

به رو بومی یه که م

"جوانی" ی خواوهند و "که مال" ی پروردگار له ته وحید و یه کتاییدا دهرده کهون. ئه گهر ته وحید نه بایه ئه و گهنجینه ئهزه لی یه همر شارراوه و پنهان ده ما یمه و. به لئن، گهر له ئاوینه ه ته وحیددا و به هزی یه کتایی و نوری دره شانه وهی ناوه جوانه کانی خواوهند و نه بیت، که له روخساری همه مو جوزئیاتی ئه په بری لق و پله کانی دره ختی بونه و راندا ههن، ئهوا همر گیز جوانی و که مالی نه پراوه و نیعمته بی سنوره کانی خواوهندی پروردگار و صمه مد و میهره بان ناینرین و ده رنا کهون.

بۇ نمۇونە: ناردنى شیرینکى پوختى خاونىن لە نیوان خوپىن و سیخورى زېنده ورە و بىز شیرە خزورىتکى ساوا و بچووك کە خاوهنى هيچ هىز و توانايەك نى يه و ئەم ناردنەشى همر لە حسابدا نه بوبو، ئەم کاره - خزى لە خزىدا - کارنیکى جوزئى يه. بەلام هەر ھیندەي کە بە روانىنى "ته وحید" سەيرى ئەم کاره جوزئى يه دە كریت، ئهوا جوانىي هەميشەبى سۆز و میهره بانى خواوهندى میهره بان بە جوانلىق كە مال و درە خشانى لە ژياندى دەراساي گشت مەمال و بىچوراوانى سەرانسەرى جىهاندا دەيىزىت، هەر وەك لە سۆز و شەفەتە لە رادە بە دەرەدا بەرجەستە دەبیت کە دەوراندەورى ئەم ساوا و بىچوراوانى داوه و دايکانىانى بۇ گۈپىر ایه لە ملکەچ كردوون..

بەلام ئە گهر لە روانگەي ته وحیدە و سەيرى ئەم کارى شىرناردنە نە كریت، ئەوا ئە و جوانى يه درە خشانە بە ته اوی ون دەبیت و هەر گیز دەرنا كەمۆيت. چونكە ئەم ژياندى جوزئى يه - لە كاتىكى وادا - دەدریتە پال "رېكەوت" و "سروشت" و "ھۆ كاره کان". دىاره ئەو كاتەش نرخ و ماهىيەتە كە خزى لە دەست دەدات.

ھەر وەها بۇ نمۇونە: كاتىك لە روانگەي "ته وحید" وە سەيرى چا كبوون وە وە كەسىك لە نە خۆشى يە كى سەخت دە كریت، ئەوا بە درە خشانى و ته او وەتى جوانىي ئەم شەفەتە بە سۆز و میهره بانە دەر دە كەمۆيت کە بە سەر رۇوي بە خشىنى شىفاوە دەيىزىت بۇ هەمو بىمار و نە خۆشە کانى ئەم نە خۆشخانە گەمورە بەي کە ناوى "گۆزى زەوي" ئى لى نراوه و دەرمان و چارە سەرى شىفابە خشىيان بە هان اووه دە بېرىت لەم دەرمانخانە گەورە بەي کە ناوى "جىهان" ی لى نراوه!

بلام گهر ئەم کاره جوزئى يەي "شيفابەخشىن" كە به زانست و به سيرەت و هەست و شعور ورەوە ئەنجام دەرىت، بە روانىنى تەھيد سەمير نەكربىت، ئەمما چاکىبونەوە و شيفاى نەخۇشى دەدرىتە پال تايىەتكارىي دەرمانە بىن گىان و زيان و هيزە كەو كويىرە كان و سروشتى كەر و لال. ديارە لە كاتىنلىكى وادا ئەو بەخشىشە مىھەرە بانى يەي پەروەرد گار نى خۇ ماھىيەت، حىكمەت خۇي يە تەم، اوهە لەدەست دودات.

به بونهی ئەم شوين و مەقامووه، سەرخىنچى ناسكىم لە ئىوان سەرخىنچە كانى سلاۋاتىدالىم
لەسە، تىغەمە، عەلە هاتوهە ياد، واللە ھدا، وونە دە كەمەووه:

نهم سلاواته‌ی خواره‌ه له‌لای شافعی مزه‌به کان گه‌لی به‌ناو‌بانگه و زور‌جار دوپاتی ده‌که‌نموده و له دوازی زیکر و ویرده کانی نویزه‌ه ده‌خونینن:
 (اللهم صل علی سیدنا محمد و علی آل سیدنا محمد بعدد کل داء و دواء و بارك وسلم علیه و علیهم کثیراً کثیراً).

ئەم سللاواته پیروزه گەلنگە. چونکە حىكمەتى بەدىيەتىنى مەرۆف و نەھىنى
زۇرى و هەممە لایەنی توانا و لىيەتە كانى لەۋەدایە كە لە ھەممۇ كات و سات و
خولە كىكىدا هاتا بۇ بەدىيەتەرەي بەخىشىنەدەپ مىھەرەبانى بىيات و لىيى بلالىتەمەد و
شۇ كەرانە و حەمد و سوپاسى بىز ئەنجام بىدات. جا بەھېزىتىرىن پالسەرە كارىگەر و
ھاندەرە كارامە كە مەرۆف بۇ لالانەوەي بەرددەم حوزەورى خواوهند بىداتە بەر تەنھا
دەرد و نەخۆشى يەكانە، ھەرۋەك جۇرەكەنلى شىيفا و دەرمان و چارەسەر و
چاكبۇونەوە كانىش لە پىشە كېيى ئەو نىعەتە خۆش و بەلەزەتائىمەد دىن كە بە شەوق و
تاسەمەندى يە كى تەواوەتى يەوە مەرۆف دەخەنە شۇ كەرانە بېزىرى و سوپاسكۈزارى و
منەتبارىي خواوهندەوە بەھەممۇ و اتايە كى ئەم شۇ كەر و سوپاس و منهتبارى يە. لەبر
ھەممۇ ئەمانە، ئەم سللاواته پیروزە كە لەسەر پەغۇمەر ^{ئەلەك} دەدرىت، نەخىنلىكى بەرز و
واتايە كى قۇولى لەخۇ گەرتۈرۈ.

نه نانه هر کات که ده لیم: "بعد کل داء و دواء" بهو په بی رپونی و ناشکرایی هه سست به "بوون" و شه فقهتی کامل و میه ره بانی تمه او هتی و به رز و فراوانی شیفابه خشی راسته فقینه ده کم له به خشینی دهر مان و چاره سه ری یه کانی هه مهو نه خوشی و ده رده مدادی و معنی هوی یه کانی سر انسه ری زه ویدا، که به نه خه شخانه بی که گه وره و ف او آن، ده بنم.

ههروهها بزمونه: گهر له روانگه‌ی ته وحیده‌وه سهیری به خشینی ئارامی و ئاسووده‌ی ئیمان بکریت به دلیلک که گیرزده‌ی چهندین نازاری مهعنوه‌ی و ترسناکی

گومبرایی برویست، ئوائەم روانىنە والەو كەسە تەنبا و دەستەوسان و فانى يە دەكات كە بىيىت بە بەندەيدە كى قىسىبىز كراوى پەرسىزاوه مەزىنە كەى خۇى كە پادشاي گەردوون و پەرورەد گارى هەموو جىبهانە كانە. هەروەھا بەو ئىمانە بەختەورى يە كى ھەمىشەبى و مولىكىنى كى نەپراوهى لەپەرى فراوانى و جوانى و خانىيە كى ھەتاھەتايى بىنى دەبەخشتىت. تەنانەت ئو روانىنە والە هەموو ئىماندارىك دەكات كە - ھەرىيە كەيان بەپىپى پەلەي خۇى - لە لوقى و كەرەم و بەخشىشە گشتى و بەردەوامەيان پى خەلات بىكىرتىت..

بەم جۈزە و لە رۈوى ئەم نىعەمت و چاكە كارى يە كىجار گەورەيدا، بەلتکو لە سىما و رۇخسارى جوانىسى خاواهنەن چاكە و بەخشىشى رەھادا، ئو جوانى يە ئەزەلى و ئەبەدى يە دەبىزىت كە ھەر گىز فەنا و نەمان توخنى ناڭمەيت. تەنانەت يەك بىرىسکانووهى درەخشانى ئو جوانى يە هەموو ئىمانداران دەخاتە ملکەچى و گۈزىيەلىبى فەرمانە كانى ئو خواوهندە، بەلتکو ھەندىكىيان دەكات بە شەيدا و ئەمۇيندارى ئو جوانى يە.

بەلام ئە گەر لە روانگەى تەوحىدەوە سەيرى چاكە كارى و بەخشىشى ھېدايەتدانى ئو كەسە نەكىرىت، ئوائىمانى جوزئى ئو تاکە كەسە دەدرىتە پال خودى خۇى - وەك ناھقۇرۇھە مۇعەزىلە كان پىيان وايە - يان دەدرىتە پال ھەندىك لە ھۆز كارە كان. دىيارە ئو كاتەش ئو گەوھەرە رەھمانى يە بەنرخەى كە جىگە لە بەھەشتى ھەمىشەبى ھىچ شىتىك لە نىرخ و بەھايىدا دەرناچىت، دادەبەزىتە ئاستى پارچە شۇوشەبە كى بىن نىرخ و بەها، دوای ئوھەى كە پۇلى ئاوېتىيە كى دەگىزپا بۆ دەرخستن و دانەوھە بىرىسکەيە كى جوانى يە كى خاونىن و موقەددەس.

بەم جۈزە و بە وىنەي ئو سى نۇونىيە، ھەزاران جۈزى جوانىسى خواوهندو سەدان ھەزار چەشىنى كەمالى پەرورەد گارەن كە لە روانگەى تەوحىدەوە دەرده كەمۇن و مەۋەھەنلىقىنى دەگەن دەنە دى و دەچەسپىن. چونكە ئو جۈزە جوانى يە خوايى و كەمالە پەرورەد گارى يانە لەو حالاتە جوزئى يانە بىچوو كەرىن شتى جوزئىدا جىنگىر بۇون كە لەپەرى بازنهى "زۇرى" ئى ناو بۇونەوەر انداز.

جا دەركەوتى ئەم جوانى و كەمالە خواوهند لە بىنى تەوحىدەوە بۆ دەنە كان و ھەست بىن كەردىيان لە گىيانى مەۋەھەنلىقا، ھانى هەموو ئەمەيان و پىاواچا كانى خاونىنى داوه كە

شیرینترین چیز و به تامترین و خوشترین روزی معنی وی خوبیان له زیکر و دوپات کردنهوهی و شهی تهوجید: (لا اله الا الله) دا بدوزنهوه.

ئنجا له بھر نهودی مهزنی گمۇرەبی خواوهندو شکۆمندی يە كەی و سام و همیهتی پەروەردگاری يە صەمدانی يە كەی لە و شهی تهوجیددا دىتە دى، ئەوا پېغەمبەر ﷺ فەرمۇوهتى:

(أفضل ما قلت أنا والنبيون من قبلِي: لا إله إلا الله^(۱)).

بەلنى، يەك دانە بەر و يەك دانە گول و يەك دانە بۇوناکى، ھەر يە كەيان بە وينە ئاوینە يە كى بچۈوك، رۆزى يە كى سادە و نىعمەتىكى جوزنى و چاكىمە كى ئاسابى دەردهخەن. بەلام بەھۆى نەھىنىي "تهوجید" وە ئەو ئاوینە بچۈو كانە راستەخۆز لە گەل ھاۋچەشەنە كانىاندا يە كەدەگەن و شان بە شانى يە كەتپال بە يە كەمە دەدەن تائە و "جۈز" دەبىت بە ئاوینە يە كى فراوانى يە كىچار گەورە و جۈزىكى جوانىي خواوهند دەردهخەن كە بە دروشاھە يە كى تايىھەت بەو "جۈز" دەرىدا دەرەدە كەھىت. ئىتە بەم شىۋە يە و لە ئاوەندى ئەو جوانى يە فانى و كاتىيە و نەھىنىي تەھوجید جوانى يە كى باقى و هەميشەن دەرەخات. بەو واتايە كە ئەو شتە جۈزى يە بەھۆى نەھىنىي تەھوجیدە دەگۈزۈت و دەبىت بە ئاوینە يەك بۇ تىادەر كەھوتى جوانىي خواوهند، وەك مەولانا جەلالەددىنی پۇرمى^(۲) و تۈۋەتى:

(۱) جزء من حديث: (أفضل الدعاء يوم عرفة وأفضل ما قلت أنا والنبيون من قبلِي: لا إله إلا الله وحده لا شريك له) رواه مالك عن طلحة بن عبد الله بن كثير مرسلاً، وأخرجه الترمذى وحسنه عن عمر بن شعب عن أبيه عن جده بلفظ: خير الدعاء يوم عرفة وزاد: له المثل وله الحمد وهو على كل شيء قدير، ورواه البيهقي عن أبي هريرة بلفظ: أفضل الدعاء دعاء يوم عرفة وأفضل قولي وقول الآباء قبلي لا إله إلا الله.. (كشف المفاء / ۱۵۳) وأخرجه الأصبهانى في الترغيب (۱/۲۳۱) بلفظ مقارب عن عمرو عن المطلب كما في الصحيحه / ۸۰۷ و قال هذا مرسلاً حسن الإسناد وحسنه لشواهد. وانظر موطأ الإمام مالك برقم ۵۰۰ و ۹۵۵ و صحيح الجامع الصغير وزيادته برقم ۱۱۱۲.

(۲) مەولانا جەلالەددىنی بۇمى لە شارى (بەلخ) لە دايىك بۇوه و لە شارى (قونىيە) شىكۈچى دواىي كردووه. لە تۈوان سالە كانى: (۴-۶۰۴/ ۱۲۰۷- ۲۷۳- ۶۷۲) دا زاۋاوه. لە فېقەي حەنەفى و سەرچەمى زانستە كانى بۇزگارى خۆيدا زانايە كى بەناوبانگ و بەتوانان بۇوه و، دواى وەفاتى باو كى لە سالى (۱/۶۲۸) دالە چوار قوتاڭانە شارى "قۇيىھ" دا دەرسى و تۈۋەتەوە. باشان رىيازى تەسەرووفى گەرتۈۋەندىر و (شەمسى تېرىزى) لەم بوارەدا بىابىي كردووه. باشان تەرىقەتى "مەولەوى" دامەززەندووه. گەلىن بەرەمى دواى خۆزى بەجى هيشتىروه، وەك (فەي ما نىيە، دىوان شىڭ تېرىزى، كە پېشى دەوتىرى: دىوان كېرىز) بەلام بەناوبانگزىيان (مەنھەوبىي مەنھەوبىي) يە كە بىست و شەش هەزار بىتى شىعرە بە زمانى فارسى و، بۇ چەندىن زمانى جىھانى

آن خیالاتی که دام اولیاست عکس مهرویان بوستان خداست^(۱). به لام گهر له روانگه و دیدی ته و حیده و سهیری ئهو جوانی به نه کریت، واته گهر نهینی ته و حید نه بواه، ئهو ائه و بهره جوزئی یه شتیکی به رباد و تاک و دابراو ده بورو له هاوچه شنه کانی و، ئیز ئهو جوانی به خاوین و کماله بمرز و بلنده ده رنده که موت، ته نانهت ئهو بریسکانه و جوزئی یهش که پیشه و ده بریسکیتله، ئهویش ده کوژایمه و و بهزایه ده چوو و سمه ره خوار هله لده گهرا یمه و له نرخ و بههای ئه لاما سی گرانبه هاوه داده بمزی یه ئاستی وردہ شووشی شکاری بی نرخمه و.

ئیز بمم جوزه و بههی نهینی ته و حیده و: "که سایه تی" یه کی په روهر دگاری و "سیما" یه کی معنیوی ره حمانی - له بروی حمهوت سیفه ته کانه و - و کز بونه و و چربوونیکی "ناوه جوانه کان" و دره و شانه و یه کی "ده ستیشانکاری" یه و که سهی که به گوفتاری: *﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾* گفتون گمی له گهل کراوه، له سه رجه می زینده و راندا ده رده که ویت که - له راستیدا - چهند به ربو و منکن له دره ختنی بدیهاتو و انمه شور بونه تمه و. به لام به پیچه و انمه و، واته گهر نهینی "ته و حید" له ثارادا نهینیت، ئهو ادره و شانه و یه که سایه تی" و "نه نایابی" و "سیما" و "ده ستیشانکاری" یه هینده فراوانی گهار دون فراوانی به دهست ده هینیت و بلاو ده بیته و، ئیز وردہ وردہ ده تویته و و له برقاودا و ده بیت و نامینیت. دیاره ئهو کاته شه مه گهر ته نهها بز دلانی خاوون به سیره و بینابی یه کجارت فراوان، دهنا له لا یه هیچ که سینکه و نابینین و برقاون ناکمون. چونکه "مه زنی گهوره بی" ("عظمۃ الکبریاء") په دهیه ک به سه ره خویدا داده دانمه و که ئیز "دل" یه مو که سیک نه تو ایت بیینیت.

بمم جوزه و بههی نهینی ته و حیده و، زور به بروني و ناشکاری و له رئی سه رجدانه و له زینده و ره جوزئی بانه، ده رده که ویت و ده از نیت که: بدیهینه ره که بان

و هر گهی راهه و بورو بههی بلاو بونه و یه ناو بانگی مولانا له سعر تاسه ری جیهاندا. بز زانیتی در نیزه هی زیانی بروانه: (مولانا جلال الدین الرومي في حياته و شعره، تأليف: الدكتور محمد عبد السلام الكفافي، دار النهضة العربية، بيروت، ۱۹۷۱) همروه ها بدرگی یه که می: (رجال الفکر والدعوه في الإسلام) نووسینی خوالیخو شیبوو (السيد أبو الحسن الندوی). (و هر گنیز)

(۱) بروانه: (مثنوي معنوی ۱۶/۱ چاپ انتشارات علمی). ماموزتا مهلا مه مه دی شلماشی بمم جوزه و خواره و بزی کردم به کوردی:

نه خیالانه که داوی نهولیان عه کسی مهرو و بیانی بینستانی خودان!

(و هر گنیز)

دهیانبینیت و ناگای له حالیانه و گونی له دهنگیانه و چونیشی بویت همراه به چونیتی به وننه و شیوهیان دهنخشینیت. ئیتر له پشت په ردهی "بديهیزراوی" و "دروستکراوی" ئی زینده ورهوه: "برجهستهبوون" و "دهستیشانکاری" ئی کی معنهوی له پیش چاوی بینایی و به سیره تی ئیماندا درده که ویت که له لایمن به تو ایاه کی خاوهن ئیختیار و بیستان و زانین و بیننه وئه نخام ده دریت. به تایه ت له نیوان زینده و رانداله پشت په ردهی "بديهاتوروپی" مرؤفه و زور به روونی و به هوزی نهینی ئیمان و تموحیده وئه و بر جه سته بوونه معنهوی و دهستیشانکاری يهی "تهنایی" ئی خواهی گهوره له بناغه کانی ئه و بر جه سته بوون و دهستیشانکاری يهی "تهنایی" ئی خواهی گهوره له مرؤقدا همیه، که بريتین له: زانست و توanst و ژیان و بیستان و بینین و اتاكانی تری هاوچه شنیان. ئیتر ئم نمودن انه ئامازه بز ئه و بناغانه ده که..

چونکه - بز نمودن - ئه و که سهی که ههستی بینینی لەناو سمری مرؤقدا داناوه، ئه و ههستی بینینه و بیزاوه کانی ئه و بیننه ش - که ئمهش و اتایه کی ورد - دهیتت ئنجا ههستی بینین ده به خشیت! به لئى، ئه و چاوللکه سازهی که چاوللکه يه کت بز دروست ده کات له پیشدا گونجاوی چاوللکه که بز چاوی تۆ ده بینیت و لینکی ده دانمه و ئنجا بز دروست ده کات.. ههروهها ئه و که سهی که ههستی بیستن بز به دی دهیتت بن هیچ گومانیل ئه و شنانه ده بیستت که گونی مرؤف دهیانبینیت، ئنجا ئه و ههسته به دی دهیتت و به مرؤفی ده به خشیت.. بەم جزرە پاشماوهی سیفه ته کانی تر بز سمر ئه مانه قیاس بکه و بەم بین يه لینکیان بدەرهوه.

ههروهها مرؤف نەخشونیگار و دره و شانوه کانی ناوه جوانه کانی خواهی گهوره ئیدایه. که واته مرؤف بەم نەخشونیگار و دره و شانوه شایه تی لە سمر ئه و اتا خاونین و موقدده سانه ده دات.

ههروهها مرؤف به: لاوازی و دهسته وسانی و هەزاری و نەزانینی خۆی، به شیوه يه کی تر ئەرك و پۇلی ئاونیندیه کەنخام ده دات. چونکه بەم سیفه تانهی خۆی شایه تی لە سمر سیفه ته کانی ئه و که سه ده دات کە بەزهی بە لاوازی و هەزاری يه کەيدا دېتھو و بەهانای دهسته وسانی و كۈلەواری يه كەيدو دەپروات. واته شایه تی لە سمر: توanst و زانست و ويست و سەرجمە سیفه ته شكۈداره کانی تری خواهی گهوره ده دات.

که واته به هوزی نهینی تەوحیده و هەزار و يەك ناواي جوانى خواهی گهوره لە پەرى بازنه کانی "زورى" و لە جوز ئیياته يه كىجار پەرتەوازه کان و لە نامىلکە بچوو کانه شدا

که پیمان ده و ترینت "زینده و هران" به چزو پری کفر دهنده و، ئنجا زور به روونیش به هزی نهیئنی ته و حیده و ده خوینتریشم و. بؤیه کردگاری دانا گملنی به زوری نوسخه زینده و هران ده گریته و، به تایبەت و ردیله کانیان که به چەندین شکل و شیوه جوز او جوز زوریان ده کات و به هممو لایه کدا بلاویان ده کاتمهو.

ئو شته که منی بەرەو راستی ئەم "بەرەبومى يە كەم" دایە بەر و منی گەياندە ئەم راستی يە، هەست و نەستىكى تاموچىزى تایبەتى خۆم بۇو كە بهم شیوه يە خوارەوە بۇو:

لە بەر ئەوهى سۆزىكى پەرەسەندووی زياد و شەفەقەتىكى لەرا دەھرم تىدا يە، گەلىن بەزەيىم بە حالتى زینده و هراندا بە تایبەت خاوهەن هەستان بە تایبەت تر مەرۆف و لە نیوان ئەوانىشدا بە تایبەت ستم لىكراوان و گىرۇ دەبۈوانى دەستى بەلا و موسىبەتە کاندا دەھاتمهو و، حالتى ئowan سۆز و شەفەقەتى منى دەھەڙاند و دلى دەگۇوشىم و ئازارى دەدام..

لە ناخى دەلمەوە دەمۇت:

ئو ياسا بەرەدو امانەي کە لە جىهاندا دەست بە كارن گۈنى يان لە گىرو گىرفە كانى ئەو هەزار و بىن ندوا و دەستە و سانانە نى يە. هەروەك توخە كان و بۇوداوه كەر و لال و زالە كاپىش هاوار و گىريانى ئowanە نايىستن. ئايا ئىز هېيچ كەسىك نى يە كە بەزەيى بەم حالە پەرىشانە ياندا بىتەوە و فريايى كاروبارى تایبەتى ئowanە بكمونىت؟ گىانم لە ناخى خۆزىدا ئەم هاوارەي دەكرد. هەروەها دەلم بە هەموو ھېزىنکىيە دەنگى لىنى هەلدەپى و دەبۈت: ئايا خاوهەنېكى راستەقىنە و بە كەرەم نى يە سەرپەرسەتى ئەو بەندە يە كچار جوان و رەنگىن و مال و سامانە تەواو بەنرخ و خۆشەويستە يە كچار موشتاق و منهبارانە بىكات؟

وەلامى تىر و تەسلى ئەوتۇز كە مايمەي دلىيابى و ئاسوودەبى و قەناعەتى تەواو بىت و داد و فريادى "گىان" و هاوارى "دل" مەنۈر بکاتەوە، برىتى يە لەوهى كە: ئەو بەندە خۆشەويستانە والە ئىز پالەپەستۇزى ياسا گىشتى يە كانى بە خىشندەي مىھەربانى شىڭەمنىدا دەنالىيەن و هاوار لە دەست ھېيش و لىدانى بۇوداوه كان دە كەن، خواوهندى مىھەربان بە هزى نهیئى تەوحيد و لە سەرەووی ئەو ياسايانە و چەندىن چاكە كارى و فريايگۈزارى و پەرەردگارىتى تایبەتى و راستەخۆز بە هانما و فريايى هەموو شتىكەوە دەنيرىت و پىيان دەبەخشىت و، هەر بە زاتى شىڭەندى خۆزىشى

کاروباری ههموو شتیک رایی ده کات و، گوئی له سکالاًی ههموو خاوون گیرو گرفتیک ده گرتیت و، هر ئه و خراوهنده میهره بانشه که خاوونی راسته قینه ههموو شتیکه. لهو کاتوه که ئه نهینی بهم له قورئان و نوری ئیمانه و دهست کموت و پیم زانی، ههستم به شادمانی و خوشحالی يهك کرد که سرانسری گیان و هنامی گرتده و، ئه ناؤ میندی يه روش و تاریکه شن ناما و پشنى هەلتكرد.

ئیز ههموو زینده و هریک له پیش چاومداره رووی پەیوهندی بیونیمه و بهو خاوونه شکزمهندی و بهندایه تی کردنی بۇی، هەزاران پلهی بەرزى گرنگى و نرخ و بھای بەدهست هینا. چونکه ههموو کەسیک شاناڑی به شەرەف و پله و پایه گەورە کەی و ئه کەسەوە ده کات که سەر بەوه، هەروەك شاناڑی به ناوبانگە کەیمە دەکات. کە ئەمەش عىززەت و فخر و شاناڑی له لای خۆبىشى بەرھەم دەھینیت.

بىن گومان ئەم نوری ئیمانه کە ئه نىسبەت و پەیوهندی و بهندایه تی يەی پەرە پىن داوه، والە مېرۈولە ده کات کە بە هيىزى ئەو نىسبەت و پەیوهندی يە بە سەر فېرۇمۇنىڭدا زال بىت. تەنانەت بوارى ئەمەيە کە شاناڑى يەك بەو پەیوهندى يە و بکات کە هەزار جار له شاناڑىي ئەمەيە زىاتى بىت کە خۆى بە سەربەست و بىن خاوون دادەنا و شاناڑىي بە فېرۇمۇنە كانى باپرى و مولكى ميسەرە دەكرد کە فخر و شاناڑى يە كى وەھايە لە دەرگاى گۇزدا تارىكايى بە سەردا دىت و تەواو دەيت..

ھەروەها مېشۇولە دەتوانىت بە پىشاندانى شەرەفمەندىي ئەو پەیوهندى يە فەخر و شاناڑىي ئەمەررۇدە لە تاۋىبەرىت کە لە سەرەمەر گىدا بۇی بۇو بە خەجالەتى و سزا و نازار.

بەم جۇرە ئايەتى پېرۇزى: «إِنَّ الشُّرُكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ» (لقمان: ۱۳) ئیمان دە گەيەنیت کە "شىرك" سەتمىكى ئابرو بەرى لە خۇدا ھەلگەر تۇوو. چونکە لە بەر ئەمەيە دەستدرېتى بىز سەر ماھە كانى هەموو بۇ نەورىنىك و سوو كايەتىش بە شەرەف و كرامەتى دەکات، ئەوا تاوانىنىكى هيىنە گەورە و چەپلە کە جىگە لە ئاگرى دۆزەخ ھېچ شتېتىكى تى ئەم تاوانى شىركە باك ناكاتوه.

دوروهه بەرروبوومي تەوھيد

ھەروههک بەرروبوومي يە كەم پۇوى لە زاتى موقىددەسى پەرور دگارى ھەموو
جىهانە كان بۇو، ئەم بەرروبوومەش بۇوى لە زات و ماھىيەتى گەردوونە.
بەلى، ھەر بەھۆى نەھىنى تەوھيدەوە كە:

كەملاات و تايىھەندى يە كانى گەردوون دىنە دى و .. كارمەندى و ئەركە بەرز و
بلنده كانى بۇونەوران دەزازىن و .. ئەنجامى بەدىيەتىنى بەدىيەتاوان دەردە كەۋىت و ..
گۈنگىي دروستكراوان دەزازىت و .. ئامانچە خوايى يە كانى ناو ئەم جىهانە ئاشكرا
دەبن و .. حىكمەتى بەدىيەتىنى زىنەدەوران و نەھىنى بۇونى خاۋەن ھەستان
دەردە كەون و .. بۇوه خەندان و جوانە كانى مىھەربانى و حىكمەتە كان لە پشت سىماى
گۈز و تسوورەي ئەم بۇوداوه زال و بۇو خېتەرانەي ناۋەندى ئالىگۈزى
سەرسوورەنەرە كان، دەپىزىن و .. دەزازىت كە ئەم بۇونەورانە لە پشت ئاسۇي فەنا و
نەمانەو ئاوا دەبن و ئەم جىهانە بىزراوه بەجى دەھىلەن، لە بىرى خۆيان گەللى جۆزى
"بۇون"ى وەك ئەنجام و ھەمويە و ماھىيەت و گىان و تەسبىحاتە كانىان بەجى دەھىلەن، ئىنجا
لەم جىهانە كىزج دەكەن.

ھەروهە بەھۆى نەھىنى تەوھيدەوە دەزازىت كە:

سەرانسەرى گەردوون كەنېنىكى صەمدانىي ئەوتۈيە گەلىنى واتاي زۇر و زەبەندە و
قوولى لەخۇز گەرتۈوه و .. سەرجمى بۇونەورانىش كۆمەلە نۇوسراوينىكى خواۋەندى كە
لۇپەرى ئىعجازادان و .. ھەموو چىن و دەستە و تاقمە كانى بەدىيەتاوانىش چەند
سەربازىنىكى پەرور دگارىن كە لۇپەرى سام و شىڭز و رېنکوپىنكىدان و .. ھەموو تىرە و
ھۆزىنىكى دروستكراوانىش ھەر لە مىكىرۇب و مېرۇولەوە تا دەگاتە كەر كەدەن و ھەلت و
ھەسارە گەپۇ كە كان ھەموويان كارمەندى سەرقال و لېپراون بىز كارە كانىان كە بە
فەرمانى پادشاھ ئەزەلى ئەنجامى دەدەن.

ھەروهە بەھۆى نەھىنى تەوھيدەوە ھەموو شىتىك لە بۇوى نىسبەت و پەيمەندى
كەردىنه و بە خواۋەندەوە و لە پىنى ئەنجامدانى ئەركى "ئاۋىنە" وە، بەھايە كى ھېنەدە گەورە
بەدەست دەھىنېت كە ھەزاران جار لە نىرخ و بەھاى خۇزى زىباتر بىت و .. نەھىنى
داخراوى ئەو پەرسىيارە سەرسوورەنەش دەردە كەۋىت كە دەلىن: لافاوى

بۇونەوران و كاروانى بەدىھاتۇوان لە كويىۋە دىن؟ بەرەو كوى دەرۈن؟ بۇچى هاتۇون و
چ كارىئىك دە كەن؟

هموو ئەمانەش بى نەھىنى تەوحىد نايەندى. چونكە ئەگەر تەوحىد نەبوايە ھەمۇو كەمالات و تايىەتىنىدى يەناوبراوه كانى گەردۇن پەرده تارىكى يان بەسەردا دەھات و ئەو حەقىقەتە بەرزانە ھەتلەدە كەراننەوە و دەبۈن بەشىنانى دەرى خۇيان.

بم جزوره دهر که وت که شیرک و کوفر تاوانیکی هینده چه پهلهن ده ستدریزی بز سه
که مالاتی برونه و ران و مافه بمرزه کانیان و همه مورو حقیقته بلنده کانیان ده کهن. بزیه
برونه و ران و تهناههت ئاسمانه کان و زه ویش رق و قینیان له ئه هلی شیرک و کوفر
ده بینته وه و توحه کانی گهردو نیش بز له ناو بردنی کافران و موشريکان يه کده گرن.
ئمهه تاقهومی حهزره تی نووح - دروودی له سهه بیت - نو قمی ئاو ده کهن و، قمهومی
عاد و سهمود دیش سزا ددهن و، فیرعون و موشريکانی هاو چه شنیشی به خنکاندند و
نفرؤ کردن له ناو ده بهن. تهناههت دوزه خیش رقیکی هینده توندو تیزیان لئی هه لدھ گریت
که وخته له رقدا له توبهت بیت، و هك ده قی ثایه تی پیروز فرموده بیه:

﴿كَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ﴾ (الملك: ٨).

بهانی، "شیرک" سووکایه‌تی کردنیکی چه پله به گهردون و دهستدریزی به کی گهوره‌یه له‌سهری و داشکاندنیکی زوره‌له به‌ها و شان و شکوزی، چونکه ثینکاری‌ی حیکمه‌تی به‌دیهینان ده‌کات و دان به کارمه‌ندی و ئەر کە مەزنە کانی به‌دیهاتو و اندانانست.

له نیوان ههزاران غریب نهاده اندام از این بزرگ تنهایی که نموده بیان ده کهین: له روانگهی نهینی تحویله و "گهردوون" و که ملائیکه تیکی به مرجه ستهی هینده گهوره واپسی که سه دان ههزار تنهایت به ئندازه ی ژماره ی جزره کانی بونمه و ران سمر ی بیت. همراهی لهو سه رانش سه دان ههزار بدلکو به ژماره ی دانه دانهی لهو جزورانه دهمی بیت. هممو یه کیک لهو ده رانش سه دان ههزار، بدلکو به ژماره ی ئامیر و ئندامه کانی دانه دانهی لهو جزره بونمه ور و به ژماره ی بهش و ئهندام و خانه کانیشی مان لهو ده رانه دا بیت..

جا ئم گه ردوونه ز به لاح و بدیهیتر او ه سیر و ملاییکه ته گهوره به به ندازه هی ئم زمانه له ژماره بدهار انه ته قدیس و ته سیحاتی کردگاری شکوهمند ده کات. که واته

گردون له پلهیه کی به کجارت هر ز و مزئی بهندایه تی و هک بهندایه تی به کهی حهزره تی نیسر افیلداه، دروودی له سه ر بیت.

هروهها نم گردونه به هزی نهینی تموجده و هک کنلگدیه ک وایه که گدلی به رو بوم و داهاتی تابلنی زور بز جیهانی دواهی و منهزلگا کانی ئموی ئاما ده ده کات و .. به وینه کار گمیه کی گهوره وایه که پنداویستی به کانی چهندین چین و دهسته ناو خانه بخته و هر ده کات له و کردارانه مرفه که پرن له داهاته کانی تممن و کرده و هکانی و .. و هک ئامیرنکی سینه مایی گهوره وایه که هزاران ئامیری وینه گرتی لئی بورویته و بز گرتی چهند وینه کی دنیا و پیش چاو خستیان له چهند نیگار و دعه نیکی همیشه بیداله پیش چاوی خملکانی جیهانی مانوه و ئه هلى شهرودي بهه شت.

له کاتنکدا که گردون بمهزی نهینی "تموجد" ووه له سه ئهم شیوه سه رسوره بینه و به وینه ملاپیکه تیکی بمرجه سته گوپایه ل و خاوهن ژیان ده رده که ویت، که چی "شیرک" دیکات به چهند پار چهیه کی و شکی لهیه کدابراوی لاوزی بین گیان و بین ژیان و بین مانوه و بین ندرک و کارمهندی و بین واتا و لەناو چوو و به ربارد، به شیوه هک که له ناوهندی تاریکی به کانی عهدم و مهترسی پرووداوه بین نرخه کان و ئالو گزره کاندا ته پاوتلی بین که و تووه و تلیر دهیته وه. "شیرک" ئم کار گه مهزن و زور سوودمهندی گردون ده کات به شتیکی له کار که و تووه بین سوود و تیکملوینکه ل و یاری دهستی رینکه و ته کتو کوپه کان و سروشی که روکاس و هیزه کونیز و نایانا کان و دیگزربت به ماته مینگایه کی به ئازار بز هم مورو زینده و هران. بهم جوره ده رده که ویت که شیرک چون دهیت به مايهی چهندین تاوانی گهوره گهوره! ئایا ئیتر، له گه ل ئوه شدا که - به روالت - تنهها يه ک تاوانه، شایانی سزای هه تاهه تایی دوزه خ نی يه؟! خواهی گهوره چهنده راستی فرموده:

(إن الشّرُكَ لظُلْمٌ عَظِيمٌ) (لقمان: ۱۳)

به هر حال، کوئمله پیامی "سراج النور" روونکردنمه وی زیاتری ئم برو بومی دووه مهی له گه ل به لگه دووبات بوبه کانی تیداه. بونه لیزه دا ئم راستی به دوور و دریزه مان کورت کرده وه.

ئه و شته که منی بمهو ئم برو بومی دووه مه دایه بمه و منی گهیانده ئه و برو بومه، هه ست و نهستیکی سه رسوره هین و چیزیکی نامز بوبه که بهم شیوه هی خواره و بوبه:

له رؤژنیکی و هر زی به هاردا سه رنجم لهم بیونه و هرانه دهدا که پووی زهی بیان پر
کرد و هر دو و کاروان له دوای کاروان دین و دهرؤن و سه دان هزار غمونهی حه شر و نه شر
پیش چاو ده خمن.. بینیم ئم بیونه و هرانه، به تاییهت زیندووه کان و لمانو ئوانیشدا
زینده و هر بچوو که کانیان هر هیندهی پهیدا دهبن یه کسمر و نه ده بن و له به رچادا
نامین.. ظیتر بهم جوزره دیمه نه کانی مردن و نه مان له ناوهندی کارایی یه کی به رده و امدا به
دوای یه کتزدا دین و دهرؤن و، ئم دیمه نانهش له به رچاو مدا هینده ئازار به خش و خه مناک
دهر کموتون که دهست کاری ژیی هست و نه سته کانی منیان کرد و نه رسی دلیان
ورووژاندم، ته نانهت خستیشیانه گریان! خز هر کات مردنی ئه و زینده و هر خنجیله و
ناسکن لانه ده بینی، ئازار دلی ده گوشیم و به ددم خم و به زاره وه ئاخ و داخم
هه لد هر پشت و هه ستم به کلپهیک ده کرد که له ناخی گیانمه وه بلیسیه دهدا، به را دهیه ک
که ئه و زیانه ش ئه مه ئه نجامی بیت له پیش چاو مدا بیو به ئازاریکی سهختی له هی مردن
گه لئی زیارت!

هروههاله جیهانی رووهک و زیندهوهرانیشدا بینیم که ئه و زیندهوهره يه کجارت
جوان و خوشویستانه لوهپری ورده کاری و ناوازهیدا به دیهینراون، هر هیندهی
بز چهند چركه و ماویه کی کم چاو له سره ئم ژیانه ده کنهوه و ئەم فیستیقاله
گردونی يه مهزنه ده بین، يه کسهر ده رون و نامین! هر که ئەم حالەتم بینی له خەم و
خەفتدا جەر گم پاره پاره بیو و ویستی به گریانوھ سکالا بکات و وتى: کدو اته بۇچى
ئەمانه هاتنه ناو ئەم جیهانه و بۇچى به خېر ايى و بى ئەمەھ تىسايدا بىنەھ ده رون و كفوج
دە كەن؟

بهم جوزه دلمن گهلى پرسیاری ترسناکی بهرامبه رپوژگار و چاره نو سه کان
دهرد پری. چونکه ئام چه شنه بدیهاتووه ناسکولانه بى هیچ سوود و ئامانج و ئەنجامیک
دین و ده پۇن و به خیرابى يە كى لەرا دە به دەر لەناو دە بېرىن، لە كاتىيىكدا كە بايە خەدانيتىكى
گەورە و وردە كارىيە كى لەرا دە به دەر و ناوازە لە بدېھىنانىياندا دە بىنن و، جىگە
لەمانەش هەممۇ ئامىز و كۆئەندامىكى پۈيىستىان بىز دابىن كراوه و بىز پەروەردە و
گەشە كە دېشىيان خراونەتە ئىزىز چاودىزى يە كى تەواوهتى يە و و به پېنگۈپىنىكى كاروباريان
رایى دە كەرىت و لە جوانلىق شىۋە شىدا بەدى دەھېنلىن. كە چى دواى ئەمە دە بىنن
لە تۈپەت دەن، و لەناو دەچىن و دە خىزىنە ناو تارىيكتانى، عەددەمە و!

هر کاتیک سمرنجم لم دینه نه ئازار به خشیده دهدا، هممو هست و نهسته ناسکه کانم
که شهیدای گشت جوزه کانی جوانی و کمالن و تاسمه ندی شتاني به نرخ و بهان،
دهنگی هوار و دادیان لئی همده سا و دهیانوت: بچی به زهی بیک بهم بدیهاتو اند
نایه تمهوه؟ ئەم فەنا و نەمان و ئالو گزور سرسوور ھینه رانه له کوئیو دین و بچی به سمر
ئەم خنجیله و ناسکلارندازال ده کرین؟

هر ئەوندەی ئەم رەخنه و ئىعتيرازە ترسنا کانه پوپيان کرده قەدر، چونكە چەند
حالەتىكى خەمناك و ئازار به خش به بۇوي رواليتىي موقەددەر اتە کانى لەمەپ ژيانەو
دەبىرنىن، ئەوا يەكسەر نۇورى قورئان و ئىمان و تەوحيد و سۆز و بەزەيى خواوندی
مېھرەبان بە هانامەوە دەھاتن و يارمەتى يان دەدام و، ئەم تارىكايىي باھيان بۇ پوپنان
دە كردمەوە و هەنسىك و حەسرەت و گىريانى منيان بۇ دە گۈزىبىم بە خۇشحالى و
شادمانى و، لە بىرى خەمم و خەفت و تاخ و ئۆفەملىرىنىن زمانيان بە: "ماشاء الله، بارك
الله" دە خستەمە گۆز، بە رادەيەك كە هانيان دام لەمەر خۆزمەوە بلىئىم: "الحمد لله على نور
الإيمان". چونكە بەھۆى نەھىئىي تەوحيدەوە بۆم دەركەوت كە:
ھەموو بۇونەورىتكى، بە تايىەت ھەموو زيندەورىتكى، گەللى ئەنجامى زۇر و سۇودى
جوزاوجۈرى تىدايە.

بۇ غۇونە:

ھەموو زيندەورىتكى، با بلىئىن ئەم گولەرنگىنە يان ئەم مىزرووھ بىت، لە راستىدا پارچە
ھۇزراوەيەكى بچوو كى خوانىي بە كەھىنە و اتاي قوول و زۇرى لە خۇز گرتۇوھ چەندىن
خاونەن ھەست و نەستى بىي سنورو و لە ژمارە بەدەر بە چىز و لە زەتىكى تەواوەتىيەوە
مۇتالاى دە كەن و دەيىخۇيىتەوە.. ھەروەها موعجزەيەكى بە نرخى توانستى خواوندە و..
تابلىزىيە كە دانستى خواوندە تىدا را دە گەيدەنرىتى، چونكە بەپەرى سەرەنچ را كېشىيەوە
وردە كارىيە كانى سەنەعەتى كە دەگارى مەزىن لە بەر دەم نرخ شناس و قەدر زانە
لە ژمارە بەدەرە كاندا پېش چاو دەخرين.

بەم جۈزە دەردە كەمۈت كە مەزنلىرىن ئەنجامى بە دىھىنائى زىنلەوەر:
بەھەمەندىبۈونىيەتى بە دەر كەوتى لە بەر دەم بىنېنى بە دىھىنەرە شىڭەندە كەيدا كە
دەيەۋىت ھەر بۇ خۇزى جوانىيى سەنەعەت و بە دىھىنائە كانى و جوانىيى درەۋاشانەوەي
ناوە كانى لەناو ئاۋىنە بچوو كە كاندا بىنېت. جىگە لەمەش ئەر كىنکى بەر زى ئەستۇرى
بە دىھىنائى زىنلەوەر (وەك لە مەكتۇوبى بىست و چوارەمدا باس كراوه) لە وەدائە كە بە

پنج رو و نه کی دهر خستنی ئو پهروه دگاریتی به رهها و کماله‌ی خواوه‌ند را په‌رینیت که ئم کارایی به رهها و دهسته کاره‌ی گهربون داخوازیتی.

که چی هر چه‌ند زینده‌وهر ئم چه‌شنه سوود و نه‌خمامانه‌ی همه، بینیم گیانه‌که‌ی خزی - گهرباندار بیت - به‌جی ده‌هیلت و شیوه و همویه که‌ی له زهینه کان و سه‌جهمی له‌وحه پاریزراوه کاندا به‌جنی ده‌هیلت و، یاساکانی ماهبیه‌تی خزی و جوزینکی ژیانی ئاینده‌ی له گهراو و تزووه کانیدا داده‌نیت و، تایبه‌تکاریبی ئه و که‌مال و جوانی‌یهش که وه‌ک ئاوینه ده‌ری خستن، به جیهانی غهیب و بازنه‌ی ناوه کان ده‌سپیریت، ئنجا دوای ههموو ئه‌مانه ده‌پوشه‌ی ژیز په‌ردہ‌ی نه‌مان و، خوشحال و شادمانه بهو مردنه رواله‌تی به‌ی که له واتا و ناوه‌رۆ کدا ده‌ست هملگرته له کار و ته‌سریع بونه له ئه‌ر که کانی سه‌رشان و، تهنا له پیش‌چاوی پوانینه کانی دنیادا ون ده‌بیت.

به‌لئی، ماهبیه‌تی زینده‌وهرم بهم جوزه‌ی بینی. بؤیه له ناخوه وتم: "الحمد لله".

بئ گومان ئم ههموو جوزه‌ی جوانی‌یانه‌ی که به گشت چینه کانی گهربون‌سهوه ده‌بینرین و له ههموو جوزه‌ی کانی ده‌سته و تیره کانی برونه‌وهراندا ده‌ردہ کهون که ره‌گ و پیشیان به ههموو لایه کدا بلاو کردووه‌تموه و له‌سهر چه‌ندین بناغه‌ی به‌هیزی توندوتول دامه‌زراون و له‌په‌ری دره‌خشنانیدان.. بئ گومان ئم ههموو جوزه‌ی جوانی‌یانه ده‌ری ده‌خهن که: ئه و چه‌په‌لئی و ناشیرینی به بیزیلکراوه‌ی "شیرک" له حالمتی به که‌مدا داخوازی بونو، مه‌حاله و شتیکی و ههمی به! چونکه جوانی‌یهک که تا ئم راده‌ی به ناخی گهربون‌ندا رۇچوویت همرگیز ناگونجیت ناشیرینی به کی نابرو و به‌ری تا ئم پله تر سناکه‌ی له ژیزدا بشاریت‌موده، تهناهه‌ت هر ناگونجی ئه و ناشیرینی به له ئارادا بیت، ده‌نا ئه و جوانی‌یه بین حقيقةت و بین بناغه و شتیکی لواز و وهمی ده‌بیت.

بئ واتایه‌ی که هرگیز او هرگیز "شیرک" دارای حقيقةت نی‌یه و پینگاشی لئی داخراوه، تهناهه‌ت هر شوینی ده‌ست ناکهونیت له زەلکاوه بۇگەنے کاندا نه‌بیت. که‌واته شتیکی مه‌حال و قده‌غمه‌یه.

ئم راستی‌یه ئیمانی‌یه ناواراوه‌شان - که راستی‌یه کی شعوری‌یه - له گەلئی په‌یامی کۆمەله‌ی "سراج النور" دا به دریزی بروون کردووه‌تموه، بؤیه لیزه‌دا بهم ئاماژه پوخته لیئی دواین.

سی هم به رو بومی ته و حید

ئەم به رو بومه پرووی لە خاوهن ھەستان، بە تايىەت گۈزى مىزۇھە.
 بەلتىن، بەھۇزى نەھىيى تەھىيدەوە مىزۇھە لە نیوان ھەموو بەدىھاتۇواندا: خاوهنى
 كەمالىتكى گۈورەيە و .. بەنرخترىنى بە رو بومە كانى گەردۇونە و .. ناسكىزىن و
 كاملىقىن بەدىھاتۇوه و .. بەختەوەرتىرىنى زىنلەوەرانە و .. گەفتۇر گۈز لە گەمل كراوى
 بە رۇھە دەگارى جىهانيانە و .. شايىستە ئەھەيە كە خەلليل و خۇشمە يىسى ئەو
 بە رۇھە دەگارە بىت. تەنانەت ھەموو تايىەتى نىدەيە كانى مىزۇھە و سەرجم ئامانچە
 بە رۇھە كانى مىزۇھە بە ستارون بە "تەھىيد" وە و بەھۇزى نەھىيى "تەھىيد" وە دېنەدەي.
 كەواطە گەر تەھىيد نەبويە مىزۇھە دەبۇر بە بەدبەخت ترىنى بەدىھاتۇوان و نىزمەتىنى
 بۇونەوەران و لاۋازتىرىنى زىنلەوەران و خەمبارتىن و بە ئازارتىرىنى خاوهن ھەستان.
 چۈنكە مىزۇھە كۆلەوارى و دەستە سانى يە كى نەپراوەي لە خۇدا ھەلگەر تۇوه و چەندىن
 دەۋەمنى لەئماھەنەھاتۇۋى ھەيە و ھەۋارى و دەستكۈرتى و پىويسىتى يە كى بىن سەنورىشى
 تىدايە، كەچى لە گەمل ئەمەشدا ماھىيەتە كەھى بەنلىدە ئامىز و ھەست و نەستى
 جۇراوجۇزى زۇر و زەبەندەي تىدايە كە بتوانىت ھەست بە سەد ھەزار جۇر ئازار
 بىكەت و بە دواى سەدان ھەزار جۇزى چىز و لەزەتە كانىشدا بگەرىت، ئەمە جىگە لە وەي
 كەھىنلىدە ئامانچ و خواتىت و ئارەزووши ھەيە كە بە ھېچ كەسىك نایەنەدەي مە گەر بە
 كەسىك كە فەرمانى لە سەرانسەرى گەردۇوندا جى بەجىن بىكىت!

بۇ نىعونە: مىزۇھە حەزىتكى توند و بەتىنى بۇ "مانۇھە" تىدايە. خۇ تەنها ئەمە كە سە
 دەتowanىت ئەم حەزەي بۇ بەھىيەتە دى كە بە ئاسانى يە كى رەھا دەستكارىي سەرانسەرى
 گەردۇون بىكەت و بە وينەي كەردىنەوەي دەرگائى خانەيەك و داخستەوەي بە كىنلىكى تر
 دەرگائى دواپۇز لە پاش داخستنى دەرگائى خانەي دىيا بىكانمۇه.

مىزۇھە حەزاران حەز و ئارەزووی ئىچابى و سەلبىي وەك ئەم حەزى مانەوەيەي
 تىدايە و، هەر ھەموو شىان پەلىان بەرەو ئەبەد و گشت سووج و كەنارىنىكى جىهان
 ھاوېشتووه. جا هەر تەنها خواي گۈورەي تاك و تەنبايە كە جىلمۇي ھەموو شىنىكى بە

دهسته و، ئەم حەز و خواستانە هيپور و دلنىا دەکات و دەيانھىنېتەدى و هەردو زامە قۇولەكەى: "كۆلتۈوارى" و "ھەزارىي" مەرۆف تىمار و چارەسەر دەکات.

ھەروەھا مەرۆف گەلىخ خواستى ورد و جوزى و پەنهانى ھەن كە تايىەتن بە سەلامتى و حەوانەوە دلى خۇرى و، هيپەدەش ئامانجى ھەمەكى و ھەمەلايدەنگرى ھەيە كە مايىھى مانەوە و بەختەورىي گىانى ئەمون و، ھەممۇ ئەمانەش بە جۆرىيەن لە رادەيە كىدان كە مەگەر تەنها ئەو خواوەندە بتوانىت بىانھىنېتەدى كە شتانى نەيىنراوى لە بەرددەي دل ناسىكىز دەبىنت و بایەخى پى دەدات و، دەنگى پەنهانى نەيىستراو دەبىستىت و بە ھانايەوە دەپروات و، بە وينەي ملکەچ كەردنى سەربازى گۈپۈر ايمەلى فەرمان دەتوانىت زەھى و ناسىمانە كان لە چەندىن كارمەندىي گەورە و گۈنگە گۈپۈر ايمەل و ملکەچ بىكەت.

ھەروەھا بەھۆزى نەھىنىي "تموھيد"وھ ھەممۇ ئامىز و ھەست و نەستە كانى مەرۆف پلە و پايىھە كى بەرزا بەدەست دەھىن، كەچى بەھۆزى كوفر و شير كەمە بەرددەنھەوە ناو شىونىكى تابلىي قۇولەمە.

بۇ نۇونە: ئەو "زىرىي" يەى كە باشتىن و پىشىكمەت تووتىرىنى ئامىزە كانى مەرۆف، گەر بە نەھىنىي "تموھيد" بە كار بەھىزىت، ئەوا دەبىت بە كلىلىكى هيپەدە بەنرخى ئەوتۇ كە گەنجىنە بەرزا خوابى يە كان و ھەزاران گەنجىنەي گەردوونى بى بىرىتەمە. بەلام گەر ئەو زىرىي بە لەناو قور و لىباۋى كوفر و گومبۈرەيدا بگەوزىت، ئەوا دەبىت بە ئامىزىكى ئازارداو و ھۆكارينىكى بىزىز كەردنى مەرۆف، لەمۇ رۇوەمە كە سەرجمە ئازارە خەمنا كە كانى راپىردو لە گەل مەترسى يە ساماناكە كانى داھاتوودا لەسەر مەرۆف كۆزدە كاتەوە.

ھەروەھا بۇ نۇونە: "سۆز و شەفقەت" كە شىرىنلىرىن و ناسىكۆلەتلىنى رەوشت و خۇوە كانى مەرۆفە، گەر نەھىنىي "تموھيد" بە ھانايەوە نەپروات ئەوالە دۆخەدا نامىنېتەوە و، دەبىت بە قرچە و ئازارى جودابى و زامى پەثارە و بەزەمىي. ئەو كاتەش دەبىت بە گىر و گىرفتىكى هيپەدە گەورە بۇ مەرۆف كە دايىدە بەزىنېتە پلەي نزمى بەدېختى يەوە. بەللى، ئەو دايىكەى لە خوا بىن ئاگايە و بۇ ھەتاھەتايى تاقانە كەى لەدەست دەدات، بە تەواوەتى ھەست بەم قرچە و كىمپەيە دەکات.

ههروهها بز نمونه: "خوشویستی" که خوشترین و بهتاموله زهترین و به رزترین هست و نهسته کانی مرؤفه، گهر "ته و حید" پشتی بگرینت و یارمه تی بدان ئم مرؤفه بچوو که هیندهی گردونن گهوره و فراوان ده کات و تهناههت دهیکات به پادشاهی کی خوشویستراو به سهه هممو بونه و رانوه به گشته. به لام گهر هر ئم خوشویستی يه - پهنا بخوا - بهريتهوه بز ناو شيرك و كوفرهوه، ئموا موسىبه تیکی هینده گهورهی لئ دهیتهوه که له هممو کات و ساتینکدا دلى ئم مرؤفه لاوازه به جودایي و لینکدارانی هه تاهه تایي خوشویسته له ژماره بهدهره کانی له تپهت بیت، چونکه فهنا و نهمان هه میشه دهيانسپیتهوه و لهناویان دهبات. به لام جوزه کانی گمه و گالنه و بین ئاگایي، که مرؤف سپ و بین ئاگا ده کهن، ناهیل مرؤف هست بهم ئازاره بکات، چونکه به جوزنکی رواله تی و چهشنبیکی کانی ههست و نهسته کانی سپ ده کهن و له کاريان دهخمن.

جا نه گهر له روانگهی ئم سئ نمونهيه و سهيرى سه دان ئامير و ههست و نهستي مرؤف بکهيت و به ههمان پئوهه لينکيان بهديتهوه ئهوا تىده گهيت که تاچ را دهيه ک "ته و حید" دهیت به تمهورهی که مالاته کانی مرؤف.

بهم ئامازه کورتهی که بز ئم به رو بومه سئ ههمان کرد واز له باسکردنی ئم به رو بومه دهينين، چونکه به تيزو ته سهلى و هاودهه له گهله بملگه کانيدا له دووتنى زيابر له بیست په يامي کۆمه لهی "سراج النور" دا دريزهه بین دراوه. ئه و شته که مني داييهه و گهياندمهه ئم به رو بومه، ئم ههست و نهسته خوارهوه بعو:

پۈزىكىان له سهه لوتكەي چيايە کي بەرزدا بۇوم و، بەھۋى يىدار بۇونەھىيە کى رۈزىيەوه، کە تارىكايى بىن ئاگايى رەواندەوه، "گۈر" م به واتاي تەواوەتى خۆى و "مردن" يشم به هممو راستىيە کانىيەوه و "فهنا و نهمان" يشم به گشت تابلۇ خەمناك و گرياناوي يە کانىيەوه لئى دەركەوت..

لەم کاتەدا "عيشقى مانەو" ئى رەگدا كوتاوى ناو ناخى سروشتم - وەك له هممو كەسيكى تريشدا هەيە - به تۈورەھىيەوه به گئى ئم دىكەندەدا رۈشت و ملى گۈپىزايەللىي بز "نهمان" نەدا! هەروهك لە ئاستى "گۈر" و فهنا و نهمانى پىغەمبەره بەرىزە کان و ئەوليا و

پاچاکانی خواهه فزل و پریزا، که گهلى خوشم دهین و پیزی گهوره و شایانیان لئى ده گرم و پیوهندی توندو تولم له گهلياندا ههید، ملى که جنه کرد.. له تاو ئەم حالتە دژواره، پرۆوم له هەر شەش لاکام کرد تاکو ھانا و یارمهتى بان لى بەدەست بھېیم، بەلام ھېچ شېتىکى ئەوتۇم تىياندا دەست نە كەمەت كە مايەی ئەوه بىت دلدانوه و دلىوايم پىن بېخشىت. چونكە لاي "رابردوو" لم پىشچاودا بورو بە گۈزەستانىكى گهوره ئىراوان و، لاي "داھاتوو" شەتارىك و سامنالا پىشچاو كەمۆت و، لاي "سەرەوە" شەتسنالا و، لاي "خوارەوە" و "پاست" و "چەپ" يش چەندىن حالتى خەمناك و بە ئازاريان پىن بېخشىم. لەم پوانگەيەوه شتاني لەزمارە بەدرى زيانە خشم وادەھاتە پىشچاو كە پلامارم بدهن و هېرىشم بۇ بېھىن.. ئالەم كاتەدا كە من بەم حالتە ئازاربەخشەوە گىرۇدە بورو بۇوم، نەھىيى "تەوحيد" هات بە ھانامەوه و ئەو پەردىھەيى لە بەرددەم بىنابىي ناخىدا لادا و پاستىي ئەو لايەنانەي پىشاندام و، وتى: ئېستا بپوانە!

يە كەم جار سەيرى رپووی گۈز و ترسناكى "مردن" م كرد! بىنیم كە مردن سەبارەت بە ئىماندارانەوە تەسرىع كردن و دەست پىن ھەلگەرنە له كار و ئەركى سەرشان، "مەجهەل" يش بلىت و كارتى ئەو حەوانىنەوە و تەسرىع كردىيە. كەواتە "مردن" شۇين گۈزپىن و، دەرگا و پىشە كىي ئىيانىكى نەبراوهى و، دەربازبۇونە له بەندىخانەي دنيا بەرە و باخ و بىستانە كانى ئەودنىا و، چاوه رپانىي كاتى شادبۇونە به حوزۇورى خواوهندى بەخشنەدەي مىھەبان بە مەبەستى وەرگەتنى پاداشتى كار و، بانگەيىشتىكە بۇ رۇشتى بەرە خانە بەختەورى.

ئىز دواي ئەوهى كە بە تىڭەيىشتىكى دلىيابى بەخشى ئاوا لە مردن تىن گەيشتم، خوشەيىستىي "مردن" م له دىلدا بۇ دروست بۇو. تىجا سەيرى "فنا و نەمان" م كرد. بىنیم ئەو نەمانە - لە راستىدا - تازەبۇونەوهى كى بەلمزەتى ئەو شتە فانى يانە و شتانى ھاوجەشنىانە. كەمەت وەك نۇئى بۇونەوهى دىمەنە كانى سىنەما و جوانىي كەف و بىلە كانى ئەو رپووبارە بەخورەمە وايە كە رپوناكىي خۇرلىنى دەدات. لەبەر ئەوه، بە دلىيابى يەوه زانىم و تىڭەيىشتىم لەوهى كە فنا و نەمانى شتانى فانى

له راستیدا بربیتی به له نوئی بعونووه‌ی دره‌وشانه‌وه ره‌نگینه کانی ناوه جوانه کانی خوای گهوره و، ئەنجامدانی ئەركىنکە له ناوه‌ندى گەشتۇرگەر انىڭ بەناو جىهانى بىنراودا دواي هاتنیان له جىهانى غەبىه‌وه.. هەروه‌ها چەند ئاۋىنە و دەرخەرىنکى حىكىمەت بەخشى جوانىي پەروەردگارىتىي خواوه‌نده، چونكە بعونووه‌ران ئەركى ئاۋىنە دەبىن بۇ نواندى جوانىي ھەمىشەبى پەروەردگار.

پاشان سەيرى هەر "شەش لاکان" كرد. بىنیم كە ئەم شەش لايە له روانگەي نەھىيى "تمو حيد" وە هيئىدە پۈوناڭىن كە وەختە بىرىسکالىي يان بىنائىي چاۋ بىات. بە رادىيەك "كاتە كانى رابىردو" لە پىش چاومدا وەك گۆزستانيكى گەورە نەما، بەلکو بۇو بە "داھاتوو يېك كە هەزاران كۆزى نۇوارانى و ئەنجۇرمەنی خۆشەویستانيان تىندا گىراوه و هەزاران دىمەنلىقى يان تىندا پىش چاۋ خراوه.

بەم جۈزە و بە چەشنى سەير كەردىم لە روانگەي "تمو حيد" وە بۇ ئەم دوو مادىيە، سەيرى بۇوي راستەقىنەي هەزاران مادىدە تىرم كردو، بىنیم جىگە لە شادمانى و خۆشحالى ھېچ شوينەوارىنکى تىر لە ناخى مروقىدا بەجى ناهىللىن.

ئەم ھەست و چىزە رۈزى يەم كە لەم بەرۇبوومى سىھەمدە باس كرا، ھاودەم لە گەل بەلگە گومانبىرە كوللىي و جوزئى يەكاندا لە كۆمەلە پەيامى "سراج التور" بەلکو لە چىل بەش و جىڭگايدا، بە تايىھەت لە سيازدە ئومىنە كەى بىرىسکەي بىست و شەشم(پەيامى بىران)دا ھېننە پۈون كراوه‌تەوە كە پىنۋىستىي بە پۈونكەردنەوەي تىر نەھىشتۇرۇتەوە. هەر لە بەر ئەوەيە كە ئەم مەسىلە دورۇ و درىزە لەم مەقامەدا بە پۇختى و كورتى ھېنرا.

* * *

مهقامی دووهههم

ئەو بەلگانەی کە بەپەرى بى گۆمانى داخوازى "تمەوحيد" و "يەكتايى" و "تەنبايى" خواوهندن و هېچ بوارىنىك بە "شىرك" و "هاوبەشايهتى" نادەن.. هېننە زۇرن كە لە ژمارە نايەن.

جالىبەر ئەوهى سەدان، بەلکو ھەزاران دانەمان لەو بەلگانە بە درىزى لە پەيامەكانى نوردا چەسپاندووه، ئەوالىرەدا بە پۇختى ئاماژە تەنها بۇ سىنى دانە لەو داخوازى يانە دەكربىت.

□ خواتى يەكەم:

ئەم بەدىھاتوانە - وەك بە چاۋ دەپىرىت - تەنها بە سيفەتە رەھاكانى فەرمانزەۋايەكى دانا و گۈورە و كاملى، بە ناوە رەھاكان و زانستە بى سنور و توائىستە نەبراوه كەي ئەو بەدى دەھىتىن. ھەممۇ ئەو كارە سەرتاپا دانست و ئالىو گۈزە پىر لە بەسىرەتانەي كە لە گەردووندا دەست بە كارن و بە چاۋ دەيانبىن، شايەتن لە سەر ئەم دەرەنخامە.

بەلىنى، بە ھەستىنەكى بى گۆمان، مەرۆف لەم ئاسەوارانەوە تىدەگات و دەزانىت، تەنانەت دەشىپىنت كە: ئەو بەدىھەنەر و كردگارە مەزىنە خاۋەنى فەرمانزەۋايەتى يەكە لە پلەي "پەروەردگارىتىي گىشتى" دا و .. گۈورەبىي و مەزنى (الكبيراء والعظماء) يەكە ئەوتۇشى ھەمە كە لە پلەي "جەبەرەنەر" دايە و .. هېننەش خاۋەن كەمال و بىنى پىنيستى يە بە غەيرى خۇرى هەتا پلەي "خوايەتىي رەھە" و .. خاۋەنى كىارابى و دەستە لاتدارى يە كىي هېننە بىن كۆتايىشە كە سنورى بۇنى يە.

جا فەرمانزەۋايەتى و، گۈورەبىي و، كەمال و، پىنيست نەبۇون بە غەير و، رەھابىي و، ھەمەلاينىڭرى و، بىن كۆتايى و، بىن سنورى - ھەمۇ يان - داخوازى "يەكتايى" ن و دىزى شىرك و ھاوبەشايهتىن.

لە زۇر شۇينى پەيامەكانى نوردا شايەتىدانى "فەرمانزەۋايى" مان لە سەر تمەوحيد و يەكتايى چەسپاندووه، والىرەدا بەم شىنۋەيە خوارەوە پۇختەيە كى لىنى باس دەكەين:

سروشتى "فەرمانزەۋايى" وايە كە داخوازى سەرەخۇرى و تەنبايى و بوارنەدانە بە دەست تىۋەرەدانى كەسانى تر. تەنانەت ئەم مەرۆفە كە بە سروشت و لەبەر دەستە و سانى خۇرى پىنيستى بە يارمەتىي كەسانى تر ئەجگە لە خۇيەتى، ھەر بە تەنها سېبەرىنىكى ئەو

فرمانپردازی به و له پیناوی پاراستیدا بوار به دهست تیوهودانی هیچ که سینک نادات له کاروباره کانیدا! بزیه نایبینیت له ولاپنکدا دوو پادشا و له پارینزگایه کدا دوو پارینزگار و له ناوچهیه کدا دوو بعزمیه بهر و له گوندینکدا دوو کوینخا بیت. خزوئه گهر هم و لاپنک دوو پادشای تیدا بیت، نهوا پرنسای ولات تینکده چیت و ناشاوه و بینیاسایی به ربا ده بیت.

جائه گهر "سینه رینکی فرمانپردازی" لهم مرؤفه دهسته و سانه دا که پیویستی به یارمدمتی غمیری خزیه تی، تائمه را دهیه رئی به دهست تیوهودانی غمیری خزوئی نه دات و به گز هاو به شایه تی نهواندا بچیت، نهوا بنی گومان فرمانپردازی پهروه دگاریتیه رههای نهوا خواوه ندهی که خواهنه تو انتی رههایه و دهسته و سانی و کولهواری تو خنی ناکهونیت، هر گیز او هم رگیز به دهست تیوهودان و هاو به شایه تی غمیری خزوئی رازی نایبینیت و، به سهختی به گزیاندا ده چیت و، به پهپری توندو تیزی نهوا که سانه له دیوانی خزوئی ده رده کات که وهم و باورهی "شیرک" یان له خزدا هملگر توروه.

نهو همراهه سهختی که قورئانی پیروز سه زه نشستی موشریکانی پنی ده کات و دهست به روویانه و ده نیت، لهم راستی به و سه رچاوه ده گرنیت.

* * *

شایه تیدانی: "گهورهی" و "مزمنی" و "شکومهندی" ای خواوه ندیش له سه ریه کنایی" به همان جوز و هاودم له گهان به لگه دره خشانه کانیانداله پهیامه کانی نوروندا روون کراونه تمهه، بزیه لیزه دا زور به پوختی ناماژه بز ناوه رف کی نهوا شایه تی به ده گرنیت.

بز غونه: هر وه که مزمنی نورونی "خزور" و گهورهی رووناکی به کهی هیچ پیویستی به که رووناکی به لاوازه کان ناهیلیتیه و که له نزیک خزوره و به بی پهروه دابرین و، هر گیز نهوا رووناکی به لاوازانه کاریگه ری به کی نهوا تویان نایبت، به همان جوز مهمنی و گهورهی تو انتی خواوه ندیش هیچ پیویستی به که بز هیچ تو انت و هیزینکی تر ناهیلیتیه و هیچ کاریکی به دیهینان و هیچ کاریگه ری به کی راسته قینه به هیچ تو انت و هیزینکی تری غمیری خواوه ند ناده، به تاییهت له و به دیهاتووه خواهه زیان و ههست و نهستانه ای که سه رجمی ناماچه پهروه دگاری به کانیان له به دیهینانی گهرد و ندا تیدا جم بوروه. چونکه هر گیز ناگه بجیت مهمنی و گهورهی خواوه ند هیچ

کام له ئاماڭچانه بۇ غەيرى خۇرى واز لىنى بېھىت. ھەروھا ئەم بارودۇخ و بەرۇبۇوم و ئەنجامانەش كە له زىنده وەرani جۈزئىدان و ئەوانەش كە ئاماڭچە كانى بەدىھىنانى مەرۆف و نىعمەتە لە ئەمارە بەدەرە كانىان تىدا دەردە كەۋىت، ھەر گىز ناگۇنخىت بەرىنە پال كەسانى تىرى غەيرى خۇاي گۈورە.

بۇ غۇونە: ئەو منهۋانى و رەزامەندى يە راستەقىنەيە ئەن زىنده وەرئىكەمە لە ئەنجامى شىفaiيە كى جوزئى لە نەخۇشى يەك، يان بۇ رۇزى يە كى جوزئى كە پىنى دراوە يان بەرامبەر بە رېنمابىي يەك كە بۇ لاي خواي گەورە كراوه، كە جىگە لە خواي گەورە لە لايەن كەسى ترەوە ئەمانەي پىنى نەبەخشراوه، ئەو منهۋانى و رەزامەندى يە تەنها پىشىكەش بە خواي گەورە دە كرىت. لەبر ئەو، سوپايسگۈزازى و سەناخوانى بۇ غەيرى خواي گەورە بە دەست تىۋەردانى گەورەنى و مەزنىي خواوەند دادەنریت و، كارىنکە دەستدرېشى بۇ سەر شىكتەندى و عىزىزەتى پەرسىتلىپىي رەھا خواي گەورە دە كات.

* * *

ئامازه‌ی "کەمال" يش بۇ نەھىنىي يەكتايى، بە هەمان جۇرۇ، ھاودەم لە گەل بەلگە درەخشانە كانى، لە پەيامە كانى نوردا رۈون كراوەتمۇ. ئەمە خوارەوەش بۇ خەتىيە كى كورتى ناواھرۇ كە كەيەتى:

به دیهینانی ئاسمانه کان و زهوي، به پرونى و ئاشكرايى، داخوازى توانستيکى رههائى ئەوتويه كە له پەپرەي كە مالدا بىت. تەنانەت ئامير و كۆئەندامە سەرسوورھينه كانى ھەممو زىنده و رېنگىش خوازىيارى توانستيکەن كە له كە مالىنيكى رەھادا بىت. جا ئەمۇ كە مالەيى كە له توانستى رەھا و دوور لە كۆلەوارى و خاۋىن لە پابەندىدایە، بىن ھىچ گومانىك داواكاري "يەكتابى" يە. چونكە به پىچەوانەي ئەممۇھە: "ناتەواوى" دۇوچارى "كەمال" دەبىت و، "پابەندى" ش "رەھايى" يە كەمە دەبەستىتهو و، "نېپراومى" يە كەمە كۆتابىي بىن دېت و، "بەھىزلىرىن توانست" يېش دەخريتە خوارەوە بىز ئاستى لاوازلىرىن دەستەوسانى و، داخوازى ئەوهەش دەبىت كە "تowanستيکى نېپراوه" لە نېپراومى يە كەيدا بە شىتكى كۆتابىي بىن هاتۇو بېرىتەوە و كۆتابىي بىن بېھىزلىت! خۇ ئەممەش لە پىنج رووھوھە مەحالىي يەك لە دواي يە كى لىنى دەبىتەوە.

* * *

شایه‌تی: "ردهایی" و "گشتگیری" و "بنی کوتایی" شله‌سر "یه کتابی خواوهند" به همان جزر له پیامه کانی "سراج النور" دا به دریژی باس کراوه، که ئمههی خوارهوه پوخته کمیدتی:

هموو یه کیک لهو کارانهی لهم گردونه‌دا رایی ده کرین، لهو رووهوه که به شیوه‌یه کی زال و همه‌لایه‌نگر ناسمه‌واره کهی به هموو لایه کدا بلاو دهیته‌وه، ده‌ریده‌خات که ئو کاره کارینکی: گشتگیر و، ردها و، بنی سنوره و، هیچ پابهندی یه ک نایه‌ستیمه‌وه. جا شیرک و هاوبه‌شایه‌تی کاریک ده کمن که ئو گشتگیری یه کم بکنه‌وه و، ئو ردهایی یهش بیهسته‌وه و ئو بنی سنوری یهش بخنه سنوریکه‌وه. دیاره ئو کاته‌ش حقیقتی "ردهایی" و "گشتگیری" تیکده چیست! که‌واته ده‌بئ ده‌ست‌تیوه‌ردانی "شیرک" و "هاوبه‌شایه‌تی" لهو کاره ردها و همه‌لایه‌نگرانه‌دا مه‌حال بیت و هرگیز وجودی نهیست.

به‌لئی، ماهیبیه‌تی "ردهایی" خویی له خویدا دژی شیر که! چونکه واتای "ردها" ته‌نانه‌ت گهر له شتیکی ماددی و سنوردار و کفوتایی بین‌هاتو شدا بیت ئهوا به زال‌بون و سره‌خوبی به هموو لایه کدا بلاو دهیته‌وه، به ونسه‌هه‌وا و پوونا کی و گرمی و ته‌نانه‌ت ثاویش که ئه گهر هر کامیان سیفه‌تی "ردهایی" بده‌ست بهینن ئهوا به هموو لایه کدا بلاو ده‌بئوه.

جا ماده‌م لایه‌نی "ردهایی" گهر له شتی جوزی‌بیشدا بیت تائمه‌رداده‌یه و بهم شیوه‌یه شتانی ماددی و سنوردار زال و بمرفاوان ده کات، ئهوا ده‌بئ "ردهای راسته‌قینه و کوللی" به جزوینکی زال و گشتگیری ته‌واه‌تی، خواه‌نی سیفه‌تی کانی: نه‌پراوه‌یی و، دوور له مادیه‌ت و، بنی سنوری و، بنی عهیبی و، بنی ناته‌واوی بیت. به راده‌یه که که له هیچ رووه‌که‌وه به شیرک و هاوبه‌شایه‌تی قایل نهیست و هیچ گریانکی بز دانه‌زیرت.

به پوختی:

"فه‌رمانزه‌وابی" ی ههزاران کاری گشتی، که لهم گردونه‌دا رایی ده کرین، هروه‌ها "فه‌رمانزه‌وابی" ی سه‌دان ناوی جوانی خواوهند که دره‌وشانه‌وه و گهوره‌یی و که‌مال و گشتگیری و ردهایی و نه‌پراوه‌یی بیان به چاو ده‌بیزرت.. هر یه ک لهم "فه‌رمانزه‌وابی" یانه، بدلگه‌یه کی به‌هیزی یه کتابی و ته‌وحیدن.

بز غوونه: هروه‌ک هر هیزینکی له‌رداده‌دهر و ده‌راسا کاتی ده‌ست به هر کارایی یه ک بکات ده‌ست به‌سهر هموو لایه کدا ده گریت و هیزه کانی تر په‌رته‌وازه

ده کات.. به هه مان جوز، هه مه و کارینکیش له کاره پهروه ردگاری يه کان و هه مه و
يه کنک له دره و شانه و کانی ناوه جوانه کانی خواوهند، هیزه يه کجارت ده اسا کانی خزیان
له ناسه و اره کانی انداده خمن. به پاده هم که ئه گهر دانستنیکی گشتی و
داد گه ری يه کی په ها نه بیت و ئه و هیزانه له سنوری خزیاندا رابکریت ئهوا هه مه و
به کنک له و هیزانه به سه رگشت بوونه و هر اندا زال ده بون. بتو نهونه: ئه و هیزه
کوللی يه که هه مه و دره خته په لکه کانی سه رووی زه وی به گشتی به دی ده هینیت و
کارو باریان ده سازنیت، هم گیز دره خته دانه دانه جوزئی يه کانی گونز و سیو و
قدیسی بیش، که له نیوان دره خته کانی په لکدان و له ته نیشتیانه و هن، بز هیچ هیزی نکی تر
واز لئی ناهینیت و، بی گومان ئه و ایش ده خاته ژیر ده ستہ لات و کار سازی خزیه وه و
به سه ریاندا زال ده بیت.

به لئی، ئه م چه شنه هیز و توانسته که ریکخه و به ریکه ری کارو باره کانه، له هه مه و
جوزه کانی بوونه و هر اندا، ته ناهت له يه ک به کاندا هه ست پی ده کریت و، ده بیتریت
که ئه م توانسته ده توانیت به سه ره هه مه و بوونه و هر ان و سه رجه می شتاندا زال و فرمانه و
هوا بیت.

بی گومان هیزی نکی و هک ئه مه هم گیز به "هاوبه شایه تی" ئی غهیری خزی رپازی نایت و
هم گیز له هیچ روویه کوهه بوار به "شیرک" نادات.

هه رووه ها زور بیه ئه و پیوه ندی و با یه خه که خواه نی دره ختنیکی به ردار به خودی
دره خته که ده دات له هه مان کاندا به برو بیوه کانی شی ده دات که له کوتایی
په له کانیدایه و، به ناو که کانی شی ده دات که له ناو دلی ئه و برو بیوه مانه دایه، بگره که
هم خودی دلی ئه و برو بیوه مانه شن. بی گومان گهر ئه و خواه ن دره خته که سیکی ژیر و
هو شیار بیت هم گیز ئه م خواه نیتی يه خزی به وه ناشیزینیت که برو بیوه
شور بیوه کانی ئه و لق و په لانه به شیوه وی که هه میشه بی بکات به مولکی که سانی تر!
جا هه رووه که ئه و دره خته ناو نهونه که و ایه، ئه م دره خته ش به هه مان جوزه که ناوی
"گه ردون" ئی لئی نراوه. ته ناهت تو خمه کان لهم گه ردونه دا لقه کانی ئه و دره خته
ده نوین و، گه لاؤ گوله کانی کوتایی ئه و تو خمانه ش پووه ک و زینده و هر ان و،
برو بیوه کانی چله پیوه لق و گول و گه لاؤ کانی شی بریتین له "مرؤف". جا مه زن تین
ئامانجی هه ول و کوششی ئه و برو بیوه ن او ازانه و ئامانجی بدیهیانیان بریتی يه له:
"به ندایه تی کردن" ئه م مرؤفه بز خوابی گه ور و پیشکه شکردنی حه مد و

شوکرانه بژیری هر تنهها بُئه و خوایه. به تایبیت ئهو شتهی که له ناو که کانی ئهو بەرو بۇ ماھەوە دەردەچىت کە "دل" ئى مرۆف و ھىزى زەین و حاھىظەيانە و پىنى دەوتىن: "ظھر القلب" هەر گىز نا گۇنخىت خواي گەورە دەستىيان لىن ھەلېگرىت بُئ دەست بەسەردا گەرتى غەيرى خىزى و كارىڭ بىكەت لە شان و شىكۈزى "مەزنى پەروەرد گارىتى" يە كەھى خۇى بشكىنېت و "پەرسىتاونى" يە كەشى بەم كاره بشىۋىنېت.

ھەروەھا لە بەر ئەھە ئامانجە پەروەرد گارى يە كان لەم شتە جوزئىيەنەدا كۆبۈنەتەوە كە لە پەرى بازنىي "زۇرى" و "مومكىنات" دان، تەنانەت لە جوزئىيەتىنە كانى ئەھە شتە جوزئىيەنە و جوزئىيەتى قۇناغە يەك لە دواي يە كە كانىاندا كۆبۈنەتەوە كە دە گەنە مەعبۇدەتى خواوهند و ۋەرۈيەن لەم مەعبۇدەيە.. ھەروەھا لە بەر ئەھە ئەممو جۈزە كانى منھترانى و حەمد و سەنا و شوکرانه بژيرى و پەرسىن لەم جوزئىيەتەوە سەرھەلدەدەن، ئەوا بىن گومان خواي گەورە هيچ كام لەوانە تەسلىمي غەيرى خۇى نا كات و بەم تەسلىيم كىردىنەش حىكىمەتە مەزىنە كەھى خۇى تىڭ نادات و بەم تىكىدانەش خوايەتى يە بەسام و شىكۈزى كە بەرناداتە خوارەوە. چونكە گۈنگۈزىن ئامانجە كانى پەروەرد گار لە بەدىھەنلى بۇ نەوەرەندا خۇشەويست كەن و پىناساندىنى خۇيەتى لاي خواوهن ھەستان و ھاندانىانە بُئ ئەھە ئەممو حەمد و سەنا و شوکرانە كىان تەنها پىشکەشى ئەو بىكەن.

لە بەر ئەم نەھىنى يە ورده، ئەوا ئەو كار و نىعەتە جوزئى و كوللىيەنە كە لە پەرى بازنىي "زۇرى" دا كۆبۈنەتەوە چەشنى: رۈزى، شىفا، پى دۆزىنەوە، ئىمان و، كار و نىعەتە كانى ترى ھاۋچەشىيان كە شوکرانە بەرھەم دەھىن و دەپىن بە مايەي پەرسىن و حەمد و سەنا و خۇشەويستى و بەندايەتى.. ھەرمەمويان، چاكە و نىعەتى راستەو خۇى پەروەرد گارى ھەممو جىھانە كان و پادشائى گشت بۇونەوەرەن و ئاسەوارى راستەو خۇى كار و رېنمایى ئەون.

بە مەبەستى پىش چاۋ خىستن و پىشاندانى ئەمە، قورئانى پىرۇز پەيتا پەيتا: "رۈزى" و "ھيدايەت" و "شىفا" دەداتە پال خواوهندى "واجب الوجود" و دەريدەخات كە ھەرىيەك لەمان چاكە كارى يە كى تايىھەتى خواوهندن و تەنھا لە لايەن ئەو خواوهندەوە بەخىشراون و، لە ھەمان كاتىشدا زۇر بە توندو تىزى دەست تىۋەرەنلى غەيرى خواي گەورە لەو كاره مەزانانەدا پۇچەل دە كاتانوھە^(۱).

(۱) وەك تايىتى پىرۇزى: **إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ** (الذاريات: ۵۸). (دانەر)

بهلى، ئەو "نیعمەتى ئیمان" ئى كە خانىيە كى بەختىوەرلىي ھەميشه بى دەستى مروۋە دەخات، تەنها بەخشىنى ئەو خواوەندە شکۆمەند و بەخشىنە و مىھەبانىيە كە ئەو خانىيە بەدىھىناوە و "ئیمان" يىشى كردووە بە كلىلى ئەو خانىيە، نەك كەسى تر. چۈنكە جىگە لە خوايى گەورە ھەر گىز ناگۇنچىت كە سى تر بەخشىرى ئەم نىعمەتە ھەرە مەزىنە بىت و گەورەتىن پەنخەرە داخلات كە بەسەر پەرسەتلىرى خواوەنددا دەپروانىت و گەورەتىن ھىزكارى گەيشتىش بەو پەرسەتلىرى بۆ خۇزى زەوت بىكت.

پۇختەي قىسە:

وردىينى حالتە جوزئىيە كان و ئەو بەرۇبۇرۇمانىش كە لە كۆتايىلىق و پەلە كانى درەختى بەدىھاتۇراندایە، لە دوو بۇوەھە شايەتى دەدەن و ئامازە بۆ تەوحىد و "يەكتايى" خواوەند دەكەن:

○ يەكەميان:

لەبەر ئەمەھى ئامانجىھە كانى خواوەند لە بەدىھىنانى گەردووندا لە حالتە جوزئىيە كاندا كىز دەبنەوە و، دەركەوتىن و درەۋاشانەوە و دەستىشان بۇونى زۇربىي ناواھ جوانە كانى خواوەندىيان تىسا جەم دەبىت و، ئەنجام و سوودە كانى بەدىھىنانى بۇونۇھەر انىش لەواندا دەرەدە كەون.. ئەواھەرىمەك لەو حالتە جوزئىي يانە و لە بۇانگەي ئەم تىدا كۆبۇونەوە بە زمانى حاى دەلىت: من مولىك و كار و ئاسەوارى ئەو كەسم كە سەرانسەرى گەردوونى بەدىھىناوە!

○ رۇوى دووهەم:

"دەن" ئى ئەو بەرۇبۇرۇمە جوزئىيە و "زەين" ئى مروۋە كە بەپى فەرمۇودەي پېرۇز ناوى: "ظھر القلب" ئى^(۱) لىنى نراوه، لە راستىدا پۇختە پېرىستىكى زۇربىي جۇزە كانى

(۱) عن سهل بن سعد رضي الله عنه : (إن امرأة جاءت رسول الله ﷺ فقالت يا رسول الله جئت لأهاب لك نفسى ، فنظر إليها رسول الله ﷺ فصعد النظر إليها وصوبه ، ثم طافطاً رأسه ، فلما رأت المرأة أنه لم يقض فيها شيئاً حلست فقام رجل من أصحابه فقال: يا رسول الله إن لم يكن لك بها حاجة فزو جنها . فقال: هل عندك من شيء ، فقال: لا والله يا رسول الله ، قال أذهب إلى أهلك فانظر هل تجد شيئاً ، فذهب ثم رجع فقال: لا والله يا رسول الله ما وجدت شيئاً قال: انظر ولو خاتماً من حديد ، فذهب ثم رجع فقال لا والله يا رسول الله ولا خاتماً من حديد ، ولكن إزارى - قال سهل ما له رداء - فلها نصفه فقال رسول الله: ﷺ ما تصنع بزارك إن لم يكتن عليها منه شيء ، وإن لم يكتن علىك شيء فاحبس الرجل حتى طال مجلسه ثم قام فرأته رسول الله ﷺ مولياً فامر به فدعى فلما جاء قال ماذا علوك من القرآن؟ قال معنى سورة كذا وكذا وسورة كذا عددها ، قال أنقرؤهن عن ظهر قلبك؟ قال: نعم ، قال: أذهب فقد ملکتكها بما معك من القرآن).

به دیهاتسوان و غووننه کی بچوو کی نخشه بانه و، تزوینکی معنوه بی درهختی گه ردوونه و ئاوینه کی ناسکی زوربەی ناوه جوانه کانی خواوهندیشە. جا بى گومان بلازبوونمه ئام دل و زهیانه و هاوچەشیان کە هەممویان لە سەر يەك شیوه ن و زالبۇونیان بە سەر پرووی هەممو بۇونمه راندا، بز ئەو كە سە دەروانیت کە جلهوی ئاسمانه کان و زهويشى لە دەستدایە. چونكە هەر يە کەيان دەلتىن: من تەنها ئاسماوارى ئەو خواوهندەم.. من تەنها وردە کاربى ئەو خواوهندەم.

بە گورتى:

ھەرۋەك بە روبۇمە کانى درەخت لە پرووی سوودە کانى بە پروویان لە خواوهنى درەختە كە بە، لە پرووی ناوه کە كانيشيانوھ پروویان لە هەممو ئامىز و لق و پەل و ماھىيەتىكى ئەو درەختى بە، لە پرووی ئەمۇ مۇز و سكەيە كە لە دەموجاوى ئەمۇ بە روبۇمە و بە روبۇمە کانى ترى هاوچەشنى دراوه، پرووی لە هەممو بە روبۇمە کانى ترى درەختە كە بە، هەممویان پىنكەوە دەلىن: "ئىمە لە سەر يەك شىپۇھىن و، لە يەك دەستەوە دەرچۈپىن و، مولنگى يەك كەسین و، ئەمە كەسەي يەك دانە ئىمە بە دى هېناوه هەر ئەمە كە - بى گومان - هەممو مانى بە دى هېتاوه..

ھەرۋەك ئەمە وايە.. زىنده ورېش كە لە كۆتايى لقە کانى بازنه ئى "زۇرى" دايە، بە تايىەت "مرۇف" ، بە تايىەت لە رېنى ئەو نىشانە جو دا كە رەوانەوە كە لە پوخساري دراون و لە پرووی ئەمۇ پېرىستى كە لە دىلىدایە و ئەمۇ ئەنجامانەش كە لە ماھىيە تىدان، هەممو ئەمانە روویان لەو خواوهندى بە كە بە پەروردگارىتى شىزمەندى خزى ئاسمانه کان و زهويى راڭىر كەردووە و، شايەتى لە سەر "يە كايىي" ئى ئەمە دەدەن.

□ خواستى دو وھەمى بە كىتايى:

ئەم خواستە بىرتى يە لەھە ئە كە ئاسانى يە كى تا پلە ئى "وجوب" لە يە كتايىدا ھە بە، چەندىن دژوارى و گىرفتى تا پلە ئى "نەگونجان" يش لە شىر كدا ھە بە.

لە چەندىن پەيامى كۆمەلە ئى "سراج النور" دائىم راستى يە بە چەشىنىكى گومان بېرچەپتىراوه و بە چەندەھا بە لىگە ئە كە بەھىزىش دەرخراوه، بە تايىەت لە مەكتۇپى بىستەمدا

البخاري في المعر (٥/٢٣٧) و ظهر القلب (٨/٧) في كتاب الكجاج - باب تزويع المعر وفي كتاب فضائل القرآن - باب القراءة عن ظهر القلب والنمساني في كتاب الكجاج. (وھ گىز - لە چابە عەرەبى يە كەوە)

به دریزی و له سه رنجی چواره می برسکه هی سی همه می شدا به پوختی و بهم جزورهی خواره وه پوون کراوه تمهوه:

ئەگەر کاروباری ھەموو شتىك بە زاتى خواى تاك و تەنبا بسپېرىت، ئەوا بەديھىنانى ھەموو گەردۇون و بەرىخىستنى کاروبارە كانى ھىنده ئاسانىي بەديھىنانى درەختىك ئاسان دەبىت، بەديھىنانى پىنكەھىنانى درەختىكىش بە ئەندازەي بەديھىنانى يەك دانە "بەر" ئاسان دەبىت. بەديھىنانى بەھارىكى تەواوهتى و بەرىۋەبردىشى ئەوهندەي بەرىۋەبردنى يەك تاقە گول ئاسان دەبىت. پەروەر دەكىنلى يەك جۈزۈ زىنده ورېيش كە چەندىن دانە دانە و تاك تاڭى زۇرى لە خۇ گرتىت و ھەروەها بەرىخىستنى بىن گىرو گرفتى کاروبارە كانىان ھىنده ئاسانىي بەرىۋەبردنى يەك دانىيان بەلاي ئەوا زاتە تاك و تەنبا يەوه ئاسان دەبىت.

بەلام گەر - لە پىنى شىركىدا - بەديھىنانى يەك تاڭى ئەو جۈزۈ بەديھاتووانە بىرىتى ئەستۆى سروشت و ھۆكارە كانەوه، ئەوا ھىنده ئورسىي بەديھىنانى جۈزۈ كەيان تەنانەت ھەموو جۈزۈ كانى بەديھاتووان ئەو كارە قورس و دۈزار دەبىت. ھەروەها بەديھىنانى يەك دانە "تزو" بە ئەندازەي بەديھىنانى درەختە كەى بەلكو ھىنده ئەمد درەخت سەخت و گرگان دەبىت. بەديھىنان و زىيان پى دان و بەرىۋەبردن و چاودىرىي يەك دانە درەخت و بەرىنگىردى كاروبارە كانى، ھىنده ئەرىۋەبردنى گەردۇون و تەنانەت زىاتىش سەخت و پى لە كىشە و گىرو گرفت دەبىت!

جالىبەر ئەوهى ئەم راستىيەمان بەم شىۋەيە لە "سراج النور" دا چەسپاندۇوه و، خۇشان زۇرىسى بەديھاتووان لە ناوەندى ئەپەپەرى باشى و ورددە كارىدا دەبىنин، بە رادەيەك كە ھەموو زىنده ورېتك - كە وەك مەكىنەيە كى دەراساوايە - چەندەھا ئامىر و كۆئەندامى زۇرى تىندايە و، بە زۇرىيە كى رەھا و ئاسانىي يە كى لە رادە بەدەر و بىن ھىچ دەست تىۋەر دان و تەكەللوفىتك و لە ماوهى چاوتىرو و كاندىنىكدا بەدى دەھىنلىن ..

ماھەم ئەمە بە چاوى خۇمان دەبىنин، ئەوا ئەم دىاردەيە بە زەرروورەت و بەداھەت بۇ مان دەر دەخات كە ئەوا زۇرى و ئاسانىي يە لە "يەكتابىي" يەوه پەيدا بۇون و هي ئەوهەن كە كارى كەسىكى تاك و تەنبا. چونكە گۈغانى پىچەوانەي ئەمە نەك هەر تەنها ھەرزانى و زۇرى و خىرايى و ئاسانى و ورددە كارىي ئەو شتە ناھىلىت، بەلكو جىگە لەمانەش

ناتوانیت میوه‌یه که نرخه کهی پینچ پاره بیست، به پینچ سه دلیره^(۱) دهست بخرنیت.
نهنانهت تا راده‌ی عده‌هه میشی لئن دیت و ههر دهست ناکهونت.

نهو ئاسانی بیهی که له بدهیهینانی زینده‌هه و هران و کاری رینکوپنکیاندا دهیتریت و به
وینه‌ی ئاسانی و رینکوپنکی کاری کاتژمیزیک یان مه کینه‌یه کی کاره‌بایی وايه که تنه‌ها
به دهستانان له سویچه کهی ده کهونته کار، ئەم ئاسانی بیه له رینی شیر کدا تا پله‌ی ئیمتیناع
سەخت و پر له گیرو گرفت دهیت.

نهو زینده‌هه رانمش که له رۆزیک یان سەعاتیک یان دهقيقیه کدا، هاودم له گەنل
ھەموو ئامیز و کۆئەندام و هەلومەر جە کانی ژیانیاندا، دینه ناو ئەم ژیان و دنیايه، له رینی
شیر کدا ناتوانن بە سالیک بەلكو به چەرخیک بینه دنیا و ژیانه‌وه، تهنانهت هەر ناشیه‌ن!
کۆمەله پەیامی "سراج النور" له سەد شوین زیاتردا بۇ سەرسەخت ترین کەسى
ئىنكار و ملنەدەریشی چەسپاندووه کە: ئەگەر بە دیهینانی ھەموو شىئىك بدرىتە پال زاتى
خواهندى گەورەی تاك و تەنبا ئەوا بە دیهینانی ھەموو یان بە پەزىز خىرايى و بە وینه‌ی
بە دیهینانی يەك شە ئاسان دهیت و بە ھەرزانی زۇر و زەبەندەبى دیت بە دەستەوه.

بەلام گەر بە شىئىك لەم کاری بە دیهینانه بخريتە ئەستۆی "سروشت" و "ھۆز کارە کان"
ئەوا بە دیهینانی يەك دانه شەت گەلنی سەخت و ئالىز و سىست و بىن نرخ دهیت و، بە
وینه‌ی بە دیهینانی ھەموو شەستان خەرجى و مەسرەفى زۇرى تى دەچىت و گران دهیت.

ئەگەر حەز دە كەيت بە لگە کانی ئەم راستى بىيىت ئەوا سەبىرى:
مە كەنۋىسى و سى ھەم بىكە و، بۇ وەتە بىست و دووھەم و سى و دووھەم
بىروانە و، سەرنج لە بىرىشكە بىست و سى ھەم کە تايىتە بە سروشتە و بىرىشكە
سى ھەميش بىدە کە تايىتە بە درەشانووه کانى ئىسمى ئەعزىزم، بە تايىت سەرېنى
چوارم و شەشم کە لە دووناوى جوانى: "الفرد" و "القيوم" دەدونىن. ئەو کاتە دەبىنیت
ئەم راستى بە لەو پەيامانەدا ھېنەدە بە دلىنابى چەسپىز اون وەك گومان نە كەردىن لەوهى کە
دوو كەپەت دوو دە كاتە چوار.

بەلام لىزەدا و بەم شىۋەيى خوارەوە ئاماژە بۇ بە لگە يەك لە نىوان ئەو سەدان
بە لگانەدا دە كەين:

(۱) پاره: پارچە دراونىكى نەختىنە بە كسانە بە چارە كە قورشىك. لىرە: دراونىكى ئالتوونى بە لە سەدقورش
پىنكەناتووه. بىروانە: "المعلم الاقتصادى الإسلامى". (وەرگىز)

بهديهياناني شтан، يان له نه بعون (عدم) هوه دهبيت، يان به دروستكردن و اته پنکهيانان دهبيت به کۆكىزىمه دهيان له توخم و بعونه وره كان..

جا ئەگەر كاري بهديهيانان - له عەدەمهوه - بدرىنه پال خواي تاك و تانيا، ئەمۇا دەبى زاتى شەكتۈمىندى خواوهندى بهديهينەر زانستىنىكى دەورەدەر بە ھەمۇو شىتىك و زانستىنىكى زالىشى بەسەر ھەمۇو شىتىكدا بېيت.

لەبر ئەوه، بەختىنى بعونى دەرە كى بەو شتانە كە شىوه و وجۇودى عىلەمى يان لە زانستى خواي گۈرەدایە و ھىناييان لە عەدەمىنلىكى رۇالەتىيەمە بۇ ناو ئەم و جۇودە دەرە كى يە، بۇ خواي گۈرە هىننە ئاسانە كە وەڭ ھىننە ماددەيە كى كېميايى و اىيە بەسەر نۇوسىنلىكى نەپىراودا تاڭو دەرى بىخات و، بە وينەي گۈاستەنەوەي وينە كان و اىيە لە كامىراوه بۇ سەر كاغەزى تايىھەتىي وينە كان. جا ھەر وەڭ ئەمانە وان، ئەمۇ شتانەش كە بەر نامە و نەخشە و ئەندازە مەعنەوى يە كانيان لە زانستى كەدگارى مەزندايە، خواوهند تەنها بە فەرمانى "كەن فيكون" لە عەدەمىنلىكى رۇالەتىيەمە دەيانھىنە دەر بۇ وجۇودىنىكى دەرە كى.

خۇ ئەگەر بهديهيانان لە عەدەمهوه نەبىت و بىرىتى بېت لە دروستكردن و پنکهيانان لە شتى تر ئەوا كۆكىزىمه دەنەش لە توخە كان و بعونه ور انەو بە ھەمان جۇر بۇ خواي گۈرە كارىتكى تابلىقى سۈوك و ئاسانە. چونكە ھەر وەڭ كۆكىزىمه دەنەش سەربازە بلازبۇوه كانى لەشىرىتكى دىيارى كراو تەنها بە لىدىانى دەنگى شەپپورىنىكى سەربازى و بىزبۇنى ھەريە كەيان بە شىوه يە كى پىنكۈپىك كارىتكى تابلىقى ئاسانە و، ھەمۇو سەربازە كانىش وە كەن ھىزىتكى پشتىگىريانلىنى دېت بۇ پىشەوا كەيان و ياسا جى بەجى كراوه كەى و چاوى بىنەرى ئەو لە پىناوى ئاسان كەدنى كارى بەرەو سەربازى بىردىن و پارىز گارى كەدنى شىوه و بارودۇخىنىكى تايىھەتى..

جا ھەر وەڭ ئەمە بەم شىوه يە ئاسانە، بە ھەمان جۇر ئەو گەردىلانەش كە لە ژىزىر فەرمان و سەر كەدایەتىي پەرورەد گارى جىهانە كاندان، بە ياسا و دەستورە كانى قەدەر و زانست و توانستى زال و بە تواناي خواوهند دەدرىنە بەر و ئەو بعونه ور انەش كە كەمترىن پەيوەندىشىيان بەو گەردىلانەوە ھەيە بە وينەي ھىز و ياسا و كارمەندە كانى ئەو پادشايدە دەبن بە ھەز كارى ئاسان كەدن و رايى بعونىيان. ئىز ئەو گەردىلانە دېن و بعونى

نهو زينده و هر پيکده هيچن و ده رونه ناوهندی همندازه يه کي ديارى کراو که و هك قالبيکي
مهعنوي و زانستي و قدره ي خواي گدوره و ايده، ئيز لە وئى دا پاده و هستن و جىنگىر
دەپىن.

به لام گهر به دیهینانی شتان به چهند دهستینیکی جیا جیا بسپرین و بخربنیه نهستنی
شتانی و هک "سروشت" و "هز کاره کان" ووه، نهوا هیچ هوز کاریک ناتوانیت له هیچ
پروویه کمهه هیچ شتیک له عدهه مهوه به دی بهینیت! که نهمهش دهه بخمامیکه همه مهه زیران
له سه ری يه کیان گرتلووه. چونکه نهوا هوز کاره نه خاوونی زانینیکه که دهوراندههوری
همه مهه شتیکی داییت و نه تو انتیکی و هاشی هه یه که به سه ره مهه شتیکدا زال بینیت.
که و آنه نه او عدهه مهه - سه باره ت بهو - تنهها عدهه مینیکی رو واله تی و دهه کی ناییت، به لکو
له گهل نهوده شدعا عدهه مینیکی رهه (مطلق) دهیت. خز عدهه مهی موتله قیش هر گیز ناییت
به ما یهی سه ره لدانی هیچ وجود دیک!

که و اته ده بین ئمو شته له لایه ن ئمو هۆ کاره وه به رېنگا ک دووه هم (واته به پىكھەتىان) بەدى بەھىزىت، كەچى پىكھەتىان و بىياتنانى جەستەي يەك "مېش" يان يەك دانه "گول" - وەك نۇونەيەك - داخوازى ئەۋەيە كە ھەموو گەردىلە كانى ئەمۇ شتە و دواى پالفته كەردىيان لە چەندىن پالىوگەي دىيارى كراوى ورددالە سەرانسەرى پۈرى زەھى كۆبىرىنەوە. خۇ دىبارە ئەمەش مەگەر دواى چەندىن گەرەمەن گەرەمەن زۆر دەنا ئەنجام نادريت. ئىنجا دواى هينانى ئەم شستانەش، پارىز گارى كەردىيان لە شىۋەيە كى رېنگىپىنگىدا، بىن ئەۋەي لەناو ئەمۇ جەستەيەدا بەرتەموازە بىن، كارىنگى ترى تابلىقى قورس و دژوارە. چۈنكە لم گۈمانەدا كە هۆ کاره كان بەدېھىنەر بن ھېچ قالىنگى مەعنەوبى زانسى لە ئارادا نايىت و، هيئىنە ئەندامە كانى جەستەي ئەمۇ زىنده ورەش پۇيىست بە قالىنى ماددى و سروشى، دەپىت تاكۇ جەستەي ئەمۇ زىنده ورە پىنگ بىت و بىيات بىزىت.

بهم جوزه دهر که موت که گیپر انوهه بدهیهینانی هه مو شتیک بو خواهه کی تاک و ته نیا
تا راده هی پله هی پتویستی و "وجروب" ناسانی له راده به دهری لئی دهیته و، به پیچه و انهی
گیپر انوهه ئم کاره بز هۆ کاره زور و زه بنه کان که تا پله هی "مه حال" گیرو گرفتیان
لئی دهیته و.

جا ئه گهر را په راندنی کاروباری همو شتیک به هی خوایه کی تاک و تهنا دابنریت، ئوا نرخ و بههای لمرادبهده و زور و زهنه بندی پهها و ئوبهپری ورده کاری و دانایی و بهیزی به همو بونو هر زنکی خاوهن و جووده و ده بینریت..

بلام گهر له پینگهی شیر کوه بدرینه پال سروشت و هز کاره زور و زهنه دانه کان ئوا ئمو بونو هر لمو پهپری گرانی و بین نرخی و ناشیرینی و ئاللوزی و لا ازیدا ده بیت. چونکه هه رووه که سیتیک به سیفه تی سهربازی و له پیسی پهیوندی کردنی به سه رکرده کی مهز نو هیز نکی معنیو بده دست بهینیت، چونکه گهر پیویست بکات ده تو از نیت سوپایه کی مهز نی بتو کو بکریته و، جگه لمه وش که هیزی ئمو سه رکرده و سوپایه هیز نکی پال پشتی بتو پنکده هینن و هیز و تو انا کسی يه کهی خزوی هزاران جار زیاد ده بیت و تو انسنیکی ماددی بده دست ده هینیت، جگه لمه انش ناچاری هملگرتنی سه رچاوه کانی ئمو هیزانه ش نایت که پهیوندی پیو کردوون و گهنجینه کانی تدقه مهندی يه کانیشی بتو خزوی هملنگریت، چونکه سوپا بزوی همله گریت و بتو شونی پیویست ده یانگو بزینه و، بزوی ئمو سهربازه ده تو ایت "موشیر" نکی دوژمن دیل بکات و شارنکی کاملیش له دانیشتو وانی چزل بکات و دانیشتو وانی قهلا یه کی گهورهش ملکه ج و گوپایمل بکات. ئیتر لم رورو وه که پهیوندی بهو هیزه گهوره وه کردووه جنی ده ست و ئاسهواره کانی ده راسا و با یه خدار ده بن.

بلام گهر ئمو که سه ده ست له سهربازی هملگریت و سه رب خز کار بکات، ئهوا به ته اوی ئمو هیز و تو انسنی معنیو و ده راسایانه لمه ده ست ده دات و وه کو مرؤ فیکی ئاسانی لئی دینت که مه گهر هینده هیزه که سی يه کهی خزوی و له شتانی ساده و جوزئی و بین یا یه خدا ده نا تو انای هیچ شتیکی نی يه. ئیتر هه ر بهو پیزه ویش جنی ده ست و کاریگمری يه کانی تسلک ده بنووه.

هر به وینه ئم غونه يه، له پیسی "تمه حید" دا همو شتیک پهیوندی به خاوهن تو انسنی شکۆمه نده و ده کات و پشتی بین ده بستیت. له بر ئه وه، هه رووه که میزو وله بیه ک به سه رفیعه ونیکدا و میشوله بیه ک به سه ره مروودنیکدا و میکرۇینیکیش به سه ره ستە مکارنکی سه ره ختدا زال ده بیت و، هه رووه ک تزوینکی بچوو کیش درەختیکی گهورهی وەک چیا لە سه رشانی همله گریت و ده شیت به سه رچاوه و گهنجینه همو

ثامراز و ثامیره کانی ئهو دره خته.. به همان جور هممو گردیله يه کيش، به هوئى ئەم پال پیوه دان و نیسبەت پەيدا كردنەوە، دەتوانىت چەندىن ئەركى بى سنور و لەئما رەبەدر ئەنجام بىدات، وەك پىكھىنانى جەستە و شىۋە كان كە سەدان ھەزار ورده كارى و جۇر و شكل و شىۋەيان لەخۇز گرتۇوە. ھەروەها ئەمە كاتە سەرجمى ئەمە ئاسەوارانەش كە ئەمە فەرمانبەردارە ناسكۈلەنە و ئەم سەربازە بچۇو كانە ئەنجامىان دەدەن، لەپەرى كەمال و ورده كارى و بەنرخى و باشىدا دەبن، چونكە ئەمە كەسەمى كە ئەمە ئاسەوارانە دەروست دەكەت تەنها خواوندى خاودەن توانتى شىڭمىنە و ئەمە ئاسەوارانە بە دەستى ئەمە كارمەندانە سپاردووە و كردوونى بە پەرده يى رووى توانتى خۆى.

بەلام ئەگەر - بە وىنەي رېنى شىرك - ئەم كارە بىرىنە پال ھۆكاريە كان، ئەمە كارىگەربى مېرۇولە يەك ھىنەدەي مېرۇولە كە خىزى بچۇوك و بىن نىرخ دەبىت و ورده كارىبى گەردىلەش بە وىنەي خودى گەردىلە كە ھىنەدە نادىار دەبىت كە بە ھىچ شتىك حساب ناكىرت. بەو واتايەي كە هەممۇ شتىك، چ لە واتادا و چ لە بۇوى ماددىيە و، نىرخى ھىنەدە دادەبەزىت كە تەنانەت "ھەممۇ دنيا" چلە بۇوشىنىكىش ناھىنېت.

مادەم حەقىقەت ئەمەي كە باسمان كرددو، مادەم ھەممۇ شتىكىش - وەك لە بەرچاودايە - لەپەرى بەنرخى و ناوازەبى و ھىز و واتا و ناواھرۇ كى قۇوتلىايە، ئەمە بىن گومان جىگە لە رېنى تەوحىد ھىچ رېنگايە كى تر لە ئىارادا نى يە. خۇ ئەگەر بىبىت ئەمە دەبىن بۇونەوەران ئالىو گۈزۈيان بەسەردا بىت و دىنىاش لەناو عەدەمدا رۇ بىكىرتى و سەرلەنۈى لە بىرى ئەمە بە چەندىن شتى بىن نىرخ پې بىكىرتىمە، تاڭو رېنگايەك لە بەردم "شىرك" دا بىكىرتىمە بۇ ئەمەي بىگىرىتىمە!

وابە گۈنى خوت پۇختەي يەك دانە بەلگەت لەو سەدان بەلگانە بىست كە تايىەتن بە تەوحىدەوە و لە پەيامە كانى نۇوردا بۇون گراونەتمەوە.

□ خواتىسى سىھەمى تەوحىد:

بەدېھىنانى ھەممۇ شتىك بە تايىەت "زىنده وەران" لەپەرى ناوازەبى و رېنگوپىكىدaiە. زىياد لەمانەش ناو كىنگى بچۇوك نۇونەي بەرە كەيەتى و، بەريش نۇونەي درەختە و، درەختىش نۇونەي جۇر(نوع)ە و، جۇزىش نۇونەي بچۇوك و كورتە پېرسىت و

نه خشنه پوخت و تزوی مدعنه و بی گهر دونه، همروهه خالیکی گشتی و داچزراوی
ئم گهر دونه و دلزینکه له هوینی ئم گهر دونه که به چهندین دهستوری زانستی و
تهرازووی دانست لبی هەلینجر او.

جا هر کە سیک بتوانیت يه کیلک لم شته ناوبراوانه دروست بکات ئەوا بى گومان
ھەر تەنها ئەو بە دیھینه رى سەر جەمی گەر دوونیشە. بەلتى، ئاشکرايە کە بە دیھینه رى
کالەك ھەر ئەو کە سەيە كە تزووھ کالە كى بە دىھیناوه نەك كەسى تر، بەلتکو مەحالە
جگە لەو كەسى تر بە دیھینه رى کالەك بىت.

بەلتى، بە چاوى خۆمان دەبىنин کە ھەموو گەردىلە يە كى خوين، تا رادەيە كى زۇر
پىنكۈيتكىي پىوه دىارە و، ھېننە ئەر كى گۈورە و گىرنگ پادەپەرىنىت کە هيچ لە نرخ و
بايەخى ئەو ئەركانە كە مەتر نەبىت کە ئەستىزە كان جى بە جى يان دە كەن و رايادەپەرىنىن..
ھەرەھا ھەموو خىزى كە يە كى سور و سېپى خوين، بە ھەست و نەستىنکى تمواو
ئەر كە كانى سەرشانيان بەرامبەر بە لەش پادەپەرىنىن، لەو پۇوهە كە لەش دەبوۋەتىنە و
پارىزگارى لە ژيانى دە كەن. ئەم كارەش ھېننە بە كاملى ئەنجام دەدەن كە پىش
گەورە ترین كارمەندى دابەش كەردنى تازووقە و دلىسۈز ترین سەربازى پارىزگارى كەردىن
كەوتۇونە تەوه !!

ھەرەھا خانە كانى جەستەش ھەريە كە يان دەرامەت و خەرجى يە كار كراوه كانى
خۆيان ھەيە و .. ھېننە مامەلەي پىنكۈيتكى و كارامەبى بەر دەۋامىش لەناو جەستە دا
دەست بە كارە كە پىش بە پىوه بىردىنى كاملىزىن جەستە و ناوازە ترین كۆشكىيان داوه تەوه..
ھەموو تاك و دانەدانىيە كى پۇوهە و زىنده و رانىش ھېننە نىشانەي جودا كەرە ھەيان
لە بۇخسار و ئامىزە كانى ناو جەستە ياندا ھەلگەر تۇوه كە مە گەر ئەو كە سەي سەر جەمى
زىنده و ران و پۇوه كە كانى بە دىھیناوه دەنا كەس ناتوانىت ئەو نىشانانە دابىنت.

ھەموو يە كیلک لە جۈرە كانى زىنده و رانىش بە چەشىنگى پىنكۈيتكى بە سەر پۇوي
زەويدا بلاۋ بۇونە تەوه و بە شىۋىيە كى گۈنخاوش لە گەل جۈرە كانى تىدا تىكەل بۇون. بە
پادەيە كى ئەوتۇ كە مە گەر ئەو كە سەي ھەموو ئەو جۈرەنەي بە دىھیناوه و بە پىوه بىان
دەبات و كاروبارىان دەسازىنىت و بە يەڭ جار سەرپەرشتى يان دە كات، دەنا ھەرگىز
نا گۈنخىت كەسى تر ئەو جۈرە زىنده و رە بە دى بەھىنىت! چونكە ئەو جۈرە زىنده و رە

په نگا و په نگانه ب وينه چهند فرش و راي خيکي زيندو و بهدي هيناوه که له چوار سد جوزي رووهک و زينده و رانی سه رووي زهوي چرايست.

جا نه گدر شتاني تريش به هريمه کله مانه که باسان کردن لينکدرینه و به اورد بکرين، ئهوا مرؤف تينه گات لهوه که سه رانسهرى گهردوون، له رووي بهدي هيناوه، يه کديه کي سه ربه خنزى وايه که دابه شکردن همان گربت و، له رووي پهروهه دگاري و به پيوه بردنی کاروباره کانيشمه همه کي يه که هر گيز ناتوانيت دابهش بيت!

ئم خواستي سى همه له زور بهشى كزمه له په يامي "سراج النور" دا باس کراوه، به تايیت له هملویستي يه کهمي وته سى و دووهه مدا، چونکه لهوي زور به جوانى پهونن کراوهه تووه و، چه سپتراوه به راده يه که بدلگيمه کي يه کتابي و توحيد له هممو شتىكه وه دهدره و شتىنه و به وينه پهوناکي خور که هممو شتىك وه ک ئاوينه دهري ده خات. بزيه ليزهدا به پهختي ليسي دواين و ئه روونکردنوه يه ئه ويمان پني سه روز ياده.

* * *

مهقامی سی‌هدم

ئەم مەقامە بە پۇختى سى نىشانەي ھەممەكى
"تەوحىد" پۇون دەكتەوە

ئەو بەلگە و نىشانەي كە "بۇون" و "يەكتابى" خواوهند دەچەسپېشىن، ھىننە زۇرن كە لە ژمارە نايەن. كۆمەلە پەيامى "سراج النور" ھەزاران دانەيان لەو بەلگانە باس كردووه، بۇيە لەم مقامەدا تەنها بە پۇختى سى دانە لەو بەلگە ھەممەكى يانە دەخەينە پۇو.

- نىشانە و بەلگەي يەكەم كە وشەي "وحىدە" بەرھەم دەھىنىت برىتى يە لەوهى كە:

"ھەموو شىتىك يەكبوون(وحدة)ي تىدايە. يەكبوونىش بەلگە و ئامازەيە لەسەر "يەك" كەردگار. گومان لەوهەشىدا نى يە كە ئەگەر جى دەست و ئاسەوار "يەك" بۇۋەوالە دەستى "يەك" كەردگار" وە دەرچۈوه، چونكە "يەك" ھەر لە يە كەمە پەيدا دەيىت و دەر دەچىت. جا لەبەر ئەوهى ھەموو شىتىك "يەكبوون"ي تىدايە ئەوا بەلگەيە لەسەر ئەوهى كە ئەو شتە ئاسەوار و سەنعتى كەسىتكى "تاڭ" و "تەنبا" يە.

بەلتى، گەردوون وەك خونچەي گولىتكى وايە كە بە ھەزاران پەردهى "يەكبوون" داپۇشراوه. بىگە وەك مۇزقىتكى يە كەجار گەورە وايە كە بە ژمارەي ناوە جوانە كان و كارە ھەملەيەنە كانى خواى گەورە پۇشاڭى "يەكبوون"ي پۇشى يىنت. ھەروەها درەختى توبىاي بەدىھاتۇوانە كە بە ئەندازەي ژمارەي جۈرە كانى بۇونەوهەران جۈرە كانى "يەكبوون" لە لقە كانىيە و شۇرۇپۇنەتمەو.

بەلتى، بەرپۇھەرىدى گەردوون يە كىنکە.. بەرىنگەن و سازاندىنى كارە كانى يە كىنکە.. پادشاھى و دەستە لائدارى يە كەي يە كىنکە.. نىشانە كەي يە كىنکە.. بەم جۈرە: يە كىنکە.. يە كىنکە.. يە كىنکە، تا دەگاتە ھەزار جار "يە كىنکە"!

ئىنجا ناوە جوانە كان و كارە كانى خواوهندىش، كە ئەم گەردوونە بەرپۇھە دەبەن، ھەموو يە كىنکىيان لە شويىنى خۆزىدا: "يە كىنکە". سەرەرای ئەوهى كە ھەموو يە كىنکى ئەو كار و ناوەنەي خواوهند دەوراندەورى سەرانسەرى گەردوون يان زۇرىبەي گەردوونىان داوه. واتە: ئەو دانستە لە گەردووندا كار دەكات: يە كىنکە.. ئەو چاودىزى يە كە تىايادايە: يە كىنکە.. ئەو رېنگخىستە كە تىايەتى: يە كىنکە.. ژياندىنى زىننەوهەرانى ناوى:

یه کینکه.. ئمو میهره بانی يهی که به هنانای موحتجانی ناو گهردوونه و دیست: يه کینکه.. ئمو بارانه که وەك مژده يه کی میهره بانی يه که خواوهند ده باریت: يه کینکه. بەم جوزه: يه کینکه.. يه کینکه.. يه کینکه تا د گاته هەزا جار "يه کینکه"!

ەمروههای ئمو خورهی که گەرمى لەم گەردوون و گېتىي يهی خۇماندا پەخش دە کات: يه کینکه.. ئمو مانگەش کە بۇونا کى بىلاؤ دە کاتمهوه: يه کینکه.. ئمو ئاگەش کە خواردەمنى يه کان دە كولىنىت و پىياندە گەيەنىت: يه کینکه.. ئمو چىا و شاخانەش کە بىرىتىن لە چەند گەنجىنە و مىخىنلىكى پېلە گەنجىنە: يه کینکه.. ئمو ھەورەش کە باخ و پىستانە کان ئاودىرى دە کات: يه کینکه. بەم جوزه: يه کینکه.. يه کینکه.. يه کینکه، تا دە گاته هەزار!

جا ئەم يەك يە کانەي ناو جىهان بەلگەمە كى بۇونا کى چەشىنى خورى درە خشانى لە سەر خواوهندى تاڭ و تەنباو، يەك بە يە كىان نامازەي بىز دە كەن.

ھاودەم لە گەل ئەمەدا كە توچە كانى ئەم گەردوونە و جوزە كانى ئەم توچمانەش يە كىنک، لە رۈوهشەوە كە ھەموو لايەكى گۆزى زەۋىيان گەرتۇوه تەمە و بۇشتۇونەنە ناو يە كەمە و لە رېتى چەند پەيوەندى يەكى بەھىزەوە بەلکو بە ھاوا كارى و يارمەتىدانى يە كەپىش لە گەل يە كەپىش لە كىان گەرتۇوه، لەم رۈوهشە ئەم توچمانە نىشانە يەكى ئاشكرا و بىن گومانن لە سەر ئەمەي كە خاوهەن و بەدىھىنەرەي گەردوون يە كىنکى تاڭ و تەنبايە.

● نىشانە و بەلگەي دووهەم كە وشەي "لا شرىك لە" بەرھەم دەھىنەت بىرىتى يە لەوەي كە:

پىنكۈپىكى يەكى تەواو كاملى بىن كەمە كۈپۈرەي و پىنكۈمە گۈنخانىكى يە كىجار جوانى بىن ناتەواوى و تەرازووې كى داد گەرانەي دوور لە سەتم لە ھەموو شەتىكى ئەم گەردوونەدا ھەفيە، ھەر لە گەردىلە كانوھە تا د گاتە گەلەستىرە كان.

بەلتى، پىنكۈپىكى ناوازە و تەرازووى و رد تەنها بە "يە كۈپۈن" و "يە كەتايى" دە بىت. چۈنكە ئە گەر دەستە جىاجىا كان لە ھەر كارىنکەدا خۇزىان ھەلبۇرۇتىن ئەوا - وەك ئاشكرا يە - تىنگى دەدەن.

ئىستا ورە سەرنج لە "سام و شەكتۈزى" ئەم پىنكۈپىكى يە ناوازە يە بىدە كە ئەم گەردوونە خىستۇوه تە شىپۇھى كۆشكىنلىكى مەزنى ئەوتۇز كە ھەموو يە كىنک لە بەر دە كانى سەنۇھەتى تەواوه تى كۆشكە كەي تىدايە.. ھەر دە ھەم گەردوونەي وەك شارىنلىكى ئەوتۇلىنى كەردووه كە هېننەدە بە جوانى پىنك خراوه و پىسای بىز دانراوه كە

پرۇشتى خەرجى يە بىن سەنۋورە كانى و هاتنى دەرامەتە لەزمارە بەدەرە كانى و مال و سامانە بەنرخ و ئاززووقە و بۆزى يە جىزرا او جوزە كانى لە پاشت پەردىي غەمبىەوە و هەرىيە كەيان لە كاتى گۈچخاودا و بىن ئەوهى لە حسابدا بىووپىت بە رېنگۈپەنگى يە كى تەواو بۆز جى بەجى بىكىرىت.. هەروەھا گەردۇونى وە كو كىتىپەنگى كى رەوانى ھىنەدە ئىعجازار بەخشلىنى كردىوو كە هەموو بە كىنگىلە پىتە كانى واتا و ناوهرۇڭى كى بىست دېپە دەگەبەنیت و، هەموو دېپەنگىشى واتا و ناوهرۇڭى كى سەد لەپەرە دەنۋوسيت و، هەموو لەپەرە بە كىشى واتا و ناوهرۇڭى كى سەد فەسل و، هەموو فەسلىنگىشى واتا و ناوهرۇڭى كى سەد كىتىپ دەردەبرىت. جىڭە لەوهى كە هەموو فەسل و لەپەرە دېپە و شە و پىتىپەنگىشى ئاماڭە بۆز يە كەن دە كەن و بەلگەن لە سەر ئەوانى تر!

ئىنجا وەرە سەرنج لە "كەمالى رېنگۈخىستان" ئى ناو ئەم رېنگۈپەنگى يە سەرسوورەنەرە بىدە كە بە وينەي شارىنگىلىنى خاۋىن سەرانسەرى گەردۇونى بە پاك و خاۋىننى راڭگەرتووە! ئەنانەت وەك كۆشك و تەلارىنىڭىنى ناوازە ئەمۇتۇزى لىنى كردىوو كە ئەپەرى بايدىخ و چاودىرىي بە پاك خاۋىننى تىدا بىرىت، بەلکو وەك حۆزى يە كى بەھەشت وايدى كە حەفتادەست بەرگ و پۇشاڭى كى رازاوه و جوانى لە بەر كەرىپەت، بىگەر وەك گۈلنگىنى ناسىك وايدى كە بە حەفتا پەرە گۈلتى رەنگاوارەنگ بەرگى ئىنگىراپىت!

ھەروەھا وەرە سەرنج لە "كەمالى داد گەرى" ئى ئەم تەرازازوو بىدە لە ناوهندى ئەم رېنگۈپەنگى و جوانى يەدا. ئەوتا كەمالى ئەو داد گەرى يە لە رادەيە كەدايە كە هەموو شىتىك بەو تەرازازوو ھەلەدە سەنگىتىرىت، ئەوتا ئەو زىنەدە ور و بەدىھەنر وانەي كە مەگەر دواى گەمورە كەردىنەوەي ھەزار جار ئىنجا بىبىزىن، ھاودەم لە گەل ئەستىرە و خۆرانەي كە ھەزار جار لە گۈزى زەمى گەورەتىن، ھەمموويان بەو پىشور و تەرازازوو پىوانە و كىشانە دەكرىن و، هەرىيە كەيان بە تەواوى و بىن ھېچ نوقسانى يەك پىنداوېستى يە كانى خۆى دەدرىتى، بە رادەيەك كە ئەو بۇ نەوەرە يە كەجار وردىلانە ھاودەم لە گەل ئەو بەدىھاتوو گەمورە و دەراسايانە لە بەردىم ئەو تەرازازوو داد گەرى يەدا بە يەكسانى مامەلەيان لە گەلدا دەكرىت! لە كاتىكدا كە ئەو بەدىھاتوو انە هي و ايان تىدايە كە كارىگەرە كى ھىنەدە مەزىنى ھەيە گەر بۆز ماوهى يەك چىركەش ھاوسەنگى يە كەي رەچاونە كەرىت ھاوسەنگى جىھان تىك دەدات و لەوانەيە بىست بەھۆى تەقىنەوە و بەرپابۇونى قىامەت!

هر روهها وره سرنج لم "جواني يه دره خشانه" اى ناو ئهم رينکوبنکي و خاويئنى و تهرازووه بدهه كه ئهم گهاردونه گهوره يه خستووه ته سر شيوه ي فيستيقاليكى لوهپرى جوانيدا و پيشانگايىه كى نوازاش له وپهپرى ئارايشت و رېنگينيدا و بهارينكى هيندە جوان و خەملاۋىش كه هەر ئىستا گولە كانى دەميان پشکووتا يىت! ئىجا ئەم بهارەشى وە كو گولىكى گەورەي هيندە فراوانلىنى كردووه كه بە سەدان گولى جوانى خۆى ھەموو بۇوى زەويى داپۇشىو، ھەموو يەكىنلىقى ئەو گولانش لە جوانلىق ئارايشت و نوازەترين جوانيدان، بەلكو بهارى وەك گولدايىكى جوان و چەپكە گولىكى ناسك لە بەرددە مياندا داناده!

بەلني، ھەموو "جۈرۈڭ لە جۈرە كانى بۇونۇهران، ئەنانەت ھەموو "دانە" يەك لە دانە و تاك تاكه كانى ئەو جۈرانە، بەپى توانا و لېپەتى خۆى بەشىكىان لە جوانىي نەپراوهى ناوە جوانە كانى خواوهند پى بىراوه، بە رادەيەك كە واى لە "حوججه تۈلىيسلام" ئىمامى غەزالى^(١) كردووه كە بلىت: "ليس في الإمكان أبدع مما كان!" واتە لە بازنى ئىمكاندا شىئىكى ئىنەن بەدىھىزرا وانه نوازە و جوانلىق بن.

(١) ئىمامى غەزالى (٤٥٠ - ٥٠٤) يەكىنلىكە لە گەورە مەردانلى ئىسلام و، ناوى ئەبۇ حامىد محمدىدى كورپى محمدىدى غەزالى يە. كەلمازانى زانستە كانى فېقىئى شافعىي و كەلام بىرۇو، بە فېلەسەوف و زاھىد و چاكسازىنكى ئايىنى و كۆزمەلایەتى و خاوهەن بەيامىنكى رۇخى دادەزىت كە جىن دەستى لە ژيانى ئىسلامىدا ھەر لە سەرددەمە كە خۇزىيە وە تا ئىستا ئاشكارا ئاميانە. لە شارى "تۈرسى" سەر بە خوراسان لە دايىك بۇوه و، پاش تەعواو كەردىنى خۇنىتىن لە زانستە كانى كەلام و فلسەفە بە تايىتھى ئىن سينا و قارائى، ھەروەھا لە زانستە كانى دەستە باتىپى يە كانى كۆتۈپەتەو، بەلام ھىچ كام لەوانە نەيانترانىو بېرىيتسى ئۇرپى ئەو بە يەقىن و دلىپاپى تېرى بىكەن و بەزامەندىنى خەز و خواستى دلىشى لە بەدەستەتىنلى بەختەورىدا دەستەبر بىكەن، هەتا خۆى بە پىيازىنكى جىاواز لە ھەموو ئەوانىيەتى بەو ئاماجە بگات و، دوايى ھەر خۆى لە كىتىنى ("النقد من الضلال")دا ئەو گەشتە فيكىرى و بۇخى يە تۆمار كردووه. ماۋەيەك لە قوتاخانە ئىزامى يە بەغدا (كە گەورە قەزىن زانكىزى ئەو سەرددەم بۇوه) سەرگەرمى وانه وتنەوه بۇوه، پاشان سەردانى زۆر شارى وەك دەھەشق و بېتولەقىدىس و قاھىرە و ئەسکەندرە و مەككە و مەدینە كردووه. گەلن بەرھەمى دواي خۆى بەجى هيٺتۇوه كە ئەم ناوى ھەندىتكىانە: "إحياء علوم الدين"، "تەھافت الفلسفە" ، "النقد من الضلال" ، "الأربعين في أصول الدين". يېم خۆشە خۇنىتى بەپىز بىز زىفادە شارەزابون لە ژيان و بۈلۈ گۈنگى ئەم مەردە نوازە بەرگى يە كەمى كىتىنى (رجال الفکر والدعوه في الإسلام) ئى خوالىخۇزىشىو (سىيىد ئەبۇلخەسەن ئەددەوى) و، (ھەكىذا ظەھر جىل صلاح الدين) ئى (د. ماجد الگىلانى) (بە تايىتى: الفصل العاشر) بۇنىتىمە. (وەرگىز)

جائمه جوانی به گشتگیر و سه رنج پاکنیش و .. ئەم پاکوخاوینی به گشتی و ده اسایه و .. ئەم تەرازووە هەستیارە زال و ھەمەلایەنیە و .. ئەم پىتكۈپىنى و پىكەوە گونجا نە ئىعجاز بە خشەی کە ھەموو شىنگىيان گرتووە تەوه، بىلگەيە کى گومان بېن لە سەر "يەكتابى" و نىشانەيە کى پۇوناكن لە سەر "تەوحيد" کە زۇر درە خشانىز لە پۇشنانىي خۆر لە ناواھەر استى بۇزى پۇوناکدا.

وەلامىكى يە كىجار بەھىز و پۇخت بۇ بىرسىارنىكى
دۇولقى، کە لەوبەرى گىرنىگىدايە و، تاييەتە بەم
مەقامەوە.

❖ لقى يە كەمىي پىرسىارە كە:

تۈلەم مەقامەدا دەلىيىت: "جوانى" و "دادگەرى" دەوراندەورى گەر دۇنیان داوه.
بەلام ئايا چى دەلىيىت سەبارەت بەم ناشىرىنى و گىروغىرت و نەخۇشى و مەردنانەي کە بە
چاوى خۆمان دەيانىبىن؟!

وەلام:

تە گەر "ناشىرىنى" يەك بىت بەھۆزى بەرھەمەتىانى چەند جۈزىكى "جوانى" يان بىت
بەھۆزى دەرخستىيان، ئۇوا ئەۋىش بە "جوان" دادەنرىت. ھەروەھا نەبۇونى ناشىرىنى يەك
کە بىت بەھۆزى شاردەنۋەي گەلنى جوانى و بوارنەدان بە دەركەوتى ئۇ جوانى يە، ئۇوا
نەك تەنها بە يەك ناشىرىنى بەلكو بە چەند ناشىرىنى يە کى دووبات بۇوۇز زۇر و زەبەندە
دادەنرىت.

بۇ نۇونە: گەر "ناشىرىنى يەك" وەك "يە كەيە کى پۇوانەيى" پەيدا نەبىت، ئۇوا حەقىقتى
"جوانى" دەبىت بە يەك دانە جۇر و پلە زۇر و زەبەندە كانى پەنھان دەبن و بەرچاو
ناكەون. بەلام بە تىكەلبۇونى ناشىرىنىي لەناو ئۇ جوانى يەدا پلە كانى جوانى يە كە
دەردە كەون. چونكە ھەروەك پلە كانى "گەرمە" بە تىكەلبۇونى سەرما و پلە كانى
"پۇوناڭى" بە بۇونى تارىكى دەردە كەون، بە ھەمان جۇر بەھۆزى بۇونى: شەپ و زىيان و
مۇسىبەت و ناشىرىنىي جوزئىيىش خىر و بىز و نىعەمەتە گشتى يە كان و ھەممۇ جۇزە
ھەمە كى يە كانى جوانى دەردە كەون.

و اه بدهیهینانی "ناشیرینی" کارینکی ناشیرین نی به، به لکو جوانه. چونکه زوربهی ئه و نهنجامانهی که لهو ناشیرینی یهوه پهیدا دهن: جوانن! به لئی، ئه و تەمبەلەی که زیانی له بارانهوه بین گەیشتۇرۇھەر گىز ئەم زیانەی ناییت بە بیانوو له دژی ئەم ئاماچە خىز و باشانەی کە بارانیان گردووه بە سۆز و مىھربانی و، ھەر گىز ئەم بەزەبى و مىھربانی يە ناگۇرپىت بە سزا و تولە.

سەبارەت بە نەمان و مردىش، ئعوا - ھەروەك بە چەندىن بەلگەی بەھىز و بىن گۇمان لە مەكتۇوبى يىست و چوارەمدا چەسپاندۇمانە - ھەر گىز دژ و پىچەوانەي مىھربانىي گىشتى و جوانىي ھەملايەنگر و خىز و چاکەي گىشتى نىن، بەلکولە داخوازى يە کانى نەمانەن، تەنانەت خودى شەيتانىش لە بەر ئەوهى دەنیت بەھۇزى بزواندىنى ئەم دو زەمبەلە كەي کە بناغەي پېشکەوتى معنەوبىي مۇۋەقۇن و بىرىتىن لە: "پېشپەكى" و "موجاھەدە" ئعوا بدهیهینانى جۇرۇشەيتان خىرى تىدايە و لەم رۇوەوە بە شەتىكى جوان دادەنریت. تەنانەت ئازاردانى كافرانىش لە دۆزەخدا کارىنکى جوانە، چونكە بەھۇي كوفە كەيمەوە دەستدرېتى كەردووهتە سەر مافى سەرانسەری بۇونەوەران و گالىتە و سوو كايەتىي بە پله و پايە بەرزە كانىان گردووه و لە رېزى ئەوانى كەم گردووهتەوە. جا لە بەر ئەوهى ئەم دو خالتە بە درېزى لە پەيامە كانى نۇوردا باس كراون لېزەدا بەم دو ئامازە كورتە واز دەھىنەن.

❖ لقى دووهەمى پرسىارە كە^(۱):

باوا دابىيەن كە ئەم وەلامە گىشتى يەمان سەملاند كە تايىتە بە شەيتان و كافرانەوە. بەلام بۇچى خواي گەورەي دەولەمەند و بىن ئىحتىاج و خاوهەن جوانىي رەھا و مىھربانىي رەھا و خىرى رەھا چەندانە و تاك تاكىنکى لاواز دووچارى موسىبەت و شەپ و شە ناشيرينە كان دە كات؟

وەلام:

ھەموو جۇرە كانى چاکە و جوانى و نىعەمەتە كان، ھەر ھەموو يان راستە و خۇلە گەنجىنەي مىھربانىي ئەم خاوهەن جوانى و مىھربانى بە رەھايەوە هاتۇن و لە رېزەنەي چاکە كارىي تايىتى خۈزىمە سەرچاوهيان گەرتۇوە. بەلام گىرۇگىرفت و موسىبەت و

(۱) وەلامى ئەم لقى دووهەمە گەلىنى گۈنگە، چونكە زۇر شوبەھە و گۇمان لەناو دەبات. (دانەر)

شهر و ثاکامه خراپه کان بريتين له چهند ئەنجامىنىكى جوزئى و كەم و تاك تاك له ناوەندى گەللى ئەنجامى تردا كە له ياسا گشتى و هەممە كى يە كانەوه پەيدا دەبن كە ياساكانى دەستەلاتى پەروەرد گارىتى خواوهندن و ويستە گشتى يە كانى خواوهند دەنونىن له ژىز ناوى "ياسا و عادەتە كانى خواوهند" دا. ئىز ئەو كاروبارانه چەند خواستېكى جوزئى دەبن بۇ جى به جى بۇونى ئەو ياسايانە..

جالىبەر پارىز گارى و چاودىزى كردنى ئەو ياسايانە كە مايە و خولگەي بەرژەوەندى يە هەممە كى يە كانى، خواى گەورە ئەو ئەنجامە جوزئى يە شەراوى و ناشيريانە بەدى دەھىنېت.

بەلام لە بەرامبەر ئەو ئەنجامە جوزئى يە ئازار بەخشانەوە هەممۇ ئەو كەسانەي كە بىن يەوه گىرۈدە بۇون ھاوار و هانا بۇ لاي خواوهند دەبەن و ئەمۇش بە فريبا گۈزارىي مىھەرە بانى يانە تايىھەتى خۆرى فرييايان دە كەۋىت و چاڭكە تايىھەتى پەروەرد گارىتى خۆرى بە هاناييانەوە دەنېرىت. بەمەش دەرددە كەۋىت كە هەر تەنها خواى گەورە بىھر و خواوهن ئىختىارە و هەممۇ كاروبارى هەممۇ شىتىك پەيوەندى يە كى توندوتلى بە ويستى خواوهندەوە هەيە و ياسا گشتى يە كانىشى هەميشە شوينكەمەتى ويست و ئىختىاري خواوهندن و، دەرىدەخەن كە پەروەرد گارىنە كى مىھەرە بان ھەيە گۈنى لە بانگ و ھاوارى گىرۈدە بۇوانى تەنگانە ئەو ياسا گشتى يانەيە و فرييايان دە كەۋىت و بە چاڭكە خۆرى بە هاناييانەوە دەرۋات. هەر بەو چاڭكە كارىيە تايىھەتى و خۆخۇشە ويست كەردنە تايىھەتى يانە دەرگا كانى درەوشانەوە تايىھەتى يە كانى خۆرى خستۇوەتە سەرپىشت، چۈنكە مەيدانىنە كى بىن سۇورى درەوشانەوە نېبرأوە كانى ناوه جوانە كانى خۆرى بە چەند لايەنېنىكى شازى ياسا هەممە كى و گشتى يە كانى خۆرى و ئەنجامە جوزئى يە شەپئامىزە كانى ئەو ياسايانە، كەردووه تەوە.

جالىبەر ئەوهى ئەم نىشانە دووهەممە ئەوحىد لە سەد شونى "سراج النور" دا پۇون كەراوەتەوە ئەوالىزەدا بەم ئامازە رېيوارانەيە وازمان ھينا.

● نىشانە و بەلگەي سىھەم كە "لە المللُ وَ لِهِ الْحَمْدُ" بە چەند نىشانەيە كى لە ژمارە بەدەرى ئەوحىد ئامازەي بۇ دەكتات:

بەلى، هەممۇ شىتىكى "كوللى" يان "جوزئى" هەر لە گەردىلە كانەوه تادەگاتە هەسارە گەرۇ كە كان نىشانەيە كى ئاشكراي ئەوحىد بەسەر رۇخسarıيانەوە نەخشاوە، كە

نه همچو شنیده روونه به وینهی دهر که وتنی خور له ناو ئاوینهدا ئاشکرایه و، همه روک ده که وتنی خور له و ئاوینهیدا بله لگهیه له سه ر خور، ئاوینهی ته و نیشانهیدش که له سه ر همه مو شتیک نه خشاوه به همان جوز بله لگهیه له سه ر روونا کی به خشی ئمزدل و ئبه ده و له سه ر یه کتابی یه که می.

جاله‌بهر ئەوهى زۇرىبەي نىشانە لەئەزار بەدەرە كان لە كۆمەلە پەيمامى "سراج النور" دا بە درىزى رۈون كراو نەتموھ ئەوا لېرەدا تەنها ئامازە بۇ سیانیان دە كەمین:

* نیشانه‌یه کی فراوانی ته وحید به سه ربوی "گهردوون" ووه ده بینین که له: هاو کاری و پشتگیری و لمیه کچوون و تیله‌تکیش بونی جوزه کانی بدیها تو اونی ناو گهردوون پیکهاتوره که هر ریه کمیان له به رامبه ره کتره ووه نهو نیشانه‌یه ده رده خجنه..

* به سه ریوی "زهی" شهود نیشانه به کی رونی ته و حید ده بیزنت که در او له سوپایه کی پهروه دگاری پنکهاتو له چوار سه هزار ره گهز و جوزی رووه ک و زینده و هران، لمه دا که بن له بیر چون نموده هیج کامیان و به بن هیج هله ک و له ویه پری پنکوپنکی و له کاتی گونجاودا ٹازو وقه و روزنی جیا جیا و چه ک و پنداویستی جوزرا و جوز و برگ و پوشانکی په نگاوره نگ و تعلیماتی جیاواز و ئیزن و رو خسنه تی جیا جیايان بن ده به خشنیت.

نه نانه ت به سه ر پروی هم مرو به دیها تو ویه کی جوزئی یان کوللی بهو نیشانه یه کی "نه و حید" ده بیزرت و ... به سه ر هم مرو به دیها هنرا وینکی گه ورہ یان بچووک کهم یان زوره وه مزری "نه نایی" بر چاو ده که ویت، به تاییه ت نه و نیشانه کی که له زینده و هران در اون و چهند نیشانه یه کی نه و حید و مزرینکی یه کتابی و مزر کینکی نه نایی و نه مفهیه کی صمه دیه تی خواهی گه ور دیه.

بهلئی، همه‌مو گول و بهرو گهلا و پرووهک و زینده‌وهریک مورنیکی ته‌نیایی و ته‌مغه‌یه کی صمه‌دیه‌ته، به چه‌شنتیک که همه‌مو دره‌ختیک ده‌خاته شیوه‌ی نامه‌یه کی

پهروه دگاری و، هممو ره گهز و جوزینکی بونه موهرانیش به وننه کتیبینکی پهروه دگاری ده ده خات و، هممو با خچه یه کیش له شیوه هی مهرسو و مینکی پادشاهی خواهند داد پیشان ده دات. ته نانهت به نهندازه هی ژماره هی گول و برو و گه لای نه و نامه هی دره خته مزور و تهمغه و تیمزاله و نامه هی (له و دره خته) در اووه..

ئنجا به ئەندازەی ژمارەی دانە دانە و تاڭ تاڭ كەكانى كېتىي ئەو جۇز و رەگىزە، مۇر لەو كېتىيە دراوه بۇ مەبەستى دەرخىستن و ناساندىنى نۇو سەرە كەي.. هەروەك ئەو مەرسىو مە پادشايى يە باخچە كەش بە ئەندازەی ژمارەي ٻۈۋەك و درەخت و زىنده و هر آنى ناوى نىشانەي يە كەتابىي تىدا دانراوه تاڭو پادشاي فەرمانزەوا و خاۋەنى ئەو باخچە يە بىنەر آنى يناسىيەت.

نهنانهت سهره‌تا و کوتایی و پوالت و ناووه‌هی دره‌ختیش چوار نیشانه‌ی توهیدیان تیذایه که بم ناوه جوانانه ناماژه‌یان بفر کراوه: **هُوَ الْأُولُّ وَالآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالبَاطِنُ**.

ئەو شتەی کە بە ناوى جوانى "الأول" ناماژەدی بۆ دەکریت، بىرىت يە لەھەدى كە: ئەو تزوھى^(۱) كە سەرەتاي بىنەرەتى ھەمەو درەختىكى بەردارە، قۇتووپىھە كى بچۈزۈلەيە و بەرناخە و پېزىست و پلانى كارى ئەو درەختە لە خۇزدا ھەلگۈرتووە. ھەروەك كار گەيە كى بچۇو كە و تامىر و پىداويىستى و پىنگەھىنەرە كانى ئەو درەختە تىدايىھە. ھەروەھا مەكىنەيە كە گشت رېكخىستان و دەرامەتە و ردەكان و خەرجى يە ناسىكە كانى ئەو درەختەي ھەر لە سەرەتاي ژيانىھە تىدايىھە.

نهو شتمش که به ناوی جوانی "الآخر" نامازه‌ی بزو ده کریت، بریتی به لهوه‌ی که:
بهر و ناکامی هممو درهختیک لیستینکی ناساندنی درهخته که دهنونیتی به چه شنیک
که همه‌و شکل و شیوه و مساف و حالی درهخته که‌ی تبایدیه.. هروههک تمرک و

(۱) نه و تمهیه‌ی که له میزه لمسه زمانی خملکی به و مهک پهندی لئی هاتووه و ده‌لین: "دره‌خت له تزووهوه گهشنه ده کات" ده کریست به ثامازه‌یه کی شایسته‌یی بز دانه‌ری ئدم پهیامش به کار بهینه‌تست، چونکه خزمت‌نگزاری پهیامه کانی نورور به ریزنه‌یه بهره کمته قورئانی پیروز له همه‌مو گول و تزوینکدا دوو معراجی بز ناسینی تمو حید ده خستووه و سدر چاوه‌ی تاواز ژیانی لمو شوینه‌دا تقامندوه‌تهوه که سروشته‌یه کان تیایادا په کیان کدوت و تیاچوون. نوره بوله "تزو" موه گهیشه‌هی حقیقت و نوری ناسینی خواوه‌ند.

سورو و تایبه‌تکاری یه کانی ئهو دره خته را ده گئیه نیست.. هر و ها پوخته‌یه که هاوچه‌شن و وه‌چه و برهه داهاتو و کانی ئهو دره خته ده دخات له بینی ئهو تووانو و که له به‌ری ئهو دره خته‌دان.

ئهو شته‌ش که به ناوی جوانی "الظاهر" ئامازه‌ی بز ده کریت، بریتی یه لمه‌هی که: ئهو شکل و شیوه‌یه که هممو دره ختیک له بمری ده کات و پیوه‌ی ده ده که‌ویت: پوشاسکنیکی جوانی ره‌نگینه که به بالای لق و پهل و بهش کانی ئهو دره خته بپراوه و به‌بینی ئهو به‌ژن و بالایه‌ی دوپراوه و پوشاسکنیکی ورد و پر له و اتای قولله که به پیوه‌ر و تهرازووی خزوی کراوه‌ته بئر ئهو قهد و بالایه، به چه‌شنبیک که ئهو دره خته ده دخاته شیوه‌ی کنیب و نامه و پارچه هزناوه‌یه کی ره‌نگین.

ئهو شته‌ش که به ناوی جوانی "الباطن" ئامازه‌ی بز ده کریت بریتی یه لمه‌هی که: ئامیزه کارگوزاره کانی ناو هممو دره ختیک له راستیدا بریتین له کارگئیه کی هیندله مه‌زن که به تهرازوویه کی هه‌ستیار به‌پیوه‌بردنی هممو بهش و ئهندام و پیکه‌هان و کاروباریکی ئهو دره خته پیوانه ده کات و، له همان کاتیشدا که‌رسه و روزی‌یه پیویسته کانیش به هممو ئهندامه جیاجیا کانی ئهو دره خته ده به‌خشیت له بینی دابه‌شکردنیکوه که به رینکوینیکی یه کی تمواو ورد و لوبه‌پری خیرایی وه‌ک خیرایی بروسکه و بهوپه‌پری ئاسانی وه‌ک ئاسانی دانانی سه‌عات و بهوپه‌پری یه کبوون و یه کنیتی ئوتور که ژیری تیدا سه‌سام ده‌بیت و به چه‌شنى گویزایه‌لی سوپا بتو فرمانده که‌یان ئنجام ده‌دریت.

به پوختی:

سهره‌تا و همه‌ولی هممو دره ختیک بریتی یه له به‌نامه‌یه ک و قوت‌وویه کی بچووک.. کوتایی یه که‌شی: نمونه و لیستیکی پیساندنه.. روالتی ده‌ره‌شی پوشاسکنیکی راز اوهی ره‌نگینه.. ناووه‌شی بریتی یه له کارگئیه ک. جائهم چوار لاینه یه کتر ره‌چاو ده کدن و له هدر چواریانه و نیشانه‌یه کی یه کجار گموره، بگره ناویکی یه کجار مه‌زن پهیدا ده‌بیت به راده‌یه ک که جگه لمو خواوه‌نده تاک و ته‌نیایه‌ی که جلمه‌ی هممو گه‌ردوونی یه ده‌سته که‌سی تر ناتوانیت ئهو کارانه ئنجام بدات.

جا هه رووهک دره خت ئەم نيشانە تەو حىدە لە خزدا هەلگرتووه، سەرهەتا و كۆتايى و پوالەت و ناوەوهى ھەمو زىنده وەرىنىكى تىريش بە ھەمان جۇر نيشانە يە كى تەو حىد و مۇرىنىكى يەكتابىي و نىمزايە كى تەنيايى و تەمغەيە كى تا كىي خواوهندى پىنه يە. ھەر بە وينە ئەم درەختە كە لەم سى نەمۇنەيەدا باس كرا: بەھارىش درەختىكە و گەلىنى گولى زۇرى گرتۇوه.. تەو بىنج و رەگ و تۇوانەش كە بە ئەمانەت بەدەستى وەرزى پايز سېپىرەن نيشانە ناوى "الأول" يان ھەلگرتووه.. ئىنجا بەرۇبۇوم و دانەۋىلە و سەمۇزى يە كانىش كە دەخرىنە باوهشى وەرزى ھاوبىن و كۆشى ئەوي لىنى پېر دەكىرىن مۇرى ناوى "الآخر" يان لە سەر نەخشاوه.. ئەو پۇشاكە سەروشتى يانەش كە بە سەدان ھەزار جوانى نەخشىنەرداون و وەرزى بەھار لە بەريان دەكتات و وەك پۇشاكە سوندىسى يە كانى حۇرىسى بەھەشت وان مۇرى ناوى "الظاهر" يان لە خزدا هەلگرتووه و..

ئەو كارگە صەممەدانى يانەش كە لە ناوەوهى زەوي و وەرزى بەھاردا كار دە كەن و ئەو مەنجەلە رەھانىيانەش كە دەكولىن و ئەو كولىنگە (مطابخ) پەروردىگارى يانەش كە خواردەمنى يە كانى ئامادە دەكەن تەمغەي ناوى "الباطن" يان لە خزدا هەلگرتووه. تەنانەت ھەمو يە كېڭ لە جۈرە كانى زىنده وەران، بىز نەمۇونە جۈرى رەگەزى مەرۇۋىش درەختىكى تەرە، تۇو و رەگ كانى بە قۇولايى را بوردوودا بلاو بۇونەتەوە و بەرۇبۇوم و ئىنجامە كانىشى لە ئايىنەدان.

جا هەرووهك نەو ياسا پىنكۈپىك و دەست بە كارانە لە ناوەندى ژيانى رەگەز و مانەوهى ھاوجۇرە كانىدا نيشانە يە كى رۇونى تەو حىدە يان لە خز گرتۇوه، بە ھەمان جۇر دەستوورە پىنكۈپىك كانى ژيانى كەسى و كۆملەلایەتى بارى ئىنسىاي مۇرىنىكى يەكتابى بەردەوامى لە ژىز ئالو گۈزە پوالەتى يە كاندا هەلگرتووه. ھەرووهك دەستوورە كانى قەزا و قەدرى ژيانى، كە بىرىتىن لە موقىددەراتانە ژيان كە لە ژىز حالەتە پوالەتى يە كانى مەرۇۋە شارراونە تەوه، مۇرىنىكى پەنهان و پىنكۈپىكى تەو حىدە يان لە خزدا هەلگرتووه.

کوتایی

ناماژه‌یه کی یه کجار کورت به گوفارتیک بز همر یه ک لسو پایانه‌ی
ئیمان که نهیتی تدوید لە خۆی گرتون.

ئەی مرۆڤی بین ناگا!

گەر تەنها بز یه ک جاریش بۇوە سەرنج بده و چاو بە رۇونكردنمۇھ کانى ھەرسى
مدقامە کە ئەم پەيامەدا بگېزە لە ھەرسى بە روپۇوم و ھەرسى داخوازى و ھەرسى
بەلگە کان. ئىجا بېرانە:

ئايادە گۈنجىنى كەنگارى بە توانى دانا و مىھەبان و زانا بايەخ بە جوانى يە کانى
حەقىقەتى مەھمەدى نەدات كە لە ناوارەزىدا بە سەر گەردووندا زالە؟ يان گىرنگى نەدات
بە تەسيحاتى ئەحمدى چەلچەل بە نورە کانى ئىسلام، لە كاتىكىدا كە ھەر تەنها شەو
كەنگارى بە توانايىمە كاروبارى ئەم گەردوونە بە زىنە دەبات و ھەرگىز ئاسايى ترىن
شىفا و چارە سەرى و كەملىن شۇ كرانە بېزىرى و بچوو كەنلىن سەنەتى وەك بالەمېش
پشتىگۈنى ناخات و، كاروبارى ئەم شە جوزئى يانە ھەرگىز بە غەيرى خۆى ناسېرىتى و،
كەنگارىنىڭ گەردوەتلىك كارمەندى و دانستە مەزىنە کانى وەك ھى درەخت بە بچوو كەنلىن
تزوودا ھەلدەواسىت و، لە ھەموو سەنەتىكىدا بە خىشندەبى و مىھەبانى و دانايى خۆى
دەخانە ھەست و نەستى خاوهەن ھەستانەو و، بە ھەموو ھۆكاريڭ خۆى دەناسىنېت و لە
پىنى ھەموو نىعەتىكىشەو خۆى خۆشەۋىست دەكەت؟

يان ئايادە گۈنجىت مەزىتىن ئاماڭى ئەو كەنگارە شىكۈمىنەدە و گەرمەتلىن
پۇوناكى يە کانى و فراوانلىق ئاونىنە کانى ئەو رىسالەتى ئەحمدى چەلچەل نەبىت كە ھەموو
بە دىھاتۇوانى ئەمۇي رازاندۇوه تەوه و دلى ھەموو بە دىھاتۇوانى خۆش كەردووه و
سەرانسەرى بۇونەورانى رۇوناك كەردووه تەوه و ئاسماňە کان و زۇويى كەردووه بە كۆزى
جهىزبەي زىكىر و تەھلىل و نىوهى گۆزى زەھى و پىنجىيە كى گەرۋى مەرۆڤى بە درېڭايى
چواردە سەددەي رەبەق خىستووه تە ئىزىر باتى پادشاھتى و فەرمانپەۋاىھتىي ماددى و

مه عنده وی خویه وه؟ یا ؑایا ده گونجی ؑهو پنجه مبهرا نهش - درود بیان له سه رینت - که خزمتی هه مان راستی یان کرد ووه وه ک حمزه رهتی سخه محمد ﷺ نیر اوی کرد گاری مه زن و خوش ویست و رهوانه کراوی به پیزی ؑهو نه بن؟ نه خیز به ؑنه ندازه هی ژماره هی مو عجیز اتی پنجه مبهرا نه خیز.

یان ئایا له هیچ رپوویه که و ده گونجیت که به دیهینه‌ری دانا و میهره‌بان ئمو حه شره نه‌هینیتە کایه‌وه که زور له هینانی به‌هار بله‌ایه‌وه ئاسانزه و ده‌گای خانه‌یه کى به‌خته‌وه‌ری و مه‌نزاپیکی مانمود بزو به‌نده کانی نه کاته‌وه له کاتیکدا که ئمو به دیهینه‌ره دانا و میهره‌بانه سه‌د دانایی و بروبوومی به ياخه‌ی همه‌مو شتینکی ته‌نانه‌ت جوز‌ئیشدا هه‌لواسیوه و په‌روه‌رد‌گاریتی يه زاتی يه کمی خزوی له ریتی حیکمه‌ته ده‌راسا کانی و گشتگیری میهره‌بانی يه کمی‌وه به خاوه‌ن هه‌ستان ناساندووه و لای به‌دیهاتو و ایشی خوش‌ویستی کردووه.. ئایا ده گونجی ئم بدهینه‌ره دانا و میهره‌بانه حه‌شر نه‌هینیتە کایه‌وه و بهم نه‌هینانه‌ش ئینکاری: دانایی و میهره‌بانی و ته‌نانه‌ت په‌روه‌رد‌گاریتی و که‌مالی خزوی بکات و که‌سانی تریش بزو ئینکاری کردنیان هان بدات و خوش‌ویستزین به‌دیهاتو و ای خزوی به نیعدامی هه‌میشه‌بی له‌ناو بیات؟ نه‌خیز سه‌د هزار هه‌زار جار نه‌خیز. چونکه جوانی ره‌ها سه‌د هزار جار بدرز و خاوین‌تره له‌وهی که ئم ناشیرینی يه ره‌هایه‌ی لئی بروه‌شیته‌وه.

پہراویزیکی دوڑو دریز

پرسپاریک به بُونه‌ی باسی حه‌شره‌وه:

نهو باسهی که چهندین جار له قورئانی پیروزدا هاتووه، وهک: ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صِحَّةً وَاحِدَةً﴾ (بس: ٢٩)، ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلْمَحُ الْبَصَر﴾ (التحل: ٧٧) ئهومان بزو دهردهنات که حه شری مهزن ئهوندنه به کوپری پهیدا دهینت که "کات" له کایهدا نامینیت. بهلام زیری يه تهسکه کان داوای چهند غمونه يه کي هاوونته و بیزراو ده کمن، تاکو به دلنيابي مل بزو نه رووداوه ناثاسايي و بني وينهيه که چ بکهن.

وَلَام:

"حه شر" سے مہسلہ کی تیدا یہ کہ ٹھہمانہن:

گهربانه‌وهی گیانه کان بُن ناو جهسته کانیان.. زیندوو کردنوهی جهسته کان.. دروست کردنوه و بیناتنانه‌وهی سه‌رله‌نوی ئو جهستانه.

مهسله‌ی یەکم: هاتن و گهربانه‌وهی گیانه کان بُن ناو جهسته کان.

نمونه‌ی ئەم، وەك: کۆز کردنوهی ئو سه‌ربازانه‌ی کە لە ماوهی پشوودانیاندا بە هەموو لایه کدا بالاو بۇونەتموە تەنها بە دەنگى لىدانا "شەپپورى سه‌ربازى".

بەلتى، هەروەك "صور" کە شەپپورى حمزەتى ئىسرافىلە - دروودى لە سەر بىت -

ھېچى لە شەپپورى سه‌ربازى كە متنى يە.. گۈزىرايەلى گیانه کانىش كە وان لە لاي ئەبەدوه و لە جىهانى گەردىلە کاندان و، كاتنى كە باڭى **«النَّسْتُ بِرَبِّكُمْ»** يىان لە قورو لايى ناخى نەزەلەوە بىست، بە: **﴿قَالُوا بَلِي﴾** (الأعراف: ١٧٢) وەلاميان دايەوە.. بى هېچ گومانىپك، گۈزىرايەلى و رىنساى ئەم گیانانه گەللى زىاتە لەچاو گۈزىرايەلى و رىنساى سه‌ربازە کانى هەر سوپايدى كى پىنكۈپك.

"وتهى سىھەم" بە چەندىن بەلگەي بەھىزى گومان بىر چەسپاندى كە نەك تەنها "گیانه کان" سوپايدى كى پىنكى خواي گەورەن، بەلكو ھەموو گەردىلە کانىش سه‌ربازى گۈزىرايەلى ئو سوپايدى ئۇون و، ئامادە و چاولەپوانى فەرمانن بۇ ھەر ھېرىشىنلى گىشتى كە پىيان بىسپېرىت ئەنجامى بىدەن.

مهسله‌ی دووهەم: زیندوو کردنوهی جهسته کان.

نمونه‌ی ئەم وەك ئەوهى كە: دەكىيت لە شەوى مىھەرەجانى شارىنىكى مەزندان، تەنها لە يەك مەلبەندوھ و بە يەك چاوتروو کاندىن، وەك بلىي كات ھەر لە گۈزىدا نەبىت، سەدان ھەزار گلۈزى كارەبايى دابگەرسىنرىن.. هەروەك ئەم دەكىيت، دەشتۋانرىت - بە ھەمان جۇر - لە تەنها يەك مەلبەندوھ، سەدان مىليون چراي زىندەوەران دابگەرسىنرىن و زیندوو بىكىتىنەوە. چونكە مادەم كارەبا، كە يەكىنە كە بەدىھېنراوانى خواي گەورە و خزمەتكارىنىكى رۇوناکى بەخشە لەم میواخانەيەي ئەمودا، داراي تايىھەتكارىي ئاوا بىت و بتوانىت بەپى ئو نەخشە و رىنسايدى لە لايەن بەدىھېنەرىمەو بۇي دىبارى كراوه، كارە کانى راپەرىتىت، ئەوا دەبىن حەشرى مەزن، لە نېوان ئو ياسا خوابى يانەدا كە ھەزار خزمەتگۈزارى رۇوناکى بەخشى وەك كارەبا دەرياندەخەن و ئاشكرىيان دەكەن، لە خېرالى يەكى چەشى چاوتروو کاندىدا رۇو بىدات.

مهسهله‌ی سی‌هدم: بنياتنانه‌وهی کتوپری جهسته کان.

نمونه‌ی ئامه و هک:

دروست کردن و بنياتنانی گشت درهخت و گهلاکان که ژماره‌یان ههزار جار له ژماره‌ی کزی ئاده میزاد زیاتره، بنياتنانی هه مسوو ئه مانه به يهك جار و به شیوه‌یه کي تمواو و به هه مان شیوه‌ی بهاری پیشواو تنهاله ماوهی چهند رؤزینکی بههاردا.. هه رووه‌ها و هک بدیهینانی هه مسوو گول و بهر و گهلاکانی گشت درهختیك بموپه‌ری خیرابی، به چه‌شنى بههاری پیشواو.. هه رووه‌ها و هک بیدار بونه‌وه و ددر که‌وتن و زیندو بونه‌وهی هه مسوو تزوو و ناو که له ژماره بهدهره کان له يهك کاتدا، که هه ئامه‌یشه بههاری لى پینكديت.. هه رووه‌ها و هک زیندو بونه‌وهی جهسته مهزن و كهنه و له سه‌رین راوه‌ستاوي درهخته کان و گوپرایلی کتوپری و خیرابيان بز فهرمانی "البعث بعد الموت" .. هه رووه‌ها و هک زیندو کردنوه‌ی يهك به يهك کي تاكه کانی هه مسو جوزه کانی زیندو و هرده له ژماره بهدهره کان بموپه‌ری ورده کاري و پیکوپنکی.. هه رووه‌ها و هک زیندو کردنوه‌ی گشت جوزه کانی "میزوو" به تاييهت ميش (که واله بر چاو ماندا و، هه ميش به پاک‌کردنوه‌ی دهست و چاو و باله کانی دهستونیزمان ده خاتمه ياد و ياري له گهل دوم و چاو اغاندا ده کات) که تنهاله ژماره‌ی ئوانه‌یان که له يهك سالدا زیندو و ده کرننه و له چاو ژماره‌ی مرؤف هر له حهزره‌تی ئاده‌مهوه - دروودی له سه‌ر بیت - تائينستا، گهلى زیاتره. زیندو کردنوه‌ی ئامه میزووه و میزووه کانی تر هه مسو ساليك تنهاله چهند رؤزینکی بههاردا، نهك تنهاله يهك نمونه، بهلکو ههزاران نمونه‌مان بهدهسته‌وه دهدن بز زیندو بونه‌وهی جهسته‌ی مرؤف به کتوپری و خيرابي له رؤزی قيامه‌تدا.

بمهلى، ماده‌م دنيا خانه‌ی دانست(حیکمه‌ت) و ئەم دنياش خانه‌ی توانست(قودرهت)، ئوا بهديهینانی هه شتیك لەم دنيادا به هەندى كات و له سه‌ر خزوي و هەنگاوله دواي هەنگاوله بخاما دەرىتىت. ئامه‌ش به پېشى خواتى "دانست"ى په روهدگار و به گوپرەي داخوازىي زوربه‌ي ناوه جوانه کانی چه‌شنى: "الحکيم، المرتب، المدرس، المربي". بەلام لەم دنيادا "توانست" و "ميهەبانى" زیاتر دەرده كەمون تا "دانست". كەواته پتۈيىت بە مادده و ماوه و كات و چاوه‌روانى ناكات، چونكە له‌ئى هه مسو شتیك کتوپری دروست دەبن. ئەو خيرابي يەش كە ئايەتى:

﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلِمَعَ الْبَصَرُ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾ ئامازهی بُز ده کات، ئهوه ده گهیه نیت که: هر شتیک لیزهدا به ماوهی رؤژنیک یان سالیک دروست ده کریت، لمودنیا له ماوهی چرکهیه کی چه شنی چاو تروو کاندنیکدا بهدی ده هینریت.

گهر حمز ده کهیت تی بگهیت لهوهی که هاتنی حه شره و که هاتنی بههاری داهاتوو کارینکی حه غی و بی گومانه، ئموا به وردی سهیری: "ونهی ددههم" و "ونهی بیست و نو ههم" بکه. ئنجا گهر دوای خونیندهوهی ئهو دوو و تهیه، به ئهندازهی باوهربوونت به هاتنی بههاری ئاینده له هاتنی حه شریش دلتبنا نهبویت، ده توانیت يه خهم بگریت و لیپرسینوهی سه ختم له گهله بکهیت!

مه سلهی چوارهه: مردنی دنیا و به ریابونی قیامهت.

غوننهی ئمه و که ئوهی که: ئه گهر هه سارهیه کی گه رؤک یان ئه ستیزهیه کی کلکدار، به فهرمانی خوای گهوره، بهر گزوی زهیمان بکهونیت، که میواخانه کهی ئیمهیه.. ئموا ئهم خانه و لانهیه - زهیمان - ده رمینیت، به چه شنی ئوهی که له ماوهی يه ک خوله کدا کوزشکیک ده ره و خینریت که به ده سال بنيات نرا یت.

* * *

ئیستا به باسکردنی ئهم چوار مه سلهیه واز ده هیننین که تایه تن به حه شره وه و، ده گه پینه و سه مه بسته که مان:

ئایا ده گونجی قورئانی خاوهن ئیعجازی بهیان گوفتاری ئهو خواوه نده شکومه نده نه بیت، له کاتیکدا که ئهم قورئانه رهونکمره و وره گنگنیکی رهوانگزوی سه رجهمی راستی به برزه کانی گه دوونه و، زمانی ئیعجاز به خشی هه موو که مالیکی به دهینه ری ئهم گه دوونه و گشت ئاماچه کانی ئهوی لە خۆدا کۆز کردووه توه؟ نه خیز به ئهندازهی ژمارهی نهینی ئایه ته پرۆزه کانی نه خیز.

يان ئایا ده گونجی ئهو کرد گاره دانایهی که هه موو به دیهاتووه خاوهن هه سته کان و سه رجم زینده و هرانی والی کردووه که له گهله بکتی بدؤین و هزاران جوز گفتگۆز ده ربپن و گونی له دهنگی هه موویان بیت و لینیان تی بگات و به ناشکرا و له پنی کار و نیعمه ته کانیه وه دارایان گیرا بکات و داوا کاری بکانیان بھینته دی، که چی بز خزی نه دویت و له قسه کردندا ده ستھ و سان بیت؟ ئایا هیچ گرمائیک بُز ئمه هه یه؟ خۆ ماده م به رهونی و به لگه نه ویستی خۆیشی ده دویت و مروؤفیش له پیشه کیی ئهو به دیهینز او انه و یه

که گوفتاری ئەويان ثاراسته کراوه و لىنى تى دەگەن، ئەوا بى هىچ گومانىڭ قورئانى پىرۇز لە پېشەكىدا و پاش ئە سەرجەمى كىيەپىرۇزە كانى تر گوفتارى ئەون.

* * *

يان ئايادە گۈنجىن كردگارى دانا كە هەموو جوز و پايەكانى ئەم گەردوونە مەزىنەي بۇ زىندهوaran ملکەچ و گۈزپايمەل كردووه بە رادەيەك كردووېتى بە نىشتەجى و پىشانگا و مىوانخانىيە كى ئەوان و، هەر دەم جوزە كانى زىندهوaran كە لە هەزاران تىپەر دەبن زىداد دەكات و تەنانەت هەموو گەلايە كى درەختى چنار و نەبقى وەك سەربازگەيەكلىنى كردووه بۇ جوزە مېزرووېك لەوانەي كە بە هەوادا دەفرىن و زىكىرى خوادا دەكەن و ئەو گەلايەي بە وينەي پەھمى دايىك كردووه بە لانك و پەھمى گەشە كردن و گەنجىنەي پۇزى و ئازىووقە كانىيان.. كردگارى دانا ئەم گەردوونە بەم جوزە ملکەچ و گۈزپايمەل دەكات تاكۇ لم بىمهوه خۆزى بە خاروەن هەستان بناسىنېت و خۆشەوبىستى بىكات لايان و، والە بەدىھاتووانىش بىكات كە سەنا و سوپاس و ستايىشى بىكەن و، ئىجا پەزامەندى و خۆشحالى لە زىندهوaranدا دروست كردووه بەرامبەر هەموو جوزىنىكى چاکە كارىيەكانى و، پەزامەندى و منهبارىي ئەوانى كردووه بە تەۋەرەيە كى گىرنگى پەروردگارىتىيە كەيى.. ئايادە گۈنجىن ئەم كردگارە دانايە ئاسمانە راز اوھە كان و ئەستىرە درەخشانە پەرش و بلاۋە كان بى خاواەن گىيان و بى سەرنىشىن و خالى و بەتال و بى كەلڭ و سوود، واتە بى مەلاتىكەت و پۇزاحانىيات واز لىنى بەھىنېت و دەستييان لىنى ھەلبىرىت؟ نەخىر بە ژمارەي مەلاتىكەت و پۇزاحانىيات نەخىر.

يان ئايادە گۈنجىن كردگارى دانا و كارساز كە بە قەلەمەي قەدەرى خۆزى موقەددەراتى ژيانى بچوو كىتىن پووهك و درەخت بە كەمالى پىنكۈپكى لە ناوڭ و بەرە كەيدا دەنۇوسىت و، پېشەكى و ئەنجامەكانى بەھارى مەزن بە وينەي نۇوسىنى يەك دانە درەخت و بە كەمالى جىاوازى و پىنكۈپكى دەنۇوسىت و تەنانەت بايەخ بەم شستانەش دەدات كە مايەي بايەخ پىندان نىن.. ئايادە گۈنجىن ئەم كردگارە شىكۈمەندەي كە ئەمانە دەكات، كردارە يە كىجار گەننگە كانى ئەم مەۋەقە نەنۇوسىت و وەستان و جموجۇولە كانى تۆمار نەكەت و نەيانخانە ناو بازنهى قەدەرى خۆزى و بايەخ بەم مەۋەقە نەدات لە كائىكىدا كە كردووېتى بە: ئەنجامى گەردوون و جىنىشىنى رووى زەھوی و

بهریوه بهر و سه پر شتیکاری گشت جزره کانی به دیها توانی؟ نه خیر به ئهندازهی ژماره‌ی ئهو کرده و انهی مروف که کیشانه ده کرین، نه خیر.

پوخته‌ی قسه:

همو گردوون به گشت حقیقته کانیه و هاو ارد کات و ده لیت:
آمنت بالله و ملائکه و کبه و رسle و بالقدر خیره و شره من الله تعالی، والبعث بعد الموت
حق. أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وصحبه
ولإخوانه وسلم. آمين.

موناجاتیکی ته وحیدی و پیشه کی یه که‌ی

... به بونه‌ی دوپات بونه‌ی ناوی "سراج النور" لـم پیام‌دا، واله
کوتایی که‌یدا موناجاته که‌ی نیمامی علی - رضی الله عنہ و کرم وجهه - به دو پله
فراوان ده که‌ین و زمانان له پناوی زمانی بهز و بلندی ئهودا ده خهینه قسه و ئه م
موناجاته‌ی خواره و پیشکمش به دیوانی خواهندی تاک و ته‌نیا - جل و علا - ده که‌ین:

موناجاتیک

اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَيْسَ فِي السَّمَاوَاتِ دُورَاتٌ وَنُجُومٌ وَمُحْرَكَاتٌ سَيَارَاتٌ، وَلَا فِي الْجَوَّ سَحَابَاتٌ
وَبِرُوقٍ مُسْبَحَاتٍ وَرَعَادَاتٍ، وَلَا فِي الْأَرْضِ غَمَرَاتٌ وَحَيْوانَاتٌ وَعَجَابُ مُصْنَوعَاتٍ، وَلَا فِي
الْبَحَارِ قَطَرَاتٌ وَسَمَكَاتٌ وَعَجَابُ مُخْلوقَاتٍ، وَلَا فِي الْجَبَالِ حَجَرَاتٌ وَبَنَاتٌ وَمَدْخَرَاتٌ
مَعْدَنَاتٍ، وَلَا فِي الْأَشْجَارِ وَرَقَاتٍ وَزَهْرَاتٍ مَزَينَاتٍ وَغَرَاتٍ، وَلَا فِي الْأَجْسَامِ حَرَكَاتٌ
وَآلاتٌ وَمَنْظَمَاتٌ جَهَازَاتٌ، وَلَا فِي الْقُلُوبِ خَطَرَاتٌ وَإِلَهَامَاتٌ وَمَنْوَرَاتٌ اعْتِقَادَاتٌ.. إِلَّا
وَهِيَ كُلُّهَا عَلَى وَجُوبِ وَجُودِكَ شَاهِدَاتٍ وَعَلَى وَحْدَانِيَّتِكَ دَلَالَاتٍ وَفِي مُلْكِكَ مُسْخَرَاتٍ.
فِي الْقَدْرَةِ الَّتِي سَخَرْتَ بِهَا الْأَرْضَينَ وَالسَّمَاوَاتِ سَخَرْتُ لِي نَفْسِي وَسَخَرْ مَطْلُوبِي وَسَخَرْ
لِرَسَائِلِ النُّورِ وَلِخَدْمَةِ الْقُرْآنِ وَالْإِيمَانِ قُلُوبَ عَبَادَكَ وَقُلُوبَ الْمُخْلوقَاتِ الرُّوحَانِيَّاتِ مِنْ
الْعُلُوِّيَّاتِ وَالسُّفْلَيَّاتِ، يَا سَمِيعُ يَا قَرِيبُ يَا مُحِبِّ الدَّعَوَاتِ..
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

تیشکی سی‌هه‌م

پیشە کى

ئەم ھەشتەم بەلگە ئىمانى يە ھەروەك بە چەندىن بەلگەسى گومان بېشەتى لەسەر "پۇيىستىي بۇون" و "يەكتايى" خواى گەورە دەدات، بە ھەمان جۇز شایەتى لەسەر "گشتىگىرىي پەروەرد گارىتى" يەكەمى و "مەزنىي توانىت" ھەشى دەدات.. ھەروەك "ھەملائەنگىرىي فەرمانزەۋايدەتى و دانىت" ئى خواوەندو "گشتىگىرىي زانىت" ھەكى بۇز ھەموو بەشىكى گەردوون دەچەسپىنەت، بە ھەمان جۇز دەشىبىت بە بەلگە لەسەر "فراوانىي مىھەربانى" يەكەمى.

بە كورتى: ھەريەك لە "پیشە كى" يەكانى ئەم ھەشتەم بەلگە ئىمانى يە ھەشت ئەنجام" ئى ھەيءە و، لە ھەموو يەكىك لەو ھەشت پیشە كى يانەشدا ھەشت ئەنجامە كان - بە بەلگە كانيانەوە - دەچەسپىنەت. لە بەر ئەوه، ئەم ھەشتەم بەلگە ئىمانى يە گەلى تايىەتكارىي بەرز و بىلندى بەدەست ھېتاوە.

(ئەم پەيامى "موناجات" بە شىوازىنەكى پۇختى دەراسا و بىن گومانى يە كى لەعادەت بەدەر و خاۋىتىي و دلىتىلى: (پۇيىستىي بۇون و.. تاكى و.. تەنبايى و.. شىكۈمىنلىي پەروەرد گارى و.. مەزنىي توانىت و.. فراوانىي مىھەربانى و.. عمۇومىيەتى فەرمانزەۋايدى و.. ھەملائەنگىرىي زانىت و.. گشتىگىرىي دانىتى خواوەند) و بىناغە ئىمانى يەكانى ترى ھاوچەشىيان دەچەسپىنەت. ھەروەك ئاماڙە بە كى گەلى بەھىزىش بۇ "حەشر" دەكەت، بە تايىەت لە كۆز تايىي يە كەيدا).

په‌يامي

موناجات

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخِلَافِ الْأَيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَخْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَائِيَةٍ وَتَصْرِيفُ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ (البقرة: ١٦٤).

نهم په‌يامي موناجاته، که تیشكى سى‌ھەمە، جزوره
تەفسیرىنىكى نايده بېرۇزە كەدى سەرەۋەيدە.

ئەى خواوهند و پەروەرد گارم!

من بەھۆى بەسیرەتى ئىمان و، نۇورى قورئان و وانە و دەرسە كانى پىغەمبەرى خۆشەویست ﷺ و، بە شتانەش كە ناوى "الحکيم" پىش جاوبان دەخات، دەپىنم كە: هەرجى خولانەوە و بىزۇتنىڭ لەناو ئاسماňە كاندا ھىيە.. هەر ھەموويان، لە پىرى زىكۈپىنىكى يە ناوازە كەيانەوە، بەلگە و ئامازەي "بۇون" ئى تۇن..

ھەرجى تەن و قەبارەي ئاسمانىش ھەن.. هەر ھەموويان، لە پىرى بى دەنگى و كشۇماقى يان لە دەمى ئەنجامدانى كارە كانىانداو، بە ماňەوەشىyan بى ئەھەي ھىچ كۆزە كە و ستوونىڭ راگىريان بىكەت.. شايەتى لەسەر "پەروەرد گارى" ت دەدەن و ئامازە بىز "يە كىايى" ئى تۇ دە كەن..

ھەرجى ئەستىزەش ھەن، لە پىرى بەديھاتە ھاو سەنگ و بارودۇخە زىكۈپىنىك و زەردەخەنە نۇورانى يە كانىان و بەھەش كە لە سەر جەمى ئەستىزە كانى تىر دەچىن، شايەتى لەسەر گەورەيى خوايەتىت دەدەن و ئامازە بىز "تەنبايى" تۇ دە كەن..

همو يه کيک له هه ساره گرزو که کانيش، له بني: بز ووتى پر له دانست و، گونپرايملىسى ملکەچ بۇون و، کارمەندىرى بىرېنگىنچى و پاشكۆز گرنگە کانىھو، شايھى تى له سەر "پۇيىستىي بۇون" ئى تو دەدات و ئاماژە بىر "دەستە لاتدارىي خوايىتى" يە كەت دەكت.

بەلتى، هەروەك يەك بى يەكى ئاسماھە کان بى سەر جەم دانىشتۇرۇنىۋە ئەم شايھى تى يە دەدەن، هەر ھەموو شىيان پىنكەو و بە چەشىنىكى بەلگەنە ويست شايھى تى يەكى پۇون و ئاشكرا له سەر "پۇيىستىي بۇون" ئى تو دەدەن، ئەى بەدىھىنەرە ئاسماھە کان و زەوي! ھەروەھا شايھى تى يەكى راست و بەھىز لە سەر "تاڭ و تەنبايى" ت دەدەن ئەى ئەو كەسەي كە گەردىلە کان و پىنكەتۈرۈپ بىرېنچە كەن و پاشكۆز گونپىنكە كەن دەخەبىتە گەپ و خواوەندەي كە هەر تو ھەسارە گرزو کە کان و پاشكۆز گونپىنكە كەن دەخەبىتە گەپ و ملکەچ و گونپرايملىخى تى خۇتىيان دە كەيت! بەلتى، هەر ھەموو يان شايھى تى يەكى ئاشكرا و بەھىزى ئەوتۇز دەدەن كە چەندىن بەلگە ئى نۇورانى و بىن گومانى بە ئەندازە ئەستىرە کانى رووى ئاسماھە پاشتى دەگەن.

جا ئەم ئاسماھە ساف و جوان و خاوبىنانە، بە ئاشكرا دەبن بە بەلگە له سەر: پەروردگارىتى و فراوانىي "توانست" داهىنەرە كەت.. ھەروەك ئاماژە يەكى بەھىزىش دەكەن بىر فراوانىي "فەرمانزەوايىتى" يە كەت كە ھەموو ئاسماھە بەرىنە کانى گرتووه تەمۇوە و، "مېھرەبانى" يە فراوانە كەشت كە ھەموو زىنده وەرىنکى لە باوهش گرتووه.. ھەروەھا شايھى تى يەكى بىن گومان دەدەن له سەر ئەھەي كە "دانست" ئى تو ھەموو كارىتكە دەگرىنە و و "زانىست" دەھەن دەوراندەورى ھەموو شىئىكى داوه و، ھەر ئەم توانست و زانستە ھەملايەنگەن كە ھەموو كاروبارىتكى گشت بەدىھاتۇرە کانى ئاسماھە سەر جەم تەن و قەبارە كەن دەستى خۇياندا رېنگەدەخەن، ئەوانەي كە تابلىنى مەزن و گەمورەن و لەۋېرى خىرایيدان و شىئە و بارودۇخى سوپايدى كە پىنكەخرا و فىستېقالىتكى بەسام و شىكى بە كارەبا و گلۇپ نەخشاوابان لە خۇز گرتووه..

ئەم شايھى تى بەلگانە، ھېنەدە بۇون و ئاشكرا كە دەلتى ئەستىرە کان "وشەي بەرجەستە و نۇورانى" ن بۇ بەلگە و شايھى تى دانى ئاسماھە کان!

ئىنجا ئەم ئەستىرەنىش كە لەناو دەريا و بۇشايى ئاسماھە مەلە و ھاتوچۇ دەكەن، بارودۇخىتكى ئەوتۇيان لە خۇز گرتووه كە لە ھى سەربازە گونپرايملىكە ئاسماھە سوپا و

که شتی به رینکوینکه کان و فرژ که ده راسا و چرا و گلنوپه سه رسورهینه کان ده چینت، بهم بارودخه شیان بریسکه کی دهسته لاتداری خواهی تی به که ده ده خمن. هروه که ها پرنی خوزه که خوزمانن که ئه میش ئه ستیره به که له ناو ئه و سوپایددا و ده روانیه دواربز و، هر گیز بنی ئیش و کار نی به، به لگه کارمهندی به کانی له هه ساره کانی ترو زهوبی خوشاندا، تنانه ت لموانیه ئه و ئه ستیرانه چه ند خوریک بن بوز چه ندین جیهانی باقی و همیشه بی.

ئهی "واجب الوجود"! ئهی تاک و تهنا!

ئهم ئه ستیره ده راسا و خوزه زه به لاح و مانگه سه رسورهینه رانی که له ناو ئاسمانه کانی تزدان، هر هممویان به: فهرمان و هیز و توانت و ویست و کارسازی تز گونیزایه لکراون و رینک خراون و کار و تهرکیان له تهستون نراوه.. که واته سه رجهمی ئه و تهن و قهباره بزرانی ئاسمان: تسبیحات و ته کبیر پیشکهش بهو به دیهینه ره ته نیایه ده کهن که به دیی هیناون و دهیانخانه گم و به رینوهیان دهبات و، هر هممویان به زمانی حال ده لین: "سبحان الله.. الله أكبر". و امنیش له گهل هممو تسبیحاتیکی ئه واندا و به ئهندازه ڈماره ئه و ته سبیحاتانیه يان، ته سبیح و ته قدیست پیشکهش ده کهم.

* * *

يا من احتفى بشدة الظھور! يا من احتجب بعظمة الکبراء!

ئهی بتوانای شکومهند و خاوهن توانتی پرهها!

من به هوی وانه و ده رسی قورئان و فیر کاری به کانی پیغامبری خوشمویسته وه تی گهیشم لوهی که:

هروه که ئاسمانه کان و ئه ستیره کان شایته تی له سه "بوون" و "تاکی" ئی تز ددهن.. به همان جوز بوشایی و بهزایی ئاسمانیش، له رینی: ههور و، برسکه و، ههوره گرمه و، با و، بارانه کانیانمه، هممو شایته تی له سه "بوون" و "تاکی" ت ددهن.

به لئی، هر تنهها به میهره بانی و توانتی تزیه که ههوری بی ههست و گیان بارانی مایهی ژیان به هنانی زینده و هرانی په ککمه وه و بیچاره وه ده نیزنت و، هر گیز او هر گیز "رینکه ووت" ئی کتوکویز دهستی له کاره دانی به.

"بروسکه و چه‌هم‌اخه" ش که خزوی له خزیدا وزه‌یه کی مه‌زنی کاره‌بایه، به برووناکی و دره‌خشانی به که‌ی خزوی شموق و گهرمو گوری ده کات به بهر گرزوی مرؤفت‌دان‌اکو که‌لک له سووده نوورانی به کانی بینن.. هروهک به جوانترین شیوه‌ش توانستی کارامه‌ی تو لهناو بُوشایی ئاسماندا به برووناکی پیش‌چاو ده‌خات.

"هوره گرمه" ای مژده‌به‌خشی بارانیش که به ته‌سبیحاتی خزوی بُوشایی فراوانی ئاسمان ده‌خاته گزو هم‌مو لایه کی ئاسمان دله‌رینته‌وه، ئه‌میش ته‌سبیح و ته‌قدیست پیشکه‌ش ده کات و، به زمانی گوفtar شایه‌تی له‌سمر په‌روه‌رد گارنیتی تو ده‌دات.

"با" يش که له چه‌ندین کارمه‌ندی و ئه‌رکی جوزراو جوزرا گوپر ایمه‌ل کراوه و خراوه‌ته کار، وهک: هله‌لگرگرنی زوربه‌ی رزق و روزی‌یه پیویسته کانی ژیانی زینده‌وهران و ئاسانترینیان له به کاره‌هینان و سوودلی و هر گرتنداد، به‌خشینی هه‌ناسه و حموانه‌وه به ده‌روونه کان و، گەلنی کارمه‌ندی و ئه‌رکی تر.. ئه‌م "با" يهی که ئه‌مانه هه‌ندیکن له ئه‌رکه کانی سمرشانی، ئاماژه بُز کارامه‌بی توانستی تو ده کات.. نجا له و رینگایه‌شموه که هه‌میشه و له‌بدر دانستیک و، به وینه‌ی تابلزی کوزانه‌وه و تیندا نووسین، ئالو گزور له بع‌رزایی و بُوشایی ئاسمان ده کات و ئه‌م به‌سته‌ی بیه‌وی بیگه‌یه‌نیت تی‌ایدا ده‌بنو‌سیت و پاشان دوای ئه‌وهی مه‌بسته که‌ی راگه‌یاند، ده‌کوژنیت‌وه.. بهم کاره‌شی شایه‌تی له‌سمر: "بُون" ای تو ده‌دات.

ئه‌و "میهره‌بانی" يهش(باران) که به سوز و به‌زهی خوت له هوره کانه‌وه دو‌شر اووه و بُز زینده‌وهران ره‌وانه کراوه، به وشهی: دل‌په سازگار و نیان و هاو‌سنه‌نگ و رینکوپیکه کانی خزوی، شایه‌تی له‌سمر فراوانی سوز و "میهره‌بانی" ای تو ده‌دات.

يا متصرف يا فعال! يا فیاض يا متعال!

هروهک به جیاجیا و يهک به يهک: (ههوره بروسکه و، باوه، باران و، ههوره گرمه) شایه‌تی يان له‌سمر "پیویستی بُون" ای تو دا.. هر هه‌م‌ووشیان پنکمه‌وه ئاماژه‌یه کی به‌کجاح بـه‌هیز بـو "تاکی" ای تو ده‌کهن. ئه‌م‌هـش له رـبـی: يـهـ کـگـرـتـنـ وـ بـهـ کـمـهـ هـاـنـ و تـیـهـ تـکـیـشـ بـوـنـ وـ پـشـتـگـیرـیـ بـانـهـوهـ بـوـ يـهـ کـتـرـیـ، هـرـ چـهـنـدـهـشـ جـوـرـهـ کـانـیـانـ لـهـ يـهـ کـتـرـهـوهـ دـوـوـرـهـ وـ مـاهـیـهـ تـیـشـیـانـ لـهـ يـهـ کـتـرـ جـیـاـیـهـ!

جا هه‌روهک ئه‌و تو‌خانه‌ی بـهـرـزـایـیـ ئـاسـمـانـ بـهـ پـرـبـوـونـ وـ خـالـیـ بـوـوـنـهـوهـیـ چـهـنـدـ جـارـهـیـانـ - تـهـنـانـهـتـ لـهـ تـهـنـهاـ يـهـکـ رـوـزـداـ - بـُوشـایـیـ فـراـوانـیـ ئـاسـمـانـیـانـ کـرـدوـوهـ بـهـ کـتـرـگـاـ و

مه حشمری شتاني سرسوورهين و، لم پيشهوه شايته لهر "شكزمهندسي پهروه دگاري" يه كه دهدن.. به همان جور شايته تيش دهدن لهر "مه زني" توانته دهست به كاره كه دهست و همه لایه نگريي ئهو توانته بتو همو شتيك كه توانتيکي وهایه به رزايی فراوانی ئاسمان به وينهی تابلوزي نوسین دهنوسيت و ئالو گزير لهو نوسينهدا ده كات و، هموره كان ده گوشينت تا كوه ناوينکي ساز گار با خجهی زهوي يان بىن ئاوديزى بكت.. ئمه جگه لمهوه كه ئهو توخانه دهشين به بىلگه لهر: فراوانی پههای "ميهربانی" و "فرمانپهواي" يه كه دهست و ئاماده برون و توانا دهسته لاتيان له همه مو شتيكدا و خستنه گزير و خولانمهوه سه رانسمری گزى زهوي و گشت به ديهاتروان له ژير په ردهي بتو شايي ئاسماندا.

ئهو "ههوا" يمش كه بەناو ئەم بتو شايي يەدا بلاو بۇوه تەوه، به همان جور و به چەشنىكى دانايانه لە چەندىن ئەركدا بە كار دەھىرىت و.. "ھور" و "باران" ئەكانيش بە جۈزىنکى زانايانه لە چەندەها سوودى زۇر و زەندەدا دەخرينى كار، به چەشنىكى كە ئەگەر زانستيکى همه لایه نگر و دانستيکى گشتگىري همه مو شتيك لە گۈزى دا نەبوايى، هەرگىز ئهو بە كارھينانه دانايانه و خستنه كاره زانايانه نەدە گۈنجا رۇو بىدات!

يا فعال لاما يېيدى!

دەرخستن و پيشاندانى نموونەي حەشر و قيامەت كە همه مو كاتىك بە كارايى خۆز لە بەرزايى و بتو شايي ئاسماندا پىش چاوى دەخھىت و، لە ماوهى يەك سەعاتدا ھاوين بە زستان و، زستان بە ھاوين دە گۈرۈت و لە غەبىھە و جىهانىكى دەھىرىت و جىهانىكى تريشى بە دوا دا رەوانە دە كەپت و، شتاني ترى ھاوجەشنى ئەمانە ئەنجام دەدەيت كە كاروبارى توانتى ديار و بەرچاوى تۇن، همه مو ئەمانە، ئامازە بتو ئەوه دە كەن كە: ئەم توانته دى تۇ دنیا دە گۈزىت بە ئاخىرەت و چەندىن كاروبارى ھەمىشە بى لە دوا پۇرۇدا پىش چاۋ دەخات.

ئەي خاوهەن تواناي شكزمهندى!

"با" و "ھهوا" و "ھور" و "بروسكە" و "ھموره گرمە" و "باران" ئى ناو بتو شايي و بەرزايى ئاسمان.. هەر ھەمو بىان، ملکەچ و كارمەندىن لە مولىكى تۇدا و، بە فەرمان و ھېز و توناناي تۇ كاره كانى ئەستۈيان پادەپەرىن.. كەواتە بە دىهاتروانى ناو ئەم

بۇشایی بە، ھەرچەندەش ماھىيە تىان لە بە كۆز دوور و جيايە. كەچى ھەممۇيان تەسىحات و ستايىشى فەرمانى ھوا كەيان دە كەن كە بۇ چەندەھا فەرمانى كەنپىرى و لەۋەپىرى خېرىابى و چەندىن فەرماندەرلى بە پەلە و خېرا دا ملکەچى كەردوون.

ئەي بەدىھېنىرى شەكتۈمىندى ئاسماڭ كان و زەھى!
و امن ئىمامىم ھىنا و بەھۇزى فېركارى بە كانى قورئانە حە كىمە كەت و دەرس و رېنماعى بە كانى يېغىمبەرە خۇشەويستە كەتەوە ئەلله تى گەيشتم كە:
ھەروەك ئاسماڭ كان بە ئەستىزە كانىمۇ و، حەوا و بۇشایى لاي سەرەوە شىمان بە شتاتى ناويمۇ، شايەتى لە سەر "پۇيىستى بۇون" و "يە كەنلىي" تۆ دەدەن.. بە ھەمان جۇز گۇزى "زەھى" يېش بە ھەممۇ بەدىھاتۇوانى ناوى و بارودۇخە كانىمۇ و بە ژمارەي بەدىھاتۇوه كانى: ئامازە دە كات و شايەتى دەدات لە سەر: "بۇون" و "يە كەنلىي" تۆ.
بەلى، ھەر ئالۇ گۇزپىكى ھەممە كى يان ھەندە كى لە "زەھى" دا پۇو بەدات، وەك: بەرگ و پۇشاڭ گۇرپىنى سالانى درەخت و زىنده و رانى ناوى، ھەرييە كەيان، بە رېتكۈنىكىي خۇزى: ئامازە بۇز "بۇون" و "تاڭى" ئى تۆ دە كات.
ھەرچى زىنده و ھەريش ھەيمە، بۇ بۇزى يەي خۇزى - كە بە مىھەربانى و سۆزەوە بۇزى دەھىنلىت - و لە رېنى كۆزەندامە پۇيىستە كانى ژيانى - كە تىايادا دانسراون - و ھەرييە كەشيان بەپى لازى و ئىحىتىاجى خۇزى، شايەتى لە سەر "بۇون" و "تاڭى" ئى تۆ دەدەن.

ھەرچى پۇوەك و زىنده و ھەريش ھەن، كە ھەممۇ بەھارىنىڭ لە بەرچاۋى خۇماندا بەدى دەھىنلىن، لە رېنى سەنعتى سەرسوورىھىن و ئارايىشتى ناسك و نىيان و جىاوازىي تەواوەتى و رېتكۈنىكىي و ھاوسەنگىي خۇزىمۇ، تۆ بە خاواون ھەستان دەناسىنىت.. چۈنكە بەدىھەنانى موعجىزاتى توانىستى تۆ كە بۇوى زەھى بان پېر كەردووه و ناوى "پۇوەك" و "ئاڑەل" يانلى نراوه، لە: ھېنلىكە و گەراو دلىزپە ئاوه كان و ناوك و ناوكۇ كە كان، بە چەشىنىكىي كاملى رېتكۈنىك و بىراواه و جىاكر اووه لە بە كۆز بە چەندىن نىشانەي جودا كەرەوە، ھەرچەند ماددە كانىشىيان يە كە و دەستىشان كراوه و لە بەك دەچن.. شايەتىدانى ئەم كارە لە سەر: "بۇون" و "تاڭى" و "دانست" و "تowanست" ئى

رەھای بەدیھینەرە داناکەیان، گەلئى درەخشان و بەھیزترە لە شایەتىدانى "پۇوناڭى" لەسەر "خور"!

ھەروەھا ھەرچى توخمى وەك "ناو" و "ھوا" و "پۇوناڭى" و "ناڭگى" و "گل" ھەن، لەو پۇوهە كە ھەرچەند خۆشىان بى ھەست و نەستن، كەچى كارمەندىيى كامىل و تەواوەتى ئەنجام دەدەن و، گەلئى داھات و بەرۇبوومى جۇراوجۇر بەپەپەرى پېنگۈپىكى لە گەنجىنە ئەجىبەوە دەھىتىن، ھەرچەندەش بۇ خۆيىان توخمىكى سادە و ساكارن و سۇنورى يە كىز دەشكىتىن و پېنگۈپىكى يان تىدانى يە ولە ھەموو شۇنېنىڭدا پەرش و بلاون.. جائەم توھمانە لەم بىھە شایەتى لەسەر "بۇون" و "تاڭى" ئى تۆ دەدەن.

ئەى بەدیھینەرە بە تو انا! ئەى فەتاتەخى زانا! ئەى بەدیھینەرە كارا!

ئەى خواوەندى تاك و تەنباو حەننان و مەننان و بەخىھەر و پۇزىدەر!

ھەروەك گۈزى زەۋى، بە سەر جەمى دانىشتۇرانى، شایەتى دەدات لەسەر ئەھەدى كە بەدیھینەرە كە ئى "واجىب الوجود" .. بە ھەمان جۇر ئەم گۈزى زەۋى يە بەو تەمفە و مۇرەش كە بەسەر رۇخسارى خۆيەوە دىيارە و بەو تەمفە و مۇرانەش كە بەسەر پۇوي دانىشتۇرانىيەوەن و، لە پۇوى: يە كىتىي و يە كىرگەن و تىيەللىكىش بۇون و ھاو كارابى نىۋانىان و يە كىبۇنى ناوه كانى پەرۋەردەگارىتى و ئەو كارانەش كە پۇويان لە سەر جەمى ئەو ناوانىيە .. بە ھەموو ئەمانە، چەندەھا شایەتى بەلگەنە ويستى بە ئەندازە ئى ژمارەي بۇونۇهران لەسەر: "تاك" و "تەنبايى" تۆ دەدەن.

ئىنجا ھەروەك "زەۋى" بەم بارۇ دۇخى كە وەك سەربازگە و پېشانگا و مەيدانى مەشق وايە و، بەمەش كە تۆ چەندىن كەرەسە و كۆئەندامى پېنگۈپىك و جىا جىا و جۇراوجۇرت بە چوار سەدھەزار نەتەھەي جىاجىاي ڕووەك و ئازەلە كانى ناۋ زەۋى بەخىشىو، شایەتى لەسەر: "مەزنى و شىكۈمەندىيى پەرۋەردەگارى يە كەت دەدات.. بە ھەمان جۇر، پۇزى يە جۇراوجۇر كانى زېنده وەر لە سۇنور بەدەرە كانىش كە لە گلىنېكى وشىكى سادەوە پەيدا دەبن و بەپەپەرى بەخىشىدەبىي و مىھەبانى و لە كاتى خۆياندا بىز بەك بە يە كى زېنده وەر ان رەوانە دە كەرىن و، ملکەچى و گۈزىرايلىي تەواوەتىي ئەو تاك تاك و دانە دانە لە سۇنور بەدەر ان بۇ فەرمانە كانى پەرۋەردەگار.. ھەموو ئەمانە، "شىوولى مىھەبانى" ئى تۆ بۇ ھەموو شىتىك و "ھەمەلايەنگىرىي فەرمانزەوايەتى" يە كەشت سەبارەت بە ھەموو شىتىك، دەر دەخەن..

ههروهها به پرینوه بردنی کاروانه کانی ئه و بدیهاتو وانه ناو زهوي که هه ميشه دوو چاري ئالتو گور ده بن، پاشان به دواي يه کدا هيئانيان له پيني مردن و ژيانمه وه.. ههروهها به پرینوه بردن و کارسازىي کارسازىي زينده و هران و برووه که کان که ئه گهر له پيني "زانست" يكى په یوه نديداره نه بيت به ههموو شتىك و به هزى "دانست" يكى بى كوزتايى يه و نه بيت که له ههموو شتىكدا فهرمانى خزى رايى بكت، هر گيز ناکرىت ئەنجام بدرىت.. ئەم کاره، بەلگەيە لە سەر "گشتگىرى" زانست و دانست" ئى تو..

ههروهها ئەم گرنگىي يه مەزن، بە خششە بى سنورو و، درەوشانە و پەروەرد گارى يه پەھا و، گوفقارە سوبخانى يه نەپراوه و، چا كە كارى يه خوانى يه بى كۆرتايى يانە تايىت كراون بەم مرۆفەي کە جلەويى هەلسۇ كەوت تىدا كەرنى بۇونە وەرانى ناو زهويى لە دەستدایە و، لە ماوەيە کى كەمىي ژياندا گەلى ئەركى بى سنورى لە ئەستۇنراوه و جەندىن توانا و ليهاتن و كۆزەندامى مەعنەوبى ئەوتۇشى بى دراوه کە بۇ ژيانىكى درېز و كاتىنىكى بى سنور ئامادەي بکەن.. بى گومان ههموو ئەوانەي کە بەم مرۆفە دراوه، تەنها بۇ ئەم قوتا بخانە يە دنيا و سەرباز گەي زهوي و پىشانىگا كاتى يە كەي ئەم جىهانە نى يە و بەم تەمنە كورت و تەماوى و پېلە خەم و پەزارەيەو بەند نى يە و بەم ژيانە لىل و جىهانە فانى يە پېلە بەلا و گىرو گرفته زۇرانە و نەبەستراوه.. بەلكو ههموو ئەوانە - بە بى گومانى - ئاماژە بۇ تەمنە يكى ترى هەميشەيى و بەختە وەرى يە کى باقىيى هەتاھەتايى و چەندەها بە خشش و چا كە كارىي قيامەتى يانەي جىهانى مانەو دەكەن، تەنانەت شايەتىشى لە سەر دەددەن.

دەسا ئەي بە دىھىنەرەي ههموو شتىك!

هەر چى بە دىھاتو وى ناو زهوي هەن، هەر هەمۇيان لە ناو مولكى تۇ و زهويى تۇدا و، بە هىز و توانا و ويست و زانست و دانستى تۇ، بە ملکەچى و گۈزى اىھلى يەوه، بە پرینوه دەبرىن و دە خرىنە كار!

ئەو "پەروەرد گارىتى" يەي کە كارايى يە كەي بە برووي زهوي يەوه دە بىزىت، "گشتگىرى" و "ھەمەلابەنگرى" يى پىسوه دىسارت، چونكە بە پرینوه بردن و کارسازى و پەروەردە كارىي ئەو پەروەرد گارىتى يە بە هەستىيارى يە كى ئەوتۇيە كە لە پەپەرى كە مالدىيە و، ئەو كاربەرلىكى دانەش كە بە پەرش و بلاۋى لە ههموو جى يە كەدا دەست بە كاره، لە چوار چىنۋە يە كېتى و بە يە كەمە بۇون و لە يە كچۇونىكى وەھادايە كە

ده از نزیت نم کاره: پهروه دگاریتی و هلسو کوتیکی همه کی نه تو به هرگیز له تکردن هلتا گرینت و، له حوكمی همه کی به کی و هایشدا به که هرگیز نه گونجی دابش بکرینت.

بهم جزوره، گوی زهوی به خزوی و سهرجه می دانیشت و آنیه و به چهندہ ها زمانی پاراوی بی سنوری پوون و ناشک اتر له زمانی گوفتار، ته سیع و ته قدیسی به دیهنه ری خزوی ده کات و سوپاسی پژو زیده ره شکومهند و معزنه که هی ده بربت و، به چهندین زمانی حالیش که به ظماره نیعمته له ظماره هاتو وه کانی ده بن، ستایشی بروزیده ره که هی راده گهیه نیست.

سبحانک يا من اختفی بشدة الظهور! سبحانک يا من احتجب بعظمة الكبراء!
له گهله همه مو ته قدیس و ته سبیحیکی زهودا که پاکی و خاوینی تو لنه ناته واوی و دهسته و سانی و هاویه ش ده بربت، منیش ته قدیس و ته سبیح پیشکهش ده کم و..
هاوده م له گهله همه مو حمه ده سه نایه کی زهودا، حمه ده سه نای خویست ثار استه ده کم.

* * *

نهی پهروه دگاری ده ریا و وشکایی به کان!
من به هزوی و آنه و ده رسه کانی قورئانی پیروز و له ریی فیر کاری به کانی پیغمبری خوشه و پیسته صلی الله علیه و آله و سلم، فیر بروم که:
هه رووه ک ناسانه کان و بوشایی (فضاء) و گزوی زهوی، شایه تی له سه ر "یه کتابی" و "بوون" ی تز دده دن.. به هه مان جوز ده ریا و جوزگه و برووبار و کانی اوه کانیش شایه تی به کی نه تو لسه ر "پیوستی بروون" و "یه کتابی" ت دده دن که له پله دی به داهه ت و بدله نه و پیسته دایه.

به لئی، هه رچی شت ههیه، ته نانه ت همه مو دلزیه ناوینکی ده ریا کانی نه دنیا به مان که سه ر چاره هی شتانی سه رسوره هینن و وه ک منجه لی هه لم وان، به "بوون" ی خویان و له ریی: ریکوپیکی و سوود و بره زهه ندی و بارود ز خه کانیانه وه، به دیهنه ری خویان به خاوون ههستان ده ناسین.

هموو یه کینکیش لمو به دیهاتو وه نامزیانه هی که رزق و روزی تهوا و هنی خویان له گل و ناوینکی ساده و ساکاره وه بو رهوانه ده کریست و.. همه مو گیانله به رینکیش لمو

زینده وره دهربایی یانه‌ی که لوبه‌پری بهدیهاتی کامل و پنکوپیکیدان، به تایبەت "ماسی" یه کان که هەریه کەیان یەك ملیون گرا داده‌نیت و دهربایا کانی بىن ده رازینتەمە.. هەموو یەکیش لەمانه، ئامازه بز بهدیهەنەری خۆزى دەکات. هەروهک لە رېنى بهدیهاتى و، ئەركە کانى سەرشانى و، بەرپۇوه بىرىنى و، ژیاندىنى و، سازاندىنى کاروبارە کانى و، پەروەردە كەردىشىمە شايەتى لەسەر "رۇزبىدەر" كەدى دەدات..

ھەروەها ھەموو یەکیش لە گەوھەر بەزىخە کانى ناو دهربا و مروارى يە رازاوه گرانبەها کانى، كە داراي گەلى تايىەتكارىي گۈنگۈن، لە رېنى بهدیهاتى جوان و سەرنج بزوئىمە و بەم تايىەتكارىي سوود بەخشەي كە تايادايە، تز دەناسىت و بە غەيرى خۆيشى دەناسىت.

بەلتى، ھەروهک يەك بە يەك و دانه دانه ئەو گەوھەرانە ئەم شايەتى یانه دەدەن.. ھەر ھەمووشيان پىكەوە و بە ھەمان جۈرلە رېنى: يە كەھوتى نیوانيان و، ئاۋىتە و تىنەلکىش بۇونيان لە گەل يە كەزىدا و، يە كېبۈنلى تەمغە و مۇرىي بهدیهەنەن بەسەر ھەموو يە كېكىيانە و، ئۇپەرى ئاسانى لە بهدیهەنائىدا و، لە رېنى زۇرى و زەبەندەبى شىانە و، شايەتى لەسەر "يەكتابى" تۆ دەدەن.

پاشان ھەلۋاسىنى زەربایا کانى دهوراندەورى زەۋى ھاوردەم لە گەل و شەكايى يە فراوانە كەى، بە ئاسماندا و مەلە كەردى بە دەورى خۆردا، بىن ئەوهى ئاواه کانيان بەم لا و ئەملادا بېرىتىن و پەرتەوازە بىن، يان لە شوپىنى خۆيىاندا بىتازىن و وشەكايى يە كان داپۇشىن.. ھەروەها بهدیهەنائى زیندە وره پنکوپىك و جۈرۈچۈرە كان و گەوھەرە كانى ناوى لە ئاۋىنېكى سادە و مىتىكى ئاسايىي.. ھەروەها بەرپۇوه بىرىنى ھەممە كى و تەواوەتىي رۇزى و سەرجمەم كاروبارە کانى ترى ئەم بەدیهاتۇوانە و سازاندىنى کاروبارىان و خاونىنگەن دەنەرە پىتۇستى رۇوى ئەم دهربایانە لە تەرمە لە ژمارەنەھاتۇوە كان.. ھەموو ئەم كارانە و بە ئەندازە ئەندازە بۇونە ورە کانى ناو دهربا، شايەتى دەدەن لەسەر ئەوهى كە تۆھەيت و "واجب الوجود" يەت.

ئىنجا ھەروهک دهربایا کان بەلگە يە كى ئاشكەن لەسەر: شەكۈمىنلىي دەستەلأتى پەروەردگارىتى يە كەت و مەزنىي توانستە ھەمەلايەنگەرە كەت.. بە ھەمان جۈر دەشىن بە بەلگە لەسەر "فراوانىي رەھاى مىھەبەنەي و فەرمانزە و ابى" تۆ كە بەسەر ھەموو شەتىكدا

زالن و به هنانی ههمو شتینکمهوه ده رون، هر له ئهستیره گهوره و پیکوپنکه کانی ناو به رزابی ناسمانه کانمهوه تا ده گاته ماسی یه بچوکه کانی ناو قولایی دهرياکان، که بعوپه‌ری پیکی ژیانیان بپرینه ده بریت.. هروههای بپنکوپنکی و سود و برهه‌وندی خزیان و له پیسی ئه دانسته‌ی که تیاباندایه و ئه تو رازوو و کیش و هاوشه‌نگی یهش پیبانمهوه دیاره، ئامازه بپ "زانست" ئی تو ده کمن که دهورانده‌وری ههمو شتینکی داوه و بپ "دانست" ئه که شت که ههمو شتینکی گرتوروه‌تهوه.

هروههای بدهیه‌ننای ئه چه شنه گوم و حموزانه‌ی "میهره‌بانی" بپ ئه مروزه میوانه‌ی ناو میوانخانه‌ی دنیا و ملکه‌چ کردنسیان بپ که شتی و برهه‌وندی یه کانی مرؤف، ئامازه بپ ئه ده کات که: ئه که سه‌ی بم سه خاوه‌ته مهزنه‌ی دیاری و بخششی دهرياکان، تمنها بپ ماوه‌ی یه ک شه و پیزی ناوای له میوانه کانی ناییت، له خانه‌ی حموانه‌ویهدا که له سه‌ر پی گه شت و سه‌فریاندا بپی بنيات‌ناون.. ده بئ له باره‌گای دهسته‌لاتداری همه‌میشه‌بی خویدا هینده دهريای فراوان و همه‌میشه‌بی بپ ئاماده کردن که ئه دهريا بیز اووه‌ی ئیزه له چاویاندا تمنها به چهند نمونه‌یه کی بچوک و فانی دابرنیت.

بم جوزره، ده رکهوت که ئه شیوه ده راسا و بارودخه سرسوره‌ینه‌رهی دهرياکان به چوارده‌وری زه‌ویدا، به پریوه‌بردن و پهروه‌رده کردنی یه کجارت پنکوپنکی بدهیه‌توانی ناوی، به ناشکر ائمه ده ده خات که هر ههموویان له ناو مولکی تو زدا ملکه‌چ کراون و، تمنها به: فهرمان و هیز و توanst و بپریوه‌بردن و کارسازی تو ز کار ده کمن و بپرینه ده چن. که واته ههموویان به زمانی حال ته قدیسی تو ده کمن و ده لین:

"الله أکبر"!

* * *

ئهی ئه که سه‌ی که چیا کانی کردووه به منخ و گنجینه‌ی که شتی گزوی زه‌وی!
ئهی خاوه‌ن تو انای شکرم‌مند!

من له پیسی فیز کاری پیغمبه‌ری خوش‌ویست للّه و بهه‌وی وانه و ده سه‌کانی
قرئانه حه کیمه که ته‌وه، تیگمیشتم له‌وهی که:

همره کانه "درياکان" له رپی شتاني نامو و سه روپه هينه ريانه وه تو ده ناسن و به غهيری خوشيان ده تناسين... به هه مان جوزر "چياکان" يش له رپی: خزمه تگزاری و حيكمه ته زوره کانيانه وه ده تناسن و به غهيری خوشيان ده تناسين. ئوهه تا "چياکان" ده بن به هوی نه جو ولان و نه رو و خانی زهوي به کاريگه ربى بومله رزه کان و.. گزوی زهوي له هملچوون و ئالو گزره کاني ناووه هيور ده كنه وه و له تو فان و لافاوي دهريا کانيش ده پياريزن و.. "هموا" له گازه زيانه خشنه کان بالفته ده كمن و.. چاوديرى و پاريز گارى و پاشه کهوت کردنی "ناوه کان" ده خنه ئه ستزيانه وه و.. به وينه عه مبار کانزا سووبه خش و پيوسيته کاني زينده و هر انيش له خزياندا هملده گرن..

بلنی، ههموو جزوره بهر دینکی چیا کان و، ههموو به شینکی نه و ماددانهش که مایه‌ی
شیفا و چاره سه‌ری نه خوشی و دهرده جزور او جزوره کانن و، گشت ره گه زینکی کانزا
جیا جیا کان که زینده و هران، به تاییه‌ت مرؤف، پیویستیان پینانه و، ههموو جزور نکی نه و
رووه کانهش که به گول و بروبوومه کانیان چیا و دهشتایی به کانیان راز اندووه‌تموه..
هر ههموویان، به ئاشکرا او بله‌گنه ویستی شایه‌تی له سه‌ر: "پیویستی بیون" ی
به دیهینه‌ریک ددهن که خاوه‌نی توانست و دانست و میهه‌ه بانی و به خشنده‌بی به کی
نه براوه بیت، ئه‌مهش له پیی نه و دانست و پیکوپیکی و جوانی بدهیهاتن و سوود و
به رژه‌و‌ندی‌یانه‌ی که تیاياندایه و هر گیز ناکریت به هی "پیکموت" دابترین و، به
جیاوارزی زور و زه‌بندی تام و چیزه کانیان، به تاییه‌ت له مادده کانز ایی به کانی و هک:
خوئی و لیموندوزی و سه‌لغات و زاخدا، که به پواله‌ت له یهک ده‌چن و، له
رووه که کانیشدا که جزوره کانیان تابلیتی زور و جیا جیا به و گول و بروبوومه کانیشیان
جزور او جزوره، هر چه‌ندهش ههموویان له گلیکی ساده و ساکاره‌وه به‌دی‌هیتر اون. ئه‌مه
سه‌ره‌رای نه و هی که هر ههموویان بمو: یهک برتوبه‌بردن و، یهک کارسازی و، یهک
شوینی گه‌شه کردن و، یهک خانه‌ولانه و، یهک بدهیهاتن و، بمو یه‌کسانی‌یهی که له
پیکوپیکی ههموویاندا ههیه، هاوددم له گه‌ل نه و هر زانی و ئاسانی و زوری و
خیر ایی‌یهش که له به‌دیهینانیاندایه.. شایه‌تی له سه‌ر: "تاك و ته‌نیایی" به‌دیهینه‌ریان ددهن.
هر وه‌ها به‌دیهینانی ههموو جزور نکی به‌دیهاتو وانی ناوه‌وه و سر روروی زه‌وی، که له
hee مو لایه‌کی زه‌ویدا په‌رش و بلاؤن، له یهک کاتدا و به یهک شیوه و به‌وپه‌ری که‌مال و

خیزایی و بین هیچ همه و تینکه‌لبوونیک و بین نمودهش هیچ کارنیک پینی کارنیکی تری لئی
بگرنیت، هرچه‌ندهش له گهل جوزه کانی تردا چوون بهناو یه کتریدا و تینکه‌لی یه کتر
بوون.. ئەم کاره، بەلگەیه له سەر: سام و شکنی پەروەرد گارنیتی یه کەت و مەزنی
توانسته کەت کە هیچ شتینکی بەلاوه قورس و گران نی یە.

هرودهها پر کردنی رووی دهرده و چیاکان به دره خست و رووهک و دیسو ناووهشیان به کانزا رینکوینکه کان و، ملکه ج کردنی هه مووشیان بتو بهدهمهوه چونوی پنداویستی یه کانی سرجهمی زینده و هران، به چه شنیک که چاره سه رکردن و شیفای نه خوشی یه جوز او جوزه کانیان و، تنانهت هینانه دی خواستی تام و چیزهه جیا جیا کانیشیان ده ستبه بر ده کات و، حمز و ئاره زووه لهیک نه چووه کانیشیانی یعنی تیر و دلیا ده بیت.. ئم کاره، به لگه یه له سه ر: فراوانیسی رهها و نه براوهی میهره بانی و فرمانزه و ایهتی یه که ت.

هروهها ئاماده كردنی شتاني پنهان و تىكەل و پىنكەل لە تارىكىستانى چىنە كانى گلدا، بموپرى پىنكۈيتكى و زانلىقى و بىنالىقى و بىنالىقى سەرلىنى شىۋان و لە كاتى پىويسىتدا و بېپىي پىويسىت.. بەلگىيە لەسەر: گشتىگىرى زانستە كەت كە پەيوەندىبى يە هەمۇ شىتكە و ھەبە و، ھە، زانستە كەشت كە هەمۇ شىتكە دەگىنئەوە و رىنگى، دەخات.

هروههای ماده کردنی ده رمانه کان و پاشه کهوت کردنی مادده کانزایی به کان، به ناشکر اثمازه ده کات و بلهگیه کی رونه له سه: جوانی کارسازی به کانی پهروهه ردگاریتی به میهره بان و به خشننده کهت و، له سه: نهرم و نیانی چاودیزی به پاشه کهوت کم او ه کدت.

بۇ ئەم میوانە خۆشەویستانەی خۆی ئامادە كردىت و، ئەم گەنجىنانەش ھەمان ئەركىان لە ئەستۇدا بىت كە "چيا كان" لېرەدالە ئەستۇيان گىرتۇرە.

دەسا ئەی خواوهندى بەتوانا بەسەر ھەمو شىيىكدا!

چيا كان و سەرجمى بەدىها توواني ناويان بە "ھىز" و توانست و زانست و دانست"ى تزو لە "مولىك"ى تۈزۈدا ملکەج و پاشە كوت كراون و، تەسىح و تەقىسى ئەم بەدىھىنەرەيان دەكەن كە لەسەر ئەم شىيەھە گۈزپايلى كردوون و خستۇونىتە كار.

* * *

ئەم بەدىھىنەرە بەخىشىنە و پەروەردگارى مىھەربان!

من لە رېنى فيز كارىي پىغەمبەرى خۆشەویست بەھۇي وانە و دەرسە كانى قورئانى حەكىمەوە، تىڭىھەيشتم لەھەى كە:

ھەرۋەك ئاسمان و، بۇشايى يەكەمى و، زەھى و، دەريا و، چيا كان، بە خۆيان و بەدىها توواني ناويانەوە، دەناسىن و بە غەيرى خۆيانىت دەناسىتىن.. بە ھەمان جۇر و تا پلەى بەداھەت و بەلگەنەویستى، درەخت و ڕۇوهە كە كانى زەھىش لە رېنى گەلا و گۇل و بەرۋۇومە كانىانەوە دەناسىن و تو بە غەيرى خۆيان دەناسىتىن. چونكە ھەمو گەلايەكى ئەم درەخت و ڕۇوهە كانە كە بە جەزبە و شەوقى زىكىرى تۆز دەلەرنىمەوە و .. يەڭى بە يەكى ئەم گۇلانەش كە بە جوانى و ئارايىشتى خۆيان وەسفى ناوه كانى بەدىھىنەرە كەيان دەكەن و .. ھەمو بەرىيڭى درەختە كانىش كە بەھۇي دەر كەوتى مىھەربانىي خواوهندەوە تىايىاندا، خەنەدى ناسك و نىيانيان لەسەر لىيۇه..

ھەمو ئەمانە، بە: رېسای ناوازە بەدىھاتىيان و، تەرازوو كارىي ناو رېساكەيان و، ئارايىشت و جوانىي ناو ئەم تەرازوو و، نەخشونىگارى ئەم ئارايىشت و جوانى يە، بۇن و بەرامەي خۆش و جۈزاروجۈرى ئاۋىتە ئەم نەخشونىگارانە و، بەو تام و چىزە جىاجىيانەش كە لە بۇن و بەرامەي بەرۋۇومە كاندان، شايەتى يە كى ئەم تو تۆز دەدەن كە لە پلەى بەداھەت و بەلگەنەویستىدا يە و هەر گىز ناكىرىت بدرىتە پال "رېنكمۇت" ، لەسەر: "پۇيىستى بۇون"ى بەدىھىنەرەنى كى ئەم تو كە بەخىشىنە بىي و مىھەربانى يە كەى كۆتساپى نەبىت.

جا ههروههک يهك به يه کي درهخت و رووههکه کان بهم جوزره شايهتي دهدهن، هر ههمووشيان پنکهوه و به چهشينيکي بدبيهي شايهتي لهسر: "پيوسيتي بون" و "تاك" و تهنيابي "ئهو بدبيهيتنه دهدهن، ئمهش بهوهى كه ههموويان لهسر رهوی زهويدا هه ر يهك شت و يهك چهشنه رووههک و درهختن و، وه كو يهك وان و، پنکهوه پهيدا دهبن و، تهمغه و مورى بدبيهيتانى ههموويان له يهك ده چيت و، له کارسازى و بهريوه بردنياندا پهيوهندى يان به يه کمدههه و، له نيوان خويشيانادا وه كويهك وان له کاره کانى: بدبيهيتان و، تيادره کمودنى ناوه پهروهه دگاري يه کان و، بهريوه بردنى دانه دانه و تاکه له ژماره بهدهره کانى سد هزار جوزره رهوهه كدا به چهشينيکي راسته خز و بن هله و سمرلى شيوان، هه رچهندەش تېكەل و پنکەللى يه كترين.

پاشان ههروههک ههموو ئوانه شايهتي لهسر "پيوسيتي بون" و "تاكى" ي تۆ دهدهن. به ههمان جوز: ژياندن و بهريوه بردنى تاکه له ژماره بهدهره کانى سوباي زور و زهبهندە زيندههه رانيش كه له چوار سه دهه زار نتهوهى رهوى زهوى ينکهاتون، به سه دان هزار جوزى ژياندن و بهريوه بردن، بهويه پرى رېتكى و بن هيج هله و تېكەللى و لى ئالىز بونىتىك.. ئام کاره، بەلگەيە لهسر:

شكتومەندىي پهروهه دگاري يه كمت و، سام و هېيەتىشى له "تهنيابي" يه كەتاو، لهسر مەزىنى توانته كەشت كه پەمۇندىي به ههمو شتېكەوه هەيە و به ئەندازە ئاسانىي بدبيهيتانى تاقه گولىشك و هرزى بەهار بەدى دەھىتىت و. ههروههک دەشىت به بەلگە لهسر: فراوانىي مىھربانى يه پەھاكەت كه جوزره جياجىا و بن سنوره کانى خوار دەمنى يه جوز او جوزره کان بۇ زيندههه لە ژماره نەھاتووه کان و بۇ مەۋھىتىش، لە هەممۇ جى يه كى ئام زهوى يه گەورە و زوبەلاحدا، ئامادە دەكەت.

ئىجا بهريوه چۈونى ئهو كاروبار و، نىعمەت بەخشىن و، بهريوه بردن و، ژياندن و، كار بەرى كردنە بىن سنورانە، بهويه پرى ينکوپىتكى و.. ملکەچ بونى ههمو شتېك تەنانەت گەردىلە كانىش بۇ ئەفهەرمان و كار بەرى كردنانە.. بەلگەي گومان بېن لهسر: فراوانىي رەھاي فەرمانپەوايەتى يه كەت.

ئنجا کاری يەك بە يەكى: گەلەو گۇل و بەر و قەد و پەل و لقى ئەم درەخت و برووه کانه، كە بە زانايى و بىنايى و بەپىنى خواستى دانست و سوودو بەرژەوەندىيە كان ئەنجاميان دەدەن، بە پېنچە لە ژمارە نەھاتۇۋە كانيان ئاماڙە دەكەن و بەلگەيە كى ropyونن ئەسەر ئەوهى كە: "زانستى تۆ دەوراندەورى ھەموو شىتكى داوه، "دانست" كەشت ھەموو شىتكى گەرتۇۋەتەوه. ھەروەك ھەموويان بە زمانە بى سىنورولە ژمارە بەدەرە كانيان سوپاس و ستايىشى جوانىيى سەعەتى تۆ دەكەن كە لەپەرى كەمالدايە، ھى كە مالى نىعمەتە كەشت كە لەپەرى جوانىدايە.

ھەروەها ئەم نىعمەت و چاكە كارى و بەخشىشە بەزىخ و زۇر و زەبەندانە و ئەم مەسرەف و رېزلىئانە لەرا دەرەنەي كە لەم خانە كاتى و ميواخانە فانىيە دنياولە كاتىنىكى كەم و تەمەنىتىكى كورتدا لەسەر دەستى درەخت و برووه كە كانەوە پىمان دەگەن، ئاماڙە بۆ ئەوه دەكەن كە ئەم مىھەبانە بەخشىنە و خاۋەن توانستە ئەم ھەموو سۆز و مىھەبانىيە بۆ ميوانە كانى ئېرە ئۆاندۇوە، دەبىن لە جىهانىنىكى ھەمېشەيى و ولايەتىكى ھەتاھەتايىدا گەلنى درەختى بەردار و برووه كى گۈلدەرە ھەمېشەيى - كە شاياني بەھەشتى ھەتاھەتايى بن - بۆ ئەم بەندانەي خۆزى ئاماڻە كە بۆ ھەتاھەتايى لەۋىدا دەيانھەلىتەوه، تاڭر ئەنجامى مەسرەف و نىعمەتە كانى، كە بۆ خۆشەویست كەردىن و ناساندىنى خۆزى لاي بەندە كانى سەرفى كەردىبوون، بە پېنچەوانوھە هلنە گەپىتەوه.

واتە بۆ ئەوهى بۇونۇھەران نەلىن: (خواوەند تامى نىعمەتە كانى بىن چەشتىن، كەچى پىش ئەوهى نۇشىان بىكىن لەناوى بىردىن)!

ھەروەها بۆ ئەوهى رېنگالەوه بىگرىت كە سام و ھەبىھەتى خوايەتىيە كەى بشكىت و ئىنكارىي فراوانىيى مىھەبانىيە كەى بىكرىت و، بۆ ئەوهەش كە نەھىلىت سەرجم خۆشەویستە موشتاقە كانى مەحرۇوم بىن و بىن بە دورۇمنى..

بەلنى، ھەموو ئەمانەي لە گەنجىنە كانى مىھەبانى ھەتاھەتايى و بەھەشتە ھەمېشەيى يە كانىدا بۆ بەندە كانى ئاماڻە كەردووه. خۆز ھەرچى نىعمەت و بەخشىشى ئەم خانەيە دنيا ھەن، ھەموويان تەنھا غۇونەيە كەن خراونەتە پىش چاوى ئاماڻە بۇوان!

ئنجا هه رووهک سه رجهمى دره خت و رووهک كه کان، به وشهى گهلا و گول و بعروبوو مه کانيان، ته قديست راده گهين، به تاييخت: به ديهينانى ناوازهى بعروبوو مه کان و كاكله و ناو كه جوزراو جوزره کانيان و، سنهته سه رسوبهين و تزووه ده اسا کانيان و، دانانى ئهو سينى يه خوارده منى يانه له سه رده ستى دره خت و رووهک كه کان و ناردنيان بهم شيوه يه بز زينده وره ميوانه کانى خوي، كه هه موو ئمانهش كاريک ده كەن ته سبيحاتى زمانى حالتى يەك به يەك كى رووهک و دره ختە کان هيئىدە ئاشكرا بېت كە بگاهه پلهى ته سبيحاتى زمانى گوفار.

ده سائى پەروەرد گارم! هەموو ئمانهى باس كران، لە مولكى تۆدا و به "ھيز" توانست و بەرپۇھەردن و چاكە كارى و مىھەربانى و دانست"ى تۆ ملکەچ و گۈزۈيملى هەر فرمانىنکەن كە لە تزووه دەرىچىت.

فيا من احتفى بشدة الظهور!

ويا من اتحجب بعظمه الكرياء!

يا صانع يا حكيم!

يا خالق يا رحيم!

من، به زمانى هەموو رووهک و دره خت و گهلا و گول و بعروبوومىك و به ئەندازەي ژمارەي هەموويان، حەمد و سەنا و ستابىشت پىشكەش دەكەم و، لە هەموو ناتەواوى و بى دەستەلاتى و هاوبەشىك تەقديست دەكەم.

* * *

ئى بە دىھىنەرى بە توانا!

ئى كارسازى دانا!

ئى پەروەرد گارى مىھەربان!

من لە پىنى فير كارىي پىغەمبەرى خۇشەويىست گۈل و وانه و دەرسە کانى قورئانى حە كىمەوه، تى گىيشتم و ئىمامت هينا كە:

ھە رووهک رووهک و دره ختە کان تۆ دەناسن و وانهى سيفاتە قودسى و ناوە جوانە کانىشىت دەلىنەوه، ھىچ دانە گيانلە بەرىكىش نى يە ج لە مرؤف و ج لە

زینده و راندا که شایه‌تی له سر "پیوستی بون" ای تو و هاتمه‌دی سیفه‌ته کانت نه دهن. ئوهه‌تا همر هموویان به ئندامه کار گوزاره دهره کی و ناوه کی به کانی جه‌سته‌یان که به وینه‌ی کاتژمیری ورد و بیک برهه کار کردن دراونه‌تله‌بر و، له پیشی ئامیر و ههست و نهسته کانیشیانه‌وه که به پیسايه کی له پهپری وردی و تهرازوویه کی به کجارت ههستیار و چه‌نده‌ها سوود و بەرژه‌وەندی گرنگ لە تەن و لهشی ئەواندا دانراون و، بەر کۆئەندامانه‌ی جه‌سته‌شیان که له پهپری وردە کاریدا به دی هېنزاون و تایشلینی به دانابی و هاوسمنگی لهواندا جىنگىر کراون.. ئەم شایه‌تی يە دەدەن..

چونکه هر گیز ناگونجى ئەم سنه‌ته وردەی که به بیانی ئەنجام دراوه و، ئەم دانسته نەرم و بیانه‌ی کە جى دەستی هەست و شعوره و ئەم هاوسمنگی به تەواوهش کە به تەگبىر و کارسازی رەچاو کراوه، "ھیز" کوکویر، يان "سرۋەشت" کەرولان، ياخود "پىكەمۇت" ای هەرەمە کی و چەواشە خۆيانى تىدا ھەلبۇرتىن و ھېچ کام لەم دیارداھ کار و جى دەستى ئەوان بن!

خۇ "پىكەهاتىشیان لە خۇرا" و بىن ھېچ ھۆکارىتك، سەد و يەك مەحالى تىدايە، چونکە ئەو کاتە دەبىنی هەموو يەكىڭ لە گەردىلە کانیان گشت ئەو شتانه بىنیت و سەرجمى ئەو کارانش ئەنجام بىدات کە تاييەتن بە پىكەھەناني جه‌سته خۆيەوە تەنانەت ئەو شتانەش کە لە دنیادا پەيوەندىي پىسانەوه ھەيە. بەم بىن يەك بە يەك بە كى ئەو گەردىلانە - پەنا بە خوا - بە وينه‌ی خواي گەورە خاوهنى زانست و توائىنىكى ھەمەلايەنگىر بىت تاکو بتوائزىت بەديھەناني "جه‌سته" بدرىتە پان گەردىلە کانى و بوترى: خۆى لە خۆيەوە پىكەهاتۇوە!!

ھەروەھا هەرچى "چۈنىتىي گشتى" ای زینده و ران هەن، وەك: يەكىبونى کارسازى و بەرپۇھەردن و جۇر و پەگىز و مۇرى سرۋەشت، کە بە ئاشكرا دەپىزلىت و هەر هەمان مۇرە بە سەر گۇئى و چاوا دەم و پۇوي ھەموویانەوه و.. يەكىبونى تەمغەي دانست بە سەرسىماي يەك بە يەك بە كى دانە کانى ھەموو جۈزە کانەوه و، پىكەوە بەديھەن و ژىاندى ھەموویان سەربارى تىكەلىپۇيان لە گەمل بە كىزدا.. ھەموو يەكىڭ لەم چۈنىتىي يانه‌ی زینده و ران، بەو درەوشانه‌وانه‌ی ناوه جوانە کانى خواوهند کە روویان لە

گه ردوونه و له همه مو دانه يه کي جوزه کانياندا هميه، شاييئنکي گومان بر له سمر "تاکي" ي تز دهدات و، ئامازهش بزو ئهو "تهنياي" يه ده کات که له "تاکي" ي تزدایه.

هروهها و هك ملکه ج كردنى سه دان ههزار جوزى زينده و هرانى برووي زهوي له گمل مرؤقدا و پرچمك كردن و مهشق دادان و گوپير ايمل كردنيان به وينه سوباي رينک خراوى رينکوپينك و جئي به جئي بعونى فرمانه پهروه رد گاري يه کان لەواندا به پويپري کاملى و تمواوى، ده يېت به بىلگە له سمر: پلهى شكزمه نديي ئهو پهروه رد گارىنى يېت.. به همان جوز: نرخ و بههای گرانى ئهو بەديهاتووانه، هرچەندەش زۇر و زەبەندەن و.. بەديهيانيان بەپەرى خىراپى، هرچەندەش لەپەرى ورده كاريدان، بىلگە يه کي گومان بىن له سمر "مهزنيي توانتى" كەت..

هروهها گەياندنى بۇزى بزو ئهو بەديهاتووانه يى كە لمم سمر و ئهو سەرى خورھەلات و خورئاوا و باکور و باشۇوردا بلاپۇونەتمەوھ، هەر لە بچوو كىزىن مىكروپەوە تا دەگاتە گەورەترين گيانلەبەر و، لە بچوو كىزىن مىزرووھە تا مەزنلىك بالىندا.. بىلگە يه له سمر فراوانىي مىھەبانى يەرھا كەت..

هروهها كە همه مو بەھارىنك برووي زهوي ده يېت به سەرباز گەيدى كى نۇنى بزو بەديهاتووانى ناوى لە بىرىي وەرزى پايز كە ئەركى سەرشانى خۇرى كۆتايىي پى هيپا و.. لېپانى هەريە كە لەو بەديهاتووانش بزو ئەنخامدانى ئهو كارەي لە ئەستۈيدايە به وينه سەربازى گوپير ايمل.. ئەم كارە، بىلگە يه کي گومان بىرە له سمر فراوانىي فەرمانىپەوايەتى يە كەت..

هروهها هروهك هەمو زينده وەرىنك بە ئەندازەي ۋىزەرلە كەندازەي گيانلەبەران و زينده وەران و لەو برووهو كە وەك نوسخە يە كى بچوو كىراوهى گەردوون بەدىھىنراوه و، زانستىنکى لەپەرى قۇولى و دانستىنکى لەپەرى ورده كارىي تىدا پەچاوه كراوه، بىن ئەوهى بەشە تىكەل و پىكەلە كانى ئاوېتەي بە كەن، ياخودلە وينه كېشانى شىپە و پۇخسارە جىاجىا كانى سەرجەمى زينده وەراندا سەرسامى دروست بىت، يان هېچ ھەلە و ناتمواوى و سەھروويەك بىتە كايەوه.. هروهك هەمو زينده وەرىنك

بهم کارانه ئاماژه بۇ ھەملایەنی زانسته کەت و گشتگیرىي دانسته کەت بۇ ھەموو شىئىك دەکەن.. بە ھەمان جۆر، بەديھىتاني يەڭ بە يە كىشىيان بەپەرى ورده کارى و جوانىي ئەتوز كە خۆزى لە خزىدا موعجىزىدە كى سەنعت و كارىكى ناوازەسى حىكمەتە، ئاماژە بۇ ئەپەرى كە مالى جوانىي سەنعتى پەروەردگارىي تز دەكەت كە سەنعتىنە خۆز خۇشت دەۋىت و حەزىش دە كەيت پېش چاوابىان بخەيت.

ھەروەھا پەروەردە كەردىنى تەواو نەرمونىانى يەڭ بە يە كىان، بە تايىەت وردىلە و بچوو كە كانىان و، جىي بەجى كەردىن و هىنناندەبى سەرجم خواتىت و ئارەزۈوه كانىان.. چەندەھا ئاماژە بىن سنور بۇ جوانىي رەنگىنى تز دەكەت.

* * *

ئەى بەخىننەدى مىھەربان!
ئەى ئەمېنى خاوهەن بەلىنى بىاست!
ئەى خاوهەنى پۇزى جەزا!

من بەھۇزى فير كارىي پىنەمبەرە خۇشۇپىستە كەت پەللەو لە رېسى پىنمالىي قورئانە حەكىمە كە تەوه تېڭىچىشتم لەوهى كە:

مادەم "زىيان" مەزىتىن ئەنجامى ھەلىنجر اوى گەردوونە و، "گىان" يىش پۇختەسى ھەلىزاردە ئاوازىنە و، "خاوهەن ھەستان" يىش ئاكامى پۇختى سەرجم بەشە كانى گىانلە بەرلان و، "مرۇف" يىش جامىع تېنى خاوهەن ھەستانە و..

ئىجا سەرجمى بۇونوھەران لە پىناوى "زىيان" دا خراونەتە كار و ملکەچ كراون و، "خاوهەن ڈيان" ھەكائىش بۇ گىانلە بەرە كان بىرام و گۈپىزايەل كراون و لەبەر ئەوان بۇ ئەم دنیا يەنېرلاون و، "گىانداران" يىش ھەمېشە گۈپىزايەل و يارىدەدەرە مەرۇقىن و، "گەرۈزى مەرۇف" يىش بە سروشى خۆزىان و بە يېڭەردى بەديھىنەرى خۆزبان خۇشىدەۋىت و بەديھىنەرە كەشيان ئەوانى خۇشىدەۋىت و لە رېنى ھەمۇو ھۆز كارىتكەوە خۆزى لاي ئەوان خۇشەپىست دەكەت و.. ئاماڻەبىي و لېھاتن و كۆئەندامە مەعنەوى بە كانى ئەم مەرۇقەش پۇويان لە جىهانىكى ترى نەپراوه و ڈيانىكى دىكەي ھەمېشەبىي بە و.. دل و ھەست و شعورىشى داخواز و تاسەمەندى مانەوەن و.. زمانە كەشى بە چەندەھا نزا ولاانەوەي بىن سنور داوا و تىكاي مانەوە لە بەديھىنەرە كەمى دەكەت...

ئما هر گیز ناگونجى گروی مرؤوف لە دواى "مردن" زىندۇو نەكىنەوە و لەم پىيەوە تۈورپەبى و رق و قىن لە دلى ئە خۆشە ويستاندا بەھەزىزىت و دوزمنايەتى يە كى ھەميشەبى يان لە گەلەدە بىكىت! لە كاتىكدا كە ئما وان ھەر لە بناغەدا بۆ مەبەستى خۆشويستانىكى ھەميشەبى بەدىھېنزاون و، لەبەر حىكمەتىك ۋەوانە ئەم دىنابە كراون تاڭو ژيانىكى پې لە بەختەوەرى لە جىهانىكى ترى ھەميشەبىدا بەدەست بەھىن.

پاشان ئەو ناوه جوانانە خواى گەورەش كە لە مرۇۋەدا دەردە كەون، ئامازە بۆ ئەم دەكەن كە: ئەم مرۇۋەلىم ژيانە كورت و فانىبەمى دىنادا ئاوا بۇيىت بە ئاوىنە ئىدارە و شانەوە ئەو ناوانە، دەبىن لە جىهانى نەپراوە ئەو دىنادا بەھەندى گەلنى تىدارە و شانەوە ھەميشەبى ئەو ناوانە بىت. بەلتى، ھاپىنى پاستى شتى "ھەميشەبى" دەبى ئەويش "ھەميشەبى" بىت و، ئاوىنە خاوهەن ھەست و نەستى "باقى" ش داخوازى ئەوەيە كە ئەويش "باقى" بىت!

خۆھەرەلە رىوايەتە صەھىخە كانەوە دەردە كەويىت:

پۇچى زىندەوەران بە ھەميشەبى دەمېتىمەوە و، پۇچى چەند دانىيە كى تايىەتىشيان ھاودەم لە گەل جەستە كانىاندا دەرۈن بۆ جىهانى ھەميشەبى، وەك: مېرۇولە و پەپۇرى حەزرەتى سولەيمان و.. حوشەتكى حەزرەتى صالح و.. سەگى "أصحاب الکەف"^(۱) و، ھەريەك لە جۆرە كانىشيان لە تەنېكدا بەر جەستە دەبىت تاڭو ھەندى جار بەكار بەھىزىت..

جا ھەرەلە لە رىوايەتانەوە ئەمە دەردە كەويىت، "حىكمەت" و "حەقىقەت" و "مېھرەبانى" و "پەروردگارىتى" ئى خواوهندىش بە ھەمان جۇر داخوازى ئەمەن. ئەقىبىرمى بەتوانما!

ھەرجى زىندەوەر و گىانلەبەر و خاوهەن ھەست و شعور ھەن، لەناو مۇلۇكى تىزدا چەندىن كار و ئەرکى سروشىتى يان لە ئەستۇز نراوه و، بىۋەرمانە كانى

(۱) روی انه يدخل الجنة مع المؤمنين على ما قال مقاتل: عشرة من الحيوانات تدخل الجنة ناقة صالح وعجل ابراهيم وكبش اسماعيل وبقرة موسى وحوت يونس وحمار عزير ونمثة سليمان وهدهد بلقيس وكلب أصحاب الکەف وناتة محمد ﷺ نكلهم بصرون على صورة كيش ويدخلون الجنة (ذكره في مشكاة الانوار). بروانة: تفسير روح البيان ۵/ ۲۲۶ للبروسوي و تفسير القرطبي ۱/ ۳۷۲ (وھرگىز)

پعروه رد گاریتی به که ت و ، تنهما به: هیز و توانست و ویست و کارسازی و میهره بانی و دانستی تو ملکه ج و گویند ایه ل کراون.

هندیکیشیان له لایهن میهره بانی تزوہ بتو مرؤف زهبل و ملکه ج کراون. ئمهش نهک له بھر هیز و زالبونی مرؤف، بملکو له بھر لاوازی و دھوسته و سانی ناو سروشتنی! کھوا ته هەرچى زیندە وھر هەیه، به زمانی حال و گوفخار، پەرستشی خۆی دەردە بېنیت و ، لە هەمو شیرك و ناتەواوی يەك تەقديسى خواتی گەورە دەکات و ، شوکرانه و سوپاسى نیعمەت و بەخششە کانی را دەگەيەنیت.

سبحانك يا من احتفى بشدة الظهور!

سبحانك يا من اتحجج بعظامه الكرياء!

وامن له گەل تەسيحاتى سەرجم گيانلە بەراندا، تەسيح و تەقديست دەکەم و ، به دەنگى بەرز دەلىم:

"سبحانك! يا من جعل من الماء كل شيء حي!"

* * *

ئەی پعروه رد گاری هەمو جىهانە کان!

ئەی خواتى پىشىنان و دوايىنان!

ئەی پعروه رد گاری زھوی و ئاسانە کان!

من بەھۆی فير كاري پىغەمبەرى خۇشە ویست گەل و لە رېنى وانه و دەرسە کانى قورئانى حەكيمەوە، تى گېشتم و ئىمامەنەن بەوهى كە:

ھەرۋەك ئاسان و ، بۇشايى يەكى و ، زھوی و ، وشکايى و ، دەريسا و ، درەخت و ، رپووهك و ، زيندە وھر ، لە رېنى دانە و بەش و گەردىلە كانىانمۇ تۈ دەناسن و ، ئاماژەت بۇ دە كەن و ، دەبن بە بەلگە و شايەت لە سەر "بۇون" و "يەكتابى" تۆ.. بە هەمان جۆر پىغەمبەران - درووديان لە سەر بىت - و ئەوليا و ئەصفىيە كانىش ، كە پۇختەي رەگەز و جۆرى مرؤفەن ، كە ئەوانىش پۇختەي گيانداران و ، ئەوانىش پۇختەي گەردۇون ، شايەتى دەدەن و ھەوالى: "پىوستىي بۇون" و "تاڭى" ئى و "تەنبايى" تۆ را دەگەيەن. ئەم ھوالەشيان ھىننە قايم و گومان نەھىن و بەگدا كوتاوه كە لە هىزى سەدان ئىجماع و

تواتوردايه و، پالى به بىنن و كەشەن و هەلنجانى دل و ژىرىي ئەوانەو بەستووه و، بە موعجيزات و كەرامات و بەلگە دلىيابى بەخشە كانيان دەچەسپىن..

بەلى، هەر ختۇرەيەكى نادىيار و پەنھان بە دلدا يېت و ئامازە بىز ئەزاتەي پشت پەردىي غەيىب بکات كە ئەختۇرەيەي بە دلەدا هىناوه و.. هەر ئىلھامىكى راست كە بە ناو دلدا يېت و ئەزاتە ئىلھامىدەرەي ناو دل بە پىويست دابىت و.. هەر عقىدەيەكى دلىيابى بەخش و يەقىنىي ئەوتز كە بە "حق اليقين" سيفاتى قودسى و ناوه جوانە كانى خواى گەورە دەرىخات و.. دلى نۇورانىي هەرچى ئەنبىا و ئەوليا ھەيە كە بە "عين اليقين" نۇورە كانى خواوهندى "واجب الوجود" دەبىنت و.. عەقل و ژىرىي هەرچى صىدىقى و ئەصفىا ھەيە كە بە "علم اليقين" تەصدىقى نىشانە كانى "پىويستىي بۇون" ئى بەديھىئەرى ھەمو شىتىك دەكات و بەلگە كانى "يەكتايى" شى دەچەسپىن.. هەر ھەمۈيان، بەلگەن و.. ئامازە پىش چاۋ دەخمن و.. شايەتى دەدەن لەسەر: "پىويستىي بۇون" و "سيفاتى موقىددەس" و "تاڭى" و "تەنبايى" و "ناوه جوانە كانى ئى تزا! هەرچى موعجيزە ئاشكرا و تەسدىق كراوى ھەوالى كانى پىغەمبەر ﷺ ھەيە، كە سەردار و پوختهى سەرجمى پىغەمبەران و پياواچا كان و ئەصفىا و صىدىقانە.. هەروەها ھەمو بە كېڭ لەو حقىقەتە بەرزانە كە دەرىدەخمن ئەو پىغەمبەر ﷺ لەسەر حەق.. هەروەها يەڭ بە يەك كى ئايەتە بىن گۆمانە كانى "يەكتايى" و سەرجمى مەسەلە قودسى و ئىمانى يەك كانى ئەو قورئانە ئىعجاز بەخشە كە بوختهى سەرجمى كېنە حەق و موقىددەسە كانە.. هەر ھەمۈيان، بەلگەن و.. ئامازە پىش چاۋ دەخمن و، شايەتى لەسەر "پىويستىي بۇون" و "سيفاتى موقىددەس" و "تاڭى" و "تەنبايى" و "ناوه جوانە كان" و "سيفەتە مەزنە كان" ت دەدەن.

ئىنجا ھەروەك ئەو ھەوالىدەر راستگۈزىانە كە ژمارەيان سەدان ھەزار كەمس دەبىت و پشت بە موعجيزات و كەرامات و بەلگە كانيان دەبەستن، شايەتى لەسەر "بۇون" و "يەكتايى" تزا دەدەن.. ھەر ھەمۈوشيان - بە ئىجماع و يەكىدەنگى - مەوداي گەورەي شىكۈمىنىي ئەو پەروردگارىتى يە تزا دەچەسپىن و رايىدە گەيدەن كە لە ھەمو شىتىكدا دەست بە كارە، ھەر لە بەرىيەبردى كاروبارە ھەممە كى يەكانى عەرشى مەزنەو كە دەوراندەورى ھەمو شىتىكى داوه، تا دەگانە گۈئى لى بۇون و بەرىيەبردى پەنھانلىقىن

خیال و ختوره و نهینی و ناوات و نزا و خواستنکی جوزئی دلی مروف.. هروهها
هموو ئوانه راده گهوره بی ئه توانسته تۇ راده گەینەن كە هەر لە پىشچاوى
خۆماندا و بە تەنھا يەك جار چەندىن شتى جىا جىا و بى سنور بەدى دەھىنەت و
گەورەترين شت بە ئەندازە ئاسانىي دروستكردنى بچوو كىزىن مىزرو دروست
دەكەت، بىن ئەوهى هېچ كام لەم كارانە پىنى ئەنجامدانى كارىنلىكى ترى لىنى بىگرىت!
پاشان هەروهك هەموو ئوانه هەوالى فراوانىي مىھەبانى يەرەكەت راده گەینەن و،
بە موعىزىات و كەرامات و بەلگە كانيان دېچەسپىن كە: مىھەبانى يەكى ئەوتزىيە
سىرجمەمى گەردۇنى خستووه تە حوكىمى كۆشكىنلىكى مەزن بۇ گىانلە بەران بە تايىھتى بۇ
مروف و، بەھەشت و بەختەورىي ھەميشە بى بۇ گەرۈي جىتنى و ئادەمیزاد ئاماھە
كىردووه و، تەنانەت بچوو كىزىن زىنده وەرىش لە يادنا كەت و، بۇ دلىسا كردن و
دلاراڭتنى دەستە و سانلىرىن "دل" تىدە كۆشىت..

هر ووهاله بارهی فراوانی ئمو "فەرمانزەوایه‌تى يەرەھا" يەتموھ دەدۋىن کە سەرجەمی جۈزە کانى بەدىھاتۇوانى - ھەر لە گەردىلە کانموھ تا دەگاتە ھەسارە کان - ملکەچ و گۆزىرايەلتى فەرمانە کانى خۆى كردووه..

جا هه روهه ک هه مه و ته مو اهه ئه مه و الا لاهه را ده گه يه نهن و ده يانچه سپيئن، به هه مان جيور و
به ئيجماع و يه كده نگي، ئاماژه ش ده كه نه ده بىن به بەلگه و شايىت له سەر:
ھەمەلايدەنگري "زانست" و كەت كە دوراندەورى ھەمەو شتىكى داوه و گەردۇونى وەك
كېنىكى گەورەي ئەوتولىنى كردووه كە هيئىدەي ژمارەي بەشە كانى، نامىلىكەي لە خۇز
گرتىبىت و، سەرچەم پۇوداوه كانى ناو بۇونەوەرانى له سەر "ئىمامى موبىن" و "كىتابى
موبىن" تومار كردووه كە دوو تۆمارى "لەوحى مەحفووظ" ن و، گشت پېزىست و
بەر نامە يەكى درەختە كانى لە تۈوه كاندا جى كردووه تەوه و، بەۋەپەرى ېنگۈيىكى و بە بىن
ھېچ ھەلە يەك مېزۇوى ئىيانى خاوهن ھەستانى لە ناو ھېزى پارىزەرى ناو كەللە سەرى
ئەو اندادان او ۵..

ههروهها به ههمان جمور، شایهتي له سهه گشتگيري "دانسته"ه موقدده سهه که ددهن که به چه شنيکه چهندين دانابي زور و زبهنه دهی له هه مهو شتیکدا ره چاو

کردووه، تهناهت به ئەندازاهى بەروبۇومە کانى درەخت ئەنجامى بە حىمكەت نەخشاوى بە هەموو درەختىك بەخشىووه، ھيندەش بەرژەوندىي لە زىندهوهراندا رەچاو كردووه ھيندەي ژمارەي ئەندامە کانى، تهناهت بە ئەندازاهى ژمارەي بەش و خانە کانى دەيت، تهناهت جىگە لەو كارمەندىيە زۇرانەي كە خستۇنېتە ئەستۆزى زمانى مەۋەقۇوه، بە ئەندازاهى تام و چىزى خواردەمنىيە كانىش تەرازووى چىزەرى وردى لەو زمانەدا داناوه!

ھەرۈھە ھەمۇويان شايىتى دەدەن لەسەر ئەوهى كە درەوشانمۇھى ناوه جوان و شىڭمەندە کانى خواى گۈورە، كە لەم دىنایايدا شۇينەواريان دىيار و ئاشكرايە، لەودنیاي ھەميشەبىي و ھەتاھەتايىدا بە جوانلىق و درەختانلىق شىۋە بەرددوام دەيت.. لەسەر ئەوهش كە نىعمەتە كانت - كە لەم دىنما فانىيەدا غۇنۇنەمان بىنى - لەودنیاي خانە بەختەوەرپىدا بۇويەرى جوانى و درەخسانى بەرددوام دەبن و، لە گەل مۇشتاقان و تاسەمەندە کانى ئىرەياندا، لە خانە ھەتاھەتايى ئەۋىدا ھاودەم و ھەميشەبىي دەبن.

ئەوانوھە پىشە كىي ھەموو ئەوانوھە: يېغەمبەرى خۆزەويىتەن كە پاتى بە سەدان موعجيزانلىق رۈونى خۆزىمۇھ داوه و، قورئانى پېرۇزىش كە ئايەتە راستەخۆ و گومان نەھىلە كانى پاشتى دەگىرن و، سەرچەمىي يېغەمبەرەن - دروودىيان لەسەر بىت - كە خاوهنى گىيانى رۇوناڭن و، گىشت ئەولىا كان كە جەمسەرى دەلە رۇشنا كان و، ھەموو ئەصفيا و صىدىقىانىش كە خاوهنى ئىرىيە رۇوناڭ كان.. ھەم ھەمۇويان، مىزدەھى دۆزەخىش يېش چاوى گومرىيان دەخەن.

بەلتى، ھەموو ئەوانە باوهەريان بەم ھەوالە ھەيە و شايىتىي لەسەر دەدەن و، لەمەشدا پاشت بەو بەلتىن و ھەرەشانە دەبەستن كە چەندىن جار لە كىتىب و صوحوفە ئاسمانىيە خاوهىنە كانتدا باست كردوون و، پالىان بە سيفات و كاروبارە قودسىيە كانىشتهوھ داوه، وەك: توانست و، مىھەبانى و، چاودىرى و، دانست و، شىڭمەندى و، جوانى. ھەروەك لەم ھەوالەياندا پاشتىان بە عىززەتى شىڭمەندى و دەستەلاتى پەروەردگارىتىيە تو بەستووه و، لە پىنى كەشف و بىنىنى خۆيان و ئەو عەقىدە دامىزراوهشىانمۇھ كە لە پلەي "علم اليقين" دايە، ئەم مىزدەيە پادەگەيەنن.

ده سا ئهی خواوهندی به توانای دانا!

ئهی به خشندهی میهره بان!

ئهی خواوهن به لینی راست!

ئهی قهههاری شکومهند!

ئهی خواوهن عیززهت و مهذنی و گهوره بی!

تو زور خاوین و پاک و پیروزیت و گهلى لهوه بهرز تریت که ئەم ژماره زورهی دۆسته
پاستگۆ کانت و گشت به لینه زور و زه بنهندە کانت و سەرجمە سیفەتە مەزن و کاروبارە
خاوین و پیروزه کانى خۆت بە درۆ بخەیتەمە و، پەردە بە سەر خواتى دەستە لاتدارى
پەروەرد گارىتى يە كە تدا بگىرىت و، دوعا نزا بىن سنۇورە کانى بەندە باش و
وەرگىراوه کانى خۆت گىرا نە كەيت کە خۆشت دەوین و، ئەوانىش لە ېنى ئىمان و
تەسىق و گۈزى اىللى يەوه خۆزىيان لە لا خۆشە ويست كەر دەوويت ..

تو ئەپەروەرد گارم! خاوین و پیروزیت و بە جۆرىيکى رەھا بە رزیت لەوهى كە
كافر و گومۇپايان لە ئىنكارى كەرنى حەشردا تەسىق بکەيت، لە كاتىيەكدا كە ئەوان
دەستدرېزى بۇ سەر مەزنى تۆ دە كەن و، بەھزى كافرى و سەرپىچى و بە درۆ خستە وەى
تۆوه لە بە لینە كە تدا سنۇورى عیززەتى شکومهندى و مەزنى سام و شکۆزى خوايەتى و
میهره بانى پەروەرد گارىتى يە كەت دەشكىتىن.

من تەقديسى بىن سنۇور و نەپراوهى "داد گەرى" و "جوانى" و "میهره بانى" يە كەت لەم
ستم و ناشيرىنى يە نەپراوهى رادە گەيەنم و، بە ئەندازە گەردىلە کانى وجودم ئەم ئايىتە
دەخونىتمەوە كە دە فەرمۇى:

﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عَلُوَّا كَبِيرًا﴾ (الاسراء: ۴۳).

تەنانەت پىغەمبەرە پاستگۆ کانت - دروو دىيان لە سەر بىت - كە بانگەواز كارى
پاستەقىنەپەروەرد گارىتى يە كەتن، بە "حق اليقين" و "عين اليقين" و "علم اليقين"
گەنجىنە کانى بە خىشىش و میهره بانى يە كانت لە دواپۇرۇزى ھەميشەيدا و .. دەركەوتى
تەواوهتى و دەراساى درەوشانە وەى ناوه جوانە كانت لە خانەتى بە خەنە وەرىدا، دەبىن و
ئاماژەتى بۇ دە كەن و بە مژدەش بە ئىمەتى رادە گەيەن، ھەروەك بەندە ئىماندارە کانىشىت

پینمایی ده کەن بز نوھەی کە مەزنترین تیشکى ناوى جوانى "الحق" - کە سەرچاوه و خۇر و پارىزەری ھەموو حەقىقەتە کانە - بىرىتى يە لە "حەقىقەتى حەشر" ئى مەزن!
ئەي پەروەردگارى پىغەمبەران و صىدىقان!

ھەموو ئەوانە پىكىمەد لە مولىكى تۆدا و بە فەرمان و توائىست و ويسىت و كارسازى و زانست و دانىستى تۆ خراونەتە كار و ئەركىيان پى سېپىرراوه.. ئەوانىش بە تەقدىس و تەسىبىح و تەكبير و تەھمید و تەھلىل گۈزى زەھىيان لە حۆكمى گەورەترين شۇينى زىكىر و يادى تىزدا خستووهتە پىش چاوا، ھەروەك گەردوونىشىيان خستووهتە حۆكمى گەورەترين مزگەو تەوه بز پەرسىنى تۆ.

ئەي پەروەردگارى خۇزم و ئەي پەروەردگارى ئاسماھە كان و زەھى!
ئەي بەديھىنەرە خۇزم و بەديھىنەرە ھەموو شىتىك!

تو حەققى "توائىست" و "ويسىت" و "دانىست" و "فەرمانبەرەوايىتى" و "مېھرەبانى" يە كەت كە بەھۆيانەوە گشت ئاسماھە كانت بە ئەستىرە كانىانەوە و، گۈزى زەھویشت بە سەرچەم شتانى ناویەوە و، ھەموو بۇونەوە رانىشت بە گشت چۈنىتى و جۇرە كانىانەوە، ملکەچ و گۈنۈپايەل كردوووه:
نەفسى خۇزم بز ملکەچ و دەستەمۇ بىكە..

خواست و داواكارى يە كەمم بز رام و گۈنۈپايەل بىكە..
دىلى خەلکى بز "پىامەكانى نۇور" ملکەچ بىكە، تاڭو خزمەتى "ئىمان" و "قورئان" بىكەن..

"ئىمانى كامەل" و "عاقىبەت خىرى" بە خۇزم و براڭاڭىم بىھەخشە..
ئىنجا ھەروەك:

"دەرىيا" ت بز مۇوسا، دروودى لەسەر بىت و..
"ئاڭىر" ت بز ئىبراھىم، دروودى لەسەر بىت و..
"چىا" و "ئاسن" ت بز داود، دروودى لەسەر بىت و..
"ئىنس" و "جىنتى" ت بز سولەيمان، دروودى لەسەر بىت و..
خۇر و مانگىت بز حەزرەتى محمد ﷺ..

ملکه ج و گوپرایه ل کرد.

به همان جزور، "دلان" و "ژیری به کان" بیش بز "پیامه کانی نور" ملکه ج و گوپرایه ل بکه و .. "خزم" و "قوتابیانی پیامه کانی نور" له شهری نهف و شهستان و ئاشکهنجه‌ی قهبر و ئاگری دوزه‌خ، پیارنیه و، هر هموشمان له فیرده‌وسی بهه شتدا شاد و به ختمه ر بفهرمود.

ئامین.. ئامین.. ئامین..

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

﴿وَآخِرُ دَعَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾.

ئم و انه يم له "قرئانی پیروز" و "جهوشنه مهزن" ووه^(۱) ورگرت، که موناجاتینکی نه بدوی يه.

واله شیوه‌ی پرستشیکی فیکری و لدهرگانه‌ی پهروه ردگاری میهره باخدا ده بخه‌مه بروو. خز ئه گهر هر که موکوری يه کم لیوه ده که و تبیت، ئهوا پهنا بز میهره بانی يه که‌ی ده بهم و قورئانی پیروز و جهوشنه مهزن ده کم به تکاکارم بز لینخوشیوون له و که موکوری يهم!

سەعیدی نوروسى

(۱) "جهوشن" واته: نمو زری يمی که له جهنگداله سر منگووه ده بز شریت. بهلام لیزه دا مه بست نه و موناجاته ره نگینه‌ی پنغمیره ﷺ که به بیوایه‌تی ئیمام "زهینولعاییدین" - خوای لئی رازی بیت - ده ما وده بیوایدت کراوه و، لالانوه و موناجاتیکه به سیفاته مهزن و ناوه جوانه کانی خوای گموره و، له نیوان همو پېگىيە كيدا ئم ده ستموازه‌یه دووبات ده بختووه: (سبحانك لا إله إلَّا أَنْتَ الْأَمَانُ الْأَمَانُ أَجْرُنَا مِنَ النَّارِ.. خلصنا من النار.. بخنا من النار). (ورگىز)

تیشکی چوارم

نم تیشکه له ناوه رزک و پلهدا "بریسکهی پنجم" و، له شیوه و
جنگه شدا "تیشکی بهتر خی چوارم"ی بریسکهی سی و یه کمه
مه کتروبی سی و یه کمه و، بربی به له سرخیکی گرنگ و مه زنی
نایه‌تی پرورزی: ﴿حَسِّبْتَا اللَّهَ وَنَعْمَ الْوَكِيل﴾ (آل عمران: ۱۷۳).

بیدار گردنه و یه ک:

شیوازی پهیامه کانی نور و کو هی کتبیه کانی تر نی به، چونکه له سه ره تاوه
باسه کهی هندی ته ماوی و نادیار دهست پنی ده کات که لهواندیه لای خوینه پنهان
یست و یه کمه جار به لایمه رون نه بینت. به لام ورده ورده باسه که رون ده بینمه و
واتا کانی هیندی هیندی ده رده کمون. به تاییه تهم پهیامه، که پلهی یه کمه گهلوی وردو
قوول و ته ماوی به و، له گهلو نمه شدا راستی یه کی گهلوی به رز و بهتر خه. تهم پلهی شم به
شیوه یه کی تاییه تی و بیز چاره سه رکدنی ده رده قوول و جوزه او جوزه کانی خزم و، له
شیوه داوه ری یه کی شعوری یه کجارت گرنگ و مامه لمه یه کی ئیمانی ته او زیندو و
گفتگو گزیه کی تابلیی پنهانی ناودلدا، لئی ده کموت. هر له بهر نمه شه که مه گهر
که سینک ههست و نهسته کانی له گهلو ههسته کانی مندا یه ک بگرنمه، دهنا ههستیان پنی
ناکات و ناتوانیت چیزی تمواوه تی بیان لئی بیات.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ ﴾ (آل عمران: ۱۷۳)

کاتئ دنیا پهستان منیان له همه مو شتیک کرد، که توئه ناوه‌ندی پینچ جزری
غه‌ریبی بهوه و، دوو چاری پینچ جزر لمو نه خوشی بانه بوم که له ئازار و ماندووی
سەردەمی پیریمهوه سەريان هەلداپو. ھیندەش تەنگیان پى ھەلچنی بوم و بیزاریان
کردوووم که "بى ئاگایى" سەرى تىکردم و نېھىشت ئاپارىك بەلای پۇناساکىي
پەيامه کانى نورور" دا بىدەمەوه تاكو ھېز و يارمەتى لىنى وەربىگرم و دلنهوايى خۆمىي پى
بىكم، بەلکو راستەخۆز روانىمە "دل" م و، "رۆز" ئى خۆزم تاقى كردهوه..

بىnim: عىشقىكى تابلتى بەھېز بۇ "مانوه" و "نمەر" و، خۆشەويستى يەكى يەكجار
بەتىن بۇ "وجود" و، سەھودايەكى گەورەش بۇ "زىيان" بەسەر دەرۋۇندا زالە و خۆزى
بەسەر مندا سەپاندۇوه. ھاودەم لەگەل ئەوهشدا: "دەستەوسانى" يەكى بىن سنورور و
ھەزارى" يەكى لە ئەندازە بەدەرم لە خۆمدا ھەست پى دەكىرد. كەچى لە بەرامبەر
ھەموو ئەمانەوه دەمبىنى "فەوتان" و "نەمان" يېكى ساماناك و گۈنگەم لە رى دائىه، كە ئەو
"مانوه" و "زىيان" ئەلناو دەبەن و ھەموو ئاواتە کانىشىم دەكۈزۈننەوه!
كە لەم حالتدا ئەمم بەدى كىرد، منىش وەك ئەو شاعيرە دل سووتاوه^(۱) لەبەر
خۆمەوه شىعرە كە ئەم خۇيندەوه كە دەلىت:

(۱) مەبەست لەو شاعيرە نيازىي ميسىرى يە (۱۶۹۴-۱۶۱۸) كە شاعيرىكى سۆفىيە و، لە گۈنديكى سەر بە
بارىز گەئى "مەلاتىبە" ئى تور كىبا له دايىك بۇوه. خۇيندەنى لە "ئەزەمر" تەواو كردوووه، ھەر لەبەر ئەوهش پىنى
و تراوه: "ميسىرى". كە لە ميسىر گەپاوه ئەستى كردوووه بە پىشىلى مولىمانان لە يەكىك لە قوتاچانە کانى
ئەو کاتە ئەستەمبۇولدا، ھەر لەپىش تەرىقەتى "خەلۋەتى" ئى دامەزراڭدوووه كە پىشى دەۋرىتىت: "تەرىقەتى
نیازى" و "تەرىقەتى ميسىرى". جىگە لە "دېوانى شىعى" و "مەكتۇپاتە" كەمى، چەند بەرھەمنىكى ترى ھەبى
وەك: "موابىد العرفان"، "عوالد الاحسان"، "ھادىة الاخوان". (وەرگىزى)

"دانست" خوازیاری فنهای جهسته مه

"ئبەد" ئواتى: دلى خەستەمە

دەرۇونىم كەيلى پەزارە و دەرددە

لۇقمان سەرسامە و تىمار ئەستەمە

ئىتىز بە نائومىدىيەوە سەرم داخىست.. كەچى لە ناکاودا ئايەتى: ﴿ حَسْبًا اللَّهُ وَنَفْسًا الْوَكِيلُ هَاتُ بِهِ هَانَمَهُ وَ، بَنِي وَمَنْ:﴾

"بە وردى. عخويئەرەوە .. منىش ھەموو رۆزىك پىنج سەد جار دەخۇنىدەوە.

ئىنجا تەنها نۆ دانە پلەم لە نۇور و پلە بەرز و بەنرخە كانى نۇوسى لەوانەى كە بە "عين اليقين" لىيم دەر كەوتىن، سەبارەت بە درىزپەيدانى ئەو پلانەش بە "علم اليقين" - نەك "عين اليقين" - ئەوا بە پەيامە كانى نۇورى دەسپىزم.

□ يە كەم پلەي نۇوري "حەسىسى":

ئەو "عىشقى مانەوە" يەى كە لە مەندايە، لە راستىدا نابروانىتە مانەوەى "من" ، بەلكو دەپروانىتە "بۈون" ئى ئەو خاودەن كەمالە رەھايە و "كەمال" و "مانەوە" ئى ئەو. چونكە يەكىك لە سېيھەرە كانى يەك درەوشانۇوهى ناوىيىكى خواى گەورە خاودەن كەمالى رەھا و جوانىي راستەقىنە - كە خۇزى لە خۆزىدا خۆزشويسىتە - لە چىيەتى (ماھىيە) ئى مەندايە. جا ئەو عىشقى "مانەوە" يەى كە لە مەندايە و دەپروانىتە "بۈون" و "مانەوە" ئى ئەو خاودەن كەمالە رەھايە، بەھۆى بىن ئاگايى بەوە، بىنگاى و نىكەن دەرى سەرى لىنى شىوار دەستى بە سېيھەرە كەوە گىرت و، عىشقى مانەوە ئاۋىنە كەى كەوته سەر! بەلام ھەر كە ئايەتى: ﴿ حَسْبًا اللَّهُ وَنَفْسًا الْوَكِيلُ هَاتُ بِهِ هَانَمَهُ وَ، بَنِي وَمَنْ:﴾

راستى يە لادا، ھەستىم كىرد، بەلكو بە "حق اليقين" چەشتىم و بىنیم كە:

خودى لەزەتى مانەوە و بەختىارىم، تەنانەت لەزەتى لەھە باشتىشىم لەۋەدaiە كە بە دلىيابى و ملکەچى بەوەر بە "مانەوە" ئى ئەو خواونىدە باقى و خاودەن كەمالە بەھىنم و، ئىمامىم بىتت بەوەى كە ھەر تەنها ئەو خوا و پەروەردگارمە.

بىن گۈمان بە "مانەوە" ئى "ئەو" راستى يە كى نەبراؤھى نەمر و زىنندو بۇ "من" دېتىھدى. چونكە بە ھەستىنگى ئىمامى دەچەسپىت كە: (ماھىيەتى من دەبىت بە سېيھەرەلەك بۇ ناوىيىكى باقى و سەرمەدى، كەوا تە ئىتىز ئەو ماھىيەتەم نامرىت).

هروهها بهو ههست و شعوره ئیمانی يهی که مرؤوف ده گەيەنیتە "بۇون"ى كەمالی رەھا و خۆشەویستى رەھا، خۆشەویستى يه زاتى و سروشتى يه توند و تىزە كەش تىز دەبىت..

هروهها بهو ههست و شعوره ئیمانی يهی کە تاييەته بە ماھەوە و بۇونى "باقىي هەميشەبىي" ، ھەموو كەمال و تاييەتكارىيە كى بۇونەوران بە تاييەتى رە گەزى مرؤوف دەزانىن و دەرەدەكەمون. ھەروەك دەزانىت كە شەيدايى ناو ناخى سروشتى مرؤوف بۇ "كەمال" لە زۇر ئازارى بىن سنور پىزگارى دەكتات. ئىتە مرؤوف چىز و لەزەتى ئەم دەرەنجامە بۇ خۆزى دەچىزىت..

ھەروەھا ئەھەست و شعوره ئیمانی يه پەيوەندىيەك بۇ مرؤوف بە خواوهندە باقى و هەميشەبىي يەوه دەبەستىت و ، لە رېنى باوەر بۇونىشىيەو بەھە نىسبەت و پەيوەندىيە گەلنى جۈرى پەيوەست و پەيوەندىيلى لە گەل سەرانسەرى مولىكى ئەھە باقىي يەدا بۇ گىرى دەدرىت. ئىتە مرؤوف بە "نۇورى ئیمان" دەپۋانىتە مولىكىنى بىن سنور بە وينەئى ئەھە ئەي بۇ مولىكى خۆزى بروانىت و ، بەم بىن يە لە ناوه رۆك و واتادا سوودىنەكى لەم جۈرەي دەست دەكەۋىت..

ھەروەھا بەھەست و شعوره ئیمانى و نىسبەت و پەيوەندىيە، جۈرە پەيوەندىيەك لە گەل ھەموو بۇونەوراندا بۇ مرؤوف پىنكىدىت. دىارە لەم حالاتىدا جەڭلە "بۇونى كەسىي خۆزى" كە دەكەۋىتە پلەي دووهەمەوە، لە ٻۈرى ئەھەست و شعوره ئیمانى و پەيوەندىي و ھاۋا ئاهەنگى يەوه، بۇونىكى بىن سنورپىش سەرھەلدەدات. بە رادەيەك كە دەلىت ئەھە "وجوود" بە وينەئى وجىوودى خۆزى وايە! ئىتە لەم رېيەوە كەفوکولى عىشق و خۆشەویستى سروشتى مرؤوف بەرامبەر "وجوود" ھېمن و ھېور دەبىتەوە..

ھەروەھا بەھەست و شعوره ئیمانى و نىسبەت و پەيوەندىيە، "برايەتى" بۇ مرؤوف لە گەل ھەموو ئەھلى فەزل و كەمالدا پەيدا دەبىت. دىارە لەم كاتەدا بە فەزللى ناسىنى بۇون و ماھەوە خواوهندى باقى و هەميشەبىي، ئەھە برا لەزمارە بەدەرانە ئەھلى فەزل و كەمال بە زايە ناچىن و لەناو نابىن. بەلکو ھەموو يان "ماھەوە" بەدەست دەھىتن. ئىتە ماھەوە بەردهوامىي كەمالى ئەھە خۆشەویستە لەزمارە بەدەرانە كە پەيوەندىي خۆشەویستى و رېز و سەرسووبەمانى لە گەلتىدا بەستۈون، چىزنىكى يە كىجار بەرز و بىلند بۇ ئەخاوهەن ھەست و شعوره ئیمانى يە بەرھەم دەھىنیت..

هروهها بههزی ئو هست و شعوره ئیمانی و نیسبهت و پهیوهندی و برایه‌تی‌یوه، بینیم که: ده‌توانم هست به بخته‌وری‌یه کی بئی سنور بکم که له بخته‌وری‌یه همو خوش‌ویستاگه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتسووه، لوانه‌ی که به هموو ره‌زامنه‌ندی و خوشحالی‌یه کی خزمده‌هه ناما‌دەم ژیان و مانوه‌ی خزم له پناری بخته‌وری‌یه‌و انداده‌خت بکم! چونکه هاواربی دل‌سوز و میهربان به بخته‌وری‌یه هاواربی خوش‌ویسته که‌ی بخته‌ور ده‌بیت و چیز و لزه‌تی لئی ده‌بات.

له‌بهر ئوه، به "مانوه" و "بوون"‌ی خوای باقی خاوه‌ن کمال، هموو سروه و خوش‌ویستانم له پیغمبه‌ران - درودیان له‌سمر بیت - و ئمولیا و ئصفیا، له پیشنه‌نگیانه‌وه پیغمبه‌ری سه‌روره‌ی گلله‌و ئالی بیت و هاوله به‌ریزه‌کانی و، سه‌رجه‌می خوش‌ویسته له‌زماره‌بدهره کانی تریشم، له ئیدامی همیشه‌یی رز‌گاریان ده‌بیت و بخته‌وری‌یه کی هه‌تا‌هه‌تایی به‌ده‌ست ده‌هینن. ئەمە شم بهو شعوره ئیمانی‌یه هست پی کرد و، تیشكی به‌شیک له بخته‌وری‌یه کانی ئه‌وانم به‌سەردا شکایه‌وه و به چه‌شنبنیکی خاوبن و بینگه‌رد چیز و لزه‌تم لئی برد. ئیتر به‌هزی ئو پهیوهندی و، برایه‌تی و، خوش‌ویستی‌یوه، بخته‌وری‌یه کی به‌کجار گمۇرە منى لە ئامیز گرت و حواند‌میوه..

هروهها به‌هزی رز‌گاربۇونغه‌وه له چەندین ئازاری بئی سنوری پهیوه‌ندیم به هاواره‌گمزر کانه‌وه و سۆز و شەفەقەتم بۇ خزم و کەسانم، هەستم به بخته‌وری‌یه کی رۆحیی نېبراوه و بئی کۆزتایی دەکرد. چونکه به هست و شعوریتکی ئیمانی هەستم کرد کە سه‌رجه‌می خزمە کام لە پووی وەچە و نەسەب و ناوه‌رۆز کەوه و هەموو ئوانه‌ی کە من بە فەخر و شانازی‌یه کی سروشتی‌یوه ژیان و مانوه‌ی خزم له پناری رز‌گاربۇونیاندالە گیرو گرفت و مەترسى‌یه کان به‌خت دەکم، له پىشەکىي هەموویانه‌وه باو‌کان و دايکانم..

ھەستم کرد کە هەموو ئوانه به‌هزی "مانوه" و "بوون"‌ی خواوه‌ندی باقی پاسته قىنه‌وه، له فەنا و نەمان و ئیدامی هه‌تا‌هه‌تایی و چەندین ئازاری بئی سنور رز‌گاریان ده‌بیت و، میهربانی‌یه کی فراوان و رەھابیان ده‌ست دەکەویت و، هەر ئوه میهربانی‌یه فراوان و رەھابیش له برىي شەفەقەتە جوزئى و كورت و بئی كاريگەری و

خمهدر و نازار به خشنه کهی من، چاودیری و پارینزگاری بیان ده کات. همروهه ک دایکی به شهقهه ت له زهت و چیز له حموانه و له زهت و چیزی مناله کهی ده بات، منیش به همان جزر چیز و به ختمه و هریم له رزگار بیونی هه مه و نهوانه و چهشت که شهقهه ت و بهزه بیم بؤیان ههیه، لمه رووهه و که رؤشتونه ته ژیر سایه و چاودیری نه و نیعمه ت و میهره بانی یه فراوانه و، ئم ههست بین کردنهش گهلى دلخوش و شادمانی کردم. بؤیه له ناخوه گهلى شوکر و سوپاسم پیشکهشی خوای گموره کرد..

همروههها بموههست و شعوره ئیمانی به رزگار بیونی "پیامه کانی نور" م بینی - که به ری ئیانم و مایهی به ختمه و هریم و ئمرکی سروشته سرشارانم - لمه: زایه بیون و تیاچوون و پووکانه و بی که لکی. هر بمو پهیوندی بی ئیمانی بیش زایس و تهناههت ههستیشم کرد که ئه و پهیامانه به تعر و پاراوی ده مینته و و به جوزینکی معنوه و گهشه ده کهن. تهناههت ههستیشم کرد که به بمهده و امی ده مینته و و گهلى به روبومی پینگه یشتروی به تام و له زه تیش بمههم ده بین..

ئیتر قه ناعمه تی تهواوم کرد که چیز و له زه تیکی معنوه و بی گهلى زیاتر له چیز و له زه تی "مانوهی خرم" لمهدا ههیه و، به ههستیکی راستقینهش ههستیکی تهواوم بمو چیز و له زه ته کرد. چونکه ئیمانم هینا بهوهی که به هزی "بیون" و "مانوهی" خواوهندی باقی و خاوهن که مالمه و نه ک هر تهناهه سه دل و بیری خه لکیدا "پیامه کانی نور" نه خش ده بن، بمهلکو جگه لوههش ئه م بیامانه ده بن به مایه و جینی مو تالا کردن و خویندنه و بی بونه و هرانی خاوهن ههست و شعور و رؤحانیانی له ژماره به دهه و بی سنور!

ئه مه جگه لوههی که - نه گهر خوای گموره لیبان رازی بینت - ئه واوینه بیان لمه ناو "له وحی مه حفووز" و سه رجم تابلز پارینزراوه کاندا ده ده که ویت و به چهندین به روبومی خیز و پاداشت ده رازینه و. به تاییهت بیونی ئه و پهیامانه له ماوهی تهناهه یه که نان و کاتدا که - پشت به خوا - تیابدا به هرمه ندی روانیسی به روهه دگار بین له رهوی پهیوندی بیان به قورئانی پیروزه و به دهستهینانی ره زامه ندی خواههند و قبول کردنیان له لایه ن پیغامبره و علیه السلام، ئه مه گهلى گموره و مه زنر لمه ریز لینان و ته قدری سه رانسری هه مه و خه لکی دنیا به گشتی.. ههروههها زانیم که به ختمه و هری بی من لمه

خزمه تکردنی ئهو پهیامانه دایه بۇ قورئانی پیرۆز. بۇیە من ھەموو کاتىك ئامادەم كە لە پىناوى مانه وە و بەردەوامىي ھەموو يەكىنى ئهو پهیامانه ئى كە راستى يە كانى ئىمان دەچەسپىن و پشتىيان دەگىرن، ھەروەھا بۇ سوودگىياندىيان بە خەلکى و قبۇل بۇنىان لاي خواى گەورە، ژيان و مانه وە ئى خۆم بەخت بىكم. ئىستەر بەو پەيوەندى يە ئىمانى يە تىنگەيشتم لەوهى كە ئهو پهیامانه بەھۆرى "مانه وە" ئى خواى گەورە وە رېز و تەقدىرىيکىان دەست دەكەۋىت كە سەدھىنەدەر رېز و تەقدىرى خەلکى زىاتىر بىست. بۇيە بە ھەموو توانا و ھېزىكى خۆمەوە وتم:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ (آل عمران: ۱۷۳) ..

ھەروەھا بەو ھەست و شعورورە ئىمانى يە زانىم و تىنگەيشتم لەوهى كە: ئىمان و باوەرم بە "بۇون" و "مانه وە" ئى خواى باقىي شىكۈمىندى، مانه وە كى ئەبەدى و ژيانىكى بەردەوامى بىن دەبەخشىت و، بەرۋۇرمە كانى ئىمانىش كە بىرىتىن لە "كىردىوھ چاڭ كە كان" بەرۋۇرمى باقى و نەپراوە ئەم ژيانە فانى يەن و چەند ھۆكارييىكىن بۇ مانه وە كى بەردەوام. ئىستەر قەناعەتم بە دەرۋونى خزم كرد كە من وەك ئەو تزوھ وائىم واز لە توينكلە كەمى دەھىنەت بۇ ئەوهى بىست بە درەختىكى گەورە بەردار. واتە قەناعەتم پىن كرد كە دەست لە "مانه وە دىنيا"م ھەلبىگىرت، كە وە كو توينكل وابە، بۇ ئەوهى بەرۋۇرمى "باقى" و نەپراوە بىھەخشىت. ئىستەر پىنكەوە لە گەل دەرۋونى خۆمدا وغان:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾!

بەلتىن، مانه وە ئهو خواوەندە سەرۇزىيادى ئىمەمە.

ھەروەھا بەو ھەست و شعورورە ئىمانى و پەيوەندىي بەندايەتى يە، تا پلەي "علم اليقين" زانىم كە لە پاشت پەردەي گللى گۈزۈرە جىهانىكى رۇوناك ھەيمە و رېزىك دىست كە ئەو چىنە گلە چىپ و پېرى ئى كە مردوانىيان لە ئىردىايە لا دەبرىت و، زانىشىم كە ئەو توينىلەي مەرۇف لە دەرگاى گۈزۈرە دەرۋاتە ناوى ھەرگىز بە "تارىكستانى عەدەم" كۆتۈسى بىن نايەت. بۇيە لە ناخەوە وتم:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

ھەروەھا بەو ھەست و شعورورە ئىمانى يە ھەستىكى تەواوم كرد و بە "حق اليقين" يش زانىم كە: لەو كاتەدا عىشىقى گەرمۇ گۇر و لەرادەبەدەرە ناو سرۇشتىم بۇ "مانه وە" لە

دوو لاینهوه رووی له "بوون" و "مانهوه" ای خواوهندی باقیی خواوهن که ماله، که چی به هر یه نه په دانه که له لایه ن "خزویسته" ای مرؤفهوه دادر او نه نهوه، پی گهیشتني به خزوشهویسته که هله کرد و دهستی له داوینه ناوینه که گیر کرد و شهیدای برو! بزیه سه رسام ما و له پی ترازا. چونکه زالبونی سیمیری ناوینکی نه و خواوهن که ماله په هایه که خزی له خزیدا مایه ای خزوشهویسته يه و سروشت خوشی دهونت و په رسما اوی خزوشهویسته اوه، به سه راهیه تقدا، نه م "عیشقی مانهوه" قوول و به هیز و دامه زراوهه له مندا جنگیر کردووه..

جاله کاتینکدا که مالی زاتی نه و په رسما اوه سه روزیادی په رسما و خزوشهویسته، چونکه جگه له زاتی خزی هیچ شتیک نی به داخوازی خزوشهویسته بیت و هیچ هز کار و ئاماچنیکیش نی به هاند هر نه خزوشهویسته يه بیت، که چی به به خشینی نه و چه شنه نیعمت و برو برومه نه بر او انهی باس کران که هر يه که بیان شایانی نه ونه ک تنهها يه ک زیان و مانهوه بنتکو هزاران زیان و مانهوه بیان له پیناودا به خت بکریت، به به خشینی نه مانه، هستم کرد که نه که ماله زاتی يهی په رسما اوی نه زه لی بهم چا که کاری بیانی خزی پت نه و عیشقه سروشتی يهی له مندا قوول و دامه زراو کردووه. خز نه گهر له تو اناما بیواه نهوا به هممو گه دیله کانی وجودم ده موت: ﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾! تنانههت به نیمه و نیازیش و تم!

نه و هسته ئیمانی يهی که به شونین "مانهوه" ای خزیدا ده گه پیت و له ئه نجامدا مانهوهی خوای گهورهی دوزی يهوه - وله بمهو بر گانهی پیشلو که به "هه رو ها.. هه رو ها" دوست پن ده کات ئاماژه م بز هندی له برو برومه کانی کرد - چیز و شهوقیکی نه ونی پن به خشیم که سه رجه می قهواره و سه رانسنه ری رژحی منیان گرتهد. بزیه به هممو هیزیکی خوم و له ناخی دلمهوه و هاودهه له گهمل ده رونوی خز مدا و تم:

﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾!

□ دووههم پلهی نوری "حمسی":

له گهمل نه و بی دهسته لاتی و کزنهواری يهی که له سروشتمدایه و، نه و پیری يهی که سه ری تئی کر دیووم و، نه و غریبی يهی که و برومه ناویهوه و، نه و بین که سی و ته نیا بالی يه شدا که تبایدا بووم و له هممو شتیک دابر کرا بووم، دنیا په رستان - به پلانی

خویان و له پنی سیخوره کانیانوه - هیرشیکی بین به زهی بیانهیان کردبووه سمرم.. ئاله
کاتهدا، رووم له دلم کرد و پیم و ت:

"چەندین سوپای چروپر و زور و زهبهنه هیرش ده کنه سەرتاقە کەسینکی لاوازى
نەخۇشى دەست بەستراو! ئایا من ھېچ پشت و پەنايە كم نى يە؟"

گەراموه بۇ ئايەتى: ﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعَمَ الْوَكِيل﴾.

ئەوش بىنى راگەياندەم كە:

لەبر ئەوهى تو (ناسنامە پەيوەندىيى ئىمان) يىت ھەيد، ئەوا بە ھۆزى ئەم پەيوەندىيەوه
سەر بە پادشاھىكى گەورە و خاوهەن دەستەلاتى رەھايت، كە پادشاھىكە لە وەرزى
بەھاردا، بموېرىزىكۆپتىكى، پىتاۋىستى سەرجم سوپاکانى پرووهك و زىندهوەران
- كە لە چوار سەدھەزار رەگەزى جۇراوجۇرن و لە سەرانسەرى زەويىدا پەرش و
بلاۇن - دابىن دەكتا و... بەرگ و پۇشاکى ھەردوو سوپا مەزەنە كە ئۆزى - كە
درەخت و بالىنەكان - بە پۇشاکى تازە و جوان نوى دەكتاھو و مەداليا كانىان
دەگۈزۈت بە هي نوى، تەنانەت بە وينەي گۈزۈنى بەرگ و پۇشاکى جوان و رەنگىنى
پەلەوەرەكەن، پۇشاکى چىا و دەشت و دەرە كانىش دەگۈزۈت و تازەيەن دەكتاھو و...
پۆزىسى سوپای ھەموو گىانلەبەران دابەش دەكتا كە مەرۆڤ لە پىشەكىي
ھەموو يانەوەيە. ئەمەش نەك بە وينەي ئەو پۆزىيەنەي كە ئىستا مەرۆڤ لە شىۋەيى
پۇختە كراوه كانى شەكر و گۆشت و شتى تردا رېيەن پىي بردووه، بەلكو لە شىۋەيى
چەندىن پۇختە كراوى سەد جار لەوانە تەمواوتى و باشتىدا. ئەو پۆزىيەنە، كاكلە و
پۇختە كراوانە بە چەند بەرگىنەي تايەتى "قەدەر" كە لە گەل پىگەيشتن و نەشۇغىياباندا
بگۇنجى، دەپچىتىمە و، لە چەندىن قوتۇ و سندۇوقى بچسوو كدا دەيانپارىزىت. ئەم
سندۇوقانەش لە كارگەي "ك. ن" و بە فەرمانى "كۇن" زور بە خىرايى و بە ئاسانى يە كى
رەها و زۇرىيە كى لەرادەبەدەر دروست دەكىن، بە رادەبەك كە قورئانى پەرۋز
دەفرمۇيى:

﴿فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ (البقرة: ١١٧).

خز هرچه نده ئەو پوخته خوراکانه لە يەك دەچن و لە هەمان ماددەي يە كەر پىكھاتۇن و لەوانشە بەشى پىويستىي يەك شارىش نە كەن، كەچى رۆزى دەرى بەخشىندە لە تەنها يەك وەرزى ھاويندا هيىنە خواردىنى جوزراوجۇر و بەلمەزەتىيان لىنى بىن دەگىمەنىت كە بىگۈن بېخت ھەمو شارە كانى سەر زەۋى ييان لىنى بې بېرىت.

جا ماده‌م به هزی "پناسی پمیوه‌ندی ئیمان" ووه پشتوانیکی و هک ئەمه‌ت دهست
کە تو رو، ئەوا ده توانیت به دلخیابی يمه‌و پال به هیز و دهسته‌لاینیکی گەوره و رەهاوە
بدوست و بىشىت. ب: بەستىت.

له راستیشدا هر کاتیک ئەم وانیهيم لەم ئایه تەپرۆزمه وەردەگرت، ھەستم بەھیز و تواناییه کى گەورەی مەعنەوی دەکرد و، له خۇزمدا ھیزىنکى وام شىك دەبرد كە بتوانم نەك هەر ئەوانەی دەورو بەر و نزىكى خۇزم، بەلکو بەرنگارى ھەممۇ دۇڑمنىكى لە جىهاندا بىن بىكم! هەر ئەمەش بىو كە ھانى دام لە قۇولايى و ناخى رۆحىمەوه: ﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ
اً لِوَكِيلٍ﴾ بخوتىنەمەوە و دۇرپاتى بىكمەمەوە.

جاریکی تر له پووی ههزاری و موحتجی نهپراوه و بی کوتایی خومهوه و بز
مه بهستی بهدهستهینانی خالیکی یارمهتی لئی و هرگرتن بزئم دوانه، سهرم له همان
نایهتی پېرۇز دایوه. تەويىش پېی فەرمۇمۇم:

تو له پی "بهندایه‌تی" و "مولکایه‌تی" تمهود په بوهندیت به خواوه مولکینکی به خشنده‌وه هدیه و، ناویشت له ده فته‌ری زیاندنی بونه وه راندا تو مار کراوه. تنجاله هه مهو بهار و هاوینیکدا ئهو خواوه مولکه به خشنده‌یه سه‌د جار زیاتر سفره‌ی نیعمه‌ته کانی راده‌خات و هله‌لیانده گریته‌وه و، به چه‌ندین خوارده‌منی جوز او جوز و به‌تام و له‌زهت ده‌یانپاز نیسته‌وه که له جیهانی غمیب و جیهانی عهدم و گلیکی بین گیان و به چه‌شنبه که هدر له حسابی به‌نده که‌یدا نه بوبوه، له‌سهر ئهو سفره‌یه ئاما‌ده‌یان ده‌کات. ته‌ناناهت ده‌تی ساله کانی زه‌مان و پروژه کانی سال چه‌ند قاب و ده‌فرینکی به‌ک له دوای به‌کن بوز برو بومه کانی چاکه‌ی خواوه‌ندو خوراکی میهربانی‌یه که‌ی و چه‌ند پیشانگ‌گایه کن بوز پیشاندانی نیعمه‌ته کانی روزی‌دیری میهربان له چه‌ند پله‌یه کی کوللمی و جوز‌ئیدا. جا توش به‌نده‌ی دولتمه‌ندینکی ئاوا پره‌هایت. که‌واته گهر هست بهم به‌نده‌ایه‌تی به‌ی خوت بوز ئه میهربانه ده‌که‌یت، ئوا هژاری به‌ئازار به‌خشنه که‌ت ده‌بیت به‌ماهیه‌ی ئیشتیه‌ایه که خوش و بملزه‌ت.

منيش له لایه‌نى خۆمه‌وه بەشى خۆم‌لەم واتايىه‌ئى ئەم ئايىتە پىرۇزه وەرگرت و،
هاودەم لە گەل دەررونى خۆمدا وتم: بەلىنى.. بەلىنى، ئەمە تەواو راستە. ئىجا پاشتم بە
خواي گەورە بەست و وتم: ﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيل﴾.

□ سى‌ھەم پله‌ى نۇورىي "حەسىبى":

كاتى پاله‌پەستۇرى نەخۇشى و ھەموو شىوه كانى نامۇبى و جۈزە كانى سىتم لە سەرم
توند بۇون، ھەستم كرد بەوهى كە سەرجمەپەيوەندى يە كامى لە گەل دىيادا دەپچىزىن و،
ئىمان "يش لەلائى خۆزىيە و رېتىمايى دەكىردىم و، پىنى دەۋتىم:
(تۆ بىز دنیايدى كى ترى ئەبەدى دەستىشان كراوىت و شايىتەسى و لاتىكى ھەتاھەتايى و
بەختىارى يە كى ھەميشەيىت).

لەم كاتەدا ھەر شىئىك حەسرەتى لىنى بىچۈرەي و بىخستمايەتە داخ و خەفتە‌وه، وازم
لىنى هىنان و دەستم لىنى داتە كاندىن و، گۈزىم بەو شىانەى كە مەركىنى خىر و خۇشى يان
تىدایە و بەرده‌وام دەمەنە شوڭر و سوباسى خواي گەورە‌وه.
بەلام ئايى ئەم ئامانجە چۈن ھەتسەر دىتىدى كە ئەپەپرى ئاوات و ئامانجى ئەندىشە و
مەبەستى رۇح و ئاكامى سروشتى مەرۆفە، ئەگەر ئەو خواوەندە بەدەستە لاتە نەيەنەتىدەي
كە خاۋەننى توانسىتى رەھايدى ئەو خوايەى كە ئاگاى لە ھەموو جەمچۈل و وەستان و
كىردار و گۇفتارى بەديھاتۇوانىھەتى و تۆزمارى دەكتات لە سەريان؟ ئەم ئامانجە چۈن
دىتىدى ئەگەر چاودىرىي بى سەنورى ئەو خوايە هىنەتى بۇ ئەم مەرۆفە بېچو و كەي كە لەناو
بى دەستە لاتىيى رەھادا دەتلەتىم و، ئەو خوايە هىنەتى بېزى لە مەرۆف گەرتۈو كە گۇفتارى
خۆزى ئاراستە كەرددووه و لە نیوان ھەموو بەديھاتۇوانىدا پله‌ى بەرزى بەم بەخشىووه؟
بەلىنى، كاتى كە بىرم لەم دوو خالە دەكىرددووه، واتە: كاراپى و لىنەھاتۇبى ئەم
دەستە لاتە بى سەنورە و، ئەو گەرنگى يە راستەقىنەيەش كە خواي بالا دەست بەم مەرۆفە دى
داوه كە لە پوالتىدا كەم نرخ دىيارە.. كاتى بىرم لەم دوو خالە دەكىرددووه، دەمۇيىت ئەم
دوو خالەم لە رۇوو ئىمانووه بە چەشىئىك لىنى دەربىكەۋىت و بۇم رۇون بېتىمۇ كە بە
تەواوى دلىيابىم بى بەخشىت.
بۇ ئەم مەبەستە سەرم لە ھەمان ئايەتى پىرۇزى: ﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيل﴾ دايەووه.
ئەويش پىنى و تم:

(سنهنج لهو "نا" يه بده که له "حسينا" دایه و، بزانه ئوانه کین که ج به زمانی حال و
چ به زمانی قسه و گوفتار له گهله توزدا دهلىن: "حسينا" و، بز خوت گوئي بيان لى
برابگره).

بهلى، ئەم ئايته بهم جوزه فرمانى بىن دام..

منيش که سەيرم کرد و سەرنخم دا، چەندىن جۇرى لە ژماره بەدھرى بالىندهى
گەورە و مېرووى بالدارى يە كچار بچوو كى وەك مىش، چەندەها جۇز زىندهوھرى
گەورە و بچووك و برووهك و درەختى لە ژماره بەدھرى گەورە و بچووك و بى كۆتايمى بىنى
کە هەموويان به زمانى حال لە گەل مندا واتاي: ﴿حَسِبْنَا اللَّهُ وَنَفْسَمَا الْوَكِيل﴾ ييان
دەتووه و يادى غەيرى خۈيىشيان دەخستهوه!

ھەروھا بىニمىم: ئەم بۇونەورانه باشتىرين بىرکاريان ھەيە كە دايىنكردنى ھەمو
مەرجە كانى ژيانى ئەوانى گرتۇوه تە ئەستۇ. تەنانەت لهو ھىلەكانە كە لەيەك دەچن و لە
ھەمان ماددهى يە كىزىكەتتۇن، ھەروھالمو "مەنى" يانە كە وەك يەك وان و، لە
ناوک و تۇوانە شىۋەيان لە يە كىز دەچىت، بەين ھەلە و ناتەواوى و لىنى تىكچوون و
زۇر بە پىنكوبىنىكى و جوانى و ھاو سەنگى و راز اوھى: سەدھەزار جۇز زىندهوھر و سەد
ھەزار شىۋە پەلەوھر و سەدھەزار جۇز برووهك و سەدھەزار جۇز درەخت بەدى
دەھىنېت و لىتكىيان جىا دە كاتمۇه. ئەم بەديھىنانەش بە بەرده اوامى و بەۋەپىزى زۇرى و
ئاسانى و فراوانى لە كاردايە، بە تايىھتى لە وەرزى بەھاردا كە بە چاوى خۆمان دەيىيەن.

جا بەديھىنانى ئەم شتانە بە كۆملەتى و بە چەشىنىكى لەيە كچووى تىھەلکىش و لەسەر
ھەمان شىۋە و لە ناوهندى مەزىيەتىي ئەم توانتى رەھايەدا، بە روونى: "تاك و تەنبايى"
خۇامان بۆ دەرددە خات.

ئەم ئايته پىرۇزە تىنى گەيانىم كە: هەنگىز اوھەرگىز كەمس ناتوانىت خۆزى
ھەلبقورتىنېت و دەست بخاتە ناوا كاروبارى ئەم پەروردگارىتى و بەديھىنەرنى يە كە
كە ئەم موعجىزە لە سۇور بەدھارانه پېش چاۋ دەخات.

پاشان سەيرى "أنا" ئى ناوا "نا" ئى "حسينا" مەركىد، واتە بز خودى خۆزمەرمۇنى و
سەرنخى تىپ امامىم ئاراستە خۆم كەرد. بىنەم:

ئەو كەسە زىندهوھرانى لە دلىۋىشكى ئاوا دروست كەردووه، منيشى ھەر لە ئاوا
بەدى ھىناوه و كەردوومى بە يە كىڭ لە موعجىزاتى خۆزى و، ئىجا بىستان و بىنەنى بىن
بەخشىوم و، مىشكى لەناوا سەر و دلى لەناوا سنگ و زمانى لەناوا دەمدا بە شىۋە يەك بز

داناوم که سه‌دان پیوهر و تمرازووی ورد و نه‌رمی ئهوتۆزی لەمۇ مېشىك و دل و زمانەدا بلاو كردووه تەوه كە دەتوانن ھەموو دىبارى و بەخشىشە كانى خواوهندى مىھرەبان بناسن و كيىشانەيان بىكەن لەوانەى كە لە گەنجىنە كانى مىھرەبانى خواى گەورەدا پاشە كەمۇت كراون. ھەروەها ھەزاران ئامراز و ئامىرى ئهوتۆزى لەمۇ ئەندامانەدا داناوا كە دەتوانن گەنجىنە نېپراوه و لەبن نەھاتۇوه كانى درەوشانەوهى ناوه جوانە كانى خواوهند بىكەنەوه و، بە ئامراز و ئامىرى بۇن و تام و رەنگە كانىش ناسىئىنەرى يارمەتىدەر و دىبارى كراوى بەو ئامراز و ئامىرىانە بەخشىوھ.

ھەروەها خواى گەورە، بە كەمالى پىكۈپىكى، گەلىنى ھەست و نەستى ھەستىيار و پەنهان و.. بەپەرى پىنكى و وردىش چەندىن لايەنى ناسك و نىيانى مەعنةوبى لە مندا داناوا. جىڭە لەوهى كە بە كەمالى دانايى خۆزى و بەپەرى كامالى و پىكۈپىكى، چەندىن ئامىرى ورده كار و ئەندامى ناوازە و پىويسىتى بۇ زىيانى مەرۆف لە وجىوودى مندا بەدىھىناوه، تاڭو تامى سەرجەم جۈزە كانى ھەموو نىعەمەتە كانى خۈزىم بىن بچىزىت و، لە پىنى ئەو ھەستىيارانوھ ھەست بە ھەموويان بىكمۇ، درەوشانەوهى ناوه جوانە كانى و مەزھەرە جۈزراوجۈزە كانى ئەو درەوشانەوانەم بەھ ھەست و نەستە وردۇ ناسکانە تى بىگەيەنېت و پىم بناسىئىت و بۇ چەشتەن و لەزەت لېېردىيان ھام بىدات.

ھەروەها جىڭە لەوهى كە: "وجىوود"ى منى - كە بىن نىخ و ھەزار دىبارە - وەك و جىوودى ھەموو ئىماندارىڭ خستۇوه تە دۆخى: باشتىن و جوانلىق شىۋىھى گەردوون و.. كردووېتى بە نوسخىيە كى بچوو كىرلاوهى جىھانى ھەرە گەورە و.. غۇونەى بچوو كى ئەم دىبايە و.. موعىجىزىيە كى رەنگىنى بەدېھاتۇوانى و.. كېپارىنىكى داوااكارى گىشت جۈزە لە ئامارەنەھاتۇوه كانى نىعەمەتە كانى و.. مەلەندىيڭ بۇ ياساكانى پەروەرد گارىنىي بە كەى و.. ھۆ كارىنىڭ بۇ جىن بەجى كىردىنى كاروپىار و فەرمانە كانى و.. غۇونەيكى بۇ باخچەي گۆلتۈزۈرى بەخشىشە كانى دانايى و مىھرەبانى بە كەى و.. قىسە بۇ كراوى تىنگىشتوولە گوفتارە خاۋىنە كەى.. جىڭە لە ھەموو ئەمانە، ھەر ئەو خواوهندە "ژيان" يشى بىن بەخشىوھ، تاڭو نىعەمەتى ھەرە مەزنى "وجىوود" لەناو و جىوودى مندا گەورە و زۇر بىكتە، چونكە ئەم نىعەمەتى و جىوودەم دەتوانىت بەھۇزى ژيانەوه ھىنلەي جىھانى بىنراو فراوانى بەدەست بەھىنېت..

هروهها نیعمه‌تی "مرؤفیتی" یشی به من به خشیوه، ئیتر نیعمه‌تی "وجوود" به هزی به خشین و ده که تو تی ئهم مرؤفیتی به و له پنی هست و نهسته تایبته‌تی به کانی مرؤفده بزگایه کی بز سوود و هر گرتن له و سفره و خوانه فراوانانه کرد و وته‌وه که له جیهانه ماددی و مه‌عنده‌یی به کاندا را خراون..

هروهها نیعمه‌تی تایبته "ئیسلام" بی به خشیوم، ئیتر به هزی ئهم نیعمه‌تی ئیسلامه‌وه هینده‌ی پانتایی جیهانی پنهان و بینراو نیعمه‌تی "وجوود" بی بز فراوان کرد و م..

هروهها نیعمه‌تی "ئیمانی ته حقیقی" بی پنی به خشیوم، که به هزی ئه و ئیمانه‌وه "نیعمه‌تی وجود" و سه‌رجم نیعمه‌ته کانی دنیا و ئاخیره‌تی له خز گرت و توئانای حن کردن و هی هم‌مویانی له خزیدا بددهست هینا..

هروهها له ناوه‌ندی ئه و ئیمانه ته حقیقی بهدا "ناسین" و "خزویستن" بی خزی پنی به خشیم و، به‌ممش پله‌یه کی ئه و تزی به چاکه کاری خزی دامن که بوار به و نیعمه‌تی "وجود" ببدات دهستی حمد و سهنا بز گهله‌ی بازنه‌ی به کجارت زور در بیز بکات و سوودیان لئی و هر بگرنیت، هر له بازنه‌ی موکیناته‌وه تا جیهانی "وجود" و بازنه‌ی ناوه جوانه‌کان..

هروهها به شیوه‌یه کی تایبته‌تی فهزل و نیعمه‌تی "زانستیکی قورئانی" و "دانستیکی ئیمانی" بی به من به خشی. ئیتر بهم چاکه کاری‌یه خزی به‌رزی به کی به سه‌ر گله‌ی به‌دیهان‌توی خزیدا بین به خشیم.

بهم جزره، له چه‌ندین روی زوری و هک ئه و اساهی پیش‌سو، خواهی گهوره جامیعیه‌تیکی ئه و تزی به مرؤف داوه که گله‌ی شتی تیندا کز بیت‌مه و، هینده‌ش توانا و لیهان‌تی بین به خشیوه که مرؤف بکمن به ئاوینه‌یه کی کامل و ته‌واهقی بز تیادر که و تی "نه‌نیابی" و "صمه‌دانیبیه‌تی" خواهی گهوره و، مرؤف به‌هزیانه‌وه بتوانیست که به په‌ستش و به‌ندایه‌تی به کی همه‌کی و فراوان، "گونپایه‌لی" بز په‌روهه دگاریتی به کی همه‌کی و خاوین بنوینیت.

تجابه زانینیکی له په‌بری دلنيابی و ئیمانیکی کامله‌وه زانیم و ئیمانم هینا به‌وهی که: خواهی گهوره ئه‌مانه و سپارده که خزی که لای من دایناوه و دیاری و به خشنه به‌ریزه که‌شی که به منی به خشیوه و بریتی به له "وجود" و "ژیان" و "خود" بی خوم، له

منی ده کپرینتهوه، وه ک دهقی راشکاوی قورئانی پیروز باسی کردوه و^(۱)، سهرجم کتیب و صوحوفه خاوینه کانی خزویشی که بز پیغمه مه رانی ناردوون و، گشت پیغمه مه ران و نمولیا و نصفیا له مه دایه کیان گرتوه. بز ئوموهش نمو سپارده و دیاری و به خششهی خزوی له من ده کپرینتهوه تاکو لای من زایه نه بن و لای خزوی بیانپاریزیت و دوایی بیانگیرینتهوه بزم. له بر امبهر ئهم لئی کپرینه شهوه به ختمه وری بیه کی همه میشه بی و به هه شتیکی هه تاهه تاییم ده داتی و، بز ئهمه ش به لینی بین گومانی داوه و پهیمانی راستی له نهستو گرتوه.

هر لام ئایه ته پیروزهوه: «**حَمْنَبُنا اللَّهُ وَنَفْمَ الْوَكِيلَ**»^۲ تی گهیشتم که من پروردگاریکی مهزنی شکومهند و به خشندهی نه توزم هه بیه که به ناوی "الفتاح" ی خزوی، بعوپه‌ری ئاسانی و خیرایی و ورده کاری، له چهندین دلتبی ئاوي له بیه کچووی دیاری کراو و له چهند دانه ناو کینکی له بیه کچوو: شیوه‌ی سه‌دان همزار جوزی رووه ک و زینده‌هه ران ده کیشیت. هر ئهم خرواه‌نده گهوره و مهزنه بایه خیکی هینده گهوره‌ی بهم مرؤفه داوه که - وه ک ئیستا باسیان کرد - ژیری بیه کان دوچاری سه‌سامی ده کات! به راده‌یه ک که مرؤفی کردوه به مایه و خولگه‌ی کاروباره کانی پروردگاریتی بیه شکومه‌نده کهی خزوی و، هر ئه خرواه‌نده به وینه ئاسانی بدهیه‌یانی به ههاری ئایینده و بین گومانی هاتی به هار، حه شریش ده هینته کایه‌وه و، نیعه‌تی به ههشت و به ختمه وریی همه میشه بیمان بین ده به خشیت.

به لئی، هه مورو ئه ده رس و زانینانه لام ئایه ته پیروزهوه فیر بروم: «**حَمْنَبُنا اللَّهُ وَنَفْمَ الْوَكِيلَ**». خزو ئه گمر له تو اناما دا بواه ئهوا به زمانی هه مورو بدهیه‌اتوان و به کردوهه ئهم ئایه ته پیروزهه ده خوینده‌وه. به لام له بز ئهودی ئهم کارهه به کردوهه له تو انادا نی بیه، ئهوا به "نیمهت" و "تسه‌وور" و "ئەندیشە" و به زمانی هه مورویان خویندمه‌وه و، تهنانهت حه زیش ده کم هه تاهه تایه هه ره بردوهام بیخویندمه‌وه!

□ چوارهه پله‌ی نوری "حه‌سی":

ئهو ته گمره و لمپه رانه‌ی هاته ریم و لم‌زهیان به "بوون" م خست، وه ک پیری و غریبی و نه خوشی و دهست به سه‌ری، هه مورو ئهوانه پیکموه له و کاته دا هیرشیان بز هینام

(۱) نامازه بز ئایه ته پیروزی: «إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَلْفَسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمْ الْجَنَّةَ» (التوبه: ۱۱۱). (وهر گنبر)

که "بن ناگایی" سهری تینکر دبوم! و هک بلنی "بوون"ی خۆم که زۆر به توندی دهستم نسی گیر کرد بیو، بەرەو عەدمەنگاو بنیت، تەنانەت "بوون"ی هەموو بۇونەوە رانیش بەرەو "نەبوون" بپروات. پۇشتى هەموو نەمانەش بەرەو "نەمان" خەم و پەھزادە و نیگەرانی يەکی توند و تیزیان بۇ فەراھم هيتابم..

ئا لەم كاتەدا سەرم لە ئايەتى: ﴿حَسْبَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾ دايەوە.. ئەويش بىنى و تم: (لە واتا كامىم ورد بەرەو و بە چاوى ئىمان بۇيان بېروانە)!

منىش كە بە چاوى ئىمانەوە بۇم روانيىن، بىيىم:

"بوون"ی من كە - و هک بۇونى هەر مۇسلمانىكى تر - گەردىلەيە كى تابلىنى لاواز و بچوو كە، لە راستىدا ئاۋىنەيە كە بۇ بۇونىكى بىن سۇورو، ھۆزكارىنە كە بۇ دەستكەوتى جۈزەها بۇونى زۆر و لە ژمارە نەھاتوو كە بە چەشىنىكى بىن كۆتسايى دەكىرىنەوە و دەرەدە كەون. هەروەھا وە كۆشەيە كى پې لە دانىيى وايى كە چەندەھا "بوون"ى ھەميشەيى دەبەخشىت كە زۆر لە خۇزى گرانتى و بەرزىر و بەنرخىزىن. تەنانەت بە "علم الیقىن" زانىم كە تاقە چىركەيە كى ئەم بۇونەيى من - لە پۇوى پەيوەندىي ئىمانىيەوە - بە ئەندازەي بۇونىكى ھەميشەيى گران و بەنرخە. چونكە مادەم من بە ھەستى ئىمانى دەمزانى كە بۇونى من تەنها درەوشانەوە ناسەوارىنىكى خواتى گەورەي "واجىب الوجود" و يەكىكە لە بەدىھاتوو رېڭىك و جوانە كانى، ئەۋائەم زانىنە لەو تارىكى يە بىن سۇورانەي كە زادەي چەند وەھمەنلىكى ترسناك بۇون و، لە ئازارى دوور و درېزى جودايى و لىنكىدارپانە بىن كۆتسايى بە كانىش رىزگارى كىردىم و، هەر ئەم زانىمەش بە ئەندازەي ژمارەي كار و ناوه جوانە كانى خواتى گەورە - كە پەيوەندىي يان بە بۇونەوەرەنەوە ھەيە - پەيوەندىي برايانەيى لە نىپان من و بۇونەوەردا، بە تايەتى لە گەل زىندهوەر اندا، بۇ دروست كردىم. هەروەھا ئۇوه شەم زانى كە لە ناوهندى جودايى و لىنكىدارپانىكى كاتىي - و هک "مردن" دا - بە يەك گەيشتنەوە و پەيوەندىي يەكى ھەميشەيىم دەست دە كەويىت لە گەل سەرچەمى خۇشەویستانم لە بۇونەوەردا!

ئاشكرايىشە كە ئەو كەسانەيى پەيوەندىي يەكاني: يەك گوند، يان يەك شار، يان يەك ولات، يان يەك ھېزى سەربازى، يان يەك سەر كردد، يان يەك مامۇستاي رابەر، يان هەر پەيوەندىي يەكى وەك ئەمانە دەيانەستىت بە يە كەمە، لەناو خۇياندا ھەست بە برايەتى يەكى خۇش و ناسك و ھاۋىرەيەتى يەكى بەھېز دە كەن. بەلام ئەو كەسانەيى كە لەم چەشە

پهیوه‌ندیده‌ره یه کخمرانه بین بهش، له ئنجامی چه‌ندين تاریکایی ئازار به خشم و همه‌میشه به سزا و ئازاری تالموه ده‌تلینه‌وه.

هروده‌ها ئه گهر بروبوو مه کانی دره‌ختیک هست و شعورو بیان تىدا بوايیه، ئه و اه‌ممو بکینکی ئه و بروبوو مانه هستی ده‌کرد که خوشک و براو خاوه‌ن و له بربی ئه‌وانی تره و بیان ده‌روانیست. به‌لام گهر "دره‌خت" له گزبری‌دا نه‌بیت، بیان ئه و بروبوو مانه‌ی لئی بکرینه‌وه، ئه‌وا هم‌ممو بکینکی بروبوو مه کان به ئه‌ندازدی ژماره‌ی هم‌ممو بیان هست به ئازاره کانی جودایی و لینکدابران ده‌کمن.

بهم جزوره، "بوون"ی من - وەك بعونی هەر باوه‌ردارینکی تر که ئیمان و پهیوه‌ندی ئیمانی بیت - چه‌ندين پروناکی "بوون"ی ئمۇتۇی دەست کە‌توووه کە جودایی بعون‌هەرانی نایته‌ری. تەنانه‌ت گهر ئەم "بوون"ی من بپروات و له دەستم ده‌بچیت، ئه‌وا مانه‌وهی جزوره کانی ترى "بوون" دوای من جىنى ده‌گرنووه و، وەك ئه‌وه و ایه کە هەر خۆزی به تەواوی مایتنه‌وه!

زیاد‌لەمانه‌ش، "وجود"ی هم‌ممو زینده‌وهریک، به تايیه‌ت گیانله‌بەران، به وېسەی "وشەیک" و ایه کە دەوتریت و دەنوس‌سریت و پاشان لەبەر چاودا دەپروات و نامینیت، دوای ئوه‌هی کە لە بربی خۆزی گەلنى وجودى تر بەجى دەھیلیت لەوانه‌ی کە پاش خۆزی دىن و، بريتىن لە واتا و حەقىقەتى ميسالى و شىۋو و ئەنجامە کان و حەقىقەتى ئه و شەیه و پاداشتە‌کەی، گهر وشەیه‌کى خاوبىن بیت.. بەلنى، ئەمانه و جزوره زۆرە کانی "وجود"ی ھاوجەشنى ئەمانه بەجى دەھیلیت ئىجا لەبەر چاودا دەپروات و ون دەبیت. ئەمەشان بە درىزى لە مەكتۇوبى بىست و چوارەمدا چەسپاندووه.

جا بعون و وجودى منىش، هەروده‌ها وجودى هم‌ممو زینده‌وهریک، كومت وەك ئه و شەیه و ایه! ئوه‌تا هەر کاتىنک ئەم بونه روالەتى يە بەجى بھېلیت، ئه‌وا پۇچە‌کەی - ئه گهر گیانله‌بەر بیت - و واتا‌کەی و حەقىقەتە‌کەی و نمۇونە‌کەی و ئەنجامە دىنایىيە کانی ماھىيەتى كەسىي خۆزى و بروبوو مه کانی سەر بەدنىيائى و ناوه‌رۇكە‌کەی و شىۋە‌کەی، لە ھىزى پارىزگارى بىرى خەلکى و تابلۇز پارىزراوه‌کان و شريتى فلىمى دىنەنە هەمیشەيى بە کان و لە پېش چاوى زانستى ئەزەلیدا بەجى دەھیلیت و .. هم‌ممو ئه و تەسىحاتە سروشىيانه‌ش كە ئه و وجودى دەنويىن و مانه‌وهی پى دەبەخشىن و، هەروده‌ها گۈزى‌ایەلى يە سروشىيە کانىشى بىز خواسەت و

دره و شانوه کانی ناوه جوانه کان و، ئەنجامدان و لەئەستۆ گرتنى ئەركى ئاونىھى روالھتى بۇ ئەن ناوانه، هەممو ئەوانه لە دەفتىرى كىرده و كانىدا دادەنىت و تۇماريان دەكەت. ئىز بە "علم اليقين" تېگەيشتم وزانىم كە هەممو بۇنىھە وەرىڭ لە بىرىي وجىوودە روالھتى يەكەي، گەلنى جۈرى وجىوودى مەعنەوبىي وەك ئەوانە باس كران و زۇرلىموجىوودە روالھتى يە بەرزىرن، بەجى دەھىلىت نىجا كۈچ دەكەت.

بەم جۈرە، مەرۋە دەتوانىت بەھۆزى "ئىمان" و ئەنەست و شعور و پېيوەندىيەى كە لە ئىماندايە بىنیت بە خاونى نەم هەممو جۈرە وجىوودە مەعنەوى و باقى و هەمىشەبىي يانە و، گەر "ئىمان" نەبوا يە ئەنلاپ "بىن مەبەستى" و "ھەرەمە كىنلى" دازايى دەبۇو و بەرەو عەددەم دەپۈشت، سەربارى مەحرۇوم بۇنىشى لە جۈرانەي وجىوودا! ماوەيەك خەفەتى زۇرم بۇ نەمان و تىاچۇونى خىزايى گولە كانى بەھار دەخوارد و تەنانەت ئازارىشىم بۇ حاتى ئەو گولە ناسكەنە دەچەشت. بەلام ئەم پاستى يە ئىمانىيەى كە لىزەدا پۇون كرايمەوە، دەرى خىست كە: ئەو گولانە لە جىهانى مەعنەوبىدا بىرىتىن لە چەند تۇو و ناو كىنکى ئەوتۇز كە بە وىنەي درەخت و گولە گەنم هەممو جۈرە كانى وجىوود - جىگە لە پۇچ - دەگىرن و بەرەميان دەھىتىن، وەك پىشىت باس كرا. كەواتە ئەم دەسکەوتانەي كە ئەو گولانە لە پۇوي "نۇورى وجىوود" دە بەدەستىيان دەھىتىن، سەد هيىنە زىياتىن لە وجىوودەي كە لە دەستىيان دەرچووە. چۈنكە بۇنى روالھتى يە كەيان لەناو ناچىت و ناسىرىتەوە، بەلكو لە پىش چاوداون دەبىت. ئەمە جىگە لەھەي كە ئەم گولانە چەند وىنە و شىۋىيە كى هەمىشە نۇي بۇرى حەقىقەتە باقى يە كەي جۈر و رەگەزە كەي خۇيان..

چۈنكە گەلاؤ گۈل و بەرپۇومە كان و شتانى ھاۋچەشىيان كە لە ناوەندى بۇنىھەرانى بەھارى رابور دوودا بۇون، كۆمەت ھاۋىنىھى بۇنىھە وە كانى ئەم بەھارەن و جىاوازى يە كەيان تەنها شىتكى ئىعتىبارى و گۈزەبىي يە. ئىنجا تېگەيشتم كە ئەم جىاوازى يە ئىعتىبارى يەش بۇ ئەۋەيە كە گەلنى واتاي جۈراوجۈر و جىاجىبا بەم و شانەي دانست و بەم دەستەوازانەي مېھرەبانى و بەم پىتانەي توانتى خواھەند بېخىشىن. ئەم تېگەيشتە هانى دام كە لە بىرى خەم خواردىم بۇ نەمانى ئەو گولانە، پې بەدەم: "ماشاء الله، بارك الله" دوپات بكمەوه!

له دووره و بهزی ئیمان بوروغمهوه به داهینه ری ئاسمانه کان و زهوي و، پهيوهندی بورو نم بهو بدیهینه رهوه، ههستم کرد که مرؤف - گهر ههست و نهستی تیندا بیت - گلئن خاوهن پیزه و شایانی شاناژی کردنه و یه کیکه له ئاسمهواره کانی ئه و بدیهینه ره به توانيه و بدیهاتوویه کی ئه و خواوهندیه که ئاسمانه کانی به چراي ئهستیره کان رازاندووهه و رپوی زهويشی به گولزار و بدیهاتووه نوازه کانی نه خشاندوروه و، له ههستو بدهیهاتوویه کی نوازهی توانيتی خویشیدا سهدان موعجیزه پیش چاو خستووه. مرؤف بهزی باوه بورو نیوه بهو بدیهینه ره و پهيوهندی بورو نیوه له گملیدا و ههست کردنیه و پی، به تاییهت گهر ئه و بدیهینه ره خاوهن ئیعجازه رهایه کتیبی گورهی "ئاسمانه کان و زهوي" له نوسخه يه کی بچوو کدابنوسیت، که مرؤفه و، ئهم مرؤفهش بکات به هلپاراده و پوخته يه کی کاملی ئه و کتیبه. جاما مرؤف به: ئیمان و ههست و شعور و پهيوهندی بورو نیوه بهو بدیهینه ره مازنه، ئه و شره فمهندی و کهمال و نرخه پرزهی دهست ده کهونیت.

□ پنجم پلهی نوری "حہسی":

(بهه جمهوری اسلامی ایران که خواهند بود، "جهنم" و "قهقہه" و "دهمهنت").

منيش که لهم رو انگهيهوه سهيرم کرد، بوم دهر که ووت که: ئه گهر "زيان" به تنهها يهك بروو بزو من بروانىت، ئموا سهدان رپو خسار و رپوی همه يه که پييان ده رپو انيته خواوهندى "زيندوو" اي "زيندوو كهرهه" (الحي المحيي). ئه گهر تنهها بهره مينكى بزو من بگېرىتەوه ئموا هزار بهرهه مى بزو بەديھىئەرم ده گەرپەتەوه. لە بەر ئەوه، تنهها ساتىكى زيان کە لە چوارچىوهى رەزامەندى يە كانى خودا بىت سەرۆزىادى مرۇۋە، پۇيىست بە زيانىكى دوورو درېز ناکات!

جالله بەر ئەوهى لە بەشە كانى پەيامە كانى نۇوردا ئەم راستى يە بە بەلگەوه رپونن كراوهەنە، ئەوالىزەدا و لە ناوەندى چوار مەسەلەدا پۇختەيە كى لە بارهە باس دە كەمین:

❖ مەسەلەي يە كەم:

سەيرىنکى "زيان" م لەم رپووهوه کرد کە ماھىيەت و حەقىقەتە كەى رپوی لە خواوهندى "الحي القيوم"^٥، يە كەسر بىنیم و زانیم كە: ماهىبىتى زيانى خۆم: گەنجىنەي كلىلى خەزىنە كانى ناوه جوانە كانى خوابىه و.. نەخشەيە كى بچوو كى نەخشۇنىگارە ناوازە كانى ئەم ناوانىيە و.. پېرىستىكى درەوشانەوە كانىانە و.. پۇھەنگىسى وردو تەرازو وويە كى هەستىارە بزو كىشانە و تەرازو و كردنى راستى يە گەورە كانى گەردوون و.. وشەيە كى نۇوسراوى دانايانىيە كە ناوه شەكۈمىدەن و بەترخە كانى خواوهندى حەمى و فەيیوم دەناسىت و دەياناسىنیت و لېيان تىنە گات و خەلکىشىانلىنى دە گەيدەنیت.

جا حەقىقەتى "زيان" كە بەم جۈزەيە، هەزاران پلەي رېز و نرخ و بەها بەدەست دەھىنیت، تەنانەت مانەوهى يەك سەعاتى ئەم زيانە ھىنەدەي تەمەنەنگى درېز گەرنگى دەست دە كەونىت. كەواتە لە رپوی پەيۋەندىي ئەم حەقىقەتەي "زيان" وو بە زاتى شەكۈمىدە خاونىن لە زەمان، ئاور لە كورتى و درېزىي "زيان" نادەنەتەوه.

❖ مەسەلەي دووهەم:

سەيرىنکى مافە راستەقىنە كانى "زيان" م كرد، بىنیم:

زيانى من - لە راستىدا - نامەيە كى پەروردىگارىي ئەوتۈيە كە خۆزى دەخاتە پىش چاوى برا بەدىھاتۇوه خاوهن ھەست و شعورە كام، تاكو بىخويىتەوه و.. شۇينى موتالا و خويىندەوەيە كى وەھايە كە "بەدىھىئەرى بەخىنە" بە خويىنەرانى دەناسىنیت و.. تابلىزىيە كى را گەياندە؟ كە مالاتى بەدىھىئەرم را دە گەيدەنیت. ھەروەھا

تیگه‌یشتم که یه کیک له مافه کانی ئەم ژیانه بربیتی یه لهوهی که: له غایشی دووبات ببووی رپوژانه و له پیش‌چاوی پادشاهی شکومه‌نددا و به هست و نهستنکی تهواوه‌تی و به خوده‌رخستن و غایشینکی هاوده‌م له گەمل ئیمان و هست و پیزانین و شوکرانه و منه‌تباریدا، خۆی بهو دیاری و خەلاته بەزراخانه برازینته‌وه که بەدیهینه‌ری ژیان پى بەخشیوه و بەسر بەرۆ کیدا نەخشاندوونی.

ھەروه‌ها یه کیک له مافه کانی ئەم ژیانه بربیتی یه له پەی بردن و تیگه‌یشن لە تەحیات و سلاوی زینده‌وهره بى سنوره کان کە وەسفی بەدیهینه‌ری خۆیانی بى دەکەن.. ھەروه‌ها تیگه‌یشتى دیاربى تەسیحاتە کانیانه کە وەک شوکر و سەنا و سوپاس پېشکەشى خواي گھوره‌ی دەکەن .. ھەروه‌ها بىنینى ئەمانىبە و راگەباندیانه لە پىشى شابىه‌تىدانوه لە سەریان.

ھەروه‌ها یه کیک له "مافه کانی ژیان" بربیتی یه له: دەرخستى جوانى یه کانی پەروەردگاریتى خواوندی "حمدى" و "قەبیوم" بە زمانى حال و گوفشار و بەندايەتى بۆکردنى.

جا ئەم چەشنه مافه بەرزانه‌ی ژیان، خوازیارى ماوهی دور و درىزخایەن نىن و پۇيىستى يان پىنى يە، جىگە لەوهش كە نرخ و پلەی "ژیان" ھەزار جار بەرز دەكەنوه و، سەدھيندە مافه دىنابى یه کانی ژیان بەرز و بىلدەرن.

ئىز هەر ھيندەی کە ئەمم بە "علم اليقين" زانى و لىنى تیگه‌یشتم، وتم: سىحان الله! ئەم ئیمانه چەندە مەزنه و چۈن ژیان بە بەر شتاتى زۇردا دەكات و برواتە ناو ھەرشتىكمە گىيانى بەبەردا دەكات و تەنانەت رۇشنايى یە کى "ئیمان" ئەم چەشە ژیانه فانى یە دەكات بە ژیانىكى باقى و بەردهوام و مۇرى "فەنا" بەسەر ژیانوه دەسىرتىوه و لای دەبات!

❖ مەسىله‌ی سىنى ھەم:

سەيرىنکى ئەو سوودە مەعنەوی و فەرمانبەری یە سروشتى يانى ژیانى خۆم کرد کە رپوپان لە بەدیهینه‌ری بەخشنىدەمە، بىنیم کە: ژیانم لە سى رپووه و ئەركى ئاۋىنە دەبىنیت بۇ بەدیهینه‌ری ژیان..

○ رپووی یە كەم: ھەموو ژیانم، بە لاوازى و كۈلموارى و ھەڭدارى و گشت پىداويىستى یە کانىه‌وه، ئەركى ئاۋىنە تىشكىدەر وەھى گىرتۇوته ئەستۇ بۇ درەوشاھەوە:

توانست و، دهولمه‌مندی و، میهره‌بانی بدهیهینه‌ری ژیان. چونکه همروه‌ک پله کانی تام چه‌شتن به ئەندازه‌ی برسیتی و، پله کانی رووناکی بھی پله کانی تاریکی و، هی گه‌رمی بھی پسوردی سرما ده‌زانین، به همان جوزیش، به‌هزی ئهو کۆل‌هواری و هزاری بھی بی‌سنور انه‌ی له ژیان‌دا همن، لھو رووه‌وھ کە پنداویستی بھی نه‌پراوه کانیان نه‌ھیشتیم و دوزمنه لە‌زاره بە‌دەره کانیان لە‌سەر پیز لابردم، توانستی رەھا و میهره‌بانی فراوانی خواوه‌مندی بدهیهینه‌رم بۇ دەرکەوت و، لە فەرمانبەری بە‌ندایه‌تی تىنگەیشتیم و دەستم دایه نزا و لالانه‌وھ، پەنا و هانا بىردىن و، ملکەچى بۇ خوای گھورە و میهره‌بان.

○ رووی دووه‌م: برىتى يە لەوھى كە سيفەتە جوزئى يە كانى ژيانم وەك واتا كانى: (زانين و ويست و بىستان و بىنین) و واتا كانى ترى هاوجەشنىان، ئەركى ئاوينەي پيشاندەری سيفەتە هەممە كى يە گشتگىر و كاروبارە شىكۈمىنەدە كانى بدهىهينه‌ری بە‌خىشىدەم رادەپەرپىن..

بەلتى، بە لايەنە جوزئى يە كانى سيفەتە كانى: زانين و بىستان و بىنین و ويست و گوفtar، كە دەبن بە سيفەتى ژيانە تابىه‌تى يە كەم و ئەو كرده‌وھ ئىختىارى بىانم كە بە هەست و شعور ئەنجامىان دەدەم، بە جوزئىياتى ئەم سيفەتەنەم و بە رېزەي بچوو كېم لەچاو گھورەبىي گەردووندا لە سيفەتە هەممە كى يە گشتگىرە كانى بدهىهينه‌رم تىنگەیشتیم وەك سيفەتە كانى: زانست و ويست و بىستان و بىنین و ژيان و توانست، هەر بەم سيفەتەنە لە كاروبارە شىكۈمىنەدە كانىشى چەشنى خۆشويستان و رق و میهره‌بانى و شەفەقتى تىنگەیشتیم و، ئىمام بەو سيفەت و كاروبارە مەزنانە هينا و تەسىدىقىم كردن و شايەتىم لە‌سەر دان و، لە ناوەندىيانەوە رىنگىيەكى تىرم بۇ "ناسىنى خواي گھورە" دۆزىيەوە.

○ رووی سى‌ھەم: برىتى يە لەوھى كە ژيانم ئەركى ئاوينەي لە ئەستۇر گرتۇوە بۇ ئەو ناوە جوانانەي كە نەخشونىڭارە كانیان لەو ئاوينەيدا دەرده كەۋىت.

بەلتى، هەركاتى سەيرى جەستە و ژيانى خۆزم كەدىيەت ھەزاران جۆر ئاسەوارى موعجيزاد و نەخشونىڭار و داهىنام تىدا هەست بىن كردووە، جىڭە لەوھى كە دەبىنمن بە پەروەردەيە كى لەپەرپى شەفەقت و میهره‌بانىدا پەروەردە دەكىريم، ئىزت بە "نوورى ئىمان" زانىم كە ئەو كەسى بەدېي هيناوم و بەرده‌وامى بە ژيانم دەبەخشىت، لەپەرپى سەخاوهت و میهره‌بانى و نەرمۇنیانى و توانست و داهىنائى ناوازەدایە، لە واتا و ناوەرۇ كى هەموو ئەو كارمەندىيانە سروشت و ئەم ئامابخانە بەدېھاتن و ئەو

نهنجامانه‌ی "زیان" تئی گهیشم که ته سبیع و ته قدیس و حمد و سهنا و شوکر و سوپاس و ته کبیر و ته عزیم و ته وحید و ته هلیل و هاوجه‌شنه کایان، رایانده گهینه‌ن.

ئیتر به "علم الیقین" هوزکاری ئمه‌ش زانی که بزچی "زیان" پیشکه‌وتورو ترین بهدیه‌نراوی ناو گه‌ردونه و له نهینی ئمه‌ش تیگه‌یشم که همه‌مو شتیک ملکه‌ج و گویز ایله‌ی زیانه و، حیکمته‌ی ئمه‌ش زانی که بزچی شموقیکی سروشته له همه‌مو اندابه‌ر به زیان ههیه و، زانیم که گیانی زیان بریتی له "ئیمان".

❖ مسله‌ی چواردهم:

ئایا چیز و لجه‌تی راسته‌قینه و بهخته‌وری ئهم زیانه‌ی دنیام له چیدایه؟ بزوه‌لامی ئهم پرسیاره سه‌رم لدم ئایته پیروزه دایمه که ده فرمونیت: ﴿حَمْدًا لِّلَّهِ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾. ئیتر بینیم و لئی تئی گهیشم که:

خاوینترین چیز و لجه‌ت و، پوخت و پالفتہ‌ترین بهخته‌وری ئهم زیانه‌م تنه‌اله "ئیمان" دایه! و اته ئیمانی دامزراوی بین گومان بهوهی که من بهدیه‌اتووی ئمه که سه‌رم بهدیه‌هیناوم و پهروه‌رده‌ی کردووم. که و اته من بهنده و دروستکراوی ئمه بهدیه‌نره‌م و له ژیر چاودیزی‌بی ئه‌دام و همه‌میشه پیویستیم بین‌یه‌تی و، هه‌ر تنه‌ها ئمه بهدیه‌نره‌ه پهروه‌رده‌گار و خواوه‌ندی به‌سوز و میهره‌یانه.

جا ئهم ئیمانم، چیز و لجه‌تیکی هینده سه‌روزیاد و به‌رده‌وامه که هیچ چیزی‌کی ترى له دوانی‌یه و، بهخته‌وری‌یه کی هینده بین گه‌رد و خاوینیشه که هیچ ئازاریک لیلى ناکات. ئیتر لدم ئایته پیروزه‌و راده‌ی شایسته‌بی ئهم ده‌سته‌واژه‌یهم بز ده‌ر که‌وت که ده‌لتیت: "الحمد لله على نعمة الإيمان".

بهم جوره، ئهم چوار مساه‌لانه‌ی که تایبه‌تن به: حقیقت و، مافه‌کان و، کارمه‌ندی‌یه کان و، لجه‌ت‌هه‌معنوه‌یه که‌ی زیان، ده‌ریانخست که:

"زیان" همتا بروانیته خوای گه‌وره‌ی "حه‌بی" و "قهیوم" و "باقي" و، ئمه خوایه مه‌به‌ست بیت له زیاندا.. همتا ئیمان "زیان" و "گیان" ای زیان بیت، ئه‌وا زیان "مان" ای ده‌ست ده که‌ویت و به‌روبوومی مانه‌وه و همه‌میشه‌بی ده‌به‌خشیت. تنه‌هات هینده به‌رز ده‌بیته‌وه تا ده گاته ئمه پله‌یه‌ی که دره‌و شانه‌وه "نه‌بر اوه‌بی" (سه‌رم‌ه‌دی‌یدت) به‌ده‌ست بهینیت. دیاره ئمه کاته‌ش ئاپر به‌لای کورتی و دریزبی ته‌مندا نادریته‌وه!

به لئي، بهم جوزه لەم ئايىتە پيرۇزە تىنگەيشتم و دەرسىم لىن وەرگرت. ئىزلىك نېيەت و تەسەور و ئەندىشىھى خۆمدا، بە ناوى ھەموو جوزه كانى ژيان و سەرچەمى زىنده ور انھو، ئەم ئايىتەم خۇنىدەوە: (حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ).

□ شەشم پلهى نۇورىي "حەسى":

لە ناوهندى ئەو پىرىيەي كە جودايى تايىھەتىي خۆزم ياد دەخاتەوە و.. لە نىوان جودايى يە گەورە و گشتى يە كاندا كە ھەواتى رووداوه كانى ئاخى زەمان و كاولبۇونى دىبا را دەگەيمىن و.. لە ناوهندى گەشە كىرىن و دەركەوتى لە عادەت بەدەرى ھەستە كام لە كۆتايى تەمەندىدا بە شىيۇھە كى فراوان سەبارەت بە: جوانى و عاشق بۇونى ئەو جوانى يە و شەيدا بۇونى ناخى سروشتم بىز كەملالات.. لە ناوهندى ھەموو ئەمانەدا، بىニيم: ئەم "نەمان" دەن كە ھەميشه خەريكى رووخان و كاولكىرىدە، ئەم "مردن" و "نەبورون" دەش كە بەرددەوام جودايى دەنېنەوە، بە شىيۇھە كى سامانك جوانىي ئەم دىنا جوان و بىرازوھە دەشىيۇتن و، بە تىشكىاندىشى ناشىرىيىنى دەكەن و، ناسك و نىانى و جوانىي ئەم بەدىھاتۇر وانھى لەنار دەبەن!

كە ئەمەم بىنى، لە قۇولايى ناخى خۆمەوە ئازارىنىكى گەلن قورس و لە را دەبەدەرم چەشت و، لە بەرامبەر ئەم كارەساتە ناھەم موارەوە عىشقى مەجازىي ناو سروشتم كەوتە هەلچۈرن و كەفو كۈل و ملنەدان و سەرپىنجى كىرىن! ھىچ چارھىي كېشىم بە دەستەوە نەبو بۆزگاربۇون لەم بارە پەريشانە و دىلداھوھى خۆم جىگە لە سەرداھوھەم لەم ئايىتە پيرۇزە ..

ئەويش بىي و قم:

(بە جوانى بىخۇينەرەوە و لە واتاكانم ورد بەرەوە).

منىش رۇشتمە ناو روانىنگا(مرکز إرصاد) سوورەتى نۇور لە ئايىھەتى: (اللَّهُ أَكْبَرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) دا، لەۋى بە دوورىيى ئىمماں روانىمە دوورترىنى چىنە كانى ئايىھەتى "حەسى" و، بە وردىنىي ھەستى ئىمانىش سەبىرى وردىرىن نەھىنى يە كائىم كىرىد..

بىニيم: ھەروەك ئاۋىنە و شۇوشە و ھەموو شتىنگى ساف و بىرقەدار تەنانەت كەف و بلقى سەر دەريا كانىش جوانى يە پەنهان و رەنگاۋەرنگە كەمى "خۇزۇر" دەرددەخەن و، ھەرىيە كەيان چەندىن جۈزى جوانىي حەوت رەنگە كەمى ئەم رووناڭى يە پىشان دەدەن..

هر ووهها و هک به گوئرەی تازه بروونمهوه و جوولانمهوه ئەم ماددانە و بەپى توانا و قابيلىيەتىان و شكالنمهوهى جۇرا او جۇريان، ئەم جوانىيەى "خۇر" يش تازه دەپىتمەوه و بە شىووهەكى رازاوهى سەرنج را كېش جوانىي پەنهان و حەوت رەنگە كەى تىشكى خۇر دەردەخەن..

بە هەمان جۇر، ئەم بەديھاتۇو ناسكۆلە و جوانانەش كە لە جىڭگاي ئاوينەدان و جوانىي خاۋىن و پىرۇزى خواى گەورەي جوان و شكۈمىنديان تىدا دەدرەوشتىمۇ كە ژۇونا كىي ئەزەل و ئەبەد.. ئەم بەديھاتۇوانەش بە هەمان جۇر و بە بىن وەستان ھەر لە ھاتن و بۇيىشتىدان و، بەمەش درەوشانمهوه ئەم جوانىيە ھەميشەيىيەي ناوه جوانە كانى خواى گەورە تازە دەكەنەوه!

كەواتە ئەم جوانىيە درەخشان و ئاشكرايە كە بەسەر رۇخسارى ئەم بۇونەورانمهوه دەپىزىت - لە راستىدا - مولكى خۇيانىيە، بەلگۈ ئامازە بز ئەم جوانىيە خاۋىن و ھەميشەيىيە خواوهندە كەن كە داخوازى خۇيىشاندان و، ئامازە و نىشانە و درەوشانەوهى ئەم جوانىيە پاك و يېڭەر دەن كە دەيەۋىت بە ئاشكرا بىزىت و پىشانى كەسانى ترىش بىزىت.

ئەمە شمان بە بەلگە بەھىز و گومان بېھە كانىيە و بە درېزى لە پىيامە كانى ن سوردا رۇون كردووه تەوه. بۆيە لىزەدا تەنھا ئامازەيە كى كورت بۇ سى دانە لە بەلگە كانى دەكەين:

◆ بەلگەيە كەم:

جوانىي هەناسەوار و سەنەتىنگە كى بىن گومانە لەسەر جوانىي سەنەت و دروستكىردىنى.. ئەم جوانى و ورده كارىي سەنەتەش بەلگەيە لەسەر جوانىي ئەم ناوىشانى سەنەتكارە كەم كە لە سەنەتەوە پەيدا بۇوه.. جوانىي ناوىشانى سەنەتكارى ورده كارىش بەلگەيە لەسەر جوانىي ئەم سەنەتكار كە تايىتە بە سەنەتەوە.. ئەم جوانىي سەفەتەشى بەلگەيە لەسەر جوانىي توانا و لىيەتەنە كانى.. جوانىي توانا و لىيەتەنە كانىشى بەلگەيە لەسەر جوانىي زات و حەقىقتە كەم.

ھەر ووهك ئەم بەلگانە رۇون و ئاشكرا و بەديھىن، بە هەمان جۇر جوانىي ئاشكراي بەديھاتۇو جوانە كانى سەرانسىرى ئەم جىيەنە و ئەم سەنەتە ناوازەيەش كە لە بەديھاتۇو جوانە كاندا دەپىزىت، هەرمۇويان شايەتىي بىن گومان دەدەن لەسەر جوانىي كارە كانى سەنەتكار و كردىگارى شكۈمىنند.. جوانىي ئەم كردارانەشى بىن گومان

بعتگیه له سر جوانیه ئو ناوینیشانانه که سره پر شتی ئو کارانه بان کرد دووه، و اته نه سر جوانی ناوه کانی.. جوانی ناوه کانیش شایه تی يه کی بى گومان له سر جوانی ئو سیفه ته موقعه دده سانه ددهن که سه رچاوه ئو ناو انه.. هروهها جوانی سیفه ته کانیش شایه تیکی بى گومان له سر جوانی کاروباره زاتی يه کانی که سره تا و بنه مای ئو سیفه تانه ن.. هروهها جوانی کاروباره زاتی يه کانی، به جوزینکی ناشکرا و بدیهی، بعلگه و شایه تی بى گومانه له سر جوانی ئو زاته که بکمر و خاوه نی ئو ناو و سیفه تانه يه و، بعلگیه له سر کەمالی خاونی ماهیه ت و جوانی موقده ده سی حقيقة ته کەی.

واه ئو سنه تکاره کرد گاره، جوانی يه کی بى سنوری ئو توی هه يه که شایانی زاتی خاونی ئو بیت، به رادیه که تنهها يه ک سیپری ئو "جوانی" يهی سره جمهی ئم بونمه رانه کی جوان کرد دووه و، تنهها يه ک دره و شانه و شی جوانی به سرانسەری گردوون بخشیوه و بازنه کی هموو بونمه رانی به بريستکانمه کی "جوانی" پوناك کردووه ته و به جوان ترین ئارايش تیش رازاندوویه ته و.

به لئن، هروهک ناگونجی که هیچ ئاسه وار و سنه تیک به بى "کار" دروست بونیت، به همان جزر ئو کارمش ناگونجی که به بى "بکمر" پەيدا بونیت.. هروهها و کەحاله "ناو" يی بى خاوه ناوه بیت، به همان جزر مەحالیش که "سیفه ته کان" به بى "سیفه تدار" (مه سووف) بن. جامادم بونی هەر سنه ت و ئاسه وار تیک به پونی بعلگه بیت له سر "کار" ي بکمری ئو سنه ت و ئاسه واره و، ئو کارمش بعلگه بیت له سر "بکمر" ي خزی و "ناوینیشانه کانی" و ئو "سیفه تانه" ي که ئو ئاسه واره بان بەرھم هیناوه و له سر "ناو" كەشی، ئموا بى گومان کەمال و جوانی هەر سنه ت و ئاسه وار تیک بعلگیه له سر کەمال و جوانی تایه ت بهو کاره و، ئەمەش بعلگیه له سر کەمال و جوانی ئو ناوھی که شایانیه ت و، ئەمەش به چەشنیکی بى گومان و بدیهی و به "علم الیقین" بعلگیه له سر کەمال و جوانی "زات" و "حقيقه ت" به چەشنیک که شایان و گونجاوی زات و حقيقه ت بن.

به همان جزر، ئەم کارابی (فعالیه) يه بەر دەوامەش که لە ناوەندی پەر دە کانی ئم ئاسه واره ناو ازانه و دە بىنرین، هروهک مەحاله که بکمر نکیان نېیت، به همان جزر مەحاله دره و شانه و هی ئەم ناو انمەش، کە نەخشونیگاره کانیان بەم بدیهاتو وانه و دە بىنرین، خاوه ناوینکیان نېیت..

به همان جوز تو انت و رویست و سیفه ته مه زنه کانی تری هاو چه شنیان، که وک به چاو یان بینیت هینده به بین گومانی هستیان پسی ده کهیت، مه حالت به بین "سیفه تدار" (مه سووف) بن.

له بمن ئوه، سمرجه می ناسهوار و بدیهاتووان و دروستکراوانی ناو ئم گه ردونه، به "بوون"ه بین سنوره کانی خویان بملگهی بین گومانن له سمر "بوونی کاره کان"ی بدیهینه ریان و له سمر "بکمر"ی ئوه کارانه و له سمر بوونی ناو و سیفه ته کان و کاروباره زاتی یه کانی ئوه بکره و له سمر پیویستی بوونی زاتی موقعه ددهس و شکومه ندی ئوه.
هر ودها هرچی جوزه جیا جیا کانی که مال و چه شنه ره نگاوره نگ و جوز او جوزه کانی جوانی به سمر بدیهاتووانمه ده بینزین، همموویان بملگهیه کن له پهپری بین گومانیدا و شایه تی یه کی له پهپری راشکاوی شدا ددهن له سمر که مالاتی بین سنور و جوانی یه نه براوه کانی کاره کانی کردگاری شکومه ند و ناوه کانی و سیفه ت و کاروباره کانی و زاتی خاوین و پرورزی، به چه شنیک که شایسته و گونجاوی "خاوینی" و "وجروب" و "بمرزی" و بلندی "ی ئوه زاته موقعه ددهس و خاوینه بیت.
هر وک بملگه شن له سمر جوانی یه کی جوز او جوزه هینده بلند که له سمرجه می گه ردون بمرز و بلندتره.

◆ بملگهی دووههم:

پنج خالتی تیدایه:

● خالتی یه کهم:

سمرجه می پیشموايانی ئه هلى حقیقت - سمره رای جیاوازی مه شرهب و دورویی پیازاه کانیشیان - له ری پشت به ستیان به چیز و که شفه کانیان و، به یه کگرن و یه کدنه نگیش بپیاریان داوه و باوه ریان وایه که: هرچی "جوانی" له بوونه و هراندا همیه، هر همموویان بربین له تنهها یه ک سیبهری تنهها یه ک جوانی خاوینی خواوهندی "واجب الوجود" و، تینکر ابریسکانه و دره و شانه وهی ئوه سیبهره ن له پشت په رده کانه وه.

● خالتی دووههم:

همو بوونه و هر جوانه کان، به شیوهی کاروانی یه ک له دواي یه ک دینه ناو ئم جیهانه و، پاشان به جئی ده هیلن و له ئاسوی نه ماندا ئاوا ده بن. بلام ئوه جوانی یه بمرز و

خاونین و بین نالو گوپه‌ی که به دره‌شانه‌وه و ده‌که‌وتی لهو ناوینانه‌دا خزوی
ده‌ردخات، هر ده‌منیته‌وه و برده‌وامه. ئمهش به‌لگه‌کیه کی بین گومانه لمه‌سر ئوه‌هی که
ئو جوانی به مولکی ئو شنه جوانه فانی بانه نی به و جوانی به که‌ش هی ئو ناوینانه نی به،
بەنکو چه‌ند تیشکیکی جوانی به کی هه‌تاهه‌تایین. به وینه‌ی ئوه‌هی که به‌ردوه‌وامی
جوانی‌ی تیشکی خزور له بلق و گلتوپه کانی ناوی به‌خوردا ده‌بیت به به‌لگه لمه‌سر جوانی‌ی
برده‌وامی ئو خزوره.

● خالی سی‌هم:

هه‌روه‌ک هاتنی نورو له لایه‌ن "نوورانی" و، وجود له لایه‌ن "مموجود" و،
چاکه کاری له لایه‌ن "ده‌له‌مند" و، سه‌خاوه‌ت له "سمره‌وت" و، فیز کردنی زانستیش
له لایه‌ن "زانست" ووه، چه‌ند شتیکی به‌دیهی و ناشکران.. هر به هه‌مان جزور، هاتنی
جوانی و به‌خشینی جوانی‌بیش هر له لایه‌ن "جوان" ووه ده‌بیت و ئمهش وه‌ک ئوهانه‌ی
پیشوو کاریکی به‌دیهی و ناشکرا‌ایه..

جاله‌سر بناغه‌ی ئهم حقيقة‌ته، باوه‌رمان وايه و ده‌شلیین که:

هه‌رجی جزوری "جوانی" به سه‌انسری بعونه‌وه‌انه‌وه ده‌بینزین، همموویان له لایه‌ن
"جوان" یکه‌وه دین که هر گیز جوانی به که‌ی براوه‌وه و کوتایی بونی به، به راده‌یه‌ک
که ئهم بعونه‌وه‌هه‌میشه بگزور و به‌ردوه‌ام نوی بعوانه چ له بزی هه‌مoo بعونه‌وه‌رانی
ناوی‌وه و چ به زمانه کانی ئه‌نخامدانی ئه‌رکی "ناوینه" ئو جوانی به، وه‌سفی ئو جوانه
ده‌کهن و به خاوه‌ن هه‌ستانی ده‌ناسین.

● خالی چواره‌م:

هه‌روه‌ک جهسته پال به "گیان" وه ده‌دادت و به و راگیر ده‌بیت و ژیانی به‌بردا
ده‌کریت.. هه‌روه‌ک وشه به‌پئی "واتا" پرووناکی به‌ده‌ست ده‌هینیت.. هه‌روه‌ک وینه و
شیوه‌پال به "راستی" يه که‌وه ده‌دادت و نرخ و به‌هاکه‌ی لمه‌راستی يوه وه‌رده‌گریت..
ئهم جیهانه بینراوه به‌جهسته و ماددی‌یه‌ش به هه‌مان جزوره؛ جهسته و وشه و وینه‌یه که
پالیان بهو "نواه جوانانه‌ی خواوه‌ند" ووه داوه که له پشت به‌رده‌ی جیهانی غمه‌یه وه
دایزشراون. که‌واهه ئهم جیهانه بهو ناوانه ده‌زی که گه‌رمو گوپه‌ی و ژیان و تینی به‌بردا
ده‌کهن و، جیهان هه‌میشه رووی لمه ناوانه‌یه بؤیه هه‌ردم جوانی و قه‌شنه‌نگی زیاد
ده‌کات!

و اته هه مو جزره کانی جوانی ماددی له جوانی مهعنی و انا کانیانه مو سه رچاوه بیان گرتووه. به لام حقیقته کانی ئه و جوانی بانه پیژنھی "ناوه جوانه کانی خواوه ند"ن و جزره سیبەرینکن بز ئه و ناوانه.

ئم حقیقته ش، به جزوريکی بىن گومان، له پەيامه کانی نوردا چەسپېتراوه.

بەو واتایەی کە هەرچى جزوري رەنگاوارەنگى "جوانى" لە گەردووندا ھەمیه، ھەر ھەموو یان درەوشانه و ئاماڑە جوانی يە كى خاوېنى بىن قسوروی ناما دىبى ئەوتۇن كە بەھۆزى چەند ناوېنکەوە لە پشت پەردە جىهانى غەيمىوھ دەردە كەھویت و دەدرەو شىتەمۆھ. به لام هەروەك زاتى موقەددەسى خواوه ند ھەرگىز لە ھىچ زاتىكى تر ناچىت و سىفەتە خارېن و شىتكۈمىنەدە كانىشى وەك ھى سىفەتى مومكىنات نىن، بە ھەمان جزور جوانى يە خاوېنە كەشى ھەرگىزاو ھەرگىز لە جوانى بۇونەوران و مومكىنات ناچىت. بەلكو جوانى يە كى گەللى بەرز و بىلند و موقەددەس و پەھايە.

بەللى، ئە گەر بەھەشتى رەنگىن، بە ھەموو جوانى و قەشەنگى و نايابى يە كەھوھ، تەنها يەك درەوشانه وە جوانى ئه و خواوه ند بىت و، بىنېنى جوانى خواتى گەورە لە لايىن خەلتكى بەھەشتەمۆھ بۇ ماوهى يەك سەعات، ھەموو جوانى يە كى تەنائەت ئەم بەھەشتە جوان و پەنگىنەشيان لە بىر بىاتەوە، ئەوا بىن گومان ئەم "جوانى" يە ھەمىشە بى يە جوانى يە كى تەبراوه و بىن ھاۋوينە دەبىت!

ئاشىكرايە کە جوانىي ھەرىشىڭ بەپى خودى ئه و شتە دەبىت و لە گەلیدا دەگۈنجىت. ھەروەھا ئاشىكراشە کە ھەزاران جزوري جوانى ھېيە و بە وىنەي جىاوازىي جزره کانى بۇونەوران ئەوانىش جىاجىا و جزراوجزۇر دەبن.

بۇ غۇونە: ئەو جوانى يەي کە چاۋ ھەستى بىن دەكەت ھەرگىز لەو جوانى يە ناچىت كە گۈى ھەستى بىن دەكەت.. ئەو جوانى يە عەقللىي بەي کە ژىرى پەيى بىن دەبات وەك جوانى ئەو خۇراكە نى يە كە دەم دەيچىزىت و پىسى دەزانىت.. ئەو جوانى ياندەش كە "دل" و "گىان" و سەرجمەم ھەستە پۇالتى و پەنھانە کان ھەستى يان پى دەكەن، لەناؤ خۇياندا جىاجىا و جزراوجزۇن بە وىنەي جىاوازىي ئەو ھەست و نەستانە.

ھەروەھا بىز نۇونە: جوانى يە کانى: ئىمان و، حقىقەت و، رۇواناکى و، گول و، گىان و، شىتە و، شەفەقەت و، دادگەری و، دانست و، مىھەرەبانى، جىاجىا و

جوزراوجوزرن.. جا همروهه هممومو يه كيئك له جوزره کانى ئەم جوانى بانه بۇونەنلىق تر جيابىه، جوانىي ناوه جوانه کانى خواوهندى شكتۈمىنەندە خواوهن جوانىيىش - كە جوانىيە كى رەھايىه - بە هەمان جۆز، جياواز و جوزراوجوزرن. هەر لەبەر ئەمەشە كە جوانىيە كى جوانىيە كانى بۇونەنلىق لە يەڭ ناچىن و جوزراوجوزر و جياوازان.

ئەگەر حەز دە كەپت يەڭ درەۋاشانەنەرى جوانىي خواوهندى شكتۈمىنەندە خواوهن جوانى بىيىت كە لەناو ئاۋىنە كانى بۇونەنلىق دەردى كەمۇن، ئەوافرمۇو: بە چاونىيە ئەندىشىمى فراوان سەيرى زەھىرى بىك، دەبىنېت وەك باخچەيە كى بچۈركۈلە كە پېش چاوتدا..

ھەروهە بازانه كە: "رەھمانىيەت" و "رەھيمىيەت" و "دانايى" و "دادگەرى" و دەستەوازە کانى ترى ھاۋچەشىيان، تەنها چەند ئامازە كەن بىز ناوه کانى خواى گەورە و كىردار و سىفەت و كاروبارە شكتۈمىنەندە كانى.

ئۇھەتا سەيرى بۆزىيى زىندهوهران - لە پېشە كىيى هممومۇيانەنەرەن مەرۆف - بىك كە بە پىنكۈپىنى يەكى ناوازە لە پېشە بەردى غەيمىدەرەنە دەكىنىت و.. بۇ خۆت جوانىي "رەھمانىيەت" ئى خواى گەورە ئى تىدا بىيىنە..

ھەروهە سەيرى ژياندىنى دەراساى سەرچەمىي وردىلە و بىچۈرۈش كان بىكە، كە وەك سەلسەبىلى خاوىن لە راستى سەريانەنەرەن بەردىلە و بىچۈرۈش كان بىكە، كە وەك خاوىنلىق و بەلمەزەت ترىن خۇراكىيان بۇ خور دەپتىمۇ، ئىتەر توش بۇ خۆت جوانىي سەرنىچ راکىتىنى "رەھيمىيەت" ئى پەروەردەگارى تىدا بىيىنە..

ھەروهە سەيرى گشت جوزره کانى بۇونەنلىق بىكە و بىيىنە كە چۈن "دانستى خواوهند" وەك كىيىنەكىيى گەورە و بەرەنەنەن حىكىمەتى لىنى كەردىمۇ، بە چەشىنەك كە هەممۇ پېتىنەكى سەدوشە لەخۇز گەرتووە و، هەممۇ وشەيە كىشى سەدان دېپىرى تىدايە و، هەممۇ دېپىرىكىشى هەزار و يەڭ باب و، ھەر باينىكىشى هەزاران كىشى بىچۈرۈش كى تىدايە.. ئىتەر بۇ خۆت جوانىي بىن وينەي "دانايى" ئى خواوهندى تىدا بىيىنە..

ھەروهە سەيرى هەممۇ گەردوون بىكە. ئەھەتە "دادگەرىي خواوهند" هەممۇ بۇونەنلىق خستۇرەتە ئىرەتلىق تەرازۇوي خۆزى و، ھاوسەنگىيى تەن و قەبارە بەرز و نزەمە كان را دەگرىنت و، گۈنچاوى و ھاۋپىزە كىيى ئەوتۇشىيان دەداتى كە گەنگىزىن

بناغه کانی جوانی به و، هممو شتیک له باشتین و جوانترین بارودخدا داده نیست و، مافی ژیان به هممو خواهد ژیانیک ده به خشیت و، حق له شوینی رهای خویدا را ده گریت و، سنور و سراش بز سنورشکاندنی ئهانهش داده نیست که ده ستدیریزی ده کهن.. ئیتر بز خوت لەمانهوه جوانی پەنگینی ئەم "دادگەمری" يە خوابی يە بیبینه..

هروهها سەیری مرۆف بکە؛ ئەوهتا خوای گەورەی پاریز گار میزروی ژیانی پیش روی ئەوی له ھیزی پاریز کار و یاد و بیری ئەمودا - کە ھیندەی دەنکە گەغنىکە - نووسیوه توه و، میزروی ژیانی ئایاندەی هەموو رووهک و درەختىكىشى لە ناوك و تزووە کانياندا ھەلگەر تۇوه و، ئەو ئامېراز و ئامېرانەشى به هەموو زیندەوەرلەك بەخشىوھ كە بز پاریز گاربىي ژیانى يارمەتىي بىدهن. بز غۇونە: سەیرى بالى ھەنگ و چىز ووی پیوه دانە كەھى بکە و بز رەمە بارىكە كانى گولە دەکاوى يە كان و توينكلە رەقە كانى تزووە كان بپوانە و، ئیتر لەمانهوه بز خوت جوانی ناسك و نيانى "پاریز گارى" يە پەروەرد گارانه بیبینه..

ھروهها بز میواندارى يە كانى خواى بەخشىندە و میھەبان بپوانە، كە لە سەر سفرە و خوانى سەرانسەری زەویدا دانراون و.. سەیرى بۇن و بەرامە خۇش و جۈرۈجۈز و، پەنگە جوانە جىاجىاكان و، تام و چىزە بەلمەزەت و جۈرۈجۈزە كانى ئەم خواردەمنى يە بى سنورا نە بکە و، ئىنجا بە وردى سەرنج لە ئامېرە كانى هەموو زیندەوەر ان بىدە كە چۈز لە گەل چىز و لەزەتە كانى ژیانيدا دە گۈنچىن و.. ئیتر بز خوت لەم رئىسمەوھ ئەو جوانى يە شىرىن و ناوازەيەي "پىزلىنان" و "كەرمىيەت" يە پەروەرد گارى بیبینه..

ھروهها سەیرى شىوهى ناوازە و سەرتاپا دانىتى زیندەوەر ان بە تايىھەت مرۆف بکە، كە لە نوتفەي خودى ئەو زیندەوەر ان و بە درەشانهوهى دوو ناوى "الفتاح" و "المصور" دەپشكۈن و دەنه خشىن. ئىنجا سەرنج لە رۇخسارى جوانى گولانى بەھار بىدە كە لەوپەرى سەرنج را كېشاندان و لە چەند تۇونىكى تابلىنى بچوو كەوە دەپشكۈون.. ئیتر بز خوت لەمانهوه جوانىي ئىعجاز بەخشى "فەتاحىيەت" و "مۇصەوپىرييەت" يە خواهەند بیبینه.

جا بە وىنەي ئەم نۇونانەي باس كران، هەموو يە كېنکى ناوه جوانە كانى خواى گەورە جوانى يە كى خاونىن و موقەددەس و تايىھەت بە خۆى ھەمە، بە رادەيمەك كە تەنها يەك

دەرکەوتىن و درەوشانەوەي ئەو جوانى يەي هەركام لە ناوانە جىهانىكى گەورە و كامل جوان دەكەت و ئارايىشت و جوانى بە جۆرە بەدىها تووپە كى بى سنۇر دەمەخشىت. جا هەروەك درەوشانەوەي جوانى يە كېكىل لە ناوانە لە يەك دانە گۈلدە دەيىرىت، بەھارىش بە هەمان جۆر گۈلىكە و، بەھەشىش گۈلىكى تەرە كە چاو نايىنىت. جا نە گەر دەتوانىت سەيرى ھەممو بەھار بىكەيت و بە چاوى ئىمان بەھەشت بىبىنىت، ئەوا فەرمۇ بىروانە و بىبىنە تاڭو بۇ خۆت لە مەوداي مەزىنى "جوانىي سەرمەدى" تى بىگەيت!

خۆ ئە گەر ئەو جوانى يە پەنگىنە لە بەرامبەر جوانىي ئىمان و جوانىي بەندابەتىدا رابىگرىت، ئەوا دەبىت بە جوانلىقىن بەدىها توو لە جوانلىقىن شىۋەدا! بەلام گەر چەپەلىي بى سنۇرى گومرايى و ناشىرىنىي بىزلىكراوى سەرسەختى و مىنەدانىت لە بەرامبەر ئەو جوانى يەمە بە كار ھىنما، ئەوالە ناواھرۇ كەدا دەبىت بە ناشىرىتىن و بىن نرختىن و بىزلىكراوتىن بەدىها توو لە بەردم ھەممو بۇونەوەرە جوان و پەنگىنە كاندا.

● خالىي پىنجەم:

كەسىكى گەورە كە سەدان كارامەبىي و داهىنائى و تايىھەتكارى و كەمالات و لايمەنى جوانىي ھەيە، كۆشكىكى گەورە و ناوازەي بىنات نا تاڭو لەم پىيەمە كارامەبىي و داهىنائى و سەنەتى وردو كەمالات و جوانىي بەنهانە كەي خۆزى بە خەلکى بناسىنىت، ئەمەش بەپىي ئەو دەستۇرەي كە دەلتىت: (ھەممو كارامەبىي يەك خوازىيارى را گەياندنى خۆيەتى و، گىشت سەنەتىكى وردو جوانىش دەيەۋىت كەسانى تر بۇ نرخ شناسى و پىزلىنائى ھان بىدات و، ھەممو كەمال و تايىھەتكارى و جوانى يە كىش دەيانەۋىت و ھولى ئەمە دەدەن كە خۇيان پىش چاوجەن).

بىن گومان هەركەسىك ئەم كۆشك و تەلارە پىر لە موعجيىزە و كارە دەراسىيانە دەبىنىت، يە كىسەر بىرى بۇ لاي وریايى و كارامەبىي وەستاي بەنناو، بۇ لاي داهىنائى و ورده كاربى خاوهە كەي و، جوانى كەمالات و تايىھەتكارى يە كانى ئەو خاوهەن كۆشكە دەپرات. بە رادەيەك كە ئەم تىپامانەي واى لىنى دەكەت تەسىقى ئەم فەزىل و تايىھەتكارى يانە بىكەت و وەك بە چاوى خۆزى بىانىنىت ناوا باوەريان بىن بەھىنىت. چونكە لە بەر خۆيەمە دەلتىت: (كەسىك گەر لە ھەممو رووپە كىيەمە جوان نەبىت و لە ھەممو

کارو بارنیکیدا داهینه نه بینت، هر گیز ناتوانیت سه رچاوه‌ی همه‌مود لایه‌ن و روویه‌کی
ئم کوشکه نوازه‌یه و بنیانه‌ر و به‌دیهینه‌ر و داهینه‌ری - و اته بی چاولنیکمری - ئم
کوشکه بینت. به‌لکو که مالات و جوانی‌یه ممعنه‌وی‌یه کانی ئه و بنیانه‌ره هینده روونن که
ده‌لینی لهم کوشکه‌دا به‌رجسته بروون)!

به‌لئی، گهر که سیلک ئه و کوشکه بی‌بینت، ئاوا ده‌لیت و وا برپیار ده‌دات.

جا هه‌روه‌ک ئم‌مده لهم کوشکه‌دا وایه، به هه‌مان جوز ئه و که‌سەش که سه‌یری جوانی‌یی
ئم جیهانه‌ی گردودون ده‌کات، که پیشانگایه‌کی نوازه و کوشک و ته‌لارنیکی
فراؤان و پر له به‌دیهاتووی سه‌رسووره‌هینه‌ره، بین گومان‌یه کسمر بی‌ری ده‌روات بزو لای
ئه‌وه‌ی که ئم کوشکه‌ی وابم جوانی‌یه ره‌نگینه راز اووه‌تموه ده‌بینت ئاوینه‌یه‌ک بینت بزو
په‌نگدانه‌وه و ده‌رخستنی جوانی و که‌مالی غه‌یری خزوی. به مرجیلک ئه و که‌سە دل و
زیربی تېلک نه چووپیت!

به‌لئی، ماده‌م ئم کوشکه‌ی جیهان هیچ‌ها و وینه‌یه‌کی نی‌یه تا جوانی‌لئی
و هربگیریت و لاسابی بکریت‌وه، ئه‌وا بین گومان به‌دیهینه‌ر و بنیانه‌ره که‌ی هینده جوانی‌یی
شايسه‌ت و شایان‌له زاتی خزوی و ناوه جوانه کانیدا هه‌یه که همه‌مود جیهان جوانی خزویان
لهم و هربگرن. له‌بر ئم‌مده‌شے که ئم جیهانه‌ی به‌پیزی ژووناکی‌یه کانی ئه و جوانی‌یه بنیات
ناوه و به وینه‌ی کتیبیکی ورد و نوازه‌ش نووسراوه‌تموه، تاکو گوزارشت لهم و جوانی‌یه
بکات و ده‌ری بپریت.

◆ به‌لگه‌ی سی‌هم:

سین سه‌رنجی تیدایه.

* سه‌رنجی‌یه کەم:

ئم سه‌رنجه بريتی‌یه لهم و راستی‌یه‌ی که له هەلۇيستى سىن‌ھەمی "وته‌ی سى و
دووھەم" دا به درىزه پىدانىنیکى تابلېنى جوان و هاودەم له گەمل چەندىن به‌لگه‌ی به‌ھىزدا،
باس كراوه. بزویه ئه و درىزه‌یه به‌و پەيامه ناوبراوه دەسپېرىن و، لىرەدا بەم شىوه‌یه‌ی
خواره‌وه تەنها چەند پۇختە ئاماژه‌یه کىيان بۇ دەكەين:

ئىمە که سه‌یرى ئم به‌دیهاتووانه، به تايیه‌ت زىنده‌وهران و پروووه که کانى پىش‌چاومان
دەكەين، دەبىنین: ئارايشتادانىنیکى به‌ردوام و، جوانگىردىنیکى نىسان و، پىكخستىنیکى

وردي ئەوتۇ كە هەرگىز ناخرىتىه ئەستۇرى رېتكەوتهوه، بەسەر ھەموۋياندا زال و فەرمانپۇرلەر. دىارە ئەمەش "ۋىست" و "ئامانج" و "زانست" و "دانست" دەردىخات لەم بەدىھاتۇرانددا..

ھەروەھا كە سەرنج دەدۋىن: سەنعتىكىي وردۇ، دانستىكىي ناسك و، ئارايىشتىكى بەرزو، تەرتىيدانىكىي بەشەفقەت و، دانان و بارودۇخىنلىكى شىرىن لە ھەموۋ شىتىكادا دەبىنلىن، تاكو سەرنجى سەرسوورمان و رەزامەندىيى بىنەران بۇ ئەسەنەتە رابكىيەش. ئەمەش بەرۈنى تىّمان دەگەيىنتى كە "بەدىھەنەر" يىكى ناوازە لە پاشت پەردىي غەيىھەوە ھەيە كە دەيھەۋىت بە دەرخىستى گەلنى داهىنان و كەمالى خۆزى لە ھەموۋ سەنعتە كانىدا، خۆزى بە خاوهەن ھەستان بناسىنېت و لاي ئەمان خۆشەۋىستى بىكەت و بەرھە سەنا و ستايىش كەردىي بىانداتە بەر..

ھەروەھا دەبىنرىت كە ئەو "بەدىھەنەر" بە چاڭكە كاربىي خۆزى بىن ئەمەھى لە حسابى بەدىھاتۇرانىدا بۇۋىت و بە چەشىنلەك كە هەرگىز نەكەيت بەخىتىه ئەستۇرى رېتكەوتهوه، گەلنى جۇرى نىعەمەتە خاونىن و بەلمەزەتە كانى بمو بەدىھاتۇرانە خۆزى دەبەخشىت، تاكو ئەم بەدىھاتۇرە خاوهەن ھەست و نەستانە منەتبار بىكەت و رەزامەندىي و خۆشەۋىستىي لە ئاستىدا دەربېرن..

ھەروەھا مامەلەي ناسىنېنلىكى مەعنەويي گەرمۇگۇر و بە كەرمە دەبىنرىت و، گفتۇرگۇزى كى زمانى حالتىش دەبىسلىت كە خۆشەۋىستى لە نیواندا دەردىخات و، قبۇول و گىراپۇنلىكى مىھەرەبانانەش بۇ دوعاكان ھەست پى دەكەيت.. كە ئەمانەش شەفەقەتىكى يەكچار قبۇول و مىھەرەبانى يەكى گەلنى بەرزا بۇ ھەست و نەستى مەرۆڤ دەردىخەن.

بۇ واتايىھى كە هەرچى پىزلىنلىنى "تىعەمەت بەخشىن" و "لەزەت پى چەشتىن" لە پاشت ئەم خۇناساندىن و خۇ خۆشەۋىست كە دەشەنە ئاشكەر اىمە دەبىنرىن، ھەموۋيان لە وىستى شەفەقەتىكى لەپەرەپەرە سەنەنى و دامەزراوى و، لە حەزى مىھەرەبانى يەكى لەپەرەپەرە ھېز و فراوانى يەوە سەرچاوهيان گەرتۇرۇ..

جا بۇنى ئەم چەشىنە وىستە بەھېز و رەسەنەي شەفەقەت و مىھەرەبانى لەو كەسەدا كە خاوهەنلى دەولەمەندىيى رەھايە و هەرگىز پىۋىستى بە ھېچ شتىكى نى يە، بەلگەيە لەسەر

ئوهی که: "جواني" يه کي ئازهلى و نېبراوه و هەميشەبى لەپەرى "كمال" داھىه كە هەرگىزاو هەرگىز ھېچ شىئىك لە وينەىنى يە.

يە كىئىك لە خواستە كانى ماھىيەتى ئەم جوانى يە سەرمەدى و هەميشەبى يە ئوهى كە لە ئاوينە كاندا خۆى بىيىت و، لە لايەن خاوهەن ھەستانىشەوە بىيىت. ھەروەها حەقىقەتە كەى داخوازى ئوهى كە بەرچاو بکەۋىت. بە رادەيەك كە بۇ مەبەستى بىيىنى خۆى و پىشاندانىشى لە ئاوينە جۆراوجۆرە كاندا، شىئوھى "مېھرەبانى و شەفەقت" ئى لمخۇ گىرتۇوه و، لە ئاوينە خاوهەن ھەستە كانىشدا شىئوھى "چاڭە و نىعەت بەخشىن" ئى وەرگىرتۇوه و، پاشان شىئوھى "خۇ خۇشەویست كىردن" و "خۇناساندن" ئى پىشچاو خستۇوه و، ئىنجا نۇور و ٻۇوناڪىي "جوانكىردن" و "رەزاندنهوه" ئى بە سەرجەمى بۇونەوەران بەخشىوھ.

* سەرنجى دووهەم:

بۇنى عىشقىيە ئىلاھىي گەرمۇ گۇر و خۇشەویستى يە كى پەروەردگارىي بەھىز لاي مرۇقەلەزىمارە بەدەرە كان، بە تايىھەت لە چىنە بەرزە كانياندا، ھەرچەندەش رېيازە كانيان جىاجىا و جۆراوجۆرە، بە ٻۇونى و بەلگەنەویستى ئامازە بۇ "جواني" يە كى بىن وينە دەكەت، بەلكو شايەتى يە كى بىن گومانى لەسەر دەدات.

بەلتى، ئەم چەشە عىشقە داخوازى ئەو جوانى يە و ٻۇوی لىنى يەتى. ھەروەك ئەم جۆرە خۇشەویستى يەش داواكاري ئەو جۆرە جوانى يە. بىگە ئەو حەمد و سەنا گىشتى يە كە ھەموو بۇونەوەران جە زمانى حال و جە زمانى گوفتار دەرى دەپىن، تەنها ٻۇويان لەو جوانى يە ئازهلى يە كەرددۇوه و ٻۇوھ و ئەو بەرز دەبىمۇھ..

تەنانەت ھەرچى جەزبە و شەوق و كىشىك لە سەرانسەر گەرددۇوندا ھەيە و ھەموو راستى يە سەرنج را كىشە كانىش، تېكىرا ئامازەن بۇ راستى يە كى خاوهەن كېش و جازىبەي ئەبەدى و ئەزەلى. ھەروەك خولانەوه و جەمچۈلى تەن و قەبارە بەرز و نىزمە كانىش، كە بە وينەى مورىدىنەكى مەولەوبىي عاشقى ئەوتۇ بۇ بىستى "زىكىر" جەزبەي لىنى ھاتىت ئەنجامى دەدات.. ھەموو ئەمانە، بەرامبەر وەستانىكى عاشقاھەيە ئە دەمى ئەنجامدانى ئەركى سەرشاندا لە بەرامبەر دەركەمۇتى زالى و بەدەستە لاتى "جواني

موقعه ددهس "ی ئهو راستی يه خاوهن کیش و جازیهيموه. وەڭ لای ھەندى عاشق و شەبداي وەڭ شەمىسى تەبرىزى^(۱) دەرددە كەۋىت.

* سەرنجى سىھەم:

ھەموو ليكىزلمارانى "ئەھلى تەحقىق" لەسەر ئەھو كۆك و يەكەنگەن كە: "وجوود" خېر و بۇوناڭى يەكى سەرتاسەرى يە، "عەدەم" يىش شەپ و تارىكى يە كى تەواوهتى يە. ھەروھا پىشمايانى ئەھلى "دل" و "زېرى" لە ئەنجامى توپىزىنمەوە كانىان لەسەر ئەھو يە كىان گرتۇوه كە: ھەموو خېر و چاكە و جوانى و لەزەتىڭ لە "وجرۇد" وە سەريان ھەلداوه و، گشت شەپ و گىرو گرفت و ئازارىنىڭ و تەنانەت گۇناھە كانىش لە "عەدەم" وە پەيدا بۇون.

خۇ ئەگەر دەلىيىت:

چۈن "وجوود" بە سەرچاوهى ھەموو شتە جوانە كان دادەنرۇت، لە كاتىكىدا كە "کوفر" و "خۇپەرسىتى دەرروون" ئى تىدايە؟

وەلام:

ھەرجى "کوفر" ئەوالى بەر ئەھى بىرىتى يە لە ئىنكارى و نەفى كەرنى يە كانى ئىمان ئەوا بە "عەدەم" دادەنرۇت.

"بۇون" ئى "خۇپەرسىتى مىرۇف" يىش لە راستىدا ھەر "عەدەم"، بەلام شىۋەي "وجوود" ئى لەخۇ گرتۇوه! چونكە "خۇپەرسىتى" شتى وەھى بە حەقىقەتى راستەقىنە و واقىعى دەبىنېت و، خۇ لە خۇيىدا مۇنكايەتى يە كى ناپاستەقىنەيە و، ناشزانىت كە خۇى جىگە لە ئاولىنە هيچى تر نى يە.

جا مادەم سەرچاوهى ھەموو جزره كانى جوانى "وجوود" و سەرچاوهى ھەموو جۇرە كانى چەپەلى و ناشىرىنىش ھەر "عەدەم"، ئەوا بىن گومان بەھىزلىرىن و بەرزاپىن و درەخسانلىرىن و دوورترىن "وجوود" لە "عەدەم" وە بىرلىكى يە لە بۇون و وجۇودى خواى

(۱) ناوى شەمسەددىنى كىرى عەلىي كىرى داورو دى تۇرۇزىنى صۈنى يە، بە "شەمىسى تەبرىزى" نازناتى بىلەو بۇوهتەوە و، راپەر و ھاۋىنى مەولا ناجەلالەددىنى بۇمى يە. سالى (۶۴۵) لە دەنیا دەرچۈرۈۋە لە دواى خۇى دىۋانىنىكى شىعرى فارسىي بەجىنى ھېشتووە. بىرانە: ھەدىە العارفىن ۱۲۳/۲ هەروھا: قاموس الأعلام ۴/۲۸۷۷.

گهوره‌ی "واجب الوجود"ی نهزلی و ئبه‌دی و، ئهم "بوون"ش خوازیاری به‌هیزترین و بهرترین و دره‌خشناترین و دوورترین "جوانی"یه له قسسور و ناته‌اوی‌یه. بگره ئه‌و "بوون"ه خزی‌له خویدا ته‌عییر له "جوانی"یه ده کات، ته‌نامه‌ت همر خزی ئه‌و جوانی‌یه. چونکه همروه‌ک "خور" داخوازی "رووناکی"یه کمی دهورانده‌وریته‌ی، "بوون"ی خواهندی "واجب الوجود"یش داخوازی "جوانی"یه کمی همیشه‌بی‌یه که همه‌مو " وجود"ی بین رپوناک بکاتموده!
الحمد لله على نعمته الإيمان.

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ كَسِيْنَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾ (البقرة: ۲۸۶).

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْغَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ (البقرة: ۳۲).

* * *

تیبینی:

نیازمان وابو که نز پله‌ی نوری "حسبی" بنوسریت. به‌لام نیستا له‌بهر چهند هنرکاریک سئ پله‌یان دواخرا.

بیدار کردن‌ده‌یدک:

پهیامه کانی نور له‌بهر ئوه‌ی ته‌فسیری قورئانی پرروزن و پشتیان به بهلگه گیراوه و له قورئانه‌وه هملق‌لاؤن، ئمواه‌ندی دووبات بونه‌وه‌ی پیویستیان له‌بهر دانست و بهرژه‌هندی تیدایه، به وینه‌ی دووبات بونه‌وه ناسکه کانی قورئان که سه‌رتاپا دانست و پیویست و هر گیز خوینه‌ر بیزار ناکه‌ن.

ههروه‌ها له‌بهر ئوه‌ی پهیامه کانی نور بریتین له بهلگه کانی ئموش‌هی ته‌وحیده‌ی که به شهوق و زهوق و بین هیچ بیزاری‌یه‌ک به‌ردواام له‌سهر زمانه کاندا دووبات ده‌بینه‌وه، ئموا دووبات بونه‌وه پیویسته کانی به ناته‌اوی دانانزین و پشت به خوا خوینه‌ر بیزار ناکه‌ن^(۱).

(۱) تیبینی: دانه‌ر لیزه‌دا بایی پیشجه‌می برسیکه‌ی عدره‌بی‌ی بیست و نزهه‌می بین پهراویزه کان هیناوه. که له باره‌ی پله کانی: ﴿حَسْنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾ ووه. تکابه خونش‌ری به‌بیز له شوینی ناوار او له کنیتی (بریسکه کان) دا سه‌بیری بکات. (وهر گنپ)

تیشکی پنجه‌م

نیشانه کانی قیامه‌ت

له کتیبی چاپکراوی "موحکه‌مات" دا که سی سال پیش نیستا (واته سالی ۱۹۱۱) دامان‌ناوه، باسی مدهله کانی: "به‌ریه‌ستی زولقهرنهین" و "بیدنچورج و منچورج" و نیشانه کانی ترسی قیامه‌قان کردوده. و نیستاش بیست مدهله‌مان له باره‌ی ندو با به‌تائده‌و ندان، تاکو بن به تدواو‌که‌ری ندو باسانه. به‌شیک له ره‌شنووسه کانی نهم مدهله‌نش سیازده سال پیش نیستا نووسران، به‌لام لهدبر دواکاری و حجزی هاوری‌یه کی نازیز پاکنووس کرا و برو به "تیشکی پنجه‌م".

بیدار کردن‌ویدک:

باله پیشدا مدهله کانی دوای پیشه کی به که بخونیرئنه‌وه، تاکو خوئینه‌رله ئاماڭىچى پیشه کی به که تى بگات.

بسم الله الرحمن الرحيم

لهم کاته‌ی نیستادا و به مه‌بستی پاراستنی عه‌قیده و باوه‌ری ئیماندارانی عه‌وام‌له و دوودلتی و گومانانه‌ی که رووبه‌رویان ده‌بنه‌وه، سەرنجىتىکى ناسكى نیوان سەرنجىه کانی نهم ئایه‌تە پیروزه‌م نووسى کە دەفرمۇئى: ﴿فَقَدْ جاءَ أَشْرَاطُهَا﴾ (محمد: ۱۷).
جال‌لەر ئەوهی ندو فەرمودە نەبھوی بە پیروزانه‌ی کە هەوالى چەند رووداوىنىکى ئاخىزه‌مان راده گەيمىن، بە وينه‌ی ئایه‌تە "موته‌شاپىيە کان" ئى قورئان گەلىنى واتاي قوول هەلته‌گرن، ئەوا بە وينه‌ی "موحکه‌مات" لېك نادرتنه‌وه و هەممۇ كەسىك ناتوانىت

لیبیان تی بگات، به لکو له وانه "زانایان" له بربی ته فسرو لینکدانوه تئولیان بکدن^(۱). ثمو تئولانه شدوای هاتنه دیبی رووداوه که خمه لکی لیبیان تیده گمن و تنهها له و کاتانه داده به سته کانیان بتووان درده که ویت، به پنی ناوه روز کی تایه تی پیروزی: ﴿وَمَا يَعْلَمُ ثَأْوِيلَةٍ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّأْسُخُونَ فِي الْعِلْمِ﴾ (آل عمران: ۷). جائمه و راستی یانه، که سانی دامه زراوی پرچوو له زانستدا پرونیان ده کنه وه و ده لین: ﴿آمَّا بِهِ كُلُّ مِنْ عِنْدِ رَكْنَاه﴾^(۲).

نهم تیشكى پشجهمه، پیشه کی بهک و بیست و سی مه سله له خزو گرتروه.

پیشه کی بریتی به له پنج خال

● خالی به کدم:

ئیمان و ته کلیف بریتین له: تاقیکردنوه و پیشبر کی بهک له ناوهندی بازنەی ئیختیاری مرؤقدا. کدو اته مه سله نه زه ری و ته ماوی و قوول و ناراشکاوه کانی ئیمان، که پیویستیان به تاقیکردنوه و لئی وردبوونوه همیه، به وینهی شتی به لگه نه ویست هینده پرون و ئاشکرا نابن که همه مو که سیک - بیمه ویت یان نهیه ویت - ته سدیقیان بگات. ئەمەش بتوانوه "ئیمان" ی ئابوبه کر لە "کوفر" ی ئابو جهله جیا بکریمه و، ئیمانداران بمره و "اعلى علیین" بزر بینه و کافرانیش بمره و "أسفل سافلین" ببرۇن و بەر بینه و. چونکه "ته کلیف" هەر گیز بینی "ئیختیار" ناییت. هەر لە بەر ئەم دانسته شە کە بە دە گمن و جار بە جار نهیت موعجیزه کان پیشان نادرین.

(۱) تئولیل له شەر عدا به لینکدانوه و اتای (وشە) دەوتربت به و اتایه کی ترى غەبرى و اتا ناشکرا کەی، بە مەرجى و شە کە ثمو و اتایه تر ھەلبگرت و واتا کەش لە گەل ناوه روز کی قورئان و سونە تدا تبا بینت. مامۆستا نوورسى له تیشكى چواردەھە مە به ستي خزوی له و شە "تئولیل" بتوانیه تیک یان فرمودبەک بەم جزور لینکدە داتنه کە: "دە گو نخن نەمە و اتاي فرمودبەک کە بینت و، يە کېنک بینت لە چەند و اتایه کی مو مکىنى ثمو تایه تە، یان ثمو فرمودبەک. دیاره تئولیل - بدم و اتایه - لە برووی مەنتیق و زانسته و ناتوانی دەست بە رۈويەوە بىزىت، مە گەر کەسیک بتوانیت بىچەسپىتىت کە ثمو و اتایه مەحالە".

بۇوانە پەراوىزى لايپەرە (۶۰۳) ئەم كېتىيە. (وەر گىزى)

(۲) واتە: کەسانى پرچوو له زانستدا، سەبارەت بەو تایدە موتەشاپىيانە دەلین: خواي گەورە چ مە به ستيكى بەم تایه تانە هەمە ئىنمە ئىمانىان بىيەتى، چونکە هەر دوو جزورى تایه تى موحىم و موتەشاپىه - هەر لە لايىن خواي گەورەوە هاتۇن. (وەر گىزى)

پاشان ئەو نیشانانەی قیامەت کە بگوئىخى لەم خانەی تەكلىف و تاقىكىردنەوە يەدا بە چاۋ بىيىزىن، بە وينەى ھەندى لە ئايەتە موتەشايىبە كانى قورئان، تەماوى و ناپاشكار دەبن و تەئىيل ھەلەدە گرن، جىڭە لە نیشانەي "ھەلەتلىنى خۇر لە خۇرئاوا" وە كە نیشانانەي كى ھېنەدە رۇون و بىلگەنەويستە ھەموو خەلکى - بى ئىختىيارى خۇيان - بەرەو ئىمان دەداتەبەر. ھەر لەبەر ئۇوهشە كە لەو كاتەدا دەرگائى تەوبە دادەخرىت و هىچ نرخىك بۇ ئىمان ھېنان و تەوبە كەردىن نامىنىتەوە. چونكە ئەو كاتە كەسىك كە ئىمانىكى وەك ھى "ئەبوبە كر" ئى بىنت لە گەل سەرسەخت تۈرىن كافرى وەك "ئەبوبە جەھەل" لە تەسىق كەردىدا يەكسان دەبن.

تەنانەت ھاتنە خوارەوەي حەزەرتى عيساىش - دروودى لە سەر بىت - و زانىنى ئۇوهى كە حەزەرتى عيساىيە و كەسى تىرى يە، تەنها بە نۇورى درەخشانى ئىمان دەزانزىت و، ھەموو كەسىك ناتوانىت بىناسىتەوە.

بىگە "دەجال" و "سوفيانى" ش^(۱)، كە لەو كەسە تەرسنا كانەن لە گەل نیشانە كانى قیامەتدا پەيدا دەبن، يە كەم جار بە خۇيان نازانى كە "دەجال" و "سوفيانى" ن.

● خالى دووهەم:

ئەو شىتە غەبىي يانەي كە پىغەمبەرى سەرورەريان ﷺ لىنى ئاگادار كراوهەتموھ، يەكسان نىن. چونكە لە ھەندىتكىيان بە شىۋىيە كى رۇون و دوورودىزى ئاگادار كراوهەتموھ و، ھەرگىز خۆى دەست لەم بەشە وەرنادات. كە بىرىتى يە لە قورئانى پىرۇز و فەرمۇودە قودسى يە موحىكەمە كان..

(۱) گەلن فەرمۇودە پىرۇز سەبارەت بە دەجالى مۇسلمانان بىوابىت كراوه كە پىنى دەوتىزت "سوفيانى". وَاھەندىتكىيان لىنى باس دەكەين:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَخْرُجُ رَجُلٌ يَقَالُ لَهُ السَّفِيَانُ فِي عُمَقِ دَمْشَقِ وَعَامَةِ مِنْ يَتَبعُهُ مِنْ كَلْبٍ، فَيُقْتَلُ حَتَّى يَقْرُبَ بَطْوَنَ النَّاسِ وَيَقْتَلُ الصَّبِيَّانَ فَتَحْمِعُ لَهُ قِيسٌ فَيُقْتَلُهَا حَتَّى لَا يَمْتَعَ ذَنْبُ تَلْعَةٍ، وَيَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ فِي الْحَرَةِ فَيُقْتَلُ السَّفِيَانُ، فَيُبَيَّثُ إِلَيْهِ جَنَدًا مِنْ جَنَدِهِ فَيُهَزَّمُهُمْ فَيُسْرُّ مِنْهُمْ إِلَيْهِ السَّفِيَانُ، مَنْ مَعَهُ حَقٌّ إِذَا صَارَ بَيْدَاءَ مِنَ الْأَرْضِ حَسْفٌ هُمْ فَلَا يَنْجُو مِنْهُمْ إِلَّا الْمَخْرُوعُونَ.

أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدِرِكِ ۵۰۰/۴ وَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ الْإِسْنَادُ عَلَى شَرْطِ الشَّيْخِينَ وَلَمْ يَخْرُجْهُ، وَوَاقِفُهُ النَّهْيُ. (كلب: ماء بين الكوفة والشام. يقر: يفتح - لا يمنع ذنب تلعة: لا يخلو منه موضع).

وَأُورَدَ السَّيُوطِيُّ فِي الْأَلَالِ، ۳۸۸/۲ وَالْأَسْفَارِيُّ ۷۵/۲. وَانْظُرْ أَيْضًا إِلَى النَّهَايَةِ لَابْنِ كَثِيرٍ ۲۴/۱-۲۲ وَتَذْكُرَةَ الْقَرْطَبِيِّ ۶۰۹ وَالْإِشَاعَةِ فِي أَشْرَاطِ السَّاعَةِ لِلْبَرْزَخِيِّ ۹۶-۹۵ وَالْفَتاوَىِ الْحَدِيثِيِّ لِلْبَهْتَرِيِّ ۲۷-۳۴ وَالْحاوِيِ لِلْفَتاوَىِ لِلْسَّيُوطِيِّ ۲۱۳/۲ وَمَا بَعْدُهَا. (وَهُرَّگىز - لَهُ چاپَهُ عَمَرَهُ بِيَهُ كَمُوهُ ھِينَاوِيَهُتى).

به شه که‌ی تر به کورتی ناگادار کراوه‌تموه لیبان و، پوونکردنوه و لیدوان و دریزه پندانیان به ئیجتیهادی پنجه‌مبه رَبِّکَ سپیزراوه. و هک ئمه فرمودانه‌ی که له باره‌ی پرووداوه کانی ناینده و پرووداوه گهردوونی به کانوه دهون و له بناغه کانی ئیمان نین. جائهم شتانه پنجه‌مبه رَبِّکَ خزی به شیوازی ته‌شیبیه و نمونه‌هینانوه و به په‌وانیزی خزی و به چه‌شیلک له گمل حیکمه‌تی له کلیفدا بگونخت، پوونیان ده کاتمه‌وه.

پونمونه: جاریکیان له کزوری پنجه‌مبه رَبِّکَ دهنگی زرمه‌یهک بیسترا. پنجه‌مبه رَبِّکَ فرموموی: "ئمه دهنگی بردیکه ماوه‌ی حفتا ساله بهره دوزه‌خ تلیر دهیته‌وه، و ایستا گه‌یشته بنکی دوزه‌خ"^(۱). دواى تیپه‌ربونی چهند خوله کیک به سمر ئهم پرووداوه سه‌رنج بزوینه‌دا، يه کیک هاته ناو کزوره که و هموالی به پنجه‌مبه رَبِّکَ گهیاند که: فلاانه مونافیقی ته‌مهن حفتا سال مرد و بهره دوزه‌خ که‌وته پی! ئهم همواله‌ش ته‌ئویلی په‌وانیزی يه به‌رز و بلنده که‌ی فرمایشی پنجه‌مبه رَبِّکَ ده‌رخست.

پوونکردنوه‌یهک: پوانینی "نبووهت" بایه‌خ به پرووداوه جوزئی يه کانی ناینده نادات، له‌وانه‌ی که له ناوه‌ندی "پاستی يه کانی ئیمان" دا نین.

● خالی سی‌هم:

بریتی يه له دوو سه‌رنج:

یه که‌میان:

به‌شیلک له فرمودانه‌ی که له شیوه‌ی ته‌شیبیه و نمونه‌هینانوه‌دا پیاویت کراون، به گونیه‌ی رهوتی رژه‌گار و زهمان له لایه‌ن عموامه کانوه به چهند حدیقە‌تیکی ماددی و هرگیراون. بؤیه ئمه فرمودانه له پیش‌چاوی ئه‌وانداله گمل واقعی حاالت بهک ناگرنوه، هرچنده‌ش دارای راستی يه کی چه‌سپاون.

(۱) روی مسلم في كتاب الرهد، وصفة الجنة والإيمان، عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: (كما مع رسول الله ﷺ أذ سمع وجة (أي سقطة) فقال النبي ﷺ: تدرؤن ما هذا؟ قلنا: الله ورسوله أعلم، قال: هذا حجر رمي به في النار منذ سبعين خريفاً فهو يهوي في النار الآن حتى انتهي إلى قعرها) زاد في رواية: "فسمعت وحشها" (٢١٨٤-٢١٨٥ رقم ٢٨٤٤).

وروی عن جابر رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قدم من سفر، فلما قرب المدينة حاجت ريح شديدة تکاد أن تدفن الراكب، فزعم أن رسول الله ﷺ قال: "بعثت هذه الريح لموت منافق، فلما قدم المدينة فإذا منافق عظيم من المنافقين قد مات". (٤/٢١٤٥ رقم ٢٧٨٢). ورواه أحمد بغير هذا اللفظ (٣٤١/٣، ٣٤٦). وانظر شرح الشفا لعلی القاری (١/٦٩٧). (وهرگیز - له چاپه عمره‌یه که‌مهه هیناوه‌یتی).

بۇ نۇونە: ئەو دوو مەلائىكەتەی كە بە وىنەي ھەلگرانى عەرش ھەندىنکن لە ھەلگرانى گۆزى زەھىرى و لە سەر شىۋەي "گا" و "نەھەنگ" دان و ھەربىو ناوانش ناۋىراون، عەواامە كان بە گایە كى گەورەي راستەقىنە و نەھەنگىكى زەبەلاھى راستى تەسەورىيان كردوون!

دۇرەميان:

ھەندىلەك لە فەرمۇودە كان لە پۇوىز زۇرىي مۇسلمانان لەو ناوجەيدا يان لە پۇوىز بۇنى حكۈومەتى ئىسلامى يان مەلبەندى خەلافەتى ئىسلامى لەو شۇينەدا، ھاتۇوه و پىوایەت كراوه. كەچى وا گومان براوه كە مەبەست تىايىاندا ھەمۇ مۇسلمانان و سەرانسەرى جىهانى ئىسلامى بىت و، ھەرچەندەش - لە پۇويە كەمە - تايىەتىن كەچى وەك گىشتى و ھەمە كى وەرگىراون.

بۇ نۇونە: لە فەرمۇودەي بىرۈزدا ھاتۇوه كە: "لا تقوم الساعة حتى لا يقال في الأرض: اللہ.. اللہ"^(۱). واتە دورگاى شۇينە كانى زىكىرى خواى گەورە دادەخىرىت و بانگ و قامەت بە تۈركى دەدرىت.

● خالى چوارم:

ھەرۋەك لە بەر چەند دانىست و بەرژوھەندىيەكى زۇر چەند شىتىكى غەبىسى وەك ئەجەل و مەردن پەر دەيان بە سەرا دادراوەتەوە، بە ھەمان جۇر و لە بەر گەلىنى حىكىمەتى زۇر ھاتنى قىامەتىش، كە سەرەمەرگى دنيا و ئەجەل مىرۇف و مەردىنى زىنده وەرانە، پەنهان كراوه و شارراوەتەوە..

چۈنكە ئەگەر ئەجەل و ماواھى مەردىن كاتە كەى دىيارى بىرايە، ئەۋائىو ھاو سەنگىيەي نىوان ترس و ئۆمىد (الخوف والرجاء) كە لە سەر بىناغەي چەندىن بەرژوھەندى و دانايى دامەز زراوه، لاسەنگ دەبىرو. ئەو كاتەش نىوهى تەمنى بە بىن ئاگايىيەكى سەرتاسەرى بە سەر دەچىوو، لە نىوه كەى تىرىشىدا ترسىيکى يە كچار ساماناكى وەك ئەوە پۇوبەپۇرى مىرۇف دەببۇوه و كە ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ بەرھەر پەتى قەنارە بىدرىتە بەر.

ئەجەل و سەرەمەرگى دنياش (واتە بەرپابۇنى قىامەت) كىتومت وەك ئەمە وايە. چۈنكە ئەگەر كاتە كەى دىيارى كراو بوايە، ئەۋاسەدە كانى پېشىن و ناۋەر است، مەگەر

(۱) حديث صحيح عن أنس بن مالك رضي الله عنه، رواه مسلم ۱۴۸ وأحمد والترمذى والحاكم ۴۹۴/۴
وقال: هذا حديث صحيح على شرط الشعيبين ولم ينجزه. (وەرگىز - لە چاپە عمرەبى يە كەمە هىنناوېتى)

به کمه و شیوه‌یه کی جوزنی، دهنا بیری دواروژ کاری تئی نهده کردن. به لام سمه‌ده کانی دوایی له ترس و لهرزیکی بمرده و امدا ده‌ژیان و، ئهو کاته‌ش هیچ لمزه‌ت و نرخ و به‌هایه‌ک بژیان نهده‌مایه‌وه و په‌رستشی مروقش که بریتی به له: گویندیله‌ی نو که سه به ئیختیاری خوی له ناوه‌ندی ترس و ئومیددا، هیچ گرنگی و حیکمه‌تیکی تیدا نهده‌ما. پاشان ئه گهر کاتی بمرپابورونی قیامه‌ت دیاری کراو بوایه ئموا به‌شیکی "راستی به‌کانی ئیمان" ده‌بروشته ناو بازنه‌ی شستانی بهدیهی و به‌لگه‌نه‌ویسته‌وه. واته همه‌مو خملکی - بیانویستایه یان نهیانویستایه - ته‌سديقیان ده‌کرد. دیاره ئهو کاته‌ش نهینی ته‌کلیف و حیکمه‌تی ئیمان، که په‌یوه‌ندی یان به‌ویست و ئیختیاری مروق‌وه‌هه‌یه، له شوینی خویدا ده‌ترزا و تینکده‌چوو.

بهم جوزره و له‌به‌ر چه‌ندین به‌رژه‌وندی زوری و هک ئه‌مانه، شستان و کاروباره غمیی به کان په‌نهان کراون و، له ئه‌نجامی ئه‌مه‌شدا مرؤف له همه‌مو خوله کینکدا هه‌روه‌ک چاوه‌بریی مانه‌وه‌ی زیانی ده کات چاوه‌بروانی هاتنی ئه‌جهله که‌شی ده کات و پینکوه بیر له هه‌ردوو کیان ده کاته‌وه و، به گهر مو‌گوری بز ئدم دنيا و ئه‌ودنیاش تیده کوشیت. هه‌روه‌ها و هک له هه‌موو چه‌رخیکدا چاوه‌بروانی بمرپابورونی قیامه‌ت ده کات، گرمانی مانه‌وه‌ی دنیاش لهو چه‌رخه‌دا داده‌نیت. هزو ئه‌مه‌یه که مرؤف ده‌توانیت له ده‌ماوده‌می روانینیدا بز ئاوه‌دانکردنوه‌ی دنيا کار بژیانی هه‌میشه‌یی ئه‌دونیا بکات و له هه‌مان کاتیشدا بز ئاوه‌دانکردنوه‌ی دنيا که‌ی هه‌ول بدادت، و هک بلینی هه‌تاهه‌تایه له دنیادا بزی! پاشان گهر بهانایه و کاتی هاتنی به‌لا و موسیبیت و گیرو گرفته کان بزانایه، ئموا مرؤف له ئه‌نجامی چاوه‌برانکردنی هاتن و دابارینی ئهو به‌لا و موسیبیه‌تاهه‌وه چه‌ندین ئه‌وه‌ندی ئازاری خودی به‌لا و موسیبیه‌تاهه کان ئه‌شکه‌نجه و ئازاری مه‌عنده‌ویی ده‌چه‌شت! بؤیه دانست و می‌هه‌ر بانیی فراوانی خوای گهوره موسیبیت و گیرو گرفته کانی داپزشیوه و سه‌باره‌ت به مرؤف په‌نهانی کردوون و په‌رده‌ی به‌سهردا داونه‌تموه، تاکو مرؤف ئهو جوزره ئازاره مه‌عنده‌ویی به نه‌چیزیت.

جاله‌به‌ر ئه‌وه‌ی زوربه‌ی رودواده گه‌ردوونی به غمیی به کان ئه‌م چه‌شنه حیکمه‌تاهیان تیدا به‌ایه، ئموا پینی هه‌والدان له غهیب داخراوه. ته‌نانه‌ت ئه‌وانه‌ش که به فه‌مانی په‌روردگار هه‌والی لئی ده‌دهن تنه‌ها له شیوه‌ی چمند ئاماژه‌یه کدا و به جوزنکی ته‌ماوی و دوور له راشکاوی و ئاشکرایی رایده گه‌یه‌نن. جگه له "راستی به‌کانی ئیمان" و ئه‌و شستانه‌ی که مایه‌ی ته‌کلیفن. تاکو کهم پیزی و گویندیله‌ی نه‌کردنی

تداوهتی بهرامبر بدم دهستورره خوابی به پروونه دات که ده فرمونت: **﴿فَلَّا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْقَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾** (النمل: ۶۵).

نهانهت ئمو مۇدانەش كە لە تەمورات و تىجىيل و زەببوردارلە بارەي پېغەمبەرى سەرورەمانەوە ﷺ هاتۇن، تا رادەيەك تەماوين و راشكاو نىن. هەر ئەمەش بۇوه بەھۆى ئەوهى كە ھەندى لە شۇنىڭمەتكە ئەۋەپلى ئەۋەپلى ئامازانە بىکەن و لە ئەنجامدا نىعىمەتى ئىممان ھېتىان بەو پېغەمبەرە ئازىزە ﷺ كىسى خۆيان بىدەن.

بەلام ئەو مەسەلانەي كە لە ناوەندى "عەقىدە" و بىرۇباوەرە كانى "ئىممان" دان، ئەوا بەپىنى خواتى حىكىمەتى تە كلىف پەرسىستان بە راگەياندىنىكى ئەمین و پرونى بە كى تداوهتى و راشكاوى بە كى كامىل و دووپات بۇونمۇھە هەيمە. بۆيە قورئانى پىرۇز و راگەيەنەرە ئەمینە كەى ﷺ زۇر بە پرونى و تىز و تەسىلى كاروبارە كانى قىامەتىان پۇون كىردووه تەوه، لە كاتىكدا كە بۇوداوه ئايىنەبىي بە كانى دنيايان بە كورتى و پۇختى باس كىردووه.

● خالى پتنجهم:

ئەو كارە دەراسا و نائاسابىي يانەي كە تايىەتن بە سەردەمى ھەر دوو دەجالە كەمەد (واتە دەجالى مۇسلمانان و دەجالى ھەرە گەمۈرە) ھاودەم لە گەل ناوى ھەر دوو كياندا پېنكەمە پىوایەت كراون. ئەمەش بۇوه بەھۆى ئەوهى كە وا گومان بىرىت و خەلکى و اتى بىگەن كە ئەو بۇوداوه نائاسابىي يانە لە خودى كەسى ئەو دەجالانەوە بۇو دەدەن! ئىتەر لە بەر پەنهانى و نادىيارىي و اتاكان ئەو پىوایەتانە بۇون بە موته شاپىھە.

وەك: گەرانى بە فېرۇ كە و شەمەندە فەر ..

ھەر وەھا وەك ئەوهى كە بەناوبانگە دەلىن: ئەو شەيتانە خزمەتى دەجالى مۇسلمانە كان دەكەت، لە كاتى مردىنى ئەو دەجالەدا لاي "دەيكلى تاش" (۱) ئەستەمبۇول ھاوارىتىك دەكەت كە ھەممۇ خەلکى دەبىيستەن و دەلىت: مەر دووه. واتە مەر دەنە كەى بە "پادىز" و بە چەشىنەكى ھېنە سەرسوورھىن كە تەنانەت شەيتانە كانىشى تىدا سەرسامن، رادە گەيەنرىت.

پاشان ئەو حالەتە تىرسنەك و ئالۇ گۇر و كارپابىي كەردنە سەرسوورھىنەر انەي كە تايىەتن بە حۆكم و رېئىم و حكىومەت و رېكخراوه كانى دەجالە وە، ھاودەم لە گەل

(۱) دەيكلى تاش: شۇنىڭكى شارى نىستەمبۇولە كە ئەو دەمە ئىستەنگاى رادىزى ئەستەمبۇولى تىدا بۇوه. (وەرگىزى)

باسی که سی خوییدا ریوایت کراون، و هک بلیتی پمیوه‌ندی به کی راسته و خویان به خویمه
بیست. بزیه و اتاکانیان شارراوه‌تموه و پنهان بورو.

بتوخونه:

ریوایه‌تیک همه بهم و اتایه‌ی که: ده جال هینده هیز و بهرد و اوامی همه به که مه گهر
تهنها حمزه‌تی عیسا - درودی له سمر بیت - بیکوژنیت دهنا هیچ رینگایه کی ترنی به بزر
کوشتنی^(۱)!

به و اتایه‌ی که: تهنها نایینیکی ئاسمانی به رز که له ناو عیسایی به کاندا پهیدا
ده بیت و شوین پیش راستی به کانی قورئان هله‌لده گربت، ئهو رینیاز و پژیمه درنده و
ترسناکه‌ی ده جال دهرو و خینیت و به تمواوی له ناوی دهبات. و اته تهنها ئهم نایینه
عیسایی به به نازل بونی حمزه‌تی عیسا - درودی له سمر بیت - ئهو رینیازه ئیلحادی به
به یه کجاهه کی له ناو دهبات. دهنا خودی که سی ده جال ده تو ازیت به میکرۇ بیک یان به
نه خوشی به کی ناسایی و هک هلامت بکوژنیت و له ناو ببریت.

پاشان به شیک له لینکدانه و حوكم و بپیاری همندی له راوی به کان، که هی
ئیجتیهادی خویانه و ده گونجی هله‌ی تیدا بکەن، له گەل دەقى فەرمودە کاندا تېکەل
بۇون، ئیز وا گومان دەبریت کە ئهو بۆچۈونانه بەشیک بن له فەرمودە کە. دیاره ئهو
کاتەش و اتاکه ده شارریته و پنهان دەبیت. چونکە دەرناکە و بیت کە فەرمودە کە
له گەل واقیعی حالتا يە کاویه کە دەر بچىت. بزیه دەرواتە ناوەندی حوكى
موته شاپىھە و.

پاشان جاران که سی مەعنەویي جەماعەت و کۆمەل و هک ئىستالە بەر چاوى خەلکىدا
پوون نەبوو، چونکە بىرى تاکە کەسی و بايدى خەدان به کەسی تاڭ زال و دەمىز است بۇوە.
بويه ئالو گۈزە گەورە کانی کۆمەلگا و سيفەتە مەزىنە کانی کۆمەل دراونەتە پال ئەم و
کەسانەتی کە سەرۋە کایه تى ئهو کۆمەل آنە دەکەن. ئا لىزەوە به کە شىۋەتى ئهو سەرۋە کانە
بە جۈزىکى سەرسووبەھىنى ئەوتۇ باس كراوه کە چەندىن سيفەتى ھەممە کى و دەراسا و
جەستەتی گەورە و كەتەتى سەدھىنەتى خویان گەورەتە و هیز و توانستى دەراسايان
بیت، تاکولە گەل ئهو ئالو گۈزە گەنگانەدا بگۈچىت! لە کاتىنکدا کە ئەم شىۋە كىشانە
ھەر گىز لە گەل واقىعا دەك ناگرتىته و. بويه ئهو ریوایتە به موته شاپىھە دادەنریت.

(۱) سەپىرى پەراوىزى مەسىلەتى سىازدەھەم بىكە. (وەرگىز)

پاشان هرچه نده جیاوازی له نیوان سیفهت و حالته کانی هردوو ده جالدا ههیه، که چی هندی جار ئاللوزی له روایه تانه دا روو ده دات که به شیوه‌یه کی ره‌ها باسی ئه و ده جالانه ده کهن. ئیتر له ئەنجامدا و اده زانزیت که ئەمیان خودی ئموی تریانه. ننجا حالته کانی "مه‌هدیي گموره" له گھن هی مهدییه کانی پیش خزوی له و روایه تانه دا يه کاویه ک ده رناچن که ئاماژه‌یان بۆ ده کهن. بۆیه ئه و روایه تانه حوكمی موته شایه‌یان ده بیت.

ئیمامی عەلی - خوای لئی رازی بیت - تنهها باسی ده جالی موسلمانان ده کات.
پیشە کی يه که تهواو بوو.. وادهست به مەسەله کان ده کهین.

* * *

وابه چاودیزی و پشتیوانی خوای گموره، له نیوان سەدان فۇونەدا کە بەلگەن له سەر رووداوه غەبىي يەکان، لەم کاتەی ئىستادا به پۇختى بىست و سى دانە له و مەسەلەنە بروون دە كرىنەوە كە مولىیدان بە نيازى تىنگداني بىرۇباوەرى عەوامى موسلمانان بلاويان دە كەنەوە. بەلام ئەوان سەريان لە بەرد داوه، چونكە دەرخستى بىرسكەيە كى ئىعجازى نەبەوي لە هەمۇو بە كىڭى ئەمەسەلانداو، پىشاندان و چەسپاندىنى تەۋىيلە راستەقىنە كانيان - پىشت بە خوا - دەبىت بە ھۆكاريتكى بەھىز و گرنگ بۆ پشتىگىرىي بىرۇباوەرى عەوامە كان و جىنگىر بۇون و دامەزراىندى ئىمانە كەيان. ئەمە ئومىد و تکاي منه لە مىھەربانىي پەروەردگارى بەسۈز و مىھەربانى. هەر وەك لىنى دەلاتىمۇوه كە بە لىنخۇش بۇونە فراوانە كەى خزوی سەرجەمى هەلە و گوناھە كانم بېۋشىت.

إله سبيع محىب.

مهقامی دووههم مهسهله کانی تیشكی پشجهم

بسم الله الرحمن الرحيم

□ مهسهله‌ی یه‌کده:

له باره‌ی "سوفیانی" یه‌وه - که یه‌کیکه له که‌سانی ئاخرزه‌مان - هاتووه که: دهستی کون دهیبت.

یه‌کیک له ته‌ئویله‌کانی ئهمه - والله أعلم - ئوه‌یه که:
 له‌به‌ر زوریی نیسراف کردنی ئه‌هو سوفیانی یه‌له هه‌زه‌بی و گالت‌هه‌و‌گه‌پ و لـه‌هـوودـا،
 مالـ و سامـانـی له دهـستـدا نـامـینـیـت و له دهـستـیـهـو بهـرهـو نـیـسـرـاف دـهـروـاتـ! لـهـ پـهـنـدـهـ کـانـدـا
 وـتـراـوهـ: "فـلـانـ منـخـرـقـ الـكـفـ". وـاتـهـ: (فـلـانـهـ کـمـسـ دـهـستـیـ کـونـهـ). بـهـ وـاتـایـ ئـهـوـهـ کـهـ
 هـلـهـ خـمـرـجـ وـ نـیـسـرـافـکـارـهـ. جـالـهـ بـهـ رـئـهـوـهـ کـیـ زـورـ وـ تـهـمـاعـینـکـیـ خـوـسـهـپـیـنـیـانـ تـیدـاـ
 دـهـوـرـوـزـنـیـنـیـتـ وـ، لـهـ لـایـنـهـ لـاوـازـهـیـانـهـوـ بـزـ ئـاماـجـهـ کـانـیـ خـوـیـ بـهـ کـارـیـانـ دـهـنـیـنـیـتـ.
 فـرمـوـودـهـ پـیـرـوـزـهـ کـهـ بـزـ ئـهـمـهـیـ سـهـرـهـوـ بـیـدارـمـانـ دـهـ کـاتـهـوـهـ وـ پـیـمانـ رـادـهـ گـهـیـهـنـیـتـ کـهـ
 مـرـؤـفـیـ هـلـهـ خـمـرـجـ دـهـیـبـیـتـ بـهـ "دـیـلـ"یـ ئـهـوـ سـوـفـیـانـیـ یـهـ وـ لـهـ تـاوـالـیـیـ دـهـلـاـیـتـهـوـهـ وـ لـهـ
 بـهـرـدـهـ مـیدـاـ خـوـیـ زـهـلـیـلـ وـ رـسـواـ دـهـ کـاتـ.

□ مهسهله‌ی دووههم:

هـهـوـهـاـ هـاتـوـوهـ کـهـ: یـهـکـیـکـ لهـ کـهـسـهـ تـرـسـنـاـکـهـ کـانـیـ ئـاخـرـ زـهـمانـ کـاتـنـیـ یـهـ بـهـیـانـیـ لهـ خـهـوـ
 هـهـلـهـسـیـنـیـتـ لـهـ نـاوـچـاوـیدـاـ دـهـنـوـسـرـیـتـ: "هـذـاـ کـافـرـ"!^(۱).

(۱) قال الرسول ﷺ في حديث صحيح: "... وَإِن الدِّجَالَ مُسَوْحٌ لِعَيْنِ الْيَسْرَى، عَلَيْهَا ظُفْرَةٌ غَلِيلَةٌ، مُكَوَّبٌ عَيْنِهِ كَافِرٌ، يَقْرُؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ، كَاتِبٌ وَغَيْرُ كَاتِبٍ..." رواه أحمد والبخاري في الفتن، باب ذكر الدجال، وفي الأنبياء، باب ما ذكر في بني إسرائيل، وكذا رواية أخرى مشابهة في الترجيد، باب قول الله (ولتصنع

تهویلی نهمه - والله أعلم بالصواب - بربتی یه لهوهی که:

نهو "سوفیانی" یه شهپقه‌ی ئەوروپایی بە کان له سەر دەکات و به زۆرەملنی خەلکیش ناچار دەکات له سەری بکەن! بەلام له بەر ئەوهەی بە زۆرەملنی و ھیزى ياسا پییان له سەر دەکات و، شەپقە كەش بە ئىزىنى خوا پىنى ھيدايەت دەگرىتە بەر، چونكە له گەل ئەمۇ سەراندە دەرواتە سوژدەوە، ئەوا كە سېتىك كە حەزى پى نەکات و به ناچارى و زۆرەملنی له سەری كەرايىت، پىنى كافر نايىت.

مہ سہ لہی سی ہم:

هاتووه که: کار به دسته خوشه‌پن و دیکاتوره کانی ئاخرزه‌مان، به تاییهت ده جال، بەھەشت و دۆزخى درۆپەن و ساختمیان هەمە^(۱).

یه کینک له پرووه کانی ته ئویلى ئمه - والعلم عند الله - بريتى يه لهوهى كە:
 ئەمە ئاماڙيە بېز حالتە بەرامبەر يەك و پرووبە پرووه کانى فەرمانگە کانى حکومەت.
 وەك: قوتاچخانى ئامادىيى لە گەل بەندىخانەدا، كە يە كىنگىيان وينىيە كى شىنواوى حزرى و
 غىلىمانە ئەمۇ تىپشىيان جىنى، ئەشكەنچە و بەندىكەرنە.

مہسلہ چوارہم

هاتووه که: له ئاخير زەماندا كەس نامىئىت بلىت: "الله.. الله".

یه کیک له تهؤیله کانی ئمه - ولا یعلم الغیب الاَّ اللَّهُ - بريتی يه لمهه که:
 ئه و ته کیه و خانهقا و شوینی زیکر و قوتاچانه ئایینی يانهی که زیکری: "اللَّهُ.. اللَّهُ..
 اللَّهُ" يان تیدا ده کریت، دهر گا کانیان داده خرین و، له شەعائیره ئىسلامى يه کانی چەشنى
 پانگ و قامەتدا له بريي، ناوی "اللَّهُ" ناوینکى، تر داده نزیت.

دهنا و اتای ریوايەتىكە ئەمە نى يە كە هەممۇ خەلکى بەر دەبنەوە بۆز ناو كوفرى موتلىق. چونكە بە لاي ئىزىزى يەوه ئىنكارى كىرىنى خواي گەورە گەللى لە ئىنكارى كىرىنى گەر دوون دوور و دژوارتەر و، هەر كېز ئىزىزى مىرۇف تۇوشۇۋىنى زۇرىسىدە

على عيني). ورواه مسلم برقم ٢٩٣٤، وكتاباً برقم ٢٩٣٥، وكتاباً برقم ٤٣١٦ وكتاباً في ٤٣١٧، ٤٣١٨ عن حذيفة وابن مسعود معاً. ورواه الترمذى. (وهرّگىز - له چاپه عمره بى يە كەوهە هىنباويەتى) (١) عن أبي هريرة رضي الله عنه، أن رسول الله ﷺ قال: "ألا أحدثكم عن الدجال، ما حدثت به نبي قومك؟ إنه أعور، وإنه يجيء بمثال الجنة والنار. فلما ي يقول إنها الجنة، هي النار. وإن أذركم به كما أذرت به نوح قومك". رواه البخاري في الأنبياء، ومسلم برقم ٢٩٣٦. (وهرّگىز - له چاپه عمره بى يە كەوهە هىنباويەتى)

خه لکبی - چ جای هه موویان - بهم ئینکاری يس، پن قبوروں ناکریت. ته نامه ت
کافره کانیش ئینکاری "بوون" ای خوای گهوره ناکمن، به لکوله باسی سیفه ته
شکومه نده کانیدا پنی ژیری بیان ده ترازیت و هله لدھ خلیسکیت.

ته ثویله کهی تری ئوهیه:

که میک پیش بە رپابونی قیامه ت، گیانی ئیمانداران ده کیشیریت. تاکو سام و
مدترسی پووداوه کانی نه بین و، قیامه ته نهها بە سەر کافراندا بە رپا بیت.

□ مەسەلەی پېتجەم:

هاتووه که: دەجال و کەسانى هاوجەشنى، لە ئاخىزەماندا لافى خوايەتى لى
دەدەن و بە زۇرەملەن خەلکى ناچار دە كەن كە سوئەدان بۇ بېن^(۱).

يە كىڭ لە رپووه کانى تەنۈلى ئەمە - و الله أعلم - ئوهىه كە:

ھەر روھ ئەگەر سەر كەردەيە كى نەزان ئینکارىي بۇونى "پادشا" بکات، ئەواج لە
خۆزى و ج لە كەسانى تردا و ھەرييە كەيان بەپىنى فەرمانپەروا يەتى بە كەي، تەسەورى
جۇزە "پادشا يەتى" يەك دە كات.. بە ھەمان جۇز ئەو كەسانەش كە سەر كەردەيى پېپەروى
سروشت پەرستان و ماددىيە كەن دەگۈزە ئەستۇز، ھەرييە كەيان بەپىنى پلەي خۆزى و لە
ئەندىشىيدا تەسەورى جۇزە "پەروردەگارىتى" يەك دە كات و، ئىستر "دەجال"
رەعىيەتە كەي خۆزى بۇ خزمەتكىرىدىنەن ھىزە كەي دەداتە بەر و ملکەچىي "بەندايەتى" يان بۇ
خۆزى و پەيكەرە کانى بىن دەنۋىنېت. واتە وايان لىنى دە كات كە سەرى خۆزىانى بۇ نەوى
بىكەن!

(۱) عن هشام بن عامر الأنصاري رضي الله عنه، قال رسول الله ﷺ: "إِن رَأَى اللَّهُ مِنْ وَرَائِهِ حَبَّكَ حَبَّكَ، وَإِنْ سَقَوْلَ: أَنَا رِبُّكُمْ، فَمَنْ قَالَ: أَنْتَ رَبِّي، افْتَنِ، وَمَنْ قَالَ: كَذَّبْتَ، رَبِّي اللَّهُ وَعَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَإِلَيْهِ أَنْبِيبٌ، فَلَا يَضُرُّهُ، أَوْ قَالَ: فَلَا فَتْنَةٌ عَلَيْهِ". أخرجـهـ الحـاـكـمـ فيـ الـمـسـتـدـرـكـ ۴/۵۰۸ وـقـالـ: هـذـاـ حـدـيـثـ صـحـيـحـ عـلـىـ شـرـطـ الشـيـخـينـ، وـوـاقـعـهـ الـذـهـبـيـ. وـانـظـرـ كـذـلـكـ: التـهـاـيـةـ اوـ المـلاـحـمـ ۲/۱۲۳، جـمـعـ الفـوـانـدـ ۲/۷۳۷، مـسـنـدـ الفـرـدوـسـ ۲/۲۳۶، مـسـنـدـ اـحـمـدـ ۳/۲۱۱ مـخـتـصـرـ تـذـكـرـةـ الـقـرـطـيـ صـ ۱۴۷ كـنـزـ العـمـالـ ۱/۱۴ نـقـلـاـ عـنـ الـحـاـكـمـ وـ ۱/۱۴ وـ ۲/۳۱۲. وـ فـيـ الـحـدـيـثـ الـذـيـ خـرـجـهـ اـبـنـ أـبـيـ شـيـعـ: "فـاـنـهـ مـنـ يـخـرـجـ يـزـعـمـ أـنـ اللـهـ فـمـنـ آـمـنـ بـهـ وـاتـعـهـ وـصـدـقـهـ فـلـبـسـ يـنـفـعـهـ صـالـحـ مـنـ عـمـلـ سـلـفـ، وـمـنـ كـفـرـ بـهـ وـكـذـبـهـ فـلـبـسـ يـعـاتـبـ بـشـىـعـ مـنـ عـمـلـ سـلـفـ. وـإـنـهـ سـيـظـهـرـ عـلـىـ الـأـرـضـ كـلـهـ، إـلـاـ الـحـرـمـ وـبـيـتـ الـقـدـسـ، وـإـنـ بـخـصـرـ الـمـؤـمـنـينـ فـيـ بـيـتـ الـقـدـسـ". (وـهـ گـيـرـ لـهـ جـاـبـهـ عـدـرـهـ بـيـ كـهـوـهـ هـيـنـاوـيـهـتـىـ)

□ مساله‌ی شده‌م:

هاتووه که: فیتنه‌ی ئاخرزه‌مان هیندە گموره دهیت که هیچ که سیک توانای به سه‌ر خزیدا نامینیت^(۱)، به راده‌یمک که سیازده سده‌یه نمه‌وهی نیسلام - وەک پیغمبر ﷺ فرمانی بین داون - هاردم له گەل پهنا گرتیان به خوای گموره له "سزاى گزپ" له تاو ئو "فیتنه" پهش پهنانیان به خوای گموره گرتووه^(۲)!

ئەئویلینکی ئەمە - والله أعلم بالصواب - بریتی بەله‌وهی کە:

ئەو فیتنه و داوانه دهروونی خەلکی له خشته دەبن و شەيدا او كەمەند كېشى خزیانی دەکەن و، ئیتر خەلکی بە "ویست" و "ئیختیار" ئی خزیان گوناھە کان دەکەن، تەنانەت لەزەتیشیان لىنى وەردەگرن. وەك تىكەلبۇونى ژنان و پیاوان بە رووتى له حەمامە کانى پرووسیادا. چونكە "ئافره‌تان" بە حەز و ئارەزووی خزیان دەکەونە ناو ئەم فیتنەمە، بەھۆزى ئەو مەيلە سروشتىيە کە تىاباندايە بۇ "دەرخستى جوانى بە كەميان" له رې دەترازىن و، ئەو "پیاوان" داش - کە بە سروشت شەيداي جوانىن - له ناستى سەرەرۇپى دەرروونیاندا له دەست و پى دەکەون و بەدەم مەستى و شادمانى يەوه دەکەونە ناو ئەمۇ ئاگەر بلىنسەدارە و تىابدا دەرسووتىن.

بەم جۆرە، فیتنە ئەو رۇڭگارە له رېتى مەلە و شانۇ و شوپىنى سەما و بىدۇھەت و گوناھە گموره کانمە، پەرستن و عىبادەتى "دەرخواز" دەھینىتە كایمەوە و، خەلکى بەھۆنە پەپولە ئەورى ئاگەر بە دەراندەورى ئەو شوپىنەدا دەخولىتەوە و بە سەرسامى يەوه بۇ لایان كېش دەبن.

دەنا گەر بە زۇرمەملەن و ناجار كەردىنکى تەواوه‌تى بىت، ئەمۇ "ئیختیار" له گزپى دا نامینىت و، پاشان گوناھىش له ئارادا نايتى.

□ مساله‌ی حدودم:

هاتووه کە: "سوفیانی" زانایە کى گموره دهیت و بە "زانست" خەلکى له رې دەترازىنیت و زانای زۇرىش شوپىنى دەکەون.

(۱) بروانه: الفتح الكبير ۱/۳۱۵، ۲/۱۸۵، ۳/۹، مختصر تذكرة القرطبي ۱۴۸-۱۵۲ مسند الفردوس ۱/۲۶۶ إسعاف الراغبين - هامش نور الأبصار ص ۱۴۵ نقلًا عن الحاكم، الحاوي للفتاوى ۲/۲۱۷، النهاية او الملاحم ۱/۳۲-۴۸. (وەرگىز - له چاپە عمرەبىي بە كەمەندەن بايدىتى).

(۲) عن أبي هريرة رضي الله عنه: كان رسول الله ﷺ يدعوا: "اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر ومن فتنة المسيح الدجال". صحيح مسلم ۲/۲۰۰، البخاري ۱/۲۱۱، ۲/۱۲۶، ۸/۹۷، ۸/۱۰۰. (وەرگىز - له چاپە عمرەبىي بە كەمەندەن بايدىتى).

یه کیک له تهئویله کانی ئمه - والعلم عند الله - ئوهیه که:
 ئو "سوفیانی" يه به زیره کی و هونه رو زانسته سیاسی يه که خوی ئو پله و پایه يه
 بدهد است ده هینیت، چونکه وک کار بدهد سته کانی تر هز کاره کانی وک: کسوكار و
 تو انا و هوز و عه شرهت و تاز ایه تی و سامانی نی يه تا کو بیگه یه نیت پله ده سه لاتداری،
 بملکو به سلیقه و ژیری خوی ده چیت عه قل و ژیری گلنی کمس له زانیان ملکه ج و
 گونپایه لی خوی ده کات و له خولگه خویدا ده یاخولنیتیه و، ئوانیش فه توای بز
 ده رده کمن. هرو وک گلنی مامؤستای قوتا خانه ش ده کات به پشتگیر و لایه نگری
 خوی و، همولینکی گرمو گور ده دات بز ئوهی که خویندنی دور له ده رسی ناین پدره
 بین برات و بیکات به بیزارینکی پتشنهنگ.

□ مسه لهی هه شتم:

ریواهه کان ده ریده خمن که: فیتنه ترسناکی "ده جال" له ریزی مسلماناندا
 ده بیت، ته نانهت هممو نه ته وی ئیسلام په نیان گرتووه به خوای گمهوره له و فیتنه.
 ته ئویلینکی ئمه - ولا یعلم الغیب إلا الله - ئوهیه که:

ده جالی مسلمانان جیا يه له ده جالی کافره کان^(۱). ته نانهت ههندیک له زانا
 لینکولنره کان، به وینه فرمایشته که ئیمامی عملی - خوای لئی رازی بیت -
 و تورویانه: ده جالی مسلمانه کان: "سوفیانی" يه و له نیوان مسلماناندا سه
 هم لده دات و به فرو فیل و له خشته بردن ده یاخله تینیت. به لام ده جالی گمهوره
 کافره کان غمیری سوفیانی يه.

ده نانه و کسمی که مل بزه بز و زوری رههای ده جالی گمهوره که ج ناکات،
 شه هید ده بیت و.. ئو کسمش که به ناچاره کی و زوره ملی شوینی کمه تووه، به کافر
 دانانزیت. ته نانهت له وانه يه گوناها باریش نهیت.

□ مسه لهی نۆهم:

ریواهه کان شیوهی به سه رهاتی سوفیانی و رووداوه کانی فیتنه ئاخرزه مانیان وا
 کیشاوه که له ده روبه ری "شام" يان له "دور گمی عمره ب" دا روو بدهن.

(۱) بروانه: العرف الوردي في أخبار المهدى للسيوطى، المعاوى للفتاوى ۲۳۴/۲، الفتوحات الإسلامية
 لأحمد زبيه دحلان ۲۹۴ الإشاعة في أشراط الساعة للبرزنجي ۹۵ - ۹۹ مختصر تذكرة القرطبي
 ۱۳۳ الفتاوى الحديثة لابن حجر المتصقى ۳۶. (وهر گیز - له چاپه عمره بی يه کمه هیناویه تی).

تهویلینکی ئەمە - والله أعلم - بريتى يە لەوهى كە:

جاران مەلبەندى خەلافەت لە عىزراق و شام و مەدینەدا بىووه. بۆزىه راوى يە كان - بە ئىجىتىھادى خۇيان - رپوا يە كانيان لېيك داوه تەوه و شىيەت ئەو رووداوانەيان وَا كېشاوه كە لە دەورى مەلبەندى دەولەتى ئىسلامىدا رپو بىدەن، وەك بلىي "خەلافەت" هەر بىو جۇزە بىيىتەوه. ئەوهتا وتۇويانە: لە شامدا.. لە حەلتەبدە.. واتە بە ئىجىتىھادى كەسىي خۇيان ئەو جۇزە ھەوالە پۇخت و كورتەيان درېزە پىداوه كە لە فەرمۇودە كاندا هاتۇن.

□ مەسەلەتى دەھەم:

پىوا يە كان توانى گەورە و دەراساي كەسانى ئاخىزەمانىيان باس كەر دەووه.

تهویلینکى ئەمە - والعلم عند الله - بريتى يە لەوهى كە:

ئەو باسانە "كىنایە"ن لە گەورەبى و مەزنىي ئەو "كەسايەتى يە مەعنەوى يە"ى كە ئەوانە نوينەريان دەبن. وەك ئەوهى كە لە كاتى خۇيدا وينەتى ئەو سەركەر ژاپۆنى يەمىي بەسەر رپوسىادا سەركەوت لە رۇژۇنامە كانداوا كېشىرا كە بىي يە كى لەسەر "زەرىيائى ئارام" و ئەھى تىرىشى لە "قەلائى پۇرت ئارڭىز" دانابۇو! واتە وينەتى گەورەبى يە ترسنا كە كە ئەو "كەسە مەعنەوى" يە لە نوينەرە كەيداولە پەيىكەرە كەتە و زېبەلاھە كانى ئەو نوينەرەدا دەكېشىرت.

سەبارەت بە توانتە لە رادە به دەر و ھېزە دەراسە كەشىان، ئەوالە بهر ئەمە زۇربەي كارە كانيان لە جۇرى "رۇوخاندىن" و "بىزواندىن" ھەوا و ئارەززووھە كان، ئەوا توانىيە كى لە رادە به دەريان پىوھ دەر دەكۈيت! چونكە كارى رۇوخاندىن شىنېكى ئاسانە، ئەوهتا يەك چىلەكە شقارتە دەتوانىت گۈنۈنکى تەواوەتى بىسوونىتىت. بە ھەمان جۇر، ورۇۋەاندىن ھەوا و ئارەززووھە كانىش، لە بەر ئەمە دەر دەنە كان حەزىيان لېيەتى، بە خىزايىي پەرەدە سىنېت و بىلار دەيىتەوه!

□ مەسەلەتى يازدەھەم:

هاتۇوھە كە: لە ئاخىزەماندا بە چىل ڙن يەك سەرىپەرىشىكارييان دەبىت^(۱).

(۱) عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال - عند قرب وفاته - "الأحدنكم حديثاً عن رسول الله ﷺ لا يحمدنكم به أحد عنده بعدي! سمعت رسول الله ﷺ يقول: "لا تقولوا لقوم الساعة - أو قال - إن من أشراط الساعة: أن يرفع العلم، ويظهر الجهل، ويشرب الخمر، ويفسح الزنا، وينذهب الرجال ويقى النساء، حتى

ئەمە - وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ - دوو تەئویلى ھەيە:

يە كەم:

لە وزەمان و رۈزگارەدا مارەپىن و ھاوسمىرى شەرعى كەم دەيىتەوە يىان ھەر نامىنىت، وەك ئەمە لە پۇوسىا پۇوى دا، كەواتە ئەمە پىاوه بەرلايىھى كە خۇزى پەيمەستى يەڭ ئافەرت نە كردووە، دەيىت بە سەرىپەرشتىكاري چىل ئافەرتى بەدبەختى لە رې ترازاو.

دۇوھەم:

كىنایەيە لە تىاچۇونى زۆربەي پىاوان لە جەنگە كانى ئەمە فىتنەيدا و، ھەرۋەھا لەمەش كە زۆربەي لەدىكبۇوان - لەسەر بناغەي دانستىكى خوايسى - مىيىنە دەبن. لەوانەيە ئازادى و سەرەستىي تەواوهتىي ئافەرتان لەمۇ رۈزگارەدا بلىيىسە بە ھەوا و ئارەزووە كانىان بىدات و ئىزىز سروشتى شەھوەتى لەرادەبەدەريان بەسەر ھى مېزدە كانىاندا زال بىيت و، ئەمەش ھۆكاريڭ بىت بۇ ئەمە كە منالە كە شىۋەي ئەمە وەرىگىزت و، ئىزىز بە فەرمانىكى خوايسى مىيىنە گەللى زۆر بىن.

□ مەسەلەي دوازدەھەم:

لە پىوايىتە كاندا ھاتۇوە كە: رۈزى يە كەمى دەجال سالىتكە، دۇوھەمى مانگىزىكە، سىھەمى حەفتەيە كە، چوارمەمى وە كۆ رۈزە كانى تر وايد^(۱). تەئویلى ئەمە - ولا يعلم الغيب إلا الله - دوو تەئویلە:

يە كەم: كىنایە و ئامازىيە لە سەرەلدانى دەجالى گەورە لە بازىنەي جەمسەرى باکور و لەلائى باکورى جىهانوو. چونكە سالىتكى ناوچەي جەمسەرى باکور شەو و رۈزىتكە.

يكون خمسين امرأة قيم واحد". وفي رواية: "يظهر الزنا، ويذهب الرجال ويكثر النساء". رواه البخاري في العلم، باب رفع العلم وظهور الجهل، وفي النكاح باب يقل الرجال ويكثر النساء، وفي الأشربة في فاتحة، وفي المخارقين باب الزكاة. ورواه مسلم برقم ۲۶۷۱ والترمذى. (وەرگىز - لە چاپە عەرەبى يە كەمە هېنارىيەتى)
 (۱) فرمودە لەم بارەبەوە زۆرە، يە كېڭىل لەوانە: "قىلنا يا رسول الله ما لېئە في الأرض؟ قال: أربعون يوماً، يوم كستة، ويوم كشهر، ويوم كجمعة، وسائر أيامكم". صحيح مسلم بشرح النووي ۱۸/۶۶. وأخرجه بساق قریب أبو داود (۴۳۲۱، ۴۳۲۲) والترمذى كلهم من حديث التواب بن سعنان رضى الله عنه. (وەرگىز - لە چاپە عەرەبى يە كەمە هېنارىيەتى).

جا ئەگەر يەكىن لەنۇيە رۈزىنىكى تەواوەتى بە شەمەندە فەر پرووھ و خۆمان بىت، دەبىنېت كە لە ھاويندا يەك مانگى تەواوەتى خۇر ئاوا نايىت. خۇ ئەگەر رۈزىنىكى تر بە ئۆتۈمىيەل نزىك بېتىوھ، حەفتەيەكى تەواو خۇر بە ئاسماھە دەبىنېت. من كاتى كە لەنۇ دىل بۇوم، لە شۇنىيەكى نزىك بەم شۇيە بۇوم.

واتە ئەمە ھەوالىتكى ئىعجاز بە خىشە و رايده گەيەنېت كە دەجالى گەورە لە باکورە دەھەملاپەتىرىدۇ.

تەئوپلى دووهەمى بىرىتى يەلمۇھى كە:

چ دەجالى گەورە و چ دەجالى موسىلمانان سى رۈژ، واتە سى دەور و قۇناغى ئىستىدادى يان ھەمە:

لە رۈژى يەكمىدا، واتە لە ھى قۇناغى يەكمى حكىومەتە كەمەدا، ھىنەدە ئالو گۈز و كارى گەورە ئەنجام دەدات كە بە سى سەد سال ئەنجام نادىرىت.

رۈژى دووهەمى، واتە لە قۇناغى دووهەمەدا، بە ماۋەسى سالىك ھىنەدە كار بەرە دەكات كە بە سى سال جى بەجى نە كەرىت.

رۈژى سى ھەمى، واتە لە قۇناغى سى ھەمەدا، بە ماۋەسى يەك سال ھىنەدە ئالو گۈز ئەنجام دەدات كە بە دە سال ئەنجام نەدرىت.

رۈژى چوارەمى ئاسايى دەبىت. واتە جىڭە لە ھەولى پاراستى بارودۇخە كە خۇزى هەوالى ھېچ كارىكى تر ناكات.

بەم شىوه يە، پىغەمبەرى سەرەتەرمان ﷺ بە رەوانبىزى بەر ز و بى وېنە خۇزى ھەوالى برووداوه كانى ئايىدە بە نەتهوھ كە خۇزى دەدات.

□ مەسەلەي سيازدەھەم:

لە رىوابەتىكى صەھىحدا ھاتووھ كە: حەزرەتى عيسا - دروودى لە سەر بىت - دەجالى گەورە دە كۆزىت^(۱).

(۱) عن جماعة الأنصاري رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: "يقتل ابن مررم الدجال بباب لد". رواه الترمذى ۲۲۴۵ (نَفْعَةُ الْأَحْوَذِي) وقال هذا حديث صحيح. وزاد المباركفوري نسبة لأحمد في المسند والطبراني في الكبير. وكذا الحاكم ۵۲۹/۴ - ۵۳۰ وقال صحيح الإسناد ولم يخرجاه. وقال الذهبي: على شرط البخاري ومسلم. (وهرگىز - لە چاپە عمرەمى بە كەمە ھىنَاوېتى).

ئەمەش - والعلم عند الله - دوو برووی تىدايە:

○ برووی يەكم:

ئەو دەجالەی كە بەو ئىشۇكارە دەراسىيانە خەلکىيان بىن دەخلاقىنىت، پارىزگارى لە خۆى دەكات و لە رېنى بەكارەتىنى سىحر و خەواندى مۇگاتىسى و نامادە كردىنى پۇزە كان و شتاني ھاوجەشىيانە خەلکى گۈزىپايەل و ملکەچى خۆى دەكات..

ئەو دەجالەي كە ئەمە حالىتى، ھېچ كەسىك ناتوانىت يېكۈزىت و بىنازە كەي بىگۈزىت، مەگەر ئەو حەزرەتى عيسىابىي - دروودى لەسەر بىت - كە خاوهەنى موعجىزاتە و هەر خۆى لە خۆيدا موعجىزە و دەراسىاھ و لە ھەموان زىيات خاوهەنى پەيوەندىيە و جىيى رەزامەندىي ھەموانە و زۇربەي خەلکىيىش باوهېيان بە پىغەمبەر اىدەتى يەكەي ھەيدە.

○ برووی دووھەم:

كەسانى پۇزەنلىنى ناو نەصرانى يەكان، بەھۆزى ھىزى تىكەتكۈردى نەصرانىيەتى راستەقىنه لە گەل راستى يەكانى ئىسلامدا، كەسى مەعنەوبىي خودى دەجال - كە بە شىشىرى خودى حەزرەتى عيسىادە كۈزىت - لە واتا و ناوهەزى كىدا دە كۈزۈن و لەناوى دەبەن و قەوارەي گەورە و زەبلاھى ئەو ئىلحاد و ماددىيە تەرسناكەش كە دەجال پىكى دەھىنەت لەناو دەبەن و ئەو كوفر و ئىنكارى يەخوايەتى خواوهەندىش ناھىلەن كە دەجال خەلکى بۇ لا بانگ دەكات.

تەنانەت ئەو رېۋايەتەش كە لە بارەي نازىل بۇونى حەزرەتى عيسا - دروودى لەسەر بىت - و نويزى كردىنى لە پشت سەرى حەزرەتى مەھدى يەھو^(۱) ھاتۇرە، ئامازە بۇ ئەم يەكىڭىتە و بۇ پىشىۋايەتى و زالبۇونى حەقىقەتى قورئان دەكات.

(۱) ئىقىتىدا كەردىنى حەزرەتى عيسى - عليه السلام - بە حەزرەتى مەھدى، فەرمۇودەي صەجبىي زۇرى لەسەرە، بۇغۇونە: عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما، قال: قال رسول الله ﷺ: "لا تزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ظاهرين إلى يوم القيمة، فينزل عيسى، فيقول أمرهم: تعال صل بنا، فيقول: لا، إن بعضكم على بعض أمراء تكوة الله هذه الأمة". رواه مسلم ۱۵۶، ورواية ثانية حول الاقداء في الخماري ۳۴۵/۴ و مسلم ۱۰۵. (وەرگىز - لە چاپە عەرەبى يەكەوە ھىتاۋىيەتى).

□ مهله‌لی چواردهم:

هاتووه که: "جووله که هیزی گهوره‌ی ده جال ده بن و، به ویست و گویز ایه‌تی خویان شوینی ده کهون^(۱)." ده توانین - والله أعلم - بلین:

به شیکی ته‌ئیلی ئهم ریوايه‌ته له رپووسیادا هاته دی. چونکه ئه‌و جووله کانه‌ی که گه‌لی ست‌میان له سه‌ر ده‌ستی حکومه‌تاه کاندا چه‌شتبوو، له پیشاوی توله‌سنه‌ندوه‌له‌و گه‌مل و دوله‌تانه، به زوری له ئەلمانیادا کۆبۈنمه‌وه و، "تروتسکی" ی جووله کەمش ده‌ستیکی بالا‌ی له دامه‌زرا‌ندنی "رېنکخراوی شیوعییت" دا ھەبوو به راده‌یه که گه‌باندیانه سه‌ر کردایه‌تی گشتی و ننجا له پاش "لینین" يش - که هەر خزیان پیمان گه‌باندبوو - خستیانه سه‌ر زکایه‌تی حکومه‌تی رپووسیا و، به جوزینکی سامانکی پرووسیایان وىزان کرد و داهاتی هەزار ساله‌یان بە با دا^(۲)!

ھروه‌ها "جووله که" بەم کاره‌یان دەریانخست که ئه‌وان يە كېكىن لە رېنکخراوە کان و جى بە جى كەرانى كاره‌کانى دەجالى گهورە.

ھروه‌ک ئه‌وان بۇون کە قەواره‌ی حکومه‌تاه کانى تریان خسته لەرزە و گه‌لی گىروگرفت و شلەژاۋى يان تىدا نايەوه.

(۱) عن أنس بن مالك رضي الله عنه، أن النبي ﷺ قال: "يَتَّبِعُ الدِّجَالُ مَنْ يَهُودُ أَصْبَاهُنَّ سَبْعَوْنَ أَلْفًا عَلَيْهِمُ الظِّلَالُ". رواه مسلم ۲۹۴۴ (وفي بعض النسخ أصفهان بالفاء وكلاهما صواب). (وەرگىز - لە چاپە عەرەبى يە كەموه ھىنلەپەتى)

(۲) (ليون تروتسکي): ناوى راستقىنى: (لىف دايدىز فيچ بىزىنلىكىن)، لە ۱۰/۷/۱۸۹۷ زىدالى بىنماليه كى جووتىارى جووله کە لە تۆزى كرانيا له دايىك بۇوه. لە ماركىسى يە دېرىنە کانى رپووسىا يە و بەشدارى چەندىن كۆنگەرە و رېنکخستى لەو رپووه‌وه كەردووه و چەندىن جاريش دوچارى گرتىن و نەفى و دوور خستمەوه بۇوه. سالى ۱۹۰۲ از بە دەم بانگەھىشتى لينىنەوه بىزىش بۆ لەندەن. سالى ۱۹۱۷ بىزىش بىزىش ناو حىزبى بەلشەفيكمە و لە گەللىكىندا پىنكەوە ناودەبران. رېنکخەر و سەر كرده‌ى شۇپاشى ئۆتكۈزۈمى دەرگىزى ۱۹۱۷ ئى رپووسىا يە. لە پىشىدا وەزىرى دەرەوه و دوانى وەزىرى جەنگ بۇوه. لەو ماوەيدا "سوپايى سوور" ئى دامەزرا‌ندووه و سەر كرده‌ى بۇوه، هەر وەك ئەندامى مەكتەبى سىاسى و لېزىنە ئاۋەندىي حىزبىش بۇوه. سالى ۱۹۲۳ از سەر كرده‌ى يە كەم بىزۇوتىمە دىزايەتىي سىتالىنى لە ئەستۇ گرت و، سالى ۱۹۲۷ لە حىزب دەركرا. دوای كوشتنى كوره گهوره‌کەي و كەسانىكى تر لە شوينكە وتۇوانى لە دەرەوه و لات لە لايىن رېنکخراوى پۈلىسى نەھىنى سۈفىيەتەوە، خۇيىشى بۆزى ۲۰/۸/۱۹۴۰ لە مەكسىك كۆزرا. (وەرگىز)

□ مسهله‌ی پازدهه‌م:

ئو رووداونه‌ی "ینجوج و مئجوج" که قورئانی پیرۆز به پختن لیبان ده دویت، فرموده‌ی پیرۆز هندی به دریزی باسیان ده کات. به‌لام ئەم دریزه‌پیدانانه وەک پوخته‌کەی قورئانی پیرۆز له جوزی "موحکم" نین، بەلکو لموانیه به "موته‌شایهات" دابنرین کە تا راده‌یەک پیویستیان به "تمئول" تهنانه‌ت به "تمعیر" يش هەیه. چونکە ئیجتیهادی راوی‌یه کانیان تیکەل بورووه..

جا تمئولیتکی ئەم - ولا يعلم الغیب الا اللہ - بريتى يه لەوهى كە:

"ئەم فرمودانه کینايه و ئاماژەن بۇ ئەوهى كە: هۆزە کانى "مانجۇز و مەغۇل" - ئەوانەی کە قورئانی پیرۆز به زمانی ئاسانى خۆی ناوی "ینجوج و مئجوج" لى ناون - له سەردهم و پۇزگارە کانى داھاتوودا سەرانسەرى جىھان کاول دەکەن، وەك چەندىن جار لە گەل چەند هۆزىتکى چىن و دەوروبەریدا ھېزشىان بۇ سەر ئاسيا و ئوروبا برد و کاوليان كردن و شېرزىيان تىدا نايەوه. تهنانه‌ت تىرۇریست و توقىنەرە بەناوبانگە کانى رېنکخراوه شىوعى يه کانى ئىستا لەوانن.

بەلتىن، بىرى "سوسيالىست" لە شۇرۇشى فەرەنساوه سەرى ھەلداو، بە باڭگەشە كىردى بۇ ئازادى و سەربەستى گەشەى كرد و پەرەي سەند. به‌لام لەبەر ئەوهى ئەم بىرى سوسيالىستە باڭگەشە بۇ رووخاندىنى بەشىك لە موقەددەسات ده کات، ئەوالەم دوايىي بەدا گۇررا بە بەلشەفيهيت. ئىنجا بەلشەفيهەتىش بە مەبەستى پۇوخاندىنى گەلىنى موقەددەسات و رەوشىتى جوانى مروۋاھىتى، تۇرى گەندەللى و خر اپكارىي بلاو كردىوه. بىن گومان ئەو تۇوانەش گۈڑالكى ئەۋاژاوه و تىرۇرانە بەرەم دەھىتنى كە نە سنۇرۇي هيچ شتىك دەزانىن و نە هيچ نرخىنگىشى بىز دادەنلىن. چونكە ئەگەر مىھەربانى و سۇز و پىز و بەزەمىي لە دلى مەرۆف داماللىن، ئەوازىرى و زىرى كى بەسەر جىھەسى مەرۆفدا زال دەبن و خەلکى وەك ئاژاھەلى دېنده و سەگى هارلى دەکەن بە چەشىنى كە ئىتە هيچ زالىيونىتکى توندوبيزى سىاسى چاريان ناکات و داديان نادات.

بەپسترين لەوەرگاي بىرى ئاژاوه چىتى و تىرۇریستان ئەو شۇننەيە كە پېن لە ستەم لىنکراوان و ئەو هۆز و تىرانەشە كە دوورن لە شارستانىنى و حكىومەت و دەولەت و،

له سه ر تالان و برق راهاتوون. ئەم ھەلۇمەر جانەش بە تەواوەتى لە ھۆز و تىرىھ کانى "مانجۇر و مەغۇز" و بەشىنىكى تىرىھ کانى "قەرغىز" دا دىنەدى، كە ھەر ئەواپىش بىوون بەھۆى بىياتانى "بەربەستى چىن" كە چىل بۇزىھ رې درىزە و بە يە كېڭىل لە حەوت شتە سەرسوپرھىنە کانى دىنيا دادەنرىت.

بەم جۆرە، پىغەمبەرى نازدار ﷺ كە پۇختەسى قورئانى پىرۇز لېكىدە داتەمە، ھەوالىنىكى ئىعجاز بەخش و واقىعىي لە بارەوە راڭگىياندى.

□ مەسەلەتى شازدەھەم:

لە باسى كوشتنى دەجالدا لە لايەن حەزرەتى عيساوه - دروودى لە سەر بىت - پىروايەتە كان ئەو دەرەخەن كە "دەجال" جەستە كى يە كىجار گەورە و بەرزى نائاسايى پىوهىھ و تەنانەت لە منارەش بەرزىرە و، جەستە حەزرەتى عيسا - دروودى خواى لە سەر بىت - لەچاۋ ئەمدا گەلنى بچۈر كە^(۱)!

دەپىن يە كېڭىل لە بۇوە كانى تەئوپلى ئەمە - ولا يعلم الغيب الا الله - بەم جۆرە بىت: ئەم واتايە كىنایە و ئامازىھى بىز ئەۋەدى كە ئەو كەسانەتى حەزرەتى عيسا - دروودى لە سەر بىت - بە نۇورى ئىمان دەناسىن و شۇينى دە كەمۇن - كە كۆمەلتى رۇخانى بە موجاھىدە كانىن - لەچاۋ سوپاي زانستى و ماددى (واتە رۇشنىرى و سەربازى) ئى دەجالدا، گەلنى ژمارەيان كەمە.

□ مەسەلەتى حەقدەھەم:

هاتوووه كە: ھەمو دىنيا ھەوالى سەرھەلدىانى دەجال لە ھەمان بۇزى پەيدابۇونىدا دەپىستىت و، چىل بۇزى گەشت بە زەمەيدا دەكتات و، گۈندرىزىنىك (مەركەپىنى نائاسايى) شى ھەمە.

(۱) ورد في كتاب: الإشاعة لأشرطة الساعة ص ۱۸۸ عن أمير المؤمنين علي رضي الله عنه: أن طول الدجال أربعون ذراعاً بالذراع الأول، تغطى حمار أقصى - أي شديد البياض - طول كل أذن من أذنيه ثلاثون ذراعاً، ما بين حافر حماره إلى الحافر الآخر، مسيرة يوم وليلة، تطوى له الأرض منهاً منهاً، يتناول السحاب بيمينه، ويسقط الشمس إلى مغيتها، يخوض البحر إلى كعبه.. "أهـ الحديث بطولة. وانظر النهاية او الملاحم، ۸۰/۲، ۸۲ كنز العمال ۱۴/۳۳۰، مختصر تذكرة القرطبي ۱۴۴، ۱۴۸، جمع الموسوع ۱۰۶۶۲ الدر المشور ۵۰۵ فرض القدير رقم ۴۲۴۹ مجمع الزوائد ۲۴۴ الحساوي للفتاوی ۵۸۸/۲ (وورگىز - لە چابە عەرەبى يە كەمە هىتاۋىيەتى).

ئەم پیوایه تانە، بە مەرجى صەھىچۇ بۇ نىان، چەند تەۋىلىكىان ھەيە كە - وَاللَّهُ أَعْلَم -
برىتىن لەمانە خوارەوە:

ئەم پیوایه تانە بە ھەوا ئىتكى ئىعجاز بە خش رايدە گەيەن كە لە كاتى سەرەتلەنى دەجالدا ھۆكاري كانى "گۆاستەوە" و "ھەوالدان" بە رايدە كە پېش دە كەون كە ھەر چۈددۈنىك لە ھەمان رۈزى چۈددۈنىدالە سەرتاسەرى جىهاندا دەبىستىت و بلاو دەبىتەوە و، دەجاليش بە رادىز ھاوار دەكات و خۇرھەلات و خۇرئاوا گۈييانلى دەبىت و ئەم چۈددۈۋەش لە رۈزىنامە كانىدا بلاو دەبىتەوە و دەخۇرىتەوە.. ھەروەھا مەرۆف دەتوانىت لە ماواھى چىل رۈزىدا گەشتى ھەممو جىهان بىكەت و ھەر حەوت كىشىۋەر و حەفتا حەكۈمەتە كانى دىني بىنىت.

جا ئەم پیوایه تانە ھەوا ئىتكى ئىعجاز بە خش لە بارەي: تەلگراف و تەلەفون و رادىز و فرۇكەوە، بە "دە" سەدە پېش پەيدابۇ نىان، رايدە گەيەن.

پاشان "دەجال" لە جىهاندا بە جۆرە بەرگۈي ناكەۋىت كە "دەجال" بىت، بەلكو بە سيفەتى پادشاو كاربەدەستىكى دىكتاتورى رەھا ناوى دەپوات و .. گەشتە كەشى بەناو زەويىدا بۇ داگىر كەردنى ھەممو شۇينە كانى زەھى نى يە، بەلكو بۇ گومراكىردن و بىئدار كەردنەوە فىتنە و سەرلىنى شىۋاندى خەلکى يە.. مەركەب و گويدىرىئە كەشى يان شەمەندەفرە، كە سەرينكى و يە كىك لە گۈنگەنلىنى سەرچاوهى ئاگىرىنلى و ھەك ھى دۈزەخە و، گۈنگەنلىنى شۇينىكى پە فەرش و پازاوهى و ھەك بەھەشتىكى درۈنەيە و، دۈزەمنى رەوانە سەرە ئاگىرىنلى كەى دەكات و دۈستانىشى لە سەرە كەى تىدا دادەنىت كە بۇ میواندارى ئامادە كراوه. يان ئەم گويدىرىئە و مەركەبەي ئەم توپۇمىلىكى سەير و سەرسوپرھىنەرە. يان فرۇكەمە. يان .. (دەپىن بىن دەنگ ھەم).

□ مەسەلە ئەمەزدەم:

ھاتووه كە: ئەگەر نەتموھ كەم لە سەر "ئىستىقامەت" بىتتەوە ئەمۇ رۈزىنلىكى ھەيە. واتە مۇلتىك و حوكىمدارىي نەتموھ كەم ھەزار سالى تەواو بەردەۋام و فەرمانزەوا دەبىت^(۱)، بە

(۱) وفي سنن أبي داود ۱۲۳ / ۴ (۴۵۰) عن سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال: إن لأرجو أن لا تمحى أمي عند ربها أن يوخرهم نصف يوم، قيل لسعد: وكم نصف ذلك اليوم قال: خمسة سنة. وانظر إلى النهاية أو الملاحم لابن كثير ۱/ ۱۳ والباقى والجواهر للشograni ۲/ ۴۲، ۱۲۷. (وهرگىز - لە چاپە عەرەبى يە كەمە هىنارىيەتى).

بهلگه‌ی ظایمی پیروزی: **﴿فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةً﴾** (السجدة:۵). به‌لام گهر له سه رپنی ئیستیقامه‌ت لا برات ئوانیو رپریزی همه‌یه، و اته نزیکه‌ی پینچ‌سەد سال پاریزگاری دەسەلات و فەرمانزه‌وانیی بە کەمی خۆزی بىت دەکریت.

ئەم رپوایه‌تە - **وَاللَّهُ أَعْلَمْ** - هەوالدان نییە لە بەرپابونی "قیامه‌ت" ، بەملکو رپوایه‌تىكە لە باره‌ی ماوه‌ی سەربرزبى تىسلام و دەستەلاتی خەلافتەمە، كە هەر لە راستى و واقعىشدا وەك موعجىزبى كى غەببى هاتىدە. چونكە دەولەتى عەبیاسى نزیکه‌ی پینچ‌سەد سال تا ئەم کاتەی كە كاربەدستە سیاسى بە كان وا زیان لە رپنی ئیستیقامه‌ت هىنما، ژیا و بەردەوام بۇو. به‌لام نەتەوەتى تىسلام بە هەمموۋانىھە و پاریزگارى ئەم ئیستیقامه‌تەيان كەردى، بويە خەلافتى عوسمانى هات بە هانايانەوە و ئەم دەستەلاتەی تا نزیکەی هەزار و سى سەد سال بەردەوام كەردى. پاشان كاتى كە سیاسەتەدارە عوسمانى بە كان توانى پاریزگارى كەردى ئیستیقامه‌تەيان نەما، ئەوا ئەوانىش پینچ‌سەد سال بە خەلافتە زیان. جا "مردنى خەلافتى عوسمانى" تەسديقى هەوالە ئىعجاز بەخشە كەم فەرمۇودە پېرۇزەتى كەردى.

لەبىر ئەوەتى كە لە چەند پەيامىنىكى تىردا لە باره‌ی ئەم فەرمۇودە پېرۇزەتە دواوين، ئەوالىزەدا بە كورتى باسمان كەردو بە كەمىلىنى دواين.

□ مەسەلەتى نۆزىدەھەم:

چەند هەوالىتكى جياجيا و جزر او جزر لە باره‌ی "حەزرەتى مەھدى" يەوە^(۱) هەيە كە لە ئالى بەيىتە و پەيدابۇنىشى يەكىنکە لە نىشانە كانى قیامەت. تەناھەت بەشىڭ لە زانىيان و ئەھلى و يىلايەت پىيان و اىيە كە مەھدى پىشتەتەتىووه و كاتى بەسەرچوووه. تەئوپىلىنىكى ئەم رپوایه‌تە جياجيا و جزر او جزر لە - **وَاللَّهُ أَعْلَمْ** بالصواب - ئەمەي خوارەوەيە:

(۱) وأحاديث المهدى عند الترمذى، وأبي داود، وأبي ماجة، والحاكم، والطبرانى، وأبي يعلى الموصلى، وأسندها إلى جماعة من الصحابة.. قال الشوكانى في التوضيح: والأحاديث الواردة في المهدى التي أمكن الوقوف عليها منها حمسون حديثاً فيها الصحيح والحسن والضعف المنحر، وهي متواترة بلا شك ولا شبهة، بل يصدق وصف التواتر على ما هو دونها على جميع الإصطلاحات المحررة في الأصول، وأما الآثار عن الصحابة المصرحة بالمهدى فهي كثيرة أيضاً لها حكم الرفع، إذ لا مجال للإحتهاد في مثل ذلك. إهـ (الأذاعية محمد صديق حسن خان ۱۱۳ - ۱۱۴). (وەرگىزى - لە چاپە عمرەبى بە كەمەتەتىاۋىتى).

حوزه‌تی مهدیی گموره گلنی کارمندی و ئەركى زور و جۇراوجۇرى ھەيە. جا
ھروهك لە چەندىن بازنه و جىهانى زۇرى وەك: جىهانى سياست و جىهانى نايىن و
جىهانى دەستەلات و جىهانى جىهاددا گلنی ئىشۇكار رايى دەکات، بە ھەمان جۇر
خەلکانى ھەموو چەرخ و سەردەمەنىكىش لەو كاتانەدا كە نائۇمىدى بالى دەكىشىت بە
سەرياندا، پۇيىستيان بە كەسىكى وەك حوزه‌تى مەھدىيە، تاكو پشتىان بگىرت و
ورەيان بەرز بكتەوه، يان پۇيىستيان بە چاۋەپوان كردنى هاتن و پەيدابۇونىتى تاكولەو
كاتەدا پشتىان بگىرت و فريابان بكمۇت. بۇيە لە ھەموو چەرخ و سەردەمەنىكدا و بە
مېھرەبانى خواى گەورە كەسىكى وەك مەھدى پەيدا بسووھ كە پارىز گارىي
شەريعەتە كەي باپىرى بەرىزى خۆزى كردووھ و سوننەتە خاۋىنە كەي ئەوي زىندۇرۇ
كىردووھتەوھ. بىز نۇونە: مەھدىي عەبىاسى لە جىهانى سياست و دەولەتدا سەرى
ھەلتاداھ و، شىخى گەيلانى^(۱) و "شاھى نەقشبەند"^(۲) و ھەر چوار قوتىھ كان و دوازدە

(۱) شىخ عەبدۇلقادىرى گەيلانى لە سالى (۴۷۰-۴۷۰) كۆچى ھاتۇرۇتە دنياوه و لە نۇوهى حمزه‌تى حەسەنە. بۇ خۇنىدىن بۈشىتۈرۈپ بۇ بەغدا و سەرجمەت زانستە ئىسلامى يە كانى ئەو بىزىزگارە لای زانىيانى پايىبەرزى بەغدا، خۇنىدىووھ. يە كېنكە لە گەورە خزمەتگۇزارانى ئايىنى ئىسلام و، چەندەھا كەمس لە گاور و جوولە كە كان لە خزمەتىدا مۇسلمان بۇون و ھەزار ان مۇسلمانىش لە سەر دەستىدا تۈپەيان كىردووھ و دەستېردارى كىردووھ خراپە كان بۇون. چەندە كېنىڭىلى كە دواى خۆزى بەجىن ھېشىتۈرۈپ وەك (الغبة) و (فتوح الغيب) و (الفتح الربانى). لە سالى (۵۶۱-۵۶۱) دا كۆچى دوايى كىردووھ و لە قوتاخانە كەي خۆزى لە بەغدا نېزراوه. بۇ مەبەستى ناسىنى پايىبەرزى ئەم سەرەتە ناشتا بۇون بە رۈزلى كارىگەرى لە مېزۇووى ئىسلامدا، خۇپىنەرى بەرىز بەوانى ئەو فەسلانە دە كەمكىن كە ماڭىستانى بېزۇونۇسى ھاۋاچەرخ (أبو الحسن الندوى). خوالىنى خۆش بىتت - لە بەرگى يە كەمى: (رجال الفکر والدعوة في الإسلام) دا تۇمارى كىردوون. ھەرەھا كېنىي: (ھەكىدا ظەھىر جىل صلاح الدین وھەكىدا عادت القىدس) نۇوسراوى: (د. ماجد عرسان الکيلانى) بە تايىەت (الفصل الحادى عشر: مدارس الإصلاح والتجديد، المدرسة القدارية). (وەرگىز)

(۲) شاھى نەقشبەند ناوى (مەھەدى كورى مەھەد) و ناسراوه بە (خواجە مەھەد بەھائىدەن) و دامەزىرنەرى (تەرىقەتى نەقشبەندى) يە. لە مانگى موھىپەمى سالى ۷۲۷ لە گۈندى (قەصرى عاريفان) ئىزىكى (بۇخارا) كە پىشى دەوتىتى: (قەصرى هېنلىوان) لە دايىك بۇوه و لە (سەمەرقەند) خۇنىدىووېتى و چەندىن شۇنى تر گەراوه و بەھەمدەنلى دەرس و بەرۋەردە گلنی زاناو پىاواباشى سەرەتە خۆزى بۇوه، پاشان گەراوهتەوھ بۇ بۇخارا و لە تەمنى ھەزەدە سالىدا ژىنى هيئاوه. دوو جارىش حەجى كىردووھ و تاكىتاي ئىيانى لە بۇخارادا ماۋەتەوھ و، ھەر لەمۇنىش (تەرىقەتى نەقشبەندى) دامەزرا نەدووھ. لە بەرۋارى (شەھى دووشەمە ۳/إيەيى يە كەم/۷۹۱-۷۹۱) و لە سەرەتاتى تەمنى حەفتا و چوار سالىدا كۆچى دوايى كىردووھ و لە گۈنە كەي خۆزى (قەصرى عاريفان) بە خاڭ سېئرراوه. چەند بەھەمنىكى دواى خۆزى بەجىن ھېشىتۈرۈپ وەك: (رسالة الواردات)، (الأوراد البهائية)، (حياتنامە)، (دلیل العاشقین). (وەرگىز)

ئیمامه کان و کەسايەتى يە بەرزە کانى ھاوجەشنىان، لە جىهانى ئايىن و ئىماندا پەيدا بۇون و بەشىڭ لە كار و ئەركە کانى "مەھدى" يان جى بەجى كردووھ.. جا لەپەرھاتن و پەيدابۇنى ئەو کەسايەتى يانە و ئەنجامدانى ھەندىڭ لە كارە کانى مەھدى - كە پۇويان لە زىندۇو كردنەوەسى سوننەت و شەرىعەتى پېغەمبەر ﷺ - لە لایەن ئوانەوە، لەپەر ئەوەى كە ھەر ئوانىش مايەى پوانىن و ئاپرلىدانەوەى پېغەمبەر ﷺ بۇون، ئواپىوايەتكانى سەبارەت بە حەزىزەتى "مەھدى" ئىختىلاف و جياوازى يان تىدایە و، ئەم ئىختىلافمىش واى لە ھەندى كەسى ئەھلى حەقىقەت كردووھ كە بلىن: "مەھدى" لە راپوردوودا ھاتۇوھ و كاتى بەسەر چووھ.

بە ھەر حال، پەيامە کانى نۇور ئەم مەسەلە و باپتەيان پۇون كردووھ ئەو، خوينەريان بۇ لاپەوانە دەكەين. بەلام لىزەدا ھېنەدە دەلىن كە: لە سەرانسەری ھەموو دنیادا ھېچ دەستە و كۆمەلتىكى بەرىز و شەرەفمەند نى يە كە بگاتە ئاستى پلە و شەرەفى ئالى بەيت و، ھېچ تىرە و ھۆزىنکى بە كىرىتووپىش نى يە كە بگاتە راپەدى يە كىرىتنى ئالى بەيت و، ھېچ كۆمەل و دەستە يە كى نۇورانىش نى يە كە لە دەستە و كۆمەلتى ئالى بەيت نۇورانى و پۇونا كېت بىت.

بەلىنى، ئەو ئالى بەيىتى كە بە پۆرى حەقىقەتى قورئان و لەو سەرچاوه يەوە گۈوش كراون و، بە نۇورى ئىمان و شەرەفى ئىسلام پۇوناك بۇونەتەوە و، بە پلە کانى كە مالاڭدا سەركەوتۈون و، سەدان پالەوانى بەرزى بىن پىشەيان تىداھەلكەوتۈوھ و، ھەزاران پىشەوا سەركەدەي مەعنەوى يان بۇ پىشەوايەتى ئەم نەتەوە يە پېشىكەش كردووھ.. بىن ھېچ گومانىڭ ئەم ئالى بەيىتە، بە زىندۇو كردنەوە و راڭەياندۇن و جى بەجى كردىنى شەرىعەتى مەھمەدى و حەقىقەتى قورئانى و سوننەتى ئەمەدى، دادگەربى تەمواوەتى پىشەوا ھەرە گەورە و مەھدى يە ھەرە مەزنە كەيان بۇ سەرجەمى دنیا، دەرەخەن.

ئەم كارەش بەلاي ژىرىيەوە تابلىنى پەسەنەدە، جىڭە لەۋەش كە لەپەرى پۇيىستىدایە. تەنانەت يە كىنکە لە خواتى دەستوورە کانى ژيانى كۆمەلائەتى گۈزۈ مەرۆف.

□ مەسەلەي بىستەم:

ھەلھاتنى خۇر لە خۇر ئاواوه و، سەرھەلدانى "دابة الأرض".

سه باره ت به هملهاتنی خوز له خورئاواوه، ئهوا نیشانه يه کي به ديهى و به لگنه ويستى بەرپابونى قيامه ته و، لەبەر ئەم بە ديهى بۇونەشى و اتاکەي گەلى پۇونە پېۋىستى بە تەفسىر و تەئۆيل نى يە. چونكە پۇوداۋىتكى ئاسمانى يە و بە ھۆزىمۇ دەرگاي تەوبە داده خرىت كە كارىنكە پەيوەندىي بە ئىختىارى ژىرىيە و ھەمە. بەلام شتىڭ ھەمە، كە برىتى يە لەمە خوارەوە:

ھۆكاري پوالتىي ئەم خۆرەلەتەنە پىچەوانىيە - و الله أعلم - ئەمە خوارەوە يە: قورئانى پىرۇز - كە وەك ژىرىسى گۈزى زەھى و ايە - كاتى كە لەم سەر زەھى يە هەلده گىرىت، زەھى عەقل و ژىرىسى لەدەست دەدات و بە فەرمانى خواى گەمورە بەر هەسارە يە كى گەرپۇز كى تر دە كەۋىت و لە جىوولانەوە كەيدا پاشە و پاش دە گەرنىتە دواوه و، بە ويستى خواى گەمورە لە خۆرەلەنەوە بىز خۆرئاوا - لە بىرى لە خۆرئاواوه بىز خۆرەلات - دەخولىتەوە و، ئەم كاتەش خۆر لە خۆرئاواوه ھەلدىت.

بەلىنى، كاتىڭ كە هيىزى كېشى قورئانى پىرۇز بچرا، كە دەستاۋىزى مەحكەمى خواوهندە و زەھى بە خۆرەوە و فەرش بە عەرۋەوە دەبەستىت، ئەوا ئەو كاتە جلەوى گۈزى زەھوبيش دەبچرىت و بە چەشىنىكى ھەرەمە كى و سەرلىنى شىۋاوانە دەخولىتەوە و بەھۆزى ھەلگەرانەوەي و بچرانى شىرازەي جەجەۋەتە كەي، "خۆر" لە خۆرئاواوه ھەلدىت.

جىڭ لەمە، فەرمۇودە كە تەئۆيللىكى ترىيشى ھەمە، كە برىتى يە لەمەي: بە فەرمانى تەقدىر كراوى خواى گەمورە، قيامەت لە ئەنجامى بەرىڭ كە وتى زەھى و هەسارە گەرپۇز كە كانەوە بەرپا دەيىت.

سەبارەت بە "دابە الأرضا يشهو، ئەوالە قورئانى پىرۇزدا ئاماڙە يە كى يە كجارت بۇختى بىز كراوه و، گۇفتارىنىكى يە كجارت كورتىش بە زمانى حالتى ئەم باس كراوه. بەلام ئىستا - بە وينەي مەسەلە كانى تر - قەناعەتى تەواوهتى و زانىيارى يە كى دوور و درېز و بىن گومانم لە بارەيەوە نى يە. لە گەل ئەمەشدا - ولا يعلم الغيب الا الله - دەتوانم بلېيم:

ھەروەك خواى گەمورە ئافاتى ئەسپىن و كوللەي بە سەرقەومى فېرۇمۇنداو، بالىندەي "ئەباييل" يىشى بە سەرسوپاكەي ئەبرەھەمەدا زال كرد كە ھاتبۇون كە عبەي پىرۇز

پروخین، به همان جۆر ئەو كەسانەش كە به ويست و ملکەچى و زانين و ئاگاداري خۇيان شوين فيتهى سوفيانى و دەجالە كان دەكۈن و، لە سەريچى و فەساد و سەتم و لە رى ترازاندا بۇ دەچن و، بە هاندەرى ئەو تىرۇر و ئازاوهىي كە يەئجۇوج و مەئجۇوج بلاوى دەكەنمە، بۇ ناو كوفر و ئىلحاد و ناشكورى و وەحشى گەرى و غەدر كارى بەردەبىنە، ئەوانە لەبەر حىكمەتىكى پەروەردگار و بۇ ھېنانە بەرى ژىرىييان، لە زەۋىيە و زىنده وەرنىكىيان بۇ دىتە دەرەوە كە زال دە كەرىت بە سەرياندا و بە تەواوهتى فەروتو نىيان دەكات.

ئەو "دابة" يە - وَاللهُ أعلم - "جوز" (نوع) ، نەك تاك (فرد). چونكە گەرى يەك تاك و يەك دانە زىنده وەرى يەكچار گەورە بىت، ئەوا ناگانە ھەممۇ كەسىك لە ھەممۇ شۇنىنىكدا. كەوانە جوز و تىرەيە كى ترسنا كى زىنده وەرانە و، لەوانەيە وەك ئەمۇ مۇزانەيە وايتى كە تەختەدار دەقرتىنیت و دەيغۇرات، وەك ئەم ئايەتە پېرۆزە ئامازەي بىز دەكات: ﴿إِلَّا دَائِيَةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاتَهُ﴾ (السباء: ١٤). جائەم زىنده وەرش بە وىنەي ئەمۇ مۇزانەي تەختەيە ئىسکى مىزۇف دەقرتىنیت و لە ناوهو كلىزى دەكات و لە ھەممۇ بەشە كانى جەستەي مەرۇقدا، هەر لە دانە كانىيە و تا دەگاتە نىنۇ كە كانى جىنى خۇزى دەكانەوە.

ئەم ئايەتە پېرۆزە ئەو "دابة" يە لە بارەي "ئىمان" ۋە دەخاتە گۇفتار و، ئامازە دەكات بۇ ئەوهەش كە ئىمانداران بەھۆزى بەرە كەتى ئىمانە كەيان و دوورە پەرنىزىيان لە ھەرزەبى و ھەلەخەرجى و ئىسراف و بەدېوشتى، بىز گارىيان دەبىتلىنى.

﴿رَكِنَا لَا تُؤَاخِذنَا إِنْ كَسِيْنَا أُوْ أَخْطَلْنَا﴾.

﴿تَسْبِحَاهُكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَلْتَ أَعْلَمُ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

(پاشاوهی بیست مدهله کهی پتشوو له سی مدهلهی بچوو کدا)

□ مدهلهی يه کەم:

لە پیوايەتە كاندا ناوی "مەسیح" لە حەزرەتى عيسا - دروودى لەسەر بىت - نراوه، كەچى هەمان ناو لە ھەردوو دەجالە كەش نراوه! وەك لەو ئىستىعازەيدا بەرچاو دەكەۋىت كە تىايىدا وتراوه: "من فتنة المسيح الدجال". جا ئایا حىكمەت و تەئىيلى ئەم ناوە چى يە^(۱)؟ وەلام:

حىكمەتى ئەمە - والله أعلم - بىرىتى يە لەمەى خوارەوە:

حەزرەتى عيسا - دروودى لەسەر بىت - بە فەرمانى خواى گەورە ھەندى لەو ئەر كە قورسانەى لەسەر خەملەكى لابرد كە لە شەرىعەتى حەزرەتى موسادا - دروودى لەسەر بىت - ھەبۇو. ھەروك ھەندى شتى وەك "خەمر" ئى حەلائى كە دەرروونە كان حەزىيان لىنى دەكەد. جا "دەجالى گەورە"ش بەھۆى ھاندان و دەمىراستىي شەباتانوھ، ھەمان شت دەكات و، بەشىك لە ئەحکامە كانى شەرىعەتى حەزرەتى عيسا - دروودى لەسەر بىت - لادەبات و ئەم پەيوەندىيانەش لېيك دەترازىنېت كە ژىانى كۆمەلایەتى نەصرانى يە كانى بىن بەرىۋەدەچىت. بەم كارەش رىنگا و بارودۇخ بۇ نانەوھى ئازاوه و تۆقاندىن و ھاتى يەئجۇوج و مەئجۇوج خۇش دەكات.

"سوفيانى"ش، كە دەجالى مۇسلمانانە بە پىلانى دەررونى بە دخواز و يارمەتىي شەيتان، ھەول دەدات كە بەشىك لە ئەحکامە نەمر و ھەميشە بى يە كانى شەرىعەتى مەممەدى - علۇي صاحبها أفضىل الصلاة والسلام - ھەلبىرىت و، لەم بى يەمە پەيوەندى يە ماددى و مەعنەمۇي يە كانى گۈزى مەرۆف لىنىڭدەترازىنېت و پەتى دەرروونە سەرسامە دەمار گىرە كان دەبچەرنېت، تاكو بەرەلا و سەرگەردان بىن. لە ئەنجامى

(۱) (حافظ ابن حجر) ئى عەسقەلاني لە "فتح"دا ۹۴/۱۳ دەفرمۇنت: مامۇستاڭمان كە "مەجدەددىتى شىرازى" ئى خاوهەنى قامووسە، دەگىزىنەمە دەگىزىنەمە كە بەنخاھىز كارى لەمەر ناونانى "دەجال" ئى بەم ناوە لەلا كۆبۈرەتەوە. (وەرگىز)

ئەمە شەوه پەيۇەندى يەنورانى يەكانى چەشنى "پىز" و "خۆشەويىسى" كە خەلکانى ناو كۆملەگای مەرۆف پىنكەوە گۈرى دەدەن، يەك لە دواى يەك ھەلدەوەشىتمەوە، بە زۇرە ملى خەلکى ناچارى ئازادى و سەربەستى يەك دەكتات كە لە راستى و ناواھەرۆ كدا ئىستبداد و دېكتاتۇری يەته، تاڭو دەرروونە سەرگەردان و لە بىرى ترازاواھە كان، لەناو چىڭاۋى ھەوا و ئارەزووە كان و رەھشت پىسىدا، جەنگ و مەملەتنى بىكەن. بەمەش پىنگا لە بەرددەم تۆقاندىنىكى چەپەل و ئازاواھە كى ترسناكى ئەوتۇدا دەكتاتەوە كە لەو كاتەدا مەگەر بە ئىستبدادىنىكى لەپەرى توندو تىزىدا، دەنا بە ھىچ شىتىك ئەو خەلکانە ملکەچ نەكىن.

□ مەسەلەت دووهەم:

پىوايىتە كان چەند كارىنکى دەراسايى ھەردوو دەجالە كە و تواناي زۇر و زەبەندىيان و سام و شىكتۇ و گەورەبى لەرادەبەدەريان باس دەكەن، بە رادەيەك كە ھەندى خەلکى بەدبەخت شىتىك لە "خوايىتى" دەدەنە پال ئەو دەجالانە! بەلى، پىوايىتە كان بەم جۇرە باسىيان كردوون. ئايا ھۆكاري ئەمە چى يە؟ وەلامە كەى - وەعلم عند الله - بەم جۇرەبى:

گەورەبى و دەراسايى كار و ئالىتكۈزۈرە كانىان ھى ئەۋەبى كە زۇرەبى ئەو كارانە خەلکى بەرە كاولكاري و ھەواى دەرروون دەدەنە بەر، ھەر لەبەر ئەۋەبى كە دەتوانن بەپەرى ئاسانى چەند كارىنکى لەرادەبەدەر ئەنجام بىدەن، چونكە - وەك زانيمان - ئەو كارانە ھەمووييان لە جۇرە "تىكدان" و "كاولكاري" ن. تەنانەت ئەۋەش كە لە فەرمۇودەي پېرۇزدا ھاتووه: "يوم كىستە" ئەوە دەگەيەنیت كە: ئەو كارانە دەجالە كان بە ماوهى سالىتكە ئەنجامىان دەدەن، بە ماوهى سى سەد سال ئەنجام نادىن.

چوار ھۆكار و ٻو و بۇ دەركەوتى توانا لەرادەبەدەر كەيان ھەبى:

بە كەمىيان:

بە ناھەقى و درۇ و لە پىنى ئىستىدراجەوە ھەموو ئەو كەرددەوە چاڭ و پىشىكەوتانە دەدەنە پال خۇزىيان كە بەھىزى سوپاي ئازا و نەتەوەي چالاکىوە بەدەست ھېنزاون و، ھە ئەمەشە كە دەبىت بەھۆى ئەۋەي وا بىزانىت "كمىس" ئەوان ھېننەي ھەزار كەمس

به توانا بن. که چی قاعده و دهستور و حقیقت داخوازی ئوهون که هر چاکه و شهره فمهندی و دهستکه و دهستکه و کرده و بکرین کی ئیجایی که داهانی "کۆمەل" بىت به سەر يەك بە يە كى كەسانى ئەو كۆمەلەدا دابەش بکرین و بە هى ئەوان دابىرىن، بەلام كرده و بە خرابپ و سەلبى و تېكدان و زيانه كان بخزىتە ئەستۇرى قسۇر و خرابىي كارى بېرىۋە بردنى سەرۇ كى ئەو كۆمەلە.

بۇ نۇونە:

ئەگەر تېپىكى سوپا ھېرشن بەرنە سەرقەلايمەك و بېگرن، ئەوا شەرفى سەركەوتى و ئەو دەستکەوتانەش كە لەم سەركەوتىدا بەدەستى دەھىتىن ھى ھېزى چە كى ئەوانە، بەلام گەر زيان و كارى سەلبى لەم ھېرشن و ھەلمەتەدا پۇوبىدات ئەوالە ئەستۇرى فەرماندە كەياندایە.

جا بە پېچەوانە ئەم دەستورە بەپەقىي بەيى كە لە سەربناغەي حەق و حقىقەت دامەزراوه، ئەو سەر كەرده ترسنا كانە لە پېنى ئىستىراج و فيل و تەلە كەوه، خۆشەويىسى خەلکانى بىن ئاگا بۇ خۈزىيان بەدەست دەھىتىن، لە كاتىنگدا كە شايابانى ئوهون كە رق و قىنى ھەمو خەلکيان ئاراستە بکرینت. ئەمش بەوهى كە ھەمو چاکە كارى و پېشىكەوتى و كارىنى كى ئىجايى دەدەنە پال خۈزىيان و خرابپ و ھەلە و كارە سەلبى يە كان دەخمنە ئەستۇرى نەتەو ھەزار و كلىزە كەياندە.

ھۇكار و رووپى دوروھەم:

ھەر دوو دەجالە كە بە دىكتاتورييەتىكى رەھا و تۇقادىنىكى سەخت و سەتمىنلىكى چەپەل و توند و تىزىيە كى لەرادەبەدەر، حۆكم و فەرمانى خۈزىيان رايى دەكەن. بۇيە وا دەردە كەۋىت كە خاوهنى توانا يە كى مەزن بىن.

بەلىنى، ئىستىبىدادە كەيان گەلنى سەيرە! بە رادەيەك كە لە ژىز پەرددە "ياسا" دا خۈزىيان لە ويژدان و، موقىددەسات و، تەنانەت جۆرى بەرگ و بۇشاڭى ھەمو كەسىنگدا ھەلە قورتىن!

پىم وايە مۇسلمانان و تور كە كانى چەرخى دوايى كە بانگەشمەيان بۇ "ئازادى" دەكەد، بە هەستى پىش وەخت بەم ئىستىبىدادە بىان زانىبۇو، بۇيە تېريان ئاراستە كەردد و ھېرىشيان كەردد سەر. بەلام بە تەواوەتى خەلەتابۇون و نىشانە كەيان نەپېتىكا. چونكە ھېرىشيان بۇ سەر شوينى شەر و بەرهى پىنگىدادان نەكەد!

ستم و توند و تیزی يه که شیان هینده چهپل و نارمه ايه که به توانی "يەك" دانه کمس "سەد" گوند دەپو خىنن و كەسانى بى تاوان سزا دەدەن و لە شۇنى خۇيان پایاندە گۈزىن و زەلیل و پرسوايان دەکەن.

ھۇڭكار و رېپورى سىھەم:

ھەردوو دەجالە كە ھاو كارىي پىتكخراوه پەنھانە كانى "جوولە كە" بەدەست دەھىن، لەوانەي كە رق و قىيىكى يە كجارت زۇريان لە ئىسلام و نەصرانى يە كانە. ھەروھا پشتگىرىپى رېتكخراوينىكى ترسناكى تر كە لە ژىز پەردەي ئازادىي ئافرەتانا دەكار دەكتا بۇ خۇيان دەستەبەر دەکەن. تەنانەت دەجالىي مۇسلمانان دەتوانىت لېئنە و كۆمىتە كانى ماسۇنى يە كان بىخەلەتىنەت و خۇشەويىسى و پشتگىرى يان بۇ خۇى بەدەست بەھىنەت.. لەبەر ئەمەيە كە وادەزانىت توانييە كى لەرادەبەدەر و گەورەيان بېت.

لە پەيبردن و ورددە كارىي ھەندى ئەولىاي پىاوجا كەمە دەرددە كەمۇنەت كە ئەم دەجالە سوفىيانى يە سەرۋ كایاھتىي دەولەتى ئىسلام دەگرىتە دەست، سەرۋەك و ھېزىرانىڭ بىز حکوومەتە كەيى پەيدا دەكتا كە لەپەرى توانى و كارامەبىي و زېرە كىدا بىت و لە ھەمان كاتىشدا حەز لە خۇزدەر خىستن نەكتا و بايەخ بە ناوبانگ دەركىردىن نەدات.. ھەروھا سەركردەيە كى گشتى بۇ سوپا دەدۇزىتەو كە لەپەرى ئازايەتى و بەتوانابى و تۇندۇتلىي و چالاڭكى بەرددەواما بىت و، لە ھەمان كاتىشدا ھىچ بايەختىك بە ناوبانگ نەدات. ئىز "دەجالىي سوفىيانى" ئەم دوانە بۇ ئامانىجە كەسى يە كانى خۇى ژىربار و ملکەچ دەكتا و، دوورەپەرىزى يان لە رىيا و خۇزدەر خىستن دەقۇزىتەو و ھەممو ئەم و كارە گەورە و مەزنانە دەدادە پال خۇى كە ئەم دوانە بە زېرە كى و لىيھاتى خۇيان ئەنجامىان دەدەن..

ئىز بەم ھۇڭكارە، ھەممو ئەم نوينكارى و ئالتو گۇر و پىشكمەوتەي كە دەولەت و سوپا معزەنە كەيى بە ھاندەرە پىويسىتى و لە ئەنجامى جەنگى جىيەنلىيەوە بەدەستىيان هىنباون، ھەممو يان دەدادە پال خۇى و، ئىجا كەسانى مەدح و سەناخوان دەخاتە ناو خەلکىيەوە تاكۇ لە نىوان خەلکىدا پىروپا گەندەي ئەرەي بۇ بلاوبكەنەوە كە گۇاپا ھېزىنە كى سەيرى دەراسا و توانييە كى لەرادەبەدەر لە كەسى ئەمدا ھەيە!

هزکار و پروی چوارم:

ده جالی گهوره چهند هستیارنیکی همیه که به وینهی "خمهاندنی موگناتیسی" و "کارکردن سه رگیانه کان" دارای کاریگه ری و گویند ایمل کردن.. ده جالی مسلمانانیش هیزیکی موگناتیسی رامهینان و مل بین که چکردن له چاویکیدا همیه. به رادهیه که له پیوایه ته کاندا هاتووه که: "إنه أُعُور" و بمهمش سه رنجی خملکی بتو لای چاوی ئهو راکیشاوه. جائیم فرموده دیه ئاماژه‌ی تیدا به بتو نهودی که ده جالی گهوره چاویکی کوئیره و ده جاله کهی تریش چاویکی سپراوه ته و. واته سه بارت به چاوه کهی تری وه کو کوئیر وايه. همروهها هاتووه که: همردو کیان کافری موتلەقون و تنهها يه ک چاویان همیه که ژیانی دنیای پنی دهیشن. به لام ئهو چاویان که ده تو ایست دوا پرۆز و تاخیرهت بیینیت کوئیره و سپراوه ته و.

له جهانیکی معنه ویدا ده جالی مسلمانانم دی و به چاوی خوم ئهو هیزه رامکه ره موگناتیسی یم له یه کیک له چاوه کانیدا بینی و، زانیم که به تهواوه تی "ئینکاری خوا" ده کات. هر ئام ئینکاری یه شه که هانی ده دات به پر کیشی و جورئه ته و هیزش بکانه سه رمه دده سات. به لام خملکی ئام راستی به نازان و، بیان وایه که به جورئه تیکی لهراده بدهر و تو انسنیکی گهوره کاره کانی پر ایت!

ئهو نتهوه سه ربهرزه که ئیستا دو و چاری شکست بوروه، چهنده به هەلەدا چووه و دو و چاری زیان بوروه که به هاندھری پیزنانی له قاره مانیتی، دەچنی به شان و بالی پالهوانیتی ئام سه رکرده فیلبازه له خشته بەرەدا دە خوتینیت که به خت و ناو بانگ و چهند سه رکه و تینیکی بە ده ست هیناوه و، چاو لە ماھییه ته پر استه قینه کهی دە نو و قینیت و هەولی شار دنوهی خراپکاری یه کانی ده دات.. به لام - وەک لە پیوایه ته کانه و هەست پنی ده کریت - نووری "ئیمان" و پروونا کی "قورئان" لەناو گیانی سوپای پالهوانی موجاهید و نتهوهی ئایینداردا حەقیقه تی حال پیش چاوی ئهو سوپایه دە خەن و ئیتر ئهوانیش هەولی چاکسازی و ئاوه دانکردنوهی تىکدان و کاولکاری یه ترسنا که کانی ئهو سه رکرده ده دەن.

□ سی هەم مەسەلەی بچووک:

بریتی یه لە سی پرووداوی پر لە پەند و عیبرەت:

◆ برووداوی به کدم:

پژوینکیان ئیمامی عومه‌ری کورپی خه‌تاب - خوای لنى رازی بیت - له خزمەتی پنگه‌مبەردادا بە پىدا دەپۋشت. پنگەمبەر ئامازە بۇ منالىكى نىسوان منالە جوولە كە كان كرد و فرمۇسى: "ئەمە شىيە و وينە كېيەتى". حەزەرتى عومەر - خواي لنى رازى بیت - وتى: لىيم گەرى ئەي پنگەمبەرلى خوا بالە گەردەنى بىدەم. پنگەمبەر فەرمۇسى: "گەر ئەوه خزى بیت - واتە سوفيانى بیت - تۆزى بەسەردا زال ناكرىتىت، گەر خۆيشى نەيت ئەوا هىچ خېرىتىت لە كوشتىدا دەست ناكەمۈت" ^(۱). ئەم رپوایەته ئامازە بىز ئەوه دەكەت كە شىيە و وينە كەي لە سەرددەمى حوكىپانى يە كەيدا لە زۇر شىتدا دەردە كەمۈت، ھەرۋەھا ئامازە يە بۇ ئەوهش كە لەناو جوولە كە دالەدايىك دەيت.

گەلنى كارىنکى نامۇ و جىنى سەرنخە كە ئەو حەزەرتى عومەرە - خواي لنى رازى بیت - ېق و دوڑمنايدەتى يە كى زۇرى لە شىيە كەي ئەو دەجالە سوفيانى يە ھەلسا كە لە پۇخسارى منالىكىدا بەرچاۋى كەوت و تەنانەت و يىتىشى يېكۈزىت، ئەو سوفيانى يە گەلنى سەنا و ستايىشى ئەوي دەكەد و بە پىزەوه ناوى دەھىتى!

◆ برووداوی دووھەم:

زۇر كەمس دە گېزىنەوە كە: دەجالى موسىمانان زۇر پەرۇش بۇوه بۇ واتاي سوورەتى: **﴿وَالَّذِينَ وَالرَّيْتُونَ﴾** و پرسىيارى لە بارەوه كەردووه.

سەير لەھەدایە كە سوورەتى: **﴿إِنَّ أَبَاكُمْ رَبُّكُمْ﴾** راستەوخۇ لە دواي سوورەتى ناوبر او دىنت و، ئەم ئايەتە پېرۇزىزە تىدايە: **﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغِي﴾** كە بە واتاكەي و بە حسابى زانستى جەفر ئامازە بۇ پلەوبايە و خودى كەسى ئەو دەكەت. جىگە لەوهش كە بەلگەمە بۇ دەستدرېزى كەدنى لەسەر نویزى كەران و مزگەوته كان.

(۱) عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال: إن عمر بن الخطاب انطلق مع رسول الله ﷺ في رهط من أصحابه قبل ابن صياد، حتى وجده يلعب مع الصبيان عند أطم بين مقاله... فقال عمر بن الخطاب ذريني يا رسول الله أضرب عنقه، فقال له رسول الله ﷺ: "إن يكتبه، فلن تسلط عليه وإن لم يكتبه فلا حسر لك في قتلها". رواه البخاري ومسلم ۲۹۲۴، ۲۹۳۰، وأبو داود ۴۳۲۹ وغيرهم باللفاظ متقاربة. (وهرگىز - لە جاپە عەرەبى يە كەوه هىنارىيەتى).

و اه ئه و که سه ئیستیدراج کراوه ههست ده کات که سوره تیشكی کورتی قورئان پهیوه ندی يه کی بهمراه ههیه، بهلام به ههلهدا ده چیت و له ده رگای در او سیکه ده دات!

◆ رووداوی سی هدم:

له ریوايەتیکدا هاتروه که: ده جالى موسلمانان له خوزراسانه و سره له ده دات^(۱).

ته ئوبیلیشكی ئه مه - ولا يعلم الغيب الا الله - بريتی يه له مهی خواره وه:

گەلی "تورك" کە ئازاترین و بهیزترین نەتمە و کانى خۆرھەلاتن و لەناو سوپای ئیسلام يشىدا له هەممۇيان زۇرتىر و ئازاتر و بە جەرگەرن، له کاتى ئه و ریوايەتىدا له دهوراندھورى خوزراساندا نېشته جىنى ئه و کاتمیان ئامازە بىز سەرھەلدانى "ده جالى سوفیانى" لەناو ئواندا ده کات.

گەلنى سەير و نامۇيە کە ئه و گەللى تور كە ئەيمى عىززەت و شەرفى ئیسلام بۇوه و ماوهى حەوت سەد سال شىشىرىنىكى ئەلماسى ناياب بۇوه بە دەست ئیسلام و قورئانه وه، كەچى ده جالى سوفیانى ھەول دەدات کە - بە جۈرنىكى كاتى - ئه و گەل و نەتمە وھى تور كە لە دەزى ھەندىك لە شەعائىرە کانى ئیسلام بە كاربەھىنیت .. بەلام خەيالى خاوه و لە هىچ كارنىكىدا سەرنا كەۋىت و، بەرەودوا دەبراتەمە، وەڭ مەرۆف لە ریوايەتە كانە وھ تىنە گات کە: "سوپای پالما وان جىلمۇي خۇزىانى لە دەست دەرباز دە كەن".

والله أعلم بالصواب.

ولا يعلم الغيب الا الله.

(۱) عن أبي بكر الصديق رضي الله عنه قال: حدثنا رسول الله ﷺ: (إن الدجال يخرج من أرض بالشرق يقال لها، خراسان، يتبعه أقوام كأن وجوههم المخان المطرقة). حديث صحيح. رحاله ثقات. أخرجه أحمد برقم ۱۲، ۳۳، والترمذى رقم ۲۲۳۸ في الفتن باب ما جاء من أبين يخرج الدجال. وأبن ماجة (۴۰۷۲) في الفتنة باب فتنة الدجال كذا في مستند أبي بكر الصديق تحقيق شعب الأنوار ووط رقم الحديث ۵۷ ص ۱۱۸ - ۱۱۹. (وھ رگىز - لە چاپە عمرەنی يە كەۋە ھەننەویتى).

تیشكى شەشەم

بریتی يه لە تەنھا دوو سەرنج

بسم الله الرحمن الرحيم

لەم تیشكى شەشەدا بە پوخى تەنھا دوو سەرنج باس دەكربىت لە نیوان ئەو سەدان سەرنخانى كە تەحياتى نويز (الحيات، المباركات، الصلوات، الطيبات) لەخۇزى گىرتوون. ئەم دوو سەرنجە - لە راستىدا - دوو پوخى وەلام بىز دوو پرسىار كە پەيوهندىيان بە دوو خالى ناو تەحياتىوە ھېيد. بەلام راستى يە كانى ترى تەحيات - پشت بە خوا - بىز كاتىكى تر ھەلەدە گىرين.

□ پرسىارى يە كەم:

حىكىمەتى خوينىدىنى وشە پىرۇزە كانى "تەحيات" چى يە لە نويزدا، لە كاتىكدا كە ئەو وشانە هي گفتۇڭزىيەك بۇون شەوى مىعراج لە نیوان پەروەردگارى شىكۈمىندۇ پىغەمبەرە خۇشەويسىتە كەيدا پەقلىل رۇوى داوه؟

وەلام:

"نويز" ئى هەموو ئىماندارىيەك بىریتى يە لە "مىعراج" ئى ئىماندارە. خىز ئاشكرايە كە وشە و گۇفتارى شايستە ئەو ئامادە بۇونە ئىماندار لە بەرددەم خواي گەورەدا، تەنھا هەر ئەو وشانە يە كە لە مىعراجى پىغەمبەرى سەروەرماندا پەقلىل بە كارھىنراون!

مرؤف به و تئی ئام و شانه له نويزه كمهيدا ئمو گفتوجز بهرز و هاودهمی به پيرۇزهی ميعراجی بير ده كموينوه. بهم ياد كردنوه يېش و اتاي ئهو و شه جوان و خاونيانهی كه له زاري دهرده چن بۇ ئاسته همه كي يە بلنده كان بهرز دېبنوه و له ئاسته هندە كي يە كان پزگاريان دېيت و، واتا كوللى و گشتگىر(محيط) و بهرزه كانيان تەسەور دەكرين، ياخود ده گونجى تەسەور بکرينى. خۇھەر بهم تەسەور كردنەشە بههای بهرزى ئەو وشانه دهرده كەۋىت و پۇوناكى يە كانىشيان بلاو دېبنوه.

بۇ غۇونە: پىغەمبەرى خۇشەویست ﷺ لە و شەوه پىرۇزە و له حوزوورى خواى گەورەدا، لە بىرى "سلام" فەرمۇسى: "التحيات لله ..

واتە هەرچى تەسيحاتى لەم بىر "زىيان" هەيمە و زىنده و هران بە ژيانە كەيان دەرياندە خەن.. هەروەها سەرجمى دىيارى يە سروشتى يە كانىشيان كە پىشكەشى بەدىھىئەردى مەزنى خۆيانى دە كەن.. هەرھەمۇويان، تايىەتن بە تەنيا تو ئە پەروەرد گارم! وامىش لە لايەنى خۆمەوه و بە تەسەور كردىن بۇ ھەمەو ئەمانە و باوهەپۈونم پىيان، سەرجمى ئەو تەسيحات و دىيارى يانەت پىشكەش دە كەم.

بەلتى، هەروەك پىغەمبەرى مەزن ﷺ بە و شەى "التحيات" نېيەتى لە ھەمەو پەرسىتى سروشتى يە كانى سەرجمى زىنده و هران هىنا و پىشكەشى بارەگاي پەروەرد گارى مەزنى كردىن، هەر ئەو پىغەمبەر خۇشەویسته ﷺ بە فەرمایىشتى "المباركات" يش - كە پۇختەى "التحيات" - ھەمان شىت دەفەرمۇيىت و دەرى دەپىت، بەلام بە واتايە كى هيىنە فراوانىت كە پەرسىتى سروشتى و خىروپىر و پىت و بەرە كەتى (سەرجمى بەدىھاتۇوان) لە ئامىز دەگرىت، ئەو بەدىھاتۇانى كە مايدى پىت و بەرە كەتى و شاييانى پىرۇزبائى لىتى كردىن لە لايەن بىنەر ايانەوه و، بىتىن لە پۇختەى (زىيان و زىنده و هران)، بە تايىەت "تۇ" و "ناوڭ" و "دەنكە دانەۋىنلە" و "ھىلکە" و "گەرا" كان.

ھەر ئەو پىغەمبەر سەرۇوەرە ﷺ بە و شەى "الصلوات" يش - كە پۇختەى "المباركات" - تەسەورى پەرسىتى تايىەتى يە كانى "گىانداران" دەكتات كە پۇختەى زىنده و هران و، بە واتا فراوان و ھەمە لايەنگە كەمەوه لە حوزوورى خواى گەورەدا پىشكەشى دەكتات.

ئنجا نيازى پىغەمبەر ﷺ و شەھى "الطيبات" يش - كە پوختهى "الصلوات" - پەرسىشە بلند و نوورانى يە كانى "ملايىكەت" لە خوارازىكە كان و "مرۆفە كاملە كان" ، كە پوختهى گيائىداران. بۇزىبە تايىھەتى هەموۋ ئەپەرستىشانە ئەوان پېشىكەشى خواوهندى پەرسىتاروى خۆرى دەكتە.

پاشان فرمایشتنە كەپى پەروەرد گارى مەزنيش كە لەم شەھەدا بە پىغەمبەرى فەرمۇ:

(السلام عليك أیها النبي) و ادەباتە ھەستى مۇۋقۇھە كە فەرمانىڭ يېت بۇ ھەموۋ كەسىنک لە سەدان ملىيۇن مۇۋقاتىنى لە ئايىندا دىن، تاڭى كەمەرە كەنگىان لە ھەموۋ رۇزىنىڭدا بەلای كەمەرە (دە) جار بلىن: (السلام عليك أیها النبي)! ئىز ئەم سلاوەتى خواى گەورە، نورىنىڭى گشتىگىر و واتابە كى بەرز و بلند بەم و شەھى دەبەخشىت.

ھەرروەك وەلامدانەوە كەپى پىغەمبەرى مەزنيش پەللى بۇ سلاوەتى خواى گەورە:

(السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين) ئەمە بادى مۇۋقۇ دەخاتەوە كە پىغەمبەرى خۆشەويىت پەللى بە تکا و لالانەوە داواى لە خواى گەورە كەردووە كە نەتەوە مەزىنە كەپى و پياوچا كانى ئومەتە كەپى لە داھاتوودا ئايىنى ئىسلاميان تىندا بەرجەستە بېيت، كە ئايىنىكە ئاشتى و سلاوەتى خواى گەورە دەنۈنىتىت، ھەرروەھا سەرجەمى نەتەوە ئىسلاميش ئەم دروشمە ئىسلامى يە گشتى يە لە نىوان خۈياندا بلىنەوە كە بىرىتى بە لە (السلام عليك) و (عليك السلام)! خۆز فەرمایشتنە كەپى حەزرتى جىپەريلىش - دروودى لەسەر بېت - كە بەشىكى لەم ھاودەمى يە بەرز و بلندە شەھى مىعراجدا ھەيە و، بە فەرمانى خواوهند فەرمۇويەتى: (أشهدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهُدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ) ئەم فەرمایشتنە، مىزدەيەك بۇوە بۇ ئەمەرە كە: سەرجەمى نەتەوە ئىسلام ھەمان شايەتى دەدەن و تا رۇزى قيامەت ئەم شايەتمانەيان لەسەر زارە و دەيلەنەوە! بەم جۈزە و بە ياد كەردنەوە ئەم گەفتۇر گۇ خاۋىن و بەرزە شەھى مىعراج، واتاي ئەم وشانە درەخشان و فراوان دەبن.

حالەتىكى رۇھىي نامۇ يارمەتىي دام كە ئەم راستى يەملىنى دەربىكمەوتىت، ئەمەش بەم جۈزە ئىخوارە بۇوە:

لە ماوەيە كى پىش ئىستاولە ناوهندى غەريپى يە كى تارىك و نووتەك و شەھەزەنگىنکى بىن ترسكايى و بىن ئاگايى يە كى چەپ پەدا: كاتى (ئىستا) ئەم گەردوونە

له شیوه‌ی ته‌رمینکی ترسناکی بین گیان و زیان و چزلداله نهندیشم دهر که‌وت.. کاتی به سه‌رچووی (رابوردوو)ش به همان جوز سامناک و بین گیان و بین زیان و خالی و چزل هاته بمرچاوی نهندیشم. ئیز لهو رو انگه‌یه و نمو "شوین" بین سنور و "کات" ه به‌رین و بین لیوارانه شیوه‌یه کی چزل و پر له ترس و بیمیان له خز گرت. منیش له ترساندا هانام برد بدر "نويژ" تاکوله و باره ترسناک و په‌ریشانه رزگارم بیت..

هر که له نویژه‌که‌مد او تم: "التحیات" يه کسمه‌هه ستم کرد که سه‌رانس‌هه‌ری گه‌ردون گیانی به برداد کرا او هه‌ممو گوشیه کیشی پووناک ببووه و شیوه‌ی ئاوینه‌یه کی له خز گرت بز تباده‌رکه‌وت‌تی دره‌وشانه‌وه کانی خواوه‌ندی "حه‌بی و قهیووم".

ئیز نه و کاته به "علم اليقين" به‌لکو به "حق اليقين" زانیم که: سه‌راتاس‌هه‌ری گه‌ردون، به هه‌ممو به‌شے حه‌بی‌وه‌یه کانی‌ممو، هه‌میش و بردده‌ام دیاری‌یه کانی "زیان" یان و سلاوه کانیان پیشکه‌شی خواوه‌ندی "حه‌بی و قهیووم" ده‌کهن.

ئجا که و تیشم: (السلام عليكَ أيها النبيُّ)! يه کسمر نه و کاته چزل و سامناک و بین لیوار و سنوره‌م له بمرچاوادا گزبرا و بورو به باخچه‌یه کی پر له گیاندارانی ناسک و نیان و هاواراز که به سه‌رکردایه‌تی پنجه‌مبه‌ری خوش‌ویست ﷺ نه و باخچه و گوئزاره‌یان ناوه‌دان کردبووه و.

□ پرسیاری دووه‌م:

نه و ته‌شبیه‌ی که له کوتایی ته‌حیات‌ایه و بربتی‌یه له: "اللهم صلّ علی مُحَمَّدٍ و علی آلِ مُحَمَّدٍ كمَا صَلَّيْتَ علی إِبْرَاهِيمَ وَ عَلی آلِ إِبْرَاهِيمَ" له گه‌ن قاعیده و ده‌ستوره کانی ته‌شبیه‌دا يه‌ک ناگریت‌وه، چونکه حه‌زره‌تی مجه‌مده ﷺ له حه‌زره‌تی ئیبراهیم - درودی له‌سهر بیت - گه‌موره‌تره و له‌ویش زیاتر به‌هره‌مه‌ندی می‌هره‌بانی خوای گه‌موره بوروه.. که‌وانه:

ج نه‌بئی‌یه‌ک له‌م ته‌شبیه‌دا هه‌بی و؟

حیکمه‌تی تاییه‌تکردنی نه‌م جوزه سلاواته له ته‌حیات‌دا چی‌یه و؟

ج نه‌بئی‌یه‌ک له‌ودا هه‌بی که هر له دیز زه‌مانه‌وه تائیستا و له لایه‌ن ملیونه‌ها که‌سی دوعا گیروه، همان نزا و پارانه‌وه دووپات ده‌بیتموه و جهخت له‌سهر نه‌م داو‌اکاری‌یه

دہ کریت، لہ کاتیکدا کہ گیرابونی تنهایہ ک دوعا بتوہنیا یہ ک جار سہ روزیادی
ہاتھ دی مہبستہ کہیہ، بہ تایبہت کہ بھلینیکی خوای گورہشی لہ گھلدا یہ؛ ئہ وہ تا
خواوہ ند بھلینی داوہ و فرمودیہتی: ﴿عُسَىٰ أَنْ يَعْثَلَ رَبُّكُمْ مَقَامًا مُحَمَّدًا﴾ (الإسراء: ۷۹).
ہروہ ک لہ بانگ و قامہ تیشدا ئو فرمودیہی پیغامبر ﷺ ریواہت کراوہ: "وابعثہ
مقاماً مُحَمَّدًا الَّذِي وَعَدْتُه" ^(۱) خز ئہ وہتا سہ رجمی نہ توہہی یسلاٽ بتوہنی دی ئم
بھلینیه لہ خوای گورہ دھپار پنیوہ. ئایا ج نہیں یہ ک لم مہدا ہیہ؟

وَلَامِي ئَمْ پَرْسِيَارَه، سَنِ پَرْسِيَارَ وَ سَنِ رَوْوِيَ لَهُ خَزْ گَرْتُووہ:

○ رَوْوِيَ يَهْ كَمْ:

ھدرچہ ند حمزہ تی تیسر اھیم - درووڈی لہ سہر بیت - ناگاتھ حمزہ تی محمد مددی
سہ روہ رمان ﷺ بہ لام ئالی بھیتی تیسر اھیم ھمموویان پیغامبر بیوون، کھچی ئالی بھیتی
محمد ﷺ ھیجیان پیغامبر نین، بہ لکو ئہ ولیان. خز دیارہ کہ ھر گیز پلهی ئہ ولیا
ناگاتھ پلهی ئہ نبیا (واتھ پیغامبر ان، درووڈیان لہ سہر بیت).
بھلگھش لہ سہر قبول بیوونی ریوون و ئاشکرای ئم دواعیہی کہ تایبہتہ بہ ئالی
پیغامبرہوہ ﷺ ئوویہ کہ:

زوربی رہا یو پیاو چاک و ئہ ولیايانہی لہ وہچی دوو کمسی ئالی محمد مدن ﷺ
(کہ حمزہ تی حسہن و حمزہ تی حسہ بنن، خوایان لئی رازی بیت) لہ ناوہندی
سی سد و پہنجا ملیون موسلماندا، رابر و پیشہ وای ریباڑہ کانی حقیقت و تہریقت
بیوون و، پلهیہ کیان بہ دست ھیناوار کہ وہ ک پلهی پیغامبرانی نہوہی تیسر ایل وابیت،
وہ ک و تراوہ: "عُلَمَاءُ أَمَّيَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِ إِسْرَائِيل" ^(۲). نہوہبو ھریہ ک لہ وانہ زورینہی
نہ توہہی یسلامیان برہو ربی حقیقت و راستی یہ کانی یسلام پینمایی کرد. جائے و
رابر انہ برہو بیوومی گیرابونی یہ دوعا و نزاہن کہ تایبہتہ بہ ئالی پیغامبرہوہ ﷺ لہ

(۱) عن جابر مرفوعاً: من قال حين يسمع النساء: "اللهم رب هذه الدعوة الثامة والصلوة القاتمة آت عَمَّا
الوصلة والفضيلة وابعثه مقاماً مُحَمَّدًا الَّذِي وَعَدْتُه" حلت له شفاعة يوم القيمة. رواه أحمد والبخاري
والاربعه عن جابر مرفوعاً. (وہر گنبر۔ لہ چاہے عمرہ بیہ کمودہ)

(۲) قال السحاوي في المقاصد: قال شيخنا يعني ابن حجر: لا أصل له. قال: وقال النجم: ومن نقله جازماً
بأنه حديث مرفوع الفخر الرازي و موفق الدين بن قدامة وأشار إلى الأخذ بمعنى التفتازاني والسيوطى في
الخصائص. (باختصار عن كشف المفاء ۲/۶۴) (وانظر تذكرة الموضوعات ص ۲۰). (وہر گنبر۔ لہ چاہے
عمرہ بیہ کمودہ هیناواریتی).

پیشه کیی ئهوانیشهوه: ئیمام جه عفری صادق^(۱) و شیخی گمبلانی و شاهی نه قشبه ندن، خوايان لئی رازی بیت.

○ پرووی دووههم:

حیکمه تی تایبە تکردنی ئەم جۆره سلاۋاتانەش بە نويژه ووه، بىرىتى يە لە وەھى كە: ئەم سلاۋاتە، شۇنىڭكەوتىن و ھاۋپىيەتى ئەم كاروانە مەزن و پېرۈزە "پېغەمبەران" و "ئەولیا كان" دە خاتە وە يادى مەرۆف، كە پۇوناكتىزىن و كاملىتىزىن مەرددە مەزن و بەرپىزە كانى گرۇپ ئادەمیزىدەن و لە ھەممۇشىان زىباتەر لە سەر بىسى راست بەردهوام بۇون و لىيى نەترازاون..

ھەر وەھا ئەم سلاۋاتە يادى دە خاتە وە كە ئەم بىنگايەھى گرتۇويەتى بەر، راستە شەقامىنکە پېغەمبەران - دروودىان لە سەر بىت - و ئەولیا كان رچە كەيان شەكاندووھ و پىايىدا پۇيىشتۇرون.. ھەر وەھك ئەم وەھى بىر دە كەمۇتە وە كە: ھىزى سەدان ئىجمام و تەواتور پاشتى ئەم كۆمەلە پېرۇزەيان گرتۇوھ كە ھەر گىز لە رى ناترازىن.

جا بە ياد كە دەنە وەھى ھەممۇ ئەمانەھى كە باس كران، مەرۆف لە شوبەھ و گومانە كانى شەيتان و وەھمە بىن كەللىك و سوودە كان بىز گارى دەبىت.

بەلگەش لە سەر ئەم وەھى كە ئەولیا كانى پەروردگار و ئەوانەھى كە خواوەندلىيان رازى يە تەنها ھەر بەشدارانى ئەم كاروانە پېرۇزەن و، نەيارە كانى ئەوانىش دۈزمنان و رقلى بۇوانى خواوەندن لەناو بەدىھاتووھ كائىدا، ئەم وەھى كە: ھەمېشە و ھەر لە سەر دەھىمە حەزرەتى ئادەمە وە - دروودى لە سەر بىت - ئەم كاروانە پېرۇز و بەرپىزە لە غەيىمە پاشتىگىرى كراون و، موسىيەت و گىرو گرفتە ئاسانى يە كائىش بە سەر نەيارە كائىاندا دابارىوھ.

بەللى، ھەممۇ نەيارە كانى وەك: قەمومى نۇوح و، سەممۇد و، عاد و، فىرعەون و، نەمروود. ھەر ھەممۇيان، بە چەشىنېك كە مەرۆف ھەست بە تۈورپىي و سزاي خواوەند

(۱) ئیمام جە عفری صادق (۸۰-۴۸/۱/۶۹۹-۷۶۵ز) كورى ئیمام محمد باقری كورى ئیمام عەمل زەپەنلەعابىدېنى كورى حەزرەتى حىسىنە، خواالە ھەممۇيان رازى بىت. يە كىنکە لە گەورە مەردانى تايىعن و پلەيدە كىيىلىنى لە زانستدا بۇوە و چەند كەسىنکى بایه بەرپىز وەك ئیمامى ئەبۇ حەنفە و ئیمامى مالىك دەرسىان لە لا خۇيندۇوھ. لە دايىك بۇون و كۆچى دوايشى لە شارى مەدىنەدا بۇوە. (وھرگىز)

بکات، زلله‌ی غمیبی یان تنی سرهوینراوه.. کهچی کهسانی ناو کاروانه پیرفوز و مهزنه که وهک: حمزه‌تی نووح و ثیراھیم و موسا - دروودیان لهسر بیت - و حمزه‌تی محمد
علیه السلام و سرهجم پیغمه‌مبهره مهزنه و بهریزه کانی تری هاوچه‌شنبیان و، گشت پیشه‌وا به‌رز و بلنده کان، موعجیزاتی گهوره و نیعمه‌ت و بهخششی پهروه‌ردگاریان، به شیوه‌یه کی نایاسابی، خه‌لات کراوه..

جاله کاتیکدا که تنهایه ک "زلله" دهیت به به‌لگه له‌سر رق و، یدک "ریزلینان" یش دهیت به به‌لگه‌ی خوشویستن و پشتگیری.. دهیتن نهک تنهایه ک دانه به‌لکو همزاران زلله ئاراسته‌ی نهیاره کان کراوه و همزاران ریزلینان و پشتگیری معنه‌ویش پیشکه‌شی مرده پیرفوز و به‌رزه کان کراوه. که ئەمەش به چه‌شنبیکی به‌لگه‌نه‌ویست و به وینه‌ی رووناکی پژوگار دهیت به شایه‌ت له‌سر راستی و حق‌بوونی ئهو کاروانه به‌ریزه و، به به‌لگه‌ش له‌سر ئەوهی که ئهوان له‌سر پنی راست بوون.

ئەوهش که له کوتایی سوره‌تی "فاتیحه" دا هاتووه و ده‌فرمومیت: ﴿صراطَ الظِّيْنَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِم﴾ بروی لمو مرده پیرفزانیه که خواهند نیعمه‌تی خۆی به‌سەردا په‌خشاندۇن، کەچی: ﴿الْمَغْضُوبُ عَلَيْهِم﴾ و ﴿الْفَضَالِين﴾ کوتایی ئەم سوره‌تە، نهیاره کانی ئهوان ده گرینه‌و.

ئەم سەرنجەی کە لىزه‌دا خستمانه پیش‌چاو، لە کوتایی سوره‌تی فاتیحه‌دا زۆر بە جوانى روون کراوه‌تەوه.

○ بروی سېھەم:

نەھینبى حىكىمەتىش لە دووبات كردنوه و جەخت كردنى نەتهوهى ئىسلام له‌سر ئهو داوا كارىيەی کە بە دلىنابىي دەزلىرىت خواهند دەبىخشىت، لەودايه کە ئەو شتە داوا كراوه - بە وينه‌ي مقامى مەحموود - لە راستىدا چىڭ و لقى حەقىقەتىكى يە كىجار مهزنه كە هەزاران حەقىقەتى گهورەي وەك مقامى مەحموودى لەخۇز گىرسووه و بەرپەپەنگىكە بۆ مەزنەتىن ئەنجامى بەدىھەنانى گەردوون. خۇز داوا كردنى ئەو بەرپەپەنگىكە لق و چىڭەش - لە راستىدا - بىرىتى يە لە:

داوای هینانه‌دیی ئهو حقیقته گشتی و مهزن و همه‌ملایه‌نهیه و، هاتنه‌دیی نهوجیهانه باقی‌یهی که مهزنتین لقی دره‌ختی بدیهاتوانه و، خواستی هاتنه‌دیی حه‌شر و قیامه‌ته که گموده‌ترین ئهنجامی به‌دیهینانی گه‌ردوونه و، داخرازی‌یه که بتوکردن‌مهوهی ده‌گای خانه‌ی به‌خته‌وهربی. جا مروظ بهم دواکاری و پارانه‌وه و خواسته‌ی، ئمهوهی ده‌کم‌ویته‌وه ياد که خویشی لهو په‌رستش و پارانه‌وه‌یهی گرزوی مروقدا به‌شداره، که گرنگترین هزوی بونی خانه‌ی به‌خته‌وهربی و به‌هه‌شتی همه‌میشه‌یه!
لهم گزشی روانینه‌وه تیده‌گمین که: ئهم دعوا و تزا بین سنورانه، هیشتا هر به کم داده‌نریت سه‌باره‌ت بهم ئاماچه مهزنه بین سنوره.

هه‌روه‌ها به‌خشینی (مهقامی محمود) به پیغامبهری سه‌ردارمان ﷺ ئاماژه‌یه بتو شه‌فاعه‌ته مهزنه‌کهی که ده‌بکات بتو سه‌رجمی نه‌نهوه که‌ی خزوی. که‌وانه پیغامبهر ﷺ په‌یوه‌ندیی به به‌خته‌وهربی سه‌رانسه‌ری نه‌نهوه کم‌مده‌هه‌یه.
لهم بره ئمه‌یه که دواکردنی دوعای سلاؤات و میهربانی بین سنور له نه‌نهوه که‌ی، کاریکه عهینی دانایی و حیکمه‌ته.
(سبحانك لاعلم لنا إلا ماعلمتنا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ).

تیشکی حہ و تھم

پہامی (آلیۃ الکبری)

روونکردنہوہ و بیڈاری یہ کی گرنگ

سهره‌ای مهزنی و گرنگی ئەم پەیامە، ھەموو کەسیک لە ھەموو بابەتە کانى بە تەواوى تى ناگات، بەلام لىيىشى بىن بەھرە نايىت. چونكە ئە گەر يە كېيىك بېۋاتە ناو باخىكى گەورە و دەستىشى بە ھەموو مىسوھ و بەرە کانى نەگات، ئەمۇ ئەندازە بەي سەروزىيادە كە دەستى پىيانت دەگات، چونكە باخە كە تەنھا بۇ ئە دانەنزاوه، بەلكو كە سانى بالا بەرزىيش كە دەستىيان بەو پەلە بەرزانە دەگات بەشىان لە بەرۋوبۇمى ئە و باخەدا ھەمە.

پنج هزار هم که پری له تیگه یشتني ئەم پەيامە دەگرن:
بەکەمیان: لەم گەشتەمدا، بەپىتى تىگە یشتني خۆم شتام چۈن دىسوھە روهە باش
نووسىومن. چونكە لە پىشدا بۇ خۆم نووسىوں. كەواهە وەك ئەو پەيامانە ئىترنى يە تا بە
گۈزىرە ئاستى تىگە یشتني كەسانى تر و مەوداى وەرگەرتىيان نووسرايىت.
دوروھە میان: تمۇھىدى راستەقىنه لە شىنۋە مەزىنە كەيدا و، لەبەر تىشكى رېئىنە ئى
درەوشانەوەي "ناوى ھەرە مەزىن" ئىخواى گەورەدا نووسرا. بەم جۆرە، باھتە كانى
گەللى زۇر و يە كىجار فراوان و درېئى دەرچۈون. ھەر لەبەر ئەوهەشە كە ھەموو كەسىك
ناتە انىت بە يە كەم حار بەي بەھەممۇ يابەتە كانى. بات.

سی همه میان: هر یه ک له با به ته کانیشی له خویدا راستی یه کی مهزن و دوور و دریزه. جا له بهر پار استنی یه کپار چه بی راستی یه که و له ت نه کردنی، هندی جار لا پره یه کی تهوا و دهیت به یه ک رسته دوور و دریز، چونکه چهندین پیشه کی زور ده هینزین و به یه ک به لگه داده نزین.

چواره میان: زوربهی ئهو بابه تانهی که لەم پەيامدا باس کراون، هەر يە كەيان چەندىن بەلگە زۆرى ھەيدا. جا هەركات (دە) يان (بىست) بەلگە لەو بەلگە زۆرانە بە يە كەوه دەھىنرىن و دەكىن بە بەلگە كى مەزن، ئەوا بابەتە كە گەلىنى فراوان و دوور و درېز دەردەچىت و لە زەينە كورت و تەسکە كاندا جىنى نايىتهوه.

پىنجە میان: بە بۇنەي پىزىنە و سروھى بەره كەتى پەمەزانى پىرۇزەوه كەوتمە بەر تىشكى پۇوناكى يە كانى ئەم پەيامە. بەلام بە پەله نووسراو، بە يە كەم پەشۇرسىشى قايل بۇوم و دەستكاريم نە كرد، لە بەر ئەو نەخۇشى و گىرو گرفت و تەنگ بىن ھەلچىنىنە زۆرانە كە لايەنە جوزراو جۈزە كان دەيانھىنایە رېنم. ئىجالە كاتى نووسىنىشىدا ھەستم دە كرد كە بە بىن ويسىتى خۆم باسە كانى ئەم پەيامە بۇ دىلم دىن. ئىت بە كارىنگى پەواو شياوم نەزانى كە بەپىنى "بىر" خۆم دەستكاري و پوختەي بىكمە.. لە بەر ئەم ھۆيە، پەيامە كە شىۋەيە كى ئەوتقى لىنى نىشت كە بە ناسانى تىڭەيشتنى بەدەستەوە نادات. ئىجا سەربارى ئەو ھۆكاري، بىرگە كانى مەقامى دووهەميشى تىكەل بۇون، كە بە زمانى عەرەبى نووسراون.

بەلام ئەم بەيامە، سەرەپاي ئەم پىنج ھۆكاري نەتەواوى و گىرو گرفتى تىڭەيشتن، پەيامىكى گەلىنى گرنگە.

.....

ئەم پەيامە كە يە كىنگە لە راستى يە كانى "ئايەتى ھەرە مەزن" و تەفسىرىنىكى ئەو ئايەتى، تىشكى حەوتەمى كىنېسى (تىشكە کان) و، لە ھەمان كاتىشدا يە كەم بەلگە ئىمانى كۆمەلە پەيامى "عەسای مۇسا" يە.

ئەم تىشكە لە دوو مەقام (پلە) و پىشە كى يەك پىنكەتىووه. پىشە كى يە كە چوار مەسىلە ئى گرنگ پۇون دە كاتمۇو و، مەقامى يە كەم (بە زمانى عەرەبى) تەفسىرى ئايەتى ھەرە مەزن دەكات و، مەقامى دووهەميش بەلگە كانى مەقامى يە كەم پۇون دە كاتمۇو و دەيانچە سېپتىت.

ئەم پىشە كى يە كە دىت، لە چاوشىدا دوور و درېز دىبارە و، گەلىنى درېزەي بە پۇونكەرنەوە كانى داوه، ئەمەش لە دەستى خۆمدا نەبۇو، كەواتە پۇست بۇوه واينت، بۇيە بەو جۈزە پىس نووسرا. لەواندە درېزى يە كەى بە لاي ھەندىكەوه ھېشتا كەم و كورت بىت.

پىشە كى

بسم الله الرحمن الرحيم

(هُوَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونَ) (الذاريات: ٥٦)

لە نەھىنى يەكاني ئەم ئايەتە مەزۇمۇھ تىنە گەين كە دانست و ئامانجى ھاتنى ئادەمیزىد بىز ئەم دنیايدى: ناسىنى بەدىھىنەرەي گەردۇونە، باوەپۈرونە پىنى و، پەرسىنەتى.. هەروەھا كارمەندىي سروشىتىي مەرۆف: خواپەرسى يە و، ئىمانبۇونە بەو خوابى و، سەلماندىنى تەواوهتى و پېلە دلتىايى "بۇون" و "يەكتايى" ئەمە.

بەلىنى، ئەم مەرۆفە يېچارە و ھەۋازەرى كە بە سروشت داخوازى ژيانى بەردهوامى خۇش و ھەميشه بى يە و، خاواھنى چەندىن ئاوات و ئازارى بىن كۆتايى و بىن سىنورە، دەبىت ھەرچى شت ھەيە و ھەرچى كە مالات ھەن، سەبارەت بەم مەرۆفەو، نزم و بىن نىخىن، بەلكو زۇر بەيان - سەبارەت بەم - ھىچ بايەخىنلىكى ئەوتۈيان نەيىت كە شايابىنى باس بىت، جىڭلە: "ناسىنى خوا" و "ئىمان ھەنینان پىنى" و جىڭلە و ھۆكۈرانەش كە دەستى دەگرن و دەيگەيەن بەو ئىمانەي كە بناغە و كلىلى ئەو ژيانە ھەميشه بى يە.

لە بەر ئەمە "پېيامە كانى نور" ئەم راستى يەيان زۇر بە پۈونى و بەلكەي كە جار بىن گومان چەسپاندۇوە، ئەوا خۇينەرە بەرپىزيان بۇ لا رەوانە دە كەين و لىزەدا تەنها دوو "گىرفت" باس دە كەين كە لەم چەرخەدا ئەم دلتىايى بى لەم سەپە ئىمان دەلەقىن و مەرۆف دەخەنە دوودلى و سەرگەر دانى يەوە. ئەمشى لە چوار مەسىلەدا پۈون دە كەينەوە:

گىرفتى يە كەم:

مەرۆف بەھۆزى دوو مەسىلەمۇھ رېزگارى دەيىت لىنى:

◆ مەسىلە ئە كەم:

ھەروەك لە "برىسکەي سىياز دەھەمى مەكتوبىي سى و يە كەم" دا بە درىزى چەسپىتىرا: (لە مەسىلە گىشتى يە كاندا "نەفى كىردىن" ھىچ نرخىنلىكى نى يە لە بەرامبەر "چەسپاندىن" وە، چۈنكە ئەم نەفى كىردىنە پېيارىنلىكى لاوازە).

نمونه‌ی ئامه، وەك ئەوهى كە ئەگەر دوو كەمس لەو خەلکە ھەلھاتنى مانگ بچەسپىن و شايەتى بدهن كە مانگى يەك شەوهى رەمەزانىان دىوە.. لە ھەمان كاتىشدا ھەزاران مروقى زانا و پاوماقۇول نەفيي بىكەن و بلىن: "ئىمە نەمان دىوە" ئەوا نەفي كىردىن كە ئەمان ھىچ گەرنگى و بايەخىتكى بىز دانازىت. چونكە ھەرىمەك لە چەسپاندن بە "چەسپاندن" كەي پاشتى ئەوى تر دەگرىت و بە هيلىزى دەكات، كەواتە "چەسپاندن" پاشتىگىرى و كۆبۈونەوهى تىدايە، بەلام نەفي كىردىن وانىيە؛ جەلە يەك كەسەوهە بىت و جەلە ھەزار كەسەوهە وە كۆيەك وايە، چونكە ئەو كەسەى نەفي شىتىك دەكات تەنها لەو رووھە دەيگات كە ھەر خۆى نېدېدە. بە پىچەموانەى چەسپىنەرەوە، چونكە ئەو بۇ خودى شتە كە دەپروانىت ئىنجا بېيارە كەي دەر دەكات، وەك ئەم نمۇونەيە كە هيئانامەوه؟ ئەگەر يەكىڭ لە دوو شايەتە كە بلىت: (ئەۋەتا ئەوه مانگى يەك شەوهە بە ئاسماھەوە) ئەوى تر تەسىقى دەكات و قىسەى ھاۋەلە كەي دەسىلىيەت و پەنجە بۇ ھەمان شوين بادەكىشىت و، بەم چەشە ھەر دوو كىيان لە سەير كەردىنى ھەمان شويندا بەشدارن، ئىتە بەم بىن يە كەدە گەرن. ئەو بېيارەش كە دەرى دەكەن هيلىز بەدەست دەھىيەت و پەتر جىنگىر دەبىت و دەچەسپىت.

ھەرجى ئەو كەسەشە كە نەفي دەكات، سەيرى خودى شتە نەفي كراوه كە ناكات و تەنانەت ھەر توanaxىنى يە سەيرى بىكەت! لەبەر ئەوهە بە كە ئەم دەستوورە خوارەوە ناوبانگى دەركەرددووە، كە دەلىت: (نەفي يەك تايىەتى نەبىت و شوينە كەشى دەستىشان نە كرايىت، ھەر گىز لە توانادا نى يە بچەسپىت)!

نمۇونەي ئامه، وەك ئەوهى كە ئەگەر من شىتىكى دىبارى كراوم لەم دىنایەدا بۇ چەسپاندى و، تۆيش ئىنكارىت كرد، ئەوا دەبىت ھەمەو شوين و قۇزىنىكى ئەم دىنایە بىگەرىت و يىانپىشكىت، تاکو بىچەسپىنەت ئەو شتە نى يە كە من دەتوانم بەپەرى ئاسانى و بە ئامازە بە كى ئاسايى بىچەسپىنەم بۇت. بەلكو تز دەبىت لە قۇولايى كاتە كانى پابور دووشدا رۈبىچىت و يەك بە كىيان پېشكىت، تاکو بتوانىت بلىت: (شتى والە راستىدا نى يە و... رووداوى وارپۇرى نەداوه)!

جا لەبەر ئەوهى نەفي كەران نارۋانە خودى شتە نەفي كراوه كە، بەلكو ئەو بېيارانە دەرى دەكەن بەپىنى ئىرى و تېرىۋانىن و ئارەزووى خۇزىانە، ئەوا ھەر گىز ناگۇنچى

پشتگیر و به هیز که ری به کتری بن، چونکه پرده و هژ کاره کانی "نه بینن" یه ک نین و هی هر ریه کیان لموانی تر جیاوازه. نهودتا هدریه که یان ده توانیت بلیت: "من ئه و شته نایینم" .. "پیم وايه نی يه" .. "لەو باوه‌رەدام شتى وانايت" .. به لام هەرگیز ناتوانیت بلیت: "لە راستیدانی يه"! خز ئەگەر ئەم چەشنه نەفی يه بکات - به تاییت له با به تە کانی ئیماندا کە تېکرەتی گەردۇن دەگرنەوە - ئەوا درۆیە کى ھېنەدە گەورەی کەردووە کە به ئەندازەی دنیا دەبیت و، و تەیە کە به ھیچ جزرىڭ داراي راستى نی يه و، هەرگیز ناکریت به کارىنکى راست و رەوا دابىزىت!

لەمدى پىشەوە دەگەينە ئەوهى كە:

ئەنجامى "چەسپاندن" يه کىنکە و پشتگیرىي يه کترىي تىدايە. به لام ئەنجامە کانى "نەفي کردن" يه ک نین؛ بەلكو زۇرن، چونكە: "لام وايه" و .. "لە بەرچاوى مندا" و .. "لەو باوه‌رەدام" و ھاوچەشنى ئەم وتانە، كە پەردهن لە بەردهم بىنېنى "راستى" دا، يەك نین. بەلكو بەپى نەفی كەران زۇر و جياجيان. لەدەر ئەوهى كە ھەميشە ئەنجامە کانى (نەفي کردن) زۇر و جیاواز دەرده چىن و به ھیچ جزرىڭ پشتگيرىي يه کترىي يان تىدا نايەندى.

كمواتە، لە ۋانگە ئەم راستى يەوه:

(زۇرىنى ٻوالمتىي ڪافران و كەسانى سەرسەخت، كە رى لە ئىمان دەگرن، ھىچ نرخ و بايەخىنگى نى يه).

به لام لە كاتىنکدا كە دەبوو دلىيابى مەۋەقى ئىماندار ھىچ شتىڭ كارى تىن نە كردايە و ھىچ چەشنه دوو دلى يەك ئاۋىتەي ئىمانە كەى نەبوايە، كەچى دەبىن ئەو چەشنه گومان و ئىنكارى يانە كە فەيلە سووفە كانى ئەورۇپا لەم سەرددەمدا بىلەسى دەكەنەوە، ھەندى كە سیان دوو چارى سەرگەردايى و گومان كەردووە، لەوانەي كە به چاوى سەرسوور مان و بىزەوە بۇ ئەو فەيلە سووفانە دەرۋان. ئىت بەم بىن يە سەريانلى شىواوه و، گومانە كانى ئەوان دلىيابى يەكە ئەمانى نەھىشتۇرۇ و بەختوھەری ھەميشەبى لە كىس داون و گرفتارى بەدبەختى و چارەرەشى كەردووە. چونكە ئىنكارى كە دەنە كەى ئەوان واى لە ناوه رۈز كى "مەردن" كەردووە - كە ھەرچى رۈزە سى ھەزار كەمس بەسەر دە كات^(۱) - لە واتا راستەقىنە كەى، كە كۆتۈلىي ھېنانە بە فەرمانبەریي مەۋەقى

(۱) ئۇرۇمىانەي كە دانەر نۇرسىيونى وەك خۇزىان ھېنىشىماننەوە و دەستكارىيەن نە كردن. (وھرگىز)

له زهودا، دوور بخربته و، واتایه کی تری پنجه وانه بدریتی و، له شیوه‌ی: له ناودانی هه میشه‌ی و تیاچوونی تمواوه‌تی و کوتایی به کی سامناکدا پیشان بدریت.. همروه‌ها گزپ - که هر گزپ ده راکه دانا خریت - بهم پوانگه و بوزچونه، تام و چیزه کانی ئو مرؤفه ئینکار و سره سخته لیل و ژهراوی ده کات و، چهندین ئازاری به سزی ده خوارد ده دات و، هر دهم به: له ناودانی هه میشه‌ی (اعدام ابدي) هه رشه‌ی "نه بعون"‌ی پر له سامناکی لى ده کات.

که واته لممهوه تې بگه که:

"ئیمان" چەندە گهوره‌یه و ج نیعمه‌تیکی مهزنه و، بزانه که چۈن دەیت به "زیان"‌ی
زیان!

◆ مەسەلەی دووهەم:

ئەگەر لە باره‌ی باهتىكى هەر زانستىك يان هەر پىشەيەك گفتۇگز و تووپىز بىكىنست، گۈنى بۆ قىسى ئەوانه راناگىرىت كە لە دەرەوهى بازنە ئەپىشەيە يان ئەو زانستەدان، بالە مەيدانى پىپۇرى خۆيشياندا زانا و كەسانى مەزن و پىشەسازى كارامە بن. هەر وەھا بىيارى ئەوان لەم چەشىنە مەسەلانەدا و هەر ناگىرىت و ناچىتە پىزى "يە كىدەنگى"‌ی زانايانى ئەپەتمەوه.

بۇ غۇونە: بىيارى ئەندازىيارىنىكى مەزن لە دەستىشان كىردىن و چارەسەر كىردىن نەخۆشى يە كدا وە كو بىيارى پىشىكىك دانانزىت و بە هەمان چاۋ تەماشا ناكىرت. كە واتە ئەپەتمەوه ئىنكارى كەندينان تىدایە و گەورەترين فەيلەسۈوفى "ماددى" بىيانكەت سەبارەت بە باهتە "مەعنەوى" يە كانەوه هيچ بەھا و بایەخىكىيان بۆ دانانزىت. بە تايىت هى ئەوانە ئەپەتمەوه كە بە تمواوى لە "مادىيات" دا رۆچۈون و پەرده بە سەر بىنايى دەرەونىياندا دادر اوھە و بە يە كىجارى كول و كاس بۇوه، زىرى يان دابەزىوه تە چاوابان و، وايان لىن ھاتووه كە جىڭلە "ماددى" عەقليان بە هيچ شىتكە ناشكىت و هيچى تە نايىنت.

ئايا و تە ئەپەتمەوه فەيلەسۈوفانە ج نەخىكى هەپە كە لە بەر دەم لق لى بۇونەوهى بچوو كەنلى بە شەكاني بۇوه وەردا سەريان سورپ ماوه و، له ناو ئە جۆرە شتانەدا ون و نوقم بۇون كە لەت لەت و بەش بەش ؟.. قىسى ئەوانە ج نەخىكى هەپە كە مەسەلە بەر زەكани "تموحىد" و "ئیمان" و "مەعنەوييات" دا كە سەدان ھەزار كەسى زانا و حەقىرەو تىاياندا يە كىيان گەرتۇوه، و كوشىخى گەيلانى - قۇسىس سىرە - كە خاوهەنى

زیره کی به کی قودسی و دارای بینایی به کی دهروونی بی وینهی و ها بوروه که هیشتاله سرزره ویدا ژیاوه بتو عرشی مهمنی روانیو و، نزیکهی نموده سال تی کوشاهه و لئی برآوه و به پله کانی "معنهویيات" دا سمر که هو تووه تاکو په ردهی له پووی راستی یه کانی ئیماندا به (علم اليقين) و (عين اليقين)، تهناههت به (حق اليقين) یش، هملمالیو و ئاشکرای کردوون؟

تایا ئینکاری کردنی ئموان (بەرامبەر بە چەسپاندۇنى پىاوى ئاوا) كارىزكى چەشنى ويزەي مېشۇولە نۇيە لە بەردم نەعەتەي ھەورە برو سکەي ئاسماندا؟

"کوفر" که دوئمایه‌تی به رامبه راستی یه کانی "تیسلام" دهنوینیت و ململانیی له گه‌لدا ده کات، له "راستی" و "ماهیه‌تی" دا بریتی یه له: ثینکاری کردن و، نه‌زانی و، نهفی کردن، هرچه‌ند له روالمیشدا به: چه‌سپاندن و، بعون، ده‌بکه‌ویت. چونکه ناوه‌ره که که‌ی: "نهفی" و "نه‌عون" ه!

به لام یمان: زانین و، بیون و، چه سپاندن و، بپیاره. ته نانه مت مه سمه له
سلیله یه کانیشی، پرده و ناو نیشانز، بور راسته یه که، ییچایه.

جا ئه گهر همه مو ثهو کافرانه‌ی که رئی له ئیمان ده گرن تینکرالى بېرىن و تېنکوشن بز ئوهه بېرو باوره سەلەپی و بىن كەلکە كانيان بچەسپىن - كە ئەمەش كارىتكى دژوارى سەرتاپا گىريو گرفته - و بىانهويت ئهو بير و باوره يان له شىوه "قىبولكىردىنى نەبۇون" و "تەسىدىق كىردىنى نەبۇون" دا پىشان بىدەن، ئەمەو جۈزۈرە كوفرە دەكىيت - لە رۈوبە كەمە - بە: زانىنگى هەلتە و بېيارىنگى تاپەروا دابىزىت، دەنا "نەمەستىن" و "تىنکارى" و "تەسىدىق نەكىردىن" كە تابلىيەت كارىنگى ئاسانە، بىرىتى يە لە نەزانى يە كى تاشڭارا نەبۇونى بېيار!

بہ پوختی:

با و هر بیو ن به کوفر دو و به شه:

یه که میان ئوهه يه كه: په یو هندې به راستي يه کانى ئىمانوه نى يه. ئەم بە شەيان تە سلىق كردنى شىتكى ھەل لىه و باوهەر كردنە به شىتكى ناپەوا و بېيارنىكى سته مكارانىدە، تايىبەتە بە خۆيەمە. ئەم بە شەي كوفر لە بازنه ئەم باسە ئىتمەدا نى يه و، نە كارمان بە سەرىيە وە
ھەمە، نە ئەم بە شەي كوفر لە بازنه ئەم باسە مانەدە ھەمە.

دو، همهان ئەو وى كە: نەيارى، استە يە كان، ئىمانە، ململانى، لەگەل دەكات.

۱۰۷

یه کم: بريتي يه له "وهنه گرتن" و "پشتگوي خستن". ثممش - له راستيدا - "نه ملاندنی چه سپاندنه". ثم چه شنه کوفره جگه له "نه زانی" و "بن پرياري" هيچي تر نی به و، کارينکه به ئاساني ده كريت. ثميش له چوار چيوهی ئم باشدانی يه.
دوو هم: بريتي يه له "وهر گرتى نه بون" و پر بدئ سه ملاندنی "نه بون". ثم بهشى کوفر "پرياري" و "باوهز" و، واله خاوهنه کمی ده کات که دهستى پئوه بگريت و ناچاره ئم نهفي و ئينكارى كردنې بجهه سپيئيت.
نهفي كردىش دوو جزره:

يه كەميان: ئەوه يه كەسى نهفي كەر بلىت: (فلاان شت له فيسار شويىنى ديارى كراودا نى يه). ثم بهشى نهفي كردن ده كرى بجهه سپيئيت. ثميش له دەر ھەي باز نهى ئم باسەي ئىمەدايە.

بهشى دوو هم: نهفي و ئينكارى كردنى مەسەلە خاوبىن و گشتى و گشتگيره کانى "ئيمان" ده کەروپيان له هەموو دنيا و تىكراي گەردوونه و، پووه دواپۇز دەپوان و، هەموو چەرخ و سەردهمە کان ده گرنەخۇ. ثم چه شنه نهفي كردنە - وەك لە مەسەلەي يه كەمدا چەسپاندمان - هەركىزاو هەركىز ناكرىت بجهه سپيئيت، چونكە بۇ چەسپاندنى ئم جزره نهفي كردنە، دەيىت روانىيىك هەيىت گشت گەردوون بگريته و، دواپۇز بىيىنەت و، هەموو لاکانى کاتى بنى سنور بېرى و چاوى لييان بىت!

گرفتى دوو هم:

ثميش به هەمان جزور، بهزى دوو مەسەلەوە مەرۇف بىزگارى دەيىت لېيى:
يە كم: ئەۋۇرۇرى يانەي كە لە بەرامبەر "مەزنى" و "گەورەنى" و "رەھايى كۆتايى" دامەدai تىنگەيەتتىيان تەسکە، لە ئەنجامى بىن ئاكايى و تاوان و بۈزچۈونىان لە "مادىيەت" و هەلپە كردىيان بە دوايدا، توانىاي پەي بىردىيان بەوانە نەماوه.. بەھزى لە خۇبایى بۇنى زانستى يەوه، پىيان بەرھە نهفي و ئينكارى كردنى ئەم مەسەلە مەزن و بەر زانە ھەلخلىسکاوه. چونكە بەرامبەر بە پەي بىردىيىكى گشتگىر(مېيىط) بەو مەسەلەنە تابلىيەت كۆلەوار و دەستەوسانن.

بەلىن، ئەم كەسانەي كە نەيان توانى مەسەلە گشتگىر و هەرھە قۇول و فراوانە کانى "ئيمان" لە ژيرى يە كائياندا - كە لە ناۋەرۇ كدا رەق و تەسكن - جى بىكەنھەوە، لە دلە كائياندا - كە بەرامبەر بە "مەعنەویيات" مەردوون و لە كاركەوتۇون - جىنگىريان

بکنه، ئهو كه سانه، خويان دههاونه باوهشى كوفر و گومرايى يهوه و، له ئەنجامدا دەختكىن. بەلام ئەوان ئەگەر بتوانى به وردى سەرنج لە راستى و ناوازەرۈكى كوفره كەيان بىدەن و بىر لە ماھىيەتى گومرايى يه كەيان بىكەنەوه، ئەوا بۇيان دەرده كەۋىت و دەبىن كە ئەو شتەي لە "ئىمان" داسەبارەت بە "مەزنى" بە كارىنى كى زېرانە و شياو و پۇيىستى ئەم "مەزنى" بە دەرده كەۋىت، كوفره كەى ئەوان، بەرامبىر بەمە، گەلى مەحال و نەگۇنجاو و نەشياو يەك لە دواى يەكى لە دووتويى دايە.

"پەيامە كانى نور" بە سەدان پۇھەر و بەراورد كارى و تەرازوو، هەروەھا بە چەشىنلىكى بىن گومان - وەك گومان نەبۇون لە ئەنجامى: دوو كەبرەت دوو دەكتە چوار - ئەم راستى يەيان چەسپاندووه.

بۇ نۇونە: ئەم كەسەي كە بە بۇنەي "مەزنى" ئى خواوهند و "سيفەتە مەزنە گشتى يە كان" يەوه نەتوانىت باوهەر بە: "پۇيىستى بۇون" و "ئەزەلييەت" و "سيفەتە گشتىگىرە كان" ئى خواى گەمورە بەھىنېت، ئەوا "پۇيىستى بۇون" و "ئەزەلييەت" و "سيفەتە مەزنە كانى خواى گەمورە" بە هەموو بۇونەوهەر بىن سەنۋورە كان، تەنانەت گەردىلە لەزىمارە بەدەرە كانىش، دەبەخشىت، تاكو بتوانىت باوهەر بە كوفره كەى بەھىنېت! يان دەبىت ئىنكارىي بۇونى خودى گەردوون بىكات و بە چەشنى "سۆفتىتائى يە نەفامە كان"^(۱) دەست لە زېرىي خۆى دابشوات.

بەم جۇرە، هەموو راستى يە كانى ئىمان و ئىسلام بەھۇى پالدىانىان بە "مەزنى" يەوه - كە ئەم راستى يانە داخوازى دەبن - لە دل و دەرۋونە خاۋىن و زېرىي يە تەواوه بىن عەيىە كاندا، بەپەرى دلىنالىي و ملکەچى يەوه، جىڭىر دەبن و دەچەسپىن و

(۱) سۆفتىتائى يە كان: دەستىدەك بۇون لە فەيلەسۇوفە كانى يۇنانى كۈن، كە دواى قوتاڭخانى "فېساڭزۇرس" و لە ئەنجامى ئالىزىنى بارى رامىارى و قېيرانى ئابورى پەيدا بۇون. ئەم دەستىدە ئىنكارىي حەقىقەتى شتائىان كەردووه و لايان وابووه كە هيچ شىتىك داراي حەقىقەت نى يە. "گۇرگىماں" و "بىرۇتاڭزۇراس" بەناوبانگىزىنى فەيلەسۇوفە سۆفتىتائى يە كان. ئەم تاقمەش لە ئانا خۇياندا چەند بەشىكىن. كاتى خۇرى "سوقرات" زۇر بە توندى بەرپەرىچى داونەتەوە. بەلام ئەم دەستىدە هەيدە كە ئەم جۇرە كەمس و بىز و بىانە لە هەموو سەرەدەمەنگىدا بە كالاى نۇى و ناوى جۇردا جۇردا دەبنەوە. بۇ زىيادە شارەزا بۇون سەپىرى ئەم سەرچاوانە بىكە: "شرح العقائد النسفية" لىسعەددىن التفتازانى ص ۲۲-۲۵ طبعة ترکىا سنه ۱۳۲۶ھ، "كشاف إصطلاحات الفنون" للتهانوى ج ۱/ص ۶۶ طبعة كلکە في المندى عام ۱۸۶۲م، "الموسوعة الفلسفية الميسرة" ج ۱/ص ۱۰۳ طبعة دار نھضة لىبان - بىرۇت سنه ۱۹۶۵م. هەروەھا يېشە كىي (مەھدى توھىدى بور) بۇ (نفحات الأنس) ئى مولانا جامى ص ۶۹-۷۰ ناشر: كتابفروشى سعدى. (وەرگىر)

داده مه زرین. ئىتر خاوهنى ئهو جۇرە دل و دەرروون و ژىرىي يانە لە: كوفر و مەحالە سەرسوپەھىنەر و خوراھەتە سامانىك و نەفامى يە تارىكە كانى پىزگار دەكتات. بەلتى، شىتىكى بۇونە كە "مەزنى" و "گەورەمى" (العظمة والكبرياء) دوو پەردىن پىۋىستە بىن. ئەمەش لە ئاشكرا كىردىنى ئهو مەزنى و گەورەمى يەدا دەرددە كەونىت كە لە ھەممو كاتىكدا، بە تايىھەت لە بانگ و نۇئۈز و زۇربەى دروشە كانى ئىسلامدا بە دووبات كردىنەوهى: "الله أكير.. الله أكير.. الله أكير" بادە گەيمەنلىق.. ھەروەھا لەمۇ فەرمۇودە قۇدسى يەشدا بۇون دەبىتەوە كە دەفرمۇئى: "العظمة إزارى والكبرياء ردائى"^(۱).

ھەروەھا لە گۈرنى ھەشتا شەشمى نزا و لالانەوە رەوانە ئەحمدەدى يە كەى "الجوشىن الكبير" دەرددە كەونىت، كە دەفرمۇئى:

يا من لا ملک إلا ملکَه *	يا من لا يخصي العباد ثناءه
يا من لا تصف الحالات جلاله *	يا من لا تناول الأوهام كنهه
يا من لا يدرك الأ بصار كماله *	يا من لا يبلغ الأفهام صفاته
يا من لا ينال الأفكار كبرياته *	يا من لا يحسن الإنسان نعوتة
يا من لا يرد العباد قضاءه *	يا من ظهر في كل شيء آياته

سبحانك لا إله إلا أنت الأمان الأمان بمننا من النار.

* * *

(۱) "الكبرياء ردائي والعظمة إزارى، فمن نازعى واحداً منها قذفه في النار". رواه أحمد وأبو داود وأبي ماجه، عن أبي هريرة رضي الله عنه.

پهیامی (آلایه الکبری)

بینینه کانی گهشتیار نکه بهناو گهردووندا ده گهربت و سوراخی بهدیهینه ری
ده کات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ﴿تَسْبِحُ لِهِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا
 تَفْقَهُونَ تَسْبِحُهُمْ إِلَهٌ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ (الإسراء: ۴۴)

(ئەم مەقامى دورەمە، لە کاتىكىدا گە تەفسىرى ئەم ئايەتە
ھەرە مەزىنە دەکات، لە ھەمان کاتدا بەلگە کانى مەقامى
يە كەميش روون دەكتەوە، كە ئەويش ھەر لە ناوهندى ئەم
مەقامەدا يە و بە زمانى عەرەبى يە).

بەشى يە كەم

بەلگە کانى بوون

۱

چەندىن ئايەتى زۇرى قورئانى پىرۇز - وەك ئەم ئايەتە ھەرە مەزىنە - لە پىشە كېيى
پىناسىنى بەدیهینەرى گەردووندا "ناسانە کان" باس دەكەن، كە رۇونتىن لابەرەى
"يە كەنانسى" ن و، ھەر سەرخىدەرىڭ سەرنجيانلىنى بىدات نوقمى سەرسامى و
سەرسوور مان دەبىت و، بەۋېرى تام و لەزەت و خەپەسانمۇھ چىز لە موتالا كەرىدىان
دەبات. كەوا تە باشتۇر و اىلە "ناسانە کان" ھۆ دەست بە گەشتە كە بىكەت.

به لئي، هر که سیک به میوانی دیته ناو ئم دنیا يه، هر ده میک چاو بکاته و بروانیت:
 "میوانخانه يهك" ای لهو پهري سه خاوه تمهندی و ..
 "پیشانگایهك" ای لهو پهري جوانی و ..
 "سرباز گیه کی مهشق كردن" ای بهسام و شکزی لهو پهري نوازه بی و ..
 "با حچه يهك" ای لهو پهري درې فینی و قمه شنگی و ..
 "شوینیک بتو ناو بانگ ده رکردن" لهو پهري تاسه و شوق بزواندن و ..
 "پراوینکی کراوهی پرواتا" ای لهو پهري پروانیدا ..
 ده بینیت!

جا لهو کاتهدا که ئم میوانه گه شتیاره خولیای ناسینی خاوه نی ئم میوانداری به سه خاوه تمهندی و، دانه ری ئم پراوه مهزنه و، پادشاهی ئم ولاته بهسام و شکزیه که موته سهر، سکوبه رووی "ئاسمان" ه جوان و گکش و به ئهستیره دره خشانه کانی لئی ده رکهوت، که بتو ئمی ده روانی و پی دهوت:

(بزم بروانه، من بهو که سهت ئاشنا ده کەم که به دوایدا عەودالیت).

گه شتیاره کەش چاو ده گیزیت، ده بینیت:

"پروهه دگاری يه کی" ئاشکرا ده رده کەدیت لە:

برز کردنەوهی سەدان هەزار قەبارە ناو ئاسماندا، بە بىن هيچ كۆزى كە و ستۇون و پشتگىرىك، لە لايمەن ئەو پروهه دگارىتى يەوە.. ئەو قەبارانە کە هى وايان تىدا يە هەزار جار لە زەۋىي خۆمان گەمورەتە و، هى وەهاشىان ھەيە حەفتا جار لە خىزايى گۈللە تۆپ تىزىرە تەرە ..

جوولاندن و بەری كردنى ئەو قەبارە و تەنە ئاسمانى يانە، ھەموو يان پىنكەوه، لە لايمەن ئەو پروهه دگارىتى يەوە، بىن ئەوهى بەر يەك بكمون و جى بە كەزى لېز بكمەن.. دا گىرساندى ئەو چرا هەلۋاسراوانە، بىن هيچ سوو تەمنى و كۆزانەوه يەك.. بەرپۇوه بىردى ئەو تەنە زەبەلاح و لە سىنور بەدەرانە، بىن هيچ غەلبە و دەنگ و كەمە كۈوبىرى يەك.

ھەروهە ئەم گه شتیاره کە چاو ده گیزیت، درەوشانەوهى ئەو پروهه دگارىتى يە ده بینیت:

لهوهدا کە: ئەو بەدیھینراوه مەزنانە لە چەندىن كار و ئەرکى دىيارى كراودا دەخاتە كار، وە كو ملکەج بۇون و گۆپايەلىي مانگ و خۇر بۇئەنجامدانى ئەركى سەرشانيان بىن هېيج دواكەوتى و سىتى يەك.

ھەروەھا لە: بەرپەختىن و بەرپۇوهبردى ئەم ژمارە گەمورەيە (ئەستىرە كان) كە ھېننە رۈزىن لە سەنورى رەنۋوس دەرچۈول، لە نیوان ئەم دۇورى يە كچار فراوانەي نیوان بازىنەي ھەردوو جەمسەرە كان.. "بەرپەختىن" و "بەرپۇوهبردى" ئەممو ئەمانە لە ھەمان كاتدا و، بە ھەمان ھىزى و، بە ھەمان جۇرۇ، بە ھەمان مۇزى سروشت و، لەسەر ھەمان شىۋىءە. ھەممو ئەمانەش بە يە كەمەتىن بىن هېيج كەمەتىن كەمەتىن و ناتەمواوىيەك.. ئەم گەشتىارە سەرى لە درەۋاشانەوەي "پەروەردگارىتى" سوورما بۇو، چونكە

دەبىينى:

ئەو ئەستىرە و ھەسارە گەرۇڭ كە مەزنانەي كە خاۋەننى ھىزىنىكى مەزنى يە كچار زىزرى لە تواناي خۇيان بەدەرن، ئەو پەروەردگارىتى يە ھەممو ئەمانە گەردن كەج و گۆپايەل دەكەت بۇ ياساكانى خۇى، بىن ئەوهى هېيج كاميان لە نەخشەي خۇى لابدات و سەنور بشكىنېت.

ھەروەھا دەبىينى ئەو "پەروەردگارىتى" يە رووى ئاسمانى ساف و خاۋىن راڭرتووە و، لە پاشماھەي داروپەر دووی ئەو قەبارە چىر و زۇر و زەبەندانەي ناو بۇشاپى ئاسمان پاكى كردووه تەوه، بىن ئەوهى هېيج چەشىھەنە چىلەك و چەپەلىي يە كى پۇوه دىيار بىت.

ھەروەھا بە چەشىنى ئاخىشىنىكى سەربازىي پىنكۈيڭ ئەو قەبارانە دەداتەبەر و، وەك دىەنە كانى فلىيمى سىنە ما دەيانخاتە پېش چاۋى بۇونەوهە بىنەرە كان. ئەمەش لەوهدا كە زەوي بە: "شەو" و "پۇزىز" دەسسوورپەتىمە و، ھەر دەم ئەو دىمەنە راستەقىنە جۈزاوجۇر و دلەپەنەنە نوئى دە كاتمەوە كە لە ناوەندى ئەو ئاخىشە رەنگىن و جوانەدا سەرېنجى ئەندىشەي مەرۆف دەبزوينىن.. دەرخستان و پىشاندانى ھەممو ئەمانەش لە ھەممو "شەۋىك" و ھەممو "سالىك" دا.

جا ئەم "پەروەردگارىتى" يە مەزن و ئاشكرايە و.. ئەو راستى يە گەرنگەش كە لە نیوان كارايى (فعالىيە) ئەمدا دەر دە كەھۋىت، كە راستى يە كە لە: "پامكىردىن (التسخیر)، و، كار ئەنجامدان و، بەرپۇوهبردى و، پېتكەختىن و، پاكىزىكەن و، كار پىن سپاردىن"

پنکهاتووه. ئەم پەروەردگارىتى يە، بەم "مەزنى" يە شىكزدارەي خۇرى و بەم "گىشتگىرى" يە هەمە كى يەى، شايەتى دەدات لەسەر: "پۈيىستى بۇون" و "تاڭ و تەنبايى" بەدىھىنەرەي ئەم ئاسمانانە و، هەروەك لە بەرچاودايە شايەتە لەسەر ئەوهى كە: "بۇون" يى خواي گەورە گەلى لە بۇنى ئەو ئاسمانانە بۇون و ئاشكاراتە!

ئەم واتايە لە پەلەي يە كەمى مەقامى يە كەمدا بەم جۈزەي خوارەوە باس كراوه:

(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِ
وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: السَّمَوَاتُ بِجَمِيعِ مَا فِيهَا، بِشَهَادَةِ
عَظِيمَةٍ إِحاطَةٌ حَقِيقَةٌ: التَّسْخِيرُ وَالْتَّدْبِيرُ وَالتَّدْوِيرُ وَالتَّنْظِيمُ
وَالتَّنْظِيفُ وَالتَّوْظِيفُ الْوَاسِعَةُ الْمُكَمَّلَةُ بِالْمَشَاهِدَةِ).

* * *

۲

پاشان "بۇشايى ئاسماان" كە كۇڭگاى چەندىن شتى سەير و پىشانگاى چەندەھا كارى دەراسايە و پى دەوتىرى (حەوا)، بە دەنگىكى دلىرانە و زولال بانگى لەم گەشتىارە كرد كە بە میوانى بۆ دنیا ھاتووه؟ پىنى و ت:

(سەيرم كە! تاكو بىزلاي ئەو كەسەت رېنمایى بىكم كە بە تاسەوە بە شوينىدا عمودالىت و، بەو كەسەت ناشنا بىكم كە بۆ ئىزەي ناردۇویت!)

ئەميش سەيرى رۇوى گۈزى ئاسماان دەكەت كە مىھەرەبانىيلىنى دەتكىيت و گۈنى لە نەعرەتەي ساماناكى رادەگىرىت كە مەۋەھى خۆشىي لە گەل خۇدا ھەلگەرنووه.. كە سەيرى دەكەت و بۆزى دەپۋانىت، دەپىنەت:

ئەو "ھەورە"لى لە نىوان ئاسماان و زەويىدا ھەلۋاسراوه، بە چەشىنى ئاودىرېنى باخچەي زەھى دەكەت كە سەرتاپا دانايى و مىھەرەبانىي بەخورلىنى دەچۈزۈت و، بە ئاوى مايەي ژىيان بە فربا و ھاناي دانىشتۇرانى رۇوى زەھىيەوە دەچىت و گەرمىي بەتىن و سەختىنى گۈزەرەنى بىن فيئىك دەكانەوە و، دەزانىت چ شوينىك پۈيىستى بە ئاواه؛ يە كىسر فرياي دە كەمۈت!

هر چهند ته مو هه و هه قورس و سه نگینه چهند ها کار و فرمانی ها و چه شنی ئه مانه
نه بخام دهدات، له گهل ئه و هه شدا و دواي ئه و هه که رهوی ئاسمانی دا پزشبيو، کتوپر له
به رجا و داون ده بيت و، هه مرو يه کيک له پهله کانى بهره و حه وانه و ده رون و
ده کشينه وه و، به پي چهند فه رمانىك که بوي ده رد كرينه له به رجا و دا نامينه، بى
نه و هه هيج شويته وارىكى ئه سويا مهزنه له رهوی ئاسماندا به جى بهيليت.

بلام هه ئه و هه نده فه رمانى: "پاپره باران بيارىنه" ئى به ده ست ده گاته و هه، ئه واله
ماوهى سه عاتىك به لکو چهند خوله كىنكدا كىز ده بيت وه و رهوی ئاسمانى پى
داده بزشيت و، وه كو سه ر بازى چاوه پى فه رمان، له سه ر بى و چاوه روانى فه رمانى
سەركىرده كەي ده بيت!

ئنجا ئه و گەشتىاره سەيرى "با" ده كات که به حه او و له هاتن و چووندaiه، ده بىنېت:
"ههوا" له چهندىن کار و فرمانى زۇردا، بەپەرى دانابى و سەخاوه تەندى،
ده خرىتە کار، به چەشىنىكى ئه تو زەلتىي هه مرو يه کيک له گەردىلە بى گىان و دوور له
ھەست و نەستە کانى ئه و هه و اي سەرجم ئه و فه رمانانە دەيىستىت و تىنە گات که له
لايدن پادشاي ئەم گەردوونو و بوي ده رد كرينه!

ئه و تا به هزى توانا و هيز و ده سەلەندارى ئە و پادشا فه رماندەرە و، بەپەرى
پىكۈنىكى و وردى و بى سىتى، کاره کانى را دەپەرىنىت، وەك:
ھەواھەلزىنىي هه مرو زىنده و هر انى رهوى زەوى..

يان گەياندن و گواستنە و هى "دەنگ" ياخود مادده پىنۋىستە کانى زىنده و هر ان چەشىنى
گەرمى و پۇوناڭى و کاره با..

يان بۇون بەھزى پىتاندىنى رهوه كە كان..

ياخود چەندىن کاروبارى ترى زۇر و ھا و چەشىنى ئه مانه.

كموا ته "با" له لايدن دەستىنىكى نادىيارى غەبىي يە و بەپەرى ھەست و زانىن و زىنده بى
لەم هه مرو كار گۈزارى يانەدا دە خرىتە کار.

پاشان سەيرى "باران" ده كات، ده بىنېت:

ئه دلۆپە ناسك و بىرقەدارە زولالانە كە له گەنجىنە ئى نادىيارى مىھەبانى يە و
نىزراون و بەخىراون، پېن لە چەندىن دىيارى خواوه ندى مىھەبان و چەندەها

کاروباری زوریان پن سپیرراوه. تمنامهت دهليٽي ميهره‌بانی بخشر اوی خواوه‌ندن له شیوه‌ی ئهو دلزپه بارانه بخوراندا برجه‌سته بوون و له گهنجینه‌ی پهروه‌ردگاری بهوه هەلزراون. هەر لە بهر ئوهش بووه کە ناوی: "الغیث" و "الرحمة" له باران نزاوه^(۱). پاشان سهیری "ھەوره بروسکه" ده کات و گوئی بز "ھەوره گرمە" راده گرنیت، ده بیت:

ئەم دوانه له چەندەها کاروباری يەكجار سهیر و سەرسوورھىنەردا دەخرينىه کار.
ئنجا نەم مەرۆفە گەشتىارە كە ئەمانەی يىنى، چاوى گىزپايدوه بز لاي ژىرىبى خۆى و بە ئەسپايى بە خۆى وت:
بىن گومان نەم "ھەور" بىن گيان و بىن ھەست و فشەلە خورى ئاسايى، ئىيمە ناناسىت و
ھەر گىز ناكرىت ميهره‌بانی بۇمان بچۈلتىت و له خۆيەوە بەزەمىي يېماندا بىتەوە و بەم
بۇنەيەوە بەھانامانوھ بىت!

ھەرۋەھا ناشگۇنچى بىن ئوهى فەرمانى پن درايىت لە خۆيەوە ٻۇوي ئاسمان
دابگىزىت و پاشان بپرات و بەجىنى بھېلىتىت.

بەلكو دەبىت بەپىنى فەرمانى فەرماندەرنىكى خاوهن توانتى رەھا و ميهره‌بانىي رەھا ئەو ئەركەي سەرشانى راپېرىنىت، چونكە بىن ئوهى پاشەوپاش بگەرىتەوە ون دەبىت، پاشان كىپەر دەرە كەۋىتەوە و سەرلەنۋى ئەركى سەرشانى دەگرىتەوە ئەستۆى و، بز ئەنجامدانى فەرمانى دەستە لاتدارىنىكى مەزن و شىكۈمىندەم بە دەم ئەو جىجهانى وابه حەواوه پە دەکات و خالىشى دەکاتەوە و، ھەميشە بە پىسايىھى كى دانايانە، بەھو ھەورە، لەسەر تەختى ئاسمان دەنۇسىت و پاشان بموھى كە لەسەر كار لاي دەبات ئەو نۇوسيت دەكۈزۈننەتەوە. بەم كارەش ٻۇوي ئاسمان دەکات بە تابلوۋە كى كۈزانەوە و تيانووسىن و وىنەيە كى بچۈرۈكى حەشر و قيامەت. چونكە "ھەور" بە فەرمانى فەرمانزەوابىھ كى كارسازى خاوهن چاکە و چاودىزى و بەخشىندەبى، سوارى پشتى "با" دەبىت و چەندىن گەنجىنەي مەزن و فراوانى "باران" بە ئەندازەي چياكان ھەلده گرىزىت و فرياڭوزارىي ئەو شوينانەي سەر ٻۇوي زەھوبى بىن دەکات كە پىۋىستىان بەو بارانەيە. وەك بلىتىت:

(۱) الغیث: فرياڭوزار، الرحمة: سۆز و ميهره‌بانى. (وھر گىز)

بهزه بی بهو شوینده دینه و بؤی ده گری و فرمیسکی بؤ هم تله ریثیت و، پاشان به
گول و ریحانه ده بخانه پیکنه نین و ..
له توند و تیثی بی گپه دی خور داده گرت و ..
با خچه و میر گوزاره کانی زه وی ده دیریت و ..
پیست و رووی زه وی له چلک و چه پهانی پاک ده کانه وه، تا کو به دیه نی برسکاوهی
قه شه نگ و نایاب بیخه ملیتیت !

پاشان ئهو ریواره تاسمه نده، به ژیر بی خوی وت:
ئم "ههوا" بی گیانهی که دارای هیچ ژیان و ههستیک نی يه و، هه میشه شپرز و
په شیوه و پر له زریان و گیزه تلوو کیه و نازانیت ثار امی چی يه .. به بزنه و به بزی رواله تی
ئم هه واي، سه دان هه زار کار و فرمان و نیعمه تی ئه و تو دینه جیهانی "بوون" که پرن له
دانابی و میهره بانی و وردہ کاری، ئه مهش به ناشکرا ئه و ده چه سپیتیت که:
ئم "با" بمرده وام خزمہ تگوزار و هاتو چزو که ره، خاوه نی بزوو تی خوبی و سه رب خو
نی يه، بملکو فرمانی فرمانده رنکی دانا و زانا و بتوانا و خاوه نی سه خاوه تمندی برهه
ده بخانه کار و جموجوول. و هک بليتیت هه ریه که گه ردله کانی "با" له هه مو و ئه و فرمانانه
تینه گات که ئه بخامیان دهدات و، به چه شنی سه رباری گونپ ایه له هه مو و ئه و فرمانانه
ده بیستیت که له و فرمانده ره و ده رده چن و، گونپ ایه لی بیان ده کات و، بمم بی يه:
ئه رکی ههوا هه لمژینی زینده و هران ده گریته ئه ستز و ..
به شداری بمرده و امکردنی ژیانی ئه و زینده و هرانه و، پستاندن و گه شه کردنی
برووه که کان ده کات و ..

له گه بیاندنی مادده پیویسته کانی ژیانی انداد و، به پیوه بردن و هاتو چزو پی کردنی
هه مو ره کاندا و، لیخورپینی ئه و که شتی بانه که سوتمه نی بیان نی يه، هاو کاری
ده نوینیت و ..

به تایه تی ده بیت به هزی گه بیاندنی: ده نگ و گفتور گوزکان و ئه و پمیوه ندی کردنانهی
که له بی شه پوله بی تهل و برو سکه و رادیو بی يه کانه وه ئه بخام ده درین.
"ههوا" ئم خزمہ تگوزاری يه گشتی بانه و هاو چه شنیان جنی به جنی ده کات، که چی
له گمل ئه و شدا "گه ردله کان" ئم هه واي له چه ند مادده يه کی لمه کچووی ساکاری

ووهک: نازورت و ئۆكىسىجىن پىنكەتتۈون. لەبئر ئەوه، من واى دەبىنم كە لە لايدىن دەستىنىكى داناوه و بەۋەپەرى پېنگۈپېتىكى و لە نىۋان سەدان ھەزار جۇزى دروستكراواني خوارى گەمۈرەدە ئەم "ھەوا" يە بەكاردەھېتىزىت.

لەبەر ئەوه، ئەم گەشتىارە بىيارى دا و وتى:

به لئن راسته، وه ک ئەم ئايىتەي كە دەفرمۇنى: **وَتَصْرِيفُ الرِّياحِ وَالسَّحابِ الْمُسْخَرِ**
بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ (البقرة: ١٦٤) ئەم كەسەي فەرمان بىز "ھەوا" دەردەكەات و لە
چەندىن كار و خزمەتگۈزارىي پەروەردگارى يانەي بىن سنوردا لە رېيى ئاتلوڭور كىردى
"با" و .. لە چەندىن كار و بارى مىھەبانانەي لەئىمارە بەدەر لە رېيى رامكىردىنی ھەورەوه
بىزى، دەيىخانە كار ..

ئمو كەسەي كە "ھەوا"ى بەم شىۋە يە بەدى هيئاۋە، جىگە لە پەروەردگارىنىكى: "واجب الوجود" و بەتوانا بەسەر ھەموو شىنکىدا و ئاگادارى ھەموو شىئىك و خاۋەنى بەخىشىندىلە، و شىكەنەندى، كەسى، تىرىنەپە.

پاشان ئاپر لە "بىاران" دەداتمۇھە، دەبىنېت: بە ئەندازەي ژمارەي دەنكەكانى، سوودى لە گەل خۇدا ھەلگەرتۇوه و .. ھىندهي ژمارەي دلىپەكانى، درەوشانوھى مىپەرەبانى تىدىدابە و .. بە ئەندازەي ھەممۇ ئىمك لە ئەتكەنائىشى، دانايى دەردىخات.

بینی: ئەم دلۋىپە ناسك و زولال و پىرۇزانە، بەپەرى رېنکوپىنىكى و لەپەرى جوانىدا بەدى دەھىنلىرىن، بە تايىمەت "تەرزە" كە تەنانەت بە ھاوپىشىدا بە ورده كارى و رېنگى بىز چۈرى زەھىرە دەھىنلىرىن، بە رادىيەك كە ئەم توپ و رەشە با سەختانە بارستايى يە چېر و زەبەلاحە كان دەئالۆزىتن، ھىچ كارىتكى سەلبى ناكەنە سەر رېنکوپىنىكى و ھاوسەنگىي ئەم تەرزانە و پارسەنگىيان ناكەن و دەنكە كانى ئەم تەرزانە يەك ناخەن و نايانكەن بە يار جە بار ستايى يە كە زيانە خىم !

جا ئه م ئاوه ي كه بى گيانىكى ساده يه و هېيچ ھەستىنگى تىدا نى يه، لەم چەشىنە كاره پىر لە دانايى بانەدا بە كار دەھېنېرىت، بە تايىھەت لە كارى زىنده وەرسازى و ئاودۇزىداو، تەنها لە دوو ماددهى ساده يى بى گيان و ھەستىش يېكەتتەوە كە بىرىتىن لە ھايىدرۇ جىن و ئۆكسجىن. لە گەل ئەمە شدا، لە سەدان ھەزار خزمەت و سەنعت و كار و بارى جىاجىيات پىر لە دانايى و ھەست و نەستىدا بە كار دەھېنېرىت!

که او اته ئەم بارانه - له راستیدا - میهره بانی يە کى بەر جەستەيە و ، تەنھا له گەنجىنىھى غەبىسى میهره بانى خواوەندى "بەخشنەدە میهره بان" ۋە دروست دە كرپت . كاتىكىش كە بە پۇرى زەوبىدا دەرپزىت و دەبارىت ، بە ۋۇونى و بە كردار ، تەفسىرى ئەم ئايەتە پېرۇزە دەخاتە پېش چاوجە دەفەرمۇئى :

(وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْقِرْيَثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيُنَشِّرُ رَحْمَةً) (الشورى: ۲۸).

پاشان ئەم گەشتىارە - بە سەرسوور مانەوە - گۈنى بۆز "ھەورە گۈرمە" پادەگرپت و ، بە سەرسامىشەوە بۆز "ھەورە بروسكە" دەروانىت .. دەبىنېت : ئەم دوو دىيار دە سەيرانە ئاسمان ھەروەك بە تەھواوى تەفسىرى ئەم دوو ئايەتە پېرۇزە دە كەن :

(وَيُسَبِّحُ الرَّاغِدُ بِحَمْدِهِ) (الرعد: ۱۳).

(يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ) (النور: ۴۳) ..

لە ھەمان كاتىشدا مىز گىنپى ئاتنى باران بە مۇحتاج و تاسەمندانى باران دەدەن . بەللى ، دەمكىردىنەوە ئەو "حەوا" تارىكە ، كە بە نەعرەتەيە كى مەزن پەر دەيى بى دەنگى لادەبات .. ھەروەها پېر بۇونى ئەو تارىكى يە لە ۋۇونا كى يەك كە وەختە بىنابىي چاوان بىات و بە ئاگىرىك كە سام دەھاوىتە دلى ھەممو بۇونە وەرىنكمۇھ .. دا گىر ساندىنى ئەو ھەورە مەزنانە ئەنەن كە بە ئەندازە چىا كان دەبن و چەشنى خورىسى شى كراوه وان و تەرزە و بەفر و بارانىان لە كۆزل نزاوه ..

ھەممو ئەم كار و فرمان و بارودۇخە ناوازە و پەلە دانابىي يانە و ھاواچەشىبان ، مەرقۇنى "بىن ئاگا" بىندار دە كەنەوە و بە "قامچى" ئاماژە بۆ تەوقە سەرى شۇزى كراوه ئەو دە كەن و پىنى دەلىن :

- سەرت ھەلبىرە و بۆ ناوازەيى سەنعت و ورده كاربىي بە دىيەيتان بېروانە كە لە لايمەن خواوەندى كاراي بە تواناوه ئەنجام دراون و كە دەيەويت لەم پىيمۇھ خۆزى بە بەندە كانى بنا سىنېت .

جا ھەروەك تۆ لەم بۇونەورەدا بەرت بۆ بەرەلائە كراوه و دەستت لىنى ھەلتە گىراوه ، ئەم بۇونەورانەش بە ھەمان جۇزىن و ھەر گىز ھەرمە كى و بىن مەبەست نىن ، بەلكو

هریه کهیان بهوپیری ملکه چی و گوپرایه‌لی یهود بهره و چهندین کاروباری پر له دانست
دهبرین و، له لایهن پهروه ردگارینکی کارساز و داناوه دهخربنه کار.

* * *

بهم چه شنه، ئم گهشتیاره ئاره زو و مهنده، شایه‌تی یه کی بهز و مهزنی راستی یه کی
ئوتزی بیست که له:

پامکردنی "ھەور" و... بهری کردنی "با" و... سازاندنی کاروباره کانی "ھەوا"
پیکھاتبوو..

که ئەمەی بیست، یه کسمر و تی: "آمنت بالله".

پلهی دووهەمی مەقامی یه کەم، بهم جوزره خواره و بینینه کانی ئم گهشتیاره
را گەياندووه^(۱):

(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْوَجُودُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِهِ
وَجُودُهُ: الْجُوُّ بِجُمِيعِ مَا فِيهِ. بِشَهَادَةِ عَظِيمَةٍ إِحْاطَةِ حَقِيقَةٍ:
الْتَّسْخِيرُ وَالتَّصْرِيفُ وَالتَّنْزِيلُ وَالتَّدْبِيرُ الْوَاسِعَةُ الْمُكَمَّلَةُ
بِالْمَشَاهِدَةِ).

* * *

۳

پاشان "گزوی زهوي" به زمانی حال بانگی لەم گهشتیاره کرد که له سەر گەشتى
"فیکری" پراھاتووه، پىنی و ت:

(بۇچى بەناو ھەوا و بۇشانى ئاسماندا دەگەرىتى؟ وەرە بۇلای من تا ئەو كەسەت پىنى
بناسىنىم كە تو بە دوايدا عمودالىت.. بىر لەو كار و فرمانانە بىگەرەوە كە من ئەنجامىان
دەدەم و، ئەو شنانە بخونىنەرەوە كە له سەر لايپەرە كائىدا نووسراون!)

(۱) بىندازىيەك: دەمويىت ھەرسى و سىن پله کانى تەوحىد كە له مەقامى یه كەمدا باس كىراون، رۈون
بىكمۇوه. بەلام بارى قىستان بوارى ئەمە نەدام و ناچارى كىردىم تەنها بەلگە زۆر كورتە كانىان بېھىنم و تەنها
واتاكانىان وەربىگىزىم. جالىبەر ئەمە سى پەيام، بەلگۇ سەدد پەيامىش لە پەيامە کانى نۇور ھەریه كەيىان
بەشىكىان لەو سى و سىن پله و بەلگە كانىان بە چەندىن شىوازى جىا جىا پۈون كەدۋوە ئەو، ئەوا سەبارەت
بە درىزەپىدانى ئەو باس و بەلگانە خۇنىنەرەي بەپىزىز وانە ئەو پەيامانە دەكەين. (دانەر)

که گهشیاره که سهیری کرد، بینی:

"زه‌وی" و "هک" موله‌وبی عاشق" وایه^(۱)، به دو جوزه بزوونه خوی که له لیواری مهیدانی هه‌شری مه‌زندا نهنجامیان دهدات، هیتلی باز نهیله ده کیشیت که رژه و سال و ورزه کانی بین دروست دهیست و، و هک که شتی به کی پهروهه دگاری بیانه‌ی مه‌زن وایه که سه‌د هه‌زار جوز زینده‌وهران و روزی و داخوازی به کانی گوزه‌رانی هه‌مورویانی هه‌لگر توه و، بمناو شهپوله کانی بتوشاییدا ده که‌وتنه رنی و، به‌په‌ری هاوسه‌نگی و رنکوپینکی گه‌شتو گوزاری خوی به دهوری "خوز" دا نهنجام دهدات.

پاشان ئه‌م گه‌شتیاره بز لاپه‌ره کانی په‌راوی "زه‌وی" ده‌پوانیت.. ده‌بینیت:

هه‌ریله کله و لاپه‌انه، به هه‌زار ان ئایه‌ت و نیشانه، پهروهه دگاری خوی ده‌ناسینیت. به‌لام لبه‌ر ئه‌وهی هینده کاتی به‌ده‌سته‌وه نه‌بوو که هه‌مورو لاپه‌ره کان بخونینته‌وه، ناچار تنه‌ها سه‌یری به کیکیانی کرد، که لاپه‌رهی: "به‌رجه‌سته‌بوونی به‌دیهینانی زینده‌وهران و به‌پیوه‌بر دنیانه له و هرزی به‌ههاردا" .. بینی:

چه‌ندین "تاک" و "دانه" له‌ئماره به‌ده‌ری سه‌د هه‌زار "جوز" ئه‌مو زینده‌وهرانه به‌په‌ری رینکی و له مادده‌یه کی ساکار، وینه و شیوه‌یان به‌دی ده‌هینیت و ده‌کرینه‌وه و ده‌خرینه رپوو، نسجا به‌په‌ری میهه‌هه بانی پهروهه ده دکرین و به‌په‌ری خیزاییش له هه‌مورو شوینیکدا بلاو ده‌بنه‌وه، ده‌بینیت تزوی هه‌ندیکیان و ردیله بالی ناسکوت‌هه بان ده‌دریتني بز ئه‌وهی پیشان بفرن! هه‌روه‌ها به‌په‌ری کار‌سازی به‌پیوه ده‌برین و، به‌په‌ری شه‌فهقت و میهه‌هه بانی گوزه‌ران و خوزرا کیان بین ده‌دریت و، به‌په‌ری به‌زه‌یی پندا هاتن و روزی پی به‌خشینه‌وه روزی به زور و جوز او جوز و خوش و به‌تامه کانیان بز دابین ده‌کریت و، له هیچ‌هوه و له خوزرا کینکی و شلک و برنگ و چه‌ند ره‌گینکی ره‌قوته‌قی چه‌شنی نیسک و، چه‌ند دل‌پیه ئاویکی و هک یه‌ک و، چه‌ند تزویکی له‌یه کچوو، ئه‌مو روزی به‌یان بز ده‌نریت و، له هه‌مورو به‌هارینکدا، به چه‌شنی باری شه‌مه‌نده‌فرینکی پر، سه‌دویه که هه‌زار جوزی خوزرا ک و پنداویستی به‌په‌ری رنکوپینکی له گه‌نجینه‌ی غمیه‌وه بز زینده‌وهران ره‌وانه ده‌کریت. به تاییه‌ت شیری به‌له‌زه‌تی پوخت و خاونین که له مه‌مکی دایکانی

(۱) مه‌بست به "موله‌وبی" لیزه‌دا: بزیه‌وانی ته‌ریقه‌ته که‌ی مولانا جه‌لاله‌ددینی رومی‌یه. چونکه موریدی ئه‌م ته‌ریقه‌ته که حال و جزء‌هه لئن دیت، به دهوری کوپری زیکره که‌دا ده‌سوروتنه‌وه و له هه‌مان کاتدا به دهوری خوزیشیدا ده‌خولینته‌وه. (و هرگیز)

میهره بانوه هملده قولین و، ثاویته شهقهفت و بمزهی و داناین و، بز منالان به دیاری پیشکهش کراون!

به روونی و ئاشکرایی شتیکی دیار و چه سپاوه که: هممرو ئمانه دره و شانه و یه کن - له پهپری پهروه رده کاری و میهره بانیدا - له دره و شانه و کانی میهره بانی خواوهندی به بهزهی و میهره بان و، یه کینکن له چاکه کاری یه زور و زه به نده و گشتی یه کانی.

به پوختی:

ئم گهشیاره، به بینی نم لاپره "ژیانی" یهی بهاری ره نگین، تی گهیشت که: ئم لاپره یه کینکه لمو و ینانه که سه دان هزار نموده هش رو و نه شریان تیدایه، که واته نم لاپره یه به کردار تفسیرنکی برجسته و هست پنکراوی ئم ئایه ته پیروزه ده خانه روو که ده فرمومی:

﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لِمُحْكَمَ الْمَوْتِي وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰).

ئایه ته که خویشی، به چه شنیکی یتعجاز بنه خش، هممرو ئمو و اتایانه ده گهیزیت که لمو لاپره یهدا جهم بون.

همروهها ئم گهشیاره لمو "لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ" ش پنگهیشت که گزوی زهوي، به هممرو لاپره کانی و به ریزهی مهزنی و هیزی خزوی، همیشه دهیلته و دوپاتی ده کاتمهوه! هر بمن چه شنه و، له بر روونکردنوهی پوخته شایه تیدانی ته نهایه که روو له بیست رووی لاپره فراوانه کانی گزوی زهوي، که بیست لاپره زیارت و، له بر روونکردنوهی ئمو شستانه که ئم گهشیاره له لاپره و رووه کانی تردا بینیونی، ئممهی خواره وله پلهی سئی همی مقامی یه که مدا، باس کراوه:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الواجب الوجود الذي دلَّ على وجوب

وجوده في وحدته: الأرضُ بجميع ما فيها وما عليها، بشهادة

عظمة إحاطة حقيقة: التسخير والتدبر والتربية والفتاحية

وتوزيع البذور والحافظة والإدارة والإعاشرة بجميع ذوي

الحياة، والرحانية والرحيمية العامة الشاملة المكملة

بالمشاهدة).

پاشان ئهو گەشتیاره هەتا لایپەریە کى زیاتری بخویندایە تەمە، ئیمانە کەی - کە کلیلى بەختە وەری يە - پۇز بەھیز و دامەزراو دەبىو، رادەی خواناسىشى - کە کلیلى پلىكانە مەعنەوی يە کانە - زیاتر پەرەی دەسەندو، پلەيە کى ترى راستىي "ئیمان بە خوا" - کە بناغەی بەنرخ و سەرچاوهى بەخور و سازگارى ھەممۇ كەملاًتىكە - بۇ بىنايى دەروونى دەردە كەوت ..

ھەرچەندە ئەم گەشتیاره گەلنی وانەي بەپىت و گرنگى لە "ئاسمان" و "حەموا" و "زەوی" و ھەر گرتىبو، لە گەلن ئەۋەشدا، هەتا خویندەنەوە سەرچەن لېدانى ئەو لایپەرانە چىزى ناسك و مەعنەوی و لەزەتى رۆحىي زۇرتىريان پىن بەخشىبايە و حەزى ئەويان بىزواندىيە و تاسە و ئارەزو و مەندى يان بىجو لاندىيە، ئەو پۇز بە دواى دەرسى زیاتردا دەگەپا او، دەبىوت:

- ئایا هي تر ماوه؟

كەپۈز زايەلەي زىكىرى "دەريسا" و "رۇوبار" مەزىنە کانى بىست، کە بە ئەسپاپى و شەوق و نەوازشەوە ھەلەدقۇلان. ئەميش گۈنى بۇ چەمە دەنگە خەمناكە لەزەت بەخشە کانى ئەوان راڭرت، کە بە زمانى حال و گۇفتار دەيانوت:

- (بۇچى بۇمان نارۋانىت.. ئایا سەيرمان ناكەمەت؟)

ئەميش بە تاسەمەندىيە کى ئاوىتتەي سەرسامى بەوە تەماشى كىردن، بىنىي: "دەرياكان" کە بە توندى و چوست و چالاکى و بەرددەۋامى شەپېزلى دەدەن و، پرژان و پەزان و رۇچۇونىيان لە سروشىتىدايە.. دەورەي سەرانسەرە زەوی يان داوه و، ھاودەم لە گەلن و شىكابىي گۆزى زەوىدا بە خىراپىيە کى لە رادەبەدەر لە ماوهى يەك سالىدا باز نەيدى بىست و پىنج ھەزار سالى دەبرىن، كەچى لە گەلن ئەمەشدا بەم لا و ئەو لاى خۇياندا ناپرژىن و زال نابن!

كمو اته ئەم دەريايانە بە فەرمانى كەسىلە بەرپى دەخرىن و دەۋەستىنەن كە خاوهەنى مەزىنى و داراي توانتى رەھايە.

پاشان ئەم گەشتیارە سەيرى: "ناوهەويى دەريسا" دەكەت، دەبىنېت:

جگه له مرواری به دره و شاوه تیشك به خشنه کانی، که له پهپری جوانی و ئارایشت و رینکوپنکیدان.. رؤزیدان و ژیاندنی هزاران زینده و هری جوز او جزری ناویشی.. هروهها بەرپیوه بر دنیان و دهستینیشان کردنی لە دایک بسوون و کنچ کردو ایان، بعوپه پیکی و ورده کاری.. هروهها پەيدابون و گەشە کردنی خزرائک و روزی به کانیان له ملکی ئاسالی و ئاویکی سویز.. هەموو ئەمانه، بەپهپری ئاسانی و تەواوی ئەنجام دەدرین، به چەشنى کە به ئاشکرا دەیچە سپینیت:

ئەم کارانه تەنها به ویستی خاوهن تو ایاه کی شکۆمهندو، رؤزیدان و ژیانبه خشینی خوایه کی خاوهن جوانی نەبىت، هەرگیز بەرپیوه نابرین.

پاشان ئەو ریواره سەپیری "رووباره کان" دەکات، دەبینیت:

سۇود و بەرژەندى بە کانی ناویان و، خزمە تگۈزۈزۈرى فەرمانبەری بە کانی ئەستۇيان و، ئەو "خەرجى" يانەی بەرھە میان دینن و، ئەو "دەرامە تانە" ش دینە دەستیان.. هەموو ئەمانه، بە دانایی بە کى فراوان و، مىھە بانی بە کى مەزن پۇو دەدەن. بە رادەيەك كە به ئاشکرا دەیچە سپینن: هەرجى جۈگە و کارىز و کانی و لافاو و رووباره مەزنە کان هەن، هەموویان لە گەنجىنەی خواوهندى مىھە بانی شکۆمهندو بە خشندەوە هەلدە قولىن، بەلكو بە چەشىنىکى دەراسا هەلدە گىرین و پاشە كەوت دە كرین و، ئىنجا بە جۈزىکى نا ئاسالى و لە عادەت بە دەرىش بە كار دەھىنرین و دە خرىتى سەر پەوتى رەوان و بە خورى خزیان. تەنائەت فەرمۇدە يە كى پىغە مېر عَلِلَةٌ بەم واتايە هەيە كە دە فەرمۇى: چوار رووبار ھەن لە بەھە شتەوە دین^(۱). بەو واتايە كە رەوتى بە خورى ئەم رووبارانه گەلى لە سەررووى ژمیر کارى و لىنکدانه وەى ھۆكارە ماددى بە کانهون، كەواتە تەنها لە گەنجىنەی بەھە شتىنىکى مەعنەوى بەوە دین كە وشك ناکات و، لە رېئۇنە ئاسالى غەبىيى وەھاوه هەلدە قولىن كە تەواو بۇون و بېرانھە و بېنى بې.

(۱) عن أبي هريرة رضي الله عنه، قال: قال رسول الله ﷺ "سَيْحَانُ وَجَيْحَانُ وَالْفَرَاتُ وَالنَّيلُ كُلُّ مِنْ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ". رواه مسلم: كتاب الجنة: ۲۶، وفي الخطيب البغدادي "ليس من الجنة في الأرض شيء إلا ثلاثة أشياء: غرس العحوة والحجر وأواني تسرب في الفرات كل يوم بركة من الجنة". هروهها بروانه: فیض القدير ۳۸۱/۵ (وەرگىز).

بۇ نمۇونە: ئەوهتا رووبارى بەپىتى "نيل" كە دەشتايى وشك و برنگى ميسرى كردووھ بە بەھەشتى رووی دنيا، بە چەشنى دەريايى كى بى بىرانھو، ھەمىشە ئاوي لە بەر دەپروات و، لە بنى چيايە كى باشۇورەوە كە ناوى "جبل القمر" ھەلتە قولىت. خۇ ئەو ناوەي كە لە ماوەي شەش مانگدا لە بەر دەپروات گەر كۆبکىرىتەوە و بەھەزىت و بکرىت بە "سەھۇل" ئەوا گەلى لەو چيايە مەزنەر دەردە چىت! لە كاتىكدا كە ئەو جىي يەى لەو چيايەدا بۇ پاشە كەوت كەردنى ئاو تەرخان كراوه ھېشتا شەش يە كى خودى چيا كە نايىت! ئىجا دەرامەت و دەستكەونە كانيشى تابلىيەت كە من، چونكە كەمىي باران و گەرمىي يە كەجار زۇرى ناوجە كە و تىنۇتى زەۋىي ئەۋى، ھەمۈپيان پىكەوە - مەگەر زۇر بە كەمى - دەنا دەرفەت بە پاشە كەوت كەردنى ئەو ئاوه و بوارى پارىزگارى كەردىن و راگرتى هاوسەنگى خەرجى و دەرامەتە كانى نادەن. لە بەر ئەۋەيە كە ۋىوايەت كراوه: رووبارى "نيل" لە بەھەشتىكى غېسىيەمەوە ھەلتە قولىت. بەم چەشىنە، ئەو ۋىوايەتە، راستى يە كى ورد و پېلە و اتاي گەلى قۇولى راگەياند.

ئەم گەشتىارە - بەم جۇرە - لە نىوان ھەزار ان شايەتى و راستىي ئەوتۇدا، كە بە وينەي دەرياكان فراوانى، تەنها يەڭ راستى و يەڭ شايەتىي بىننى و، ئىجا تىنگىيەشت كە ھەمۇ دەرياكان پىكەوە و بە گشتى و يە كەنگى و بە ئەندازەي ھېزى ھەمۈپيان: "لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ" دووبات دە كەنھو، لەمەو بە ئەندازەي بەدىھېتىراواني ناو دەرياكان شايەتىي لە سەر راستىي ئەم شايەتىدانە لە بەرچاودا راست بۇوەوە.

پلەي چوارەمىي مەقامىي يە كەم، بۇ روونكەرنەوەي ھەمۇ شايەتىي كانى دەريا و رووبارە كان، ئەمەي خوارەوەي راگەياندۇوە:

(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوَجُودُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِهِ
وَجُودُهُ فِي وَحْدَتِهِ: جَمِيعُ الْبَحَارِ وَالْأَنْهَارِ بِجَمِيعِ مَافِيهَا،
بِشَهَادَةِ عَظِيمَةٍ إِحْاطَةٌ حَقِيقَةٌ: التَّسْخِيرُ وَالْمَحْفَظَةُ وَالْإِدْخَارُ
وَالْإِدْرَارُ الْوَاسِعَةُ الْمُنْتَظَمَةُ بِالْمَشَاهِدَةِ).

۵

پاشان "چیا" و "بیابانه کان" بانگیان لمه ریسواره کرد که نو قمی "گهشتی فیکری" بوروه؛ پیشان و ت:

(ئى لابىرە كاتى ئىمەش ناخويپىتەوە)؟

ئۇيىش كە چاواي پىدا گىزان، يىنى:

فەرمانىھەرى يەھەمە كى و سوودە گىشتى يە كانى "چياکان" ھېنەدە مەزىن و بېر لە دانستن كە سەرى ژىرىي يە كانى تىدا سۈورىماوه. بىنۇونە:

قىنج بۇونەوهى چياکان، بە فەرمانى خسواي گەمورە، بۇوە بەھەزى ئارامگىرن و ھىدى كەردىنەوهى ھەلچۈونى زەۋى و، ھېمەن بۇونەوهى ئە توورەبى و توند و تىزىيانەى كە لە ئەنجامى ئالىو گۆزە كانى ناويمە پەيدا بۇون.. ئىنجا فوارە و كەلىن و كەلەبەرە كانى ناو چياکان بوارى ھەناسەدانى ناوەوهى زەۋى دەدەن و دەيىھەۋىنەوه. بەمەش ropyووى زەۋى لە: بۇو مەلەر زە كاولكار و شەق بۇونە ۋەخىنەرە كان رېزگارى دەبىت و پارىزگارىي ئاسايىش و ھىمنىي دانىشتۇرانى دەكىيت.

ئىنجا ھەروەك ستوون و مېنخ لە سەر كەشتى يە كان دادە كوتىزىن تاڭو ھاوسەنگىيان پاڭىز بىكىيت و لە نو قم بۇون و لەق بۇون و تە كاندان پارىززىن.. چياکانىش بە ھەمان جۇرن؟ مېنخى بېر لە گەنجىنەى كەشتى گۆزى زەۋىن: لە بۇو مەلەر زە دەپارىزىن و، پەر سەقامگىرى دە كەن و ھاوسەنگىشى رادەگەن. قورئانى پېرۇز لە چەندىن ئايەتى پېرۇزىدا ئەم واتايىھى رۇون كەردووه تەوه، كە ئەمانە ھەندىزكىيان:

﴿وَالْجِبَالُ أَوْتَادٌ﴾ (البأ: ۷).

﴿وَالْقَيْتَنَا فِيهَا رَوَاسِيٌّ﴾ (الحر: ۱۹).

﴿وَالْجِبَالُ أَرْسَاهَا﴾ (النازعات: ۳۲).

نمۇونىيە كى تر:

ئەو چەندەھا جۇرە كانى و ئاوا و كانزا و مادده سەرە كىيانەى كە زىنەدەوەر ان پىویستىان بە ھەموويان دەبىت، بەوپەرى دانايى و سەخاوه قەندى و كارسازى، لە ناوەندى ئەم چىاياندا ئامادە و پاشە كەوت كراون، بە چەشىن كە دەيىچە سېپىتىت:

ئەم چیايانە چەند گەنجىنەيە كى فەرمانبەردار و خزمەتگۇزارى يە كېكى بەتوانى و دانايى ئەوتۇن كە هەر گىز توانايى و دانايى ئەولەن نايەن.

ئەم گەشتىارە بە تەمواوى لەمە تى گەيشت و، ئىنجا فەرمانبەرى و كارەپەرلى دانايى يە كانى ترى چىا و يىبابانە كانى - كە بە ئەندازەي مەزىنى چىاكان و فراوانىسى يە بابانە كانى - بەم دوو گەۋەھەرە باس كران، قىاس كرد و، دەبىنى كە:

"چىا" و "يىبابانە كان" بە زمانى ھەممۇ دانايى و فەرمانبەرى يە كانىان كە ئەنجامىان دەدەن، بە تايىەت پاشە كەوت كەردىنى مادده ئىحىياتە كان، تىنگىرا شايەتى دەدەن و بە وتنى: "لا إله إلا هو" يەكتايى خرواي گەورە رادە گەيدەن. ئەم شايەتىدان و يەكتاناسىنەشىيان بە ئەندازەي چىا سەخت و بلندە كان: بە هيىز و رەگدا كوتاوه و، بە قەدر ھەملائەنگىرى و فراوانىسى دەشت و دەر و يىبابانە كانىش: گەشتى و بەرين و فراوانى.

ئىز ئەم گەشتىارە كە ئەمەي بىنىي ، بەۋەھەرە خشۇوعە وتنى: "آمنتُ بالله".

بەم جۈزە، لە پلەي پېنچەمى مەقامتى يە كەمدا، ئەمەي خوارەوە بۇ خستەرۇو ئەم ناواھەرە كە، باس كراوه:

(لا إله إلا الله الواجب الوجود الذي دل على وجوب
وجوده: جميع الجبال والصحاري بجميع مافيها وعليها،
بشهادة عظمة إحاطة حقيقة: الإدخار والإدارة ونشر البذور
والمحافظة والتدبیر الاحتياطية الربانية الواسعة العامة المنظمة
المكملة بالمشاهدة).

* * *

٦

لە كاتەدا كە ئەم رېسوارە بە بىر و ئەندىشە خۆى بەناو "چىا" و "يىبابانە كان" دا دەگەرا، دەرگای "جىهانى درەخت و ۋووه كە كان" لە بەرددەم بىرى ئەمدا كرانەوە و، بانگىانلىنى كردو، پىيان وتنى: (وەرە بۇ لاي ئىمەش و بەناو باخچە كاماندا بگەرنى و، دېپە كامان بخۇينەرەوە)!

ئویش رؤشتە ناویانووه، بىنى:

"درەخت و رووه کە کان" كۆریتکى مەزن و قەشەنگىيان بۆ تەھلىل و تەمۈجىد سازداوه و، بازنه يەكى بەسام و شىكتىداريان بۇزىكىر و شو كاران بېزىرى پىنكەنباوه. ئەم گەشتىارە لە زمانى حالتى ئowanووه تىن گەيشت كە درەخت و رووه کە کان لە دۆخىنچى ئەوتۇدان وەك بلىيەت ھەموويان پىنكەوە و بە يەك دەنگ "لا إله إلا الله" دوپات بىكەنۋە. چونكە سى "راستى" ئى ھەممە كى و مەزنى ئەوتۇزى تىياياندا بىنى كە بەلگەن لەسەر ئەوەي: ھەرجى درەختى بەردار و رووه کى گولدار ھەن بە تەسبىحات كەردىنۋە شايەتى لەسەر خواى خۇيان دەدەن و، ھەموويان پىنكەوە بە زمانى پاراوى: گەلا ھاو سەنگە كانيان و، بە گوفتارى شىرىپى: گولە جوانە كانيان و، بە وتمى رەوانى: بەرروپومە رېنگە كانيان، تىكىرا "لا إله إلا الله" دەلىن و شايەتى لەسەر دەدەن.

□ يە كەميان:

راستىي (نیعمەت بە خشىن و، پىزلىپانى مەبەستدار و، چاڭە كارى و منەت لىپانىك كە ويسپىان تىدايە).

ئەمەش پەستىي كە لە ھەموو رووه ک و درەختىكدا بە روونى ھەست بە ناوه رۈك و واتاڭە دە كەرىت.

واتە: ھەرجى رووه ک و درەخت ھەن، ھەموويان، چاودىزىي: "نیعمەت بىن بە خشىن" بە سەرى كەردوون و، ويسپى: "پىزلىپان" يىش گرتوونىيەتەوە.. كەواتە لەم ويسپەندادا چاڭە كارى مەبەستە و، منەتبار كەردىش يەكىنە كە ئامانجە بە لېزمە و خورەمە كانى ئە ويسپە. ئەمەش پەستىي كە، بە چەشىن دەركەوتىي روونا كىي خۆز، لە ھەموو شەتىكدا درەخشان و ئىياپانە. چونكە ھەموو يەكىن لە رووه ک و درەختە كان لە ناوه نىدى: (نیعمەت بىن بە خشىن و، سەخاوهقەندى و، پىزلىپان و، منەت و، چاڭە كارى) دا نوقم بۇون.

□ دووهەميان:

راستىي: (لە يەك جىا كەردىنۋە ھەموويان بە چەشىنچى دانايانە و مەبەستدار و، ئارايىشتىدان و نەخشاندىيان بە جۈزىيە كە "ويسپى" يان تىدا دىيارە و، بە مىھەربانى ئەنجام دەدرىت).

ئەم پەستىيەش - لە حەقىقەت و ناوه رۈك كدا - بە چەشىن پۇونا كىي ٻۇز، روون و ئاشڭارا يە. چونكە لە يەك جىا كەردىنۋە ئەم "جۆر" و "تاڭ تاك" ئە لە ئەمارە بە دەرانە ئاشڭارا يە.

پرووه ک و دره خته کان کارینکی مه به سته و، جیاوازی نیوانیشیان حیکمه تیکه ده بیت و، جنی ده سته کانی "ثارایشتدان" و "جوانی" ش میهره بانی یه کی پیویست و تاما بخداره.

ئەم راستی یه هیتنه پروونه که بوار بعوه نادات بدریته پال "رینکه وت". ئەمەش دھرى دەخات کە ئەمانەی لەم راستی یەدا باس کران، جینکار و ئاسهوار و نەخشى پەنگىن و بىن هاوتاى بەدیھینەری دانان.

□ سیھەمیان:

راستی: (نەخشاندنی وینەی بەدیھینەراوە لە ژمارە بەدھرە کان) کە ئەم بەدیھینەراوانە بە سەدان ھزار جزور و شیوه‌ی جیاجیا لە چەندىن دەنکە دانویلەی كەمى لە كچوو و، لە چەند تزوپىكى دىيارى كراوى وەك يەك دەم دە كەنەوه و، بەمۇپەرى رېنکى و وردى و ثارایشت و جوانى سەوز دەكرين، ھەرچەندەش ھەممۇ نەوانە تابلىيەت سادە و وشك و تىنکەلى يەكتىن.

جا نەخشاندن و پشکۇوتى وینە و شیوه‌ی يەك بە يەكى ئەو جزورە جیاجيانەي كە لە دووسەد ھزار جزور تېپەر دەكەن، ھەريە كەيان بە جیا و، بە رېنکوپىكى و ھاوسمەنگىي تەواوەتى و، بە حەيەووبىت و دانايى و، بىن ھېچ ھەلەيەك.. راستى یە كى گەلەن لە "خۆر" بۇوناڭتە.

لەمەوه ئەم گەشتىارە تى گەيىشت كە:

بە ژمارەي گۈل و، بەرۇبۇم و، گەلا و، بۇونەورانى بەھار، شايەت و بەلگەي چەسپىتەر لە سەر ئەم راستى یەھەن. ئىنجا بە وتنى: "الحمد لله على نعمة الإيمان" ھەممۇ ئەو واتايانەي دەربىرى كە لە ئەنخامى پەى بردى بەم راستى یە لە دىلدا جۈشىان خواردبوو.

پلەي شەشمى مەقامى يە كەم ، بۇ رۇونكىردىنەوهى ئەم راستى و شايەتى يانە، ئەمەي خوارەوهى باس گردووه:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْوَجُودُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِهِ
وَجُودُهُ فِي وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعٌ جَمِيعٌ أَنْوَاعِ الْأَشْجَارِ وَالْبَاتَاتِ
الْمُسْبَحَاتِ النَّاطِقَاتِ بِكَلِمَاتٍ أُوراقُهَا الْمُوزُونَاتِ
الْفَصِيحَاتِ، وَأَزْهَارُهَا الْمَزِينَاتِ الْجَزِيلَاتِ وَأَثْمَارُهَا

المنتظمات البليغات بشهادة عظمة إحاطة حقيقة: الإنعام والإكرام والإحسان بقصد ورحمة، وحقيقة التمييز والتزيين والصوير بارادة وحكمة، مع قطعية دلالة حقيقة فتح جميع صورها الموزونات المزینات المتباينة المتوعنة الغير المحدودة من نواتاتِ وجباتِ متماثلة متشابهة محصورة معدودة).

* * *

٧

ئەم گەشتىارە شەيدايمى كە بەم بەرزبۇرۇنەوانى پىز چىز و تاسەمەندىيە كانى زىadiان كىربubo، كاتنى لەو گەستە بىرە كىيە گەرىايەوە و بە چىزى دۆزىنەوە "پاستى" و "بەھەشىتە كانى ئىمان" خۇشحال و بەھەمند بۇو، هەروەھا لە باخى خەملاؤ بەھار چەپكىكى مەزنى بە ئەندازە فراوانى بەھارى لە گولزارى زانىن و ئىمان لە گەنل خۈزىدا ھىنا..

لەم گەرانەوەيدا، دەرگاى "جىهانى بالىنە و زىنەدەوران" پۇوبەپرووى "زېرىمى ئارەزووەندى دۆزىنەوە راستى" و "بىرى تامەزروى زانىن" ئەمدا كرایەوە.. ئەو بالىنە و زىنەدەوران بە سەدان ھەزار دەنگ و جريوه و زمانى جىاجىا خوللىكى ئەم گەشتىارە تاسەمەندىيەن بۇ بەسەر كردنى جىهانە فراوانە كەيان كرد و تىكىپرا ھاتبۇرۇنە پىشوازى و بە خىرەتلى ئەو.

ئەميش كە رۆشتە ناو جىهانە كەيان، يىنى:

ھەموو جۈرە جىاجىا و چەشىن و نەتهوھ جىاوازە كانى بالىنە و زىنەدەوران، پىنكەمەوە و بە زمانى حال و گۇفتار "لا إله إلا هو" دەلىنەوە، بە ۋادىيەك كە دەلىيىت پۇوى زەۋى كۆرپىكى بەسام و شکۆزى زىكىر و كۆزگايمە كى مەزنى تەھلىلەيە؛ بە چاۋى خۇزى يىنى ھەموو يەكىن لەوانە وە كەنەقەسىدەيەك وايە بە بالاى نىعمەت و بە خىشىشە كانى پەروەردگاردا دەخويىنىت و، چەشىنى و شەمە كى ئەوتۈيە كە زارى بە تەسىحات و پاك راڭىرنى بەدىھىئەرلى لە كاردايە و، پىتىكى بەسىز و مىھەرەبانى پېراتاى وەھايىشە كە مىھەرەبانى خواوهند راادە گەيەنىت.

چونکه هر همه موویان سنهای به دیهینه ریان پیشکهش ده کمن و، به سوپاس و ستایشهوه و هسفه کانی دهنین؛ دلتبی هرچی هست و نهست و ئهندام و نامیر و کزنهندام و هیزی ئمو بالنده و زینده و رانه هن، هر همه موویان، و شهی هوزراوی ریثک و گوفتاری پوخت و رهوان.

ئهم گهشیاره، سئ پاستیی معزنى لەمەدا بىنى کە به ropyoni و راستى شايەتن لەسەر ئەمەی: بالنده و زیندە و ران "شوکرانه بىزىرى" بەرابەر بە دیهینه و رۆزىدە ریان پیشکهش ده کمن و، بەوشە و گوفتارانەيەن شايەتى لەسەر يەكتابى خواى گەورە دەدەن..

❖ يە كەميان: (پاستىي: بە دېھینان و دروستكىرن و داهينان).

واتە: "پاستىي بە زىندۇو كىردىن و بىن بە خشىنى گيان" كە هەر گىز ناكرىت و ناگۇنجى بىدرىتە پال رېتكەوت و هىزى كتو كۈرۈپ سروشتى كەبرولان، چونكە ئهم گيان بە خشىنى پاستىيە كى وەھايە كە بە "دانايى" لە نبۇونەمە دىنە "بۇون" و.. داهىنانىكە لە گەل رېنکى" و "وردە كارى" دا ھاودەمە و.. بە دېھىنانىكە "ۋىست" ئى لە گەلدايە و.. دروستكىرنىكە لەسەر بناگەي "زانست" ئەنجام دراوە..

ئهم پاستىي بە، به ropyoni و لە بىست رووھوھ، درەوشاھەمەي (زانست و، دانست و، وىست) دەردەخات. لە هەمان كاتىشدا بە لىگە كى ئاشكرايە لەسەر "پۇيىستىي بۇون" ئى خواوهندى زىندۇو راڭىز كەرى گەردوون (الخي القيوم)، شايەتىكى رەوايە لەسەر حەوت سيفەتە مەزنه کانى و، نىشانەيە كى پاستە بۇ "يەكتابى" خواى گەورە. واتە: پاستىي "بە زىندۇو كىردىن و بىن بە خشىنى گيان" بە ئەندازەي ژمارەي هەممۇ گيانداران، شايەتى چەسپىنەر دەخاتە ropyona!

❖ دووهەميان: (پاستىي: لە يەك جيا كەردنەوە و ئارايىشىدان و وىنە كېيشانىان). ئەمەش پاستىي بە كە لەو بە دېھىنەر اوھ زۇر و لەزماھ بە دەرەنەوە دەردە كەھويت كە بە چەندىن نىشانەي جيا كەرەوە لە رۇخسarıياندا و، بە چەندەھا شىۋەي جيا جىايى جوان و ئارايىشى رەنگىن و، بە چەند ئەندازەيە كى رېنکى لە يەك نەچۈوی وردو، گەلىنى وىنە و نەخشى رېنکۈپىنەك و قەشەنگ، لە يە كەز جيا كەراونەمەوە.

ئهم پاستىي بە هيىنە مەزن و بەھىزە كە دەرى دەخات جىگە لە خواى گەورەي "بە توانا" بەسەر هەممۇ شىتكىدا و "زانما" بە هەممۇ شىتكى، ناكرىت و ناگۇنجى هىچ

که سینکی تر خاوه‌نی ئەم کاره گشتگیر(محیط)ه بىت كە هەزار داناپى و کارى دەراسا دەخاتە پىش چاو.

بەلتى، جىگە لەمە هيچ گۈمانىكى تى لە ئارادانى يە.

❖ سىھەميان: (پاستىي نەخشانىدۇن و خىستتە پۇروي وينە و شىيۇھە ئەزماپەدەرە كانى ئەم زىنده وەر انەيە) كە لە چەندىن ھىلکە و گەراي كەمى وەك يەك و، چەند دلىپە ئاۋىنېكى كەمى لەيە كچۇو يان لە گەمل كەمېك جىاوازىدا، بە سەدان ھەزار شىيۇھە رۇخساري جىا جىا دەنە خشىپىزىن.

پاشکووتىن و نەخشانىدۇن ئەم ھەممو وينە و شىيۇانە كە ھەر تەنها بۇ خۇيان موعجىزە يە كى سەربەخۇرى توانتى خوارى گەورەن، بە پىكى و ھاوسمىنىگى و وردى كارىي تەواوى بىن ھىچ ھەلە و كەم و زىدادىك، پاستىي يە كى يە كىجار پۇون و درەخسانە و، ئەم پۇونى يەشى لە چەندىن بەلگە و پالپىشى زۇر و زەبەندەي بە ئەندازەي ژمارەي ھەممو زىنده وەر انەو دەست كەمتووھ.

ئەم گەشتىيارە، بەم چەشىھ "جىهانى بالىندە و زىنده وەر ان"ي يېنى و، دەرسىنکى تەواوى لە بەلگەي يە كىگرتووى ئەم سى پاستىي يە وەرگرت، چونكە ھەرسىنکىيان پىنكمۇدە بىن بە بەلگەي يە كى گەلن پۇون و يە كىجار مەزن لە سەر ئەمەي كە ھەرچى جۇزە كانى سەرچەمى زىنده وەر ان ھەن، بە پىزە و گۈپەرەي مەزنى و گەورەبى يان، شايەتى لە سەر "بۇون" و "يەكتايى" بە دېھىنەر دەدەن و دەلىن: "لا إله إلاّ هو". ئەمەندەش بە توندى و ھىزەوھ ئەم شايەتىي دوپات دە كەنەوھ و دەلىنەوھ كە تەنانەت گومەزى ئاسمانىش بەو دەنگە مەزى دەزرنىگىنەوە و بە گۈنىي ئاسماڭ نىشىنائىدا دەدەن!

لە پلەي حموتەمى مەقامى يە كەمدا، بۇ رۇونكىردىنەوھ ئەم پاستىي يانە، ئەمە خوارەوە باس كراوه:

(لا إله إلا الله الواجب الوجود الذي دل على وجوب
وجوده في وحدته: إتفاق جميع الحيوانات والطيور الحامدات
الشاهدات بكلمات حواسها وقوتها وحسياتها ولطائفها
الموزونات المنتظمات الفصيحات، وبكلمات جهازاتها
وجوارحها وأعضائها وآلاتها المكملة للبلغات، بشهادة

عظمة إحاطة حقيقة: الإيجاد والصنع والإبداع بالإرادة، وحقيقة: التمييز والتزيين بالقصد، وحقيقة: التقدير والتصور بالحكمة، مع قطعية دلالة حقيقة: فتح جميع صورها المنتظمة المتخالفة المتعددة الغير المخصوصة من بضات وقطارات متماثلة متشابهة مخصوصة محدودة).

* * *

^

پاشان ئەم گەشتیارەی کە سەر بخداو و تېرامانى كردووە بە خولیاى خۇزى، ويستى "جىهانى مرۆف" بە سەر بکات، بە نيازى ئەوهى کە بە پله بىن سنورە كانى ناسىنى خوادا پىز سەر بىكەۋىت و، ھەنگاونىكى زىات لە چەشتى نورورە كانى ئەو ناسىنەدا بىت و، پله يەكى بەرزىرى بۇوناڭى يە لە بىن نەھاتووە كانى بەدەست بەھىت. لەم كاتەداو لە پىش ھەممۇ كەسىنکەوە، ھەلتۈارە كانى گرۇي ئادەمیزاد (كە پىغەمبەران - درووديان لە سەر بىت) خولكىان كرد و، ئەمېش رۇشتە ناو جىهانى مرۆفەو.

پىش ھەممۇ شىئىك دەستى دايە ھەلدانووه لەپەرە كانى مىزۇوی مرۆف و كەمۆتە پىشىكىن و سەر بخدانى كاتە كانى پىشىن.. يىنىي: پىغەمبەران - درووديان لە سەر بىت - كە باشتىن و كاملىتىنى كەسانى ناو پەگەز و گرۇي ئادەمیزادن، ھەممۇ يان بە يە كەنگى و يەك زمان "لا إله إلا هو" دەلىنەوە و، بە هيىزى: موعجىزە لە سنور بەدەرە كانىشىان - كە مۇرى تەسدىقى ئەمان و بانگمۇازە كەيانە - خەملەكى بۆ لای يەكتايى (التوحيد) بانگ دە كەن.. ھەروەها يىنىي بانگمۇازى سەرجەمى ئەو پىغەمبەرانە، لە بەنەرەتدا، بۆ ئىمام ھېننائى گرۇي مرۆفە بە خواى گەورە، تاكو - بەم ئىمامە - گرۇي مرۆف لە پلهى ئازەلى يەوه بەرەو پله يەكى بالاى مەلائىكەت ئاسا، بىن و بەرزى بىكەنەوە.

بۇ يە ئەم گەشتیارە بە ئەدەبىتكى شياوى بەرزا و بلند و رېزىتكى شايىستە مەزنەوە لە ھېيونى ئەو قوتا بخانە نورانى يەدا بە چۈركەدا هات و، يىنىي كە ھەريە كە لەو پىشەوا و

رآبه ر و پینماکارانه مروقایه تی چمندها موعجیزه و کاری دهرا سایان له بمرده ستدا به که نیشانه ئمهون له لایه ن پهروه ردگاری هممو جیهانه کانه و ته سدیق کراون و پشتیان گیراوه.. هه رووهها بینی که بهه زی راگه یاندن و پینما بی هممو بی کیک لهوان کۆمهنیکی گەلئی زۇر و نەتهووه کی یە کجار زەبەندەی گۈزى ئادەمیز اد بەخته و هری نیمانیان بەدهست هیناوه.

ئەم گەشتیاره، لە رۇوناکىي ئەمەدا، توانيي مەوداي ھېز و پتھوی و دامەزراویي "تەوحید"ى بۇ دەربکەونت، کە راستى يە کى ئەوتزىيە هممو ئەم مەزقە راستگۈزیانه کە لە سەدھەزار كەمس تىپەر دەبن، لەسەری يە كيان گرتۇوه. هەرووهالە راپادى ئەمەنلە مەزن و تاوانە گۇورەيەش تىن گەيشت كە گومپايان و ئىنكارى كەرانى ئەمەنلە راستى يە پە گدا كوتاوه تىنى كەتوون، کە راستى يە كە داراي ھىزىنیكى ئاوايە و تائەم ئەندازە و ژمارەيەش هەوالىدرانى راستگۈزپشتیان گرتۇوه و بە موعجیزه لەزمارە بەدەرە كانىشيان چەسپاندوپيانه.

ئىجا بۇزى دەركەوت كە ئەم گومپا و سەرسەختانە شابيانى ج سزا يە كى سەخت و هەميشەمین و .. ئەۋەشى زانى كە ئەم كەسانە باوهەپيان بەم پىغەمبەرانە هیناوه و پۇشتۇونەتە ناو بازنه ئیمانمۇ، چەندە لەسەر حەق و راستەشەقامى حەقىقەتن.

بەم چەپكە زانىيارى يە، پلەيمە كى گۇورەي خاۋىنې ئیمان و، پايدەر زىي "تەوحید" لەم گەشتیاره دەركەوت.

بەلى، بەدەر لە موعجیزه لەزمارە بەدەرە كانى پىغەمبەران - دروودىيان لەسەر يېت - كە پشت راستكىردىنەوەي بەرجەستەن لە لایه خوارەندى حەقىمە بۆيان.. هەرووهە جگە لەمۇ زللى ئاسانى يانەش كە لە نەيارانيان دران و حەق بۇونى پىغەمبەران و پشتگىرى خواي بۇ دەرخىستن.. هەرووهە جگە لە كەمالاتى كەسىي خۇيان و پینما بى يە راست و رۇونە كانىيان، كە بەلگە ئەمەن پىغەمبەران - دروودىيان لەسەر يېت - لەسەر حەقىكى رۇون و ئاشكىان.. جگە لە ھېزى ئیمانيان و دەرپېنى ئەپەرەي گەرمۇ گۇورى و لېپران بۇ كارە كەيان، كە هەممو ئەمانەش شايەتن لەسەر راستگۈزىيان و راستىي بانگەوازە كەيان.. جگە لەو كىنېب و نۇوسراوه خاۋىن و پېرۇزانە بەردهستيان.. تەنانەت جگە لە قوتايى يە لەزمارە بەدەرە كانىشيان، كە بهه زىي

شوننکه و تنى پيغام به رانمه و گميشتنه ناوجهر گهی حه قيقه و به ره و که مال به رز بعونه و پنی پروناکی يان دوزی بهوه، که ئه مهش بز خزو شایه ته له سمر ئمهوه که: پنی ئمو پيغام به رانه - درووديان له سمر بیت - له هه ممو بز يه ک راست و حمقره.. جگه له هه ممو ئه مانه..

هر تنهایه که گرتى ئهو را گهیه نه ره راستگزیانه له مسله ئيجابي و چه سپاوه کاندا، به لگه کی بى گومان و سه روز ياده له سمر راستي "ئيمان" و، هيزيكى ترى مازني ئه تو زيه که پشتى راستي ئيمان ده گريت و به را ده يه ک هيزي و پيزى پنی ده بخشيش که هیچ توانا و هيزيك له جيما ندا ناتوانىت هاو شانى بیت. که واته راستي يه کي ره گدا كوتاوى چه سپاوى و هاهاي پرده له رورو ئه ممو دوودلى و گومانىك هەلده ماليت و دەياندات به بادا.

لىزهدا ئهم گه شتياوه پهبي به و دانسته پنهانه برد که باوه رهينانى مرؤفى به "سمر جه مى پيغام به ران" به يه كېك له پايه کانى ئيمان داناوه! ئه و شى بز ده ره كه عوت که ئيمان هينان به و پيغام به رانه چۈن ده بیت به کانياوينكى سازگارى بخور و سەرچاوه هيزيكى بېيتى مەزن بز ئيمانه کەي. هەر کە هەستيشى به مە كرد و لىنى ئى گەيشت، دەستى دايە هەلگۈزىن و لېئۇشىنى ئەم کانياوه بخور و سازگاره.

له پلهى هەشته مى مەقامى يه كەمدا، بز ده بېنی ئەم دەرسە پىشۈرى گەشتياوه کە، ئەمە خواروه باس كراوه:

(لا إلَه إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِهِ وَجْهٌ وَجْهٌ فِي وَحْدَتِهِ
إِجْمَاعٌ جَمِيعُ الْأَنْبِيَاءِ بِقُوَّةِ مَعْجزَاتِهِمُ الْبَاهِرَةِ الْمُصْدَقَةِ).

* * *

¶

ئەم گەشتياوه زانستخوازه کە تامى چەندىن چىزى به رز و يلندي هيزي "ئيمان" يى چەشت و، سروهى فينك و بىن گەردى "زىيان" به سەريدا هەلى كردى.. كاتى لە كۈر و نەنجومەنلى پيغام به ران - درووديان له سمر بیت - گەپايەوه، ئهو مرؤفانه بانگىان كرد كە دەعراى پيغام به رانيان به "علم اليقين" چەسپاندووه و به لگه گومان بىری به هيزيان

له سمر پراستی بانگهاوازه که‌ی ئوان هیناواره تموه، له زانا لینکولن و موجته‌هیدانه‌ی که پیشان ده و تریت: "الأصفياء والصديقون" و همراه که‌یان ده‌ریایه کی زانست بونو... ئوان زانایانه، خولکی ئام گه‌شیاره‌یان بز قوتاچانه کانی خۆیان کرد..

ئەویش روشت و، له‌وی ئەنجومه‌نیکی دی که پېر بونو له:

سەدان هەزار زانای ورده کار و هەزاران بلىمەتى هەلکەم توو، کە هەرمەمۇيان به توپىزىنەوە و لینکولنەوە قۇولە کانیان - کە بوارى بىبايەختىن گومانىش ناھىلنى وە - بەلگەیان له سمر "بابەتە چەسپاوه کانی ئیمان" دەھىنایەوە، کە له پىشە کېی ئەو بابەتانەوە: "بونو" و "يەكتايى" خواى گەورە بونو.

بەلتى، يەكىرىتى ئەو كەلە زانا مەزنانەي کە هەر چەندەش توانا و لېھاتن و بەھەرى سروشى و، تەنانەت رېبازە کانىشىان لە يەكىرىتى جىاوازه، له سمر بناغا و بىچىنە کانى ئیمان.. کە هەمۇ يەكىڭىلەوان پىشتى بە: ھىز و توانا و دلىيائى بەلگە مەحکەم و بەھىزە کانى دەبەستىت..

يەكىرىتى ئوانە له بابەتاندا، بەلگە يەكىرىتى بەھىزە کە له توanaxى كەسدا نى يە بەرنگارىي بکات، يان پۇوچەلى بىكانەوە، ياخود بتوانىت دەمقالىي تىندا بە کار بەھىنەت. مەگەر يەكىڭىلەكىدە كە بە تەنها خۆى زەينى لە ھى ئەو زانایانه تىزىر بىت و له هەمۇيان زىرىه كەنەت و بەلگە کانىشى لە ھى سەرجمەم ئەو زانا لینکولن و وردکارانه پۇونتەوە بەھىزىر بىت!! ئەمەش گەيمانىكى مەحالە.

لە بەر ئەوە، هەرگىز له توanaxى كەسدا نى يە بەرنگارى ئەو بەلگە يە بىشەوە، مەگەر بە: نەزانى و، خۆگىل كردن و، ئىنكارى و، نەفى كردىك كە ناكىرىت بچەسپىت. ياخود بە: سەرپىچى و چاونووقانىن لە ئاستى ئەو رووناکى يەدا. خۆ دىبارە ئەو كەسەي کە چاوى دەنۇوقىنەت، تەنها رۇزگارى رووناکى خۆى دەكات بە شەوا!

ئەم گەشىارە، تىنگەيىشت لەوەي کە: مامۇستاياني ئەم قوتاچانه فراوانە، ئوانەي لە زانستدا چەشى دەریان، رووناکى يەكىان پەخش كردووە كە بز ماوهى هەزار سال نىۋەي گۆى زەوبى رووناڭ كردووەتەوە.

ئەم تىنگەيىشتە، ھىزىنەكى معانەوى و وزەيە كى گەرمۇ گور و ورەيە كى مەزنى بەم گەشىارە بەخسى و، هەمۇ گۈشەيە كى دل و دەرەونى ئەمەي گەرتەوە، تەنانەت گەر

هموو کهسانی سه رسه خت و ملنده ده پنکه وه کۆپینه وه و پرووبه پرووی را بوروه ست، هیشتا ناتوان به ئەندازه‌ی تاله موویه کیش لەرزه بهو دلیابی بھی بخمن و لە جئی پەگدا کوتاوا خزیدا بی بزوینه.

بم جوزه‌ی خواره‌ش له پله‌ی نزهه‌می مه قامی به کەمدا، ئاماژه‌یه کى کورت بۇ ئەو وانه و پەندانه کراوه کە ئەم گەشتیاره لهو قوتا بخانه‌یدا خویندوونی و دەستی خستوون:

(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِهِ وَجْهًا وَجْهًا)

اتفاق جمیع الأصفياء بقوه براھینم الزاهره المحققة المتفقة).

* * *

١٠

کاتنى ئەم گەشتیاره سەرخەندرە له قوتا بخانه‌ی زانیان دە گەرایمه‌و، تاسیمیه کى يە كچار بەتین بۇو بە خولیای تاکو ئیمانه کەی پېزیاد و گەشاوه بکات و پوونتى له بەرچاویدا ئاشکرا بیت.

بۇ ھاتەدی ئەم ئاماچە، ئارەزوویه کى بەتین ھانى دا كە بىروات بەو چېز و پروونا کى يانەش بەھەمەند بیت كە له پىنى بەرزبۇونەوە ئیماندان له پله‌ی "علم الیقین" وە بۇ پله‌ی "عین الیقین".

ئالەم كاتەدا، هەزاران و ملىونان "ئەولیای پياوچاك و رابەرى مەزن" لەوانەی كە له پىناوى گەيشتندا به "حەقىقەت" تىكۈزشاون و له ئەنجامدا پىنى گەيشتوون و، بە بۇنىي شۇين پىنى ھەلگەرنى پىغەمبەر وە ئەلەللە و له سايەي مىراجە كەی ئەودا و له پىنى گەرنە بەری راستەشەقامە كەی ئەمو، بە پله‌ی: "عین الیقین" شاد و بەھەمەند بۇون.. ئەوانە، خولكى ئەم گەشتیار بیان بۇ كۆپىكى مەزن و پەنگىنى زىكرو مەقامىنىكى بەرپىزى رابەرایتى كەرد، كۆپ و مەقامىنىكى ئەوتۇز كە تەنها ئەو نۇورەي لىپى دەدرەوشايەوە هەموو گۈشە و لايەكى رووناڭ كەردىبووه و، له سەرچاوە پاشتىگىرى و يە كەدەنگىي هەموو تەكىيە و خانەقا كانیان ھەل قۇلابۇو..

ئەم گەشتیاره بۇ شتە ناو كۆپە كەی ئەوان و، بىنىي كە:

ئەو ھەموو ئەھلى كەشىف و كەرامەتانە، پىكىمەد بە يەك دەنگ "لا إلَهَ إِلَّا هُوَ" دەلىنەوە و بەمەش "بۇون" و "يەكتابى" خواوەندى پەرورەردگار را دەگەيمەن و، لەمەشدا پشت بە كەشىف و كەرامەتە كانىيان و ئەو شىنانە دەبەستن كە بە نۇورى ئىمان دەيانىبىن. بەلتىن، ھەروەك حەوت رەنگە كانى شەبەنگى خۇر دەبن بە بەلگە لەسەر بۇونى خۇزىر، بە ھەمان جۇر پەستىي "تەوحىد" يىش، ھەموو ئەم مەرىۋە بەرزو خواناس و ھەتكەن تووە دەرۈون پاكانە پىكىمەد بە يەك دەنگى تەسىدىقى دەكەن.

ئەوان لەمەدا تەنها نۇينەرى خۆيىان نىن، بەلگۇ نۇينەرى ھەموو شۇينىكە تۈۋانى تەرىقەتە پەستە جۇراوجۈزىرە كان و پىزەوانى پېبازارە دروست و خاواهن مەشرە بە حەق و رەواولە يەكىز جىياوازە كان، كە حەفتا رەنگىيانلى نىشتۇرۇ، تەنانەت بە ژمارەي ناوه جوانە كانى خواي گەورە جۇراوجۈزىن و، بە ئەندازەي ئەو نۇورە رەنگاوارەنگ و جىياوازانەن كە لە نۇورى رۇوناکىي خىزىرى ئەزەلەوە بەسەر "دل" و "ئاسز" كان" دا درەوشاؤنەتەوە.

جا كە ئەم گەشتىارەش وەڭ ئەوان درەوشانەوەي ئەو پەستىي بە رۇوناکەي بە "عين اليقين" بىنى، بۆى دەركەوت كە:

پەستىيەك ھەموو پىغەمبەران - دروو دىيان لەسەر بىت - تىايىدا بە كەنگى بن و .. گىشت زانا و دەرۈون خاونىسان لەسەر يەكىان گىرتىبىت و .. سەرجەمى ئەولىا و پىاوجا كانىش تىايىدا ھاودەنگى بن، پەستىيەكى گەلىن پۇونتە لە چاوا پۇوناکىي پۇزى كە بەلگەي بۇونى خۇزىر!

ھەر بەم چەشىن، لە پلەي دەھەمى مەقامىي يە كەمدا، ئامازەيە كى كورت بىز ئەو رۇوناکىي بە بەرپىزىمە كراوە كە ئەم بېپوارە لە تەكىيە و خانەقايانە بەدەستى ھىنما:

(لا إلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَجْهِ الْحَقِيقَةِ وَجَوَدَ فِي
وَحْدَتِهِ: إِجْمَاعُ الْأُولَيَاءِ بِكَشْفِيَاتِهِمْ وَكَرَامَاتِهِمْ
الظَّاهِرَةُ الْحَقِيقَةُ الْمَصَدِّقَةُ).

پاشان ئەم گەشتىارە، بە ھەممۇ توانيە كى خۇرى و گشت ھەستە نىان و ناسكە كانىيەوە، ويستى لە ھېز و پىزى ئىمانە كەيدا پىز سەربىكەويت و ناسينى خواي گەورەشى زىاتر بۇ رۈون بىيىتەوە، چونكە دەيزانى كە خۇشويىستى خواي گەورە گەر لە ناسينى و باوهەربۇونەوە پىنى سەرى ھەلدايىت، ئەوا مەزنەتىن و گىرنگتىن و فراوانلىقىن كە مالە بۇ مرۆف، تەنانەت سەرچاوه و بناجەي ھەممۇ كە مالىكە. لەبر ئەوە، سەرى بەرەو ئاسمان بەرز كەرده و، لە گەل "زېرى" ئى خۇزىدا دوا و، وتنى:

مادەم "زىيان" بەنرخترىن شىنى ناو گەردوونە و، ھەممۇ بۇونەورانى ترييش بۇ "زىيان" رام و گۈئى رايەل كراون و، بەنرخترىنى ئەوانەش كە داراي ژىيان: گىانلە بەران و، بىلندتىرىنى ئەوانىش: خاوهەن ھەستانىن..

مادەم لەبر ئەم پلە بەرزىيە ئى "زىيان" ھەممۇ سەردەملىك، بەلكو گشت سالىتك بە بەردوامى و بۇ مەبەستى زۇركەردنى زىندەوەرەن، گۆزى زەۋى يىانلىقى دەركىرت.. كەواتكەن بىن هىچ گومانىك، دەيىت ئەم ئاسمانە بەرز و پاز اوانەش دانىشتۇرانى زىندۇو و خاوهەن ھەست و شعور و ژيانى و ايان دەيىت كە لە گەل بارودۇخى ئەم شۇيىنانەدا تەباو گونجاخو بن، خۇ ئەوهەتا چەندىن "پىوايەتى موتەواتىر" ھەن دەيچە سېپىن كە ھەر لە كۆزەوە "مەلائىكەت" بىزراون و قىسىمان لە گەلدا كراوه، وەك دەركەوتى حەزرەتى جىيريل - دروودى لەسەرىت - لە شىيەي مرۆقدا و لە بەرچاوى ھاۋەللان و لە كۆزى پىغەمبەرى ئازىزدا كەڭلىك.

لەبر ئەوە، گەشتىارە كە وتنى:

خۆز گا بە بىينىنى "سەرنىشىنانى ئاسمان" يىش شەرفەند دەبۈرمۇ و، دەمزانى لەبارەي "پاستى ئىمان و يەكتابى خواي گەورە" و، چى يىان لە لايە. چونكە گىرنگتىن شايەتى لەبارەي بەدېھىنەرى گەردوونەوە شايەتى ئەوانە..

ئەم ھىشتا لەم قسانەي نەبۇ بۇوە، گۈنى لىنى بۇ دەنگىك، وەك بىلىت ئاسمانى بىت، دەبۈت:

(مادەم دەتەويت پىمان بىگەيت و گۈئى لە وانە كاغان رابىگرىت، ئەوا بزانە: سەرجەمى ئەو بابەتە ئىمانى يانە كە لە رېنى ئىمەوە بۇ گشت پىغەمبەرەن نىېرراون، لە

پیشه کیی هممویانه و نهود قورئانه که بق حمزه رهتی مخه مهد عَلِیٰ رهوانه کراوه، له پیش هممو که سیکدا ئیمه باوه رمان پینیان هیناوه و ملکه چیان بووین. ئوهش بزانه که: هممو خاوەن گیانه خاوینه کانی ئیمه، لموانه که له بەرچاوی مرۆڤدا دەرکەوتون، شایه تیيان لە سەر "پتوستى بۇون" و "يەكتابى" خواى گھورە و "سیفەتە خاوینه کانی" داوه. ئىجا ئەو هەوالە زۇرانەش کە ئەوان رايانگەمياندون، هەممۇيىان يەکاویەك دەرچۈن. جايە كىگرتى سەرانسىرىي ئەو هەوالە زەبەندە و لەئىمارە بەدەرانه - خۆى لە خۈزىدا - بەلگەيە كى وەڭ خۇرۇپۇن و ئاشكرايە).

کاتنى ئەم گەشتىارە ئەمەلى لىنى يىستان، له مەبەستە كەيان گەيشت و نۇورى ئىمانە كەى پېر ورشهى دايەوە و پۇوناك بۇوه، تا بەرهە ئاسمانە كان سەركەوت و پله يە كى بالاترى بەدەست هينا.

ھەر بەم چەشىنە، له پلەي يازدەھەمى مەقامى يە كەمدا، ئامازىيە كى كورت بۇ ئەو وانىيە كراوه کە ئەم گەشتىارە لای مەلاتىكەت خويىندى:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِي دَلَّ عَلَىٰ وَجْهِهِ وَجْهُهُ وَجْهُهُ
وَحْدَتُهُ: إِنْفَاقُ الْمَلَائِكَةِ، الْمُتَمَثِّلُونَ لِأَنْظَارِ النَّاسِ وَالْمُتَكَلِّمُونَ
مَعَ حَوَافِصِ الْبَشَرِ، بِإِخْبَارِهِمُ الْمُتَطَابِقَةُ الْمُتَوَافِقَةُ).

* * *

۱۲ - ۱۳

پاش ئەو دەرسەي کە ئەم پېوارە له زمانى حال و گوفتارى چەندىن دەستە و تاقمى دىيارى كراوى لايەنە ماددىيە كەى "جيھانى بىزراو" وەرى گرت، تاسە و ئارەزوو مەندىيە كانى زىاتر بىزوان بىزلىكزلىنەوە، كەوتە خولىاي گەشتۈگۈزار و پشکىنىي پېر لە بارەي "حەقىقەت" وو.

لە بەر ئەمەوە، بە نىازى موتالا كردنى لەپەرە كانى "جيھانى پەنھان" و "جيھانى بەر زەخ" يش رۇشتە پىشەوە.

لەم كاتىدا، دەرگاي "زىرىيە راست و پۇوناكە كان" و "دلە ساغە نۇورانىيە كان" كە هيچ چىن و دەستە و بەرەيە كى مەرۆڤ لېيان بىبەش نايىت، له رۇوى ئەمدا كرانەوە.

"ژیری" و "دل" له راستیداوهك "تزو" و "کاکله" ئى مرۆف وان. تەنها بەھزى ئەوانەوە مرۆف بۇي رەخسما كە بىيىت بە بەرى درەختى گەردوون. چونكە هەرچەندىم دوانە بە روالەت بچوو كن، بەلام لە راستیدا دەتوانى پەل بۇھەممو لايەك بەھاوىزىن و داراي فراوانى يە كى هيىنده بەرين و بەربالاون كە دەتوانى جىنى سەرانسەرى جىهان لە خۆياندا بىكەنەوە.

كە لەم دەرگایدە ئەم گەشتىارە روانىي، بىنى كە:

"ژيرى" و "دلان" ناوەندىنكەن لە مەرۋىچىدا لە نېوان ھەردوو جىهانى "ناشىكرا" و "پەنهان" دا. چونكە پەيوەندى و مامەلە كانى نېوان ئەم دوو جىهانە - سەبارەت بە مرۆفەوە - لەو سەنورانەدا بۇودەدەن.

لەبەر ئەوە، ئەم گەشتىارە، بۇوى لە "ژيرى" و "دل" ئى خۆزى كردو، پىنى وتن: (نېيكەنلىرىنىڭىز بىشىن بە "حەقىقەت" لە دەرگاى ھاواچەشنى ئىۋەھەيە. كەمەنە وەرن با پىنگەوە سوود لە خۇيندىنەوە لايەرە كانى ئەم دل و ژيرى يانە وەرېگەن كە خاواھنى ئىمانان. بالە بارە ئەنەن چۈنىتى و جۇزە كانىانەوە بىكۈلىنەوە، چونكە ئەم وانەيە چەشنى وانە و رېنگاكانى تىنەيە و دەماودەم وەرناگىرىت).

پاش ئەمە، يەمك بە يە كى لايەرە كانى "ژيرى" و "دلان" ئى ھەلگىزايەوە و، بە وردى سەرېجى دان و بە درېئى و خەستو خۆلى بىرى خۆزى ئاراستە كردن، تالە ئەنجامدا بۇي دەركەوت:

ھەممو "ژيرى" بە راست و بۇونا كە كان "ھەرچەندەش توانا و ليھاتنیان لە يە كەز جياوازە و رېبازە كانىشىان جياجيا و لە يە كەز دوورە، كەچى ھەممۇيان لە باوھەرەي بۇون و چەسپاۋى رە گدا كوتاوى "ئىمان و تەوحىد" دا، لە يەقىن و قەناعەتى بىن گومان و دلىيابى بەخشىدا، يە كىيان گىرتۇوە. واتە ھەممۇيان پالىان بە باوھەنگىمە داوه و پەيوەستە ئىمانىنكەن كە گۇزى ئىرانى بۇنى يە و، رۇشتۇونەتە ناوجەر گەمى "پاستى" يە كى چەسپاۋى ئەوتىشەوە كە دووچارى پەچرەن و لېنگەز ازان نايىت.

لەبەر ئەوە، يە كەنگى و يە كەنگى ئەم ھەممو ژيرى يانە لە بابهەتە كانى: "ئىمان" و، "پۇيىستى بۇون" و، "يەكتابى" خواى گەورەدا، زېخىرە يە كى هيىنده نۇورانى يە كە

هر گیز ناپچرینت و، پنجمره بکی فراوان و رووناکی به خشی و هایشه که به سه
"حقیقت" داده روانیت.

هه رووهها بینی که:

سهرجهمی "دله ساع و نورانی بکان" هه رچهنده شه شره به کانیان جیوازن و
ربیازه کانیشیان له بکه و دوورن. کهچی له نیوان خزیاندا له که شف و
بیننه کانیاندا - که دارای بکیگرن و دلیابی و سه رنج را کیشان - له با به کانی
"ئیمان" و "ته وحید" داهه مورو بکیان گرسووه. واته: هه ریه کلم دله رووناکانه
عه رشیکی بکجارت بچوو که؛ ناسینی خوای پهروه دگاریان لاهه سه رجیگیر بوبه و،
تاونه بکن نوره رووناکی به خشی کانی خواوهندی "صمه د" بان تیدا ده ده که ویت و
ده دره و شیته وه. چونکه ئه دلانه راسته و خز پووه برووی "حقیقت" راوه ستاون و
راستی "بان تیدا ده ده که ویت و، لهم بیهود دهستی مرؤف ده گرن و دهیگیه نن به
"راستی" و، شاد و به هر همه ندی حقیقتی ده که ن.

که واته ئه دلانه چهند پنجمره بکن پووه برووی "خزی حقیقت" کراونه تموه.
واته کزی هه مهو ئه دلانه پیکه وه ئاویته بکی مهزنی چه شنی ده ریا پنکده هینن له
به امبهر ئه خزه دره خشانه وه.

تجایه کیگرن و بکده نگی سه رجهمی ئه "ژیری" و "دلان" لاهه سه: "پنیستی
بوون" و "یه کتایی خوای گهوره" بکلگه بکی تابلیت ته او و رابه ریکی بکجارت مه زنی
و هایه که نه سری لئی ده شیوه و نه کمیش گرفتاری سه رسامی و سر لئی شیوان
ده کات، چونکه هر گیز له هیچ لایه کمه وه ئه گریمانه نایه ته کایه وه که: و همیکی دوور
له راستی و، بیریکی دابراو له حقیقت و، سیفه تیکی بی بناغه، کاریک بکات چاوی
بینه و تیزی ئه هه مهو خاوه دله خاوین و ژیری بکی به ویقارانه، هه ره میزه وه، به
تاواوی بخله تینیت و تائیستاش هه ره خله تاندیاندا به ده وام بیت!! بان تینکرا هه مهو
ئه وانه بخانه ناو داوی گیلی و گیزاوی سر لئی تینکدانه وه!!

ثایا جگه له که سی که عه قلیکی گه نیوی بکی که لکی له که لله دا بیت، که سی تر هه بکی
گرمانی وا شک بیات؟ خز سو فستائی بکی نه فامه کانیش - که ئینکاری بونی گه ردوون
ده که ن - دهست به برووی گرمانی و هاوه ده نین و قایل بون پنی به ما بکی شه رمه زاری
ده زان!

ئەم گەشتيارە، بەم شىۋەيە، لەم راستى يە گەيشت و، ئەويش ھاودەم لە گەل "زېرى" و "دل" ئى خۆيدا و تى: "لا إله إلا هو"!

لە پلەي سيازدەھەمى مەقامى يە كەمدا، بەم جۇرەي خوارەوە ئامازە بۇ ئۇ زانىارى يە ئىمانى يە كراوه كە ئەم گەشتيارە لە: "زېرى يە راست" و "دلە بۇوناكە كان" وە بەدەستى هينا:

(لا إله إلا الله الواجب الوجود الذي دل على وجوب وجوده في وحدته: إجماع العقول المستقيمة المنورة باعتقاداتها المتفقة وبقناعاتها ويقينياتها المطابقة، مع تناقض الاستعدادات والمذاهب.. وكذا دل على وجوده في وحدته: إتفاق القلوب السليمة التورانية بكشفياتها المطابقة ومشاهداتها المتفقة، مع تبادل المسالك والمشارب).

* * *

١٤-١٥

پاشان ئەم گەشتيارە كە لە نزىكىدە بۇ "جيھانى پەنھان" ئى بوانى و گەشت و گەرانى بەناو ھەردوو جيھانى "زېرى" و "دل" دا كرد، بەم جۇرە بىر كەرنەوە يە لە دەرگای ئەو جيھانەي دا كە:

"ئاخۇز جيھانى پەنھان(عالىم الغيب) چى بلۇت؟"
چۈنكە:

مادەم ئىمە لەم جيھانە بىزراوه ماددىيەدا دەيىين كە ئەو كەسەي لە پىشت پەردى غەيىبە، بەم ئەندازە سەزىن و زۇرەي بەدىھىزراوه بىنلىك و رازاوه كانى، خۆيمان پى دەناسىنىت و.. بەو ھەموو نىعىمەتە بەتام و لەزەت و خۇشە لەزىمارە بەدەرانشى بەرەو خۆشويىستى خۆى ھامان دەدات و.. بەم بىرادە زۇر و زەبەندەيە ئاسماوار و نىشانە دەراسا(خارق) و ناوازانەي خۆيىشى، ھواتى كە مالائى پەنھانى خۆيمان دەداتنى..

به لئي، ئمو كەسەي كە ئاوا بە كىرده و زمانى حاىل - كە گەلىنى بۇون و پەوانىزە لەچا زمانى گوفتار - خۆزى بە بەديھىنراوانى دەناسىنېت و خۆزى لاى ئەمان خۆشەويسىت دەكات.. دەبىت هەروەك بە كىردار زمانى حاىل دەدونىت، بە گوفتارىش بدويت و زاتى خۆزى بە بەديھىنراوانى بناساينىت و لە لاياد خۆشەويسىتى بکات.

بۇيە ئەم گەشتىارە لە بەر خۆزى وە بە خۆزى وە:

(دەبىت لە پىنى دىيارە و پوالىتە كانى "خوايمى" و پەروەردگارىتى خواوهندەوە لە جىهانى پەنھاندا "خواى گەورە بناسين").

ئەممە وە وە، ئىنجا بە "دل" لە جىهانەدا رۇچۇو و بە "زىرى" يىش بىنى كە: راستى سرۇوشى خواى (حقىقە الوحى الإلهى) لە ھەموو كاتىكدا و بە چەندىن پوالىتى لە پەپرى ھىزىز و پۇونىدا بە سەر ھەموو جىهانى پەنھاندا زالە و، لە لايەن خواوهندى زانى پەنھانە كانە شایەتى لە سەر "بۇون" و "يەكتابى" خواى گەورە دەدرىت، كە ئەمەش بىرىتى بە شایەتىدانى "وهى" و "ئىلھام"، كە گەلىنى لە شایەتى بۇونمۇران بەھىزىز و تۈندۈتۈزۈرە، چۈنكە خواى گەورە پەناسىنى خۆزى و بەلگە كانى "بۇون" و "يەكتابى" خۆزى تەنھا لە بازىنەي بۇونمۇراندا ناھىيلەتىمۇ، بەلگۇ خۆزىشى - بە فەرمائىشت و گوفتارى ئەزەلىي شىاوى زاتى خۆزىشى - دەدويت و خۆزى دەناسىنېت. چۈنكە گوفتارى ئەمە خواوهندەي كە ھەمېشە ئاماھىيە و بە زانست و توانى خۆزى چاوى لە ھەموو جىن يە كە، سىنور و كۆتابى بۇنى يە. جا ھەروەك "واتاي گوفتارە كەي" ئەم خوايمان بىن دەناسىنېت، بە ھەمان جۈز و تەن و گوفتارە كەشى، لە پىنى ناساندىنى سىفەتە كانىمۇ، ئومان بىن دەناسىنېت.

بەلئى، تەواتور و يە كەدنگى سەدھەزار پىغەمبەر - دروودىيان لە سەر بىت - لە ھەمالىياندا كە لە سەرچاوهى "وهى" ئى خواى بە وە پېسان گەيشتۇوە.. ھەروەها بەلگە و موعىجىزە كانى كەنپە خاونىن و پىرۇز و صوحوفە ئاسانى بە كان، كە وەجىسى بەرجەستە و بىزراون و بەرھەمى "وهى" ئى خواوهندىن و زۆربەي ھەرە زۆرى مەۋۋاپايدەتى تەسىقىيان كەردوون و شۇپىيان كەوتۇون و لە بەر تىشكى ئەم بۇوناڭى يەدا پىنى راستىيان دۈزۈۋەتەوە..

ئەمانە، وايان لەم گەشتىارە كەد كە بە بۇونى تې بىگات: "وهى" راستى بە كى چەسپاوى رە گدا كوتاوى ئەوتۈپە جىنى دەمقالىي تىدا نى يە. ھەروەھا تىن گەيشت كە

پاستی "وهی" پنج پاستی خاوین ده خشیت و جهختیان له سه ر ده کات و یروانیان ده کاتهوه:

○ یه که میان: بریتی به له ئاخاوتی خوای گهوره به گونیه‌ی تیگه‌یشتی ناده میزاد و له ئاستی ژیری ئواندا، که پنی ده تریت: "الترزلات الإلهية إلى عقول البشر".

بەلئى، پهروهه دگاریتی ئو کسەی که هەممو گیانله بەرانی ناو بەدیهیئراوانی خۆزی خستووه ته قسه و له گوفتار و ئاخاوتیان تیده گات، داخوازی ئوهیه که واتای ئاخاوتنه ئەزەلی يه کەی خزیشی له چەند و شەیه کدا دابیریت، تاکو بۇ نادەمیزاد بە خشیت ئو گوفتاره ئەزەلی يانه له نیوان قسه و گوفتاره کانی خزیاندا بخونینمهوه.

○ دووهەمیان: ئو کسەی بۇنەوەری وەک موعجزیه‌یەک بەدىھناتاوه و، هەر ئەم بۇنەوەرەشی له چەندەها موعجزیه‌ی بۇون و ئاشکراي تر پېر كردووه، تاکو بەم موعجزانه "بەدیهینەر" بە خاونەن ھەستان بناسینیت.. ئو کسەی بۇنەوەر انی به چەند زمانیکی گویای ئوتز خستووه ته گوفتار که له باسى كەمالاتی بدوان، دەبیت هەر ئو کەسە خزیشی، به "گوفتاره کانی"، خۆزی بەوان بناسینیت.

○ سىھەمیان: ئو کسەی بەدم لالانەوە و سکالا و پارانەوە و شوکرانە بېزېرىي مروقە راستەقىنه کانەوە دەروات، ئو مروقانە کە پوخته و کاكلەی بۇنەوەر انن و، لە هەممو بۇنەوەر انىش پت دەستكىرت و زىبات ئارەزۆرمەند و گەلىنی هەست ناسكىتن.. سيفەتى "بەدیهینەرەتى" ئو خواوهندەی کە ئاوا - به كردار - به هاناي پارانەوە و شوکرانە بېزېرىي ئو مروقانەوە دەروات، داخوازی ئوهیه کە: به گوفتاري پهروهه دگاری يانی خودى خزیشی، بەرامبەر بەو شوکرانە و لالانەوە و سکالا يەمەن، بدويت.

○ چوارەمیان: سيفەتى "ئاخاوتىن" کە لازم و پیویست و دیباردەی رۇوناکى بەخشى هەردوو سيفەتى: "زانىن" و "زىيان" و، دەبیت به شىۋىيە کى گشتىگىر و هەميشەبى و هەتاھەتايى لەو کەسەدا بىت کە خاونى "زانست" ئى گشتىگىر و "زىيان" ئى هەميشەبى يە.

○ پىنچەمیان: ئو کسەی کە: (كۈلەوارى و، تاسەمنىدى و، هەزارى و، موحتاجى و، مەترسىي دوارۇز) لە سروشى بەدیهیئراوانىدا دانساوه و، (خۆشەویستى و بەندایەتى) ئى بىن بەخشىون، به رادەيەک کە هەست بە خۆشەویستى يە كىچار توند و تاسەمنىدى يە کى تابلىيەت زۆر دەكەن بۇ ناسىنى خاونى راستەقىنهى

خویان و، پهی به پیویستی لە رادە بە دەریان دەبەن بۆ هیزێنک پالى پیوه بەدەن و، کاتنى لە نیوان هەزارى و کۆلەوارى و ترسى دواپۇرۇدا دەتلینەوە ھاناي بىز لا بىهن و لە سایەيدا بەھەوینەوە ..

بەلئى، ئەم كەسەي بە دېھىنراوانى خزى لە سەر ئەم سروشىتە بە دىھىناو، خوايەتى يە كەم ئەم داخوازى ئەمەيە كە: بە گوفشار و فرمایشى خۆيىشى "بۇون" ئى خزى بەوان رابگەيەنیت.

* * *

بەم چەشىنە، گەشتىارە كە لەو گەيشت كە ھەموو بەلگە كانى: سرووشى ئاسمانى گىشتى (الوحى السماوى العام) كە ئەم راستى يانەي خوارەوەي تىدايە: "ئاخاوتى خواوهندى لە ئاستى تىنگىيىشتنى مىرۇف" دا و .. "خزپىناساندى پەرورەدگارى" و .. "پۇوبەرپۇو بۇونەوە و بەدەمەوە چۈونى خواوهندى مىھەبان بە ھاناي بۇونەورانى" و .. "گوفشارى خواوهندى" و .. "پاگىياندى خواوهندى تاك و بىن وينە ..

بەلگە كانى ئەم سرووشى كە ئەم راستى يانەي تىدايە، بە يە كەنگى بەلگەيە كى يە كىگر تۈرى يە كىجار مەزىنە لە سەر "بۇون" و "يە كىايى" خواوهندى "واجىب الوجود" و، لەم پۇوهە شايەتى يە كى گەلى بەھىزىرە لە چاوشىيەتىدانى "خۇر" لە سەر خزى لە رۇزى رۇوناڭدا!

* * *

پاشان ئەم گەشتىارە بۆ "ئىلەمامە كان" ئى روانى، بىيىي: ئىلەمامە راستە كان، ھەرچەندە لە پۇوهە كە گوفشارى خواوهندىن لە "وەحى" دەچن، كەچى دوو جياوازى يان لە نیواندا ھەيە:

□ جياوازى يە كەم:

زۇربەي "وەحى" - كە لە چاوشىيەن گەلى بە رىزتر و پايەدارترە - بەھۆى مەلاتىكەتموھ رادە گەيەنرىن، بەلام زۇربەي ئىلەمامە كان بە بىن بۇونى "ھۆكىار" ئەنجام دەدرىيەن.

بۆ رۇونكىردنەوە ئەم جياوازى يە، ئەم ئەمۇونەيە خوارەوە دەھىننەوە:

ئاشکرايە كە پادشا به دوو جۇر دەدۋىت و فەرمانە كانى دەردەكەت: يەكمەن: بە ناوى دەولەت و مەزنى و فەرمانپەوابى و دەستەلاتدارىي دەونەت بەسەر هەموانەوە. بۇ ئەم جۇرەيان، پادشا يە كېڭ دەنېرىت بۇ لای كەسىك لە كارىمەندە كانى خۆى و، هەندى جارىش لە گەلىدا كۆدەبىتەوە، ئىنجا فەرمانە كانى خۆى پى را دەگەيدەنیت. بۇيە ئەم فەرمانەشى بەم جۇرە دەردەكەت و ئەم گوفتارەشى لەسەر ئەم تەرز و شىۋەيە دەردەخات، تاڭو مەزنى و گۈنگىي فەرمانپەوابىتى يە كەي لەو فەرمانانەدا دەربىكەۋىت.

دووھەم: گوفتارىنەكە بە ناوى "كەسىتى" خۆيەوە، نەك بە ناوى پادشا يەنە كەي و لەو پرووھە كە پادشا بىت. لەم جۇرەدا بە گوفتارىنەكى تايىھەتى و، بەھۇي تەلەفۇنى تايىھەتى و، لە كارىنەكى تايىھەتىدا و بە مامەلەيە كى تايىھەتى، لە گەمل خزمەتگۈزارە تايىھەتى يە كەي يان يە كېڭ لە تېكىر اى مىللەتە كەيدا دەدۋىت.

گوفتارى پادشاي ئەزەلىش بە هەمان شىۋەيە؛ چونكە دوو جۇر گوفتارى ھەيە: بە "وهى" و بە "ئىلھامى گشتى". كە ئەم ئىلھامە كارە كانى "وهى" دەخاتە ئەستىزى خۆى. خواوەند لەم جۇرە گوفتارەدا بە ناوى: "پەروەردگارى ھەمۇ جىهانە كان" و، بە ناونىشانى: "بەدىھىنەرى گەردۇون" وە، دەدۋىت.

ھەرۋەھا جۇرە گوفتارىنەكى ترىشى ھەيە، بەلام بە شىۋەيە كى تايىھەتى و، لە پشتى چەندىن پەردەوە، لە گەمل ھەمۇ تاڭ و گشت يە كېڭى زىنده وەراندا، ھەر يە كەيان بە گۈزىرەي توana و لىيەتلى خۆيەيان، چونكە خواوەند پەروەردگار و بەدىھىنەرى يەك بە يە كىانە.

□ جياوازى دووھەم:

"وهى" ساف و بىن گەرد و بىن سېبىرە و، تايىھەت بە كەسانى تايىھەندەوە. بەلام "ئىلھام" سېبىردارە و، تىنکەل و رەنگاورەنگە و، گشتى يە و، چەندىن شىۋەيى جۇر او جۇر لە يەك نەچۈرى ھەيە، چەشىنى ئىلھامى مەلاتىكەت و ئىلھامى مەرۇف و ئىلھامى زىنده وەرانى تر. ئىنجا بەم ھەمۇ جۇر و شىۋە جياواز و جۇر او جۇر انە خۆى، مەوداي فراوانى و زۇرىي و تە پەروەردگارى يە كان دەردەخات، كە ژمارەيان گەلنى لە ژمارەي دلىۋى دەرياكان زىاتە. لەمەو گەشتىارە كە لە رووېيە كى تەفسىرى ئەم تايىھە پېرۇزە گەيشت كە دەفرمۇنى:

﴿فَلَمْ يَكُنَ الْبَحْرُ مِدَاداً لِّكَلِمَاتِ رَبِّيْ لَقِدْ أَبْخَرُ قَبْلَ أَنْ تَفَدَّ كَلِمَاتُ رَبِّيْ﴾ (الكهف: ۱۰۹).

پاشان سهیری چی به تی (ماهیه) ای تیلهامی کرد، تاکو له نهینی به کهی تی بگات و شاره زای دانایی و شایه تیدانی ئه ویش بیست، بینی: چیه تی و، دانایی و، نهنجامی تیلهام، له چوار پروناکی پنکھاتووه:

پروناکی یه که م:

هر وه ک خواوه ند له پنی کرداره کانیه وه که پیمان ده و تریت: "السُّودُ الدُّلُّ خَوَى
لَه لَائِي بِهِيَّنَرَاوَانِي خَوَشَهُو يِسْتَ دَه کات، هَرَوَهُهَا يِهْ كِيَّكَ لَه دَاخْوازِي بِهِ کَانِي:
"خَوَشَهُو يِسْتَ و مِيَهَرَهَ بَانِي" ئه ویه که: به گوفار و، ثاماده بیون و، هاو ده می خویشی،
خَوَى لَه لَائِي ئه و بِهِيَّنَرَاوَانِي خَوَشَهُو يِسْتَ بَكَات.

پروناکی دوره هم:

هر وه ک خواوه ند به کردار دوعای به نده کانی گیرا ده کات، ئه وا گیرا کردنی دوعا کانی ئه وان به فرمایشته کانیشی - له پشتی چه ندین په رد وه - به کنکه له کار و داخوازه کانی میه ره بانی و به خشننده بی ئه و.

پروناکی سی هم:

هر وه ک خواوه ند به کردار ده روات به هانای ئه و بِهِيَّنَرَاوَانِي هِيَه وه که گرفتاری به لائی سه خت و دو و چاری گیر و گرفتی دژوار بیون و، یارمه تی بیان ده دات و فربای لالانه وه و پنهانه نهانیان ده کمه ویت. هر به هه مان جوزیش به کنکه له پنداویستی به کانی "په روهد گاریتی" ئه ویه که ها و راز و هاو ده می ئه و به ندانه هی بیست و، بیزاری بیان نه هیلیت و، به فرمایشته تیلهامی به کانی خَوَى - که جوزیکن لَه گوفاره کانی - پشتیان بگرنیت و یارمه تی بیان بدات.

پروناکی چواره م:

هر وه ک خواوه ند به کرداره کانی و امان لئی ده کات که هدست بکهین به "بیون" و ثاماده بی خَوَى و، پاریز گاری بُز خواهه ههست و نهستانی ناو بِهِيَّنَرَاوَانِي، ئه وانه هی که له کنوله واری و لاوازی به کی سه خت و هم زاری و ناچاری به کی مه زندان و ئه و په بی مورتاج و تاسمه ندی ناسینی خواهه و پاریز گار و کار سازی خُزیان..

به همان جو، میهره بانی خواهی خواهی و بهزهی پروره دگاری بانهی ئه و، داخوازی ئوهن و به پیویستیشی داده نین که: "خوای گهوره" ئاماده بی و.. له گهله دابون و.. "وجود"ی خزی، له رپویه کی تایبەتی بەه، بز بدیهیتر اوینکی دیاری کراوی خزی، به پی لیهاتنی ئه و بدیهیتر او و له پیشیک له ئیلهامه راسته کانه و، به قسە کردن له گەل تەله فتنی دلى ئهودا، بهو بهندەیه خزی رابگەیه نیت، به چەشنى که ئه و بهندەیه ھستى پى بکات. ئەمەش وەك جوزیک وايە لە فەرمایشت و گوفتارە کانى خواي گهوره.

ئنجا ئەم گەشتیارە سەیرى شایه تیدانى "ئیلهام"ی کرد، بینى کە ئەگەر وادابنین "خور" خاوهنى ھست و ژیان بیت و، گریمان حەوت رەنگە کانى پۇوناکى خۆیشى برىتى بن لە حەوت دانە سیفەتى ئه و خزورە، ئهوا "خور" بە تیشكە کانى و ئه و درەوانەنە لە پۇوناکى يە كەيدان، خاوهنى جوزە قسە و گوفتارىنى تایبەت دەيت. چونكە بۇون و رەنگدانەوە وينە كەى لە ھەموو شتىكى پۇون و بىقەداردا، واتە: قسە کردى خور لە گەل ھەموو ئاوېتى يە كى وينەدەرە و شتائى بىرسىكە دار و گشت شووشە و بلق و دلتۈپىكى دەرييا كاندا، تەنانەت لە گەل گەردىلە بىرسىكە دارە كانيشدا - ھەريە كەيان بېتى توانا و لیهاتنى خۆيان - ھەموو ئەمانە، شایه تىكى پاستن لە سەر بۇونى "خور" و لە سەر ئەوهش كە هيچ كارىنکە لەو كارانە راياندە پەرنىت بى لە كارىنى تر ناگېرت و هيچ گوفتارىنى كى بى گوفتارىنى ئە ولۇز ناکات.

ھەروەك ئەمە بە پۇونى لە "خور" دا دەبىزىت، گوفتارى پادشاي ئەزەل و ئە بدېش وايە؛ كە خاوهنى شکۆمەندى و جوانى يە و، بدیهیئەری سەرجمى بۇونمۇرائە و، ن سورى ئەزەل و خزورى ھەميشە بى يە.. گوفتارى ئە وەك كو "زانست" و "توانست" كە وايە؛ گشتى و گشتگىرە.

كموانە مروف بە پۇونى لەوە دەگات كە درەوانەوە گوفتارى ئەم خاوهندە گەلنە فراوانە و ھەموو شتىك بەپى توانا و لیهاتنى خزى گوفتارى ئەمۇي تىدا دەرددە كەۋىت، بى ئەوهى هيچ پەسپارىنکە جى بە پەسپارىنى كى تر لېز بکات و، هيچ كارىنکى تر بىگەرت و، قىسىمەك لە گوفتارە کانى تىكەتى يە كىنکى ترى بېت.

ئەم گەشتىارە به زانىنىكى دلىيابى بەخشى گەلنى نزىك لە "عين اليقين" ۋە، زانىي كە:

ھەموو ئەو درەوشانەوە و .. گۇفتار و .. ئىلهامانە - جى يەك بە يەك و جەمۇريان پىنکەوە - بەلگەن و بە يەكىدەنگى شايەتى دەدەن لە سەر: "پۈيىستىي بۇون" و "تاڭى" و "تەنبايى" و "ئامادە بۇون" ئى ئەو بۇوناڭى بەخشە ئەزىزلىيە.

ھەر بەم جىزىرەش لە پلەي چواردەھەم و پازدەھەمى مەقامى يە كەمدا، ئامائىيە كى كورت باس كراوه لە بارەي ئەوانە و دەرسانەي كە ئەم گەشتىارە تاسىمەندە لە جىهانى پەنهانى "غەيىب" ۋە وەرى گىرت:

(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ

على وجوب وجوده في وحدته: إجماع جميع الوجيات
الحقيقة المتضمنة: للتزلات الإلهية، وللمكلمات السبحانية،
وللتعرفات الربانية، وللمقابلات الرحمانية عند مناجاة
عباده، وللإشعارات الصمدانية لوجوده لمخلوقاته.. وكذا
دل على وجوب وجوده في وحدته: إتفاق الإلهمات
الصادقة المتضمنة: للتعددات الإلهية، وللإحبابات الرحمانية
لدعوات مخلوقاته، وللإمدادات الربانية لاستغاثات عباده،
وللإحسانات السبحانية لوجوده لصنوعاته).

* * *

١٦

پاشان ئەم گەشتىارە كە لە دنيادا خەرىيکى گەشتىو گۈزار بۇو، بە "عەقل" ئى خۇزى وەت:

ماھەم من بە دواى بەدىھىنەر و خاۋەنى خۆمدا دە گەرىم و لەم پىناوهدا پەرسىار لە بەدىھىنەر اۋانى ناو گەردوون دە كەم، ئەم باشتىرایە سەر لەو كەسە بىدەم كە كاملىتىن مەزۇنى ناو بۇونەوەرە و مەزنتىن كەسىكە بە شايەتىي دوژمنانىشى - جى جاي دۆستانى - خەلکى بەرەو چاڭىدەبات و، بەناوبانگۇتىن و راستىگۇتىن و پلە بەرزتىن و خاۋەنى

پووناکترین زیری به که بریتی به لمو مجهد نه مینهی بِلَّهُ که به هزی ره و شته بهرزه کانی و قورئانه کمیدوه چوارده سده دی ره بدقی پووناک کرده و .. جال بهر نه و هی به سه رلیدانی شاد بیم و له بارهی ئه شنانه بدوایاندا عمودالم پرسیاری لئی بکم، ئهوا ده بی که وه (واته خزی و عه قلی) بروین بزو باشترين سه ردهم و سده و کات، که چه رخی بهخته و هری به، چه رخی پیغامبریتی ئه پیغامبری به بِلَّهُ.
بهم جوزه ئه مروفعه گه شتیاره، به "عه قل" روشته ناو چه رخی بهخته و هری به وه. که روشت، بینی:

ئهم چه رخه به هزی پیغامبره وه بِلَّهُ به راستی بورو به چه رخی بهخته و هری مروفعایه تی. چونکه به بزنهی ئه نوره دی که ئهم پیغامبره بِلَّهُ هینابوی، له ما وه بی کی کورتسدا نه ته و هی کی نو قسم بسوی ناو نه خوینده و اری و ره گدا کوتاول ناو ژیانی "ده شته کیتی" ای گزربی و، کردنی به مامزستا و سر کرده دی جیهان!
هروهها نه م گه شتیاره به عه قلی خزی و ت:

دین پیش هه مه و شتیک، سه باره ت به مزنبی ئهم زاته خاوهن یتعجاز و پیروزه وه شتیک بزانین، ئمهش له رنی راستگزوبی و حق بونی گوفtar و هه والدانه کانیه وه. تنجا له بارهی به دیهینه رمانه و پرسیاری لئی بکمین.

پاش ئمه، ئه گه شتیاره دهستی به لیکو تینه وه کرد. له ئه بخاما دهنده به لگهی سه باره ت به راستی پیغامبریتی ئه دهست کهوت که له ژماره نده هاتن، به لام تواني
(نو) دانهيان دهستیشان بکات:

یه کم:

ئه وهی که: هر چی سیفه ت و ره و شتی به رز و جوانه لهم پیغامبره دا بِلَّهُ هیه، به را دهیه که دوژمنانیشی شایه تی له سه ره دده ده. هروهها ده ره که و تی هه زاران موعجزه لهم پیغامبره ده بِلَّهُ و که: لدت بونی مانگ که به پنه بزو را کیشانی پیغامبر بِلَّهُ بwoo به دوو که رته وه و له ده قی قورئاندا يه: **﴿وَالشَّقْ الْقَمَر﴾** (القمر: ۱) بس کراوه.. هروهها و که ئه وهی که سوپایه کی تمواوی دوژمنانی، تنهها به وهی که مشتیک خاکی به سه ره چاودا و هشاندن، هه مه و بکنکی ئه دوژمنانه لهم گل و خاکه روشته ناو چاویانه وه، هروهک ده قی ئایه تی: **﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾** (الأفال: ۱۷)

باسی ده کات.. همروهها و هک تیراوبونی هاوته کانی له کانی اووه که و هک که و سر
له کاتی تینویتی سه ختدا له نیوان هر پیش پهنجه پیروزه کانی اووه همه تده قولا و.. جگه
لهمانه ش سه دان موعجزه هی تر که له سر دهستی نه پیغمه بهره دا جبله روویان داوه و، به
نهقلی صه حبیح و بین گومان، یان به تمواتور پیمان گهیشتوون.

ئیز ئەم گهشیاره داوا لە "عشق" ای خزی کرد که: بپرات مەكتوبی
نوزدهم (موعجزاتی ئەحمدەدی) بخوبیتیه، که پەیامیتکی وەهایه خزی له خزیدا
کارینکی له عادهت بەدەر و خاوهنى کرامەتە و، زیاتر له سى سەدموعجزه هی له
موعجزه کانی پیغمه بهر جبله له گەل بەلگە بین گومان و سەندە باوه بین کراوه کانیاندا
له خز گرتۇوه.

پاشان ئەم گهشیاره له بەر خزیمه و به خزی وت:

کەسیک بەم ئەندازه یه رەوشتى جوان و بەم زۆرى يەش موعجزه هی بیت، بىھىچ
گومانىڭ ئەو كەسە خاوهنى راستىرىن گوفتارە و، بەھىچ جۈزىنىڭ ناگۇنچى ئەو مەۋە
لەو بىلەيە خزی دايەزىت و، وەخراپکاران دەست بە ساختە و درۇ و دەلسە
بکات.

دووھەم:

ئەوەيە کە: ئەو قورئانە بە دەستىمەيدى، له حمۇت ٻووھە خاوهنى ئىعجازە.. ئەو
قورئانە کە فەرمانىنکە لە لايەن خاوهنى گەردوونەوە دەرچووه و، له ھەمۇو چەرخىنکدا
سى سەد ملىون كەس باوه بىيان بىن يەتى.

جا لە بەر ئەوەي و تەي پىست و پېشىمەم، واتە: پەيامى (موعجزاتی قورئانى) کە
خزى پەيامە کانى نۇورە، بە چەندىن بەلگە بەھىزى دامەزراو چەسپاندۇوېتى کە بە
چىل ٻوو قورئانى پىرۇز خاوهنى ئىعجازە و فەرمۇودە بەرور دگارى ھەمۇ
جىھانە کانە.. لە بەر ئەوە، گەشیارە کە ئەم کارە بەو پەيامە ناوبر اوھ سپارد، چۈنكە ئەو
پەيامە بە درىزى ئەو ئىعجازە ٻوون كەردووھەتەوە.

پاشان وتى: ئەو کەسە کە خواوند بىكەت بە ئەمیندار له سر و تەکانى خزى و،
ئەوپىش ئەم و تانە خواي گەورە له خزیدا جىي بەجى بکات و بەم کارەش واتاکانى
پۇون بکاتەوە.. ئەو کەسە کە خواي گەورە ئەر کى راڭياباندى ئەم قورئانە مەزنەي بە

هممو خه لکی پی سپار دینت، که ئەمەش کارینکی تەواو حەق و رەوايە، هەرگىز مومكىن نى يە مرۆڤىنىکى وادرۇىلىنى بىيىرىت يان جىن گومان يىت.

سېھەم:

ئەوەيە كە: ئەم پىغەمبەرە ﷺ بە شەريعەتنىكى پاڭ و ئايىننىكى سروشىتى و بەندايەتى يە كى خارىن و نزا و لالانوەيە كى بەكۈل و باڭگەوازىنىكى گشتى و باوەرىنىكى دامەزراوهە رەوانە كراوه، كە هيچ شىتىكى نى يە هاوجەشنى ئەوانە يىت كە ئەم ھيناونى و، هەرگىز لەوانە باشتى نەبۇوه و نايىت..

چونكە ئەو شەريعەتەي كە ئەو نەخونىندەوارە ﷺ ھيناى و پىنج يە كى مرۆۋايەتى بە درېزايى چواردە سەددەي رەبەق لە سەر بناگەي حەق و دادگەرى و بە ياساپەلە ورده كارى و زۇرە كانى بەرىيە بىردى، هەرگىز ھاوتاى نى يە و ناشى يىت.

ھەروەھا ئەو "ئىسلام"ەي كە لە كىردار و گوفتار و ھەلسوکومتى ئەو كەسە نەخونىندەوارە دەرچۈوه، پىتشىوا جىننى بىرس و رايى سىن سەدد ملىيون مۇزۇ لە هەممۇ چەرخىنگىدا و، مامۆستا و رابەرى عەقل و، پۇونا كەرەوەي دل و، پەروەردە كار و پاڭز كەرەوەي دەررۇون و، ھۆزى بەر زبۇنەوەي بۇجيانە.. ئەم ئىسلامە، نە ھاۋوينەي بۇوه، نە هەرگىز دەيشى يىت.

ھەروەھا پىشكەوتىن و بەر زبۇنەوەي بە سەر ھەممۇ كەسىكىدا لەو بەرستانەي كە لە ئايىنە كەيدا ھەن و، تەقۋا مەزىنە كەي كە لە ھەممۇ كەسىك زىاتەرە و، ترسانە زۇرە كەي لە خراوەند و، موجاھەدە بەر دەوامە كەي و، چاودىزىيە لە رادە بەدەرە كەي بۇردىرىن نەھىنى يە كانى بەندايەتى، تەنانەت لە ناخۇشتىرىن بارودۇ خىشىدا و، بەندايەتى كەردنە بىنى گەرده كەي ھەر لە سەرەتاوا بە جوانلىرىن شىيە، بىن ئەوەي لاسايى كەس بىكەتەوە و، لە سەرەتا و كۆز تايىدا ھەر يە كاپەرسەت يىت، بىن گومان ھاوجەشنى بەندايەتىي وانە تائىستا بىزراوه و نە لە مەولاش دەبىزىت.

ھەروەھا بە دوغا و لالانوەي "الجوشن الكبير" كە يە كىكە لەو ھەزاران نزا و پاڭانوەنەي ئەو، وەسفى پەرورە دگارى خۇزى لە پلەيە كى عارفانەي وەھادا دەكتات كە هيچ كام لە عارفان و ئەولىا كان لە خواناسىدا نە گەيشتۇونەتە ئەو پلەيە و، ھەر لە كۆنەوە تائىستا وەسفى كەسيان نە گەيشتۇونەتە رادە و پايەي ئەو وەسفەي كە ئەو ھى خواوەندى دەكتات. ھەر چەندەش ئەوان دەيانتوانى يەك لە دواي يەك سوولدە بىرى يە كىز و

پیشینانیان و هربگرن. ئەمەش ئەوەمان بۇ دەردەخات كە هيچ كەسىنگى نى يە لە پارانەوەدا وە كۆئى وابىت. هەركەس سەيرى ئەو روونكىرىنەوە كورتەي بېرىگە كى نەوەدونز بېرىگە كەدى موناجاتى "الجوشن الكبير" بکات لە سەرتاى پەيامى "موناجات" دا، هيچى بۇ نامىنىتەوە جىڭە لەۋەي كە بلىت: هيچ نزا و پارانەوەيەك ھاواچەشنى ئەم دوعا بەرز و جوانە نى يە كە لە چىلەپۇپەي خواناسىدایە.

ھەروەھا لە گەياندنى پىغەمبەرىتى يە كەى و راگەياندنى بانگەوازە كەيدا بە خەملكى، دامەزراوى و ئازايەتى يە كى ئەوتى پىشانداواه كە هيچ كەسىنگى - با بە ئەندازەي گەردىلەبە كىش بۇوبىت - لەمەدا تزىكى نايىتەوە و پىنى ناگاتەوە و لە گەللىدا بەراورد ناكرىت. هيچ جۈرە دوودلى دەلتەپى يە كىشى تووش نەبۇوه و ھەر گىز ترس نەيتوانىو زەفرى يېن بىات، خۇز ھەرچەندە دەولەتە گەورە و ئايىنە مەزىنە كانى ئەم دەمە و تەنانەت ھۆز و مام و خزمانىشى ئەپەرى دۇزمنايەتى يان لە گەللىدا دەكىد، كەچى ئەم ھەر بە تەنها خۆى تەحەددادى گشت دنیاى دەكىد و، خواودنىش پاشتى گىرت و سەرى خست و سەرېرەزى كىد و، ئەپەش سەرى گىتىي بە تاجى ئىسلام پازاندەوە.. كەواتە كىن ھەبە لە گەياندنى ئەپەشدا خواي گەورەدا وەك مەممەد ﷺ وابىت؟!

ھەروەھا ئەم پىغەمبەرە ﷺ ئىمانىكى تۈندوتۇلى مەحكەم، يەقىنەكى دامەزراوى لە عادەت بەدەر و، دەرخستى حەقىقەتى سروشتى مەرۋىقى بە جۈزىكى دەراسا و، بىرۇباوەرى بەرزى ئەوتى لە گەل خۈزىدا ھىنماوە كە نە بىرۇباوەر و نە دانايى دانايان و سەرگەورە پۇچى يە كانى ئەم سەردەم، نەياتوانى هيچ گومانىك يان دوودلى يەك يان لاوازى يەك يان تەنانەت وەسوھەسەي كىش لە دلى ئەودا دروست بىكەن!

بەتى، ھەموو ئەوانە نەياتوانى هيچ كارىنگ بىكەنە سەر هيچ شىنگى ئەو، جىھەقىنى، ج بىرۇباوەرى، ج پاشت بە خوا بەستىنى، ج ئەو دلىنائىي يە كە بە خواي گەورە ھەبىوو، ھەرچەندەش گشت ئەو بىرۇباوەر و دانايى يانە باس كران، ھەموويان دىۋ و پىنجەوانەي ئەو بۇون و دۇزمنايەتى يان لە گەللىدا دەكىد!

جىڭە لەمەش، سەرجەمى ئەولىا و پىارچا كان كە لە پلە و پاپە مەعنەوى يە كاندا بەرزوونەتەوە، لە پىشە كىي ھەموويانەوە: ھاوەلە بەرىزە كانى پىغەمبەر ﷺ ھەموويان بەھۆزى ئىلھام و دەرس وەرگەتن لە پىغەمبەر ﷺ و سوود وەرگەتنىان لە پلەي

ئیمانه که‌ی و بهوهی که پیغامبریان ﷺ له بزرترین پله‌دا دیوه، بزر بونووه و گهیشن بهو پله بلندانه..

همو ئه‌مانه، به جزیریکی ئاشکراي به لگه‌نويست، ده‌ری ده‌خنه که ئیمانی ئه‌م پیغامبره ﷺ ئیمانیکه هر گیز هاوتا و هاوونیه نی‌یه.

ئیز گه‌شیاره که تینگه‌یشت و ته‌سديقی عه‌قلی خزی کرد، که: که سینک خاوه‌نی شه‌ريعه‌تیکی ئاوا بین وینه و، ئیسلامنیکی پاکی بین هاوتا و، بندایه‌تی يه کی خاونی بین گه‌رد و، پارانه‌وهی کی جوانی ناوازه و، ده‌عوایه کی گشتی گردوونی و، ئیمانیکی ده‌راسای بهم چه‌شنه بیست، هر گیزاو هر گیز جینی درزی لاناپته‌وه و خه‌لکیش ناخله‌لەتیشت.

به لگه‌ی چواره:

یه کدنه‌نگی همو پیغامبران، دروودیان له‌سمر بیست و، يه کگر تیان له‌سمر ئه و راستی‌یانه ئیمان که ئه‌م پیغامبره ﷺ هیناونی، به لگه‌یه کی بین گومانه له‌سمر "بون" و "يه کتابی" خواوه‌ندی گهوره، هروه‌ها شایه‌تی يه کی راستیشه له‌سمر راستی و پیغامبریتی ئه‌م پیغامبره ﷺ. چونکه هر شتیک بیست به به لگه‌هه له‌سمر پیغامبریتی تر و له خولگه‌ی پیغامبریتی ئه‌واندا بخولیته‌وه، وهک سیفاتی بزر و پیروز و موعجیزاتیان و ئه‌و کارانه ئه‌نجامیان داون، کوتومت وهک ئه‌وانه و له‌وانش ته‌اوتر له‌م پیغامبره‌دا ﷺ هه‌یه، هروه‌ک میژرو و ته‌سديقی ئه‌مه ده‌کات..

چونکه ئه‌و پیغامبرانه - دروودیان له‌سمر بیست - به زمانی تهورات و ئینجیل و زه‌بورو و ئه‌و "صوحوفانه" له بردده‌ستیاندا بون، هموال و مزگیتی هاتنی ئه‌م زاته پیروزه‌یان به خه‌لکی داوه (ته‌نانهت بیست ئاماژه‌ی رون و ئاشکرا زیاترمان رون کردووه‌تهوه که له‌و کتیبه پیروزانه‌دا ههن و، له پهیامی "موعجیزاتی ئه‌حمدی" دا تو مارمان کر دوون). جا هروه‌ک ئه‌وان مزگنیتی هاتنی به خه‌لکی داوه، به زمانی حالیشیان - و اته زمانی پیغامبریتی و موعجیزاتیان - تینکر ات‌سديقی ده‌کهن و موزی پشتگیری له‌سمر راستیی بانگه‌وازه که‌ی دده‌ن. چونکه هر ئه‌و پیغامبره‌یه که له بانگه‌وازه که‌یدا بۆ لای خواوه‌ند، پیش همو پیغامبرانی تر که‌هه تووه‌تهوه.

- له‌مه‌وه گه‌شیاره که تئی گهیشت که ئه‌و پیغامبرانه - دروودیان له‌سمر بیست - هروه‌ک به زمانی گرفتار و يه کدنه‌نگی يان ده‌بن به به لگه‌هه له‌سمر "يه کتابی" خواوه‌ند، به

همان جور، به زمانی حالیشیان و یه کگرتیان شایه‌تی له سهر راستی و راستگزی ئه م پیغامبره ﷺ ددهن.

بەلگەی پىتجەم:

گەشتى هزاران ئوليا به "حق" و سەرچاوهى "حقىقت" .. هەروەھائىو كە مالات و كەرامەت و كەشف و موشاھەدانەش پىيان بەھرمەند بۇون، تەنها بەھزى شوينكەوتى دەستورە كان و، پەروەردەي پىغامبره ﷺ و، شوين بىن ھەلگرتىيەو ھەموو ئەمانەيان دەست كەوتۇو ..

جا ھەروەك ھەموو ئوانە بەلگەن له سەر "يەكتايى" خواوهند، بە يە كەدنگى و يە كگرتىشىان شایه‌تن له سەر راستىي مامۇستا و پىشەوا كەيان، كە ئەم پىغامبرە بەرىزەيە ﷺ و، له سەر ئوهش كە پىغامبرىتى يە كە لەپەرى حق و راستىدايە.

جا گەشتىارە كە لەمەوه تىڭىيەشت كە ئەم پىاچا كانە بە "نۇورى ويلايەت" هەندىتكىيان لەو شتە غەبىي يانە دېوە كە پىغامبر ﷺ لە بارەيانەوە دواوه و ھەوالىانى راگەياندۇوە، بە نۇورى ئىمانىش ھەموو ھەوالدانە كانى ئەميان دېوە و باوهەپان پى هيňاوه و، ج بە "علم اليقين" و ج "عين اليقين" تەسىدىقىيان كردووە. ئەمەش وەك خۇرى پۇوناڭ دەرى دەخات كە: تا چەندە ئەم پىشەوا و رابىرە گەورە مەزنەيان راستگزىيە و، تا چەندەش لە سەر حەقە.

بەلگەی شەشم:

ملىۋنان زاناي ھەلپازاردى ورده كار و صىدىقانى لىنىكۈلىر و دانايانى بلىمىتى ئىماندار، لەوانەي كە بە بەرزىرىن پلە گەشتۇون، تەنها بەھزى ئوهشى كە قوتايتىي ئەو پىغامبرە نەخويىندەوارەپان ﷺ كردووە و وانەي حقىقتە بەرزا و پىرۇزە كانيان لە لا خويىندۇوە و، لەمەشەوە چەندىن زانستى بەرزيان بەدەست هيňاوه و، چەندىن پلەپان لە خواناسىدا بۆ دەركەوتۇو ..

گىشت ئەو مرزقانە، ھەروەك ھەموويان بناغەي بانگۇوازە كە يە كەپەرىتىي خواوهندە) دەچەسپىن و بە بەلگە بىن گومانە كانىشىان و بە يە كەدنگى تەسىدىقى دەكەن .. ھەر بەو جۇرەش ھەموويان يەك دەگرن و، له سەر راستى و راستگزىي ئەم مامۇستا مەزىنە و له سەر ئوهشى كە سەرجم فەرمۇودە كانى حق و راستى، شایه‌تى دەدەن.

جا ئه شایه تیدانه ئهوان، وەك پۇزى پۇوناڭ، بەلگەيە كى پۇونە لەسەر راستگۈزى ئەم زاتە و راستىي پەيامە كەى. بىنۇونە: "پەيامە كانى نور" بە هەموو بەشە كانىھو كە لە سەد تىدەپەرن، تەنھا يەك بەلگەن لەسەر راستى و دروستىي ئەم پىغەمبەر خۆشەويىستە

بەلگە!

بەلگەي حەوتەم:

ئەو كۆمەلە مەزنەي كە پىيان دەوتىزىت: "ئال و ئەسحاب" و، سەبارەت بە فىراسەت و زانست و كەمالاتەمەوە لە دواي پىغەمبەر ان - دروودىان لەسەر بىت - بەناوبانگىزىن مەرۇقىن و لە هەموو كەسىك ورىياتىن و لە پلە و پايە و كەمالاتىشدا پلەيان بەرزىزە، بەناوبانگىز و ورىدىنلىن و لە هەموو كەسىكىش زىاتر دەستيان بە ئايىمۇ گرتۇوە ..

جا كە ئەم كۆمەلە مەزنە بەپەرى تاسە و شەوق و لېپەن و وردە كارىيەوە بە شۇين هەموو حالەت و بىر و ھەلسى كەتىكى ئاشكرا و پەنهانى پىغەمبەر دا بەلگە بە وردى گەراون و، ئىجا بە يە كەنگىزىكى و يە كىگەتنەن كەرسىقى ئەۋەيان كەردووە كە پىغەمبەر بەلگە لە قىسە و گوقتارە كانىدا لە گشت كەسىكى ئەم دىنايە راستگۇزەر، لە هەموو يان پلەي بەرزىزە، لە هەموو شىان زىاتر و توندتر دەستى بە حەق و حەقىقەتەوە گرتۇوە.. جا ئەم تەسىقىھە ئەوان كە هيىنە دامەزراوە ھەرگىز لە جىيگاى خۇيدانابزوين، لە گەل ئەو ئىمانە قولۇش كە هەيانە، بەلگەيە كى گەلنى پۇونە وەك ئەوە وايە كە پۇزى پۇوناڭ دەبىت بە بەلگە لەسەر رۇوناکىي خۇرى ناوجەر گەى ئاسمان.

بەلگەي ھەشتەم:

ھەروەك ئەم گەردوونە بەلگەيە لەسەر ئۇ بەديھىنەر و نۇرسەر و وىنە كىشەي كە دروستى كەردووە و بەپىوهى دەبات و كارى دەسازىتىت و، بە وىنە كىشان و ئەندازەدانان و پىتكەختىن دەستكاريي دەكتە، وەك بلىنىي گەردوون كۆشىكى كى رەنگىن، يان پەراوينىكى گەورە، يان پىشانگايدە كى جوانى ناوازە، يان جىنگاى دەرخستەن و ناويانگ بىن دەركەدن بىت بۇ ئەو شتائەي كە تىايادا يە ..

ھەروەك ئەم گەردوونەي كە بەم جۈزەيە، بەلگەيە لەسەر بەديھىنەر ئىخۆي.. بە هەمان جۈز و بە چەشىنلىكى بىن گومان، داخوازى ئەوەش دەبىت كە يە كىيڭ بىت ئەو و اتايانە دەربېرىت كە لەم كىتىبە گەورەيە گەردووندان و، ئاماچە كانى خواوندىش لە

بهديهياناني گردوندا بزانيت و به خملکيشيان بليت و، ئهو دانسته پروردگاري يانهش كه له ئالو گزپري گردوندان و ئەنجامى فەرمانبەرى و هەلىسو كەوتە كانى گردونن، بە دەرس ييانلىته و، نرخ و بايەخ و كەمالاتى ئهو شتائىش لە گردوندا ناشكرا بكتا. و اته داخوازى ئەوه دەيىت كە بانگمواز كارىنىكى مەزن و راستگۇ و مامز ستايەكى لىنىڭلەر و كارامە، بۇ ئەم كارانە بېيت.

گەشتىارە كە لم وانىمه و تىڭەيىشت لەوهى كە گردون بەلگە و شايەتە لە سەر راستى و دروستى ئەم پىغەمبەرە ئەمېنەي كە بېرىزتىن و بېرىزتىن كەسە ئەم فەرمانبەرى و ئەركانەي بە تەواوى ئەنجام دايىت و، بەلگەيە لە سەر ئەوش كە ئەم پىغەمبەرە ئەلەكەن بېرىزتىن و راستگۇزلىن نېرراوى پروردگارى هەممۇ جىهانە كانە.

بەلگەي نۆھەم:

ماەدم لە پشت پەردهو يە كېڭىك ھەمە كەمالى بىن وينە و ورده كارىيى سىنۇھتى خۆزى لە پىنى ئەم بهديهىنراوە پېلە ورده كارى و دانايىي يانهش ناشكرا دەكتا و.. بەھو بهديهىنراوە لە زمارە بەدەر و رازاوه و ناسكۇلە و جوانانەش، خۆزى بە غەيرى خۆزى دەناسىيىت و خۇشەويىتى دەكتا لە لایان ..

بەھو نىعەمەتە بە نرخ و خۇش و لە زمارە بەدەر انەش كە بە خشىيونى، سوپاس و شوكرانە لە سەر ئەم بهديهىنراوەنى خۆزى پىۋىست دەكتا و..

بهديهىنراوەنى دەخاتە تاسە و شەوقەوە و هانىان دەدات كە لە بەرامبەر پروردگارىتىنى ئەودا پەرسىتشىكى ئەوتقۇ ئەنجام بىدەن كە پېرىت لە خۇشەويىتى و سوپاس و شوكرانە بېزىرى بۇ ئەم پەروردگارى و ژياندىنە گىشتى يە خواوهند كە بهديهىنراوەنى خۆزى بىن پەرورە دەكتا و، بە جۈرنىكى پېلە شەفەقت و چاودىرى دەيانزىيەنەت (بە رادەيەك كە خۇراك و ميواندارىي پروردگارى يانەي و ئامادە و ساز دەكتا كە پىۋىستى يە كانى وردىتىن ھەستى چەشتىنى ناودەمە كان و ھەممۇ جۈرە ئىشتىيەكان دايىن دەكتا) و..

داوا لە بهديهىنراوەنىشى دەكتا كە باوهەر و تەسلىم بىوون و ملکەچى و گۈنى رايەتى يان لە بەرامبەر ئەو خوايەتى يە خواوهندەوە بېيت كە بە گۈزىنى وەرزە كان و، شەو بە دواي رۆزدا هىنان و، جياوازى يان و، هاوچەشنى ئەم كاروبارە مەزن و هەلىسو كەوتە گەورە و كىدارە پروردگارى يە سەرسوورھىنەر و پېلە دانايىي يانهش، ئەو

خواهی‌تی بهی خزی پیشانی ئهوان ده‌دات و، دادگه‌ری و حمه‌قهوی خزی‌شی به‌وه
ده‌ده‌خات که همیشه پهنان چاکه خوازان ده‌دات و، خراپه و خراپکاران له‌ناو
ده‌بات و، به‌لا و گیرو گرفه ئاسمانی یه کانیش سته‌مکاران و ئهوانه‌ی پیغامبران به درز
ده‌خنه‌وه، له‌ناو ده‌بات.

کواته بین هیچ گومانیک، خوش‌ویستزین به‌دیهینرا و راستگوترین به‌نده له لای
ئه خواوه‌نده‌ی که په‌دهی غهیبی به‌سهر خویدا داداوه‌ته‌وه، ئه و که‌سیه که به جزوی‌تکی
پاک و بین گه‌رد و خارین بز ئه ناماچ و مه‌بسته باسکراوانه‌ی خواوه‌ند کار‌بکات و،
نهینی‌تی همه‌ره گه‌وره بدهیهینان له گه‌ردووندا بدوزنی‌ته‌وه و ئه و مه‌تله حمل‌بکات و
گرئی کویزه که‌ی بکات‌وه و ده‌ری بختات و، همیشه به ناوی به‌دیهینره که‌سیه
تنی بکوشیت و، له هه‌موو شتینکدا داوای هیز و بارمه‌تی له و بکات و، بهم جزره
بارمه‌تی و سهر که‌وتني له‌وه ده‌ست که‌وتیت..

جا ده‌بی ئه و که‌سیه کتی بیت جگه له حمزه‌تی محمد مهدی‌الله؟

پاشان ئه م گه‌شتیاره به "عهقل"ی خزی و ت:

ما‌دهم ئه م (نؤ) حه‌قیقه‌ته شایه‌تی ئیسپاتن له‌سهر راستی ئه م پیغامبره مه‌زنی‌الله، ئه‌وا
هیچ گومانیک له‌وه‌دا نی‌یه که پیغامبر مه‌زنی‌الله ته‌وه‌ری ریزی مرؤ‌فایه‌تی و، ما‌یه‌ی شانازی‌ی
جیهانه و، ئه‌وبه‌ری شایانی ئه‌وه‌یه که ناوی: "ما‌یه‌ی شه‌ره‌فی ئاده‌میزاد" و نازناوی:
"جی‌ی شانازی‌ی هه‌موو جیهان" ای لئی بتریت. ئه و فرمانه‌ی خواوه‌ندی میهربانیش که له
ده‌ستیدایه، بریتی‌یه له‌مو قورئانه پیروزه‌ی که بالی شکومندی و ده‌ست‌لائی مه‌عنه‌وه‌ی
خزی به‌سهر نیوه‌ی گزی زه‌ویدا راکیشاوه. ئنجا که‌مالاتی که‌سی و ره‌وشه به‌رزه کانی
خزی‌شی، له گه‌نل ئه و قورئانه‌دا، ده‌ری ده‌خمن که مه‌زن‌تین مرؤ‌ث له جیهاندا ئه م
پیغامبره مه‌زنی‌هی‌الله. که‌واته و ته و گوفشاری حه‌قی باوه‌ر پئی کراو له باره‌ی
به‌دیهینه‌رمانه‌وه، تمنها و ته و گوفشاری ئه‌وه!

ده‌سائی‌ی عه‌قله که‌م! وره سه‌رنج بده‌له‌وه‌ی که بناغه‌ی هه‌موو ده‌عواکانی ئه م
پیغامبره مه‌زنی‌الله و ناماچی سه‌ره کبی هه‌موو ژیانی بریتی‌یه له: شایه‌تیدان له‌سهر
"بوون" و "یه کتابی" خواوه‌ند و، روونکردن‌وه و ده‌رخستنی "سیفه‌ته مه‌زن" و "ناؤه
جوانه‌کان" ای به‌دیهینه‌رمان. ئه‌وه‌تا هه‌موو ئه‌مانه‌ی چه‌سپاندووه و ئاشکرای
کردوون و، له‌مده‌شدا پشتنی به‌وه‌زاران راستی‌یه ره‌گداکوتاوه دامه‌زر اوانه به‌ستووه

که له ئایینه کمیدان و، هیزی ئمو سەدان موعجیزه پوون و ئاشکر ايانەش كە خواوهند لەسەر دەستى ئەو دەرى خىستۇن.

وانە: ئەو خۇرە مەعنۇمى يەھى كە ئەم گەردۇونەي پووناڭ كەردووهتەمە و، بەلگەي پوون و ئاشکر اى "بۇون" و "يەكتايى" خواوهندى بەدىھىئەرمانە، تەنھا ئەم پىغەمبەرە بەپىزەھى پەچەللىك كە نازناناوى: "خۇشەويىتى خوا"ى خەلات كراوه. چونكە سى جىز يە كەدەنگىي گەورەي ئەوتۇ هەن كە ھەرگىز پشتگۇنى ناخرىن و خۆيىشيان شىت پشتگۇنى ناخەن، پاشتى ئەم شايەتىدانە دەگەن و تەسىدىقى دەكەن:

يە كەدەنگىي يەكەم:

يە كەدەنگىي ئەوانەھى كە لە جىھاندا بە ناوى "ئالى بەيتى مەھمەد پەچەللىك" ناسراون و ناوابانگىان دەر كەردووه. ئەو كۆمەلە نۇورانى يەھى كە پىشەواكەيان ئەو ئىمامى عەلى يە بەپىزەھى كە دەفرمۇنى: "ئە گەرپەرەد لە پووى پەنھاندا ھەلبىرىتەمە، يەقىنەم ھەروەك خۆى دەمەنەتەمە" و... لە دواى خۆيىشى ھەزاران ئەولىايى گەورەي خواوهند بەسىرەتى تىز و پەنھان بىنيان تىدا ھەلکەوتۇو، لە پىاوانى وەك شىئىخى گەيلانى (قۇدىس سىرە) كە هيشتى لەسەر زەھى و لە زىياندا بۇوە بە چاوى تىزى بەسىرەتى خۆى سەبىرى عەرسى مەزن و حەزرەتى ئىسرافىلى، بەو گەورەيى يە، كەردووه!

يە كەدەنگىي دۇرەم:

برىتى يە لە يە كەدەنگىي ئەو كۆمەلە كە بە "ھاۋەلە بەپىزە كانى پىغەمبەر پەچەللىك" بەناوابانگ و ناسراون، كە بە كەنگەتىيان و ئىمانە دامەزراوه كەيان تەسىدىقى ئەم پىغەمبەر مەزنە پەچەللىك دەكەن. ئەم تەسىدىقەشيان لە رادەيە كى وادا بۇو كە گەياندىنە ئەوهى گىان و سامان و باوک و تىرە و ھۆزىيان لە پىتاوارى ئەودا بەخت بکەن. ئەوانەھى كە پىش پىغەمبەر پەچەللىك كۆمەلەنىكى دەشته كىي ناو جىنگايدە كى دوور لە خويندەوارى و بى بەش لە ھەممۇ رۇوالەتىكى ژيانى كۆمەلائەتى و بىرى سىياسى بۇون و، خواوهنى ھىچ بەراو و پەنزاپىكى پوون نەبۇون و، لە تارىكىستانى چەرخى "فەترەت" داون بۇوبۇون و ھەر ناوابان نەدەھېنرا، كەچى لە پاش موسىلمان بۇونيان و لە ماۋەيە كى كەمدا بۇون بە مامۇستا و رابەر و سىياسى و كاربەدەستى دادوھرى ئەو نەتوانەھى كە لە بارى شارستانىتى و بوارى زانستى و ژيانى كۆمەلائەتى و رامىارى يەوە پىشكەمۇتۇوتىرىن

نه تمهوی ئهو کاته‌ی سهرزه‌وی بیون. بهم جوزه فهرمان‌هه او بی خزره‌هلاکت و خزرئا ایان گرتنه دهست و، ثالای دادگه‌ری بیان له دهربا و وشکایی جیهاندا دهش کایه‌وه.

یه کده‌نگی سی‌هم:

بریتی‌یه له ته‌سديقی ئهو کۆمەلە مەزنه‌ی که له زانیانی بەریز و لەزماره بەدھری ئەوت تو پىكھاتۇون کە لە زانسته کانیاندا وەڭ دەربا وان و تابلىنى لېكۈلەر و وردە کار بیون و، لەناو نەتمەوی ئەم يېغەمبەرە دا بەلگىلە هەتكەوتۇون و گەشەیان كىردووه و، لە ھەممو چەرخىكىدا ھېننە مرۆڤى كامىل و كارامە و لىيھاتۇويان ھەمە کە لە گىشت زانیارى يە كدا پىش ھەممو كەسىك كەوتۇون نەتمەو.

جا تەسديقی ھەممو ئهو زانیانه، پىكەوه و بە پله‌ی "علم اليقين" - لە راستیدا - يە كده‌نگی يە کە لە وينەی نى يە.

لەمانه‌وه گەشتىاره کە بىريارى دا كە: شايەتىدانى ئەم يەغەمبەرە نەخۇيندەوارە بەلگىلە لە سەر "يە كتايى خواوه‌ند" شايەتىدانىكى جۈزئى و تاكە كەسى نى يە، بەلكو شايەتىدانىكى ھەمە كى و گىشتىي ئۇتوپىه کە ھېننە مەحکەم و دامەزراوه ھەرگىز لە جىنى خۆزى نەبزونىت و، گەر سەر جەم شەيتانە كانيش لە ھەممو لايەكەوه لىنى كۆپىنەوه ناتوانن خۆيان لە بەرامبەرىيەوە رابىگەن.

ھەر بەم جوزه‌ش لە پله‌ی شازدەھەمی مەقامى يە كەمدا، ئاماژەيە کى كورت بۇ ئەم راستى يە كراوه کە ئهو گەشتىاره لە گەشتە عەقلى يە كەيدا بە ناو لايەنە كانى ژيان لەو قوتا بخانە نۇورانى يە چەرخى بەختوھەریدا دەستى كەوت. ئهو ئاماژەيەش بەم جوزه‌يە:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوَحْدُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ

على وجوب وجوده في وحدته: فخر عالم، وشرف نوع بني آدم، بعظمته سلطنة قرآن، وحشمة وسعة دينه، وكثرة كمالاته، وعلوية أخلاقه، حتى بتصديق أعدائه، وكذا شهادة وبرهان بقوة مئات المعجزات الظاهرات الباهرات المصدقية وبقوة آلاف حقائق دينه الساطعة القاطعة، بإجماع آلة ذوي الأنوار، وباتفاق أصحابه ذوي الأ بصار. وبتوافق حقيقى أمم ذوى البراهين والبصائر التوارىة).

۱۷

ئەم گەشتیارەی کە تىر نايىت و ماندو بۇون گارى تىناكاش، زانى: ئامانىخى ژيانى ئەم دنیا يە و ژيانى "ژيان" تەنها لە ئىماندا يە، بۇيە لە گەل "دل" ئى خۆيدا دواو، و تى: گۇفتارى ئەو كەسەي کە لىنى دە گەرپىن، بەناو باڭگەزىن و پاست و داناترىن گۇفتارى ناو ئەم "بۇون" دې و، لە ھەموو چەرخ و سەردەمىڭدا تەحەددادى گىشت ئەوانەي گەردوو کە ملى بۇ كەچ ناكەن. كەوانە بالە پىشدا سەر لەو قورئانە پېرۋەزە خاواون رەوانى يە ئىعجاز بە خشە بەدەين و بىزانىن چى دەلىت؟ بەلام پىش ئەوهى بېچىنە ناو ئەم جىهانە جوانەوە، با ھەندىلە بۇوەستىن و ئەوهەندە لەم كىنە بىكۈلىنەوە كە دلىامان بىكاش لەوهى كىتىنى بە دىيەنەرە ئىيمەيە.

بەم جۆرە، دەستى كىرد بە وردى بۇون ھە و لېكۈلىنەوە.

جا لە بەر ئەوهى ئەم گەشتیارە لە ھاوا چەرخە كامانە، ئەوانە پىشدا سەيرى "پەيامە كانى نور" ئى كىرد، كە چەند بىرىس كانەوە يە كى ئىعجازى مەعنەوېي قورئانى پېرۋەز... بىنىي:

ئەم پەيامانەي کە دە گەنە سەد و سى دانە، بۇ خۆيان تەفسىر ئىكى بە نزەتى ئايەتە كانى قورئان، چونكە پەرده لە رۇوى سەرنجە ورده كان و رۇوناڭى يە رەنگىنە كانى ئەو ئايەتەنەي قورئان لادەدەن و ئاشكرا يان دە كەن.

خۇز ھەرچەندەش "پەيامە كانى نور" سەردەمە مولىيە سەر سەختەدا، بە جىهاد و تىكۈشانىنى كى بەر دەوام، راستى يە كانى قورئانى يان بە ھەموو لا يە كەدا بلاو كەر دەوەتەوە، كەچى ھېچ كەسىلەت نەيتا نىيەرە خەنديان لىنى بىگرىت يان رۇوبەر و يان بىتىمەوە، ئەمەش ئەوه دە چەسپىنەت كە قورئانى پېرۋەز - كە پىشەوا و رابەر و سەرچاوه و خۇرى رۇوناڭى بە خشى ئەو پەيامانەيە - ئاسمانى يە، گۇفتارى خاواوندى پەرور دەگارى ھەموو جىهانە كانە و، ھەرگىز گۇفتارى ئادەم مىزاد نى يە، بە رادەيەك كە "و تەي بىست و پىستەم" و كۆتايى "مەكتۇوبى نۆزدەھەم" كە ھەر دەو و كيان تەنها يەك بەلگەي نېوان سەدان بەلگەن لەوانەي کە پەيامە كانى نور بىز بۇون كەردنەوە ئىعجازى قورئان هىناونى، بە چەل شىيە و رۇوى جۇر اوجۇر ئىعجازى قورئانى يان چەسپاندۇو، بە چەشىنەك ھەموو ئەو كەسانە يان خستۇوەتە سەرسوور مانەوە كە خويندۇويانەتەوە و لېيان كۆزلىونەتەوە، پاشان رېز و سەرسوور مانى خۆيان بەرامبەر بەو پەيامانە دەرىپىوە، جى جاي ئەوهى كە رەخنە يان ئاراستە بىكەن يان بەرەنگارى يان بىنەوە، بەلگۇ ھەمۇ يان - تىكىپا - ستايىشيان كەر دۇون.

جا چه سپاندنی رووی ئیعجازی قورئان و، خستته رووی ئه و لاینه که دهري ده خات قورئان فرمایشست و گوفتاری خواوهند، گه شتیاره که ئه مهی به پیامه کانی نوری سپارد، بلام به وردی سەرنخى لە چەند خالىتك دا کە به ئاماژىھە کى كورت مەزىنى قورئانى پېرۇز دەرەدەخەن:

● خالى يە كەم:

ھەروەك قورئانى پېرۇز، بەھەمو موتعجيزات و پاستى يە کانى خۆى، كە بەلگەن لە سەر ئەوهى لەھەمو شتىكى تر حەقتەن، موتعجيزەي حەزرەتى مەھە دەھەللىق، بەھەمان جۇر حەزرەتى مەھە دېش ھەللىق بەھەمو موتعجيزە کانى و بەلگە کانى پىغەمبەرىتى و كەملاٰتى زانىارىنى خۆى، موتعجيزەي قورئانى پېرۇزە و، بەلگەيە كى گومان بىرە لە سەر ئەوهى كە قورئانى پېرۇز گوفتارى خواوهندى پەروەردگارى ھەمو جىهانە کانە.

● خالى دوومن:

قورئانى پېرۇز گۈزپانكارى يە كى گەملى مەزىنى لە ژيانى كۆمەلایەتىدا ھىتايە گۈزى و، رۇوناكىي بەھەمو ئاسوٽكانى گەردووندا پەخشاند و پېرى كردى لە بەختەورى و پاستى يە مەزىنە کانى لە سەر نەخشاندۇن و، ئالۇ گۈزپىكى يە كىجار گەورە ئەنجام دا ج لە دل و دەررونى مەۋەقىدا ج لە گىان و ژىرىي باندا ج لە ژيانى: كەسى و كۆمەلایەتى و رامىيارى باندا. ئىجا ئەم گۈزبان و ئالۇ گۈزپەشى بە بەرددەوامى ھىشتەمە و بەپىوهى بىردى، بە رادەيە كى ئەوتۇ كە ئايەتە کانى ئەم قورئانە (كە دەگەنە شەش ھەزار و شەش سەد و شەست و شەش ئايەت) واچواردە سەدەي رەبەقە لەھەمو چىركەيە كىدا بە لاي كەمەوە لە سەر زارى زىاتى لە سەد ملىيۇن كەس، بەپېرى زىز و شىكىزدارى يەوە دەخويىندرېنىمە و، لەم كاتەشەمە ئەم قورئانە خەلکان پەرەردە و "دەررونى كان" يىشيان پاڭىز دەكتە و، "دلىان" دەپالىزىت و، رۇونى و پلەبەرزى بە "گىيانيان" و، بىاستەشەقام و رۇوناكىش بە "زىرىي بان" و ژين و بەختەورەيش بە "ژيانيان" دەبەختىپت.. بىن ھېچ گومانىك، ئەم كىبەھېچ ھاۋىنە و ھاوتا و ھاوشاپىنى كى نى يە. كەواتە موتعجيزە دەراسايد.

● خالى سىھەم:

قورئانى پېرۇز ھەر لەو سەرددەمەوە تاڭ ئىستا رەوانىيىتى يە كى واي پىشان داوه كە لە وينەنى يە. بە رادەيەك كە نرخى "موعەللەقاتى سەبعە"ى بەناوبانگى ئەوانى داگرتە خوار كە چەند پارچە شىعىنىكى كەلە شاعيرە ھەرە رەوانگۇز كانيان بۇون و بە زىز

نوسرابون و به دیواری که عبدها هملو اسرابون، به ئەندازه بکى ئەوتولە شان و شکۇ و نرخ و بەھای داشکاندن کە دواى هاتنى قورئان، كچە كەى "لەيد" پارچە شىعرە كەى باو كى لە پۈرى دیوارى كە عبدها داگرت و، و تى:

(مادەم ئەم ئايەتانە هاتن، ئىتە جىنى تو لىزەدا نەماوه)!

ھەروەھا كاتىك ئەدىيىكى دەشته كى ئەم ئايەتەي بىست كە دەفەرمۇنى:

﴿فَاصْدِعْ بِمَا تُؤْمِن﴾ (الحجر: ٩٤) خۇزى پىنى رانە گىرا و يە كىسىر سەرى سوژدەي نايە

زەوي!

پېيان و تى:

ئايا موسىلمان بۇويت؟

و تى:

نەخىر.. بەلام سوژدەم بىز رەوانىيىتى ئەم ئايەتە بىردا!

ھەروەھا ھەزاران كىمس لە پىشەوايانى رەوانىيىتى و كەلە ئەدىياني چەشىنى: عەبدولقاھيرى جورجانى و، سەككاكى و، زومەخشىرى، بە يەڭ دەم و يەڭ دەنگ دان بەوهدا دەنلىن كە:

(رەوانىيىتى قورئان لە سەررووى وزەمى مەرۋەقەمە و، لە تواناى ھىچ كەسىكدا نى يە پىنى بىگات).

ھەروەھا قورئانى پېرۇز، ھەر لە كاتى نازىل بۇونىيە تاكو ئىستاش، تەحەددىاي ھەمو رەوانىيىت و ئەدىيە لە خۆبائى و سەرسەختە كان دەكەت و، لە كەمش و فش و خۆبەگۈرە گىرتىن و سەرسەختى يان دادە گىرىت و لووت بەرزى يان دەھىنېتە خوار و، لەو تەحەددىايانە شىدا داواى ھىنانى سوورەتىكى وەك سوورەتە كانى قورئانىان لىنى دەكەت، يان دەبىت بە تىياچۇن و پىسوائى دىنيا و قىامەت پازى يىن..

ئا لەم كاتەدا كە قورئان ئەم تەحەددىايى رادە گەيمەنەتى، دەبىنتى سەرجەم رەوانىيىت سەرسەختە كانى ئەو سەردەم و ازيان لە رىنگا كورتە كە ھىنا، كە لاسايى كردنەوە قورئانە و ھىنانى سوورەتىكى وەك ئەمە و، لە بىرى ئەمە رىيە كى درىزيان گىرتەبەر، كە پىنى جەنگ و پۈوبەرپۇوبۇنەوە چە كىدارانەيە و، رىيە كە كاولكاريلى دووتويدا يە و زيان بە گىيان و سامانيان دە گەيمەنەتى.. ئەوان بە ھەلبىزاردەن ئەم رىنگا يە، ئەوەمان بۇ دەچەسپىتنىن كە ھەر گىز گىرنەبەر رىنگا كورتە كە لە توانادا نى يە و بۇ ھىچ كەسىك مەيسەر نايىت!

هروهها مليونها کتیی عمره بیمان له بردەستدان، که يان دوست و پشتگرانی قورئان به نیازی چاو کردن له شیوازه کهی و شوین پن هەلگرتني.. يان دوژمنانی بزو مهستی بەرنگاری کردن و رەخنه لئى گرتتى، نۇو سیویانن..

میراث اسلامی و میراث ایرانی را در آینه کتابخانه ملی ایران بازگشایی کنید.

سماز و تذکرہ

- (تؤیش وله ک ئەم گەشتیارە بە ئەندىشەت بۇ ئەو سەردىھە بىگەزىرەوە كە ئەم ئايەتەي تىندا ھاتووە، لەۋى گۈنى لىپا بىرگەرە)!
ئەويش كە بە ئەندىشە گەرايەوە بولۇشىسى و سەبىرى كاتى پىش نازل بۇونى قورئانى كىم د، بىنېيە :

بوونهورانی جیهان، له بؤشایی به کی چژل و فراوانی بئی سنور و جیهانیکی تیاچووی فانیدا فری دراون و، له باریکی نائومید و شلەزاودان و، لەناو تاریکی به کی رەش و چردا دەگموزین و، بئی گیان و ژیان و هەست و نەست و کار و ئەرك و فرمانن.. ئالا لهم کاتەدا، گۆنی، بۆز نەم ئایاهە پیرۆزە راگرت و لېپى، ورد بۇوهە.. بىنېي:

ئەم ئايىتە پەر دەيىھە كى دادرا وەدى لە سەر پۇوى گەردۇون و سەرانسەرى جىهان
ھەلدىايە و، بە درەوشا وەبى و پۇونى پۇوى گەردۇون و جىهان دەركەمەت و، ئەم
گۇفتارە ئەزەلى و فەرمانە هەتاھەتايى يە دەرسىنكى بە خاوهەن ھەستانى پىز بەستۈۋى
چەرخە يەڭى لە دواى يە كە كان را گەياندۇ بېرى روون كەردنەوە كە:

ئەم گەردوونە وەك مزگەوتىكى مەزن وايە و ، بۇونۇھەرانى ناوېشى - بە تايىھەت ئاسمانە كان و زھوى - سەرگەرمى زىكىر و تەھلىل و تەسىحاتى گەرمۇگۇرى تايىھەتى خۈزىان و ، ھەرىيە كەيان بەۋېپەرى شادمانى و تاسەمەندىيەوە كار و ئەركى خۈزىان خستووه تەئىستۇرۇن و ، بەۋېپەرى بەختمۇھەرى و سوپا سەكۈزارى و پىزازىنىشىمۇھە ئەنجامىان دەدەن و راياندەپەرىنىن.

ئەم گەشتىيارە، بەم جۇرە كارىيەگەربى ئەم ئايەتە پېرۇزە لە گەردووندا بىنى و ، ئىنجا مەوداي بەرزى و رەھوانىيەرى كەمى چەشت و ، گەشت ئايەتە كانى ترىشى بەم چاوه بىنى و بەم پۇوهە ھەلتى سەنگاندىن. پاشان لە نەھىيى ئەوهەش گەيشت كە رەھوانىيەرى بىن و ئىنەي قورئانى پېرۇز بەسەر نېوهى گۆزى زھوى و پىنج يەكى گۆزى مەرۇقىدا زال و شەكتىدارە و ، دواى ئەوهەش پەمىي بە حىكىمەتىك بىردى لە نېوان ئەو ھەزاران حىكىمەتانەي كە وان لە بەردهوام بۇون و نېپانەوهى شەكۈزمەندىي دەستەلاتى قورئانى پېرۇزدا، بىز ماوهى چواردە سەدەي رەبەق بەۋېپەرى بىزەوهە.

● خالىي چوارەم:

قورئانى پېرۇز داراي سازگارى و شىرىنى يەكى رەسمەن و راستەقىنەي ئەتوتىيە كە بە دەۋوبات كەردنەوهى زۇر و بەردهوامىشى نابىزىرىت و ، خۇينىدەنەوهى زۇرى ھەرگىز نايىتە مايەي بىزازى، لە كاتىنگىدا كە دەۋوبات بۇونۇھە لە شىتى تردا، بازۇر خۇش و شىرىن و بەتامىش بىت، ھۆزى بىزازىبۇون و لە بەرچاوهەتنە. بەلكو قورئانى پېرۇز، بە دەۋوبات كەردنەوهى خۇينىدەنەوهى، پەز شىرىنى و سازگارى يەكى زىياد دەبىت و دەرددە كەۋىت. ئەمەش راستى يەكە ھەر لەو سەرددەمەوە تاكو ئىستا لاي ھەموو كەسيك سەملاؤھە و، بە غۇونە دەھىنرىتەوهە.

بەم جۇرە، قورئانى پېرۇز ھېنەتە تەپى و پاراوى و لاوى و تازەبى دەرخستووه كە تا ئىستاش ھەموو ئەمانەي پىۋە دىيارە و ، ھەرچەندەش و اچواردە سەدەيە نازل بۇوه و ھەموو كەسيك بە ئاسانى دەستى دەكەۋىت، كە چى لە گەل ئەوهەشدا، دەلتى ئائىستا بە تازەبى نازل بۇوه. ھەموو سەرددەمېكىش قورئانىان ھەر ئاوا بە لاوى و پاراوى و تازەبى وەرگەرتۇوه و ، وەك تەنها بە تايىھەتى لە گەل ئەواندا بەنۇت ئاوالە بەرچاياندا دەر كەۋ تووه. گەشت دەستە و كۆمەلتىكى زانست مەشرەبى ھەموو كەتىكىش دەيىن قورئان پارىز گارىي لاوى و تازەبى شىپوازە كانى دەكەت و پاراوابى شىۋەي

پرونونکردنوه کانی راده گرت، هرچه ندهش قورئانیان له برده ستایه و هردم لینی هملده گوزن و شوین پنی هنگاوی شیوازی ئه و هملده گرن.

● خالی پنجم:

قورئانی پرورز يه كيڭ لە بالە کانی رووهو "رابوردوو" و، ئهوي تريشى بهرهو "داها توو" بالاو كردووه تهه، چونكە بناغە و بىچىنه قورئان و يە كيڭ لە دوو بالە کانی ئه و راستى يە كە هەممو "پېغەمبەر انى پىشىن" لە سەرى يە كيان گرتۇوه. ئەۋەتا قورئانى پرورز تەسىدىقىان دە كات و پىشىيان دە گرت، ئەوانىش پشتى ئەم دە گرن و بە زمانى حالتى يەك گرتىيان لە گەل قورئاندا، تەسىدىقى دە كەن. . هەروەھا "ئەولىيا و پىاواچا كان و دەرۈون خاۋىنە كان" يش "بەر يېكىن ژيانيان لە "درەختى قورئان" ي پىرۆزۈوه دەست كەوتۇوه.

جا پىنگەيشتن و زىندۇويى ئەم بەرە پىنگەيشتۇوانە بەلگەي ئەوه يە كە درەختە پىرۆزە كەيان بەخىشىنە و خاۋەنى ژيان و، داراي بىزىنەي بەردهام و راستى و پەسەنایەتى يە. چونكە هەممو ئه و كسانەي كە رۇشتۇونەتە ژىرى چاودىزى و پارىزىگارىي باتى دووهەمى قورئان و لە سايىيدا ژياون، لە شۇينكە و تۈرانى تەرىقەتە راستەقىنە كانى ئىسلام، هەرمۇويان شايەتى دەدەن كە قورئانى پىرۆزۈزەنەيى حق و كۆڭىاي راستى يە كانە و، لە "گشتى بۇون" و "ھەمملايەنگىرى" دا هەرگىز ھاوتا و وينە ئى يە. كەواتە موعجىزە كى پۇون و ئاشكارىيە.

● خالى شەشم:

ھەر شەمش لاکانى قورئان پۇون و پۇوناڭى بەخشن. ئەمەش راستى و دادگەرلى قورئان دەرەدەخات..

بەلتى، "لای خواروهى" قورئان و ژىرەوهى: ستۇونى بەلگە كانە و لە سەريان راوه ستاوه.. لە "لای سەررووپىشىوه": مۇرى ئىعجازى لە سەر نەختاوه.. "بەردم و ئامانجىشى": دىيارى يە كانى بەختە و ھەرىي هەر دوو دىيان.. لە "پىشىشىوه" و اتە خالى پشت بىن بەستى: راستى يە كانى سروو شى ئاسمانى رېزىيان بەستۇوه.. لە "لای راستىشىوه": تەسىدىق كردىنى چەندىن بەلگەي بى سەنور و لە ئەمارە بەدەرى ژىرى يە راستە كانە.. "لای چەپىشى": دلىيائى و كېش بۇون و تەسلیم و ملکەچىي تەواوه تىي دلە ساغ و دەرۈون و ھەناوه خاۋىنە كانە.

جا ھەروەك ئەم شەمش لايانە دەيچە سېپىن قورئانى پىرۆز قەلايە كى ئاسمانى و ھايىھ لە سەر زەوىدا كە هيچ شتىڭ ناتوانىت بىپېرىت و كەلىن لە دىوارە كەيدا دروست

بکات.. همروهها شمش مهقامیش همن جهخت له سهر ئمهوه ده کنه و دهیچه سپینن که: قورئان خۆی لە خۆیدا راست و رهوايە و، هەرگىز گوفتاري مرۆڤ نى يەو، لە هىچ لایه كېمه نارهوابى توختى ناكەوت.

مهقامى يە كەميان بريتى يە لە پشتگىرى كردنى ئەم قورئانە پىرۇزە لە لايەن كارساز و بېرىۋە بەرى ئەم گەردوونەوه، كە خوايە كە دەرخستنى جوانى و، پارىزگارى كردنى چاکە و راستى و، نەھىشتن و لاپەندى فىلباز و درۈزنانى كردووه بە ياسايەكى كارگوزارى كاراي خۆى..

ئەم خواوهندە مەقامىنىڭ رېزلىناني وەها و پلهوپايەيە كى ئەوتۇرى لە هەممو جىهاندا بەم قورئانە بەخشىوھ كە لە هەممو پلە و پايە و مەقامىك بەرز و پايەدار و زالىھ و، بەمەش تەسدىق و پشتگىرى خۆى بۇ قورئان دەرپېرىو.

پاشان ئەو پىزە شايابان و باوهە بهتىن و رەگدا كوتاوهى كە زاتى مەزنى پىغەمبەر ﷺ بەرامبەر قورئانى پىرۇز دەرىپەيۋە، لە سەررووی هەممو رېزىنکەوەي. ئەم پىغەمبەرە ﷺ كە سەرجاوهى نىسلام و ڕۇونكەرەوهى قورئانە و، بىن هىچ ويستىكى خۆى لە نىوان بىيدارى و نوستىدا "وهى"ى بۇ نازىل دەبۇو، ئەم پىغەمبەرە كە فەرمۇدە كانى ترى هەرگىز ناگەنە ئاستى قورئان، تەنانەت هەر لە ويش ناچىن، هەرچەندە رەوانگۇزىرىن كەسىشە.. هەرروهها ئەم پىغەمبەر ﷺ بەم قورئانە: رووداوه غىيىي يە گەردوونى بە كانى پىشىن و داھاتووشى بەپەرى دلىنابىي و باوهە بەخۇبۇون و بىن هىچ دوودلى بەك ڕۇون كردووه تەوه، هەرچەندەش ناخويندەوار بۇوه. ئىنجا لەمەشدا هىچ فىل و هەلە و شىتىكى وەك ئەمانەي - با بچوو كىش بۇويت - لىنى نەبىنراوه، هەرچەندەش لە نىوان كەسانىكدا ژياوه كە تابلىقى سەرنجى هەلسوكەوته كانى ئەميان داوه..

جا باوهە بەنەنلىنى ئەم ڕۇونكەرەوه و راگىيەنەرە مەزىنەي قورئان كە پىغەمبەر ﷺ و، دلىنابىي و نەلەر زىنلى لە هىچ شىتىكدا - با زۇر گەورەش بۇويت - پشتى ئەوه دەگرىنت و دەيچە سپىننەت كە: قورئانى پىرۇز ئاسمانى يە و، راست و رەواوداد و گوفتاري پىرۇزى پەروەردگارى مىھەربانە.

ھەرروهها پەيوەست بۇونى پىنج يە كى گۆزى مرۆڤ، بەلكو نېوهى ھەرە مەزىيان، بەم قورئانە پىرۇزە كە لە بەردىمياندايە و بە چاودەيىن، بە پەيوەندى يە كى گەرمۇ گۇرى ئايىندارى و گۈرىپاڭرىنى پېلە شەوق و تاسە و ئارەزۇومەندى و، ھاتنى پۇل پۇل جىنتى و مەلاتىكەت و رۇحانى يە كان بۇ لاي و كىزبۇونەمەيان لە دەورى لە كاتى

خویندنوهیدا به چه شنی پهپولهی شهیدای روناکی، به شایه‌تی چهنده‌ها پروداوی زور و نیشانه‌ی زهنه‌ند و "کهش"‌ی راستی گهله‌ی کم‌له پیاوچاکان.. هه‌موو ئه‌مانه، ته‌سديقى ئوه ده‌کمن که ئهم قورئانه جىنى ره‌زامنه‌ندى و مایه‌ي سه‌سورمانى گشت برونه‌وهارانه و، لم گردوونه‌دا مهزنتزین پله‌وپايهدى بىن دراوه. هه‌روه‌ها هه‌موو چينىك له چينه‌كانى مرؤوف، هر لە عماده‌كان و تەمبەلتزىن كەسەوه تا دەگاتە كەسانى يەكجار زىرهك و زانا، بەشى خۆيان بە تەواوى له و دەرسانە وەردە گىرن كە قورئانى پيرۇز دەيانلىتەوه و قوولتزىن راستى يەكانى تىنە گەن و لىتى وەردە گىرن.. هه‌روه‌ها سەرجەمى زانىيانى سەدان زانست و ھونھرى ئىسلامى، به تايىهت موجته‌هيدانى شەريعەتى خاۋىن و، لىتكۈلەرانى ئوسسوولى دين و بلىمەتاني زانستى كەلام و ھاواچەشنىان، وەلامى شىفابەخشى پىداويسىتى يەكانى تايىهت بە زانىارى يەكانىانوه لە قورئانى پيرۇز دەرىھىناوه و ھەلگۈزۈرۈه.. هه‌موو ئه‌مانه، ته‌سديقى ئوه ده‌کمن کە قورئانى پيرۇز سەرچاوه‌ي حق و كانگاي راستى يە.

ھه‌روه‌ها بەرپەرج ندانوه‌ي قورئان لە لاين ئەن ئەنديبە عمره‌بانه‌ي كە لە پىشەنگى كاروانى ئەدەبى يەوهن، به تايىهت ئەوانەيان كە موسىلمان نېبۈن، هەرچەندەش حەزىزان لە بەرەنگارى قورئان كردووه. هه‌روه‌ها دەستەوسانى و كۆلەوارى تەواويان بەرامبەر تەنها يەك ropyى حهوت ropyوھ مەزنه‌كانى ئىعجازارى قورئان (كە ropyوھ رەوانىيەتى) و كۆلەوارى يان لە ھېتىنى شىنېكى وەك تەنها يەك سورەتى قورئان و، خۆزىنەوەيان لەم تەحەدداد و داوايەي قورئان.. هه‌روه‌ها بەرەنگار نېبۈنوه‌ي رەوانىيەتەن باشانگ و زانا بلىمەتە كان - تاكو ئىستا - بەرامبەر بە هيچ كام لە ropyوھ كانى ئىعجازارى قورئان، هەرچەندەش حەزىزان دەكىد بەم چەشىن بەرەنگارى يەناوبانگ دەربەكەن و ناوابيان بلاو بېتىھە.. بەلتى، بى دەنگى يان لە ئاستى ئەمەدا، كۆلەوارى يان پىشان دەدات، ئەوهەتا ئەوان لەم بوارەدا هيچ ھەنگاۋىكىان نەنا!

ھه‌موو ئه‌مانه، بەلگەيە كى گومان بىن لە سەر ئەوهى كە قورئانى پيرۇز خۆزى بۆ خۆزى موعجيزەيە و لە سەررووى توانا و وزەي مرؤفەوهە. بەلتى، بەها و بىلندى و رەوانىگۈزىي هەر گوفتارىك بەوه ropyوھ نەيتەوه كە بىزازىت: (كىن و تۈويەتى؟ بە كىنی و تۈوه؟ بۈچى و تۈويەتى)؟!

جاله سر بناغه‌ی ئمه، تا ئیستا نه هاووینه‌ی قورئانی پیروز هاتووه و، نه دیت و، نه هرگیز هیچ شتیک نزیکی دهینه‌وه. چونکه قورئانی پیروز فرمایشته پهروهه دگاری هممو جیهانه کانه و گوفتاری بدیهینه‌ريانه و، قسمه کردنیکه هرگیز به هیچ جوزئ لاسابی ناکریته‌وه و، هیچ نیشانه‌یه کی ئهو توی پیوه نی به که ئمهوه بگهه‌نیت خوکرده‌بی (التصنع) ای تیدا بیت..

هروهه‌ها ئهو که‌سی که قورئان گوفتاری خوی ئاراسته ده کات نوینه‌ری گرزوی مژوف به لکو نوینه‌ری سه‌رجه‌می بونه‌وه رانه به گشتی و، به ریزترین قسمه بیز کراو (مخاطب) و، ناویشی له ناوی همموان بهرز و پایه‌دارتره و، ئهم ئیسلامه مهزنه له هیز و فراوانی ئیمانه که‌ی ئهو که‌سیه سه‌رچاوه‌ی گرتووه و، بیزیشی له پاده‌یه کدایه که بز "قاب قوسین" يان نزیکتریش سه‌رخراوه و به گوفتار و له گەمل دوانی خواوه‌ندی بین وینه پایه‌دار کراوه و ریزی لئی نراوه.

پاشان قورئانی پیروز بیزی به خمه‌وه‌بی هردو دنیا و ئامانجه کانی بدیهینانی گەردوون و مه‌به‌سته پهروهه دگاری به کانی لەمەر گەردوونی پوون کردووه‌ته‌وه.. هروهه‌ها ئیمانه بهرز و بلند و فراوانه که‌ی ئهو قسمه بیز کراوه به بیزه‌شی خستووه‌ته بروو، که ئیمانیکه هممو پراستی به کانی ئیسلامی له خوذا جەم کردووه.. قورئانی پیروز هممو لایه کی ئهم گەردوونه مهزنه‌یه کالا کردووه و ئهم دیو و ئهو دیوی لابه‌ره کانی خستووه‌ته بروو، وه کو که‌سیک که نه خشنه‌یه لک يان سه‌عاتینکی له بەردەستدا بیت و ئالو گۆر و دەستکاری يان بکات و هەلیان بگیرینه‌وه. قورئان بەم کرداره‌ی و له نیوان ئالو گۆرە کانی ئەم گەردوونه‌دا، بدیهینه‌ری "مژوف و گەردوون" ای بەم مژوفه ناساندووه.

کەواته هیچ گومانیک لەوه‌دانی به که: هرگیز او هرگیز هینان و پەيدا کردنی هاووینه‌ی ئەم قورئانه له توانای کەسدا نی به و، ناکریت هیچ شتیک بگاته پله‌ی نیعجازی قورئان.

هروهه‌ها هەزاران زانای هەلکە وتۇو، لەوانه‌ی کە هەریه کەيان تەفسیرئیکیان له چەندین بەرگدا بز قورئانی پیروز نووسیوه، کە هى ھەندیئیکیان گەیشتووه‌ته سى يان چەن بان حەفتا بەرگ تەفسیر. هممو ئهو زانایانه به پالپشت و بەلگە کانی خویان چەندین لایه‌نى لەزماره‌بەدەری: تايیەتکاری بەرزا و سەرنجى رەوان و تايیەغەندىي ورد و نەھىيى ناسك و واتاى بلند و هەوالى غەمبىي زۇر و جۇراوجۈرى قورئانی پیروز بیان پوون

کردووه ته وه. جا دهر خستن و چه سپاندنی ئهو هه مهو تایه تکاری بانه‌ی قورئان له لايمن ئهو زانا ته فسیر نووسانه وه، به لگه‌یه کي گومان بره له سه رئوه‌ی که قورئان موعجيزه‌یه کي خوابي‌یه و دهراسا و لم عاده‌ت به دهره. به تایه‌ت که هدر يه که له کتیبه کانی "پیامه کانی نور" - که ده گنه سه د و سی کتیب - تایه تکاری به کي قورئانی پیروز و سر بختیکی بین وینه‌ی نویان به چه شنیکی گومان بره و به به لگه‌یه به هنیز چه سپاندووه. به تایه‌ت پهیامی "موعجيزاتی قورئانی" و "مقامي دوهه‌می و تهی بیسته‌م" که گهلى شتی له کاره دهراسا کانی شارستانیتی نویی چه شنی: شه‌منده‌فر و فرپه‌ی که له قورئانی پیروز ده رهیناوه. هه رووه‌ها تیشکی يه کدم که ناوی "ئاماژه کانی قورئان"ه، ئهو ئاماژانه ده رده خات که له قورئاندا همن سه باره‌ت به "پیامه کانی نور" و "کاره‌با" و، ئهو هه شت پهیامه بچوو کانه‌ش که ناویان "هه شت هیما کان"ه، مهودای رینسای وردی نیوان پیته کانی قورئان باس ده که ن که تابلیتی دارای نهیتی و واتای زور و زه‌بندن. هه رووه‌ها ئهو پهیامه بچوو کوش که باسی تایه‌ت کانی کوتایی سوره‌تی "الفتح" ده کات و له رووی هه والدانی غمیبی يمهوه به پنج روو ئيعجازی ئه سوروه‌ت ده رده خات و، پهیامه کانی تریش که وه ک ئه مانه و ان..

جا که هه مهو يه کیلک له به شه کانی "پیامه کانی نور" راستی يه ک له راستی يه کانی قورئانی پیروز و نوریلک له نوره کانی روون ده کنه‌وه، ته سدیق و ته نکیدی ئه وه ده که ن که قورئانی پیروز هاوونه‌ی نی يه و دهراسا و موعجيزه‌یه و زمانی جیهانی "پنهان"ه لەناو ئەم جیهانه "بیزاو"هدا و، گوفتاری خواوه‌ندی زانای نهیتی يه کانه.

* * *

بهم جزره و لە بھر ئەم تایه تکاری بانه‌ی قورئانی پیروز که له: شهش خال و، شهش لا و، شهش مه قاما دا ئاماژه‌یان بۇ کرا، فەرمانزه‌وايھتىي نوورانى و شکزدار و ده سه لاتى خاوبىن و پیروزى قورئان، بە وېبرى ويقار و پىزوه، بەر دەوام بۇوه و، پرووی هه مهو سەر دەمە کان و گۈزى زەويىشى، بە درىزايى هەزار و سىنى سەددىسال، رووناڭ كردووه ته وه..

لە بھر هه مهو ئهو تایه تکاری بانه، قورئانی پیروز چەندىن پلەوپايد و دەستكەمۆتى قودسىي خەلات كراوه. چونكە بەلاي كەمەوه خويندنه وه و هەر پىتىكى قورئان پاداشتى (دە) خىر و (دە) دانه چاکه و (دە) بە رووبومى بەھەشتى هەيە. تەنانەت هه مهو پىتىكى

همندی تایهت و سورهت (سده) یان (همزار) یان زیاتر له بروبوومه کانی دواپوز ده گریت و، له کاته پیروزه کاندا پاداشت و بههای هم پیشک له (ده) دانمه بز (سدهان) بدرز دهیتهوه.

ئەم گەشتیارە ناو جیهان، له ھەمو ئەمانە و چەندین تایهتکاریی ترى خاونىن و ھاوجەشنى ئەمانە گەیشت و، به "دل" ئىخزى وت:

(بەلتى پاسته، ئەم قورئانه پیروزه کە له ھەمو روویه کەوه خاوهنى ئىعجازە و، به: يەكىدەنگى سوروه تە کانى و، يەكگەتنى تایهتە کانى و، تەوافقى نەھىنى و نۇورە کانى و، يەکاوبىك بۇنى بەروبووم و ئاسەوارە کانى.. شايەتى يەكى به بەلگە چەسپاۋەدەت لەسەر: "بۇون" و "يەكتابى" خواوهندى "واجب الوجود" و، لەسەر سىفەتە شىكتىدار و ناوه جوانە کانى، بە رادەيەك كە ھەمو شايەتى يەلەزمارە بەدەر و بىن سۇورە کانى گشت ئىمانداران، تەنها چەندىنلىكى ئەو شايەتىدانە قورئانى پیروزىن).

لە پلهى حەفەدەھى مەقامى يە كەميشدا، بەم جۆزە خوارەوە ئامازەيە كى كورت بۇ ئەو دەرسى تەوحيد و ئىمانە كراوه كە ئەم گەشتیارە له قورئانى پیروز وەرى گرت:

(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْوَجُودُ الْوَاحِدُ الْحَدِيدُ دَلٌّ

على وجوب وجوده في وحدته: القرآن المعجز البيان المقبول
المرغوب لأجناس الملك والإنس والجان، المفروء كل آياته في
كل دقة بكمال الإحترام بالسنة مئة مليون من نوع
الإنسان، الدائم سلطنته القدسية على أقطار الأرض
والأكون وعلى وجوه الأعصار والأزمان، والجاري
حاكميته المعنوية النورانية على نصف الأرض وخمس البشر
في أربعة عشر عصراً بكمال الإحتشام. وكذا شهد وبرهن
ياجع سوره القدسية السماوية وباتفاق آياته النورانية
الإلهية وبتوافق أسراره وأنواره وبتطابق حقائقه وثوابه وآثاره
بالمشاهدة والعيان).

۱۸

پاشان ئەم گەشتیار و رینواره ناوبر او، بە دلنيايى زانى كە: ئەو ئىمامەي پىنى گەيشتووه، مەزنتىن سەرمایىھى مۇۋەفە. چونكە ئىمان تەنها زەھى و زارىنکى فانى و نشىنگە يەكى كاتى بە مۇۋەقۇي ھەزار نابەخشىت، بەلكو ئەم گەرددوونە مەزنى دەكت بە مولنکى مۇۋەقۇي و شايستەي ئەۋەشى دەدانى كە مولنکى ھەمىشەيى و لە دىندا فراوانىز بەدەست بەھىنېت و، پىداويىستى يە كانى ژيانىنکى ھەمىشەيى بۇ ئەمى مۇۋەقۇي فانى بەدى دەھىنېت و، ئادەمیزادى ھەزارى چاواھېۋانى قەنارەي ئەجەملەم و كۆتاپى يە ساماناك و نىعダメم ھەتاھەتايى يە پەزگار دەكت و، دەرگايى گەنجىنە كانى بەختمۇھەرىي ھەمىشەيى بۇ دەخاتە سەرپىشت.

لە بەر ئەوه، ئەم گەشتیارە لە بەر خۆيەو بە خۆى و ت:

- بېرۇ پېشىكمۇوه! با پلەيە كى نۇنى تىر لە پلە بىن سىنورە كانى ئىمان دەستى خۆمان بىخەين. با ئەم جارە سەيرى: "كۆزى تېڭىز اى گەرددوون" بىكەين و گۈنى لى رابىگەين و بىز اىن ئەۋىش چى دەلىت؟ تا كورپۇنماكى يەكى تىئاراستەي ئەو دەرسانە بىكەين كە لە ھەموو سووج و گۆشە و بەش و لاكانى گەرددوونەو - يەك بە يەك - وەرمانگرتن).

ئىنجا ئەم گەشتیارە چاولىكىدە كى فراوانى گىشتىگىرى لە قورئانى بىرۇز خواتىت و، سەيرى "كۆزى گەرددوون"ى - بە گىشتى - بىن كىد..

بىنى: ئەم گەرددوونە بە جۆر و تەرزىنکى تابلىقى بىن و بىنە رېنگىخراوه. ھىندەش و اتاي زۇرى تېدا جەم كراوه كە لە شىوهى:

كىنېنگى بەرجەستە خوابى.. يان قورئانىنکى جىسمانىي پەروەردگارى.. يان كۆشكىنکى رازاوهى صەمدانى.. يان شارىنکى رېتكۈپىنکى دروستكراوى خواوهندى مىھەرە باندا.. دەرەدە كەۋىت.

چونكە ھەموو سورەت و ئايەت و وشە و تەنانەت گىشت پىت و باب و فەسىل و لايپەرە و دىپەرە كانى ئەم كىنې.. ھەر وەھا ئەم "كۆزانەوە و نۇوسىن" پە واتا ناسكەنە كە بەسەر ھەموو ياندا دېن و ئەم ئالو گۈزۈانەش كە بە دانايى و داهىنانكارى تىياناندا رۇو دەدات.. ھەموو ئەمانە، بە يە كەنگ:

رۇونى و بەلكەنەويسىتىي "بۇون"ى خوابى كى زانا بە ھەموو شەتىڭ و توانا بەسەر ھەموو شەتىڭدا، رادە گەمەن و، "بۇون"ى بەدېھىنەرى شەكۈمىەند و شىوه كېشى خاوهن

که مال دهده بېن، که خوايە کى وايە هەموو شتىك لە هەموو شتىكدا دەبىنيت و ئاگادارى پەيوەندىي هەموو شتىك بە هەموو شتىكوه و، چاودىرى يان دەكات! بەم جۆرە، هەرچى لەم گەردوونەدا هەيمە، بە هەموو گۇشە و، جۆر و، بەش و، لايمەنە هەندە كى بە كانى و، دانىشتۇوانى و، ئەمە شتانەي كە وان تىايادا و، دەرامەت و خەرجى بە كانى و، ئالو گۇزپە بەرژەونەدى بەخىش و، نوي بۇونەو بېر لە دانايى بە كانى.. هەموو ئەمانە پىكەوه: "بۇون" و "يەكتايى" بەديھىنەرنىكى پايىمەرەز و داهىنەرنىكى بىي وينەي ئەوتۇ دەبەخشن كە بە توانستىكى بىي سنور و دانايى بە كى بىي كۆتايى كارە كانى رادەپەرنىت.

لېرەدا دوو "پاستى" ئى گەورە هەن كە بە ئەندازەي گەردوون مەزن و فراوانى و، شايەتىدانى گەردوونى مەزن لەسەر "بۇون" و "يەكتايى" خواي گەورە دەچەسپىشىن. ئەم دوو پاستى يانەش ئەمانەن:

● پاستى يەكەم: پاستى "حدووث و ئىمكەن".

كە پاستى بە كە دانايانى ئىسلام و زانا بلىمەتە كانى ئۇسۇولى دين و "زانستى كەلام" بىنۈريانە و بە چەندىن بەلگەي گومانبىرى بەھىز و مەحكەم چەسپاندۇريانە. ئەم دانا و زانايانە، وتوويانە:

مادەم جىهان و هەموو شتىكى ناوى ئالو گۇزريان بەسەردا دىت، ئەوا دەرەدە كە ويىت كە هەموويان دروستكراون و لە ئەنجامىشدا دەفەوتىن و نامىتن و، ھىچ كامىتكىشيان "ئەزەلى" نىن. جا مادەم ئەم جىهانە شتىكى دروستبوو (حادث)ە، ئەوا دەبىي دروستكەرنىكى بىيىت.. ئىنجا مادەم هەر شتىك لە زاتى خۆيدا گەربىز "بۇون" و "نەبۇون" ئى ھۆكاريڭ نەيىت، بۇون و نەبۇونى يەكسان دەيىت، ئەوا ئەمە شتە "واجىب الوجود" و "ئەزەلى" نى يە.

ھەروەها بە چەندىن بەلگەي گومانبىر ئەوهەش چەسپاوه كە ھەرگىز ناكرىت و ناگونخى بە "دەور و تەسلسول" كە دوو گۈمانى بەتال و مەحالىن، شستان بە كىرى دروست بکەن. كەواته بۇونى زاتىكى "واجىب الوجود" كە مەحالە ھاوتا و ھاۋوينەي بىيىت، پىۋىستە و، هەموو شتىكى ترى غەبىرى ئەولە جۆرى "مومكىنات" ن و گەشتىان "بەديھاتوو" ن.

بەلى، "پاستى حدووث" بەسەر گەردووندا زالە، چونكە "چاو" بەشى زۇرى دەبىنيت و، "زېرى" ش پەى بە شە كەى ترى دەبات. ئەوهەتا ئىئىمە لە هەموو سالىكدا و

له گهـل هـاتـنـی وـهـرـزـی پـایـزـدـا بـهـ چـاوـی خـزـمـانـ دـهـبـینـیـنـ کـهـ: جـیـهـانـیـکـیـ مـهـزـنـ دـهـمـرـیـتـ وـ چـهـنـدـهـهـ تـاـکـ(ـفـرـدـ)ـیـ لـهـ ژـمـارـهـ بـهـدـرـیـ سـهـدـ هـهـزـارـ جـوـرـ(ـنـوـعـ)ـ رـوـوـهـکـ وـ زـینـدـهـوـهـرـ بـچـوـوـ کـهـ کـانـیـشـ - کـهـ هـهـرـیـ کـمـیـانـ لـهـ حـوـکـمـیـ گـهـرـدـوـوـنـیـکـیـ زـینـدـوـوـدـایـهـ - لـهـ گـهـلـدـاـ دـهـمـرـنـ. بـهـ لـامـ ئـهـمـ مـرـدـنـ بـهـوـپـرـیـ پـنـکـوـنـیـکـیـ رـوـوـهـدـدـاتـ!ـ چـونـکـهـ تـاـکـ تـاـکـیـ ئـهـوـ جـوـرـانـهـ،ـ گـشـتـ تـزوـوـ وـ نـاوـکـ وـ گـهـرـاـکـانـیـانـ - کـهـ مـایـهـ وـ خـولـگـهـیـ حـهـشـرـ وـ زـینـدـوـوـکـرـ دـهـمـهـیـانـ وـ هـمـرـ بـوـ خـزـیـانـ مـوـعـجـیـزـاتـیـ مـیـهـرـهـبـانـیـ وـ دـانـانـیـ وـ کـارـهـ دـهـ اـسـاـکـانـیـ تـوـانـسـتـ وـ زـانـسـتـیـ خـوـایـ گـهـوـرـهـنـ - بـهـ ئـهـمـانـتـ لـهـ لـایـ بـهـدـیـهـنـهـرـیـ "ـپـارـیـزـ گـارـ"ـیـ شـکـوـمـهـنـدـ وـ لـهـ ژـیـرـ چـاوـدـیـرـیـ وـ پـارـیـزـ گـارـیـ ئـهـمـوـدـاـ دـادـهـنـیـنـ وـ لـاـپـهـرـهـیـ کـرـدـهـوـهـ کـانـیـانـ وـ بـهـنـامـهـیـ ئـهـوـ کـارـانـهـیـ ئـهـنـجـامـیـانـ دـاـونـ،ـ بـهـ دـهـسـتـیـ دـانـانـیـ بـهـدـیـهـنـهـرـیـ دـهـسـپـیـرـنـ،ـ تـنـجـاـ دـهـمـرـنـ!

پـاشـانـ لـهـ گـهـلـ هـاتـنـیـ وـهـرـزـیـ بـهـهـارـدـاـ،ـ هـمـرـ خـوـدـیـ ئـهـوـ درـهـ خـتـ وـ بـنـجـ وـ بـنـجـ وـ زـینـدـهـوـهـرـ بـچـوـوـ کـانـهـ زـینـدـوـوـ دـهـکـرـنـهـوـ وـ..ـ هـاـوـوـنـهـیـ بـهـشـیـکـیـ تـرـیـشـیـانـ هـهـرـ لـهـ جـیـنـیـ خـزـیـانـداـ بـهـدـیـهـنـرـیـ وـ زـیـانـیـانـ بـیـ دـهـبـهـخـشـرـیـتـ.ـ بـهـمـشـ سـهـدـ هـهـزـارـ غـوـونـهـ وـ بـهـلـگـهـ لـهـسـرـ حـهـشـرـیـ مـهـزـنـ دـهـهـیـنـهـوـ وـ لـهـ بـهـرـ چـاوـدـاـ بـهـرـجـهـسـتـهـیـ دـهـکـهـنـ.

جاـ کـهـ بـوـوـنـهـوـرـانـیـ بـهـهـارـیـ پـیـشـوـوـ بـهـرـنـامـهـ وـ لـاـپـهـرـهـیـ کـرـدـهـوـهـ کـانـیـانـ وـ ئـهـوـ ئـهـ کـانـهـیـ ئـهـنـجـامـیـانـ دـاـونـ،ـ ئـاـواـ دـهـرـدـخـنـ وـ لـمـ بـهـهـارـهـدـاـ بـهـ تـاـشـکـرـاـرـیـانـدـهـ گـهـیـنـنـ،ـ ئـهـوـ بـمـ کـارـهـیـانـ نـمـوـنـهـیـ کـیـ ئـاـشـکـرـاـ بـیـ بـوـنـهـیـ دـهـخـنـهـ رـوـوـ کـهـ دـهـفـرـمـوـیـ:

(وـاـذا الصـحـفـ تـشـرـتـ)ـ (ـالـتـكـوـرـ:ـ ١٠ـ)

جاـ هـهـرـوـهـکـ ئـهـمـ مـرـدـنـ وـ زـینـدـوـوـبـوـوـنـهـوـهـیـ لـهـ یـهـکـ بـهـ کـیـ ئـهـوـ دـانـهـ وـ تـاـکـانـهـدـاـ رـوـوـیـ دـاـ،ـ بـهـ هـمـمـانـ جـوـرـ لـهـ کـوـیـ گـهـرـدـوـوـنـیـشـدـاـ رـوـوـ دـهـدـدـاتـ،ـ چـونـکـهـ لـهـ هـمـمـوـ پـایـزـنـیـکـداـ جـیـهـانـیـکـ دـهـمـرـیـتـ وـ،ـ لـهـ هـمـمـوـ بـهـهـارـیـکـداـ جـیـهـانـیـکـیـ تـرـیـ نـوـیـ دـیـنـهـ "ـبـوـونـ"ـ وـ لـهـ دـایـلـکـ دـهـبـیـتـ!ـ ئـهـمـ مـرـدـنـ وـ بـهـدـیـهـاـتـهـشـ بـهـ رـیـنـکـوـنـیـکـیـ بـهـ کـیـ تـابـلـیـیـ وـرـدـ بـهـرـیـ دـهـکـرـنـ وـ،ـ ئـهـوـ هـمـمـوـ مـرـدـنـ وـ لـهـدـایـکـبـوـنـانـهـیـ گـشـتـ ئـهـوـ جـوـرـهـ لـهـ ژـمـارـهـ بـهـهـرـانـهـیـ زـینـدـهـوـرـانـیـ گـهـیـشـ -ـ کـهـ لـمـ دـوـوـ جـیـهـانـهـدـاـ رـوـوـ دـهـدـهـنـ -ـ بـهـوـپـرـیـ رـیـنـکـیـ وـ هـاـوـسـهـنـگـیـ وـ وـرـدـیـ ئـهـنـخـامـ دـهـدـرـیـنـ،ـ بـهـ رـاـدـهـیـکـ کـهـ دـهـلـیـیـ دـنـیـاـ هـهـوـارـگـهـ وـ مـهـنـزـلـیـکـهـ مـیـاـنـدـارـیـ زـینـدـهـوـرـانـیـ تـیـداـ سـازـ دـهـکـرـیـتـ!ـ ئـهـوـهـتـاـ چـهـنـدـیـنـ جـیـهـانـیـ گـهـشـتـیـارـ وـ دـنـیـایـ گـهـرـوـکـ دـنـیـهـ نـاوـیـ وـ کـارـ وـ ئـهـرـکـیـ سـهـرـشـانـیـ خـزـیـانـیـ تـیـداـ جـنـیـ بـهـجـنـ دـهـکـهـنـ،ـ پـاشـانـ کـوـجـ دـهـکـهـنـ وـ بـهـجـنـیـ دـهـهـیـلـنـ.

بـهـمـ جـوـرـهـ دـهـرـکـهـوـتـ کـهـ پـهـدـاـکـرـدـنـ وـ بـهـدـیـهـنـانـیـ چـهـنـدـیـنـ جـیـهـانـیـ زـینـدـوـوـ،ـ هـهـرـوـهـاـ درـوـسـتـکـرـدـنـیـ چـهـنـدـهـهـاـ بـوـوـنـهـوـرـیـ کـارـمـهـنـدـ لـمـ دـنـیـاـیـهـدـاـ،ـ کـهـ بـهـوـپـرـیـ زـانـانـیـ وـ دـانـانـیـ،ـ

به ئەندازه و وردى و هاوسمەنگى و، به پىكى و پىسا دروست دەكىن و بەدى دەھىزىن.. هەروەها بە توانست دەخرىنىڭ كار و، بە مىھەبانىش لە مەبەستە پەروردگارى يە كان و ئامابىخە خوايى يە كان و، كار گۈزارى يە رەھمانى يە كاندا بە كار دەھىزىن.. هەممو ئەمانە، بە روونى و بەلگەنەوېستى، بەلگەن لەسەر: "پۇيىستى بۇون"ى زاتىنکى خاونى شىكتىمىند كە توانست و دانستى ئەو كۆتايى يان بۇنى يە و، ئەم دەرەنجامە بە چەشىنى پۇوناكىي خۇزى ناوجەرگەي ئاسماڭ بۇ هەممو "زىرى" يەك دەر دەخەن.

لىزەدا دەرگاي باسەكانى "حدووث" دادەخەين و، بە "پەيامەكانى سور" و كىتبەكانى "زانستى كەلام" يان دەسپېرىن.

لايەنى "ئىمكەن" يىش بە هەمان جۇر، بەسەر گەردووندا زالە و سەرانسەرى گەردوونى گرتۇوهتۇو و دەورەدى داوه..

چۈنكە ئىمە بە چاوى خۇzman دەيىنин كە: هەممو شتىك، جەمەكى بىت و جەندەكى، بچۈوك بىت يان گەورە..

گشت بۇونەورىلەك، هەر لە عمرشمۇھ تازھوی و، هەر لە گەردىلە كانھوھ تا دەگاتە هەسارە گەرۇڭ كە كان..

ھەممو يان، كە دەنېرىنىھ ئەم دىنابە بە: زاتىيەتىنکى تايىھتى و، شىۋەيەكى دىيارى كراو و، كەسايەتى بە كى جىاواز و، بە چەند سىفەتىنکى تايىھتى و، چەندىن چۈنۈتى دانايانە و، بە چەند كۆتەندامىنکى پېلە بەھرە و سوودەوە، دەنېرىن. جا بەخشىنى ئەو "تايىھتكارى" يە بەۋ زاتە تايىھتە و بەۋ ماھىيەتە، لە نىوان چەندىن گۈمانى بىن سۇوردا..

ھەروەها دەستىشان كەردىنى ئەو "شىۋە" دىيارى كراوه خاوهەن نەخش و نىشانە جودا كەرەوە گونجاوه، لە نىوان چەندىن گۈمانى زۇرى بە ئەندازەسى ژمارەي وينە و شىۋە كان..

ھەروەها تايىھتكىردىن و ھەلۋىاردىنى تايىھتىي ئەو "كەسيتى يە" شياوه بۇ ئەو بۇونەورە، لە نىوان چەندىن گۈمانى بە ئەندازەسى كەسانى ھاۋىرە گەزىدا..

ھەروەها جىنگىر كەردىنى "چەند سىفەتىنکى" تايىھتى و بەرۋەندىدار و گونجاولە و بەدېھىزى اوھدا كە خاوهەنى شىۋە نى يە و، سەرسام و حەپسماۋى نىوان چەندەھا گۈمانى

زوری به ئەندازەی ژمارە و پلەی سیفەتە کانه..

ھەروەھا دەستبىشان كردىنى ئەو "چۈنلىقى يە" كە "دانست" ئى تىدا رەچاوا كراوه و، بەخىشىنى ئەو گشت كۆز ئەندامە كە چاودىزى يان پىنه دىيارە و كە دەكىت و دەگۈنجى بە چەندىن رېنگا و تەرز و شىۋەي لەسنوور بەدەردا دەربەگەون.. بەخىشىنى ھەممو ئەمانە بەو بەدېھىنزاواھى كە بىن ئاماڭ و سەرسام و سەرگەردا نەنەدا چەندەھا گرىمانى لە ژمارە بەدەردا..

ئەم ھەممو ئاماڭ و، بەلگە و، شايەتى يانەي كە لە "پاستىي ئىمكەن" ھە دەرچۈون، ھەممو يان يە كېڭىل لە دوو بالە كەي ئەم شايەتى يە مەزىنەي گەردوون پىنگەنەن، چونكە بە ژمارەي گشت بۇونۇوه رەھمە كى و ھەندە كى يە كان و، بە ئەندازەي ئەو گرىمانەي كە بۇ ھەممو يە كېڭىل لەو بۇونۇوه رانەي باس كران، ج لە چىيەتى و چۈنلىقى ياندا، ج لە شەكل و شىۋەي ياندا، ج لە سيفەت و بارەي تىايىدان.. بە ژمارەي ھەممو ئەوانە، ئاماڭ و بەلگە و شايەتى هەن لەسەر: "بۇون" ئى خواوهندى "واجىب الوجود" كە خوايى كى وايە بۇ ھەممو يە كېڭىل لەو شتائەي باس كران گرىمان دەستبىشان دە كات.. خوايى كە توانتى ئەو سەنورى ئى يە و دانستە كەشى بىن كۆتايى يە و، ھىچ شەتىڭ و ھىچ كارىنگىش لەو شاراوه ئى يە و، ھىچ شەتىڭ پە كى ئەو ناخات و، ھىچ شەتىنىڭىشى لىنى ون ناسىت و، بەدېھىنانى گەورەتىرىن شتى - وەك بچۇو كەزىنيان - بەلاوه ئاسانە. چونكە ھەر ئەمە كە دەتوانىت چەشىنى ئاسانى بەدېھىنانى "درەخت" يېڭى بەھارىڭ بەدى بېھىنېت و، وەك ئاسانى دروستكىرىنى "تزو" يېڭىش درەختىڭ دروست بىكتا!

جا لە بەر ئەمە بەشە كانى پەيامە كانى نۇور، بە تايىھەت "وتهى بىست و دووهەم و، سى و دووهەم" و "مەكتۇبىي بىستەم و، سى و سىھەم" بە تەواوى و پۇونى ئەم شايەتىدانە گەردوونىان - بە ھەردوو بالە كەي و ھەردوو پاستى يە كانىھە و - چەسپاندۇوه و رۇونىان كەردووه تەھو، ئەوالىزەدا كۆتايى بەم مەسىلە يە كىجار ورد و درېزە دەھىنەن و، خوبىنەر ئەپىزىز بەر ئەوانەي ئەو پەيامانە دە كەين.

بالى دووهەمى شايەتى يە ھەمە كى و مەزىنە كەي "كۆزى گەردوون" بىرتى يە لە:

● پاستى دووهەم: "پاستىي ھاو كارى (التعاون)

پاستىي "ھاو كارى" و يارىدەدانى يە كەز، بە رۇونى لەو بەدېھىنرا او اندا دەرەدە كەۋىت كە بۇ پاراستى: بۇون و كار و ۋىيانىشىيان - گەر زىندۇو بن - ھەروەھا بۇ بەجيھىنانى

نهر که کانی سه رسانیان، له نیوان ئم هممو ئالو گؤرە بەردەوام و گۇزپانکارى يە تىكەل و ھەميشەبى يەدا.. تىنەدە كۈشىن. ئەو بەدىھىنراوانە بە رادىيە كى ئەتوز ئم راستى يە دەردەخەن كە لە دەرەوەتى تواناى خۆياندايە.

بۇ نۇونە: ھەولدانى توچە كان بۇ يارمەتىدانى زىنده وەران، بە تايىيەت يارمەتىدانى "ھەور" بۇ بۇوهك و ھى پرووهك بۇ گيانلەبەران و، ھى گيانلەبەران ايش بۇ مەرۋەف.. ھەروەھا ھەلقۇلاني شىرى خاوبىنى كەسەر ئاسالە مەمکانەوە بۇ تىير كردنى ساوايان.. ھەروەھا سپاردىنى پىداوېستى و پۇزى يە كچار زۇرە كانى زىنده وەران بە دەستى ئەو ھەممو زىنده وەرانە كە ئم كارەيان ھەرگىز لە وزە و توانادانى يە و، بىن ئەوهى بە خۆيان بزانى يان حسىايان بۇ كەرىيەت، ئەو پىداوېستى و پۇزى يانەيان تەسلیم دەكىيەت.. ھەروەھا بۇ شىنى گەردىلە كانى خۇراك بۇ بىناتانى خانە كانى لەمش.. ئەمانە و كارە كانى ترى ھاوچەشىيان لە نۇونە زۇرە كانى راستىي "ھاو كارى" كە راستى يە كە پەروردەگار رام و گۈزپايەلى كىرددووه و بە مىھەرەبانى خۇيىشى خىستووېتىيە كار.. بەلنى، ھەممو ئەمانە - بە روونى - پەروردەگارىتىي گشتى و ھەمەلايەنگىر و مىھەرەبانى فراوان و گشت لايەنە پەروردەگارى جىهانيان، دەردەخەن! ئەو پەروردەگارە كە سەرانسەرە گەردوون بە وينە ئاسانىي بەپىوه بىردىنى كۆشكىك بەپىوه دەبات.

بەلنى، ئەم شتە ھاو كارانە كە بىن گيان و ھەست و سۆزىن، بە ناشكرا چەندىن بارى ئەتوز دەردەخەن كە سۆز و ھەست و شعورىيان پىنه دىيارە! ئەمەش بەلگەيە كى گەلى پۇونە لە سەر ئەوهى كە: دەستىك پالىيان پىنه دەنەت و دەياختە كار بۇ ھاو كارى و يارمەتىدان و فرييا گۈزارىي يە كىت. كەواتە ھەممو ئەوانە بە: ھىز و، فەرمان و، مىھەرەبانىي پەروردەگارىنەكى شىكۈمىنەد، دانابىي كەسىنەكى خاونە دانابىي و مىھەرەبانىي پەھا رادەپەرن و ئەو كارانە ئەنجام دەدەن.

بەم جۈرە، ئەو "ھاو كارى" يە گشتى يە كە لە "گەردوون" دايە و.. ئەو "ھاو سەنگى" يە گشت لايەنە كە بە پىنكۈينكىي تەواو لە گەردووندا كارى خۆزى جى بەجى دەكت و.. ئەو "پارىز گارى" يە ھەمەلايەنگەرە كە ھەر لە گەلەستىرە و گەرۋە كە كانەوە تا دەگاتە كۆئەندامە ورده كانى زىنده وەر، تەنانەت گەردىلە كانى جەستەشى، دە گەرىتە و.. ھەروەھا ئەو "ئارايىشتەكارى" يە كە قەلەمە ئارايىشتەدانى بە سەر رۇوي ئاسانە درەخشانە كان و رۇوي گەشى زەۋىيە و، تەنانەت رۇوي گولە

جوان و ره‌نگیه کانیشیه و، همه‌یشه له کار دایه.. ئمو "پیکحسن"‌هی که هم‌له "پینی کاکیشان"‌وهه تا "کزمه‌له‌ی خزور" و دهنکی گمنه شامی و همانار و هاوچشینان، فرمانیزه‌وا و ده‌سنه‌لاتداره.. ئمو "خستته کار"‌هی که هم‌له خزور و مانگ و توخه کان و هموره‌وه تا ده گاته میزووله و همنگ، ده گریته‌وه..

ئه‌مانه و هاوچه‌شینان، له راستی به هم‌ره مهزنه کان، که هم‌له که‌یان شایه‌تی به کی گهوره‌ی به ئه‌ندازه‌ی خزیان دهدن، بالی دووه‌همی شایه‌تی گه‌ردوون پنکده‌هینن له‌سمر: "بوون" و "بیه‌کتایی" خوای گهوره و نهم بیون و یه کتایی‌به‌ی خواوه‌ند ده‌چه‌سیینن.

جا ماده‌م په‌یامه کانی نوروئم شایه‌تی به مهزنه‌یان چه‌سپاندووه و پروان

کرد ووه‌ته‌وه، ئه‌والیزه‌دا بهم ئاماژه‌یه کجارت کورتہ واز ده‌هینن.

هر بهم جوزه‌ش، له پله‌ی هژده‌همی مه‌قامی به که‌مدا ئاماژه‌یه کی کورت بزئه‌و و انه ئیمانی به کراوه که ئهم گه‌شتیاره له گه‌ردوونه‌وه و هری گرت:

(لا إلَه إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودُ، الْمُمْتَنُعُ نَظِيرَهِ، الْمُكْنُونُ

كل ما سواه، الواحد الأحد الذي دلَّ على وجوب وجوده
في وحدته: هذه الكائنات الكتاب الكبير الحسمُ والقرآنُ
الجسمانيُّ المعظمُ والقصرُ المزيَّ المنظمُ والبلدُ الخشنُ
المستنظمُ، يأجَمَعُ سورَه وآياته وكلماته وحروفه وأبوابه
وفصوله وصفحه وسطوره، واتفاق أركانه وأنواعه وأجزاءه
وجزئياته وسكنته ومشتملاته ووارداته ومصارفه. بشهادة
عظمة إحاطة حقيقة: "الحدوث والإمكان" يأجَمَعُ جميع
علماء علم الكلام.. وبشهادة حقيقة: تبديل صورته
ومشتملاته بالحكمة والانتظام وتجديد حروفه وكلماته
 بالنظام والميزان.. وبشهادة عظمة إحاطة حقيقة: "التعاون
والتحاوب والتساند والتدخل والموازنـة والمحافظة" في
وجوداته بالمشاهدة والعيان).

۱۹

پاشان ئەم گەشتیارە کە هاتە دنیا و بە دواى بەدیھینەریدا گەرا و بەھزى میعراج(پلیکانه) يكى ئیمانى يەوە بەھەزدە پلەدا سەركەوت تا گەيشتە "عەرسى راستى" ، لە پلەی: "ناسىنى غيابى و نادىار" دوه بەرەو پلەی: "ئامادەمى و گەنۇرىگۆزى رۇوبەرروو" بەرز بۇوهە.

ئەم گەشتیارە شەيدا و تاسەمەندە، بە "گیان" ئى خۆى وت:

- سوپاس و ستابىشە غيابى يەكانى سەرەتاي سوورەتى "فاتىحە" تا دەگاتە و شەى: **(إيياك)** دلىبابى يەكى ئەوتۇ بە مرۇف دەبەخشىت كە بۇ پلەي گوفشارى رۇوبەررووانەي: **(إيياك)** بەرزى دەگاتەوە. دەبا ئىستا ئېمەش پرسىارە كەمان لە بارەي ئەو كەسەى كە لىنى دەگەپىن راستەو خۆ ئاراستەي خۆى بىكەين و واز لە پرسىار و لىنگەپانى نادىيار بەھىنەن. ئەوەتا پرسىار لە بارەي ئەو خۆرەي كە ھەممۇ شتىنەكى رۇوناڭ كەرددووتهوە دەبېت لە خۆى بىكىن، چونكە بىن گومان ئەمۇ كەسەى كە ھەممۇ شتىنەك دەرەختات و رۇونى دەگاتەوە، خۆى لە ھەممۇ شتىنەك رۇونىت دەرەختات و پىتە رۇونى دەگاتەوە.

خۆ ھەرەوەك دەتوانىن لە رېتى تىشك و رۇوناڭى يەكەي خۆرەوە "خۆر" بناسىن، دەشتوانىن بەپىتى توانا و لىيھاتىمان لە رېتى دەركەوتىن و درەوشانەوەي ناوه جوانە كان و رۇوناڭى سىفەتە مەزىنە كانى بەدېھىنەر مانەوە ھەولى ناسىنى بەدەين.

جالىم پەيامەدا، لە نىوان راستى يە زۇر و دوور و درىزە كاندا، بە كورتى تەنها دوو دانە پلەي بىن كۆتايى نىوان رېنگا زۇرە كانى ئەم مەبەستەمان، باس دەكەين:

□ راستى يەكەم: راستى "كارايى زال و ھەملائەنگر"

ئەو كارايىن(فعالىيە) و چالاکىيەى كە بەسەر ھەممۇ گەردووندا زالە و بە چاۋ دەبىبىن و، ھەممۇ بۇونەوەرە گەشتىگىر و ھەميسەبى و رېنگۈپىڭ و ساماناكە كانى زەوى و ئاسماňە كان بەرپۇوه دەبات و دەيانگۇرېت و نۇئىبان دەگاتەوە. ئەو كارايىيەى كە مرۇف دەگەيەنېتە ئەمەي بە رۇونى و بەلگەنەويىتى ھەست بە "راستى خۆ ئاشكرا كەردىنى پەرۋەردەگارى" بىكات لە نىوان راستى ئەم كارايى و چالاکىيەى كە لە ھەممۇ

لایه کمهو به دانایی دهوره دراوه. ئەم ھەست کردنەش بە ئاشکرا و بەداهەت مروف دەگەيەنیتە پەی بىردى بە "ئاشکرا بۇنى خوايەتىي خواى گەورە" لە نیوان پاستىي ئەم پەروەردگارىتىي پەی كە لە ھەموو لایه کمهو تیشكی مىھەرە بانىلى لى دەدرەو شىتەوە، واتە لە پشت پەرده ئەم كارايى و چالاکى يە ھەملايەنگر و دانا و ھەميشەيىپەوە، ھەست بە "كارە كانى" بکەرىنگى بە توانا و زانا دە كىرىت، بە چەشىنگى ھېننەدە بۇون كە دەلىتىي بە چاودە بىنرىت و ..

تا پادە و پەلىءى ھەست پىن كردن و بەلگەنەو يىستى و لە نیوان ئەم كارە پەروەردگارى يانەي كە دارايى پەروەردە و كارسازىن، "ناوه جوانە كانى خواى گەورە" دەزانزىن كە لە ھەموو شىتكىدا پەنگ دەدەنەوە ..

ھەروەھا لە پشت پەرده و لە رىئى ئەم ناوانەي كە بە شىكۈمىندى و جوانى دەدرەو شىنەوە، بۇون و هانەدىي ھەر "حەوت سىفەتە" خاۋىن و پىرۇزە كانى خواى گەورە بە "علم اليقين" بەلكو بە "عين اليقين" تەنانەت بە "حق اليقين" يىش دەزانزىن و دەناسرىن ..

ھەروەھا بە زانىنگى بىن گومان و بەلگەنەو يىست و بۇونو، بەپەرى دلىانىي و بە شايەتىي گىشت بەدىھىنراوان، بۇونى: سىفەتدارىنگى "واجب الوجود" و ناودارىنگى تاڭ و تەنبا لە تىشكىدانەوە بىن كۆتايى بە كانى ئەم حەوت سىفەتانەوە دەزانزىن.

كەواتە "بۇنى خواى گەورە" لە بەرچاوى بىنائى دىلدا، گەلىنى بۇون و ئاشكرا تەرە لە چاو ئاشكرا يىخۇر لە بەردهم چاوى سەردا. ئىت ئەم بىنائى پەي دلى مروف، وەك بە چاوبىيىت، ئاوا پەي بە "بۇون" ئەم خواوەندە گەورە بە دەبات.

چونكە بىن گومان ھەموو كېتىيىكى قەشەنگى پېر واتاي ناياب و جوان و، گىشت خانوو بەرەيە كى رېتكۈپىشكە، داخوازى كارى: "نۇوسىن" "بىنا كردن" ن.. تىجا كارى نۇوسىنى جوان و بىنائى رېتكۈپىكىش - وەك ئاشكرا يە - داخوازى دوو ناوى: "نۇوسەر" و "بەنزا" ن.. ئەم دوو ناوهش - وەك بە بۇونى دىبارە - داخوازى "سەنەت" و سىفەتى: نۇوسىن و بىنا كردن" ن.. ئەم دوو سەنەت و سىفەتەش - بە جۈرنىكى بەلگەنەو يىست - داخوازى بۇونى "زات" يىكىن كە دارايى ئەم سىفەتانە يېت و سەنەتكاريان يېت، خاوهنى ئەم ناوانە و بکەرى ئەم كارانە يېت. چونكە ھەروەك ناگۇنچى كارى "بىن بکەر" و ناوى "بىن خاوهن ناو" ھەبىت، بە ھەمان جۇز نايىشگۇنچى سىفەتىكى بىن خاوهن سىفەت و سەنەتكار بېت!

بهم بین به و لمه سهر بناغی ئەم راستی و دەستورره، ئەو بېياره دەچەسپىت كە: ئەم گەردوونە - به هەموو بۇونەوەرانى ناويمە - تىكىرا به قەلەمى قەدەرى خواي گەورە نۇوسرابە، بە چەكۈشى قودرتى ئەۋىش بىنا كراوه. ئەوتا چەندەھا شتاني بىن سنورى واى تىدا نۇوسرابە كە لە حوكىمى كىتىب و نامىلىكەمى پېراتاي ناسك و جواندان.. ھەروەھا چەندىن شتى لەزمارەبەدەرى ئەوتۇشى تىدا بىنا كراوه كە لە حوكىمى كۆشك و تەلار و خانوبەرەدان. جايەك بە يەكى ئەوانە بە ھەزاران روو، ھەمۇوشيان پېنكەوە بە چەندەھا رووى بىن سنور ئامازەى لەزمارەبەدەر دەكەن بۇ: كارە پەروردگارى و مىھەربانى يە نەپراوه كان و درەۋاشانوھ بىن سنورە كانى سەد و يەك ناوى جوانى خواي گەورە، كە سەرچاوهى ئەو كارانەن. ھەروەھا بە درەۋاشانوھ بىن كۆتايى يە كانى ھەر حەوت سىفەتە خوابى يە كان - كە سەرچاوهى ئەو ناوه جوانانەن - شايەتى دەدەن و ئامازە دەكەن بۇ: پۇيىستى "بۇون" و "تەنبايى" زاتىكى مەزنى ئەزەلى و ھەميشەبى ئەوتۇ كە خاوهنى ئەو حەوت سىفەتە گشتىگىرە خاۋىن و پەرۇزانەيە و سەرچاوهيانه.

ھەروەھا ھەرجى پرووه كانى: "جوانى" و جۈزە كانى: "تمواوى" و "بەھادارى" ئى ناو بۇونەوەران ھەن و، سەرجمە جوانى و كەمالى قودسى و بىنگەرد و شايابانى ئەو كارە پەروردگارى و ناوه خوابى و سىفەتە صەمدانى و كاروبارە خوابى يانەن.. ھەمۇيان، ج بە تەنها و ج بە كۆمەل، شايەتى يە كى روونى بەلگەنھويست دەدەن لەسەر: "جوانى خاۋىن و كەمالى بىن گەردى زاتى خواي گەورە".

ھەروەھا راستىي: ئەو "پەروردگارىتى يە ئاشكراپووه" ئى كە لە نىوان راستىي: "كارابى ھەملایەنگر" دا دەرددە كەۋىت، ھەر دەم خۆى دەرددەخات و ھەميشە خۆى دەناسىپىت لە پىنى: كاروبار و ھەلسو كەوتە كانى لەو بەديھىئان و دروستكىردن و داهىيانەدا كە بە زانابى و دانابى ئەنجام دەدىن و.. لەو ئەندازە كارى و شىوه كىشان و كارسازى و بەپۇوه بىردىي كە داراي پىسا و تەرازوون و.. لەو ئالتو گۇر و دابەزاندن و تەواو كارى يانەدا كە بە ويست و مەبەست جىن بەجى دەكىرىن و.. لەو خۆراك و نىعمەت و چا كە بەخشىن و پىزىگەرنانەشدا كە بە شەفقت و مىھەربانى دەدىن و دەبەخشىن.

ههروهها "پاستی ده رکهوتی خواههتی خواهی گهوره" که به جوزینکی روونی به لگه نویست له نیوان پاستی: "ئاشکرا بیونی په رهه دگارنی" دا همیه و ههستی پنی ده کریت، ئم پاستی یهش به ههمان جزور، به: دره و شانهوهی ناوه جوانه خاوهن سوزر و به خشندهیه کان و، به: دره و شانهوه کانی له مهربانی و شکزمدنی هه رههوت سیفه ته ثبوته کان، خزی ده ناسینیت. ئه و حهوت سیفه تانهی که بریتین له: "ژیان" و "زانست" و "توانست" و "ویست" و "بیستن" و "بینین" و "ئاخاوتن".

به لی، ههروهه ک سیفه تی: "ئاخاوتن" له پنی سررووش و ئیلهامه کانهوه زاتی خاونی خواهی گهوره مان پنی ده ناسینیت، سیفه تی "توانست" یش له پنی ده خستنی ئاسهوار و جئ دهسته بنی وینه و نوازه کانی زاتی مهزنی په رهه دگارهه خواهی گهوره مان پنی ده ناسینیت. ئه و ئاسهوار و جئ دهست و جیکارانهی که وهک وشهی بمرجهستهی ئه و توانستهنه و وهسفی خاوهن تو ایاهه کی شکومهند ده نوین..

جگه له مه، سیفه تی "توانست" زاتی خواهی گهوره مان بهوهش پنی ده ناسینیت که ئم په پ و ئو په پری گهرد و غمان وهک قورئانیکی بمرجهسته ده خاته پنش چاو.

سیفه تی: "زانست" یش، به هه مان جزور، زاتی خواهی تاک و ته نیای خاوهنه نی ئه و سیفه ته مان به ئه ندازهی هه مهه دروستکراوه په له دانایی و پنکوپنکی و وردہ کان و.. به زمارهی گشت ئه بیونه وه رانهی که به: "زانست" ده بیزین به پیوه و کاریان ساز ده کریت و ئارایشت ده درین و لیک جیا ده کرینه وه، پنی ده ناسینیت.

سه بارهت به سیفه تی: "ژیان" یشهوه، نهوا: هه رچی نیشانه ههن که به لگهی "توانست" ن و.. گشت ئه شینوه و بارودخانهی که دارای پنکوپنکی و دانایی و ته ازوو و ئارایشت دان و، بیونی سیفه تی "زانست" راده گهینه ن و، هه مهه ئه و بدلگانه ش که هه والی سیفه ته مه زنه کانی ترمان دهدنه.. له گهل به لگه کانی سیفه تی "ژیان" خویشیدا، تیکرا او سه رجم سیفه تی "ژیان" ده چه سپینن!

ئنجا خودی "ژیان" به گشت ئه و بدلگانه یه وه که باس کران، سه رانسه ری گهرد وون و سه رجم زینده وه ران - که وهک ئاوینهی ژیان وان - له شینوهی ئاوینه یه کی به کچار مه زندا ده رده خات که له چه نده ها ئاوینهی لمه زماره به دهه و بی سنوری هه میشه بکجور و تازه و بیو پیکه تایتیت، تاکو هه مهه دره و شانهوه بی وینه و نه خشنه ره نگینه جور او جزوره کان - له هه مهه کاتینکدا - به تازه یی و پاراوی پیشان بدات.

به وینه‌ی ئەم سیفه‌تanhە باس کران، يەك بە يەكى سیفه‌تە کانى: "بىنىن" و "بىستن" و "بىست" و "ئاخاوتن" يىش - بە هەمان جۆر - زاتى خاونى خواي گەورە، بە ئەندازەي فراوانى گەردوون، دەناسىتن و تىپانى دەگەيەنن..

ئىنجا هەروەك ئەو سیفه‌تanhە بەلگەن لەسەر بۇونى زاتى مەزنى خواي گەورە، بە هەمان جۆر و بە ئاشكرايى بەلگەشىن لەسەر: بۇون و هاتىمدىي سیفه‌تى "زیان" و لەسەر ئەوهەش كە ئەو خواوهندە: "زىندوو" و داراي "زیان". چونكە "زانىن" نىشانەي زیانە.. "بىستن" ئامازەيە بۇ بۇونى زیان.. "بىنىن" تايىيەتە بە زىندووه رانسۇو، كە خاوهنى زیانى.. "بىست" لە گەل زیاندا دەبىت.. "توانسى ئىختىيارى" يىش تەنلا له شتانى خاوهن زیاندا هەيە.. "ئاخاوتن" يىش تەنلا هي زىندووه خاوهن ھەستە کانە.

بەم جۆرە و لەم خالاندە تىدەگەين كە: سیفه‌تى "زیان" حەوت ئەوهندەي فراوانىي گەردوون بەلگەي لەسەرە و، بۇونى خۇرى و وەسفدارە "زىندوو" كەي دەناسىنېت. بە رادەيەك كە "زیان" بۇوە بە کان و بناگەي ھەموو سیفه‌تە کان و، سەرچاوه و خولگەي "ناوى ھەرە مەزن" ئى خواي گەورە.

لەبىر ئەوهى "پەيامە کانى نۇور" شىتىكىيان لەم پاستىي سەرەتايى و يەكەمە بۇون كەردووه تەوه و، بە چەندىن بەلگەي چەسپىنەرەي گومان بېرچەسپاندوويانە، ئەۋائىستا بەم دلىپە لە دەرىيایە واز دەھىنن.

□ پاستى دووهەم: فەرمایىشتى خوايى كە لە سیفه‌تى "ئاخاوتن" ووه ھاتۇوه.

قسە كەردن و ئاخاوتنى خواي گەورە بىن كۆتايىي، بەپىنى نەھىنىي ئەم ئايىتە پىرۇزە: **(فُلَ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّيِ لَتَفَدَّ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَفَدَّ كَلِمَاتُ رَبِّي)** (الکەف: ۱۰۹).

ئاخاوتن(قسە كەردن) بۇونتىن بەلگەي لەسەر بۇونى قسە كەر. واتە ئەم پاستىي (پاستىي گوفتار و فەرمایىشتى خوايى) شايەتىنلىكى بەردهوام و بىن كۆتايىي دەدات لەسەر بۇون" و "يەكتايى" قسە كەرى ئەزەلى كە خواي گەورەيە.

لە پلەي چواردەھەم و پازدەھەمى ئەم پەيامەدا - لە رۇوي سرۇوش و ئىلھامەوە - دوو شايەتى بۇ ئەم پاستىي يەھىنزاوه و بۇون كراوه تەوه. لە پلەي دەھەميشىدا، كە ئامازەي بۇ كىتىبە پىرۇزە ناسمانىيە كان تىدا كراوه، شايەتى يەكى فراوانى تر باس كراوه.

له پلهی حه قده هه میشدا - که باسی قورئانی پیروزی یتعجاز به خشنه - شایه‌تی به کی تری پروون و ئاشکرا هه بیه له سه رئم راستی بیه. له برئه وه، روون نکردنوهی ئم راستی بیه و شایه‌تی به کانی بیه پله ناوبر او انه ده سپرین.

بم جوزه، نور و نهینی به کانی ئم ئایه ته پیروزه: **(لَهُ شَهَدَ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمٍ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْغَفِيرُ الْحَكِيمُ)** (آل عمران: ۱۸) که به راگهیاندیتکی یتعجاز به خش ئم راستی بیه راگهیاند و شایه‌تی خزوی له گمل شایه‌تی به کانی تردا خسته بروو، سه روزیادی هاوبی گهشتیاره که مان ببو، به راده‌یه ک که نهیتوانی پشتگوینی بخات و سنوری بشکنینت.

له پلهی نوزده هه میمه قامی به که میشدا، ئاماژه‌یه ک بز چهند و اتایه کی کورت و بوختی ئه ده رسانه کراوه که ئم ریسواره له و مقامه خاوینه دا دهستی که هوت و فیزی ببو:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوَجُودُ الْأَحَدُ الصَّمْدُ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَى وَلَهُ الصَّفَاتُ الْعَلِيَّا وَلَهُ الْمُثْلُ الْأَعْلَى الَّذِي دَلَّ عَلَى
وَجُوبِ وَجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ: الْذَّاتُ الْوَاجِبُ الْوَجُودُ بِالْجَمَاعِ
جَمِيعَ صَفَاتِهِ الْقَدِيسَةِ الْمُحِيطَةِ، وَجَمِيعَ أَسْمَائِهِ الْحُسْنَى الْمُتَجَلِّيَّةِ
بِإِنْفَاقِ جَمِيعِ شُوَّنَاتِهِ وَأَفْعَالِهِ الْمُتَصْرِفَةِ. بِشَهَادَةِ عَظَمَةِ
حَقِيقَةِ: تَبَارَزُ الْأَلْوَهِيَّةِ فِي تَظَاهِرِ الرَّبُوبِيَّةِ فِي دَوَامِ الْفَعَالِيَّةِ
الْمُسْتَوْلِيَّةِ بِفَعْلِ الْإِيجَادِ وَالْخَلْقِ وَالصَّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ بِإِرَادَةٍ وَقَدْرَةٍ،
وَبِفَعْلِ التَّقْدِيرِ وَالْتَّصْوِيرِ وَالْتَّدْبِيرِ وَالْتَّدْوِيرِ بِإِرَادَةٍ وَحِكْمَةٍ،
وَبِفَعْلِ التَّصْرِيفِ وَالْتَّنْظِيمِ وَالْمَحَافَظَةِ وَالْإِدَارَةِ وَالْإِعَاشَةِ بِقَصْدٍ
وَرَحْمَةً، وَبِكَمالِ الْإِنْتَظَامِ وَالْمَوازِنَةِ وَبِشَهَادَةِ عَظَمَةِ حَقِيقَةِ
أَسْرَارِ:

**(لَهُ شَهَدَ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا
بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْغَفِيرُ الْحَكِيمُ...).**

بیدار گردنوهه‌هک

هموو يه كيک لمو راستي و شايته يانه نوزده پله کاني (بهشى يه كم) كه تائىستا باس كران، بەلگەن له سەر "تاکى" و "تەنبايى" لە رووهوه كه "تەنبايى" گشتگىر و دوره دەره به هەممۇ شتىك. بەلام لە پىشدا بەلگە کانى پۇيىستى "بۇون" ئى خواي گەورە لە (بهشى يه كم) دا خارانه رۇو، چونكە ئەم و بەلگانه راستە و خۇ و بە راشكاوى "بۇون" ئى خواي گەورە دەچەسپىتن.

بەلام (بهشى دووھەم) لەم ئەم يە كەم جار و راستە و خۇ "يەكتايى" ئىنجالە نېوان "يەكتايى" دا "بۇون" يىش دەچەسپىنت، ئەوا ناونرا: "بەلگە کانى يەكتايى". دەنا ھەردوو بەشە كە - يە كەم و دووھەم - پىتكەوه "بۇون" و "يەكتايى" خواي گەورە دەچەسپىن. بەلام بىز مەبەستى جيا كردنوهه يان لە يەكتىر. لە بهشى يە كەمدا بېرىگەي: "بىشادە عظمة إحاطة حقيقة..." و، لە دووھەم يىشدا بېرىگەي: "بىشادە عظمة إحاطة حقيقة..." دووپات بۇونەتمۇ، كە ئەمە دووھەميان ئامازەيە كى ئەمەندە رۇون و ئاشكارى "يەكتايى" خواي گەورە يە دەلىنىت بە چاۋ دەيىزىت!

نیازم و ايوو پله کانى بهشى دووھەم يىش - وەك ھى يە كم - رۇون بىكمەمۇ. بەلام لەم چەند بارو دۇخ و پىنگىرىك ناچار بۇوم كورتىان بىكمەمۇ. لەم ئەم و بىز مەبەستى رۇونكىردىمەوهى تەواوى ئەم بەشە، خوينەرى بېرىز پەوانەي پەيامە کانى نۇور دە كەين.

* * *

بهشی دو و هم

بہلگہ کانی "یہ کتابی"

(ئەو زىوارە ئەمەندا نىز رايە دنيا و، گەشتىكى بىرە كىي بەناو جىهانى بۇونە وەراندا سازدا، تاكو پىرسىار لە هەموو شىئىك بکات لە بارەي بەدىھىنەرىانمۇھ و، لە گىشت جىي يە كىدا بە پەروەرد گارى خۆى شاد و ئاشنا بىيت. لە ئەنجامىشدا تا پلەي: "حق اليقين" باوهەر و ئىمانى بە: "پىويستى بۇون" ئى خواي خۆى دامەزرا، كە پېشىز لىيى دەگەر..

ئم گەشتىارە، رپووى لە زېرىيى خۆى كرد و پېنى وت:
- وەرە با پىنكەوه بۇ گەشتىكى نۇنى تىر بىزىن، و، لەم
گەشتە نۇنى يەدا چەند بەلگەمەك بىنىيىن كە بە "يە كاتى"
بەدېھىنەرە شىكۈمىندىمان بىگەيەنىت.
ئىنجا خۆى و زېرىيى پىنكەوه و بەوبەرپى تامەز رۇپىي و
تاسەمەندى قولىيان بە قولى يە كىزدا كرد و كەوتە گەران و
لىكۈزۈنەمە لە بارەى "بەلگە كانى يە كاتى خواى گەورە".
ھەر لە يە كەممە نەزلى گەشتە كەياندا جىوار "راستى" ئى
پىرۇز و خاۋىنیسان بىنى كە گىشت لايە كى گەردۇنیان
گىرتۇرەتەوه، و، بە رپوونى و بەلگەنە نەويسىتى داخوازى:
"يە كاتى خواى گەورەن").

پاستی یه کدم: خوایه‌تی رهها

سەرقال بۇنى ھەموو يەکىن لە دەستە و تاقمە کانى گرۇي مەرۆف بە يەکىن لە جوزە کانى پەرسىتش بە چەشىنىكى ئەوتۈز كە دەلتىي پەرسىشىنى سروشىنى خۆيانە.. هەروەھا ئەنجامدانى خزمەت و فەرمانبەرى يە سروشىنى يە کان - كە لە حوكىمى جوزىنىكى پەرسىشىدان - لە لايەن "زىنده وەران" تەنانەت "بىن گىانە کان" يىشەوە.. ھەروەھا بۇنى ھەرىيەك لەو نىعمەت و بەخشىشە ماددى و مەعنەوى يانە كە سەرانسىرى گەردۇونىان گەرتۇوه‌تەوە، بە: ھۆزىيە كى "پەرسىتن" و "شۇ كرانە بېئىرى بەرامبەر "پەرسىزاوى" يە كى ئەوتۈز كە بۇ رىنگا کانى پەرسىن و سوپاسكۈزۈزۈرى پىنمابىي يان دەكتە.. ھەروەھا راگەيانىنى "پەرسىزاوى" يى خواى تاك و تەنبا لە لايەن "وەحى" و "ئىلھام" وە كە لە جىهانى پەنهانى غەيمەوە و بە چەشىنىكى مەعنەوى ئەمەيان لىنى درەوشاشەتەوە و بۆيان دەركەوتۇوه و ئىجا رايانگەياندۇوه..

ھەموو ئەمانە، بىن ھىچ گومانىنک و بە تەرزىيکى بەلگەنەوېست و دلىنابى بەخش "خوایه‌تىي تەنبا و رەھا" و "زالبۇون و دەستە لاتدارىي ئەو خوایه‌تىي بە رەھايەمان بە سەر ھەموو شىنىكدا" بۇ دەچەسپىن.

مادەم پاستى یە كى وەڭ ئەم "خوایه‌تىي بە رەھايە" ھەيدە داراي "بۇون" ئەمە ھەرگىز بە بۇنى "ھاربەش" را زى نايىت، چونكە، ئەوانەي كە لە بەرامبەر ئەو خوایه‌تىي بە (واتە: ئەو بەرسىزاوى بە) وە شۇ كرانە و بەرسىش دەنۋىنسىن چەند بەرنىكى خاوهەن ھەستى چەلەپۇپەي درەختى بۇونو وەران. لە بەر ئەوە، گەيمانى بۇنى كەسانى تر كە سەرېنجى ئەو خاوهەن ھەستانە بۇ لاي خۆيان را بىكىشىن و سوپاسكۈزۈزۈ و منهتىياريان بىكەن بۇ خۆيان و بىانەويت لەم رىيەوە پەرسىزاوى راستەقىنەيان لە بىر بەرنەوە (كە دە گۈنچى لە بىريان بچىت، چونكە لە بەرچاوياندا دەرناكەويت) ئەم گەيمانە، دېر و پىچەوانەي راستى و ناوه‌رۇكى ئەو خوایه‌تىي بە ئاماچە قودسى بە كائىتى و ھەرگىز پىنى را زى نايىت.

ئا لىزەوە بە كە قورئانى پېرۇز زۇر بە توندۇتىزى دەستى بە رووى "ھاربەش" وە ناوه و، ھەرھەشى سزاى دۇزخېشى ئاراستەي ئەوانە كەردووە كە ھاوبەش بۇ ئەو خوایه‌تىي بە رەھايە بېرىار دەدەن.

پاستی دووههم: پهروهردگارتنی رهها

ئهو هەلسوکەوت و دەستکارى و دەستتیوهەرداھە گشتى و سەرتاسەرى يەھى كە لە لايەن دەستىكى پەنهانەوە كارى خۆزى لەناو ھەممو بۇونەوەر اندازەنخام دەدات و جى دەستى خۆزى بە بۇونى دەنە خشىنىت، بە تايىھت پهروهەر دەركەرنىز و ژياندى دانايانە و مېھرە بانانەي زىندهوەر ان لە ھەممو جى و لايدا بە ھەمان رى و شىواز و بە چەشىنىكى چاوهەردا نە كراو پوودەدات، ھەرچەندەش ئەو زىندهوەر ان لە تزىلەت و تەنىشتى يە كەزەوەن.. ئەم ھەلسوکەوت و دەستکارى يە گشتى و ھەمەلايدەنگەر لە راستىدا چەند "ئم" و "بۇوناكى" يە كى ئەوتۇن كە بەلگەن لەسەر: "پهروهردگارى تاڭ و تەنبا و رەھا" تەنانەت بەلگەيە كى گومانپى "بۇنى راستەقىنەي" ئەو پهروهردگارتنى يە رەھايەن.

جا مادەم تەنها "يەك دانە پهروهردگارىتىي رەھا" ھەيە، ئەواھەر گىز بە بشدارى و ھاوېشایەتى رازى نايىت. چونكە گۈنگۈزىن ئامانج و مەبەستە كانى ئەو پهروهردگارىتى يە بىرىتى يە لە: دەرخستى جوانىسى خۆزى و راڭەياندى كەمالى و.. خستتەرۇۋى سىنۇھە نايابە كانى و.. پىشاندانى داهىيانانە ناوازە و بەھادارە كانى. خۆ ھەممو ئەم مەبەستانەش لە گشت گىانلەبەرىنگەدا، تەنانەت لە شتە ھەنەدە كى يە كانىشدا، كۆبۇنەتەوە. لەبەر ئەۋە، ھەر گىز ناگۇنخى و رىنى تېناجىت كە ئەو "پهروهردگارىتى يە رەھا و تاڭ و تەنبا" بە بشدار و ھاوېش قايل بىيىت. چونكە ھەر دەستتیوهەردانىكى كۆنۈرەنە ھاوېشایەتى (الشّرّك) لە ھەر بوارىنگەدا - باھەنەدە كى و ساكار و بچوو كىش بىيىت - ئەو گشت ئامانج و مەبەستانە تېكىدەدات و ھەلىاندەوەشىنىتەوە و، سەرنجى زەينە كان لەو "ئامانجانە" و لەو "كەسەش كە كەدوونى بە ئامانج و مەبەستى خۆزى" وەردەچەرخىنىت و، بۇويان پى دە كاتە ھۆكاري كان. خۆ ئەمەش - وەك ئاشكرا يە - بېچەوانە و دىزى راستىي "پهروهردگارىتىي رەھا" يە!

كەوا تە دەيىت ئەم پهروهردگارىتى يە رەھا و تاڭ و تەنبا يە بە هىچ جۈزىنىكى بەشدارى و ھاوېشایەتى نەدات.

پرینمایی به زور و زبهنده و همه میشه به رده و امه کانی نایهت و وشه و تهناههت پست و شینه کانی قورئانی پیرۆز بز "یه کتابی" و تمقدیس و خاوین راگرتی خوای گهوره، تنهها لمنهیتی به مهزنهوه هلقولاوه و سری هلدداوه.

* * *

۲۲

راستی سی هدم: که مالات

به لی، هرچی دانایی به رزو، جوانی ده راساو، یاسای دادگدر و ئامانج و مه بستی بپله دانستی ناو بونهوه ران همن.. همه مویان - به ناشکرا - به لگهن له سر برونى: "راستی که مالات". له همان کاتيشدا شایه تینکی ئاشکران له سر: که مال و ته اوبي ئهو بدیهینه رهی که ئهم بونهوه انهی له نه بونهوه بدی هنیاهو، له هدمو جى و شوینیکشدا به چه شنیکی ده راسای سه رنج راکیش و ره نگین کارو باریان ده سازینیت و به پریو هیان ده بات. ئمه سه ره رای ئه وهی که ئهمانه به لگهن له سر "که مالی مرؤف" بش، ئهو مرؤفهی که ئاوینه هه ستیاری تیشكده ره وهی دره شانهوه کانی بدیهینه ری مهزنه. جا ماده "راستی که مالات" له بونهوه راندا همیه..

ماده که مالی ئهو بدیهینه رهش که ئهم بدیهینه او انهی ئاوابه ته اوی و که ماله و خولقاندووه، بى گومان و چه سپاوه..

ماده که مالی مرؤفیش راسته و چه سپاوه، ئهو مرؤفهی که باشتین به ری دره ختنی بونهوه و جینشینی خوایه له زویدا و به پیزترین و خوشبویست ترین بدیهینه اوی بدیهینه ره..

ماده و ایه..

ئوا "به شداری و هابه شایه تی" که رو خساری ئم بونهوه ره خاوهن که مال و دانسته ئاشکرایانه ده گزرنیت و دهیکات به توبی باربی دهستی "ریکه هوت" و گالته جاری "سر و شت" و کوشتا رخانه کی ترسنا کی تاریک بز خاوهن هه ستان (چونکه له پوانگهی هاو بهش بونهوه همه مو شتیکی ناو بونهوه به پله و بى ئامانج به ره و تیا چوون ده ترازین و رووهو نه مان تلیز ده بنوه) ..

ئهو به شداری و هاو به شایه تی بهی که مرؤوف به ره و نزم ترین پله کانی ئازه ل داده بهزینیت و له پله و پایه ای مرؤوف داده گریت و دهیکات به بدبه خت ترین بدهیه نراوی ناو گردوون، له کاتیکدا که ئم مرؤوفه دارای هیندە ته و اوەتى و کەمالە کە به ئاشکرا شوینەوار و ئاسمواره کانی دەردە کەوینت..

ئهو به شداری و هاو به شایه تی بهی کە پەردەی بەسەر ئاوینە کانی درەوشانە وەی کە مالى بەدیهینەر دادا و تەوه کە برىتىن له گشت ئهو بۇونەوەرانە شایه تی لەسەر کە مالى بىن گەرد و رەھاى بەدیهینەری بەخشىنە دەدەن. کە بەم پەردە دادا نوھە يەش ئەنجامى کار و چالاکى و بەدیهینەر ئىتى ئهو خوايە ھەلەدە شىيىنەوە!!

"بەشدارى و هاو به شایه تی" يەك ئەمە واتا و ناوارەرۆك و ئەنجامە کەی بىت، ھەر گىز ناگۇنچى خاواهنى ھېچ بناغانە كى "پاستى" بىت و ناكىرت لە گەردووندا جىئى بىتى وە!! جىگە لەمانە باس كر ان، له "تیشكى دووھەم" يىشدا كە سى دانە بەر و بۇومى "تەوحيد" بۇون دە كاتەوە، بە تايىت بە بەلگەي گومان بىر و بەھىزەوە لە مەقامى يە كەميدا، بە درېئى باس كراوه و چەسپاوه كە "بەشدارى و هاو به شایه تی" سىنگ لە كە مالاتى: خوايى و، ئادەمى و، گەردوونى دەردە بېرنىت و بە گۈزباندا دەچىت و تىكىيان دەدات.. لە بەر ئەوە، خوينەری بەرپىز رەوانەي ئەو تیشكە ناوبراوه دە كەمین.

* * *

۲۳

پاستى چوارەم: فەرمانزەوابى رەھا.

بەلتى، ئەو كەسە بە سەرنخى فراوان و وردىيىنې يەوە بروانىتە بۇونەوەران، له شىيەى ولايىتكى يە كچار بەسام و شىكۈزى لە ويپىرى كارابى و مەزىدا دەيىيىت.. ھەروەها بە "چەشنى شارىنىكى مەزنى ئەوتۇ لە پىش چاۋىدا دەردە كەمۇنەت كە بە دانايى يەكى خاواه دەستەلات و فەرمەن زەوابى يەكى لە ويپىرى ھىزى و سام و شىكىدا بەرىۋە دەبرىت. ئىجا دەيىيىت ھەمۇ شىتىك و ھەمۇ جۈزىلەك لە جۈزە كانى ناوى بەو كارەوە سەرقالە كە پىنى سېپىرراوه. چونكە ئايەتى پېرۇزى: ﴿وَلَهُ جُنُدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (الفتح: ۷) واتاى سەربازىتى ھەمۇ بۇونەوەران دە گەيەنیت، كە ھەر لە "سوپا"ى گەردىلە كان و "ھىز"ى پرووه كە كان و "تىپ"ى ئازەلە كانەوە، تا دەگاتە "لەشکر"ى ئەستىرە كان، سەربازى پەروەرد گارىتىي خواي گەورەن.

ئیمه جن بەجن بۇنى فرمانە تەکوینى يە ھەمەلایەنگە کان و رايى بۇنى فرمانە جن بەجن بۇوه کان و ياساكانى پادشاھى بىن گەردە بەك بە كى فرمانبەرە بچۈوك و سەربازە هەرە مەزىنە کاندا دەيىن و ھەستىان بىن دەكەين . ئەمەش بە ropyنى بەلگىيە كى قۇولە لە سەر بۇنى : "فرمانپەوايىھە كى تەنبايى رەھا" و "فرماندەيە كى تەنبايى ھەمە كى".

جا مادەم "فرمانپەوايى رەھا و تەنبا" راستى يە كە لە واقىعاھەيە، ئەوا "ھاوبەشايەتى" داراي ھېچ بناگە و راستى يەك نى يە، چونكە ئەرەپ راستى يە ropyن و گومانپەرى كە ئەم ئايەتە پېرۋەز بە ئاشكراپايدە گەيەنەت : ﴿لَوْ كَانَ فِيهَا آلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ (الأنبياء: ۲۲) ئەوه دەردىخات كە ئەگەر چەند دەستىنکى جىا جىا خۇزىان لە تەنبا يەك شتى دىيارى كراودا ھەلبۇرۇتىن و دەستى تى وەربەن و كارېگەرى يان تىايىدا بىت، ئەوا ئەو شتە بە تەواوى دەشىۋىت و تىنگچۈن و شېرزمىي چارەنۇسى دەيىت . بىز نۇونە: ئەگەر لە يەك ولاٽدا دوو فرمانپەوا، بەلكو لە يەك ناوچەدا دوو كاربەدەست ھەبن، ئەوا - وەك ئاشكرايدە - سىستەم و پىسا لەو شۇنەدا بە تەواوى تىنگدەچىت و لە بىرىي "بەپىوه بىردىن" كارى ھەرمە كى و ھەراو ھورىالەو ناوچەدا زال و دەستەلأتدار دەيىت .

كەچى پىسايە كى هيىنده پىشك و وردو قەشەنگ و گشتىگەر لەم گەردوون و بۇنۇمەر انەدا ھەمە كە ھەر لە بالى مىشۇولەوە تائەستىزە كانى ئاسان و، لە خانە كانى جەستەمە تا دەگاتە بورجى ھەسارە گەرۈز كە کان، ئەو پىسايە يان لە سەر نەخشاوه . كە ئەمەش بە ھېچ كلىزىنى - با بە ئەندازەي گەردىلەيە كېش بىت - پىنى بە دەست تىپەردىنى ھېچ ھاوبەشىڭ نادات .

ئىجا خۇدى "فرمانپەوايىتى" شپلەيە كى هيىنده بەسام و عىزىزەت و شىكتۈزۈ كە ھەر گىز بوار بىز بۇنى دژ و نەيار و رەكەبەر ناھىلىتىمۇ . چونكە پىنى دەستەرە كە پىنى دەستەرپىزى يە بىز سەر ئەو سام و شىكتۈزۈ خۆزى و، پىلەو پايىھە عىزىزەتە كەھى پىنى دەشكىت .

بەلتى "مروقۇ" كە لە بەر لاوازى و دەستەوسانى و كۆزلىمەوارىي خۆزى پىتىسى بە يارمەتىدەر ھەمە و هانا بۇ يارىدەدەر دەبات، كەچى - كاتى واھەيە - لە پىتىاوي

پاراستنی فهرمازه‌وایه‌تی یه کاتی و رواله‌تی و ههنده کی یه که‌ی خزیدا ناچار دهیست برای بان کوری جگر گوشی خزی ده کوژیت و لمناوی دهبات! ئمه به لگه به کی رونه له سمر ئوهی که "فرمانزه‌وایه‌تی" خوی له خزیدا بوار به بونی دز و نهیار نادات.

جائه‌گه مرؤفی کوزله‌واری دهستکورتی موحاجی یارمه‌تی، له پنایی فرمانزه‌وایه‌تی یه کی ههنده کیدا، بـم ئهنداز وـه پاریز گاری سـه به خـزی فرمانزه‌وایه‌تی یه کـهـی بـکـاتـ، ئـهـوـهـ بـهـ هـیـجـ جـوـرـیـلـ نـاـگـوـنـجـ ئـهـوـ خـوـایـهـیـ کـهـ دـارـایـ توـانـسـتـیـ رـهـهـایـهـ وـ خـاوـهـنـیـ هـمـموـ گـهـرـدوـونـهـ، بـهـ دـهـسـتـ تـیـوـهـرـدانـ وـ هـاـوـبـهـشـایـهـتـیـ هـیـجـ کـهـسـیـکـ رـازـیـ بـیـتـ لـهـ کـارـوـبـارـیـ فـهـرـمـانـزـهـواـیـهـتـیـ یـهـ خـزـیـ(ـذـاـیـ)ـ یـهـ پـیـرـوـزـ وـ خـاوـینـهـ کـهـیدـاـ، کـهـ تـوـهـهـیـ پـهـرـوـهـرـدـگـارـیـ یـهـ رـهـهـاـ وـ خـوـایـهـتـیـ یـهـ رـاستـهـقـیـهـ وـ هـمـمـهـ کـهـیـهـتـیـ!

لـهـبـهـرـ ئـهـوـهـیـ لـهـ مـهـقـامـیـ دـوـوـهـمـیـ "تـیـشكـیـ دـوـوـهـمـ"ـ وـ گـهـلـیـ شـوـنـیـ تـرـیـ پـهـیـامـهـ کـانـیـ نـوـورـ"ـ دـائـمـ رـاسـتـیـ یـهـ تـیـشكـ بـهـخـشـهـ بـهـ چـهـنـدـهـهـ بـهـ لـگـهـیـ بـهـهـیـزـ چـهـسـپـاـوـهـ، ئـهـوـاـ خـوـینـهـرـیـ بـهـرـیـزـیـانـ بـوـ لـاـ رـهـوـانـهـ دـهـ کـمـینـ.

* * *

بـمـ جـوـرـهـ، دـوـایـ ئـهـوـهـیـ هـاـوـرـیـ گـهـشـتـیـارـهـ کـهـمانـ ئـهـمـ چـوـارـ رـاـسـتـیـیـانـهـیـ دـیـ، تـاـ رـادـهـیـ "پـلـهـیـ بـیـنـینـ"ـ یـهـ کـتـایـ خـوـایـ گـهـورـهـیـ لـهـلاـ چـهـسـپـاـوـ لـهـ نـاخـیـ دـلـیـداـ جـیـگـیرـ بـوـوـ. لـهـمـشـهـوـهـ ئـیـمـانـهـ کـهـیـ پـتـ پـهـرـهـ سـهـنـدـوـ، بـهـ هـمـموـ تـوـانـاـ وـ هـیـزـنـیـکـیـ دـهـسـتـیـ دـایـهـ دـوـوـبـاتـ کـرـدـنـهـوـهـیـ: "لـاـ إـلـهـ إـلـاـ اللـهـ وـحـدـهـ لـاـ شـرـیـلـ لـهـ".

لـهـ مـهـقـامـیـ یـهـ کـهـمـیـ بـاـیـ دـوـوـهـمـیـشـداـ، بـوـ مـهـبـهـتـیـ ئـامـاـزـهـ کـرـدـنـ بـوـ ئـهـ وـانـیـهـیـ کـهـ

ئـهـمـ گـهـشـتـیـارـهـ لـهـ مـهـنـلـهـداـ دـهـسـتـیـ کـهـوتـ، ئـهـمـهـیـ خـوـارـهـوـ باـسـ کـراـوـهـ:

(لـاـ إـلـهـ إـلـاـ اللـهـ الـأـحـدـ الـذـيـ دـلـ عـلـىـ وـحدـانـيـتـهـ

وـوـجـوـبـ وـجـوـدـهـ: مـشـاهـدـةـ عـظـمـةـ حـقـيـقـةـ تـبـارـزـ الـأـلوـهـيـةـ

الـمـطـلـقـةـ، وـكـذاـ مـشـاهـدـةـ عـظـمـةـ إـحـاطـةـ حـقـيـقـةـ تـظـاهـرـ الـرـبـوـبـيـةـ

الـمـطـلـقـةـ الـمـقـضـيـةـ لـلـوـحـدـةـ، وـكـذاـ مـشـاهـدـةـ عـظـمـةـ إـحـاطـةـ حـقـيـقـةـ

الـكـمـالـاتـ النـاشـتـةـ مـنـ الـوـحـدـةـ، وـكـذاـ مـشـاهـدـةـ عـظـمـةـ إـحـاطـةـ

حـقـيـقـةـ الـحـاـكـمـيـةـ الـمـطـلـقـةـ الـمـانـعـةـ وـالـمـنـافـيـةـ لـلـشـرـكـةـ).

* * *

● ●

پاشان ئەم رېبوارە نەسرەوتىيە، لەگەن "دل" ئى خۇيدا دوا و تى:
 - كە ئىمانداران، بە تايىەت سۆلىيان، ھەميشە "لا إله إلا هو" دوپيات دە كەنەوه و
 "يەكتايى خوا" رادەگەيەن و يادى خەلکىشى دەخەنەوه، ئەم كارەئى ئەوان ئەوه
 دە گەيەنىت كە "تمو حيد" داراي چەندىن پلەي بە كجارت زورە و، "يەكتابەرسى" ش
 گر نگەزىن فەرمابىرى خاونىن و، شىرىنتىن فەرزى سروشتى و، بەرزىن پەرسىنى
 ئىمانى يە.

جا مادەم وايە، ئەوا - ئەي دلە كەم! - وەرە با دەرگای مەنزىلىكى نوبىي ترى ئەم
 خانەي پەندوھر گرتۇن و تاقىكىردنەوه بەكەنەوه، تاكو لەم رېيەوه بە پلەيە كى دى لە
 پلە كانى "تمو حيد" شاد و ئاشنا بىين، چۈنكە ئەم توھىجىدە راستەقىنەيە ئەۋەستى بەدو ايدا
 عەodalىن و بۆي دە گەرپىن و لىپى دە كۆزلىنەوه، تەنها بىرىتى نى يە لە ناسىنىكى ھەلقۇلاؤى
 بۆچۈون (تەسەور) ئى مەزۇف. بەلكو ئەم توھىجىدە مەبەستمانە ئەمەيە كە لە زانستى
 "مەنتىق" دا بەرامبەر بە "تەسەور" دانراوه و بىرىتى يە لەو "تەسىدىق" دى كە لە راستىدا
 "زانىن" دە ئەنجامىنىكى ھەلقۇلاؤى بەلگەبە و، گەلنى بەرزا و بىلەندرە لە ناسىنىكى
 "تەسەورى" ئى پۇوت.

كەوانە ئەم توھىجىدە راستەقىنەيە بىرىتى يە لە: بېپار و تەسىدىق و ملکەچ بۇون و قبۇول
 كەردىن، بە چەشنى كە مەرۆف بە پايىيە كى ئەتوت شەرەفمەند دەكات كە بتوانىت لە رېنى
 ھەموو شىنىكەوە پەرۋەردەگارى خۆى بىدۇزىتەوە و، لە گىشت شىنىكدا رېيڭىز بىنىت كە
 بە بەديھىنەر ئەخشىنەي خۆى بىگەيەنىت. نېت - پاش ئەم - ھېچ شىنىك رېنى دلىيابى و
 ئارامى و ھەميشە ئاگاداربۇنى لە: چاودىرىپى پەرۋەردەگارى، لىنى نە گەزىت. گەر و
 نەبوايە مەرۆف ناچار دەبۇو ھەموو جارى پەردهى سەر رۇخساري بۇونەورانى بىرىيابە و
 كوناودەرى بىكىدىيە، تاكو پەرۋەردەگارى خۆى بىناسىيابى!!

لەبر ئەوه، ئەم رېبوارە وتى: بالە دەرگای "راستىي مەزنى و گەورەبى" (العظمى
 والكبيراء) بىدەين و، بىرۇينە ناو مەنزىلى: "ئاسەوار و كىدارەكان" و جىهانى: "بەديھىنان و
 داهىنەن" ھوھ..

ھەر ئەوندەي پىنى نايە ناو ئەم مەنزىلەوە، يەكسەر "پىنج راستىي گىشتىگىر" ئى بىنى كە
 ھەموو لايەكى بۇونەورانىيان گەرتۇوەتەوە و، بە چەسپىن و
 داخوازى دەبن.

راستی یه که م: راستی مهذنی و گهوره می

له بئر ئهوهی ئم راستی یه له مه قامی دووهه می "تیشكی دووهه م" و چهند جنی یه کی تری "پیامه کانی نور" دا به لگهوه روون کراوه تهوه، والیزدا تهها ئم ئندازه یهی خوارهوهی لئی دهدوبین:

ئه و که سهی گشت ئه و ئه ستیر انهی بهدی هیناوه که هزاران سال له یه کتری یهوه دوورن..

ئه و که سهی له یه ک کاتدا و به یه ک جوز و شیوه دهستکاری ھممو بیه کیک له و ئه ستیر انه ده کات..

ئه و که سهی که چهندین تاکی لەزماره بەدھری تهنا یه ک جوزه گۈل - چ له خۆرھەلات و چ له خۆرئاوا، له باکور یان له باشوروی زھوی روایت - بهدی دەھینیت و، له یه ک کاتدا و ینهی پوخساري ھممو یان به یه ک شکل و شیوه ده کیشیت..

ئه و که سهی که به فەرمایشى: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ (الحديد: ٤) ھموالى سەرسوپھینه رترين پووداوى پەنھان و رابوردوو مان دەداتى و، ئه و پووداوە شمان بى رادى یه ک بىز دەچەسپىنىت کە دەلتى ئائىستا له بەردەماندا پوودەدات، ئەمەش له پى بەدېھىتىنى ھاۋوينه ئه و پووداوەوە له سەر بۇوي زھويدا، بە تايىت لە گەل ھاتنى وەرزى بەھاردا (چەندە كارىنکى رەنگىن و جوانە کە لەم وەرزەدا بە چاوى خۆمان سەد هەزار نمۇونەی "حەشرى مەزن" دەبىنин، کە له مساوهی تەنها چەند حەفچىيە كىدا پىز لە دووسەد هەزار جوزى پووهەك و تاقمى زىنلەوەران دروست دەكىن و بەدى دەھىتىن...) ..

بى گومان ئه و که سهی کە بەرىۋە بردن و پەروەردە كردنى تىكىرى اى ئم حەشاماتى بەدەستە و، بەوپەرى ېنکى و وردە كارى و، بىن ھېچ ھەلە و لئى تىكچۈون و ناتەواوى و دواكەوتىن و پاشتگۈئى خىستىك، دەيان ژىھىنەت و، لىنکىان جىا دەكاتەوه دەيان پازىتىتەوه..

نهو که سهی ئەمانە ئەنخام دەدات، هەر ئەويشە كە خولانەوهى زەھۆرى و بۇودانى رېنگ و قەشەنگى دىاردەي شەو و رۈزى بەدەستە، وەك ئەم ئايەتە پېرۋەز بە راشکارى بایدە گەيەنىت: ﴿بِولُجُ اللَّيْلَ فِي السَّهَارِ وَبِولُجُ السَّهَارِ فِي الظَّلَلِ﴾ (النَّمَاءُ: ۲۹) بەم خولانەوهى زەھۆرى، سەرجمى گۈزانكاري و بۇوداوه رۈزانە كان لە سەر لابەرەي شەو و بۆزدە دەنۇو سېت و دەيانكۈزىتەو..

ھەر ئەو كەسە - لە ھەمان كات و ساتدا - ئاگای لە نەھىنى و پەنھانە كانى گشت دل و دەرۇونىكە و، بە ويستى خۆزى ئەوانىش بەرپىوه دەبات.

جالىبەر ئەوهى ھەموو يەكىن لەو كارانە باس كران، كارىنکى سەرەخۆ و تەنبا و تايىبەتى يە، ئەوا دەبىت بىكىرە كانىشىيان تاك و تەنبا و بەتوانا و شىكتۈمىندى بىت و خاوهەنى "مەزنى و گەورەبى" يە كى ئەوتۇش بىت كە ھەموو رەگىتكى "ھاوېشايدەتى" لە ھەر جۈزىك و لە ھەرشت و لا و جىنگايدە كدا بىت، رېشە كەن بىكات و شوينەوارى نەھىلىت.

جا مادەم ئەم "مەزنى" و "توانستە گەورەبى" ھەن..

مادەم ئەم سىفەتى مەزنى بەش لەۋېرى تەواوى و گىشتىگىرى و راستىدا يە. ئەوا ھەر گىز ناگۇنخى، ئەم دوو سىفەتە، بى بە هيچ جۈزىنکى "ھاوېشايدەتى" بىدەن. چۈنكە ھاوېشايدەتى: "پىویسىتى و كۆزلەوارى" دەداتە پال ئەو توانستە رەھايە و، "ئاتەواوى" شە دەختە ئەستىز ئەو مەزنى و كەمالەوە و، ئەو گىشتىگىرى بەش دەبەستىتەو و كارىنک دەكات كە ئەو بىن كۆتۈلى يە رەھايە "كۆتۈلى" بىن بىت! دىيارە كەسىك كە خاوهەنى ژىرى و ھەست و شعور و سروشىنىكى ساغ بىت، ئەمەي بىن قبۇل و رەوانى يە.

كمواتە "ھاوېشايدەتى" لەو روانگەيمەوە كە: سنگ لەو "مەزنى" يە دەردەپەرنىت و، دەمدىرىزى دەكاتە سەر "عىزىزەت" ئى خواوهندى شىكتۈمىندو، خۆزى بە ھاوېشى "گەورەبى" ئەو دەردەخات، ئەواتاوانىنکى مەزنى ھىنده بىن وىنە دەكات كە بوارى بۇ هيچ لېتھۇشبوون و چاوبۇشى يەڭ نەھىشتۇرەتەوە. قورئانى پېرۋەز خاوهەن "ئىعجازى بەيان" يىش، بە ھەرەشى ئاشكراي توندوتىز و ترسىتەر، گەورەبى ئەم تاوانە دەردەپەرنىت. ئەوهەتا دەفرمۇنى:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يغْفِرُ أَنْ يُشْرِكَ بِهِ وَيغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يشاءُ﴾ (النساء: ۴۸).

راستی دووهم: دهر که وتنی کاره پهروهه دگاری به کان به شیوهه کی رهها و گشتگیر

نه کارانه که به جوزینکی رهها و گشتگیر هه لسو که و تیان له هه مهو بونهه و هراندا ده رده که ویت.

دهستیشان کردنی ئهه کاره رههایانه تنهاله لایهه "دانست" ای پهروهه دگاری و "ویست" ای خوایی و "توانا و لیهاتن" ای نهه شستانه ویه که ئهه کارانه میان تیدا ده رده که ویت. واته نه "رینکهوت" ای چموشه و نه "سروشت" ای که برو کاس و نه "هیز" ای کتو کوپر و نه "هز کار" و شلک و بنی گیانه کان و نه "توخم" په رته واژه کان، هیچیان ناتوان دهست لهه کارانه و هربدهن و خویانی تیدا هه لیقورتین که لهه ویهه و ردی و داناییدان و به: بینایی و، حمیه ویهه و، رینکی و، مه حکمه می، ئهنجام ده درین. هز کاره کانیش جگه له چهند "په ردهه ک" هیچی تر نین که توanstی کارگیز و بکمری خواهه عیززهه و شکو مند، به پنی فهرمان و ویست و هیزی خزوی، دهیانخاته کار و گوپر ایهه و فهرمان بهه داریان ده کات.

له نیوان هه زاران غونهه نهه کاره پهروهه دگاری بانه دا، ده مانه ویت لیزه دا سئی غونهه بخهینه رwoo، له وانه که سئی ئایه تی ته نیشته که کتری سورهه تی "النحل" ناماژهه بان بس کردوون. جا هه رچهند هه مهو يه کیک لهه کارانه چهندهه سه رنجی و ردی له ئمار بهد ریان تیدا يه، به لام ئیمه تنهها سیانیان لئی باس ده کهین:

﴿نَاهِتِي يِه كِهْم﴾

﴿وَأُوحِيَ رَبِّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِّي أَنْجَذِي مِنَ الْجِبَالِ بِيُوقَابَه﴾ (النحل: ٦٨).

به لئی، هنگ، چ به سروشت و چ به کاره کانی، موعجیزهه توانستی پهروهه دگاره. موعجیزهه کی هیندہ مه زنه که سورهه تینکی گهورهه قورئانی پیروزی پنی ناوراوه. چونکه:

تومار کردنی هه مهو بہ نامه کانی ئه رکه گرنگه که سه رشانی له "سم" یکی بچوو کی مه کینه کی گچکهه بہ رهه مهیانی هنگویندا.. پاشان دانان و کولاندنی

خۆشتین و بە تامترین خوارده‌منی لەناو گەدە بچوو کە كەيدا.. ئىنجا هەلبازاردنى جىنى لەبار و شياو بىز دانانى ژەھرىنگى كوشىنده و لەناوبەرى ئەندامى "زىندۇو" لە چزووه كەيدا، بىن ئەوهى هيچ كارىڭ بىكانە سەر ئەندامە كانى ترى جەستەي ئەو ھەنگە.. ھەموو ئەمانە، گەر بەپەرى وردى و، زانايى و، دانايى و، ويست و، ھاوسمەنگى و، پېتكۈپىكى نەبىت، ھەر گىز ناڭگۇچى ئەنجام بدرىن. لە بەر ئەوه، شتانى بىن ھەست و بىن پېساو دوور لە ورده كارى و تەرازووی وەك: "سروشت" ئى كەربو كاس و "پېتكەوت" ئى كتو كۈزىر، ھەر گىزاو ھەر گىز، ناتوانن خۇيان لەم چەشىنە كارە ناوازاندا ھەلبۇرۇتىن. بەم جۆره، لەم سەنعتە خوايى يەدا سى مۇعجىزەمان بەرچاودە كەۋىت و، ھەمان كارى "پەروەردگارى" شى لە گىشت ھەنگە لە ژمارە بەدەرە كانى سەر ropyوی زەويىدا بە چاوى خۆمان دەبىين.

جا دەر كەوتى ئەم كارە پەروەردگارى يەمى گىشت ھەنگىكى سەر ropyوی زەھوی، بە ھەمان دانايى و وردى و تەرازوو كارى و، لە ھەمان كاتدا و، بە ھەمان شىيە.. بەلگە يە كى ropyونە كە بە ئاشكرا يەكتابى "خواي گەورە دەچەسپېنىت.

• ئايىتى دووھەم:

(وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِزْنَةٌ لَسْتِيْكُمْ مَا فِي بَطْوِنِهِ مِنْ بَنْنِ فَرَثٍ وَدِمْ لَبَنًا خَالِصًا سَانِفًا لِلشَّارِبِينَ) (النحل: ۶۶).

ئەم فەرمانە خوايى يە، سەرتاپا، دەرس و پەندى لىنى دەچۈرىت! بەلتى، ئەو شىرە سېى و بىن گەردو خاۋىن و ساف و بېزىو و بەلەزەتەي كە خواي گەورە دەرخواردى ئىنمەي دەدات و، لە كارگە كانى شىرەو (ممەكى دايىكان) بە تايىھەت مانگا و حوشىز و بىز و مەردا، بە سەخاوه ئەندى، لە ناوهندى "سيخور" و "خويىن" دا و، بىن تىكەلتى و لىلىپۇون، ھەلدە قولتىت..

ھەروەها رواندى ئەو مىھر و شەفقەتەي كە لە شىر شىرىنتىر و بە تامىز و بەنرخىزە، لە سنگى ئەو دايىكانەدا، كە ھەندى جار دەيانگە يەنىتە پادە خۇنۇويسىتى و فيدا كارى.. ھەموو ئەمانە، بىن هيچ گومانىڭ، يىوپىستىان بە پلەيە كى ئەوتى مىھرەبانى و، دانايى و، زانىن و، توانتى و، ئىختىار دەبىت كە ھەر گىز بە "پېتكەوت" ھەرمە كى و "توخم" سەرگەردا و "ھىز" ھەنگىزە كان ناكرىت ئەنجام بدرىت!

له بهر ئوه، ئەم ھەلسو کەوتەی کە لەم سەنھەتە پەروەرد گارى بەدايە و، ھەممە لايەنگريي ئەم کارە خوايى يە و، دەركەوتى بە ھەمان دانايى و ورده كارى و ئىعجاز و، بە يەك شىۋە و لە يەك كاتدا، لە "دىل" و "مەملەك" يى ھەزاران جۇزى دايىكانى سەرپۇرى زەھىدا.. بە رۇونى "يەكىيون" يى خوايى گەمورە دەچەسپىنىت و بەلگەيدە سەر "يەكتايى" ئەو.

● ئايەتى سىھەم:

ھَوَّمِنْ ثَمَرَاتِ التَّحِيلِ وَالْأَغْنَابِ تَجْنِدُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَا يَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (ھەم، النحل: ٦٧).

ئەم ئايەته پېرۋەز سەرنج و روانىنى مىزۇن بۇ لای دارخورما و مىۋىرا دەكتىشىت و، بىنداريان دەكتاھە كە: (ئەم دو بەرە نىشانىيە كى مەزىيان تىدايە بۇ خاوهەن ژىرى و دلان و بەلگەيدە كى رۇونن لە سەر تەوحىد).

بەلىنى، ئەم دو بەرە ھەرۋەك "خۇراك" ن، لە ھەمان كاتىشدا "بەر" و "مىۋە" و سەرچاوهى گەللى خواردەمنىي بە تامولەزەتن، ھەرچەندەش درەختى ھەردوو كىان لە گلىنىكى بىي گىان و زەھى يە كى و شىكدا گەشە دەكەن. كەواتە ھەرىيەك لەم دوانە، موعىزىزە كى توانستى خوايى و كارىنىكى دەراساي پەروەرد گارىن و، كارگەيە كى شەكىر و شىرىنى و، شەربەتى ھەنگۈين ئاسا و، چەند سەنھەتىكىن كە بە تەرازووى وردى سەرنە كەر و، رىنکوبىتىكىي تەواوهتى و، كارامەبى دانايانە دروست كراون. بە رادەيەك كە ھەركەسىيەن خاوهەن ئەتىدە كەردىلەيەك "ژىرى" و "بىنائىي دەرۇون" بىت بە پىويسىتى دەزانىت كە بلىت: ئەو كەسەئى ئەم شتانەي بەم شىۋەيە دروست كردوو، ھەر ئەويشە كە گىشت بۇونەوەرانى بەدىھىناوە!

چۈنكە ئەوەتا - بۇ غۇونە - بە چاوى خۆمان دەيىين نزىكەي بىست ھېشىۋى ترى لەو پەلە بىچۇو كە لاوازەو شىزپۇرۇنەتەوە.. ھەرىيەك لەو ھېشىۋانەش نزىكەي سەددەن كە تىرىنى ناسكى شىرىنى وەك ھەنگۈينيان گەرتۇوە.. ھەرىيەك لەو دەنگانەش بەرگىنلىكى تەنك و ناسك و رەنگاورەنگ و جوانيان تىۋە پىچراوه.. لە ناوهراستى ھەرىيە كەشياندا چەند تۆۋىنلىكى رەقوتەق ھەن كە بەرنامە و مىزۇوى ژىيانى ئەو درەختەيان تىدايە!

بەلىنى، بەدىھىنانى ھەمو ئەمانە و غەيرى ئەمانەش لەم ترى يە و ھاووبىنە ئەڭماز بەدەرى لە سەرپۇرى زەھىدا، بە ھەمان وردى و دانايى و، دروستكىرىنى

ئەم سەنعتە موعجىزە و دەراسايد بەم ژمارە يە كچار زۇرە - لە يەك كاتدا و بە هەمان شىوە - بە رۇونى ئۇوه دەچەسپىنیت كە: (جىگە لە بدېھىنەرى مەزنى بۇونوھەران، كەسى تى ناتوانىت ئەم كارە راپېرىنىت كە داخوازى توانتىت و دانستىكى رەھا و نەبراؤھە). بەلىن، نە "ھىز" كۈپە كان و نە "سروشت" كە بولالى و نە "ھۇڭار" پەرتەوازە و سەرگەرداھە كان، ھىچجان - ھەرگىز او ھەرگىز - ناتوانى دەست بۆ ئەم كارە درىز بىكەن و خۇيان لەو تەرازووھە ورددە سەرنە كەرەدا ھەلبۇرۇتىن كە بەوبەرى: كارامەبىي و پىتىكى و دانايىلى لەو سەنعتەدا خراوەتە كار. نە خىر، بەلكو ھەممۇ ئەم چەشىنە ھۇڭكارانە بە فەرمانىكى "پەروەردگارى" لەو كارە پەروەردگارى بىانەدا ملکەچ دەكىن و ۋىزىبار دەخىن. كەواتە "ھۇڭكارە كان" چەند شىتىكى كارتىنكرابۇن و، تەنھا لەم رۇوهە بۇيان دەپروانىت و قبۇول دەكىن. دەنا جىگە لە چەند "پەردە" يە كى كاربىن سېپىرراوى بەردەستى خواي گەورە ھېچى تىنин.

* * *

جا هم سی نایه ته ئامازه بز سی راستی ده کهن و، هر یه که یان سی سەرنجیان تىدایه که بەلگەن له سەر "یە کتايى" خواي گەورە.. چەندەها کارى ترى لە سنور بەدەرى پەروەرد گارى و چەندىن درەو شانەوهى له ۋەزارە بەدەرىش ھەن کە ھەر ھەموپيان پىكەوە بەلگەن له سەر خواوهنى "تاڭ" و "تەنبا" و، شايەتى يە كى راست و روون له سەر "زات" ئى تاڭ و تەنبا يە خىشىنەدەشکۈزمەند دەدون.

* * *

יְהוָה -

پاستی سی هم: پاستی به دیهیتان و داهینان
واته دروستکردنی برونه و هران - به تایمهتی رپوهه ک و زینده و هران - به: زوری به کی
رهها.. خیر ایی به کی رهها.. رینکوینکیی رهها..
هرپوهها به دیهیتانی برونه و هران به: ناسانی به کی رهها.. به پهبری جوانی.. له گهله
کارامهیی به کی ورد و .. رینکوینکیی رههادا..

هه رووهها داهینانی دروستکراوه کان بهو پهري ئاسانی و، له يهك جيا كردنمه ويان،
هه رچنه زور و زه بنه و، تابلنيت تېكمل و پنکه ليشن..

بهلى، بهديهنانی شستان بهو پهري زورى و خيرابى و، لهو پهري ئاسانی و، بهو پهري
وردى و كارامه بى و رېتكوبىنىكى و، لهو پهري چاڭى و بهزىخيدا.. ئىجاله يهك
جيا كردنمه ويان هه رچنه شلهو پهري زور و زه بنه بيدان. ئىمەش بى هېيج هەلە ولىنى
تېكچوونىك هه رچنه شلهو پهري چىوازىي چىپ و پېيان له نیواندايە..

بهلى، ئەم كارى بهديهنانه، تەنها به توانيتى خاوهەن توانيتى كى "تاڭ" و "تەنبا" نەبىت
بە كەسى تەننا كرىت، چۈنكە هەر ئەم توانيتى كە هېيج شەنلىكى بەلاوه قورس نى يە و،
ھەموو كارىكىشى بى سووك و ئاسانه.

بهلى، بۇ ئەوهى لەم كارى بهديهنانه تې بگەين كە به چاوى خۆمان دەيىينىن، دەبىت
لە بەردمەم ئەم توانيتى بەدەيەنەردا:

ئەستىرە كان و گەردىلە كان يە كسان بن..

گەورەترين شەت وەك بچوو كەزىن و.. دانە و تاكە لە ژمارە بەدەرە كانى هەر "جۇر" يك
بە وىنەي يەك جۇر و اين..

شتى گىشتى و مەزنى ھەمملايەنگىش وە كو بەشىكى تايىھتى و بچووك واينت..
زىندىوو كردنەوهى ئەم زەۋى يە زەبەلا حەمش چەشنى زىندىوو كردنەوهى يەك دانە
درەخت بىت..

دروستكىرىنى درەختىكى گەورەش بە وىنەي بهديهنانى تزوونىكى يە كچار ورد ئاسان
بىت.

تەنها بەھۆى ئەم نەھىنى يە كە لەم پلەيەي "تەوھيد" دايە و، بەم راستىي سىھەمە و،
بە وشەي تەوھيد (واتە بەوهى كە لە بەردمەم توانيتى پەرورەد گاردا گەورەترين "كۈل"
وەك بچوو كەزىن "جۇزء" وایە^(۱)، بى هېيج جىوازى يەك لە نیوان زور و كەمدا)..
تەنها بەمانە نەھىنى يە ورد و شارراوه كانى قورئانى پېرۇز دەرددە كەون و، بە
پۇونكىرىدىنەوهى ئەم دانايى يە سەرسوورەنەر و مەتلە مەزىنەي كە لە دەرەوهى توانيتى
ژىرىدایە - هه رچنه شلهو پەنگەنگەن بىناغەي ئىسلامە و قۇولترين خولگەي ئىمان و خىشتى
گەورەي بىنائى تەوھيدە - پەي بە شارراوه ترىن نەھىنى يە تەزانراوه كانى راستىي

(۱) "كۈل" واتە: ئەم شەتى كە لە چەند بەشىنگەن كەنگەتۈرۈ (وەك جەستەي زىندەوەر)، بەلام "جۇزء" واتە: ئەم
بەشانەي كە "كۈل" يانلى پىنكىدىت (وەك ئەندامە كانى ئەم جەستىيە). (وەرگىز)

به دیهینانی گهار دون ده بربت. که ئەمەش راستى يە كە "فەلسەفە" لە پەى پى بردىدا كۆلەوار و دەستەوسان ماوه.

كمواهه هەزار و يەك جار، بەلكو بە زمارەي پىته کانى پەيامە کانى نور، شوکرو سەنا و ستايىش بۇ به دىهينەرى مىھەرە بانم لەسەر ئەوهى كە:

"پەيامە کانى نور" توانى يان ئەم نەھىنى يە سەرسوور ھەنەشى بىكەنەوه و، پەرده لە ropyوئى ئەم راستى يەدا ھەلبالىن كە مەرۇقى نەزان بە تەماوى و نامزى دەزانى. تەنانەت بە چەندىن بەلگەي گومان بېرىش ئەم راستى يەيان چەسپاند. بە تايىهت لە باسى "وھا عللى كەللىشى قەدىر" ئى كۆتايى مەكتوبى يىستەم و باسى "ئەو كەسەي ئەم كارانە ئەنجام دەدات خاوهنى ئەۋپەرى توانا و دەستەلاتە" ئى وتهى يىست و نۆھەمدا.. ھەمۇ پەيامە کانى نور بە بەلگەي گومان بېرى تا پادەي ropyونى: "دوو كەرهەت دوو دەكاتە چوار" بە تايىهت لە پلە کانى "الله أكبار" ئى بىرىسکەي يىست و نۆھەمدا، كە بە زمانى عەرەبى نۇوسراوه، فراوانى و رەھابى توانىسى خوايان چەسپاندۇوه.

جا ھەر چەندە درىزەپىدانى ئەم راستى يە بەھو شوينە ناوبراوانەي پەيامە کانى نور دەسپىرىن كە ئامازەمان بۇ كردن، بەلام ويستم لىزەشدا بە كورتى و بە چەشتى پېزىستىنىكى بوخت، ئەو بناغە و بەلگانە ropyون بکەمەوه كە لەم نەھىنى يە دەدونىن، پاشان بە سيازدە پلە ئامازە بۇ سيازدە نەھىنى بکەم. بەلام بە داخموه تەنھا دوو نەھىئىم لىنى نۇوسىن و - ئا لەم كاتەدا - دوو رىنگەر بە هيىزى ماددى و مەعنەوى رېتى نۇوسىنى نەھىنى يە کانى تريان لىنى گەرم.

○ نەھىنى يە كەم:

"ھەر شىئىك خۈزىي (ذاتي) بىت، دژە كەي ئاوىتەي نايىت. چۈنكە ئەو كاتە "دوو شتى" دژ بە يەك كۆز دەبنەوه. ئەمەش - وەك ناشكرايە - كارىنکى مەحالە.

جا لەسەر بناغەي ئەم نەھىنى يە:

مادەم توانىسى خواي گەورە خۈزىي يە و بۇ زاتى پېرۇز و خاونى خواوهند پېۋىستە، ئەوا ھەر گىز ناگۇنخى "كۆلەوارى" كە دژى ئەو توانىستەيە، بىتە پېتى ئەو زاتە خاوهن توانستە خۈزىي يە.

ھەروەها مادەم "پلە پلە" بۇونى ھەر شىئىك بەھو دەبىت كە دژە كەي تىكەلتى بىت، وەك ئەوهى كە پلە کانى بە هيىزى و لاوازىي "ropyوناڭى" بە تىكەلتى بۇونى "تارىكى" و ..

پله کانی بعرزی و نزمی "گهرمی" به ئاویته بیونی "سەرما" پىكىدىت و .. ئەندازە کانى توپىنى و لوازىسى "ھىز" يش بە ئەندازە بىرگرى كردن لەو ھىزە، دەستىشان دە كرىت.. مادەم وايە، ئۇوا ئەو توانتە خۆبى يە هەرگىز پلەنی يە، بەلكو توانتىكى ئەوتۈزىيە كە "ھەموو شىئىك" وە كۆنهنها "يدك شىت" دروست دەكەت.

ئىنجا مادەم ئەو توانتە خۆبى يە لە: پلەپلە بىرون و، لوازى و، ناتەواوى دورور، ئۇوا بىن گومان هيچ پىنگىرىت لە بەرده مىدا ناوهستى و، بەدېھىنانى هيچ كارىتكى بەلاوه گران نايىت.. پاشان مادەم هيچ شىئىكى بىن قورس نى يە، ئۇوا دەبىت بەدېھىنانى حەشرى مەزنى بەلاوه وەك ئاسانىي بەدېھىنانى بەھار واينت و، بەدېھىنانى بەھارىشى وەك ھى بەك درەخت بىن ئاسان بىت و، بەدېھىنانى درەختىكىشى بەلاوه وەك ئاسانىي بەدېھىنانى يەك دانە گول وايىت. لە راستى و واقىعىشدا ئەم بەدېھىنانە ئاوا بە ئاسانى و بەۋېرى ورده كارى ئەنجام دەدات. ئەوهەتا بە چاوى خۆمان دەبىنин كە "گول" بە ئەندازە بىر دەھىنلىكىسىن و، بە چاوى خۆشمان بەدېھانيان دەبىنин.

"پىيامە کانى نور" بە چەندىن بەلگەي زۇرى گومان بىر و بەھىز، چەسپاندۇويانە كە: ئەگەر "بەدېھىنان" نەدرىتە پال "تاڭى" و "تەنبايى" ئۇوا بەدېھىنانى تەنبا يەك دانە گول بە ئەندازە دەستىكىدىن درەختىكى، تەنانەت لە ويش قورسەر دەبىت. بەدېھىنانى درەختىش لە ھى بەھار ئالۇزۇتىر دەرددەچىت. سەرەرای ئەمەش، ھەر ھەموو يان لە ropyى نىخ و بەھا و ورده كارىي سەنەتەوە، لەو ئاستەي خۆيان دە كەونە خوار و بايەخيان نامىنلىكى، چونكە ئۇ بۇ نۇوهەرە كە زۇوتىر بە ماوەي يەك خولەك بەدى دەھىنرا، ئۇ و كاتە لە سالىنگىدا دروست دە كرىت، تەنانەت ھەر مەحالە بەدى بەھىنلىكى!

جا لە سەر بناغانە ئەم نەھىيى يە:

ھەرجى بەر و گول و درەخت و زىنده و ھەر و ردېش ھەن كە پەيوەندىيەن بەمانەوە ھەيە، ھەر ھەموو يان بەۋېرى زۇرى و لە گەل ئەۋېرى چاڭى و بەنرخىدا و تايىشلىقى بە پلە و ئاسانى دىنە بىرون و دەرە كەون، ھەرچەندەش ئەۋېرى ورده كارىي سەنەتىيان پىوە دىبارە! كەواتە ھەموو يان بە رېكۈپىنگى دىنە بىرون و فەرمانىبەرى و تەسپىحاتى خۆيان - لە

ماوه‌ی بونیاندا - نهنجام دهدن و، پاشان له بربی خویان کاره کانیان به تزووه کانیان دهسپردن و، ئنجا به پئی خویاندا ده‌رۇن.

○ نېھنی دووهەم:

بەپئى نېھنی "پووناکى" و "پوونى" و "گۈزىرايملى" ، تەنیا يەك "خۆر" بە يەك درەوشانوهى توانتى زاتى خۇزى، تیشكى پووناکى بە تەنیا يەك ئاونىنە دەھىختىت و، لە هەمان کاتدا و بە فەرمانى خواى گەورە و، بەھۇزى چالاکىي فراوانى ئەم توانتى رەھايى، هەمان پووناکى و گەرمى بە چەندەھا ئاونىنە ساف و شتى برىقەدار و دلۋىپى برىسکاوهى بىن سنورىش دەھىختىت و، "كم" و "زۇر" لە بەردەم ئەم توانتىدە يەكسان دەبن.

گەر كەسى يەك وشەى لە زار دەرېچىت، ئەمە هەروەك بە بۇنەى فراوانىي بەھايدىپەنەرىتىي خواى گەورە، ئەم وشەيە - بەپەرى ئاسانى - دەچىتە گۈنى تەنیا يەك كەسەوه، بە هەمان جۇر و بە فەرمانى خواى گەورە، هەمان وشە بە سووڭ و ئاسانى دەچىتە زەين و گۈنى مىليۇنان كەسيشەوه. كەواتە توانتى خواى گەورە هەزاران گۈنىيىست و يەك گۈنى بىستيان بەلاوه يەكسانە و جياوازى يان ناكات.

ھەروەك "چاو" بەپەرى ئاسانى سەپىرى يەك جىن و هەزاران جىن دەكەت، بە هەمان جۇر "پووناکى" يان "نۇورانى يەكى بۇخانى" ئى وەك حەزرەتى جىبرىيلىش - دروودى لە سەر بىت - لە بەر فراوانىي ئەم چالاکىي بە پەروردىگارىيەى كە لە درەوشانوهى مىھەربايدا ھەيە، بەپەرى ئاسانى، لە يەك شوينىدا دەبىزىت و دەپروات و ئامادە دەبىت و، لە هەمان كاتىشدا - بە توانتى خوايى و بە هەمان ئاسانى - لە هەزاران شوينىدا دەبىزىت و دەپروات و ئامادە دەبىت. كەواتە لىرەدا جياوازى لە نىوان كەمى و زۆريدا نى يە.

توانتى خوبى و ئەزەلىي خواهندىش - وَلَهُ الْمَلْأُ الْأَعْلَى - بە هەمان جۇرە، چونكە ئەم توانتە ناسكىتىن و تايىھەتى ترىن نۇورە، بىگە نۇورى ھەموو نۇورە كانە.

جا لەبەر ئەوهى چىيەتى و، راستى و، پووه مەلە كۈوتى يەكانى ھەموو شىئىك چەشنى ئاونىنە پوون و برىقەدارن و... لەبەر ئەوهەش كە ھەموو شىئىك ھەر لە گەردىلە كانەوه تا پووهك و جۇرە كانى گشت زىنده وەران، تەنانەت تا دەگاتە ئەستىرە و خۆر و

مانگه کانیش، هر همموویان به تهواوی شوینکموده و گوپراهمی فهرمانی ئهو توanstه خواینی يەن و، ژیربار و سهربازی تهواو ملکه چی فهرمانه کانی ئهو توanstه ئهزەلی يەن.. ئهوا بىن هېچ گومانىڭ ئهو "توانسته" شتاني لەزمارە بدەر بە چەشى ئاسانىي تەنها يەك شت بەدى دەھىنەت و.. لە هەممۇ شۋىن و كاتىكىدا لاي ھەممۇ شتىك ئامادەيە و.. هېچ شتىك پىنى شتىكى ترى لىنى ناگرىت و.. گەورە و بچووك، زۆر و كەم و، "جُزءَ" و "كُلَّ" ئى بەلاوه يەكسانە و.. بەرامبەر هېچ شتىك دەستەوسان نایت و.. ھەممۇ شتىكى لە لا سووك و ئاسان دەھىت.

ئنجا بەپىنى نهيتى: "پىنكۈپىكى" و "ھاوسمەنگى" و "گوپراهمى" ئى فەرمانە كان - وەك لە وتهى دەھەم (پەيامى حەشر) و وتهى بىست و نۆھەم (لەبارەي مەلائىكەت و ژيانى دوارقۇزەوە) دا باس كراوه - دەتوانزىت كەشتى يەكى بە كىجار مەزن و زەبەلاح بەرلى بخزىت و كارى بىن بىكىنەت، بە وېنە ئەوهى كە منالىك كەشتى يە منالانە كە ئى خۆى بە ئاسانى بەرلى دەخات!

ھەرەھە فەرماندەيە كى سوپا وەك دەتوانىت فەرمان بۇ يەك سهرباز دەركات و پىنى بلىت: "ھېرش بەرە" ئىست بەم فەرمانە يېجۈولىنىت و بىداتەبەر، هەر ئەم فەرماندەيە بە ھەمان فەرمان سوپا يە كى گوپراھەل بەرە جەنگ دەداتەبەر..

ھەرەھە گەر دوو چىالە دۆخى ھاوسمەنگىدا بىن و ئنجا لەناو دوو تاي تەرازوویە كى سەرنە كەرى تهواو گەورە و ھەستىاردا دابىزىن، پاشان تەرازوویە كى ھەستىارى تريش بەھىزىت و لە ھەر دوو تاكىميدا بە ھاوسمەنگى و ھاو كېشى يە كى تهواو دوو ھەنلىكە دابىزىن.. ئهوا ھەرەھەك تەنها يەك دانە گوپىز دەتوانىت يە كېك لەم دوو تاي بۇ سەر و ئەوي تريشيان بۇ خوارەوە بىات، ھەمان دانە گوپىز دەشتوانىت - بەپى ياساي دانايى - يە كېك لە دوو تاي تەرازووە مەزنە كەمش، كە چىا يە كى تىدا يە، بۇ سەر لوتكەي چىا يەك بەر بکانەوە و، تاكەي تريش بۇ قۇولايى شىوتىك دابىزىنەت.

ھەرەھە ئەم نۇونانە بەم جۈرەن، توanstى پەروردگارىش لەم بۇوەوە كە: "رەھا و بىن كۆتايى و نۇورانى و خۆبىي و ھەميشەيى "يە و، پاشان "دانستى رەھا" و "داد گەربىي تهواو" يىشى لە گەلدا يە - كە دوو سەرچاوه و خولگەن بۇ ھەممۇ پىنكى و پىسا و ھاوسمەنگى يەك - ئىجا ھەممۇ شتىكى ھەمە كى و ھەندە كى و گەورە و بچووك، گوپراھەل و ملکە چىي فەرمان و دەست تىۋەردايى ئهو توanstەن..

ئهوا ئەم توانتى، بە وينەي ئاسانىي بزوادنى گەردىلەكان، ئەستىرە و ھەسارە كانىش دەبزونىتىت..

ھەروەك لە بەھاردا بەپەرى ئاسانى يەك دانە مىش زىندۇو دەكتەوه و بەرەو گۈزەپانى بەھارى دەبات، ھەر ھەمان توانتى گشت تاقم و جۈزى مېرۋە كان و سەرجمەپۈچەن زىندەوەران بەرەو گۈزەپانى ژيان دەداتەبەر، بە ھەمان ئاسانى و ھەمان فەرمان و، بەم دانايى يەتىياباندىايە و بەپىنى نەھىنى: "مېزان" زىندۇويان دەكتەوه..

ھەروەها وەك لە بەھاردا - بەپەرى خىرايى - درەختىك سەوز دەكت و ژيان بە پەگ و بىنجه كانى دەبەخشىت كە وەك ئىسىك وان، ھەر ئەم خواوهندە بەدىھىنەرە بە ھەمان توانتى رەھاى دادگەر و بە ھەمان فەرمان، ئەم زەۋىيە زەبەلاحەش كە دەلىتى تەرمىنلىكى مەزىنە، زىندۇو دەكتەوه، كىرمت وەك ئەوهى كە بە ئاسانى ئەم درەختەي بەھارى زىندۇو كردهو. بەم كارەش سەدھەزار غۇونە بەدى دەھىنەت كە بەلگەي حەشر و نەشرى ئەودنیان..

ھەروەك خواى گەورە بە فەرمانلىكى تەكۈينى زەۋى زىندۇو دەكتەوه، ھەر ئەم خواوهندە بە ھەمان جۇر و بە فەرمانلىكى مەزىن:

﴿إِنْ كَانَتِ إِلَّا صِيَحةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَذِينَا مُخْضَرُونَ﴾ (بەن: ۵۳) ..

﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْعٌ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾ (الحل: ۷۷) ..

﴿مَا خَلَقْنَاهُمْ وَلَا بَعْثَرْنَاهُمْ إِلَّا كَنْفُسٍ وَاحِدَةٍ﴾ (لقمان: ۲۸) ..

ھەرجى مرۆف و جىتنى و گىانلەبەر و بۇھانى و مەلاتىكەت ھەن، بە ھەمان فەرمان و بە ھەمان ئاسانى، دەيانھىنەت بۇ گۈزەپانى حەشرى مەزىن و لە بەردىم تەرازووى ھەرە مەزىندا ئامادەيان دەكت و، ھىچ كارىڭىكى رىسى كارىنىكى ترىلىنى ناگىزىت.

بە بىن ھىچ وىستىكى خۆم، ناچار بۇوم نۇو سىنى پاشماوهى نەھىنى يەكانى تر - لە سىھەممۇھ تا سيازدەھەم - دوا بىخەم و بۇ كاتىكى ترىيان ھەللىگەرم.

راستی چوارهم: همه کیتی بیونه و هران و سرهه لدانیان پنکدهوه گشت بیونه و هران که پنکدهوه پهیدا دهین و بیونیان بین ده به خشیریت، هندنیکیان له هی تر ده چن و، هندنیکی تریان نمونه بچووک یان گهورهی ئهوانی ترن و، بهشیکیان "کل" و "کلی" ن و بهشه کانی تریش "جُزء" و "جزئی"^(۱) ئهوان، هرچه ندهش هموویان له موزری سروشت و پهیوهندی مه حکمه می نه خشی سنهعت و ورده کاریدا لدیهک ده چن.. ئجا یارمه تیدانی يه کتربی نیوانیان و، تمواو کردنی "ئم" بز کاری "ئه" يه تر..

ئهمانه و هاوچه شنه کانی تری ئم خاله زورانهی "یه کبون" لهناو بیونه و هراندا، به بیونی و بدلگه نه ويستی "یه کتابی" راده گهیه نز و، ده بشیچه سینن که بدیهینه مری هموویان يه کنکی "تاك" و "تانيا" يه.. له پووی "پهروه رد گاریتی همه لا یه نگر" يشهوه ئوهه ده ده خهن که تیکرای بیونه و هران له حوكمی "کل" و "همه کی" دان و هر گیز له تکردن و دابه شبوون هلتنا گرن!

بۇ غمونه: بدیهینانی چهندین تاکی له ژماره به ده ری چوار سه ده هزار جوزری پووهک و زینده و هران له بهاردا و، بېرپوھ بىردى هر هموویان له يهک کاتدا و به يهک شیوه و، ژیاندیان به دانایی تهواوه تی و جوانکاری سنهعت و ورده کاری، بى هیچ هله و ناتهواوی يهک، هرچه ندهش هموویان ئاویته و تیکەلی يه کتربن..

هروهها بدیهینانی چهندەها دانەی بى سنورى جوزرە کانی بالندە، هر لە میزو و ووه کە نمونهی بچووکیانه، تا ده گاتە هەلتۈ كە نمونهی هەرە مەزنيانه.. ئجا يهک بى يه کى ئهوانه تو انایه کیان بین به خشراوه كە به هۆيمه دەتوانن بهناو حموادا گەشت و هاتوچۇ بکەن و، چهندین كۆئەندامى ئەوتوشیان دراوه تى كە بز گوزه ران و گەشت و جموجوول و بلاو كردنەوە شادمانى بە ناو حموادا، يارمه تى يان دەدەن.. پاشان نەخشاندىنى موزری ئە سنهعتە دەراسىيە لە دەمۇچا و ياندا، پنکەينانى شەقلی "دانایي"

(۱) لە لاپەرە (۲۶۹) دا واتاي "کل" و "جُزء" پاپورە. غمونهی "کلی" يش وەک گەزى ئادەمیزاد. بەلام (جوزئى) دانە داندیان (وەک ئازاد و شىززاد و هەند...). (وەرگىز)

بهوپه‌ری کارسازی له جهسته‌یاندا و، دانانی نیشانه‌ی "تهنیابی" ش بهوپه‌ری پهروه‌رده و بايه‌خ پیدانه‌وه له ماھیه‌تی هه‌ممو‌یاندا..

هه‌روه‌ها فریاگوزاری و یارمه‌تیدانی خانه‌کانی لمش به گه‌ردیله‌کانی خوراک و یاریده‌ی پروه‌ک بز زینده‌وهران و، هی زینده‌وهرانیش بز مرؤف و، یارمه‌تیدانی بیچووه بچووه‌ک و بی‌دهسته‌لاته‌کان به میهر و سوز و چاو‌دیریبی دایکان و.. پروودانی ئەم هه‌ممو تهقەلا و کۆشش و یارمه‌تیدانامش له چوارچیوه‌ی دانست و میهره‌بانی به کی تمواودا.. پاشان هه‌لسوكه‌وت کردن به هه‌مان: "پیسا و داهیتان و کار و دانایی" بز غمونه؛ هەر لە گەله‌ستیزه‌ی پنی کاکیشانه‌وه - کە يەکىنکە لە فەرمانگە گەردوونی بە مەزنە‌کان - تا دەگانه: كۆمەله‌ی خور.. توخە‌کانی ناو زهۆی.. گلینه‌ی چاو.. گەلائی چرۇی گول.. توينکلى لاسکى گەنمەشامى.. تزوی ناو كالەك.. گشت ئەمانەی کە دەلتىي چەند بازنه‌یه کى ھاوجەقى يەڭ لەناو يە كن و لە حوكمىي ھەندە كى و هەممە كيدان..

ھەممو ئەمانە، بە پروونى و بەلگەن‌ھويستى دەيچەسپىن كە ئەم كەسى ئەم كارانە رادەپەرنېت يەكىكى "تاك" ئى "تهنیا" ئى وايە كە مۇرى خۆزى بە سەر پوخسارى هه‌ممو شىنىكەو نەخشاندۇوە. لە كاتىكىدا كە "شۆين" ناتوانىت سنور بز ئەم كەسى دابىت، كە چى ئەو لە هەممو شۇينىكىدا ئاماذهىيە، كەواتە هەرچى شت هەيە بە وينە دورىيى لە خوره‌و له‌ويشەو دورە، بەلام ئەو - وەك خور - لە هەممو شىنىكەو نزىكە! هەروه‌ک قورسەتىن كارى ناو بازنه مەزنە‌کانى گەردوون و كۆمەله‌ی خورى بەلاوه ئاسانە، بچوو كىرىن كاروبارى ناو خرۇكە‌کانى خوين و ورد و نادىيارترىنى ختۇرە‌کانى ناو دلىشى لىنى ون نايىت. هەممو ئەمانەش دەريده‌خەن كە هيچ شتىك نى يە لە دەرهەوەي بازنه و سنورى دەسته‌لاته‌ئە و بىت. هەرچى شت هەيە - با گەورە و زۇرىش بىت - وەك بچوو كىرىن شت بەلايەوە ئاسانە.. مىزروويە كى بچووه‌ك بە هەمان ورده‌كارى و ېنساي هەلزىيە كى مەزن و.. تاقە گولتىك بە هەمان ماھىيەت و پېتكۈيىكىي درەختىك و.. درەختىش لە شىۋە و داهىتاني باخىكىدا و.. باخىكىش بە ئەندازە‌جوانى و خەملاؤبى بەهار و.. بەهارىش هىنده‌يى مەزنى و سام و شکۈزى حەشر، بەدى دەھىتىت. ئىجا وردىرىن و پېتكىرىن و بەنرخترىن شىمان بە نرخىكى تابلىت هەرزان تەنانەت هەر تەنها بە

چاکه و به خششی خوی دهداتی و، بمرامبه ربه مهش جگه له "بسم الله" و "الحمد لله" هیچی تری لیمان ناویت. و اته نرخ و بههای دهستیشانکراوی نه و نیعمه تانه بریتی به لهوهی که له سره تاوه به: "بسم الله الرحمن الرحيم" ناوی خوای لئی بهینزیت و، له کوزتاپیشدا "الحمد لله" ی له سمه پیشکهش بکریت.

لیزهدا بهم ئهندازاهیه واز دههینین، چونکه "پیامه کانی نور" به دریزی به کی زیاتر نهم پاستی چواره مهیان پوون کرد و تمه و چه سپاندو و یانه. نججا هاوری گهشتیاره که مان، له مهندسی دو و همدا پاستی پیشجه می بینی:

۲۹

پاستی پیشجه: رینکوپیکی همه ته اوی تیکرای گهردون و یه کبوونی مادده کانی وانه:

بوونی "رینکوپیکی" یه کجارت کامل و ته او لەناو تیکرای گهردون و گشت گوش و به شه کانیدا، تهانه ت له هه مو و بوونه و هرینکی ناو گهردوندا.. هروهها "یه کبوون" یه که رسه و ماددانه ش که ته و هرمه برهن و ره توی زیانی ئم ولاته فراوانه ن و پیوه ندی یان به شیوه گشتی و فرمابه رانی ئم ولاته هه یه ..

هروهها "گشتی بوون" و "همه لا یه نگری" یه نه و (کار) و (ناوانه) که له و شاره مه زن و حه شرگا سه رسوره تیندا کاری خویان ده کهن، چونکه هه مان "ناو" .. هه مان "کار" .. هه مان "ماهیه ت" ن که له هه مو و جنی به کدا همن، هر چه نده ش تیکه ل و به یه کدا ئالاون ..

هروهها نه و (توخم) و (جزر) انهی که بناغه هی بیاتنان و ئارا يشت دانی نه و کوزشکه مه زن و، هه مو لا یه کی سه رهوی زه و یان گرت و ته و له گشت جنی به کدا زور و بلاون. هه مان توخم و هه مان جور و هه مان ماھیه ت که هر چه نده ش تیکه ل و پنکه لن که چی هه روک خویان ماون نه ته و ئالو گزپر یان به سه ردا نه هاتووه .. هه مو نه مانهی که باس کران، به چه شنیکی رهوی به لگه نه ویست رینما و داخواز و بله گهن لە سه رههی که:

به دیهینه و کارسازی ئەم گەردوونە.. پادشا و پەروەردگاری ئەم ولاتە.. خاوهن و بنياتەرى ئەم كۆشكە، يەكىنى: تاكى، تەننیاى، بىن وىنسى، بىن وەزىرى، بىن يارىدەدرى، بىن ھاوېشى، بىن دىزى، بىن كۆلەوارى، دوور لە گشت نانەواوى يەكە! پاشان "رىنکوپىنكىي تەواو" - خۇزى لە خۈزىدا - بەلگەي "يەكتايى" يە، چونكە داخوازى تەنها يەك رىنکىخەر دەيت. كەوانە بوارى "ھاوېشايدى" نادات، كە تەوهەدى دەمقالىي نىوان ھاوېشە كانە.

جا مادەم لە ھەمو شتىنلىكى گەردووندا، ج ھەمە كى يىت و ج ھەندە كى.. ھەر لە خولانەوەي پۇزانە و سوورانەوەي سالانەي گۆزى زەۋىيەمە تا دەگاتە سەرسىمىماي مەرۇف و رىنکىختى ھەست و نەستە كانى و جەوجۇلۇ و سوورپى خېز كە سوور و سېپى يە كانى ناو خۇنىن.. مادەم لە ھەمو ئەمانەدا رىنکوپىنكىي دانايانە و وردەھىءە، ئەوا نا گۇنجى جىڭە لەو كەسى كە خاوهنى توانست و دانىستى رەھايە ھېچ شتىنلىكى تر بە ئەنقةست دەستى خۇزەللىقۇرتاندن و به دىيەيتان بۇ ھېچ كام لەو شستانەي ناو گەردوون رېابكىشىت، بەلكو ھەمو شتىنلىكى غەيرى ئەم و كەسە بە توانا و دانايە، تىكرا وەرگەر(متلقى) و كارتىكراو(منفعل)ن و، چەند رۇوېمە كەن "كارتىكراوى" بە ھەموو يانە دەرددە كەۋىت.

ھەر وەھا مادەم رىنکىختىن و رېسايەختىن، بە تايىبەت بۇونى ئامانجى يەك لە دواى يەك لە ھەمو شتىنلەدا و رىنکىختى ئەم ئامانخانەش لە پىنى دەرخستى بەرژەوندىي شستانەوە.. مادەم ئەم كارانە بىن "زانايى" و "دانايى" و "ويستىنلىكى بىكەر" و "ئىختىيار" رۇو نادەن، ئەوا دەيىت ئەم رىنکوپىنكىي يەى كە لە گەل دانايىدا دەست لە ملانن و، بە چەندەھا جۇرى لەزمارە بەدەر لە بە دىيەنزا و اندا دەرددە كەھون و، بە چاوى خۇzman دەيانبىنن و، ھەموو يان لە دەورى خولگەي "بەرژەوندىي كەن" دا دە خولىنەوە.. دەيىت ئەم رىنکوپىنكىي يانە، بەلگەيە كى پۇون بىن و بە ھەمو بارىنلە شايىت بىن لە سەر ئەوەي كە بە دىيەينەر و كارسازى ئەم بۇونەوەرانە يەك كەسە و، ھەر ئەو يەك كەسە بىكەريانە و، ھەر ئەويش خاوهنى ئىختىيارە و ھەر شتىنلە دىنە ناو جىهانى "بۇون" تەنها بە توanstى ئەو دىنە و، ھەر تەنها بە ويىتى ئەويش بارىنلىكى تايىتى وەرددە گىرىت و، بە ئىختىيارى ئەويش لە شىۋەيە كى رىنکوپىنكىدا دەرددە كەۋىت.

ههروهها مادهم چراي تيشك بهخشى ئەم ميوانخانىيە دنيا يەكىنکە و.. لامپى هەلواسراوى ژماردنى رۆزە كانى يەكىنکە و.. ههورە رەحەمت پرژىنە كانى ناو باخچە ئەم دنيا يەكىنکە و.. چىشتاخانە و تاگىردانە كەرى يەكىنکە و.. ئاواي خواردنه وەي زيان بهخشى يەكىنکە و.. كېنلگە پارىزراوه كەرى يەكىنکە.. ههروهها يەكىنکە.. يەكىنکە.. يەكىنکە... تا دەگاتە هەزار و يەك دانە..

مادهم وايد، ئەۋا ئەم يەك يەكانە، بە روونى و بىن ھىچ گومانىنک، شايەتن لە سەر ئەوهى كە دروستكەر و خاوهنى ئەم ميوانخانىيە "يەكىنکە" و لەپەرپى بەخشىندەبى و سەخاوه تەنديدا يەبرامبەر ميوانە كانى، بە رادەيەك كە ئەم گەورە فەرمابەر دارانە خۇزى دەكەت بە خزمە تگۈز ارى گۆپۈرەيمل بۇ دايىنكردى حەوانە وەي ميوانە "زىندۇو" كانى!

ههروهها مادهم ئەم "ناوه جوان" و "كاروبارە خوابى" و "ئىشوكارە" پەروەرد گارى يانە كە لەم گەردووندا دەست بە كارن و درەوشانە و نەخش و جى دەستيان لە هەموو شوينىكى جىيەناندا دەرددەخەن، يەكىنکە..

بۇغۇونە:

ھەر ناوه جوانە كانى: "الحكيم، المصور، المدب، الحبي، المربى" و ھاوجەشىيانن كە لە هەموو جىنگا يەكدا و.. ھەمان كاروبارى: "دانايى و مىھەربانى و چاودىرى" و ھاوجەشىيانن لە گىشت شوينىكىدا و.. ھەمان ئىشوكارى: "وينە كىشان و بەرىيە بىردىن و پەروەردە كردىن" و ھاۋوئىنەيانن كە لە هەموو جى يەكدا كار دەكەن و ئاۋىتىھى يەكتىن و بەيە كەنالاون و، ھەريە كەميان لە بەرزىتىن پلە و فراوانلىقىن بسوارى زالبۇون و ھەممە لايەنگىرىدان. نىجا ھەر يەكەشيان نەخشى ئەوانى تر تەواو دەكەت، بە رادەيەك كە دەلتىي ئەم ھەموو (ناو) و (كار) انه لە ناوه خۇبىاندا يەكىان گىرتۇرۇ و، توانست بۇوە بە دانىست و مىھەربانى و، دانىتىش بۇوە بە چاودىرى و زىيان. ئەوهتا - بۇغۇونە - كە كار كەردى ئاواي: "الحبي" لە ھەر شىنكىدا دەرددە كەۋىت، ھەر لە ھەمان كاتدا و بە ھەمان پىسا و لە ھەموو شوينىكىدا، يەكسەر كارى ناوه كانى: "الخالق، المصور، الرزاق" و چەند ناۋىتكى تىريش دەرددە كەمۇيت و ئاشكرا دەبىت.

ديارە ئەمەش - بە روونى و بىن ھىچ گومانىنک - شايەتە لە سەر ئەوهى كە: خاوهنى و ناودارى ئەم ناوه گىشتىگەر انە و، بىكەرى ئەم كاروبارە گىشتى و ھەممە لايەنە كە لە ھەموو جى يەكدا بە ھەمان شىۋە دەبىنرىن، يەكىنلى "ناڭ" و "تەنبا" يە. آمنا و صىدقەنا!

هرروهها ماده‌های تو خمانه‌ی که پنکه‌ینه و کاکله و بناغه‌ی بدیهیتر او این، گشت لایه کی سمرزه‌وی بیان گرت و تمهود و تیایدا بلا و بوونه تمهود.. هرروهها ماده‌های سمر روی جوزه کانی بدیهیتر او این، چندین مزوری "یه کتابی" بیان له سه‌ر نخشاوه و سمر روی زه‌وی بیان داپزشیوه، هرچهنده‌ش که هر همان جوزن له هم‌مو شوینیکدا همن.. ئموا بین گومان ده‌بیت هم‌مو ئو تو خمانه و ئوانه‌ش لیبان پنکه‌اتون، هرروهها ئو جوزانه‌ش له گەل يەك به يەك تاکه کانیاندا، مولک و فهرمانبئردار و بدیهاتووی تەنها كەسینى بە توانا بىن كە بە توانستى رەھا خزى ئو تو خم رەھا و زالانه دەکات بە خزمەتگۈزارى گۈزپايدل و.. ئو جوزه زۆر و پەرش بلا وانه‌ی هم‌مو لایه کی سمر روی زه‌ویش، بە چەشنى سەربازى ملکچى ياسا، دەخانە كار.

لە بەر ئەمە "پەيامە کانی نور" ئەم راستى بەيان چەسپاندووه و بە روونى پېش چاویان خستوون، ئموا لىزەدا تەنها بەم ئاماژە كورتە لىپى دواين.

* * *

دواي ئەمە ئەم هاوارى گەشتیار و پیواره‌مان، لە ئەنجامى تىڭگەيشتى ئەم پىنج راستى بەو رېئنەي ئىمانى دەست كەوت و تامى تو خىدی چەشت، هەستى بە كەپىف و شادى و نەشەئى ئىمان كرد و، ئىجا ئەم هەست و بىنینانەشى - بە كورتى - بەم جوزه‌ى خواره‌و بۇ "دل" ئى خزى گۈزپايدو:

سەيرى لاپەرەي رەنگىنى پەراوى گەورەي گەردوون بکە!
بىبىنە كە خامەئى زېرىنى "توانست" چ نەخشىكى ناوازەئى كېشاوه!
دەبىنيت يەك دانە خالى تەماۋى و پەش بۇ خاوهن ھەستان نەماوه تەمە.
دەلىي خواوهند ئايەتە کانى خزى بە "نور" نۇرسىو!

ھرروهها بىزانە كە:

پەرە و صەفحەئى كېنىي "عالەم" ن ئەبعادى نامە حەدوود
سطورى حادىثاتى دەھرە گشت ئاسارى نامە عەدوود
لە دەزگاى لەوحى مەحفۇزى حەقىقتىدا وەها نۇوسرا:
وشەئى بەرجەستەيە؛ پاراوه؛ پەراتايمە: هەر مەوجوود

هه رو ها گوئ بگره که:
هه مو و شتیلک پنکه وه به رام به ر به يه ک "لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ" ده لین و بز يه ک تری
ده سینته و، هه ردم هه مو ویان "یا حق" و هه میشه گشتیان "یا حی" ده لین وه.
به لئی:

و فی كُلِّ شَيْءٍ لِهِ آيَةٌ تدلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ
بهم جوّره، "دل" ئی ئهم گهشتیاره ته سدیقی "دھروون" ئی کرد و، ئنجا هه رد و کیان
پنکه وه و تیان:
به لئی.. به لئی.. راسته.. وايه.

له مه نزلی دووه همی به شی دووه همی مه قامی يه که میشد، بهم جوزه هی خواره وه
ئامازه يه کی کورت بز ئه و پنج راستی يه ته حیدی يانه کراوه که ئهم گهشتیاره میوانه
ناو گه رد وون بینیونی:

(لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَحْدَتِهِ فِي
وَجْهِهِ: مَشَاهِدَةُ حَقِيقَةِ الْكَبِيرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ فِي
الْكَمَالِ وَالْإِحْاطَةِ.. وَكَذَا مَشَاهِدَةُ حَقِيقَةِ ظَهُورِ الْأَفْعَالِ
بِالْإِطْلَاقِ وَعَدْمِ النِّهَايَةِ لَا تَقْيِيدُهَا إِلَّا الإِرَادَةُ وَالْحَكْمَةُ..
وَكَذَا مَشَاهِدَةُ حَقِيقَةِ إِبْجَادِ الْمَوْجُودَاتِ بِالْكُثُرَةِ الْمَطْلُقَةِ فِي
السُّرْعَةِ الْمَطْلُقَةِ، وَخَلْقِ الْمَخْلُوقَاتِ بِالسَّهُولَةِ الْمَطْلُقَةِ فِي
الْإِتْقَانِ الْمَطْلُقِ وَبِإِبْدَاعِ الْمَصْنُوعَاتِ بِالْمَبْنُولِيَّةِ الْمَطْلُقَةِ فِي غَايَةِ
حَسْنِ الصُّنْعَةِ وَغَلُوِ الْقِيمَةِ.. وَكَذَا مَشَاهِدَةُ حَقِيقَةِ وَجُودِ
الْمَوْجُودَاتِ عَلَى وَجْهِ الْكُلِّ وَالْكُلِّيَّةِ وَالْمُعِيَّةِ وَالْجَامِعِيَّةِ
وَالتَّدَابُّعِ وَالْمَنَاسِبَةِ.. وَكَذَا مَشَاهِدَةُ حَقِيقَةِ الْإِنْتَظَامَاتِ
الْعَامَّةِ الْمَنَافِيَّةِ لِلشَّرْكَةِ.. وَكَذَا مَشَاهِدَةُ وَحْدَةِ مَدَارَاتِ
تَدَابِيرِ الْكَائِنَاتِ الدَّالِّةِ عَلَى وَحْدَةِ صَانِعِهَا بِالْبَدَاهَةِ، وَكَذَا
وَحْدَةِ الْأَسْمَاءِ وَالْأَفْعَالِ الْمَتَصْرِفَةِ الْحَيْطَةِ، وَكَذَا وَحْدَةِ
الْعَنَاصِرِ وَالْأَنْوَاعِ الْمُنْتَشِرَةِ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ).

● ●

پاشان کاتن ئەم گەشتیارەی جىهان بەناو "سەرددەمە کان" دا گۇزەرى دەکرد، رېنى كەوتە قوتاچخانە كەى نويىكارى هەزارەي دووھەم (ئىمامى پەبىانى: ئەحمدەدى فاروقى، خوالىنى پازى يىت)^(۱) و رۇشته ناو ئە قوتاچخانەيە و لەۋى گۇنى لە ئىمام پاڭرت. لەمۇ كاتەدا ئىمامى پەبىانى لە وانە كائىدا دەيەرمۇو:

(گۈنگۈزىن ئەنجامى تېكىر اى تەرىقەتە سۆفى يە كان بىرىتى يە لە: دەركەوتەن و ئاشكرا بۇونى پاستى يە كانى ئىمان)^(۲).
ھەرۋەھا:

(پۇون بۇونى مەسىلە يە كى ئىمامىم لە هەزار كەرامەت بىن باشتە)^(۳).

ھەرۋەھا دەيەرمۇو:

(ھەندى لە گەورە پىاوانى پىشىن وتۇريانە: لەمەولايە كېڭ لە زانىيانى زانستى

(۱) ئىمامى پەبىانى (۹۷۱-۱۰۳۴ ك) ناوى (ئەحمدەدى كورى عەبدولكە حەمەد) و خەلکى (سەرەندى) ھېنديستانە و نازناوى بە "فاروقى" بىلەپ بۇوه تەوە چۈنكە لە نەوهى حەزرەتى عمۇمرى كورى خەتابە، خواى لىنى پازى يىت. نويىكارى ئايىن (مەدد) بۇوه لە سەرەتاي هەزارەي دووھەمى كۈچىدا و بە راستىش ئەركى تازە كەردنەوە يەھىنەتىۋە. لە زانستى كەنلى سەرەدەمى خۇزىدا دەشىنگى تابلىنى بالاى بۇوه، جىڭە لەۋە كە خاۋەنى دەرروونىكى پاك و ئىخلاصىنىكى كەم وىنە و بۇجىنگى پەرۋەرەد كراو بۇوه لە بەندىدەتىدا بۇ خواى گەورەر، دەلىكى ھەمىشە بىنارى بۇوه. چەندىن جار پلەوبايە بەرزاى دراوهەتى ھېچىانى وەرنە گەرتۇرە. ئەم ئاشۇوبەي (ئەكەرشا) ئى هيىن بۇ لەناوبردىنى ئىسلام ھەلى گىرساند، ئەم زانە توانى بەرەنگارى بىنۇمۇ و بۇوې بىرۇرى بابوھەتىت و دەولەتى مەغۇل لە ھېنديستاندا لە "ئىلخاد" و "بىن بىرۇاي" و "بەرھەمى" بىوه بىكىرىتىمۇ بۇ باوهشى ئىسلام لە رېنى بىلۇ كەردنەوە پەپەرەوە بىعەت و برايەتى و بىنلىكى خەلکى بىمۇ. ھەرۋەك توانى (تەصەووف) لەو شانە ئىتكەلى بۇوېبۇن و لېلىان كەردىبو، پاك بىكانەوە. بەم بىن يە ئىمامى پەبىانى بە خۇزى ئىشكەدارى قوتاچخانە نەقشەندى دەزمىزىرىت لە تەصەووفدا. بانگوازە كەى بە شىۋەرە كى بەرپلاو لە نىۋە دورگە ئى هيىندا بىلۇ بۇوه و، يە كېڭ لە بەرپوومە كانى (ئۇزىنگ زىب) شاي خواناس بۇ كە لە سەرەدەمى فۇرمازىھاوايى ئەمودا سەرى ئىسلام و مۇسلمانان بەزىز بۇوه و كافراپىش سەرۋىز كەن. تەرىقەتە كەى بەھىزى گەورە زانا و كەسايەتىي بەناوبانگى كىورد: "مەولانا خالىدى نەقشەندى" بىوه (۱۱۹۲-۱۲۴۲ ك) لە ھەممۇ جىهانى ئىسلامىدا بىلۇ بۇوه تەوە.. چەند بەرھەمىنىكى دواى خۇزى بەھىنى ھېشىترو، بەناوبانگە كەبيان "مەكتوبات" كە "مەممەد موراد مەنزىلەمۇ" كەردوویتى بە عەرەبى. (وەرگىز)
(۲) بۇوانە: (مكتوبات الإمام الربانى) ج/۱ ص۱۸۲. مامۇستا نۇورسى لېزەدا پۇختەي قىسە كە ئىمامى پەبىانى هەتىۋە. (وەرگىز)
(۳) ھەمان سەرجاوه و لاپدە. ئەمە پۇختەي و تىبە كى ئىمامى پەبىانى يە لە مەكتوبى دووسىد و دەھەمى مەكتوباتە كەيدا. (وەرگىز)

"کلام" دینت و همه مهو راستی به کانی ئیمان و ئیسلام به روونی و به بەلگەی عەقلی دەچەسپىئىت. خۆزگا ئەو كەسە من بۇومايمە، بەلکو لەوانەشە هەر من بىم^(۱)، چونكە "ئیمان" و "تەوحید" بناگە و كاكلە و نۇور و زیانى ھەمەو كەمالاتىكى مرۆفەن و، دەستورى: "تەفكۈر ساھە خېر مۇن عبادە سَنَةٍ" يش^(۲) تايىەتە بە بىر كەردنەوە ئیمانى يەوه و، ئەو گەرنگى يەش كە "زىكىرى خەفى" ئى تەريقەتى نەقشبەندى ھەيەتى هي ئەوه يە كە جۈزىتەكە لە جۈزە كانى ئەم بىر كەردنەوە ئیمانى يە).

لەو كاتەدا كە ئەم گەشتىارە بىنی كەوتە ئەو قوتا بخانىيە، ئیمامى رەبىانى بەم شىۋىيە وانە كانى دەوته وە. ئەميش بەپەرى گەرنگى و بايەخ يېدانەوە گۇنىلىنى پاڭرت. دواي ئەوه، لە گەل دەرروونى خۆزىدا دوا و بە خۇزى وت:

مادەم ئەم پىشەوا قارەمانە وادەفرمۇئى و، مادەم زىيادبۇونى ھېزى ئیمان - با بە ئەندازەي گەردىلەيە كېش بىنت - لە دەستكەوتى باغانىنگ زانىيارى و كەمالات بەنر خەترە و، سەد جارىش تامى لە هي چىزە كانى حال و جەزبەي تەريقەت بەلمەزەت ترە.. هەروەھا مادەم ئەو دوودلى و گومانانەي كە لە سەر ئیمان و قورئان كەلە كەيان بەستووه و ھەزار سالى رەبىقە فەيلە سووفە كانى ئەورۇپا دەبانورۇۋۇزىن و پۇوه ئیمان ئاراستەيان دەكەن، ئىستا لم سەر دەمەي ئىمەدا رىيگايان بىز ناو دلى ئیمانداران لىنى خراوەتە سەرپشت و ھېرىشىان بۇ دەبەن و دەيانەويت پايە و بناگە كانى ئیمانيان لە دلدا لەق بىكەن، كە بىنچىنەي بەختە وەرىي ھەميشەيى و خولگەي زیانى نەپراوه و كلىلى بەھەشتى ھەتاھەتايىن.

مادەم وايە، ئەوا دەبىت پىش ھەمەو شىئىك ھېزى ئیمانغان زىياد بىكەين و لە ئیمانىنگ لاساىي و چاولىنگەرەيەوە بىگۇزىرىن بە ئیمانىكى تەحقىقىي دامەزراو لە سەر بناگەي بەلگە و لىنکۈزلىنەوە.

(۱) بىزىگار چەسپاندى كە ئەو كەسە نە "كىمس" و نە "پىاوه"، بەلکو "پىامە كانى نور"ە. ھەندىن جار ئەھلى كەشف پىامە كانى نور بىان لە كەسى راڭگەيەنەرە كەيدا دىۋو - كە ھېچ نرخ و گەرنگى يە كىنى يە - لەمەو و تۇرۇيانە: "ئەوه كەسە". (وەرگىزى)

(۲) قال الحافظ العراقي في تخريج الإحياء ۱/۵۸: حديث: "تفكر ساعة خير من عبادة سنة": ابن حبان كتاب العظمة من حديث أبي هريرة بلغط ستين سنة ياستاد ضعيف ومن طريقه ابن الجوزي في الموضوعات ورواه أبو المنصور الدبلي في مستند الفردوس من حديث انس بلغط ثمانين سنة وإسناده ضعيف جداً، ورواه أبو الشيخ من قول ابن عباس بلغط: خير من قيام ليلة. ا.هـ . وانظر كشف المخفاء ۱/۳۰۱ والأحاديث المشكلة ص ۱۱۳ . (وەرگىزى - لە چاپە عمرەبى يە كەوه ھەيناۋىيەتى)

که و اته ئهی ده رونه کم! باله گه ل ئم بیست و نو پله ئیمانی یانهی ده ستمن که و تن
- که هر يه که یان به ئهندازهی چیا سه خته کان مه حکم و په گدا کوتاون - هنگاو
په رهه پیش بنین و بیانگه یه بنینه "سی و سی پله" که ژماره زیکر و ته سبیحانه
پیروزه کانی دواي تویژن.. ده باله جیهانی زینده و هراندا - که جیهانی که ده رس و پهندی
لئی ده چوربیت - له ده گای: "به پیوه بردن" و "ثیانسازی" ی په رهه دگاری یانهیان
بدهین و به کلیلی "بسم الله الرحمن الرحيم" یکه ینمه، تاکو پیوینه ناو "مهنزلی سی هم"
که کزمەلگای شتاني سمير و سه رسوره ینهه و نایابه.
ئنجا ئهم گه شتیاره، به نهر مونیانی و له سه رخوبی لهو ده گایهی دا و، به: "بسم الله
الفتاح" کردیوه و، مه نزلی سی همی لئی ده که و، پوشته ناوی. لموی دا بینی که
چوار پاستی مه نزی همه ملا یه نگر ههن دهورانده و هری ئهه مه نزله یان داوه و، چه شنی
خوری دره خشان "ته وحید" ئاشکرا ده که ن:

۳۰

پاستی يه کم؛ پاستی "فه تناحیهت"

وانه: "پشکووتی چهندها شیوه و پوخسار" ی جوز او جوز له به ک ماددهی تموا و
ساکار و، ده که و تیان له هه مه و جنی یه کی گشت جیهاندا، له به ک کاتدا و به به ک
کار.. هه مه و ئه مانه ش تنهها به ده که و تی ناوی "الفتاح" ی خواي گهوره لیيان.
به لئی، هه روهه ک تو انتی به دیهینه، به چه شنی پشکووتون و ده مکردنمهه ی گول،
ده می گشت بونمهه ره جوز او جوزه له سنوور به ده ره کانی با خچههی گه ردونی
کردو و تمهه و، به ناوی "الفتاح" ته ریزی کی له باری پیک و، که سیتی یه کی تاک و
تاپیهت و جودا که ری به به ک یه کیان به خشیوه.. هه ره و تو انتی، به جوزی کی ئیعجاز
به خشتر شیوه یه کی پیک و پرازو و جودا که رهه کی به هه مه و "دانه" و "تاک" یکی
چوار سه ده هزار جوزی زینده و هری با خچههی پروی زه وی - به په پری و رده کاری و
پرازو وی - به خشیوه.

به لئی، ئه شیوه نه خشاند نانه، به هیزترین به لگهی "ته وحید" و سه رسوره ینهه رترین
موعجیزهی تو انتی خواوه ندن، و به ک ئه نایه تانه ده ری ده من:

﴿يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ يَعْدِ خَلْقِي فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذِلْكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّى تُصْرِفُونَ﴾ (الزمر: ٦).

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفِي شَيْءًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ • هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُ كُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (آل عمران: ٦٥-٦٦).

له سه ر بناغه‌ی ئەم "دانايى" يە، پەيامه کانى نور بە چەندىن تەرز و شىۋازى جۇزرا او جۇزرا باستىي: "پشکووتەن و نەخشاندىنى شىۋە و پۇخسارە كان" يان پۇون كردووە تەمە. بە تايىھەت لە پلەي شەشم و حەموتەمى بەشى يە كەمى ئەم پەيامەدا. لە بەر ئەمە، خۇينەرە بەرپىزيان بۇ لا رەوانە دەكەين و، لېرەدا هەر ئەمەندە دەلىن كە: لە ئەنجامى لېكۈلىنىمەھى بەردەۋام و تۈزۈننەھە وردى ھەر دەۋ زانسى ئەم رۇوه كزانى" و "گىانەھەر زانى" يەوه و بە شايەتىي ھەر دەۋو كيان، دەر كەمەتتە كە: ئەم ئىگار كىشانە ئىۋە و پۇخساري بۇونوھەر ان، ھېنەدە گىشتى و ھەمملايەنگەر كە مەگەر خواوه‌ندى "تاڭ" و "تەنبا" و "خاوه‌نە توانسى رەھا" - كە ھەممۇ شىتىك دەبىنيت و دروستى دە كات - خاوه‌نە ئەم كارە بىت. چۈنكە ئەم شىۋە كىشانە پىويستى بە بۇونى ئۇويپەرى دانايى و ورده كارى و ھەمملايەنگەرى دەبىت، لە نىوان توانستىنى كەپەھەي وادا كە لە ھەممۇ "شۇين" و "كات" يىكىدا زال و دەستە لاتدار بىت. كەواته هېچ كەسيك نى يە خاوه‌نە توانستىنى كەپەھەي "تاڭ" و "تەنبا" يە كە جىلمۇ زەھۆر ئاسماھە كانى بەدەستە.

بهانی، و هک نهاده ناوبراوه پیروزه فرمومی: **﴿فِي ظُلْمَاتٍ ثَلَاثٍ﴾** نهوا: بدیهینانی مروف له ماددهیه کی ساکار و، ددم بی کردنوه و نهشاندنی یهک به یه کی شیوه کانی له ره‌حی دایکاند، به: تهرازوو کاری و تارایشتدان و پیکوپنکی و جیا کردنوهی له شتانی تر، بی هیچ تیکمبلبون و همله و ناته واوی یهک.. نهم کاره، بدلگه‌یه کی گومان بره له سه: "له کتابه" خواهندی بدیهینه.

ئىجا گشتىگىرى و ھەمەلايەنى ئەم راستى يە - واتە: بىاستىي نەخشاندىنى شىيە كان - بە ھەمان توانست و ھەمان دانست و ھەمان سەنعت، بۇ تىكىپاى ھەموو مەرۆف و زىنده وران و پرووه كە كانى سەر پۇوى زەۋى، بەھېزتىرين بەلگىيە لە سەر "يە كاتابى" خواي گمۇرە. چونكە كارى: "گشتىگىرى" لە خۆيىدا تەنها يەڭ كارە و ھېچ بوارىنىك بە بۇرۇنى ھارىپەش نادات.

پاشان همروه ک نوزده راستی به کانی بهشی یه کمه به "بوون" یان شایه تی یان له سمر پیوستی بوون" ی بدهیه نه ری مه زن دا، ئه وا به "گشتگیری" شیان شایه تی له سمر یه کبون" و "تاکی" ی ئه خواوند بدهیه نه ددهدن.
دوای ئمه، ئه و راستی یهی که هاوی گه شتیاره که مان له مه نزلی سئی همدا دیی، بریتی بوون له:

ה

راستی دوره‌م: راستی "رهمنانیهات" و اته: تنها یه کیکه ئو که سهی که: و هک له بهر چاودایه، زهوبی بزو کردووین به میواخانه‌یه کی دلترین و، به هزاران دیاری میهره‌بانی خزی پروی زهوبی داپوشیوه و، به هه‌مان میهره‌بانیش سفره‌یه کی بزو پراخستووین که سه‌دان ههزار خوزارکی به تاموله‌زهتی جزراو جزرا لمسه‌ناماوه کراوه و، هره بمه میهره‌بانی و دانایی بهی خوبیشی ناووه‌ی زهوبی بزو کردووین به گهنجینه‌یه کی گشتی و مهزنی خزی و، بهو په‌ری میهره‌بانی په‌روهه‌رده‌مان ده کات. ئه‌وه‌تا ئهم گزی زهوبی بهی که دله‌تی که شتی بهی کی بازر گانی به، له سووری سالانه‌یدا، به هزاران جزرا ل نرخ و باش و جوانی شمه‌ک و پنداویستی به کانی مرؤف له جیهانی پنهانه‌وه بار ده کات و، ههمو سالیک به وینه‌ی که شتی و شمه‌نده‌فری بار کراو بزو گروی مرؤفی ده‌نیریت.

دبهینین "بهار" و هک "شمه‌نده‌فر" بیک و ایه که پروری و پوشاسکی بزوئیمه هیناوه! تجبا بزوئه‌وش سوود لمو دیاری و نیعمه‌ته زورانه و هربگرین، سه‌دان بگره ههزاران روزی و پنداویستی و هست و نهست و ثاره‌زهوی بین به‌خشیوین.

به‌لئی، و هک ئه‌وه‌ی له "تیشکی چواره‌م" دا - که تفسیری ئایه‌تی: ﴿ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَفْسِمَا الْوَكِيلُ ﴾ - ریون کراوه‌ته‌وه و چه‌سپاوه که:

ئه‌وه خواوه‌نده مهزن‌هه گه‌دهیه کی ئه‌وتزی بین به‌خشیوین که ده‌توانین چه‌ندین خوزارکی له‌ستنور به‌دهری بین هرس بکهین و تامیان بچیزین.. هه‌روه‌ها ژیانیکی بین داوین - به‌لام چون ژیانیک! - که به‌هزوی هسته کانیوه سوود له چه‌ندین نیعمه‌تی له‌زماره‌به‌دهری په‌رش و بلاوی ناو ئهم جیهانه مهزن‌هه بهر چاومان، که دله‌تی سفره و خوانیکی را خرا اوی پر له نیعمه‌ته، و هر ده گرین.. هه‌روه‌ها ئه‌وه خواوه‌نده مهزن‌هه به مرؤفایه‌تم به که،

ئه توپنیزی لىن ناوين كە بە ئامىرە زور و زەبەندە كانى چەشنى "زېرى" و "دل" تامى دىيارى يە بى كۆناتايى يە كانى جىهانى مادده و جىهانى مەعنادە چىزىن.. ئىجا ئىسلامىكى فىر كەردووين كە خىزى لە خىزىدا چا كەزىن رۇوناكى يە ولە چەندىن گەنجىنەي بىنى بېرانمەھى جىهانى بىزاو و جىهانى نېيزراو يىشدا بەھەمندى رۇوناكى دەيىت.. پاشان بولاي ئىمانىكى ئه توپنەنمایى كەردووين كە ئىمعەتىكى بىنى وينىھە و بەھزىمەھە لە "نور" و "ديارى" يە زەبەندە لە ژمارە بەدەرە كانى جىهانە كانى ھەر دوو دىنيا بەھەر وەر دەيىن. وەك بلىيەت ئەم بۇونەمەر انە كۆشكىنەكى رازاوهە ئاوه دانى ئه توپن بىن كە لە لايمەن مىھەرە بانى فراوانى خواي گەورەوە بە چا كەستىن و بەھەدار ترىن شت و بۇونەمەر را زىنرا بىنمەھە و، كلىلى گەنجىنە مەنزىلە لە ژمارە بەدەرە كانىشى بە دەستى مەرۆف سپاردىيەت و گشت ئەم داخوازى و هەستە پۇيىستانەش لە سروشىدا دا زابىن كە لە رېيانەھە بتوانىت سوود لە ھەممۇ شتانى ناو ئەم كۆشكە وەربىگەنەت.

جا مىھەرە بانى يە كى ئاوا، كە دىنيا و قيامەت و ھەممۇ شتىنەكى گەرتۈۋەتمەھە، دەيىت يە كىنک يېت لە درەوشانەھە كانى "تەنبايى" لە نىوان ئەم "تاڭى" يە بەدېھىنەردا^(۱). واتە: ھەر وەك گەشتىگەر و ھەممەلايمەنى "خۇر" بۇ ئەم شتانەي بەرامبەر بە خۇرن، غۇونەمە كى بەرجەستەي "تاڭى" يە، بە ھەمان جۇز كە ھەممۇ شتىنەكى رۇون و بىرېقەدارىش - بەپىنى توانى خۇرى - رۇوناكى و حەوت رەنگە كان و تىشكەدانەھە خۇر وەردە گىرن، ئەم كارە، غۇونەمە "تەنبايى" يە. لە بەر ئەمە، ھەركەسىك رۇوناكى جىهانگىرى "خۇر" دەبىنەت يە كىسەر ئەم بېرىارە دەدات كە: خۇرى رۇوناكەرى ھەممۇ لايە كى زەھى "يە كىنک" ئە.. ئىجا كە رۇوناكى دانەھە خۇرى خاوهەن گەرمى لە ھەر شتىنەكى بىرېقەدار تەنانەت لە دەلىپى ئاۋىشدا دەبىنەت، ئەم دەتەۋانىت باوھە بە "تەنبايى" خۇر بەھىنەت. واتە "خۇر" بەھزى سىفەتە كانىمەھە لە ھەممۇ شتىنەكە نزىكە. كەواتە ئاۋىنەھى دلى ھەممۇ شتىنەكە.

جا ھەر وەك ئەمە لەم غۇونەمەدا و اىيە. "گەشتى بۇون" و "ھەممەلايمەنگىرى" يى مىھەر و سۆزى خواوهندى خاوهەن مىھەرە بانى و جوانىش، كە وەك "رۇوناكى" ھەممۇ شتىنەكى گەرتۈۋەتمەھە، ئەمەمان بىز دەر دەختات كە: ئەم مىھەرە بانە "يە كىنک" يى و اىيە كە لە ھېچ شوينىنەكدا ھاوبەشى نى يە.. پاشان بۇونى: درەوشانەھە ئەنورە كانى زۇر بەي "ناوه

(۱) "تەنبايى" واتە: (الأحدية) و "تاڭى" يېش واتە: (الواحدية). مامۇستا نۇورىسى لە دەقە كەھى سەرەوەدا غۇونەمە لە سەرەتتەنەھە. بۇ زانىيارىي زىياتىر بۇوانە پەراوپنەزى ل (۴۱۲). (وەرگىزى)

"جوانه کان"ی ئهو خواوه‌نده میهره‌بانه و، بیونی جوزیلک لە دەرکەوتەن و درەوشاھەوھى "رات"ی پېرۇز و خاوینى خۆزى لە هەممو شىئىكدا، بە تايىھەت لە هەممو زىنده وەرىنىڭدا، بە تايىھەت تر لە مەرۇۋىدا (بەھوھى كە ئەو خواوه‌نده میهره‌بانه لە ژىنرپەردەي میھرەبانى يە فراوانە گىشتى يە كە ئۆزىدا زىيانىكى گىشتى بە هەممو يە كىيڭ بەخشىوھ، بە رادەيەك كە بەھۇي ئەو زىيانوھ دەتوانىت پۇر لە گىشت بۇونەوران بىكات و پېرۇندى يان لە گەلدا بېھىسىت) .. بیونى ئەم درەوشاھەوانە، "تەنبايى" ئەو خواوه‌نده میھرەبانه و، ئامادە بیونى لە هەممو شۇينىكدا، دەچە سېپىتىت. دەيشى سەلىنىت كە هەر ئەو خواوه‌ندييە بىز ھەر شىئىك بىيەويت، هەممو شىئىك دەكەت.

بەلتى، ھەروەك ئەم میھرەبانە بە: "يە كېبۈن" و "گىشتىگىرى" ئەم میھرەبانى يە، سام و ھەيىەت و پەونەقى شىكۈمەندىلى خۆزى بەسەر هەممو گەردۈن و پۇرۇز زەۋىدا ناشكرا دەكەت .. ھەروەها بە درەوشاھەوھى "تەنبايى" خۆزىشى لە هەممو زىنده وەرىنىڭ، بە تايىھەت لە مەرۇۋىدا و .. بە كۆبۈنەوھى گىشت غۇونە كانى نىعەمەتە كان و جىيگىر كەردىيان لە ئەندام و كۆزئەندامە كانى ئەم زىنده وەرەدا و، رېتكەختى يەك بە يە كىيان .. بەوش كە والەم زىنده وەرە دەكەت هەممو بۇونەوران - لە پۇرۇبە كەوھ - وەك خانە و لانە ئەم وابىن ..

ئەم خواوه‌نده میھرەبانە، بە هەممو ئەمانە، "میھرەبانىي جوانى" ئى خۆزى رادە گەيەنىت و، كۆبۈنەوھى گىشت جۈرە كانى "چاڭە كارى" ئى خۆزى لە مەرۇۋىدا، دەناسىنىت.

ئەگەر "كالەك" وەك غۇونەيەك وەربىگىر، ئەوا دەيىنин ئەم كالە كە لەناو هەممو يە كىنگى تۈوه كائىدا ھېيە. كەواتە دەيىت بەدېھىنەر ئەممو يە كىيڭ لە توۋانە بەدېھىنەر ئەنەن خودى كالە كە كەمشىت، چۈنكە بەدېھىنەر ئەم "تۆ" وە لەو "كالەك" بەدى دەھىنىت و كۆزى دە كاتەوھ و، بە تەرازووی تايىھەتى زانستى خۆزى و ياسا كانى دانانى تايىھەتى خۆزىشى، بەرجەستەيان دەكەت. كەواتە جىڭە لە داھىنەر ئەنەن "تاك" و تەنبايى ئەم كالە كە هيچ شىئىكى تر ناتوانىت ئەم تۈوه بەدى بەھىنىت، تەنانەت ھەر مەحالە ئەم "تۆ" وە لای غەبرى ئەم بەدېھىنەر بەدى بەھىنىت!

جا لە سەر بىناغەي ئەمە:

ھەممو بۇونەوران، بەھۇي لىدرەوشاھەوھى "رەھانىيەت" وە، وەك درەخت و بىستان دەر دە كەمون و .. زەویش بەۋىنەي بەر و كالە كى ئەم بىستانە وايە و .. خاوهەن

ههستان و مرؤفيش تزوی ئهو بەر و کالەكانەن! کەواهە دەبىت بەديھىنەرى هەمۇو گۈزى زەھىي بېت و، پەروەردگارى وردترین شتى زىندۇوش پەروەردگارى گشت بۇونمۇھەران بېت!

لهمانهی پیشده و ده گهینه ئهو ئەنجامەی كە:

به دیهینان و پشکووتن و نه خشاندنی ههموو شیوه رینکوپیکه کانی گشت بونمه و هران
له مادده‌یه کی ساکار، به هوی راستی "فه تاحبیهت" ووه که راستی‌یه کی گشتگیری
نه مه لایه‌ن، به روونه، "یه کتابیه" خوای گمورد ۵۶ چه سینیست..

ئنجا په روهه ده کردنی ته او او رېتکوپینکي ههمو ئهو زينده و هرانه هاتونهه "بیوون" و
ژيانى دنيا، به تاييهت ئوانه كى هاتعون، په روهه ده کردنی ههمو ئمانه به هوئي
رستىي "پەھمانىيەت" ووه كە هەممەلاینه و گشتى يه.. هەروههه گەياندەن دا بىنکردنى
پىنداويسلىيە كانى يەك بە يە كى ئهو زينده و هرانه، بىن لە بىرچۈونەوهى هيچ كامىكىان، و
بە سەر کردنى ههمو ئوانه لە لايەن ئهو مىھەربانى يەوه لە گشت شۇين و كاتىكدا..
سەر جەم ئەم كارانە، بە روونى و بەلگەنەويسلىي "يە كاتايى" بە دىھىنەرى مىھەربان
دەر دەخەن و، لە نیوان ئهو "يە كاتايى" يەشدا "تەنبايى" ئهو بە دىھىنەرە مىھەربان پىشان
دەددەن.

له بهر نموده تینگرای "پیامه کانی نور" ئاوینه‌ی رهنگدهرهوهی درهوشانوهی دوو
ناوی جوانی: "الحکیم" و "الرحیم" خواری گهوره‌ن.. همروه‌ها لبهر ئهوهی
نه موئیانی و درهوشانوهی "پاستی میهربانی" له چەندین جیئی پیامه کاندا
چه سپیزراوه.. له بهر ئمانه، لیزهدا تنهها بهم دلتوپهی ئو دهريا فراوانه ئاماژه‌مان بوز کرد.
ئنجا ئوهی که هاوری گه شتیاره که‌مان - دوای ئهمه - له مه‌نزاپی سئی هه‌مدا بینی،
بریتی بورو له:

1

راستی سی هم: راستی کارسازی و بهریوه بردن

و ا ته راستيي بهريوه بردنی:

قمه باره و تنه همه گمهوره و زهبه لاحه کانی ئاسمان..

تو حمه کان که لهو په ری تیکه لاؤ یدان..

بوونهوراني گوی زهوي، که له پهري محتاجي و لاوازيدان..

بهلئی، به پریوه بردنی همموو ئمانه به: پینکوپینکی و هاوسمه‌نگیی تمواو، همروهها یارمتبی یه کتردانی نیوانیان، هرچهندهش لمناو خزیاندا گملئی تیکه‌لی یه کتری.. به واتایه کی تر: راستیی کارسازی و به پریوه بردنی کاروباری همموو ئموانه پنکمهوه و، بعونی ئم جیهانه له شیوه‌ی: ولاستیکی کامل و، شارتیکی مهزنی قفسه‌نگ و، کوزشکنیکی جوانی پرازاوه‌دا.

واتنهایا یهک دانه وینه‌ی بچوو کی کارگوزاریی ئمو به پریوه بردنی له سمر تنهایا یهک لایپرهی پروری زهوی و یهک لایپرهی وهرزی به‌هاردا به نمونه دههینه‌وه و، واز له بازنده هرره گهوره و لایپره یه کجارت فراوانه کانی تر دههینین، که همراه همموویان "میهراه‌بانی" یان لئی ده‌چورپیت، چونکه له چهندین په‌یامی نوروی گرنگی وهک: وتهی ده‌هم (په‌یامی حشر) دا پوون کراونه‌تهوه و چه‌سپتیزاون. ئمهوه لیزه‌دالیی ده‌دونین بهم جزوره خواره‌وه و به هینانه‌وه نمونه‌یهک رپونی ده‌که‌ینه‌وه:

گهر - بزننونه - که‌سینکی مهزنی نائاسالی، سوپایه کی گهوره‌ی له چوارسده هزار تیره و نتهوهی جیاجیا پنکه‌هينا و.. سه‌رجمم پیداویستی یه کانی چه‌شنی: پوشاك و چهک و پؤزی و تعلیمات و پشووپیدان و کاره جزور او جزوره کانی تر و، گشت ئامزه همه‌مه چه‌شنه کانی یهک به یه کی سه‌ر بازه کانی ئمهوه تیره و نتهوه جیاوازانه‌ی - بنی هیچ ناتهواوی و هملمه‌یهک - دایین کرد و، لعه کاتی خزیدا بین لئی تینکچوون و دواکمه‌تون و به‌وپه‌ری پینکوپینکی، ئاماذه‌ی کردن..

ئم به پریوه بردنی که له‌په‌بری: فراوانی و، تیکه‌لی و، وردی و، هاوسمه‌نگی و، زۆری و، دادگه‌ریدایه.. دهیت تنهایا له توانای نائاسالی ئمهوه پیشه‌وا ناوازه‌یدا بیت. که واته هیچ هز کاریلک ناتوانیت دهست لمو به پریوه بردنی بدات، چونکه گهر دهستی بزن بيردایه، ئموا دهیالت‌زاند و هاوسمه‌نگی یه که‌ی ده‌شیواند.

هرره‌ک ئمه له نمونه‌یدا وایه، به همان جزوریش له همموو به‌هاریکدا به چاوی خزمان ده‌بینین که ده‌ستینکی پنهان سوپایه کی به‌سام و شکزی پنکه‌اتو له چوارسده هزار جزور زینده‌وه‌ری جیاجیا پنک دههینیت و دروستی ده‌کات و به پریوه‌ی ده‌بات.. پاشان له شیوه‌ی مردن و له وهرزی پایزدا کوتایی به کاري سى سەد ههزار جزور له و چوارسده دههینیت.. ئنجا تنهایا له چهند هفتاه‌یه کی وهرزی به‌هاردا - که وهرزینکه نمونه‌ی حشره - سى سەد ههزار وینه و نمونه‌ی حشره مهزن، به‌وپه‌ری پینکوپینکی ده‌خاته رپو. به راده‌یهک که خوای گهوره، دواي ئمهوه‌ی له تنهایا یهک دره‌ختدا به:

زیندوو کردنەوەی خودى درەختە كە و گەلەو گول و بەرهە كانى، چوار حەشري بچوو كىراوهى چەشنى ئەوهى بەھارى راپوردووی پىشان دايىن.. هەر ئەو خواوهندە گەورەيە "تاڭ و تەنبايى" و "توانستى پەھا" و "مېھرەبانىي فراوان" خۆيىمان لە ناوەندى: "ئەواوېي پەروەردگارى" و "فەرمانزەۋايى" و "دانابىي" خۈزىدا بۆ دەچەسپىنیت.

خواوهندى بەدىھېتىر، ئەم كارە "ئەو حىدى" يە لە ھەممۇ بەھارىنىكى نويى سەرپۇرى زەويىدا بە قەلمى توانستى خۆى دەنۇو سېت. چونكە بۆزى يە جۈزۈچۈرە كانى يەك بە يەكى نەتمەوە و تىزە كانى ئەو سوبَا خوابىي يە چوار سەد ھەزارى يە، چەكى ھەممەچەشەي بەرگىرى پۇيىست بۆ يەك بە يەكىان و، جل و بەرگى رەنگاپەرنگ و، تەعلیمات و لە كارلا بىردى جىاجىابان و، ئەو كەرسە و پىنداوېستى يانەش كە بۆ ھەربى كەيان بشىت.. ھەممۇ ئەمانە، بەپەرى رېنگۈپەنگى و ھاوسەنگى و، بىن لەپەرچۈون و ھەلە و لىنى ئالىزان و، لە كاتى تايىھتىدا و، لە چەندىن سەرچاوهى ئەوتۇۋە كە ھەر بە خەيالدا نايەت، بۆ يەك بە يەكى ئەوانە دايىن دەكەت و پىپانى دەبەخشىت!

* * *

دواى ئەوهى ھاوارى گەشتىارە كەمان تەنها يەك لەپەرەي يەك وەرزى بەھارى خويندەوە و كارى: "يەكتايى" بە رۇونى تىدا بىنى، رۇوى لە دەرۈونى خۆى كردو، پىنى وەت:

ئەو كەسەي كە لە ھەممۇ بەھارىكىدا ئەم گىشت جۈزە لە ھەزاران بەدرەي حەشري بەدىھىناواھ، كە لەچاو حەشري مەزندا گەلنى سەير و سەرسوورھىنەرتىن، ھەر ئەو كەسەي ھەزاران پەمان و بەلتىنى بە پىغەمبەران - دروو迪ان لە سەر بىت - داوه كە حەشر و قيامەت بۆ تۆلە و پاداشت بەھىنەتى كایەوە. ئەم كارەشى گەلنى لە دروستكىردى بەھار پىنى ئاسانتە. ئىجالە قورئانە پېرۈزە كەشىدا ھەزاران ئاماژەي سەبارەت بە حەشرەوە داناواھ و لە ھەزاران ئايەتى پېرۈزى قورئانىشىدا بە راشكائى "بەلتىن" و "ھەرەشە" كانى سەر بە قيامەت رادە گەيمىت..

جايىز گەر كەسىك ئىنكارىي ھاتىھىي حەشر بکات و، لە توانستى ئەو خواوهندە بە توانا و مەزن و خاوهە زەبر و شىكۈمىنەدە بە دوور بىانىت، ئەوا بىن ھىچ گومانىك، سزاى دۆزەخ بۆ ئەو كەسە، داد گەرى يەكى سەرتاپا حەق و رەوايە!

هاوری گهشتیاره که مان، وای بربار داو، له دهروونه و به برباره کهی قایل بورو.
ههروه که دروونیشی له گهان خزیدا و تی: آمنا.
تنجا - دوای نهمه - ئمه راستی یهی که نهم گهشتیاره ناو جیهان له مهزلی
سی همدا بینی، بربتی بورو له:

۳۳

راستی چواره: که پلهی سی و سی همه و، بربتی یه له راستی "ره حیمهت و
ره زراقیهت"

واته: روزی به خشین به ههموو زینده و هر یک.. به تاییهت به ههموو گیانداریک.. به
تاییهت به کزلمهوار و لاوازان.. به تاییهت به مناز و ساواو بیچوانی ناو "رورو" و
"ناوهوه" و "حموا" و "دربیا" زهی.. به خشینی روزی ماددی بز "گهده" و مهعنده ویش
بز "دل" یه که به کی نهانهی باس کران، بعوپه بری شمه فقهت و میهره بانی..
دروستکردن و پنکهینانی روزی ههموو نهانه له گلینکی ساکاری و شک و چهند تهخته
دارینکی رهق و تهقی چهشنبی ئیسک، به تاییهتی ده رهینانی ناسکترین خوراک له نیوان
سیخور و خویندا و بهده ستھینانی چهند هه نهانه زور و زبهنه دهی خوارده منی له
یه ک دانه تزوی رهقی و هک ئیسک که کیشانه کهی "درهم" یکیش ناینت^(۱)..

ده رهینانی ههموو نهانه له برقاوی خوماندا و، به خشینی روزی به گشت نهانهی
باس کران له کاتی له بار و شیادا و به جوزینکی رینکوپیک و بئی له برقونه وهی هیچ
کامنک له روزیدراوان و بئی رپودانی هیچ هله و لئی تینکچوونیک..
نهم کاره، بربتی یه له: "راستی روزیدان" له لایمن دهستنکی پنهانه وه!

به لئی، نهم ئایه ته پیر روزه:

﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتَّيِنُ﴾ (الناریات: ۵۸).

که ژیاندن و روزی به خشین تاییهت ده کات به خوابی گهوره و..

ههروه ها نهم ئایه ته پیر روزه:

﴿هُوَ مَا مِنْ دَائِيَةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقْرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلُّ فِي كِتَابٍ﴾

مُبین^(۲) (هد: ۶).

(۱) درهم: کیشانه یه که به کسانه به: ۲۰ گرام. (وهر گنگی)

که روزی مرفو و سه رجهم زینده و هر آن دخاته ژیر پیمان و چاودیزی
پروردگاره و ..

ههروهها ئىم ئايىتە پىرۇزەش:

﴿وَكَائِنٌ مِّنْ دَآبَةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

(العنكبوت: ٦٠).

و هک به چاو ده بیزیریت، ده یچه سپینیت و رایدہ گهیه نیت که: تمنها زاتی خرای گهوره روزیی همژاران و لاوازان و هاوجه شنی ئهوانی گرتروهه ته ئهستو، لهوانهی که ناتوانی روزیی خویان بهدهست بهینن. ئه و تا خواوهند روزیی ئهوانه به چه شنیک دنیزیریت که هر له حسایاندا نهبووه و، له چهندین سه رچاوهی ئه و تزووه که به خمه بالیاندا نه هاتووه، به لکو له غمیمه و، ته نانهت له هیچه وه بزیان ده نیزیریت، و هک روزیی ئه و میزو وانهی وان له قوولایی بنکی ده ریادا و هیچ شتیک ناخون، که چی هر ده یانزیه نیت!.. هروهها و هک گشت ساوا و بیچوروان که له بنسی "پنی نه زانرا اوی حساب نه کراو" وه روزیی خویانیان بز دیت.. هروهها گشت ئه و زینده و هرانهی که خواوهند خوی روزیی ئهوانی خستووه ته ئهستوی خوییه و راسته و خو - و هک له به رچاودایه - له جیهانی غمیمه و روزیی بیان بی ده بخشیت.. ته نانهت ئهوانهش که "شمیدا و پرستمری هز کاره کان" ن خوای گهوره له ژیر پرده دی هز کاره کاندا روزی بز ئهوانیش ده نیزیریت و بیشان ناکات و جگه لهو کم سی تر روزی بیان نادات!

جا هروه ک ئهو ئايته پيروزانه هيناماننه و، ئمو ديارده بىنزاوانه بىرچاومان،
بەو جزورەي كە بىنيمان، "راستىي رەززاقىيەت" رادەگەيەن و دەرىدەخەن.. بە هەمان
جۇر چەندىن ئايەتى ترى زۇرى قورئانى پيرۆز و، چەندەھا شايەتى لە سىنور بەدەرى
ناوگەر دۇونىش ھەن پىكەمە و بە يە كەدەنگى ئەمە روون دە كەنھە كە:

همو زينده هر يك له زير سايه ميهرباني "ره حيميهت" ي رفزيده رينكي "تاک" و "نهنيا" ي "شكوهنهند" دا یهرو هر ده ده كريت.

بهانی، له کاتینکدا دره خته کان، که پیویستیان به رُوزی ههیه و، دارای هیچ توانا و
ویست و ئیختیاریکیش نین و، له جینی خزیاندا بین دنهنگ راوه ستاون و، پشتیان به خوای
گورهیان بهستووه، کەچە، رُوزی یە کاتیان به یەمله دېن پە لایان..

هەروەھا ھەلقولانى لافاۋاتاساي شىرى پۇخت و خاۋىن لەو ترۇمپا سەير و سەرسور بەيتانەوە بەرەو دەمى منالە ساوا و بىچۇووھ كۆلەوارە كان، پاشان نەمان و بېرانى يەكسەربى ئەرۇزى يەلە ساوا و بىچۇوانە دواى ئەوهى كە ھەندى توانا و وېست و ئىختىاريان بەدەست ھينا، لە گەل بەردىۋامى ئەم مىھر و شەفەقەتى كە بە دايکانيان بەخشراوە..

بەلتى ھەموو ئەمانە، بە روونى دەيچەسپېنن كە:
 (رۇزىسى حەلال بە رېزەھى "توانا" و "وېست" و "ئىختىار" دەستى زىندهوھر ناكەويت.. بەلكو رۇزىسى حەلاتى بە رېزەھى "لاوازى" و "كۆلەوارى" بۇ دىت كە "تەوه كۆكول" بە زىندهوھر دەبەخشن)!

بوونى "توانا و ئىختىار و زىرە كى" - كە ھەلپەكارى يەكى ئەوتۇلە مەرۆڤدا دەرورۇزىن كە زۇر جار دەستكىرەت و بىنەشيان دەكتات - گىشت ئەم ئەدیانە بەرەو پىسايى و جۈزە سوالىرىنىڭ برد كە توانا و زىرە كى يان لە خزىياندا شىك دەبرد!! لە ھەمان كاتدا ئەم "بىن توانابى" يەكە "تەوه كۆكول" بەرھەم دەھىنېت زۇرېھى عەۋامە گىز و گەلخۇن كانى بەرەو دەولەمەندى بىردووھا! بە رادەيەك كە ئەم دېرە شىعە:

كَمْ عَالِمٌ عَالِمٌ أَعْيَتْ مَذَاهُبَهُ وَجَاهِلٌ جَاهِلٌ تَلَقَّاهُ مَرْزُوقًا^(۱)

وەك پەندىكىلىنى ھاتۇوھە لە سەر زارى خەلتكى بىلە بۇوهتەمە.

تەمەش دەيچەسپېنن كە هيچ بەدىھىنراوىك بە هيڭى توانا و ئىختىارى خۇرى رۇزىسى حەلاتى نادرىتىن، بەلكو لە لايدەن دەستىنلىكى مىھەربانى ئەوتۇرە پىنى دەبەخشىرىت كە ھەول و تەقلا و ماندووبۇونە كە ئەمى گىرا كەردووھە، لە لايدەنى شەفەقەتىكەوە پىنى دەدرىت كە بەزەپى بەھەزارى و پۇيىستى ئەمدا ھاتۇوھە.

تەوهندە ھەيە كە دەبىت بىزائىن: "رۇزى" دوو جۈزە:

يەكەم: رۇزىسى راستەقىنە و سروشىتى ئىانە. كە رۇزى يەكە كە لە ژىن چاودىزى و پەغانى پەرورىد گاردايە، بە رادەيەك دەستىشان كراوە كە ئەندازاھى لە لەشى مەرۆف و لە شىۋەھى چەورى يان ھەر شىۋەھى كى تردا پاشە كەوت كراوە، دەتوانىت بۇ ماۋەي بىست رۇزى مەرۆف بېرىيەنەت و بىن خۆراك ئەم ماۋەيە درىزە بە ئىانى بىدات. ئەم كەسانە كە بە روالەت بىست يان سى رۇز پېر ناكەنەوە و پىش ئەوهى رۇزى يە سروشىتى يە

(۱) ئەم شىعە هى ئەبولھەلائى مەعەبرى يە. (وھر گىز)

پاشه کمودت کراوه که بیان تهواو بیست مالشاوایی له ژیانی دنیا ده کمن، هنوزی مردنیان لیپرانی روزی نی يه، به لکو هی نه خوشی يه که له ئەنجامى "خراب خۆر اهیتانا" و "ته رکی عادهت" ۋوه پەيدا بوروه.

بەشى دووهەمى رۆزى: رۆزىي مەجازى و دەستكىرده، كە دواى ئەوهى مەرۆف لە رېنى: خۆر اهیتانا و ئىسراپ و بە كارھینانى خراپەوه يىدمانى لە سەر دەكتات، له ئەنجامدا بۇ ئەو وەك پىنۋىستى لەن دېت. ئەم بەشە يان بەر ئەو پەمان و خىستە ئەستز پەروەردگارى يە ناكەمۈت كە لىپى دواين، به لکو بەخشىنى ئەم بەشە بەدەست چا كە كاربى خواوهند خۆزىي ئى؟ يان دەيىھە خشىت، يان نايە خشىت!

سەبارەت بەم بەشە دووهەمى رۆزىي بەوه، مەرۆقى بەختە وەر ئەو كەسە يە كە دەزانىت: هەولدىانى هاودەم لە گەل دەست پىنه گرتىن و قەناعەتدا - كە خولگە و مایەي لەزەت و بەختە وەر بىن - جۆرىنگە لە جۆرە كانى پەرسىش و دواعىيە كى كرده وەبى (فعلى) يە بۇ دەستكەوتى رۆزى. لە بەر ئەمە، ئەو مەرۆقە بەختە وەر ژيانى بە شادمانى بەسەر دەبات و، بە سوپاس و شو كرانە بېزىرىي بەوه ئەو چا كە يە پەروەردگار وەر دەگرنىت.

مەرۆقى بەدبەختىش - هەر سەبارەت بەم بەشە يان - ئەو كەسە يە كە بەھنۇي ئىسراپ و هەلپە و تەماعەوه - كە مایەي بەدبەختى و ئازارن - واز لە هەول و كۆششى حەلائى دەھىنیت و، لە ئەنجامدا ژيانى خۆزى بە كارى "لەم دەرگا و ئەم دەرگادان" دەھەوتىنیت و، بە تەمبەلى و سکالاڭ كەن بەسەرى دەبات.

ھەر وەك "گەمدە" دواى رۆزىي خۆزى دەكتات، بە هەمان جۆر: "دل و گىيان و زېرى و چا و گۈئ و دەم" و هاوچەشنى ئەمانەش لە لاينە ناسك و ھەست و نەستە كانى مەرۆق، دواى رۆزىي تايىەتىي خۆيان لە رۆزىي دەرەي مىھەربان دە كەن و، بۇ پەرى سوپاس و شو كرانە بېزىرىي بەوه لىپى وەر دەگرن. ئەمە تا خواوهندى مەزن لە گەنجىنەي مىھەربانى خۆزىوە رۆزىي شياوى يەك بە يە كى ئەوانى بە چەشىنگە بەخشىوە كە پىنى رازى بىن و تامى بچىئەن. تەنانەت بەديھىنەرەي مىھەربان ھەمۇ يە كېڭىك لەم و لاينە ناسكانە وەك: "چا و گۈئ و دەل و ئەندىشە و زېرى" و هاوچەشنى ئەمانەي وەك كلىلىتكى گەنجىنەي مىھەربانى خۆزى دروست كردووه، تا كو يەك بە يە كىان نوقمى رۆزىي فراوانى خۆزى بىكتات. جا ھەر وەك "چا و گۈئ" كلىلى گەنجىنەي گەوهەرە بەھادارە كانى ئەو جوانى يانە يە كە بەسەر رۇوي بۇونەوه رانمۇه نەخشىنراون، بە هەمان

جزور یه ک به یه کی لاینه ناسکه کانی تریش کلیلی جیهانیکی تایمهین و ، به هزی ئیمانه و ئو لاینه سوود لهو جیهانه و هر ده گریت.

به هر حال، با بروینه و بز سهر باسە کەی خۆمان:

هروه ک به دیهینه ری بەتوانای دانا "ژیان" ی لە شیوه ی کورتە و پوخته بە کی گشتی بۇونەوەر اندا بەدی هیناوه و ، ئامانجى گشتی بە کانی خۆزى و درەوشانەوە کانی ناوه جوانە کانی خۆیشى تىندا كۆز كردووه تەوه.. هەر ئەم بەتواناو دانایە لە جیهانی "ژیان" دا "پۆزى" ی کردووه بە مەلبەندىنکى گشتىي کاروبارە پەروردگارى بە کانى و ، بەردەوام غەریزەی: (حەزلینىكىردن و چەشتىي تامى پۆزى) لە زیندەوەر اندا دروست دەکات، تاکو بەمە دەرفەت بە ھاتنەدیي ئو دانستە بە دات کە لە بەدیهینانى بۇونەوەر اندايە و گرنگىزىن ئامانجى بەدیهاتنیانە، كە ئەويش برىتى بە لەھەي والە بەرامبەرە كەی بکات: (بەۋېرى ملکەچى و بەندايەتى يەوه لە بەردەم پەروردگارىتىي و خۆخۇشە ويست كەدنى ئو خواوهندە بەدیهینەرە دالە شو كەرەن بېزىرى و رەزامەندى بە کى بەردەوامدا بىت).

بۇغۇونە: هەروه ک خواوهندەمۇ لا و شوين و گۈشەيمى كى ئەم ولاٰتە فراوانە پەروردگارى بەي ئاوه دان كردووه تەوه، بە تايىت ئاسماھە كان بە مەلايىھەت و پۇچانى يان و ، جیهانى غەيىش بە رۇحە كان.. بە هەمان جۆز و لە بەر حىكمەتى (بلاو كەرنەوەي گىان و جوانى بە خشىن بە جیهانى ماددى)، بە تايىت جیهانى هەوا و زەوى، بىگە هەمۇ شوينىك لە گشت كاتىنکدا) ئو خواوهندە بە هەمان جۆز و لە بەر ئەم دانستە، جیهانى ماددىشى بە زیندەوەر ان، بە تايىت مەل و ورده بالىندە و مىزرو ئاوه دان كردووه تەوه، ئىنجا "پۇيىستى بۇون بە رۆزى" و "ئام چەشتىي رۆزى" ی لە مەرۆف و سەرجمەم زیندەوەر اننى تردا داناوه و هانى داون كە هەمىشە بە دواي رۆزى ياندا لە هەمول و تەقالادا بن. وەك بلىنتى ئو پۇيىستى بۇونەي ئەوانى بە رۆزى وەك شۇولىنى ئەندا ئىنى كردووه، دەبىنيت خواي گەورە بەو جۆرە دەياندابەر و بە دواي رۆزى دادا دەيانخانە كار و دەستىيان دەگرىنت و ، لە يىكارى و تەمبەلى پەزگارىيان دەکات. دىيارە ئەمەش بە كىنە كە دانايى بە کانى كاروبارە پەروردگارى بە کان. خۆ ئەگەر لە بەر ئەم چەشنە دانستە گرنگانە نەبوايە ئو اھر خواي گەورە خۆزى رۆزى دەستىشان كراوى هەمۇ زیندەوەر يىكى لە سەر سروشىنى كە و تو بەدى دەھىنە كە بەين ھىچ ماندو بۇونىك و لە بەر خواتى سروشى ئو زیندەوەر بەپى خۆزى بز ئەو زیندەوەر بەۋەشىتايە، كە تومت وەك رۆزى "رۆوه ک" كە هەر خۆيان بز بۇوە كە كان دەرۈن!

نه گهر "چاو" یک بیت به تهواوی هممو جوزه کانی جوانی ناوی "الرجم" و گشت لاینه قمشه نگه کانی ناوی "الرزاق" بینیت، به را دهیه که بتوانیت له یه ک کاتدا سره جمهی سه رپوی زهی بینیت، ئهوا مهدای تام و لمزه تی ئهوا جوانی یانه ده چشت که له دره شانوه شه فقهه و میهره بانی ئهوا پژو زیده ره میهره بانه دا ههن. که خوایه که تنهها به یارمه تیداینی کی غمی و چاکه کاری به کی میهره بانی خزوی، به چهندین خوارده منی و نیعمه تی له پهپری تام و لمزه ت و جوزه او جوزه ریدا، فریای گشت ئهوا زینده و هرانه ده کمونیت که خمریلک برو له کزنانی زستاندا ئازو و قمیان لئی بیرنیت! ئهوا تا خواوهندی میهره بان گشت ئهوا خوارده منی و نیعمه تانه بیان له ناو له پ و دهستی پووه که کان و شان و ئهستزی دره خته کان و، مەمک و گوانی دایکاندا بزو داده نیت و، تنهها له گه نجینه کانی میهره بانی به کی غمی بیی بینگه رده و بوزیانی ده نیزینت.. به لئی، گهر چاویکی ئاوا بیت و بتوانیت هممو ئهمانه بینیت، ئهوا به تهواوی هم است ده کات و دهزانیت که ئهوا که سهی - بزو نمونه - یه ک دانه سیو به دی ده هینیت و له شیوه رپوی و نیعمه تینکی راسته قینه دا به به کینکی ده به خشیت.. ده بیت هر تنهها ئهوا که سه بیت که و هرز و شه و رپویه کان به پیوه ده بات و گزی زهی و هک که شتی به کی بازر گانی ده خولقینیت و، له ده ریای گهر دووندا ده بخاته گشت و، بهم کارهش داهاته کانی گشت و هرزه کانی پنی بر هم ده هینیت و ده بانه بینیت بزو میوانه بینهوا و نهبووه کانی گزی زهی. چونکه ئهوا مژوری سرو شت و، شه قلی دانایی و، نیشانه صه مه دانی بیهت و، تهمغه میهره بانی بیه که له سه ریه ک دانه سیودا نه خشیتر اون، هر هممان مژور و تهمغه و شه قل و نیشانه که له سه ناو چاوی هممو سیونیکی تر و گشت میوه و بصر و رپوه ک و سره جمهی زینده و هرانی رپوی زه ویدا نه خشاون. کواته خاوهن و به دیهینه ری راسته قینه ری یه ک دانه سین، خاوهن و به دیهینه ری راسته قینه گشت هاووینه و هاو شیوه کانی تری ره گمزی ئهوا سیوه بیه له پووه زه ویدا.. هر ئهويشه که خاوهن و به دیهینه ری ئهوا زهی به زه بلا حمیه که مسرا و با خچه ری دره خته که بیهتی.. هر ئهوا به دیهینه ری دره خته بونه و هرانه که کارگه و شوینی بدهینه نانی ئهوا سیوه بیه.. هر ئهويش داهینه ری و هرزه که بیهتی که کاتی به دیهینه نانی ئهوا سیوه بیه.. هر ئهويش به دیهینه ری دوو و هرزی به هار و هاوینه که میدانی پهروه ده و گدش کردنی ئهوا سیوه.. ئهوا که سه ئهوه بیه که خاوهن مولکی شکۆمه ندو، داهینه و، خاوهنی جوانی بیه و، بیه هاو بیه و، جگه لهو خوایه که، تر نی بیه.

که واته، همه مهو "بهر" یک موزرینکی پوونی "یه کتایی" یه، به راده به کی نه و تو که نووسه ر و بدیهیته ر دره خته که هی - که زه وی یه - و با خچه که هی - که کتیبی بونه و هرانه - به غمیری ختوی دهناسینیت و، "یه کتایی" خوای گموره ده حاته بروو، هروه که ثامازه بز نه و موش ده کات که به ژماره ری به رو بیو و مه کان موزری ته سدیق له سه ر مسله هی: "یه کتایی" خوای گموره در اووه!

جاله بهر ئوهى "پيامه كانى نوور" رەنگدەرهە و دەرخەرى دوو ناوى: "الرحيم" و "الحکيم" ئى خواي گمۇرەن.. هەمەرەها لە بەر ئوهى چەندىن بىرىسكانەوە زۇرى "پاستىي رەحىمىيەت" و نەھىنىيە زۇرە كانى لە چەندىن بەشى پيامه كانى نووردا پۇون كراونەتەوە و چەسپىتاراون، ئەوا خۇينەرە بېرىزىيان بۇ لا رەوانە دەكەين و، لىزەدا لە بەر بارى نە گۈنخاوى خۆم تەنها بىم ئاماژە كورتەسى كە بىز ئەم گەنجىنە گەمۇرە و دەولەمەندەمان كىرد، واز دەھىئىم.

1

و ائیستا هاورئی گه شتیاره که مان ده لیت:

سوپاس بُو ئەو خوايىه كە يارمەتىي دام و دەستى گىرم تا ئەو سى و سى راستى يانە بىيىستم كە شايەتى لەسەر "پۇيىستىي بۇون" و "يەكتايىي خاوهەن و بەدېھىنەرم دەدەن، ئەم بەدېھىنەرمى كە من لە هەموو شۇنىيەكدالىي دەگەرام و پرسىارم لە يارهە دەكەد. هەموو يە كېڭ لە راستى يانە خۆزىنەكى درەخشانى ئەم توون كە هەموو تارىكى يەك دەرەويىتنەوە .. بەئەندازەدى چىايە كى سەختى دامەزراو بەھىزىن و .. لىنکۈزلىنمە كەنیشىيان شايەتىكى تەواو گوماننەھىلەن لەسەر "بۇون" ئى خوايىه و .. بۇوهش كە هەموو شىتىكىان گىرتۇوهتەوە، بەلگەيە كى رۇونى لەسەر "يەكتايىي ئەو .. لە هەمان كاتىشىدا و لە نىوان چەسپاندى "بۇون" و "يەكتايىي خوايى گەورەدا، بە جەشىنەك، بەھىز يابە كانە، ترى ئىمانشىيان چەسپاند.

ئنجا يە كىدەنگى و يە كىگرتنى كۈزى گشت ئمو راستى يانە ئىمامانە كەمانى لە ئىمامانىكى چاولىنىكەرى يەوه گواستەوه بۇ ئىمامانىكى دامەزراو لە سەر بناغە و ئەنجامى لىنگۆلىنەوه.. لە ويىشەوه بۇ "علم اليقين" و.. لە ويىشەوه بۇ "عين اليقين" و.. لە ويىشەوه بۇ "حق البقرى"!

كهواته: "الحمد لله هذا من فضل ربي".

﴿الحمدُ للهِ الَّذِي هَدَانَا هَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ مِّنْ بَنَائِنَا
بِالْحَقِّ﴾ (الأعراف: ٤٣).

له بابی دووههمی مقامی یه که میشدای، بهم جزورهی خواره وه ئامازه یه کی کورت بز نو نوره ئیمانی یانه کراوه که ئەم گەشتیاره لینکۆلم و تاسمه مندە لەو چوار براستی یه مەزنانهی مەنزلى سى ھەمدە بىتىنى:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ عَلَى وَحْدَتِهِ فِي

وجوب وجوده: مشاهدة عظمة إحاطة حقيقة الفاتحة بفتح الصور لأربع مئة ألف نوع من ذوي الحياة المكملة بلا قصور بشهادة فن النبات والحيوان.. وكذا مشاهدة عظمة إحاطة حقيقة الرحمة الواسعة المنتظمة بلا نقصان بالمشاهدة والعيان.. وكذا مشاهدة عظمة حقيقة الإدارة الخبيثة لجميع ذوي الحياة المنتظمة بلا خطأ ولا نقصان.. وكذا مشاهدة عظمة إحاطة حقيقة الرحيمية والإعاشه الشاملة لكل المرتزقين المفتنة في كل وقت الحاجة بلا سهو ولا نسيان. جل جلاله، رزقها الرحمن الرحيم الحنان المنان، وعم نواله، وشيل إحسانه ولا إله إلا هو).

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

يا رب ا بحق ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ يا الله، يا رحمن يا رحيم! صل وسلم على سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين، بعدد جميع حروف رسائل النور المضروب تلك الحروف في عشرات دقائق عمرنا في الدنيا والآخرة، مع ضرب جموعها في ذرات وجودي في مدة حياتي، واغفر لي ولمن يعنيني في نشر رسائل النور وكتابتها بصداقه بكل صلاة منها، ولآبائنا ولساداتنا وشيوخنا وأخواتنا وإنحواتنا ولطلبة رسالة النور الصادقين، وبالخاصة من يكتب ويستنسخ هذه الرسالة، برحمتك يا أرحم الراحمين.. آمين.

﴿وَآتَيْرُ دُعَاؤُهُمْ أَنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾.

(ئەرکى سەرشانى پەيامە كانى نور)

لەم بۇزانەدا و لە نیوان گفتۇرگۈزىمە کى معنەویدا، گۈنىم لە پرسىيار و وەلامىنگ راڭرت. وا پوخته كەيتان بىز باس دەكەم: (بەكېڭ وتى: بېچەك بۇون و ھىزجەمكىرىنى چىروپىزى پەيامە كانى نور و، خەباتى لە پىناوى ئىمان و تەوحىدىدا، ھەمىشە و سەرددەم لە زىادبۇوندایە. خۇ ھەرچەندەش ھىزىنگى كەمى ئەمە پەيامانە سەرۋىزىادى بىزىدان و بىنەنگ كىرىنى سەرسەخت تىرىن كەسى سەرىپىچى كار و لاسارە. كەچى نازام بۇچى تا ئەم بادەيە و بەم گەرمۇ گۈرى و كارابى يە پەيتا ھىزى زىاتر لەم پىناوهدا جەم دەكت.) لە وەلامدا پىيان وت:

پەيامە كانى نور سەرگەرمى تەعمىرى رۇوخانكارى يە كەننە كى يە كان نىن و، خانوویە كى بچوو كى رۇوخا ئاوهدا ناكەنەوە، بەلكو لە گەمل ئەوهەشدا چەندىن كاولكارىي گشتى و ھەممە كى بىنات دەنېنەوە و، قەلايە كى مەزنى ئەوتۇش تەعمىر دەكەن كە ئەنەنە مەزىنە ھەر تەنها بەردە كانى بە قەبارەي چىا كانى و، قەلايە كە لە ھەمۇ لايە كە و دەوراندەورى ئىسلامى داوه و لە ئامىزى گىرتسوو. ئەم پەيامانە تەنها بىز چاكسازىي دل و دەرروونىنى تايىەت تىنا كۆشىن، بەلكو لە گەمل ئەوهەشدا ئىعجازى قورئانىان بەدەستمۇ گىرتسوو و (دل و دەرروونى گشتى) و (بىرى گشتى) تىمار و سارپىز دەكەن، كە بەو ھۆكارە تىكىدەر انە زامدار كراون ماوهى ھەزار سالە كەلە كە و ئامادە دەكىزىن.. ھەروەھا ئەم پەيامانە بۇ چارە سەربىي (ويژدان و ھەناوى گشتى)لىنى دەپرىز كە لە ئەنجامى تىكىشكانى بىناغە و رېپەو و درۇوشە كانى ئىسلاممۇھ - كە پالپىشتنى كى مەزنى هەموانى بە تايىەت ھى عەوامى ئىمانداران - ٻۇرى لە خراپكارى كەردووھ.. بەلتى، ئەم پەيامانە بۇ ئەنەنە تىدە كۆشىن كە ئەنەنە قۇول و فراوانانە، بە دەرمانە كانى ئىعجازى قورئان و ئىمان تىمار بکەن.

جاله بمردهم ئەم ھەممو ڪاولکارى يە گشتى و سامناك و، درز و كەلىنە فراوان و، زامە بەسز و قوولانەدا، پۇيىستە چەندىن بەلگەي بەھېزى گومان بىر و، گۆللەي ئاماھە كراوى بە توانا تا پلهى: "حق اليقين" و بەھېز بە ئەندازەي هېز و دامەزراوى چيا كان بىن و، چەندىن دەرمانى تاقى كراوهى ئەوتوش ئاماھە كرابن كە لە ھەزار و يەك ترياكى دەزه ژەھرە كان پتە تايىھەتكارىيان بىت و وەك چەندىن چارە سەرى لە ڙماھەنەھاتو وابن.

ئەمە يە ئەركى سەرشانى پەيامە كانى نور.. ئەم پەيامانەي كە لە ئىعجازى مەعنەوبى قورئانى پىرۇزەوە ھەلقۇلاؤن. جالەو كاتەدا كە "پەيامە كانى نور" ئەم ئەركەي سەرشانيان بە تەواوى جى بەجى دە كەن، لە ھەمان كاتدا بەھەمەندى ئەۋەيشن كە چەندىن پلهى لە سەنور بەدەرى ئىيمان ئاشكرا دە كەن و، سەرچاوهى بەرز بۇونەوە و سەركەوتتن بە پلە بلند و بەرزە بىن كۆتايى يە كانى ئىماندا).

بەم جۈزە، گفتۇ گۈيە كى دوور و درىزم لە سەر ئەم شىيۇھە بە تەواوى بىست كە بۇم كورت كەرنوھە و، بۇ ئەمشىش گەلنى شو كرانە و سوپاسىم پىشىكەشى خواي گەورە و مىھەربان كەرد.

سەعىدى نورسى

* * *

تیشكی ھەشتەم

بە پشتىوانى خواي گەورە لە كۆمەلە پەيامىنىكى تردا بلاو دە كرىتەوە

تیشكى نۆھەم

پارچەی یەکەم و گۈنگى پاشكۈزى و تەی دەھەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُفْسُدُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشْيًا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴾ يَخْرُجُ الْحَيٌّ مِنَ الْمَيْتِ وَيَخْرُجُ الْمَيْتُ مِنَ الْحَيِّ وَيُخْيِي الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرِجُونَ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّ خَلْقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تُنَشِّرُونَ
﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَفْسَرِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً
إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْخِلَافَ
الْمُسْتَكَمُ وَالْمُوَانِكُمْ إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَاتٍ لِلْعَالَمِينَ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيلِ وَالشَّهَارِ
وَأَيْقَاظُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا
وَطَمَعًا وَيَنْزَلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّ تَهْوَمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَغْوَةً مِنَ الْأَرْضِ
إِذَا أَنْتُمْ تُخْرِجُونَ ﴾ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَاتِلُونَ ﴾ وَهُوَ الَّذِي يَنْدَرُ
الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدهُ وَهُوَ أَهْوَانُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمُثُلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ﴾ (الروم: ۱۷-۲۷).

ئەم ئايەتە پىرۇزانە مەسىھەلى "حەشر" رۇون دە كەنەوهە، كە جەمسەر و تەمەرەي
ئىمانە.

ئىمەش لەم "تیشكى نۆھەم" دا بەلگەيە كى بەھىز و مەزنى رۇونكىردىنەوهە ئەم
ئايەتانا و بە كېڭىلە بەلگە بەرز و پىرۇزە كانى ئەم مەسىھەلىيە باس دەكىن.

ئەمەش - لە راستیدا - چاودىزى و ئاورلىدانەوهى كى نەخشىن و جوانى پەروەردگارە، چونكە "سەعىدى كۆن" سى سال پىش ئىستا لە كۆتايى ئەو كىتىيە كە ناوى: "محاكمات" و پىشە كىيى تەفسىرى: "إشارات الإعجاز في مظان الإيجاز" ئەمەي خوارەوهى نۇوسى:

"مەبەستى دووھەم: ئەم مەبەستە تەفسىرى دوو ئايەت دەكتات كە "حەشر" پۇون دەكەنەوهە و ئامازەي بىز دەكەن."

بەلام ئەم باسە ناوبر او بەھە دەستى پىنى كردى كە نۇوسى: "خو^(۱): بسم الله الرحمن الرحيم". ئىت لە نۇوسىن راوه ستا و بىزى نەكرا تەواوى بىكتا.

وائىستا هەزار و يەك جار و بە ئەندازەي ژمارەي بەلگە و نىشانە كانى حەشر، شوڭر و سوپاس و ستابىش بىز بەدېھىنەرەي بەخشىندەم كە دواى تېپەربۇونى ماۋەي "سى" سال بەسەر ئەو نۇوسىنەدا، يارمەتىي دام ئەو تەفسىرى پۇون بىكمەمۇ، ئەو بۇ دواى "دە" سال خواوهند نىعەتى تەفسىر كەردىنى ئايەتى يە كەمى بىن بەخشىم، كە بىرىتى يە لە تەفسىرى ئايەتى: ﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنْ ذَلِكَ لَمُحْكَمٌ الْوَتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ۵۰) و، بۇو بە "وتەي دەھەم" و "وتەي بىست و نۆھەم" كە دوو بەلگەي پۇون و بەھىزى ئەوتۇن ئىنكارى و ملنەدانى سەرسەختە كانىان لال و بىن دەنگ كردى.. ئىجا "دە" سال دواى رۇونكەرنەوهى ئەم قەلە پۇلايىنەش، خواوهندى مەزن نىعەتى تەفسىر كەردى ئەو ئايەتانەي پىن بەخشىم كە لە سەرتاى ئەم تىشكەدان و، ئەم پەيامەي لىنى يىكھاتۇو. جا ئەم "تىشکى نۆھەم" بىرىتى يە لە "نۇ" مەقامى بەرز كە ئەم ئايەتانە ئامازەيان بىز كەردوون، لە گەل "پىشە كى" يە كدا.

* * *

(۱) خو: وشىيە كە بە شىيە زمانى كىرماڭىنى زۇورۇو، بە واتاى: "كەواتە" دېت لە شىيە زمانى كىرماڭىنى خواروودا. (وەرگىز)

پیشه کی

(نم پیشه کی به دو خاله: له سمه ره تادا به پونخنی له نیران نهنجام و سورو ده کانی "باوه‌ر به حهشر" بز زیان و گیانی مرؤف، نهنجامیکی گهوره و گرنگ باس ده کهین و، مهودای پیوستی نم باوه‌رهش بز زیانی مرؤفایه‌تی - به تاییه‌ت له بواره کزملا لایه‌تی به کیدا - روون ده کهینه‌وه. هرووه‌ها له نیوان بدلگه زور و زهبه‌نده کانی "باوه‌ر به حهشر" دا تنهها یه‌ک بدلگه ده‌هتین و، روونی و ناشکرایی نم باوه‌ره ده‌خه‌بیه پتش‌چاو که هیچ گومانیکی ناویته ناییت).

خالی یه‌کم

وا بز نعروونه له نیوان سه‌دان به‌لگه‌دا، ئاماژه بز تنهها چوار دانه لمو به‌لگانه ده کهین که ده‌یچه سپیشن: "باوه‌ر به رؤزی دوایی" گرنگترین به‌ردی بناغه‌ی ژیانی تاکه که‌سی و کزملا لایه‌تی مرؤفه و، بیچینه‌ی هممو که‌مالات و ره‌وشت به‌رزی و به‌خته‌وه‌ری یه کانیه‌تی:
به‌لگه‌ی یه‌کم:

"منالان" که نیوه‌ی گرؤی مرؤف پنکده‌هینن، ئه گه‌ر هیزی معنه‌وی "ئیمان به به‌هه‌شت" نهیت که له ده‌روون و بوونی ناسک و لاوازی خویاندا هه‌ستی پن ده که‌ن، ناتوانن ئمو باره ناخزشانه‌ی چه‌شنی "مردن" هلبگرن که له پیش چاویاندا رwoo ده‌دهن و به‌روالت خه‌مناک و به‌ئازار دیارن. ئم ئیمانه‌یان به به‌هه‌شت ده‌گای رwoo نیه‌را و ناوات له به‌ردم سرو‌شته ناسکه کانی ئه‌واندا ده کاتمه‌وه که هیندنه ناسک و نیانه توانای بهر گری‌یان نی‌یه و، به بچوو کترین گیرو گرفت دلیان گه‌رد ده گرینت و ده‌ده‌نه پرمی گریان. به‌لام به‌هزی نم ئیمانه‌وه، که له دلیاندا چه که‌ره‌ی کردووه، ده‌توانن به خوشی و شادی ژیان و گوزه‌رانیان به‌سمر به‌رن. چونکه هم‌منالیک که باوه‌ری به به‌هه‌شت بیت، له‌مر خزی‌وه به خزی ده‌لیت: (برا بچوو که‌کم، یان هاوه‌ئ خوش‌مویسته کم که کزچی دوایی کرد، ئیستا یه کینکه له بالنده کانی به‌هه‌شت. که‌واته ئه‌و به سمر به‌ستی له به‌هه‌شتدا گه‌شتی خزی ده‌کات و ده‌حمویته‌وه و، ژیانی ئیستای ئه‌و له‌چاو گوزه‌رانی ئیمه لیزه‌دا، گه‌لی باشتره).

دهنا گهر ئەوان ئەم ئىمانىيان بە بهەشت لە دەست دايىت، ئەوا ئەم مەرنەي كە دووقارى منالانى وەك خۆيان و گەورە كانيش دەيىت، ورەي ئەم منالە بى توانا و دەستە لاتانەي بەردداد و بەقەلا كەتى دەبرىد و، گشت لايەنە دەرونونى يە كانيان و تىڭرىي اىزيانى ئەوانى تىڭىدەشكاندۇ، رۇوناكىي ژيانىيشيان بە تەواوى لېل و تارىك دادەھات. ئەم كاتاش، ھاودەم لە گەل فەمىسىكى چاوه كانياندا، بە خور ئەسلىنى بە سۈريان لە سەرچاوهى "گىيان" و "دل" و "ئىزىرى" يەشيانەوە ھەلدەرلىت و، لە ئەنجامى ئەم ئاكامە ناكامە شەمەوە يان سەر جەمىي ھەستە كانيان دەمرد و پىز ئەستورور دەبۈون و سۆزە كانى ناخىيان بە جارى لە كار دە كەوتىن.. ياخود چەشىنى نازەلتى بە دېخت و ئىل و سەرلى ئىشلەپ دەبۈون و سەرگەردا دەرەچۈن.

بەلگەي دووهەم:

"پىران" يىش كە نيوھى گۈزۈ مەرۆن و لە سەرلىۋارى گۈزە كانيان راوه ستاون، تەنها "ئىمان بە دوار ئۆزۈ" كە ئارامىي يان بىن دەبەخشىت. ئەم مەرۆن پىرانە ئارامىي و دىلدانەوەي خۆيان بەرامبەر بە نزىك بۇونەوەي وادەي كۈرۈنەوەي ژيانە ئازىزە كەيان و داخىستى دەرگاى دىنيا شىرىن و جوانە كەيان لە رۇوبىاندا، تەنھا لەم و ئىمانەدا دەيىنەوە.. جائە و پىرانەي كە وەك منالىيانلى ھاتووه تەمە و ھەستى گىيان و سروشتىيان بە جارى ناسك بۇوه تەمە، تەنھا بە ھيوا مەندىي ژيانى دوار ئۆزۈ وەيە كە ئارام دەگىن و بەرگرىي ئەم و نائومىدىي بە جەرگىرانەي بىن دە كەن كە لە مەردن و نەمانەوە پەيدا دەبن.

دهنا گەر ئەم "ئىمان بە دوار ئۆزۈ" نەيىت، ئەوا ئەم باوک و دايىكە پىرانەي كە لە ھەمەو كەسىك زىياتر شاياني شەقەفت و بەزەمىي و مىھەرە بانىن و لە ھەمەو كەسىش زىياتر پۇويستىيان بە ئاسايش و ژيانىكى پېرلە هيىمنى ھېبە، لە ناخى "دل" و "دەرۈون" و "گىيان" ئى خۆياندا ھەستىيان بە دەلتەبىن و كىپەي گىيان و شەلمىزلىقى دەرۈون دەكردۇ، ئەم دىنيا فراوانەيان بە جارى لىن دەھاتەوە يەك و لىيان دەبۈو بە بەندىخانەيە كى ترسناك و، تىڭرىي اىزيانىشيان دەبۈو بە ئازارىنىكى سەخت و بەسو.

بەلگەي سىھەم:

"لاۋان" و "ھەرزە كاران" كە جەمسەرەي ژيانى كۆمەلایەتىن، جىڭە لە "مەترسىي ئاگرى دۆزەخ" ھىچ شىنىكى تر نى يە قولپە قولپى ھەستە كانيان ھىمن بىكتەوە و دەستىيان لە سەتم و دەستدرىزى و كاولكاري بىگىرىتەوە و بەرەنگارى ھەلەشەبى ھەوا و ئارەزو ويان بىتەوە و لە پەيوەندىي كۆمەلایەتى ياندا رەوتى ھەرباشيان بۇ دابىن بىكتات.

خۆ نه گەر ئەم ترسەی ئاگىرى دۆزەخ نەبوايە، ئەوا ئەو ھەرزە كارە ھەلەشانەي كە مەستى ھەوا و ئارەزووە كانيان، دنيابان لە پىر و پەك كەوتە و لاوازان دەكىد بە دۆزەخ. چونكە ئەو كاتە دەستە لاتى ناو كۆمەل دە كەوتە دەستى زال بۇوانى وەك ئەوان و، ئىنجا ژيانى بەرز و بلندى مەۋھىتى يان دادە بەزاندە ئاستىنکى نزمى ئازەلەن.

بەلگەي چوارم:

ژيانى ناو "خىزان" يش مايەى كۆبۈنەوە و، بەھەشتى بەختەورى و، قەلائى مەحکم و، دالىدەي بىن وەبى ژيانى دنيايم.. مالى ھەموو كەسيڭ، كە جىهان و دنياى تايىبەتى ئەو كەسىيە، ئەگەر پىز لە يەك گەرتىنى راست و چون يەك و، وەفای بىن گەردى نىوان ھەموان و، بەزەبى و مىھەربانىي راستەقىنەي تا راپادە خۆبەختىرى دەن و خۆنۇمىستى تىدا نەبىت، ئەوا ھەر گىز ئەو مالە بەختەورى لە گىانى خۆبىدا نايىنەت. خۆ نه گەر كەسانى ئەو خىزانە ئىمانيان بە بۇنى چەندىن پەيوەندىي ھاواهەلەنەي ھەمېشىبى و بەردوامى كاتىنلىكى بىن كۆتاپى و ژيانىتكى ھەناھەنلىكى بىن سئور نەبىت، كە پەيوەندىي بەرز و بەرپىزى باو كايەتى و برايمەتى بىن گەرد و ھاواھەلىتى خاوبىنى بەھەفایانە يىانەستىت بە يەكەوە، ئەوا ئەم پىز گەرتىنە بىن گەرد و وەفا و مىھەربانى بە چون يە كەمش لەم دنياباندا دروست نايىت.

ئەگەر ئەم چەشىنە پەيوەندىي بە لە نىوان كەسانى خىزاندا ھەبوو، ئەوا "مېزد" لە بەرخۆيەوە بە خۆى دەلىت: (ئەم ژىنم ھاوسىرى ژيانە و ھاۋىنى جىهانى ھەمېشىبى و ژيانى نەمرىمە. كەواهە گۈن نادم بەوهى كە ئىستا پىر و چىچ و ناشىرىن بۇوه، چونكە جوانى بە كى ھەمېشىبى لەم مولا لە پىدايە. لە بەر ئەم، ئامادە ئەپەرى داخوازى بە كانى و وەفا و مىھەربانىي لە ۋۇودا بىنۇنىم و ھەر چەشىنە خۆبەخت كەدىنىك لە پىناوى ئەم ھاواھەلىتى بە ھەمېشىبى يەدا پىنۇپىست بىت، بىن سى و دوو كەردن و دوودلى، بەختى بىكم).

بەم جۆرە، ئەم پاواھ دەتوانىت وەك چۈن حەزى لە حۆزى بەھەشتە و خۆشى دەۋىت، ئاوا بەزەبى بە ژەنە پەك كەوتە و بەسالاچۇوە كە خۆبىشىدا بىتەوە و خۆشەوېستى لە ۋۇودا بىنۇنىت. دەنا ھاواھەلىتى بە كەي لە گەل خىزان و ھاوسىرە كەيدا ھاودەمى يە كاتى و ۋوالەتى سەعات و دوو سەعات دەبىت كە جودايى ھەمېشىبى بە دوا دادىت، ھاواھەلىتى يە كى سەر زارە كى دەبىت و ھېچ پېتىگىر و بىناغەيە كى نايىت و، ئىنجا بەزەبى يە كى مەجازى و، رېزىتكى درۈينە و، سۆزىتكى ھەلقولاؤى ھەستى ئازەلەن

نهانی هیچی تر نایه خشیست. ئەم سەرەپ ای ئەوهى کە بەرژەوندی و ھەستە شەھوانی يە دەروونى يە کان خۇيان لەو بەزەبى و پىزەدا ھەلەدە قورتىن، ئەمۇ بەھەشتە دنیاپى يە دە كەن بە دۆزە خىتكى ئەوتقى کە لە توانادا نەبى ئارامى لە سەر بىگىرت.

بم جزره، گهر تنهها يهك ئەنجام لە نیوان سەدان ئەنجامى "باوهەر بە حەشر" دا كە پەيوەندىي بە ژيانى كۆمەلایەتىي مەرقۇھەمەيە و سەدان بۇو و سوودى ھەممە جۈزەرى لىنى دەبىتەوە، لەسەر ئەم چىوار بەلگانە ئىستا باس كران قىاس بىرىت، ئەوا دەزانىزىت كە ھاتنەدىي راستىي "حەشر" بە ئەندازەي چەسپاۋىي راستىي بەرزى مەرۆف و پىداويسىتى يە ھەممە كى يە كانى، چەسپاۋە. تەنانەت پۇيىمىتىي "گەدە" بۆ خۇراك و شايەتىدانى لەم رىيەوە لەسەر ئەم خواردەمنى يانە چەندەيە و تاچ رادەيە كە، ئەم پىداويسىتى يە ھەممە كى يانەي مەرقۇھەمەنە كى گەلنى بۇونت و شايەتى يە كى گەلنى ئاشكراتن لەسەر ھاتنەدىي، "حەشر".

ده با زانایانی کزمه‌لتناسی و رامیاری و رهوشت‌ناسی لموانه‌ی که با یه خ به کاروباری
کزمه‌ل و رهوشتی مروف ددهدن، گوئی لمه را بگرن و، با ین و پیمان بلین به چی ئم
بزشایی یه پر ده کنه‌مه و به چ چاره سه‌ری یه ک تیماری ئم زامه قوول و به سؤیانه‌ی مروف
ده که‌هن؟!

خالی دو و هم

ئەم خالىە، زۇر بە كورتى، لە نېۋان چەندىن بەلگەي لە ئۇمارەبەدھەرى "پاستىي
حەشر" دا تەنها يەك بەلگە رۈوون دەكتەۋە، كە پۇختەي شايەتىدانى پايدە كانى تىرى ئىمانە.
ئەو يېش، يەم جۇزەدى خوازەوە:

سهرجهمی ههموو ئەمە موعجزانە کە بەلگەن لەسەر پىغەمبەرىتىي حەزرەتى مەھمەد
 ﷺ ھەروەھا گشت بەلگە کانى ترى پىغەمبەرىتىي و راستگۇرى ئەم، ھەموويان پىنكەوه
 شايەتى لەسەر راستىي حەشر دەدەن بەلگەن لەسەرى و دەيچە سپىنن، چونكە
 بانگەوازە كەى ئەمە پىغەمبەرە ئازىزە ﷺ لە درىۋاپى ئىيانىدا پاش مەسىلەي "تەوحيد"
 نار استەئى مەسىلەي "حەشر" كەراوه. ھەروەھا ھەموو ئەم بەلگە و موعجزانە ئەم

پیغامبره ﷺ که دهبن به بله‌گئی راستی پیغمبران و ئوهوندہ بهیزن که خملکی بز ته‌سیقیان هان ددهن، هممویان شایه‌تی له‌سر همان راستی ددهن که بریتی به له "حشر" ..

همروه‌ها شایه‌تیدانی ئهو کتیبانه‌ی که له‌لایه‌ن خوای گهوره‌و بز مرؤف رهوانه‌کراون و شایه‌تیدانی پیغامبره به‌ریزه کانیان ریون کردوده‌ته‌و و گیاندوویانه‌تہ پله‌ی "بداهه‌ت" هردو کیان پنکه‌و^(۱) شایه‌تی له‌سر همان راستی ددهن، بهم چه‌شنه‌ی خواره‌و:

له پیش هممویانه‌و فورئانی پیروزی خواهند پیونکردن‌هه‌و پر له ئیعجازه، ئه م قورئانه پیروزه به هممو موعجیزه و بله‌گه و راستی به کانیه‌و که بله‌گهن له‌سر ئوهوند له هممو کتیبیک شایانتری شوین کهونه، شایه‌تی له‌سر پیوودانی حشر دهات و دهیچه‌سپینیت. چونکه سئین به کی هممو فورئان و سه‌رتا زوربه‌ی کورت‌ه سووره‌تہ کانی بریتین له چه‌ندین ئایه‌تی ریون و ناشکرای ئوهونز که بله‌گهن له‌سر هاتهدبی "حشر". و اته قورئانی پیروز به هزاران ئایه‌تی پیروزی خزی ج به راسته‌و خز و راشکاوی و ج به ئاماژه بز کردن، هموالی همان راستی راده‌گهیه‌نیت و به پیوونی دهیچه‌سپینیت و ناشکرای ده‌کات. بز نمونه:

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوَرَتْ﴾ (النکور: ۱).

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ﴾ (الحج: ۱).

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزِلَهَا﴾ (الزلزلة: ۱).

﴿إِذَا السَّمَاءُ افْطَرَتْ﴾ (الانفطار: ۱).

﴿إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ﴾ (الإنشقاق: ۱).

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ﴾ (النیا: ۱).

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ﴾ (الغاشية: ۱).

قورئانی پیروز بهم ئایه‌تانه و هاوچه‌شنیان له سه‌رتا نزیکه‌ی چل سووره‌تیدا، دهیچه‌سپینیت که حشر شتیکی بین گومانه و پیووداونیکی گهاردونی به له‌په‌ری گرنگیدا و، دهبن بیت و، پیوودانیشی گەلن پیویسته.. به ئایه‌تہ کانی تریشی چه‌ندین بله‌گئی جوز او جزری قهناعه‌ت به خش له‌سر ئه‌م راستی به پیوون ده‌کات‌و.

(۱) و اته پیغامبران و ئهو کتیبانه‌ی خواری گهوره بزی ناردوون. (وهرگیز)

ئایا کتیبیک که تنهایا یهك ئامازه تنهایا یهك ئایهت لە ئایهتە کانى ھەممو ئەو راستى يە زانستى و گەردوونى يانە بەرھەم بەھینېت كە پیشان دەوتىت: "زانستە ئىسلامى يە کان" (۱)، دەبى شايىتى دانى ھەزاران ئایهتى تۇ كېپىھ كە "ئىمان بە حەشر" وەك خۇزى درەخشان ڕوون دەكەنەوه، چۈن يېت؟! ئایا ئىننەكارى كىردىنى ئەم ئىمانە وەك ئىننەكارى كىردىنى خۇز يان ئىننەكارى كىردىنى تېڭىرى اى بۇنەوەران نى يە؟ ئایا ئەم كارە كارىنگى سەددەر سەد مەحال و نە گۈنجاخو نى يە؟

ئایا دە گۈنجىن ھەزاران بەلین و ھەرھەشە و گوفتارى پادشاھى كى مەزنى بەدەستەلات بە درۇ دابىرىت و بە شىتىكى بىن بناگە و دوور لە راستى لە قەلم بىرىت، لە كاتىكدا كە سوبای ئەو پادشاھى جارى واھىيە تنهایا لەبەر ئەوهى ئامازه يە كى پادشا بە درۇ نە خەرىتەوه، دەچىتە ناو جەنگى بىن ئامانەوه؟

خۇز پادشاھى معنەويي مەزن كە وا سىيازىدە سەددەر رەبەقە دەستەلاتدارى و فەرمانزەروايى يە كەھى بەرددەۋامە، چەندەھا گیان و ژىرى و دلى و دەرروونى لەزىمارە بەدەرە پىنگەياند و پەروردە و پاڭزى كىردى و بە حق و راستى بەرپۇھى بىردى.. ئایا تنهایا ئامازه يە كى ئەو پادشا معنەويي يە مەزىنە سەرۈزىاد نى يە بۇ چەسپاندىنى "حەشر"؟ جى جاي ئەوهى كە ھەزاران و تەرى راستەخۇزى ڕوون و چەسپىنەرە حەشرى بە راشكاۋى تىدايە؟! ئایا ئەو كەسە لەم راستى يە ڕوونە تىنالگات، مروۋىتكى نەفام و نەزان نى يە؟ ئایا ئەوپەپى داد گەرە ئەن يە كە جىنى ئەو كەسە ناخى دۆزەخ يېت و لەوئى دا بىگىرسىتەوه؟

پاشان ھەممو كىتىپ و صوحوفە ئاسمانى يە كانى تر كە خواي گەورە بۇ پىغەمبەرانى پىشىووی ناردۇون و هەرى يە كەيان ماوەيەك فەرمانزەروايى كانى خۇزى بىووه، بە ھەزاران بەلگە، تۇ دەعوایەقىرئانى پىرۇزىيان سەبارەت بە "حەشر" سەلەنەدەپ، ھەرچەندەش بەپى داخوازىبى چەرخ و سەرددەمە كانىيان و گەلن بە كورتى باسى راستى و بىن گومانىي حەشىريان كىردووه، كە قورئانى پىرۇز بەپەپى رپوونى لېنى دواوه، ئەو قورئانە كە فەرمانزەروايى ھەممو سەردەمەنکە و بەسر تېڭىرى ئايىنلەشدا زال و دەستەلاتدارە.

والىزەدا و لەبەر شىاوبى ئەم باسە، دەقى كۆتائىي پەيامى "موناجات" دەھىتىن، كە بەلگە كى گومانپەپى پۇختە لە سەر حەشر و، لە شايەتىدان و بەلگە بۇونى پايە كانى

(۱) لام و اىيە مەبەستى دانەر ئامازه ئەم ئایەتى كە دەفرمۇنت: **﴿وَعَلَمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلُّهَا﴾** (البقرة: ۳۱). (وەرگىزى)

تری ئیمانه و له سمر "حەشر" پەيدا بۇوه، بە تايىهت لە "ئیمان بە پىغەمبەران و كتىبە كانوھە" كە هەرچى گومان و دوودلى ھەيدە تەفروتوونايىان دەكەت، بۆيە دەيشى هىنин چونكە بە شىوازىكى كورت و لە شىۋەي نزا و لالانوھە باس كراوه: (ئى) پەروەردگارى مىھەربانى بەھۇي فىز كارىپى پىغەمبەر ^{ئەلە} و انه كانى قورئانى بىرۇزى داناوه، تى گەيىشتەم كە ھەموو كتىبە پىرۇزە كان، لە پىشە كىي ھەممۇيانوھە قورئانى بىرۇز.. ھەر وەها گشت پىغەمبەران، لە پىش ھەممۇيانوھە پىغەمبەرى ئازىزمان ^{ئەلە} ھەر ھەممۇيان بەلگەن و بە يە كەدەنگى و يە كىتى ئامازە دەكەن و شايەتى دەدەن له سمر ئەوهى كە:

درەوشانوھە ناوە جوان و شىكۈمىندە كانى خواي گەورە كە لە دنيا و ھەممۇ جىيەنە كاندا شويىنە اريان ديار و ئاشكرايد، لە جىيەنە ھەميىشەبى و ھەتاھەتايىشدا بە جۈزۈنىكى گەلنى پۇونت بەرده وام دەيىت، ھەر وەها درەوشانوھە مىھەربانە كانى ئە ناوەنە كە غۇونە كانيان لەم جىيەنە فانى بەدا دەيىزىن، لەم دنياى خانەي بەخت وەریدا جوانلىقىن و درەوشادەترين رۇوناكى بەرھەم دەھېنن و بە ھەميىشەبى دەمېتىنەوە. ھەر وەها ئەمەندانەش كە لەم ژيانە كورتە دنیادا بەپەرى شەوقەوە سەرنج لەم درەوشانووانە دەدەن و بۇيان دەپۋان، لە دنیادا تائەبەد بە خۇشمۇيىستى يەوه ھاپرىيان دەبن و بە نەمرى لە گەلياندا دەمېتىنەوە.

ھەر وەها گشت پىغەمبەران - درۇدىان له سمر بىت - كە داراي گىانى رۇوناكن، لە پىش ھەممۇشيانوھە پىغەمبەرى ئازىز ^{ئەلە}، ھەممۇ ئەمۇلياكان كە چەمسەرى خاوهەن دەلە پۇشە كانن و، گشت صىدىقانايىش كە سەرچاوهى ژىرىي بە بىنەر و رۇونە كانن.. ھەممۇ ئەوانە ئىمانىكى قۇولى دامزراويان بە "حەشر" ھەيدە، شايەتىي له سمر دەدەن و، مەزدەي بەخت وەرىي ھەميىشەبى بە مروۋاقيەتى رادە گەيەنن و، گۇمۇر ايان بە مەترسىي ئاگرى دۈزەخ بىندار دەكەنەوە و، مزگىنىي بە پىپەوانى رىسى ھىدایەت دەدەن كە بەھەشت چارەنۇس و پاشەپۇزۇ ئەنجاميانە و، لەمەشدا پاشت بە سەدان موعجيزە رۇون و نىشانەي بىن گومان و ئەو بەلەن و ھەرەشانەش دەبەستن كە چەندەھا جار لە كتىب و صوحوفە ئاسمانى بە كانتدا - ئەى بەرەردگارم! - باست كردوون. ھەر وەها پاشت بە: بەزەبى شىكۈمىندى و، دەستەلاتدارىي پەروەردگارى و، كاروبارە بەرز و، سىفەتە پاك و بىرۇزە كانى تۆ دەبەستن، وەك: توانىست و مىھەربانى و عىنىايەت و دانايى و شىكۈمىندى و جوانى و، بە پى ئەو كەشەف و بىنېنە لە ژمارە بەدەرانە خىزىيان كە

هموالی نیشانه کانی دواپرژن و، به گویزه‌ی ئهوئیمان و باوه‌رهاشان که تا پله‌ی "علم الیقین" و "عین الیقین" چه سپاو و دامهزراوه.

ده‌سائمه خواوه‌ندی به‌توانای دانا و، به‌خشنده‌ی میهره‌بان و، دارای به‌لینی راست و، خواوه‌نی سمره‌برزی و مهزنی و شکومه‌ندی و، ل هناوبه‌ری خوانه‌ناسان! تو زور خاوین و پاک و پرژوز و به‌رزتریت لوه‌ی که هممو شوننکه‌تووان و، گشت به‌لین و، سمرجهم سیفه‌ته مهزن و، کاروباره خاوین و پرژوزه کانی خوت بهدرو بخنه‌یمه و، پردہ به‌سر داخوازی ده‌سته‌لاتداری خوتدا بگیریت و، ئمو هممو دعوا و نزایانه گیرا نه کمیت که ئهو به‌نده باشانه‌ت دهیانکمن که خوشت دهون و خوشیان ده‌نیت و له ریئی ئیمان و ته‌سدیق و گویر ایله‌لی به‌مه خویان لەلا خوشویست کردوویست، تو خاوین و پرژوز و به‌رزی لوه‌ی که کافر و گومرايان له ئینکاری کردنی حه‌شردا ته‌سدیق بکهیت، ئوانه‌ی که به بونه‌ی کوفر و سمرینچی کردنیان و به درژخستنه‌وهی تو و به‌لینه کانه‌وه ده‌ستدریزی بز سمر مهزنی تو ده کهن و، گالت‌هه‌بان به به‌رزبی شکومه‌ندی و، مهزنی خواهی‌تی و، میهره‌بانی په‌روه‌ردگاری تو دیت.

ئوه‌تا ئیمه تقدیسینکی بى سنور و نه‌پراوه‌ی داد‌گه‌ری و جوانبی ره‌ها و میهره‌بانی فراوانی تو ده کمین و، لەم ستمه ناره‌وایه‌ی به دوور ده‌زانین و پاکی راده‌گرین و... به هممو هیز و توانایه کمانه‌وه باوه‌رمان وايه که هه‌زاران پیغام‌بهری ئازیز و، چه‌ندین پیاوچاک و ئهولیا لەزماره‌به‌دھر که بانگی مروؤفایه‌تی بز لای تو ده کهن، هممو ئوانه به: "حق الیقین" و "عین الیقین" و "علم الیقین" گنجینه کانی میهره‌بانی دواپرژ و چاکه کاری بکانی تو لە جیهانی هەمیشە‌بیدا و، دره‌شانه‌وهی ناوه جوانه کانت که به ته‌اوی لە خانه‌ی بهخته‌و‌ریدا ده‌ردد که‌ون، ده‌بینن و چاویان لیبیه‌تی.

ھروه‌ها باوه‌رمان هەیه که ئەم شایه‌تیدانه‌ی ئهوان حق و راسته و ئامازه کردن و مژده‌دانه کانیشیان هممو راستن و دینه‌دی، چونکه ئهوان هەممو بیان باوه‌ربان وايه ئەم راستی بە مه‌زنه‌ی "حه‌شر" تیشكیکی مهزنی ناوی پرژوزی "الحق" ای تویه، که سمرچاوه و خوری رووناکی هممو راستی بکانه. کەواته ئهوان بە ئیزني خوت و لە بازنه‌ی حق و راستیدا پینمایی بەنده کانت ده کهن و هەمان حق‌قیقت و راستی بیان تىدە گمیه‌نن.

ده‌سائمه په‌روه‌ردگارم! به خاتری ده‌رس دادانی ئهوان و لەبەر پیزی پینمایی بکانیان، ئیمانی ته‌واوه‌تی و ئەنجامی خیز و باش بە ئیمە و قوتاییانی نورور بېخشه و، وامان لى بکه شایانی شەفاعه‌تی ئهوان بین، ئامین).

بم جوزه بزمان دهرکهوت که همه مو ئو بدلگانه‌ی راستی قورئان تمنانه‌ت راستی همه مو کتیبه ئاسمانی به کان ده سملین و .. همه مو ئو موعجیزه و بدلگانه‌ش که پیغامبریتی خوشویستی خواه بکل بگره هی گشت پیغامبرانی تریش ده چه سپین .. همه مو ئو بدلگانه، له همان کاتدا، گرنگترین شتیکیش ده چه سپین که ئو کتیب و پیغامبرانه خەلکیان بز لا بانگ ده کمن و گرنگترین لایه‌نی بانگماوازه که بانه کمه: (هاتنه‌دیبی قیامت) ۵.

هروهک ئو انه ئەمدیان چەسپاند.. به همان جوز زوربه‌ی ئو بدلگانه‌ش که شایه‌تی "بۇون" و "يەكتابى" خواوندی "واجب الوجود" ن، شایه‌تیشن له سەر خانه‌ی بهخته‌وری و جیهانی مانمه‌و و هەمیشەبی، که جەمسەر و دەرخەری پەروەردگاری و خواه‌تی خوای گھورەن.. ئو بدلگانه - وەک لەم مقامانه‌ی کە له مەولا دین، بۇون دەکرېنەوە - شایه‌تن له سەر هاتنه‌دیبی ئەمۇدۇغا و کردنەوە دەرگاکانی. چونکە "بۇون" ئى خوای گھورە و سیفەتە مەزن و زوربه‌ی ناوە جوانە کانی و کاروبارە پېر لە دانایی و وەسفە خاونىن و پىرۇزە کانی وەک: پەروەردگاری و، خواه‌تی و، میھەبانی و، چاودىرى و، دانایی و، دادگەرى، هەمۆبیان بە ئەندازەی پلەی پۇیستى و بۇ مەبەستى پاداشت و تۈلەسەندىنەوە، داخوازى بۇونى "قیامت" دەبن.

بەلى، مادەم خوای گھورە هەبىه و تاڭ و تەنیايدە ئەزەلى و ئەبدى بە، ئەوا دەبى ئەو شتەش کە خولگەی دەستە لاتدارى خواه‌تی بە كەمەتى، کە دوا پۇزە، ئەۋىش بېتت.. هەروەها مادەم پەروەردگاریتىپ رەھا ئى خوای گھورە لەم بۇونمۇرەدا، بە تايىهت لە زىنده‌وەراندا، دەرددەكەۋىت و پەروەردگارى بە کى شىكۈمىنەند و مەزن و دانا و میھەبانى رۇون و ئاشکرايە، ئەوا دەبى خانە و لانمەيك بز بەختوھەربى هەمیشەبى بىتە پېشەوە کە دەست بە بۇوي ئەو گومانانەوە بېتت کە پەروەردگاریتىپ رەھا ئى خواه‌نەد بەمە لە كەدار دە كەن گۇرايا بەدىھەنزاوانى خۆزى بىن ھىچ باداشتىك بەرلە دەكات و لىيان ناپرسىتەوە. هەروەها دانایي خواه‌نەلە: بىن مەبەستى و، میھەبانى بە كەشى لە تۆمەتى: غدرکارى پارىزىت. واتە ئەو خانە بە بەختوھەربى بىن ھىچ گومانىك ھەبىه و دەبى مرۆڤى تى بچىت.

ھەروەها مادەم ئەم هەمو جوزه نىعمەت و بەخشىش و چاکە و پىزى و چاودىرى و میھەبانى بانه، له بەرچاوى عەقلاندا - گەرتروو سکايى يان لىنى نەبراينت - ئاشکران و، لە بەرددەم دلائىشدا - گەر نەمردىتىن - بە چاودەپىزىن و، دەبن بە بەلگە بە دەستمانەوە لە سەر بۇونى پەروەردگارىنىكى میھەبان لە پشت پەرددە ئەرالەتى گەر دۇونەوە، ئەوا

دەبىن ژيانىكى نەمرى بەردهوام بىئە كايەوە تاڭو ئەم نىعمەت بەخشىنىە باسماڭ كردى لە گالاتە جارپى رىزگار بىكەت و، مەوداي راستەقىنە خۇزى وەربىگەنست و.. چاڭە كارى يە كانىش لە تۈرمەتى ھەلخەلە تاندىن پىارىزىرىن تاڭو حەقىقەتە كەيىن دەربىكەنست و.. چاودىزى يە كانىش لە چىنگى بىن مەبەستى دەرباز بىكەت، تاڭو بە تەواوى بىئەندى و.. مىھەرە بانىش لە دەستى رق و قىن رىزگار بىكەت تاھەممو رووە كانى دەربىكەنون و.. لوتف و كەرمى خواوهندىش لەمە دەرباز بىكەت كە بە ئىباھانە كردى دابىرىن، تاڭو رووە بەندە كانى خوا بىكۇنە كار و بە سەرياندا بىرپىرىن. بەلتى، ئەم شەتە نىعمەت و چاڭە كىردووە بە نىعمەت و چاڭە كى راستەقىنە، بىرتى يە لە بۇونى ژيانىكى بەردهوامى ھەمىشەبى لە جىهانى مانەوە و نەمرىدا.. بەلتى، دەبىن ئەمە بىتەدى.

ھەروەھا مادەم قەلەمى توانستى خواى گەورە لە وەرزى بەھار و لە سەر تەنھا يەك لەپەرەتىسى بىچوو كەدا سەد ھەزار كىتىپ بە چەشىنىكى تىنەللىكىش دەنۇو سىت، بىن ھېچ چەشىنە ھەلە و ناتەواوى و ماندوو بۇونىك، وەڭلە بەرچاودا روون و ئاشكرايە.. ھەر خاوهنى ئەم قەلەمە، سەد ھەزار جار بەلتىنى داوه كە: "كىتىپىنى ئاسانلىم دەنۇو سىم، لە نۇوسراوهى بەھارى بەرچاوتان بە چەشىنىكى ھەمىشەبى و بەردهوام دەنۇو سىم، لە شۇينىكى گەلنى فراوانىز و جوانلىش لە چاۋ ئەم شۇينە تەسلىك و تىنكمەن و پىنكەلەي بەھار.. ئەم كىتىپە كە دەينۇو سىم ھەر گىز لەناوناچىت و بە جۈزىك دەبىت كە بتوان بە سەرسۇرمان و سەرسامى يەوە بىخۇيتنەوە!"

مادەم خواوهندىلە ھەمۇو فەرمانە كائىدا باسى ئەم كىتىپە دەكەت، ئەوا دەبىن - بىن ھېچ گومانىك - سەرەتا و بناغە كانى ئەم كىتىپە ھەر ئىستا نۇوسراپىن و، پەراوۇزە كانىشى لەمەلەلا بە ھەشر و نشور و زىندۇو بۇونەوە پېرىكىنەوە و لەپەرەتى كەردهوە كانى ھەموانىشى تىدا بىنۇو سرىنەوە..

ھەروەھا مادەم ئەم زەھىي، لەم رووەوە كە زۇرېبى بەدىھېنراوان و سەدان ھەزار جۇزى زىندەوەر و گىانلە بەرلنە جۇراوجۇزۇر و گۈزۈرى ئەنلىكىيە، بۇوە بە: ناوجەر گە و مەلبەند و كورتە و پۇختە و ھۆزى بەدىھېنلىنى گەردۇون و، ھەمىشە ھاودەمە لە گەل ناوهەنلىنى ئاسمانە كائىدا وەڭ ئەمە كە لە فەرمانە ئاسمانى يە كانى ھاوچەشنى: "رب السّمّواتِ والأرضِ" دا ناوى ھېنراوه..

ھەروەھا مادەم ئادەمیز اد لە ھەمۇو لايمەن و رووە كانى ئەم سەرزەھەيە كە ئەم ھەمۇو چىيەتى و تايەتكارى يانەي ھەمە، فەرمانزەوايە و، خاوهنى ھەلسۇ كەوتى

سهر به خزیه له زوربه‌ی بدیهینراوانی ناو زه‌ویدا و، زوربه‌ی زینده‌وهرانیش بز خزی
پام و ژنر بار ده کات و زوربه‌ی بدیهینراوانی ناویشی والئی ده کات که به پنی پنوه و
ثاره‌زووه کانی و به گوینده‌ی پنداویستی به سروشته‌ی کانی مرؤف همتسو کهوت بکنه و
به دهوریدا هملبیسوورپین و مرؤف پینکیان بخات و ئارایشتیان بدادات و بیانخاته
پیش چاوان و، جوزه سه‌رسوپرهینه‌ره کانی بدیهاتوروانی سه‌ر رهوی زه‌ویش وه‌ها پینک
بخات که نه‌ک تنه‌ها سه‌رنجی جینتی و مرؤف، بملکو سه‌رمونی همه‌مو دانیشتیوانی
ئاسمانه کان و تیکرای گه‌ردوون و تنه‌نه‌خاوه‌نی گه‌ردوونیش رابکیشیت و، لهم
پریمه‌وه - ئهم ئاده‌میزاده - پینز و ته‌قدیری شایانی خزی له‌وانمه‌وه دهست کهوت و لهم
پرووه‌شهوه گرنگی به کی مه‌زن و نرخینکی بالای په‌یدا کرد و، مرؤف له‌نجامی ئمه‌وه و
به‌وه زانست و کار‌امه‌یی به‌یی که هه‌یه‌تی، ده‌ری خست: مه‌بست له به‌دیهینانی
بوونه‌وه‌راندا تنه‌ها ئمه‌وه و، هر ئه‌و ئه‌نجامی مه‌زن و بدری به‌نرخی دره‌ختی بوونه‌وه‌رانه.
ئه‌مه‌شت به‌لاوه سه‌یر نه‌بیت! چونکه تنه‌ها مرؤفه که به‌ریرسی ئاوه‌دانکردن‌مه‌وه‌ی
زه‌وی‌یه. جال‌له‌بهر ئه‌وه‌ی مرؤف ستعه‌ته بئی وینه کانی بدیهینه‌ر به‌چه‌شینکی جوانی
سه‌رنج راکیش لهم دنیا‌یه‌دا پینک ده‌خات و ده‌بانخاته‌پوو، ئه‌وا سزای سه‌رینچی و
کافری‌یه که‌ی خراوه‌ته ئه‌ودنیا و، مزله‌ت دراوه لهم دنیادا بژی تاکو ئهم ئه‌رکه‌ی
سه‌رشانی به‌چه‌شینکی سه‌ر کهوت‌وانه راپه‌رینت.

هه‌روه‌ها ماده‌م ئهم ئاده‌میزاده‌ی که ئهم چیبیه‌تی و تاییه‌تکاری بانه‌ی له سروشتد
دروست کراوه و، له گه‌ل لاوازی به هه‌ره به‌تین و توندہ که‌شیدا چه‌ندین پنداویستی بئی
سنورو.. له گه‌ل کوزله‌واریی هه‌ره ته‌اویشیدا چه‌ندین ئازاری له‌ژماره‌به‌ده‌ری هه‌یه..
ماده‌م ئهم مرؤفه په‌روه‌ردگارینکی ئه‌وه‌نده به‌توانای هه‌یه که خاوه‌نی توانست و
میهه‌ه بانی به کی ره‌های وایه ئهم زه‌وی به زه‌بلاح و به کجارت مه‌زنه بکات به:
گه‌نجینه‌یه کی گه‌وره‌ی جوزه‌های ئه‌و کانزایانه‌ی که مرؤف پیویستی پیسان ده‌بیت و،
کزگای ئازووقده‌ی همه‌مو جوزه‌خوارده‌مه‌نی به پیویسته کان و، بازار و دوکانی ئه‌و
سه‌روه‌ت و سامانه جوزاوجوزانه‌ی حمزی لیبانه.. ماده‌م ئهم خواوه‌نده به چاوی
عینایه‌ت و میهه‌ه بانی یه‌وه بز مرؤف ده‌پوانیت و په‌روه‌رده‌ی ده کات و داخوازی به کانی
بز ده‌هینیت‌دهی..

هه‌روه‌ها ماده‌م په‌روه‌ردگاری مه‌زن - وه‌ک لهم راستی‌یه‌وه ده‌رده که‌هونیت - مرؤفی
خوش‌ده‌ویست و خزی له لا خوش‌ده‌ویست ده کات و، خزیشی هه‌میشی‌یه و چه‌ندین

جيهاي خوي ته نحاص دهدات و، کاروباره کانى به پيى داد گهرى و به گونىرهى دانايى خوي ته نحاص دهدات و، مەزني دەستە لاتدارى و هەميشەيى فەرمانچەوائى ئەم بەديھينەرە ئازەل يە لەم دنیا تەسکەدا و لە تەمنى ھەرە كورتى مرۆز و تەمنى ئەم زەوي يە فانى و كاتى يەدا جىنى ناپىته و، چونكە ئەو سەنم و تاوانانەي مرۆز دەيانکات و ئەو ئىنكارى و بىن گۈئىبى و كوفرانەي بەرامبەر بە خواوهندى خوي دەياننىت (ئەو خواوهندى كە نىعەتى بەسىردا باراندۇوە و بە مىھەربانى و شەھەقەتىكى تەواو پېنى گەياندۇوە) ھەممۇ تاوانە كانى ئەم مرۆزە، لەم دنیا يەدا بىن تۆلە دەمىتىنەوە، دىيارە ئەمەش دىز و پىنجەوانە ئەو پېنسا رېنکەي ناو گەردوونە و پىنجەوانە داد گەرى و ھاو سەنگىي بىن گەرد و تەواوى ناوېتى. چونكە سەمكاري بىن و پىۋىدان و بىن بەزەيى، ژيانى بە خوشى دەباتەسەر، بەلام باباى سەنم لىنگراوى بەدبەخت، ژيانى بە كولەمەرگى لى دەگۈزەرىت..

بىن ھىچ گومانىك پاستى و ماھىيەتى ئەو داد گەرى يە رەھايەتى ئەم، كە شۇينەوارى لە بۇونەوراندا دەپىترىت، هەر گىزاوەر گىز پازى ناپىت بەوهى: سەمكار و سەنم لىنگراو كە لە مردىدا يە كسانى، زېنلۇو نە كەنەمە و لېپرسىنە و ھيان نەيمەتە پى..

ھەروەھا مادەم خواى گەورە خواوهنى مولكى دنبا و قىامەت، لەناو گەردووندا زەوي و، لەناو زەۋىشدا مەرۇشى ھەلىزىاردووە و، پايه و پېنىزىكى بەرزا و باىخ و گەرنىگى يە كى بالاى داوهتنى و، لە نىوان مەرۇشىدا پېغەمبەران و ئەوليا و پياوچاكانى ھەلىزىاردووە، ئەوانەي كە لە گەل مەبەستە كانى پەروردەگاردا گۇنخاون و، بە ئىمان و گۈزىيەلى خزيان لە لا خۇشەويىست كردووە و، خواى گەورەش ئەوانى كردووە بە ئەوليا و خۇشەويىست و قىسە لە گەل كراوانى خزى و، بە موعجىزات و يارمەتى لە کاروبارياندا پېنىزى لى ناون و بە زللە ئاسمانى يە كانىش دوڑمنانى ئەوانى تەمنى كردووە و، لە نىوان ئەو خۇشەويىستانەشدا ئەو كەسە ھەلىزىاردووە كە پېشەوا و مایەي شانازى و سەر بەر زىيانە كە حەزرەتى مەمەدە ﷺ و نىوهى بە كەللىكى گۈزى زەوي و، پېنج يە كى بە بايهىخى گۈزى مەرۇشى لە ماوهى چەندىن سەددەي دوور و درېزدا بە نورى ئەو بۇوناڭ كردووه تەوه، بە چەشىنى كە دەلىي بۇونەوران لە بەر پېزنان لەو بەدىھىتراون، چونكە بەھزى ئەو خۇشەويىستەوە و بە بۇنە ئەو ئايىنە كە هيئاى و ئەو قورئانەي بۇي نازىل كرا، ئامانچ و مەبەستى بەديھينان دەركەوت و ئاشكرا بۇ.

جا هر چه نده ئەم پىغەمبەرە شایانى نۇوه يە كە بەرامبەر خزمەتگۈزارى يە مەزن و لە ژمارە و سنور بەدەرە كانى بە تەمەنیكى درېڭىخايىن و شایانى خۆزى پاداشت بدرېتىمۇ، كەچى تەمەنیكى كەمى شەست و سىن سالىيى پېشىكەنخە و ئازارى بىن برا!

جا ئايا هر گىز دەگۈنچى و دەچىتە عەقلەوە يان ھىچ گۈمانىكى لەمۇدا ھەيدە كە ئەم پىغەمبەرە و ھاواوېنە و خۆشەپىستانى ئۇ زىندۇو نە كەننەوە و ئەم پىغەمبەرە ھەر ئىستا بە پۇچ زىندۇو نەبىت و، ھەر بە تەواوى تىابچىت و بە نەمان كۆتايى پى بىت؟ نە خىر.. ھەزار ھەزار جار نە خىر..

بەلتى، گەردوون و ھەموو راستى يە كانى جىهان، زىندۇو بۇونەمە و ۋىيانى ئەم پىغەمبەرە ئازىزىھە خاوهنى گەردوون داوا دە كەن..

پەيامى "آلەتلىكى" كە تىشكى حەوتەمە، بە سى و سىن يە كەنگى مەزن، كە ھەرىيە كەيان بە چەشىنى سەختىي چىاي بەرز و مەزن بەلگە كانىان بەھىز و چەسپاوه، چەسپاندۇويەتى كە ئەم گەردوونە تەنھا لە دەستى يەك كەسەوە دەرچۈوه و دروست كراوه و، تەنھا مولىكى خوايمە كى تاك و تەنبايە. ئەم پەيامە بەمۇ بەلگانە خۆزى "تەوحىد"ى دەرخىست و بە ئاشكرا ئەمە گەيىند كە "تەوحىد" جەمسەرى كەمالى خواوهندە و، ڕۇونى كرده و كەمهۇي "تاك و تەنبايى" يەوە ھەموو گەردوون و دەك چەند سەربازىكى ئامادە و لەسەرپىن و فەرمانبەردارى گۇپەر ايليان لىنى دىت بۇ ئەم خواوهندە تاك و تەنبايە. ئەم پەيامە ئەمەشى ڕۇون كردوو تەمە كە بە هاتنى قىامەت كەم الاتى خواوهندى دېنەدى و، داد گەربى راستەقىنەي ئۇ زال دەبىت و لە تۆمەتى سەتم بىزگارى دەبىت و، دانستە گىشتى يە كەشى لە گالانە جارى و بى مەبەستى و ھەرزەبى دەپارىزىت و، مىھەربانى يە فراوانە كەشى مەوداي خۆزى وەردە گرىت و لە ناو و ناتۇرەي "ئازاردان" دەرباز دەبىت و، بەرزى و توانتى رەھا كائىشى دەرددە كەمۇن و لە چىنگى كۆلەوارى قۇتار دەكىرین و، ھەموو بىھە كى لە سىفەتە بىن گەرددە كانى بە خاوهنى و مەزنى دەرددە كەمۇن و ئاشكرا دەبن.

كەمواته.. ھەر گىزاوەر گىز ھىچ گۈمانىكى لەمۇدا نى يە كە قىامەت بەرپا دەبىت و، حەشر و نشور دېنە كایەوە و، دەرگا كانى خانەتى تۆلە و پاداشت دە كرىنەوە. ئەمەش بەپىنى داخوازىي ئەم ھەشت بىرگانە پېشىو كە بە: "مادەم" دەستيان پىن كردو، كە ھەرىيە كەيان مەسەلەيە كى ناسك و سەرنجىكى بىرلە واتاي وردن و لە نىسوان سەدان سەرنجى وردى "ئىمان بە خوا" دا هيئراون.

بۇ ئەوهەش قيامەت بەرپا دەيىت، تاكىو: گۈنگى و جەمسەربۇونى زەھۆرى، پايىسى و پېزىسى مەرۇف بىنەدى، دادگەرى و مىھەربانى و دەستەلەتى بەدىھىنەر و پەروەردگارى ئاسماھەكان و زەھۆرى دەركەمەن، ئەولىا و خۇشەويىتە راستقىنە و تاسەمنەندەكانى خواوەندى پەروەردگارى ھەميشەبى لە نەمان و تىاچۇونى ھەميشەبى بىزگاريان بىيىت، مەرۇفە مەزن و خۇشەويىت و ھەرە بەپېزە كەيىشىان پاداشتى كەرددەوەكانى و ئەنجامى ئەم خەزمەتكۈزۈزى يە مەزنانە خۇزى بىيىت كە بۇنەورانى منهتابار و رەزامەند كەرددووه... بۇ ئەوهەش كە كەمال و تەمواوبى پادشاي ھەميشەبى لە قسۇور و ناتەوابى، توانتەكەى لە كۆلتەوارى، دانابى يە كەيشى لە نەفامى، دادگەرى يە كەشى لە سىتم پارىزىن و بەپاكى و بىنگەردى و خاۋىنى راگىر بىكرين.

بە پۇختى: مادەم خواھىي، ئەوا دواپۇز و قيامەت ھىچ جۆرە گومانىنىكى تىدانى يە!

* * *

ئىنجا ھەروەك ئەم سى پايىھ ئىمانىيەنە پېشىو، بە ھەموو بەلگەكانيانەوە "حەشر" دەچەسپىن و شايەتى لەسەر دەدەن.. بە ھەمان جۇز دوو پايىھ كانى ترى ئىمانىش كە "ئىمان بە مەلاتىكەت و قەدەر" ن، حەشر دەچەسپىن و دەبن بە بەلگە و شايەتى يە كى بەھىز لەسەر ھاتنى جىهانى ھەميشەبى، ئەویش بەم جىزەرە خوارەوە:

ھەموو ئەو بەلگە و بىنن و گەفتۇگۈزىيەن كە بەلگەن لەسەر بۇون و كار و فرمانى مەلاتىكەتەكان، بەلگەشىن لەسەر جىهانە كانى: بۇح و غەيىب و جىهانى ھەميشەبى و قيامەت و خانەي بەختەورى و بەھەشت و دۆزەخ كە بە جىنىنى و ئادەمیزاد ئاھەدان دەكىنەوە. چۈنكە "مەلاتىكەت" بە ئىزىن و فەرمانى خوايى گەورە دەتوانن بېۋەن ناو ئەو جىهانانە و يىانىنن. خۇ مەلاتىكەتە زىيىكە كانى دىوانى خواوهندىش - وەك حەزرەتى جىيرىل، دروودى لەسەر بىت، كە لە گەمل مەرۇقدا موقابىلە و گەفتۇگۈزى كەرددووه - بە يەك دەنگ ھەموالى: بۇنى ئەو جىهانە ناوبر اوانە و ھاتوچۈزىان تىياياندا، پادە گەيەن. ھەروەك لە قىسى ئەوانەي كە لە ئەمرىكاوه ھاتوونەتەمە، دەزانىن كېشۈرۈ ئەمرىكا ھەيى، هەرچەندەش خۆمان نەماندىيە.. بە ھەمان جۇز ئەو شستانەش بىن گومان و جىنى باوەرن و لە ھىزى تەواتردا، كە مەلاتىكەتان راياندە گەيەن و، كە چەند ھەموالىنىكى سەبارەت بە جىهانى ھەميشەبى و دواپۇز و بەھەشت و دۆزەخن، ئىمە بەو جۆرە، باوەر بەو ھەوالانە دەكىين و دەيانسەلمىنن.

* * *

ھەروەها ئەو بەلگانەش كە "ئىمان بە قەدەر" دەچەسپىن، وەك لە پەيامى قەدەر (وتى) بىست و شەشەم(دا باس كراون، لە ھەمان كاتدا بەلگەشىن لەسەر حەشر و خستەرۇوى

لابرهی کردهوه کان و کیشانهیان له بمردهم تهرازووی همهه مهزندا. چونکه توamar کردنی چاره نووسی ههمو شتیک له سهه لموحه کانی پیسا و تهرازوو، نووسینی رووداوه کانی ژیانی ههمو زینده و هریک له هیزه پاریزهره کانی و لهناو توو و ناوک و گشت لموجه میسالی به کانیدا و تدرخان کردنی دهفتاری توamar کردنی کردهوه بز ههمو گیانله بهریک، به تایههت مرؤف و، جینگیر کردن و توamar کردنی ئهه کردهوه انه له چهندین لموحی پاریزراودا..

ههمو ئهه نهندازه بیهی "قدهه" که به چاو دهیانین و ههمو شتیک ده گرنمهوه و ته قدیریکی پېرله دانایی و توamar کردنیکی يه کجارت و ده نووسینیکی پاریز کاری به ئهمانه تن.. ههمو ئهمانه، تنهها له بمردادگایه کی مهزن و بز توله و پاداشتی ههمیشیه بی روو دهدهن. دهنا هیچ که لک و سوودنیک لهه توamar کردنی گشتی و نووسینه بی که وردترین شت ده نووسینت و ده پاریزیت، و هرناگیریت. چونکه ئه گهر وانهین ئهه ما کارینکی دژی حهق و راستی روو دههات. و اته ئه گهر حه شر نهیه تهه دی، ئهوا هه رچی و اتای راستیی کتیبی گردوون ههن، که به قەلمى قدهه نووسراون، ههمو ویان ده کوریزنهوه و نامین! ئهوهش هه رگیز ناگونخی و هیچ گریمانیک بز روودانی نی بے و تابلیقی کارینکی مهحاله و وەک تئنکاری کردنی ئهه بونومه رانه وايه، تنهانت له ورینه زیاتر هیچی تر نی بے.

له مانهی پیشنه ده گەینه ئهه ئهنجامه بی که:

ههمو بەلگە کانی پېنج پایه کانی تری ئیمان، له هه مان کاتدا بەلگەشن له سهه هاتنه دبی حه شر و نشور و بونی دوارۇز و کردنوهی ده رگا کانی، تنهانت داخوازی ده بن و شایه تیی له سهه دهدهن. له برهه کارینکی تابلیقی گونجاوه و گەلنی جىنى خۆیه تی کە سې بې کى قورئانی پېرۇزى خاوهن ئىعجازى رەوان، له بارهی حه شرهوه ده دویت، چونکه حه شر دارای بەلگە و بناگە گەلینکی وايه کە هه رگیز جى لەق نابن و، قورئان ئهه پایه ئیمانی يه ده کات به پشتگیر و بناگەی ههمو راستی يه کانی تری و، ئهه راستی بانه له سهه ئهه بەرده بناگە بیيانه راگیر ده کات.

(پیشنه کی بې کە تهواو بوبو)

* * *

تیشکی دەھەم

بریتى يه له پېرىستى پەيامه کان، له بىرسكەی پازدەھەمەوه تا تیشکى نۆھەم و، له كۆناتايى كۆمەلە پەيامه کاندا دا زراوه.

تیشکی یازدهم

یه کنکه له بەروبومه کانی بەندیخانه‌ی دەنیزلى

ئەم پەيامە:

* بەرگرىبى ئىمانە كە پەيامە كانى نۇور بۇ بەرەنگارى كردنى ئىلحاد و
كوفرى موتلەق دەيکات، چونكە لەم بەندىخانە يەماندا لەمە زىاتر ھېچ
بەرگرىبى كى راستەقىنە شىڭ نابىئىن و، لە ئىمان زىاترىش بۇ ھېچ شتىنکى
تر تىناكۈشىن.

* يە كنکە له بەروبومه کانى بەندىخانه‌ی "دەنیزلى" كە له دوو رۆزى
جومعەي پىرۇزدا بەرھەمى هىتا.

سەعىدى نۇورسى

په یامی به ری دره ختی ئیمان

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿فَلَبِثَ فِي السُّجْنِ بِضُعْ سَيِّنَ﴾ (یوسف: ۴۲)

(له نهینی يه کانی ئەم ئایەتە پیروزه و تىدەگەین کە حەزرەتى یووسف - دروودى لە سەر بىست - پىشەواى بەندىرى اوانە. كەواتە بەندىخانە جۇزە "قوتابخانىيە كى یووسفى يانە" يە. جا لە سەر ئەمەر ئەمەر ئەم قوتا بخانىيە، ئەمادە بىنەنلىك لە مەسىلە ئىمانى يانە كە پەيوەندى يان بە بەندىخانە و ھەيدەنە لە ئەنۋە خۆياندا بە يە كەزىيى بلىئەمە و لېيان بکۈزۈمە، تاڭىر بىانكەن بە پابەرى خۆيان و، لەم قوتا بخانىيەدا - كە بىز پەروەردە كىردىن بکەنەمە. وا ئىمەش لە پىشدا ھەندى لە كورتەي ئەم بابەتانە بۇون دە كەنەمە).

سەعىدى نۇورسى

مەسىلەي يە كەم

ئەم مەسىلەيە كە لە "وتهى چوارم" دا بۇون كراوهەتەم، دەتوانىن بەم جۇزەي خوارەوە كورتى بىكەنەمە: سەرمایەتى ئەنها ئەم بىست و چوار سەعاتە شەم و بۇزە، كە يە كىنگە كە لە بەخىشىشە كانى خواوهندى بەدىھىنەری مىھەرە باغان، كەواتە بالە هەر سەعاتىك لەم سەعاتانەدا ئەمە بۇ ئىانى ھەر دەن دەنیامان پۇيىستىمان بە دەستىيان بەھىنەن.

خواه گهر یه ک سه عات، که سه روز بیادی نویژه فهرزه کاغانه، بوزیریانی هم میشه بی
نه و دنیامان به کار نه هینین و بیست و سی که تریشی بوزیریانی ئم دنیا کورته
ئیستامان، ئهوا هله لیه کی ئه و نده گهوره ده کهین که هیچ مرؤفیکی ژیر به راستی
ناز ایت، بین گومان له ئه بخامی ئم هله لیه شماندا تووشی چهند ئا کامینکی ناهمواری
وهک: (دلر فقی و تهنگ و تاریکی بروح) ده بین، که ئه مانه ش تیکرا رورو ناکی
بره شته کاغان لیل ده کهن و خاوونی گیانه کانیشمان بره و چه پهله ده بمن، جگه
لموهی که ژیانمان به نائومیندی و بیزاری لئی دهروات و بیتفاقه تی سه رمان تئی ده کات، تا
و امان لئی دیت لهم قوتا بخانه یووسفی به و لهم تاقیکردنوه و بخلافه سودله هیچ پهند و
ده رسیک و هرنه گرین که پیمان بگمهین و چهند پله لیه ک به رزمان بکنه نوه. و اته زیانیکی
گملنی زور ده کهین.

به لام ئه گەر تەنها يەك سەعات لە بەجيھىنانى پىنج فەرزەي نويزىدا بەسەر بەرين، ئەمە
ھەموو سەعاتە كانى مەينەتى و تاقىكىر دنەوەمان دەبن بە رۈزىتكى عىيادەت. وەك بلىنى بە
فەر و بەرە كەتى ئەم سەعاتەي كە بەرسىن بەسەرمان بىردوو، ھەموو بىست و چوار
سەعاتە كە سىفەتى ھەمىشەيى يان دەست دە كەونىت و لە حوكىمى چەند سەعاتىكى
نەبرأوهى هەتاھەتايىدا دەبن، ئەو كاتەش پەلە ھەمور و شەۋەزەنگى نائۇمىدى لەسەر دل و
گىغانان دەرىھۆنەوە، ئەم سەعاتە دەبىتە كەفارەتى ھەندىنلە كە ھەلە و تاوانانەمان كە
لەوانىيە بۇوبىن بەھۆزى بەندبۈوغان. بەمەش حىكىمەتى تاقىكىر دنەوەمان بە (بەندىخانە) بۇ
دەر دە كەمۇيت و، بەندىخانە شىمان بۇ دەبىت بە قوتا بىخانىيەك كە وانەي سوود بە خشىي تىدا
و ھەر دە گىرىن و، لە گەل ھاوەلانى ئەم گىرفت و موسىيە تەماندا دەبىنە خەمەر و ئىنى بە كىز و
دىلى، يە كەتىي، تىدا دەدەپنەوە.

له "وتهی چوارهم" دانمودنیه که باس کراوه، گهوره بی ئهو زیانه پروون ده کاته و که تووشی ئمو که سانه دهیست به دوای دنیا ساندا هناسه بېرکىيانه و، پشت له دوا پۇزىز هەللىدە كەن. نەمەش، نمۇو نە كەيە:

هی وا همیه (ده) یان (پازده) لیره لهو (بیست و چوار) لیره هیه که ههیه تی، به بلیتی قوماری یانسیی دهدات، که گریمانی بردنوهی لهوانه یه ک له ههزار بینت. به لام یمه ک سه عات له بیست و چوار سه عاتی ژیانی روزانه خوی بلیتیکی پن ناکریت که گهنجینه یه کی هه میشه یه کی دوار و روزی بین فازانج ده کات، له کاتیکدا که گریمانی بردنوهی ئئم بلیتے بیه ئه و ئیماندارانه یه به چاکه، کر ده و کانیان کوتایی، بین دفت، له هزار دا

نۆسەد و نوھەد و نۆیە. هەروەك ھەمو پىغەمبەران - دروودىان لەسەر بىت - ئەمەيان چەسپاندووه و رايانگەياندووه و، چەندىن ئەوليا و پياوچاڭى لەزمارەبەدەرىش ئەم ھەوالىيان پىشت راست كردووه تەوه.

جا دەبى ئەوانەي كە بە تەنگ كاروبارى ولاتەوهەن، دلىان بەم وانە پېرى لە پەند و ئامۇز گارى يە بىكىرىتەوە كە پەيامە كانى نۇور دەيلەتەوە. چونكە بە تاقىكىر دەنۋە چەسپاوه: بەرپۇھەبردى ھەزار كەسى ئىماندار، لەوانەي لە سزاى دۆزەخ دەترىن و ھەمىشە لە خوا دەپاپىتەوە تاكۇ لە دۆزەخ دۈرۈيان بختاتەوە، گەلنى ئاسانتە لە بەرپۇھەبردى دە كەمس لەوانەي كە وازيان لە نويۇز كردن ھېتىاوه، يان بەدرەوشت و بى باوهەن و، بە تۆلە و بەندىرىنى دىنيا نەبىت رىنگاى باش ناگىرەبەر و واز لە ھەلتە كانيان ناھىتن.

* * *

پوختهى مەسىلەت دووهەم

ھەروەك لە پەيامى "رابەرى لاوان"دا بە جوانى رۇونم كردووه تەوه: مەردن شىنىكە چارنى بە دەپى بېجىزرىت. تەنانەت ھاتنى مەردن لە ھاتنى شەو بە دوای ئەم رۇزەدا و زستان بە دوای ئەم پايزەدا گەلنى بىن گومانتە. ھەروەك ئەم بەندىخانەيە میواخانەيە كى كاتى يە و ھېشتا بە تەواوى چۈز نايىت يە كىسىر پېرىتەوە، دىنياش بە و چەشىنە و وەك میواخانە و مەنزىلگايمەك وايە كە لەسەر رىنگاى كاروانە كاندا دروست كراوه.

كەۋانە ئەمە مەردنى كە ھەمو شارىنگ سەدان جار لە دانىشتووانى خالى دە كاتەوە و رۇوهە گۇرستان بەرىيان دەكات، داخوازى شىنىكى ئەوتۈيە كە لەم ژيانە فانى يە گەلنى گەورەت و بالاتر بىت.

لە راستىدا "پەيامە كانى نۇور" ئەم گىرى كويىرەيان كردووه تەوه و، ئەمە راستى يە سەرسوور ھېنەرەيان دەر خىستووه. كا كاكلە كەمى بېرىتى يە لەمەسى: مادەم مەردن ناکۈزىت و دەرگاى گۇرپىش دانا خىزىت، ئەبا دەبى گۈنگۈزىن شىتىك بىرى مەرۇف سەرقال بىكات و گەورەتىن گىرىو گىرفت بىت لە رىندا، ئەم پىرسىيارە بىت كە: چۈن لە دەست جەللادى مەردن و بەندىخانەيە يەك كەسى گۇرپەز گارمان بىت؟

پیامه کانی نور، به ئەندازەی بىن گومانىي: (دوو كەرهەت دوو دەكتە چوار) و، بەھۇى بەرە كەتى نورى قورئانى پىرۇزەوە، چەسپاندۇويانە كە ئەم گىرو گىرفتە چارە سەر دەكىرت، ئۇيىش بە كورتى بەم جۈزەدى خوارەوەيە:

"مردن" يان ئەمەيە ئىعدامىكى هەميشەبى و لەناوجۇونىكى تەواوەتى يە كە بە گىشتى تۈوشى مەرۆف و كەسو كار و خۇشەويستانى دەيىت.. يان، بە بۆنەي بروانامەي ئىمانەوە، بىرىتى بە لە كارتەواو كەردى دنيا و ھەرگەرنى پەساپۇرتى سەفر بىز رۇيىشنى بەرەو جىهانىكى باشتىر كۆشك و تەلارى بەختەورىي هەميشەبى.

"گۇر" يىش، يان بەندىخانەيە كى تارىكى يەك كەسى و بىرىنکى قۇولە.. يان دەر گایە كە لە سەر باخچە و ميواخانەيە كى هەميشەبى خراوەتە سەرىشت، كە دواى بەربۇن لە بەندىخانەي دنيا مەرۆف پایادا گۈزەر دەكت.

پیامى "پابەرى لاوان" ئەم راستى يە بەم غۇونەيە پۇرون كەرددووەتەوە: لە مەيدانى ئەم بەندىخانەيەدا چەند سىدارەيەك دانراون و پالىان بە دیوارىكەمە داوهەتەوە، لە پاشتى ئۇ دیوارەشمە فەرمانگەيەك ھەيدە بەخشى باش بە هەموو ئەوانە دەدات كە بەشدارى يان تىدا كەرددووە. ئىمەش كە پىنج سەد كەسى بەندىكراوين چاۋەرۇانى تۇرەدى خۇمانىن تاڭرە كە دواى يەك بىز ئۇ مەيدانە باڭگى بىرىن. چارىش نى يە - ئىمانەوت و نەمانەوت - دەبى بېرىن. جا يان ئەمەيە بە ھەرىيەك لە ئىمە دەلىن: (وەرە فەرمانى لە سىدارەدانت وەر بىگە و بە دارى سىدارە كە تىدا سەربىكمۇ)، يان پىنى دەلىن: (فەرمانى بەندىكەن دەت بە تەننەيى و هەميشەبى وەر بىگە و لە دەر گایەوە بېرىزە زۇورەوە).. يان پىنى دەوتىرتىت: (مەدە بىت! بلىتىكەت بىز دەر چۈوە كە قازانچى ملىيونان لىرىھى زېرىپىنى تىدايە، فەرمۇو وەر بىگە)! ئەمەتا بە چاۋى خۇمان دەيىن لەم لا و ئەمەلا داڭادارى بىز ئەم بانگەوازە بىلە كەراوەتەوە و، دەيىن خەللىكى بە سىدارە كاندا سەردە كەمۇن، جاھى وايان ھەيدە پایادا شۇرۇ دەيىتەوە و، ھى وايشيان ھەيدە كە وەك پلىكانە پایادا سەردە كەمۇن و لەمۇيە دەرىزە ناو فەرمانگە كە ئەمە دەيىو كە بەخشىشە كانى تىدا پىشىكەش دەكىرىن و، بەپىنى و تەي فەرمانەرە بەرزە كانى ئەمە فەرمانگەيە، كە ھىچ گۇمانىك لە و تە كانىاندا نى يە و، بە دلىنەيى بەكى ئەوتۇ كە وەك بە چاۋ بېبىن، ئاوا دەزانىن چى لەۋى روودەدات.

ئا لەم كاتەدا دوو دەستە خەللىك هاتە ناو بەندىخانە كەمانەوە: دەستەيە كىان كەرەسەي گۇرانى و پابواردن و شۇوشە شەراب و شىرىنى يان لە گەل خۇيان ھەلگەرتۇوە، كە لە

پراله تداوه که نگوین شیرین، به لام ناووه هیان به کپارچه ژهه ره و، شهیتانه ناده می به کان تبیان کردووه.

دسته که تیشیان چهند کیمیکی پهروه رده بی و، بلاو کراوهی پهشی و خواردن و خواردنوهی پاک و خاوینیان له گهله خویاندا هیناوه و پیشکه شمانی ده که ن و به یه کده نگی و دلنيابی یه و پیمان ده لین:

ئه و خوارده منی یانه دهسته و کومله که تیشکه شتاني ده که ن، تنهها بز تاقیکردنوه بیه. جا ئه گهر لیتان و هر گرتن و پیسان رازی بعون، ئهوا نه بخاتان - و هک له برقاوتاندایه - له سه ره سیداره و پهتی قهnarانه کوتایی بن دیت! به لام ئه گهر بهم دیاری یانه رازی بن که ئیمه به فهرمان و ناوی فهرمانزه اوی ئم ولاته و پیشکه شتاني ده کمین و، ئه و ته علیمات و زیکرانش بخونینه و که لمو کتیبانه دان، ئهوا له پهتی قهnarه رزگار تان دهیت و، ئه و بليتهش وردنه گرن که لمو فهرمانگه بیه ئهودیو ده بخشتی و قازانجی زوری تیدایه و دیاري چاکه و به خشایاشی پادشايه.. ئیمه هرچی به کتان بن ده لین لینی دلنيابن و و هک به چاوبیین ثاوا به ته اوی باوه ری بن بکهن.

به لام ناگادران بن! تاخنی ئه و شیرینی یه هنه نگوین په نگه نه کهون - که حه رام و گومان لینکراوه - چونکه ئه گهر لینی بخون، ئهوا به هزی ژهه ره کیمه و سکتان پیچ ده خوات و تا ده گنه لای پهتی قهnarه که ئازار ده چیز ن).

هر بهم جوزه و له روانگه ئم غونه ومه وه:

ئه و ئیماندارانه که زیانیان به گونبرایه لینی خواهی گهوره به سه بردووه و خواوه ندیش به چاکه کوتایی به کرده و کانیان هیناوه، له دوای ته او بعونی ماوهی ئیانی دنیابان، قهدری خواهی گهوره چهندین گهنجینه بیه نه پراوه و همه میشه بیه یان پی ده بخشتیت.

به لام ئوانه که لنه ناو گومراییدا رؤچون و به رده و ام له سه ره چمته ری هنگاو ده نین، بن ئوهه بیه شیمان بنهوه و بز لای خواهی خویان بگهربنوه.. ئوانه، هندینکیان که باوه ریان به رؤژی دوایی نیه، ئیدامی همه میشه بیه ده چیز ن. ئوانه ش که باوه ریان به مانوهه بیه روح له دوای مردن هه بیه، به لام له سه ره نه فاما و سه ره لئی شیواویی خویان به رده و امن، ده خرینه بهندیخانه تاکه که سیی تاریک و همه میشه بیه یه و، به دلنيابی به کی ئمو تو که ریزه که ده گاته له سه دا نه وه و نز بپیاری زه ره رمه ندی همه میشه بیه یان و هر ده گرن.

بهلئی، ئەم ھەوالە راستە سەد و بىست و چوار ھزار پىغەمبەر^(۱) - دروو ديان لە سەر بىست - رايىدە گەيەن، ئەم پىغەمبەرانە کە چەندىن مۇعجىزە تەسىقى دەعوا كانىان دەكەت، ئىنجا لە سەد و بىست و چوار ملىئۈن زىاتىرىش لەمۇ ئوليايانە کە شۇين پىنى پىغەمبەرانىان ھەلگەرتۇوه و تەسىقىيان كردوون، لە پىنى (كەشىف و چىزى تايىەت بە خۇيانوھو) ھەمان ھەوال رادە گەيەن..

ھەروەھا چەندىن كەس لە زانىايانى لىنکۆلەر و^(۲) موجتەھيدان و صىدىقىان - كە لە ژمارە نايەن - ئەم داوايە پىغەمبەرانىان بە بىر و ژىرى چەسپاندۇوه و تەسىقىيان كردووه و بەپەرى دلىيابىي بەھەمان ھەوالىان راڭەياندۇوه كە پىغەمبەران و ئوليا كان رايىانگەيەند.

جا ئەم سى دەستە و كۆمەلە گەمورە و زۇرە بەرەي حق و راستى، كە لە راستىدا راپەر و مانگ و خۇرى بۇونا كى مۇۋاپايەتىن، ھەموو بە يەكەنگى و تەواتور ھەوالى ھەمان راستى رادە گەيەن.

كەواتە ئەم كەسەي بايەخ بە فەرمان و راڭەياندەنە كانى ئەوسىن دەستە و كۆمەلە نادات و، ئەم راستەشەقامە ناڭرىتەبەر كە بە پىنمایى ئەوان مەرۇف دە گەيەنېتىمە بەختە ورېي ھەميشەبى و، گۈنى بەھە دوار ئۆز و ئاكامە ئازار بەخشە نادات كە لە سەدا نەوەد و نۇ دىتە پىنى، لە كاتىكىدا كە ھەمان مەرۇف گەر لە شىتى تردا رېڭايەك رېزەى زيانى لە سەدا يەك بىت و يەك كەسىش ئەم ھەوالەي بىتىن، ئايگەرىتەبەر و رېنگايە كى تر - با درېزىش بىت - بۇ خۇرى ھەلتە بېزىرتىت..

ئەم كەسەي كە ئەمە حالىيەتى، دەبىن مەرۇفىنى چەندە زەھەر مەند بىت؟!
بهلئى، ئەم جۇرە كەسانە وەك مەستىك، يان وەك شىتىز كە كى بەدبەخت وان، كە لەمۇ كاتەدا چەندىن درىنەي خۇيىمىز و سامانىك دەورەيان داوه، دەچىت خۇرى بە ئازارى گەزتى مېشەوە دە خەلاقىنىت!

(۱) ئىمامى ئەحمد دە گېرىتەوە كە: ئەبۇ زەپ - خواى لىنى راىى بىت - دەفرمۇسى: عەرزمى پىغەمبەرمەنگەرلىك
كىد: ژمارە پىغەمبەران (ئەنبىاء) چەند دەبىت؟ فەرمۇسى: (سەد و بىست و چوار ھزار، لەوانەش بەشىكى زۇرىيان، سىن سەد و پازار ديان بەرسوول) ن. بىوانە: (مشكاة المصايبع ۳/۱۲۲ - ۵۷۳۷ قال الحقق: حديث صحيح). ھەروەھا: (زاد المعاذ تحقیق الارناؤوط ۱/۴۳ - ۴۴). (دەرگىز)

(۲) يەكىن لە زانالىنکۆلەرانە "پىيامە كانى نۇور" كە لە ماۋەي بىست سالى راپور دودو دا سەرسەخت تربىي فەيلە سووفە ماددىي بە كان و زەندىقلىرىن كەسىشى بىزىرداوه و، تائىستاش لە گۇرەپانى زۇر اپا زىدا قۆلى لىنى ھەلمازىرە و براوه ستاوه و، لە بەردەستى ھەموو كەسىكدايە و، ھەموو كەسىك دەتوانىت ياخۇنىتىمە بىنى ئەوهى بىتىن بۇچىان بىكانەوە! (دانەر)

هزی ئەمەش بىرىتى يەلمۇھى كە: ئەم مۇۋەقۇ، سۈرەپا ئەمەھى كە ئەم ھەممۇ ھەوالە راستەنى لە لايدەن ئەم راستىگۇ لەزمارە بەدەرانە و بىن گېيشت، كەچى وازى لەو رېنگا كورتەن گومان لىنى نەكراوه ھىبىنا كە دەيگەنەنەتى بەھەشت و بەخەنەوەرىي ھەمىشىنى و، لە بىرى ئەمە پېنگا ئەمە كى درېزىر و نالەبار و ھەلەت و تەسکى گىرتە بەر، كە بىن ھېچ گوماننىڭ دەيگەنەنەتى بەندىخانە ئۆزەخ و بەدبەختىنى ھەمىشىنى، ئىز بەم چەشىنە "زىرى" و "دل" ئى خۆى لەدەست دا، "گىان" ئى خۇزى شىۋاندۇ، مۇۋەقايتى يەكەشى دارماند.

ئەمەش وەك وىمان، لە كاتىكدا رۇودەدات كە مۇۋەق لە كاروبارى دىنابادا ھەرگىز پېنگا كى واناقىرىتە بەر لە سەدا يەك گىرىمانى زيانى تىدا بىت و يەك كەسىش ئەم ھەوالە ئى بىن دايىت، با پېنگا كى كورتىش بىت. بەلكو پېنگا كى تر با درېزىش بىت و سوودىشى تىا نەبىت، ھەلدى بېزىرىت، مادەم ئى زيان بىت.

جا مادەم راستىي ئەم رەفتارە بەم جۇزىرى كە باسمان كرد، ئەمدا بىن ئىمەمانان كە تۇوشى بەندى بۇوىن، بەۋەپى دلخۇشى و بازى بۇونەوە دىيارى يەكەن دەستە و تاقمى دووھەم وەربىرىن، تاكو بە تەواوى تۆلە ئۆزەنەوە، خۇشى چەند خولە كېڭ و

چۈنكە وەك لەزەتى يەك خولە كى تۆلە سەندىنەوە، خۇشى چەند خولە كېڭ و بەسەر بىردىنى چەند سەعاتىك لە كارى بىن ھۇودەدائىمە ئەمەنەن بەندىخانە، كە ھەندىكىمان پازدە سال و ھەندىنەكى تر دە و ھەندىنەكى تر پىنج يان دوو يان سىنى سالى تىدا بەسەر دەبەين. دەبا لە تۆلە ئەمەدا لەوتى بەندىخانە بىزىزىنىھە و، بە وەرگەتنى دىيارى يەكەن كۆمەلى دووھەم، ئەم سەعاتە كەمانە ئەمەن بەندىخان بىكەين بە چەند پۇزىنىكى خوا پەرسىتى و، دوو سال و سىنى سالى ئېرەمان بىكەين بە (بىست) سال و (سى) سال لە تەمنى ھەمىشىيەدا و، بىست سال و سىنى سالى بەندىخانە شمان بىكەين بە ملىونان سالى ھەمىشىي..

بەم چەشىنە ھەممۇ ئەم حۆكم و فەرمانانە لېرە لەسەرمان دەردهچىن، بىن بەھەزى بېزگار بۇغان لە بەندىخانە ئۆزەخ. ئىز ئەم كاتە لە بەرامبەر خەفت و پەۋارە و گەريانى ئەم دىيامان، ئەم دىيامان بە رۇومانەوە پىنە كەنەت و، دەرىدەخەين كە لە راستىدا بەندىخانە قوتاچانە كى پەروەردەنى يە بۇ پېنگىرىدىنى ھەلسوكەوت و رەۋشت.

دەسا با بەرپىسيازان و كاربەدەستانى بەندىخانە بە چاوى خۇيان بىبىن كە: ئەم كەسانە ئەوان بە پىاو كۈز و تاوانباريان لە قەلەم دەدان و لايىن وابۇ ئاسايىش تېڭ

دهدهن، با بزانن همهو ئهوانه بعون به قوتاپی لە قوتاپخانەیە کى پەروەردەبى وادا كە
ئەدەب و رەشتى جوان و بەرزى تىندا فير دەبن و، بعون بە چەند ئەندامىنىكى سوودبەخش
لەناو ولات و ھاورو لایاندا..
با ئەمە بىيىن و.. سوپاسى زۇرى خواى خۆيان بکەن.

* * *

مەسىلەي سىھەم

نەمەي خوارەوە رۈوداۋىتكى بىر لە پەندە، زۇوتر لە پەيامى "رەبىرى
لاوان"دا بە درېتى باس كراوه. نەمەش پوخختە كەيەتى:

لە يە كېڭىلە رۇزە كانى (جەڙنى كۆمارى) دالى بەرددەم پەنجەرەي بەندىخانەي
"ئەسكى شەھەر" كە بەسەر قوتاپخانەيە كى ئاماھەبى كىجاندا دەبروانىت، دانىشبووم.. لەو
كائەدا قوتاپي يە تازەبىن گەيشتۇرۇھ كانى ئەو قوتاپخانەيە، بەپەپى خۇشى و شادىيەوە،
سەما و يارى يان دەكىر..

يە كىسر لە سەر شاشەيە كى معنەوي، حالتى ياش پەنجا سالى ئەو قوتاپيانەم ھاتە
بەرچاوا! بىنیم لە شەست قوتاپيدا پەنجايىان لەناو گۆرە كائىاندا دەبن بە خاك و سزا
دەدرىن، دەدانە كەي ترىشىيان بعون بە چەند پېرەزىنىكى ناشىرىنى حەفتا ھەشتا سالە و ئەو
جوانى بەي دەمۇچاۋىيان نەماوه و ئاتۇزماوه و بە تەواوى چىرچ بۇوه و، بەدەست ئەو
كەسانەوه خەم و نازار دەچىزىن كە كاتى خۇزى چاۋەرۋانىي سەرسوورمان و
خۇشەویستى يانلىنى دەكىردىن، بەلام و ائىستا بە چاۋىتكى سووک و بىزەوە سەيريان
دەكەن و، ئەمانىش لە ناچارىدا خەفەت بۇ لە دەستچۈرنى رۇزانى جوانى و لاوى يان
دەخۇن، چونكە پاك و خاۋىنى خۆيان تىندا لەپار است!

بەلتى، بەپەپى دەلىيىي و بىن گۆمانى ئەمم بىنى. ئىتە خۇزم بۇ رانە گىراو، بۇ حالتى
ئەوان دەستم بە گەريانىكى ھىنندە گەرم و بە كول كرد كە سەرېنى ھەندى لە ھاۋەلە كائى
بەندىخانەمى را كېشاو، بە پەلە ھاتن و ھەوالىيان لىتى پەرسىم.

منیش پیم و تن:

- (ئیستا وازم لى بھین و لیم دوور بکونوه).

بەلنى، ئەوهى كە بىنیم ھەر گىز خەيال و ئەندىشە نى يە، بەلكو راستى يە. چونكە ھەروەك ئەم ھاوين و پايىزە دەبن بە زستان، ھەر بەو جۇزەش لە دواى ھاوينى لاوى و پايىزى پىرى، زستانى گۇپر و بەرزە خ دېتە كاپىيە.

خۇ ھەروەك دەتوانزىت پۇوداوه كانى پەنجا سالى ۋابوردوو بە ئامىرىنىكى وەك سىنەما پىشان بدرىت، گەر بىشتوانزايە - بە ھەمان جۇر - پۇوداوه كانى پەنجا سالى ئايىندە و ئەو بەسەرھاتانەش كە دواپۇز بەسەر گومپارىاندا دېت، پىشان بدرىت، ئەواتا دەياتوانى بۆ ئەو شتانەى كە ئیستا پىشى شادمانن و بۆ ئەو حەرامانەش كە لەم كاتەدا چىزى لى

وەردە گىرن، دەگىريان و خەم و ئازاريان دەچەشت!

لەم كاتەدا كە لەم تېرامانەدا رۈچۈپ بۇوم و بىرم لاي بىننى دىمەنە كانى ئەو شاشە مەعنەمۇي يە بۇ كە لە بەندىخانە "ئەسكى شەھر" دا پىشانم درا.. لەم كاتەدا، كەسىنە كە عنەمۇي وەك نويىرى (شەيتانى ئىنس) م لە بەردەمدا لىن پاست بۇوه و، بانگى خەلکىي بۆ لاي بەرەلائى دە كردو جارى بەرەدانى بە گومپارىي دەدا.. پىي و تم:

- (ئىمە دەمانەنۈت ھەمو توام و لەزەتىكى دنيا بچىزىن و ھانى كە سانى تىپىش بەدەن بىچىزىن.. چى دە كەمەن با بىكەين.. وازمان لى بھينه).

لە وەلامدا پىم و تە:

- مادەم لە پىناوى دەستخىستى چىز و لەزەتىكى جوزنى و كەمدا خۇت دەھاوريتە ناو باوهشى گومپارىي و ھەرزەبىي بەوە و مردىن لە بىرى خۇت دەبەيتمەوە، ئەوا بىزانە كە بە گۈزىرە ئەو گومپارىي يەتىيادىت و سەبارەت بە تۈزەمانى "ۋابوردوو" مىرد و رۇيىشت و نەما و بۇ بە گۇپستانىكى گۇرۇھى سامانك و گۇرپانىكى چۈل و تارىكى پېر لە مەترىي و، ھەرجى تەرم و شۇنەوار ھەن تىايادا بېزىون..

كەواڭە ئەگەر كەمەتكىزىرىت ھەپىن و خاوهنى دلىكى زىندىو بىت، دەزانىت كە ئەو ئازارانە - بە بۇنە گومپارىي يەكتەمەو - لە مردىنە ھەمىشەبى و لە جۇرە جياجىا و لەزمارە بەدەرە كانى جودايى كەسوكار و خۇشەویستانەو پەيدا دەبىن، سەرجمى ئەو تام و چىزە جوزنى يە مەستكەرانە لەناو دەبەن كە لە ماۋەبە كى زۇر كەمدا دەيان چىزىت. جا ھەروەك "ۋابوردوو" سەبارەت بە تۈشتىكى نەبۇوه، "ئايىنە" شىت - بەھۆى بى ئىمانىتەوە - ھەر وايە. بەلكو داھاتوو سەبارەت بە تۈمىدەنەنەن كەمدا دەيان چۈل و تارىك و

مردووی سامناکه. هر که سیک دینت و به زهمانی "ئیستا" داتپه‌ر دهیست، دهستی جه‌لادی مردنی بین ده گات و دهیگرت و رهوانه‌ی فهنا و نهمانی ده کات.

تؤیش مادهم به حوكمی ژیریت پهیوه‌ندیت له گەل ھەمو ئەو جیهاناندا ھەیه (کە لە بوردوودا هاتن و بۇشتىن) ئەوا ھەرچى دلتەنگى و ئازارى زۆرى (ئاینده) تەمن، ئەو ئاینده‌یه بەسەر كەللە مولحیدانه كەتتا دەيابارىنىت و، ھەرچى تام و چىزى جوزئى و ھەرزە ئاساشت ھەن، ھەموو يان لەناو دەبات!

بەلام ئەگەر واز لە ھەرزەبى و رېنگاى گومرايى بەبىنیت و، رېنى ئەو ئیمانە تەحقیقى يە بگىرىتەبەر كە لەسەر چەندىن بناگەز زانسىتى راگىر بۇوه و، لەسەرىشى بەردەۋام بىت، ئەوا بەھۇى نۇورى ئەو ئیمانەوە دەبىنیت كە:

زهمانى دېرىنى "رابوردوو" شىتكى "نەبوو" نى يە و ئەو گۈزەستانەش نى يە كە ھەرچى شت ھەيە دا بىر زېنىت، وەڭ لە گومرايىدا وات ھەست دە كىرد. بەلكو جىهانىنىكى بۇوناکە و لە راستىدا ھەيە و لە پاشاندا دەبىنیت بە "ئاینده". ئەم ئاینده‌يەش بىرىتى يە لە مەيدانىك بۇ چاوه بروانى كردى ئەو (گىيانانەي) كە ماون و چاوه پىنى زىندۇو بۇونەوە دەكەن، تاكو بۇ ئەو بەھەشتە ھەمىشەيى بە بۇون كە بۇيان ئامادە كراوه.. كەواهە تو ھېشىتا لەم دىنايىدە دەزېيىت، ئەم ئیمانە تامى بەھەشتى ھەمىشەيىت - بە ئەندازەي پلهى ئیمانە كەت - بىن دەچىزىت.

ھەروەھا "ئاینده" شىپۇيىكى تارىك و پېلە دلتەنگى و ئازار و سامناكى نى يە، وەڭ لە رېنگاى گومرايىدا وادىر دە كەويىت، بەلكو بەھۇى نۇورى ئیمانەوە دەبىنیت ئەو ئاینده‌يە بىرىتى يە لە چەند مەنزىلگا يە كى بەختەوەر بىي ھەمىشەيى كە خواوهندى بەخشنىدە و مېھرەبان و شکۈمىند، كە بەخشىش و مېھرەبان يە كە ئەھەمو شىتكى گرتووه تەوه، بۇ بەندە كانى ئامادەي كردوون.

بەلىنى، كاتنى بە چاوى ئیمان دەبروانىت، بەو جۈزەيان دەبىنیت. چونكە ھەروەھا خواوهند وەرزى بەھار و پايىزى كردووه بە دوو سفرە و خوانى را زاوهى پېلە نىعمەت و خواردەمەنى، بە ھەمان جۈز ئەم خواوهندە چەندىن سفرە و خوانى میواندارىي لەو كۆشكە بەرز و را زاواهەشدا ئامادە كردووه و، پىشانگا كانى چاکە و بەخشايشه زۆرە كانى خۆى لەۋى كردووه تەوه و، خەلتكىشى خستووه تە تاسەوه بۇ ئامادە بۇونى سەر ئەو سفرە و خوان و پىشانگا يانە. لە دوايىدا دەشىرىن بۇ ئەۋى!

بهلی، ئیماندار - هر كەسمو بەپى چەلە ئیمانە كەى - بەم جۈزە لەسەر شاشەی ئیماندا شتان دەبىنىت و، بەم بىي يە دەتوانىت هر لەم دنیايدا ھەست بە ھەندى لەو نىعەتە نەبراوه و ھەمىشەيىيانە ئەۋى بىكەت.

كمواڭ ئەچىز و لەزەتى راستەقىنە و يېڭىرد، كە ھىچ ئازارىيکى تىكەل نەبووينىت، تەنها لە ئیماندايە و هەر تەنها بە ئیمانىش ئەو لەزەتانە دەست دە كەمون. هەزاران ئەنجام و ئاكام و هەزاران مىوه و بەرۇبۇرى مەتام و لەزەتى ئیمان ھەن، كە هەر لەم دنیايدا ئیمان بەرھەميان دەھىنىت. بەلام لېزەدا تەنها يە كىنگىان بۆ نۇونە ڕوون دە كەينەوە:

وا دابىنى كورە تاقانە خۇشۇويستە كەت لەناو جىدا كەوتۇوه و لە سەرەمەر گەدايە و، تۈيىش لەتاوا نوقى ئاثومىدى بۇويت و، لە خەفەت و ئازارى لېكىدابىران و جودايى ھەمىشەيى كۆزپە كەتدا دەتلىيەتەوە.. وا دابىنى لەم كاتەدا كە لەپەرى بىي ھیوانى و ئاثومىدى دایت، پېشىشكىكى لېزانى وەك حەزرەتى "حضرى" يان حەزرەتى "لوقمان" - دروودىان لەسەر بىت - بە فرياتىمەھەت و دەرمانىنىكى دەرى ژەھرە كانى ئەو نەخۇشى يەى بە منالە كەت دا و، منالە كەش يە كىسر چاوى بە خۇشى و جوانىي ژيانى دنیادا ھەلھەنایەوە و لە دەستى مردن رىز گارى بۇو ..

ئايادەبى ئەندازە دلخۇشى و كامەرانيت لەم كاتەدا چەندە بىت؟!

ئەو مليۆنان كەسانەش كە لە گۇزىستانى را بوردو دان و وەك ئەم كۆزپەيەت خۇشت دەۋىن و، پەيوەندى يە كى بەتىنت لە گەلياندا ھەيە، بە ھەمان جۈزىن. چونكە لەو كاتەدا كە تۈلات و اىيە خەرىيەكە لەناو دەچن و نامىن، حەقىقەتى ئیمان دېت و لە كلاۋۇرۇزنى دلەوە نۇورىيە ئاراستە ئەو گۇزىستانە دە كات كە بىت وابۇ جىنگاى لەناو چۈون و ئىعدامىكىرنە. ئىنجا ھەر ئەوەندە ئیمان ئەم نۇورە ئاراستە كەردن، ئەوا يە كىسر - وەك كارە كەى لوقمانى حە كىيم لە گەل منالە كەدا - دەرەدە كەۋىت كە ئەم مەردووانە بەرزەپەن ھەلساون و زىندۇون و بە زمانى حال دەلىن:

(ئىمە مەردو نىن و .. ناشىرىن و .. بەم زۇوانە بە يە كەت شاد دەبىنەوە)!

بهلی، ھەروەك چاڭ بۇنەوە ئەمانە كە - پاش ئۇمۇنلىرىن لە چاڭ بۇنەوە - تابلەن خۇشى و شادىيە بەخشى، ئەمەش بە ھەمان جۈزە دەلىامان دە كات لەمە ئە ھەروەك ئیمان لەم دنیايدا بەم چەشىنە خۇشى و شادى دەبەخشىت، ئەوەش دەچەسپىنىت كە حەقىقەتى ئەم ئیمانە برىتى يە لە "تۇو" يېكى مەعنەوى و زىندۇوى ئەوتۇ كە ئە گەر بىنەت بە

تزوینکی به رجهسته ئهوا بههشتیکی تاییته‌تی بۆ هەموو ئیمانداریک سەوز دەکات و دەبیت به "درەختی تورو با" ئهوا تزووه.

وام بەو شەیتانه ئادەمی يە سەرسەخته ووت. بەلام ئهوا گەرایمۇه و وتى:

- (وازمان لىنى بەھىنە! باھىچ نەبى وەك ئاژەل بېزىن و ئاگامان لەم کاروبار و روردە کارىيەتى رووداوه کانى دەرورىبەرمان نەبیت و، زيانسان بە گالتىه و بىارى و رابواردن بەسەر بەرىن)!
لە وەلامدا پىم ووت:

- تۈز نە بە ئاژەل دەبیت و، نە لە گەل ئاژەللىشدا بەراورد دەكىنیت! چونكە ئاژەل "رابوردوو" و "داھاتتوو" ئى يە تاكو بېرىان لىنى بکاتمۇ، لە بەر ئەمەسى كە نە هەست بە ئازار و خەفەتى رابوردوو دەکات و نە لە ترس و دلتەنگىشىدا يە بۆ دواپۇز. كەواتە هەموو كاتىڭ كەسەت بە لەزەتى تەواوى خۆى دەکات. تەنانەت ئهوا ئاژەلەش كە بۇ سەرپىن ئاماھە كراوه، تەنها ئازارى چەقۇن نەبیت لە دەمى سەرپىنيدا كەسەت بە هەيچ ئازارىنکى تەنها ئازارى تەنها ئازارى كەسەت بە تەواوبۇنى سەرپىنە كە ئهوا ئاژارەش تەواو دەبیت.

ئنجا بىزانە كە: بەزەبى و مىھەبانىي خوارى گەمورە لە شاردەنەوەي غەيىب و داپۇشىنى بەلا و موسىيەتە كاندا، چەندە بە جوانى دەرددە كەمۇت، بە تايىت لە ئاژەل و گىاندارە بەستەزمانە كاندا.

بەلام تۆزى "مرۆف" وەك ئاژەل نېيت. چونكە بە حوكىمى ئهوا عەقلەى لە تۆداھىيە و ئاژەل لىيى بىن بەشە، هەندىلەك لە "رابوردوو" و "ئايىنده" ت بە پەنھانى نەماۋەتەمۇ و، نىعمەتى ئاسوودەبىي و داپۇشىنى پەرددە غەيىب كە خوا بە ئاژەلائى داوه بە تۆزى نەداوه. ئەمەتە داخ و حەسرەتە كانى نەمانى "رابوردوو" ھاودەم لە گەل جۈزە جىاجىا كانى جودايى و مەترسى يە كانى "ئايىنده" ت هەموو تام و لەزەتىنکى جۈزئى و كەمت دەدەن بە بادا و لە چەشتىنى تام و لەزەتى دىنیادا پلەيە كى گەلىنى نىمزەت لە هى ئاژەل بۆ دادەن ئىن!

جا مادەم راستى وايە، ئەموايان دەبى (بە تەواوى) دەست لە هەست و ژىرىست دابشۇيت و وازى لىنى بەھىنەت و خۇزىت بە "ئاژەل" بېزمىرىت تاكو لەم ئازارانە رىزگارت بېيت.. يان بە نۇورى ئىمان تارىكىي عەقلەت پۇوناڭ بکەمەتەمۇ و، گۈئى بۆ دەنگى زولالى قورئانى پېرۇز رابگۈرىت، تاكو پلەت لە هى ئاژەل بەرزتر بکەمەتەمۇ و، بەم جۈزە هەر لەم دىندا فانىيەدا سوود لە تام و چىزى پاڭ و بىنگەرد وەربىگرىت.

بهم بدلگه‌یه بین دهنگم کرد و بهزاندم. بهلام بیانووی تری دوزی بهوه و وتنی:

- (خوز هیچ نهی به لای که ممهوه و هک مولحیدانی ناو بیانی به کان ده تو این بژین)!

وتنی:

- ناتوانیت تهنانهت و هک ئوانیش بژیت! چونکه ئهوان ئه گهر ئینکاری تهناها يه ک پنگه‌مبهر بکهن، ئعوا ئیمانیان به پنگه‌مبهرانی تر ههیه. تهنانهت گهر هیچ کام له پنگه‌مبهران نه ناسن له وانهیه ئیمانیان به خوا بیت. ئه گهر ئه ئیمانه‌شیان نه بیت خاوه‌نی هینده رهوشتی به رزی مرؤفانه که بیانگه‌یه نیته که مالاتی مرؤفانه.

بهلام ئه گهر مسلمانیتک ئینکاری دواهه‌مین پنگه‌مبهر بکات و سه‌پینچی بهرام‌میر بهو ئایینه راست و رهواهه بتوینیت که هیچ ئایینیکی تری له راستی و فراوانیدا پئی ناگانه‌وه، ئهوا له بازنه‌ی رینماهی ئه و ئایینه ده‌چووه و له ئهستزی خزوی دامالیوه. کهواهه به هیچ پنگه‌مبهریتکی تر رازی نایت، تهنانهت قبولتی "باوه‌ر به خوا" يش ناکات، چونکه تهناها له رېنگای ئه ئایینه پنگه‌مبهرانی تری ناسیوه و، به‌هزی رینماهی و بانگه‌وازی پنگه‌مبهریشهوه بکات رېنگای باوه‌ر به خواهی دوزیوه‌تهوه. کهواهه بین باوه‌ر بیون بهم پنگه‌مبهره بکات باوه‌ری به هیچ شتیکی تر له وانه‌ی باس کران له دلدا نامینیت. هه ر له بهر ئهوده‌شہ که هه ر له دیز زه‌مانه‌وه خملکی پژل پژل هاتوونه ته ناو ئایینی ئیسلام‌موه، بهلام هر گیز به پنچه‌وانه‌وه ره‌وی نه‌داوه که مسلمانیتک بیو بیت به "جووله که" يه کی راسته‌قینه يان "مه‌جعوسی" يان "دیان"، بهلام دورونی به بیت به مولحیدیتکی به‌دره‌وشتی زیانه‌خش به ولات و هاوولات‌یان!

بهم چه‌شنه بهزاندم و به بدلگه بزم چه‌سپاند که ناتوانیت تهنانهت و هک مولحیدانی ناو بیانی به کانیش بئی و و هک ئهوان بکات. ئیتر که هیچ پالپشتیکی بئونه‌مایه‌وه، پشتی هه‌لکردو بهره‌و دوزه‌خ که‌وته رئی!

دسا ئهی ئهوا هاواری بیانی که لەم قوتاچخانه یووسفی بەدا کزبۇونه‌تموه!

مادهم پراستی ئەمەیه که باسان کردد..

مادهم پەیامە کانى نۇورىش وا بىست سالى رەبىقە و تائىستاش بەردهوام كەللەرەقىي سەركەشان دەشکىنیت و بەرەو ئیمان دەيانهیت، ئهوا دەبىي ئىمەمانان پىز دەست بە ئیمانە كەمانه‌وه بگرین و لە سەر ئه و شارېنگا و راستەشەقامە بەردهوام بین کە سوودى تهواوى بئون دنیا و ئایینه و ولات و نەتەوەمان ههیه. ئەمش بھوه دەبیت کە كاتە كامان بە شتى بىن سوود و خەيال و ئاواتى پۈرچ و بىھوودوھ لەناو نەبىن، بەلكو بە خويندنه‌وهى

ئو سووره تانه‌ی قورئانی پرۆز که دهیانزاین ئهو کاتانه‌مان زیندوو بکەینهوه و، شه و پرۆز بە قورئان خویندنهوه خەریک بین و، لای نه و برایانمش کە شارەزاي قورئان و اتا کانى فىز بىين و، هەرچى نويزى فەرزمان فەوتاوه بىانگىزپىنهوه و، رەوشته بەرزە کانىش لە يەكتەوه فىز بىين. بەشکو خواوهند لە پاداشتى ئەمەدا گانکات بەو كەسانه‌ي کە لەم بەندىخانه‌يدا نەمام دەنېئ و ئەو نەمامانه‌ش لە دوايدا دەبن بە چەند درەختىكى بەردارى سوودبەخش. دەبن بە راستى تىبىكۈشىن تاکو بەرپرسانى بەندىخانه بىن بە چەند مامۇستا و راپەرىنىكى تەوتۇ كە لەم قوتايانانه يۈوسىيەدا پىاوان بىز بەھەشت پەروەردە بکەن و، بىن بە چەند سەرپەريشىيارىنىكى رېنکوپىك و باش كە بە جوانى ئەركى رېنمايى كەردىنى بەندىخانه بىگرنە ئەستۇ نەك بە چەپسەنەر و سزاەدرى پىاوەكۈز و تاوانكاران.

* * *

مهسەلەی چوارم

ھەروەك لە "راپەرى لاوان" دا رۇون كراوهەتھو، جارىكىيان ئەو برایانه‌ي خزمەتىان دەكردم لييان پرسىم:

- ئەم جەنگە ئىستا كە لە نیوان ئەلمان و ھاوپەغانە كاندىا يە (جەنگى جىهانىي دووهەم) گۈزى زەۋىي سەرقالى كەردووه و سەرېنجى خەلکىي راکىشاوه و خستۇنەتە دلە راۋىكىي و نىڭگەرانىيەوه. لە ھەمان كاتىشدا پەيوەندىي بە چارەنۇوسى جىهانى ئىسلامەوھە يە.. سەرەرای ئەمەي كە پەنجا پرۆزە - بىگرە واحەوت سالە^(۱) - ئەم جەنگە بەردهوامە كەچى نايىنەن ھېچ پرسىيارىنىكى لەبارەوە بکەيت يان گۈنىي پىي بدەيت، لە كاتىكىدا كە دەيىنەن چەندىن كەسى ئايىندار و زانا واز لە مزگەوت و نويزى جەماعەت دەھىنەن و بە پەلە بىز گۈنى راگرتۇن لە راپىز راھە كەن! جا ئايىا ھېچ كېشىيەك ھەيە لەمە گۈنگۈز بىت تاکو سەرقالىت بىكەت؟ يان خۆخەریك كەردن بەم كارەوە زىيانى ئىدايە؟ منىش لە وەلامدا پىم وتن:

(۱) ئەم پىستە زىياد كراوهە دانەرەي سالى (۱۹۴۶) زىيادە. (وەرگىز)

- سهرمايه‌ي تمهن زور کمه و، له همان کاتيشدا ئهو ئرك و واجبه گرنگانه‌ي که پیمان سپیراون گەلى زۇرن. ئم ئرك و واجبانه و کو چەند بازنيه کي هارچقى يەك لهناو يەك وان و هممۇويان يەك جەمسەريان هېي، ئمويش مروققە.

ھەر لە بازنيه: دل و، گەدە و، لەش و، مال و، گەرەك و، شار و، ولات و، گۈزى زەۋى و، مروقايەتى يەوه، تا دەگاتە بازنيه ھەمۇ زىنده ورلان و جىهان بە گشتى، چەند بازنيه کن لهناو يەكتىدا. مروقىش لە ھەمۇ يەكىنى ئهو بازانەدا جۆرە كارمەندى و فەرمابىھرى يەكى ھەبىھ پىوستە ئەنجامى بىدات. دەبىن بىشزانىن کە گەورەترين ئرك و فەرمابىھرى، بەلکو بەردەواملىيان سەبارەت بە مروققەوە لە بچوو كىزىن و نزىكىزىن بازندايە، بەلام بچوو كىزىن ئرك و فەرمابىھرى لە گەورەترين و دوورترىن بازندايە! كەواتە بەپىنى ئەم پىوданە: ئرك و فەرمابىھرى يەكان لە گەل بازنىه كاندا پىچەوانەي يەكتىن؛ واتە هەتا بازنىه كە نزىكىز و بچوو كىز بىت ئرك و فەرمابىھرى يەكە گەورەت دەبىت و، هەتا بازنىه كە گەورە و دوور بىت ئرك و فەرمابىھرى يەكەش بايەخى كەمتر دەبىتەوە ..

بەلام لە بەر ئەوهى بازنىه ھەرە گەورە كە لە خىشىتە بەر و سەرنج را كىشە، ئەوا مروققە بە چەند كاروبارىنىكى ئەوتۇۋە سەرقال دەكەت كە سەبارەت بەو ھېچ پىویست نىن و، بىرى مروققە بۇ لای چەند ئىشىڭ دەبات كە پەيوەندىي پىيانەوە نى يە. بەم جۆرە وابم بازنىيەوە سەرگەرم دەبىت كە واى لىنى دەكەت بە جارى ھەمۇ ئرك و فەرمابىھرى يەپىویستە كانى خۆزى لە بازنىه نزىكە كەمىي يەكەمدا پاشتىگۈنى بىخات. دىيارە بەم كارەش ئەم مروققە ھەمۇ سەرمایەتى ئەنمەنى خۆزى لەناودەبات و ژىانىشى بە خۇرایى لەدەست دەر دەچىت.. جىڭە لەوهى كە جارى وادىبىت لە ئەنجامى ئەوهى بەپەرى شەققەوە بە دواى دەنگوباسى جەنگدا دەگەربىت، لە دەلە لایەنى يە كېڭ لە دوو بەرەيە ئەنگ دەگرىت و ئىنچا هەست بە ناپەزايى و ئىنكارى كەردىنى ئەو سىئەمانە ناكات كە ئەملايدە ئەنجامىان دەدات، بەلکو دلى بىيان خۇش دەبىت. دىيارە بەمەش دەبىت بە ھاوېشى سەتكارى يەكانى ئەملايدە!

وەلامى خالى يە كەمىي پىسياره كەمش بەم جۆرە يە:

ھەمۇ مروققىك - بە تايەتى مۇسلمان - كىشەيە كى گەنگ و ropyodawikى ساماناكى لە بەر دەمدايە، زۇر لە مىملەنلىنى و جەنگەي كە لە نىوان دەولەتە گەورە كاندا بۇ مەبەستى ژىر دەست خىستى گۆزى زەۋى روودەدات، گەورەتە. ئەو كىشەيە ھىندا

گرنگه که ئەگەر مەرۆفى ئېرىز و سامانى ئىنگلiz و ئەلمانى بىبىت، بىنى سىنى و دوور كىردىن، لە پىناواي بىردنەوهى ئەو كىشىھەيدا بەختى دەكەت.

نهو کیشیه بربتی به لوهه که سده هزار له مرؤفه هلهیزاردہ کان رایانگه یاندووه و،
نهندازهه کی زور و لهزماره به دریش له نهستیره و رابه رانی گرزوی مرؤفایه تی ثالاکه یان
هله لگرتوه و، لمهدشا پشتیان به هلین و پهمانه کانی پهروه ردگاری همه موه جیهانه کان
به ستوره، تهنانه ت هنه دیکیشیان به چاوی خزیان بینیویانه..

نهو کیشنه یه کیشنه یه چاره نووس و پاشه رژیزی مرؤفه، که بریتی یه لهوهی: مرؤف، یان بههوری ئیمانه وه مولکینکی گهورهی همیشنه بی و خانو برههی پاکی له چندین بههشتی نهو توزدا دهست بکه ویت که به ئەندازهی زهوری و ئاصمانه کان بهرین.. یان له بېر نه بۇونى ئیمان ھەممۇ ئەمانه لە دەست دەر بېچىت!

هر که سیک نیمان شایه‌تبی بُز نهدات و به راستی چاودیزیری نیمانه کهی نه کات،
کیشنه کهی دوراندووه و گرنگزین زیانی لئی که هو توه.

لهم سهردهمهی خزماندا به شینکی زور لمه که سانهی که دووچاری تاعونی
ماددیهت بعون، ئەم کینشیهیان دوزاندووه. به را دهیهک که يه کېلک له زانایانی ئەھلى
کەشىف بۇی دەر كەوت و پايىگەياند كە لە نېوان چل كەسدا (ھى شوئىنگى تايىھتى)
چەند كەسبىكى كەم لە سەرەمەر گىدا بە ئىمامەوە دەرپۇن و بە "چاكە" كۆتايىي بە ژيانىان
دېيت، بەلام ئەوانى تر ھەممۇيان تىا دەھچن!

نه گه ر به کیک لهوانه هممو دهسته لات و مولک و ئارا يشتکاريي دنياي له بريى
بر دنه و هى ئهو كىشى يه پى بدرىت، ئايا هيشتا به ئەندازه ئەموده ده بىت كه له كىسى
چۈزۈ؟ يان ئايا جىچى ئەموده يۇز ده گېر ئەموده كه له دەستى داوه؟ دىياره نەھىخى!

له بهر ئوه، ئىمەن قوتاييانى نوور بۇپەرى دلىيابىيەن دەزانىن كە: وازھىنان لە چەند خزمەتكۈزارى يەكى ئەوتۇ كە ئەو كىشەيمان بۇ دەباتەنە، پشتگۈزە خىستى كاروبارى پارىزەرە ئەو دەعوا و كىشەيە^(۱) كە لە سەدا نەۋەد ئەو كىشەيە دەپارىزىت، خۇ خەرىك كىردىن بە چەند كاروبارىنىكى دەرە كى و، بايدە خەدان بە شەتى بىن بايەن - وەك بلىي دىنە مەمەشەيى بىت - ئەمە لە راستىدا بە نەفامى و شىشى دادەزىت.

(۱) مههست نه و دکیله پهیامه کانی نوره. (ودر گیز)

ئیمە لەمەدالەوپەری يەقىن و دلىيابىداین. لەبەر ئەۋە، ئەگەر ھەركام لە ئیمە چەندىن ئەۋەندە ئیستاى خۇزى خاواھنى ئېرى و ورده كارى يىت، ھەر ھەمووی لە پىناوى بىردىنەوە ئەو كىشىمەيدا بەخت دەكەت.

ئە ئەو برايانە كە تازە لەم قوتاڭخانە يۈسىفى يەدا بۇون بە بىرامان! هېشتا ئېۋە وەك برايانى پېشۈرم كە بەندىخانەيەن دىۋو، شارەزاي "پەيامە كانى نورور" نىن. لەبەر ئەۋە، قىسىمە كە چەندىن جار وتۇومە و دۇۋاتىم كردووه تەۋە، وا بە گۇنى ئېۋەشىدا دەدەم و، ئەو برايانە و ھەزاران كەسى ترى وەك ئەوانىشى لەسەر دەگەرم بە شايەت. ئەو قىسىمەش ئەمەيە كە:

"پەيامە كانى نورور" ئەو كىشىمەيدا يەن دەستى لە سەدا نەۋەدى ئەو برايانە خىستۇوە. ھەر پەيامە كانى نورور بۇون كە لە ماۋەي بىست سالى راپوردوودا بېۋانامە بىردىنەوە ئەو كىشىمەيدان - كە بىرىتى يە لە ئىمانى تەحقىقى - دايە دەست بىست ھەزار كەس.

ئەمەش شىتىكى سەيرنى يە، چونكە ئەم پەيامانە لە سەرچاوهى نىعجازارى مەعنەوەي قورئانى پىرۇزەوە ھەلقلاؤن و، لە پېشە كېيى وەكىل و پارىزەرانى ئەم سەرددەمە ئەو كىشە گۈنگەوەن. واھەڈە سالان راپوردو، لەم ماۋەيەدا دوڑمنان و زەندىقان و ماددىيە كەن چەندىن جۆرى فۇفيلىان بۇ پېشكەھىتايىن و، تائىستاش ھەر بەرددەمان و، ھەندى فەرمانبەر لە دۈzman ھان دەدەن و لە پىناوى لەتاوبرىدىغاندا بە كاريان دەھىنن، تاكو لە بەندىخانە توپىدەن كەن، لە گەل ھەموو ئەمانەشدا هېشتا كارىنگىيان نە كردووه شابيانى باس يىت، پاشت بە خوا ناشتوان بىكەن. چونكە ئەوانە نەيانتوانى خۇزىبان لە قەلائى پۇلايىنى پەيامە كانى نورور بىدەن دەست لەم سەد و سى و سىن پەيامە بىدەن كە وەك گۈللە بە ٻۇوي ئەواندا دەتەقىئەمە، تەنھا دوان سىيانىنگىيان نەيىت. كەواتە ئەو كەسى دەيەۋىت لەم كىشىمەيدا پارىزەرنىك بىكەت بە بىرىكارى خۇزى و بەرگىرىلى بىكەت، با پاشت بەمۇ قەلائى بەستىت و خۇزى لىنى قايم بىكەت و، لە نورور و ٻۇوناڭى يە كەى وەربىگەن.

برايانم!

ھېچ خەم و ترسىنگىتان لە پەيامە كانى نورور نەيىت، پاشت بە خوا ئەم پەيامانە لە بەرچاوى خەلکىدا ھەلنا گىرىن و لانا بىرین و لە كۆمەل ناشاررىنەوە. چونكە بەشە كانى ئەم پەيامانە بەويەرى سەر بەستى يەۋە لە ناوەندى پەرلەمان و گۈورە پىاوانى دەولەتدا دەخۇيندرىنەوە و ئەم دەست و ئەو دەست دەكەن.

پشت به خوائه و پژوه دینه کایه و که فهرمانبه و بمریو به سره خوشبه خته کان، پیامه کانی نور به سره بهندگراندا، به وینه خوارک و چاره سری و ده رمان، دابهش بکن و، ئەم بهندیخانانه بکن به قوتاچانه و مەلبەندی چاکردن و پەروه رده و رینمایی.

* * *

مهسەلەی پىنچەم

بى گومان "لاوى" - وەك لە پەيامى (رابەرى لاوان) دا باسان كردووه - دەروات و وەك "خۆز" ئاوا دەبىت. چونكە هەروەك پايىز و زستان بە دواى هاوبىندا و ئىوارە و شەويش بە دواى پۇزدا دېت، بە هەمان جۆر و بەپى هەمان راستى "لاوى" ش دەبىت بە "پىرى" و پاشان بە "مەرن".

جاڭەگەر "لاو" هەرجى وزە و تواناى کاتىي خۆزى هەبە لە پىناوى خىر و چاکە و لە بازنهى داوىن پاكى و لە سەر پىنگاي راستدا بە سەر بىردى، ئەمما هەممۇ فەرمانە ئاسمانى يە كان مۇدەي دەستكەوتى لاوى يە كى هەميشەبى نەبرادەي دەدەنلى.

چونكە هەروەك لە وانەيە تۈۋەرەبۈونى تەنھا يەك "خولەك" پال بە مۇۋەقۇمە بىت كەسىك بىكۈزىت و بەم ھۆزىمە ملىيونان "خولەك" لە ئازار و ئەشكەنجەي بەندىخانەدا بە سەربەرىت، هەرزەبى و چىزە سەرىبىي و کاتىيە کانى "لاوى" ش بە هەمان جۆرە، چونكە ئەگەر لە دەرەوەي بازنه کانى حەلالدا بە كاربەھىنرىت چەندىن ئازارى زۇر و قۇولۇر ھەر لە خودى لەزەتە كەمدا دەرخواردى مۇۋەقۇمە دەدادت، جى جاي تۆلەي ترسناكى دواپۇزۇ، سزاى توندو تىزى ناو گۇزۇر، سەرەپاي ئەم ئاخ ھەلکىشانە قۇولانەي كە لە نەمانى خودى تام و چىزە كانەوە سەرھەلەدەن و، جىگە لەو ئاكامە دىنابىي يانەش كە لەم تاوان و خراپىكارى يانەوە پەيدا دەبن.

ھەممۇ لاوينىكى ژىر كە ئەم تاقىكىردنەوەنەي بە خۆزىمە دېبىت، ھەر لە خودى ئەم تام و لەزەتەدا ھەمست بەو ئازارانەش دەكەت. بۇ غۇونە:

خۆشەویستىي حەرام، يان عىشقىك كە لە پىناوى حەقدا نەبىت، ئەمەندە ئازارى تىدایە كە لەزەتە كەم و جوزئى يە كە ئال دەكەن. يەكىنلەو ئازارانە ئازارى غىرەت و

حمسودی به.. یه کینکی تریان ئازاری جودایی خوشویسته.. یه کینکی تریش خوشویستی نه گزرننه و یه له نیوانی یه کترداوه کو یدک.. جگه له مانهش چمندین ئازاری تال و لیلکمری تر هدن که نهوله زته جوزئی یه وه کو همنگویی ژهر اوی لئی ده کهن.

جاءه گهر دته ویت بزانیت که هلسوکه و تی هله لی لاوان و زیاده رهی یان له کاروباریاندا، دهیتیه هنوزی نخوشکه و تیان، به راده یه کی وا که بیانگه یه نیتیه خسته خانه کان، یان گزرسنانه کان..

ئه گهر دته ویت تی بگهیت لمه وی که له خوبایی بعون و هله شمی لوان برهو بهندیخانه کان برمی یان ده کات..

ئه گهر دته ویت بزت ده بکه ویت که هر چی ئازاری معنوه و خفه تی ده رونی لوان هن، که له ئهنجامی به تالیی پوح و بر سیتی دل و بن کاری لە شمه و پهیدا بعون، برهو ده گای مهیخانه و مهلا کانیان ده بات..

ئه گهر دته ویت له مانه تی بگهیت و بگهیت ئم ده رهنجامه، ئهوا فرموده پرسیار له خسته خانه و بهندیخانه و مهیخانه و گزرسنانه کان بکه! ئه و کاته بن هیچ گومانیک گویت له دهنگی ئاخ و ناله و قولپهی گربیان و هنسک و حسره تی په شیمانی دهیت، زوربه یان له زاری چهند لاویکی سهر لئی شیواو ده ده چن، که به هنی هانده ری ئاره زووه کان و زیاده رهی و خراپکاری و هله کردن به دوای لە زه تی حه رام و چه په لدا، سنوری حه لالیان بمزاندووه، له ئهنجامی ئه و شدا زلله و لیدانی پر له ئازاریان چهشت ووه، ئیستا بهو چه شنه دهنگ و گربیان و هاو ایریان لئی به رز دهیته وه.

به لام ئه گهر لاو سه رده می لاوی له گزبرایه لی فرمانه کانی خودا بسهر برد و برئی راستی گرت بهر و له سه ریشی بمرده ام بسو، ئهوا لاوی یه کمه خوی ده کات به شیرینترین ناز و نیعمه ت و جوانترین به خششی خوابی و، رینگای بو کرده و چاکه کان بین خوش ده کات و، لاوی یه کی نوی و همه میشه بی و جوانی له قیامه تدا، له بربی ئم لاوی یه فانی و له ناچووه دنیا، بین برههم دهیت. هممو کتیب و پهراوه ئاسمانی یه پهوانه کراوه کان، که له پیشه کیی هممو یانه وه قورئانی پیروز و ئایه ته کانی ئه و قورئانی یه، ئم مژده یه مان ده ده نی.

جا ماده م راستی ئه مه یه که با سمان کرد..

ماده‌م میدانی حلال نهونده به‌رین و فراوانه که بز حموانه و خوشی و رابواردن سه‌روزیاده.

ماده‌م تنهایا یه‌ک لهزه‌تی حرام هینده ئازار ده‌خواردی خاوونه که‌ی ده‌دات که سالیک، تنهانه‌ت هه‌ندی جار ده سال ئه‌و ئازاره له به‌ندیخانه‌دا دریزه بکیشیت..

ماده‌م وايه.. ئه‌وا ده‌بین سه‌ردەمی "ل اوی" به‌دهست و دل خاوینی و، داوین پاکی و، ره‌وشت و ئاکاری جوان و، گرتنه‌بری رېنگای راست به‌سهر بیرنت، بز شوکرانه‌ئه‌و بیعمه‌ته به‌له‌زه‌تanhی بزی کراون به‌دیاری. بدلکو ئەمە له هەممو شتیک پیوبست‌تره که لاؤان بیکەن و ئەنجامی بدهن.

* * *

مه‌سەلەی شەشەم

(ئەم مە‌سەلەیه ئامازه‌یه کى كورته بز تنهایا یه‌ک بەلگە لە تیوان هەزاران بەلگەی گشیدا سەبارەت به (ئیمان به خوا) كە لە زۆر شوتى ترى پەيامە کانى نوردا به بەلگەی چەسپىتە رەوە روون كراون‌تەوە).

كۆزمەلتیک لە قوتاياني قۇناغى ئامادەمى لە شارى "قەستەمۇنى"^(۱) ھاتن بۇلام و پیيان وتم:

- (خواي بەدېپىنەرمان بىن بناستىنە، چونكە ماڭىستا كامانان باسى خوامان بز ناكەن)!

پىم وتن:

- هەرييەک لەو زانستانە دەيانخوينىن، ھەميشە باسى خوا دەكەت و بە زمانى تابىەتى خۆى خاووندى بەخشىنەمان بىن دەناسىنیت. كەواه ئىۋەش لە بىرىي ماڭىستا كان گۈنى بۇ زانستە كان رابگىن!

(۱) شارىنکە دەكمۇيىتە باکورى تور كياولە سالى ۱۹۳۷ زىدا ماڭىستا نورسى بز ئەملى نەفى كراوه و تا سالى ۱۹۴۳ از تىابدا دەست بەسەر بىووه، ئىچا لەم بەروارەوە بەندىكراوى بز دادگای گەورەي جەزا لە شارى دەنیزلى. (وەر گىزى)

❖ بِرَغْوُونَه:

هروده ک هر شوشه دهرمان و پنکهاتمه کی کیمیابی ناو دهرمانخانه کی گهوره، که به چهندین تهرازوی سهنه که و ئهندازه ورد ئاوتنه یه کتر کرایتن، دیچه سپینیت که دهرمانگرینکی دانا و کیمیا گهرينکی زانائم کارانه ئهنجام داوه.. دهرمانخانه گزی زهويش، که چوار سهه هزار جوزی پرووه ک و زينده و هرانه و هک شوشه کی پر له پنکهاتوی ورد و، ئاوتنه کراوینکی زينده کاری سهرسوپهینه رواهه. جا ئم دهرمانخانه گهوره، خواوهندی دانا و شکومهند پیشانی ههموو که سینک، تهناهه ت کویره کانیش، دهدات و، به ئهندازه پلهه که مال و پیکوینکی و گهوره بیه کهی، بدیهیته ری بخشنده به غیری خزی دهناسینیت، به چهشنبه دهرمانخانه کهی بازار، که کیمیا گهرو دروستکه ری خزی ناساند. ئمهش به پنی زانستی "پریشکی" که خوتان دهخوینن.

❖ غُووْنَهِيَه کي تر:

هروده نه گه ر کار گهیه کی گهوره و نائاسابی له تنهها مادده بے کی زور ساکار چهندین جوز کووتالی جوز او جوز بچنیت و برهه میان بھینیت، ئهوا بەم کارهی دیچه سپینیت که بین هیچ گومانیک ئهندازیارینکی میکانیکی کارامه ههیه ئم کارانه راده پهینیت. بەم جوزه ئهو کار گهیه ئهندازیاره کهیان بین دهناسینیت. ئم مه کینه هاتوچز که ر و کار گه خوابی یهش، که ناوی گزی زهويه، به همان چهشنه، که سه دان هزار کار گهی سه رکبی تیدایه و هریه کلام کار گه سه ره کی یانه ش هزار کار گهی وردہ کاری تیدایه و، هریه کهیان - بین هیچ گومانیک - خاوهن و بدیهینه ری خزیمان، به ئهندازه گهوره و کهمالی ئم کار گه خوابی یه له چاو کار گه ئاده می یه که دا، بین دهناسینیت، هروده کار گه ئاده می یه که ئهندازیاری خزی بین ناساندین. ئمهش به پنی دهستوره کانی زانستی "میکانیک" که دهخوینن.

❖ غُووْنَهِيَه کي تر:

هروده کن گا و گهنجینه کی گهوره ئازووقة، که له ههموو لایه کموده هزار جوز خوارده مهني تیدا ئاماذه کرایت و لەیه ک جیا کرانه و هریه کهیان لە جینگایه کی تاییه تیدا ریز کراین، تیمان ده گهیه نیت که خاوهن و بەریو و بەرینکی ههیه سه په رشتی ده کات..

ئەم گەنجىنەيى رۈزىدانە خوايى يەش بە ھەمان جۇرە..

ئەم گەنجىنەيى كە لە گەشتى يەك سالىدا ماوهى يىست و چوار هەزار سال رىنى بەپەرى پىنكۈپىكى دەپىت و، سەدان ھەزار بەدىھېنزاوى لەناودا ھەن كە ھەرىيە كەيان پىويسىتى بە جۇرىڭ خواردەمەنلى تايىھتى ھەي..

ئەم گەنجىنەيى كە بەسر ھەر چوار وەرزە كەدا تىپەر دەيىت و، وەرزى بەھار وەك كاروانىڭ كە ھەزاران جۇر خواردەمەنلى پى يىست، لە گەل خۆزىدا بىز ھەموو ئەم ھەزاران دەھىنېت كە لە زىستاندا خۇراك و ئازۇوقەيان لىنى بېراو..

ئەم گەنجىنە خوايى يە (كە گۈزى زەۋىيە) وەك كەشتى يەكى خوايى وايە و ھەزاران جۇرى كەرەسە و كۆئەندام و قوتۇرى خواردەمەنلى تىدايە..

ئەم گەنجىنە و كۆزگا پەروەردگارى يە، بەپى دەستورە كانى زانسى: (زىيانسازى و بازىر گانى) كە ئىۋە دەخۇينىن و، بە ئەندازە گەورەبى خودى گەنجىنە كە، خاوهەن و كارسازى خۆيمان پىشان دەدات و پىمان دەناسىنېت و لە لامان خۇشەويسىتى دەكتات. ھەروەك ئەم گەنجىنەيى كە دەستكىرىدى مەرۆف بۇو، خاوهەن و بەپىۋە بەرە كەى خۇزى پىنى ناساندىن.

❖ نۇونەيە كى تر:

ئەگەر سوپايدە كى گەورە چوار سەد ھەزار گەل و نەتهوەي جياجىاى لە ژىير ئالاکەي خۆزىدا كۇ كەرىدىتەوە و، ھەرىدەك لەو رە گەز و نەتهوانەش خواردەمەنلى لەوانى تر جىاواز يىست و، چە كى هيچيان لە هي تريان نەچىت و، بەرگ و پۇشاڭ و شىۋەيە مەشق كردن و جۇرى تەعلیمات و ماوهى پشۇودانىان لە يە كەز جىا يىست و، پىشەواي ئەم سوپايدە، بىنى نەھەيى هيچيانى لە بىر بەچىتەوە يان سەرى لىنى تىك بەچىت، خۇراك و پۇشاڭى جياجىايان بىداتنى..

ئەم سوپايدە بەم جۇرە يىست، دەرى دەخات كە: پىشەواكەي كەسىنەكى بىن وينە و ناوازەيە..

جا ھەروەك ئەم سەرباز گە سەرسوور ھېنەرە ئەم پىشەوا ناو ازەيەمان بىز دەرەخات و پىمان دەناسىنېت و، تەنانەت خۇشەويسىتىشى دەكتات لە لامان، سەرباز گەي "زەۋى" يىش بە ھەمان جۇرە. چونكە سەرباز گەي زەۋى لە ھەموو بەھارىنەدا سەرلەنۈنى سوپايدە كى خوايى گەورە لە چوار سەد ھەزار رە گەز و جۇرى گەلانى ڕووەك و نەتمەو جياجىا كانى زىنده وەران پىك دەھىنېت و، ھەر جۇرەشىان پۇشاڭ و، خۇراك و، چەك و،

مهشق و، پشتوی تایبېتی خزوی له لایهن پیشہوا یه کي گھورهی تاک و تمنیاوه، به بنی له بېرچوونی هیچ کامینکیان، یان لئی تینکچوون، یان سه رگردان بونوون و، بموپهړی تنوواوی و رنکو پېکمېشورو، یعنی ده به خشرت.

جا به پیش از "زانسته سر بازی یه کان" ئم سر باز گه بیرین و فراوانه‌ی و هرزی به هار که به پانایی گوی زموی بلاؤ بووه‌توه، به ریوه‌بهر و پهروه‌ردگار و پیشه‌وای همه مهندس و پیروزی خوزی پیشانی همه موئه‌وانه ده دات که خاوه‌نی دل و ده رون و تیگیشتن و ژیرین و، به ئهندازه‌ی پله‌ی کهمال و گهوره‌ی ئم سر باز گهیه، ئمو پهروه‌ردگاره‌یان پئی ده ناسیئت و، له ریگای تهقدیس و ته سیح و ریزلیستان و سوپاس کردنه‌وه، له لایان خوش‌ویستی ده کات. و هک سر باز گه ناوبراوه که ئمه‌ی سه باره‌ت به پیشه‌واکه‌ی خوزی ئهنجام دا.

نمودار کی تر:

وادابنی که ملیونان گلنویی کاره با لهناو شارینکی سهرسوو رهینه ردا، به بنی ئهوده سوو تهمه نی یان لئی بپریت و بکوژنه وه، هاتو چو بکهن.
ئایا ئهم کاره - له گمهل دهر پرینسی ریز و سهرسوو رماندا - دهربی ناخات که:
ئهندازیارینکی بنی هاوتا و کاره با چی یه کی کارا مه هه بیه، کار گهی کاره با که و ئمو
گلنو یانه ی له ژئی دهستادیه؟

به همان جور، گلزپی ئەستىزىانەش كە بىن مىچى خانەى زەۋىيە و شۇرۇ بۇونەتھوە و، بەپى گەردوونناسىي نوى ھەندىكىيان بە ھەزاران جار لە گۈزى زەۋى گەورەتن و، خىرى اىي يان لە ھى تۈرىي تۆپخانە كان زىاتەرە و، بىن ئەۋەرى رېسای نىوانىان تىك بچىت و لە يەكتىر بىدەن و، بىن كۈزانە و تەواوبۇونى سوو تەممەنى كاردا كەن، وەك لە "گەردوونناسى" دا دەيگۈنىش.. ئەم ئەستىزىانە، بە چەشىنگى رووناك، ئامازە بىز بەدىھىنەرى، خەبان دە كەن.

بۇ غۇونە: "خۇزى" كە يەك مىليۆن جار لە زەھىرى خۆمان گەورەتەرە و يەك مىليۆن سالىش لە زەھى كۆنترە، يە كىنکە لە گلۇپە دا گىرساواه ھەمېشىھى يانەي مىوانخانەي خواوەندى مىھەربان. جا بۇ ئەوهى ھەمېشە دابىگىرىنىت و گۈرگۈرى و سووتهەمنى لىنى نەپىت، ھەممۇ رۈزىنىك پىۋىستىي بە ئەندازەي دەرىيا كانى زەھى سووتهەمنى و، چىاكانى زەھى خەلۇوز و، چەندىن ئەوهندە قەبارەي زەھىش دار دەپىت، تاڭو ئەمۇ بەرده و امىپ يەقى بۇ بەرخىسىت..

که چی ئهو توanstه که "خور" و هموو ئهستیره کانی تری هاوچەشنى خور داده گرسینىت، بىن هيچ سوتومنى و خالووز و بۇنىڭ ئەم كاره دەكەت و نايەلىت بىشكۈزۈتەو، بە خېرى اىيى بى كى يە كجارتى گەورە و بىن لەيە كدان لە شۇنى خىزاندا دەيانسى سورپىنەت. بىن گومان ئهو توanstه کە ئەم كاره رايى دەكەت، توانسىنى بىن كۆتلىي و دەستەلاتىكى تابلىقى گەورەدى بىن سىنورە.

كەوانە ئەم بۇونەورە مەزىنە و ھەرچى گلۇپ و چراي رووناکى تىندايە و پايدا شۇر كراونە تەوه، بە جوانى و بەپىنى دەستورە کانى زانسى "كاره با" - كە خۇيندووتانە يان لەمەولا دەيخۇينىن - پادشا و دەستەلاتدارى ئەم پىشانگا و فيستيقالە گەورە بى دەردەخات و، رووناڭ كەرەوە و كارساز و بەدېھىنەرى خاودەن شكۈزى خۆزى، بە شايەتىي ھەموو ئهستیرە درەخشانە كان بە ھەموان دەناسىنىت و، لە رېنگاي سوپاسگۈزارى و تەقدىس كەردنەوە لە لايان خۆشەويىتى دەكەت، تەنانەت بىز پەرسىنىشى هانيان دەدات.

❖ غۇونەيە كى تر:

ئەگەر كىيىنەت لە ھەموو دېنېكىدا كىيىنەت بە خەتنىكى وردۇ، لە ھەموو وشەيە كىدا سوورەتىكى قورئانى تىدا نۇوسرايىت و، ھەريەك لەم مەسەلە و باھتانەش كە لييان دەدونىت وردۇ بېر واتا بن و پاشتى يە كىزى بىگرن، گەر كىيىنەت وابىت، ئەوا ئەو كىيىنە، بىن هيچ گۇمانىنىڭ، كارامەبى لەرا دەھەدرى نۇوسەرە كەدى و توانسىتى تەھاوى دانەرە كەدى دەردەخات.. واتە ئەم جۆرە كىيەن وەك رووناڭىي خۇر نۇوسەرە كەدى بە خەللىكى دەناسىنىت و كەمالى توانسىتى ئەو دەردەخات و، بە چەشىنەتى وارىز و تەقدىرى سەير كەرانى رادە كېشىت كە يە كىسر لە بەر خۇيانەوە بلىيىن: "تبارك الله، سبحان الله، ماشاء الله".

كىيىنە مەزن و گەورە ئەم گەردوونەش وايە، كە تەنھا لە يەك لاپەرىيدا - كە گۈزى زەۋىيە - و لە يەك مەلزەمەيدا - كە وەرزى بەھارە - سى سەدھەزاز كىيىنە جىاجىا، كە رووەك و زىنەدەوران، دەنۇو سەرىن و، ھەريە كەيان وەك كىيىنەت وان. ھەموو ئەمانەش پىنكەو و بىن تىنکەلبۇن و ھەملە و لەپىرچۇونەوە و بەۋەپىرى رېنگۈپىنە كىيە، دەنۇو سەرىن. تەنانەت لە تەنھا وشەيە كىدا (وەك درەخت) پارچە شىعىرىتى تەھاوەتى و، لە يەك دانە نوخەيدا (وەك تۇرۇ) پېرىستى كىيىنەتى تەھاو دەنۇو سەرىت.

جا هر وه ک ئەمە شىئىكە لە بەرچاوماندایە و بىن ھېچ گۇمانىنىڭ پىشامان دەدات كە لە پاشتى ئەم نۇو سىيانەوە قەلەمىيکى كارامە ھەيدە بەيانلىو سىيت .. ئەوا دەتوانى بۆ خۇزان ئەنەوە لىيەك بەدەنەوە كە ئايا مەوداي بەلگەمى كىتىبى گەمورە و مەزنى گەردوون، كە لە ھەممو و شەھىيە كىدا چەندىن واتا و دانابى تىدايە و .. مەوداي بەلگەمى ئەم قورئانە گەمورە بەرجەستەيە - كە جىهانە - بىزانن چەندەيە و چۈز دەبىت بە بەلگە لە سەر خواهەندى نۇو سەرە كەھى!

ئەمەش بەپىنى داخوازىي (زانسىتى حىكىمەتى شستان) و (ھونەرى خۇينىدەنەوە و نۇوسىن) كە دەيانخويىن و، بە تەرازو و يە كى گەورەتەر و رۇانىنىكى فراوانىز بۆ ئەم كىتىبە گەورەيە گەردوون، دەرددە كەۋىت. تەنانەت ئەو كاتە تىنە گەن كە چۈز ئەم كىتىبە گەورەيە گەردوون بە "الله أكير" كەردىن خواي بەديھىنەرە خۇزى دەناسىتىت و، بە "سبحان الله" تەقىدىسى ئەم خوايەمان فيز دەكەت و، بە سوپاس گۈزارىي: "الحمد لله" ش ئەم خواهەندەمان لە لا خۇشەویست دەكەت!

بەم جۆرە و بەپىنى ئەوانەي باسان كەردىن، ھەرييە كە لەمۇ زانستە لە ژمارە بەدەر و زۇرانە، بەلگەيە لە سەر بەديھىنەرە شىكۈمىنە بۇونەوەر و، خواي گەورەمان بە ناوە جوانە كانى و كەملاات و سىفەتە بەرزە كانى بىن دەناسىتىت. ئەمەش بەھۇزى ئەم تەرازو و فراوان و، ئاۋىنە تايىتى و، چاوه تىز و بىنەر و، روانىنە پە لە پەندانەي كە لەناو ھەرييەك لەمۇ زانستاندا ھەن.

بە قوتاپىي بە لاۋانەم و تە:

حىكىمەتى دووپات بۇونەوە كانى قورئانى پىرۇز، وەك: ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ و ﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ لە پىناوى رېنملىي كەردىنى خەتكىدایە بۆ ئەم و راستىيەي كە باسمان كەردى. ھەر وەھە بۆ ئەمەيە كە ئەم بەلگە بەھىز و پۇونا كەي "تموھىد" مان فيز بىكەت و بەديھىنەرە مەزنان بىن بىناسىتىت.

ئەوانىش و تىيان:

(سوپاسى بىن سىنور پىشكەشى پەرروهەردگارى بەديھىنەرمان بىت، لە سەر ئەم وانەيەي كە لە راستىدا حەقىقەتىنە كەلىنى بەرزە، خوات لىنى رازى بىت و پاداشتى چاکەت بىدانەوە).

ئىنجا پىم و تەن:

مرؤف مه کینه‌یه کی زینده کاره، هزاران جوز نازار و هزاران جوز تام و لمزهت له
ژیاندا ده چیزیت..

ئهم مرؤفه هروهک له په‌پری دهستو سانی و کزولهواریدایه، له همان کاتیشدا
ئوهوند دوژمنی ماددی و معنوه‌یی همه که له ژماره نایهند..
هر چهند له په‌پری ههزاریدایه، ئوهوند ئاره‌زووی دیار و نادیاریشی همه که له باس
کردن نایهند..

کو اته مرؤف بدیهیتر اوینکی ئوهوند ههزاره که همه‌یشه زلله‌ی نه‌مان و جودایی
ده خوات. بلام سره‌رای همه‌مو ئه‌مانه، هر کات به‌هزی په‌ستش و ئیمانه‌وه پشت به
خواوه‌ند و پادشای شکۆمەندی خۆی بیهستنی، ئوا پالپشتنیکی گهوره و به‌بیزی ئه‌وتۆی
دهست ده که‌ویت که بتوانیت له دهست همه‌مو دوژمنانی پزگاری بیت و
بارمه‌تی به‌کی واى دهستگیر دهیت که بۇ به‌دهسته‌ینانی ئوا اته کانی پشتی بىن بیهستیت.
چونکه هروهک مرؤف نیسبت و په‌بیوه‌ندی لە گەل کەسانی له خۆی گهوره‌تەردا
ههیه و بەم په‌بیوه‌ندی و نیسبت بۇونەش بۇ لای گهوره کەی و پیزی لای ئەم، شانازی
ده کات..

هر بەم جوزه‌ش نیسبت په‌یدا کردنی مرؤف به‌هزی ئیمانه‌وه لە گەل ئەم خواوه‌ند
بە تو انایه‌دا کە خواوه‌نى توانستیکی بىن سنوره و، ئەم پادشا به به‌زهی بیهی کە
میهربانی بیه کی فراوانی همه‌یه و، په‌ستنی لە پىنى گوپرايەلى و شوکرانه‌بیزی
کردنیه‌وه.. ئەم کاره واله (مردن) ده کات، کە خۆی لە خویدا ئىعدامیکی همه‌یشه‌بیهی،
بۇ ئەم ئیمانداره بیت بە بلىتى سەھر و پشۇو وەر گرتىن بۇ بۆشىن بەرەو جىهانى
هەمیشەبی!

خۇتان ده تو ان ئەندازه‌ی ئەم لە لىك بدهنەوه، کە ئەم مرؤفه لە بەردهم گهوره کەی
خویدا دەبىن چەندە لە زەتى شېرىنى پەرسەن بچىزیت و، چەندە سوباسگۈزاري ئەم ئیمانه
بیت کە لە دىلدا هەستى بىن ده کات و، چەندە بە نۇورى ئىسلام بەخته وەر بیت و،
شانازى بە خواى گهوره و بە تو ان و میهربانی خۆی بکات و هەردهم لە
شوکرانه‌بیزی نىعەتى ئیمان و ئىسلامدا بیت.

هەر وەک ئەمم بە برا قوتابى يە كام و ت، هەر وەها بە بەندىكراو انىشى دەلىم:
ئەم خوا بنا سىت و گوپرايەلىي فەرمانە کانى بکات، بالە بەندىخانەشدا بیت هەر
بەخته وەر. ئەم كەسەش لە خوا بى ئاگا بیت و خواى لە ياد چووبىت، بالە كۆشك و
تەلارىشدا بىزى، هەر بە دېخت و سەرلىنى شىۋاوه!

رۇزىكىان سىتم لىنگراوينك لەمۇ كاتىدا كە بەپەرى شادمانى يەوه بە دارى سىدەرە كەيدا سەرەدە كەوت، رووى كىردى سىتمكارانى و بە دەنگى بەرز و زولال پىتى وتن:

– (من لەناوناچىم و بەرەو نەمان نارۇم، بەلكو لە بەندىخانەي دنيا دەرباز دەم و بەرەو بەختەورىي ھەمىشەبىي دەرۇم.. بەلام دەبىن ئۇرە فەرمانى لەناوچۈونى ھەمىشەيتان بۆ دەرچۈره، چۈنكە وا گومان دەبەن كە مەردن نەمان و لەناوچۈونە. كەواتە من تۆلەي خۆم لىنى سەندۈۋەنەتەوە). ئەمەي وەت و، لە گەڭل دۇپات كەردىنەوهى: "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" دا
بە چاوى پۇون و پۇوي گەشەوە گىيانى سپاردا!
﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنْكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾

* * *

مەسىلەتى حەۋەتەم

(بەرۇبۇرمىتىكە رۇزىكىيەنى بىزىگارانى بەندىخانەي دەنلىقى بەرھەمى ھىتا)

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحُ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾ (الحل: ٧٧).

﴿مَا خَلَقْتُمْ وَلَا يَعْشُكُمْ إِلَّا كَنْفُسٍ وَاحِدَةٍ﴾ (لقمان: ٢٨).

﴿فَأَنْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمْخُى الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (الروم: ٥٠).

رۇزىكىان لە شارى "قەستەمۇنى" لە سەر زمانى ئەمۇ زانستانى كە لە قۇتابخانە كاندا دەخويندرىتىن، دەرسىنكم بە ھەندى قۇتابىي ئامادەبىي وەت، كە ھاتن و پرسىياريان لىنى كەردم و وتيان: (خواوهندى بەدېھىنەرمان پىنى بىناسىتىن). وەك لە مەسىلەتى شەشەمى پىشىوودا باس كرا.

هندی لهو بهند کراو آنه که له بهندخانه "دنهزیل" له گهله مندا بهند کرا بون و تواني بان په یوهندیم پسوه بکهن، خویندبوویانه و، ئاسووده بی دهرون و قهناعه تی تواویان له خویندن و هیدا دهست که وتبورو، به راده بی کی وا که هستیان به شهوق و تاسه بی کی زور بزو دوارپُر ده کرد. له بر ئهوده، بیان و تم:

(قیامه تیشمان بی بناسینه، به چه شنین که ئیتر نه دهرونی به دخوازی خومان و نه شیتله کانی سه دهه نه توانن له خشتة مان بیهند و بمانگدیه نه ئه جزره بهندخانه).

منیش له سمر داخوازی ئوان و، بزو نه هیشتنتی پیویستی قوتایانی نور له بهندخانه دهندیز لیدا و، له بر ئه مو ئاره زووه به تینه ئه و که سانه که مه سله لی شه شه میان خویندبووه، به پیویستم زانی پوخته بی کی کورت له باره ئه پایه ئیمانی يه که بربیتی يه له "ئیمان به دوارپُر" روون بکمهوه. و ائه باسه له په یامه کانی نوره و به پوختی دهه بیت و ده لیم:

هه رووه کله مسله لی شه شه مداره باره بی بدیهینه رمانه و پرسیار مان له زه وی و ئاسخانه کان کرد و، ئه وانیش له سمر زمانی زانسته کانی سه دهه، به جوزینکی روون و ئاشکرا خوايان بین ناساندین و ولامی پرسیاره که دیان داینه و.. وا بزو ئه باسش له پیشدا پرسیاری دوارپُر له پهروه ردگاری خومان ده کهین، که بمو په ری دلنيابی يه و ناسیمان، ئنجا له پیغمه بره گهوره مان پیلک ئنجا له قورئانی پیرپُر و پاشان له هه مو پیغمبه ره کانی تر و کتیبه پرپُر زه کان و مه لائیکه ت و برونه و هران.

□ و ائیستاله يه کم پله داین؛ له باره ئاخیره توه پرسیار له خواوهندی گهوره مان ده کهین. خواوهندیش له پیی هه مو ئه و فرمانه وه که بزو پیغمه برهانی - دروو دیان له سمر بیت - ناردوون و، بدھوی هه مو ناوه جوانه کانی خزوی و سیفه ته گهوره کانی وه، ولامان ده داته و ده فرمی:

(ئاخیره ت شتیکی بی گومانه و ئیوه بزو لا ده بربین).

جاله بر ئوهی په یامی حەشر(وته ئی دهه)م به دوازده راستی پروون و بی گومان "قیامه ت" ئی چەسپاند و به بەلگە ئاوه جوانه کانی خواي گهوره ئاخیره تی پروون کرده و، ئه والىزهدا به کورتی ئاماژه بزئه و بەلگانه ده کهین و، وا زله پروون کردن وه که ئه موی دهه بین بزو ئوهی ده بیهونت.

□ بەلنى، هېچ پادشايه کي گهوره ئىي به که "پاداشت" بزو گۈپۈر ایه لان و "تولە"ش بزو ياخى بروان دانه نىت..

کو اته پادشاهی همیشه بی که لمو پهربی به رزی پهروه ردگاری بـهـهـادـایـهـ، پـاـدـاشـتـ بـنـوـ تـهـوـانـهـ دـادـهـنـیـتـ کـهـ بـهـهـزـیـ نـیـمانـهـ وـهـ پـهـیـوـهـنـدـیـ بـانـ لـهـ گـهـلـدـاـ هـمـهـ وـهـ رـیـیـ گـوـیـرـایـهـلـیـ کـرـدـنـهـوـ خـوـیـانـ تـهـ سـلـیـمـ کـرـدـوـهـ.. تـوـلـمـشـ بـوـ تـهـوـانـهـ دـادـهـنـیـتـ کـهـ لـهـ رـیـیـ کـوـفـرـ وـهـ بـاـخـیـ بـوـنـهـوـ ئـینـکـارـیـ عـیـزـزـهـتـ وـهـ گـهـورـهـبـیـ ئـهـ وـهـ دـهـ کـهـنـ. دـیـارـهـ ئـهـ وـهـ پـاـدـاشـتـهـ لـهـ گـهـلـ مـیـهـرـهـبـانـیـ وـهـ جـوـانـیـ ئـهـوـدـاـ شـیـاـوـهـ وـهـ، ئـهـ وـهـ تـوـلـمـیـهـشـ لـهـ گـهـلـ عـیـزـزـهـتـ وـهـ شـکـوـیـداـ گـوـنـجـاوـهـ.

بـهـ جـوـرـهـ، دـوـوـ نـاوـیـ: "الـسـلـطـانـ الـدـيـانـ"، "رـبـ الـعـالـمـيـنـ" وـهـلـامـیـ پـرـسـیـارـهـ کـمـمانـ سـهـ بـارـهـتـ بـهـ قـیـامـهـتـمـوـهـ دـهـدـهـنـهـوـهـ..

□ پـاـشـانـ ئـیـمـهـ بـهـ جـوـرـیـکـیـ بـوـونـکـیـ بـرـزـ وـهـ بـهـ چـاـوـیـ خـوـمـانـ دـهـبـینـنـ کـهـ مـیـهـرـهـبـانـیـ وـهـ بـهـزـهـبـیـ وـهـ دـهـسـتـ رـهـنـگـیـیـ بـهـ کـیـ فـرـاـوـانـ دـهـوـرـهـیـ هـمـمـوـ سـهـرـزـهـوـیـ دـاـوـهـ. ئـهـوـهـتـاـ هـمـرـ کـهـ بـهـهـارـیـ رـاـزـاـوـهـ وـهـ دـلـرـفـینـ دـیـتـهـ کـایـهـوـهـ، "مـیـهـرـهـبـانـیـ" هـمـمـوـ درـهـخـتـ وـهـ بـوـوـهـ کـهـ بـهـرـدـارـهـ کـانـ دـهـرـازـنـیـتـهـوـهـ وـهـ گـهـوـرـیـ بـهـهـشـتـ بـهـرـگـیـ قـهـشـنـگـیـانـ لـهـبـهـرـ دـهـ کـاتـ وـهـ، چـهـنـدـنـیـنـ جـوـرـیـ رـهـنـگـاـوـرـهـنـگـ وـهـ جـیـاجـیـاـیـ مـیـوـهـیـانـ دـهـدـانـهـ دـهـسـتـ وـهـ، لـهـمـ پـیـنـگـایـهـ وـهـ پـیـشـکـهـشـانـیـ دـهـ کـاتـ وـهـ دـهـلـیـتـ: (فـهـرـمـوـونـ بـخـونـ، تـوـشـتـانـ بـیـتـ) ! دـهـبـینـیـتـ لـهـسـهـرـ دـهـسـتـیـ مـیـشـیـکـیـ ژـهـراـوـیـیـ وـهـ "هـنـگـ" هـنـگـوـبـینـیـکـیـ شـیـفـاـ بـهـخـشـمـانـ دـهـخـوارـدـ دـهـدـاتـ وـهـ، تـاـورـیـشـیـمـیـکـیـشـمـانـ لـهـبـهـرـ دـهـ کـاتـ کـهـ مـیـرـوـوـیـهـ کـیـ بـنـیـ دـهـسـتـ وـهـ بـیـنـ دـهـیـچـنـیـتـ وـهـ، لـهـ مـشـتـیـکـ "تـزوـ" دـاـهـهـزـارـانـ تـهـنـ خـوـارـدـمـهـنـیـ هـمـلـهـ گـرـیـتـ وـهـ دـهـپـارـیـزـیـتـ وـهـ بـوـ ئـیـمـهـیـ دـهـ کـاتـ بـهـ گـهـنـجـیـهـیـ کـیـ پـاـشـهـ کـهـوـتـ کـرـاوـ بـزـ کـاتـیـ بـیـوـیـستـ.

ئـهـ کـهـسـهـیـ کـهـ ئـهـمـ مـیـهـرـهـبـانـیـ بـهـ فـرـاـوـانـ وـهـ بـهـزـهـبـیـ یـهـ گـشـتـیـ وـهـ بـهـخـشـهـ هـمـهـ لـاـیـهـنـهـیـ هـهـیـ، بـنـیـ هـیـچـ گـوـمـانـیـکـ، بـهـنـدـهـ ئـیـمـانـدـارـهـ خـوـشـهـوـیـسـتـهـ کـانـیـ خـوـیـ هـمـرـ گـیـزـ لـهـنـاـوـ نـابـاتـ، ئـهـوـانـهـیـ کـهـ نـیـعـمـتـیـ خـوـیـ بـهـسـرـداـ بـارـانـدـوـونـ وـهـ بـیـنـیـ گـیـانـدـوـونـ وـهـ، تـاـ ئـهـمـ پـلـمـیـهـشـ لـهـنـاـوـ سـوـزـ وـهـ چـاـوـدـیـرـیـ خـوـیـداـ رـیـزـیـ لـنـیـ نـاوـنـ. نـخـیـرـ، لـهـنـاوـیـانـ نـابـاتـ. بـهـلـکـوـ کـارـوـبـارـیـ ژـیـانـیـ دـنـیـاـیـانـ کـوـتـایـیـ بـیـنـ دـهـهـنـیـتـ، تـاـکـوـ بـوـ چـهـنـدـنـیـنـ مـیـهـرـهـبـانـیـ تـرـیـ فـرـاـوـانـ وـهـ گـهـورـهـ تـرـ اـنـامـادـهـیـانـ بـکـاتـ.

بـهـ جـوـرـهـ هـرـدـوـوـ نـاوـیـ: "الـرـحـمـنـ" وـهـ "الـكـرـیـمـ"یـ نـاوـهـ جـوـانـهـ کـانـیـ خـوـایـ گـهـورـهـ وـهـلـامـیـ ئـهـمـ پـرـسـیـارـهـیـ سـهـ بـارـهـتـ بـهـ دـوـاـرـقـرـزـمـانـ دـهـدـهـنـهـوـهـ وـهـ، پـیـمانـ دـهـلـیـنـ: "الـجـنـةـ حـقـ".

□ پـاـشـانـ دـهـبـینـنـ کـهـ کـارـمـهـنـدـیـیـ کـانـیـ بـوـنـهـوـرـانـ لـهـسـهـرـ تـهـرـزـیـ "دـانـایـیـ" دـهـچـنـرـیـنـ وـهـ تـهـرـاـزـوـوـیـ "دادـگـهـرـیـ" دـهـبـیـورـیـنـ. ئـهـمـ دـوـانـهـشـ (واتـهـ دـانـایـیـ وـهـ دـادـگـهـرـیـ)

دوو تهرازووی ئوهوندە ورد و سەرنە كەر و هەستىارن كە ژيرىي مەرۆف لەوان باشتى شىك نابات..

بۇ نۇونە: "دانستى ئەزەلى خواوەند" ھېزىتكى پارىزەرى ئەوتقى بە مرۆف بەخشىۋە كە لە قەوارەى دەنكە خەرتەلەيدە كەدایە و، وە كۈ كېنىخانەيدە كى تابلىقى بچووك وايدە، هەرچى پووداوى لەزمارەيدەدرى ژيانى مەرۆفە تىايىدا نۇوسراوە و ئەمۇ "دانست" لە سووچىنگى مېشىكدا بىزى دانادە. تاڭو بۇزى قىامەتى ياد بخاتماوە، ئەمۇ بۇزەى كە لايپەرى كەرددە كانى مەرۆفي تىدا بەرچاۋ دەخربىت.

پاشان "دادگەرى يە كى رەھا" دەبىنيت كە ئەندامە كانى لەشى ھەرچى زىنده وەرە لە جىنى شىباوى خۆزىدا دادەنىت و، بە تهرازوو يە كى تابلىقى ورددە كارپىنى كى دەخات. ئەمانەش ھەر لە مېكىرۇپىنى بچوو كەمە دەگرىتەمە تادە گاتە كەر كەدەنەنگى گەمورە و، لە ھەنگىنگى لەوازەوە تادە گاتە ھەلتۈزىپە كى سامانىك و، لە تاقە گولىنکەمە تادە گاتە بەھارىنڭ، كە بە ملىئىنان و ترىليپۇنان گۈل رازاۋەتتەوە.

دەبىنيت ئەم دادگەرى يە رەھايە، ھاوسمەنگى يە كى بى كەمۇ كۇورى و، رېنگۈپىنى يە كى پې لە مەبەست و داهىنائىكارى بە ھەممو ئەندامىڭ دەبەخشىت. ھەمۇ ئەمانەش لە دوو توپىي جوانى يە كى سەرنج پاكىش و رازاۋەداو لە پادەيە كى وادا كە بۇونۇوەران چەند نۇونەيە كى بەر جەستەن بۇ داهىنائى و رېنگۈپىنى و جوانى.

سەرەپاي ئەوهى كە مافى ژيان بە ھەممو گىاندارىنڭ دەبەخشىت و پىنى ژيانى بىز ئاسان دەكەت و، چەندىن تەرازووى بەرزى دادگەرىي بۇ دادەنىت، وەك ئەوهى كە (پاداشتى چاڭە، چاڭەيە و.. هى خراپەش، خراپەيە كى وەك خۆزىتى).. لە ھەمان كاتىشدا ئەم دادگەرى يە رەھايە، بەھۆى ئەم سزا تۇندۇتىزەى كە لە سەرەدمى حەزرەتى ئادەمەوە تائىستا، بەرامبەر خوین مەز و سەتمەكاران بە كارى هيňاۋە، ھىز و ھەمىشەبى خۆزى دەرخستۇو.

جا ھەروەك "خۆر" بە بىن بۇزى نابىت، "دانست" و "دادگەرى" يە خواوەندىش بە تەواوى نايەنەدى، گەر ژيانىنىكى ترى ھەمىشەبى پەيدا نەبىت. لەبئر ئەوهى، دانايى و دادگەرى ھەر گىز بە كۆتايى بىن هيٺانىنىكى بىن دانايى و راستى و دادى وەك ئەوهە را زى نابىن كە سەتمەكارە سەرسەختە كان و، سەتمەلىكراوە داماواھە كان وە كۆيەك لەناوبەرن و، پاشان زىندۇو نەكىنەمە! نەخىر بەم ئەنجامە را زى نابىن. كەواتە دەبىن ژيانىنىكى ترى ھەمىشەبى بىت كە: "دانايى" و "دادگەرى" بە تەواوى راستى خۆزىيانى تىدا دەرخەمن.

بهم جزوره، ئەم ناوه جوانانهی خواي گەوره: "الحکيم" و "الحکم" و "العدل" و "العادل" وەلامى ئەو پرسیارەمان دەدەنەوە كە لە بارەي ئاخىرى تەوهە كەردىمان.

□ پاشان بە چاوى خۆمان دەيىن كە هەرجى شت لەم بۇونەوەرەدايە، سەرجمى ئەو پىنداويسىي يانەي بۇ دابىن دەكىرىن كە خۆزى ناتوانىت بەدەستيان بەھىنەت و، ئەم شانەشى دەدرىتى كە بە شۇنىيائاندا دەگەرىت و بە پارانەوە داوايان دەكات، ئىت ئەم پارانەوە بە ج بە زمانى پۇيىسىي يەكانى يېت و چ بە زمانى ئامادەبىي بە سروشتى يەكانى. ھەروەھا لە باشتىن و لەبارترىن كاتدا لە لايەن خاودەنى فراواتلىق مىھەربانى و رەھاتلىق بىستان و گۈشتى تەرين بەزەبىي بەوه، ھەممۇ ئەمانەي بىن دەبەخىشىن.

ھەروەھا دەيىن كە زۇربەي نزا و پارانەوە ئىرادى يەكانى مەرۆف گىرا دەبن. بە تايىھەتى پارانەوە مەرۆفە ھەلىۋار دەكان و، لە نېۋان ئەوانىشدا ھى پىغەمبەران - درووديان لەسەر يېت - زۇربەيان بە جۈزىنەكى لە عادەت بەدەر گىرا دەبن.

ئىجا ئەمەممۇ گىرا بۇنى دوعا و دايىنگىرنى پىنداويسىي يانە، ئىمان دەگەمن كە بىن هېچ گۇمانىتىك لە پشتى پەرەدى غەيمەوە خوايە كى بىسىر و فريادىرس ھەمە كە ئاخ و نالەي ھەممۇ خاودەن بەلا و گىرو گرفتىك دەيىستىت و گۈنى بۇ ھەممۇ ھەزارىك رادە گەرىت و، نزەتلىق پۇيىسىي بچوو كەرىن بەدېھىنراو دەيىنەت و، شاراۋەتلىق ئاخ و ھەناسەي لاؤازتلىق شت دەيىستىت و، مىھەربانى خۆزى بىن دەبەخىشتى و فرياي دەكەۋىت و بىزىي دەكات.

مادەم ئەمە وايتى، ئەوا ئەم دوعايىي كە بۇ ھەتاھەتايى و بەختەوەرەبىي ھەمىشەيى دەكەيت و، لە ھەممۇ دوعا كانى تر باشتى و گۈشتى تەرە و، پەيوەندىبى بە ھەممۇ بۇونەوەران و گۈشت ناوه جوانە كانى خواي گەورە و سيفەتە بەرزە كانىيە ھەمە، ئەم دوعايى كە باشتىن بەدېھىنراو دەيىكەت كە مەرۆفە و، پىغەمبەرىش ھەللىك كە گەورەتلىق و خۇشەوېستلىق بەندە خوايە و پىشەواي ئەم پىغەمبەرانەي كە خۆزى تىشكىدار و پىشەرەوي مەرۇۋايەتىن، ئەم پىغەمبەرە مەزىنە ھەللىك، لەناو دوعا و نزا كانىدا ئەم دوعايى دەكات و، پىغەمبەرانى ترىيش "ئامىن" ئى بۇ دەكەن. تەنانەت بە لاي كەمەوە ھەرجى بۇزە چەندىن جار نەتمە كە ئاخى بە سلاۋات لەسەردانى "ئامىن" بۇ دوعا كەي ئەم پىغەمبەرە گەورە بە ھەللىك دەكەن. بەلكو ھەممۇ بۇونەوەرەنىش لە دوعا كەيدا بەشدارن و دەلىن: (ئەي پەروەردگار! ئىمەش وەك ئەمەنەت بۇ لادەبەين و لىنت دەپارىنىمەوە كە نزا كە ئاخى گىرا بکەيت) ..

بن گومان ئەم جۇزە دوعا گىشتى يانە، كە لە لايدەن پېغەمبەرىنىكى ئاوا خۇۋە وىستەوە
پەققۇلە نېوان ئەو ھەلومەر جانەدا بۇ مانەوە و ھەمىشەبى دەكىن، ھەرگىز دەست بە^{ئەققۇل}
پروپەنەوە نازىرت.. ھەر تەنها ئەم دوعايە ھۆكاريلىكى سەرۈزىيادە بۇ پەميدا كەدنسى
بەھەشت و ھىنانەدىي قىامەت، لە نېوان ئەو ھەممو ھۆكاري لەئىمارە بەدەرانەي تىدا كە
بەدېھىنانى قىامەت پىرسىت دەكەن. ئەمە سەرەراي ئەوهى كە بەدېھىنانى قىامەت بە لاي
دەستە لاتى پەروەردگارەوە وەك بەدېھىنانى وەرزى بەھار ئاسانە.

بەم جۇزە، ناوه جوانە كانى: "الجیب" و "السمیع" و "الرحیم" ئى خواوەند، وەلامى
پەرسىارە كەمان دەدەنەوە.

□ باشان ئەو دىاردانەي مىردىن و زىنلۇوبۇونەوە كە لەسەر زەويىدا بە گىشتى لە
گۈزپىنى وەرزە كاندا رۇو دەدەن، دەبن بە بەلگىيە كى ئاشكراي وەك رۈزى ۋۇنالا
لەسەر ئەوهى كە لە پىشت پەرەدى غەبىيەوە پەروەردگارىيڭ ھەيە ئەم زەۋىيە زەبەلاحە
بەپەرى ئاسانى و لەپەرى رېنکوپىنگىسى وەك ئاسانى و رېنکوپىنگىسى بەپۇرۇش بەردى
باخچىيە كى بچووڭ "بەلکو" "درەختىڭ" بەرپۇرۇش دەبات و، وەرزى فراوانى بەھارىش بە
ئاسانى بەپۇرۇش بەردىن و جوانىي رازانىدەنەوە يەك دانە گۈل بەپۇرۇش دەبات و
دەپەزىنېتىھە و، لەسەر لەپەرەدى زەۋىدا سى سەد ھەزار جۇزى پۇوهەك و زىنلەوەران
دەنۇو سىت، كە وەك سى سەد ھەزار كىتىپ وان و غۇونەي حەشر و نەشر پىشان دەدەن.
جا ئەم پەروەردگارە بەتوانىيە كە بىن ھېچ سەرلىنى شىۋان و ھەلمەيەك و، بەپەرى
رېنکوپىنگىسى پېلە و اتاي رەوانوھە، ئەم ھەممو غۇونە بەيە كەداچۇوانە دەنۇو سىت.. لە گەل
ئەم شىكتۇمندى و گۈورەيىيەدا، دەرى دەخات كە خاواھنى توانسىتىكى كارىگەرە و
مېھرەبان و دانايە و، ئەم مېھرەبانى و دانايىيەي ھەممو بۇونەوەران دەگۈرىتىھە. ئەمە تا
پەيە كى بلندى بە مرۆف بەخشىيە و ئەم گەردوونە مەزنەشى بۇ ژىرىبار خستووھ و
كەردووېتى بە مەلبەند و نىشته جىنى ئەو..

ھەر دەنە مەلەپەندى كەردووھ بە جىنىشىنى خۇزى لەسەر زەويىدا و، ئەم ئەمانەتە
گەورەيەشى خستووەتە ئەستز كە زەۋى و چىا و ئاسانە كان ھەلىان نەگرت و، بەسەر
ھەممو بۇونەوەرانى تىدا پېشى خستووھ و، ئىنجا بە گۇفتارى پەروەردگارانە و پېشتىگىرى
كەردىنى خۇيىشى شەرەفمەندى كەردووھ. ئەمە سەرەراي ئەوهى كە لە ھەممو ئەو كەتىيانەدا

که بز گرزوی مرؤفی ناردوون، له لای خوایمه په عان و بهلینی بهم مرؤفه داوه که له ژیانی هه تاهه تایی ئهودنیادا بهخته و هربی هه میشه بی پین بیه خشیت..

کهواته هیچ گومانیک لمهوه دانی به که ئەم خواوه ندە دەرگا کانی بهخته و هربی هه میشه بی بز ئەم مرؤفه دەخاتە سەرپشت و، قیامەت و حەشر بە حەتمی دەھیتتە کایه و، که ئەمەش کاریکە له لایەن خواوه ندەوه زۆر له دروستکردنی و هرزی بهار ئاسانترە. بەم جۆره، هەریەک لەم ناوە جوانانەی خوای گمۇرە: "الحى" و "المیت" و "الحى" و "القیوم" و "القدیر" و "العلیم" و لامى پرسیارە کەمان دەدەنەوە.

له پاستیدا ئەو توanstە خوایی بەی کە رەگى درەخت و گۈز گیا کان بە گشتى لە هەموو بەھارىكدا زىندۇو دە کاتەوە و، سى سەدھەزار جۇز نۇونەی حەشر و نەشر لە نېوان رووەك و زىنده وەراندا دروست دە کات.. بەلکو کاتنى کە بز ھەزار سال لە تەمەنی هەریەك لە نەتەوەی حەزرەتى مەھە دەپەلە و نەتەوە کەی حەزرەتى موسوسا - دروودى لە سەر بىت - دەروانىن و بەراور دیان دەکەين، دەبىن ئەو توanstە خوایی بە له دوو ھەزار "بەھار" دا ھەزار نۇونە و بەلگە لە سەر حەشر و نەشر دەھینتەوە^(۱).

کهواته ئىزىز چۈن حەشر و نەشرى جىسمانى لەو توanstە خواوه ند بە دور بىانىن کە ئەمەی لە توناندا يە؟ ئايابە دور زانىنى نەم کارە لەو توanstەوە بەلگە ئەۋېرى كتوکۈرى ئىيە؟

□ پاشان سەد و بىست و چوار ھەزار کەس لە چاکتىن بەرە کانى نەھە ئادەم، کە پىغەمبەرانن - دروودىان لە سەر بىت - بە يە كەنگى و پشت بەستن بە ھەزاران بەلین و بەيامى خواي گەورە، بەختە و هربى هەمیشه بی ئەودنیابان راڭەيان دوووه، ئەم راستى يەشيان بە موعجىزە ئاشكرا و روونە کانىان چەسپاندۇوه.

چەندىن ئەولىا و پىاوجاڭى لە ژمارە دەريش، بە "كەشف و چىزى تايىھەت بە خۈزىانەو" تەسىقى ئەو راستى يەيان كەردووه.. كەواته دەبى ئەو راستى يە و كەرپۈزى رۇشنا ئاشكرا و روون بىت و، هەركەسىش گومانى لە مەدا بىت، لە نىعەمەتى ژىرى بىيەش بىت.

(۱) هەرجى بەھارى نۇنىيە، بەلگە حەشرى بەھارى پىشىووه كە ژیانى تەواو بۇوه و قیامەتى بەریابووه.
(دانەر)

چونکه هر بپاریث که پسپورتیک یان دوو پسپورتی زانستیک - یان پیشه به که له چوار چیوهی پسپورتی و شاره زایی خزیاندا دهری بکهن، بها و باهه خی بدرورای هزاران کسی تر ده سرتیمه که لهو با بهندادا پسپور نه بن و ئینکاریی ئمو شته بکهن که پسپورانی بواری خزی دهیجه سپین، با ئهوان که لهم بوارهدا پسپور نین له شتی تردا پسپور و شاره زاش بن^(۱).

هروهها بپاریث که به شایه تیدانی دوو شایه تی "چه سپینه" ده رکراپیت، به سه قسهی هزاران که سدا سه رده خربت که "نهفی" و ئینکاریی ئمو مسنه لمه بکهن که شایه ت چه سپاندیتی، و هک: بیننی مانگی يه ک شمه وی ره مهزان له "یوم الشک" دا، ئید دعا کردنی بونی باخی "گویزی هیند" که بهره کهی و هک قوتلوی شیر وايه. ئه مهش له بمر ئوهیه که ئه و کسهی "چه سپینه" ده توانيت تنهها به ئامازه کردن بز ئه شته، یان به پیشاندانی گویزی هیندی، یان به پیشاندانی جینگا کهی، ئه و کیشی به بیاته ووه..

به لام ئه و کسهی "نهفی" و ئینکاریی بونی شتی و اده کات، هر گیز ناتوانیت ئه "نهفی کردن" ه بچه سپینیت. مه گهر هم مو جینگا و قوزبینیکی ئه بونه وره بگهربیت! هر بهم چه شنهش ئه و کسانه که هه والی به هه شت و خانه که بخته و هر بی همه میشه بی راده گهیه نز، تنهها به پیشاندانی يه ک دانه له شوینه واره کانی به هه شت، یان نیشانه کانی، یان يه کیلک له سیبیره کانی، داو اکه یان ده چه سپین و کیشہ که ش ده بنه وه. به لام ئه و کسهی ئینکاری و "نهفی" ی بونی به هه شت ده کات، با زور ماندووش بیت، هیشتا هر ناتوانیت هیچ پالپشتیک بز ئه و نهفی کردن بذوقیتیمه و قسه کهی خزی بین بچه سپینیت، مه گهر هر چی شوین و کات هه یه، هر له ئمزه لموه تا ئه بد، بگهربیت و سهیریان بکات و پیشانی غمیری خزیشیانی بدادت که شتی و اني یه، ئنجا ده توانيت "نه بون" ه کهی بچه سپینیت!!

له بمر ئه دانسته يه که زانا لینکولره کان بهو ده ستوره بنتچینه بی به رازی بون که ده لیت:

(نهفی کردنیک جینگا کهی دیاری کراو نه بیت - و هک نهفی کردنی راستی يه کانی

(۱) و هک ئوهی که له دستیشان کردنی نه خوشی يه کدا بايه خ بز قسهی بزیشکنیک داده نریت و قسهی ئه بزیشکه هی هزاران ئهندازیار ده سرتیمه. (و هر گیز)

ئیمان کە هەموو گەردوون دەگرنەوە - ھەرگیز بۇ ھیچ کە سیئىك ناچەسپیت، ئەگەر کارە کە خۆى لە خۆیدا شتىكى مەحال نەبىت! كەۋاتە بەپېنى ئەم راستى يە، نابىئىنكارى كەردىنى ھەزاران فەيلەسۈوف ھیچ گومان و دوودلى يەك لە دەلماندادا سەبارەت بەم مەسەلە ئیمانى يانە دروست بکات، لە بەرامبەر يەك كەسى راستگۇزوھ كە ئەم ھەواھە دايىت.

ئىنجا دەبى ئەو كەسە چەندە بىن مېشىك بىت كە خۆى بە ھەر گومانىك لە پايدە كانى ئیمان لە كەدار دەكەت، تەنالا لەبەر ئىنكارى كەردىنى چەند فەيلەسۈوفىكى كەم لەوانەي كە جىڭە لە ماددە ھىچچى تەنالىن، تەنالەت دلىشيان مەردووھ و ھیچ ھەستىك بە مەعنەويات ناكەن! لە كاتىكدا كە سەددە بىست و چوار ھەزار "چەسپىنەر" لە "پىپۇران" ئەم بوارە - كە پىغەمبەرانى راستگۇن، دروودىيان لەسەر بىت - و چەندىن چەسپىنەرى تىرىش لە پىپۇران، كە حەقەوان و پاواچاكان و ئەولىا و زانىيانى خاوهەن لىنكۈزىنەوەن، ھەموويان بە يەكىدەنگى لەسەر ئەو پايانەي ئیمان يە كىان گرتۇوھ؟

□ پاشان ئىمەج لە خۆماندا و ج لە دەوروبەرماندا دەبىنин كە مىھەبانى يە كى گشتى و، دانايىيە كى فراوان و، چاودىزىيە كى ھەمىشەبى وەك ٻۆزى پۇوناڭ، پۇوناڭى خۆى بلاو كەردووھتۇوھ..

ھەرۋەھا شۇينەوارى پەرۋەردگارىيە كى بەسام و، رۇوناڭىي داد گەرەيە كى بىنەر و، رەنگدانەوەي چەند كاروبارىكى گەورە و شىكۈمىندەبىنин.

تەنالەت دانايىيە كى ئەوتۇز دەبىنин كە بە ھەرجى درەختىدا ھەبى و بە ئەندازەي ژمارەي گول و بەرۋەوە كانى ئەو درەختە، دانايى ھەللىدەواستىت و... مىھەبانى يە كى وەھاش دەبىنин كە بە ئەندازەي ژمارەي ھەست و ھىزە كانى مەرۇف چاڭىي بە ئەندامە كانى بەخشىوھ و... داد گەرەيە كى شىكۈمىندى و امان بەرچاو دەكەۋىت كە بە شۇولى سزا سەندنەوەي تايىھتىي خۆى چەندىن نەتەوەي تاوانكاري چەشىنى قەمۇمى نوح - دروودى لەسەر بىت - و قەمۇمى عاد و سەمودو، كەسانى وەك فېرۇمۇن، لەناو دەبات.. لە ھەمان كاتىشدا، ئەم داد گەرەيە خاوهەنی چاودىزىيە كى وەھايە كە پارىز گارىي مافە كانى بچوو كەتكىن و لاوازلىرىن بەدىھېتىراو دەكەت.. ئەم ئايەتە پېرۇزە گەورەبى و سام و شىكۈزى رەھاي ئەو پەرۋەردگارىتىيە مەزىنە رادە گەيەنەت كە دەفرمۇنى:

**۶۰۰۰ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاهُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَلْتَهُمْ
ثَخْرُجُونَ ﴿٤﴾ (الروم: ۴).**

چونکه ئەم ئايەته پىرۇزە دەرى دەختات كە زھوي و ئاسمانە كان وەك ئەم سەربازانە وان لە دوو سەربازگەدا راڭشابىن، جاھەر وەك ئەم سەربازانە بە باڭگەوازى پىشەواكەيان يان تەنها بە لىدانى شەپپورى سەربازى يەكسەر دەپزەنە سەنگەرى تايىەتى يان و چەكى خۆيان وەردەگىن، زھوي و ئاسمانە كانىش بە هەمان جۈرن، ھەر كە بە شەپپورى حەزرەتى ئىسراپىل - دروودى لەسەر بېت - باڭ لە نوستۇرانى ناويان دەكىنىت، يەكسەر لە گۈرە كانيان دەردىچىن و بەرگى جەستەيان لەبەر دەكەنۋە و بەدم ئەم باڭگەوازەۋە دەرۇن.

تەنانەت بە چاوى خۆمان ئەم گەورەيى و گۈزىايەلى بە لە ھەممو بەھارىنگىدا دەبىنин. ئەمەتا ھەرچى سەرباز لە سەربازگەى زەويداھەن، تەنها بە فۇپىا كەردىنگى شەپپورە كەى مەلاتىكەتى ھەورە بروسكە، يەكسەر زىندۇ دەبنەۋە و حەشر و نەشر دەكىرىن..

جا مادەم ئىئمە بە چاوى خۆمان ئەم دەستەلاتە گشتى يە خواى گەورە و، ئەم گۈزىايەلى بە تەواوهى ئەوانە دەبىنин، ئەم دەبىن ئەم مىھەربانى و دانايى و چاودىرى و دادگەرى و دەستەلاتە ھەميشەبى يە، ئاكام و مەبەستى خۆيان لە دواپۇزىنىكى تىردا بەھىنەدى. واتە - وەك لە وتە دەھەمدا چەسپاندومنە - ھەممو ئەمانە داخوازى بۇنى زىندۇ بۇونەۋە رۇزى دوابىن و ئەم زىندۇ بۇونەۋە بە پىۋىست دادەنин. چونكە هيچ گۇمانىنگى لە هاتى دواپۇزىدا يە، بەلكو نەھاتى دواپۇز بە ھەزار جار كارىنگى مەحالە. چونكە ئەگەر قيامەت و دواپۇز نەبىت ئەۋائە و "مىھەربانى" يە كە لەپەرى جوانىدايە، دەبىت بە تۇندۇ تىزى يە كى لەپەرى ناشىرىنى و .. ئەم "دانايى" يە كە لەپەرى تەواويدايە، دەبىت بە نوقسانى و بىن مەبەستى و زىيادەپەۋى بە دەر و .. ئەم "چاودىرى" يە كە لەپەرى لوتىف و جوانىدايە، دەگۈرىنىت بە سوو كايدەتى پىنكردىنگى لەپەرى تالى و ناشىرىنىدا و .. ئەم "دادگەرى" يەش كە لەپەرى حەق و ئىنسافادايە دەگۈرىنىت و دەبىت بە تارىكى يەك لەپەرى تۇندۇ تىزى و رەقى و ناحەقىدا!

سهرهای هممو نهانهش، نهانهی قیامه مانای نهانی همیهت و شکوهندی و هیزی دهسته لاتداری خواه گهوره به و، نهود ده گمیه نیت که که مالی پهروه ردگاری خواه کزلهواری و ناتهواوی تاوانیار بکریت.

همو نهانهش نهونده بهتال و مهالن که ژیری هیچ مرؤفیک - هدر که سیک بیت - قیولیان ناکات و کارنیکی تابلی نهشیاون. چونکه هممو خاوهن هست و شعوریک دهانیت که خواوهند مرؤفی لهسر جوانترین شکل و شیوه بهدی هیناوه و، به باشترین پهروه دهش پهروه دهی کردوه و، چهندنهندامنیکی ودک "ژیری" و "دل" یشی بین به خشیوه، تاکو به هؤیانهوه چاوهروانی به خته ورهی همه میشه بی بکات و، بهو به خته ورهی یهش شادی ده کات.. هروهها هست به نهانههی نه تو ندو تیزی و سته مه ده کات که نه گه ر چاره نتوسی نه مرؤفه ریز لینگیر او به "له ناچوونی همه میشه بی" کوتایی بین بیت..

هروهها هممو خاوهن هست و شعوریک تیده گات که زیندو نهبوونهه تابلی له "دانایی" یهود دوره. چونکه "زیندو نهبوونهه" هرچی نهندام و هیزی سرو شتی مرؤف همن - که هزاران سوودیان تیدایه - بین نامانج و بین نرخ دهده کات، له کاتینکدا که خواوهند هر تنهاله میشکی مرؤفدا سه دان دانست و سوودی داناوه.. هروهها تیده گات که نه بردن سه ری به لین و پیمان، کزلهواری بیه کی ئاشکرا و نه زانی بیه کی تهواو ده گهیه نیت. که نهانهش تابلی پنجمو انهی گهوره بی نه و دهسته لاتداری و که مال و پهروه ردگاریتی بین.. دیاره خواوهند گلن گهوره و بمرزه به سه نه و سیفه ته پر له ناتهواوی یانهدا..

ده توانیت بز حوت قیاسی "چاودیری" و "دادگه ری" یش له سه نه مهی پیشوو بکهیت.

بم جوزه، ناوه جوانه کانی: "الرحمن" و "العدل" و "الکریم" و "الحاکم"، بهو حقیقه تهی که با سام کرد، و لامی نه و پرسیارهی داینه و که له بارهی دوازه زهه کردمان و، به چه شنیکی بین گومان و به شیوه بیه کی روونی ودک خوری ناسمان، تاخیره تیان بتو چه سپاندین.

□ پاشان پاریزگاری بیه کی به سام و شکوئی گشتی ده بینین که به سه هممو زینده و هرینکدا فرمانزه وایه و، به سه هممو رووداوینکدا دهسته لاتداره و، وینه

زوره کانی ده پاریزیت و، کرداری کارمندی به سروشته کانی له چهند تابلزیه کی می‌سالیدا.. له توو و ناو که کانیدا.. له هیزه پاریزگاره کانی (قواه الحافظة) دا، ده نووسیت و توماریان ده کات. به تایبیت "حافظه" مرؤوف که کتبخانه به کی موزنی بچوو ککراوهیه و له میشکیدا دائزراوه. ئم "حافظه" به هموو ئه و شتانه له گشت ئاوینه ماددی و معنوی به کاندا تومار ده کات.

هر که بهار دیت، ئه و بهاره که گولنیکی به رجهسته بدهیهینراوی توانستی خوای گهوره، به کسر ئم "پاریزگاری" به هموو ئه و نووسراوه معنوی یانه مان بز ده رده خات و به شیوه کی به رجهسته دهیانخاته پیش چاومان و، ئه و راستی بهی حه شرمان پیشان دهدات که له ئایه تی: **(وَإِذَا الصُّحْفُ ثُرِّتْ)** دا همه، ئه مهش به ملیونان ملیون به لگه و غوونه و راوه گدیدنیت. هروهها بزمان ده چه سپینیت که هرچی شت همه، به تایبیتی زینده و هران، له ناو ئه و تیانشدا به تایبیتی "مرؤوف" بز ئه و دروست نه کراون که بهرهو "نممان" و له ناو چوون بژون و کزتایی یان بین بیت، به لکو بز ئه و دروست کراون که بههی سه رکه و تیانه و به سه رکه ززووه کانی ده روونیاندا بهرهو "مانوه" بژون و، به بزنهی پاک کردنوهی ده روونیشیان بژونه ناو جیهانی هه میشهی و، بههی ئه و لیهاتن و توانیانهش که له سروشیاندا همه، بز ئه و فرمانبه ری به کی هه میشهی و هه تاهمتایی بژون که له و دنیای هه میشهییدا چاوه بروانیان ده کات.

به لئن، هرچی برووه ک و دره خست و، هرچی تزو و ده نکی تزوی دره خته له ئماره به دهه کان هن و له قیامه تی پایزدا مردن، هر که حه شری "بهار" دیت کایمه و، هریه کهیان به زمانی تایبیتی خوی تایبیتی: **(وَإِذَا الصُّحْفُ ثُرِّتْ)** (التکویر: ۱۰) ده خوینیتموه و تفسیری به کیک له و اتا کانی ده کات. ئه مهش بمهوهی که هه مهش بشیک له به شه کانیان هه مان فرمانبه ری "پاریزگاری" له فراوانترین مهودایدا ده رده خات، هه مان کاتیشدا گهوره و مه زنی "پاریزگاری" له فراوانترین مهودایدا ده رده خات، وه ک له تایه ته پریزه دا همه که ده فرمومی: **(هُوَ الْأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالبَاطِنُ)** (الحديد: ۳). هه رهه رینما یمان ده کات بز چوار راستی گهوره که له هه مهش شتیکدا هن و، به لگه کی به هینز له سه رهه تیه تی هاتنی حه شر، وه ک حه تیه ت و ئاسانی هاتنی بهار.

به لئى، نور و تیشکدانهوه کانى ئەم چوار ناوە جوانە خواوهند، بچوو كىزىن شتى هەندە كى (جوزئى) تا گەورەتىن شتى ھەمە كى (كوللى) دە گەرنوھە.. با به نۇونىيەك ئەمە رۇون بىكەينوھە:

"تزو" كە ئەسلى و سەرچاوهى درەختە، به بۇنە ئەوهى كە خزى دەخاتە بەر تیشکى ناوى "اول" ئى خواى گەورە، ئۇوا گەورەبىي "پارىز گارى" مان بىت دەردەخات. ئەمەش بەوهى كە زۇر بە وردى پلاتى درەختىكى تەواو و چەندىن ئامىرى سەيرى تىدا پارىزراوه، تاڭو بە تەواوى و بى ھېچ كەمۇ كۈورىيەك ئەو تزوھ بەدى بېھىت و گەشەي بىن بکات. ھەروھا بەوهى كە ھەرچەند خزى لە خزىدا قوتۇويە كى گەلنى بچوو كە، بەلام ھەممۇ مەرجە کانى پىنكەتى درەختىكى تەواوى تىدا حەشار دراوه.

"مۇھ و بەرۇبوومى درەخت "يىش وەك "تزو" وايە؟ چونكە به بۇنە ئەوهى خزى بەر تیشکى ناوى پىرۇزى "الآخر" ئى خواى گەورە دەخات، ئۇوا شايەتى يە كى راست لە سەر ئەو "پارىز گارى" دەدات. ئەمەش بەوهى كە ھەرچەند خزى لە خزىدا سىندۇقىنى كەچوو كە، بەلام پىزىستىكى ئەوتۇى تىدايە كە ھەرچى فەرمابەرىي سروشتى ئەمە درەختىيە تىايادا تۆمار كراوه و پارىزراوه، لابېرە كەردهوھ کانى ئەمە درەختە تىدايە و، ھەممۇ ياساکانى زيانى دووهەمى درەختە كەي تىدا رېنځراوه.

"خودى درەختە بەرجمەستە" كەش، لە گەل دەرخستى "پارىز گارىبىي رەھادا" مەزىنى توانست و كەمالى دانايى و جوانىي مېھرەبانىش دەردەخات. بەھزى ئەوهى كە خزى دەخاتە بەر تیشکى ناوى جوانى: "الظاهر" ئى خواى گەورە و، بەم كارەش ئەمە "پارىز گارى" يەمان بۇ دەھېنېتى پېش چاۋ، لە رېنگاى ئەو كالا جوانانە كە وەك كالاى حزورى بە حەفتانە خشۇنۇگارى بىن وىنسە و رەنگاپەرنگى جوان نەخشىتىراون و رازاونەتەمە و، لەبەر ئەمە درەختە كراون.

"ئامىرە ناوە كى يە کانى ئەمە درەختە" شى، كە وە كە ئاۋىنە رۇوناڭى يە کانى ناوى: "الباطن" ئى خواى گەورە پېشان دەدەن، بە ھەمان جۈر و بە چەشنى رۇوناڭىبىي خۇر كەمالى توانست و داد گەرى و جوانىي مېھرەبانى و دانايى دەچەسپىن. چونكە ئەم ئامىرە ناوە كى يانە ئى درەخت كار گەيە كى ناوازە رېتكۈپىنلىك، تەنانەت تاقىگەيە كى گەورە كىميان، بەلكو خانەيە كى ئەوتۇى نازووقەن كە خۇراڭى پۇيىست بە سەرجم لق و پەل و بەر و گەلاڭان دەبەخشن.

جا هر وه ک "تزو" و "بهر بوم" و "ناوه وه" و "ده روه" ا دره خت، تیشکدانه وهی چوار ناوه جوانه کانی: "الأول والآخر والظاهر والباطن" یا ده خست، گزی زه ویش - به همان جزر - ئمه ده ده خات و، روونی ده کاته وه که: خواهند پاریزه ر (الحفیظ) ا شکمئند هر چی یمه ک ده کات ئه را به پی توانت و داد گمری و دانایی و میهرا بانی یه کی رهها دهیکات.

چونکه گزی زهی له برووی نالو گزبری و هرزه کانی ساله وه وه ک دره خت وایه؟
ئمه و تا هم مو ئه و "تزو انهی" که به هزی دره و شانه وهی ناوی پیروزی (الأول)ی
خواوه نده وه، له پایزدا به دهستی "پاریز گاری" سپیرراؤن، واله بهاردا چه ندین پهلو پیزی
له زماره به ده ر به هم مو لایه کدا ده هاویژن و تهندازه یه کی بی سنوریش له گول و
برووومه کانیان دهم ده کنه وه و، بدم جزره سه رزه وی پوشاسکی راز اووهی بهار لبه ر
ده کات. چونکه هر یه ک لمو تزو انه چهند پهراوینکی بچوو کیان تیدایه که فهرمانه
پهروه رد گاری یه کانیان تیدا تزمار کراوه و، له لایه ره بچوو که کانی ئه و پهراوه شدا
همو ئه و کارانهی که له ساتی پیشوودا ائه نجام دراون، نووسراوونه ته وه. ته نامه
هر چی یه ک پمیوه ندی ب پیکه اتني ئه و دره خته وه بیت، لمو تزو اندادا تزمار کراوه.

کوتایی درهختی سالانه زهوبیش ئوهیه که: ههموئه و کارمهندی و فرمانبهره بانهی که درهخته که له پایزدا ئېنجامی داون و، ئمو تەسبیحات و زىکره سروشته بانهی له بەرامبەر ناوە جوانە کانى خواي گەورەوە كردونى و، ئەو لاپەرهى كرده وانهش كە دەگۈنچى لە "حەشر"ى بەھارى ئايىندهدا پىشان بىرىن و بەرچاوجۇرىن.. ههموئەمانە له چەند قوتويە كى وردى بچۇو كىدا دادەنىت و، ههمۇيەن دەداتە دەستى دانابىي خواوهندى پارىزگارى شىكۈمەندو، بەم كارهى - وە به چەندىن زمانى له ژمارە بەدەر - ناوى پىرۇزى: "الآخر"ى خواوهند بەسىر گۈئ و لە بەرچاوى ههموئە نەھەر اندا دەخۇنىتىمەو.

پروی پواله‌تی ئەم درەختەش، بريتى يە لەو گولە ھەممە كى يە جۇراو جۇرانەي كە سى سەد ھەزار جزىرى نۇونە و نىشانەي حەشر دەرەختەن.. بريتى يە لەو سفرە و خوانە رازاو انانەي خواوهندى مىھەربان و رۆزىدەر و بەخشنەد.. بريتى يە لەو میواندارى يانەي كە دەر گاكانيان بىز ھەمو زىنده وەرىيڭ لە سەر پشتە. كەۋاتە ھەرچى لە بىرى دەرەۋەي ئەم درەختەدايە، بە زمانى: بەر بۈيۈم و، گول و، تامۇ جىئىتىان، ناوى "الظاهر" يى خواوهند

ده خوینتهوه و، به وينهی خوری ناوچه رگى ئاسمان پاستىي: (وَإِذَا الصُّحْفُ تُشَرَّطْ) دەر دەخەن.

ناوهوهى ئەم درەختە مەزنهش بىرىتى يە لە عەمبار و دىنەمۇز زۇرانەى كە لە ناو چۈرۈك كە كاندان و بزوئىھەرى چەندىن مەكىنىھى رېنکوپىشك و كارگەى وردى لەزمارە بە دەرن و، كاريان بە راھىدە كى ئەوتۇزىھ كە لە تەنها كىشى يەك "درەم" كەرەسەي خاۋى يەك "تەن" خزر اڭ ئامادە دەكەن و بە دەستى بىرسىانى دەگەيدەن و، بەپەرى وردى و بە جۇرى كە هېچ دەرفەتىك بە "پىكمۇت" نەدەن يارىيان بىن بىكەت، كارە كەيان ئەنجام دەدەن.

پۇرى ناووهەى زەۋى - بەم كارەى - ناوى پېرۇزى "الباطن" خواوهندە كات بە زىكىرى خۆى و هەر دەم دەپلىتەوه و دەيچە سېپىتىت. بەلكو بە چەشنى ئەو مەلائىكە تانى كە بە سەد هەزار زمان تەسيحات و زىكىرى خواى خۇيان دەكەن، ناووهەى زەۋىش بە سەد هەزار جۇر و شىنۋە ئەو ناوە جوانەى خواوهند ئاشكرا دە كات.

ھەروەك زەۋى سەبارەت بە ژيانى سالانەبەوه و كەن دەرەخت وايە و، بە پۇونى ئەو پارىز گارىيەى كە لە چوار ناوە جوانەى خوادائى، دەرخىست و كىرىدە كە كەلىلىنىك بىز كەردنەوهى دەرگاي حەشر، ھەربە جۇزەش سەبارەت بە ژيانى سەر دەم و چەرخانە بە رو بۇمى خۆى بەرە باز اپى دواپۇز بەرى دە كات.

بەم چەشىنە، گۆزى زەۋى دەپىت بە ئاۋىنەيە كى يە كچار بەرین بۇ رەنگدانەوه و دەركەوتى ئەو چوار ناوە جوانەى خواوهند و، رېنگايدە كى گەلنى فراوان بەرە ئاخىرەت دە كاتەوه، بە چەشىنە كە ژىرى و زمانى ئىمە لە ئاستى زانىنى ھەموو لايمەنىكى ئەو رېنگايدا كۆزەوار و دەستەوسان دەمەنەت. لە بەر ئەوه، بەمەى خوارەوه واز دەھىنەن و زىباترى لە سەر نارقۇين:

مېلە كانى كاتىزىمۇر، كە چر كە و خولەك و كات و رۇۋان دەزىمۇر، لە نىوان خۇياندا لە يەك دەچن. ئەۋەتا ھەرىدەك لەوان بەلگەيدە لە سەر ئەوانى تر و ئەوان دەخاتەوه ياد و، ئەو كەسەى سەرنجى جەوجۇلى چر كەزىمۇر كە بىدات باوھە بە جەوجۇلى مېلە كانى تىريش دە كات..

دنیاش بهم جوزه‌یه؛ و هك کاتژمیریکی مهزنی ب مدیهینه‌ری ئاسمانه کان و زهوی وايه. چونکه لهم کاتژمیره گهوره‌یدا، رؤزان که چرکه ژمیری ئهون و، سالان که خوله‌ک ژمیرنی و، چهرخه کان که کاته کانی ده‌ردخنه و، سمرده‌مه کان که رؤژه کانی ئه‌م کاتژمیره مهزن ده‌ژمیرن، همروهک له يه‌ک ده‌چن؛ يه کتريش ده‌چه‌سپينن و ده‌بنه به‌لگه له‌سر يه کتر.

كه لهم گوش‌بیوه سه‌یری زهوی ده‌که‌ین، ده‌بینین به چهند نیشانه‌یه کي زور و له‌زماره بددره هموالي هاتنى به‌يانى و بهارى‌کى هەميشه‌بى مان ده‌داتنى كه له دواى دنیاي فانى و زستانى تارىكه‌وه دين. ئەم همواله‌شمان به چەشىنېكى بى گومانى بە ئەندازه‌ى گومان نەبوون له هاتنى به‌يانى به دواى ئەم شموده‌دا و بهار به دواى ئەم زستانه‌دا، ده‌داتنى.

بهم براستى يه، ناوى پيرۆزى: "الحفظ" و چوار ناوه‌كە‌تى: "الأول، الآخر، الظاهر، الباطن" وەلامى ئەو پرسيازه‌مان ده‌ده‌نەوه كه له باره‌ى حەشره‌وه كردمان.

□ ماده‌م ئىمە به چاوى خۆمان ده‌بىنин و به عقلى خۆمان ده‌زانىن كه ئەم مرۇفه: كۆتايى گەردوون و پوخته‌ى هەمۇو ئەو سيفه‌تانه‌يە كه تىايادىاه و.. سەباره‌ت بەوهى كه "حەقيقتى مەممەدى" ئى تىيادىاه، ئەوا تۆزۈ ئەستلى ئەو درەختىه و.. گهوره‌ترين ئايەتى قورئانى گەردوونه و.. تەنانەت ئەو ئايەتى كە له قورئانى گەردووندا ھەلگرى درەوشانه‌وهى "ناوى مهزن" ئى خواوه‌نده، و هك "آية الكرسي" لە قورئاندا و.. بەرپىزترين میوانى كۆشكى گەردوونه و.. چالاکتىن فەرمابىرە كە ٻو خسەتى پى دراوه ھەلسوكەوت له گەل دانىشتۇرانى ئەو كۆشكەدا بکات و.. هەر ئەوه كە له بەر ئەوهى سەدان زانست و هەزاران بەھرە شىيارى پى بەخسراوه، كىيالاندى زھويى خراوه‌تە ئەستۇ و لېپرسراوبى دەرامەت و خەرجى يە كائىشى بىن سېپىرراوه و.. هەر ئەوه جىنىشىنى خواوه‌نلە زھويدا، چونكە هەر ئەوه كە له لايەن پادشاي ئەزەل و ئەبەدەوە نېرراوه و له ژىر چاودىرىبى ئەودا كار دەكتات و هەمۇو جىنگاپە كى گۆزى زھوي دە گەپرىت و دەپشىكتىت و.. هەر ئەوه كە له كاروبارى زھويدا ھەلدەسۇورىت و، له گەل ئەوه‌شدا هەمۇو كەدارىنېكى گەوره و بچوو كى لەسەرتۇمار دەكرىت و.. هەر ئەوه كە له بەر ئەوهى بەندەبى و پەرسىشىنېكى فراوان و گشتىبي لە ئەستۇدايە، بەندەبى كى هەمە كېي

خواوهند بیست، چونکه ئەو ئەمانەتە هەرە گەورەبىي پىن سېپىرراوه كە نە ئاسمانى كان و نە زەوي و نە چىا كان نەيانگىرەتە ستۇر، لە ئەنجامى ھەلگەرنى ئەم ئەمانەتەشدا دوو رىنگاى لە بەردەمدا كرايەوە: يەكىنلىك بۇ خراپكاران و ئەموى تىيشيان بۇ بەختەوەرەن.. هەر ئەوه كە وەك ئاوىتە وايە و، درەوشانەوەي ھەموو ناوه جوانە كانى خواى گەورەي تىدا پەنگ دەداتەوە و، "ناوى ھەرە مەزن" يىشى تىدا دەدرەوشىتەوە.. هەر ئەو مەبەستە لەو فەرمۇۋانە خوادا كە ئاراستەي بەدىھىنزاواني دەكەت و، ھەر ئەويشە كە لە ھەموو بەدىھىنزاوان زىياتىر لە فەرمۇۋەدە كانى پەروەردگار تىنەگات.. ھەر ئەوه كە لە نىوان ھەموو بۇونەوەرەنلى گەردووندا ھەۋازىر و كۆزلەوارتە.. مەرۇف ئەو زىندهوەرەبىي كە بىن دەستەلاتى و كۆزلەواربىي لە سنۇر بەدەرە، لە گەل ئەۋەشدا لە رادەبەدەر دۈزمن و شتى ئازاربەخش و، ھىوا و ئاواتى لەزمارە بەدەرى ھەبى.. ھەر ئەوه كە لە نىوان ھەموو زىندهوەرەندا بە توائاتىرە و.. ھەر ئەويشە كە لە نىوان خۇشى و تامى ژياندا لە ھەموۋيان زىياتىرەت بە ئازار دەكەت، چونكە لەزەت و خۇشى بە كانى ئاوىتەي چەندىن ئازارى ناخۇشى ئەوتۇن كە ئەو لەزەتانى لىنى تالى دە كەن.. ھەر ئەوه كە لە ھەمووان زىياتىر لە تاسەي مانەوە و ھەميشە ژياندايە و زۇرتىرىش پۇستى بىن يەتى و لە ھەموۋىشيان شياوەرە بۇ ھەميشەبىي.. ھەر ئەوه كە بە چەندىن نزا و لالانەوەي لەزمارە بەدەر بۇ "مانەوە" و "ھەميشەبىي" دەلاتىتەوە.. ھەر ئەوه كە تا پادەي پەرسەن ئەو كەسەئى خۇش دەۋىت كە چاكەي لە گەلدا كردووە و نىعەمتى بەسەردا رېشتۈرە و، بەمەشەوە رېانلۇھىستى، بەلكۇ لە لاي كەسان و شتانى ترىيش ئەو كەسە خۇشەوېستى دەكەت، چونكە ئەو نىعەمت بەخشە شايىتەي خۇشەوېستى بىي.. ھەر ئەوه گەورەتىرىنى موعەجىزە كانى توانىتى صەمدانىيەتى خواوهندى بەرەردگارە، تەنانەت ھەر ئەوه كە لە راستىدا مايەي سەرسوورمانە لەناؤ بەدىھىنزاواندا، لەبەر ئەوهى جىبهانى گەورەي تىدا كۆزكراوەتەوە و لەبەر ئەوهەش كە ھەموو ئەندام و كۆئەندام و ئامېرىنەكى شايىتى دەدەن لەسەر ئەوهى كە ئەم مەرۇفە بۆيە دروست كراوه تاڭو ھەنگاولە بەرەو پېش رۈوەو ھەميشەبىي و نەمرى بېرات.. ئەم مەرۇفەي كە بە چەندىن راستىي چەشىنى ئەم بىستەي باسماڭ كەردىن بېيەستەي ناوى "الحق" ئى خواوهندە و، لە گەل ناوى: "الحفيظ" يىشدا بە ھەمان جۇز پېيەندىيە كى

ثاوا به هیزی همیه، ئهو ناوه‌ی که هیچ شتیکی لى ون ناییت و نووسه‌ره بەریزه کانی هەموو کرده‌وه کانی مروف، که پەیوه‌ندی يان بە برونه‌وه رانه‌وه همیه، دەنووسن و تۆماريان دەکەن..

ئەم مروفه، بە حوكىمی ئەو بىست راستىيە، دەبى حەشر و نشورى بىتە پى و، بە بىن هیچ گومانىك و بەپى ناوی جوانى: "الحق" يش دەبى پاداشتى ئەو کرده‌وه چاکانى بدرىته‌وه کە پىشکەشى كردوون و، لەسەر كەمەر خەمى كردىشى لە چاکەدا سزا بدرىت و، گومانىش لەوهدا نى يە كە لەسەر ئەو کرده‌وه ھەممەكى و ھەندەكى يانه‌ى كردوونى و بە ناوی "الحفيظ" وە لەسەرى تۆمار كراون دەبى بىرىت و لە بارەيانه‌وه بىرسىارى لى بىرىت. لە ئەنجامى ئەمەشدا يان ئەوهىدە دەرگاي بەختوھرى يە كى ھەميشەبى و میواندارى يە كى ئەبەدېلى لى دەخريتە سەر پىشت، يان دەرگاي چەندىن بەندىخانەي ساماناك و دەردىسەربى بەردهوامى لە بەردهمدا دەكىتەوە. چونكە هەرگىز مومكىن نى يە ئەفسەرەتك كە زۇرېبى بەدىھىنراوانى ئەم جىهانەي دابىتەبەر و لە كارو بارياندا خۆى هەلقرۇغانىنىڭ، هیچ لېپسىنەوهى كى نەبىت و هەروا بىروات و لە بەرچاودا ون بىت و لە خەو ھەلتەسىنرىت!

چونكە هەرگىز ئەو ناچىتە عەقلەوه كە لە لايدە كەوه نزايدە كى لە ويىزە مېش نزمر گىرا بىت و هەموو پىداوېستى يە كانى ژيانى فريبا بىخىت، بەلام لە لايدە كى ترەوه نزاو پارانه‌وه ئەوهندە بەھىز و بەتىن گىرا نەبىت كە عمرش و فەرش دەلەرىتەوه و لە بىست حەقىقەتەوه دەردهچن و هەمووشيان داواى مانه‌وه و نەمرى دەكەن! ھەروەها ئەوهش ناچىتە عەقلەوه، بىگە هەرگىز ناگۈنجى ئەو هەموو ماۋە زۆرانە بە تەواوى پوروج بکرىتەوه و بە زايە بدرىن، بەلكو بە هیچ جۈرۈ مومكىن نى يە ئەو "دانلىي" يە كە بە ئەندازەي بالە مېشىك و بە شايەتىي ئەو ورده كارىيەلى مۇ بالە مېشەدا همیه، بېھوھەبى و گالتە كارىي تىدا نى يە، بە تەواوى گالتە بە توواو و لېھانە كانى مروف بکات كە هەر هەموويان پەیوه‌ندى يان بەو راستى يانه‌وه هەمە .. گالتە بە هەموو ئاوات و ئارەزووه كانى بکات كە ئەوهندە دوور و درىئۇن تاھەمېشەبى دەروانى و بە ئاوايەون و .. گالتە بە هەموو ئەو پەیوه‌ندى و راستى يە زۇر و زەبەندانە بۇونەوه ران بکات كە توانتى و ئاماذهبى و ئارەزووه كانى مروف دەبۈرۈشەوه و پەرەي پى

ده سین. که واته مهحاله ئمو "دانابی" يه لەرادەبەدەرە، بەم ئىسراپ و زىادەپەوى و ستم و ناشىرىنى يه لەرادەبەدەرە پازى بىت. بەلكو ھەموو بۇونەوران بە گشتى دەست بە رووى ئەم گىرىمانەوە دەنیئەن و دەلىن: بە سەد پلە و بە هەزاران ropyو ئەم گىرىمانە مەحالە و ھەرگىز ناگۇنجى.

ئەم بۇونەورانە چۈز ئەم شايىتى يە نادەن كە ھەر خۇيان شايەتن لەسەر ئەم ناوه جوانانە خواوهند: "الحق" و "الحفىظ" و "الحكيم" و "الجميل" و "الرحيم"؟ بەم جۆرە، ئەم ناوه جوانانە: "الحق" و "الحفىظ" و "الحكيم" و "الجميل" و "الرحيم" ئى خواوهند و لامى ئەم پرسىارەمان دەدەنەوە كە لە بارەدى دواپۇزۇوە كەردىمان و، پىمان دەلىن:

(بەلىنى، حەشر و زىندۇوبۇونەوە راستە و گومانى تىدا نى يە و، راستى يە كى چەسپاۋى بىن گومانە. وەك ئەوهى كە ئىمە لە راستى و حەقىقەتدا ھەين و، وەك ئەوهى كە راستى بۇونەورانىش ئەم شايىتى يەمان بۇ دەدات).

□ ئەم مەسىلەمە ئەگەر لە پۇزى ropyو ئاشكراتر نەبوايە، ئەوازىياتر ropyو نم دەكىدەوە. بىلام بە پۇختى لىنى دوام و بەمۇونانەي باس كران وازم ھېتا. جالەسەر ھەمان شىۋە و بەپىسى بېرگە كانى پىشۇو:

ھەرسەد، بەلكو ھەر ھەزار ناوه جوانە ropyو گەردۈون ropyانە كانى خواوهند، ھەروەك بە يۇنەي درەوشانەوەيانەوە و بەھىزى ئاوىنە كانىانەوە كە بۇونەوران، خواوهنى خۇيان دەچەسپىن، بە ھەمان جۇر و بە چەشىنېكى گومان بېرىش حەشر و تاخىرەت دەچەسپىن و دەرى دەخەن.

□ ھەروەك خواوهندى پەروەرد گارمان بەو ھەموو فەرمانانە كە لە كېنې كانىدا ناردوونى و بە ھەموو ناوه جوانە كانى كە كردوونى بە ناوى خۇى پىن ناوناون، وەلامى ئەم پرسىارەلى بارەدى دواپۇزۇوە داینەوە، ھەر ئەم خواوهندە بە زمانى مەلاتىكەتە كانىشى و لامان دەداتەوە و بە جۇزىنېكى تىر قىامە ئەمان بىن دەناسىنېت. چۈنكە مەلاتىكەتە كان پىمان دەلىن:

(چەندىن بەلگە و نىشانەي لەرادەبەدەر لەسەر بۇونى ئىمە و جىهانى رۇحانى ھەن. ھەر لە سەرددەمى ئادەميشەوە - دروودى لەسەر بىت - چەندىن گەفتۇرگۇ و ناسراوى لە نىوان ئىمە و ئىوهدا ropyو داوه. كە ئەمانەش چەند ropyو داوتىكى يەقىنىي وەھان ھەرگىز

گومان هلتاگرن. هردهم ئهو شنانه که له هاتوچۇڭ كاناندا بەناو مەنزىلگا و ھۆلەكانى بەھەشتدا دەيانىيىن، لە كانى بەيەك گەيشتىماندا له گەل پىغەمبەرە كاناندا - درووديان لەسەر بىت - باسمان كردوون و هەر باسيشيان دەكەين و دەيانگىرىپەنەوە و دەلىن: مزگىنى يەكى بىن گومانتان دەدەينى كە ئەم كۈشك و تەلارە ھەمىشەين و جىنگا نامادە كراوانە بۇ پىشوازى ليتكىرىنى چەند ميوانىكى تابلىقى ئازىز ئامادە كراون). بەمەش، مەلاتىكەتە بەرىزە كان، وەلامى پرسىارە كەمان لە بارەئى ئاخىرەتەوە دەدەنەوە.

□ پاشان بەديھىنەرمان گەورەترين و تەھاوترىن مامۇستا و رېكتىن و راستىن پىشەوا و راپەرى بۇ دانساوين كە حەزرەتى مۇھەممەد ﷺ خواوهند ناردوویەتى و كردوویەتى بە دواھەمین پىغەمبەرى بەرىزى خۆزى. كەواتە دەبىن پىش ھەموو شىتىك ئەو پرسىارەئى لە بارەئى ئاخىرەتەوە لە بەديھىنەرى خۆمانغان كرد، لەو مامۇستايەشى بکەين. تاڭول لە زانىنە كەماندا بەرەو كامەل بۇون بېۋىن و، لە پلەي "علم اليقين" وە بەرەو "عين اليقين" و "حق اليقين" سەربەكمەن و بەرز بىنەوە. چونكە ھەروەك خودى ئەم پىغەمبەرە خۆشەپىست و ئازىز و راستگۈزىيە ﷺ كە لە لايدەن خواى گەورەئى زانا و پەروەردگارەوە بە ھەزار موعجىزە تەسىدىق كراوه، بۇو بە موعجىزە قورئان و بۇ ھەموو جىهانى چەسپاند كە قورئان كىتىپى پەروەردگارى ھەموو جىهانە كانە و ھىچ ناپەوابى و ناحەقىك لە ھىچ لايدە كەوە توخنى ناكەوتىت، ھەر بۇ جۇزە قورئانىش بۇو بە يەكىن لە موعجىزە كانى ئەو پىغەمبەرە ﷺ و بەلگەبەك لەسەر ئەوەي كە راستگۈزىيە و لە لايدەن پەروەردگارى ھەموو جىهانە كانەوە تەسىدىق كراوه.

جا ئەم دوو موعجىزەيە، كە يە كەميان جىهانى زمانى بىنراو (عالىم الشھادە) و تەسىدىقى ھەموو پىغەمبەران - دروودى خوايان لەسەر بىت - و گىشت پياوچا كانى لە گەلدىايە و ... ئەملى تىرىشيان كە زمانى جىهانى پەنهان (عالىم الغىب) و ناوهەرۇزى كى سەرجمەن كىتبە ئاسمانى يە كانى تر و ھەموو راستى يە كانى گەردوونى تىدا كۆز كراوهەتەوە .. ئەم دوو موعجىزەيە، بە درىزايى ماوهى ژيانى يە كەميان و، ھەزاران ئايەتى دووھەميان و، بە چەشىپ رۇوناكىي پۇز، بەلگەي رۇون و بەھىزىيان لەسەر راستىيى حەشر و نشور ھيناؤھەتەوە.

له پاستیدا مسنه لهی حه شر و دواړوژ یه کيکه لمو مسنه لانهی که له سهرووی وزه و سنوری ژيرېي مرؤفهون و، به فيې کاري و رايهري ئهدم دوو مامؤستا مو عجيزه یه نه بیت (واهه: قورئاني پدرؤز و پنځمه بهره للہ) هر ګیز مرؤف ناتوانیت په یېي پین بیات. ئهوهش که ئایا بزچې پنځمه بهره ارانی پشنوو - دروودیان له سهربیت - مسنه لهی حه شریان بې نه توهه کانی خزویان وه کو نهوهی له قورئاندایه پروون نه کردووتهوه؟ له بر ئهوهیه که سهردنه می ئهوان سهردنه می ساوانی و ژیانی ده شته کی یانهی مرؤفایه تی بسوه. دیاره له قوتابخانهی سهربیانددا رپونکردنوه کان زور پوخت و کورت ده بن! پوختهی ئهدم قسانه ئهوهیه که:

مادهم زوربهی "ناوه جوانه کان"ی خوای ګهوره داخوازی قیامه تن و بدلگه ن له سهري، ئمواهه موو ئه و بدلگانهی که هي ئه ناوه جوانانه، له همان کاتدا به لگه شن له سهربیاندند و بهر پابونی تاخیرهت.

مادهم "ملایکه ته کان" هموالي مه نزلگا کانی تاخیرهت و جیهانی همیشه بی مان ددهنهنی. ئهواهه و بدلگانهش که له سهربیانی ملایکه ت و جیهانی رؤحانی و پرسننه کانیان ههن، ده بنهوه به بدلگه له سهربیاندندی ئه و جیهانی تر.

مادهم ګرنګترین شتني که "حمزه تی محمد مد للہ" له ماوهی ژيانه پاک و پرژوهه کهيدا را یگه یاندوروه و بناغهه یانګهوازه کهی، له دوای مسنه لهی "یه کتایي" خواوند مسنه لهی "تاخیرهت" بسوه، ئمواهه موو ئه و مو عجيزه و بدلگانهش که له سهربیانه پنځمه بهره یه کهی ههن، ده بنهوه به بدلگه و شایهت له سهربیانی هاتنى قیامت.

مادهم چواریه کی "قورئاني پرژوز" له حه شر و تاخیرهت ده دویت و ده کولیتهوه و، به هزاران ئایهت هموالي هاتنه دبی قیامهت را ده ګډیه نیت و بدلگهی له سهربه هیتنهوه، ئهواهه هه مو شایهتی و بدلگانهش که ده یچه سپیتن قورئان حهقه و نیزراوی خواوند، ده بنهوه به شایهت و بدلگه له سهربه هاتنه دبی تاخیرهت.

بهم جوزه، سهربیان لهم پایه ګهوره یهی ئیمان بدنهن، تاکو بزانن چه نده "ئیمان به دواړوژ" بې ګومانه و، تاچ را ده یه چه سپاو و مه حکم و ره ګدا کوتاوه!

پوخته‌ی مه‌سه‌له‌ی هشتم

له "مه‌سه‌له‌ی حدوته‌م" دا ويستان باسي "حه‌شر" له ريني پرسيا کردنوه له چهند مقاميکي زور، روون بکميشهوه. بهلام و هلام خواي گهوره به‌هوي "ناوه جوانه کان" يهوه سه‌روز ياد بروون، دليابي بني گومان و تمها وييان پني به‌خشين و پويستان به پرسيا کردنی تر نه‌هيستين. له برئوه، لموي ته‌نها به‌مو چه‌سپاندنه و ازمان له باسه هيينا.

بهلام لهم مه‌سه‌له‌يده‌دا پوخته‌ي يه‌كيل له سه‌دان به‌روبووم و سوود و ئاكامانه باس ده‌كه‌ين که "ئيمان به دوارفُر" ده‌يانه‌يي‌تهدى. ئوانه‌ش همندي‌كىيان ده‌گه‌ريشهوه بز به‌خته‌و‌هربى مرؤوف له دوارفُردا و، همندي‌كى تريشيان ده‌گه‌ريشهوه بز به‌خته‌و‌هربى لهم دنيادا.

سه‌باره‌ت بهو به‌روبوومانه‌ي که سه‌ر به به‌خته‌و‌هربى دوارفُر، ئوها قورئاني پيرفُر بروونى کردوونه‌تهوه و پاش قورئاني پيرفُر پويست به هيج بروون‌کردنوه‌يى کي تر ناکات. ئوه كه‌سى ده‌يه‌ويت ئوه به‌روبوومانه بزايىت، با بگه‌ريشهوه بز خزمت قورئاني پيرفُر.

هر چى ئوه به‌روبوومانه‌شە کە ده‌گه‌ريشهوه بز "به‌خته‌و‌هربى ئەم دنياي مرؤوف" ئەوا (پيامه‌كاني نور) بروونيان کردوونه‌تهوه. واليّردا به کورتى چه‌ند ئاكاميك لە نيوان سه‌دان ئاكامدا باس ده‌كه‌ين که "ئيمان به دوارفُر" بز مه‌بەستى به‌خته‌و‌هربى کردنی مرؤوف لە ژيانى كه‌سى و كۆمەل‌لایه‌تىدا، بەرهەميان ده‌هيئىت:

◆ به‌روبوومى يه‌كەم:

ھەروهك مرؤوف - به پىچەوانى ئاژەل - لە‌گەل مالە كەيدا پەيوه‌نديداره، ھەر بهو جۈرە پەيوه‌ندي يە كى به‌تىنىشى لە‌گەل دنيادا هېيە.. ھەروهك به‌هوي چەند ھۆكاري و پەيوه‌ندي يە كەوه پەيوه‌ستەي خزم و كەسو‌كارىيەتى، ھەر بهو جۈرەش خاوهنى نەسەينىكى سروشى يە لە‌گەل نەۋادى مرؤۋاچىيەتىدا.. ھەروهك حەز لە مانوه له دنياي فانيدا ده‌كات، حەزىش لە مانوهى ناو ئەم دنياي ھەميشەبى ده‌كات. ھەروهك بز دابىن‌کردنى

پنیوستی یه کانی گدههی بز خوزراک همهول و تمقالا ده دات، هم رئه و مروقشه که له بهر ناوات و داخوازی یه کانی، که بهخته و هری همیشه بی نه بین هیچ شتیک تیریان ناکات، ناچاره تمنانه ت هولیش ده دات خوزراکی ژیری و دل و گیان و مروقایه تی یه که شی داین بکات و، له سه رئه و سفره و خوانانه که به فراوانی دنیا، بدلکو به فراوانی "ئه بهد" را خراون، همان بگرنیت و نوشیان بکات.

جاریکیان له کاتی منالیمدا - همروهک له پهیامی حه شردا ئاماژهی بز کراوه - له ئهندیشهی خۆزم پرسی:

(کام لم دوانه ت بله اووه باشتره: تهمه نیکی پر بهخته و هریت له گەل دهسته لاتداری و خوشبی دنیادا بیت، به لام به نهمان و نهبوون کوتایی پن بیت.. یان به همیشه بی عکینیه و له گەل ژیانیکی ئاسابی سه خندا)؟!

سەیرم کرد حەز له دووهەم دەکات و بیزاری له یه کەم دەردەبېت و دەلتیت:

(من "نهبوون" م ناویت، بدلکو مانووه دەویت باله دۆزە خیشدا بیت)!

جا مادەم هەرجى تام و لەزەتى دنیا ھەيە "ئهندیشه" تیز ناکات، له کاتینکدا کە "ئهندیشه" تەنها یه کىنکە له خزمە تگۈزارانی ماھىيەتى مروق، ئەمدا دەبىت ماھىيەتى مروق، کە راستى یه کى گشتى یه، هەر بە سروشت پەيوەندىي بە نەمرى و مانووه و همیشه بی یەوه بیت.

کەم وانه دەبىن "ئیمان بە دوارپۇز" گەنجىنە یە کى چەندە گەورە بیت بز رئه و مروقەی کە پەيوەندىي ھىنده توندوتولى بەم حەز و ناواته بى کوتایی بەمهە و، لەملايشمەو بەشىنى "جوزئى ئىختىارى" نه بىن هىچى تر شىك نابات و، له هەزارى یە کى رەھادا دەتلىتەوە؟ دەبىن ئەم ئیمانە جەمسەرەتكى چەندە گەنگ بیت بز نەو بهخته و هری و لەزەتەی کە له حەزى مروق دايە و، چەندە سەرچاوه یە کى گەورە و خولگەی يارمەتىدان و دىلدانەوە مروق بیت، له بەرامبەر رئه و خەم و خەفت و پەھزاده لەزمارە بەدەر و له بن نەھاتووانە ژیانى دنیا؟

جا ئەگەر مروق لە پىناوى دەستخستى ئەم ھەمو سوودانەدا ھەمو ژیانى بهخت بکات، ھېشتا ھەر كەمە.

◆ بەربوومى دوورەم:

کە بەربوومىنکە رووی لە ژیانى كەسىي مروق.

ئه و شته‌ی که ژیانی مرؤوف لیتل ده کات و ده بخاته په شیوی بهوه، بیرکردنوه‌هی
بهرده‌وامیه‌تی له دواپرۇز و چۈنچىتى رۇشتىتى تى بۇ ناو گۇر. هروه‌ها بيرکردنوه‌هتى له و
ئەنجامه‌ی که ھەموو خزم و خوشەویستانى پىنى گېشتن.

ئه و مرؤوفه هەزاره‌ی که گیانی خۆی له پیناواي ھاواهلىكى ئازىزدا بەخت ده کات،
کاتى بير ده کاته‌وه لەمه‌ی کە: هەزاران بەلکو ملىۋان براى مرؤوفى لە پىنى مردنوه‌ه بە
نەمان كۆرتايى يان بىن دېت و پاش ئه و جودابى يە ئىتى يەك ناگىرنوه و بە يە كەت شاد نابنەوه؛
بىن گومان ئەم چەشىنە بيركىرىدەنوه‌ه‌يە مرؤوفى هەزار، ئازارىنى سەختى وە كو ئازارى
دۆزەخى دەرخوارد دەدات.

لەم کاته‌دا كە ئه و مرؤوفه بە ئازارى ئەم بيركىرىدەنوه‌ه دەتلىتىمەوە "ئىمان بە دواپرۇز"
دېت و بەردە لەسەر رۇوي چاوه کانى لادەدات و، چاوى دلى ده کاته‌وه و پىنى دەلىت:
"پروانه". ئەويش كە دەرپوازىت يە كىسر تام و لەزەتىكى وە كورى بەھەشت دەچىزىت و
ھەستى بىن ده کات. چونكە لە روانگەي ئەم ئىمانوه رېزگاربۇونى ھەموو خوشەویستانى
لە دەست مردنى ھەميشەبى و لەناوچوون و پىرتوو كان دەبىنېت و، لەمەوه بۇزى
دەردى كەوبىت كە ئه و خوشەویستانە، لە جىهانى رۇوناكىي ھەميشەيدان و چاوه روانى
گېشتنى ئەمن.

لېرەدا ھەر ھىنده‌ي لەسەر دەرپۇين، چونكە "پەيامە کانى نۇور" ئەم ئەنجامەيان بە¹
بەلگە كانىيەوه رۇون كەردووه تەوه.

◆ بەرپۇومى سىھەم:

كە دەگەرېتىمەوە بۇ پەيوهندى يە كانى مرؤوف.

بەرزىي پله‌ي مرؤوف بەسەر زىنده‌وھرانى تردا، تەنھا لەبەر: رەوشتە بەرزە کانى و ..
لىيھاتنە سروشتى يە گىشتى يە کانى و .. بەندايەتى يە ھەمە كىي يە كەى و .. فراوانىي بازنه کانى
بۇونىيەتى.

لەبەر ئەمە، ئه و مرؤوفەي كە تەنھا لە کاتى ئىستايدا دەزى و خۆى لە رابوردو
دامالىيە و پەيوهندىشى لە گەل ئايىنده‌دا پەچراوه - كە ئەم رابوردو و ئايىنده‌يە سەبارەت
بەو "نەبوو" و تارىيەن - سەرجەمى ئه و رەوشتە مرؤفانە و خوشەویستى و برايەتى و
مرؤفایەتى يانەي بەدەستييان دەھىنېت تەنھا لەسەر بناغەي "ئىستا" بەرتەسکە كەى و، بە

گوینده‌ی تهرازووه سنورداره کانی کاتی "ئیستا"ی دهبن. ئیز به پئی ئه و تهرازووه بچووک و ته‌سکانه باوک و برا و خیزانی خۆی خوش دهونت. وەک لئینی زوووه نیناسین و له ئاینده شدا نه بانینیتەوە!

کهوانه - بەم بىن بە - وەفای ئه و مروقە هەرگىز ناگاتە پلەی راستى و، براده‌رى يە كەشى دلسوزىي تىدا نايىت و، خۆشە ويستى يە كەشى لە خىلتە پاك نايىتەوە و، خزمەتگۈزارى يە كانىشى ناگەنە پلەي رېزلىنگرتىنگى خاواين و بى مەبەست. چونكە فراوانى ئەو رەوشتانە، بە هەمان پىزە، تەسك و بچووک بۇونەتموە! ئیز ئەو مروقە بەرەو پلەي نەفامتىرين ئازەل دەرۋات و نزىم دەيتىوە.

بەلام هەر كات "ئىمان بە دوارپۇز" بۇيارمۇتى بە هاناي ئەم مروقەوە يىت، ئەوا ئەو "كات"ە تەسکە گۆرئاسايەي بۇ دەگۈزىت بە كاتىكى ئەوندە فراوان كە رابوردوو و ئایندهش بىگرىتەوە. ئیز مروقە بەپئى داخوازىي ئە باو كىنىتى يە كە تا زيانى بەختەوەری و جىهانى بەرزەخ بەرددوام دەيىت، رېز لە باو كى خۆى دەگۈزىت و، هەر بەو بىر كەرنەوە بىش بارمەتى براكەي دەدات كە دەزانىت برايەتى يە كەيان تا "ئەبەد" بەرددوامە و، خیزانە كەشى خۇش دەۋىت و بارمەتى دەدات و لە گەلەيدا نەرمۇنیان دەيىت، چونكە دەزانىت ئەم خیزانەي جوانلىقىنەن ھاواھلى ژيانى بەھەشتى دەيىت، ئەم بازنه فراوانەي ژيانى دنيا و، پەيوەندى و خزمەتگۈزارى يە گەنگە كانىشى ناكات بە ھۆكارىتك بۇ چەند ئىشۇ كارىنگى بى نرخى دنياپى و سوود و مەبەستى كەم نرخى دنيا! ئیز ئەم مروقە: براده‌رىي راستەقىنە و، وەفای خاواين و، دلسوزىي تەواوى لە هەموو پەيوەندى يە كانىدا دەست دە كەۋىت. ئىجا ئاكارە تەواوه كان و رەوشتە ئادەمى يە كانىشى، بە هەمان پىزە، سەر دەكەون و بەرز دەبنەوە. دىيارە هەرسەو بە گوینده‌ی پلەي ئىمانە كە خۆى.

جا ئەم مروقەي كە زووتى لە چىزى ژياندا نەدە گەيشتە ئاستى چۈلە كەيەك، ئیستا بەھۆى "ئىمان بە دوارپۇز" وە بۇوە بە كەسيتىكى بەختەوەر و میوانىتىكى بەپىز و، بەدېھىنراويىكى سەركەتوو لە دنيادا و، پلەي بەسەر ھەمۇ زىندهوەر اندا بەرز دەيتىوە، تەنانەت دەيىتە خۆشە ويستىرين بەدېھىنراوى خواى گەورە و، بەپىزلىقىن بەندە لە لاي خاواھل و پەروەرد گارى بۇونەوەر.

لیزهدا بز رونکردنوهی ئەنم ئەنجامە، هەر ھىنندەمان نۇوسى. چونكە پەيامە کانى نۇور بە چەندىن بەلگە ئەمەيان رۇون كردووتهوه.

◆ سوودى چوارەم:

كە رۇوى لە ژيانى كۆمەلایەتىي مەرقە.

"تیشكی نۆھەم" ئەم سوودەي رۇون كردووتهوه، كە ئەمەي خوارەوە پۇختە كەيەتى: *

(منالان) كە چوارىيە كى گۈزى مەرقۇش دەبن، بىن "ئىمان بە پۇزى دوايى" ناتوانى وە كۆ مەرقۇقىكى پېتكۈپىنک و خاوهەن ھەست و سۆزى مەرقۇقانە بېين. چونكە ئەگەر ئەم ئىمانە نەبوايە، ئەواناچار دەبۇون ژيانىكى دوورلە رەفتارى جوان و پېلە پەزارە و ئازار و نارېتىكى بەسەربەرن و، ھىچ دلەوانى و تام و چىزىك لە يارى و گالتەوگەپيان وەرنە گەن، چونكە ئەم مەندەي كە تۇوشى منالە كانى دەورو بەريان دەبىت، كارىگەرلىيە كى گەللىي بەسوئى و قوللە دل و دەرروون و ھەستى ناسكى ئەواندا بەجى دەھىلىت. ئەو دلەي كە لە ئايىدەدا بە چەندىن ھىوا و ئارەزوو و ئاواتى زۆر پەدبىت و، لە گىانىشىدا كە تواناي خۇراڭتنى نايىت و لە ئەنجامدا تۇوشى نىگەرانى و دەۋەدىلى و سەرگەردانى دەبىت و، "ژيان" و "زېرى" شى دەبن بە دوو ھۆكاري بز ئەشكەنخە و ئازاردايى. ئىجا تاكو وەلامى پەرسىار و دەۋەدىلى يە كانىشى دەست نە كەھويت، ھىچ كەللەك و سوودىنک لەو گالتەوگەپ و يارىيانە كە خۇزى پىيانەوە خەرىك دەكت، وەرناغىنىت.

بەلام پېتمايى "باوەر بە پۇزى دوايى" والەم منالە دەكت كە لە دەرروونمەوە بەم جۈرهە لە گەل خۇزى بدويت:

(هاپىئى كەم - يان برا كەم - كە كۆچى دوايى كىرد، ئىستا يە كىنکە لە بالىندە كانى بەھەشت و، لە ئىمە زىاتر دلىخۇش و شادمانترە و لە گەران و ھاتوچۇشىدا لە ئىمە سەرەبەست ترە. دايىكىشم - هەرچەندە مەرددووه - بەلام بەرھە مىھەربانى فراوانىي خوارى گورە بز شتووھ و، لە بەھەشتدا من لە ئامىزى پې سۆزى مىھەربانىي خۇزى دەگرىت و، لەۋى بە دىدارى شاد دەبەمۇھ).

بەم جۈرهە ئەم منالە دەتوانىت بە ئارامى و دلىيابى و ژيانىكى شايىستەي مەرقۇش، بىزى.

* هەروەها (پېران) يىش كە چوارىيە كى گۈزى مەرقۇش، لە بەرامبەر ئەمەي كە لە ماوەيە كى نزىكىدا چرايى ژيانيانلى دەكۈزىتەمەوە و دەرۇنە ژىنر خاكمەوە و ئەم دنيا شىرىن و جوانەش ھەموو دەرگا كانى خۇزى لە رۇوياندا دادەخات، لە بەرامبەر ئەمەوە،

هیچ دلنهوایی به کیان دهستگیر ناییت جگه له "ئیمان به دوارپُرُز"! چونکه ئه گهر ئم ئیمانه نه برايە، ئه و باو که به ریز و خاوهن بمزهی و دایکه خزویه ختکار و میھر بانانه، گھلئی ئەشکەنجە و ئازارى يەك لە دواي يە كیان دەچەشت و لە بارىنکى دەرۇونىي گەلى ناھەموار و، دلەتەبىن و بىن ئارامى يە كى يە كىجار دژواردا دەتلانسەوە، دنیابان وەك بەندىخانە لىنى تەسىك دەببۇوه و، زیانیان بە تەواوى دەببۇو بە ئازارىنکى بەردەۋام و لە توانابەدەر. بەلام "ئیمان به دوارپُرُز" بانگیان دەكات و بىن يان دەلتىت: (پیران! خەفتەت مەخۇن و زۇر گۈى بە پېرى مەددەن، چونكە لاۋى يە كى ھەمیشەيیستان لە بەردە مدایە كە بىن هیچ گومانىڭ پىنى دە گەن و، زیانىنکى ٻۇوناڭ و تەمەنینکى درېز چاوه روانىتەنە و، بە منال و خزمانتان كە كۆچیان كەردووه شاد دەبىھە و، كەرده و چاکە كانىشتان پارىزراون و پاداشتە كانىيان وەرده گىرن).

بەم چەشىنە، "ئیمان بە رۆزى دوايى" دلدانسەوە دلنهوایي بەو پیرانە دەبەخشىت و، ھىننە شادمانيان دەكات كە ئه گەر ئەر كى قورسى سەد پېرىشى لە سەر كۆل دابىرىت، بەپەرى ئارامى و بە ئومىد و چاوه روانىي ئه و زیانە نەپراوه و پېر لە بەختەوەرىي يە دوارپُرُز، ھەمۇويان ھەلدى گرىت.

* ھەروەها (لاوان) كە سىن يە كى گرۇي مەرۇقىن، ھەندى جار گۈى بىز دەنگى ژىرى يە ئازاكىيان رانا گىرن. چونكە ئارەززووھ كانىيان ھەر دەم لە قولپىدان و ھەلچۈونىدان و، لە بەرامبەر ھەست و ئارەززووھ كانىانە و دەستە پاچەن و هیچ كارىنکيان بىن ناکرىت.

جا ئە گەر ئه لاوانە "ئیمان بە دوارپُرُز" يان لە دەست بچىت و يادى ئاگرى دۆزەخ نە كەنۇوھ، ئەوا مالى و ئاپرۇوی خەلتىكى و، حەوانوھى لاوازان و، رېزى پیران دە كەنۇنە مەترىسى يەوھ. ئەو كاتەش دوورنى يە كەنەك لە لاوانە كە "ئیمان بە دوارپُرُز" يان لە دەست داوه، لە پىناوى لەزەتىنکى كەپپىدا بەختەوەرىي مالىتكى ئاسوودە و ھېمن تىنک بىدات و لە پاشاندا بىز چەندىن سال لەم جۈرە بەندىخانانەدا سزاى كەرده و كانى بچىزىت و، لە ئەنجامىشدا و كەنەزەتىنکى درېنەدى لىنى بىت.

بەلام ئە گەر "ئیمان بە دوارپُرُز" يارمەتىي بىدات و فريايى بىكمۇيت، ئەوا بە زۇوبىي رېنگاى راست دەدۇزىتە و و "ژىرى" دەكات بە رابەرى خۇرى و، لە بەر خزویە و بە خۇرى دەلتىت:

(هرچه نده له به رچاوی حکومهت و پولیسه کانیدا نیم و نامین، به لام ملائیکه ته کانی پادشاهی همه زن و شکوه مند، که بهندیخانهی همه ره گمهوره و همه میشهی دوزه خنی به دهسته، ده مبین و کرده و خراپه کامن له سر تومار ده کمن. کماهه من لهم دنیا یهدا و کو ئازه لئنکی له پەت بەربوو نیم تاکو هەر شتیک ده کەم به سەربەستی بىکم. بەلكو میوانىنکم کوتپر دەپرم و، بۆئەرك و فرمانیک هاتوو مەته دنیا و بىن ھىچ گومانیک رۇزىلە دىنت کە منىش وەک ئەوان پېر و پەكىمۇتە و لاواز دەم).

ئىتر ئەو کاتە له ناخى دلىيە و ھەست بە سۆز و بەزەبى و مىھەبانى دەکات بە حالى ئەو پېر و لاوازانە و، بېزى ئەوانە دەگرىت کە لە وەوپىش دەپىست بە جۈزىنکى نارەوا دەستدرېزى و سەممىان بەرامبەر بىنۋىتىت.

لەبر ئەوهى "پەيامە کانى نور" ئەم واتا و مەبەستەميان بە جوانى پوون گردوو ھەمە، ئەوا لىزەدا بەم ئەندازە يە واز دەھىنەن.

* ھەروەها (دەر دەداران و، سەتم لېكراوان و، ئەوانە دەگىزىدەي بەلان و بەندىكراون و بە سزاى سخت حوكىم دراون) ھەمەو ئەوانە، بەشى ھەرە گەرنگى گرۇزى مەرۆف پىنكىدەھىنەن. جائە گەر "ئىمان بە دوارۇز" يارمەتى يان نەدات و، دلى خۇيانى بىن نەدەنەوە، ئەوا:

ئەو مردنەي کە بەھۆزى نەخۇشى يە كەيانەوە ھەردەم لە بەر دەمياندا ئاما دەبە و ھەستى بىن دە کمن..

ھەروەها ئەو ئىيانە كە دە سەتمەكاران نەوە دەبىنەن، بىن ئەوهى بتوانن تۈلەي خۇيانىان لىنى بەنەوە، يان ئابرووی خۇيان لە ئىز زەبرۇزەنگ و چىنگ و دەنۇو كى ئەو سەتمەكاران دەر باز بکەن..

ھەروەها ئەو نائومىدى يە پەلە ئازارەي کە بەھۆزى لە دەستچۈونى منال و سامانيان لە برووداوه ناھەموارە کاندا، پەيدا بىرە..

ئەو دلەنگى يە تۈندۈزىي سالەھاي سالى مەينەت و ئازار و ئەشكەنچەي بەندىخانە، كە لە ئەنجامى لەزەتىنکى خىرای ماوهى چەند خولەك و سەعاتىنکەوە هاتوو ھە رى يان.. بىن گومان ھەمۆ ئەم شستانە، دنیا بۆئەو لىقە و ماوانە دەکات بە زىندا ن و بەندىخانە يە كى گەورە و، سەرانسەر ئىيانىشيان لىنى دەکات بە ئازار..

بەلام ھەر ھىنلەدەي "ئىمان بە دوارۇز" بە هانايانەوە دىنت و دلەوايى يان پىنى دەبەخشىت، ئەوا يە كىسىر دلىان دە كەرتەوە و ھەناسە ئاسوودەيى ھەلەدە كىشىن.

چونکه ئهو ئیمانه، ج به تواوی چ به جوزینکی هنه کی و هر کەس بە گۇنېرە پلەی ئیمانی خزى، دلتەنگى و نائومىدى و دوودلى و نىگەرانى و بقى تۆلەسەندنەوەی لە دلدا لادهبات و دلخۇشى و شادمانىي بىن دەبەختىت، بە راھىدە کى وا كە دەتوانم بلىزم: ئەگەر "ئیمان بە دوارۋۇز" نەبوايە كە بە هاناي خۆم و برايانەمەھات لەم موسىبەتە سامانڭ و بەندبۇونەي ئیستاماندا - بى ئەمەھىي هىچ تاوانىكىشىمان كەرىدىت - ئەواھەر تەنھا ئازارى يەك ٻۇزۇمان مردىنىڭ دەبوو بۇ خزى و، ئەم گۈرفە واي لىنى دەكەرىدىن كە بە جارى پشت لە دنيا ھەلبەمەن و وازى لىنى بەھىنەن.

بەلام سوپاسى لە سۇورىبەدەر و بىن كۆتايى بۇ خواى گەورە كە واي لىنى كەردىم بە بۇنەي ئەمەنەمەھەپەزارە و ئازارى خۆم و ئەم برازۇرانەشم كە لە خۆم خۆشىرم دەۋىن و، لە دەستچۈون و زايىه بۇنى ھەزاران "پەيمامى نۇور" كە لە چاوم بەلامەمەھە ئازىزترن و، فەوتانى بەشىنکى زۇرى كىنېھ جوان و ھەرە بەنرخە كام.. ھەمۇ ئەمە پەزارە و ئازارانە ھەلبىگەرم، ھەرچەند لەمەۋەپىش ئىھانە و خۆھەلقورتاندىنى هىچ كەشىنكم قبۇول نەدە كەردى. بەلام ئىستا - بۇ ئەمەھى دلىيا بن - سوينىتاتان بۇ دەخۆم كە بۇوناڭى و ھىزى "ئیمان بە ٻۇزۇ دوايى" ئارامى و، خۇزپاڭرى و، دلتەنوابى و، دامەزراوى و، تاسەيە كى واي بۇ دەستخىستنى پاداشتى جىھادىنکى گەورە لەم تاقىكىردىمەھەدا پىن بەخشىم كە خۆمەم وەك قوتابى يەك دەھاتە بەرچاولە قوتاچانەيە كەدا كە سەرانسەرى جوانى و خىر و خۇشى يە و، بىر بە پىنسىتى خۆزىتى ناوى "قوتابخانەي يۈرسەفى" لىنى بىرىت، وەك لە سەرەتاتى ئەم پەيمامەدا ئەم ناوهەمان لىنى نا. خۇ ئەگەر نەخۇشى نەبوايە كە جار بە جار تووشىم دەبوو، ھەر وەھا ئەم بىن تاقەتى يەش نەبوايە كە بەھۇي پىرىيەھە سەرى ئى دەكەرم، ئەوا لە گەمل ئەم دلىيابى و ئاسوودەمىي دەرۋونەي كە بەھۇي ئیمانەمەھە بەدەستم هىنا، بە لېپەرانىكى زۇرتەرە تىنە كۆشام وانە كام لەم قوتاچانەيەدا بخۇنىم.

بە هەر حال، لە مەبەست لامان دا و، داوايى ليپوردن دە كەم لە سەر ئەم درىزەپىدانە.

* ھەر وەھا (مالى ھەمۇ مەرۋەپىك) دنيا بچوو كە كەي بەتكۈ بەھەشتە بچوو كە كەيەتى. جائە گەر "ئیمان بە ٻۇزۇ دوايى" تىبايدا زال نەبىت و بالى خزى بەسەر بەختەورىي ئەم مالەدا رانە كىشىسايت، ئەوا ھەمۇ ئەندامىنکى ئەم خىزانە سەبارەت بە پەيوەندىيە كانى نىۋانىانەمە، دووجارى نىگەرانىيە كى ئاۋىتە ئازار و ئەشكەنچەيە كى دەوار دەبىت، ئەمش بە ئەندازە پلەي ئەم خۇشەۋىستى و دلسۆزى و مېھرەبانىيەنە كە لە نىۋان كەسانى ئەم خىزانەدايە. بەم جۇزە، ئەم بەھەشتە يان لىنى

دهبینت به دوزه خیکی وا که گوزه رانی تیدا سخت و ئەستەم بىت، دوور نى يە لەتاو ئەو
باره ناھەم موارە ژيرى خۆزى بەنج بکات و پەنا بەرىتە بەر كارى هەرزە و كاتى. لەمەشدا
وە كۆ و شترملی لىنى دىنت كە كاتى راوجى دەبىنېت سەرى خۆزى لەناو لىدا دەشارىتەوە
تاڭو راوجى نەبىنېت! چونكە تواناي فېن و راڭىزدىنى نى يە. ئەميش وە كۆ ئەو وايد؛
چونكە سەرى خۆزى نوقمىي بى ئاڭالىي دەكات، گوايا بېئەوهى مردن و جودابى و نەمان
نەبىن! بەم چەشىنە بىر كەردنەوە گىلانەيە ھەستى خۆزى لە كار دەخات، وە كۆ بلىتىت
چارىنکى بۇ تازارە كانى خۆزى دۆزبىتەوە!

بۇ غۇونە: "دایك" كە خۆزى لە پىناساوى منالە كەيدا بەخت دەكات، ھەركات
منالە كەي بىبىنېت دوو چارى مەترسى يەك بىت، ئەوالە تاوا دە كەويتە ترس و لەر زەوه..
ھەروەھا "منالە كان" كە لە كاتى بەلا و گىرو گرفتە نەپراوه كانى دىنادا ھەست
دەكەن تواناي رې گار كەردنى دایك و باوك و برايانيان نى يە، ئەوالە خەفت و دلتەنگىي
ئوە دەمېتىمۇھ كە هيچجان بىن نە كراوه..

بەم جۈرە و وەك ئەم غۇونانەي باسماڭ كەردن، ژيانى ئەم خىزانەي كە وادەز ازىت
بەختەوەرە، لەم دىنيا ئاتلۇز و فانى يەدا بەختەوەرەي كەي لەدەست دەدات. چونكە
پەيوەندىي خزمائىتى و كەسايەتىي نېوان يەك بە يە كى ئەندامانى خىزانى وەها، لە
ژيانىكى تەواو كورتى وەك ژيانى دىنادا، ھەر گىز ھاپرېيەتى راستەقىنە، وەفای
بىنگەرد، دلسۈزىي تەواوەتى و، خۆشەویستى پاك و بىنگەر دىيان پىن نابەخشتىت، بەلكو
بە رېزەھى كورتىي ئەم ژيانى دىنيا رەۋشتە كانىش بچۈرۈك دەبىنەوە، دەچنەوە يەك
لەوانەشە ھەر بە تەواوى نەمېن.

بەلام ھەر ئەونەندىي كە "ئىمان بە رۇزى دوايى" ئەو مالە بە سەر بکات، ئەوا يە كىسەر
ھەموو شوئىن و سووج و لايمى كى ئەو مالە بۇوناڭ و ئاۋەدان دە كاتەوە. چونكە ئەو كاتە
پەيوەندىي كەنلىكى: خزمائىتى و كەسايەتى و مىھەربانى و خۆشەویستىي ناو ئەم مالە لە
چوار چىوهى ژيانىكى كورتدا لېڭ نادىرېتىمۇھ و بىنېمە سەرتىتەوە، بەلكو بە چەند
پەيوەندىي كى وادەپتۈرېن و لېكىدەدرېتىمۇھ كە ھەر لە دىنيا و تادەگاتە نەمرى و
مانەوە و بەختەوەرەي ھەمېشەبى لە دىنادا، درېزەھى ھەمە و بەر دەوامە.

ئىزەت ھەرىيەك لەو خىزان و خزمائەنە رېزى بىنگەردى ئەمانى تەر دە گەرتىت و، بە چەشىنەكى
خاونىن خۆشى دەون و، مىھەربانى يە كى راست و براادەرەي كى بەھەفا و ئەمە كداريان
لە گەلدا دەنۋىتىت و، چاولە كە متەر خەمى يان دەپتۇشىت. لە ئەنجامى ئەمەشدا رەۋشتى

مرؤفانه یان به رز ده بینته وه و، به خته و هر بی پراسته قینه مروفایه تی له و ماله دا ره نگ ده داته وه.

"پیامه کانی نور" ناوه روز کی ئه مه یان پوون کرد و وه ته وه. له بره ئه وه، لیزه دا هر ئه وه ندی لئی دو این.

* هر بهم جزره هممو (شار) یک خزی له خزیدا مالینکی فراوانی دانیشت و او نیتی. جائی گهر "ئیمان به روزی دوایی" به سر یه ک به کی ئه خیزانه مه زنده ازال نه بین، ئه واله بر بی بناغه ره و شتله بمه رزه کانی وه ک: دل سوزی و، پیاوه تی و، چاکه و، خوشبویستی و، خوبه ختکردن و، ره زامه ندی خوا و، پاداشتی دوار روز.. له بر بی ئه مانه، رق و، بره وه ندی که سی و، فرتوفیل و، خوبه رستی و، ته کللوف و، ریا و، برتیل و، فیل و تله که بازی به سر یاندا ازال ده بینت و، هممو ناوه روز کیکی: تو قاندن و، بره لایی و، دره ندی بی به ناوی ئه و یاسا و ریسا و ئاسایش و مرؤفایه تی بی کی که به ده م ده ریده بین، فهرمانزه وا و ده سته لاتدار ده بینت! دیاره ئیز ژیانی ئه و شاره ژه هراوی ده بینت و، منالان بی ئه ده ب و بره لآ ده بن و، لا و ایش دو و چاری مهستی و سه رخوشی دین و، به هیز ایش ده ست به سته مکاری و ده ستد ریزی ده که ن و، پیرانیش هر خه ریکی گریان و فرمیسک هه لر شتن ده بن!

* هر بهم جزره، (ولات) بیش به گشتی مالینکی گهورهی فراوانه و، نیشتمانیش مالی خیزانی نه وه ویه. جائی گهر "ئیمان به روزی دوایی" فهرمانزه وا و ده مه استی ئه و مالانه بینت، ئه واله هر چی ره و شتله بمه رزه مه مو و یان به پوونی و دره خشانی ده رده که مون. و اته ئه و کاته: پیز لینگرتی بی کتی و، میه ره بانی پراسته قینه و، خوشبویستی بینگه ردی بی برامبه و، یارمه تی و، خزمه تگوزاری بی فرتوفیل و، تیکه لی و چاکه کاری بی مه رابی و، چاکه و پیز گر تی بی خوبه گهوره زانی و، هممو په و شت و کرده وه چاکه کانی تر، ده رده که مون و بلاو ده بن وه. چونکه ئه و کاته ئیمان بانگی "منالان" ده کات و پیمان ده لیت:

(واز له بی ئه ده بی و بره لایی بھین، چونکه به هه شتی پر له ناز و نیعمه تنان له بهد مه دایه، خوتان به گالت و گه په و خه ریک مه که ن و ئه و به هه شتله کیسی خوتان مهد ن).

بم جوزه و بههوری پینماهی قورئانهوه رهوشتی ئه و منالانه داده مهزرت.

به "لاوان" يش دهليت:

(ئاگىرى دۆزەختان لە پېشدايە.. واز لە سەرخۇشى و مەستى بەھىن).

بم جوزه دەيانگىپېتەوە بۇ لاي ژيرى و هۆشى خزيان.

به "ستەمكار" يش دهليت:

(ورىابە! ئازارىنىكى سەختت تۈوش دەبىت).

بەمەش دەستى لە سەتم بىي ھەلدىگرىت و دەيگىپېتەوە بۇ دادگەرى..

به "پیران" يش دهليت:

(مۇدە بىت! لاۋى بە كى ھەميشەبى و جوانسان لە پىدايە و، بەختەوەرى بە كى

بەردەوامىش لە دواپۇزدا چاوهەر وانتانە كە زۇر لەو بەختەوەرى يانە لە كېستان چووه

بەرز و بەنر خىزە. كەواتە ھەلىتكە و لە دەستى مەدەن و ھەول بەدەن فريای بىكمون).

بم جوزه گەريانە كەيان بۇ دەكات بە دەلخۇشى و شادمانى.

بم بىن بە و بم جوزهى باسماڭ كىرد: "ئىمان بە بۇزى دوايى" كارىگەربى خاونىن و

تىشكى پۇوناكىي خۇى بۇ ھەموو دەستە و كۆزمەل و تاقمىنلىكى گشتى و تايىھەت و

ھەمە كى و ھەندەكى و كەم و زۇر دەنلىرىت و بۇيان رەوانە دەكات.

دەبا گۈنى زانىيانى رەوشت و كۆمەلتاناسى لەوانە كە بايەخ بە كاروبارى مەرۇف

دەدەن، بىرنىگىتەوە و گۈئى بۇ ئەمە راپاگن!!

جا نە گەر ئەم سوودانەي "ئىمان بە دواپۇز" كە ئىستا باسماڭ كەردن لە گەل ئەو

سوودانەي كە ماون، پىنكەوه گىرى بدرىن، ئەواھەموو كەسىك بە ۋۇنى و بىن گومانى

تىنەگات كە:

تەۋەرەي بەختەوەرىي ھەردوو دنيا لە ھەردوو ژياندا تەنها ھەر "ئىمان" ھ!

* * *

لە "وتهى بىست و ھەشتەم" و پەيامە كانى ترى نۇوردا، چەندىن وەلامى گەلى بەھىز

بۇ چەند گومانىكى بىن نىرخ دراوهەتەوە سەبارەت بە (حەشرى جىسمانى) واتە:

زىندوو كەردنەوەي جەستەي مەردووان. بەلام لىرەدا بە كورتى ئاماڙەيان بۇ دەكەين و،

دەلىن:

زوربه‌ی ناوه جوانه کانی خواوه‌ند له شتاني جيسماني (واته: مادده هست بین کراوه کان) دا ده دره و شينه وه. کوهاته ئه و مدادانه له هه موو ئاويته به ک زياتر ئه و ناو انهيان تيدا ده دره که ويت..

ئويه‌ري ئامانج و مه‌بسته کانی خواوه‌ند له بدیهیناني بونه وه رانداله (جيسماني يه کان) دا ده دره که ويت. چونکه ئه و مداده برجه‌ستانه چرترين و دوله‌مندترین و کارا‌مه‌ترین مهله‌ندی دهه که وتنی ئه و ئامانچانه خواوه‌ندن..

زورينه‌ي چاکه کاري و نيعمهت و بخشش زور و گشتى يه کانى په‌روه‌ردگار له (جيسماني يه کان) دا ده دره که ون..

زوربه‌ي تزوی نزا و پارانه وه کانی مرؤف که به زمانی پيوسيتی يه کانی له ده گانه‌ي خواداده‌يانکات و، زوربه‌ي ره‌گ و بنج و بناغه‌ي شوکرانه و ستايشه کانيشى كه پيشكه‌شى بدیهينه‌ريان ده کات، له شته مدادى يه برجه‌سته و هست بین کراوه کان (واته: جيسماني يه کان) هتلقولاون و پيدابون و ده‌چوون..

زياترین جوزي تزووه کانی جيهانى "مهعنوييات و روحانييات"، به همان جوز، له شته جيسماني يه کاندان.

بم بین يه:

شتاني ماددي برجه‌سته و هست پن کراوه سه‌دان راستي همه‌كى يان تيدا کنکه‌راوه‌هه. لمبه‌ئه وه، خواوه‌ندی بدیهينه مداده جيسماني يه کان له سه‌ر پروي زه‌ويدا زور ده کات، تاکو ئه و راستي يه باسکراوانه‌يان تيدا ده‌ركه‌هه. نيز بهم چه‌شنه و له‌په‌ري خيرايي و به کارايي يه کي سرسووپهينه ئه و په‌روه‌ردگاره "بون" به بونه وه ران ده‌به‌خشيت و، کاروان له دواي کاروان بز پيشانگاي ئه م جيهانه‌يان ده‌نيريت و، پاشان کار و ئه رکيان پن ته‌واوه ده کات و، به برده‌وامي بونه وه رانى تريان به دوا ده‌نيريت. بم جوزه، مه‌كينه يه بونه وه ران به برده‌وامي ده خاته کار و به‌مش به‌ره‌مي جيسماني، به هه‌ميشه‌بي، له سه‌ر پروي زه‌وي ده‌تنيت و، زه‌وي ده کات به کي‌لگه‌ي ئه‌ودنيا و شه‌تلگاي به‌هه‌شت. به را‌ده‌ي يه کي وا‌كه په‌روه‌ردگار بز ئه وه گه‌ده‌ي مرؤف دلنيا بکات و بيخاته شوکرانه‌بژيرى و سوپاس‌گوزاري و ره‌زامه‌ندى يه وه ئه‌وا‌گونئي له دوعاي زمانى حالي ئه و گه‌ده‌ي ده‌بىت که بز مانه‌وه‌ي خزى ده‌يکات، ئنجا دوعا‌که‌ي گيراده کات و، له راستيشدا به و خوراکه به‌تام و ورد و بدیهينراوه له‌ئماره به‌دهانه‌ي که به‌دي يان ده‌هينيت و، بدیهينانى ئه و نيعمه‌ت به‌نرخانه‌مش که

سەدان و هەزاران جۆر و شیوه دەبن، داواکارى يە كەي بۇ جى بەجى دەكەت. ئەمەش بە رپونى و بىن گومانى ئەمە دەردەخات كە زۆربەي جۆرى لەزەتە ماددى و ھەست بىن كراوه کانى بەھەشت جىسمانىن و ئۇ بەختە وەرى يە ھەمشەبىي يەش كە ھەموان داواي دەكەن، ئەويش ھەر لە لايەنى جىسمانى يەوە يە.

جا ئايا ھەر گىز دە گۈنجىن و دەچىتە عەقلەوە يان ئايا ھېچ گۈمانىڭ لەمەدا ھەيە كە خواوهندى بەتوانا و مىھەبان و زانا و بەخشىنەدەر دەم ئەم دەرس بىكەت كە گەدەي ئاسايى بە زمانى حال بۇ مانوھە دەيکەت و يە كىسر بىرات بە دەمىھە - بىن ئەمە كە "رېنگەوت" ھېچ رېلىنىكى لەمەدا بېت - ئەمەش بۇ خۇراكە ماددى و ھەست بىن كراوانە كە لەپەرى ورده كارىدان و، ھەموو يان بۇ گەدە دروست بىكەت و بەم كارە ئەم گەدەيە راizi بىكەت.. كەچى ھەر ئەم خواوهندە، چەندىن نزا و پارانەھە گشتى و لە بن نەھاتۇ گۈرانە كە گەدەي گەورە مەرۋاھەتى و سروشى پەسەنى دەيکەن و، چەندىن چىز و لەزەتى ماددى لە دواپۇزىدا بىن بەخشىت كە دلى پىيان دەكىتەوە و بە سروشت چاوهروانىانە و، تەنانەت دەھەويت ھەموو ئەوانە لە دونىاي ھەميشەبىي و نەمرىدا بېت؟

ئايا دە گۈنجىن لە راستىدا ئەم داواکارى يانە گۈرانە كەت و، ھەشىرى جىسمانى نەھىيەتىدە و، ئەم مەرۋەتى كە بەرھەمى بۇنەوەران و جىنىشىنى خۆيەتى لە زەۋيدا و بەندەي بەریزىيەتى، بە ھەميشەبىي راizi نە كەت؟

نە خىر.. نە خىر.. ئەمە ئەنجامىكى سەد لە سەد مەحالە و كارىنىكى بە تەواوى ناپەوايە. چۈنکە چۈن دەكىت ئەم خواوهندە وىزەي "مېش" بېستىت، كەچى نەعرەتى "ھەور" نە بېستى؟ چۈن چاودىرىبى كەرھەسى سەر بازىنىكى ئاسايى دەكەت، بەلام گۈئ بە سوپاپەكى گەورە نادات؟

شتى وا كارىنىكى گەلنى ناپەوايە و، خواى گەورەش كارى ناپەواي لىنى ناوەشىتەوە.

بەلتى، پاشقاوىي گومانپى ئەم ئايەتە كە دەفرەرمۇي: **﴿وَفِيهَا مَا ئَشْتَهِيَ الْأَنْفُسُ وَأَئَلَّذُ الْأَعْيُنُ﴾** (الزخرف: ٧١) ئەمە رپون دەكەتەوە كە زۆربەي ئەم لەزەتە ماددى يانە مەرۋە دلى پىيان دەكىتەوە و لە دنیادا ھاۋچەشىيان دەچىزىت، لە بەھەشتى دەيانىبىت و، بە چەشىنى كە شىاوى بەھەشت بېت چىز و لەزەتىيان لىنى وەرده گەرتى و،

پاداشتی شو کرانه بینگرد و پرستن تایه‌تی به کان، که: چاو و گوئی و ئندامه کانی تری
لهشی مروف لم دنیادا دهیانکات، لم دنیادا بهو لهزه‌ته جیسمانی به تایه‌تی یانه
ده دریته‌وه. کهو اته رونکردنوه‌ی قورئانی پیروز سه‌باره‌ت به چیز و لهزه‌ته
جیسمانی به کان رونکردنوه‌یه کی ته او رونه و به جوزنیکه هیچ ته‌ئولیلیک
هه‌لتاگرت که لهو و اتا ناشکرایه دوری بخاته‌وه، به لکو هر به هیچ جوزنیک دروست
نه‌یه ئهو و اتا ناشکرایه ورنه گیریت و لهو راشکاوی‌یه‌ی خزی بترازینریت.

بم جوزه، به رو بوم و به رهمه کانی "ئیمان به دوارپُرْ" ئوهی دهر خست که: هروهه ک راستیی "گهدهی مرؤف" بهلگه کی گومانبره له سهربونی خوزرا که کان، به همان جوز "حقیقتی مرؤف" و که مالات و پیویستی به سروشی و هیوا همیشه بی و ئاماده بی و لیهاته کانی، هموویان، داخوازی ئوه برههم و سودانهی "باوهه به رؤزی دوابی" ن و، بین هیچ گومانیک دهین به بهلگه له سهرب: دوارپُرْ و بههشت و چیز و له زهتی مدادی و ههست پن کراوی همیشه بی بههشت و، شایه تی له سهرب هاتنه دی هموو ئوه انه دهدنه.

هر ودها راستی که مالاتی ئەم گەردۇونە و ئايەتە گەردۇونى يە پېر لە دانایى يە كانى و
ھەموو ئەم راستى يانەش كە پەيوەندى يان بە حەقىقەتە كانى مروۋەھە، ھەموو يان
بەلگەي بىن گومانىن لە سەر بۇون و هاتنەدىي دواپۇزۇ، شايەتىي راست لە سەر هاتنى
جەشە و كە دنەوەي دەر گاكانى، بەھەشت و دۆزە خەددەن.

جاله بهر ئوهى پېيامه کانى نور بە شىۋىدە كى جوان و بە چەندىن بەلگەي زۇر و
بەھىز ئەم مەسىھىيان چەسپاندووھ و ھىچ لە كە و تۈزىكى گومانيان بە ھىچ جۈزۈك تىدا
نەھىشتۇرۇتەوە، بە تايىھتى "وتهى دەھم" و "وتهى بىست و ھەشتەم" بە ھەردۇر
مەقامە كەيەوە و "وتهى بىست و نۆھم" و "تىشكى نۆھم" و "پېيامى موناجات" .. لە بەر
ئوهە، لېزەدا ئەمەندەيلىنى دواين.

六

روونکردنده‌ی قورئانی پیروز سه‌باره‌ت به دوزه‌خ ئەوهنده روون و ئاشکرايە كە پيویست به هېچ روونکردنەوەيە كى تر ناکات. بەلام لىزەدا بىز لاپىدىنەي ھەندى گومان و

نه کمی بین باشه، زور به کورتی دوو سمرنج باس ده کمین. هر که سینکیش دهیه ویت به درنیزی لعم باره یمه و ناگادار بیت، با بگهریته و بزو پیامه کانی نور.

✿ سه رنجی یه کدم:

ترسان و بیر کردنمه له دوزه خ، هر گیز چیز و لمهه تی به رو بومه کانی ئیمان له ناو نابات. چونکه میهره بانیی فراوانی خوای گموره بانگ له و کمسه ده کات که له دوزه خ ده ترسیت و، پئی ده لیت:

(خیر او وره! ئوه ده رگای توبه و کراوه تمه؛ لبیه و وره ژوووه ووه).

نه نانه ت دوزه خ تنه بزو ترساندن نی یه، بەلکو بزو ئوه شه که تام و لمهه ت و خوشیی بهه شست به باشی بین بناسینیت و به ته اوی پیت بچیزیت و، بزو ئوه شه که توله‌ی تز و بونه و رانی تر له وانه‌ی ده ستدریزی یان کردووه ته سه ر ما فی هه مو ان بسینیته وه و، هه مو ان بهم توله سه ندنده وید دلخوش بین و دلیان پئی بکریته وه.

ئهی ئوه کمese نوقمی گومراپی یه و ناشتوانیت لئی ده باز بیت!

با زانه که بونی دوزه خ بزو تزله یعدام و له ناو چوونی همتاھه تابی گەلنی باشترا! بەلکو بونی دوزه خ بزو کافره کانیش همراه باشە و سەبارەت بهوانه و جزوره میهره بانی یه کی تیدایه، چونکه مرؤف و هه مو ناژله سکوزا کرە کان هەست به لمهه ت و خوشحالیی کەسوکار و منال و خوشەویستانیان ده کەن و، له پوویه کەوه، به بەختیاری ئهوان بەخته وه ده بن.

جا تزیش - ئهی بین بپروای مولحیدا! - یان ئوه ویه به هزی ئینکاری کردن ته و بزو دوزه خ به چوونه ناو چالى "عدهم" رازی بیت، یان ئوه ویه ده چیتە دوزه خ وه. جا له بەر ئه موی "نبوون" (العدم) ناته اوی یه و هم رشەری پرووتی لئی ده و شیتە وه، ئهوا له ناو چوونی هەمیشەیی هه مو دۆست و خوشەویستان و خزم و کەمس و نه و کانت و ئهوانه بە بەختیاری یان بەخته ور ده بیت، ده بیتە ئاگرینکی سوو تینه و دل و ده رونت هەلده قرچینیت و ئازاری گیانی مرؤفایتیت ده دات و، گیانت بە راده و کە دەخانە ئەشکەنجه وه کە هزار جاریش له ئازاری دوزه خ زور تر و بە سوی تر بیت. چونکه ئه گەر دوزه خ نبوایه بەھە شتیش نەدەبوا. کەوانه بە کافربونت هەمو شتیکت لە بەرچاودا ده کویتە هەلدىزی "نبوون" ووه. بەلام ئە گەر تز بپریتە دوزه خ وه و له ناو چوار چیسویه "بوون" دا بیتە وه، ئهوا کەسوکار و خوشەویستانت یان لە ژیانی بەخته ور بیت

به هه شتدان، یان له چهند بازنه و چوار چیوه کی "بوون" دا و له ژیر چاودنیزی میهه ره بانی خوای گهوره دا ده زین.

که مو اته هیچ رینگایه کت بوز رازی نه بون به دوزه خ له به رد مدا نامینیته وه. چونکه رازی نه بون به بونی دوزه خ و گوئی بین نه دانی، به ته اوی لایه نگرتی "نه بون" ده گرینه وه، که ئه ویش بریتی يه له قه لاجز کردن و له ناو بردنی به خته و هربی هم مرو دوزت و خوش ویستانت.

به لئی، دوزه خ خانیه کی و ایه که به دانایی و دادگه ری و میهه ره بانی خوای گهوره، له چوار چیوه "بوون" دا رؤلی زیندان و بهندیخانه دهینیت، ئه و "بوون" هی که خیرو بیز و فرینکی ناشکرا او بروونه. دوزه خ چهندان جوز فرمان و خزمه تگوز اربی تر و چهندین حیکمه تی سهر به جبهانی مانه و هی ئه دنیای تیدایه و، جینگایه کی سامنا کی زور زینده و هری و هک "زه بانیه" يه.

❖ سه رنجی دووههم:

بوون و ئازاری قورسی دوزه خ پئی له میهه ره بانی گهوره و دادگه ری راسته قینه و دانایی رینکوپنکی خواوهند ناگرت. به لکو میهه ره بانی و دادگه ری و دانایی خوای گهوره داخوازی بونی دوزه خن و داوای بونی ده کهن! چونکه توله سه ندنه و له سته مکاریت که خوبنی هزاران بین توانی مژیوه و ده ستدریزی کرد و سه رهیان، یان کوشتنی ئازه لیت که سه دان ئازه لئی داما وی له ناو بردووه، ئه م توله سه ندنه و هی که بریتی يه له هینانه دبی ئه و دادگه ری بی خواوهند، له راستیدا میهه ره بانی و بهزه بی هاتنه و هی به هزاران ستم لیکراوی بین توان. به پیچه و انه شمهوه: چا پوشی له و سته مکاره و تزله لئی نه سه ندنه و گوئی بین نه دانی، یان واژه بیان له و ئازه له و هیشتنه و هی لسمر ئه و حاله تیا دایه، له راستیدا ستمینکی له راده بدله و زه و تکردنی بهزه بی و میهه ره بانی يه له هزاران هه ژار به بیانووی بهزه بی پنداهاتنه و هیک که هر گیز له جینی خویدا نی يه.

جا کافری موتله قیش، که يه کیکه له وانه ده رونه ناو بهندیخانه دوزه خمهوه، به بونه هی کافر بونه و هه:

ما فی ناوه جوانه کانی خوای گهوره ناسه ملینیت. و اته: ده ستدریزی ده کاته سه ره و مافانه..

به بُونه‌ی بهدرُ خسته‌وهی شایه‌تی هممو بونه‌وران له سر ئو ناوانه‌ی خواوند، ئوا دیسانه‌وه مافی ئو ناوانه ناسه‌لینیت و ده‌ستدریزی بان ده کاته‌سمر.. هروه‌ها ئینکاری کردنی ئمو فرمانبری يه به‌رزه‌ی بونه‌ور، كه بريتی يه له ته‌سيحات کردنی له برامبهر ئو ناوانه‌ی خواوندوه، به ده‌ستدریزی يه کي تر له قالم ده‌دریت..

هروه‌ها به‌هوي باوه‌ر نه کردن و ئينکاري کردنی ئو مرؤفه کافره‌وه بز ئو په‌رسنه جوزا جوزه‌ی که بونه‌وران له برامبهر ديارده خوايس و په‌روه‌ردگاري يه کانه‌وه پيشکه‌شى ده‌كمن، ئو په‌رسنانه‌ی که له راستيدا ئامانجى بەديھەناني بونه‌وران و يه كىكىن لە هۆكاري کانى دروستبوون و مانه‌وه.. ئەم مرؤفه، بەم كاره‌ى ده‌ستدریزی يه کي ئاشكرا ده‌كاته سر مافی هممو بونه‌وران..

هروه‌ها به‌هوي بهدرُ خسته‌وهی ئمو بونه‌ورانه‌ی که رۆلى ئاوينه ده‌بىنن بز دره‌وشانوه‌ی ئو ناوانه، ده‌ستدریزی ده‌كاته سر مافی هممو ئمو بونه‌ورانه. لە بەر ئەمانه، "کافريتى" تاوانىكى ئوهوندە گەورە و سەمينكى هيئىدە له راده‌بەدەرە كه له سنووري هممو لېبوردن و چاپۇشى يەك دەرچىروه، بۇيە زۇر بە رېتكۈنىكى شايابىنى هەرەشەي ئەم ئايىتەي قورئانى پىرۇزە كە دەفرمۇي: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرِكَ بِهِ﴾ (النساء: ٤٨) بەلكو ئەگەر بە ييانووي مىھەبانى و بەزەبى پىدا هاتنەوه و مەرۇفي وان خرىتە دۆزەخەمە، ئەمائەم كاره خزى لە خۇيدا كارىنکى نارەوا و پىچەوانەي بەزەبى و مىھەبانى يە و، پىشىل كردنی مافی ئو زمارە زۇرەي بونه‌ورانه كە مافيان خوراوه و سته‌ميان لەن كراوه.

جا هروه‌ك ئمو خاوند داو ايانه‌ي كە له دنيادا مافيان خوراوه، داو اى بونى دۆزەخ ده‌كمن، عيززەتى شكتومندى و كەمالى خواى گەورەش زىاتر خوازىيارى بونى دۆزەخن..

بەلتى، ئەگەر كەسىكى سەرسەختى بى پەروا به كاربەدەستىكى خاوند دەستەلات بلىيت: (تو هەر گىز ناتوانىت بىخەيتە بەندىخانەوه).. چونكە ئەم قىسىم بە ده‌ستدریزى دادەنرىت بۇ سەر عيززەت و شكتۇ كەمالى ئمو فەرمانزەۋايمە، ئەوا فەرمانزەۋايمى كاربەدەست ئەگەر لە وەپىش بەندىخانەشى نەبوبىنت، بە تايىھتى بز ئەم مرؤفەي دروست ده‌كات و دەپخاتە ناويمە!

کافری موتلهقیش به همان جوزه؛ چونکه به "کافربوون"ه کهی له سنوری خۆی دهرده چیست و ده ستردیرئی ده کاته سەر عیززەت و شکۆمەندی خوای گەورە و، پرووبەرپوی گەورەبى و دەستەلاتی دەبىتەوە. ئەم ھەلويىستەشى بە ئىنكارى و نەسلاماندىنى كە مالاتى خوايەتى خوادادەزىت. كەواتە ئەگەر هيچ كام لەو ھۆكاري و حىكمەتە جۆراوجۆر و كارمەندى يە زۆرانەش نەبن كە داخوازى بۇونى دۆزەخن، ئەوا بەدىھەنانى دۆزەخ بۇ ئەو جۆرە كەسانە يە كېڭ دەبىت لە خواستە كانى عیززەت و شکۆمەندىنى خواى گەورە و، هەر لەبەر ئەو دۆزەخيان بۇ دروست دەكات.

لە لايەكى تريشهوه "ماھييەتى كوفر" خۆى لە خۆيدا بۇونى دۆزەخ دەگەيەنیت! بەلىن، هەروەك ئەگەر "ماھييەتى ئىمان" لە مەۋەقىدا بەرجەستە و جىنگىر بىيىت، ئەوا بەھۆزى جوانى و لەزەتە كەيمەوە بەھەشتىنگى تايىەتى بۇ خاوهەنە كەى دروست دەكات و دەبىت بە غۇونەيە كى بچوو كى ئەو بەھەشتەي كە لە دەنباادا چاوهەنلى دەكات.. بە همان جۆر "كوفر" يىش بە تايىەتى "كوفرى موتلەق" هەروەها دووبرپوپى (الشقاق) و پاشگەزبۇونو نەوە لە ئىمان(الردة) ئەوەندە تارىكى و ئىش و ئازارىسان ھېيە كە ئەگەر لە دەرپۇونى خاوهەنە كەياندا جىنى خۆيان بىكەنەوە و تىايىدا بەرجەستە بىن، ئەوا دۆزەخىنگى ئەوتۇى بۇ پىكىدەھېنن كە تابلىيەت ئازارى دەدات و دەبىت بە غۇونەيە كى بچوو كى ئەو دۆزەخەنە لە دوارپۇزدا تىيى دەچىست و ئازار و ئىشكەنە كانى گەلنى لە ھى دنيا سەخت و دۆزارىزە. ئەمە شمان لە پەيامە كانى نۇوردا بە چەندىن بەلگەي گومان بىر چەسپاندۇوە و، لە سەرەتاي ئەم پەيامە شدا ئامازەمان بۇ كەدرەوە.

جالەبەر ئەوەي ئەم دنيا جىنى چاندىنى تۇوى ئەودنیا يە، هەرچى حەقىقەتى بچوو كى ئەم دنيا يەش ھەن ھەموويان لە دەنباادا دەميان دەشكۈنى و بەردە گرەن و بەرپۇوم دەبەخشىن، ئەوا ئەم تۇوه ژەھراوى يەش (واتە: كوفر) لەم رۇانگەيمەوە ئامازە بۇ "شجرە الزقوم"ى ئەودنیا دەكات و دەلىت: (من رەگ و تۇو و ئەسلى ئەو درەختىم؛ هەر كەسىنگى لەم دنيا لە دلى خۆيدا بىچىنن، لە دنيا غۇونەيە كى لەو درەختە بۇ دەھىنە بەر و دەرخواردى دەدەم)!

مادەم "كوفر" بىرىتى يە لە دەستدرىئى بۇ سەر چەندىن مافى زۇر و سنورشكاندىنىكى ئاشكرا، ئەوا تاوائىتكى لە ئەندازە بەدەرە و، هەر لەبەر ئەوە شە كە خاوهەنە كەى شايابانى ئەوەيە سزا و تۈلمىيە كى لە ئەندازە بەدەر وەرپىگىت.

ئه گهر تاوانی کوشتن، که له يەک خوله کدا ئەنجام دەدرىت، به ئەندازەی پازدە سال (نزيكەی هەشت ملیون خولەك) ئازار دەرخواردى قاتىله کە بىدات، کە ئەمەش بەپىنى دادگەريي مرۆڤ و له گەل بەرژوهەندى و مافى گشتىدا، كاريتكى رېتكۈپىك و گۇنجاوە، ئدوا بىن هيچ گومانىك تەنها خولە كىنکى كوفرى موتلىق - لهو رو انگىدەمە كە كوفر بەرامبەر بە كوشتنى هەزار مرۆڤ دەزمىرىت - هەر بەپىنى دادگەريي مرۆڤ، دەبىن بە ئەندازەيى هەشت ملیار خولەك سزا بىدريت! كەواتە ئەو كەسە ئەنبا سالىنكى ژيانى بە كافرى دەباتە سەر شايستە ئازارى دوو تريليون و هەشت سەد و هەشتا مليار خولە كە، واتە شايستە: ﴿خالِدِينَ فِيهَا أَبْدًا﴾

لە لايەكى تريشهوه شىۋازە رېتك و پەسەندە كەى قورئانى پېرۇز لە بارەي باسى بەھەشت و دۆزە خەوە و، ئەو بەلگانەي بەھەشت و دۆزە خېش كە لە پەيامە كانى نۇوردا - كە تۈزكىنکى بەرە كەتى قورئانى پېرۇزىن و تەفسىرى ئۇون - باس كراون، ئەمەندە پۇون و ئاشكران كە بواريان بىز هيچ روونكىردنەوەيە كى تەنھىشتۈرۈتمە.

بۇ نۇونە:

﴿وَيَفْكُرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ (آل عمران: ۱۹۰).

﴿رَبَّنَا اصْرَفْ عَنَا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنْ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا إِلَّا هَا سَاءَتْ مُسْتَقْرَأً وَمُقَامَهًا﴾ (الفرقان: ۶۵-۶۶).

ھەروەھا ئەمو نزا و پارانەوانەي كە پىغەمبەرى خۇشە ويستمان ﷺ و پىغەمبەرانى تر - درودىيان لەسەر بىت - و پياواچا كانى ئەھلى حەقيقتەمە دەميشە دوپاتىان دە كردهو، وەك: "أَجْرَنَا مِنَ النَّارِ، "بَخْنَا مِنَ النَّارِ، "خَلَصْنَا مِنَ النَّارِ" كە لاي ئەمان، بەھۆى وەھىيە كە يېشتۈرۈتە پەليە كى بەرزى وا گومان لەناو بىات.. ھەمەو ئەمان، بۇمان دەردهخەن كە گرۇنگەزىن و گەورەتىن كېشە لە رېنى مەزۇدا پەزگاربۇونە لە ئاگىرى دۆزە خ و، گەورەتىن و سەرسووبەيتەرتىن و گرۇنگەزىن راستىيى ناو بۇونەوەران بىرىتى يە لهو دۆزە خەي كە بەشىكى زۇرى پياوانى خوالە زانا لىكۈلە كان و ئەھلى كە شەف و شەھوود دەبىيىن، بەشىكى ترييان چاوابيان لە بلىسىئ ئاگىر و چەرە

دوو کله که یه‌تی و، هندینکی تریشیان گوئی یان له نرکه و گرمی ئاگره که یه‌تی و له تاوا
هاوار ده کهن و دلین:
أحرنا من النار!

به‌لی، به‌رامبر و هستانی: خیر و شر.. خوشی و ئازار.. پووناکی و تاریکی..
گهرما و سرما.. جوانی و ناشیرینی.. هیدایت و گومپایی و، تیهه‌لکنیش بونیان
له گهل يه کتر لم گمردوونددا، تنه‌لاه‌بهر دانستیکی يه کجارت گموره‌یه. چونکه ئه گمر
شهر نه‌بیت خیر نازاریت و، ئه گمر نازار نه‌بیت خوشی و لمزه‌ت ناناسرین و، ئه گمر
پووناکی تاریکی له به‌رامبره‌وه نه‌بواهه جوانی يه که‌ی ده‌رنده‌که‌وت و، پله‌کانی
گرمایش به‌هزی بونی سرماوه دینه‌دی و، تنه‌یه ک راستی بچووکی "جوانی"
به‌هزی بونی ناشیرینی يه‌وه ده‌بیت به هزار بـلکو هزاران راستی. هه‌روه‌ها ئه گمر
دوزه‌خیش نه‌بواهه زور لمزه‌ت و خوشی بـه‌شتیش نه‌ده‌ما. بـم بـن يه ده‌توانیت - له
پووه‌کمهوه - هه‌موو شتیک به دـڑه کـهـدـا بـنـاسـرـیـت و، "راستی" يـهـکـلـمـوـانـیـهـ بهـهزـی
دـڑـهـ کـهـهـوهـ چـهـنـدـینـ بـهـرـبـوـمـیـ "راستی" بـهـرـهـمـ بـهـبـیـتـ.

ماده‌هم ئه‌م بـوـنـهـوـهـ جـوـرـاوـجـوـرـ وـ تـیـکـلـهـ وـهـکـ لـافـاوـ دـهـرـوـاتـ وـ لـهـ جـیـهـانـیـ فـانـیـ وـ
نهـمانـهـوـهـ دـهـرـیـتـهـ نـاوـ جـیـهـانـیـ مـانـ وـ نـهـفـمـوـتـانـیـ ئـهـوـدـنـیـ، ئـهـوـاـدـهـبـیـ: خـیرـ وـ لمـزـهـتـ وـ
پـوـونـاـکـیـ وـ جـوـانـیـ وـ ئـیـمـانـ وـ هـرـچـیـ وـهـکـ ئـمـوـانـ وـاـیـهـ، بـرـژـیـ بـهـهـشـتـهـوـهـ وـ شـرـ وـ
ئـازـارـ وـ تـارـیـکـیـ وـ نـاـشـیرـینـیـ وـ کـوـفـرـ وـ هـمـمـوـ شـتـیـکـیـ زـیـانـهـخـشـ بـخـرـیـتـهـ نـاوـ دـوزـهـخـهـوـهـ. ئـیـزـ
بـمـ جـوـرـهـ، لـافـاوـیـ بـوـنـهـوـهـ بـهـپـوـلـدـانـهـوـهـ بـهـرـهـوـهـ ئـهـوـ دـوـوـ گـوـمـهـ دـهـرـوـاتـ وـ لـهـ ئـهـنـجـامـدـاـ
لـهـوـیـ جـیـگـیرـ دـهـبـیـتـ.

لـیـرـهـدـاـ بـهـمـنـدـهـ وـاـزـ دـهـهـیـنـیـنـ وـ، خـوـیـشـرـیـ بـهـپـیـزـ رـهـوـانـهـیـ ئـهـوـ سـهـرـنـجـهـ رـهـمـیـ یـانـهـ
دـهـکـهـنـ کـهـ لـهـ کـوـتـایـیـ وـتـهـیـ بـیـسـتـ وـ نـزـهـمـدـانـ.

* * *

ئـهـیـ هـاـوـهـلـانـیـ خـوـیـنـدـنـمـ لـهـ قـوـتـابـخـانـهـ بـوـوـسـفـیـ يـهـدـاـ!

تـنهـهاـ يـهـکـ رـیـگـایـ ئـاسـانـ هـهـیـ بـزـ رـیـگـارـبـوـونـ لـهـ بـهـنـدـیـخـانـهـ سـامـناـکـیـ هـهـمـیـشـهـیـ (ـکـهـ
دـوزـهـخـهـ). ئـهـوـیـشـ لـهـوـهـدـایـهـ کـهـ دـهـرـفـهـتـ لـهـ ماـوـهـیـ مـانـهـوـهـ مـانـ لـهـ بـهـنـدـیـخـانـهـ دـنـیـاـیـیـ يـهـدـاـ
وـهـرـبـگـرـیـنـ کـهـ لـهـ زـوـرـ گـوـنـاهـ وـ خـرـاـپـکـارـیـ دـهـسـتـیـ گـیـرـاوـیـنـهـتـهـوـهـ وـ دـوـورـیـ

خستوونه تمه و دوربازی کردوین. که اوته ئیمه تنهای نهوده مان له سره که: بۇ کردهوه خراپه کانی پىشومان داوای لېبوردن له خواى گهوره بکمین و، فەرزە کان به جى بهىن، تاکو ھەممۇ سەعاتىكى ئەم بەندىخانىيەمان بخەينه حوكى رۈزىكى خواپەرسىتى. که اوته ئەم بەندىخانىيە باشتىن ھەلە بۇ رىزگاربۇن لە بەندىخانەي ھەمىشەيى و رۈشتەمان بۇ بەھەشتى نورانى. خىز ئەگەر ئەم ھەلە مان لە دەست دەرىچىت، ئەمما وەڭ دىنا كەمان نوقمى فرمىسک و خەفت بۇوه، دوارپۇزىشمان ھەر بەو چەشىنە دەيىت و، ئەم فەرمۇدەيە خواوهندمان تىدا دېتىدى کە دەفرمۇئى:

﴿خَسِرَ الدُّنْيَا وَالآخِرَة﴾ (الحج: ١١).

لەم كاتىدا کە ئەم باسە دەنووسرا دەنگى: "الله اكىر، الله اكىر، الله اكىر" يى جەئنى قوربانى پىرۇز دیوارە کانى بەندىخانەي دەپرى و دەگەيشتە بەرگۇيىمان^(۱). لەمەمە نەمەم بە خەيالدا ھات کە:

پىنج يەكى گۈزى مرۆقايەتى "الله اكىر" دەلىنەمە و، سىن سەددە ملىيون مۇسلمانىش بە يە كەمە دەۋوباتى دە كەنەمە. وەڭ بلىنىي بە ئەندازەي گەورەيى و فراوانىي گۈزى زەھى دەنگى "الله اكىر" بەرزا دەيىتمە و زەھى ئەم و تە پىرۇزە بە گۈزى ھەسارە گەرۇز كە کانى كۆزمەلەي خۇر و ھەممۇ لايمە كى ترى ئاساندا دەدات. ھەروەها زىاتى لە بىسەت ھەزار حاجى لە عەرفە و جەزىندا زايەلەي ئەم دەنگە دەلىنەمە و دەۋوباتى دە كەنەمە كە ھەزار و سى سەددە سال پىش ئىستا پىغەمبەرى ئازىز ﷺ فەرمۇمەتى و ئالى بەيت و ھاولە كانىشى نەمە دە ماودەم گېپاۋيانە تەمە.

لەمەمە هەستىكى تەمەو، بەلكۇ قەناعەتىكى تەمەواهەتىم كەرد كە ئەمە ھەممۇ دەنگ و دەنگدانەمە دەۋوبات كەردىنواھ - لە راستىدا - بىرىتىن لە بەندىايەتى يە كى فراوان و ھەمە كى و گىشتى و مەزنى ئەوتۇز كە لە بەرامبەر درەوشانەمە پەرەورەدگارىتى خواوهندەمە - كە بە ئەندازەي مەزنى خواوهندى (رب السموات والأرض) مەزنە - پىشكەش دە كەرىت.

(۱) سُحَانَ مُنَدِّ الْأَمْوَارِ بِيْ نَهَوَهِيْ هِيج وِيَسْتَ وَ مَعْبُدَسْتَنْكِيْ زُووْتَر لَهْ نَارَادَا بُووِيَّنْتَ، پَاكِنُووْسِيْ كُورَدِيْ نَهَمْ باسَمَش بەر جەزىنى قوربانى سالى ۱۴۰۹ ئى كۆزجى كەمۇت كە دە كاتە پىنج شەمە ۱۹۸۹/۷/۱۳ زو، لە بارىنىكى دەزوارى وەڭ بەندىخانىيە كى مەعنەویدا دەزیام و، دەنۋابى خۆم تەنھا لە خۆمەتى پەيامە کانى نوردا دەيىنىيەمە! (وەرگىز)

پاشان له خۆم پرسى: ئايلا يەنی پەيوندى لە نیوان دواپۇز و ئەم و شە پېرۋەزەي "الله اكير" دا چى يە؟ يە كىسر ئەمەنەن ھاتمۇ ياد كە ئەم و شە يە لە گەل و شە پاڭ و چاڭ و ھەميشەبى يە كانى تردا، واتە: (سبحان الله، الحمد لله، لا إله إلا الله) و ھاوچەشىيان لەو وشانەي كە دروشى ئىسلامن، بى هىچ گۈمانىڭ، چ بە چەشىنىكى ھەمەكى و چ بە چەشىنىكى ھەندەكى، دواپۇز دەخەنەو يادى مەرۇف و ئامازە بىز ھاتمەدەي بۇزى دوابى دە كەن:

* پرووی يە كېڭ لە واتاكانى "الله اكير" ئەمەنەن كە: توanst و زانستى خوالى سەررووی ھەمو شەتىنکەوە يە، لە ھەمو شەتىنکى گەورە و مەزنەرە، ھىچ شەتىنکە بازنىي زانست و لە ژىر توanstى ئەم دەرناجىت، خواوەندلە ھەمو شەتىنکە، كە بە گەورەي دەزانىن و لېتى دەتسىن، گەورەترە. واتە: خواوەندلە بەديھەنلىنى ھەشر كە بە كارىنکى گەورەي دەزانىن گەورەترە.. ھەوش كە ئىمە لە "نەبۈون" رىزگار بکات و بەختە ورىي ھەميشەبى مان بىيە خىشتىت - كە ئىمە بە كارىنکى مەزن و گەورەي تىنە گەين - مەزن و گەورەترە.. لە ھەمو ئەمە شستانەي لە دەرەوەي بازنىي ژىرىمانى و مايدى سەرسوورمانى ئىمەن، گەورەترە.. چونكە دەفرمۇي:

(ما خلقُكُمْ لَا بِعَنْكُمْ إِلَّا كَنْفُسٌ وَاحِدَةٌ) (لقمان: ٢٨).

پاشكاوارى ئەم ئايەتە بېرۇزە ئەمە پەرون دەكتامۇ كە لە توanstى خواي گەورەدا، ھەشر و نەشرى سەرجەمى گۈزۈ مەرۇقايەتى بە ئەندازەي بەديھەنلىنى يەڭ تاكە كەس ئاسانە!

كە واتە بەلاتمۇ سەير نەيىت كاتى كە مەرۇف شەتىنکى گەورە باخود ئاماڭىنىكى مەزن دەيىنەت يان دووجشارى گۈفتىنکى گەورە دەيىنەت، "الله اكير" دەكات و، بەمەش دلى خۆى دەدانەوە و، ھىزىنکى گەورە لەم و شە پېرۋەزدا دەيىنەت و پالى پىوه دەدانەوە. بەلتى، وەڭ لە "وتى نۆھەم" دا باس كراوه، ئەم و شە يە و شە كانى ترى وەڭ ئەم، واتە: "سبحان الله و الحمد لله" بىرىتن لە پىرىستى ھەمو پەرسىتە كان و "تزوو" و پۇختەي نويزى. جا دووپات بۇونەوەي ئەم وشانە، كە لە راستىدا سىن راستى گەورەي نويزى و زىكىرە كانى نويزىن، تەنها بىز بەھىزى كەن و جىنگىز كەن و دامەزراندى ناواھەرۇكى نويزى. ھەروەھا ئەم وشانە و ھەلەمەنلىكى گۈمان بېن بۇ ئەم پەرسىيانە كە لەم سەرسوورمان و چىز و سام و ھەبىتەي مەرۇقەمە پەيدا دەبن كاتى سەيرى گەردۇون دەكات و ئەمە شستانەي تىدا دەيىنەت كە دەبور و وۇزىن و دەيىنە سەرسوورمان و شوڭرانە بىزىرى يەمە و،

سەرسوورھین و جوان و مەزن و زۇرولە عادەت بەدەرن و، خولگەی مەزنى و گەورەبى پەروەردگارن.

بەتى، لە رۈزى جەزىدا "سەرباز" وە كۆ "فەرماندەي گشتى" دەپواڭە حوزۇورى "پادشا". بەلام لە رۈزىنى تردا شتى واى بىز نارەخسىت، بەلکو لە بىنى پوتىپە و پلەي ئەفسەرە كەيمەۋە پادشا دەناسىت. بەهەمان جۇر لە "حەج" يىشدا ھەممۇ كەسيك خواوەندى خۇرى بە ناوى: "پەروەردگارى زەۋى و جىهانەكان" و بە ناسىنېنىكى وەك لەناو دلىدا بىكىنەوه، پىتر بە "الله اكىر" وەلامى ئەمۇ پەرسىيارە دوپاتبۇوه زۇر و سەرسوورھينەرانە دەداتەوه كە بەسەر گىانيدازال بۇون. كەواتە "الله اكىر" وەلامىنىكى وايە ھەممۇ فەتوفىلىنىكى شەيتان پىشە كەن دەكتات، وەك لە "پەرسىكە سيازدەھەم" دا باس كراوه.

* هەروەك وشەي "الله اكىر" وەلامىنىكى كورت و بەھىزى ئەمۇ پەرسىيارە ئىئمە دايەوه كە سەبارەت بە دوا رۈزىھە كەردىمان، وشەي "الحمد لله" يىش بەهەمان جۇر دوار ئۆزمان ياددەختەوه و داخوازى دەيت.

چونكە ئەم وشەي پىمان دەلىت: واتا كانم بەن ھاتنەدىي قىامەت تەواو نابن، چونكە واتا كەم ئەم دەگەيەنىت كە: (ھەر سەنا و ستابىش و سوپاسىك لە ئەزەلەوه تا ئەبدەلە ھەر سوپاسگۇزازىنەكە و بۇ ھەر سوپاسكراوىك پىشىكەش كرابىيەت، تەنها تايىھەتە بە خواوەندەوه). جالەبەر ئەمەي كە "بەختەوەر بىي ھەمېشەبىي" بىناغە و لوتكەي ھەممۇ نىعەمەتىكە و تەنها ئەم - لە راستىدا - نىعەمەتە كان دەكتات بە نىعەمەتى راستەقىنەي ھەمېشەبىي و، ھەر ئەويشە كە ھەممۇ خاوهەن ھەست و نەستىك لە موسىبەتى "نەبۇون" رىزگار دەكتات، ئەمەر تەنها ئەم "بەختەوەر بىي ھەمېشەبىي" يە دەتوانىت پەرأپىر و بەرامبەرى واتا گشتى يە كەم بىت.

بەلى، كاتى كە ئىماندار ھەممۇ رۈزىك بەپى فەرمانى شەرع لە دواي نويژە كانى بە لاي كەمەوه سەد و پەنجا جار (الحمد لله) دەلىتىمۇ، كە ئەمەش ستابىش و سوپاسگۇزازى يە كى زۇر فراوان و دوور و درېزى لە ئەزەلەوه تا ئەبدە دەگەيەنىت، ئەم كارە لە راستىدا، بەھايە كى پىشە كى يە بۇ دەستكەوتى بەختەوەر بىي ھەمېشەبىي بەھەشت كە ئەمەندا رەپىشىكەشى دەكتات. چونكە ناكىرت و ناگۈنچى واتاي ئەم شو كەر انەبېزىرى يە تەنها بۇ نىعەمەتە كەم خايەن و كورت و ئاوىتە ئازارە كانى دىنيا بىت،

نهناتهت ئەگەر سەرنج لهو نىعەمە تانە بىدەين، دەيىنەن ھەر خۆيان لە خۆياندا تەنها چەند
ھۆكارييکىن بۇ دەستخىستى چەندىن نىعەمە تى ھەميشە بىي كە شاياني ئەوهەن شوڭ كەنديان
لە سەر يېشىكەمش بىكريت.

* وشهی "سبحان الله" یش، پاک و پیروز را گرتنی خواوهند ده گه یه نیت له هه موو
هاوبهش و که موکوری و ستم و کزلهواری و توندوتیری و پیویستی و فروفیل و
هه مو و شتنکه، تری و ا که له گه ل کمال و جوانه، گه و هیه ئه دا نه گه بخت.

جا ئم و اتا و ناوه رو که "به خته و هر بی همه میشه بی" مان ده خاتمه وه ياد و ده بیته به لگه یه ک له سهر دوا پرور که تمده رهی مه زنی و شکوزه ندی و جوانی خواوه ندی. همه رو ها ناماره ش بز به هه شتی پر له ناز و نیعمه تی ئه دنیا ده کات و به لگه یه له سهری. ده نا گهر به خته و هر بی کی همه میشه بی نه بی و نه بیته کایه وه، نهوا په بجهی تو مه تبار کردن ثار استهی مه زنی و که مال و جوانی و شکوزه ندی و میهه بانی ئه و خواوه ندی ده کریست و که مو کووری یان تیکه ل ده بیت، خو دیاره خواوه ند زور زور پیروز و خاوین و به رزه به سه، ئه و حواه شتانه دا.

و اته: هیچ گومانیک له هاتنی دواوэр ژدا نی يه. چونکه مه زنی و که مهان و جوانی و شکه مهندی و مسنه میانه خو او هند، داخو ازی ئه و دواوэр ژدن.

بم جوزه، هر يه که له م سن و شه پرورزه، له گهله "بسم الله" و "لا إله إلا الله" و شه پرورزه کانی تردا، چهند تزوینکن له تزووه کانی بنجینه کانی ئیمان و، هر يه کمهیان پوخته يه کی راستی يه کانی پایه کانی ئیمان و، حقیقته کانی قورئان. جا همروهه که ئهم سی و شانه تزوی نویژن، تزوی قورئان و هنهندی سوره تیشن. چونکه سهره تای هنهندی سوره هت به مانه دهست پی ده کات. ووه بلیت ئهو پیشه کی يه گوهه زنکی پرشنگداره و له سهره تای ئهو سوره هدا دانراوه. هر ئهم و شانه برتین له چهند گهنجینه يه کی پاسته قنه و چهندین بناغه ي پتهوي چهند بهشکنک په بامه کانی نور که به سه و انيحی ته سبيحات^(۱) دهست پی ده کهن. هر ووهها ئهم و شانه ويرده کانی ته ريقه تى مخه مهه دين عليه السلام که له دواي نويژه کان و له نيوان بازنديه کي زيكرى يه كجاري فراوانى ويلايه تى ئه حمه دى و بهندايه تىي مخه مهه ديدا ده خويترن، به چهشنى که له گهله همه مورو نويژه نكدا زياتر له (سهدان ملیون) ئیماندار لوه باز نهی زيكره گهورهيدا به يه کمه و

(۱) نه پیغامانه به نایمه‌تی: «وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُبَشِّحُ بِحَمْدِهِ» دهست بین ده کمن. (وهر گنبر)

سی و سین جار (سبحان الله) و، سی و سین جار (الحمد لله) و، سی و سین جار "الله اکبر" دلتنیه و.

بئ گومان نیستا هست به راده‌ی گرنگی خویندنی ثو سی و شه پیروزه ده کهیت که پوخته و تزوی قورئان و نیمان و نویژن و، راده‌ی پاداشتیان ده زانیت که هر یه کهیان سی و سین جار له دوای نویژ و لهو بازنه فراوانه دوپات بینه و. جا هه روکه مسهله‌ی يه که‌می ئم په‌یامه ده رسنکی به‌نرخ بوله باره‌ی نویژه و، وا کوزنایی به‌که‌شی - به بئ هیچ ویستنکی خزم - ده رسنکی گرنگ ده چوو له باره‌ی زیکره کانی نویژه! که‌واهه سوپاس بخوای گهوره له سهر به‌خششه کانی. **﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.**

* * *

مهسهله‌ی نوه‌هم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُلُّهُ وَرَسُولُهُ لَا لَفْرَقَ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ (البقرة: ۲۸۵)

ثو شته‌ی بولو به‌هزی رونکردنوه‌ی ئم ئایه‌ت گهوره و بهرز و پیروزه، حاله‌تیکی تایبه‌تی بولو، که له ئهنجامی پرسیاری‌تیکی مهعنوه‌ی و سرسووره‌ینه و، ده که‌وتني نیعمه‌تیکی گهوره‌ی خواوه‌ندوه سری هملدا بولو. ئویش بهم جوزه بولو: ئم پرسیاره رووی له گیام کرد:

بزچی ثو که‌مه‌ی ئینکاری بیشیکی راستی به کی ئیمان بکات "کافر" دهیت و، ثو که‌مه‌ش قبولی نه کات به موسلمان دانانزیت، له کاتیکدا که نوری (ئیمان به خوا و رؤزی دوایی) وهک رؤزی روناک وایه؛ همه‌مو تاریکی بهک ده‌رونینته‌وه؟

پاشان بوقچی ئەو كەسەي ئىنكارىي پاستى يەك يان پايىيە كى ئىمان دەكەت بە "مورتەد" دادەنرېت و بەرەو هەلدىرى كۇفرى موتلەق بەرى دەداتەوە و، ئەو كەسەش كە ئەو پاستى يەيا خود ئەو پايىي ئىمان قبۇول ناڭات لە بازىنە ئىسلام دەردەچىت، كە دەبۇل لە هەمان كاتدا باوەر بۇونى بە پايىي كانى ترى ئىمان - ئەگەر ئەم باوەرەي بىت - لە كۇفرە رەھايە دەربازى بىكىدايە؟

وەلام:

ئىمان بىرىتى يە لە تەنها يەك "پاستى" كە لە شەش پايىي يە كەگر توووهە پەيدا بۇوه و هەلقۇلاوه بە چەشىنى كە هەرگىز لە تىكىن دەلتاڭرىت و، گىشتى يىشە؛ پايىي كانى دابەشىبۇون قبۇول ناڭەن، چۈنكە هەرىيەك لەو پايانە ئىمان لە گەن ئەو بەلگانە ئى كە دەيچە سېپىن و پشتى دەگرن، پىتكەوە پايىي كانى ترى ئىمان دەچە سېپىن. كەواتە هەرىيەك لەو پايانە ئىمان دەبىت بە تىكىيە كى گەورە و گومان بېر بۇ هەممو يە كىن لە پايىي كانى تر.

جا ئەو كەسەي كە نەتوانىت هەممو پايىي كانى ئىمان و بەلگە كانى زامدار بىكەت، دىيارە - لە بۇانگە ئى كەنلىرى دەستە و سان و دەستە پاچەش دەبىت بەرامبەر بەمە ئى كە "نەفي" يە كىنکىيان بىكەت و تەنها يەك پاستى يان پۇرۇچ بەكتەوە. مەگەر مەرۆقىكە هەر بىھۇنىت وەرى نەگرىت و ئىنكارىي بىكەت و چاوى خۇزى بىنۇقىنىت. دىيارە بەم كارەشى دەچىتە ناو كۇفرى عىنادىي بەوە كە ورددە دەيگە ئەننە كۇفرى موتلەق. ئەم كاتەش مەرۆقىتى يە كە ئىنلىقىت و، سەرەرای ئەو دۆزە خە مەعنەوى يە ئى كە تىبايدا دەزى، بەرەو دۆزە خىنلىقى ماددىش ھەنگاۋ دەنلىت.

ھەر وەك بە كورتى لە مەسىلە كانى پىشۇوئى ئەم پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" دا رۇوغانان كەردووە تەوە كە چۈن پايىي كانى ئىمان دەبن بە بەلگە لە سەر حەشر، والىرىش لە شەش خالىدا چەند ئاماژە يە كى پۇخت بۇ ناواھرۇ كە گەورە پېرواتا كە ئەم ئايەتە دە كەين. بۇ ئەمەش پشت بە چاودىرىسى خواوەند دەبەستىن:

● خالىي يە كەم:

وەك لە مەسىلە ئى حەوتەمدا رۇون كراوە تەمۇ، پايىي ئىمان بە خوا" بە هەممو بەلگە گومان بېر كانىيەوە، پايىي "ئىمان بە دواپۇز" و هەممو پايىي كانى ترى ئىمان دەچە سېپىن.

بهلی، دهسته‌لاتداری و پهروه‌ردگاریتی و، توanstه نه‌زهمل و، هیزه هه‌تاهم‌تایی و، دولتمندی‌یه ره‌ها و، فهرمانه‌وایی‌یه هه‌میشه‌یی‌یه که‌ی خواوه‌ند که: ئم گردونه بین‌سنوره و هممو پنداویستی‌یه کانی به وینه‌ی بېریوھ‌بردنی شارنیک بان کوشکیک بېریوھ‌دەبەن و، بېپنی چەندین دانستی زۆر و زەبەندەش ئالوگۇری تىدا دەکەن و، بې رېسا و تەرازوو کاری کاروباره کانی بېری دەکەن، كە گەردىلە کان و هەسارە کان دەخولىتتەو و، پنداویستی مېش و ئەستىزه کانیش و كو يەك دابىن دەکەن و، هەموان و كوسوبايە کى رېتكۈپىك و گۈزپايملى ئوتزلۇ دەکەن كە لە نیوان مانۋرىنىکى بەرز و تاقىكىرنەوە و مەشق كىردىن لەسەر فەرمانبەری و فيئرکارى ئەم فەرمانبەری‌یه، بې کارايى و چالاکى و چىجوولى بەردهو امىمۇ، بەرھو غمايشىنیکى گەورە و گشتىي بەندايەتىي يېڭەرد بېرۇن و خۇيان پېشان بەدەن..

ئايا دەگۈنجى، بان دەچىتە عەقلەوە، بەلکو ئايا ھىچ گۈمانىك لەمەدا ھەيە كە جىنگايدى کى هەمیشه‌یی و بەرده‌وام و، درەوشانمۇ و دەر كەوتىنىكى هەمیشه‌یی لە خانە و لانەيە کى هەتاهم‌تايىدا نەيەتە كايەوە بىز ئەم جۈرە (دهسته‌لاتداری‌یه هەتاهم‌تایی) و (فەرمانه‌وایی‌یه هەمیشه‌یی‌یه)؟! نەخىز، هەزار جار نەخىز.

كەواتە، وەك لە مەسىھە ئەمەدا و تراوە، دەسته‌لاتدارى و مەزنىي بەرورى دگارىتى خواوه‌ند و، زۇربەي ناوە جوانە کانى و، هەممو بەلگە کانى بۇنى خواوه‌ند، هەر هەموويان داخوازى هاتنى بۇزى دوایىن و شايەت و بەلگەن لەسەرى. ئىت بىز خۇزىت بىزانە كە پالپىشى ئەم پايە مەزىنە ئىمان چەندە پالپىشىنىکى گەورە و بەھىزە و، وەك بە چاۋ بىبىنېت ئاوا باوھەری بىن بىكە.

* * *

پاشان هەروەك "ئىمان بە خوا" بە بىن "ئىمان بە دوارقۇز" نايىت، بە هەمان جۈر - وەك بە كورتى لە پەيامى حەشردا باس كراوه - ناشكىرى و ناچىتە عەقلەوە كە "ئىمان بە خوا" لە "ئىمان بە يېغەمبەران - درودىيان لەسەر يېت" دوور بخىرىتەوە و جىا بىكىتەوە. چونكە:

خواوه‌ند بىز مەبەستى دەرخستى خوايەتى و پەرسەتى خۇزى، ئەم گەردۇنە لە شىۋە ئىتىپىنىكى صەمەدانى و بەرجەستە وادا بەدىھىناوه كە هەممو لاپەرەيە كى

پیویستی خۆی بمو خواوه نده صمه مده^(۱) ده رده بربیت و، هەر دیزینکی ئەو ده رده خات
کە تەنیا ئەو خواوه نده مەبەستە لەو کتىبەدا و، هەر ئەو کە پیویستى بە كەسى تر نى يە..
هەروەها خواى گەورە ئەم گەردوونەي بە چەشنى قورئانىكى خوايانەي بەرجەستەي
وابدەيەناوە كە هەرىيەك لە ئايەتە تەكۈنىي بە كانى و، هەمۇو وشەيە كى و، تەنانەت
گشت پىت و نوختىيە كى، وەك موعجىزېدەك وايد و تەقدىسى خواوه ندەكەت..
هەروەها ئەم گەردوونەي بە وينەي مز گەوتىنکى مىھەرە بانانەي شىكىزدار بەدەيەناوە و
بە چەندىن ئايەت و نەخشونىڭارى پېر لە دانايى لەزما رەبەدەرىش رازاندۇوېتىمۇ، بە
چەشنى كە لە هەمۇو سووج و گۇشەيە كىدا كۆمەلتىنکى تىدايە خەرىيکى جۇزە
پەرسىتىنکى سروشىن كە لە بەرامبەر بەدىيەنەرى مىھەرە بانى خۇيانەوە ئەنجامى دەدەن.
جا ئايادە گۇنخى ئەو بەدىيەنەر و پەرسىتاوە راستەقىنەيە چەند مامۇستايەك نەتىرىت،
تاڭو و اتاڭانى ناو ئەو كتىبە گەورەي بە درس بلىئەنەو؟
يان ئايادە گۇنخى چەند كەسىنکى تەفسىر زان نەتىرىت بۇ رۇونكىردنەوە و لىكىدانەوەي
ئايەتە كانى ئەو قورئانە بەرجەستە صەممەدانى يە؟
يان ئايادە گۇنخى ئىمامەتكى بۇ ئەو مز گەوتە دانەنېت تاڭو بىنت بە پىشەواي ئەو
پەرسىتکارانەي كە بە چەندىن جۇرى پەرسىن خەرىيکى خواپەرسىن؟
يان ئايادە گۇنخى فەرمانە پادشاھىيە كانى خۆى بمو مامۇستا و تەفسىر زان و ئىمامانە
نەبەخشىت؟

نەخىز، هەزار هەزار جار نەخىز.

پاشان ئەم بەدىيەنەر بەخشنىدە و مىھەرە بانە، ئەم گەردوونەي بۇ ئەو بەدەيەناوە تاڭو
كە مالى پەروردەگارىتى خۆى و جوانىي ئەو مىھەرە بانى يەشى كە بە خاوهەن ھەستانى
بەخشىوە، دەرىختات و خاوهەن ھەست و شعوروە كانىش ھان بىدات كە سوپاسگۈزاري و
شۈركەنەي پىشىكەش بىكەن.. لەبەر ئەم، ئەم گەردوونەي لە شىيەي ميواخانەيە كى
گەورە و پىشانگايدە كى فراوان و جوان و باخچە و سەبرانگايدە كى دلەرنى بى وينەدا
بەدەيەناوە و، ئەندازاھى كى لەزما رەبەدەرىش نىعەتى خۇش و جۇز او جۇرى تىدا ئامادە
كەردووە و، تايىشلىيەت ورده كارىيە لە عادەت بەدەرى سەنھەتى خۆى و جوانكارىيە
ناوازە كانى تىدا رېيىخستۇوە..

(۱) صەمد: يەكىنە كە لە ناوه پېرۇز و جوانە كانى خواى گەورەي بالا دەست. و اتاڭەي بىرىتى بە لەمەدەي كە:
تەنها خوايە جىنى نياز و نەنچامدەرەي پیویستى بە كانە و، خۇيىشى بىن نيازە لە هەمۇو شىنەك. (وەرگىز)

جا ئایا ده گونجی ئەم بەدیهینه ره میهره بان و بەخشنده يه، لە ریئی پىغەمبەرە کانیه و،
لە گەل بەدیهینراوه خاوەن ھەستە کانی ئەم میوانخانە ناوازە و نایابانە خۆزیدا نەدویت؟
يان ئایا ده چىتە عەقلەوە فېرى ئەمەيان نەکات كە چۈن فەرمانبەرىي شوڭرەن بېرى و
چۈنىتىسى سوپاسگۇزارى و واچى پەرسەن لە بەرامبەر میهرەبانىي فراوان و
خۆخۇشەويىست كەردىنى ئاشكراى خواوەند خۆيەوە، دەربېن؟!
نەخىز، هەزار هەزار جار نەخىز.

پاشان ئەم بەدیهینه رەى كە بەدیهینراوانى خۆزى خۆش دەویت، دەيمەن سەرچى
سەرسوورمان و بىزلىيان بۆ لاي ئەم بەدیهینراوانە رابكىشىت، تەنانەت داواي ئەمە
دەكات كە نرخ و بىزلىيان و سەرسوورمان سەبارەت بە جوانىي بەدیهینراوانى
دەربېرىت. ئەمەش بەمەدا دەز ازىت كە ئەم بەدیهینه رەھستىيارىنىكى ئەوتقى لەناو
دەمە كاندا داناوه كە ھەست بە هەزاران جۇز تام و لەزەت دەكات. بەم بىي بە ئەم
بەدیهینه رە بهرىيە كە لە بەدیهینراوانى خۆزى و لە بىنگىيانەوە، خۆزى بە غەيرى خۆزى
دەناسىنیت و ھەرىيە كەيانى خۆش دەویت و، بە ھەرىيە كەيان جۈزىنىكى جوانىي
مەعنەوىي بە كەي خۆزى دەردەخات؛ ئەمەتا ئەم گەردوونە بە سەنعت و بەدیهینراوه بىي
وينە و ناوازە کانى خۆزى پازاندۇوەتەوە..

جا ئایا ده گونجى ئەم بەدیهینرە ورده كار و داهىنەرە لە گەل "مرۆف" دا نەدویت كە
گەورەي بەدیهینراوانى خۆيەتى؟

يان ئایا ده گونجى چەند كەسيكىيان لىنى نەكات بە پىغەمبەر و نىئرراوى خۆزى و، ئەم
سەنعت و ناواه جوانە بىي وينانەش ھەروا بىي دەربېن و بىزلىيان عىنتەمە و، ئەم
خۆناساندن و خۆخۇشەويىست كەردىنەش بىي بەرامبەر و موقابىل دەرېچن؟
نەخىز، هەزار جار نەخىز.

پاشان ئەم بەدیهینرە گۈزى و زانايەي كە لە كاتى پىويسەت و گۈنحاودا بەدمەنەن و
نزاى ھەمەو زىنده ورانە و دەرىوات و، پىداويسەتى يە سروشتى يە كانيان بۆ دەھىنەتىدە و،
فرىيائ لالانە و كانيان دەكەونىت و، خواتىت و ئارەزۇوە كانشىيان كە بە زمانى حال
دەرى دەپن، هەر ئەم بۆيان دەھىنەتىدە..

ئه و خوايىه كه لە رىنى چاکە و نىعمەت و بەخشايىشە لە زمارە بىدەر و بىنى سنورە كانيه و لە گەل بە دىھىنراوانى خۆيدا بە راشكاوى - ج بە كرده و ج بە زمانى حال - دەدۇيت و، بەم كارەش "ئامانج" و "ئىختىار" دەردىخات كە لە پشتى ئەم كارانمۇھەن ..

جا ئايادا هەر گىز دە گۈنجى و دە چىتە عەقلەوە ئەم بە دىھىنەرە خاوهەن گۇفتار و زانايىھى كە ئاوا بە كرده و زمانى حال لە گەل بە جۇو كىرىن زىنده وەردا بەدۇيت و بەدەمەھە بېروات و، بە چاکە و بەخشايىشە كانى خۆزى فرييائى بىكەۋىت و پىنداوىستى يە كانى نەھىلىت .. بەلام سەركەد مەعنەوى يە كانى بەرەي مەرۆف - كە سەردارى زۇر بەي بە دىھىنراوانى پرووى زەھىرە - بە دىدارى خۆزى شاد و شەرفەند نە كات؟!

يان ئايادا چىتە عەقلەوە بە وەتەن گۇفتارى خۆزى لە گەل ئىلاندا نەدۇيت، وەك ئەھەي كە بە كرده و زمانى حال لە گەل زىنده وەرانى تردا دەدۇيت؟

يان ئايادە گۈنجى پاش تەواوبۇونى ئەم دىدارە، فەرمان و كىتىپ و پەراوه پېرۇزە كانى خۆزى لە گەل ئىلاندا نەنېرىت؟
نەخىر، هەزار جار نەخىر.

بەم جۆرە، "ئىمان بە خوا" لە گەل ھەمۇ بەلگە چەسپىنەر و گومان بىرە كانىدا، "ئىمان بە كىنە كانى خوا" و "ئىمان بە پىغەمبەر انى خوا" دە چەسپىنەت.

* * *

پاشان ئەم كەسەي كە واي لە گەردوون كەردووە بە دەنگى حەقىقەتى قورئان بىزرنىگىتەوە و لە بەر خۆزىھە بىخۇپىتىھە .. ئەم كەسەي كە بە رىنگەزىن و تەواوتىرىن شىبۇھە بە دىھىنەرە ناسىيە و ناساندۇرەتى و، خۆشى و يىستۇرە و خۆشەوېستىشى كەردووە و، شو كرانە بىزىرىتى كەردووە و غەيرى خۆزىشى پېنمايى شو كرانە بىزىرىتى ئەم كەردووە، بەلكو واي لە گۈزى زەھىرە كەردووە بە چەشىن: "سبحان الله و الحمد لله و الله اكبر" بلىتەوە و دۇوياتىان بىكاتەوە كە يىاندات بە گۈنى ئاسمانە بەرزە كاندا .. ئەم كەسەي كە لە بەرامبەر پەروەرد گارى يە ئاشكرا كە بە دىھىنەرە، بەندايەتى يە كى گشتى و فراوانى نوائىدىت و، پىشەوابى پىتىجىھە كى گۈزى مەرۇۋى لە رۇوى چەندايەتى يەوە و، نىوهيان لە

بروی چونیتی یمه له ماوهی هزار و سی سه دالدا کردیت و پیشهواهه کی وا بیت که دهربا و شکانی به کانی به جاری و روژاندیت و به تهواوی ئه مواني خستیتنه مهراق و تاسه و شموقهوه.. ئه و کسهه که به دریزایی هه موو سردهه کان دنگی قورئانی به گوینی گهر دوندا دایت و بهم دهش ده رسنیکی گهه موهی و تیتهوه و، با نگهوازینکی پیروزی را گهه یاندیت و ئه رک و فرمابهه ری و نرخ و بايهه خ و پله و پایهه مرؤفی ده رخستیت و پرونی کردیتنه و.. ئه محمدهه ئه مین و راستگزیهه، لهم که به هزار و يك موعجیزه ته سدیق کراوه..

نایا هه رگیز ده گونجی ئه مهنده ئازیز و هله لبڑاردهه، به ریزترین و گهه ورته ترین پنجه مهه لهم و روانه کراوه ئه خواوه نده حق و په رستاوه نه بیت؟
نه خیر، هزار هزار جار نه خیر.

که و اته حه قیقهتی: "أشهد أن لا إله إلا الله" له گهه لگه کانیدا "أشهد أنَّ مُحَمَّداً رسولُ الله" ده چه سپشن.

* * *

پاشان ئه و بدهیهنهه رهی که بدهیهنهه رهی خزوی والئی کردووه به سه دان هزار زمان له گهه لیه کتر بدلون و، خزویشی له زمانی هه موویان بزانیت و تئی بگات.. نایا هه رگیز ده گونجی ئه و خواوه نده خزویشی نه دوینت و خواوه نی گوفتار نه بیت؟! نه خیر، نه خیر.
پاشان نایا ده چیته عه قلهوه که ئاما مجنه خواهی به کانی خزوی له بینی کتیبیکی وه کو قورئان "وه به خه لکی نه لیتهوه و فیریان نه کات، ئه و قورئانهه که وه لامی سی پرسیاری وههای داوه ته وعه قلی ژیر و هوز شمه ندانی تیدا سه رسام ماوه، که بریتین له: (ئهم بیونه ورهانه له کوئیوه هاتوون؟.. بوز کوئی ده رون؟.. بوز چی بهك له دوای بهك دین و ئه و ندهی پین ناچیت ده رون؟) نه خیر.

قورئانی پیروز که سیا زده سه دهی ره بدقی پروندا کردهوه و.. سه ده ملیون زمان بهو په پی ریز لیتنه نده له هه موو سه عاتیکدا دهی لیتنه و.. بهو په پی به رزی و قد دا سه ته وه له سنگی ملیونیک له به رکه رانیدا تومار کراوه و.. به یاسا کانی خزوی بهشی هه ره زوری گرۇی مرؤفی به بینوه بردووه و، ده رونی ئه وانی په روه رده و، گیانه کانیانی پاکژ و،

دلانشیانی پوخته و، زیری به کانیانی رینمایی کرد وو.. ئه و قورئانه‌ی که موعجزه‌یه کی همه‌یشه‌یه، وهک له پدیامه کانی نورو دا چل رووی ئیعجازیمان چه سپاندو و، روون بووه‌تموه که بز هر چینیک له چل چینه کانی خملک ئیعجازیکی تایبه‌تی همه‌یه. (وهک له مه کتروبی نوزده‌هه‌مدا - که خزو له خزیدا که رامه‌تیکی له عاده‌ت به‌دهره - باس کراوه) .. ئه و قورئانه مهزنه، بموهه‌ی شایسته‌یه و راستی یه و شایانه‌تی که ناوی "کلام الله" لئن نراوه و، حمزره‌تی مجه‌مده دیش چلک له گهله هزاران موعجزه‌یدا بووه به یه کینک له موعجزه روونه کانی ئه و قورئانه پرژوز..

جا ئایا ده گونجی ئه و قورئانه پرژوزه گوفتاری ئه و خواوه‌نده گؤیا ئزهله و، فهرمانه کانی ئه و بدیهیت‌هه همه‌یشه‌یه نه بیت؟!

نه خیز، هزار هزار جار نه خیز.

که وانه "ئیمان به خوا" له گهله هممو بدلگه کانیدا، ده چه سپین که "قورئانی پرژوز فرموده و گوفتاری خواوه‌نده".

* * *

پاشان ئه و دهسته‌لاتداره شکومه‌نده‌ی که رووی زهوی - به بەردەوامی - له زیندەوهران پرده کات و خالیشی ده کاتمه‌وه و، بەم کاره‌شی و له پیناوی ناسین و پەرسن و پرژوز را گرتنیدا، دنیا کەمان به بدیهیت اواني خاوه‌ن هەست و شعور ئاوه‌دان ده کاتمه‌وه..

ئایا ده گونجی ئه و دهسته‌لاتداره شکومه‌نده "ئاسان و ئەستیره کان" به چولى بھیلیت‌هه و، ئه و کۆشك و تەلاره ئاسمانی يانه به "چەند سەرنشینیکی له بار و گونجاو له گەلیاندا، ئاوه‌دان نه کاتمه‌وه؟

ئایا ده گونجی (ئه و دهسته‌لاتداره مهزنه) دهسته‌لاتداری پەروه‌ردگاری خزو لە فراوانترین مەملە کەتە کانیدا هەروا بین هېيەت و شکومه‌ندی و، بى چەندىن فەرمانبرى کار بىن سپیراو، بى بالویزى رەوانه کراو، بى سەپەر کەرانى سەرسوپرماو، بى چەندىن بەندەی بەریز و ژیز فەرمان و گویز ایهله و سەرپەرشتىكار، بەجى بھیلیت؟ نه خیز، بە ئەندازەی ژمارەی مەلايىكەت نه خیز.

پاشان فهرمانزه‌وای دانا و زانای میهره‌بان که ئەم گەردوونەی لە شىۋەي كىيىكدا نۇرسىو، بە رادەيەك كە مىزۇوى ژيانى ھەموو درەختىكى لە ھەموو يەكىنلىكى تزووە كانىدا تۆمار كردووه، فەرمانىبىرى ژيانى ھەموو گىايەك و تىشۇكارى ھەموو گولىكى لە ھەموو ناو كە كانىاندا نۇرسىوەتەوە، ھەموو پۇوداوه كانى ژيانى گشت خاوهەن ھەست و شعورىنىكى لە ھېزى پارىز گاريدا - كە هيئىدە بچوو كە بە ئەندازەي دەنكە خەرتەلەيە كە - تۆمار كردووه، ئىنجا ھەر كارىك لە مولكى ئەودا بىكىنەت و ھەر پۇوداينىك لە بازنى دەستەلاتى ئەودا پۇوباتات چەندىن وىنەيان دەگرىنەت و بەمەش لاي خۆزى دەيانپارىزىت. ئەم كەسەي كە لە پىناوى دەرخسەن و ھېتانەدىي "دادگەرى" و "دانايى" و "مېھرەبانى" دا - كە گۈنگۈزىن بناغە كانى پەروەرد گارىتىن - بەھەشت و دۆزەخ و سيرات و تەرازۇوى ھەرە گەورە لە دەنەيادا بەدى ھېتاوا..

ئايادە گۈنچى ئەم فەرمانزه‌وا دانا و زاناي مېھرەبانە، كردووه كانى مىرۇف، كە پېيوەندىيان بە بۇونۇھەنەوە ھەيە، تۆمار نەكەت و كردارە چاڭ و خراپە كانى لە سەر تيانووسە كانى قەدردا نەنۇرسىتەوە؟!

نەخىز، بە ئەندازەي ئەم پىتەنەي كە لە "لۇح المحفوظ"ى قەدردا تۆمار كراون، نەخىز.

واتە بە چەشنى ئەوهى كە خۇر رۇز دەر دەخات و، رۇزىش دەيىت بە بەلگە لە سەر بۇونى خۇزىر، بە ھەمان چەشن، راستىي "ئىمان بە خوا" لە گەل ھەموو بەلگە كانىدا راستى "ئىمان بە مەلائىكەت" و "ئىمان بە قەدر" دەچەسپىن.

بەم جۇرە دەركەوت كە ھەر يە كە لە پايە كانى ئىمان يە كەرى دەچەسپىن و دەبن بە بەلگە يە كەرى.

● خالى دووهەم:

ھەموو داخوازى و بانگەوازە كانى گشت كىنېپ و پەراوه ئاسانى يە كان لە پىشەنگى ھەموو يانوھە قورئانى پىرۇز..

ھەر وەھا ھەموو بانگەوازە كانى گشت پىغەمبەران - دروو迪ان لە سەر بىت - لە پىشەنگىيانوھە حەزرەتى مەھمەد ﷺ تىكىرالە دەورى چەند بناغەيە كى دامەزراو و چەند

پایه‌یه کی دیاری کراودا دخولینه و، هر هموویشیان همولتی ئوهیان داوه که ئو
بناغانه بچه سپینن و به غمیری خویانیشی رابگه‌یه‌ن و فیریان بکه‌ن.

کمواته همو ئو بەلگانه‌ی که شایه‌تی له سه پیغمه‌مری و راستگوئی ئومان
دەدەن، چونکە به يه کموه پرو دەکەن ئو پایه و بناغانه و ئوهندەی تر بەھیزى دەکەن و،
بۇمان دەردەخەن کە ئو پایه و بناغانه تەواو حەق و راستن. ئو بناغانەش بىرىتىن لە:
(ئیمان بە خواو، بە رۆزى دوایى و، بە مەلائىكەت و، بە كىيىه کانى خواو، بە
پیغمه‌مرانى خواو، بەوهى کە خىر و شەپىرى قەدەر لە لايەن خواوه‌يە).

کمواته بە هيچ جۈزىك ناگونجى شەمش پایه کانى ئیمان لە يەك جىبا بکرىنەوە و
جياوازى ييان لە نیواندا دابىزىت، چونكە هەرييە کە لە پایانە ئیمان گشت پایه کانى تر
دەچەسپىنەت، بەلکو داخوازىشیان دەبىت. لەبئر ئوهى، ئو شەمش پایانە شىتىكى ھېنەدە
گشتىن کە لەتكىرنەن هەلئاگرۇن و دابەشكىردىنەن بە هيچ جۈزىك لە تونانادانى يە.

ھەروەك چۈن ھەرييە کە لە پەل و بەر و گەلاڭانى درەختى پىرۇزى "توبىا" - کە
پەرگە کانى لە ئاساندا بلاو كردووه‌تەوە - پاشت بە زىيانى ھەميشەيى ئو درەختە
دەبەستىت و، هيچ كەسىنگ ناتوانىت ئىنكارىي ئو زىيانە گەورە و ئاشكرابىي کە وەك
پۇز پروونە و، زىيانى ئىسلى و دامەزراوى ئو درەختە و، زىيانى هيچ گەلايە کى پىنۋە
لکاوى ئو درەختە بکات، خۇ ئەگەر ئىنكارىشى بکات ئەوا درەختە کە بە ئەندازەي
ژمارەي پەل و لق و گەلاڭانى بە درۇزى دەخانەوە و دەمكوتى دەكەت..

ھەروەك ئەمە وايە، شەش پایه کانى ئیمانىش بە ھەمان جۈزە.

نيازمان وابوو کە لە شەمش خالىدا و لە ھەرييە کەي ئو خالانەشدا شەمش سەرجنى پېر
واتا بۇ رۇونكىردنەوەي ھەر شەمش پایه کانى ئیمان باس بکەين و، بە تەما بۇوىن وەلامى
ئو پرسىيارە و رووژىنەرەي پىشە كى يە کە بە جۈزىكىي بۇونتۇ و فراوانىز بەدېنەوە، بەلام
چەند تەگەرە و كۆسپىك پىنى ئوهى لىنى گىرىتىن. لە گەل ئوهەشدا پىم وايە "خالى يە كەم"
پۇيىستى بە رۇونكىردنەوەي زياتر بۇ مۇزۇنى ئىنگەيىشتوو نەھىشتۇرەتەوە. چونكە ئو خالى
پېۋەر و تەرازوویە كى ئوهۇزىيە کە سەرۇزىيادە بۇ ئو بايەتە.

وابە تەمواوى رۇون بۇوەوە کە نەگەر ھەر مۇسلمانىك ئىنكارىي ھەر راستى يە كى
ئیمان بکات، بەرەو كوفرى مۇتلەق بەر دەبىتەوە. چونكە پایه کانى ئیمان وەك

زنجیره کی یه ک له دوای یه ک وان و به دوای یه ک تریدا هاتون و، ئایینی ئیسلام به ته اوی رپون بوروه ته و، ئه و شتائمش که له ئایینه کانی تردا به پختی باس کراون له ئیسلامدا به دریئری رپون کراونه ته و. که واته ئه و مسلمانه گهزره تی مەمەد ﷺ نه ناسیت و باوه‌ری پئی نه کات، ئه و اخوای گموره و سیفه ته کانیشی ناناسیت و ناشزانیت قیامه ت چی بیه! ئەمەش دھری دھرات که ئیمانی مرؤثی مسلمان هیندہ توندو تول و بهیز و دامه زراوه که هر گیز له جینی خزوی نابروت و به هیچ جوزنک دهرفت به ئینکاری کردن نادات، چونکه پشتی به چندین بھلگه زور و زبه‌نده بهستووه، به چه‌شنی که واله ژیری ده کات سه رپ قبولکردنی ئەم ئیمانه دابنه وینیت و ملى بز که ج بکات.

● حالی سی هم:

جاریکیان و تم: "الحمد لله". پاشان بز نیعمه تیکی ئەمەنده مەزن گەرام که پراوبه‌ری و اتاکه‌ی دھر بچیت. يه کسەر ئەم رسته‌یه خواره‌وهم به دلدا هات: "الحمد لله على الإيمان بالله، وعلى وحدانيته، وعلى وجوب وجوده، وعلى صفاته وأسمائه، حمدًا بعدد تحليات أسمائه من الأزل إلى الأبد"^(۱). که سەرخم دا، بزم دھر کەوت لە گەنل و اتاکەيدا به ته اوی یه کاویه ک دەردەچیت. ئویش بەم جۆریه^(۲):

* * *

(۱) واته: به ئەندازه‌ی دروشا نامه‌ی ناوه جوانه کانی خواره‌نەلە ئەزەلەوە تا ئەبەد سوپاس و سەنا و ستايىش بز خواي گموره لە سەر باوه‌رپونم به خواو، تاك و تەنیابى و، بعون و، سیفات و، ناوه کانی. (وھر گىز)

(۲) لېرەدا دەقە کە كۆتايى پئى دىت. وەك بلىنى پەرددە لە بەرددە مامۇستا نۇور سىلادا دادرابىتەوە و ئىز لە نۇو سىن براوه ستايىت. يان لەوانىھە ئەو بارودۇزخەی کە لە بەندىخانە تىايىدا بۇوە دەرفەتى نەدaiت ته اوی بکات و ناچار بەو پرگاندى سەرەوە وازى هىنايىت. (وھر گىز)

مهسهله‌ی ۵۵ هم

گولی ئەمیرداخ

(ئەم مەسەلە يە وەلامدانوھىيە كى باش و قەناعەت بەخشى نەو
ئىعتىرازاندەيە كە لە دوپات بۇونەوە كانى قورنان دەگۈزىن)

بىر ئازىز و بەوهفا كامى!

كاتىك دەستم بە نۇرسىنى ئەم مەسەلە يە كىردى، لە بارىكى گەلىنى پەريشان و شىلەزاردا بۇوم. لەبەر ئەوە، تا رادىيەك تەماوى دىيارە و وەك پىۋىست رۇون نى يە. چونكە چۈنم بە دىلدا ھات و نۇرسىم، ھەروھايىش مايمەوە. بەلام دوايى تىن گەيىشتىم كە ئەم دەستەوازە ئالىززانە ئىعجازىتكى جوانيان تىدايە، كە بە داخەوە نەمتوانى مافى تەواو بەو ئىعجازە بىدەم و دەرى بېرم.

جا ئەم نامەيە ھەرچەند رۇوناڭىيە كانى كىز بن، بەلام لە بۇوى پەيوەندىيان بە قورئانى پىرۇزەوە بە "پەستىنگى فىكىرى" دادەنرىت و، بە "گەوھەر" يىك دەزمىزىرنىت كە چەندىن مروارىيى درەخشان و بەنرخى تىدا يېت. لەبەر ئەوە، تکام وايە رۇولە توينكلە كەي وەر بچەر خىنن و بە وردى بۇ مروارىيە پېشىنگىدارە كانى بروان. دواي ئەوە ئەگەر لە راستىدا بە شىنگى شايانتان زانى، ئەوا يېكەن بە: (مەسەلەيى دەھەمى پەيامى بەرى درەختى ئىمان) دەنا بە وەلامدانوھىيە پىرۇزىبابىيە كە تانى دابىنن. ئىجا لە رادە بەدەرىش ناچار بۇوم كە زۇر بە كورتى بىنۇوسم، چونكە لە كاتى نۇرسىنىدا بەدەست بەدەخزۇراكى و ئازارە كانى نەخۇشى يەوە دەتلامەوە، ئەمەش لە رادىيە كى وادا بۇو كە لە ناچارىدا چەندىن راستى و بەلگەي زۇرم لە تەنها يەك راستەدا دانادە، بە فەزلى خواي گەورە لە دوو رۈزى مانڭى رەمەزانى پىرۇزدا تەواوم كەرد. وادا ئىپۇردىن دە كەم لەمۇ كەم كۈورىيە كە لىمەوە دەركەوت^(۱).

(۱) ئەم مەسەلەيە گولىنىڭى ناسىك و درەخشانى ئەم مانڭە پىرۇزە و شارى ئەمیرداخە، خرابە سەر مىوهى بەندىخانەيى دەنیزلى و كرا بە "مەسەلەيى دەھەم". جا ئەم مەسەلەيە - بە ئىزىنى خوا - نەۋەھەرى وەم و خەيالە

برا پاست و بهوه فاکام!

کاتیک له مانگی رهمهزانی پیروزدا خهربیکی خویندنی قورئانی پیروزی خاوون
نیعجاز بروم، له واتای ئهو سی و سئی ئایته ورد بوموه که ئاماژهيان بى پیامه کانی
نور کردووه، وەک لە "تیشکی يە كەم" دا باس کراوه، بۆم دەركمۇت كە هەريەك لەو
ئایته تانە، بەلكو ئایته کانی ئەو لاپەھەی موصحەف و ئەو باھەتى لېيى دەدونىن وەک بلىنى
پووه پیامه کان و قوتاييانى نور دەروانى. ئەمەش لەو پووه وە كە ئەوان بەشىكىيان لە
لېشاوى فەر و پیروزىي ئەو ئایته تانە دەست كەم تووه. تەنانەت ئایته تى (نور) كە لە
سۈورەتى "نور" دايە، بە هەر دە پەنجە کان ئاماژە بى پیامه کانی نور دەكتات، هەروەھا
ئایته کانی دواي ئەو، كە ئایتى "ظلمات" ن، پووه و نەيار و دوۋەمانى پیامه کانی نور
دەروانى و بەشىكى زۇرىيان لەم رۇانىنى خۇيان ئاراستە دەكەن، چونكە وەک ئاشكرايە:
پله و پايە و دوورىيە کان (أبعاد) و مەبەستە کانی ئەو ئایته تەنها بە كات و شوينىكى
دىيارى كراوهە نەبەستراوه. واتە لە قاوغىي هەندە كېتىي كات و شوين دەرەچىت و
بەرەو هەممە كىي يە کان پەروا زەبىت. لەبر ئەوه، هەستم كرد كە پەيام و قوتاييانى نور
بە راستى دەورى يە كىي لە تاكە کانی ئەو هەممە كىي يە دەيىن لەم سەرددەمەي ئىستاي
خۇماندا.

گوفتارى قورئانى پیروز، سيفەتى: (ھەممە كېتىي و، فراوانىسى رەھا و، بەرزى و،
شمۇل) ئى بەدەست هىناواه. چونكە راستە خۇز لە پلەوبايەي ھەرە فراوانى
پەرەردگارىتى يە كەمى خاوون گوفتارى ئەزمەلى يەوه دەرچووه..

ھەروەھا قورئانى پیروز ئەم سيفەتانى لە پلەوبايەي مەزن و فراوانى ئەو كەسەوه
وەرگەرتۇوه كە ئەم كېتىي بىز نىزىراوه، كە ئەو پىغەمبەرە خۇشەوپىستى يە كەلەپە به ناوى
ھەموو مەرۇۋايەتى يەوه، بەلكو به ناوى ھەموو بۇونۇھەرانمۇوه، لە لايەن خواوندەوە،
گوفتارى لە گەل دە كەرتى..

ھەروەھا ئەم سيفەتانى لەوھە دەست دەكەويت كە ئەم گوفتارە قورئان رۇو لە
پلەوبايە فراوانە كەھى ھەموو چىنە کانى مەرۇۋايەتى دەكتات لە ھەموو سەرددەمەنگىدا بە
گشتى..

بىزگەنە ئەم سيفەت بە دىبارەت بە دىبارەت دووبات بۇونۇھە لە قورئاندا، لادەبات. ئەمەش بەھزى
بۇونىكەرنوھە ئەنها يەك جىكمەتمۇوه لە حىكىمەتە زۇرە كانى ئەم دىبارەت. (دانەر)

ههروههالهه پلهوپایه بهرزهه رهونکردنوهه کامل و شیفابهخشنه کانی ئهو ياسا خوايی يانهه دهستی ده كه مويت كه پهيوهندی يان به دنيا و قيامهت و، زهوي و ئاسمان و، ئهزهل و ئهدهوهه هميه و تاييختن به پهروهه دگاريتى خواوهنهوهه و كاروباري ههموه برونهوهان ده گرنوهه.

جا ئهم گوفتاره مهزنه قورئان كه ئهم ههموه فراوانى و بهرزى و شهولهه دهست كه وت، ئيعجازنىكى قهشنهنگ و دهورهه دانىكى گشتى ده درده خات. به چەشنىك كه پله سروشى و ئاشكرا كانى ههروهه كه نهرمونيانى لە گەل تىنگەيشتنى سادهى عموماھ كاندا (كه زۇربەھى گفتۇرگۇز لە گەل كراوانى قورئان) مامەلە ده كات، ههروههها بهشىكى زۇريش لە رېتمايى و واتاكانى به بەرزترین ئاستە فيكىرى و چىنە عەقلى يە كانى مەرۆف دەبەخشىت.. كەواتە وەنهىت تەنها بهشىكى كەم لە رېتمايى يە كانى بە گفتۇرگۇز لە گەل كراوانى خۆى يەخشىت و تەنها به يەك پەندى چىرۇكىنى مىژۇوبىي تاييەتەندىيان بکات، بەلكو له بەر ئەوهى ههموه چىنېكى لە ههموه سەردەمەنگىدا تاكىكە لە تاكە كانى دەستورىيکى هەممە كى، ئەوا قورئانى پىرۇز رۇولە ههموه چىنېكى ههموه سەردەمەنگىدا دەكات و بە گوفتارنىكى تازە و نوى و پاراو وەك بىلتى ئائىستا نازل بۇوبىت، لە گەلياندا دەدۋىت..

بە تاييەتى كە بە زۇرى: (الظالمين.. الظالمين) دووپات دەكاتەوه و بە توندى سەرزەنشتىان دەكات و هەرەشەى سامناكىيان بە هاتنى بەلا و موسىبەتى زهوي و ئاسمان بەھۆى تاوان و سەتمە كانىانهه ئاراستە دەكات. بەم دووپات كردنوهەيمىش سەرەنجى خەللىكى بز لاي چەندىن سەتمى وارادەكىشىن كە لەم چەرخەدا وېتەيان نى يە. ئەمەش بەھۆى باسکردنى چەند جۈرىيکى ئەوشىكەنچە و بەلا و موسىبەتەنە پىنى قەومى عاد و سەمود و فېرەعون و، بە باسکردنى پىزگاربوونى چەندىن پېغەمبەرى بەپىزى وەك حەزرەتى ئىبراھىم و موسا، دروودىيان لەسەر بىت.

پاشان ئەم قورئانه مەزنه بە ئيعجازنىكى قهشنهنگ و پروون ههموه چىنېك لە ههمو سەردەمەنگىدا بىز ئەوه رېتمايى دەكات كە: كاتە راپوردووه كان و سەردەمە لەناو چەنۋە كانى زوو، لە روانگەمى گومپايانى بىن ئاڭاوه بىتى يە لە شىۋىيکى قولى عەدم و چۈل و سامناك و گۈرستانىكى ئازاردهرى پېر لە خەفتەت و دەردى سەرەي.. ئەمە كە گومپايانى وامان پىشان دەدات، قورئان وە كو لاپەرەيەكى زېندووی پېر لە پەند و دەرس و عىبرەت و، جىجهانىكى سەپەرى و اپشانمان دەدات كە سەرتاسەرى بە

"ژیان" را زاوته و، ولا تکی پروردگاریانه ئه و تو که چهندین جوز پهیوندی یان له گه لماندا همیه.. ئمه شمان به ئیعجازه بى و ینه که خوی و وهک لە سر شاشه دا پیشانگان بدریت، ئاوا بۇ پروون ده کاتمه. ئوهتا هندی جار ئه سەردەمانه بۇلای ئىمە دەھىنیت و دەيانخاتە بەرچاومان، هەندی جارى تر ئىمە بۇ ئه سەردەمانه دەبات.

ئه و "گەردوون" ئى کە لە خوااغافلان بە بۇشالى يە کى ساماناكى بىن و چەند بىن گیانىكى شلمژاوى دەبىن کە لە گىزلاپ ئازار و جودايدا تلىر دەبىنە و گىز دەخۇن.. قورئانى پېرۇز، بە هەمان ئیعجاز، پروونى دە کاتمه کە: ئەم (گەردوون) ئە كەنیتىكى رەوانە؛ خواوهندى تاك و تەنبا و صەمد نووسىيەتى و، شارىتكى رېتكۈپىنکە کە خواوهندى بە بەزەپ و مىھەرەبان ئاوهدانى كەردووه تەوه، پیشانگاپە كى قەشەنگ و بىن وينەيە کە پەروردگار بۇ پیشاندان و ناوبانگ بىن دەر كەردنى بە دەيەنەراوانى خوی ئامادەي كەردووه. قورئانى پېرۇز، بەم پروونكەردنەمە، ژیان بەو بىن گیانانە دەبەخشىت و وايانلىنى دەكەت کە لە نیوان خزبىاندا بە دەم يارمەتىدانى يە كەرەوە بېرۇن، وەك بلىتى بە جوزىتكى راستەقىنە و پېلە خۇشمەويىتى لە گەل يە كەر بە دەپەن و وتوۋىز بەكەن، دەبىنیت هەموو شتىك كار و ئەرك و فەرمانبەرى يە کى بىن سېپىرراوه..

بەم جوزە، قورئانى پېرۇز دەرسى حىكىمەتى راستەقىنە و زانستى پرووناکى بە خش بە جىنتى و ئىنس و مەلائىكەتان دەلىتەوه. كەوانە بىن ھىچ گومانىتكى ئەم قورئانە ئە كە ئەم ئیعجازە لە پروونكەردنەمە شتائاندا همیه، شاياني ئەوهەي كە چەند تايىەتكارى يە كى بەرز و پېرۇز بە دەست بەھىنیت، وەك ئەوهەي كە:

خویندنەوهى هەر پېتىكى (دە) چاکە، بەلكو لە هەندى جاردا (ھەزار) تەنانەت لە هەندى جارى تردا (ھەزاران) چاکە دەست خوینەرە كەرى دەخات.. هەرۆھا وەك كۆلەوارى و دەستەپاچەپى هەموو جىنتى و ئادەمیزاد لەمەدا كە شتىكى ھاۋىنە ئەمۇ قورئانە دروست بەكەن، با هەر ھەمووشيان بۇ ئەمە بەستە كۆز بېنەوه.. هەرۆھا وەك گفتۇگۇ و دوانى پېلە بە لاغەت و دانايانە ئە كەملى ئادەمیزاددا، بەلكو لە گەل ھەموو بۇونوھەر اندا بە گىشتى.. هەرۆھا وەك ئەوهەي كە لە ھەموو سەردەمەنگىدا ملىۋانان كەس بەپەرى ئارەزوو مەندى و چىزلىنى وەرگەرنەوهە حەزىيان بە لە بەر كەردىنەتى.. هەرۆھا وەك بىزاز نەبۇون لە زۇر خویندنەوهى، سەرەپاى دۇپىات بۇونوھە كانىشى.. هەرۆھا وەك جىڭىر بۇونى بە تەواوى لە زەينى ناسك و سادە ئەنلااندا، هەرچەندە جىنگا و

رسته‌ی زوری و هایشی تیدایه که لموانه‌یه لبیان تیک بچیت.. هروه‌ها و هک لهزه‌ت و هر گرتی بیماران و ئهوانه‌ی له سره‌مرگ و گیانه‌لادان له بیستنی قورئان و خوش بونی له گوئی بیاندا، هرچه‌نده‌ش به ساده‌ترین قسه بیزار ده‌بن.. ئهمانه و غهیری ئهمانه‌ش، لهو تایه‌تکاری‌یه به‌رز و پرژانه‌ی که قورئانی پرژوز ده‌ستی که‌وتوه و، به‌مانه‌ش به‌خته‌و هربی هردوو دنیا به خوینه‌ران و قوتاییانی خوی ده‌به‌خشیت.

هروه‌ها قورئانی پرژوز ئیعجازه جوانه که‌ی خوی له "شیوازی ریتمایی‌یه رهوانه‌که‌ی" دا ده‌دهخات. ئهودتا ززر به جوانی چاودنیری نه خوینده‌واربی راگه‌یده‌نهره که‌ی ~~کل~~ کردوه، به‌هدا که شیوازه رهوانه سروشته به‌که‌ی خوی به به‌دهو امی هیشتوروه‌تهوه و، زور لمه‌ه به‌رز تره که هیچ جوزه ته‌کله‌لوف و ریاهه‌ک توخنی بکمونیت. شیوازه که‌ی به چه‌شنیکی وايه عدوامه کان - که زوربه‌ی زوری خملکن - لبی تی ده‌گمن.. شیوازی قورئان له گه‌ل ئهوانه‌دا به جوزینکه که زور به نرم و ناسک و ساده‌بی مامه‌له له گه‌ل زه‌بیناندا ده‌کات، بز ئه‌مدهش گفتونگو کان داده‌بزینته ئاستینکی نزیک له تیگه‌یشتینانمه و، چه‌ند لاپه‌ریه کی ئاشکرا و پرونی و هک ئاسماهه کان و زه‌وی بیان له به‌ده‌مدا بلاو ده‌کاته‌مه و، سره‌نجی بینه‌ران بز موعجیزاتی توانتی خوا و دیزه‌کانی دانایی‌یه له‌زاده‌دهره که‌ی، که له ژیز په‌رده کاروباره ئاسایی‌یه کانه‌مه و، راده کیتیشیت.

پاشان قورئانی پرژوز جوزینکی تری ئیعجازه بی‌وینه که‌ی خوی به‌وه ده‌دهخات که به چه‌شنیکی "رهوان" رسته‌یه کیان چیرز کیک "دووبات ده کاته‌مه" لمو کاتانه‌دا که ریتمایی چه‌ندین چنی جیاوازی خملکی بز چه‌ند واتایه کی جوزاوجوزو، چه‌ندین په‌ند و عیبره‌تی زور لمه‌ه تایه‌ته بیان لمه و چیرز که‌دا ده‌کات. له‌به‌ر ئه‌مه، قورئان داخوازی ئه‌وه‌یه که دووبات بونه‌وه‌ی تیدا بیت، چونکه هروه‌ک کتینی پارانه‌وه و بانگه‌وازه، کتینی زیکر و یه کتانا‌سینی خواوندیشه. خوت دیاره هربیه که‌لمانه داخوازی دووبات کردن‌نه‌یه. که‌واته هر تایه‌تیک بیان هر چیرز کیک له قورئاندا دووبات کراوه‌تهوه، واتایه کی تازه و په‌ندیکی نوبی تیدایه.

هروه‌ها ئیعجازه که‌ی خوی به‌وه ده‌دهخات که (له چه‌ند پرووداویکی جوزئی ده‌دونیت) و ده کولیتنه‌وه که له ژیانی هاوه‌له به‌ریزه کانی پیغمه‌بردا ~~کل~~ و له کاتی نازل بونی قورئان و دامه‌زرا‌ندنی بینای ئیسلام و بناغه کانی شه‌ریعتدا روویان داوه.

دەبىنيت گرنگى يەكى زۇر بەو پرووداوانە دەدات و، بەمەش ئۇوه پۇون دەكتەوه كە وردىرىن كاروبارى بچۈر كېتىن پرووداوى هەندەكى، لە بەرچاوى مىھەبانى خواي گەورەدا و لە نېوان بازنىمى بەرپۇبرىن و كارسازىي ئەخواوەندەدايدە. ئەمە جىگە لەوهى كە بە باسکەردىنى ئەخواوەدانە چەند ياسا و دەستوورىنىكى گىشتى و ھەملەيەنگى خواوەند كە لە گەردووندا كار دەكتەن، دەرەخات.. لەماھىش زىياتى: ئەخواوەدانە كە لە كاتى دامەزراندىنى ئىسلام و شەرىعەتە كەيدا پرووبان داوه، وەك ناوك و تۇۋان، لە داھاتۇودا چەندىن بەرپۇومى ئەحڪام و سوود و قازانچ دەگرەن. بەللى، (دۇوپات بۇونەوهى پۇيىستى داخوازى دۇوپات بۇونەوهى باسکەردىنىشىتى). ئەمەش دەستوورىنىكى چەسپاوه. لەبەر ئەوه، قورئانى پېرۇز لە ماوهى بىست سالىدا وەلامى چەندىن پەرسىيارى دۇوپات بۇوۇ زۇرى داوهتەوه و، بەم وەلامدانەوه دۇوپات بۇوانەش پېنمايى چەندىن چىنى جۇراوجۇرى قىسە بۆ كراوانى خەلکىي كىردوو. دەبىنيت قورئان چەند رىستىيە كى وا دۇوپات دەكتەوه كە هەزاران بەرھەميان هەمە، چەند پېنمايى يەك چەندىن جار دەلىتەوه كە ئەنجامى چەندەھا بەلگەي لەزمارەبەدەر و بى سىنورىن، ئەمەش لەو كاتەدا كە دەبىھوينت: (ئەو ئالىو گۆپە گەورە و ساماناكەي لە جىهاندا پروودەدەن و، ئەو كاولىكارى و هەلۋەشانەمەيى تووشى دنيا دېت و، بىناتانى دواپۇزى ھەميشەبى لە بىرىي دنيا دواي ھەممۇ ئەمانە) لە مىشك و دلى خەلکىيدا جىنگىز بىكەت.

ھەرەھا قورئانى پېرۇز ئەو رىستە و ئايەتانە لەو كاتانەشدا دۇوپات دەكتەوه كە دەيچەسپېنیت ھەمۇ شتە جوزنى و كوللىي بەكان، ھەر لە گەردىلە كاتانە تا ئەستىزە كان، لە ژىز دەستى يەك خواي تاڭ و تەنيدان. ھەرەھا لەو كاتانەدا دۇوپاتيان دەكتەوه كە پۇق و خەشى خواي پەرەردگار دەرەخات بەرامبەر بەم و سەتكارى يانەي مەۋە ئەنگەندا كاتىك كە سىنورى ئامانجى بەدىھىنان دەشكىنیت. ئەو سەتكارى يانەي كە پۇق و قىن و ھەلچۇونى ئاسمانە كان و زەھى و توخىمە كانيان لە دىزى ئەو سەتكارانە دەورووپۇزىنیت.

لەبەر ئەوه، دۇوپات بۇونەوهى ئەخواوەدانە دەكتەن كاتى باسکەردىنى ئەخواي گەورە و گەنگانەدا، ھەرگىز بە ناتەمواوى دانانزىت لە رەوانىبىزىدا، بەلکو ئىعجازىكە لەپەرى بىئىنەيى و جوانىدا و، رەوانىبىزى يەكە لەپەرى بەرزىيدا و، رەوانىكارى و پاراوى يەكە كاوابىي كە لە گەل داخوازىي حال و مقامدا.

❖ بُز نمونه:

رسنه‌ی: **(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)** تنهایه که ئایه‌ته، سه دو چوارده جار لە قورئانی پیرۆزدا دوپات ده بیته‌وه. چونکه وەک له "بریسکەی چواردهم" دا رۇونان کردووه‌تموه، ئەم رسنه‌یه راستی يە کى گەلنى گەورەيە و، گەردۇونى له رۇوناکى پېرى كردووه و، بە پەيوەندىيە به کى تۇنلۇقلى عەرش و فەرشى يە كەمە بەستۈوه و، هەمۇ كەسىك لە هەمۇو كاتىكىدا پېۋىستىي يە کى تەواوى بەو راستىي يە هەيە. كەواتە ئە گەر ئەم راستىي يە مەزىنە ملىيۇنان جارىش دوپات بېتىوه، هيشتائەو پېۋىستىي يە هەر دەمېتى و تىز نايىت. چونکە وە كو "نان" نى يە تا پېۋىستىي يە کى رۇزانە بىت، بەلكو وەك "ھەوا" و "رۇوناکى" وايە كە لە هەمۇ خولە كىنڭدا مەرۆف حەزى لەتىي و پېۋىستى بىتىي.

❖ ئایه‌تى: **(وَإِنْ رَبَّكَ لَهُ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ)** لە سورەتى (الشعراء) دا ھەشت جار دوپات ده بیته‌وه. جا دوپات بۇنۇوه ئەم ئایه‌ته مەزىنە كە هەزاران راستىي تىدایە، لە سورەتىنگىدا كە باسى رىزگار بۇونى پىغەمبەران - دروودىيان لە سەر بىت - و ئازار و ئەشكەنجىي قەومە كانيان دە كات، بۇ رۇونكىرنەوە ئەوه بە كە:

ستەمكارىي قەومە كانيان بە راھىيە كى وايە كە دەم لە ئامانجى بەدىھەنائى بەدىھەنزاوەن و، مەزىنى پەروەردگارىتىي بە رەھاكەي خواوهند دەدات و خىزى تىي هەللىدە قورتىنېت. لە بەر ئەوه، عىززەتى پەروەردگارى داخوازى سزادانى ئەم قەومە ستەمكارانە دەبىت، وەك ئەوه كە بەزمى خواپى خوازىيارى رىزگار بۇونى پىغەمبەرانە، دروودىيان لە سەر بىت. كەواتە ئە گەر ئەم ئایه‌ته هەزاران جارىش دوپات بیوايەتەوه، ئەوا شەوق و تاسەمەندىي مەرۆف بۇزى و پېۋىستىي پىنى هيشتا ھەر تەواو نەدەبۇو. كەواتە دوپات بۇنۇوه لېرەدا بەلاغەتىكى بەرزى خاۋەن ئىعجاز و ئىجازە.

❖ ھەروەها كە ئایه‌تى: **(فَبَأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانْ)** لە سورەتى (الرحمن) دا و ئایه‌تى پیرۆزى: **(وَنَلِّيْ يَوْمَئِلُ لِلْمَكَذِّبِينَ)** لە سورەتى (المرسلات) دا دوپات بۇنۇته‌وه، ھەرييە كەيان رۇوه و هەممۇ سەردم و چەرخە كان ھاوار دە كات و، بە ئاشكرا لە هەمۇ لايەكى ئاسماňە كان و زەويىدا رايدە گەيەنېت كە كوفرى جىتنى و ئىنس و ئىنكارى كەنیان بۇ نىعەمەتە خواپى يە كان و، ستەمكارىي بە لەردا بەدەرە كانيان، خەشم و قىنى بۇنۇوه را دەھەزىن و والە زەھى و ئاسماňە كان دە كەن كە رېيان لېيان بېتىوه... كوفە كەيان لە گەل حىكمەت و مەبەستى بەدىھەنائى جىھاندا يەك ناڭمۇت و، بە دەستدرېزى

داده نریت بُز سهر ماقی هه مو بونه و هران به گشتی و، ئینکاریی مه زنی خواهند ده کات و گالتهی بمو مه زنی یه دیت..

لبه رئمانه، ئەم دوو نایدە کە پەیوهندیان بە هەزاران راستیی وەڭ ئەمانه و هەیە و بە ئەندازە و ھیزى هەزاران مەسەله‌ی تر گرنگی بان ھەیە، ئەگەر بە هەزاران جاریش لە گفتۇرىزى کەدا کە ئاراستەی جىتنى و ئىنس كرايىت دووبات بکرىنەوە، ھېشىتا ھەر پۇيىستى بە دووبات بونەوەيان دەمەنیت. كەواتە دووبات بونەوە لېرەدا پەوانبىزى يەكى كورت و مەزن و موعجزە يەكى يەكچار جوانە.
پە نۇونەيەكى تر سەبارەت بە حىكمەتى دووبات بونەوە، لە فەرمۇدە پېغەمبەر دەھىنەنەوە:

لە مۇناجاتەی پېغەمبەر دا ﷺ كە بە: "الجوشن الكبير" بەناوبانگە، نزا و پارانوھى كى گەلى جوانە و، نۇونەيە كى پۇختە كراوى ھەلتىجر اوى قورئانى پېرۇزە، لەم مۇناجاتەدا رىستە: (سبحانك لا إله إلا أنت الأمان الأمان خلصنا وأجرنا وبخنا من النار) سەد جار دووبات بونەتەوە. خۇ ئەگەر هەزاران جاریش دووبات بىوايەتەوە، ئەوا ھەر گىز مەرۆفى بىزاز نەدە كەرد، چۈنكە ئەم رىستىيە گورەتىن راستىيى گەردوون كە "تەوحيد" و، مەزنتىن فەرمانبىرىي بونەوەران بەرامبەر پەروەرد گارى شەكتەنديان كە بىرىتى يەلە "تەسبىح و تەحمىد و تەقدىس" .. مەزنتىن كىشە و مەسەله‌ی چارەنۇسى مەرۆفایەتى كە رىزگار بونە لە دەردى سەربىي ھەميشەبى و ئاگرى دۆزەخ و.. پۇيىست ترىن ئامانچ لە بەندايەتى و كۆلەوارىي مەرۇفدا كە نزا و پارانەوە دواعىيە.. ھەمۇ ئەمانەي تىدايە.

بەم جۆرە، زۇر شتى ھاوچەشنى ئەم بناغە و بىچىنانە لە قورئانى پېرۇزدا دووبات بونەتەوە، بە رادىيە كى وا كە ھەندى جار لە يەك لايەرەي موصحە فدا بىست جار زىياتر - چ بە راشكماوى و چ بە جۈزىكى ناوه كى - راستىيى "تەوحيد" دەردەپىت. ئەمەش بەپى داخوازىي مەقام و پۇيىستىي تىكەيانىن و بەلاعەتى پۇونكىنەوە. جا بەم دووبات كەردنەوەي شەموقى دووبات كەردىنەوەي خوينىنەوەش دەجۇولىتىست و بەلاعەتە كەمى بەھىز و بەرزىر دەكات، بىن ئەوهى يېتاقەتى و بىزازى لە دەرۇونى مەرۇفدا بەجى بەھىلىت.

بەشە كانى "پىامە كانى نور" حىكمەتى دووبات بونەوەي ناو قورئانى پېرۇز زيان بە جوانى باس كەردووە و بەلگە كانىشيان رۇون كەردوونەتەوە و، چەسپاندوويانە كە ئەمۇ

دوروپات کردنده و یه چمنده له گهله ره و انبیژیدا گونجاوه و، له هه مان کاتدا چهند
قدشه نگ و جوانیشه.

پ حیکمته نو جیوازی یهش که له نیوان سورره ته مه ککی و مدهنه یه کاندا ههیه،
له بارهی ره و انبیژی یهه، له رهوی ئیعجاز و به کورتی لیندوان یان دریژه پیندانی ئهه
با بهتانهی باسیان ده کهن، بهم جزرهی خواره و یه:

پول و پیزی پیشه و یه نهیاره کانی قورئان له مه ککهدا بت پهسته کانی قورهیش
بوون، که نه خوینده وار و بنی کنیب بوون. له بر ئهه، ره و انبیژی لموی داخوازی
شیوازینکی به رزو به هیزو، کورتی سه کی به ئیعجازی قه ناعمهت به خش و،
دوروپات بوون نوه یه کی وا بوو که بتو جنگیر کردن و دامه زراندنی تیگه یاندنیان پنیست
بیت. له بر ئهه، زوربهی سورره ته مه ککی یه کان پایه کانی ئیمان و پله کانی تم و حیدیان
به شیوازینکی له پهپری هیزو و به رزو و به کورتی یه کی تابلی پر له ئیعجازدا باس
کردووه و، ئیمان به خوا و مبده و معادیان دوروپات کردووه تهه، تنانهت ئهه پایانهی
ئیمانی به (پیش خستن و دواخستن و، ته عريف و ته نکیر و، حمزف کردن و باسکردن) له
هممو لایپه و ئایه تینکدا، یان له یه ک پرسته، یان له یه ک و شه، به لکو له یه ک پتدا
د هر پریوه و، پایه کانی ئیمانی له و چه شنه حالت و شیوه به لاغی یانهدا چه سپاندووه، به
چه شنیک که پیشه و او زانیانی به لاغه تی له به ردم ئهه شیوازه پر له ئیعجازه دا
حه پهساو و سه رسوور ماو کردووه.

پهیامه کانی نور، به تاییه تی و تهی بیست و پنجم (پهیامی مو عجیز اتی قورئانی و
پاشکز کانی) چل رهوی ئیعجازی قورئانیان رپوون کردووه تهه. هه رووه ها ته فسیری:
"إشارات الإعجاز في مظان الإعجاز" که به زمانی عهده بی یه، به چه شنیکی گهله
جوان ئیعجازی قورئانی سه بارت به هزینه و یه نیوان ئایه ته پیرۆزه کانی رپوون
کردووه تهه. به راستی ئهه دو پهیامه شیوازی ره و انبیژی به رزو، کورتی سی پر له
ئیعجازی قورئانیان چه سپاندووه.

به لام پزل و پیزی پیشه و یه نهیاره کانی ئایه ت و سورره ته مدهنه یه کان جووله که و
گاوران بوون، که خاوون کیبن و ئیمانیان به خوای گهوره ههیه. له بر ئهه،
ده ستوره کانی ره و انبیژی و شیوازه کانی پیشمالی و بناغه کانی را گهه یاندن داخوازی
ئهه بوون که ئهه گوفتارهی ئاراستهی ئهه خاوون کیبانه ده کریت له گهله واقعی
حالیاندا گونجاو و یه کاویه ک بیت. ده بینیت شیوازی قورئان له سورره ته مدهنه یه کاندا

ئاسان و پروون و رهوانه و، شته جوزئی یه کان - نه ک بندچینه و بناغه کانی ئیمان - پروون ده کاتنهوه. چونکه هه مهو حوكمه فهرعی و یاسا ههمه کی یه کان لهو شته جوزئی یانهوه پهیدا دهبن و هر ئهوانن که دهبنه خولگهی ئیختیلافی نیوان ئه حکام و شهربعهه کان. له بهر ئهوه، دهینیت زوربهی جار ئایهه مدهنه کی یه کان پروون و رهوانه و له شیوازینکی پر له ئیعجازی تایبہت به قورئاندان.

بەلام کاتنی که قورئان پوختنیه کی کورت و بهیز، یان ئەنجامینکی کورت کراوه، یان کۆتاپی یه کی پتمو، یان بەلگمە کی بهیزی گومانپ لە کۆتاپی برووداوینکی جوزئی و فەرعیدا باس ده کات، ئهوا بهمه ئه و برووداوه جوزئی یه ده کات به یاسا و دەستورونیکی هەمە کی و گشتی. ئىجا بۇ مەبەستى ئوهش کە گۈپېر ایەللى بۆزکردن و بەجىھىننانى ئه و یاسا و دەستورانه مسزگەر بکات "ئیمان بە خوا" لە ناخدا جىڭىر ده کات. ئەم مەبەستەش ئه و کۆتاپی یه کورتانە ئایهه کان کە "تموحید" و "ئیمان" و "دواپۇز" یان تىدا کورت کراوه تەوه، دەبەنیتەدی. ئىت دەبەنیت ئه و مەقامە پروون و رهوانه بە و کۆتاپی یانە ئایهه کان پرووناک و بەرز دەبەنیتەوه.

(پەیامە کانی نۇور رادەی بلنديي رەوابىئى و تایبەتكارى و جۇزە کانى رەوانکارىي ورد و بەرزى ئه و پوختە و کۆتاپی یانە ئایهه کانی قورئانیان پروون كردووه تەوه و، ئەمەيان بۇ سەرسەخت ترىن دوژمنىش چەسپاندۇوه. ئوهش لە "دە" دانە تایبەتكارى و سەرخىدا کە لە نۇورى دووهەمى رۇشانىي دووهەمى و تەمى بىست و پىنچە مدایە، کە تایبەتە بە ئیعجازى قورئانوھە).

جا ئە گەر دەتەويىت لەمە تى بىگەيت، ئەوا فەرمۇ بەوانە:

﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾، ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾، ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾، ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾..

ئەمانە و ئایهه کانى ترى ھاۋىنەيان کە "تموحید" دە گەيمەن و دواپۇز دەخەنەوه ياد و کۆتاپی بە زوربهی ئایهه پېرۇزە کانى قورئان دەھىنن، کە بۆيان دەپروانىت، دەبەنیت قورئانى پېرۇز لە کاتى باسکردنى حوكمه شەرعى و فەرعى یه کان و یاسا كۆمەلائىتى یه کاندا سەرە گۈنى بىستە کەی بەرز دە کاتەوه تاكو بەوانىتە چەند ئاسویە کى هەمە کىيى فراوان و، بەم کۆتاپی یانە ئەو شىوازە ئاسان و پروون و رهوانه دە گۆپىت بە شىوازىنکى یه كجار بەرز و بلند. وەك بلىتى خوينەر لە دەرسى شەربىعەتەوه بۇ دەرسى

نهو حید ده گویزیتهوه. نهمش ئمهوه ده چه سه پینیت که: "قورئان" همروه ک کتیبی بیروباوەر و ئیمانه، کتیبی شەرع و ئەحکام و حىكمەتىشە.. همروه ک کتیبی پارانمهوه و بانگگوازە، هى زىكىر و فيكرىشە.

بەم چەشىنە و، بەپىنى جىاوازى مەقام و جۇز او جۇزىي ئامانج و مەبەستە كانى پىنمايى و راڭگىياندىن، جۇزە رەوانى يە كى پې لە ئىعجازى ئاشكرا و درەختان لە ئايەتە مەدەنى يە كاندا دەبىنин، كە جىايمە لە رەوانىبىزى ئايەتە مە كىكى يە كان. كاتى واھمىيە ئەم جۇزە رەوانىبىزى يە لە دوو و شەدا دەبىنیت وەك: (ربك) و (رب العالمين). چونكە بە تەعبىرى: (ربك) ئەحمدىيەت فىرى خۇينەر دەكەت: بەلام بە: (رب العالمين) واحدىيەتى فىرى دەكەت. نەوهش هەمە كە واحدىيەت ئەحمدىيەتىشى تىدايە^(۱).

بەلکو ھەندى جار ئە جۇزە رەوانىبىزى يە لە تەنها يەك پىستەدا دەبىنیت. بۆ نۇونە: لە يەك ئايەتدا ئەمەت پىشان دەدات كە زانستى خواى گەمورە دانانى گەردىلە يەك لە بىلىلەمى چاودا و، پى وشۇنى بۆز لەناو جەرگە ئاسماناندا دەگرىتەمە و، دەرى دەخات كە توanstى خواوەند ئەمەت دەگشتىگىر (محيط) كە بە يەك ئامىز ھەرىكە لهوانە لە جىنى خۆيىدا دادەنیت و، بۆز وەك چاوى ئاسمانانلى دەكەت و، لە دواي ئايەتى: ﴿بِولَجُ الْأَلَلِ فِي النَّهَارِ وَ بِولَجُ النَّهَارِ فِي الْأَلَلِ﴾ دا يە كىسەر دەفەرمۇى: ﴿وَهُوَ عَلَيْهِ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ (الحديد: ۶). واتە دواي باسکردن و خستتە بىرۇمى مەزىنىي بەدىھىنانى ئاسمانان كان و زەھوی، يە كىسەر باسى ئەمە دەكەت كە زانستى خواشتانى پەنھانى ناو دەررونىش دەگرىتەمە. بەم كارەش ئەمە لە زەھىنى مەرۇقىدا جىنگىر دەكەت كە خواوەند لە نىوان شىكۈمىنلىنى بەدىھىنەرتىيىدا بۆ ئاسمانان كان و زەھوی و، بەرگىزە بىرۇمى دەگىزى كەنلى

(۱) واحدىيەت: ئەمە دەگەبەنیت كە ئەنۋەر ئەمە خواى گەمورە ھەممۇ شىتىك دەگرىتەمە. ئەحمدىيەتىش ئەمە دەگەبەنیت كە ھەممۇ زېندەو دېتكى تامازە بۆ ھەممۇ ناونىكى خواادە كات كە پەيۇوندىي بە گەرددۇنەمە بېت. كەوااتە درەوشانەمە خواى گەمورە بە "واحدىيەت" لەمەدەيە كە دەورە دەرە بە ھەممۇ شىتىك، واتە ھەممۇ شىتىك دەگرىتەمە. بەلام درەوشانەمە بە "ئەحمدىيەت" لەمەدەيە كە ھەرجى شىت ھەمە پىشانى ھەرجى ناوار ھەمە، دەدات. بروانە: "المثنوي العربي التورى" الطبعة المحققة الثانية ص ۳۴ (وەرگىز ھىناۋىيەتى). (وَلَمْ يَلْعَلْ) بە كىتى ئەمە بۇوناكى بەي دەورى خۇرى داوه، تامازە بۆ "واحدىيەت" دەكەت و، درەوشانەمە بۇوناكى خۇرىش، بە ھەممۇ تايەتكارى بە كانىمە، لە ھەممۇ بەش و گەردىلە كى ئەمە بۇوناكى بەي كە دەورى خىزى داوه، ھىسايە بۆ "ئەحمدىيەت". جا فەرمۇ بېرى لىن بىكەرەوە. "المثنوي العربي السورى" ص ۲۱۱. (وَهُوَ گَيْرٌ ھىناۋىيەتى)

کاروباریان، له نیوان ئەمەدا، ئەو خوارەنە ئاگادارى خەیال و ختوورە و شتە شارراوه و پەنهان و نادیارە کانى ناو دل و دەرۈونى ھەموو كەسەنگىشە. كەواتى بەدواهاتى: **﴿وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾** دواى ئەو ئايەتە، جزره رەوانكاري يە كى وايە كە ئەو شىۋازە ئاسان و روون و سروشتى و نزيك لە تىڭەيشتى عەوامە، دەگۇرىت بە رېنمایى يە كى بەرز و راگەياندىنىكى سەرنج پاکىش و گشتى.

پرسىار:

سەير كەردىنى سەرىپىي و ساكارانە ناتوانىت ئەو راستى يە گىنگانە بىينىت كە قورئانى پىرۇز دەيانھەنېت. ئەمەتا نازانىت لە نیوان پۇختىيە كى كۆتايىھىنەرى ئەوتۇز كە تەوجىدىكى بەرز دەرىپىرت بان دەستورىنىكى ھەمە كى بىگەنەنیت و.. رووداونىكى ھەندە كى ئاسايدا كە ئايەتىك باسى كەرىدىت، ج جۆرە موناسەبەت و پېيوەندىيەك ھەيدى. لەبەر ئەوه، ھەندى ئەمەن دەبات كە ھەندى ئاتەواوېي رەوانبىزى لەم ropyووهدا ھەيدى. بۇ نۇونە: موناسەبەت و رەوانبىزى لە باسى ياسايدە كى مەزن و گىنگى وەك: **﴿وَفُوقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيٌّ﴾** دەرناكەھەنەت كە لە پاش رووداونىكى ھەندە كى ھېنزايتى، وەك ئەوهى كە حەزرەتى يووسف - دروودى لەسەر بىت - بە تەگىرىنىكى زىرىھانە براكەي لاي خۆى گل دايەوە. جائومىد وايە ئەو نېتى يە روون بىكەنەوە و، پەرده لە ropyووي ئەو دانستە لابدەن.

وەلام:

زۇرىبى سوورەتە درېز و ماماناوەندىيە كەن، كە ھەرييە كەيان قورئانىكى سەربەخۆي بۇ خۆى، تەنها بە دوو يان سىن دانە لە چوار مەبەستە كانى قورئان واز ناھىنېت كە بىرىتىن لە: "يە كەنلىخوا، پىغەمبەرىتىي پىغەمبەران، حەشر، دادگەرى لە گەل بەندىايەتى". بەلكو ھەرييەك لە سوورەتانە پۇختە و كاكلەي ھەموو قورئان و ھەر چوار مەبەستە كە ئىدایە. و اتە ھەرييەك لە سوورەتانە: ھەروەك كىتىبى شەرىعەت و دانست و رېنمایى يە، كىتىبى زىكىر و فيكىرىشە و، ھەرييە كەيان چەندىن كىتىبى تىدایە و رېنمایى مەرۇف بۇ چەندىن دەرسى جىاجىدا دەكتات. دەيىنەن ھەموو پلەيە كى بەلكو ھەموو لاپەرەيە كى، چەندىن دەرگاى ئىمان لە بەرددەم مەرۇفدا دەكتاموە و، لە ھەمان كاتدا چەند مەبەست و ئاماڭىچىكىشى پى دادەمىززىتىت، چۈنكە ئەوهى لە كىتىبى نۇوسراؤى گەردووندا

نووسراوه، قورئان به بروونی باسی ده کات، بهمهش له ناخی ئیماندار دا ئه و جینگیر ده کات که پهروهه دگاریتی خواوهند هممو شتیکی گرتووه توه و دره و شانه و به سام و هېيته کەشى له ئاسۇ و ده رونه کاندا پىشان ده دات..

لە بەر ئەوه، ئەگەر دە توانیت سەرنج لەو موناسە به تە بدەیت کە به بۇالەت لاواز دەردە كەھىت و، توانیت به وردى سەپىرى پىشتى پەردە كەى بىكەيت، ئەۋائەمۇ پەردەیت لە بەردە مەدا لادەچىت و، ئەم ئاسۇ فراوان و دەرس و پىنمايى يە نوئى يانەي كە ئەمۇ پەردە يە شار دبۇونىيە و، دەردە كەون. بەلكو شتى وادىيەت كە چەندىن ئامانچ و مەبەستى ھەممە كى يان لە سەر بنيات دەنرىت، ئىزىدەك لە دواى يەك چەندىن جۆرى پەيپەندىي بەھىز لە گەل ئەمۇ موناسە به تەدا كە به بۇالەت لاواز دىيار بۇو، دەردە كەون. ئەم كاتە شىۋازە كە به تەواوى لە گەل ئەمۇ مەقامەدا يە كاوىيەك دەردەچىت و، بهمهش پىلەي پەوانىزى يە كەى پىز بەرز دەيىتمە.

پەرسىارىتىكى تر:

ج دانايى يەك لەوەدا ھەيە كە قورئان ھەزاران بەلگە بىز چەسپاندى كاروبارى دوارقۇز و، تەوحيد و، گەرانمۇھى مەرۆف بۇ لای خواو، پاداشتىدانمۇھى، دەھىيەتە وە؟.. ھەروەها دانايى چى يە لەوەدا كە ھەمو سوورەت و لابەرىيە كى موصحەف لە ھەممو مەقامىنىڭدا، ج بە راشكارى و راستەوخزجۇچ بە بە جۈزىنەكى ناواھى كى (ضمىنى) ج بە ئاماژە كىردن، سەرېنجى مەرۆف بۇ لای ئەوانەي باس كران را دە كېشىت؟

وەلام:

چۈنكە قورئانى پىرۇز مەرۆف ئاگادار دە كاتەمە كە: مەزنەتىن گۇرۇنگەرلىكاري و ئالۇ گۇرۇ مېزۇوي جىيەن كە لەناو بەدېھىزراوان و بازنه ئى "مومكىنات" دا بۇو دەدات: قىامەتە.. ھەروەها پىنمايى ئەم مەرۆفە - كە ھەلگىرلىكى پىلەي جىنىشىنىي سەر زەھىي يە - دە كات بۇ مەزنەتىن مەسىلە ئەوتۇ كە پەيپەندىي بە مەرۆفە تەببىت، كە مەسىلە ئە تەوحيد و، بەختە وەرىي ھەمىشەيى يان سەرلىنى تېكچۈرۈنى ھەمىشەيى لە سەر بەندە. لە ھەمان كاتىشىدا ئەمۇ لافاوى گۇمانە بەر دەوامەپى ئىن دەباتە دواوه و، تۇندرىن جۆرە كانى ئىنكارى و سەرسەختىشى يىن تېڭ دەشكىتىت.

لە بەر ئەوه، ئەگەر قورئانى پىرۇز ھەزاران جار سەرېنجى مەرۆف بۇ لای ئىمان بەو ئالۇ گۇرۇ سەرسوپەھىنەر انە را بىكىشىت و، والە خەملەكى بکات تەسىدىقى ئەمۇ مەسىلە گەنگ و پىۋىستە مەرۆف بکەن و، ملىزنان جارىش ئەمۇ مەسىلەنە دۇۋپات بکاتەمە،

هیشتا ئەم کاره له رەوانبىزىدا هەرگىز بە زىادەرەوی دانانزىت و بە هىچ جۈرىڭ
بىتاقەتى و بىزارى بۇ مەرۆف فەراھم ناھىيەت، بەلکو پۇستىي مەرۆف بە دووبات
كىردىنەوە يان لە قورئاندا هەرگىز تواو نايىت. چونكە له ھەممو "وجوود" دا
ھىچ مەسەلەيەك نى يە له "تموحىد" و "ئاخىرت" گەورە و گۈنگۈز بىت.

بۇ نۇونە:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَرْضُ الْكَبِيرُ﴾ (البروج: ۱۱).

پاستىي ئەم ئايەته پېرۋەز بىتى يە له مۇدەى ئىيانى ھەميشەبى كە ئەم ئايەته بەم مەرۆفە
ھەزارەي دەدات، ئەم مەرۆفە كە ھەممو دەمېك مەردن رووبەرروى رادەوەستىت. جا
ئەم مۇدەبە لەمۇ بىز گارى دەكەت كە مەردن بە لەناوچوونىكى ھەميشەبى لىنىك
بداتمۇ و، خۇرى و جىهانەكەي و ھەممو خۆشەویستانى لە چىنگى لەناوچوون بىز گار
دەكەت، بەلکو لەمەش زىباتر، دەستەلات و بەختەورى يە كى ھەميشەبى پىنى
دەبەخشىت.. كەواتە ئەگەر ئەم ئايەته پېرۋەز ملىيار جارىش دووبات بىتىمۇ، ئەوا
ھەرگىز بە زىادەرەوی دانانزىت و بە هىچ جۈرىڭ رەوانبىزى قورئان زامدار ناكات.

بەم جۈرە دەبىنيت قورئانى پېرۋەز، كە چارەسەر ئەم جۈرە مەسەلە گۈنگۈنە
دەكەت و بە دانانى چەند بەلگەيە كى بەھىز ھەول دەدات قەناعەت بەوانە بېبەخشىت كە
لە گەلەياندا دەدویت، ئەم قورئانە، لە زەين و دل و دەرروونە كاندا ئەۋالو گۈرە مەزنانەي
گەردوون بە قورۇنى جىنگىر دەكەت و لە بەرچاۋياندا وەك گۇرانى خانە و لانە و شىڭلە
شىۋەيان ئاسانى دەكەت. كەواتە راکىشانى سەرېنجى مەرۆف بە ھەزاران جارىش بۇ لای
ھاوا چەشىنى ئەم مەسەلانە - ئىز ئەم سەرنج را كىشانە ج بە راشكارى بىت و ج بە
جۈزىنەكى و ج بە ئاماڻە بۇ كەردن - كارىنەكى يە كىجار پۇيىستە و، وەك پۇيىستىي
مەرۆف و اىيە بۇ نىعەتى نان و ھەوا و رووناڭى، كە چەند پۇيىستى يە كى ئەم توتن ھەميشە
دووبات دەبنەوە.

غۇونەيە كى تر: حىكىمەتى ئەمە ئەمە كە قورئانى پېرۋەز: **﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ﴾** (فاطر: ۳۶) و **﴿إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾** (إبراهىم: ۲۲) و ھاوا چەشىيان لە
ئايەتanh كە بە شىۋازىنەكى زۇر توند و تىز ھەرەشە و گۇرەشەيەن تىدا دووبات دەكەتىمۇ
(وەك بە چەشىنەكى گۇمان بىر لە پەيامە كانى نۇوردا چەسپاندوومانە) ئەوەيە كە:

کافربونی مرؤوف: سنورشکاندن و دستدریزی کردن به بُز سمر مافی بوونه وران و زُوربهی بدیهیتر او ان. ئەمەش رقى ئامانه کان و زھوی دهور و وزینیت و دهروونی تو خمه کان بەرامبەر بە کافران پې لە رق و قین دەکات، بە رادەیه کى وا كە تو خمه کانی بوونه ور بە زللهی: " توفان" و شتى تريش لهو کافرانه دەدەن، تەنانەت دۆزه خيش هیندە رقى ھەلدەستىت كە وەختە لەتاوا الەتوبەت بىيىت، وەك راشکاوىي ئايەتى پېرۇزى: ﴿إِذَا أَفْلَوَا فِيهَا سَمِعُوا هَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿ئَكَادُ تَمَيَّزٌ مِنَ الْفَيْظِ...﴾ (الملک: ۸-۷) ئەمە دەردەپىت.

جا ئەگەر خواوهندى پادشاي گەردوون لە فەرمانە کانىدا ھەزاران، بەلکو مليونان جارىش نەو تاوانە گەورەيە كوفر و تولە كەدى بە شىۋازىنىكى زۇر توندو تىز دووبات بکاتمۇھ، ھىشتا ئەمە لە رەھوانىتىزىدا بە زىادەرھوی و ناتھواوى دانانرىت، لەبەر گەورەيى نەو تاوانە گشتى و دەستدرىزى بە بنى سنورەيى كە كوفر بُز سمر مافی بوونه وران دەيکات و، لە سەر بناگەي دانابى رۇونكىردنەوەي گەرنگىي مافى ئەوانەي لە ژىز فەرمانى خوادان و، لەبەر دەرخستن و زەق كىردى ئەو ناشيرىنى يە لە بن نەھاتووهى كە لە كوفرى ئىنكارى كەران و سەتمە تەواو ناشيرىنى كەياندا ھەيە. چۈنكە ئەو دووبات بوونه ور بەر بچوو كى و بىن نرخىي مرؤوف نى يە، بەلکو بُز دەرخستى گەورەيى ئەو لە سنورى دەرچۈونەي كافران و سەتمەكارى يە كەيانە.

پاشان دەيىنن و اھەزار و سەدان سالە سەدان مليون كەس بەۋېرى شەوق و تاسەمەندى و ھەست كەردنەوە بە پىويسىتى و، بىن ئەۋەي بىتاقەت و بىزار بىن، قورئانى پېرۇز بە بەر دەۋامى دەخويىتىمەوە.

بەلتى، لە راستىدا ھەممۇ رېزز و كاتىك جىهانىكە دىت و دەبروات و، دەرگایە كە لە پۇوي جىهانىكى نوئى دەخريتە سەرپىشت. لەبەر ئەۋە، ھەزاران جار دووبات كەردنەوەي "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" بە شەوقى كە ھەست بە پىويسىتى بىن بۇونى بىكىرتىت، تاكو ئەو ھەممۇ جىهانانەي كە ھەر دەم لە سەر بىن و دىن و دەرۇن بە نۇورى ئەو ئىمامانە رۇوناك بىنەوە، وا لەو رىستە تەوحيدى يە دەکات و كە چرايە كى رۇوناكى بە خش و اىيىت لە ئاسمانى ئەو جىهان و رۈزىانەدا.

خۇ مادەم ئەمە لە "لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" دا وايە، دووبات كەردنەوەي قورئانى پېرۇزىش، بە ھەمازى جۇر، ئەو تارىكى يە دەرەوينىتەمەوە كە بە سەر بەشى زۇرى ئەو دىعەنە ھاتوچۇ كەر و

جیهانه رهوند و سهرلهنوی پیدابوواندها بالی را کیشاوه. همه روها ئهو ناشیرینی یانهش لمو و ینانهدا لا دهبات که له ئاوینه‌ی ژیاندا ره‌نگ دهدنه‌وه و، والمو بارودخانمش ده کات که برهه رووی دین، له قیامه‌تا شایه‌تی بز بدهن نهک شایه‌تی له دز بدهن و (هر ئهم دووبات بونه‌وه‌ی خویندنی قورئان) پله‌ی مرزف بمرز ده کاته‌وه تا دهیگه‌یه‌نیته ئهو پله‌یه‌ی که گهوره‌ی توله‌ی توانه‌کان بزانیت چه‌نده‌هه و، له هه‌رشه‌ی سامناکی پادشای ئهزه‌لیش تی‌بگات که سرینچی سته‌مکاره سره‌سخته کان له‌تویه‌ت ده کات و.. مرزف ده خاته شه‌وقی ئه‌وه‌ی که همول بدانات له دهست ستم و سنورشکاندنی درونی به‌دخوازی، خوی بزگار بگات.

جاله‌به‌ر هه‌مو ئهم دانستانه‌یه که قورئانی پیروز به‌په‌ری دانایی‌یه‌وه ئهو شنانه دووبات ده کاته‌وه و، به‌مهش ده‌ری ده‌خات ئهو هه‌رشه زور و زه‌بندانه‌ی که تائمه ئه‌ندازه‌یه و بهم هیز و توندوتیزی و دووبات بونه‌وه‌ین که باسمان کردن، راستی‌یه‌کی گملنی گهوره‌یه و، شه‌یانیش هه‌لذیت لوه‌هی که به ناپه‌وا و گالنه‌ی بزانیت. به‌لئی، سزا‌ای دوزه‌خ بز ئه‌وه کافرانه‌ی گوئ بز هه‌رشه کان ران‌اگرن، کارنکه‌یه کپارچه داد‌گه‌ری‌یه.

په‌کنکی تر له‌وه شنانه‌ی که قورئان دووباتیان ده کاته‌وه، چیزکی پیغه‌مبه‌رانه، دروودیان له‌سهر بیت.

بز غونه: دانایی له دووبات بونه‌وه‌ی چیزکی حه‌زره‌تی مووسادا - دروودی خوای له‌سهر بیت - (که به ئه‌ندازه‌ی عه‌سای مووسا دانست و سوودی تی‌دایه) و، حیمکه‌تی دووبات بونه‌وه‌ی چیزکی پیغه‌مبه‌ران - دروودیان له‌سهر بیت - بریتی‌یه له چه‌سپاندنی پیغه‌مبه‌رتیبی پیغه‌مبه‌رمان ئەمەش به ده‌رخستنی ئه‌وه‌ی که پیغه‌مبه‌رتیبی هه‌مو پیغه‌مبه‌ران بەلگی‌یه له‌سهر ئه‌وه‌ی که "ریساله‌تی ئەحسمى" راسته و له هه‌موویان حه‌قت و شایانزه بز شوینکه‌وتون. چونکه مه گهر يه کیلک ئینکاری پیغه‌مبه‌رتیبی هه‌مو پیغه‌مبه‌ران بگات، ده‌نا مومکین نی‌یه ئینکاری پیغه‌مبه‌رایه‌تیبی حه‌زره‌تی مه‌مەد ئەلک بگات. که‌واته باسکردنی چیزک و به‌سره‌هاتی ئه‌وان بەلگه‌ی پیغه‌مبه‌رتیبی حه‌زره‌تی مه‌مەد ئەلک.

پاشان به‌شینکی زوری خەلک ناتوان و، هه‌مو کاتیک بزیان ناپه‌خسیت که قورئانی پیروز بخونتنم، بەلکو چەندەیان بز لوا به‌وندە وازدەھینن. نالیزه‌دا حیکمەتی ئه‌وه‌به جوانی ده‌ردە که‌ویت که هه‌مو سووره‌تیکی دریز و ماماواهندی له بربی قورئانیکی

بچوو ککراوهن. ئنجا دووبات كردنەوهى چىزۇ كە كانىش وەك دووبات بۇنەوهى پاپە ئىمان وايە كە پىويستان بە دووبات بۇنەوهەمە. واتە: رەوانبىزى داخوازى دووبات بۇنەوهى ئەم چىزۇ كانىبە و هىچ زىادەرەۋىيەك لەم كارەدانى يە. لەمەش زىاتر، ئەم دووبات بۇنەوهى تىمان دەگەيەنىت كە رپودانى پەيدابۇن و سەرھەلدىانى حەزرەتى مۇھەممەد ﷺ گەورەترين پۇوداوى مەزقايسەتى و شىكۈمىندىرىن مەسىلهى نیوان مەسىله كانى گەردوونە.

بهلئی، که زاتی نه و پیغمبر میره به پریزه هم زن ترین و به رزترین بله‌ی له قوراندا
در او اهتنی و (محمد رسول الله) بیش، که چوار پایه‌ی له پایه کانی ظیمان تیدایه، له گهله (لا
اله إلا الله) دا بیه کمه ده و ترین، به لگه کیه کی گهله گهوره و بی و نیمه له سه رئوه‌ی که
پیغمبر بی حمزه رتی محمد گهله گهوره ترین راستی ناو گه در دونه و، به پریز ترینی هه مورو
بدیهیز او انه به گشتی و، "حقیقتی محه مهدی" ش - که بریتی به له که سیتی به معنوی و
همه کی به که هی نه و پلکه - چراکه رووناکی به خشی هه در دو جیهانه که هی و، ئهم
پیغمبرهش شایان و شیاوی ئهم پله و پایه ده راسایه، و دک به چهندین به لگه‌ی
جوزه او جوزه له به شه کانی پهیامه کانی نور دا چه سپیرواوه. والیره شدا و له نیوان ههزار
بلگه دا یدک به لگه ده هینهن و بهم جوزه‌ی خواره و باسی، ده کمین:

به پیشنهاد دستوری: "السبب كالفاعل" به شهنشاهی هرچی کرد و همچنانکه
نهاده که حضرت محمد مهدیه علیه السلام همه موکات و سمرده مینگدا له لایه برهی
چاکه کاری به کانی پیغمبر اسلام کرد و همین‌جا که دهنو سرینت.

ئنجا ئەو پىغەمبەرە ﷺ بە نۇورەي كە هيئاۋىتى، راستى يە كانى بۇ نۇورەن رۇوناك دە كاتەوە. بەم كارەشى نەك تەنها جىتنى و ئىنس و ملائىكەت و زىندهەرەن دەخاتە سوپاسكۈزارى و رەزامەندى يەمەد، بەلكو هەر ھەمۇ گەردۇون و ئاسان و زەھى بە گىشتى رەزامەندىي خۆيان لە بەرامبەرىيە دەرەدېپن، دەماودەم بە ھەمۇ جۈزىنىڭ رەوشىت بەرزى يە كانى ئەو پىغەمبەرە ﷺ دە گىزىنەوە و باسى دە كەن.

ننجا به نیشانه‌ی ثوهه‌ی که دو عای رپوهه که کان به زمانی ئاماده‌بی و قابیلیه‌تیان و، هی زینده‌وهران که به زمانی سروشت دویکه‌ن، به چاو دهیبینین که هر همه مویان گیرا ده‌بن... به مهدا دهرده کهونت که ملیون‌ها نزای گیرا و سروشتی ملیون‌ها پیاوچاکی نتهوه کهی ئهو پیغامبره ش پیغمبر له گەل رۆحانی يە کاندا، به هه‌مان جوزر، گیرا ده‌بن.

جائمه دعوا و نزایانه که ئولیا و پاواچاکان بمردهوام هرچی بروزه
دیانکەن و، دوعای رەحمەت بز ناردنی به صەلات و سەلام لىکردنی دەینىزەن و،
دەستكەوتە معنەوی و كردوه چاکە كایان، هەمو تووانە، لە پىشدا پىشكەش بەو
پىغەمبەرە گەلە دەكىرىن. سەرەرای ئەنورە زۇر و لە سنور بەدرەی كە لە قورئان
خۇينىنەوەی نەتەوە كەيەوە دەچىتە ناو دەفەمرى كردوه چاکە كانىھە. ئەنورئانە
پىرۇزەی كە هەر پىشكە لە پىته كانى - كە لە سى سەدەزار پىت زىاترن - (دە) چاکە و
دە بەرۇبۇمى دوا بۇز، بەلكو (سەد)، بەلكو (ھەزار) بۇ خۇينەرە كەی دەنۇر سەرتىت.

بەلى، خواوهندى زانى پەنهان، زووتر دەيزانى و دەيىنى: "حەقىقەتى مەھمەدى"
- كە كەسيتىي معنەوبى ئەنورە پىرۇزە گەلە - و كەنۇونە درەختى "تۇوبا"ى
بەھەشت وايد. لەبر ئەنورە، لە قورئانە كە خۇيدا ئەنورە گۈنگى يە مەزىنە پىن داوه، چونكە
ھەر ئەنورە لە هەمو كەسيت شايانتى ئەنورە پەلەپايدە بەرزە پىت. ئەنورە خواوهندە لە
فرمانە كانىدا ئەنورە پەلەپايدە كە دەستكەوتى شەفافەتى ئەنورە پىغەمبەرە گەلە
تەنها بە شوينكەوتى و گۈزىپەلى و شوينبىنەن ھەلگەرتى سوننەتى پىرۇزى ئەنورە دەيىت و،
ھەر ئەنورە كە گەورە ترین مەسىلە كانى نىوان مەزۇف پىت. بەلكو قورئانى پىرۇز جارجار
بايدەخى بە لايەنە مەزۇفانە كەشى داوه، كە وەك تزویى درەختى "تۇوبا"ى بەھەشت وايد.
جالەبر ئەنورە كە راستى يە دووبات بۇوه كانى قورئان ئەم نىخە بەرزاھىيان ھەيدە و
ئەنورە دانستەيان تىدايدە كە باس كران، ئەنورە سروشتى ساغ و بىن عەيد و تەواوى
مەزۇف شايەتى لە سەر ئەنورە دەدات كە دووبات بۇونەوە لە قورئاندا، موعجىزە يە كى
بەھىز و فراوانە. مەگەر يە كېڭى كە تاعۇونى ماددىيەت دەن و وېزدانى نەخۇش كەوتىت.
ئەنورە كەسانەش ئەم دەستورە بەناوبانگە دەيانگەرەتە كە دەلتىت :

قد تنکِرُ العینُ ضوءَ الشّمْسِ مِنْ رَمَدٍ وَ يَنْكِرُ الْفَمَ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ^(۱)

* * *

(۱) وانە بەھىز چاۋىشەوە ھەندى جار چاۋىنكارىي بۇوناڭىي خۇزى دەكتەن، بەھىز نەخۇشى شەوە دەمى
مەزۇف ئىنكارىي تامى ئاوه دەكتەن. ئەم شىعرە هي ئىمامى يۈصۈرىيە. بېرانە: "بىردى المدىح" الفصل السادس.
(وەرگىز)

کۆتاوی

ئەم مەسەلەی دەھەمە لە دوو پەراویزدا

پەراویزى يەكەم:

دوازدە سال پىش ئىستا بەرگۈنم كەوت كە: زەندىقىكى سەرسەخت دەرروونى خراب و مەبەستى پىسى خۇزى ئاشكرا كەردووه بەوهى كە قورئانى پېرۇزى وەرگىزراوه. بەم ھەولدانى وەرگىزانەي قورئانىش پلانىكى تىرسناكى بۇ رېزىنەھىشتى قورئان ساز كەردووه، وتۇرىمەتى: با قورئان وەربىگىزلىرىت تاڭو نىرخە كەدى دەربكەۋىت. بە خەيالى خۇزى گوايا: با خەلکى دوپات بۇونەوە ناپىويستە كانى بىىنن و، لە بىرى خۇزى وەرگىزراوه كەدى بخۇيىتەوە... هەندىلەم بىرۇپا ژەھراوىيابانە.

بەلام بە فەزلى خوابى گەورە، پەيامە كانى نۇور بەھۇزى بەلگە بەھىزە دەمكوت كەرە كانى و بىلۇبۇونەوە بى جۇزىنەكى فراوان لە ھەموو شۇنىنىكدا، ئەم بىر و پلانە ئەملى لەبارىردۇ پەكى خىست و، بە چەشىنەكى گومان بېرچە سپاندۇرۇمەتى كە: ھەرگىز لە توانادا ئى بە جۇزىنەكى راستەقىنە قورئانى پېرۇز وەربىگىزلىرىت و، ھەر زمانىنەكى ترى جىگە لە زمانى عەرەبىي فوصحا ھەرگىز ناتوانىت تايىھەتكارى و سەرېنەوردۇ ناسكە پەوانىتىزى يەكانى قورئان پارىزلىت و، ئەم وەرگىزراوه سادە و جۈزى يانەي كە مرزف دەيانىكەن، بە هيچ حالىلەك جىنى تەعبيە پېر و تۆكە و نىعجازار بەخشە كانى قورئان ناگەرنووه، كە لە ھەر پىتىكىدالە "دە" وە تا "ھەزار" چا كەدى تىدايە. لەبر ئەمە، ھەرگىز مومكىن نى يە لە بىرى خۇزى وەرگىزراوه كەدى بخۇيىتەوە.

بەلام سەرەتاي ئەمە، ئەم مۇنافيقانەي كە قوتايتى ئەم و زەندىقەيان كەردىبوو، لە پىناوى شەيتاندا چەند ھەولىكى ھەلەشانەيان دا، تاڭو بە دەم و يلى خزىيان نۇورى قورئانى پېرۇز بىكۈزىتەوە.. جا لەبر ئەمە من كەمس نايىنم و تىكەملە خەلکى ناكەم، ئەوا پەستىي ئەم شستانەي لە بارودۇخى دەرەوەدان نازام و لە بارەيانەوە ئاگادار نىم. بەلام زىاتر وا گۈمان دەبەم كە ئەمە ئىستا باسم كەردىبوو بەھۇزى نۇوسىنى مەسەلەي دەھەم، ھەرچەندەش لە ھەموو لايە كەمە تەنگانە دەورەي دابۇوم.

پهراویزی دووهدم:

بژوینکیان، دواى بەربۇغان لە بەندىخانەي "دەنیزلى" لە نەزمى سەرەوەي ئۆتىلى شەھەر" دا دانىشتىووم و سەرېنجى ئەو دار چىارە زۇرانەم دەدا كە لەناو باخچە و بىستانە دلەپەنە كانى دەورو بەرمدا بۇون. بىنىم ئەو درەختانە بە جەوجۇول و لەنجە و لارەي كە لە بىكمۇھەمەتالق و پەلە كانىان دەيانۋاند، دلخۇش دىيارن و ھەر كە بە ئاستىم سروھە كىيان بەردە كەمۈت، يەكسىر گەلاكىان دەلەرىنەمە. بەم جۇزە ئەو درەختانەم لە جوانلىرىن و شىرىپەنلىرىن شىۋەدا ھاتە پىش چاۋ، وەك ئەمەي لە ئەلاقىھى زىكىر و تەھلىلەدا خەرىكى تەسپىحاتى خواوهند بن.

ئەم جەوجۇولە ناسكانە، دەستكارىيى ژىيە كانى دلىان كىردىم، لەو كاتەدا كە دلىم لە پەزارەي جودايى خۆشەوېستانغا بۇو، ھەرۋەك خۆزىشەم لە خەممى ئەمەدا بۇوم كە بە تەنها مابۇرمۇھە. كەنۋەپ لەم كاتەدا دوو وەرزە كەي پايز و زىستانەم بە دلىدا ھات و بىن ئاڭايى سەرى ئىنى كىردىم، چۈنكە لە دوو وەرزەدا گەلاكىان ھەلدەوەرلىن و جوانىيەن نامىنىت. لەمەمە خەم و خەفتى زۇرم خوارد بۇ ئەو دار چىارە جوانانە و ھەمۇ زىنەدەوەرلان، كە ئىستا ئەو زەوق و خۇشى و شادىيەيان تىدا دەرە كەمۈت پاشان لە دوو وەرزەدا ئاوايان بەسەر دىت! بەلنى، گەلەن خەفتە ئازارم چەشت و، ھيندە پەزارەي ئەمۇتۇشەم لەسەر كۆبۈنەمە (كە لە نەمان و جودايىيەو پەيدا بۇون و ئەم پەرددە پازىتراوه جوانەي بۇونەوەريان پېرىرىدوو) كە بە جارى ھەردوو چاوم نۇقىمى فەرىنسىك بۇون.

لەم كاتەدا كە من لەم بارە پەرىشان و خەم و پەزارەيەدا بۇوم، لە پې نۇورى حەقىقەتى مەممەدى ﷺ ھەرۋەك بە هانايى ھەمۇ ئىماندارىتىكەمە دىت، بە هانايى منىشەمە ھات و، يەكسىر ئەو خەم و خەفتە لە سۇور بەدەرەنەي نەھىشت و ھەمۇويانى گۇزى بە چەندىن شادمانى و دلخۇشى لە رادە بەدەر، ئىز واملىنى ھات كە بە ھەمېشە و بەرددەوامى لە رەزامەندى و سوپاسكۇزازىي ئەو حەقىقەتى مەممەدىيەدا بىم، كە تەنها يەك بەش لە بەشە زۇرە كانى ليشماۋى نۇورە لە سۇور و رادە بەدەرە كەي، منى پىزگار كردى و لە ھەمۇ سووچىنگى دەرۈون و ناخى و يېڈانىدا دەنەوابىي بىلەو كرددەوە. كە ئەمەش بەم جۇزەي خوارەوە بۇو:

ئەو روانىنە بىن ئاڭايانەي، گەلا ناسك و درەختە بالا بەرزە كانىان بىن ئەرك و فەرمانبەرى و بىن سوود و بايەخ پېشاندام و، واي بىرددە ئەندىشەمەمە كە لەرىنەمە

ناسک و جوانه کانیان هی توندی و زوری شهوق و زهوق و خوشی نی به، به لکو هی بیم و ترس و لرزه له تاو سامنا کبی نه مان و جودایی و لمنا چوون. به لئی، ئه رو اینه بی ئا گایانه و ای پیشاندام، ئولاتر بچیت.. بهم پیشاندانهش ئه و عیشقی مانه و خوشویستی یهی ژیان و شیدای جوانی و بهزهی هاتمه و هیم به ها ورگه زدا، که له من و همرو که سینکی ترداره گیان دا کوتاوه، همرو ئه مانه می پنکا، بهم جوزه دنیای لئی کردم به دوزه خنیکی معنوی و، عقلیشی لئی کردم به ئه ندامیک بز دهردی سه ری و ئشكه بجه و ئازار..

ئالم کاتهدا که من لم بارودخه پر له ئازارهدا بروم، له پر ده بینم ئه و نوره که حهزرهتی مجه مهد پلک همرو مرؤفایه تی پنی پووناک کردوه، پرده له به ردهم چاومدا هله دهاته و چهندین دانست و اتا و ئمرک و فرمابه ربی به کجارت زور، که ده گنه ژمارهی گه لای چناره کان، دهرده خات و پیشانیان ده دات. پیامه کانی نور چه سپاندو و یانه که ئه و فرمابه ربی و نهر کانه سی به شن^(۱):

به شی یه که م:

ئه و به شیده که ده رو اینه ناوه جوانه کانی به دیهینه ری مه زن. جا هه رو و که گه ر و هستایه کی کارامه و لیهاتو و مه کینه کی بی وینه دابهینیت، ئه وا هه مو ان ستایشی ده کهن و پیز له کاره که ده نین و پیروزی بای داهینانه که ده لئی ده کهن، مه کینه که ش به هه مان جوز له ئاستی خویدا پیروزی بای له داهینه ره که ده کات و به زمانی حال ستایشی ده کات، به وهدا که ئه و برهه می هیناون، به جوزیکی تهواو پیشانی که سانی تر ده دات.

به شی دورو هم:

ئه وهیه که بروو ده کاته رو این و بره چاوی زینده و هران و به دیهینراوه خاوهن هه ست و شعوره کان. و اته: ده بیته مایه می موتالا و سهیر کردنیکی شیرین و سر بندانیکی به تام بز خاوهن هه ستان. ئیز هه مه شتیک و کو کینیکی زانستی لئی دیت و ئه م جیهانه بیزراوه به جی ناهیلت هه تا و اتا کانی خوی له زینی خاوهن هه ست و شعوره کاندا و چاپکردنی وینه کانی له میشکیاندا و ره نگدانه وهی وینه که ده و چاپ بروونی له له وحی

(۱) ماموزتا نورسی لیزهدا دوو فرمابه ربی بایس کردووه. چونکه سینه میان هی شته که خویه تی. بروانه: (وتهی ده هم، پاستی شده شم). (وهر گنبر)

میسالی توماره کانی جیهانی پنهانی غمیدا، به جن نهیلیت. واته: له جیهانی بینراوه و بز جیهانی پنهان ناگمربته تاکو نهچینه ناو چهندین بازنه‌ی "بیون"ی زوره و، چهندین جوری "بیون"ی معنوی و غمی و زانستی بهدهست نهینیت.
به لئی، ماده خواهی و زانستی ئهو هممو شتیکی گرتوه توه، ئه واله روانگهی حقیقته توه نابی به هیچ جزئیک له جیهانی ئیمانداردا: (نه بیون و لهناودان و لهناو چوون و گالتەجاری و توانوه و نهمان) بیت. له کاتینکدا که دنیای کافران پرە له نه بیون و، جودایی و، گالتەجاری و، نهمان. ئوهش که ئهم پراستی يه بیون ده کاته و، ئهو و ته بناوانگیه که به سهر زمانی خملکی يهوهی و هر ده دهیلیته و: (هر کەستیک خوا بز ئهو بیت، هممو شتیکی تریشی بز ده بیت...) ئهو کەسەش خوا بز ئهو نه بیو، هیچ شتیکی تری بز نی يه)!

به پوختی:

"ئیمان" هەروهک له کاتی سەرەمەر گدا مەرۆف له ئىعدامى هەميشەیی پزگار دەکات، هەروهها دنیای هممو كەستیکیش له چەندین تاریکیي وەك: نه بیون و، لهناودان و، گالتەجاری و، بى مەبەستى پزگار دەکات. بەلام کوفر، بە تايیهتی ئەگەر كوفرى موتلهق بیت، ئهو مەرۆفە و دنیا تايیهتى يه كەشى بە مردنه كەھى لەناو دەبات و دەیخانە تاریکستانى دۆزەخىنگىي معنوی يهوه و لەزەت و خۆشى يه كانىشى دەکات بە خەفتە ئازار.

دەبا گۇنىي ئوانە فەزلى زيانى دنيا بە سەر ئاخىرەتدا دەدەن، بىر نېگىتەوه و... ئەگەر راست دەکەن با چاره يەك بز ئەم كاره بىزۇنەوه، يان با بىئە ناو بازنه ئیمانەوه و خۆيان لەم زيانە گەورەيە پزگار بکەن.

﴿سبحانك لا علم لنا إلا ما علمتنا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

برای زور موشتق و ئومىدەوارى

دوعا و نزاتان:

سەعیدى نورسى

مهسه‌له‌ی یازدهم

درهختی پیروزی پایه همه کی به کانی ظیمان، چهندین بروبوومی
همیه. یه کیک لموانه: به هه شته، یه کیکی تر: به خه وهی
همیشه بیه، یه کیکی تر: بینی خواهی گهورهی.. جا له به رنهوهی
پهیامه کانی نور سدان بر همه کی و هنده کی یان به بله گدی
چه سپیه رهه له (سراج النور) دا باس کردووه، نهوا خویسمری بدریز
رها نهی نهوهی ده کهین. به لام لیزهدا تنهها ناماژه بز چهند
برو برو مینکی هنده کی ده کهین، بله کو بز بجوره کزین برو برومی
نهنده کی و تایهت له و برو بروم خوشانه.

یه که میان:

رژنیکیان له به رخومه و دوعایه کم بهم و اتایه کرد:
نهی په رودگار! دوا کارم و لیست ده پاریمه و که له به رخاتری جیبریل و
میکائل و ئیسرافیل و عیزرائیل و، به شه فاعه تیان، له زیانی شه بتانه کانی جینتی و ئینس
عپاریزیت).

هر که ناوی عیزرائیل هینا - که خه لکی ده خاته ترس و لهرزه و - یه کسمر تامینکی
به لهزه تم له ناو هینانیدا چه شت، ئنجا سوپاسی خواهی گهوره م کرد و له به رخومه و تم:
"الحمد لله". پاش نهمه خوشه ویستی یه کی زور پاک و بینگردی عیزرائیل له دلدا چه سپا،
چونکه یه کیکه له و مه لائیکه تانه هی که باوه بیون بیان به یه کیک له پایه همه
گرنگه کانی ظیمان داده نریت.

لیزهدا به کورتی ناماژه بز برو برومیکی بچووک له و برو بومه لمزاره به ده رانه
ده کهین، که له باوه بیون بهم مه لائیکه یه دا هن:

یه کیک لموانه:

بی گومان گرنگترین شت که مرؤوف همیتی و به پرؤشه و هه ولی پاراستنی ده دات:
"گیان" یه تی. جا کانی بیرم کرده و له وهی که مرؤوف ئه م گیانه به یه کیکی به هیز و

دهستپاک دهسپریت تاکو له بینهوده‌ی و لمهناو چوون بیپاریزیت، کاتنی که بیرم لمه کردهوه، هستم به دلنجیابی و دلخوشی به کی زور ده کرد.

پاشان ئمو مەلاتیکەتانه‌م هاتمه ياد که کردهوه کانی مرۆڤ تومار ده کەن، بەم هویمه چەند بەرهەمینکی پر تام و شیرینی وەک ئەمەی پىشىوم بەدی کرد و، خۇشەویستى و پېزىيانم له دلدا دامەزرا.

يەكىن لەو بەرھەمانه ئەۋەيە كە: مرۆڤ لە پىشاوى مانھەوەی کردهوه چاڭ و بەنرخە كانىدا، ھەولى پاراستن و ھەلگەرتىيان دەدات، چ لە پىنى نۇوسىن و چ لە پىنى شىعىر و چ لە پىنى شرىيەتە كانى سىنە مايشەوه. بە تايىەت گەر لەو جۈزە كردهوانە بن كە لە بەھەشتىدا بەرۇبۇمىسى ھەميشەيىيان ھەيدە و دەمەننەوە و مرۆڤ زىياتر حەز لە پاراستىيان دەكەت.

بەلىنى، کاتنی ئمو مەلاتیکەتانه‌ی کردهوه کانی مرۆڤ تومار ده کەن - ئەوانەی كە خواي گەورە بە (كىراماً كاتبين)^(۱) ناويان دەبات - کاتنی ئەم مەلاتیکەتانه لەسەر شانى مرۆڤ رادەوەستن، بىز ئەۋەيە كە کردهوه کانی مرۆڤ لە چەندىن پىشانگا و دىھەنى ھەميشەيىدا دەرىجەن و پىشانيان بەدەن. تاکو خاواهە كانىان خەلاتى بەنرخى ھەميشەيى بەدەست بەھىنەن. حالە بەرۇبۇمى ئەم باۋەرەدا تامىنکى ھېنەدە شىرىئىم چەشت كە بە ھىچ جۇرىيەك ناتوانىم دەرى بېرم و وەسفى بىكم.

لەو كاتەشدا كە گومپا او سەر لىنى شىتىوان لە ھەممو ئەو ھۆكاريانەي پەيمۇندىيان بە ژىانى كۆمەلایەتىمەوە ھەيە بىن بەشيان كردم و، لە كەتىپ و خۇشەویست و خزمەتگۈزارانى دوروبەرم و ھەممو ئەو ھۆزىانەي دەنمەنەيىيان بىن دەبەخشىم، دوورىيان خستەمەوە دووچارى ئاوارەبى و تەننیابى و نامۇبىيان كردم، لە ناخۇشى و دلتەنگى يەكى وەھادا بۇوم كە وام ھەست دە كردىم دنیا چۈن و بىن دەنگەم بەسەردا دەرۇوختىت! ئالەم دۆخە ناھەمۇارەدا بۇوم كە يەكىن لە بەرۇبۇمى كانى (باۋەر بە مەلاتىكەت) بە ھانامەوە ھات و پېزگارى كردم و، دنیا تايىەتى يەكەم و جىھانى دەورو پىشىشىمى بۇ رۇوناك كردىمەوە و، بە مەلاتىكەت و پۇزىيانەت پاکە كان ئاواھدانى

(۱) واتە: چەند مەلاتىكەتىكتان لەسەرە كە بەندەي بەرنىزى خواي گەورەن و کردهوه کاتشان دەنۇوستەوە و دەيانپارىزىن. (وەرگىزىپ)

کرده و بروبوو مه پیشانی دام که چهنده جیهانی گومرا او سمرلئی شیواوان پره له هاوار و نالمی ته نیایی و خم و پهزاره‌ی یهودی و تاریکی.

لهم کاته‌دا که ئەندیشم لە خۆشى چەشتى تام و لەزەتى ئەم بەروبوو مه خۆشەدا بۇو، ھەستى بە يەكىڭ لە بەروبوو مه کانى (باور بە پېغەمبەران) - دروودى خوايان لە سەر بىت - كرد و تامى خۆشى ئەم بەرھەمەشى چەشت. ھەروھە ھەستم كرد كە ئیمانە كەم پىز زىادى كردووه و بۇو بە ئیمانىكى گشتى و فراوان. چونكە ئەو ئیمانە كات و سەرددەم را بۇوردووه کانى پېغەمبەرانى پېشىنى بە نۇورى ئەم بەغەمبەرانە و بە را دەبە كى ئەوتۈلە بەرچاومدا بۇوناك كرده و كە واھەستم دە كردى لە گەل ئەواندا دەزىم و، ھەرىيەك لەو پېغەمبەر بەپىزىانش - لە بەرچاومدا - بە ھەزاران جار تەسىدیقى پايەكانى ئەم ئیمانەيەن دە كرد كە دواھەمین كەسيان ھەنئاۋىھەتى و بانگى خەلکى بۇ لا كردووه. ئەم ھەست كەردنەشم بە جۈزىكى وابو كە شەيتانى دەمکوت و بىن دەنگ كرد.

پاشان ئەم پرسىارەي كە ولامىتكى شىفابەخشى ھەبە و، لە (برىسکەم: حكمة الإستعاذه) دا^(۱) باس كراوه، بە دلىمدا ھات، كە ئەمەيە:

ئايا بۇچى ئەم ئیماندارانەي كە ئەم ھەمو بەروبوو مه زۇرەي ئیمان و ئەم سوود و بەرھەمە خۇش و پېتام و لەزەتە زۇرەيان ھەبە و، لە لايەن خواوهندى مىھەربانى خۆيىشانووه ھەر دەم بە چاودىرى و مىھەربانى و بەزەبى پشتىگىرى يانلىنى دە كرىنت، كە ھەمو ئەمانەش پشت و پەنا و ھىز و ورەيان بىن دەبەخشن، بۇچى گومرايان بە سەرياندا سەرددە كەون؟ تەنانەت كاتى وادەبىت كە بىست كەسى گومرايان بەسەر سەد كەسى ئیمانداردا زال دەبن و پەرىشانيان دە كەن؟!

(۱) پېغەمبەر ھەنئاۋىھەتى دەفرمۇسى: "أَلْتُ السَّمَاءَ وَحَقَّ لَا انْتَطِلَ، مَا مِنْ مَوْضِعٍ أَرْبِعَ أَصْبَعَ إِلَّا عَلَيْهِ مَلَكٌ وَاضْعَعْ جَبَهَتَهُ سَاجِدًا لِلَّهِ تَعَالَى". روأحمد (۵/۱۷۳) والترمذى (۹/۱۹) وابن ماجة (۱۹/۱) والحاكم وصححه ووافقة الذهبي. واته: ئاسمان لەتاو كۆلتى قورسى خۆزى و، بە وينەئى ئەم خوشترەي بارە كەمى قورس بىت، دەنالىنېت و ھاوارى لىنى بەرز دەبىتىووه. حقىشىتى كە ھاوارى لىنى بەرز بىتىووه، چونكە ھەمو جىنگايدى كە بە ئەندازەي چوار پەنجە بىت مەلايىكە تىنگى تىدايە، سەرى سوژىدە بىز خواي گەورە تىدا دانساوه. (وەرگىز)

(۲) واته برىسکەم سيازدەھەم (پەيامى حىكىمەتى خۇپەنادان لە شەيتان). (وەرگىز)

هر له ناوه‌ندی ئەم بىر كردنەوەيدا، ئەم پرسىارەى ترىشىم بە دلداھات كە: (ئاىا بۇچى قورئانى پىرۇز لە بەرامبەر ئەم پىلانە لاوازانەى كە شەيتان بۇ ئىماندارانى ساز دەكەت، ئەمەمۇ ئايەتانە - يەڭىلە دواىيەك - سەبارەت بە يارمەتىدانى مەلاتىكەتائىمۇ بۇ ئىمانداران، باس دەكەت)؟

لەبىر ئەمە پەيامە كانى نور حىكىمەتى ئەمەيان بە چەندىن بەلگەي بەھىز و سەلىنەر چەسپانلىدۇوه و روونىيان كەردووتهەوە، ئەوا يېرەدا زۇر بە كورتى ئاماژە بۇ ولامى ئەم پرسىارە دەكەين:

بەلنى، لە كاتىكىدا كە مەرۋەتكى خراپكار يان هەر كەسىتكى رۇوخىنەر بىمۇيت بە دىزىيمەوه ئاگر لە كۆشكىڭىز بەربادات و بېرىوخىنېت، ئەمە سەد كەس پادەپەرن و ئەركى پارىزگارى كەردىنى ئەم كۆشكە دەخەنە ئەستۇيان، وەك بلىتى سەد كەس ھاتىيەن بۇ رۇوخاندىن يان سووتاندىنى ئەم كۆشكە! تەنانەت ھەندى جار بۇ پاراستى كۆشكە كە پەنا دەرىتە بەر پادشا يان دەلتەت. چۈنكە مانەوهى ئەم كۆشكە بەندە بە مانەوهى ئەمەمۇ ھەلۇمەرجانەى كە پىويستان بۇ مانەوهى. بەلام رۇوخاندىن و كاولىكەردىنى، تەنها بە نەمانى يە كېڭ لەم ھەلۇمەرج و ھۆكەرەن بۇودەدات!

ئىجالە روانگەى ئەم نۇونەيەوه تى دەگەين كە ھەروەك مەرۋەتكى خراپكار دەتوانىت بە تەنها يەڭى دەنگە شقارات ئاگر بەربادات كۆشكىنىڭ گەورە و لەناوى بىات، بە ھەمان جۇر، شەيتانە كانى جىتنى و ئىنسىش بە كەدارىتكى زۇر كەم و بچۈرۈك دەتوانىن كاولىكارى و تېڭىدانىنى سەرسۈرەتىن بىان سووتاندىنىنى كەمعنەوبى ئەنجام بىدەن.

بەلنى، بناغە و ناوه رۆكى ھەمەو تاوان و، ناپەوايى و، كەدارىتكى خراپ بىرىتى يە لە نەبۈون(العدم) و رۇوخاندىن(اللەدم)، چۈنكە ھەر دەم لە پشتى ئەمانەوە كەدارى ناپەوا و لە كارخىستان و نەبۈون بۇودەدات.

جا بەپىنى ئەم خالەى كە رۇون كرایمەوە، شەيتانە كانى جىتنى و ئىنس، بە لاوازلىرىن ھېزىمە دەتوانىن بەرنگارى ھېزىتكى گەورە و لەئىمارە بەدەرى ئەھلى حەق و راستى بىنەوە و تەنگىيان بىن ھەلبەچىن، ھەتا و ايان لىنى دېت پەنا دەبەنە بەر دەرگانە خواى گەورە و، ھەمېشە لەھەمول و تېڭىزشاندا دەبن. ھەر لەبىر ئەمەشە كە دەيىنەن قورئانى پىرۇز ئەمەمۇ يارمەتى يە زۇر و زەبەندانەى بۇ داناون و، نۇوه دونۇز ناوى لە ناوه جوانە كانى خۆى داوه بە دەستىيانەوە و، فەرمانى زۇر توند و بەھېزىيان بۇ دەرددەكەت كە لە بەر دەم ئەم دوژمنانەدا خۆيان رابگەن!

یه کسر لم و لامه و بناغه مسله کی سر سوپهینه و سرهاتی راستی یه کی
گهوره و گرنگ ده کهوت، که بهم جزره بورو:

هروهک "بههشت" بهره هم و نجاهه کانی گشت جیهانه کانی بروون (عواالم الوجود)
کن ده کاته و همه موئه تووانه له دنیادا چیزراون له بههشتدا بهره گرن و
بههشت وایان لئی ده کات که برو بومه خویان به همیشه بی پیشکش بکن، هر بهم
بیمهش، "دوزه خ" همه مو برو بومه کانی جیهانی نه بروون (العدم) ده رژیست و
دانده کیست، بز نهوده نفعاهم پر له سوی و نازار اویه کانی جیهانه بی ستووره کانی
فهنا و نه بروون ده بختات. چونکه کارگهی ترسناکی دوزه خ سره رای شرک و فرمانه
زوره کانی خوی، جیهانی برو نیش له چلک و چه پلی یه کانی جیهانی "نه بروون" پاک
ده کاته و.

پشت به خواره مسله گرنگه له پاشاندا رون ده کنه و، چونکه نامانه ویت
لیره ده گای لئی بخهینه سه پشت و، هملی ده گرین بز جیگایه کی تر.

* * *

هروهها یه کیکی تر له برو بومه کانی (باوه به ملائیکه) ده گرینه و بز
باوه بروون به: "نه کیر و منکر"^(۱)، که بهم چه شنی خواره ویه:

(۱) روی الترمذی (جنائز/ ۷۰) و ابی داود (معنیه/ ۵۴۱، ۵۴۰/ ۲) و ابن ماجه (جنائز/ ۶۵) وأحمد (۱۲۶/ ۴، ۲۸۸/ ۴): "إذا قبر الميت أتاه ملكان أسودان أزرقان يقال لأحدهما التكير ولآخر تكير فيقولان: ما كرت تقول في هذا الرجل؟ فيقول ما كان يقول: هو عبد الله ورسوله، فيقولان: قد كنا نعلم أنك تقول هذا، ثم يفسح له في قبره سبعون ذراعاً في سبعين ثم ينور له فيه، ثم يقال له: نعم. فيقول: أرجع إلى أهلي فأخبرهم فيقولان: نعم كومة العروس الذي لا يروقه إلا أحب أهله إليه، حتى يبعثه الله من مضجعه ذلك. وإن كان منافقاً قال: سمعت الناس يقولون قولًا فقلت مثله، لا أدرى. فيقولون: قد علمتنا أنك تقول ذلك، فيقال للأرض الشمي عليه، فتختلف أصلاعه فلا يزال فيها معدباً حتى يبعثه الله من مضجعه ذلك". واته: نیسامی تیرمذی و نهیبو داود و نیمنو ماجه و نه محمد نعم فرموده ده گزرنو: "هر که مردو له گزره کیدا دانرا، دوو ملائیکتی رهش و شین که به کیکیان پنی ده تری "منکر" و نهودی تریشیان "نه کیر" دین بز لای و پنی ده لین: له دنیادا چیت سه بارت بهم پیاوه دهوت؟ (مه بست لهو پیاوه پنغمبه ره چلک) نهیش له دنیادا چیت و توروه نهوده ده لینه و ده لین: "بهند و پنغمبه ری خوابه". نیجا پنی ده لین: ده مازانی و ده لینیت. پاشان به ثمندازه هی حهفتا گز پانی و حهفتاش درینه گزره کهی بز فراوان ده کریت و برووناک ده کرینه و. پاشان پنی ده لین: نهوده. نهیش ده لینیت: با برزمده نعم هموalte به کوسو کارم بدهم. پنی ده لین: نهوده و هملمسه وه کو نه برو کهی که هر له خهودایه تاکو خزشویست ترین که سی هملی ده سیست. نیجا نهوده مرؤثه لهونی

پژوهشکیان له بره خۆمهوه و تەم:

(دەبىن من - وەك هەموو كەسەنگى تر - بىن چەند و چۈن بېچمە ناو گۇزپەوە)! كە ئەممەم و ت، يەكسەر بە خەيال وام دانا كە پۇشتۇرمەتە ناو گۇزپە كەمەوه. لەو كاتە و لەو گۇزپە تارىكەدا كە دەتكۈوت زىندانى يەك كەسى يە، هەستم بە نائومىدى و بىن ھاوارپىنى و تەنپىلى دە كرد. بەم جۇزە لەو جىنگا تارىك و تەنگ و سارددەدا بە تەنبا مابۇم، لەپە دوو مەلاتىكەت لە دەستتەي "نەكىر و مونكەر" هاتن بىز لام و لە گەلەمدا كەمەتنە و تۈۋىز، بە چەشىنى كە دلى تەنگ و گۇزپى تەسکى مىيان بىز فراوان كىردىم و، بەم جۇزە گۇزپە كەم و دلىم بۇوناڭ و گەرم بۇونەوە و، هەستم كىردىم كە چەند دەرۋازە بە كەم بەسەر جىهانى بەرزە خەدالىن خرىايە سەرپشت.

ھەر لە ئەندىشىمەدا دلىم بە حالە گەشايدەوە و، بىز ئەو بارۇ دۆخەي كە ئىستا بە خەيال دىيم و لە ئايىنە شدا بە حەقى دېتىدى، سوپاس و ستابىشى زۇرى خواي خۆمىم كىردى.

جا هەروەك دەگىرنەوە كە جارىيەت قوتاپى يەك لەو كاتەدا خەرىيکى خۇينىنى وانە كانى (نەحو و صرف) دەبىت، كۆچى دواپى دەكت. نەكىر و مونكەر لە گۇزپەدا لىنى دەپرسن: (مَنْ رَبُّكَ؟)؟ پەيان دەلتىت: (مَنْ) موبەدایە و (رَبُّكَ)ەش خەبەرە كەيەتى، پەسيارىنىكى قورىملىنى بىكەن ئەمە ئاسانە!! لاي وايدە هيشتالە قوتاپخانەدایە و خەرىيکى وانە خۇينىنە! جا هەروەك ئەم وەلامە هەموو ئەو مەلاتىكەتانە و ئەو رۇھىانەتانە كە لەوئى ئامادە بۇون و ئەو (وھلى) يەش كە گۇزپى پىشان درا و ئەم بۇوداوهى يېنى؟ هەموو ئەوانەي خىستە پىنكەنин، تەنانەت هەروەك بىزەپى خواي گەورەش كەمەتە زەرەدەخەنە و لە ئازار بىز گارى كىردى... بە هەمان جۇز، پالەوانىكى شەھىدىش لە بالمەوانانى پەيامە كانى نۇور (واتە: حافظ عەمل)^(۱) كە لە بەندىخانەدا و لە كاتى خۇينىنەوە و تۇرسىنەوەي

دەنۋىت تاڭرۇ خواي گەورە زېنلەوۇي دە كاتەوە. نە گەر ئەو مەرۆفە مۇنافىق بۇوبىت، لە وەلامى ئەواندا دەلتىت: نازاخىم! گۈنئىم لىنى بۇو خەلگى لە بارەي ئەمەوە شېنگىيان دەوت، مېش لەممە دەوتەوە. ئەوانىش پىنى دەلتىن: دەمازانانى وادەلتىت. دواي ئەوە بە زەۋى دەوتى: لە ئاستى ئەم مردووەدا بە كەمەتە بىلگىنى، زەۋىش بە كەمەتە دەللىكتەوە و پەراسووە كانى بىز بىراست و چەپ دەكت و، تا خواي گەورە لەمعى زېنلەوۇي دە كاتەوە، هەر بۇو چەشە لە سزادا دەبىت. (وھر گىز)

(۱) "حافظ عەمل" يەكىنەكە لە قوتاپى يە دىرىپىن و پېشىنە كانى مامۇستا نۇورسى كە هەموو قورىنانى بېرۈزى لە بىر بۇوە. لە بىر ھىممەتلى بەرۇز و خەتە خۇشە كەدى گەلەن خزمەتى لە بوارى نۇرسىنەوەي پەيامە كاندا ئەنچام داوه،

پهیامی (بهری درهختی ئیمان) دا کۆچى دوایى کرد، هەروەك لە دادگادا وەلامى پرسیاره کانى بە راستى يە کانى ئەو پهیامە دایمۇھ، لە گۈزە كەشیدا وەلامى پرسیارى ئەو دوو مەلاتىكەيە بە راستى يە کانى ئەم پهیامە دەداتەوە. هەروەھا من و ھەممو قوتاييانى ترى پهیامە کانى نورىش وەلامى ئەو پرسیارانى كە ئىستا "مەجاز"ن و لە ئايىندهدا "حەقىقەت"ن، بە بەلگە رەنگىن و بەھىز و توندو تولسەوە کانى پهیامە کانى نور دەدەينەوە، كاريئىك دە كەين كە ئەو مەلاتىكە تانە تەسىدىق و پەسەندى بىكەن و بىزى خۇيان لە ئاستىدا بىرېن.

* * *

ھەروەھا نمۇونەيە كى ترى ھەندە كىي "باور بە مەلاتىكەت" ھەيە كە دەبىت بە تەوهەرى بەختەوەرىي ژيانى دنيا، كە بەم جۇرەيە: لە كاتىنگىدا منالىتكى پاكى بىن گوناھ خەرىكى خۇيندنى وانە کانى ئیمان و سەرەتا کانى (فيقە) بۇو، منالىتكى ھاۋپىنى ھات بۇ لاي و باسى مردى برايە كى خاۋىن و بىن گوناھى خۇى بىر كرد. ئەميش دلخۇشىي دايەوە و پىنى وت: (برام! مە گىرى.. شو كرى خوا بىكە.. چونكە برا كەت لە گەن مەلاتىكە تە كاندا رۇشتۇرۇھ بۇ بەھەشت و لەوئى بەپەرى ئازادى يەوە دەگەرتى و، دلىابە كە حموانەوە و خۇشىي ئەو لەوئى، لەچاۋ ھى ئىنمە لېرە گەللى زىاتە. ئەو لەوئى لە گەن مەلاتىكە تاندا دەفرىت و ھەممو جىڭگايەك دە گەرنىت و دەبىنېت).

بەم جۇرە، گىريە و زارىي ھاۋپىنكى لابرد و گۈزېي بە خۇشى و پىنگەنەن. جا منىش (واتە نووسەر) وەك ئەو منالە چاۋ پېر لە فرمىسەكە وام. چونكە سەرەرائى ئەو بارە ئازار بەخشىي كە لەم زستانە پېر لە پەزارە و خەفتەدا ھاتە پىنم دەنگوباسى پېر لە خەم و پەزارەي كۆچى دوایى دوو كەسيشىم لە خۇشەویستانم بىن گەيىشت.. بە كەميان: (فوئادى برازام) بۇو، كە يە كەمىي قوتاچخانە بالا كانى بەدەست ھىنا بۇو، هەروەك راستى يە کانى پهیامە کانى نورىشى بىلەو دەكردەوە.

تالە سالى ۱۹۴۴ لە بەندىخانەي "دەنیزلى" دا ژەھرى دەرخوارد دراوە و شەھيد كراوە. خواي گەرە نوقىي مىھەبانىي فراوانى خۇى بىكات. (وھر گىز)

دووهه میشیان: (خانمی خوشکم) بمو که ئافره تیکی زانا بمو، له کاتی حج و تهوا فی
کەعبدە گیانی سپاراد.

له کاتینکدا کە دەنگو باسی مردنی ئەم دوانه منى کرده گریان به چەشنی نەو گریانەی
له مردنی "عەبدورەحمان" (۱) هاتە رېم (وەك لە پەيامی پیراندا باس کراوه) لەم کاتەدا،
بە دل و دەرونون ھاوارىيەتى مەلاتىكەت و حۆرىيە كامن لە گەمل ئەو لاوه پاك و ئافره تە
خواپەرسەدا، له بىرى ھاوارىيەتى خەلکى، دەيىنى. ھەروەھا رزگار بۇنىيام لە
دەردىسەرى و تاوانە كانى دنيا دەيىنى. ئىتەر كە ئەممە بەھۆى نۇورى ئىمانەوە دى، دەستم
بە شو كرانە بىزىرىي خواي گەورە كرد، كە ئەو خەفت و پەزارە و ئازارەي بىز گۈزپىم بە
خۆشى و ھەستكەرن بە شادمانى. ئىجا پىرۇز بايمىم لەوان و له خۇم و باوکى
فوئادىش (عەبدولەجىدى برام) (۲) كرد.

بۇيە ليھەشدا ئەمە نۇوسرا، تاڭو ئەو دوو خوالىخۇشىووه بەرە كەتى دوعايىان
بىن بىگات.

ھەرچى بەراوردكاري و تەرازوو كاربىي عەقللى لە پەيامە كانى نۇوردا
بەكارھىنزاون و باس كراون، ھەمۇويان بىز مەبەستى ۋوونكىرىنەوەي بەرۇبوومە كانى
بەختەوەرى و ئاكامە كانى ئىمانە، چ لە دىنادا و چ لە دواپۇزدا. جا ھەر وەك بەرۇبوومە
ھەممە كى بە كانى ئىمان بەختەوەرىي ژيانى دنيا پىشان دەدەن و له درېۋايى تەمەندى ئەو
بەختەوەرى يە بە خاوهە ئىمانە دەبەخشىن و پىسى دەچىزىن، ھەروەھا ھەمان بەرۇبووم
ئەوهش دەردەخەن كە ئىمانى ھەر باوهەدارىنىك بەختەوەرىي دواپۇزى پى دەبەخشىت و،

(۱) ناوى "عەبدورەحمانى كورى عەبدوللە" يە برازاي مامۇستا نۇورىسى يە. له سالى ۱۹۰۳ لە گۈندى
"نۇورس" لە دايىك بۇوه و، له سالى ۱۹۲۸ زىشىدا لە گۈندى "ذالفەضىل" ئىتىكى ئەنقرە كۆچى دوابى
كەردووه، خوالىنى خۇش بىت. ژيانامىيە كى مامۇستا نۇورىسى نۇرسىيە كە ھەر لە سەرتاى ژيان و
لە دايىكىوونى مامۇستاوه تا سالى ۱۹۱۸ از باسى ژيانى نۇمى تىندا كەردووه و، له كېنىكىدا كە لە ئەستەمبۇول
چابىي كەردىبوو، بىلاوى كەردووه. (وەرگىز)

(۲) بىچور كەرىنى برا كانى مامۇستا نۇورىسى يە. بەشىنکى لە پەيامە كانى نۇور كەردووه بە عمرەبى، ھەروەك
"إشارات الإعجاز" و "الثنوى العربى النورى" يېشى كەردووه بە توركى. له پىشدا مامۇستا زمانى عمرەبى و،
باشان موقۇ و، ئىجا مامۇستا زانستە ئىسلامى يە كان بۇوه لە بەغانگاي بالا شارى "قۇنىا". له سالى
1967 لە تەمنى ھەشتا و سى سالىدا كۆچى دوابى كەردووه. خوالىنى خۇش بىت. (وەرگىز)

ئاماژەن بۇ ئوهى: ئەم بەختەوەری يەئىمان، كە لەم دنیادا بەرى گرت، لەم دنیاشدا بەر دەگرىت و دەر دە كەۋىت.

لە نۇونانەي كە چەند بەر بۇ مېنىكى هەمە كىي ئەو ئىمانە دەر دە خەن، (دە) دانە بەر بۇ مەنم نۇوسى، پىنجىيان ھى مىعرا جە لە كۆتايى و تەي سى و يە كەمدا و، پىنجىيشيان لە "لىقى پىنجەمى و تەي بىست و چوارم" دايە.

* * *

ھەر وەك پىش ئىستا باسى ئەوەمان كەد كە ھەرييە كە لە پايدە كانى ئىمان بەر بۇ مەنى لە ئەنداز بەدەرى خزى ھەيە، ھەر وەھا دەبى ئەوەش بىز انىن كە ئەم پايانەي ئىمان پىنكەمە و بە گشتى چەندىن بەر بۇ مەنى لە ئەمارە بەدەرىيان ھەيە..
يە كېڭىڭ لەوانە: بەھەشتە..

يە كېڭىڭ تريان: بەختەوەر يە مېشىھى يە..

يە كېڭىڭ تر: كە لە ھەموو يان بەتماملىز تىزە، بىننى خواي گەورەيە لە بەھەشتىدا.
لە بەراورد كارىيەي كە لە كۆتايى "و تەي سى و دووھەم" دايە چەند بەر بۇ مېنىكى ئەو ئىمانەي كە تەوەرەي بەختەوەر يە ھەر دوو دنیا يە، باس كراوە.

* * *

بەلگە لە سەر ئەوەش كە "باوەر بە قەدەر" بەر بۇ مەنى گەورە و بەنرخى ھەر لە ژىانى دنیادا ھەيە، ئەم و تەيىدە كە بە سەر زمانى ھەموان ئەمەيە و وەك پەندىت دە ماودەم دەيگۈزۈنە، كە دەلىتىت: "من آمەن بالقدىر أىمەن من الکدر". و اتە: ئەم كەسەي باوەر يە بە "قەدەر" بىيەت، دلىنايە لەوەي كە ئىيەت ھېچ ناخوشى و لىلىيەك رۇو ناكاتە ژىانى.
لە كۆتايى "پەيامى قەدەر" يىشدا، يە كېڭى لە بەر بۇ مەنى گشتى يە كانى "باوەر بە قەدەر" م بە نۇوننەيە كى جوان رۇون كردوو تەمە، كە رۇشتى دوو پىاوە كە بۇ ناو باخچەي كۆشكى پادشايدەك.. هەتى.

تەنانەت من خۇيىشىم لە درىزىابى ژىانىدا، بە ھەزار ان تاقىكىر دەنەوە، بۇم رۇون بۇوەتەمە كە بە بىن ئىمان بۇون بە "قەدەر" ھېچ بەختەوەر يە كە لە ژىانى دنیادا نامىنىت. چونكە ئەگەر ئەم ئىمانە نەيىت ئەو بەختەوەر يە لەناو دەچىت. لەوەش زىاتر؟ سەر بىخم داوه كە

هر کات له گزشی باوه‌ر به قهدهره‌وه ده‌مروانی به ئهو گیرو گرفته نازار به خشانه‌ی دههاته‌نیم، يه کسمر ئەرك و قورسی ئهو گرفت و موسیبه‌تامه له سه‌ر شان کەم ده‌بوونووه. ئىجا به سه‌رسوور مانمه‌وه له خۆزم ده‌پرسی:
 (ئایا ئهو کسمه‌ی باوه‌ری به قهدهر نی يه، چون ده‌توانیت بئی)؟!

* * *

له مقامی دووه‌همی "وته‌ی بیست و دووه‌هم" دا ئاماژه‌مان بزویه کێل له بەروبوومه هەمە کی يه کانی پایه‌ی ئیمانی "باوه‌ر به مەلائیکەت" بەم چەشندی خواره‌وه کرد و دووه‌وه:
 حەزرەتی عیزرايیل - دروودی له سه‌ر بیت - عەرزی خوای کرد:
 (کاتنی من فەرمانی گیانکیشان ئەنجام دەدەم، بەندە کانت لیم وەرس دەبن و سکالام
 له دەست دەکەن).

له وەلامدا بئی و ترا:

(ھەرجى نەخۆشى و بەلا و موسیبەت‌هەن، دەيانکەم بە پەرده و، له بەردەم ئەم
 کارمەندی‌یەی تۇدا داياندەنیم، بزوھەی سکالاً له دەست تۇنەکەن و به‌ھى ئەو
 ھۆکارانه‌ی بزانن).

له پاستیدا خودى فەرمانبه‌ری يه کەی حەزرەتی عیزرايیلیش پەرده‌یە کە وەك ئەو
 پەردانە، تاکو سکالاً نارهوا رپو له خوای گەورە نەکات! چونکە له بەر ئەوهە
 خەلکى تەنها سەیرى دیوی دەرەوەی شستان دەکەن، ئەوا ئەو دانایى و مىھەرەبانى و
 جوانى و بەرژەوندی‌یەی کە له مردندا ھەن، ھەممۇ كەسىك نایابنیت و دەست به
 بیانوو و سکالاً كردن دەکات. جاله بەر ئەم دانسته (واتە: له بەر ئەوهە سکالاً نارهوا
 رپو له خواوه‌ندى مىھەبان نەکات) حەزرەتی عیزرايیلیش كراوه بە پەرده‌یەک له بەردەم
 قەدەره کانی خوای گەورەدا، وەك ھەممۇ پەرده کانی تر.

كار و ئەر کە کانی ھەممۇ مەلائیکەتان و گشت ھۆکاره ئاشکراکانیش تىكىرا وەك
 ئەمە باسان‌کرد، بىتىن له چەند پەرده‌یەک کە له بەردەم عىززەتى پەروەرد گارىتىي
 خوادا دانزاون. تاکو توانست و پاكى و يېڭەردى و مىھەرەبانى يه فراوانە کەی عىززەتى
 خوالەو شتانه‌دا كە لايەنە جوانە کانیان نایىزىن و پاستى يه کانی حىكىمەتىان نازارىن،

پاریزراو بن و هیچ سکالایه کی نارهوا پروویان تئی نه کات و، دهستی راسته و خزوی توانستی خواله و شته همند کی یانهدا نه بینریت که به سهیر کردنی ئاشکراو بروالهتی به کهم نرخ و پنجه و انهی به زهی دینه بمرچاو.

بهلی، هممو ئمانه په ردنه له بمردهم ئه و توانستهدا، دهنا هیچ هز کاریک نی یه کاریگه ربی راسته قینه ی بیت. تهنانهت ههر له توanaxیدا نی یه هیچ شتیک له نه بونمهوه بھینیته بعون. له لایه کی تریشهوه، پهیامه کانی نوور به بەلگه زور و فراوانه کانیان چه سپاندوویانه که:

تمغه و مزوری یه کتابی خوای گهوره له سهه هممو شتیکی ئه بونمهوه در اووه و، چه سپاندوو شیانه که: به دیهینان تایلهت نه بنا به خوای گهوره و، هز کاره کان له په ردنه زیاتر هیچی تر نین. ملائیکه تانیش، که خاوهن ههست و شعورن، تهناها به شنیکی "جوزئی ئیختیاری" نه بینت هیچی تربان نی یه. ئه جوزئه ئیختیاری بیهش توانای به دهستهینان (الکسب) ی ههیه، نه ک به دیهینان (الخلق)، که ئه بدهستهینانهش تهناها جزوره خزمت و په رسشنیکی عهمملی یه و هیچی تر نی یه.

بهلی، عیززهت و گهوره ی خوا، خواستیان له سهه دانانی په ردنه ئاشکرا کانه له بمردهم چاوی ژیریدا، به لام یه کتابی (التوحید) و شکومهندی (الجلال) ی خواهندیش دهستی ئه هز کارانه ده بنه دواوه و له کاریگه ربی راسته قینه دورویان ده خنه نهوه.

جا ههروهه که ملائیکه ته کان و هز کاره ئاشکرا کان له کاروباری "خیز" و "بعون" دا و له شنانهدا که لایه نی جوانی یان ناینریت، ده خرنیه کار و، به مهش ده بن به چهند هزیه که بز ته قدیس کردن و ریز لیشنی په رهور دگار، تاکو توانسته که کی پاریز نه لهوهی که ته قسیر و سته می بدریته پال.. به هه مان جزور، به کارهینانی شهیانه کانی جیتنی و ئینس و تو خمه زیانبه خشنه کانی "شهر" و "نه بعون" یش جزوره خزمت گوزاری به که بز ته قدیس کردن و ریز لینگرتن و پاک بز په رهور دگار له هممو ئه مو شنانه که له بعونمهوه دا به ته قسیر و ناته واوی بمرچاو بکمون.

له به ئه مه، هممو ئهوانه توانستی خواوهند ده پاریز نه لهوهی که سته می بدریته پال یان سکالای نارهوای ثاراسته بکریت. چونکه هممو ته قسیر و ناته واوی به که له "نه بعون" و کولهواری (العجز) و، پشتگوی خستنی ئه که کانی سهه شانمهوه پهیدا ده بن،

که هر یه ک له وانهش - له راستیدا - "نه بعون"ه. همروهه لمو کرده وانهوه پمیدا ده بن که "نه بون" و عدهه من و "بون" یان نی يه.

که واته ئهم په ردانه که له شهیتانه کان و شته زیانه خشنه کان پینکهاتون، به هزی ئوهه که هر چی سکالا و رهخنه لمهه رئه تو قسیرانه همیه، دهیانگره خویان، ئهوا لهم پئیمهوه بعون به هزی خواوهند ته قدیس بکریت و له سکالایانه پاریزرنیت. چونکه هه موو کرده ویه کی زیانه خش و پرو خینه و نه بون، هر گیز پیویستی به هیز و دهسته لات نی يه. بله کو تنهها کردارنیکی بچووک یان هیزینکی هنه نده کی، تهنانه ت له هنه ندی کاتدا پشتگوی خستنی کارنیک، سه ری له "نه بون" و "فه ساد" ووه ده ده چیت. هر لبه رئوه شه گومسان و اده بریت که ئه و کسمی کرده وه زیانه خشنه که ئه نخام داوه خواهه نی توانابیت. که چی - له راستیدا - له "نه بون" دا نهیت هیچ کاریگری يه کی نی يه و، له بدهسته قینه یان داده نرین. که چی

تری نی يه.

جالمهه رئوه کرده خراپانه له "نه بون" ووه پمیدا بعون، ئهوا خراپکاران به بکه ری راسته قینه یان داده نرین. خو ئه گمر خواهه هه ست و شعور بعون، ئهوا شایسته هه ده بن که سرای خویان بچیز.

ئه مهش ئه و ده گهیه نیت که ئه و خراپکاره زیانه خشانه به بکه ری کرده وه خراپه کایان داده نرین، به لام له کرده وهی خیز و چاکه دا، لبه رئوه که ری کرده وانه دارای "بون" ن ئه و خیز خواهانه که ئه نخامیان داون، به بکه ری راسته قینه یان ناژمیررین، بله کو شایسته هه ده ون ئه و کرده وه چاکانه یان لسمر ده ست پرو بدادات. پاداشت دانه وه شیان لسمر ئه و کرده وانه تنهها به هزی لیشاوی برهه که تی خوای گه ور ویه. ئه مدش قورئانی پیروز لام فرمانه دا روونی کردو وه توه که ده فرمونی:

﴿مَا أَصَابَكُ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ النَّفَّالِ﴾ (النساء: ۷۹).

به کورتی:

کاتنی که جیهانه کانی "بون" و جیهانه کانی "نه بون" به یه کدا دین و، "به هه شت" و "دوزه خ" به هم ده هینن..

کاتنی که هه ممو جیهانه کانی بعون (الحمد لله.. الحمد لله) و، جیهانه کانی نه بعونیش
(سبحان الله.. سبحان الله) ده لایکه و دوپیاتیان ده کنه وه..

تهنامه ت کاتنی ملایکه ت و شهیتانه کان و، کرده وه چاک و خراپه کان ده کمه وه
زورانه وه..

له وش زیاتر؟ کاتنی که له دهوری دلدا "ئیلهام" و "وه سوه سه" دهست به ده مقاطی و
موناقه شه ده کهن..

کاتنی به پی باسای زورانیازی گشتی هه ممو نه مانه رو و دهدن، نه و کاته يه کیلک له
برو بومه زوره کانی "باوه به ملایکه ت" ده رده کمه و مه سله که کوتایی پی
ده هینیت و گیرو گرفته کانیش چاره سره ده کات و، بعونه وه ری تاریک و نوته ک رعوناک
ده کانه وه و، يه کیلک له نوره کانی ئایه تی: ﴿الله نور السّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ده رده خات و
هه ندیکمان له شیرینی نه و نوره بین ده چیزیت، که تابلتی شیرین و به تامه!!

* * *

له لایه کی تریشه وه "وته بیست و چوارم" و "وته بیست و نزهه م" ئامازه یان بنو
برو بومنیکی تری همه کی کرد و دهه و، بعونی ملایکه ت و ئهرک و فرمانه کانی
نه ایان چه سپاندوه.

به لئی، پیویسته له برامبر نه و پهروه رد گاریتی يه گهوره و فراوان و میهربانه که به
هه رچی شتی همه کی و هنه نه کی همه - که له هه ممو سوچ و گوشه يه کی بعونه وه دا
بلاؤی کرد و نه توه - خوی ده ناسینیت و خوی له لای نهوان خوشویست ده کات..
پیویسته له برامبر نه همه و، بهندایه تی يه کی گهوره و فراوان بیست که له چوار چیوه
نه قدیس و شوکر و ستایشدا پیشکه شی بکات.

جاله بمه نهودی جه ماده کان و لایه نه گهوره و مزنه بئه هست و گیانه کانی
بعونه وه نه ایان نه م بهندایه تی يه گهوره يه ئهنجام بددهن، نه مو ما ملایکه ته
له ئماره به دهه کان له بری نهوان نه م بهندایه تی يه ده نوین. هه ر ملایکه تانن که به په بی
دانست و گهوره بی يه و ده تو ایان کاروباره کانی پهروه رد گاریتی خواهند له هه ممو
گوشه و که ناریکی بعونه وه و گشت به شه کانیدا به بی بکه ن، هه ر له سه ربووی

زهولیه و هدتا نهستیره کان و، هر له ناخی زهولیشه و تا ده گاته بلندترین جنگای ناو بوشابی ئاسمانه کان.

بۇغۇونە:

ئەو ياسا بىن گىبان و مردووانە کە فەلسەفە لە بۇچۇونى خۆيىدا بۇ دروستۇونى زهولی و كارمەندى يە سروشتى يە كەى، بە شىپوھى كى تارىك و ساماناك دەرياندەپرىت و پىشانىان دەدات، ئەم بەرھەمە ئىمان دەيگۈزۈت و لە شىپوھى كى دلېفېنى رۇوناڭدا پىشانى دەدات. ئەو تا ئەدو دوو مەلاتىكەتى كە بە: "گا" و "نەھەنگ" ناونزاون، گۈزى زهولی لە سەر شانى خۆيىان - واتە: لە ژىر چاودىرى ياندا - ھەلە گىرن و، ئەم ماددىيەش كە سەر بە ژيانى دوارپۇزە و بە سەنگ(الصخرة) ناونزاوه و لە بەھەشتمەھە ھېنزاوه، بۇ ئەوھى كە بىيىت بە بەردى بناخەي ھەميشەيى و لە ناونەچووی ئەم زهولی يە فانىيە. واتە ھىمای ئەوھى كە ھەندى لە بەشە كانى ئەم زهولی يە، زهولى يانلى چۈز دەكىنەت و دەنېرىن بۇ بەھەشت و، بۇ ئەوھەش كە بىيىت بە پالپىشىت و جىنى پىنى ئەم دوو مەلاتىكەتى كە بە "گا" و "نەھەنگ" ناونزاون.

ئەم رىوايەتە بەم جۇرە لە ھەندى پىغەمبەرانى پىشۇرى بەنى ئىسرايىل گۈزراوه تەۋە، بە ھەمان جۇريش لە ئىين عەبىاسەوھ - خوايان لىنى ۋەزى يېت - دەيگۈزۈنەوە. بەلام زۇر جىنى داخە كە ئەم تەشىيە جوان و ناوه رۆك و واتا بەرزو و بلنە - بە درىزايى كات - لە لايەن نەزانانەوە بگۈزۈت و ئەم دوو مەلاتىكەت بە جەستەم ماددى لە قەلەم بدرىن، بە چەشىنەك كە ھەر گۈز لە چوارچىۋە بىر كەردنەوە كانى ژىرىيدا جىنى نەيىتەوە! بەللى، ئەمە زۇر جىنى داخە، چونكە مادەم مەلاتىكەت لەناو خاڭ و گل و بەردو و ھەممو جىڭايە كى سەر زهولىدا (ھەروەڭ لە ھەوادا) بتوانى بىن و بىرۇن و نەركى سەر شانى خۆيىان جى بەجى بىكەن، ئىتىر ج ئەوان و ج گۈزى زهولىش ھېچ پىویستى يە كىيان بە جەستەم كى ماددىي بەردىن يان گا و نەھەنگ نى يە تاڭو لە سەردى راڭىر بىن. بە واتايە كى تر: مەبەست لەم رىوايەتە تەنها لىچواندىن(تىشىيە) و ھېچى تر نى يە^(۱).

(۱) عن مالك في قوله عز وجل: **«وسع كرسيه السوات والأرض»** قال: إن الصخرة التي تحنت الأرض السابعة، ومتىهى الخلق، على أرجانها أربعة من الملائكة، لكل ملك منهم أربعة وجوه: وجه إنسان ووجهأسد، ووجه نسر، ووجه ثور، فهم قيام عليها قد أحاطوا بالأرض والسموات ورؤسهم تحنت الكرسي والكرسي (تحت) العرش. قال: وهو واضح رجلية تبارك وتعالى على الكرسي.

نمودنیه کی تر:

له بر ئوهی گزوی زهی به ژماره‌ی سه‌ری جزوره کان (الانواع)ی ناو خزوی له پرووه‌ک و گیاندار و بی گیان و، به ئەندازه‌ی زمانی تاکه کانی ئه جزوانه و، به ئەندازه‌ی ئەندام و گهلاو بروبوومه کانیان، سوپاس و ته‌سیحاتی خوای خزوی ده کات. تاشکر اشه که پیشکمکش کردن و نواندن و راگم‌بیاندنی ئەم ته‌سیحات و سوپاسه سروشته‌یه بئی هست و زور گهوره‌یه (له رینگای هست و شعورووه) له به‌ردم باره گای موقده‌دسه‌ی خواوه‌نددا، کارنکه له توانای خزویدانی يه. له بر ئه‌مه، به حەقی پیویستی به مەلائیکەتیک دەبیت ئەم کاره ئەنجام بدادت که چل هزار سه‌ری بیت و، له هر سەرینکیشدا چل هزار زمانی بیت، که به هەریه کەیان چل هزار ته‌سیحاتی خواوه‌ند بکات، هەرووه‌ک هەوالدھری راستگو بەللا رايگەياندووه.

بەلی، يەکیک له داخوازی يەکانی گهوره‌ی و شکۆمەندی پەروەردگاریتی خواوه‌ند ئوهیه: حەزره‌تی جیبریل - دروودی له سه‌ر بیت - کە ئەرکی گەیاندن و پەیوه‌ندی يەکانی نیوان پەروەردگار و ئەم مروق‌ھی پى سپیرراوه کە پوخته‌ترین و بەریزترینی بەدیھیتر اواني بونووه‌ره، يەکیک له و داخوازی يانه ئوهیه کە ئەم مەلائیکەتە (جبریل) له سه‌ر شیوه و چۈنیتی يەکی سەیر و سەرسوورھینه بیت^(۱).

هەرووه‌ها داخوازی ئوهه دەبن کە عیزرائيل و ئیسرافیلیش - دروودیان له سه‌ر بیت - له سه‌ر شیوه و چۈنیتی يەکی سەیر و سەرسوورھینه بن و، دەوری نواندنی - تەنها نواندن - کاروباره تابیه‌تی يەکانی خواوه‌ندی بەدیھینه بیبن و، به پەستنیکی خاونی و دلسززانووه سەریه‌ر شتی گهوره‌ترين شتی له مەر جیهانی بونووه‌ران بکەن، کە برىتى يە له مردن و زىندۇو كردنووه.

آخرجه عبد الله بن الإمام احمد في كتاب (السنة) برقم ۵۸۹، ۳۰۳/۱ في إسناده بجهول والمدى معروف بالوهم وبقية رجاله ثقات. وعزاه السبوطي في الدر المثمر ۳۲۹/۱ بعد بن حميد وأبو الشيخ في العظمة وأخرجه أيضاً البيهقي في الأسماء والصفات ص ۴۰۳ و قد أخرجه عبد الرزاق و عبد بن حميد و ابن المذنر كما في الدر المثمر باختلاف في السياق ۶/۲۶۱ من كلام وهب بن منه وهو ثقة كلام النقل من كتب الإسرائييليات. (انظر الميزان ۴/۳۵۲). (وهرگىز - له چاپه عمره‌بى يەكوه هيئاويمى)

(۱) له حەدیثى صەھىحدا، کە ئىمامى بوخارى و ئىمامى موسىلىم بىۋايه‌تىان كردووه، ئوهه هاتووه کە حەزره‌تى جىبرائىل شەمش سەد بالى ھەيد، سەيرى ئەم سەرچاوانه بىك: صحيح البخاري ۴۶/۴۰، صحيح المسلم ۱۰۹/۱، اللوعة والمرجان ۱/۴۱. (وهرگىز)

همره‌ها داخوازی ئمه‌ده بن که میکائیلیش - درودی له سه‌ر بیت - به همان جوز له سه‌ر شیوه و چونیتی به کی سه‌یر و سه‌رسوپرهینه بیت. چونکه ئم مه‌لائیکه‌ته به هست و شعوریتکی ته اووه، همه‌مو جوزه کانی ئه و شوکر و ستایشه بی ههستانه له سه‌ر چاکه و به خشایشه کانی خواوه‌ند، ده‌رده‌بریت و ده‌نوینیت له و رفزی‌بیدا که گهوره‌ترین بازنه‌ی زیان و به‌رینترین که‌مه‌هی به‌زی‌بیدا و، له همه‌مو ویشیان زیاتر ههست بین کراوه. ئمه‌چ جای ئمه‌هی که سه‌ر په‌رشیشیان ده کات.

به‌لئی، یه کیک له داخوازی‌بیده کانی گهوره‌بی و شکزمه‌ندی په‌روردگاریتی خوای گهوره: "ماهه‌هی گیان" و بونی ئه و مه‌لائیکه‌تاهنیه له چونیتی به کی سه‌یر و سه‌رسوپرهینه‌ردا. چونکه بونی ئمه‌وان و همه‌مو تیره تابیه‌تی به کانیان هیچ گومانیکی تیندا نی به و به دلنيابی و به ئه‌ندازه‌یه کی ئه‌وتق چه‌سپاوه که شایانی چه‌سپاندنی بونی ئه و په‌روردگاری و شکزمه‌ندی به ئاشکرا و پرونه‌یه که له بونه‌وه‌ردا و ک خزور ئاشکرا و دیاره. جا با ئیتر به‌شه کانی تری مه‌لائیکه‌ت بهم بین به و بهم ته‌رازووه به‌راورد بکرین.

به‌لئی، ئه و که‌سه‌ی که چوار سه‌د ههزار جوزه زینده‌وهر له سه‌ر پووه زه‌ویدا به‌دی ده‌هینیت، ته‌ناهه‌ت له ئاسایی‌ترین مادده و شته بزگه‌نه کان چه‌ندین گیانداری زور به‌دی ده‌هینیت و سه‌ر پووه زه‌وی‌یان پن ئاوه‌دان ده کاتمه‌وه و، وايان لئی ده کات که له به‌ردهم موعجیزه‌ی کرداری خوادا به سه‌رسوپرمانوه بله‌ین: "ماشاء الله، بارك الله، سبحان الله" ..

ئه و خواهی که واي له گیانداره ورده کانیش کردووه که له به‌ردهم چاکه و نیعمه‌ته فراوانه که‌ی می‌هربانی خوادا پر به ده‌م بله‌ین: "الحمد لله والشكر لله والله اکبر" .. ئه و خواوه‌ند شکزمه‌ند و خواوه‌ن گهوره‌بی و جوانی و توانسته‌ی که ئم کارانه ئه‌نجام دهدات، بین هیچ گومانیک، ئاسمانه به‌رین و فراوانه کان به چه‌ندین خواوه‌ن گیان(روحانیات)ی ئه‌وتق که له گه‌ن ئه و ئاسمانانه‌دا بگونجین، نیسته‌جنی کردووه، لموانه‌ی که له فهرمانه کانی در ناچن و همردهم له به‌ندایه‌تیدان.

که‌واته ئه و ئاسمانانه به چوچنی ناهیلینه‌وه و به‌وان ئاوه‌دانیان ده کاته‌وه. بز ئمه‌مش ئه‌وه‌ند مه‌لائیکه‌تی جوزه او جوزه به‌دی‌هیناوه که گه‌لئی له جوزه و چینه کانی زینده‌وهرانی تر زیاترن. چونکه جوزه‌کیان ئه‌وه‌ند بچووکن که سواری پشتی کل‌ووی

بهفر و دلزیبی بارانه کان دهبن و، به زمانی تایبه‌تی خزیان شهوق و خزوشمویستی بان له بر امبهر به دیهیتان و میهره‌بانی فراوانی خوای گهوره دهرده بپرن. هندينکی تریشیان سواری ههساره گهپر که کان دهبن و هردم له گهشتی بؤشایی به رینی گهردوندان و، بهم زیکر و تمھلیله‌یه که له به ردم گهوره‌یی و پهروه رد گاریتی خوادا دهیکهن، بهندایه‌تی خزیان بؤ خواره‌ند، بؤ ههموو جیهان را ده گهینه‌ن^(۱).

به لئی، يه کگرتني وتهی گشت کتیبه ناسمانی يه کان و ههموو ناینه کان، له سه رده‌می حمزره‌تی ئاده‌مه و - درودی له سمر بیت - تا نیستا، له سمر بونی ملاٹیکه تان و بهندایه‌تی بان بؤ خوای خزیان، ههروه‌ها ئه و پیاویه و فه رموده زؤر و دوور له گومانانه‌ی که باسی و توونیز ده که ن له گهمل ملاٹیکه تدا که به دریزایی گشت چەرخه کان ئەم و توونیزه رووی داوه.. ههموو ئەمانه، به بى ئەوهی هیچ گومانیک بھیلنه‌وه، "بونی ملاٹیکه و پهیوندی بان له گهلماندا" ده چەسپین، به چەشنى گومان نه بونمان له بونی ئوانه که نه ماندیون و له ئەمیریکادا ده زین.

ئیستاش تامی ئەم به رو بومه هەمه کی يهی دووه‌می ئیمان بچیزه و، به نوری ئیمان بؤی بروانه و، بزانه که چۈن ههموو گهردۇون و بونه‌وهرانی خستووه ته شهوق و مهراقمه و، ئاوه‌دانی کردووه ته و، رازاندوویه ته و، کردوویه تی به پەستگار و مز گمۇتىکى گهوره و فراوان. چونکه ئو بونه‌وهره‌ی که فەلسەفە و زانست تاریك و سارد و بى ژیان پیشانی دەدەن، بەھۆی ئیمانووه، دەبیت به بونه‌وھەرینکى خاوهن ژیان و هەست و شعور و، بوناڭ دەبیتە و، تام و لەزەتىکى خۆش دەبەخشىت. جائەم بەرھەمە ئیمان تیشكىکى لەزەتى خۆشى ژیانى ئەدونيا، هەر لەم دنیا يەدا، به ئیمانداران - هەر كەسەو بەپئى پلەي ئیمانه کەي - دەبەخشىت.

* * *

(۱) روى أبو داود بسنده صحيح أن النبي ﷺ قال: أذن لي أن أتحدث عن ملئك من حملة العرش رجاله في الأرض السفلی وعلى قرنه العرش، ومن شحمة أذنه وعاتقه حفكان الطير سبعمائة عام فيمول ذلك الملک: سبحانك حيث كنت! (وهر گنبر - له چاپه عمره‌یی يه کەوه)

پاشماوه:

هروههک بههزی نهینی "وهحدت" و "نهحدیهتمه" له ههمو
سوروچ و گوزشهه کی بونهوردا: ههمان توانست و، ههمان ناو و،
ههمان داهینان همیه و.. ههمو بدهیهناویک - به همه کی و
نهنده کی یانهوه - به زمانی حال: یه کتابی و، توانست و،
پهروهه دگاریتی و، بدهیهناز، قودسیهه تی خواوهندی بدهیهناز
پاده گدیهنه.. به ههمان جزر، ئمو خواوهنده له ههمو جی یه کی
بونهوریشدا چهندین مهلا تکمیت بدهی دههینیت، تاکو به زمانه
زوره کانیان - که هردهم له زیکری خواهادا پاراون - تهسیحاتی
ئمو بدهیهناز او انه دهربیرن و پیشکه شیان بکمن که به زمانی حال و
پیوستی خوییان دهیانکهنه. چونکه مهلا تکمیت کان همرگیز
سهرینچی له فهرمانه کانی خواهی گهوره ناکمن و، جگه له
"بهندایتی" هیچی تر شک نابهند و، همرگیز توانای بدهیهناز و
دروستکردنیان نی یه. تهناههت ناتوانی هیچ کاریک، به بین فهرمان و
پوخسته، بکمن. لمهوش زیاتر؛ هیچ پارانهوه و تکاو
شهفاعة تیکیان بین ناکریت مه گهر پوخسته له خواهی گهوره
بخوازن. هر له بر ئوهشه که بهم پایه و پلهیه شده فمهند بعون که
خوا باسی ده کات و ده فرمومی:

﴿هَلْ عِبَادٌ مُّكَرَّمُون﴾ (الأنبياء: ۲۶).

﴿وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمِرُون﴾ (التحريم: ۶).

تیشكی دوازدهم

بهرگری بدردهم دادگای دهنیزی^(۱)

با اسمه سبحانه

بهریزان!

دو پاتی ده کمهوه بوزان که ئهو که سانه‌ی لیزه‌دان یان هیچ پهیوه‌ندی به کیان به "پیامه کانی نور" ووه نی به، ياخود تنهها پهیوه‌ندی به کی ساده و ساکاریان له گمل پهیامه کاندا ههیه. له کاتیکدا که من گله‌نی برای راسته‌قینه‌م ههیه، به هه‌مو و اتایه کی "برایه‌تی" که بتوانن ته‌سهو وری بکمن. هه‌روه‌ها چه‌ندین هاوردیش له‌سهر پئی و ریازی حه‌قیقه‌تدا ههیه لموانه‌ی که گهیشتوونه‌ته حدقیقت.

بهریزان! ئیمه يه‌قینی نه‌بزو اوی ته‌واوه‌تیمان بهوه ههیه که "مردن" مان - به‌هزی نه‌نی قورئانی پیرۆزه‌وه - هر گیز ئیدامی هه‌تاھه‌تایی نی به، به‌لکو رو خسە‌تامه‌ی حه‌وانه‌وهیه. که‌چی دلیابین لمه‌وهی که "مردن" سه‌باره‌ت به نه‌یاره کانمان و نه‌وانه‌ی له‌سهر ریازی گومپایین، مردینیکی بى گومان و ئیدامنیکی همه‌میشه‌بی به (گه‌ر هیچ باوه‌ریکیان به قیامه‌ت نه‌بیت). یان مردن سه‌باره‌ت به‌وان به‌ندیخانه‌به کی تاکه که‌سی و هه‌تاھه‌تایی و تاریکه (گه‌ر باوه‌ریان به دواپرۇزی قیامه‌ت بیت، به‌لام نوقمی ژیانی هه‌رزه‌بی و گومپایی بوروین).

(۱) مامۆستای بهریزان "بەديعوززەمان سەعیدى نورىسى" هەندى دەستکارىيى لابردن و لىن زىداد كىرىنى لەم بەرگریيەی بدردهم "دادگای دهنیزی" دا تەنجام داوه و، پاشان وەك بەرگریيەك پېشکەشى "دادگای ئافیوون" يىشى كەر دووه، چونكە كېشەی هەر دو كیان هەر يە كېتك بىوه. ئىجا بەشى هەر گەورە‌ئىم بەرگریيەشى لە گەل بەرگریيە كە دادگای ئافیووندا يىكەوە گەرنى داوه و ناوى (تیشكى چواردهم) لىن ناوە. (قوتاپيانى نور).

و امن لیتان ده پرسم که: ئایا هیچ کىشىيەك لەم دنیا يەدا ھەمە لە كىشەى مەردن گەورەتىرىت ؟.. ئایا هیچ مەسەلەيەك لەناو گۈزى مۇۋەقدا ھەمە كە لەمە گۈنگۈر ئىت ؟ ئىت ئایا چۈن دە گۈنخېت نەم مەسەلە و كىشە گەورەيە لە پىناوى شىتى تردا بە كار بەھىزىت مادەم هىچ شىنىكى تر نەيت كە لەم مەسەلە و كىشەيە گەورە و گۈنگۈر ئىت ؟ ئىت بىزچى ئىپە بەم جىزە خۇتان بە ئىممەو سەرقال كەردىوھ ؟!

ئىمە قورستىنى سزا كاتان وەك رو خسەتىنامە و پسۇولىيە كى سەھەر دەيىنин بەرەو
جىهانى رۇوناڭى، بۇيە بە دامەزراوى يە كى تەواوهتى يە و چاۋەرۋانى دەرچۈونى ئەم
رو خسەتىنامە دە كەين. بەلام لە هەمان كاتدا بە دلىيابى يە و دەزانىن كە ئەم كەسانەي لە
دۈزمان راوه ستاون و بىيارە كانيان لە سەر ئىمە دەر دە كەن، بەم نزىكانە يان بە ئىعدامى
ھەتاھەتلىي يان بە زىندانى و بەندىخانە تاڭە كەسى رپووبىرىسى سزا و تۆلەمى ترسناڭى
خۆيان دەبىنەو. ئىمە هيىنەدە لەم ئاكامە دلىيابىن كە ھەر وەك بە چاۋى خۆمان ئىيە لەم
كۆز و ئەنجۇمەنەدا دەيىنин دەلىتى ئەوانىش بە هەمان جۆر لەناو سزا كانياندا دەيىنин.
بەلىنى، بەم جۆرە دەيابىنин و، لە رپووى مەرۋى ئەۋەتى يە و گەلنى بەزەيىمان بە حالىاندا
دىتەوە. بە تەواوى ئامادەشم كە ئەم راستى يە گىرنگە بچەسپىتم و بەلگەي لە سەر
بەھىنەمەوە و گەورەتىرىن كەسى سەرسەخت و ملنەدەرىيش لەمەدا بېستمەوە. ھەر وەك
ئامادەبى تەواوهتىشىم بۇ قىوول كىرىنى ھەر سزا يەك دەر دەبىم كە ئەگەر رۇونتە لە خۇرى
ناو جەرگەي ئاسمان ئەم راستى يە لە بەر دەم گەورەتىرىنى زانا و فەيلە سووفە كاتاندا
نەچەسپىتم، جى جاي لە بەر دەم پىسپۇرانى ئەم لېزىنەيدا، كە لە زانىن و پىسپۇرى بىنى
بەشىن و، دلىان لە رق و كىنە پېر بۇوه و، ھىچ ئاگايە كىان لە مەعنەوپيات نى يە و بايەخى
بىن نادەن!

وک غنوونهیه ک له سهر نهمه: له ماوهی دوو حتفهدا پهیامی "بهری درهختی ئیمان" مان بزر بنهند کراوه کان دانا، که پهیامنکه پوختهی تامانج و بناغه کانی پهیامه کانی نور ده خاتمه روو، ههروکه بهرگئی له "پهیامه کانی نور" يش ده کات. وائمه پهیامه تان پیش چاو ده خهم و، بتو مه بهستی ئوهش که بخربته بردەست دهز گا ره سی یه کانی ئەنقەره، ئەوا به نهیئى ئەرك و ماندو بونینکی قورس ھەلده گرین له پیتاوی نووسینه وەيدا به پیتە نوینکان^(۱)، ئیستا ئیسو هاش، بین خونیندنه وە ئەم پهیامه بانگ ده کەم. چا ئەگەر دوای

(۱) واته به پستی لاتپنی. (وهر گیر)

خویندنه‌وهی، دله کانتان - نهک دهروونه کانتان - ته سدیقیان نه کردم، ئموا به هممو
جوزیکی ئەشکەنجه و سوو کایه‌تی ناو ئەم زیندانه تاکه کەسی یەم پازیم کە ئىستا
تىایدام و، دەمم بە درېپىنى هىچ سکالاچەك نا كەممۇه!
بە كورتى:

ئىوه تەنها دوو رىگاتان لە بەرده مادا يە: يان سەربەستىي تەواوەتى بە پەيامە کانى نور
بەن.. يان - گەر دەتوان - بەسەر راستى يە کانى ناو ئەم پەيامانەدا زال بىن و لەناويان
بەن!

من تا ئىستا نە بىرم لە ئىوه دەكىرده و نە لە دنيا كەشتان. تەنانەت نيازم نەبوولە
ئايىنده شدا بىريانلى بىكمۇه. بەلام خۇتان ناچارى ئەمەتانا كردم و، لەوانەشە ئەمە بىز
بىيدار كەرنەوهى ئىوه پىويست بۇويىت و قەدەرى خواوهندىش بۇ ئەم مەبەستە ئىمەى
ھينابىتە ئىزە. بەلام رايمى ئىمە تەنها ئەم دەستوورە يە كە دەلىت: "من آمن بالقدار أمن
من الڭدر". لە بەر ئەم، بىيارمان داوه بەپەرى ئارامى يەمە هەممۇ جۈزە گوشار و تەنگ
بىن هەلچىنىڭ ھەلبىگرىن كە بىھىنە رېمان.

بەند كراو

سەعىدى نوورسى

* * *

باسمە سبحانە

بەپىزان!

لە ئەنجامى چەند بەلگە و نىشانە يە كى زۆرەوە قەناعەتى تەواوم بۇ دروست بۇوە كە
ھۆز ئەم بىزىشانە دەكىنە سەرمان ئەم بۇچۇونە ھەلە يە نى يە كە گوايا ئىمە (ھەست و
نەستى ئايىنى لە پىناوى تېكىدانى ئاسايسىنى ناوخىزدا بە كار دەھىنەن). نەخىر، ئەم بىزىشانى
كە لە ئىزى ئەم بەرده ساختە و پۇو كەشەدا دەكىنە سەرمان تەنھا لە پىناوى كوفر و
ئىلخادىدا يە، مەبەست لەناوبردنى ئىمانە كەمان و كۆتايىھىنانە بە هەمولۇ و
تەقالا كاغان و پى گىرتىنە لە خزمەتە كاغان لە پىناوى ئەم ئىمانە و پاڭىز كەرنى ئاسايسى و
ھىمىنى ولاٽدا. ئىمە گەلنى بەلگە زۇرمان لە سەر ئەم بەدەستە وە يە. با تەنها يەك دانە
لەو بەلگانە تان پىش چاوجىھىن:

بیست هزار کس له ماوهی ئەم بیست سالىدا بیست هزار نوسخەی پەيامە کانى نۇورىان خویندووه تەوە و بەو پەيامانە رازى بۇون و قىبولىان كردوون، لەگەن ئەۋەشدا تەنها يەڭ دانە رووداوى تىكىدانى ئاسايىش لە لايەن قوتايىانى نۇورەوە لەم ماوه درېزخایەنەدا پۇوي نەداوه و دەزگا رەسمى يە كان ھېچ رووداوىكى لەم جۈزەيان لەسەر تۆمار نە كردوون، ھەروەك دادگاى پېشىن و ئەم دادگاىي ئىستاش نەيانتوانى ھېچ رووداوىكى لەم جۈزە بىلۈزىنەوە، لە كاتىكدا كە دەبىو ئەنجامى ئەم پەپوپاڭەندە بەھېز و بەرپلاوە، نەڭ لە بیست سالدا، بەلكو لە ماوهى بیست پۇرداو لە شىيەي چەند پۇوداوىكدا دەربکەوتايە!

كەۋاٹە ياساي ژمارە "١٦٣" (١) تەنها پەردىيە كى ساختە و درۈينەيم لە پۇوي سەرەبەستىي وېڏان و ئازادىي بېرىۋاھەدا بەرزا دەكىرىتەوە، ياسايە كى پلاستىكىي وايە كە ھەمو ئايىندارىتىك و گىشت ئامۇرگاران و بانگەوازكاران بىگرىتەوە و، مولحىدانىش تەنها ئەۋەندىيەيان دەۋىت كە ھەندى بەپرسى حکومەت بىخەلەتىن و بۆلىدۇغانان و شىكىست بىن ھىنغانان بە كاريان بېھىن.

مادەم پاستى ئەمەيە، ئۇوا بە ھەمو ھېزىكىمانمۇ دەنگى لىنى ھەلەدەپىن و دەلىن: ئەم بەدەختانە كە بەرپۇنەتەوە بۆ ناو چاتى قوللى كوفرى موتلەق! ئەم ئوانەي كە ئايىنە كەتان بە دىنياتان فرۇشتۇو!

چىتىان لەدەست دىت درېغى مە كەن! ياخوا ئاكامى دىنائەتىان ھەر ناكامى بىت، ھەروەك دەشىپىت. بەلام ئىمە ئامادەين سەرى خۆمان لە پىناوى ئەم پاستى يە خاۋىنەدا بەخت بىكىن كە سەدان ملىون پالەوان سەرى خۆيان لە پىناودا بەخت كردووە. بۇيە ئىمە ئامادەي پىشوازى لىنگىرنى ھەمو جۈزە سزا يەكتانىن، تەنانەت ئامادەين بۆ بىساري لەسىدارەدانىش كە لە دېمان دەرى بىكەن.

حالى دەرەوەي بەندىخانەمان - لەم بارودۇخانەدا - سەد جار خراپىتە لە حالمان لەناو بەندىخانە كاندا. ئىز دواي ئەم ئىستىدادە رەھايى كە ئاراستەي ئىمە كراوه، ھېچ

(١) دەقى ئەم ياسايە بە راشكابى سزا سەرئۇ كەسە دادەنیت كە ھەم بىدات دەولەتىكى ئايىنى لە توركىيادا دابىمىززىنەت، يان ھەست و نەستى ئايىنى لەم پىناوەدا بەكار بېھىنەت. ھەر ئەم ياسايە شە كە تا ئىنسىتا سەرجەمى حکومەتە يەڭ لە دواي يە كەنلى توركىيا (تەنانەت ھەندى لەوانەش كە ھەست و نەستى ئايىنى جەماوەر دەقۇزۇنەوە لە ھەلىزاردەنە كاندا) بۆلىدەنە كار و چالا كى بە ئىسلامى بە كان پىشى بىن دەبەستن. (وەرگىز)

جزوه سمر بهستي و ئازادي يه كمان بز نه ماوه تمه؛ نه ئازادي زانستي، نه ئازادي ويژدان، نه ئازادي ئايين. و اته جگه له "مردن" يان "چوونه بەندىخانه" هيج رېنگا يه کي تر له بىردهم ئەھلى شەمامەت و غېرىت و ئايىن و پېشىگۈرانى ئازادي و خۇشمۇستانىدا، نه ماوه تمه. سەبارەت بە خۇيىشمانەوە هەر ئەھەنەمان بىن دەكىزىت كە هانا تەنها بز پەروەردگار بېين و دەستى لىنى گىر بىكمىن و بلىين:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾.

بەندىخانه

سەعيىدى نۇورسى

* * *

باسمە سبحانە

بەرپىز عملى بەزا، سەرۋىز كى دادگا!
بز ئەمەت بتوانم داكۆز كى لە مافە كانى خۇزم بىكم، ئەواتكىدا داواكارى يە كى
گەرمىان پېش چاودە خەم:
من پىته نويكان شارەزا نىم و لە پىته كۆز نە كانيشدا دەستىخەتم باش نى يە، پاشان
چاوبىنكەوتى كەسانى تىريشيان لىنى قىدەغە كىردو، و اته وەك ئەمە وام كە لە دابىانىكى
تەمواوهتى يان زىندانى تاکە كەسىدا، بە رادەيەك كە كاتىنى تۆمەتىنامە داواكارى
گشتى (المدعى العام) يان دايە دەستىم يە كىسىر دواي چارە كە سەعاتىك لىييان سەندىمۇ!
ھەروەك لە پىوە دارايىشەوە ناتوام پارىزەرلىك بىگرم بز بەرگرى كىردىن لە خۇزم و،
دواي ماندو و بۇونىكى زۇرىش تىنجا توانىم بەرگرى يە كە خۇمىنان پېشىكەش بىكم و، بە
شىۋەيە كى نەھىنىش توانىم نوسخەيە كى ئەم بەرگرى يەم دەست بىكمەتەمە كە بە پىته
نويكان نووسراونەتەمە. تىنجا پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" يىشىم (كە وەك بەرگرى يەك
وايە لە پەيامە كانى نۇور و پۇختەي رېيازى ئەم پەيامانە دەرددەخات) نووسى يەمە تاڭو
پېشىكەشى "داواكارى گشتى" يى بىكم و، يەك دو و نوسخەشى بز لايمەنە پەرسى يە كانى
ئەنچەرە بنىرم. بەلام پەيامە كەميان لىنى سەندىم و نەياندامەوە. لە كاتىكىدا كە لايمەنە

دادوهره کانی "دادگای ئەسکى شەھر" ئاميرىنىکى چاپى دەستى يان بۇ ناردمە ناو بهندىخانە و، توانيمان لەو رئىيەوە چەند نوشخەيە كى بەرگرى يە كەم بە پىته نوينكان بنووسىنەوە، هەروەك دادگا خۆيشى ئەو بەرگرى يە نووسى يەوە.

جا ئەو داوايمە كە بەلامەوە گرنگە بىرىتى يە لەوەي ئاميرىنىکى چاپى دەستىمان بۇ بنىزىن، يان بوارمان بىدەن كە خۆمان بىھىنەن، تاڭو بتوانىن چەند نوشخەيە كى پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" ئى بىن بنووسىنەوە، كە وەك زۇوتەر وەم: بە وىنەي بەرگرى وايە لە خۆم و لە پەيامە كانى نۇور بۇ ئەوەي چەند نوشخەيە كى لىنى بنىزىن بۇ وەزارەتى داد و ئەنجۇرمەنلىق وەزىران و ئەنجۇرمەنلىق پەرلەمان و ئەنجۇرمەنلىق شۇوراى دەولەت. چونكە ئەو تومىمەنانەي كە داواكاري گىشتى ئاراستەي ئىمەي كىردوون ھەموو يان لە بارەي پەيامە كانى نۇورەوەن. خۇز بىن گومان ھەر دەعوا و ئىعتىرازىلە لە سەر پەيامە كانى نۇور بىيىت ھەرگىز بە شىنىكى ئاسابىي و سووك دانانزىت و وەك مەسىلەيە كى كەسىي بىن بايەخ تەماشا نا كەرىت، بەلکو مەسىلەيە كى گىشتى يە و رووداونىكى گۈورە و گرنگە سەبارەت بەم ولات و نەتهوە و حكىومەتەوە، كە ئەمەش سەرېنخى بايەخى سەرانسەرى جىهانى ئىسلامىي بەلادا رادە كېشىت.

ئەو پەنخانەي كە لە پاشى پەرداوە لە گەل پەيامە كانى نۇوردا دەجەنگەن چەند پەنخەيدە كى بىانى و دەرەكىن و دەيانەوىت ئەو خۆشەویستى و برايەتى يە تىكىشىكىن كە لە دلى جىهانى ئىسلامىدا ھەيە بەرامبەر بەم نەتهوە و نىشتمانە، كە ھەر تەنها ئەم خۆشەویستى و برايەتى يەش بە گۈورەترين ھىزى ئەم نەتهوەيە دادەنرىت. جا بۇ مەبەستى تىكىشىكەندىنى ئەم برايەتى و خۆشەویستى يە و گۇربىنى بە رق و نەفرەت، ئەو چەند پەنخەيدەك ھەن كە لە پاشى پەرداوە ھەول دەدەن سىپاسەت بقۇزۇنەوە بىكەن بە ئامىز و ھۆكاريڭ بۇ بەرەودان بە ئىلحاد و كوفرى مۇتلەق. بەمەش فيل لە حكىومەت دە كەن و لە خىشتەي دەبەن. ھەر ئەو پەنخانەش بۇون كە دووجار سەريان لە "دادگەرى" شىۋاندۇ و تىيان: "قوتايسانى نۇور ئايىن لە پىتاوى سىپاسەتدا بە كار دەھىن و، گىرىانىش ھەيە ئاسايىشى ولات لەمەوە زىيانى بىن بگات".

ئىمەش پىيان دەلىيەن: ئەم بەدەختىنە! پەيامە كانى نۇور ھىچ پەيوەندى يە كىيان بە سىپاسەتەوە نى يە، بەلکو ئەو كوفرە مۇتلەقە تىكىدەشىكىن و وردو خاشى دە كەن و بەرەودا دەيگىزىنەوە كە لاي خوارووە كە: فەوزايىھە و لاي سەررووە كەشى: ئىستىدادىنىكى رەھايە! باشتىن بەلگەش بۇ ئەمە پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" ئە كە وەك

یه ک دانه بدلگه وايه له نیوان سه ده بدلگه داله سه رئوه هی که پهیامه کانی نور بتو
دامه زراندن و سه قامگیر کردنی ئاسایش و ریسا و ئازادی و دادگه ری لام ولاته دا
تینه کوشن. لمبرئوه، دوا ده کم دهسته و لیزنه یه کی بهرزی زانستی و کۆملایه تی بتو
لئی وردبوونه هی ئەم پهیامه پېچ بهینریت. جائے گه رئەم دهستیه قەناعەتی بەم قسانەم
نه کرد، ئەوا من بە ھەموو سزا یەک و بە گشت جۆرنیکی نیعدام رازیم.

بەند کراو

سەعیدی نور مى

* * *

باسمه سبحانه

سەرۆکى بەریز!

لە بپبارى دادگادا سى بناغە دەستىشان كراوە:
ماددەي يەكەم: "كۆملەه".

من ھەموو قوتايانى نورى ئېرە و گشت ئەو كەسانەي منيان ديوه و قسيمان لە گەلتدا
كىردووم و سەرجهمى ئەوانەش کە پهیامه کانی نورىسان خويىندۇوەتەوه يان
نووسىويانەتەوه، دەگرم بەشايدەت و، خۆشستان دەتوانن لىيان پېرسن تاکو دلىنا بىن
لەوەي کە من بە هيچ كەسىكم نەتوووه: ئىمە "كۆملەه" يەكى سىاسى "يان" تەرىقەتىنى
نەقشبەندى "پىكىدەھىنەن". بەلكو ھەميشە توومە: "ئىمە ھەول دەدەيىن ئىمامە كەمان
پزگار بىكىن" و، ھەرگىز قسىمە كەمان لە نیواندا نەبۈوه کە ھى دەرەوهى سەرجهمى
ئەھلى ئىمان و دەرەوهى ئەو كۆملە ئىسلامى بە خاۋىنە بىت کە ژمارەيان لە سى سەد
ملىيون^(۱) موسىلمان زياتەرە و، هيچ جى يە كەمان لە دەرەوهى ئەو ناوى "حزب الله" يەدا بتو
خۆمان دانەناوه کە ناوى كە قورئانى پىرۇز لە ھەموو موسىلمانانى ناوە و سەرجهمى
ئىماندارانى لە ژىز سايەي ئىماندا كۆزكىردووەتەوه. جا لەم برئوهى ئىمە ھەموو
ھەول ئىكمان لە خزمەتى قورئاندا چې كردووە، ئەوا بىن گومان ئىمە لە "حىزبى قورئان" و

(۱) ئەمە نزىكەي ژمارەي موسىلمانانى جىهان بورو لەو كاتەدا. (وەرگىز)

"حزب الله"ین. جا ئه گهر بپیاری تومه تبار کردنان ئامازه بىز ئمه ده کات، ئموا ئىمە به هەموو ھېزىتكى گيان و ھەنۇمان و بەۋىھەرى سەرېھەزى و شاناھىيە دان بەمەدا دەنپىن. بەلام گەر ئامازه بىز ھەر واتايەكى تر بکات، ئموا ئىمە ھىچ شىتىك لەم و اتايابانە تر نازانىن.

ماددەی دووهەم:

بپیارى تومه تبار کردنە كە پشت بە راپۇرت و شايەتىي "پۆلىسى قەستەمۇنى" دەبەستىت و دان بەوهدا دەنپىت كە "پەيامى حىچاب" و "پەيامى شەش ھېزىشە كان و پاشكتۇ كەى "لەناو چەند سىندۇوقىنى داخراوى بىز مارپىزى كراودا دۆزراونەتەوە كە لە ژىز چەند لېزىنەدار و كۆمەلە خەلۇوزىكىدا ھەلگىر ابۇون. واتە ھەر گىز بىز "بلاو كردنەوە" ئامادە نە كرابۇون. نىجا ئەو پەيامە ناوبراوانە لە ژىز ېخنە و لىنى وردىبۇونەوە دادگاي "ئەسکى شەھەر" دەرچۈون و، ئەنجامە كەشىان دەركەدنى سزا يەكى سۈوك بۇو لەسەر من. بەلام داواكاري گىشتى كە ھەندى رىستەي ئەم پەيامانەي بە دەستەوە گىرتووە و ھەندى واتاي نادرو سىتى بىزلى داونەتەوە، دەيمەنەت نۆ سال بەرە دواوه بىماناتەوە و، بەرپىيارىتى يە كى نۇئى بختە ئەستۆمانەوە لەسەر تومەتىك كە پىشىت سزا دراوىن لەسەرى.

ماددەی سىھەم:

لە چەند شوينىتكى بپیارى تومەتىنامە كەدا چەند دەستەوازەيە كى وەك: "دە گۈنچى ئاسايىشى ولات تىك بىدات" بە كار ھېنراوه. واتە "گۈيانە كان" لە جىسى "پووداوه چەسپاوه كان"دا دانراون!

منىش دەلىم:

دە گۈنچى ھەموو كەسيك تاوانى "كوشتن" ئەنجام بىدات، بەلام ئايى دەكىيت ھەموو كەسيك لەسەر بىناغەي ئەو گۈيانە تاوانبار بىكىت؟!

بەندىكراو
سەعىدى نۇورسى

باسم سبحانه

به ریز سرزو کی داد گا!

هاودم له گهله نامه دا ویندیه کی ئو بەرگرىيەشم دەنیزم کە وەك عەرزۇ حالتىك خستىمە بەردەست سەرزوڭ كۈماڭ لايەنە پەسى يە كانى ئەنقىرە، له گەل ئەم وەلامنامە دا كە سەرزوڭ كایتىي وەزارەت ناردىيانە وە مەوداي قبۇول كىردن و بايدىخانىيان بە عمرز و حالە كەم دەردىخات.

جا لم بەرگرىيەمدا ئو وەلام بەھىزىانەم نۇرسىۋەتموھ كە بەرپەرجى بەيانە پېلە وەھم و تۆمەتە بىناغە كانى "داواكارى گشتى" م بىن داونەتموھ. هەروەك لە بەيانە كەى ئەم ئىدىعايىدە چەند گوفشارىنىك ھەن كە لەسەر بىناغە مەزبەتە روو كەش و قىن لەدلانە كەى "پۆلىس" بىيات نراون و پىچەوانە راپورتى خەبىرە كانى و پىشىز پەخە كەنە خۆم لەسەر پىشكەش كەردوون، كە دەتوانىزىت پۇخە كەيان بەم جۇرە خوارەوە بىخىتە روو:

وەك زووتىر بۆم باس كەردن، كاتىن داد گاى ئەسكى شەھر وىستى بەپىي ماددهى ژمارە ۱۶۳ "تاوانبارم بىكت، پىم و تى:

(۱۶۳) پەرلەمانتارى حکومەتى كۆمارى كە ژمارەيان دووسەد كەمس بۇو - واتە بە ژمارەي ماددهى ۱۶۳ - رەزامەندىييان بۇ تەرخان كەردىنى سەد و پەنجاھەزار لىرە نواند، بۇ مەبەستى دامەزراندى زانكۆ كەى شارى وان. جا ئەم رەزامەندىيە ئەوان و ئەم بایەخەش كە حکومەتى كۆمارى بەرامبەر بە من دەرى بېرى، ئو تۆمەتە دەسپىنتە كە بەپىي ماددهى ۱۶۳ ئاراستەم كراوه).

كاتىن ئەممە بە داد گاوت، لىئۇنە ئىستىشارىي ئو داد گاىيە قىسە كە مىيان گۆزۈرى، گوایا ۱۶۳ پەرلەمانتار لىكۈزلىنەوەيە كىان لەبارەي سەعىدەوە ئەنجام داوه و داوايان كەردووه داد گاىي بىكىنەت!

بەم جۇرە و بە پىشت بەسەن بەم چەشىنە تۆمەتە نارەوايانە ئو لىئۇنە ئىستىشارىي، داواكارى گشتى دەيەۋىت بەرپەرسىيارىي ئەم تۆمەتانەمان بىخاتە ئەستىز، لە كاتىن كەدا ئەم دەستە و لىئۇنە تايىەتىنەدەي كە لە ئاستىكى بەرزى زانسىدان و بە بېيارى ئەنجومەنى پەرلەمان پىكھەتزاوه ولىنى وردىبوونەوهى پەيامە كانى نۇورىيان پى سېپىرراوه، بە يە كەدەنگى ئەمە ئەمە خوارەوەيان دەرپەريوھ كە:

(هرچی سه عید و قوتاییانی نور نووسیویانه هیچ بدلگه و نیشانه‌یه کی راشکاویان تیدا نی به سه باره‌ت بمهوی که ئایین و موقعه‌دده سات و هک ئامراز و ئامیرنیک بزو تیکدانی ئاسایشی دولت یان هاندانی خملکی بؤئم کاره به کار بھینرین، هروه‌ها هیچ نیشانه‌یه کیشیان تیدا نی به لسمر همولدان بزو دامهزراندنی "کزمەلە" بیک یان له سمر هیچ نیاز و ئاماڭىنى خراب. هروه‌ها له نامه گۈرىنه‌وه کانی قوتاییانی نوردا هیچ نیازنیکی خرابمان نەدى لە دۇزى حکومەت ياخود هیچ مەبەست و ئاماڭىل بزو پىكەھىنانی كۆمەلەمەك یان تەريقەتىنى سۆفى. هروه‌ك بۆمان دەركەمەت كە ئەوان لە جموجولياندا لەم چەشىه پوانىنگە و بۇچۇن نەوه ناجوللىنەوه).

ھەر ئەم ليژنە و دەستە تايىەتمەندە، بە يە كەنگى، ئەمەي خوارەوەشيان راگەياند كە: (لە سەدا نەوهدى پەيامە کانی نور هېنەدە سەرە پەنجىيە كىش لە بناغە و بەنەماکانى ئایين و زانست و حقيقەت لایان نەداوه، بە ئىخلاص و بىن گەردى و دوور لە هیچ ئاماڭىل نووسراون. زۇر ئاشكرايە كە ئەم پەيامانە نايابنۇيت "ئایين" بزو هیچ ئاماڭىل بە کار بھىنن، يان "کزمەلە" بیک دروست بکەن، ياخود ھەولى تیکدانى ئاسایشى دەولت بەدەن. هروه‌ك نامە کانی نیوان قوتاییانی نور و ھى نیوان ئەوان و سەعیدى نور سىش ھەمان مۇرك و نیشانەيان پىۋەيە، جىگە لە چەند نامەيە كى نەھىنى - كە ژمارەيان لە دە نامەبەك تېپەر ناکات - لە باپەتى زانستى نادوين و سکالاً و ئازاريان لە خىز گەرتۇوە. ئىزتەمۇو "پەيامە کانی نور" يان بزو تەفسىرى ئايەتىك، ياخود روونكىردنەوهى واتاي فرمۇدەبە كى پىرۇز نووسراون. هەروه‌ك زۇربەي پەيامە کانى نور روونكىردنەوهى بەستىيە کانى ئایين و ئىمانيان لە خىز گەرتۇوە و لە بارەي عەقىدەي باوەر بە خوا و پىغەمبەران و پۇزى داپىيەدە دەدوين. پاشان بزو ئەوهى ئەم بەستىيە شىۋەيە كى جوانتر و باشتى رۇون بىنەوه ئەوا پەيامە کانى نور شىۋازى هېنەنەوهى نۇونە و چىرۇ كىان گەرتۇوەتە بەر. ئىجا راي زانستىي خۆيان و بېنمايى و ئامۇز گارىي بە بەشىتىيە کانيان لە ناوەندى چەند رەفتارىنىكى جوان و چەندىن ئەزمۇونى ژيان و چىرۇ كى پەندىدا پىشىكەش كردووه و، هەر گىز ئەم پەيامانە شىنىكى وەھاييان تیدا نی به كە بگۇنچى خۆى لە قەرەي حکومەت يان لاپەنە رەسمىي بە كان بەدات).

لە بەر ئەوه، ئىمە لە راستىدا زۇر دلگۈرائىن بەھوی کە داوا اکارى گشتى راپورتى ئەم دەستە و لىژنە زانستىيە تايىەتمەند و بەرزە دەخاتە لاوه و، پاشت بە راپورتە كۆنە ناتەواوه

شپر ز و شیواوه که ده بهستین و، پاشان تومه ته نامن کانیان له سر بینات ده نیست. بؤیه زور به لاما نو ه سرو شتی يه که ئه و کاره به شایسته شان و شکزی داد گهر بی ئهم داد گایه نه از این که با وه رمان به داد گهری و ویژدانی همیه. ئهم کاره کومت و هک ئه و غونونیه وايه که ده گیز نو ه جاری کیان به که سینکی "به کشاشی"^(۱) یان و ت: بؤچی نویز ناکهیت؟ له ولامدا و تی: چونکه له قورئاندا ئمه هاتو و که: ﴿لَا تَقْرُبُوا الصَّلَادَةِ﴾! پیان و ت: ئهی بؤچی ئایه ته که به ته اوی ناخوینیمه که ده فرمونیت: ﴿وَأَشْمَمْ سُكَارَى﴾؟ و تی: من قورئانم له بمنی يه)!

هر به همان جوز رسته يه کی دیساری کراوی پهیامه کانی نوور ده ھینزیت و تومه ته کانیان له سر بینات ده نزیت له دژی ئیمه، بی ئمه وی به وردی رسته کانی تری دوایی بخوبیت نه و که ئه و رسته يه پیشوو روون ده کنه نو ه. لمهولا به چاوی خوتان نزیکه کی چل غونونه وی و هک ئهمه ده بین لهو يادداشتی به رگری يه دا که پتشکه شتاني ده کم و، لیره دا و هک غونونیمه که ئهم رووداوه سهیره تان پیش چاو ده خمم: له يادداشتی داو اکاری گشتی "داد گای ئه سکی شهر" و له کاتی لینکدانمه وی ئاسه واری و انه ئیمانی يه کانی پهیامه کانی نوور دا، به هله ده ستموازه ي: "پهیامه کانی نوور گهل تینکده دهن" به کار ھینرا بwoo. خز هر چه نده داد گا دوایی ئهم رسته يه سری يه وه، به لام پاش تیپه ربوونی سالیک به سر ئه و داد گایه دا يه کیک له قوتایانی نوور که ناوی "عه بدو پر هلاقه" و تی:

ئهی به ده بخت! کنی ده توانيت به "رینماي" پهیامه کانی نوور بلیت: "تینکدان"؟ ئایا شتی وا به پهیامه کانی نوور ده و تریت که نرخی ئایینی یان بؤ همه مو که سیک ده کمو توه و چه سپاوه و، ئنجاله ماوهی بیست سالی ره بقیشدا هیچ خراپه و زیانی کیان نه بؤ کار گیزی حکومه ت و نه بؤ هیچ که سیک نه ببووه و، ته نانهت رینماي هزاران لاویان کردو وه و ئیمانی به هیز کردوون و په و شتیشی پ است کردوون نه وه؟ ئایا ئیز چون ده توانيت "رینماي" ی پهیامه کانی نوور به "تینکدان" و هسف بکهیت؟ ئایا له خواناتر سیت؟ خوازمانت بپریت!

(۱) مه بست له "به کشاشی" شوننکه و تروانی تعریفه تی "به کشاشی" يه، که يه کم جار له سر چهند بنا گهیه کی راست و دروست دام سر ابورو، به لام دوایی له پئی ترازا و، شوننکه و تروانی بؤ "نویز نه کردن" و "رزو و نه گرتن" و "ثاره ق خوار دنمه" به غونونه ده ھینزیت نه وه (و هر گیز)

بؤیه ئىمە و تە كەدى داوا كارى گشتى، كە لە دواى يىننى قىسە حەق و بەداكانى ئەو قوتابى يەى نورۇر كەردووېتى و توووېتى: (سەعىد فەساد لە دەھورو بەرى خۈزىدا بلا و دە كاتمۇدە)، بە ويژدان و ھەست و نەستى ئۇيە دەسىپىزم! جا بۇ ئەوهى داوا كارى گشتى دەرفەتىك بەذۆزىتەمە بۇ تانە و تەشەر گەرتىن لە وانە كۆمەلایەتى يە كانى پەيامە كانى نورۇر، توووېتى: (ويژدان لە شۇنى ئايىندايە و، ئايىن پەيوەندىي بە حۆكم و ياساوه نى يە، چونكە لە و كاتانەي پىشۇودا كە ئايىن پەيوەندىي بە حۆكم و ياساوه بۇو، فەوزى ئى كۆمەلایەتى سەرى ھەلدا).

منىش دەلىم:

ئايىن تەنها بىرىتى نى يە لە "ئىمان". بەلكو "كەرددەھە ئاك" يىش بەشى دووھەمى ئايىن. چونكە ئايا ترسان لە بەندىخانە و بۆلۈسى حكۈومەت دەستى تاوانبارە كان لە و تاوانانەي چەشنى كوشتن و زىتنا و دزى و قومار دە گىزىتەمە كە زيانى كۆمەلایەتى زاراوى دە كەن؟ ئايا هەر تەنها ئەم ترسە وايان لىنى دەكەت كە لە و تاوانانە دوور بىكەنەمە. خۇ ئە گەر و اىيىت ئەوا دەبىن بۆلۈسىكى چاودىز بۇ ھەممو كەسىك تەرخان بىكەن تاڭو دەرۋونە بى ئاگا و خراپىكارە كان لەم چەشىنە كارە چەپەلانە دوور بەرپىزى بىكەن! جا پەيامە كانى نورۇر لە بۇوى "كەرددەھە ئاك" و "ئىمان" وو چاودىزىنىكى معنەمۇ لە گەل ھەممو كەسەنکەدا دادەنەن. ديازە هەركەت مەرۆف بىرى لە بەندىخانەي دۆزەخ و خەشم و قىنى خواي گەورە كەرددەھە ئەوا دەتوانىت بە ئاسانى خۆزى لە گۇناھ و كەرددەھە خراب پاپىزىت.

داوا كارى گشتى نىشانى يە كى نابەجىنى پىش چاو خستۇرە كاتانى ناوى ئەمۇ كەسانەي كەرددەھە بە بىانۇر كە ئىمزايان لە سەر تەواوفقە ئاشكەرا كانى يە كېڭىل لە پەيامە كان توووېتى: ئەمانە ئەندامى كۆمەلەيە كەن! ئايا دە گۇنځىت ناوى "كۆمەلە" لە خاۋەنى ئەمۇ ئىمزايان بىزىت كە ناويان لە دەفسەرى دو كاندارە كاندا ھەيە؟!

لە داد گاڭە ئەسکى شەھر "يىشدا و ھەمىنكى وەك ئەمە بۇوى دا و، منىش وەلام دايىمە.

ئە گەر ئىمە كۆمەلەيە كى دنیايمان لە نیواندا بىوايە، ئەمۇ ھەممو ئەمۇ كەسانەي كە بەھۆزى منھو زيانيان بىن دە گەيىشت تا دەيانتوانى نەفرەتىان لىنى دە كەرم و لېيم ھەلدىھاتن!

به لام همراه ک من و هممو يه کينکي ئىمە پەيوەندى يه کى نەبچراومان بە ئىمامى
غەزلى يەوهەدە، چونكە پەيوەندى يه کى قيامەتى يه نەك دنیابى، بە هەمان جۈرئەو
ئايىندا رەبى تاوان و بىن گۇناھانەش پەيوەندى يه کى بەھېزىيان بەم هەزارەوە ھەدە بەھۆزى
ئەو دەرسە ئىمامى يانەي كە لە پەيامە كانى نۇورەوە دەستىان كەم توووه و، ئالىزەوە يە كە
وھەمى "كۆملەي سىاسى" سەرى ھەلداوە!

دوا و شەم:

﴿خَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

بەندىكراو

لە زىندانى تەنیابى و تاڭە كەسىدا

سەعىدى نۇورسى

* * *

ئەم بەشە گەلى گۈنگە

باسمە سبحانە

بەپىزان!

بەپىز سەرۋەكى دادگا!

تکام وايە بىندار بىنهوە و بە باشى تىبگەن لەھەي كە: دەركەدنى ھەر بېيارىڭى بە
سزادانى قوتايىانى نۇور تەنها خزمەتىنىڭى راستەخۆيە بۇ كۆفر و ئىلھاد و،
تاوانبار كەرنى ئەو راستى يانەي قورئان و ئىمامە كە ھەممۇ سالىڭى بە درىژايى ماوەي
ھەزار و سى سەددى سال سى سەدد ملىيون مۇسلمان لەبەر رۇشنىايى رېنمایى يە كانىياندا
ھەنگاۋىيان ناواه. واتە ھەر بېيارىڭى كە لەم بۇوهە دەرى بىكەن بىرىتى دەبىت لە ھەولىڭ
بۇ داخستنى ئەو راستە شەقامەي كە نزىكەي سى سەدد ملىيار مۇسلمان دەگەيدىنى
راستى و بەختەورىي ھەر دوو دنيا. كە ئەمەش دەبىت بەھۆزى ئەھەي رەخنە و نەفرەتى
ھەممۇ ئەو ڙماრە زۇرە ئاراستەي دەركەرانى ئەو چەشىنە بېيارە بىكەت. چونكە دوا
پېرەوانى ئەم راستە شەقامە ھەميشە دوعا بۇ پىشىنە كانىيان دەكەن و، بە دوعا و كردهوەي

چاک یارمه‌تیبی ئوانه‌ی پیش خویان دهدن^(۱). پاشان ئهو کەسانه‌ی کە لە هەلۆنیستى دۇرۇمنايدەتىدان بەرامبەر بە ئىمان، لە دواییدا دېن بەھۆى و رووچاندن و نانه‌وهى كىشىيە كى گەلنى گەورە لەم نىشتمانەدا.

جا ئەگەر لە پۇزى قيامەت و دادگايى گەورە ئەۋىدا سى سەد ملىيار كەس لە

دېغان راوه‌ستان و لېيان پرسىن:

(بۇچى بوارتىان بە نۇو سراوى ئىلحادى و ئەم جۇزە كىتىبانە دا كە بە راشكاوى ھېرىش دە كەنە سەر ئايىنى ئىسلام، وەك كىتىبى "مېزۇوى ئىسلام" ئى دكتور دوزى^(۲) و، كىتىپخانە كاتنان لىپ كەردىن و، بەپەرى ئازادى رېتان بە خويندنەوەيان دا و، بوارىشتان بۇ قوتايانى پەخساند كە بەپىنى ياسا كاتنان چەندىن كۆزمەلە پىڭ بەھىن و، ھەرگىز دەستان نەھىنابەر ئىلحاد و شىوعى و فەزوا و پىكىخراوه گىزەشىپەنە دېرىنە كان و تۈورانىزىمى پە گەزپەرسىتى، لە كاتىكىدا كە نەيارى سىاسەتە كاتنان بۇون، كەچى دەستان نەھىنابەر ئىلحاد كە ھەر ھېچ پەيۋەندى يە كىيان بە سىاسەتەوە نەبۇوە و، تاقانە خەم و پەزارە و خەفەتىان گرتەنە بەرى پىنى پاست و دروستى ئىمان و قورئانى پېرۇز بۇو، لەوانەى كە پەيامە كانى نۇورىيان دەخويندەوە، كە چەند پەيامىكەن لە حق و پاستى دەدوپىن، چونكە تەفسىرى پاستى قورئانى پېرۇزىن. ئەم پەيامانەشىان بۇيە دەخويندەوە تاڭو خویان و ھاولۇلاتى يانىان لە ئىعدامى ھەتاھەتايى و زىندانى نەھىنابى و تاڭە كەسى پەزگار بىكەن و، لە ھەمان كاتىشدا ھېچ پەيۋەندى يە كىيان بە ھېچ كۆزمەلە يە كى سىاسىيەوە نەبۇو، بەلام ئىئۇ بەو بىانوو دەستان نەھىنابەر ئىيان كە پىشان وابۇو ھاوارىيەتى و برايەتى نېۋانىان لە پىناوى خوادا - كە دلى ئەوانى پىكەوە گىز دابۇو -

(۱) چونكە فەزلى خوای گەورە داخوازى ئەم بۇوە كە بەھۆى پىشىمانەوە وەچە كانى دواى خزىيان بە نىعەمتى ئىمان بەھەرەمنىدىن بۇيە ھەر كەرددە يە كى چاڭ كە لە لايەن پاشىنانەوە ئەنخام بىرىت و پەنە يە كېشى لە تۆمارى كەرددە چاڭ كە كانى پىشىناندا دەنۇر سىرتى. ھەر بۇيە قورئانى پېرۇز رەنمایىمان دە كات كە ھەردەم بلەن: **﴿وَرَبَّنَا أَغْفِرْ لَنَا وَلَا خُوَانِا الَّذِينَ سَبَقُونَا إِلَيْهِم﴾** (الحشر: ۱۰). (وەرگىز)

(۲) دكتور دوزى (۱۸۶۰ - ۱۸۸۳) از (زاوی: "پېنھاردىپەر ئان دوزى" يە و خۇزەلەلتاناسىكى بىرۇتىستانى معزەھەبىي ھۆزەلەندىي بەرچەلمەك فەرەنسىي يە و، لە شارى "لېىذن" لە دايىك بۇوە و مردۇوە. نزىكەسى سال لە زانكۆ كانى نەوشارەدا وانەى و تۇۋەتىعوە. نەندامى چەند كۆزبىنلى زانبارى بۇوە. لە پىشدا بايەخى بە زمانە كانى ئەورۇبا دەدا و پاشان بە زمانى عەرەبى. بەناوبانگىزىن بەرھەمە كانى بىرىتىن لە: "فەرەنگى دوزى" لە دوو بەرگىدا و، "مېزۇوى ئىسلام" لە سەرەتاي هانتى ئىسلامەوە تا سالى ۱۸۶۳ از ئەم كېنە بە زمانى ھۆزلىدى دانراوه و پاشان كراوه بە توركى. بروانە: (الأعلام ۳/ ۳۸). (وەرگىز)

نهنجامی په یوهندی بان بیست به کزمه‌لیه کی تابیه‌تی یوه و، له سر بناغه‌ی ئمو گومانه توان انبارتان کردن و به یاسایه کی سهیر بریارتان له سر دهر کردن)!؟

گهر له بهردهم ئمو داد گایه‌دا ئم پرسیاره بان لئی کردن، ئیوه به چى و الامیان دده‌نهوه؟ خۆ ئیمەش هر همان پرسیارتان لئی ده کەین؟

ئوانه‌ی که ئیوه بان له خشتە برد و سهربان لە لاپنه کانی داد گەری شیواندرو حکومه‌تیشیان به شتیکموده سهرقال کرد کە زیانی نه‌تهوه و نیشتمانی تیدا، ئمو مولحید و زەندیق و مونافیقاتن که نه‌یاری ئیمەن. هر ئمو انهشن که ئیوه بان خەله‌تاندرو حکومه‌تیشیان سهرقال کرد کاتنی کە ناوی "کزماری" بان لە ئیستبدادی موتلەق ناوی "ریسا" (نظم) بان بزو پاشگەزبۇنوه‌ی رەھا دانا و ناوی "شارستانیتی" بان بزو هەرزەبی تەواوەتی به کارهینا و ناوی "یاسا" شیان بزو ئمو کاروباره کافرانه و هەر ھەم کی و خۆسەپتانه دانا کە به دەستی خۆباز دایان ناون و، بەم کارهشیان ئازاری ئیمەیان دا و تەنگیان بین هەلچین و لە پشاوی خزمەتکردندا بە بیانی بە کان مشتە کۆلی توندیان ئاراسته‌ی حوكىمی ئىسلام و حوكىمی نه‌تهوه کرد.

بەپریزان!

پوودانی چوار بومەلەرزە سامناک لە ماوه‌ی چوار سالدا و ھاوکات بۇونیشیان لە گەل بەرواپاری گرتى قوتایانى نۇوردا و سىتم لئى كردىان و تەنگ بین هەلچنیيان، ئىنجا ھاوکات بۇونى تەواوبۇنى ئمو بومەلەرزانەش لە گەل كۆتايى هینان بە دەستدرېزى کردن لە قوتایانە، ئاماژە بزو ئموهی کە ئیوه بەرپرسى ئمو بەلا و موسىبەتە ئەرزى و ئاسمانى بانەن کە لەم داد گایه‌ی ئیستاماندا پرو دەدەن^(۱).

بەند کراوی زیندانی تاکە كەسى

لە بەندىخانە دەنیزلى

سەعیدى نۇورسى

(۱) مامۇستا نۇورسى مەبەستى ئموهیه کە پەيامە کانی نۇور چەند و تەبە کى خاوبىن و لە جۈزى ئمو صەدقە قبۇل كراوەن کە دەبىت بەھۇى گىزىانەوە بەلا و موسىبەتە کان. كەواتە بىنەدان بە بىلۇ بۇنوه‌ی ئم پەيامانه و شاردنهوه بان لە بەرچاوى خەلکىدا، دەرگا له سر دابارىنى بەلا و موسىبەتە کان دەكتەوه. (وەرگىزى)

باشه سبحانه

بهشیکی دواهه مین و ته

بهزیان!

له بهر ئوهی ناتوانم هیچ شتیک له بارهی زیانی کۆمەلایه‌تی نیستاوه بزانم و، له بهر نه و ناراستگەیەش کە داواکاری گشتی پایدا دەپوات و، سوربورونتان له سەر دەر کردنی بپیارئىك له سەرم به بیانووی تاوانیار کردن به دامەزراندنی کۆمەلەیەك، له کاتیکدا کە من وەلامی ئەم تۆمەتم دایه و و به چەند بەلتگەیە کى گومانب پووجەلم کرده و، ئەو لیزەن ئیستیشاری بیش کە له ئەنقرەلە زانیان و پسپۇران پىنكھاتبو و به هەمان جزر و به يە كىدەنگى پوچەلىان کرده و.. ئەوا من سەرم لەم سوربورونەی ئېۋە له سەر دەر کردنی ئەو چەشىنە بپیارە سورپەماوه و له بەرامبەر ئەمەشمەوه ئەم واتايەی خوارەوەم بە دلداھات:

مادەم ھاپریيەتى و حەز و مەيلى كۆبۈنەوەي برايانە و کۆمەلەي قيامەتى يانە، يەكىنن لە بناغە كانى زیانى کۆمەلایه‌تى و پىداویستى يە كى سروشىيى مەزقىن و، له ھەمو پەيوەندى يە كانى تريش گرەنگەرن، هەر لە زیانى خىزان و خىل و عەشرەتەوە تا دەگاتە زیانى نەته و زیانى ئىسلامى و زیانى گرۇي مەزقى.. هەروەك خالىتكى پال پىوه دان و دلدىنه شە بىز ھەمو مەزقىك له بەرامبەر ئەم سەختى و گىرو گرفتەنە كە لەم گەردۈونەدا دىنە رېنى و به تەنها خىزى ناتوانىت رووبەرۇويان رابوھستىت.. هەروەھا بىز زالبۇون بەسەر ھەمو ئەم تەگەرە و بەرەستە ماددى و مەعنەوى يانەدا كە رېنى نەنجامدانا ئەرك و واجەھە مەزقى و ئىسلامى يە كانى لىنى دەگەن..

لە كاتىكدا كە ئەو ھاپریيەتى و برايەتى يە قوتاييانى نور لە سەرى كۆدەبنەوە هىچ لایەنېكى سىاسى تىدا نى يە، بەلكو برايەتى يە كى بىاست و بىنگەرە و ھۆكاريىكە بىز دەستخستى خېرى دنيا و بەختەورىي قيامەت. چونكە ئەوان لە وانە كانى ئىمان و قورئاندا لە ئىزىز سايەھى ھاپریيەتى يە كى خاونىن و بىنگەردى بىنگەرەيەن، پاشتى كۆدەبنەوە و، له دىزى ھەمو ئەم شنانە زىيان بە نەته و نىشتمان دەگەيەن، پاشتى يە كەز دەگەن..

له بهر ئوهى كه ئهوان لم جوزره به يەك گەيشتنە ئىمانى يانەدا كۆز دەبئوه، دەبۇو
گەلىنى مايەرى پىز و تەقدىر بۇونايد..

بەلام ئەو كەسەئى كەواتى "كۆمەلەمى سیاسى" لم كۆزبۇونەوانە دەداتەوه، يان
ئەۋەيە بە جۈزۈنکى گەورە فراوان خەلەتاوه.. ياخود ئازاواھچى يەكى غەددارە و بە
جۈزۈنکى وەحشى گەرى يانە دژايەتى مەرۋاھىتى دەكەت و دۆزمناھىتى يەكى نەمروودانەش
بەرامبەر بە ئايىنى ئىسلام دەنۈنیت و، بە چەپەلتىن شىوازە كانى ئازاواھچىتى دژايەتى
زىيانى كۆمەلایەتى دەكەت. واتە بە وىنەي مورتەد و دۆزمنە سەرسەختە كان لە گەل
نېشتمان و نەتەوه و دەستەلاتى ئىسلامى و موقۇددە ساتى ئايىنیدا دەجەنگىت.. يان
زەندىقىكى سەرسەختە بۇ حساب و بەرژەندىي يانى يەكان كار دەكەت و، دەيەوىت
بۇرۇي خۇينىھەر رىزىانى ئەم نەتەوه يە بقىرىتىت و بىشىپۇنیت و، لم پىناواھدا حکومەت
دەخەلەتىتىت و لايمەنە كانى داد گەرى بە ھەلەدا دەبات، تاڭو بتوانن ئەو چە كە
مەعنەوى يانە كە ئىمە تا ئىستالە دژى فيرعەونە كان و ئازاواھچى يەكان بە كارمان
ھېناون، لە دژى نېشتمانە كەمان بە كاريان بەھىن، يان بتوانن ئەو چە كانە تىڭ بشكىتىن.

بەندىكراو

سەعىدى نوورسى

* * *

بەپىزان!

پىنكىخراو ئىكى پەنھان ھەمە كە نزىكەھى چىل سالە لە پىناوى يانى يەكاندا و بە ناوى
كوفىر و ئىلخادەو بۇ تىكىدانى ئەم نەتەوه يە كار دەكەت و، لە پىنى هېرش كردنەوه بە
ھەموو ھۆكەر و شىوازىلە بۇ سەر راستى يە كانى ئىمان و قورئان، دەيەوىت ئەم نېشتمانە
پارچە پارچە بىكەت.

جا ئم دهسته تیکدهره نهینی به، چهند شکل و شیوه به کی جیاجیا ده گرنه خویان.
بزیه حمز ده کم ریم بین بدنه که له بهردهم نیوهدا چهند گوفتاریک ئاراستهی همندی لمه
کارمهندی بین ئاگا و دوورله و پیژدانانه بکم که ئم دهسته نهینی به کردوونی به پهرد و له
پشتیانه وه خویان دهشارنه وه و له پیانه وه سه رله دادگا دهشیوبتن.
(به لام ده چوونی پریاری تهبریه بعون له پژی دوای ئامهدا، ئمه گوفتاره
توندو تیزه دواخست).

بهند کراوی زیندانی تهنيابی و
دابراوی تواوهتی له خەلکی:
سەعیدی نورسى

* * *

وەلامیئکی راستەقىنە

بۇ پرسىيارىتکى گەرنگ

چەند کارمهندیکی گەورە لېيان پرسىم:
(کاتى کە مستەفا كەمال وىستى به "ئامۇزىگارى گىشتى" و بەرپرسى ھەمۇ
کوردىستان و پارىز گاکانى خۇرھەلات لە بىرى شىخى سەنۇوسى^(۱) و بە مۇوچەيە کى
سى سەدلەرىي^(۲) دات بىھەزىزىنىت، بۆچى پىسى رازى نەبۈويت؟ خۇ ئەگەر پىسى رازى
بۈيتابىيە دەبۈويت بەھۆزى رەزگار كەردنى سەدان ھەزار كەس لەو پىاوانەي کە بعون بە
قوربانىي شۇرۇشە كە)^(۳)

(۱) شىخى سەنۇوسى واعزىزىکى ئايىنى بۇوه لە كوردىستان و پارىز گاکانى خۇرھەلاتدا، لە دەمى
داڭىر كاربى ئىشگۈزىشدا بىزلىكى لە بەرچاوى بۇوه لە دەركەردنى فەتوايى جىھاد لە دىزى ئىنگىزە كان.
(وەرگىز)

(۲) ئەم مۇوچەيە لەو رەزگارەدا گەلەي زۇر بۇوه و هي وەزىرە كان بۇوه. (وەرگىز)
(۳) لە دەمەدا كوردىستانى تور كىا چەند شۇرۇشىكى بەخۇوه بىنى گەنگىزىنان شۇرۇشە كەي شىخ سەعیدى
پىران بۇ لە دىزى سىاسەتى مستەفا كەمال كە "دزايدىي ئىسلام" و سىاسەتى "رەگزپەرسى" ئىپسادە دەكرد.

له و هلامی ئەم پرسیارەياندا و تم:

له جياتى ئەوهى بىست سى سالى ژيانى دنيايني ئەو پياوانه ېزگار بىكم، پەيامە كانى نور بۇون بەھۇى ېزگار كىرىنى ملىئۇنە سالى ژيانى ئەو دنياى سەدان ھەزار ھاوولاتى. واتە كارىيکىان ئەنجام دا كە ئەو زيانەيان بە ھەزاران ئەوهندەي خۇى قەرهبۇر كردەوه. خۇ ئەگەر من ئەو كاتە ئەو داوا اكارى يەم قبۇول بىكرايدە، "پەيامە كانى نور" كە نەھىئى ئىخلاسىان لەخۇدا ھەلگۈر تۇوه و نابىن بە شويىكەوتە و ھۆكاري و ئامرازى ھېچ شىتىك، پەيدا نەدەبۇون. تمانەت لە بەندىخانەدا بە ھاوري بېرىزە كانى خزمەوت: (گەر پەيامە كانى نور ئيمانى ئەو كاربەدەستانە ئەنقرە ېزگار بىكەن كە زللەي توندوتىزى بىن گومان يە كىيڭىلەمەن، ئەۋائىۋە بە شايەت بن كە من لە ناخى دىلمەوه لېيان خۇش دەم)!

ھەروەها دواى دەرچۈونى بېيارى تەبرىيەمان لە داد گای "دەنیزلى" بە بېرىۋەبەرى پۈلىس و ئەو پاشكىيارانەشمەوت كە لە رادەبەدەر بە چاودىرى كىردىيان بىزاز دەبۈوم: بىن گومان يە كىيڭىلەمەن كەرامەتاناى پەيامە كانى نور كە ناتوانىز ئىنكارىي بىكىتى بىرىتى يە لەوهى كە:

دواى لىكۈللىنمەوە و پاشكىينى نز مانگى رەبەق، كەس نەيتوانى بەلگەنامەيەك يان پەيەندىيەك لە گەل ھېچ تەۋزىتەوە كە لە ماوهى بىست سالى ژيانى پېر لە دەرەوە، لە سەدان پەيام و نامەمدا بەدۇزىتەوە كە لە ماوهى بىست سالى ژيانى ئەم سەتم و ئازارمدا نووسىيون. ھەروەك نەشيانتوانى ئەمە لەو نامانەدا بەدۇزىنەوە كە بۇ ھەزاران كەس لە قوتايىانى نور نووسراون. جا ئايا ھېچ بىر و تەگىرىتىك دەتوانىت ئەم دەرەنجامە درەخشانەمان پى بېخشىت. چونكە ئەگەر نەھىئى يە كانى چەند سالىنلىكى تەمەنى كەسىت ئاشكرا بىن، ئەۋانى گومان بىست ماددەي ئەمۇتۇيان تىدا دەرە كەھوت كە ئابرووى بىن و تۆمەتبارى بىكەن!

كەۋاتە پاستى ھەر ئەوهى كە پىش چاومان خستوو.

بەلام مستەفا كەمال تواني بەسەر ئەم شۇرۇشدا زال بىنت و لە ئەنجامدا شىيخ سەعىد خۇى و چىل و حمۇت كەسى تى لە ھاوري يانى لە ۱۹۲۵/۴/۱۵ دا لە سىدارە دران. (وەرگىز)

به لام نه گهر ئیوه بلین:

(زیره کی و بليمه‌تی يه کی بى وينه له گزرندا همه‌يه که ئەم کاره رېك دەخات و به
پىنى دە كات) ..

يان گهر بلین:

(جاودىرى يه کى پەرورەد گاربى لەرادەبەدەر و پارىز گارى كردىنىكى خوابى لەم
كارەدا هەمەيە).

ئەوا منيش لە وەلامى ئەممەدا دەلىم:

كەواتە دېزايەتى كردىنى ئەم بليمەتى يه كارىنىكى هەلمىيە، چونكە زيانىكى گەورەي بىز
نەتمەوە و نىشتمان تىدايە. هەرۋەك ڙۇوبەر ۋۆبۈنەمەسى چاودىرىبى پەرورەد گار و
پارىز گاربى خوابى، جىگە لە ملنەدان و سەرىچىي فىرۇمۇنانە، ھىچچى ترى تىدا نى يە.
خۇ ئە گەر بىشلىن:

(ئە گەر ئىمە چاودىرىبى جەموجولە كانت نە كەين، ئەوا دەتوانىت بەھزى وانە و
نەھىنى يە پەنھانە كانت ژيانى كۆمەلایە تىمان لىل بىكەيت).

ئەوا منيش پېتان دەلىم:

حکومەت سەرجەمى وانە و دەرسە كانى منى - بى پەراندىنى هيچيان - لە
بەرددەستدايە و، شىنىكى ئەوتۇرى لە ھىچ كامياندا نەدۇزىۋەتەوە كە مايەي سزادان بىت.
ھەرۋەك نزىكەي پەنجاھەزار نوسخەي پەيامە كانى ئەم وانە و دەرسەش لە بەرددەستى
كەسانى ئەم گەلەدان و، بەويەرى شەوق و بايەخ پىدانەمە دەيانخۇيتنەوە، لە گەل ئەوهەشدا
ھىچ زيانىكىيان بە ھىچ كەسىك نە گەياندۇوە. بەلكو بە پىچەوانەمە سوودە كانى ئەم
پەيامانەمان بە چاوى خۇمان بىنى.

ئىجا داد گائى پىشۇو و ئەم داد گايمەش دانىان بەۋەدا نا كە: ھىچ شىتىك لەو پەيامانەدا
نەدۇزراونەتەوە كە مايەي تۆمەتبار كردن و سزادان بىت. ئەۋەبۇ داد گاكەي ئىستا بە
يە كەدەنگى بېپارى تەبرىيە بۇنى دەركەرد. بەلام داد گائى پىشۇو چەند وشەيە كى لە
ناوەندى سەد و سى پەيامدا كەرد بە بىانۇو، تاڭو بەھانەيەك بىت بۆ دەركەنى بېپارى
بەند كردى شەش مانگ بۆ پازدە كەمس لە قوتايىانى نورى نىوان سەد و بىست قوتايىي
بەند كراودا و، ئەمشەش لە پىناوى كەسىكدا كە لەم جىھانەدا ناوبانگى ھەبۇو^(۱). كەواتە

(۱) مەبەست مىتەفا كەمالە. (وەر گىز)

ئەمە بەلگىيە كى بەھىز و بىن گومانە لە سەر ئەمە كە ئىۋە لە ئەنجامى وەھىنىكى پېپۇرچى بىن بناگە و بە سەتمىنلىكى چەپەل و ناشىرين، دەست دەھىننە پىنى من و پەيامە كانى نور. تىجا ئەمە كە من جىڭە لەمۇ پەيامانە دورسى نۇيىم لەلانى يە و هىچ نەھىنى بە كى پەنھانىشىم لاي خۆم نەشار دووه تەوە تاڭو ئەم چەشىنە چاودىزى يەم لە سەر دابىنن.

من ئىستا پېۋىستى يە كى زۇرم بە سەر بەستى و ئازادىي خۆم ھەيە. ئايا ھىشتائەم چاودىزى يە بىن سوود و نىزۈك و بە دواداچۇونە سەتمەكاران يە بەس نى يە كە ماوەدى بىست سالە بەر دەوا مە؟ و امن ئارامىم لەلا بىراو، لەوانىيە بەھىزى لاوازى و پېرىمە دۇعایە كەن لىنى بىكمە كە زۇوتىر نەم كەر دووه. راستى يە كى بىن گومان و چەسپاۋىشە كە: "هىچ پەر دەيەك لە نىوان دۇعای سەتم لىنى كراو و عەررشى مەزىنى خواي گەورەدا نى يە"^(١). بەلام ئەو سەتمەكارە و، ئەو بەدەختانەش كە چەند كارمەندى يە كى بەرزى دىنیابان لە سەتىزدایە، پېيان و تىن:

(تۇ ماوەدى بىست سالە تەنانەت بۆ يەك جارىش شەپقە كەمى ئىيمەت نە كەر دووه تە سەر و، لە بەر دەم داد گا كانى پېشىن و دواترىشدا سەرت ۋووت نە كەر دووه، بەلکو ھەر لە سەر پۇشاكە كۆنە كە خۇزىت ماويتەوە، لە كاتىكىدا كە حەقىدە ملىيون كەمس پۇشاكە نوينكەيان پۇشىۋە).

پىم و تىن:

(ئەوانە نە حەقىدە ملىيون و نە حەوت ملىيون كەسىش نىن، بەلکو جىڭە لە حەوت ھەزار كەسى مەست لە چاولىكەران و خۇرئاوا پەرستان كەسى تىر بە وىست و ئىختىيارى خۆى ئەو پۇشاكە يە پۇشىۋە.

جالە بىرىي ئەوەدى پۇشاكىت لە بەر بىكمە كە زەبر و زەنگى ياسا پىم لە بەر بىكت و پۇخسەتى شەرعىيىش بوارم بىدات^(٢)، ئەوەم بىن باشتە پۇشاكىت لە بەر بىكمە كە حەوت ملىيار كەسى بەر يېز لە بەريان كەر دووه و پىنگايدە كىش بىگرمە بەر كە پىنى عەزىمەت و تەقوايە.

(١) ناوهرۇكىي دەقى ئەم فەرمۇدەيە: "وائق دعوة المظلوم فانه ليس بينها وبين الله حساب". رواه مسلم: كتاب الإيمان ٢٩. والبخاري: الجهاد، ١٨٠، الزكاة، ٦٣، المطافم، ٩، المغازى، ٦٠.

(٢) چونكە بە زۇرەملى و ئىكرااهە. (وەرگىزى)

که سینکی و هک من که ژیانی کۆمەلایەتی واز لىن ھیناوه، هەرگیز پىنى ناوترىت: (نەيار و دوڑمنمانە و، سەرسەختىمان لە گەلتدا دەنۋىتىت). با وا دابىتىن سەرسەختى و عىنادىش دەنۋىتىت، بەلام مادەم خودى مستەفا كەمال خۇرى و دوو دادگا و والىي سىن پارىزگا نەيانتوانى ئەم سەرسەختى و عىنادىي يەى بشكىتىن، دەبىن ئېوه چى بن کە خەرىكى ئەم ھەولە بى سوود و نەزوڭ كە بن! بىان بۆچى ھولىتكى ئاوا بى ئەنجام دەدەن لە كاتىكدا كە ھېچ خىزىتكى نە بۆ نەتمەوە و نە بۆ ئەم حڪومەتە تىدا نى يە؟

تەنانەت ئەگەر گەرمىانى ئەمەش بىكەين کە من نەيارىتكى سىاسى يەم، ئەوالەبەر ئەمەي خۇزان دان بىمۇدا دەنپىن کە من كەسەنكم ماؤھى بىست سالە پەيمۇندىم بە دنياوه بچراوه و لەلايەنی مەعنەوی يەوە بىست سالە بە كەسەنکى مردوو دادەنرېم، ئەواھېچ سوودىك لەوەدا نايىت كە ئەم كەسە مردوو لە ململاتىمى ژیانى سىاسى و برووبەر بىرونەوە ئىۋەدا زىندۇو بىكىتىمۇ، بەلتكو ئەم كارە زىيانىتكى زۇرى بۆ ئەم تىدايە. كەواتە چاوه روانى كردنى موعارەزەي سىاسى لەم جۈزە كەسە جىگە لە شىتىي بە كى سەرتاسەرى ھېچى تر نى يە. جا مادەم قىسە كردنى جىددى لە گەلن شىتىاندا بە شىتى دادەنرېت ئەوا من واز لە قىسە كردىن دېنىم لە گەلتاندا، ئىۋەش چىتان لە دەست دىت درېغى مە كەن)!

ئەم گۇفتارەم، ھەروەك بىن دەنگى كردىن، تۇورەبىشى و رووژاندى!

دوا و تەم:

﴿خَسِّبْنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

﴿خَسِّيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ غَلَبَةٌ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعِزَّةِ الْعَظِيمِ﴾.

* * *

لە پۇختە بەرگرىيە كەى ئەم جارەمدا پىم و تەن: ئەو "حەقىقەت" و "مېھرەبانى" و "راستى" يەى كە لە پەيامە كانى نۇوردان، رىييان بىن نەداین كە خۇzman لە سىاسەتەوە بىگلىتىن، چونكە خۇزتىپەردان لە سىاسەت دەپىت

به‌هؤى توشبوونى كەسانى بىن تاوان بە چەندىن گىرو گرفنى زۇرەوە، لەم پىيەم دەم
بە سەمكارىڭ سەبارەت بەوان.

ھەندىك كەس دواى رۇونكىرىدۇم ئەمەيانلىنى كىرمەم. منىش پىم وتن:

بەھۇى ئەم خۇپەرسىتى و دەمار گىرى بە رەگەزايەتى بەم كە لەم چەرخە
زىيانياوى يەدا لە شارستانىتى غەددارەوە سەرەتلىداوە، لە ئابخامى ئەم
دىكتاتورى بەته سەربازى بەم كە لە دواى جەنگى جىهانى بەمەتە كایەوە، بەھۇى
ئەم دەپەقى و بەزەمىي نېبوۋەشمۇ كە "گومپايى" بەرھەمى هېنىاوە، سەخت ترىنى
جۇرە كانى سەتم و ئىستىيداد پەرەيان سەندۇوە و جىلمۇي كاروباريان گرتۇۋەتە دەست،
بە رادىيەك كە ئەگەر ئەھلى حق ھېزىيان بىخەنە كار بۇ بەرگىرى كىردىن لە مافە كانى خۇيان
ئەوالە ئابخامى دوور كەوتىمۇ و لادانوھە لە پىيى دادگەرى، گەلى كەسى لاواز و بىن
تاوان دووقارى سەتم دەكىن. ئىزتەھەر بەم بىن دەستەلەتلىقى بەمەت سەخت ترىنى
جۇرە كانى سەتمەمۇ گىرۈدە دەبن و دەنالىتىن. چونكە ئەم سەمكارانە كە ھاندەرە
ناوبر اوھە كانى پېشىو دەيابخۇولىتىن، ھىچ كات دوو دل نىن لەمەدا كە لە سەرھەلە و
تاوانى يەك دوو كەس و بە چەندىيانيو بەكى لاواز و جۇراوجۇر، دەستى ئازاردان و
ستەم لە بىست سى كەسى بىن تاوان بۇۋەشىن..

جا ئەگەر ئەھلى حق لە پىناوى حق و دادگەريدا لە شۇينە سەمكارە بىدەن، ئەوا
لە بەرامبەر يەك زىيانوھە سى دانە زىيانيانلىنى دەكەۋىت. خۇ ئەگەر دواى قاعىدە و
دەستورە پىر لە سەتمە كەمى "حق بە حق" يىش بىكەون و ئەوانىش لە سەر تاوانى يەك دوو
سەمكار دەست لە بىست سى كەس بۇۋەشىن، ئەوا بە ناوى حق و لەزىز دروشمى
حەقدا ئەوانىش سەتمىنکى گەورە و نابەجى ئابخام دەدەن!

ئەمەيە ھۆكىار و حىكىمەتى ھەلھاتن و نەفرەتى زۇرمان لە حۆكم و سىاسەت، ئەمەش
بەپىي فەرمانى قورئان. دەنا ئىمەھە ئەينىدە ھېزى "حق" مان لەلایە كە بەپەرى شايسىتەمى
بتوانىن بەرگرى لە مافى خۇzman بىكەين. پاشان مادەم ھەممو شىتىك نامىنەت و كۆتايى پى
دىت و، مادەم مەرنىش لە پىدايە و دەرگاى گۇپىش ھەر ھىشتى دەمى كەردووەتەوە،
مادەم ئازارىش دەگۆزپىت و دەبىت بە سۆز و مىھەبانى، ئەوا بىن دەنگى و سەبر و ئارامان
بىن باشتە و، پاشت بە خواى گەورە دەبەستىن و، شو كەرانە بېزىرىي پېشىكەش دەكەين.

به لام ههولدانی زوره مليی تیکدانی ئەم بى دەنگى و ئارامى يەمان لە پىسى نازاردانانەوە، كارىكە دژ و پىچەوانەي هەممۇو چەمكىكى دادگەرى و غېرەتى نىشتمانى و نەتهوا يەتى يە.

پوخىدى قىسە:

ھىچ يىانوو يەلە ئارادا نى يە بۇ ئەھلى سياسمەت و حۆكم و كارگىرانى ولات و بۈلۈس و فەرمانگە كانى داد، كە داخوازى ئەمە بىت دەستدرېزىمان بىكەنە سەر. هەرچى يەك ھەيدە بىرىتى يە لەوهى كە چەند زەندىقىكى پشتى پەر دە بە شەيتانىتى خۆيان و دەمار گىرىپى زەندىقىي ئەنجامى كوفره موتلەقە كەيان (كە تاعۇونىكى بە شهرى و بە رەھمى فەلسەفەي ماددى يە و، لە هەممۇو دنيادا حكۈومەتىك نى يە داڭزكىي لى بکات و، كەسنىكى ژىرى و عاقلىش نى يە پى باش بىت) ئەوان بەم شەيتانىتى يە خۆيان توانيان ھەندى كەس لە كارمەندانى دەولەت بىخەلەتىن و چەند وھەم و ترس و بىمەنگىان بىخەنە دەلەوە تاكو چاوه ۋەپسى مەترىسى بن لىيەمانەوە و، بەم كارەش ئەو كارمەندانەيەن كەرد بە گۈزماندا.

ئىمەش دەلىين:

بە پىشىوانىي خواي گەورە و بەو ھېزەش كە لە قورئانى پىرۇزەوە بە دەستى دەھىنەن، هەر گىز ئىمە مەيدان چۈل ناكەين و لىنى ھەلتايەين تەنانەت ئەگەر هەممۇو دنياش بىكەن بە گۈزماندا، چى جاي ئەو چەند كەسەي كە دوو چارى وھەم و گومان بۇون و، پشت بە خوا لە بەرامبەر ئەو كافره مورتمەد و زەندىقانەوە ئىمە هەر گىز چەك دانانىن.

تیشكى سياز دهه م

نه تیشكه بريتى يه له چهند نامدېك كە له پەمرى رووناگى و گۈنگىدان و مامۇستا نوررسى ناردوونى بۆ قوتايىانى لەناو بەندىخانەدا و، به ناشكرا تىڭىزشانى روون و درەخشانى "پەيامە كانى نور" دەردىخەن.

باسمە سبحانە

برا ئازىز و بەوه فاكانم!

بە هەموو ھىز و توانايدى كەسەوە پىرۇزبائى شەھى پىرۇزى "قەدر"ى رابوردو و "جەژن"ى پىرۇزى داھاتوتانلىنى دەكەم و، ئىۋە بە مىھەبانى و يەكتايى خواي بەخشىندەي مىھەبان دەسپېرم.

خۇھەرچەندە پىنم و اىيە كە ئىۋە پىۋىستان بە دلدارەنەوە نى يە، چونكە ناوه رۇكى: "من آمن بالقدر أَمِنَ مِنَ الْكَدْرَ" سەرۈزىادتانە، لە گەل ئەوه شدا دەلىم: بە بىنىنى يەقىنى و بىن گومان ئەم دلدارەنەوە تەواوەتى يەم بىنى كە واتاي ئەم ئايەتە پىرۇزە دەبىئە خىشىت:

﴿وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنَا وَسَخِّ بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ (الطور: ٤٨).

چونكە لەو كاتەدا كە بىرم لە بەسىر بىردىنى مانگى رەھەزانى پىرۇز دەكردەوە بە حەوانەوە و دلىيائى و لە بىر بىر دەنەوە خەم و خەفەتى دىنيا، كەچى تۈوشى ئەم پۇوداوه تىرىستانك و سەختە بۇوىن كە لە خەيال ماندا نەبۇو. جا بە ناشكرا دەبىنیم ئەم پۇوداوه سەرتاپا چاودىرىي بە كى خوابىي بۆ من و بۆ پەيامە كانى نور و بۆ ئىۋە و بۆ مانگى رەھەزانە كەمان و بۆ بىيانىشمان.

سه باره ت به سو و ده زوره کانیه و که تایبه تن به خۆممه، و اتهنها چەند دانیه کیان
لئى باس ده کەمین: لئى کەمیان:

هانی دام لەم مانگە پیرۆزه‌ی رەمەزاندا بە گەرمۇگورى بىه کى توندوتۇل و
پەنا بردىنىكى بەھىز و لالانو مېھ کى ناسك و بە كولەوه لە هولى بەر دەوانا: بام و خزم
بەسىر نخۆشیدا زال بکەم.

دۇرۇھەمیان:

ئەمسالىش گەلنی حەزم لە بىنین و نزىكىيى يەك بە كەتان بۇو. بۇيە لە بەرامبەر
چاپىنکەوتى يەك كەسى ئىيە و هاتندا بىز "ئىسپارتە" بەم گىروگرفت و ئازارانه پازى
بۈوم.

سەننەمیان:

سەر جەمى حالتە ئازار بەخخشە كان، ج لە قەستەمۇنى و ج لە بىنگادا و ج لېرەدا و بە
شىپوھە كى ناناسايى و چاوار بوان نەكراو - بە پېچەوانەي حەز و ئارەزۇرى منه و -
كتۈپىرى ئالتو گۈزۈيان بەسىردا دەھات، بە رادەيەك كە دەستىنىكى چاوار دېرىسى پەروردىگار
لە پاشى رپوداوه كانە و دەپىزىت. ئەمەش وamanلىنى دەكەت كە بلىتىن: "الخير فيما
اختاره الله". ئىجا "پەيامە كانى نورور" - كە من هەميشە بىرم بە لايانەوەيە - ئەمانەت ئەم
كەسانەشيان ناچارى خويىندەوەيان كەردووه كە نوقمى "بىن ئاگايى" بۇون، لەوانەي كە
چەندىن كارمەندىيى دنيايى بەرزىيان لە ئەستۆدایە. ئەم پەيامانەش بەم كارەيان چەند
گۈزەپانىكى نوبىيى كار كەرنىيان لە چەندەها بوارى تردا كەردووه تەمە.

سەر بارى ئازارە كانى خۆم، ئازار و پەزارە كانى هەمۇو يەكىنلىكى ئىۋەش كە لەسىر من
كۆبۈنەتەوە و هەست و سۆزى زۆرى من دەھورو ۋېنىت بىز ئىيە و، بۇودانى ئەم
موسىبەتەش لە مانگى رەمەزانى پیرۆزدا كە هەمۇو سەعاتىنىكى لە حوكىمى سەد سەعات
پەرسىتىدا يە.. ئەمانە هەمۈريان، كارىتكە دەكەن كە هەمۇو سەعاتىنىكى ئەم سەد سەعاتە
پاداشتە وەك دە سەعاتى پەرسىش واينىت و بىانگەيەننە ئاستى پاداشتى هەزار سەعاتى
پەرسىش و بەندايەتى.

پاشان كەسانى دلىسۈز و خاوهەن ئىخلاسى وەك ئىيە كە پەيامە كانى نورىيان
خويىندەوەتەوە و بە راستى لييان تى گەيشتۈون و، هەستيان بەوه كەردووه كە دنيا فانى و
پېوارە و تەنها شوپىنىكى كاتى يە بىز بازىر گانىي دواپۇز و، هەرجى يە كىان هەمە لە پىناوى

ئیمانه کەيان و دواپۇزى خۇياندا بەختىان كردووه و، لە باوهەدان كە ئەو گىرو گرفنه كاتى و فانى يە لەم قوتاڭانە يۈوسىيەدە دووقارى بۇون چەندىن چىز و لەزەت و سوودى بەردهام و هەمېشىيە هەيە.. كەسانى وەك ئىۋە، كە بەم جۆرە بىر دە كەنەوه و، سوودى ئاواھەمېشىيە يان دەستگىر بۇوه، لە بىرى گريانى سۆز و بەزەمى و ئازارچەشتن بۇ حالتان، شابانى ئەوهەن پېرۇزبایتىان پىشكەش بىكىت و بىزى شابان لە خۇراڭرىتىان بىگىرنىت. بۆيە لە لايدەن خۆمەوه تەم:

"الحمد لله على كل حال سوى الكفر والضلال."

ھەر بە وىئەن ئەم سوودانەي كە تايىەتن بە خۆمەوه، چەندىن سوودى تىرىش ھەن كە تايىەتن بە: ئىۋە و، برايانغان و، پەيامە كانى نورور، ئەم مانگى رەھەزانە پېرۇزەمان. بە رادەيەك كە ئەگەر پەردهيان لەسەر لا بىدرىت و بىانىبىن ئەواھانتان دەدەن كە بلىن:

(شوكى و سوپاس بۇ تۆئى پەروردگار! چونكە بە راستى ئەم قەزا و قەدرەي ھاتە پىمان چاودىزىيە كى خواي گەورەيە كە بۇ ئىمە خىستووهتە كار). من لەمە دلىيام و قەناعەتى تەواوم پىئەتى.

برايانم! ھەر گىز گلەمى لەو كەسانە مەكەن كە ھۆكاري ئەم پەرەداوە بۇون. چونكە لە مىزە ئەم پلانە فراوان و ترسناكە ساز كراوه، بەلام تاپادەيمەك بە سووکەلە و ئاسانى ھاتە پىمان. پاشت بەخوا به خىرايى دەرىوات و كۆتايى بىن دېت. كەواته ئىسوھەش دلگەران مەبن، بەلكو بە رىشمایى ئەم ئايەتە پېرۇزە ھەنگاو بىن كە دەفرمۇيت:

﴿وَعَسَى أَن تُكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُم﴾ (القراءة: ٢١٦).

سەعىدى نورسى

* * *

برا ئازىزە كام!

من خۆم زۇر بە بەختەور دەزانم كە ليتانەوه نزىكىم. ھەندى جار كە بە ئەندىشە دەتاڭدونىم ھەست بە دلنەوابى دەكم. ئەوهەش بزانن كە ئەگەر بىرايە پې بە دل ھەمۇر گىرو گرفت و تەنگانەيە كى ئىۋەم، بەپەرى پىخۇشحالى و شانازارىيەوه، ھەلەدەگرت. من لەبەر ئىۋە "ئىسپارتە" و دەوروبەرىم بە گل و دار و بەردىيەوه خۇش دەۋىت، تەنانەت وتۈۋە و لە دەزگا رەسىي يەكانىشدا دەيلىم: كە ئەگەر لە ئىسپارتەدا بەرپرسە كانى دەولەت سزام بىدەن و پارىزگا يە كى تىرىش تەبرىيەم بۇ دەرىكەت، ھەر ھىشتا فەزلى ئەم شارەي بەسەردا دەدەم.

بهلى، من له سن رووهه خهلكي ئىسپارتم، هرچند له رووي مىژوبي يمه ناتوانم ئامه بچه سېيئم، بلام قناعەتم و ايه كه بنهچى "سەعید" كه له ناحيەي "ئىسپارىت"^(۱) له دايىك بۇون، لېرىھوھ كۆچيان بۇ ئەۋى كرددوه.

ھروھا پارىزگاي ئىسپارتە هيئىنە برای راست و راستگۈزى پى بەخشىوم كە نەك تەنها "عەبدوللەجىد" و "عەبدورەحمان" بەلكو بۇپېرى پەزامەندى و منهتارىي يمه سەعید" يش لە پىتاۋى ھەمو يەكىنكىاندا بەخت بكم.

لە باوەرەدام كە ئىستا لە سەرانسەرى گۈزى زەويدا ھىچ كەسىك نى يە كە ئازار و گىروگرفتى گىانى و دلى و فيكىرى لە ھى قوتايانى نۇور كەمەت بىت، چونكە بە فەزلى پۇوناکى يەكاني "ئىمانى تەحقىقى" دل و گىان و ژىرىي قوتايانى نۇور گىرۇدەت تەنگانە و گىروگرفت نابىن. خۆ سەبارەت بە سەختى و گىروگرفتە ماددى يەكاني دنياشمۇھ بە سىنگىكى پە لە ئارام و شوڭراھ رووپەرپۇرى دەبىمۇھ، چونكە لە پەيمامە كانى نۇورەرە تىن گەيشتۇون كە ئە گىروگرفتە دىنلىي يانە رېبوار و فانى و بىن نرخن و، پاداشت دەستى مەرۆف دەخەن و، ھۆكارينىكىشىن بۇ كەردنەوە و فراوانپۇنى بوارى كاركىردىن لە خزمەتى ئىماندا. ئە قوتايانە بەم حالانەتى خۇزىان دەيچە سېيئم كە ئىمانى تەحقىقى مایەي بەختەرەرېي مەرۆفە تەنانەت لەم دنياشدا.

بهلى، قوتايانى نۇور بە گەرمۇ گۈرپى تىنە كۆشىن بۇ ئەمەت ئەم گىروگرفتە فانى يانە بىگۈزىن بە چەندىن مىھەرەبانىي نېرەواھى بەرەدەوام و، دەلىن:

ئاخۇچ كارىك بکات ئۇ يارە ھەرجى ئە دەيكەت جوانلىقىن كارە
لە خواى بەخشنىدە مىھەرەبان دەپارپىنەوە كە ھاووينە ئە قوتايانە زۇر بکات و،
يىانكەت بە مایەي شەرەف و شانازى و بەختەرەرېي ئەم ولاتە و، لە بەھەشتى
فېرده سېيشىدا بەختەرەرېي ھەمېشەبىي يان پىن بېھەشتىت. ئامىن.

سەعىدى نۇورسى

* * *

برا ئازىز و راستە كاڭم!

ئەم قىزا خوابىيە كە لە گۆشەي "دادگەرېي قەدەر" مۇھاتە رېمان، ھى ئەمە بۇ كە چەند كەسەنلىكى نوبىي قوتايانى نۇور حەمىزىان لە بەدەستەتەنەنەن دەستكەمەتى

(۱) مەلبەندى ناحيەيە كە لە نزىكىي گۈندى "نۇورس" كە مامۇستا نۇورسى تىايىدالە دايىك بۇون. (وھرگىز)

دنیایی برو به پهیامه کانی نور، که ئەمەش لە گەل نەپینبى "ئىخلاس" دا ناگۈنجىت! بۇيە خۆيان لە رۇوبەررووی چەند مونافىسىنىكى ھەلپەرسى ئىنۋەتىدىيە بىنى يەوه!

دۇزىنەوەدى پەيامىڭ لە شوينىكى دووردا كە ئەسلى كەى بىست و پىشچ سال پىش ئىستا نۇوسراوه (واته تىشكى پىنچەم) و، لە ماوهى ھەشت سالدا تەنها يەك دوو جار بەردهستى خۇم كەوتۇوه تەوه و يە كىسرىش ون كراوه.. دۇزىنەوەدى ئەم پەيامە، نىمچە زانىيانى خستووه تە دۆخى رەكەبەر، وەھم و گومانيان لە بارەي ئەم پەيامەوە لە بىزە كانى فەرمانگە كانى "داد" دا بىلۇ كەرددووه تەوه.

ھەر لە هەمان كاتدا ھەوالى چاپ بۇونى پەيامى "آلية الكبوي" ش بە پىته نۇينكەن بە بىن رەزامەنلىقى خۇم و گەيشتنى چەند نۇوسخە يەك لىيى بىز ئىزە، لە بىرىنى چاپكىرنى پەيامى "كلىلى ئىمان"^(۱) كە حەزم لە چاپكىرنى برو، ئەم ھەوالى بە پىنچەوانە شىكايدە بەسىر فەرمانگە كانى حكىومەتدا و ھەرىكە لەم دوو مەسىلەيەيان لە لا برو بەوي تىر. وەك بلىتى پەيامى "تىشكى پىنچەم" بە پىنچەوانە ياسا مەدەنلىيە كان چاپ كرايىت. ئەمەش كارىنېكى كەردى كەسانى خاوهەن غەرەزى شەخسى بە كارەساتىكى گەورەى لە قەلەم بىدەن و دەنكە گەغىنەك بە سەدھىنەي گومەزىنەك پىشان بىدەن، تا بە ناحەق و سەتم ئىمەيان تېنجاندە ئەم شوينى ئىعتىكىف و گۇشە گىرىيەوه.

قەدەرى خواوهندىش بۇيە ئىمە ئەياندە ئىزە تاڭو لىيەردا چەند سوودىنەك بەدەست بەھىنەن، چونكە ئەم شوينە پاداشتى گەورەى گەلنى زىاترى لە ھى زاھىدە گۇشە گىرىه كان دەست خىستىن كە لە خەلۋەتكا ئىختىيارى يە كانى خۆياندا بەدەستى دەھىنەن. ھەروەھا قەدەرى خوايى بۇيە جارىيەكى تىر بانگىشىتى كەردىن بۇ "قوتابخانەي يۈرسەفي" تاڭو بە تەواوهتى وانەي ئىخلاسمان فير بىكەت و پەيوەندىيە لارە كامان بەم دنيا بىن نىرخەوە پى راست بىكەتەوه.

ئىمە لە بەرامبەر وەھم و گومانە كانى ئەھلى دنياوه دەلىن:

"تىشكى حەوتەم" ھەر لە سەرەتاوه تا كۆتايى لە بارەي ئىمانەوە دەدۋىت و، ئىيۇ سەرتان لىنى شىۋاوه و خەلەتاون. "تىشكى پىنچەم" بە تەواوهتى لەو جىاوازە و پەيامىنى تايىتى و لە بەدەر نەپىنىيە، بە جۈزىنەك كە سەربارى پېشىنىي وردىش كەچى لاي

(۱) نامىلکەيە كە چەند ھەلىۋاردىيە كى پەيامە كانى لە خۇ گىرتووه. (وەرگىز)

ئیمە نیاندۇزى يەوە. ئەسلى ئەم پەيامەش بىست سال پېش ئىستا نۇو سراوه. ئىمە رازى نىن كە بە تەنها خۆزى چاپ بىكىت تەنانەت ھەر راپىش نىن كە لەم كاتەسى ئىستادا پىشانى هىچ كەسىك بىرىت، چونكە پەيامىكە ھەوالى چەند پۇوداونىكى ئايىندا را دەگەيەنىت و، واقىعىش لەۋى تەسىدىقى كردو، تەحەددايى هىچ كەسىكىش ناکات.

* * *

باسمە سبحانە

لە گەل ئەوەدا كە جارىنکى تر پىرۇز بايى جەزنان ناراستە دەكەم، دەشلىم: خەفەتى ئەوە مەخۇن كە ئىمە بە روالت چاومان بە يەكتۈن ناكەمۇت، چونكە ئىمە لە راستىدا ھەمىشە بە يەكەھەين و، پشت بەخوا ئەم ھاودەمى و بە يەكەھە بۇونەشان لە رېنى ھەتاھەتايىدا بەرداوام دەيىت.

من لەو قەناعەتەدام كە ئەو پاداشتە ھەمىشەييانەي بە كارە كاتنان لە پىناوى ئىماندا بەدەستى دەھىنن و، سەرجمى ئەو تايىھەتكارى بە گىيانى و شادمانى يەن ناو دلىشنان، گشت خەم و دلتەنگى بەكتان دەسپىتەوە كە ئىستا بە شىۋەيە كى كاتى دىنە رېتىان. بەلتى، تائىستا جىڭە لە "قوتابىانى نۇور" بۆ كەسى تر نەرەخساوە كە لە پىناوى گەورەترين كارى پىرۇز و خاونىدا دووقچارى كەمترىن گىرو گىرفت و دەردى سەرى بۇوبن.

بەلتى، بەھەشت گرانە؟ بە هەرزان و ئاسانى دەست ناكەمۇت. ھەر وەك رىز گار كىردى ئىمانىش لە چىنگى ئەو كوفە مۇتلەقەي كە ھەر دوو زيانە كە پىنكەوە لەناو دەبات، لەم كاتەدا لەپا دەھەدر گر نىگە. تەنانەت گەر ھەندى گىرو گرفتىش پۇو بىدات دەبىن بە شەوق و شۇ كارانە بىزىرى و ئارامگەرنەوە رۇوبەرۇوى بىيىنەوە. چونكە مادەم بەدېھىنەرە كەمان كە بۆ ئەم خزمەتە دەماندانە بەر و تىايىدا دەمانخاتە كار، مىھەبان و دانايى، ئەوا دەبىن بە خۇشحالى و رەزامەندى يەمە پىشوازىي ھەممو گىرو گرفتىك بىكەين كە بىتە رېمان و، پەنا بۆ مىھەبانى يەكە ئەو بەدېھىنەرە بىمەن و، لە دانستە كەشى دلىنى بىن.

يە كېڭىك لە براقارەمانە كامان بەرپرسىاريي تەواوەتىي چاپ كىردى پەيامى "الآية الکبرى" ئى گىرتە ئەستۇزى خۆزى. بە راستى دەرى خىست كە شايابانى فەزل و شەرهەنى

بعز و بلندی ئاخیره ته، چونکه "الحزب القرآنی"^(۱) و "الحزب التوری"^(۲) نووسی بیوه. ئەم حالە تهی ئەو برایه مان منی خسته گریانی کی تىكەل به شادمانی يە کی قول توه!

تیشكی حموتم (آلیة الکبری) سەرنجی خەلکی بۇ لای خۆزی را کېشىا، چونکه ئەم دەست بە سەردا گرتەن کاتى يە ئىستا حىكمەتى پى خۆشکردن و بواردانى لە خۆز گرتۇوه بۇ چەندىن فتوو حاتى شايستەتى ئەو پەيامە لە ئائىنەدا. ئىمە لە مىھەربانى خواوەند ئومىنەوارىن كە خەرجى و مەسرەف و خزمەتگۈزازى يە کانى برای ناوبراومان و هاوارىي يانى بە زايدە نەدات و درەخشانى يان پىن بېھخشىت.

ئەو كەسەتى كە هەممۇتان دەختاتە ناوەندى دوغا كانى يە بە شىۋەتى "كۆز" ، وەك: "أجرنا، ارحمنا، احفظنا" بىن جىا كەردىنەتى هېچ كامتان و، بەپىنى دەستورە كە ئۆزمان تىدە كۆشىت كە بىرىتى يە لە "هاوبەشا يەتىي مەعنەتى" كە وەك چەند جەستەتى كى زۇر وايە بە يەك گىان بۇين و، لە ئازار و گرفتە كانى ئىۋە زىياتر ئازار دەچىزىت و، چاوازە روانى ھىممەت و يارمەتى و دامەزراوى و توندو تولى و شەفاعتە لە كەسى مەعەويتان، ئەو كەسە بىرىتى يە لە:

براتان
سەعىدى نوورسى

* * *

برای ئازىز و راستگۇم كاڭ رەنفت!

پرسىارە كانتان كە نىشانەتى "زانست" يان پۇھىيە، بۇون بە چەند كلىلىنىڭ بۇ چەندىن راستىي گەمورە و گىرنگى كۆملەتە پەيامى "مەكتۇوبات" ئى سەرجمى پەيامە كانى نوور، بۇيە پرسىارە كانتان پشتىگۈئى ناخەم. جا وەلامى پوختى ئەم پرسىارە تان ئەمەتى خوارەوەتى:

مادەم قورئانى پىرۇز گوفارىتكى ئەزەلى يە ئاراستەتى ھەممۇ چىنە كانى مىزۇف و سەرجمى خاوهەن پەرسىشە كان كراوه، ئەمداھبى گەلىنى واتاى جۇراوجۇرى بە

(۱) كۆملە ئايەتىكى ھەلىپار دەن لە قورئانى پىرۇز، "ئىمان" لە ئاخى دلى مەزۇدا دادەمەززىن و تايەتن بە بىر كەردىنەتى ئىمانى لە گەردۇون. (وەر گېنې)

(۲) بىرىتى يە لە پوختەتى ئېزامانىتكى فىكرى كە مامۇستا نوورسى بە زمانى عەرەبى نووسىویەتى. (وەر گېنې)

گویره‌ی تیگه‌یشتی نهوان تیدا بینت و اانا همه کی به که شی گهلى پله‌ی زوری لخوز گرتیست. همندی له ته‌فسیر نووسان تنهها و اانا همه گشتی به که، یان تنهها و اتای پاشکاو، یان تنهها و اجب، یان نه و اتایه‌ی که سوننه‌تیکی موئه ککه ده گهیه‌نیت، هملده بژیرن.

بز نمونه ده‌لیت: ئەم فرمایشته‌ی خوای گموره: **هَوْ مِنْ أُتْلِ فَسْبَحَهُ** (الطور: ۴۹) دوو پر کاته‌که شه‌ونویز دهرده‌خات که سوننه‌تیکی نه‌بموی گرنگه، همراه‌هاله فرمایشته **هَوَ إِذْبَارَ النُّجُومِ** بیش نهوه‌ی دهره‌تیاه که مده‌ست سوننه‌تی موئه ککه‌دی به‌یانی به.

له کاتینکدا که و اتای يه‌کەم، جگه لەم و اتایه، گهلى شتی زوری تر ده گرتیه‌وه.
برام! گفتو گز له گدل تزدا نه‌پراوه و بمرده‌وامه.

* * *

برا ئازیز و بعوه‌فاکانم!

ئیستا نویزی نیوه‌رۇم ئەدا کردو له کاتى زىکرە کاندا ئېوەم بە بىرداھات کە هەر يە کە تان خەفت بز خۆی و حالتى كە سوکارە کانى دەخوات کە له گەلیا نىشته‌جىن.
بە كىسىر ئەمە خواره‌وه هاتە دلەمەوه:

ئەو كەسانەی کە له رابور دوودا فەزلى ئاخىرەتىان بە سەر ئىانى ئەم دىنايە دەدا و له نەشكەوت و پەرسىتگا کاندا بز رېزگار كە دنى خۆبىان له گوناھبارى يە کانى ئىانى كۆمەلایەتى گۈشەنلىك دەبۇون، تاڭو بە هەول و كۆششىنىكى خارىن ئەم دىنە بە دەست بەھىن و ئىانى خۆبىان له وەرزىش پۇحىدا بە بەرده‌وامى دەبرە سەر.. گەر ئەوانە لەم بۇزگارەدا بېيانايە، دەبۇون بە قوتايىي پەيامە کانى نۇور.

بى گومان ئەمانەی کە لەم بارودۇخانە ئىستادان، دە هيىنە ئەوانە ئىشىن مۇحتاجن و، دە هيىنە ئەوانىش چاکە و تايەتكارى بە دەست دەھىن و بە دە پله لەوان زىاترىش دلىيابى يان دەست دە كەوېت.

* * *

برا ئازىز و پيرۇزە كام!
سلاوينكى ززورتانا لىنى بىت.

جاران له شارە كەى خۆماندا رۇزى عەرەفە هەزار جار سوورەتى "ئىخلاس" مان دەخويتىد. بەلام ئىستا هەر ئەوهندە دەتوانىم كە رۇزى پىش عەرەفە پىنج سەد جار و رۇزى عەرەفەش پىنج سەد جار بىخويتىم. جا هەركەمس لە ئىزە دەتوانىت باھەمۈرى بە يەك جار بىخويتىت. خىز ھەرچەندە تەنانەت چاوم بە يەك كەسيشتان ناكەھوتىت، بەلام زۆربەي جار دەتوانىم ھەمووتان بىبىسم و لە ناوەندى دواعا كەندا بە چاوبىنگىمەوتى تايىتى و ھەندىن جارىش بە ناوە كەى خۆى پىنى بىگەم.

* * *

برا ئازىزە كام!

لە زىكىرە كانى نويىزى بەيانى ئەمپۇدا زۆر خەم و ئازارم بۆ حالتى "حافظ تزفيقى شامى" چەشت، چونكە بىرم كرده و لەھەي كە ئەمە دووھەم جارىيەتى دووچارى زەھەمەت و گىروگرفت دەبىت. بەلام يەكسەر ئەھەم بە دلداھات كە: پىرۇزبىابىلىنى بىكە! چونكە ئەم دەبۈيىت ھەندىيەك خۆى لە پلەۋپايدى مەزىنىي پەيامانە كانى نۇور بىكشىنېتى دواوه و لەبەر حەزەرنىكى بىن سوود لە دەستكەوتە مەزىنە كەى ئەم پەيامانە دوا بىكەھوتىت. بەلام خاوبىنى و مەزىنىي كارە كەى بۆ دەستكەوتى ئەم بەشە مەزىن و پاداشتە زۇرە تەوفيقىان دا. بەلتى.

بەلتى برايام! مادەم ھەممۇ شىتىك فانى و كاتىيە، ئەوا ئەمۇ شتە ئەگەر چىز و لەزەت و خۇشى بىت بىن سوود لە دەست دەچىت و خەم و خەفت بەجى دەھىلىت، بەلام ئەگەر ماندووبۇون و تەنگانەيەك بىت لە گۆشەي روانيى ئەم خزمەتە موقدىدە سەۋە ئەوا گەلتى سوودى گەرنىگى سەر بەم دنيا و ئەم دنیاش بەرھەم دەھىنىت، چونكە ھىنەدە سوودى شىرىن و بەلەزەتى تىدا دەبىت كە ئەم ئەرك و تەنگانە و گىروگرفانە لادەبات.

جا من بۆ دلىابى تان دەلىم: لەم حالە خۆم پازىم و بە سەبر و ئارامى جوان و شوڭرانە كەدنى تەواوهتى بەھە رووبەرۇوى دەبىمۇو، ھەرچەندەش من لە يەكىكتان نەبىن لە ھەممۇوتان بە تەمەنەتەم و گىروگرفت و ئازارە كانىشىم لە ھى ھەممۇوتان زىياتە.

شوکرانه بژیری بهرامبه ر به موسیبهت له بهر ئه و پاداشت و سووده دنیایی و قیامه‌تی یانه‌یه که له و موسیبه‌تهدان.

* * *

برا ٹازیزه کام!

چند رینگریک هه بعون رئیان له تهواو کردنی مه سله کانی پهیامی "بهری دره‌ختی ئیمان" ده گرت. يه کینکیان سه‌رما و سوله‌ی توندو تیزی زستان و، ئموی تریشیان سه‌رسام بعونی ماسونی يه کانه له هیزی ئه و پهیامه. به‌لام پشت به‌خوا به نه‌مانی ئه و رینگرانه دهست به تهواو کردنی ده کریت.

من همر که له رووی قده‌ری خوای گهوره‌وه بير لهم موسیبه‌ته ده که مهوه که دووچاری بعون، هرچی گیرو گرفتم ههن نامیئن و دهبن به میهه‌هه بانی خوای گهوره. بهلی، هه‌روهه که "پهیامی قده‌ر" دا بعون کراوه‌ته‌وه، هرچی پروداوه دوو جزر هزکاری هه‌یه:

يه که‌میان: هزکاریکی رواله‌تی يه و خملکی به‌پئی ئه و رووه بريار ددهن و، زوره‌ی جاريش سته‌می تیدا ده که‌ن.

ئه‌وی تریان: هزکاریکی راسته‌قینه‌یه، قده‌ری خوای گهوره به گونبره‌ی ئه وه بريار ده‌دات.

که‌واهه "قده‌ر" له ژیز پرده‌ی "ستم" ای مرزقدا و له هه‌مان پروداوه به "دادگه‌ری" ره‌فتار ده کات.

نمونه‌ی ئه‌مه، وه که‌هه‌ی که:

يه کیک به تۆمه‌تی دزی‌یه‌ک (كه نه‌یکردووه) ده‌خریت‌هه به‌ندیخانه‌وه، به‌لام قده‌ری خوای گهوره له سه‌ر تاو‌انیکی (تری شارراوه‌ی ئه و) فه‌مانی به‌ندکردنی ده‌دات. که‌واهه له ناو‌هندی ئه و "ستم" ای که مروف هیناوه‌یه‌پئی، قده‌ری خوای گهوره به "دادگه‌ری" برياری له سه‌ر ده‌کردووه.

جاله‌م کیشیه‌یه خۆماندا و لهم تاقیکردنوه سه‌خته‌ی که بۆ مه‌به‌ستی:

جیاکردنوه‌ی ئەلماس له ورد شووشه و.. هاوبنی فیداکار له که‌سانی دوو‌دل و بدگومان و.. دلسوز و بیگردد له‌وانه‌ی که واژ له خزویستی و بەرژه‌هندی که‌سیی خۆیان ناهین. دووچاری بعون، دوو هزکار هه‌یه:

یه که م: خزمه تکردنی به رز و باش و بینگه ردی ئیمان لە ناوەند پشتگیری و ئیخلاصینکی توندو به هیزی نیوانان. به پادهیه که رق و قینی ئەھلی دنیا و سیاسەتی ھەلگرساند. جا کە مرۆف بز ئەم ھۆکاره بیان پوانی، سته میان لى کردین.

دووهەم: ھەموو يە کېلک لە ئىئەم ئیخلاص و پشتگیری تەواومان دەرنە خست و به تەواوی ئەو شیاوی يەمان دەرنەپېرى کە خزمە تکردنی بینگەرد و پېرۇز داخوازیه تى. بۇیە قەدەری خوابى گەورە کە بز ئەم برووهى پوانی، دادگەربى لە ئاستدا نواندىن.

جا ئەم قەدەرەی خوابى گەورە، ھەروەك "دادگەمرى" يە لە ھەمان كاتىشدا "مېھرەبانى" يە کى خوابى گەورە يە بز ئىئەم. چونكە لە يەك كۈزۈدا چەندىن براي تاسەمەندى يە كەرى كۆز كرده و... گىرو گرفە كانىشى بۇون بە عىبادەت و... مال و سامانە بە زايە چۈوه كانىش بۇون بە سەدەقە و... سەرېنجى خەلکى بز لای پەيمە دەستنۇسە كانى نۇور را كىشىران و... تىنى گەيانىدىن: مال و منالى دنیا و حموانەوەي مرۆف لە دنیادا چەند شەتىكى فانى و كاتىن و، رۈزىلەك دىنت كە بە حەتمى بە جىيان دەھىلىت و دەبروات بز ناو خاك، كەواتە شايابانى ئەوە نى يە مرۆف لە پىتاۋى ئەم دنیا يە دەنودنیا لە كىس خۆزى بىدات.. ھەروەها باشتۇر و ايدە مرۆف خۆزى لە سەر ئارامگەرن را بابەنیت و، بز ئەو برایانەش كە لەمەلا دىن بىبىت بە پابەر و پىشىرەونىكى پالەوان لەم چەشىنە كارانەي كە ھەموو يان مېھرەبانى خوابى گەورەن.

بە لام تەنها يەك لايەن ھەمە بېرى منى سەرقالى كردووه، ئەويش ئەوە يە كە: ھەروەك كاتى پەنځەيە كى مرۆف زامدار دەبىت، ئەوازىرى و دل و چاوى واز لە كار و پىشەي خۆيان دەھىن و بە زامەوە سەرقالى دەبن، بە ھەمان جۆر "دل" و "گىيان" يىش بە زامى تەنگانە و گىرو گرفە كانى ئەو زيانەوە سەرگەرم دەبن كە بە حوكىمى زەرۇورەت دووقارى بۇوين و چۈوبەنە ناوى. بە پادهیه کە ئەو حالەتە بىر كردنەوەي منى بەرەو كۆر و ئەنخومەنی ماسۇنى يە كان دايە بەر. لە كاتىكىدا كە دەبۇو لەو كاتەدا دنياشىم لە بېرى خۆم بىردا يە تەمە، كە چى بېرى خۆم بە نازلىبۇنى زللە ئەمنى كردنى ئەوانەوە سەرقالى كردىبو!

دلىنواينى خۆم لە گۈمانى ئەوەدا دەبىن كە خوابى گەورە ئەم حالەتى بىن ئاگايىي بەم بە جۆرە جىهادىكى فيكىرى لى وەربىگەرت.

سلاوی کاک "عمل گول"ی برای "حافظ محمد"ی و آن بیزی به توانای پیامه کانی نورم بی گهیشت. منیش له لایه‌نی خومه‌وه هدزار دعوا و سلاو بز خوی و همو برایانی و سرجه‌می زیندووان و مردوانی خلکی گوندی "سوار"^(۱) ده‌نیزم.

* * *

برا تازیز و بعوه فاکانم!

خوب‌اگری و توندو تزلی یئوه، پشت به خوا، همه‌مو و فیل و پلانیکی ماسونی و دووروه کان پوچه‌ل ده کاته‌وه و هیچ ئنجامیک بهدهست ناهیتن.

به‌لتی برایانم! هیچ پنویست به شاردنوه و قسمی په‌نامه کی ناکات. ئهو زهندیقانه، قوتابیان و پیامه کانی نوریان و هک ته‌ریقه‌ته سوپی یه کان به تایبەت ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی لینکدایه‌وه، ئمه‌بو به خودی ئهو پلانانی که به هزیانه‌وه به‌سهر شوینکه‌وه تووانی ته‌ریقه‌تنه سوپی یه کاندا زال بون، هیرشیان کرده سه‌ر ئیمەش، بهو هیوایه‌ی له یه کمان دا بېن و له شان و شکومان کمم بکەنوه.

ئه‌وه‌بوو ئەم هز کارانه‌ی خواره‌وه‌یان له دژمان به کار هیتا:

یه کمم: هز کاره کانی ترساندن و دوورخستن‌وهی خلکی لیمان و پیش‌چاو خستنی چەند کاریک که به خراپی لهو ریباز‌دا به کار هینراوه.

دووه‌هم: جاپدان و بلاو کردن‌وهی ناته‌واوی و کەموکوپری یه کانی ئەرکان و په‌بیهندیدارانی ئهو ریباز.

سی‌هم: ئهو هز کارانه‌ی که له دژی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی و ته‌ریقه‌تنه کانی تر به کاریان هیننا بریتین له:

بلاو کردن‌وهی فه‌сад بـه‌هوزی فه‌لسـه‌فهی ماددی و... پـه‌رەدان بـه هـهـزـهـی شارستانیتی یه لـهـخـشـتـهـبـهـرـهـ کـهـیـ ئـهـ وـ فـهـسـهـفـهـیـ وـ.. نـاـسـانـ کـرـدـنـیـ دـهـسـخـسـتـنـیـ لـهـزـهـتـهـ بـهـنـجـکـهـرـهـ ژـهـراـوـیـ یـهـ کـهـیـ بـزـ نـوـمـهـ بـهـسـتـیـ تـیـکـشـکـانـدـنـیـ پـشـتـگـیرـیـ وـ پـهـبـوـنـدـیـ یـهـ کـانـیـ بـرـایـهـتـیـ نـیـوـانـیـانـ وـ.. شـکـانـدـنـ وـ دـاـگـرـتـنـیـ شـانـ وـ شـکـوـیـ مـامـزـسـتاـ وـ رـاـبـرـهـ کـهـیـانـ بـهـ

(۱) گوندی ساو گوندینکی نزیکه له "بارلا" که مامزستا نورسی بز ئەوئی نعفی کرابوو. سرجه‌می خلکی ئەم گوندە، بە ئۇن و بە پیاو بە پیرو لاویانوه، لە پىنى نووسینه‌وه و بلاو کردن‌وهی پیامه کانی نوره‌وه خزمەتی ئیمانیان گردووه. (وەرگۈز)

سوو کایه‌تی پن کردنی و.. شکاندنی بایه‌خ و گرنگی ریازه که‌یان به هینامه‌وهی دهستوره کانی زانست و فلسه‌فه..

خز هم خودی ئهم هز کار و چه کانه‌ن که له هیزش کردیشیاندا بز سره ئیمه به کاریان دههینن.

به لام ئهوان خله‌تاون و به هله‌دا چوون! چونکه بناغه‌ی ریازی "پیامه کانی نور" بریتی به له "ئیخلاصی ته‌واوه‌تی" و.. واژه‌یان له "خزپرسنی" و.. هستکردن به میهه‌هه‌بانی خواوه‌ند له سه‌ختی و گهرماوگه‌رمی ئهنجامدانی کاره کاندا و.. گه‌ران به دوای چیز و لزه‌ته باقی به کان له ناوه‌ندی ئازاره سه‌رین بی و کاتی به کاندا و.. ده‌خستنی ئازاره سه‌خته کان له ناوه‌ندی خودی لزه‌ته کانی هه‌رزه‌بیدا و.. پروونکردنوه‌ی ئه‌وه‌ی که مایه‌ی لزه‌تی بین گه‌رد و نه‌پراوه‌ی ئهم دنیاوه‌ش هم "ئیمان". ئه‌مه جگه له‌وه‌ش که ئهم په‌یامانه خه‌لکی بان فیزی راستی به کان کردووه و ئه‌و مه‌سلا‌نانیان تی گه‌یاندلون که هیچ فلسه‌فه‌یک ناتوانیت. بگاته ناستیان.

له بعر ئه‌وه، هه‌موو ئاوات و پلانه کانیان پشت بخوا پووچه‌ل ده‌بینه‌وه و برووبرووی ئهم راستی به ده‌بینه‌وه که: ریازی په‌یامه کانی نور له گه‌ل ته‌ریقه‌ته سوْفی به کاندا قیاس ناکریت. ئه‌و کاته‌ش له هه‌وله که‌یاندا ره‌نخه‌رۇ ده‌بن.

* * *

به سه‌هاتینکی سه‌بر!

ئهم بیانی به له هولی جه‌ندرمه کانه‌وه، که له ته‌نیشتمه‌وه‌یه، يه کیکیان بانگی لى کردم. منیش بز سره په‌نجه‌ره که سر کومت.

وتی: ده‌گای هوله که‌مان له خزیمه‌وه داخرا و هر چه‌نده هه‌ولیشمان داوه هه‌ر ناتوانین بیکه‌ینه‌وه!

وتی: ئه‌مه ئاماژه‌یه که بز ئیوه که تیتان ده گه‌یدنیت ئه‌وانه‌ی چاودیزتان له سره داناون و ده‌گایان له سره داده‌خهن که‌سانی بین تاوان و بین گوناهی وەک ئیوه‌یان تیدایه. ئه‌وه‌بوو به بیانووی چاپینکه و تینکی بهک ده‌قیقه‌ییم له گه‌ل برایه کی ئایینیمدا که ده ساله نم بینیوه سوو کایه‌تی بیان بین کردم و، به بیانوویه کی تر ده‌گاکه‌ی تری ده‌ره‌وه‌شیان له سره داخستم. واله توله‌ی ئه‌وه‌دا ده‌گا له سره ئیوه‌ش داخرا!

سەعیدی نورسى

برا ئازیزه کام!

واماوهی سالیکه له تنهها يهك کیلۇ بىرنج و شەعرىيە خواردنه کام ئاماذه ده كەم! ئىزىز
ھىچ گۈمانىكىم لەودا نەما كە بەرە كەتىكى مەزنى تىدايە. بەلام ئىۋە ناھىلىن بۇ خۆم لىنى
بىنىم و بىكولىئىم، بۇيە وەك دىيارى يە كى پېرۇز و بەپىت پېشکەشى ئىۋە دە كەم.
جارىكىيان بەرە كەتىكى نائاسايىم لەم و شەعرىيە بىنى، چونكە دواى كولانىدىن
دەنكە كانىم و شىڭ دە كردهو و من و چەند كەسىنەكى تىر بە چاوى خۆمان بىنىماڭ كە
ھەموو يە كېكى دەنكە كانى دە هيىنەدە خىزى درېز دەبۇو!

* * *

برا ئازیزه کام!

ئەمشەو كە خەرىيکى خۇينىدىنە ويردە كام بۇوم، پاسەوانە كان و كەسانى تىرىش
گۈئىيان لە دەنگ بۇو. لەم كاتەدا ئەم پرسىيارەم بە دىلدا هات كە: ئايا ئەم دەنگ
بەرز كەردنەوە يە و ئاشكرا كەردىنە خۇينىدىنە ويردە كان پاداشتە كەى كەم ناكاتەوە؟ ئەمە
دۇوچارى دەلتەپىن و نىڭەرانىيى كردم. بەلام و تەكەى "حوججە تۈلىشىلەن ئىمامى
غەزىلى" مەتەوە ياد كە دەفرمۇيىت: "ھەندى شىت ھەن ئاشكرا كەردىيان گەلنى باشتە لە
شاردنەوەيان".

واتە: خۇينىدىنە ويردە كان بە دەنگى بەرز و ئاشكرا سوودى بۇ كەسانى تىرىدايە،
چونكە يان ئەوانىش چاوى لىتى دە كەن، يان ئەم ويردە لە خەموى بىن ئاڭايى بىنداريان
دە كاتەوە، يان لە بەر ئەوەي وەك راڭىيەندىنەكى شەعائىرە كانى ئىسلامە ئەمدا دەرخستى
عىزىزەتى ئايىنە لە بەر دەم ئەم گۈرمىيەدا كە نوقمىي ھەرزەبى بۇوە.. ئەمانە و چەندىن
سوودى تىرىشىيان تىدايە، بە تايىەت لەم زەمان و رۈزگارەدا. كەواتە پشت بەخوا "پىيا"
تىنکەلى كارى ئەو كەسانە نايىت كە بە تەواوەتى فيرى دەرسە كانى "ئىخلاس" بۇون.
تەنانەت ئەم ئاشكرا كەردىنە خىرى لە شاردنەوەي گەلنى زىاتە، بە مەرجى مەرایى خۆزى
تىدا ھەلنە قورتىنىت.

بەم جۈزە دىلدا نەوەي خۆم لەم قىسىمدا دەست كەوت.

كاتى كە دادوھرى توپىزىنەوە (حاكم التحقيق) دوو رۈز پېش ئىستا بانگى كردم، بىرم
لە چۈنپىتى بەرگىرى كەردىن لە برايام دە كردهو و، كەتىپى "الحزب المصنون" ئىمامى

غەز اليم كردهوه، يەكسەر ئەم ئايىتە پېرۇزانە خوارەوەم تىندا بىنى كە سەرنجى منيان راکىشا:

﴿إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا...﴾ (الحج: ۳۸).

﴿يَسْعَىٰ نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبَأْيَامِهِمْ...﴾ (الحديد: ۱۲).

﴿اللَّهُ حَقِيقَطٌ عَلَيْهِمْ...﴾ (الشورى: ۶).

﴿طُوبِي لَهُمْ...﴾ (الرعد: ۲۹).

﴿رَكِنَّا أَثْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَأَغْفِرْ لَنَا...﴾ (التحرىم: ۸).

* * *

ئەوانەي لەم دوو قوتا بخانە يۈوسىفي يە (كۈن و نوى) يەدا تاقىكىردنەوهى سەختيان بىرى و، لەرزەيان بىن نە كەوت و، وا زىان لە وانە كانى ئىمان نەھىنا و، لە هىچ بارودۇ خىنكىدا دەستىان لە سىفەتى قوتا بىي ھەلتە گىرت و، ئەو ھەموو ھېر شە زۇر و زەبەندانەش كرايە سەريان ورەي ئەوانى نەپرووخاند..

ئەوانە، مەلائىكەت و پۇزىخانى يە كان رېزىيان لىنى دەنلىن و سلاۋىيان لىنى دە كەن و بە پىشوازى يانەو دەرىزىن، ھەر وەك لە لايەن حەق خوارازان و بەرەي داھاتۇرىشەوە بە ھەمان جۇز رېزىيان لىنى دە گىرىنت. من زۇر قەناعەتم بەمە ھەيە. بەلام گەلنى دلگەرانى ئەوەم كە ئىمار و ھەۋارىتان لە نېۋاندىايە، جا با ھەموو يە كىڭ لە ئىتىۋە بۆ ئەوانە بىن بە: پىشەنگى ئارامىگىر و بەھۆشت جوان و، لە بىرۇى نەرمۇنیانى و پاشتىگىرىي يە كەتىشەوە بىن بە برای بەشە فەقتىان و، زىرە كانە لە گەلياندا بدوپىن و، لە كاتى دەرسە ئىمانى يە كاندا وەلامى بىرسىيارە كانىيان بىدەنەوه و، بەرامبەر بەوان وەك ئاوىتىمە كى يىڭىمىرى داپىن بۆ دانەوهى رەوشىتە بەرزا و جوانە كان..

جا كە ئەم كارانە تان ئەنخام دا، ئەوا دەيىنن ھەرجى ئېش و ئازارى تەنگ بىھەلچىنى كانى بەندى ھەن، تىكىرا پىشىيان ھەلگەر دووه و بەستى و بىزارتىان هىچ نەماوه. بەلتى، من واتە سەرور دەكەم و دلى خۆمى بىن دەدەمەوه، ئەى ئەو برايانەي كە لە گىانى خۆم خۇشتىم دەوپىن!

پژوژنک جوبیه کهی "مولانا خالید" تان^(۱) - فُدُسَ سِرُّه - بُوْ دَهْ نِيرُم که تمدنی سهد و بیست ساله. جا هروه که نه جوبیه کهی خزی لبه ر کردم، منیش له لایه خومهوه هر کات بتانه ویت دهینیرم بؤتان تاکو هربیه که تان به ناوی خوبیوه له ببری بکات. له سه ره تای هاتنماندا بُزَ ثِيَرَه پزیشکه که لو قاحی ئاوله‌ی لئی دام، له ئەنجامی ئەمەش ووھ قولم ئاوسا و ئاوسانه که شی بەره و خوارهات به پادهیه که بواری نوستم نادات و له کاتی دهستنویزدا بیزارم ده کات. ئایا بلتی هی ئەوه بیت که جەستەم تو نای کوتانی ئاوله‌ی نهیت یان شتېتکی تر لەم کاره دا هەیه؟ بیست سال پیش ئىستا له ئەنقره لو قاحی ئاولەم لە خۆم داوه و تائیستاش جار به جار شوینی کوتانه کهی ده ئاوسیت و بیزارم ده کات، ده ترسم ئەمەش ووھ کو ئەوه واپیت. ئەی ئایا ئەمە لای ئیوه چۈنە؟

سەعیدی نورسى

* * *

برا ئازىز و بەوهفا كامى!

حىكىمەتىكى دادگەربى قەدرى خوا، كە ئىمە بەره و قوتا بخانە بۇوسىنى دەنیزلى داوه تەبەر، بىرىتى يە لە پۇيىستىي بەندىكراوان و خەلکان و لەوانەشە بەرپرسە كان و كارمەندانى فەرمانگەي دادگەرى لەم شارهدا بە قوتاييان و پىيامە كانى نور زىاتر لە هەموو شوينىتىكى ترا!

حالە سەر بنا غەي ئەم پاستى يە ئىمە بە ئەركىكى ئىمانى و قيامەتى پۇشتىنە ناو تاقىكىر دەنەوە يە كى گەلنى قورسەوە. چونكە پىشىز لە بیست سى كە سدا مەگەر يەك دوو

(۱) (مولانا خالید): ناوی خالید كورى ئەممەدى كورى حسەنە و، له تىرىھى جافى مىكابىلى يە، له سالى ۱۱۹۳ لە شارقىچەكى قەرەداخى سەر بە پارىزگاي سليمانى لە كورى دستانى باشۇرولە دايىك بۇوه و، له سالى ۱۲۴۲ لە شام بە نەخۇشىي تاعونون كۆچى دوایى كردووه. لە زانست و تەقوادا يە كەممى چەرخ و پۇزگارى خزى بۇوه و، تەرىقەتى نەقشبەندىشى لە شىنجى عەبدوللائى دېھلەمى و ورگەرتووه. مەولانا نۇينكار (جىددى) سەردهمى خزى بۇوه و، فەر و بەرە كەتى بانگۇوازە كە نەك تەنها ولاتى خۇzman بەلكو هەمرو خزرەھەلاتى ناوه راستى گىرتىبووه. چەندىن زاناي گەورە لە خزمەتىدا بېرلانامە زانستى يان و ورگەرتووه و چەندەھا ئەمولياش لە سەر دەستىدا پىنگەيىشتوون. ئەم جوبىيەش كە لىزەدا ناوی هاتۇرولە قوتايى يە كى مەولاناوه بە میراتى بۇ "ناسىسا خام" ماوه تەمۇه كە ئەويش لە بىنى يە كېڭ لە قوتاييانى نور وە ناردووېتى بۇ مامۇستا نورسى و، مامۇستاش تا كۆتايى تەمعەنلى خزى پارىزگارى لىن كردووه و، ئىستاش لە لایەن قوتاييانى مامۇستا نورسى يەوه لە كورى دستانى باكىور پارىزراوه. (وھ گېز)

بهندگراو مافی تهواویان به نویزه کانیان بدایه و روکنه کانی نویزیان به تهواوی جن بهجنی بکردايه. بهلام هر هیندهی چل پهنجا کم سله قوتاییانی نور که هر هموویان نویزه کانیان به تهواوی ئەدا ده کەن رۆشتنه ناو بهندیخانه کمه، ئەوا زمانی حالی نویزه کانیان دەرسىنکى رهوان و پېنمایي يەكى عەمەل بیو بز بهندگراوان. كە ئەمەش دەبىت بهەقى لابردنى ئەم بىزارى و تەنگانىيە لهسەر دلىان، بەلکو لهوانىيە خۇشەپىستىشى بکات لاياد.

جا هەروەك قوتاییانی نور به کردهوه و حالتە کانی خۇبىان خەلکى بز لای ئەم پاستى يەپېنمایي دەكەن، بە هەمان جۇر لە مىھەربانىي خواوندىش ئومىدەوارىن كە بهەقى ئەو ئىمانە تەحقىقىيەي لە دلىاندايە يىانکات بە قەلايە كى مەحکەم و فايىي ئەوتۇ كە ئەھلى ئىمان لە تىرى شوبىھە و گومانە کانى گۈرمىپايان پېارىزىن.

ھىچ زىيانىڭ لەمەدا نىيە كە ئەھلى دنيا پېسى تىكەلاؤى و گفتۇر گۆمانان لە گەل خەلکىدا بىن نادەن، چونكە زمانى حال گەلىنى رەوانىر و كارىگەرترە لە زمانى گوفتار. جا مادەم رۆشتن بۇ ناو بهندىخانه لە پېناوى پەروەرەدە كەندايە، ئەوا گەر ئەوان بە پاستى نەتەۋەيان خۇش دەۋىت بارى بە خەلکانى بەندگراوی ناو بهندىخانه كە بەدەن كە تىكەللى و گفتۇر گۈز لە گەل قوتاییانی نوردا بکەن، تاكو لە ماوهى يەك مانگ بەلکو يەك رۆزدائەو پەروەرە پېۋىستەيان دەست بكمۇنت كە چاوه رەوان دە كرا بە سالىئىك زىاتر بەدەستى بەھىن. هەروەھا تاكو ئەو بەندگراوانە بىن بە چەند كەسىنکى سوودەبەخش بز ولات و ھاولاتىيان و، دواپۇز و ئەودنیاي خۇبىشيان رېزگار بکەن.

گەر پەيامى (رېابەرى لاوان) مان لە لا بوايە گەلىنى سوودى دەگەباند. لە خوا داوا كارىن ھىنانى ئەو پەيامە بز ئىرە ئاسان بکات.

سەعىدى نوروسى

* * *

برا ئازىز و صىيدىقە كامى!

ئەمپۇ ئەو گفتۇر گۈزىم بىر كەتوھە كە لە بارەيەو ئاگادارن و سەبارەت بە شىخى ضيائەددىن لە نىوان من و كاكە مەلا عەبدۇللامدا رۇوى دا. پاشان بىرم لە ئىنۋە كردهوه و لە دلى خۆمدا وتم:

لەم زەمانەدا كە بە دەگەمن يەكىن بىبىت خۇرى رابگەرن، كەسانى ئاواھەن تائەم پلە و رادەيە خۇبىان رابگەرن.. ئەو خاوهەن تەقوا و دلسۇز و مۇسلمانە لېيەر اوانەي كە لە

گیز اوی ئەم بارودۇخە سووتىنەر و پېئىش و ئازاراندا لەرزەيان بىن نەكۈنىت.. كەسانى ئاوا، گەر پەردى غەيىپ لە سەريان ھەلبىمالىت و ھەرىيە كەيان لە پلەى ئەمۇلىا پياوچا كە كاندا، تەنانەت لە پلەى "قوتىبىت" يىشدا دەربىكەون، لە بەرچاوم ناگۇپرىن و مەگەر كەمىك دەنا ئەم بایەخە ئىستا پىيان دەدەم و ئەم پەيورەندىيە لە گەلەياندا ھەمە نايگۈرم. بە ھەمان جۆرىش گەر لە شىوهى كەسانى عمومى ئاسايىدا دەربىكەون، ھەر ئەم نىرخ و پلە بەرزە ئىستا پىمنداون، كەمى ناكەممە.

وام بېيار داوه. چونكە خزمەتگۈزارىي ئىمان لەم چەشىنە بارودۇخە سەخت و ھەلۈمەرجە قورساندا، لە سەرووی ھەمو شىنكمەوە.

پلەوپايدە كەسى يە كان و ئەم تايىەتكارىيانە گومان باشى بە مەرۋە دەبەخشىن، لەم چەشىنە بارودۇخە شەلمڙاوهدا جىيان بىن لەق دەبىت و لە توبەت دەبن و پاشان گومان باشى بە كە و ئىنجا خۇشەويىتى بە كەش لە شۇينى خۇياندا كەم دەبەمە. زىياد لەمانەش، ئەم خاوهەن پلە و فەزل و چاکەيە خۇرى بە ناچار دەزانى تەكەللۇف لە خۇرى بىكات و ويقارى خۇركەد بە زۇر لە بەرچاوى ئەواندا بىنېنىت.

كەواهە شو كەرانە بىزىرىي بىن كۆتايى و نەپراوەمان بۇ خواى گۈورە، كە ئىيمە پىويسىمان بەو چەشىنە تەكەللۇفە خۇركەد و دەست ھەلبەست و سارد و سېرانە نىيە!

سەعىدى نۇورسى

* * *

برا ئازىز و بەمەفاكىان!

پر بە گىيان و دلى و ژىرىم پىرۇزبايى دە شەمە پېرۇزە كاتانان لىنى دە كەم و، لە خواى گۈورە دەپارىتىمە و لە مىھەرەبانى يە فراوانە كەشى ئۆمىنەدەوارم كە گەلنى دەستكەمەتى گۈورە و مەزمەمان بەپىنى "هاوبەشايەتىي معەنەوى" ئىنېغانان دەست بىخات.

ئەمشەو لە خەمودا و امەزەنانى كە هاتۇوم بۇ لاتان و، ھەر ھىنەدەي ويسىتم بە ئىمامەت نويزىتان بۇ بىكم، يە كىسەر بىندار بۇومەمە و بە خەبەر ھاتم. جالەمە كاتەدا كە من - بە گۈزىرە ئاقىكىردىنەوە كانى خۇم - چاولەر وانى ھاتەدىي خەمۆنە كەى خۇمم دە كەردى، كۆپۈر دوو بىرای بەرنىزمان لە گۈندى "حۆما"^(۱) و "ساو" وە ھاتن و بە ناوى ھەمۇرتانەوە

(۱) گۈندىنەكى نزىكى بارلايدە. (وەرگىزىر)

نه عبری خمو نه کمیان بدم هاتمیان لیک دایمه. نیز گهلى دلخوش بوم، وک بلیں
چاوم به هممو تان که و تیست.

برایام!

هر چهند نم بارود خمی بهندیخانه جو ره مهتر سی به کی له لایه ن لایه نگرانی
حکومت و هندي کارمه ندهوه بر امیر پیامه کانی نور پیدا کرد و، بهلام بايه خ و
شوقی کی بر امیر بهم پیامانه له لای هممو نهیاره کان و ثایینداران و کارمه نده
پیوه ندیداره کان و رووژاندووه.

برایام! خم مخون ئو پروناکی یانه لمهولا پت ده دره و شینوه^(۱).

برا تازیزه کامن!

من پیم و ایه که ئو نامیلکه بچوو کهی بهندیخانه دهنیزی برهه می هینا دواهه مین
به گرگی پاسته قینه مان ده بیت. چونکه ئو نه خش و پلانه که پیشتر بولهنا و بر دمان
ئاماده کراوه و له چهند و هم و گومانیکوه پیدا بورو که ماوهی سالیکه له دژی نیمه
ورووژاندوویانه، له پروبریکی فراواندا نه خشی بز کیشراوه و بربیتی به لم تومه تانه
خواره و:

کار کردن له پیناوی تعریقه تینکی سو فیدا.. ئوانه بینکه خراونکی نهین.. ئامرازی
دهستی چهند ته و زمینکی دهه کین.. و رووژاندن و به کارهیانی هست و نهستی تایینی له
پیناوی سیاسه تدا.. هه ولدان بز پرو خاندنی پژیمی کزماری و دهست و هر دان له
کار و باری دهله و تینکه ای ئاسایشی ولاط و.. بیانووه کانی تری هاوچه شنیان که
هیچ بناغه يه کی راستی یان نی يه، بزیه هیر شیان کردینه سمر.

کهوانه شوکر و سوپاس و پیزانینی نه براوه و بین کوتایی بز خوابی گهوره، چونکه
هممو فرو فیل و پلانه کانیان پوو چمل بونووه و لم میدانه فراوانه و له نیوان سه دان
قوتابی نور و سه دان پهیام و کتیدا و به دریزایی ماوهی هه زده سال هیچ شتیکیان
نه دوزی يه و جگه له چهند باس و با به تیک له باره: راستی ئیمان و قورئان و هاتنه دی.

(۱) ئی برای بعریز! بیندار به و سه رنج بده! له کاتینکدا که هممو هوز کاره کانی جیهان به روالت له
بهندیخانه دهنیز پیدا له دژی مامؤستا ده خرانه کار و بمهه داد گا کان ده براو فهرمانی له سینداره دانی بز
ئاماده ده کرا، مامؤستا ده بیوت: (برایام! خم مخون ئو پروناکی یانه لمهولا پت ده دره و شینوه). بروانه
چون ئم گفتاره هانه دی! (قوتابیانی نور).

قیامهت و ههولدان بز دهستخستنی بهخته و هری همه میشهی. له هر ئوه، ئیستا به دوای چهند برو بیانو ویه کی یه کجار بی نر خدا ده گهربن که پلانه کانی خزیانی بین بشارنه و. به لام گریانی ئوهه هیه ریکخراویکی ئیلحادیی ترسناک و پنهان که ئیستا راسته و خۆ لە پیناوی کوفری موتلهقدا کار ده کات هەندى لە خاوهن پایه کانی حکومهت بخلافیت و لە خشته بیان بیات و لە دزمان بیان و رووژینیت و لەونو ھیر شمان بکریتە سمر. جاله برامبەر ئەم گریانه و پەیامی "بەری درەختی ئیمان" کە وە گو خزر ڕووناکە و شوبە و گومانه کان لەناو ده بات و بە وینهی چیا گەردن کە شە کان چەسپاوه، بەھیزترین بەر گریمان دەبیت لە برامبەریانه و، پشت بەخوا بین دەنگیان ده کات.

پیم و ایه ئەم پەیامه مان لەم پیناوهدا بز نووسراوه.

سەعیدی نورسی

* * *

برایانم!

هر چەند شوینه کە تان تەنگ و تەسکە، به لام دلە کانتان زۇر لەو تەنگی یە فراوان تە، جىگە لەوهى کە ئیوھ سەریه سەستان لە ئیمە زیاترە.

برایانم! بزانن کە گرنگىزىن بناغەی ھیزى ئىمە و خالتى پالپىرەدان و پشت پى بەستىمان برىتى يە لە "پشتىگىرىي يە كىز". ھەر گىز بز ئەم و كەموکۇرې يانەي يە كىز مەروانن کە ئەنجامى توورەيى و گۈزى دەمارە كانە لەم چەشەنە موسىبە تەنادا. چونكە سکالاڭىزىن وەك رەخنە ئىتعىراز و ایه لە قەدەری خوارى گەورە. كەواتە كەستان نەلىن: گەر ئەم شەۋە وان بەوايە فلاڭ شەت پۇوي نەدەدا. ھەر ھەدا كەستان لەوانى تە توورە نەبىت. چونكە بۆم دەر كەم تووە هيچ چارەيە كەمان بز رې گاربۇون لە ھېرىشى ئەوانە بەدەستەوە نى يە و ھەر كارىكمان بکردايە ئەوان ھەر ھېرىشيان دە كىردى سەرمان. ئىمە تەنها ئەوەندەمان لە سەرە كە بە سەبر و شو كرائە و راپى بۇون بە قەزاي خواو تەسلیم بۇون بز قەدەری ئەم، رووبەررووی ھېرىشە كە ئەوان بىيەمە، تاڭو چاودىرىبى خواوهند بە ھانامانەوە بىت.

كەواتە دەبىت ئىمە لە ما وەيە كى كەمدا و بە كارىنگى كەم بز بەدەستەھىنانى پاداشتى گەورە و چاڭكە ئەزۇر ھەول بەھين.

دوعا و پارانهوهی بینگه رد بزو سه لامه‌تی برايانی ئهويمان ده كهين.
برا بهوهفا و راسته كام!

بهيهك گه بشتنى برادران و دانيشتن له گەل براياندا سەرچاوەيەكى فراوان و بهپتى دلنەوايى يە بزو مروڻ برامبر بەو دەردىسەرئى يانەي دوو چاريان دەبىت لە ئەنجامى: خيرايى نالتو گۇرۇ، لەناوچۈن و خراپىي دنيا و، بەسەرچۈونى خۆشى و تام و لەزەته كاتى و بىن سوودە كانى و، زللەكاني جودايى و لىنىڭدارپان كە لە مروقىان دەسرەۋېتتىت. بەلى، لەوانىيە يە كېڭىك ماوهى بىست رۇزىرىنى سېرىت و، سەدلەرە خەرج بکات لە پىناوى ديدارىنىكى چەند سەعاتەي برايەكى.

جا ئەو گىرو گرفتائى دوو چاريان بۇوين و زايىه بۇونى سامانە كاغان لەم سەردىمەدا كە برادرى راستەقينەي بە دەگەمنەن تىدا دەست دە كەھويت، بايەخىنلى ئەوتۈيان نى يە لەچاوشوهى كە بە يەك جار چىل يان پەنجا برادرى راست و براى دلىسىز و موخلisis بزو ماوهى دوو مانگ يە كىز بىيىن و لە پىناوى خواي گەورەدا پىنكەوه دابىشىن و گفتۇر گۇز بىكەن و دلى يە كىزى بىنهنوه.

من خۆم بەم هەموو گىرو گرفتائى رازى دەبۇوم، بە ئومىدى ئەوهى تەنها يەك كەمس لەو برايانەم بىيىن كە دە سان دەبۇو نەم بىنېبۇون.

بىزان كە: "سکالاڭىردىن" پەختەنەن كەنەنەن دە قەدەر و "شو كران" ش رازى بۇونە پىنى! دلىيان - برايانم! - ئەگەر هەر ئىستا ئەجەل بىت و بىرم، بەپەرى دلخۆشى و سنگى فراوانەوه پېشوازىي لىنى دە كەم، چۈنكە قەناعەتىكى تەواوم هەمە كە ئىنۋە چەندىن "سەعىد"ى لاوى بەھىز و دامەزراوى ئەوتۇنان تىدايە كە گەلىنى لەم سەعىدە هەزارە پىر و دەستەوسان و نەخۇشە باشىز ئەركى "پەيامە كانى نور" دەگىنە ئەستىز و پارىزگارى و بەرگرى يان لىنى دە كەن و، دەبن بە میراتگەريان.

* * *

برا بهوهفا و راست و ئازىزە كام!

مادەم بە نيازى دەستكەوتى پاداشتى دوارپۇز و ئەنجامدانى جۆرە پەرسەتىنىكى تايىيەتى، پەيوەندىيتان بە پەيامە كانى نورەوە كەردووە - كە پەيامى دوارپۇز و ئىيمان - ئەمۇا بىن ھېچ گۇمانىيىك ھەموو يە كېڭىك لە سەعاتە كانى تەمەنتان لەم بار و دۆخ و هەل و مەرجە

سه خت و قورسانه‌ی نیستادا له حوكمی بیست سه عات خواپه رستیدا به و، بیست سه عاتی کارگوزاری خزمتی ئیمان و قورئانیش، له بهر ئوهی به جیهادیکی مەعنوي داده‌نریت، بايه خ و گرنگی سەد سەعاتی هەیه و، سەد سەعاتیش کە له چاوینکەوتن و بەیەك گەیشتى چەندىن موجاهیدی راستەقینه و چەند برايە کى باشدا بەسەر بېرىت، کە هەريه کەيان بەرامبەر سەد كەسن و.. بەستى پەيوەندىي برايانه له گەلياندا و.. يارمه تىدانيان به: هىزى مەعنوي و.. يارمه تىلى وەر گرتنيان و.. دىلدانەوەي ئەوان و دلى خزدانەوش پىيان و.. بەردەوامىي دامەزراویي تەواوەتى و پەيوەندىي راستەقینه لە گەلياندا بۇ مەبەستى خزمەتكۈزارىي ئیمان و.. سوود وەر گرتىن و بەھەر وەر بۇون له رەفتار و رەۋىشى بەر زەكانيان و.. بەدەستەنائى شايستەيي قوتايى بۇون له قوتاچانەي زەھراءدا، کە ئەويش بەھە دەبى مەرۆف بىتە ناو ئەم كۈزۈي ئىمتىحانە لەم قوتاچانە يووسفىيەدا و.. وەر گرتى ئەو رۆزى يەش كە قەدەر بۇ ھەر يەكمىانى نۇوسيوھ، بە نيازى پاداشت وەر گرتى..

ھەموو ئەمانەي باس كران، داخوازى ئەوهن پىر بە دل شوکران بېزىرى خواي گەورە بن كە ئىۋەي گەياندو وەته ئىرە و، پۇيىستە هاودەم لە گەل بېر كەندەوە لە سوودانەي باس كران، لە بەرامبەر ھەموو گىرو گرفت و تەنگانە كانوھ بەئارام و خۇپاڭىر بن.

* * *

برايانم!

من لە ناخى دلەمەوە ئارەزوو مەندى ئەمەم كە لىزە واتە لە "قەستەمۇنى" و دەروروبەرى، بە وىنەي ئىسپارە و دەروروبەرى، چەند پاللۇانىكى ئازا و دامەزراوی وەك ئاسن و پىزلا ئاساي چەشىنى "حافظ عەلى" و "خەسرەو" پەيدا بىن. دەسا شوکر و سوپاس و پىزانىنى بى كۆتلى بۇ خواي گەورە لەسەر ئەوهى پارىزىگاى "قەستەمۇنى" ئەم ئاراتەمى بە تەواوەتى هىنایەدى و چەندىن پاللۇانى بە هاناوە ناردىن. سللاوم بە يەك بە يەك كى ئەو برايانم بگەيدەن كە ھەميشە لە ئەندىشە مەدان و ناوە كەيانم نەنۇوسيوھ و ھەر دەم دواعى سەلامتى و بى وەيىيان بۇ دە كەم.

* * *

برا نازیز و راست و بهوفا و دامه زراوه کانم!

واحاله تیکی خزمت ان بز بروون ده کمه موه نه ک بز ئوهی خهم بز بخون بان هموانی
نه بخامدانی حمزه ر و پیداویستی ماددی بدهن، بله کو بز ئوهی سوولد له زیاد بونی
دواع اکانتان و هر بگرم بپی ده ستوری: "یه کخستنی هموان و کوشش
معنه وی بیه کان" .. همه وها بز پهراه بیدانی خوار اگری و حمزه ر کردد و سه بر و
ثار امگرتن و پار استنی پمیوه ندی به توند و تزله کهی نیواننان.

ئه نازار و ئاشکه نجه بیه لیزه دا به ماوهی بیه ک بز گیرؤدهی دهیم بیه ک مانگی
په بق له بندیخانه ی ئه سکی شه هردا دوچاری نه دبوم. چونکه ماسنی بیه
سامانا که کان که سینکی ماسنی بیه سته مکاریان بیه سه مردا زال کرد دووه تاک تو پرهی
توندو تیزی له پاده بدهرم له برا ابهه ئاشکه نجه و نازاره کانیانه و هام بدادات بلیم: (تیز
ئم سزا يه تائیم پاده بیه بسنه) و، ئیز ئم قسم بیم بکهن بیه هز کاریک و بیغز نمه و بز
ده ستدریزی سته مکارانه و، درز و دله سه کانیان له ژیزدا بشار نوه.

من بیه شوکرانه بزیری بیوه نارام ده گرم و ئم ئارامگر تهشم بیه ئاسه وارینکی ده اسای
چاکه کاری خوای گدوره داده نیم و، پیارام داوه که له سه ئم شوکرانه و ئارامگر ته
هه ر برد و ام بیه.

ماده مملمان بز قده دهی خوای گموره که ج کردووه و، ئم ته نگانانه ش که هه ستیان
بین ده کهین هون بز ده ستکه و ته پاداشتی زور و گهوره تر، بپی ناوه رؤکی ده ستوری:
"خیر الامور احمساها" و اته: "باشتین کار به ھیز ترینیانه". له برا ئوهه و لم پووه و، ئم
ته نگانانه بیه نیعمه تیکی معنه وی داده نین.

پاشان زور بیه جار بهلا و موسيي به کانی دنیا فانی، بیه خیر و خوشی کوتایی بان بی
دینت. ئیمه ش بمویه بی دلیابی بیوه قناعه گان همیه که ژیانی خزمان بز راستی بیه کی
مهز نی له بز روز روونا کتر و له بمهشت جوانتر و بتمامیش چه شنی "به خته و هر بی
ھمیشی بیه" به خت کردووه ..

له برا ئوهه، نابنی - هر گیز او هر گیز - سکالا مان له زار ده بچیت، بله کو ئم
حاله ته سختانه هانگان ددهن که بلینی:

(ئیمه له جیهادیکی معنه ویداین که مایه شانازیانه و .. شوکرانه بزیری
په روهد گاری بزیر مانین که به فهزلى خوی ئه نیعمه ته بیه بخشیوین).

* * *

برا تازیزه کام!

یه که مین و دواهه مین ناموزگاریم؛ پار استنی په یوهندی نیوانانه و خوپار استنی له خوپرستی و غروور و زه‌حمده‌دانی به کتری، هاودم له گهله حمزه‌کردن و خوپاگریدا.
سه‌عبدی نوروسی

* * *

برا تازیز و بهوهفا کام!

لهمه ئیدیعایی که داواکاری گشتی پیشکه‌شی کرد، مرؤوف تىدەگات که سەرجەمی ئەپلان و فروپیلانه پوچەل بونەتهوھ کە زەندىق و مولحیدانی پشتی پەردە سازیان کردبۇ تاکو ھەندىئىك لە خاودەن پلە و پايە کانى حکومەت بەھەلەدا بېن و لە خشتهيان بېن. بەلام ئىستادەست لە چەند بروپیانوویە کى لاواز گىر دەکەن، وەك توپەتى دامەزراندى کۆمەلە و پىنکەنیانى رېنکخراوینى نەھىنى. دەيانەۋىت بەمەش درۇ و دەلەسە کانیان پېۋشن. ئاسەوارى ئەم کارەشیان لەمەدا دەركەوت کە نەيانھېشتھىچ كەسىك سەرداڭ و چاپىنکەوتىم لە گەلتىدا بىكەت، وەك بلىتى ھەر كەسىك ئەگەر چاوى يېمان بىكەۋىت يە كىمەر دېتە رېزمانەوە! تەنانەت كارەمندە گەورە کانىش مەترسى يان لەمە ھەيە و بە تەنگ بىنەلچىنى زىاتىر لە سەرم خۆبىان لائى فەرماندە کانیان خۆشەۋىست دەکەن و لەم رېيە و خۆبىان دەبەنە پېشەۋە.

نیازم وابوو ئەم بىرگەيە خوارەوە بىخەمە سەر كۆتايى ئەمە ئىعتىرازە پیشکەشى ئەوانغان كەرد، بەلام رووداۋىڭ ھاتە پىش و رېيى ئەمە لىنى گرتىن. بىرگە كەش بىرىتى يە لەمە خوارەوە:

بەلتى، ئىمە كۆمەلە يە كىن كە لە ھەموو چەرخىنکدا سىسەد و پەنجا ملىون ئەندامى ھەيە و، ھەر ھەمووشیان ھەموو پۇزىلە پىشج جار بە ئەنجامداني نويزە کانیان ئەپەرى پېز و پەيوەندىلى پاست و دروستى خۆبىان بە بىنەماکانى ئەمە كۆمەلە خاوینەوە دووبات دەكەنەوە، چ لە رېنى دوعاى پاشلەيانەوە بىز يە كترى و چ بە دەستكەوتە معنەوى يە زۇر و زەبەندە کانیانەوە، بەپىنى دەستورى خوابى: **﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْلَاقٌ﴾** (الحجرات: ۱۰) پېشىر كېتى درېز كەردنى دەستى يارمەتى بۆ يە كترى دەکەن.

کو اته ئىمە - بەم جۇرە - ئەندامى ئەو كۆمەلە خاۋىن و مەزىھىن. كارمەندىي ئەستىز شەمان لە چوارچىوهى ئەم كۆمەلمىدە بىرىتى يە لە راگەياندىنى راستى يە كانى ئىمان و قورئانى پېرۇز بە جوانلىرىن و خاۋىنلىرىن شىوه، بە عمودالانى حەق و ئىمان، تاڭو خۆمان و ئەوانىش لە ئىعدامى ھەمىشەبى و بەرزەخى بەندىخانە ئىتاكە كەسى و ھەتاھەتلىنى بىرگار بىكەين.

بەلام كۆمەلە دىنيابى يە كان، كە لە سەر بناگە ئىفەلە سىاسى يە كان دامەزراون، نە لە نزىك نە دوورەوە ئىمە هيچ پەيوەندىي كەمان پىيانەوە نى يە، تەنانەت ھەر دانابەزىنە ئاستىشىان.

* * *

برا ئازىز و بەمەفاكادىم!

يە كەم: سەر لە بەيانىي ئەمەرۇ ھەستم بە ئازارىيکى تەواوەتى كرد سەبارەت بە ھەموو يە كىنگى ئىوھ. بەلام يە كىسر "پەيامى بىماران" م بە دلداھات و، ئەھىش دلداھەوە دلنەوابىي بىن بەخشىم.

بەلى، ئەم موسىبەت و گىروگىرفە و كە جۇرە نەخۇشى يە كى كۆمەلائىتى وايە و، زۇرىبە ئەو دەرمانە ئىمانىي يانەش كە لەو پەيامەدا باس كراون كارىگەرى يان بۇ چارە سەر كەردىنى ئەم نەخۇشى يەش ھەمە، بە تايىھەت ئەو ئازارانە كە ئەنجامى گىروگىرفت و موسىبە تە كەن. چونكە وەك بۇ نەخۇشە پېرۇزە "ئەرزرۇمى" يە كەم باس كەن:

ئازارە كانى پىش ئەم سەعاتە رۇشتەن و بە سەرچۈون، بەلام پاداشت و خىر و سوودە ئىمانى و قورئانى يە كانى سەر بەمدنیا و ئەدونياشىان لە شۇنى ئۆزىاندا ماونەتەوە. بەو واتايىھى كە ئەو تاڭە موسىبە تە رېنوار و تەنبايە بۇوە بە چەندىن نىعەتى زۇر و بەرددەوام. زەمانى داھاتۇوش لە بەر ئەوھى ئىستا خاۋەننى وجود نى يە و نەھاتۇوە، ئەوا ئىستا ھەست بە هيچ ئازارىنە نا كەرىت سەبارەت بەو موسىبە تانە لە داھاتۇوەدا دېن و بەرددەوام دەبن. لە بەر ئەوھە، ئازارچەشتى وەھىملى لە شتى "نەبوو" لە راستىدا نەبوونى باوھر و مەتمانە يە بە مىھەربانى و قەدەرلى خواتى گەورە.

دووھەم: زۇرىنە ئەرۇنى سەر رۇوى ئەم زەھى يە لە دل و گىان و بىرىاندا گىرۇدە ئەھىش موسىبە تى ماددى و مەعنەوى دەبن. ئەم گىروگىرفت و موسىبە تە ئىمەش لە چاو

هی نهواندا گله لئى سووک و ناسانه، جگه لمه دی که چهندین دهستکمودت و سوودی ماددی و مهعنەویشیان تىدا یاه بز دل و گیان و ئیمان و تەندروستى و سلامەتیمان.

سەیھەم: ئەگەر لە ناوهندى ئەم تۆف و زربانە سەختاندا نەھاتىایە تە ئەم بەندىخانەيەوە، ئەوا قورسايى ئەم موسىبەتە سووکەلەيە گەلنى سەخت و قورستى دەبۇو لەسەرمان كاتى پروبەررووى ئەو كارمەندانە دەبۇونىھە كە شلک و گومانىان لە دىلدا یاه بەرامبەرمان و، ئەو كاتە دووچارى بەلائى مەرايى بزكىرىدىان دەبۇوين.

چوارەم: چاۋىتكەمۇتى ئەو خۆشمەويىتە راستەقىنە و مېھرەبانانەيى كە زۇر زىياتىر لە سۆزى برا بۇ برای خۆزى مېھرەبانىز، لەم زستانە ماددی و مەعنەوی يە دووچەندانەيەدا كە كاروبارى تىدا راوه ستاوه و لەم قوتايانە يۈوسىفيەدا كە يە كىيکە لە قوتايانە كانى زەھراء..

بەيەك شادبۇون لە گەل برايانى ئاخىرەتدا كە وەك چەند را بهرىنىكى ئامۇزگار وان و، هەروەها سەرلىيدانىان و بەھرمەندبۇون لە تايىەتكارىي يەك بە يەكىان و سوود وەرگرتىش لە كرده دەچا كە كانىان كە بە وىنەي تەشەنە كردىنى نۇور و پۇوناكى لە ماددە رۇونە كاندا، پەرە دەسىنیت و بلاو دەيىتەوە، نەمانش بەپەرى ئاسانى و هەرزانى و بە چەند ئەر كىيکى تابلىيى كەم..

سەرەپاي سوود و يارمەتى وەرگرتىن لە هاو كارى يە مەعنەوی يە كانىان و شادمانى و دىلدانەوە كانىان..

ھەمو ئەمانە، كارېك دەكەن كە ئەم گرفت و تەنگانەيە شىوهى خۆزى بىڭۈزىت بە جۇرە دىمەنىكى چاودىزىرىي مەعنەویي پەروردىگار!

بەلتى، سەرنجىكى ناسكى ئەم چاودىزىرىي پەنھانە لە دەيىدەيە كە نازناوى "عولەماء" بۇ ھەموو يە كىيکى قوتايانى نۇور بە كار دەھىتىن لەوانەي كە هاتۇونەتە ئىزە! دەيىنیت ھەموويان بەپەرى رېزەوە بە وشەي: "عولەماء.. عولەماء" ناويان دەبن.

جا ئاماژەيەكى ناسك لە ناوهندى ئەم سەرنجەدا ھەيە كە بىرىتى يە لە دەيىخانە بۇو بە قوتايانەيەكى زانستى و، قوتايانى نۇورىش مامۇستا و فيز كارانى ناۋ ئەم قوتايانەيەن. پاشت بە خوا سەرجەمى بەندىخانە كانى ترىيش بە فەزلى ئەو عولەمايانە وەك قوتايانەيەن لىنى دېت.

برایانم!

ئەگەر جار بەجار ئىم نامە بچوو كە دىلدىرىوانە بخۇينىزىمەوە، ھاودەم لەگەن خۇينىزىمەوە پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" دا، بە تايىھەت دوا مەسىلە كانى ئەم و پەيامە.. ھەروەھا ئەگەر برایان لە نىوان خۇياندا بە شىۋەيە كى فيكىرى ئەم مەسەلانەي پەيامە كانى نور تاو توئى بىكەن كە بە خەيالدا دېت، ئەوا پاشت بەخۇرا مىزۇ شەرەفمەندىي "قوتابىي زانستە شەرعىي يەكەن" دەست دەكتەن. چەندىن زاناي گەورە و بەرز بايمەخىنى زۆرىان بە قوتايانى زانستە شەرعىي يەكەن داوه، تەنانەت ئىمامى شافىعى - خوايلىنى پازى يېت - فەرمۇپەتى: (نوستىنى قوتايانى زانستە شەرعىي يەكەن بىد عىبادەت دادەنرىت).

لەبر ئەم، گەر لە ئەنجامى ئەم شەرەفە بەرزەي قوتايانى يەمەنە و لەم چەشىنە شۇنىڭ سەخت و ئازار بەخشە و بە تايىھەت لەم زەمانەدا كە قوتايانە شەرعىي يەكەن تىدا نەماوه، ئەگەر سەدھەزار تەنگانە پەيدا بىن، دەبىن بايمەخىان پى نەدرىت، بەلكو دەبىن زەر دەخەنە خۇشحالى لە رووى ئەم گىرۇ گەرتانەدا بىنۋىنەن و، بلىيەن: "خىر الأمور أحزمها".

سەبارەت بە ئەركى زىيان و گۈزەرانى خىزان و مانالى برا هەۋارە كانىش، ئەوالەسەر بناغانە قاعىدەيە كى ئىمانى و نور انى قورئانى پىرۇز دەبىن لە "موسىبەت" دا سەيرى ئەم كەسە بىكىت كە موسىبەتى زىاتەر و لە "زىعمەت" يىشدا دەبىن سەيرى ئەم و كەسە بىكىت كە نىعمەتى لە ھەموان كەمترە. جا بەم بىيە، لە چاۋ ھەشتا لە سەدى خەلکىدالە حەوانەوەيە كى تەواوه تىدان. كەۋاتە مافى سكالايان نى يە، بەلكو دەبىن بە ھەشتا پلەي يەك لەسەر يەك شو كەن بېزىرى بىنۋىن.

پاشان قىدەرى خواي گەورە ئەم رېزىيە دەستىشان كەردووە كە لېرە بەدەستى دەھىنەن و، داد گەربىي مىھەربانى يە كەشى ئىمە لېرەدا كۆز كەردووە تەمەن، خىزان و مانالە كانىشى بە رېزىدەرى پاستەقىنەيان سپاردووە و، ئەم بىرایانەشى بە شىۋەيە كى كاتى لە ئەركى سەرپەرشتى كەردىنى رېزىي ئەوان حەواندووە تەمەن، ھەروەك رېزىنەك دېت كە بە تەواوه تى لە سەرپەرشتى كەردىنە دايىان دەپىت. جا مادەم حەقىقەت ئەمەيە، ئەوا دەبىن ئىمە بلىيەن: ﴿حَسْبَنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيل﴾ و، ھەممو كاروبارىنىكىشمان بە خواي گەورە بىسپىرىن و سوپاسى زۇرى پىشىكەش بىكەن.

* * *

برایانی راستگز و ئازیزم!

من زور به ختموهرم و، شوکر و سوپاسی خواهد کم که له نزیکی ئیوه و له ناو بیک
بیسای بەندیخانەدام، هەرچەندەش برووبەرۇو ناتائىبىنم.

ھەندى جار بە بىھىچ وېست و ئىختىارىنىكى خۆم ئەوەم بە بىردا دىت کە چەند
حەزەر و خۆپاراستىنىكى پىویست رەچاول بىكىن.

بۇغۇونە: ماسۇنى يەكان بەندىرىۋەتكى جاسوس و درۈزىيان ناردۇوه بۇ ناو
زىندانە كەى تەنىشتىمان!

جا لەبەر ئەمەر پەخاندن و کاولكارى گەلىن ئاسانە، بە تايىەت لەم جۆرە لاوە
ھەلەشە و سەرەر ئەنەدا، ئەوالە پىنى ئەمەر ئەزارە سەختەمە كە ئەم ناوبر اوە دەيھىنەتە رېم و
خرابىكارى لە نیوان لاوە كاندا بلاو دەكتەمە، تى گەيشتىم كە زەندىقە كان لە بەرامبەر
ئەم رېنملىي و چاكسازىيە ئىۋە ئەنجامى دەدەن، ھەولى بلاو كردىمەوە فەصاد و
پەخاندىنى رەشت و رەفتارە جوانە كان دەدەن.

دەسا برایانم! لە بەرامبەر ئەم بارودۇخەمە حەزەر و خۆپاراستى لە بەرەدەر تابلىي
پىویستە و، دەبىن تالە تو انادايە هەستى بىزاري بەرامبەر بەندىرىۋەتكى دەرنەبىن و،
بوار بەمە نەدەن كە لە ئىۋە بىزاز بىن. ھەر روھە نەيمەلن دووبەرە كى و جياوازىتان بخىنە
ئىۋانەوە، ھاودەم لە گەل ئارامگىتن و زالىبون بەسەر خۆدا.

ھەر روھە پىویستە برایانغان بە دەرخىستى قورىسانى و فيداكارى و واژەنەن لە
خۆپەرسى و نواندىنى خۆنەوېستى، تا دەتوانى پارىز گارىي ھىزى برايمەتى و پشتگىرىي
يەكتە بىكەن.

سەرقال بۇون بە كاروبارى دنيا ئازارم دەدات. لەبەر ئەمەر، پاشت بە ورىيالىي و
زىرە كىتەن دەبەستىم، چونكە من ئەگەر ناچار نەم ناتوام ٻوو لە كاروبارانە بىكەم.

سەعیدى نۇورسى

* * *

برایانم!

پۇونكىرىدىنى مەسەلەبىك، كە ئەم بەيانى يە بە دىلمدا ھاتۇرە، بۇ ٻوودانى ھەمەو
گۈمانىڭ زۇر زۇر پىویستە..

و اماوهی بیست ساله نهفس و شهیتانه کم گهلى جار ئهو راستی یانه دهپشکن که ئیمه لە قورئانی پیرۆزه و دهرمانه ھیتاون و، به وینهی خزور و پۇزى پۇوناڭ هیچ دوودلى و گومانیك ھەلتاگەن. ئهو دوانه دەلین:

(رای فەيلەسۈوفە زەندىقە کان بەرامبەر بەمە چى يە و پالپشتیان دەبىت چى بىت)!؟
جا دواي ئەوهى كە نەفس و شەيتانى كەم ھېچ كەلىن و ناتەواوى بىكىان لەو
راستى یانەدا نەدۆزى يەوە، بى دەنگ بۇون.

لەو باوھەشدام كە ئهو راستى يە نەفس و شەيتانى يە كىجار ھەستىيارى مىيان بى دەنگ كرد، كە پىنكەوه كار دە كەن، دەتوانىت سەرسەخت ترین كەسى ملنە دەرىش ناچارى بى دەنگبۇون بکات.

مادەم ئیمه لە پىناوارى حەقىقەتىنگەدا تىنە كۆشىن كە يە كىنە كە راستى يە گەرنگە کان و لە ھەممۇشىان چەسپاوترە و زىياتىرە گى دا كوتاوه و، بە ھېچ نرخىنگى ماددى - ھەرجى يەك بىت - ھەلتاسەنگىزىرت و، خودو گىان و ھاوارى و خۇشمۇيىت، تەنانەت ھەممۇ دنياش، لە پىناوارى ھاتەدىي ئهو راستى يەدا شايابى يەخت كردن.. ئوا دەبن بەۋىپىرى خزوراگىرى و ئارامەوه لە بەرامبەر ھەممۇ بەلا و مەينەتى يەك بىتە پىنمان، خزمان رابىگرىن و بە سنگى فراوانەوه بەرەنگارى ھەممۇ تەنگ بىن ھەلچىننېكى دوژمنان بىيەوه. چۈنكە لەوانىيە و زۇرىش نزىكە ھەندى لە شىيخ و زانىيانە كە بە ڕوالەت تەقايان ھەيە، بۇ خۇيان خەلەتابن ياخود بە ھاندانى كەسانى تر خەلەتىنابن و لە دەزمان بخىنە كار. جالە ھەلۋىستىكى ئاوادا، دەبىن پارىز گارىي خزمەتگۈزارى و پشتىگىرى يە كانى نىۋاغان بىكەين و، كاتە كامان لە و تۇۋىيىز و موناقەشە بى سوود و بەتالدا بەفېرۇ نەدەين.

سەعىدى نۇورسى

* * *

برا ئازىز و بەوهفا كام!

سەر لە بەيانىي ئەمۇز لە بىرى ئاگادار كەردىنەوە يە كى معنەوى يەوه ھەستم كرد كە ھۆكاري راستەقىنە ئەم ھېرىشە فراوان و دەستدرېزى يە دە كەرىتە سەرمان "تىشكى پىنجەم" نى يە، بىلكو: "الحزب النورى" و "مفتاح الإيمان" و "اللحقة البالغة" يە^(۱). بۆيە بە

(۱) الحجة البالغة: بەشى دووهەمى كۆملە بەيامى "عەسای مۇوسا" يە و يازدە بىلگەي ئىمانىي لەخز گەرتووە. (وەرگىزى)

وردي به شنکي "الحرب النوري" م خوينده و سرنجيشم له "مفتاح اليمان" دا، يه کسمر بزم دهر کمودت که زنديقه کان له برامبر و هشاندنی ئم دوو شمشيره ئەلماسى يه تىزه و ه ناتوان پاريز گاري پريازه كەيان بكمەن. بەلام "تیشكی پىنچەم" يان وەك ھۆكارىنى چوالتى كردووه به ييانو و بهانه! چونكە پەيوەندى يه کى جوزئىي به سياسته و ه يه و، ئىز حڪوومەتىان بىن خەلەتاند و لە دەمان ھاييان دان.

هاودم لە گەل ئەم بىدار كردنەوە مەعنەوى يەدا ئەۋەشم بە دلداھات كە:

(ئەگەر ھەندى لە برا لاوازە كان بە شىۋىيە كى كاتى واز لە كاركىرىن بەھىن، لەوانە يە لەم موسىبەتە رىز گاريان بىت) و، ئىز وىستم بوارى ئەممەيان بىن بدەم. بەلام يە كسمر ئەمە خوارەوەم بە دلدا هيئرا كە:

كەسيك تا ئەم رادەيە پەيوەندى يه کەي بەرددوام بۇويىت و دووجار لەم تاقىكىردنەوە يەدا بەشدارىي كردىت و لەو پىناوهدا گىرۈدەيى و زيانى لە رادەدەرى تووش بۇويىت، نايىت لە دلەوە واز بېھىنەت - كە ئەم كارە شىنكى بىن سوودە و تەنانەت زيانىشى تىدايە - بەلكو تەنها لەپەر خەلەتاندى ئەوان و دەرخستى دوورە پەرنىزى يە كى چوالتىي پرووت - نەك بە دل - دەتوانىت ئەم كارە ئەنجام بىدات. دەنا زيان لە خۆزى و ئىمە و پريازه خاونىنە كەمان دەدات و، لە سزاى كارە كەيدا و بە پىچەوانە ئاماڭىچە كەي زىللەيە كى ئەمنى كردى ئاراستە دەكرىت.

* * *

برا ئازىز و بەوهفا كامى!

كەسيك توشى ئازار و گىرۇ گرفتى ئەم بەندىخانى يە بۇويىت كە زۇر سارد و سپر و تەنگىتە لە ھەموو شوينىكى تر، بىن گومان ئەو كەسە - دىيارە ھەرى يە كە و بەپىي پلەي خۆزى - حەز دە كات لەو شتە ھەلىت كە بۇوه بەھۆزى هاتنى بۇ ناو ئەم بەندىخانى يە. بەلام خۆ ھۆكارى چوالتىي ئەم بەندىبۇونە پەيامە كانى نورە كە ئىمانى تەحقىقى و عاقىبەت خىرى و پاداشتى زۇرى كرددووه چا كە كانى سەدان كارگۇزارى ھاوېشى مەعنەوى دەستى ئەو كەسانە دەختات كە گىرۈدەي ئەم سەختى و ئەرك و گىرۇ گرفتائە بۇون. بىن گومان ئەم سوودە زۇرانەش سەرجەمى ئەو سەختى و گىرۇ گرفتە تالانە دەگۈزۈت بە چەندىن سۆز و مىھەربانىي بەلەزەت و شىرىن. لەپەر ئەمە، نرخى بەدەستھىنائى ئەم دوو ئەنجامە گەرنگە برىتى يە لە: دامەزر اوپى تەواوهتى و، وەفای خاونىن و بىنگەردى نەجۇول.

که و اته په شیمانی و واژه‌ینان له کار و خزمه‌ت، دوو زیانی گه‌لنی گهوره‌ن. نم به‌ندیخانه‌ی شوینیکی باشه بز ئدو قوتایانه‌ی که په‌بیوه‌ندی‌یان به دنیاوه‌نی به‌یان په‌بیوه‌ندی‌یه کی لاوازیان پیوه‌ی همه‌یه. به‌لکو له ړوویه که‌وه شوینی سه‌ربه‌ستی و ئازادی‌یه بز ئهوان.

ئهوانش که ده سکه‌و‌تیان له دنیادا همه‌یه و کاروباری ژیان و گوزه‌ر ایان به گویره‌ی دله، ئهوا پاره خمرج کراوه کانیان له حوكمی سه‌ده‌قهی دووچه‌ندانه‌ی بزیان و، کات و سه‌عاته به‌سرچووه کانی تمدنه‌نی رابوردووشیان به چه‌ند په‌رستشنیکی دووچه‌ندانه بز ده‌نوو سریت. که‌وه اته ده‌بین ئهوان، له بربی سکالا، شوکرانه بئیری خوای گهوره بکهن. سه‌باره‌ت به هم‌زاران و که‌سانی لاواز و داماویشوه، ئهوا ئهم به‌ندیخانه‌یه هیچ ئه‌ر کیکیان ناخاته ئهستو، به‌لکو خیز و پاداشتی زوریشیان ده‌ست ده‌خات و سه‌ختی و گیرو گرفته کانی به‌ندیخانه‌شیان، به دلدانه‌وه‌ی نیوان برایان، له سه‌ر شان سووک ده‌کات. له کاتینکدا ئهوان له ده‌ره‌وه‌ی به‌ندیخانه پاداشتیان ده‌ست نده که‌وت، ته‌نانه‌ت گه‌لنی ئه‌ر کی فورسیشیان ده که‌وت‌ه ئهستو. بزیه ئهم به‌ندیخانه‌یه بز ئهوان مایه‌ی شوکرانه کردنه بز خوای گهوره.

* * *

برا به‌وه‌فا و ئازیزه کام!

یه کیک له خاوون ته‌قوایانی "قدسته‌مۇنى" سکالای حالت خزی له لا کردم و، و تی: (له‌چاو حالت پیش‌شوم دابه‌زیومه‌ت خوار و پشتاوا پشت گه‌بر او مه‌ت دواوه، چونکه هم‌موو حال و چیز و نوروه کانی پیش‌شوم له‌ده‌ست ده‌رچوون).

پیم و ت: نه خیز! تو به‌رز بروویمه‌و، به‌سه‌ر ئه‌و چیز و که‌شفانه‌دا سه‌ر که‌وتوویت که به جوزینکن ختوو که‌ی ده‌روونی مرؤوف ده‌دهن و به‌رو بروو مه‌کانی ئه‌ودنیا لهم دنیادا پسی ده‌چیزین و دووچاری له‌خوبایی بعون و خزویستی ده که‌ن! وايیستا تز به بزنه‌ی خوبیرچوونه‌وه و واژه‌ینانت له خزویستی و له‌خوبایی بعون و نه گه‌برانت به دوای چیزه کاتی به‌کاندا، بز پله‌یه کی بلندتر فریویت و به‌رز بروویمه‌و.

به‌لئی، يه کیک له چاکه کاری‌یه کانی خوای گهوره، سه‌باره‌ت به‌و که‌سەی وازی له خزویستی نه‌هیناوه، ئه‌وه‌یه که هه‌ست به چاکه‌ی خوای گهوره نه کات، تاکو له‌خزی بابی و رازی نه‌بیت!

جا بر اکام! به پنی ئەم راستی يه، هەر كەسيك وەك ئەم مرۆفه بىر بکاتموه، ياخود بايەخ بەو چەشنه پلەوپایانه بادات كە گومان باشى (حُسْن الظُّن) بە مرۆف دەبەخشىن، كاتىن بۇ ئىيە دەروانىت قوتايانيك دەيىنېت كە پۇشاكى تەقاواو تەوازوعى تەواوەتى و خزمەتكىرىنى خەلکى يان پۇشيوه و، هيچ كام لە شستانە لە ئىيەدا نايىنېت كە بىرى لى دە كەرنەوه، ئەوا بە عموم و كەسانى ئاسابىي تان دادەنېت و، دەلتىت:

(بۇچى ئەمانەن پالەوانان و مەردانى حەقىقەت؟ ئەمانەن بەرەنگارى ھەموو دنيا دەبەوه؟ شتى والەمانەوه گەلىت دوورە! ئەمانە لە كۈنى و ئەوانەش لە كۈنى كە لە پىتاوى ئەم خزمەته خاۋىن و پىرۇزەدا جىهاد دەكەن و ئەولىا و پياوچاڭانى وەختيان رەتداوه و پىشيان كەوتۇونەتەوە؟)

جا ئەو كەسە كە بەم جۇزە بىر دەكاتموه، گەر دۇست بىت، دووچارى نائۇمىدى دەبىت و گەر نەيارىش بىت، وا دادەنېت كە خۇزى لە سەر حەق بىت!

* * *

برا ئازىز و بەوهفا كام!

بەرەنگارى ئەندىپۇن ئەندىپۇن (١) لە پىش چاومدا بە وىنەى بەرەنگارى بەھەشت شىرىن و گىرنىڭ. چونكە هەروەك ھىوا و ئاوانە مەزىنە كانى منيان سەبارەت بە ئىيە ھىنايىدە و تەسىدىقى بۇچوونە كانى منيان كىرد، بە ھەمان جۇز و بە باشتىن شىۋەش ھىزى پاشتىگىرى و پەيوەندىي ئىوان ئىۋەشى دەرخست.

ھەركات ئەو پىنۇو سەپىرۇزانە يەك بىگىن، لەم ھەل و مەرج و پالەپەستزىيەدا نىرخ و بەھاى سى سەدىخ دەنەنەن چوار سەدقەلەم پىش چاو دەخمن، بە وىنەى يەك كىرىتى ئەو سى چوار ئەلفەى كە لە "پەيامى ئىخلاس" دا باس كراوه. هەروەھا ئەو حالەتە رۇحى يەى كە لەم جۇزە بارودۇخە ئالىز و پەشىۋەدا پارىز گارىي يەكىتىي ئىسوھ دەكەت، دەعواكەي دەنەنەن دەچەسپىنېت.

بەلى، هەروەك وەلى يەكى مەزن لە خزمەتكىرىنى كاروبارى ئىسلامدا ناگاتە ئاستى ھاوا ھەلىكى بچوولك - وەك ئەھلى سوننت لەمەدا يەكىان گىرتۇوھ - بە ھەمان جۇز برايە كى يىنگەردىمان كە لەم بۇز گارەداوازى لە بەمش و حەز و ئارەزووی خۇزى

(1) مەبەست نۇرسىنەوهى پەيامە كانە لە بەندىخانەدا. (وەر گىز)

هیناوه و، له خزمه‌تی ئیماندا و بۇ خۇنۇيستى کار دەکات و، چەندەی له توانادا يە پشتگیرى و يە كىتىپى برآيانى دەپارىزىت، ئەم برايە پلەيمەكى لە هى وەل زىاتر بەدەست دەھىنېت.

من خۇم قەناعەتم بەمە كردوووه و، ئىۋەش لە لايدەن خۇتامەوه و بە ھەلسوكەھوت و رەفتارى خۇتان پىشى ئەم قەناعەتەی من دەگىن. دەساھەتا ھەتايە خواي گەورە لىستان رازى بىت. ئامىن.

* * *

برا ئازىز و بەوه فاكام!

پەيامى "بەرى درەختى ئیمان" گەلن گەرنگ و بەزىخە. ئومىدەوارم كاتىڭ بىت كە خواي گەورە دلى زۇر كەسى بىن فەتح بىكات. ئىۋەش نرخى ئەپەيامەتان زانىوھ و رېزى شايانتان لىنى ناوه بە رادەيدەك كە ئەم قوتا بىخانە يۈسىفى يەقان لەو دەرسە بىن بەش نەكىد. ئەوهندەي پەيوهندىي بە خۆمەوه ھەبىت دەلىم:

بەرھەمى ئەم ماندووبونەي كە تۈوشى دەبن و ئەنجامى ئەو خەرجى و مەسرەفانەش كە بەختى دەكەن، گەر تەنها بىرىتى بىت لەم پەيامە و لە پەيامى "بەرگى" و چاوىيىكەوتتنان لە يەك شويندا، هيشتا ئەو خەرجى و مەسرەف و ماندووبونانە بە هەرزان و كەم دادەنرەن لە چاوابىاندا. تەنائەت ئەگەر دەھىنەدەي ئەم موسىبەتەم لە كۆل بىرىت هيشتا بە هەرزان و كەمى دەزانم لە پىتاۋى ئەم جۆرە بەرھەمانەدا.

لە ئەنجامى تاقىكىردىنەو زۇرە كانەو بە تايىەت لەم بەندىخانە تەسکەدا قەناعەتىكى تەواوهتىم پەيدا كەرد بەوهى كە:

خەرىكىبۇن بە خويىندەنەو و نۇو سىنەوەي پەيامە كانى نۇور گەلن دلتەنگى و بىزازى لە سەر شانى مەرۆف سووک دەكات و دلخۇشى و حەوانەوەي پى دەبەخشىن. لەم و كاتانەشدا كە سەرقالى كاروبىار ئەم پەيامانە نىم موسىبەتە كەم لە سەر زىاد دەبىت و چەند شتىكى بىن نرخ خەفەتم دەدەنلى و ئازارم بىن دەچىزىن.

لە سەر بناگەي چەند ھۇكارىتكى بىم وابو كە "خەسەرە" و "حافظ عەلى" و "طاھيرى" لە تەنگانەيەكى سەختدا بىن، بەلام بىنېم چ ئەمان و چ ئەو كەسانەش لە گەلىانىدان، لە ھەموان زىاتر ملکەچى فەرمانى خواي گەورەن و پىز لە دلىسایىدان و حەوانەوەي دلىان زىاتر دەستگىر بۇوه..

له خۆمەم دەپرسى: ئايا هۆى ئەمە دەبىنى چى يېت؟ وائىستا تىنەگەم كە ئەوان كارمهندى و ئەركى راستەقىنەسى سەرشانى خۆيان جىن بەجى دەكەن و، خۆيان سەرقالى شتىك ناكەن كە پەيموندىي پىيانەوە نېت و، لە كارى قەزا و قەدەرى خودادا خۇزەلناقولر تىنەن و، خۆيان دووچارى نىگەرانى و دلەتمەن ناكەن و، رەخنە لە كەمس ناگىن، كە رەفشارىكە لە خۆپەسەندى و نيازى سوودو بەرژەوندىيەوە سەرچاوه دەگرىت. بە راستى ئەوان بە دامەزراوى و دلىيابى دل و دەرەونىان بۇوي قوتاييانى نۇورىيان سېرى كەرددو، هيڭىزى معنەوبى پەيامە كانى نۇورىيشيان لە بەرامبەر زەندىقە كانەوە پېشچاوا خىست.

لە خوارى گەورە دەپارىيەنەوە كە خۇنۇيىتى و عىزىزەتى تەواوەتى و رەوشتە كانى فارەمانى و پىشەرەوبى ئەم برايانە تەشەنە بکات و سەرچەمى برايانغان بىگەنەتەنە. ئامىن.

* * *

برايانم!

لە ئەنجامى بىن ئاڭايى و خۇشەويىتىي دنياوه غروورىنەكى تەرسناك سەرى ھەلداوه كە فەرمانى خۇزى لەم زەماندا رايى دەكەت.

كەواتە دەبىنى ئەھلى حەق واز لە غروور و خۇپەرسىي بەھىن و دەست لە بەرژەوندىيەكەن ئەلبىگەن، بالە رېيەكى رەوا و مەشروعىيىدا بىت.

جا لەبەر ئەۋەسى قوتايى بە راستەقىنە كانى پەيامە كانى نۇور خۇنۇيىتى خۆيان - كە وەك شەختە سەھۇل وايە - لە كەسى معنەوى و حەوزى ھاوبەشى كۆمەلدا تواندووهەمە، ئەوا پاشت بەخوارالە ناوەندى ئەم تۆف و زرياندا لەرزەيان بىن ناكەۋىت. بەلتى، پلاينىكى گەرنگ و تاقى كراوهەى مۇنافيقان بىرىتى يە كە كۆكەنەوەى ھاواچەشنى ئەم قوتاييانە - كە هەر يە كەيان خاوهەنى كەسايەتىي ئەفسەر و حاكمىكە - لە يەك مەسەلە و، لە شۇينىكى تەسکى ئەوتۇدا كە دەمارە كان دەورۇۋۇزىنەت و بىزازى و مۇناقةشەى توند و تىز و رەخنە گەرتىن بەرھەم دەھىنەت. ئىنجا قېرە و كىشەيان لە نىۋاندا دەھەزىتىن تاڭو ورە و هيڭىزى معنەوبى يان پەرتەوازە بىكەن، پاشان زۇر بە ئاسانى ئەم كەسە تەمنى دەكەن كە هيڭىزى معنەوبى خۇزى لە دەست داوه.

جا قوتاییانی په یامه کانی نور، له بر ئوهی ریازی ها و پنهانی و برا یهتی و "الفناء في الإخوان" یان گر توروه ته بهر، ئهوا پشت به خوائمه پلانه گرنگ و تاقی کراوهیه مونافیقان پو و چەل ده کەنمهوه.

* * *

برا یازیز و بموه فاکاتم!

کاتی خۆی لە شارینکدا شیخینکی مەزن گەلنی موریدی لە دهور کۆبورو بونمهوه. پیاواني دهولته تیش لە شارهدا کوتنه مەترسی بموه لە موریدانه و، دهترسان دهست لە کاروباری سیاسەت و هربدەن. له بر ئوه، ویستیان ئوه کۆمەلهی دهورو بەری شیخ تەفرو تۇونا و پەرتەموازە بکەن.

کە شیخ بەمەی زانی، پى وتن: (من تەنها مورید و نیوینکم ھەیە؛ ئەگەر حەزىش دە کەن تاقی یان دە کەنمهوه)!

شیخ لە دەرەوهی شار خیوه تىکی ھەلداو، ھەزاران کەسى لە موریدە کانی خۆی بۇ ئەمی باڭگ کرد، پاشان پى وتن: (وا ئىستا تاقیتان دە کەممهوه؛ جا ھەر کەسیک بە راستى موریدى من بىت، دە چىتە بەھەشتمەوه).

ئىنجا يە كە يە كە باڭگى دە گىردىن بۇ ناو خىوه تە كە، لە ھەمان كاتىشدا و بە چەشىنکى پەنھان بەرخىنکى سەرپىپۇو، موریدە کانی دەرەوهی خىوه تە كە واتنى گەيشان كە شیخ يە كېتىك لە موریدە تايىھەنەدە کانی خۆی سەرپىپۇو و بۇ بەھەشىتى ناردووھا! ئىز ھەر ھەمۇ بىان پاشە كىشى يان كرد و گەرانە دواوه و بە گۈنىسى شىيخيان نە كرد، تەنانەت ئىنكارىي ئەو ھەلۋىستەي شىيخىشيان دەرپىرى. تەنھا يەك "پياو" نەبىت وتنى: (من دەرۇم؛ با سەرم بە قوربانى شیخ بىت)! ئەمەی وتن و، خۆی بە ناو خىوه تە كەدا كرد. پاش ئەمۇ ژىنکىش ھەمان ھەلۋىستى نواند. ھەمۇ ئەوانى تر بلاۋە بىانلى كىد! ئىنجا شیخ بە پیاواني دهولته تى وتن: (ئەوه تا بە چاوا خۇزان بىنیتان كە من تەنها مورید و نیوینکم ھەيە)!

بەلام ئىمە ھەزار و يەك شو كرو ستايىش پىشىكەشى خواي گەورە دە كەين كە لە تاقىكىر دەنمه و موحاكەمە کانى "ئەسکى شەھر" دا، بە پىچەوانەي ئەو شىخەوه، تەنھا قوتايى و نیوینكمان لە دەست دەرچوو، لە بىرى ئەو قوتايى و نیوە لە دەست چۈوهش دە

هزار کمس هاتن و بعون به قوتایی نور ! ئەمەش بە فەزلى خواي گھورە و ئەنجامى
ھول و كۈشى پالەوانانى "ئىسپارتە" و دەوروپەرى .

لە خواي گھورە داوا كارىن كە بەھۆي ھىممەتى پالەوانانى خۇرھەلات و خۇرناواي
ولات، لەم تاقىكىردنەوە يەدا كەسانى زۇر بەزايىھەنچىن، بەلكولە بىرىي يەكىنى
لەدەست چۇرو دە كەس بىنە مەيدانەوە .

* * *

باسمە سېحانە

لە دىز زەماندا مەرۆقىكى ناموسلمان ھۆزکارىنىكى دۆزىپسوووه كە توانىبۇوى لە پىنى
ئەمەنەوە و لە نیوان سەپەرسلىقى تەرىقەتى سۇزۇيەوە خۇزى بىگەيەنەتە پلەى
خەلیفە شىيخ و، دەست بە ئىرشاد بىكەت !

يەكىنچى لە مورىدانەي كە ئەم پەرورىدى دەكەرن و بەرەبەرە پلەى رۇحى يان بەرز
بۇوبۇووه، بۇزى دور كەوت كە رابەرە كەيان لەپەرى نزىميدايمە .
پاشان ئەم مەرۆقەش - بە فېراستەنى خۇزى - زانىسى لاي ئەم مورىدە حالتى ئاشكىرا
بۇوه! پىنى وەت: كەواهە منت ناسى؟ مورىدە كەش پىنى وەت: مادەم لە سايىھى ئىرشاد و
پىشمايى تۆۋە بەم پلەى گەيشتۈرمۇ ئەوالەمەولا گەلنى زىاتەر لەچاوجاران رېزىتلى
دەگرم !

پاشان ئەم مورىدە دەستى كەرد بە نزا و لالانەوە لە دەرگانەي خواوهندى مەزن و
بە توانادا كە رابەرە كە بۇزى پىنى راست ھىدىايدە بىدات، تا خواي گھورە دوعاكانى ئەمى
قۇبول كەردى و ئەم مەرۆقەي لەو بارە پىزگار كەردى، ئىتجالە بەر زىبۇنەوەي پلەى رۇحىدا
پىش ھەموو قوتاييانى كەوتەوە و، بەم جۇزە بۇو بە رابەرە راستەقىنەيان . چونكە جارى
وا دەپىن مورىد دەبىت بە شىيخى شىيخە كە خۇزى !

كەواهە بەرزى و پىشىكەوتىن لەم پىشىر كى يەدا بىرىتى يە لەوەي كە ھەركات مەرۆق
خەرپەيە كى لە برايە كى خۇزىيەوە بىنى وا زەلەو برايەي نەھىيەتى، بەلكو برايەتى لە گەلتەدا
زىياد بىكەت و بۇ چاكسازىي براكەي پىزتى بىكۈشىت . ئەمەيە رەفتارى بەوەفایانەي
راست . ئەوانەش كە مۇنافىقى بن دەرفت لەم حالەتە وەرە گەرن و دەلىن: (ئەوانەي كە
تۇ بايە خىيان بىن دەدەيت، لە چەند كەسىكى ئاسايى بەولاؤھەيچى تەرىن)، تا كە ئەم
گۆمانە باشەي برايان بە يەكتىري ھەيانە، تىكى بەدەن و پشتگىرىي نیوانيان لاواز بکەن .

به هر حال هر چند گهلى زيانى زورمان لم موسبه تهدا توش دهينت، به لام لم بهر ئوهى كيشه يه كه پهيوه ندي بـه هـمو جـيهـانـى ئـيسـلاـمـى بـهـوـهـهـيـهـ، ئـهـواـهـينـهـ بهـنـرـخـهـ كـهـ هـموـ شـتـيـكـ لـهـ بـهـرامـبـرـيـهـوـهـ بـهـ كـمـ دـادـهـنـرـيـتـ لـهـ كـاتـيـكـداـ كـهـ چـهـنـدـهـ زـوـودـاـوىـ تـرـيـ هـاوـچـهـشـنـىـ ئـهـمـهـ، لـهـ بـهـرـ چـهـنـدـهـ زـوـكـارـيـكـىـ سـيـاسـىـ وـ ئـايـينـىـ وـ چـهـنـدـهـ زـوـكـارـيـكـىـ تـرـ، (وهـكـ كـيـشـهـيـ پـهـيـامـهـ كـانـىـ نـوـورـ) نـهـبـوـنـ بـهـ مـولـكـىـ هـمـوـ جـيهـانـىـ ئـيسـلاـمـىـ.

* * *

برا ئازيز و بهوه فاكانم!

بايه خدانى لـهـ رـادـهـ بـهـ دـهـرـمـ بـهـ: پـهـيوـهـ نـدـىـ وـ پـشتـگـيرـيـ نـيـوانـتـانـ تـهـنـهـاـ لـهـ بـهـرـ ئـهـوـ سـوـوـدانـهـ نـيـ يـهـ كـهـ پـهـيـامـهـ كـانـىـ نـوـورـ دـهـسـتـىـ ئـيمـهـيـانـ دـهـخـهـنـ وـ دـهـ گـهـرـيـنهـوـ بـهـ ئـهـوـ پـهـيـامـانـهـ، بـهـلـكـوـ هـزـ كـهـيـ ئـهـوـ سـوـوـدانـيـهـ كـهـ دـهـ گـهـرـيـنهـوـ بـهـ عـهـوـامـىـ ئـيـمانـدارـانـ لـهـوـانـهـيـ كـهـ لـهـ باـزـنـهـيـ ئـيـمانـيـ تـهـحـقـيقـيـداـ نـيـنـ. چـونـكـهـ ئـهـوـانـ لـهـ هـمـوـ كـهـسـيـكـ زـيـاتـرـ پـيـوـسـتـيـانـ بـهـ خـالـيـكـيـ پـشتـ بـيـ بـهـسـتـنـ وـ پـراـستـيـ يـهـ كـيـ دـامـهـزـرـاـوـ هـمـيـهـ كـهـ كـوـمـهـلـيـكـ بـهـ تـونـدـىـ دـهـسـتـيـانـ پـيـوـهـ گـرـتـيـنـتـ وـ لـيـيـ لـانـهـدـنـ. ئـهـوـ عـهـوـامـانـهـ لـهـ بـهـرامـبـرـ تـهـوـزـمـهـ سـامـانـاـكـهـ كـانـىـ گـومـپـاـيـيـهـوـ پـالـ بـهـوـ پـراـستـيـ يـهـ بـيـ گـومـانـهـوـ دـهـدـهـنـ وـ خـوـيـانـ رـادـهـ گـرـنـ. چـونـكـهـ ئـهـمـ رـاستـيـ يـهـيـ كـهـ ئـيـنـهـ ئـهـنـجـامـيـ دـهـدـهـنـ بـهـ ئـهـوـانـ دـهـبـيـتـ بـهـ بـهـلـگـهـيـهـ كـيـ بـهـهـيـزـ وـ رـابـهـرـيـكـىـ دـامـهـزـرـاـوـ وـ مـهـرـجـهـعـيـكـىـ ئـهـوـتـوـ كـهـ لـيـنـ دـلـيـانـ: نـهـ دـخـهـلـهـتـيـنـتـ وـ نـهـ كـمـسـ دـخـهـلـهـتـيـنـتـ وـ نـهـ پـاشـهـوـپـاـشـيـشـ دـهـ گـهـرـيـنهـوـ وـ نـهـ جـيـنـيـ بـيـ لـهـقـ دـهـبـيـتـ.

جا هـرـ كـهـسـيـكـ پـهـيوـهـ نـدـىـ وـ پـشتـگـيرـيـ تـونـدوـتـؤـلـ وـ بـهـهـيـزـ ئـيـوـهـ دـهـبـيـنـتـ، لـهـ دـهـرـوـنـهـوـ لـهـ ئـيـمانـهـ كـهـيـ خـرـقـيـ دـلـيـاـ دـهـبـيـتـ، چـونـكـهـ ئـهـوـ كـاتـهـ هـهـسـتـ دـهـ كـاتـ وـ دـهـزـاـنـيـتـ پـراـستـيـ يـهـ كـيـ دـامـهـزـرـاـوـيـ رـهـ گـداـكـوتـاوـيـ ئـهـوـتـوـ هـمـيـهـ لـهـ بـيـنـاوـيـ هـيـچـ شـتـيـكـداـ بـهـخـتـ نـاـكـرـيـتـ وـ هـيـچـ شـتـيـكـ بـهـسـهـرـيـداـ زـالـ نـايـيـتـ وـ سـرـ بـهـ گـومـرـاـيـانـ دـانـانـهـوـيـنـيـتـ. ئـيـزـ ئـهـوـ كـهـسـهـ ئـيـمانـهـ كـهـيـ بـهـمـ بـهـهـيـزـ دـهـبـيـتـ وـ وـرـهـ وـ هـيـزـيـ مـهـعـنـهـوـيـشـيـ پـتـ قـوـولـ دـهـبـيـتـ، وـ پـشتـ بـهـ خـواـرـزـ گـارـيـ دـهـبـيـتـ وـ نـاـكـمـوـيـتـهـ نـاـوـ دـاوـيـ كـهـسـانـيـ هـمـرـزـهـ وـ ئـهـلـيـ دـنـيـاـ، وـ نـايـيـتـ بـهـ شـوـينـكـهـوـتـهـيـ رـيـپـهـوـهـ كـانـىـ ئـهـوـانـ.

* * *

برا راست و بهوه فاکانم!

هر گیز له نیوان خزتاندا موجادله مه کمن.. توختنی موناقشه مه کمون.. ئهو گوئی بانه‌ی که به جاسوسی گوتان لئی پاده گرن سوود له موناقشه‌ی نیوانشان و هرده گرن.

لهم بارودخه‌ی ئیستاماندا کەسى موناقشه کەر - هەرچى چۈن بىت و لە سەر حەق بىت يان نا - هەر لە سەر ناخەقە! چونكە لەوانەيە لەو کاتەدا كە ئەمۇ "حەقىنى كەمى" بە دەستمۇ بە "زيانىكى زۇر و گۇورەمان" بىن بىگەيەنېت.

وا ئەمەتانا بىز دوپات دە كەمەوە كە لە بەندىخانە كەھى "ئەسکى شەھر" دا بىز ئەو برايانم گىپرایەوە كە زۇر زۇر تۈورە دەبۇون:

لە جەنگى جىهانيدا لە گەل نەوەد كەمس لە ئەفسەرە كاغنان لەناو قاوشىنىكى گەمورە لە باكۇرى رووسىادا بەند كرابۇوين. من لە پىنى ئامۇزگارى كردىيانوھە هەر گیز بوارى دەنگ بەرز كەرنەوە و غەلبەغەلبىم نەددە، چونكە لە پادە بەدەر پىزىيان لىن دەگرتە. پۇزىكىيان كۆپر لە ئەنجامى ئەمۇ دەمارگۈزى و دلتەنگىيە بە سەر دەرروونى ئەمۇ خەلتكەدا زال بىوبۇو، تۈورە بۇونى ھەندىكىيان چەندىن موناقشه‌ی توندو تىزى لە نیواندا دروست كەردىن. مەنيش بە ھەندى لەو ھاوارىي بانم وت: بېرۇن بىز لاي ئەمۇ قەرقىر و غەلبەغەلبە و پشتى ئەمەيان بىگرن كە ناخەق نەك ئەمەوە لە سەر حەقە! ئەوانىش بە گوئى بان كەرم و، بەم كارەش ئەمۇ موناقشه توندو تىز و زيانە خشە، كۆتايى بىن هات!

پاشان لييان پىرسىم: بىز ئەم كارە ناپەۋايمەت كەرد؟

و تەم: ئەم كەسەي لە سەر حەق بىت ھەميشە بەويژدانە؛ لە پىناوى ھەوانەوە و بەرژە وەندىي مەزن و زۇرى كەسانى تىردا دەست لە مافى خۇزى ھەلتە گەرتى. بەلام باباى ناخەق زۇر بەي جار لە خۇبايى و خۇپەرستە؛ دەست لە ھىچ شىئىك ھەلتە گەرتى، قېرەقە كەمشەر لە زىيادبۇوندا دەبىت!

* * *

برايانم! بە وردى و دوپات كەرنەوە ئەم شستانە بخويىنەوە كە مايەي دىلدانەوە و ئارامى و خۇزى اگرتى مەرۇن و، لە نامە بچۇو كە كاندا نۇو سراون. من لە ھەمووتان لاوازترم و كەچى لە ھەموو شستان زياتر لەم موسىيەتە بىزازى بە خشەم بەر كەمەتتە. لە گەل ئەمەشدا - بە فەزلى خواي گەمورە - لە بەر ئەمۇ تەنگانە و

سه ختی یهدا خوم را گرتووه و، سوپاس بتو خوالمو که سانه دلگران نه بوم که هه مرو
هله و نوباله کانیان خستووهه ئهستزی من، هه روک لهو که سانهش دلتنهنگ نه بوم که
بهر گرگی بیان له خوتیان کرد ووه و له ناوه رزو کدا ئوباله کانیان خستووهه ئهستزی
کزممل و ئهستزی ئیمهش، لهو پرووهه که مهسله که مان یه کینکه.
جا مادهم ئیمه براین له پیناوی خودا، ئموا تکام وايه لهم سهبر و ئارامهدا ئیوهش چاو
له من بکمن.

برا ٹازیز و بهوه فاکاتم!

ئهی هاورتی یام لەم میوانخانه یەی دنیادا!

ئەمشەو بە هەست و نەستە کانی سەعبدی کۆن - کە عیززەتى نەفسیان
لە خۇزگرتبىو - بىرم لهو رەفتارەيان کرددوه کە كۆت و كەله پچەيان له دەست كردىن و
لە ناوهندى چەندىن سەربازى پېچە كدا بە چەكى دەستى و، پىكەوه، براین بز دادگا..
ئەم بىر كەرنەوەيەش تۈرپەبوونىكى توندى تىدا هەۋانىم. بەلام يەكسەر ئەمە خوارەوەم
بە دىلدا هيئرا:

دەبىن بە شوکرانى ھاودەم لە گەمل شانازى و خۆشحالىدا - نەك بە تۈورەبى و
توندوتىزى - پىشوازى لەم دىمەنە بىكىت. چونكە ئەم كەسانە بە شىۋە بە دەرىپىن بز
دادگا، لە پىشچاوى خاوهن ھەست و شعورورە لە زمارە بە دەرە کان و مەلاتىكەت و
رۇحانى بە کان و خەلکى ئەھلى حەقىقت و كەسانى خاوهن و يېدان و هەلگرانى ئىمانى
تەحقىقىدا، لە شىۋە كاروانى ئەم پالەوانە ئازا و بەغىرە تانەدا دەرە كەون كە له پىناوی
حەق و راستى و بەر كەرنەوە ئالا قورئان و ئىماندا تەحەدداي ئەم چەرخەيان
کرددوه. جالە بەر ئەمە مىھەربانى خواى گەورە و رەزامەندى پەروردگار رۇوى
لىيانە و نرخ و بىزىيان لىنى دەنلىن، ئەوارپاينى سووكاياتى و گالتە كەدنى چەند
كەسپىكى ھەرزە و نفام ھېچ نرخ و بەھايدى كى نى يە.

تەنانەت كاتى كە - لە بەر نەخۇشى يە كەم - بە نۇرمىيل رۇشم بز دادگا، ھەستم بە
دلتنهنگى يە كى زۇر دە كرد، بەلام نەمجارە كە لە گەمل ئىۋەدا و وەك ئىۋە بە دەستى
كەله پېچە كراو برام بز دادگا، ھەستم بە شادمانى يە كى گەورە دە كرد. بە واتايە كە
ئەو حالەتە لهو نەھىنى يەو سەرچاوه گرتووه.

ئوهی که چندین جار و تومه، ئیستاش دوپاتی دەکەمهوه و دەلیم؛
لە میزودا کەسانی وەڭ قوتایانی پەيامە کانى نور ناینرین کە لە پىناوى حەقدا
کەمترین گىرو گرفت ھەلبىگەن و كەچى گەورەترين پاداشيان دەست بىكەويت! كەواتى
ھەر چەندەش سەختى و ئازارمان يىتە رى و دان بەخۇدا بىگرىن، ھېشتا ھەر لە بەرامبەر
دەسکەوته کانىھو بە كەم دادەنرىت.

* * *

باسمە سبحانە

﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسْبَحُ بِحَمْدِهِ﴾

برا ئازىز و بەوهەفا كام!

لە دوو پووهە رېزگاربۇون و دەربازبۇو ئام لەم موسىيەتە كارىنگى سەخت و دۈزار
بۇو:

يە كەميان: دەبۇو ھەر بەياتىيە بۇ ئىرە، تاڭو قەدەرى خواي گەورە ئەو رۇزى يەي
ئىرەتى دەرخوارد بەياتىيە كە بۇي نۇو سىيۇپىن. كەواتىھەم حالەت ئىستامان باشىرە و
خېرىز زىاتەرە.

دووهەميان: نەماندەتowanى لەو پىلان و داوهە بۇمان ساز كراوهە دەرباز بىين. خۇز
ھەر چەندەش من ھەستىم بىن كردىبوو، بەلام رېزگاربۇون لە توانادا نەبۇو. تەنانەت "شىخ
عبدولخە كىم"^(۱) و "شىخ عەبدولباقى"^(۱) يىش رېزگارىان نەبۇو. بەم واتايەتى كە

(۱) "شىخ عەبدولخە كىم" كورى سىيەيد مەستەفایە و لە ساداتى ئەرۋاسە. سالى (۱۸۶۴) لە گۈندى "باش
قەلاؤ"ى سەر بە پارىزگايى "وان" لە دايىك بۇوە. ماوهى بىست سال بۇ خۇنىندىن بە عىزىاق و توركىيادا گەراوه و
بىچازەتى زانسىتى لە عىزىاق وەرگىرتوو، پاشان كە گەراوه تەمۇھۇ قوتاڭخانىيە كى بۇ زانسىتە ئىسلامىيە كە كان لە
باش قەلاؤ دامەزراندۇوە و بىست سالىش دەرسى تىدا و تۇرۇتەمۇھە. ھەرۋەك تىڭىنخانىيە كى گەورە ئەلە
دامەزراندۇوە كە ھەممو سامانى خۆزى لەپىتاودا خەرج كردىوو. پلەيە كى بەرزىشى لە تەسەرە و فەدەھەيە و لە
تەرىقەتى نەقشبەنلىقى خالىدیدا مورىدى شىخ فەھيم بۇرۇھ. لە جەنگى جىھانىي يە كەمدا بەرەنگارى
رۇوەسە كان بۇرۇتەمۇھە بەشدارىي جىھادى كردىوو. ماوهىك كۆزجى كەردىوو بۇ مۇرسىل و دوايى گەراوه تەمۇھە
لە ئەستەمبوول سۈلتان وەحىدەدەن كردىوېتى بە مامۇستايى "قوتاڭخانەتى پىشپۇران". كاتى لە سەرەدەمى
دوازىدا دەرگائى تەكىھ و خانەقاو قوتاڭخانە ئايىنى يە كان داخرا، وەتى: دەلت دەرگائى تەكىھ و خانەقاكائى
دانەخستۇو، بەلكو دەرگائى چەند شۇنېنىكى بىن گىان و بۇزى داخستۇو، چۈنكە ئەو جىنگىيائە لە مېزە ھەر

سکالاً کردنی هندیکمان لهوانی ترمان له موسیبه‌تهدا کارینکی ناپهوا و بنی واتا و بنی
بناغه‌یه و، زیانی تندایه و، جوزه پشت هنگردنیکه له پهیامه کانی نور.
که اوهه هر گیز ئه و کار و خزمت‌نانه که برایانی "ئه رکانی تایه‌ت" نو‌اندیان،
هر گیز به هنگاری ئه موسیبه‌ته دامنه‌نین و مهیانکه‌ن به بیانوی بیزاربیون لییان.
چونکه ئه کاره دواکه‌وتنه له پهیامه کانی نور و، پهشیمان برونه‌وهیه له فیزیوونی
راستی‌یه کانی ئیمان و، موسیبه‌تیکی معنه‌ویی گهلى سه‌خت و دژوارتره له موسیبه‌ته
مدادی‌یه که.

من دلنياتان ده کمه‌وه و سوینداتان به خواه گهوره بز ده خزم که هر چه‌نده من
بیست تا سی هینده‌ی همه‌مو و یه کیکی ئیوه به‌شی خزم‌له موسیبه‌ته بدر که‌وتووه،
که‌چی لهو که‌سه بیزار نام که به نیازی خاوینی خوی و له ئهنجامی چالاکی‌یه کانی له
خزم‌ته‌دا و گوئی‌ندانی به حمزه‌ر، بوروه به‌هزی ئه موسیبه‌ته. ته‌نانه‌ت گهه ئه موسیبه‌ته
ده هینده‌ی تریش زیاد بکات هیشتا هر دلگران و بیزار نام لییان. ثنجا هیچ کەلکیک
و هر ناگیریت له ره‌خنه و بیزاری ده‌برین له‌وهی که ړووی دا، چونکه تازه هیچ بوارېنک
بز ده ستکاری و چاک‌کردنوهی نه‌ماوه.

برایانم!

"نیگه‌رانی و دلته‌نگی" زیاتر پهره به گیرو گرفته که ده‌دات و، ده‌بینت به ره‌گ و
پیشه‌یه‌ک له‌ناو دلی مرؤثدا که موسیبه‌ته ماددی‌یه که‌ی له‌سمر راگیر ده‌بینت. جگه
له‌وهی که ئاماژه‌یه کیشه بونی ئیعتراز و ره‌خنه‌ی لئن دینت له "قده‌ر"‌ی خواه گهوره و
جورینکیشه له تاو انبار کردنی میهره‌بانی خواوه‌ند.

ماده‌م همه‌مو شتیک ړوویه کی جوانی و ده کمه‌وه تی "میهره‌بانی"‌ی خواوه‌ندی
تندایه و، قه‌ده‌ری خواه گهوره‌ش کاره کانی به‌پنی "داد‌گه‌ری" و "دانابی" رایی
ده کات، نهوا ده‌بینی ئیمه بایه‌خ بهو گیرو گرفته ئاسان و سوو کانه نه‌دهین که له م

پو خزیان ده‌گا کانی خزیان داخستبووا سالی (۱۹۴۳) له نهفه‌ره کزچی دوایی کردوده و، له گوندی
"باگلوم" که (پازده کم) له نهفه‌ره دووره به خاک سپیزراوه. (وهر گیز)
(۱) "شیخ عبدالیاقی": سالی (۱۸۹۹) له گوندی "هرواس"‌ی سمر به پاریز گای "وان" له دایک بوروه و،
کوری مفتیه ئه ده‌مه‌ی وان "شیخ معمصووم" و خزمی زانای به‌ناوبانگ سهید مهه دشنه‌فیقی نهرو اسی‌یه.
پیش جه‌نگی جیهانیی به کم قوتایی ماموزتا نورسری بوروه له قوتاخانه‌ی "خور خور" له شاری وان. ماموزتا
نورسری هینده خوشی ویستووه به ناوی خزیمه‌هه بانگی نه کردوده و، هر یعنی وتووه: "برازاکم"! سالی
(۱۹۷۹) کزچی دوایی کردوده. (وهر گیز)

پژوگاره‌داله پیناوی ئەركىكى موقىددەسى ئەوتۇدا دىنە پىمان كە پەيوەندىيى بە سەرچەمى جىهانى ئىسلامى بەوهە يە.

* * *

(حالەتىكى جوزئى و ئاسابى تايىت بە خۆم كە

پۇبىست بۇ بۇ ئىۋەى بنووسىم)

برايام!

من قىناعەتى تەواوم كردووه بەوهى كە "چاو" دەپېنىكت و كارىگەرى توندوتىزىم تىدە كات و نەخۇشم دەخات. ئەمەشم گەللىنى جار تاقى كردووه تەوه.

من پىر بە گىيان و هەناوى خۆم حەز دەكەم لە هەموو حالەتىكىدا لە گەلتاندا بىم و هاوارىتىان بىم. بەلام بەپىنى ئەو قاعىدە بەناوبانگەى كە دەلىت: "النَّظَرُ يُدْخِلُ الْجَمَلَ الْقِدْرَ وَ الرَّجُلَ الْقَبْرَ"^(۱) چاودەپېنىكت و كارىم تىدە كات. چونكە ئەم كەسەى كە بۇم دەپروانىت يان بە روانىنى دۈزىنمايەتى يەكى بە كىجار زۆر و يان بە چاوى رېزەوه سەيرم دەكات. خۆزەر دەدو روائىنە كەش لای ھەندى لەم و كەسانە ھەن كە تايىەتكارىي چاپىسى يان تىدایە.

لە بىر ئەم، ئەگەر لە توانامدا بىت و ناچارى هاوارىيەتى ئىيۇم نەكەن، هەموو جارىك لە گەل ئىۋەدا نايەم بۇ دادگا.

* * *

برا ئازىز و بەوهەفا كام!

بەپىنى ناوهەرۇكى ئايەتى بېرۇزى:

﴿وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْنَا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾ (البقرة: ۲۱۶) ..

ھەروەها بەپى دەستورى بەناوبانگى: "الخیر فيما اختاره الله":

گەيشتنى پەنھانزىن پەيمام بە دەستى نامۇزىرىن كەس بە ئىمە و، تەحەدداكىدى ئەم بېيامانە بۇ سەر كەشتىن كەسانى خاوهەن كەشوفش و خۆ بە گەورەزان و، دەرخستى

(۱) "العن حق تدخل الجمل القدر والرجل القبر". رواه أبو نعيم عن حابر مرفوعاً. وحديث: (العن حق بدون الزيادة، متفق عليه عن أبي هريرة. والزيادة ضعيفة. (باختصار عن كشف المفاء، ۱۷۹۷، ۷۶/۲).

هله کانی ئوانى کە له بەرز ترین پلەوپایە کانی دھولەتدان، واي لەو پەيامانه کردووه
لە ژىز پەردهى دەستورى بېيارداروى: "سراً تورت" بىنە دەرەوه!

چونكە مەبەستىان تا ئىستا بچوو كىركدنووه و بە كەم يىشانداني كېشەى پەيامە کانى
نۇور بۇو، بەلام ئىستا - بە هەر حال - زانى يان كېشەى ئەم پەيامانه گەلىنى مەزن و
گەوريە و سەرنج را كېشانى خەلکىش بۇ لايىان رېنگا بۇ چەندىن فۇوھاتى نۇئى و
درەخشانى پەيامە کان خۇش دەكتە، دوڑمنانىشى بە سەرسوپرمان و رېزلىنامەوە
ناچارى خۇيىندەوەيان دەكتە. تەنانەت رووناکى يان بە گەلىنى كەسى دوودل و
سەرگەردان و موحتاج بە رووناڭى لە داد گاڭە ئەسکى شەھر" دا بەخشى و لە
تارىكى پزگارى كىرىدىن. ئەمەش كارىنکى واى كرد كە ئەم ئەرك و ئازارانەمان بۇ بىن بە
سۆز و مىھەربانى. بە پشتىوانى خواۋە بخارە لە مەيدانىكى فراوانىز و گەلىنى داد گا و
مەلەندى زۇردا ئەم خزمەتە خاۋىنە فۇوھاتى خۇى دەرەدە خات.

بەلتى، هەر كەسىك شىنوازى روونكىركدنووه کانى پەيامە کانى نۇور بىبىنت ناگۇنجى
بايەخيان بىن نەدات، چونكە پەيامە کان وەڭ كىتىپ و نۇو سراوە کانى تەننەن كە تەننە
كار لە دل و زېرىدا بىكەن، بەلكو جىڭە لەم دوانە دەرروون و ھەست و نەستە كائىش
ملکەچ و گۈزپايدەن دەكەن.

تەبرىيە و بەربۇنى ئىۋە زىيان لەو راستى يە نادات، بەلام تەبرىيە بۇونى من زىيانى تىدایە.
چونكە تەنانەت دەررونى بەدخوازىشم ရازى بۇو بەوهى كە نەڭ هەر تەنها ژىيانى ئەم
دنيايم لە پىناوى راستى يە كىدا بەخت بىكەم كە پەيوەندىي بە جىهانى ئىسلامى يەوهەمە،
بەلكو - ئەڭىر پىویست بىكەت - ئامادەيە ژىيان و بەختە وەرىي ئەم دنياشم لە پىناوى
بەختە وەر كەردى ئەھلى ئىماندا "بە پەيامە کانى نۇور" بەخت بىكەم.

* * *

برا تازىز و بەوهەفا و راستە كامى!

چەند رۇزىنەكە يەكىن لە دوعا كانى خۆم دەستكاري كردووه. چونكە وشەى
"الصادقين" م لە دوعايىمدا لاپىد كە: "واغفر لنا" يان "وفق طلبة رسائل النور"
الصادقين" يان تىدایە، كە تا ئىستا رۇزى واھىيە سەد جار دووپاتى دە كەمەوه. تاڭو ئەم
برايانەش لە دوعايىم بىن بەش نەبن كە خۇيان بە ناچار دەزانىن شوين ۋۆخسەتى
شهرىعى بىكەون و، بە روالەت لە ئىمە تەبەردا دەبن و، لە ئەنجامى تەنگ بىن ھەلچىن و

ورووژاندنی پروپاگنده و گومانه کانه و بیزاری و ناثومیدی و همتویستی پنجموانه عزیمت و وفا، دهنوبن.

* * *

برای ئازیزم حافظ عمل!

بايه خ به نه خوشی يه كهت مده، له خواي گهوره ده پارپنهوه كه شيفات پى
بيه خشيت. ئامين.

تۇ گەلنى قازانجىت دەست كەوتۇوه. چونكە ھەممۇ سەعاتىنىكى پەرسىتشى ناو
بەندىخانە وە كۆ پەرسىتشى دوازدە سەعات وايە. ئە گەر پېۋىست بە دەرمانە، من ھەندىنكم
لايە با بۇتى بنىرم. ئەوهشەمە كە سووكەلە پەتايمىڭ بلاو بۇوهتۇوه. من ھەر رۈزىنىك كە
پۈرم بۇ دادگا بىن ھېيج گومانىنىك لەو رۈزەدا نەخۇش دە كەوم. لەوه دەچىن تۇ لەمەدا
بۇويىت بە يارمەتىدەرم و ھەندىنىك لە نەخۇشى يە كەى منت ھەلگرتىيەت، بە وينەئى ئەو
قارەمانىتى يە دەراسايىھى كە جاران بۇويى دەدا و ھەندى جار يە كېتكە لە جىاتى براکەى
نەخۇش دە كەوت، ياخود لە بىرى ئەو دەمرد!

* * *

(پرسە و دلدارە و يە كى جوان لە گۈنخاوترىن كاتدا)

براياني ئازيز و بەوهفام!

سەبارەت بە ھەممۇ موسىيەتىك دەلىن:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ (القرة: ١٥٦).

پرسە و سەرەخۇشى لە خزم و ئىۋە و پەيامە كانى نۇور دە كەم. بەلام پېرۇزبانى بۇ
گىانى خوالىخۇش بۇو "حافظ عمل" و گورستانى "دەنیزلى" دەنیرم. چونكە ئەم برا
پىشىرەمان كە بە "علم اليقين" لە راستى يە كانى پەيامى "بەرى درەختى ئىمان"
گەيشتىبو، جەستە كە لەناو گۇرۇدا جى هيشتىووه و بە وينەئى مەلاتىكەت بەرەو
ئەستىرە كان و جىهانى گىانە كان بەرزبۇوهتۇوه، تاكو بىگاتە پلەي "عين اليقين" و "حق
اليقين". هەروەك كۆتاينى بەو ئەركەى سەرشانى هات كە بە راست و دروستى ئەنجامى
داوه و، ئىستا بۇ خۆى لە حموانە دادىه.

له خوای بهخشندۀ میهره‌بان داواکارین که به ژماره‌ی هممو پیته نووسراوه و خویراوه کانی پیامه کانی نور کرداری چاک له توماری کردوه کانیدا بنوست. تامین..

همروه‌ها بهو ژماره‌ی ریزنه‌ی میهره‌بانی خوزی بهسراوه بیارنیت. تامین..

قرئانی پیروز و پیامه کانی نوریشی بزو بکات به دلسواز و ئارامی بهخش له گۇرە کیدا. تامین..

به چاکه و بهخششی خویشی (ده) دانه کارگوزار له بربی ئهو خوالخوشبووه به کارگەی "نور" بیهخشت. تامین.. تامین.. تامین.

ئیوهش - برايام! - وەك من له دوعا کانتاندا ناوی بهینن و له بربی زمانی خوزی هزار زمان به دوعا بخنه‌کار و له میهره‌بانی خوا داوا بکەن کە له بربی ئهو يەك دانه ژيان و يەك دانه زمانه‌ی له دەستى دا هزار ژيان و زمانى دەست بخات.

* * *

برا ۋازىز و بەوهفا كامى!

سوپاس و شوکرى نەپراوه و بىن كۆتايى پېشكەش به خواي گەورە دەكەين لەسەر نەوهى كە شەرهەفي پلەي بەرزى قوتايىي زانسته کان و كرداره مەزنسە کانى ئەوانى، بەھۇى ئىوهوه، لەم رۇزگاره سەير و شوئىنە نامۇيدا بىن بەخشىوين.

بە چەندىن پووداوى زۇر لە بىنینە کانى ئهو پياوچا کانەي گۇرستانيان بۇ كەشف دەبىت، ئهو چەسپاوه كە: هەر قوتايى يەكى زانستخوازى راستەقىنە و چوست و چالاڭ لە خوینىنى زانستدا، گەر لە دەمى خوینىنى كەيدا كۆزچى دوايى بکات، خۇزى - بە وينى شەھيداڭ - بە زىندۇ دەزايىت و خەرىكى وانە کانى دەبىت!

تەنانەت يەكىن لە كەسانى بەناوابانگى ئهو چىنەي ئەولىيا كە گۇرپىانلى دەرددە كەۋىت، سەرنىخى وەلامە کانى قوتايى يەكى دابۇو بۇ پرسىيارە کانى نەكىر و مونكەرى ناو گۇر، كە لە دەمى خوینىنى زانستى نەحو سەرفدا كۆزچى دوايى كردىبو. بىنیبۇرى لە وەلامى ئهو پرسىيارە مەلاتىكەدا كە دەلتى: (مَنْ رُبِّكَ؟ دەلتىت: "مَنْ" موېتەدایه و "رُبِّكَ" دەخەبەرە كەيەتى! ئەمەش بەپى زانستى نەحو. پى وابۇوھ يېشىتا هەر لە قوتا بخانەدایه و وانە کانى دەخوینىت.

لەسەر بناغانە ئەم رۇوداوه:

من لەم باوەرەدام کە خوالىخۇشبوو "حافظ عەلی" ئىستا بە پەيامە كانى نۇورەوە سەرقالە، وەك لە ژياندا ھەميشە سەرقال بسو پىيانەوە، لە شىۋەئى قوتايى بە كى زانستخوازدا بەرز و بلندترین زانست دەخۇنىت و، بە راستى پلهى شەھيدانى بەدەست ھەنناوه، جۆرى ژيانى ئowan بەسەر دەبات.

جالىسىم بىناغە ئەم دەستورە، ھەر دەم لە نزا و پارانەوە كانىدا دوعاى بىز دە كەم. ھەروەك دوعا بىز دوو ھاۋوئىنە كەمى ئويش (محمد زوھدى) و (حافظ محمد مەد) دە كەم و، دەلىم:

ئى پەروردگار! ئowan تا رۇزى قىامىت بىخەرە كارتاكو بە كەمالى دلخۇشى و شادمانى يەوه سەرقالى راستى يە كانى ئىمان و نەھىنى يە كانى قورئان بن لە ناوهندى پەيامە كانى نۇوردا. ئامىن. إن شاء الله.

* * *

باىمە سېبحانە

برا ئازىز و بەوه فاكانم!

من ناتوانم كاڭ حافظ عەللى بە يادى خۆم بەرمەوە، ھەوالى جودايىشى زۇر بە توندى رايىتە كاندم. پىنم وايە ئە خوالىخۇشبوو لە بىرى من كۆچى دوايى كردووە، وەك ئە گىانفیدايانە كە هەندى جار ropyى داوه لە بىرى ھاۋەلە كائيان كۆزچىان كردووە! ئەگەر كەسانى وەك ئىۋە، بە وينەئى ئەم، خزمەتگۈزارى يە مەزنە كانى ئەوتان پانەپەراندایە زيانىكى گەورە لە كارى خزمەتگۈزارىي قورئان و ئىسلام دە كەمەت. ھەركات كە من بىر لە میراتىگەر ئەم دە كەممەوە، كە ئىۋەن، ئازارە كامن نامىتنىن و خۆشى و شادمانى لە جىنى خۇياندا بەجى دەھىلەن.

گەلنى جىنى سەرسامى يە! من ئىستا حەز و شەوقىتكى سەير لە خۇمدا شىك دەبەم بىز كۆزچىكەن بەرەم ئەو جىهانى بەرزەخە ئە كە ئەم برايەمان بە زيانى ماددى و مەعنەویي خۆى كۆچى بۇ كردووە!

ھەر لەم حەز و تاسەمەندى يەوه دىمەنەنەكى تىلە رۇحىم دەر كەمەت: چونكە ھەروەك ئىمە كە ھېشتالىزە و لەم جىهانەداین، بە نامە گۆرىنەمە و گفتۇگۇز لە گەل برايەنلىق "ئىسپارەتە" ماندا دەدونىن و سلاۋيان بىز دەنلىرىن، بە ھەمان جۆر ئەم جىهانى بەرزەخەش كە "حافظ عەلی" ئى تىدا نىشتمەجنى بسوو لە پىش چاومدا وەك

"ئیسپارته" و "قەستەمۇنى" ئىلى ھاتۇوه. تەنانەت كە بىستم ئەمشۇر يەكىن بۇ شتۇوه بۇ ئەمۇنى (واتە كۈچى دوايى كىردوو) دە جار زىاتر خەفەتى ئەمە خوارد كە بۈچى سلاوم بۇ "حافظ عملى" پىندا نەناردى؟! پاشان ئەمەم ھات بە دىلدا كە پىويىت بە هىچ ھۆز كارىلەك ناکات بۇ سلاو ناردىن، چونكە پەيۋەندىي ئەو وەك تەلەفۇن وايە، جىگە لەھەرى كە خۆى دېت و سلاوە كەمان لىنى وەردە گىرىت!

ئەو شەھىدە مەزىنە، شارى "دەنیزلى" ئىلى لا شىرىن كىردووم و حەز ناكەم بەجىنى بەپىلەم.

خزمەتگۇزارى يەكانى ئەم شەھىدە و "حەممەد زوھدى" و "حافظ محمدە" لە پىناوى ئىمماڭ و نۇوردا، پشت بەخواھەر بەردەوام دەبىت و، خۇشىشان لە نزىكىرىن شۇينەوە دەبىسىن و، لەوانەشە لە ئەنجامدان و جىنى بەجى كەندا يارمەتى و ھاو كارى بىكەن.

جا لەبەر ئەمۇنى ئەو برايانە لە رۇوى خزمەتە مەزىنە كەندا شۇينىكى بەر زىان لە بازىنە ئەولىيا گەورە كاندا بەدەست ھىنواھ، ئەمەن ئەم دواھ و "حافظ محمدە" يىش لە ناواھندى زىخىرە ئەقتابە كاندا ناو دەبەم و، دىيارى يەكانان دەنیزم بۇيان.

* * *

برا ئازىز و راستە كامى!

ئەو "ئىخلاس" و "وھفا" و "دامەزراوى" يەرى لە ئىۋەدا ھەمە سەرۆزىيادى ئەمۇن كە چاولە كەمۇ كۈورپى يەكتىرپۇشىن، بە تايىھەت لەم كاتەدا كە قورسائى ئەم ھەمۇ گىرۇگرفت و تەنگانىيەتان لە ئەستۇ نراوه، ئىنجا پەيۋەندىي توندو تۆلى برايەتىان، كە بە زىخىرە ئەياسە كانى نۇورەوە بەستراوه، "چاکە" يەكى ھىننە گەورە يە كە ھەزار "خراپە" دەسپىتۇوه. كەواتە دەبىت بەپىزى زىيادبۇونى "چاکە" بەسەر "خراپە" دا و بە خۇشەۋىستى و چاپۇشى لە نىوان خۆستاندا مامەلە لە گەل يەكتىرپۇشىن. بە وىنەي ھەشىرى مەزىن كە دادگەرپى خوايى گەورە بە زىيادبۇونى كەردهو چاکە كان كەردهو خراپە كان دەسپىتەوە. دەنزا بە پىچەوانە ئەمەوە؛ واتە ھەلچۈرون و تۈورەبۇون لە بەرامبەر يەك كەردهو خراپە، ھەروەھا ئاسەوارە زىيانەخشە كانى بىزازارى و دلتەنگى لە يەكتىرپۇشىن كە دەنگى زىياد دوو چەندانە دادەنرىت.

لە خوايى گەورە دەپارىمەوە كە: بە دىلدا نەمە و يارمەتىدا يەكتىرلە تەنگانەدا، دلتەنگى و بىزازارىان لە نىواندا ھەلبىگەنرىت.

برا تازیز و بهریز و بهوهفا کام!

هۆی ئوهی کە چەند رۆزیکە لە گەلتان نادویم، ناخوشى يە كى توندو تىزى ئەنجامى دەخوار ددانى ژەھرە، كە تا ئىستا ناخوشى وام بە خۇمەو نەديو!

من بە ناوى پەيامە كانى نۇورەوە تا دوا هناسە ئىزىام شۇكىر و سوپاس پېشىكەش بە خواى گەورە دە كەم و شانا زى دەنۋىنەم بەو برا بەھىز و دامىزراوە كار گۈزارانى كە لە بازنهى "نۇور"^(۱) و بازنهى "وېرد"^(۲) دالەرزەيان بىن ناكەونىت، هاودەم لە گەمل گىانفيدا بەوهەفا كانى قەستەمۇنىدا، هەروەك لە بەرامبەر ھەممۇ جۆرە كانى ئەو سزايانەوە كە سەتەمكاران ئىمەى پىنە گىرۇدە دە كەن دلەوابىي و پالپىشى خۆم لەواندا دەبىنەم. تەنانەت گەر ئىستا بىرم، ئەوا مادەم ئەوان ھەن، بە سنگىكى فراوان و دلىكى شادمانوھ پېشوازى لە ئەجەل دە كەم.

ئەھلى دنيا شىك و گومانى بىن بىنچ و بناغەيان لە دلەدا دروست بۇوە. وەك بلىتى من تەحەددىيان بىكم و لە مەيداندا زۇرانيان لە گەلەدا بىگرم، بۆيە مەيان خستە بەندىخانەوە. بەلام قەدەرى خواى گەورە بۆيە منى خستە ئەم بەندىخانەيەوە چۈنكە بانگم نە كەردىن بۇ خىز و ھەولى ئىصلاح و چاڭ كەردىنام نەدا.

ئەگەر تەنھا لە گەل چەند خۇشمۇستىنکەم لە بەندىخانەدا بىماما يەتەمە، داوم لە كاربەدەستانى ئەنقرە دە كەد كە داد گا يە كى ئاشكراي ئەوتۈبان ئەنجام بىدایە كە ما يەمى بايەخ و گرنگى پىدانى جىهانى ئىسلامى يە. پشت بەخوا چەند نو سخەيەك لە پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" و چەند بەشىكى پەيامى "بەر گىرى" بە پىته نۇينكان بۇ كاربەدەستە گەورە و گرنگە كان دەنیرىن.

* * *

برا تازیز و بەوهەفا کام!

بەشىكى فەرمۇدە پىرۇزە كانى پىغەمبەر ﷺ نە تايىھتى و نە جوزئىن و، نە پۇويان لە بايەتە گىشتى يە كانە، بەلكو لە جۆرى "مۇتەشاپىھات" ن. بەشىكى ترىشىيان تەنھا يەك

(۱) بازنهى نۇور: مەبەست كۆمەلە قوتايى يە كى پەيامە كانى نۇور بۇوە لە گۈندى "ئىسلام كىزى" كە لە پىشەنگىانوھ "حافظ عمل" يە. (وەر گىزى).

(۲) بازنهى وېرد: مەبەست كۆمەلە قوتايى يە كى پەيامە كانى نۇور بۇوە لە شارى ئىسپارتە كە لە پىشەنگىانوھ "خەسرەو". (وەر گىزى).

کاتی ئەو فیتنە و تاقیکردنەوە ئایینی يانە دەردەخەن کە تۇوشى نەتهوھى ئىسلام دەبن و، تەنە چەند شوینىتىكى تايىھەتىي وەك حىجاز و عىرّاقيشىان بە نۇونە هېناوهەتەوە.

لە راستىشدا چەند دەستە و تاقىمىكى گومپاى وەك موعتمىزىلە و رافزى و جەبرى و زەندىق و مولحىدانى پشتى پەرەد لە سەردىھى عەبىاسى يە كاندا پەيدا بۇون و، زيانىان بە موسىلمانان گەياند. بەلام پىشەوا مەزىنە كانى ئىسلام وەك: ئىمامى مالك و ئىمامى ئەممەدى كورپى حەنبىل و ئىمامى غەزالى و شىيخى گەيلانى و جونەيدى بەغدادى^(۱) - خوايانلىنى رازى يىت - ئاگرى ئەو فیتنە و ئاشۇوبانەيان كۆۋاندەوە كە لە بوارى شەريعەت و عەقىدەدا ھەلگىر سابۇن.

ئنجا دواى ئەوھى كە سىن سەددىسال بە سەر ئەم سەركوتە ئىمانى بەدا تىپەرى، ئەم دەستە و تاقىمە گومپايانە پشتى پەرەد موسىلمانانىان - لە رېنى سياسەتەوە - خستە گېڭىزلىرى ئاشۇوبى ھۆلاكۆز و چەنكىزخانەوە. "فەرمۇرۇدە پىرۇز" و "ئىمامى عەلی"ش - خوالىنى رازى يىت - بە راشقاوى و بە دەستىشان كەردى بەروارى ئەم فیتنە يە پىشتر ئامازەيان بۆ كىردىبو.

جالىھەر ئەوھى فیتنە ئەم رۇزگار و زەمانە ئىمە بە گەورەتىرىن فیتنە دادەنرىت، ئەمە چەندىن فەرمۇرۇدە و گەللى ئامازە ئۆزى قورئانى پىرۇز ھەوالى فیتنە و تاقىكىردنەوە و ئاشۇوبە كانى ئەم سەردىھەيان داوه، تەنانەت بە بەروار و كاتى روودانىشىانەوە!

جا بەپى ئەمە، ھەركات فەرمۇرۇدە كى پىرۇز باسى ئەو رووداوانە دەكتات، كە بە شىۋىيە كى گىشتى دىنە رېنى نەتهوھى ئىسلام، ئەواھەندى جار تەنها يەك دانە رووداوانە بە بەروار و مىزۇوە كەيەوە - وەك نۇونەيدەك لەو رووداوه ھەمە كى يە - بۇون دەكتامەوە. ئەم جۈزە فەرمۇرۇدە موەشىيەنەش لەوانەيە بە راست و دروستى ھەمۇ و اتاكانىان لە لاين خەللىكى بەوە نەزانىزىن.

(۱) ناوى "تېولقاسى زەججاج جونەيدى كورپى محمدى قوارىپى بەغدادى" يە و، زانايە كى زاھىدە و، بە "سید الطائفە" بەناوبانگە. لە بەغدا لە دايىك بۇوە، پاشان زانستە فيقەنى يە كانى لاي پىشەوا "سوفيانى سورى" خوينلۇوە و، زانستە كانى تەسەروفيشى لە خالى خزى "شىخ سەربى سەقەتى" وەرگىرتۇوە. لە (۲۹۷/۹۱) كۆچى دوايى كىردووە. (وەرگىز)

به شه کانی پهیامه کانی نور به جزئیکی رون ته‌ئویلی ئمو فرمودانه‌یان چه سپاندووه و، "وته‌ی بیست و چوارم" و "تیشكی پنجم" يش ئم راستی‌یهیان له‌گه‌ل ده‌ستور و بناغه کانیدا رون کردووه‌ته‌وه.

* * *

برایانی ئازیز و بوهفام!

دلم ئاگادار کرايموه که حقيقه‌تیكتان بۇ رون بكمه‌وه، تاکو به کتزی به خۆپرستی و بى وەفایي تاوانیار نه کهن.

رۇژیکیان وەلی‌یه کى گەورەم بىنى کە "نه‌فسى ئە‌مارە" (دەروننى بە‌دخواز) سې‌ابووه‌وه و وازى لە خۆپرستى هینابوو، كەچى زۇر به توندى سکالاى لە دەست نه‌فسى ئە‌مارە دە‌کرد! يە كەم جار سەرم لەم دىاردەيە سوورىما! پاشان بە دلىيابى‌يموه زانيم كە لە‌بەر ئوهى "موجاهەد" - كە پاداشتى لە‌سەرە - تا كۆتايىي تە‌مەن بە‌ردەوان دەبىت، تەوا نه‌فسى ئە‌مارە كاتى كە دە‌مرىت كەرەسە و ئامىزە کانى خۆزى بە دە‌مار و هەست و نه‌ستە کانى مروۋ دە‌سېرىت و، بەم جزورە ئەپاچاڭ و ئەوليا مەزنانە سکالا لەم دۇزمنە دووهەم دە‌کەن كە جىنگىدار و میراتگىر نه‌فسى ئە‌مارە دە‌استقىنەيە.

جىگە لە‌مدش، نىرخ و بەها و پلە و پايە و تايە‌تكارى بە معنە‌ويي بە كان رۇوپيان لەم دنیايدى يە، هەتا پىويست بىت خۆيان دەرخەن و خەلتى كەستيان پى بکەن. تەنانەت هەندىيەك لەپاچا‌کانەي كە لە بەرزترىنى پلە‌پايە كاندان خۆيان لە هەممو خەلتى بە لاۋاتر و دەستە‌سانتر و نابوودتى دادەن، چۈنكە نايان‌مۇي هەست بە هىچ كام لەو چاکە و بەخشاشانى خواوه‌ند بکەن كە پىي بەخشىون. ئەمەش بەلگەيە لە‌سەر ئوهى كە مالاتى مروۋە، هەر گىز نابن بە مەحەك و مایەي پلە‌پايە و نىرخ و بەها معنە‌ويي بە كان. كە كېنىڭ لەپەلگەنەي كە ئەم راستى بە دەچە‌سېپىتىت ئوهى بە كە: لە كاتىندا تەنها بەك سەعاتى زيانى هاوەلىتى بەرپىز هاوەسەنگ لە‌گەل يەك رۇژى زيانى وەل‌يەك، تەنانەت لە‌گەل چەند رۇژىنىكى ماندۇوبوون و پەرسىش و ئىتعىكەفاي ئەمدا، كەچى حالتى دەراسا و معنە‌وي و كەشف و كەرامتى ئەوليا كان لە لاي هەممو يەكىكى هاوەلە كان نايىزىن.

بەم جزورە، ئىۋەش ئەي برایانم!

به وردی بیر بکنه نو و سه رنج له دهروونی خزتان بدهن، تا کو له گوشه‌ی ته ماشا
کردنی که سانی تر له چاوی خزتانه وله پووی گومان خرابی به وه به خمه‌کی،
"دهروونی به دخواز" فریوتان نه دات و، گومانی ئوهه تان به دلدا نهیه ت که پهیامه کانی
نوور قوتایانی پهروه رده ناکات.

* * *

برایانی صیددیق و ئازیزم!

"وهزیری پهروه رده" په ردی له پووی خزی لادا وله پوشاسکیکی تردا کوفری
ئاشکرا ای خزی ده رخست! ئوه ببو پیش ئوهی بهرگری بیه کانی ئم دوایی بیه مان
وه ربگرنیت، له رینگای هز کارنیکی ترهه و ته بیانامه‌یه نووسی.

له راستیدا من له نیاز مدا نه ببو بهرگری بیه کام بز ئو فهرمانگمیه بنیزم، به لام له سه
بناغه‌ی ناموزگاری و به باش زانینی برایانان ده رکهوت که ناردنیان بز ئهونی کارنیکی
پیویست و شیاو ببوه. چونکه وهزیریک تا ئم را دهه ده مارگیر و لا ینگری ئیلحداد بیت
هر گیز ناتوانیت له بس ردم ئو نامه و وهر قه نهیینی بیانه‌ی رهوانه‌ی ئنهه ره کران بین
دهنگ دابنیشیت، بیان گوئی بیان بین نه دات. چونکه ئو بمرگری بیانه‌ی که بواری تو انج و
ره خنه گرتیان بز کس نه هنیشت و ته وه، به وته‌ی همه ره برو سکه داباری به سریدا،
که واه ئوهی پووی داشتیکی باش ببو.

پشت به خوا ئه و نامانه ته وژمینکی بمهن بز پشتگیری "پهیامه کانی نوور" له و
فرمانگمیه شدا ده بزوینن.

برایانم! ماده م حقیقتی ههندی که س بهم جزریه که با سمان کرد، ئهوا خز
به ده سته و دان و ته سلیم بعون بز ئو ههنده که سه جزینکه له خز کوژی و، به پهشیمان
بوونه و داده نریت له شوینکه کوتی ئیسلام و، ته ناهت ده رچوونیشه له ئایین. چونکه
نهوان له ده مارگیری بیاندا بز ئیلحداد گهیشت وونه را دهیه که ته نهها به گوینپایه‌لی و
ته سلیم بعون و مهارابی کردن له ئیمه مانان رازی نابن، بەلکو پیمان ده لیین: واز له دل و
ویژدانی خوت بھینه و ته نهها بز دنیا کار بکه و تئی بکوشه!

له برامبهر بارودخی وه که ئمه‌ی که با سمان کرد، ده بین که مالی توندو تولی و
خزرا گرمیان پاریزین و، ته نهها پشت به خوا ای گهوره بیهستین و، کاره کانان به

چاودنبری ٿو پسپرین، هاودم له گهڻ دوعای سهرکه وتنی په یامه کانی نور به سهرياندا بهو راستي يه به هيٺ انهي ٿو په یاماڻه که له چوار سنڌوقدا به دهستيان گهشت.

ئىنجا تاقىكىردىنەوە كانىش چەندىن جار تىيان گەياندىن كە هيچ سوودىيكمان دەست ناكەويت لە خۇزىزىنەوە و، دوورەپەرنىزى و، لە دلىڭرىنى ھەست و نەستى بىزازى لە يەكتۈر و، دوور كەوتىنەوە لە پەيمامە كانى نۇور، يان ھەولى تەسلىم بۇون بۇ ئەوان، تەنانەت شوينىكەوتىشىyan. ئەم زەمان و رۈزگارە بە چەندىن تاقىكىردىنەوە زۇر ئەمە بىز چەسپاندۇرۇن.

هر گیز دلتهنگ و نیگهران مهین. هر چی یه ک بینت مهتر سی یه کانی ئه و وزیره‌ی که
به وینه‌ی مشک ترسی لئی نیشتووه، به لگه‌یه له سمر ترسنزوکی و لاوازی یه که‌ی و،
هر گیز نیشانه‌ی ههولی ده ستدرنیزی کردن نی یه بهو نهندازه‌یه که به لگه‌یه له سمر
ناچار بونی بو خو دهرباز کردن و به رگری لمخو کردن!

پاسیه سوچانه

برایانی ئازیز و بدههفا و دامهزاو و نرخ شناسانی راستی تمهه ککول!
ماوهی بیست ساله حمزه له خویندنهوهی هیچ روزنامه‌یه که نه کرد و نه شمومیسته و نه
پرسیاری له باره‌وه بکم. که چی ئه مژو - به داخمهوه و لمبه رخاتری حمزی چهند
برایه کی لاوازمان - سهیری با بهتیکم له روزنامه‌یه کدا کرد. لم پیوهه تئی گهیشتم که
چهند تمهه‌یکی گرنگ به ئاشکرا و پنهان روزلی پر له مهترسی ده بینن و، لمبه ئوهه ش
تئیمه له گوره پانه که دا ده بیسین، لوهانیه و ابزارنیت پهیوه‌ندی بیه کمان بهو تمهه‌مانه و
له بیست.

له خوای گهوره ده پارینه نموده که ئهو پەیامی نوورانی لەناو چوار سندوقدا رەوانەی ئەنقدرە کران و بىلگەی گومان بىر و زامدار نەکراویان لەخۇدا ھەلگەرنىو، ھاودەم لە گەل كۆمەلىك دەفتەرى بەرگرى يە كامىندا، چەندىن ئەنجامى مەزدە بەخشى خېرىيان بىز تىمە ئىمان و قە، ئان و تىسلام تىدا بىت.

ئىمە خۇمان لە كاروباري دىنیا ئەواندا هەلئەقور تاندۇوە، ھىچ بەلگىيە كىشىان لەم پروووه لە سەر نەچە سپاندووين. بىزىه ئەنقرە داواى ھەممۇ پەيامە كانى نۇورى كىرىتاكىم لېنىڭ لېنىھە وەيان لە سەر بىكەت.

ماده‌م راستي ئەمديه و، تائىستاش بە چاوى خزمان چاودىزىبى پەروەردگارمان لە
كارى خزمەتى پەيامى نووردا بە رادەيەك ديوه كە ناتوانىزىت ئىنكارى بىكىت و، هەرىك
لە ئىمەج بە شىۋەيە كى جوزئى ج بە شىۋەيە كى ھەمە كى ھەستى بەم چاودىزىيە
كىردووه و، ماده‌م تەۋۇرمە سىاسىيە جىهانى بە كان ھىز و تواناي خۆيان لە بەرامبەر
يە كەوە كۆ دە كەنۋە و، ئىمەش جىگە لە راپى بۇون بە قەزاي خواوهندو تەسلىم بۇون
بۇ قەدەرە كەى و دىلدانەوەي بەرزا و مەزنى كارى خزمەت بە نۇور و ئىمان و قورئان
زىياتر ھېچ شىنىكى تەرمان لە توانادانى يە.. ئەوا پېۋىست تىرىن كار سەبارەت بە ئىمە
خۆپاراستە لە نىڭەرانى و دلتەنگى و نائومىدى . ھەروەھا دەبى ھەرىكەمان پاشتى
ئەۋى تە بىرگەت و، يارمەتىي ورە و گىانى مەعنەوبى ئەوانى تە بىدات و، نەترسىت و، بە
تەۋە كىكول پىشوازى لەم موسىبە تە بکات و، بايەخ بە قىسى گۆزىرە كارى و ھەۋەمە كىيى
ئە و رۇژىنامانە نەدات كە ھەمو شىنىكى بچۈرۈك بە گەورە پىشان دەدەن. بەلكو دەبى
ھەرچى ئەوان بە گەورەي پىشان دەدەن ئىمە بە بچۈرۈك و كەم تەماشاي بىكەين.

برایانم! ئەم ژیانە دنیا هیچ بايە خىنگى نى يە، بە تايىەت لەم زەمانە و لە ناوەندى ئەم بارودۇخ و پالەپەستۋيانەدا. بەلىنى، دەبىنى بە رەزامەندى يەوه پىشوازى لە ھەمەو ئەم موسىيەت و گىرو گىرفاتانە بىكەمین كە رووېه روومان دەبىنوه.

* * *

پاسخ سوالات

برایانی راستگو و ئازىزم!

که بهم جزو ویه و دلتینه:

(هندیک برایانی نویی ناو بهندیخانه مان ماوهی چهند سالیک تهناههت ده سالیش ئەم
موسیبەتهی بهندیخانه هەلده گرن، کە له نجامی کارینکی نامە شرۇوعى ماوهی يەك دوو
سەعاتىكەمە دوو چارى بۇون. تهناههت هەندیکیان دەلتىن: سوپاس بۇ خوا له گوناھى تر
رۆزگارمان بۇوه! كەواته ئىپتۇزچى ئىئە بىزازى لە تەنگانە و سەختى يەكى بەپست و پەلە

خیر دهربپین که چهند مانگیک ده خایه نیست و، له ئەنجامی کارینکی يه کجارت مشروع و خزمەتی ئیمانی پەيامە کانی نورهه دووچاری بۇون؟

منیش له لایهنى خۆمەوه پىيان دەلیم: هزار هزار جار بارك الله.
بەلتى، گۈرۈدەبۇون بە سەختى و گىرىو گېرتى پىنج مانگ و دە مانگ بە نىازى پزگار كىردىنى ئیمانى خۆزى و هى غەيرى خۆيىشى بۇ ماوهى پىنج يان دە سالى تەمەن، لە راستىدا مايهى شوکرانە و فەخر و شانازى يه لە پىناوى خزمەتىكى شىرىن و باش و بەرز و عبادەتىكى فيكىرىي بەرز و بلنددا.

لە فەرمۇدە پېرۈزدا ھاتۇوه كە: "لَئِنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بَكُّ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرَ النَّعْمَ" (۱). دەسا ئىۋوش بىر لە ژمارە ئەمۇ كەسانە بىكەنمەوه كە بەھۆزى خزمەتگۈزارى و نۇوسىنە كاتنانەوه، ج لىزە و ج لە ھەموو شوينىكى ولات و ج لە ئەنقەرەدا، ئیمانى خۆيان لە زىريانى شىك و گومانە ترسناكە كان پزگار دەكەن. كەواتە لە ناوهندى سەبر و ئارام و منه تبارىي خواوهند و پەزامەندىي تەواوەتىدا شوکرو سوپاس پىشكەشى پەروەردگار تان بىكەن.

خۆ ئەگەر "پارتى گەلى كۆمارى" ئى فەرمانزەراى ئەنقەرە لە بەرامبەر پەيامە کانى نورهه، كە بەلگەي بەھىزىيان لە پىشىتە و رەوانە ئەۋى كراون، هەر سەرسەختىنى نواندۇ، بە سوتىح كىردىن لە گەل ئەمۇ پەيامانەدا ھەولى پارىز گارى كىردىنى ئەمۇ پەيامانە ئەدا، ئەوا بەندىخانە باشتىن شوينە بۇ ئىيمە و، دەرددە كەھويىت كە مولحىدە كان يە كىتىيان خستووه تە نیوان زەندىقە كان و شىووعى يە كانانەوه و، حكۈومەتىش ناچارە مل بۇ قىسى ئەوان كەج بىكەت. دىيارە ئەمە كاتەش پەيامە کانى نور لە مەيدان دە كىشىنە دواوه و لە كار پادەوەستن و، موسىبەتە ماددى و مەعنەوى يە كان ھېرىش دەھىتن.

* * *

(۱) جزء من حديث صحيح، آخر جه البخاري في المغازى: باب غزوة خير، وفي الجهاد: باب دعاء النبي ﷺ إلى الإسلام والنبوة، وباب فضل من أسلم على يديه رجل، وفي فضائل أصحاب النبي ﷺ باب مناقب علي بن أبي طالب. وأخرجه أحمد ۲۳۲/۵ ومسلم برقم ۲۴۰۶.

باسم سبحانه

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِنَّمَا مَغْشَرُ الْجِنِّ وَالْإِلَيْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رَسُولٌ مِنْكُمْ﴾ (الأنعام: ۱۳۰)

(وَلَامِي مَامَوْسَتَامَانَه بُزْ پَرْسِيَارِيَّكَ لَه بَارِهَي نَارَدَنِي پِيَغَمَبَرَانَه وَهَ لَه جِينَتِي يَهْ كَانَ،
وَهَكَ مَفْهُومِي ئَايَهَتَه كَه دَاخْوازِيَّتِي)

برای ئازیزم!

به پراستی ئەم پرسیارهت گەلنی گرنگە. بەلام لەبەر ئەوهى گرنگىزىن ئەركى سەرشانى پەيامە كانى ن سورر بزگار كردنى مرؤفە لە داوه كانى گومپايى و تاريکايى يە كانى كوفرى متلىق، ئەموا زنجيرەي بايە خدان و پەچاو كردنى شتانى پۇيىستىر پىنى گەيشتىمان بەم چەشىھە مەسىلە و بايە تانە لىنى دەگرن و دەرگاي باسکىردى ئەو بايە تانە مان لىنى ناكريتەوە. جىگە لەمە، پياوچا كانى پېشىنىش زۇر لە بايە يانەوە نەدواون، چونكە ئەم چەشىھە بايە تە غىيىسى و داپۇشراوانە لەوانە يە به شىيۆيە كى خراب بە كار بەھىزىزىن و، كەسانى فيلبازىش دەتوانى ييانكەن بە هۇز كارىيەك بۇ گەيشتن بە ئاماڭىھە زاتى يە كانى خۈزىان، بە وينەي ئەو كەسانەي كە لەم سەرددەمدا بەھۆزى "نواندى" مو گناتىسى "يەوه" و بە ناوى ھەواز وەر گرتەوە لە جىنتى، خەتكى دەخەلتەتىن. لەبەر ئەوه، بە زۇرى باس لەم جۆرە شتانە ناكريت، تاکو پەفتارى خراب بەرامبەر ئايىن ئەنجام نەدرىت.

پاشان دلىيابە كە دواي "خاتم الانبياء ﷺ" هيچ پېغەمبەر يەك پەوانەي جىنتى نە كراوە! پەيامە كانى نورىيىش لەم زەمان و بزگارەدا ھەولىان داوه كە بە چەندىن بەلگەي گومان بې بۇونى جىنتى و بزحانى يە كان بچەسپىن، تاکو چەمكى ماددىيەت پۇوچەن بکەنەوه، كە بە وينەي تاعون لەناو گرۇي مرؤفدا پەرهەي سەندروو. ئىتر لە پلەي سى ھەمدا سەيرى ئەم چەشىھە مەسىلە و بايە تانە يان كردوو و، درېزەپىدانى ئەم باسانەيان بۇ غەيرى خۈزىان بەجى ھېشتۈرە.

ئومیده که خوای گهوره يه كيڭىل لە قوتاييانى نوور بېرىخسىنىت تەفسىرى سوورەتى "الرحمن" بىكەت و ئەم مەسىلە يە شى بىكەتەوە.

* * *

باسمە سبحانە

برا ئازىز و بهوه فاكانم!

سەبارەت بە هەممۇ موسيبەتىك دەلىن:

(إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) (البقرة: ١٥٦).

بە راستى وەفاتى "حافظ على" و "حافظ محمد" و "محمد زوھدى" نەك ھەر لە دەستچوونىتىكى گهوره بۇ سەبارەت بە ئىمە و ئىسپارەت، بەلكو زيانىك بۇو لە ھەممۇ جىهانى ئىسلامى كەوت. بەلام تا ئىستا چاودىزىپەر وەردگار و اھاتۇوە كە ھەركات قوتابى يە كى نوور لەدەست بچىت، دوو سى قوتابى لە شىۋە خىزى دىن بە دوايدا و لە مەيدانى كاردا دەرە كەون.

ئىمە گەلن ئومىدەوارىن كە چەند قوتابى يە كى چوست و چالاڭ - بە شىۋە يە كى تر - پەيدا بىن كە ئەر كى سەرشانى ئەو پالەوانانە جى بەجى بىكەن. پشت بە خوا پەيداش دەبن. بە راستى ئەم سى پالەوانە لە ماوە يە كى كەمدا كارى سەد سالىان راپەراند. لە خواي گهورە داوا كارىن كە بە ئەندازە ئىمارە پىتە كانى ئەو پەيامانە نوور، كە خۇيندويانە تەوە و نۇوسىويانە تەوە و بلاويان كرددۇنە تەوە، لىزىمە سۆز و مىھەرەبانى خىزى بە سەرياندا بىارنىتىت.

پرسە و سەرە خوشىم بە كە سو كارى "حافظ محمد" و "گۈنە خاونىھ كەى پاڭىھەن و، لە لايمەن خۆمەوە كرددۇمە بە ھاوبىنى "حافظ عمل" و "محمد زوھدى" و، ناوى ھەرسىكىشىيام لە ناوەندى ناوى مامۇستا ئەقتابە كاغدا داناوە لە دەمى دوعا و نزاڭىدا و، "حافظ عاكىف" يشم كرددۇوە بە ھاوهلى "عاصم" و "لوتفى".

* * *

با سمه سیحانه

برا نازیز و بهوه فاکاتم!

به پنی نهینی دهستوری: "الخیر فيما اختاره الله" دواکه وتنی ئم مەسەلەیەمان خیری تىدايە. چونكە خوشويستنى ئهو پياوه مىدووه ترسناكە^(۱) لە هەموو قوتايانە كان و فرمانگە كانى حکومەت و لە ناوهندە گشتى يە كانى گەلدا ھەر دەم دەوتىتەوه و بە گۇنى خەلکىدا دەدرىت. ئم حالته كاريگەرى يە كى يە كجارتەنەن و ئازاربەخشى لە جىهانى ئىسلامى و لە ئايىنە شىدا دەبىت.

پاشان ئهو كەسانەي كە پەيوەندى يان پىيەوه ھەيە و دواھەمین كەسن وازى لى دەھىنن، پەيامە كانى نۇورىيان كەتووته دەست، كە چەندىن بەلگەي چەسپىنەر و گومانپەلە بارەي ماھىيەتى ئهو پياوه دەخەنە ۋۇو. خۇ ئەمەش ۋۇداوينى كەننە گۈنگە كە ئە گەر ھەزارانى وەك ئىمە بېۋەنە بەندىخانەوە تەنانەت بەرەو سىدارەش بېرىن ھېشىتا ھەر كەمە لە پىناوى بەرگرى كەندا لە ئايىنى ئىسلام. چونكە ئهو پەيامانە بەلای كەمۇھ سەرسەختلىقىن كەسى ملنەدەر لە "كۆفرى موتلىق" و "ھەلگەر انۇھ لە ئايىن" دەرباز دەكەن و، دەيانخەنە ناو كۆفرىنىكى گومانلى كراوهەوە، سەنورىڭ بىز دەستدرېزىي چاونەتسانە و سەنورشکاندىنى سەرسەختانە ئوان دادەنин.

لە كۆزتايى بەرگرى يە كانى بەر دەم داد گامدا ئەم رەستىيە خوارەوەم دا بە ۋۇوياندا، تاكۇ رايىگەينىن ئىمە تا كۆزتايى ھەر دامەزراو دەبىن:
(سەرمان بە فيدائى ئهو راستىي يە قودسى يە كە سەرەي ملىۋنان پالەوانى لە پىناودا بەخت بۇوه).

كەوانە ھەرگىز لەم دەعوایەمان واز ناهىنن و، ھيوا دارىشىن ھىچ كەس لە ئىۋە وازى لى نەھىننەت. چونكە مادەم تائىستا ئارامى و خۇرماگىريتان نوانلىدووه، ئەوا لەمە ولاش با خۇرماگىرى و سەبر و ئارامتىن ھەر بەر دەۋام بىت، ھېشىتا ئەركى سەرشان و بەشى پۇزىسى ئېرەمان كۆزتايى يان پى نەھاتۇوە. پاشت بەخوا ھىچ دەزه بزوو تەھەوھە كى سەرسەخت بەرامبەر پەيامە كانى نۇور و لە پىناوى بەرگرى كەندا لە پىيازى ئىعادى ھەميشەبى و زىندانى تاكە كەسىدا دروست نايىت كە پەيامى "بەرى درەختى ئىمان" بە

(۱) مەبەست مىتەفا كەمالە. (وەرگىز)

چهندین بملگه‌ی گومان‌پری ئینکاری نه کراو چه‌سپاندوویانه. بملکو هموں بز؛
دۆزینه‌وی هزکاری سولج و ناشتی، يان وا زلنى هييان، دەدرىت.
الصبر مفتاح الفرج والسرور.

* * *

باسمہ سبحانه

برایانی ئازیز و بعوهقام!

ئوانه‌ی که ئازارمان ددهن، دەستیان لە ھەممۇ ھزکاره کانى ژیان و جوانىي
شارستانىتى و چىز و لەزەته کانى دنيا گىر كردووھ و، ئىنجا ئىمە بەوه تۆمىتىار دەكەن كە
بايەخ بەو جۆرە ژیانه نادەين! تەنانەت دەشيانویت لەسەر ئەمە بە ئىعدام يان بە چەند
سزايىھ کى سەختى بەندىرىن سزامان بدهن. كەچى ھىچ برو بىانوویه كى ياسابى يان بز ئەم
ئامانجە دەست ناكەويت.

بەلام ئىمە دەستان لەو مردنە گىر كردووھ كە پەردەيە كە بەسەر ٻۈۋى ژیانى باقى و
ھەميشەيدا دادر اوھتەوھ و، بە ھەممۇ ھېزىتكىمانەوە بۆ رېڭار كردىنى ئەوان لە
ئاكامە کانى بەرپرسىاري پاستەقىنە و فەرمان دەرچۈون لە دېيان و دەرباز كردىيان لە
ئىعدامى ھەتاھەتايى و زىندانى تاکە كەسىي بەردهوا، ھەول دەدەين! تەنانەت ئەگەر
بەھۇى ئەو نامە و پەيامە بەھېزانووھ كە ٻەوانە ئەنقرە كراون، توندترىن و سەختىرىن
سزام لەسەر دەركىرىت، ئەوا "دل" و "دەرۈون" م بەو سزا سەختانە را زىن، ئەگەر ئەو
كەسانەيى كە ئەو بېيارانەم لەسەر دەرده كەن - بەھۇى ئەو پەيامانەوە - خۆيان لە
ئىعدامى مردن رېڭار بکەن.

بەو واتايەيى كە ئىمە لە ھەردوو جىهاندا ژیان و ھزکاره کانى ژيانمان بز ئەوان
دەويت. بەلام ئەوان دەيانویت لەناومان بەرن و بۆ ئەمەش دەست لە چەند برو بىانوویەك
گىر دەكەن.

بەلام پاستىي ئاشكرا و خۇرئاساي ئەو مردنەي كە وە كورۇزى پۇوناڭ دەيىنلىت و
پۇزانە تەرمى سى ھەزار مەرۆف تەسىدېقى دەكتات، سى ھەزار ئىعدامى ھەميشەيى و
سى ھەزار زىندانى تاکە كەسى پىشچاوى گۇمرايان دەخات.

ئىمە هەرگىز لە بەردمۇاندا شىكىستان پىنى نايەت و، چى دە كەن با بىكەن. وا دوازدە سالە ئايەتى پىرۇزى: ﴿لَأَنْ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْفَالِبُون﴾ (المائدة: ٥٦) مىزىدە سەركەوتىمان بەسەر ئەواندا پىنى دەدات.

جا مادەم ئەمە بەم جۈرۈھى، ئەوالەمەولا بە داد گايش و بە خەلکىش دەلىن:

ئىمە بۇ رېز گار كىرىنى خۆمان لە ئىيەدامى ھەمىشىھى ئەو مردەنە تىدە كۆشىن كە لە بەر چاوماندىا يە و بۆمان دەروانىت. ھەر وەھا ھەمولى دەدەين خۆمان لە زىندانى تارىكى تاكە كەسى و بەردوامى ئەو گۈرە دەرباز بىكەين كە باڭگامان دەكەت و دەرگاڭانى لى خستووينە سەر پشت و دەمانخاتە ناو خزىيەوە. ھەر وەھا يارمەتىي ئىۋەش دەدەين كە خۇزان ئەو موسىيەتە رېز گار بىكەن كە هيچ چاره يەكتان لە ئاستىدا نى يە.

بىشزان كە گۈنگۈزىن كېشە و مەسىلەسى سىاسى و دىنلىلى لە پىش چاوى ئىۋەدا، بايە خىنگى يە كىجار كەمى ھەبە كەسانە ئىمە و لە پىش چاوى حەقىقەتىشدا، تەنانەت ھەر ھېچ نىرخ و بەھايە كى نى يە لاي ئەو كەسانە كە ئەو ئەركانە يان پىنى نەسپىرراوه و ھەرگىز مايە ئەنلىنىن بەھەر كەسانە كە ئەمەندى بە مۇزىيە پىتىستە ئىمە سەرقالىن پىنهوە پەيوەندىي بە ھەمۇر كەسىكەوە لە ھەمۇر كاتىكدا ھەيە. جا ئەو كەسانە حەزىيان لەم كارمەندى و ئەركى سەرشانە ئىمە نى يە و ھەمولى لابردەن دەدەن، دەبىن لە پىشدا "مەرن" نەھىلەن و دەرگاى "گۈز" يېش دابخەن!

* * *

باسمە سېبحانە

برايمانى ئازىز و بەۋەقام!

يە كېڭى لە دەركوتە كانى چاودىرىي پەرور دەگار لەۋەدا بۇ كە وەزىرى پەرور دەرق و قىن و تۈورەسى خۆى پىنى رېشىن و پىش ئەوهى بەرگرى يە كامغان بېبىنېت و لە ئەھوراق و نۇرسىنە كامغان بىكىزلىتىمەوە ھېزىشى سەختى كىردى سەرمان، كە ئەمەش لە ھەست و شعورىنىكى شاراوهى خزىيەوە سەرچاوهى گەرتبوو.

جاله کاتیکدا که ئیمه چاوه‌پوانی ئهوه بولوین، بەپنی گەورەبى کېشە كەمان و لە نەنجامى لىنکۈلەنەوەي ئاستەھەر بەرزە كانى دەولەت لە پەيامە نەيىنى يە تايىھتى يە كامان چەشنى "تیشكی پىنچەم" و "پاشكۈزى شەش ھېرىشە كان" و ئەو بەرگرى يانەم كە بە توندوتىزى دادەبەزىته سەر كوفرى رەھا و بەۋەپرى ئازايەتى زىللەيان تى دەسرەۋىننىت، لەو كاتەدا كە لە ئەنجامى ئەمەو چاوه‌پوانى ھەلۇنىستى توندوتىزى ئەنۋەر بولۇشىن بەرامبەر مان، كەچى ئەو لاپەنە پەسى بە بەرزانە ئەنۋەر ھەلۇنىستى نەرمىان نوازد، تەنانەت بە شىۋەيەڭ كە شىۋازى ئاشتىخوازانەلى خۇز گىرتىبو.

بە كېڭ لە حىكىمەتە كانى دەركەوتى ئەم چاودىزىيە ئەرەرەد گار بىرىتى يە لە خۇينىدەنەوەي پەيامە كانى نور بە شىۋەيە كى گىشتى لە ھەموو شۇنىڭىكى ولاڭدا و لە ناوهندە بلىنە كانى دەولەتىشدا بە وردى و شەوق و تاسەمنىدىيەوە. چونكە بىن گومان خۇينىدەنەوەي وانھىيە كى بەرزى وەك ئەم پەيامانە و بە تايىھت لەم بۇزگارەدا و لە چەند كۆمەلگا يە كى فراوان و چەند فەرمانگىيە كى بەرز و گىشتىدا، چاودىزىيە كى بەرور كەرەرەد گارە و نىشانىيە كى بەھىزىشە لە سەر زالبۇون و سەر كەوتى پەيامە كانى نور بە سەر كوفرى موتلەقدا.

برايام!

لەوانەيە بەشىڭ لە خىزىاندارانە دەرامەتىان كەمە، بەھانە بۇ خۇيان بىلۇزىنەوە كە لە مەيدانى كارى پەيامە كانى نور بىكشىتى دواوه و دوور بىكمونەوە، تەنانەت لە ژىز پالەپەستۇرى ئەم توندوتىزى و تەنگ بىن ھەلچىن و زيانانە ئەتتەشيان بىوە، واز لە پەيامە كانى نور بەھىنەن.

جالە كاتەدا كە بىرم لەم گومانە گەرانىكراوه دە كردهو، لە بەندىخانە بەر بولۇن و، دواى بەر بولۇن كەشان ئەم بۇچۇونەم گۇزپا، ئىستا دەلىم:

كەسىك لە پىناوى پاراستى ئەم كەرسە بەنرخ و بەھايەدا ھەموو شىتىكى بەنرخ و گرانى ماددى و مەعنەوىي بەخشىتىت و چەندىن جۇرى ئەشكەنچە و ئازارى لە رىيەدا تۇوش بولۇنتىت، گەر دواى ئەمە وازى لىنى بەھىنەت، زيانىكى گەلن ئاشكرا دەكت. چونكە ئەگەر كەسىك واز لە بەشە كانى پەيامە كانى نور بەھىنەت و لەو شستانە دابىرىت

که په یوهندی له گهلياندا ههیه و دهست له پاريزگاری کردنان ههلبگریت و يارمه تیمان نهدات و به تهواوه‌تی دهسته‌رداری تهم خزمته بیست، تهوا بنی گومان زیانیکی نابه‌جنی تووشی خوی و ئئم خزمته‌تش ده کات. لەبهر ئهوه، دهبنی هیچ شتیک به: وفاف و په یوهندی و خزمته‌تی ئیمان و حمزه‌ر و خزپاراستن، نه گزورینه‌وه.

* * *

برا ئازیز و بعوه‌فا کام!

یه کیتک له ده رکم‌ونه‌وه کانی چاودیزی په‌روه‌ردگار و پاريزگاری خواوه‌ند له‌وه‌دا برو که خه‌بیره کانی ئەنقره‌له به‌ردەم راستی‌یه کانی په‌يامه کانی سورودا شکستیان هینا! خز هەرچە‌نده گەلنى ھۆکاري زۆر‌هن بۇ ئىعتىراز و پەخنه گرتیان لەو پەيامانه، بەلام - وەك بىستوو‌وه - بېبارى بىن تاوانى و بەرائتى پەيامه کانی نورويان دەر كردووه.

جا لە کاتىكدا كە چەندىن دەسته‌وازه‌ى توند و تىز لە پەيامه نهينى و تايىه‌تى يە کاندا بەرچاو دەكمون و... بەرگرى يە کانىشمان چەندىن تەحەددايى و ايان تىدايى كە يەخەيان بىن دەگرىت و... لەو لاشه‌وه ھېر شە توندو تىزە كەمى وەزىرى په‌روه‌رده لە ئارادايە و... دوو ئەندامى سەر بە وەزارەتى په‌روه‌ردهش لە دەسته‌ئى خه‌بیره کاندان و بە فەلسەفەي ماددى په‌روه‌رده بیون و... زانايەكى گەورەش لەناو لېزىنە كەدايە و پاشى ئالو گزۆرە نويكان دەگرىت و... ماوهى سالىتكىشە رېتكخراوينكى پەنھان و پاشت په‌رده زەندىقە کان حىزبى گەلى كۆمارى و وەزارەتى په‌روه‌رده لە دەزمان دەرورو ۋېنىت...

كاتى كە ئىتمە لەبەر ئەم ھۆکارە تاوبراوانە چاوه‌پوانى ئەوه بۈوین دەستەي خه‌بیره کان پەخنه‌ى توندو تىز و تومەتى گەورە ئەوتۇمان ئاراستە بىکەن كە بەھۇيانمۇ سەخت و قورسەتىن سزامان لەسەر دەربكىرىت، كەچى پاريزگارى خواوه‌ند و چاودىزى مىھەربانى يە كەي هاتىن بە هانامانمۇ و، پلەوپايەي بەرزى پەيامه کانی نورويان بۇ ئەوان دەرخىست و لە پەخنه‌ى توندو تىز لايىدان. تەنانەت بۇ ئەوهى ئىتمە لە سزاکان رىزگار بىکەن و چاوبۇشى بىكىرىت لەوهى كە من تاوانبارىنکى سىاسى ئەم و پىشىنەم لە كىشە ئەسكى شەھر و رووداوى بەناوبانگى (۳۱ مارت) دا ھەبىت، بۇ ئەوهى دەربكەۋىت كە ئىتمە تەنها كار بۇ ئايىن و بىرۇباوەر دەكەين و، دەرى بىخەن كە هىچ پلاينىكى سىاسى لە كارە كەماندا ئىيە، و تۈرۈيانە:

(سعیدی نورسی له میزه ئیدیعای میراتگری پىغەمبەر ﷺ دەکات و، لە خزمەتی ئیمان و قورئاندا شىوهی موجددید دەگرىتەخۆ، واتە هەندى جار وە کو كەسىك حال و جەزبەي پۇجىلىيەت رەفتار دەکات!

جا ئەم بېگىيە، يە كىكە لە دەستەوازە فلسەفي يە مولحىدەكان و، ئەم دەگەيەنىت كە هەركەسىك كار بۇ ئايىن بىكەت ئەوا بە میراتگری نبوروت كار بۇ تجدىد دەکات! ئەم دەستەوازە فلسەفي يە مولحىدانەيەشيان بۇ بەخنە گرتىن بە كار هيپاوه لەو خوش باوھىي يە زىاد لە پىويستەي كە لە دلى هەندى لە براياناندا ھەمە، مەستى و جەزبەي پۇجىشيان بۇ ئەوه داوهە پال من لە دەمى قىسە توندوتىزە كاندا تاكولە سياست تەبرىەم بىكەن و نەھىلەن سرام لە سەر دەرىكىنەت. جىڭە لەوهى كە ويستوپيانە بە جۈزە نەرمۇنیانى و خاتىرگەرنىن توندوتىزى نەبار و دوزمنانان كەم و تەنك بىكەنەوه و، لە هەمان كاندا خۇپەرسىتى و حەز لە پلە و پايە و ويستى سوود و بەرژەوەندى لە مندا بشكىن كە پىيان وابووه منىش، وەك خەلکى، ئەو سىفەتائىم تىدا بىت!

بەلام خۇ پەيامە كانى سورەر لە سەرەتاوهە تا كۆتسىمىي وەلامىكى پۇون و ئاشكراي وەك خۇرى رۇوناڭن بەرامبەر بە دەستەوازەيە و ھەممو واتايىك دەسپنەوه كە بۇنى شتى واي لىنى يىت و، دەرى دەخەن كە بىنمازى ئىمە وازھىنانە لە غرۇور و خۇپەرسىتى و پابەندبۇونە بە برايەتىيەوه. كەواتە ئىمە هېچ شەتەھاتىكمان نى يە كە غروور بىگىيەنىت. جىڭە لەوهى كە ئىياني سەعیدى نوى لە پەيامە كانى سوردا بىتى يە لە خۇ زەليل كەردن بۇ خواي گەورە و راستكەرنەوهى خۇش باوھىي لە راذه بەدەرى برايانى بە چەندىن دەرس و پىتمالىي دوپىات بۇيى بەك لە دواي يەك، بىن ئەوهى چاودىرىيە هەستى كەسيان بىكەت. كە ئەمەش ھەممو ئەو واتايانە دەسپنەوه كە لە دەستەوازەيەوه بۇن بىكىنەت.

* * *

برايانى ئازىز و بەوهەقام!

ئىستا ئەو بېيارەتان بۇ نانىرەم كە دەستەي خەبىرە كان يە كىان گەرتۈوه لە سەرەي، تاكو ھەوالىدەر و نۇرسەرە كە زىيانىان بىن نەگات.

ئم دەستمیەی دوایی بە ھەموو توانایە کیمەوە ھەولى داوه کە دەربازمان بکات و لە شەر و زیانی ئەھلى بیدعەت و گۆمۈرى، یانپارىزىت، چونكە ھەستیان بە بەرپرسىتى لە بەردم ئەو پەيامانە نۇوردا كردووه كە چاپرۇشنى و پىنمابىيان لىن وەرگرتۇوە و، بە يە كەدەنگى بېپارى بىن تاوانى و بەرائەتى ئىمىھىان داوه لە سەرچەمى ئەمۇ توزمەتانە دراونەتە پالىمان و، وتۇويانە: زۇربەي پەيامە كان بە شىۋازىنکى زانسىتى و ئىمانى نۇوسراون و، "سەعىد" يش بە جۈزىنکى خاۋىن و يېڭىمەد ئەمۇ شىنانە رۇون دەكتەمە كە قەناعەتى پېيان ھېيە و، ھېز و توناناكەشى ھى ئەمە نى يە كە - وەك دراوهەتە پاتى - تەرىقەتى سۆفى يان كۆمەلتىنکى پىنكەتىبىت و رووبەرۇوى حکومەت وەستا يېتەوە، بەلکو ھېز و توناناكەتى تەنها بۇ راگەياندى راستى يە كانى قورئانە بەمۇ كەسانە كە مۇحتاجن بەمۇ راستى يانە.

ھەروەھا لە بارەي ئەو پەيامە پەنھان و تايىەتى يانە كە بە "نازانىتى" لە قەلمەن دراون، وتۇويانە: (ھەندى جار جەزبەي رۇحى دەيگەرىت و دووچارى ھەلچۈونى ھەست و شعور و تەپاوتلى رۇحى دەبىت و پۇيىستە بەھۆزى ئەم نۇوسىنەيمە ھېچ بەرپرسى يەكى نەخريتە ئەستز). ئم تېڭىيەتىنە لە بېپارە كەيان وەردە گەرىت.

ھەروەھا وتۇويانە: بە دەستەوازەي: "سەعىدى كۆن" و "سەعىدى نۇئى" دا دەرددە كەونىت كە دوو كەسايەتى ھېيە و، دووھەمە كەشىان ھېزىنکى ئىمانى دەراسا و زانسىتى راستى يە كانى قورئانى لە خۇز گرتۇوە.

ھەروەھا بۇ چاودىزى كردنى ھەست و نەستى شوينكەوتۇوانى فەلسەفەي ماددى و تۇويانە: (لەوانەيە دووچارى جەزبەي رۇحى بىت و ناتەواوى لە مىشكىدا بىت). ئەمەشىان لە پىناوى رىزگار كردنى ئىمەدا وتۇوه لە ئۆزىتلى ئەم دەستەوازە توندوتىزەنە كە لە پەيامە نەھىنى يە تايىەتى يە كاندان و، بۇ ئەمەش ھەست و نەستى نەيارە كامان ھېئور بىكەنەوە. ھەروەھا لە ناوهندى ئەم ھەست و نەستەدا وتۇويانە: (لەوانەيە تۇوشى تېڭىچۈونىنکى عەقلەيى لە جۈزە بۇوېت كە خەيال بە واقىع دەبىنېت)!

ئەو شتە كە ئەم گۈمانەيان لە بناغەدا پۇوچەل دەكتەمە و وەلامى تىز و تەسمى دەداتەمە ئەو پەيامانە نۇورە كە دەستى خۇزىان كەمەتونن و پىشى ھەموو عەقل و

ژیری به کیان داوه تمه و پهیامی "سمرگری" و "بهری دره ختی ئیمان" که هم مور پارنیزه ره کانی دادگای دوچاری سه رسامی و بیز و سه روپرمان کرد. من سوپاسی زورم پیشکهشی خواهی گهوره ده که بهم گریمانه ئهوان ئهوهی پی به خشیم که فرموده دیه کی پیروز ئاماژه بز کردووه.

پاشان خه بیره کان به يه کدنه نگ بریاریان له سمر ته برييه بونی خزم و هم مو برای انم له هم مو تو مه ته کان ده کردووه و، و تمویانه: (ئه و قوتایانه به هزی دانراوه زانستی يه ورده کانی سه عیده و پهیوندی يان پیوه کردووه تاکو ئیمان و دوا پژوی خزیان پز گار بکه ن و، هیچ نیشانه يه کی راشکامان نه له نامه کانی نیوانیان و نه له کتیبه کانیاندا نه دوزیوه تمه و که ئاماژه بز ئمه بکات نیازیان له بهرام به حکومه تمه و خراپ بینت).

بریاره کش سی کمس ئیمايان کردووه يه کینکیان: نه جاتی (فهیله سووف). يه کینکی تریان: یووسف ضیاء (زانه). ئه و تریان: یووسف (فهیله سووف).

ئیمەش ته افوقیکی جوان و ناسکه، چونکه له و کانه دا که ئیمە سه باره ت به خزمان بندیخانه مان ناوناوه: "قوتابخانه ئی یووسفی" و، پهیامی "بهری دره ختی ئیمان" يش بھرو بومي ئه قوتابخانه يه.. لم کانه دا ئه و دوو "یووسف" ناوه به زمانی حال و تیان: ئیمەش به شینکی نادیار مان له و انه کانی ئه قوتابخانه بیووسفی يهدا همیه!

بەلگەی جوانیشیان له سمر کیش و جهزبه روحی، دهسته واژه: "وته سی و سی هم" و "مه کتووبی سی و سی هم" و "سی و سی پەنجھرە" و دهسته واژه کانی ها و چشیانه! هروهها ئه ویه که و تمویانه: (گونی له ته سبیحاتی "یا رحیم، یا رحیم" ی پشیله کانه و، خزی بە کیلی گور داده نیت)!

ئیز ئەم دهسته واژانیان وەک بەلگەیه ک پیش چاو خستروه له سمر جهزبه و بینینى خه یال له شیوه واقیعا!

سه عیدی نورسی

باشه سبحانه

برایانی ئازیز و بهوهقام!

مادهم ئیمه له ژئر چاودیزی پهروهرد گار داین، وەک چەندین نیشانه‌ی زۆر ئاماژه‌ی بۆز دەکەن و .. مادهم پەیامه کانی نووریش له بەرامبەر چەندین دوزمنی ستمکاری زۆر و زەبەندوھە شکستیان نەھیناوه، تا رادەیه کیش وەزیری پهروهردە و حیزبی گەلی کۆماری يان دەمکوت و بىن دەنگ کردووه و .. مادهم ئەو کەسانەش کېشە کەی ئیمه يان هیندە به گەورە پیشان دا کە حکومەتیان دووچارى دلەتەپىن و نىگەرانى كرد، لەمەولا بەھەموھ ھزکارىك ھەولى شاردنەوهى بوختان و درۆ و دەلسە کانیان دەدەن.. ئەوا دەپىن ئیمه دان بەخزدا بگرین و، خزپاراستن و حەزر ئەنجام بدهىن و، ملکەچىي تەواو بۆز فەرمانى خواو دامەزراوى لەسەر خزمەت دەرىپىن و، خۇمان دووچارى دلىشکارى و نائومىندى نەکەپىن و، لە بەردهم زريانە کاتى و فانى يە کاندا لەرزەمان بىن نەکەۋىت.

بەلتى، ئەو دلىشکارى و ئۆمىدىپراوی يەى كە هيزي مەعنەوى و ورەى ئەھلى دنيا دەشکىنیت، سەبارەت بە قوتاييانى پەیامه کانی نوورەوە، كە لە ژئر کۆزلى سەختى تەنگانە و موجاھەدە کاندا سۆز و نەرمۇنیانىي چاودىزى و مىھەربانىي خواي گەورە دەپىن، دەپىت بە ھاندەری كار و كۆشش و لېپان.

چل سال پىش ئىستا سیاسەتمەدارانى ئەھلى دنيا شىتى يە كى کانى يان دايە پالىم و خستيانە خەستەخانە شىتىانەوە! منىش پىم وتن: ئەو شتە كە ئىۋە بە كارىتكى ژيرانە دەپىن من بە پىچەوانە ژىرىي دەپىن. بۆزە خۆم لەم جۈزە شستانە تەبەرپەدا دەكمەم و، پىم وايد ئەم قاعىدە و دەستورە ئۇۋەشى گەرتۇوەتەوە، چونكە:

وكل الناس مجنوون، ولكن على قدر الهوى اختلف الجنون!

ئىستا هەمان قىسە بەو كەسانەش دەلىمەوە كە بە نيازى رېڭار كەدنى خۆم و برايانم لە بەرپرسى يە كى گەورە شىتى يە كى کانى يان داوهە پالىم! وەک بلىتى لە رووى پەیامه نەھىنى و تايىەتە كانەوە جۈزە شىتى يەك سەرم تى بىكت. بەلتى، هەمان قىسم دووبات دەكمەوە. لە گەمل دەرخستى رەزامەندىم لە شىتى، لە دوو پەرووە:

به کم: له واتای فهرموده به کی پیروزدا هاتووه که: هەندىلک لەوانەی ئیمانیان له
ھی ھەموو كەسیك كاملترە، خەلکى بە شىتى دادەنن^(۱).

دۇوھەم: من نەڭ ھەر بەوه پازىم كە تەنها شىتىبم بىرىتىھە پال، بەلکو ئامادەم عەقلى
كامل و سەرچەمى ژيائىم بەۋېرى شانازارى بەوه له پىناوارى پزگار كەردى برايائىم و
سەلامەتى و پزگار بۇرۇنىان له تارىكايىي بەكانى ئەم بەندىخانىيە بەخت بکەم.
ئەگەر پىتان باش بۇ نامەي سوپاس بۇ ئەسى زاتە بىنۇسرىت و پىيان رابىگەيەنرىت
كە ئىمە لە دەسكەمۇتە مەعنەمۇي يە كانما ندا دەيانكەين بە بەشدارى خۆمان، ئەوا بۆيان
بنووسن.

* * *

برايانى بەوهفا و راست و ھاۋى و دلىززم لە خزمەتگۈزاري قورئان و ئیماندا!
بە بۇنىەي نېزىك بۇونەمە وادەي دوور كەوتەمە و جىابۇنەمەمان لە يەكتىزى،
دەبىن لە قسوورى يەكتىر خۇش بىن و بە تەواوى چاولو بىزازى و گۇناھانە پېۋشىن كە
لە ئەنجامى ھەلچۈرون و تۈورە بۇونە سەريان ھەلەدا و ئەيانھېشت بە تەواوى پارىزگارى
دەستوورە كانى ئىخلاص بىكىن. چونكە برايەتىي نېوان ئىۋە له ھى پشت و نەسەب
بەھىزىرە، برا لە قسوورى براي خۇرى دەبۇرۇت و ئەم قسوورە ئەمۇي لەبىر
دەچىتە و چاوى لىنى دەپۇشىت.

من لىيەدا جىاوازىي را و بۇچۇون و خۇويىستى تان دەخەمە ئەستۆي "نەفسى
ئەمارە" تانمۇ و بە شىاوى قوتايىانى نۇورى نازاخىم، بە جۈزە خۇويىستى يەكى "كاتىي"
دادەنیم كە تەنانەت لە ئەمەلىا و پىاواچا كانە شدا ھەمە كە "نەفسى ئەمارە" يان بەسەرياندا
زالە.

دەسا برايائىم! گومانى باشم پىتانە، بە عىنادى و سەرسەختى لەو گومانە باشم
نائومىندىم مە كەن، دەست لە ملى يەكتىر بىكەن و ئاشت بىنەمە.

* * *

(۱) گۈلى پىوایەت لەم واتايادا ھەمە. بۇ نىعونە: (أكثروا ذكر الله حتى يقولوا: بخنون). رواه أحمـد ٨٦/٣
والبيهـى في السنـن الـكـرى ١٥٣/٩ والـمشـفى في التـرغـب والتـرهـب ٣٩٩/٢ والـحاـكم فـى المـسـدرـك
٤٩٩/١

تیشکی چواردهم

(به رگری یه کان)

پاشماوهیه کی یه کجارت گورتی نیفاده کمه

بز دادگای (نافیوون)ی روون ده کمهمهوه:

نهو نیفاده یهم که خستمه پیش چاوی ئیسوه و له بهردم دادگهربی یاسادا پیشکهشم
کرد و، لمهه پشکتینی ماله کمه دهدوی، که له سئی ٻووهوه کارنیکی نایاسایی بسوه و،
باس له گرتن و لیپرسینه وهم ده کات، ههموو نهه کاره نایاسایی یانهه که لهو نیفاده یمه مدا
با سم کردوون، ده ستدریزین بز سر ریز و حورمهت و دادگهربی سئی دادگا، تهناهه
سوو کایهه تی کردنیشن بهو دادگایانه. چونکه هه سئی دادگاکه و هه سئی دهسته
کارشناسانیش به وردی پشکنین و لیکزلینه وهیان له سرجمی نهه نووسراوانهه که له
ماوهه بیست سالدا دامناون و نهه نامانهش که نووسیومن ئهنجام دا و، به یه کدنهنگی
برپاری بین ناوانی ئیمهه یان دهر کرد. له ئهنجامی ئهه بپارانه شهوه هه موو کتیب و
نامه کانیان داینهوه.

ئنجا له دواي ته بربه بسوونم و ماوهه سئی سالیشه به داپ اوی له خهلهکی و له ژنر
چاودیزی یه کی توندوتیزدا ده زیم، به رادههه که مه گدر تهناها نامههه که هیچ زیانیکی
لئی ناوه شیتهوه بز ههندی له هاولئی یانم بنووسم. واته په یوہندیم به دنیاوه نیمچه
پچراوه و، تهناهه سهرباری بری پیدانیش نهروشتومهه وه بز ناو نیشتمانه کهی خزم.

ئیستاش نوی کردنوهی همان کیش به شیوه یهک که گوی نهانی پنوه دیاره به بپیاری دادگه رانهی ئهو سین دادگایهی ئاماژه مپن دان، لە راستیدا سووکایه تی پنکردن و شکاندن شان و شکوی ئهو دادگایانه يه.

جالله بر پاریز گاری کردن له پیزی نمو سین دادگایهی که دادگه ریان له گه لدا نواندم، تکاله دادگاکه تان ده کم که بتو تاو ابیار کردم به دواي کیشیه کی تری جگه لوههی پنشودا بگه پیت. و اته جگه له کیشیه کانی: (پیامه کانی نورو، پنکه هینانی کزمله یهک و دامهز راندی ته ریقه تیکی سوپی و گرمانی تیکدانی پیسا و ئاسایش).

من که متهر خمه می و گوناھه کانم گھلتن زورن، بزیه بپیارم دا که بمو ئندازه یهی په یوهندی بھ ئه رک و بپریستی خۆمه و بیت پارمه تیبان بدەم. چونکه له ده رهه وهی بهندیخانه زور زیاتر لەناو بهندیخانه ئەشکەنجهم چەشتورو، به راده یهک وام لى هاتورو که ئیستا ناو "گۆز" یان ناو "بهندیخانه" بھ شوپنی حەوانووم دەزانم. به راستی له ژیان بیزار بووم! دەسا با ئیز سووکایه تی پنکردن و ئازاردان و چاودیزی کردم بەس بیت، کە وەک زیندانی تاکه کەسی وايد و بیست سالی بەھقە من پیوهی گیرۆدە کراوم. کار هیندە له سنوری خۆی ترازاوه کە نزیکە غیره تی خوای گەورە بھۆشتبى، ئهو کاتەش مە گەر خوای گەورە هەر خۆی بزانتیت کە ئەم ولاتە چ زیانیك دەکات. وامن بیدارتان دەکەمەوە.

مه زنترین و بھیزترین دالدە و پشت و پنامان برتی بھ له:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

﴿حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾.

(به رپرچدانده‌وهی لائیحه‌ی نیددیعاء)

بسم الله الرحمن الرحيم

وبه نستعين

دوای بی‌دهنگی به که همه‌زده سالی خایاند، وابس مدبه‌ستی
به رپرچدانده‌وهی لائیحه‌ی نیددیعاء ناچار بروم که ندم داوایم پتشکه‌ش بکم،
هر چهنده‌ش پتشکه‌شی دادگا و وینه‌کیشیم پتشکه‌شی به رپرسه به رزه‌کانی
نه نقدره کردووه.

ئهمه‌ی خواره‌وه پوخته‌ی کورته به رگری به که، که خزی له خزیدا عینی حدقیقته و،
بهو دوا اکاره گشتی و ئفسه‌ره پژلیسانه‌م و توروه که سئی جار له "قەستەمۇنى" هاتن بزو
پشکنینی ماله‌کم. هەروه‌ك به بېتىوه بەری پژلیس و هەندى لە پژلیسە کان - له جارى
سئی هەمدا - و به دادگاکی "دهنیزلى" و "ئافییون" يشم و توروه.
جا ئیوه‌ش بزانن کە به هەموو ئەوانم و توروه:

ماوه‌ی بیست ساله من به گۈشە گىرى دەزىم، بزو نمۇونە به درىزايى هەشت سالى
رەبەق لە شارى "قەستەمۇنى" بەرامبەر پاسگاگى پژلیس مامەوه و، لە شوينە کانى تىريش بە
ھەمان شىيە. لە درىزايى ئەم ماوه‌يە دالە ژىر چاودىرىي بەردەوامدا بروم. هەروه‌ك
چەندىن جار مالىيان پشکنیوم، سەربارى هەموو ئەمانەش ھىچ نىشانىيە كىان دەست
نەكەوت كە ئاماژە بزو ئەوه بکات پەيوه‌ندىيان بە دنيا و سياسته‌وه ھەبىت. خۇ ئەگەر
ھەر چەشىنە پەيوه‌ندىيە كى لە جۆرەم بويايە نموا پژلیس و دادگا دەيانزاني، يان
زانىويانە و گۈنىييان بىن نەداوه، واتە لەم حالەدا ئەوان لە چاوش زياتر بەرسىاران!
جا مادەم ئەم كىشەيە بەم جۆرەيە، ئەوا بزوچى تا ئەم رادەيە و بىن ھىچ پۇستىيە كىش و
بە چەشىنى زيان لە ولات و هاولاتيان بىدات دەستدرىزى دەكەنە سەرم؟ لە كاتىكدا كە

هیچ شوینیک له دنیادا نی یه کاری به سه رکه سانی گزشہ گیر و سه رقالبوبو به دوا پروری خویانه وه بیت!

تیمه‌ی قوتایانی نور برپارمان داوه که هر گیز پهیامه کانی نور نه کهین به ئامراز بز هیچ ته‌وزمینکی رامیاری، ته‌نانه‌ت بز سه رانسنه‌ری دنیاش به گشتی. جگه له‌وهی که قورئانی پیروزیش به توندی پیش سه رقالب بونگان به سیاست لئی ده گرنیت.

به‌لئی، ئه‌رکی بندره‌تی سه رشانی پهیامه کانی نور: خزمه‌تکردنی قورئانی پیروز و، وه‌ستانی مدردانه و به‌جهر گانه‌یه له رووی کوفری ره‌هادا، که ژیانی هتاهه‌تایی مرزف له‌ناو ده‌بات و خودی ژیانی دنیاش ده‌کات به ژه‌هینکی تال و دوزه‌خینکی له توانای مرؤف به‌دهر.

پیازیشی بز ړاپه‌راندنی ئه‌م ئه‌رکه‌ی سه رشانی ده‌خستنی راستی به خاوینه کانی ئیمانه که ئه‌و به‌لگه گومان بز و به‌هیزانه پشتیان ده گرتیت سه رسه‌خت ترین فهیله سووف و مولحید ناچاری تسلیم بون ده کهن به ئیمان، هه‌ر بزیه تیمه مافی ئه‌وه‌مان نی یه پهیامه کانی نور بکهین به ئامراز و دارد ده‌ستمان بز هیچ شتیک، له‌بهر چه‌ند هویه‌ک:

یه‌کهم: تاکو راستی یه کانی قورئان، که نرخیان له هی ئه‌لماس زیاتره، له پیش چاوی بین ئاگایاندا دانه به‌زینبرینه ئاستی ورده شووشه شکاوه کان. چونکه ئه گهر بیت و ئه‌و راستی یانه بکرین به ئامراز و دارد ده‌ست بز هه‌ر شتیک، ئه‌وا گومړ ایان پیمان واده‌بیت که راگه‌یاندنی ئه‌و راستی یانه پروپاگنده‌ی سیاسین و خزمه‌تی چه‌ند ئاماچینکی دیاری کراو ده کهن. هه‌روه‌ها له‌بهر ئه‌وهی سووکایه‌تی نه کهین بهو و اتا به‌نرخانه‌ی قورئانی پیروز.

دووه‌هم: پیازی پهیامه کانی نور که بریتی به له: شه‌قهه‌ت و دادگه‌ری و حمق و راستی، به توندی پیشیه‌مان لئی ده گرتیت که خومان له کاروباری سیاسی و ده‌سته‌لاتی فه‌مانه‌وادا هملقورتین. چونکه ئه گهر هه‌ندی که سیان تیدا بیت که گرفتاری ئیلحاد بوبویتن و له و پیشیه‌و شایانی سزا بن، ئه‌وا له پشتی هه‌ر به کینکیانه‌وه کزمه‌لیتک منال و نه‌خوش و پیری بین توان هه‌یه و، گهر هه‌ر کاره‌سات و گیرو گرفتیک بیته پیشیه‌و هه‌ر کام لموانه‌ی که شایانی سزان، ئه‌وا ئه‌و بین توانانه‌ش، به‌ین هیچ گوناهینک، بهو ئاگه‌هی ئه‌وان ده‌سووتین!

هر و ها له بير ئوهى هاتنه دىي ئو ئامانچ و مەبەستەش جىنى گومانه، ئەوا به توندى پىنى ئوهەمان نەدراوه كە دەست بىخىنە ناو كاروبارى ئىدارى يەوه و لە پىنى ھۆكارە سياسى يە كانمۇھ ئاسايىش و پىسای ولات تىك بىدەين.

سى ھەم: لە كات و ساتىكى سەيرى وەك ئەم زەمنەئى ئىمەدا دەبى پېنج بىنەما جى بەجى بىكىن تاكو بتوانرىت ولات و زيانى كۆمەلایەتى بۈزۈلە كانى لە بەربادى و دابەش بۇون پارىزلىقىت. ئەو پېنج بىنەما يەش ئەمانەن:

۱ - پىزىگۈزپىنەوهى چۈون يەك.

۲ - شەفەقت و مىھەبانى.

۳ - دوور كەوتىنەوهى لە حەرام.

۴ - پارىزگارى كردنى ئاسايىش.

۵ - دەست نان بە رۈوۈ فەۋزا و هات و هەرانانەوه و، لە ھەمان كاتدا ملنان بۇ گۈزپايەلى كىردىن.

بەلگەمش لە سەر ئوهى كە پىيازى پەيامە كانى نۇور ھەر لە سەرەتاوه تا ئىستالە زيانى كۆمەلایەتىدا ئەم پېنج بىنەما يە دادەمەززىنەت و كاريان پى دە كات و پىزىيان بىز دادەنەت و، بەم كارەشى پارىزگارى بەردى بناگە ئاسايىشى ولات دە كات، ئەوهى كە: پەيامە كانى نۇور توانىييانە لە ماوهى يېمىت سالدا زىياد لە سەد ھەزار كەمس بىكەن بە ئەندامى سووبەخش بە ولات و ھاولاتىيان، بى ئوهى ھېچ ئازار و زيانىك لە پىنى ئەوانەوه بە ھېچ كە سېلىك گەيشتىت. لەوانەيە ھەردو پارىزگاي "ئىسپارە" و "قەستەمۇنى" باشتىن بەلگە و شايەت بن لە سەر راستى ئەم قىسىمەمان.

جا ئە گەر راستى ئەمە بېت، ئەوا بىن گومان زۇرېبى ئەو كەسانەى كە دەستدرېزى بۇ سەر بەشە كانى پەيامە كانى نۇور دە كەن، خيانەت و ناپاڭى بەرامبەر نىشىمان و نەتەوه و دەستەلەت سالارىي ئىسلام دەرده بېن و، بە خۇيان بىزان يان نەزانن لە پىناوى ئانەوهى ئازاوه و توندرەو يىدا كار دە كەن.

ئەو سەد وسى بەشە پەيامە كانى نۇور كە سەد و سى چاڭە و سوودىيان پېشىكەمش بەم ولاتە كردووه، ھەر گىز ئەو زيانە وەمىي يانە ناتوانى لە ناويان بەرن كە بىن ئاگاياني كورت بىن و كەسانى گومان بىزىن بە خەيالىاندا دېت، گوایا لە دوو سى پەيامدا

ناته اوی هه بیت. چونکه ئهو کەسەی کە دەیھوئى بەم شوبەھ و گومانانە لە شان و شکۆزى ئهو پەيامانە كەم بکاتەوە سەتكارىنىكى ئاشكرابە.

سەبارەت بە ناتەواوی و گۇناھە كانى كەسى بىن بايەخى خۈيشىمەوە، ئەوا ناچارم و بە بىن ئەوهى حەزىشى بىن بىكم و پىم خۆش بیت، كە بلىم:

كەسيك كە بە درېۋايى بىست و دوو سال ژيانىكى نامۆيى وەك ژيانى ناو بەندىخانەسى تاكە كەسى بە تەنبىايى و گۇشە گىرى بەسەر بىدىت و لە شىۋەي ژيانى خەللىكى دور بىت و ..

لە درېۋايى ئەم ماوهى شدا بە ويستى سەر بەستانە خۆزى نە لە بازارە كان و نە لە مز گەوتە گەورە كاندا تېكەلتى كۆمەلگا نبۇويت و ..

دۇوار ترینى جۈزە كانى ئازار و گوشارى هيپرايىتە رى و ..

بە پېچەوانە سەر جەمى ڑەھەندە كراو انەوە تەنانەت بۇ يەك دانە جارىش سەردانى دام و دەز گا كانى حكۈمەتى نە كردىت و ..

يەك دانە رۇزىنامە نەخويىندىتىمە و گۇنى لە خويىندە وەشى نە گرتىت، تەنانەت بە درېۋايى ئەم ماوهى هەر بايەخىشى بىن نەدایت. باشتىن شايىت لە سەر ئەمە: ھاپىئى و خۇشە ويستە نزىكە كانى ماوهى دوو سالى "قەستەمۇنى" و حەوت سالى شۇيىنانى ترى ئەون ..

تەنانەت ئاگاي لە رۇوداوه كانى جەنگى جىهانى نبۇويت، بەلكو نېشىز انىيىت ج لايەنېك لەو جەنگەدا سەركەتووھ و چ لايەنېكىش شىكىسىتى هىناوه و، بايەخى بە ھەوالى سولج و پىكەوتى نەدایت و هەر نېز انىيىت لايەنە كانى جەنگ كېن و هىچ حەزىنەكى بىز زانىنى ئەو لايەنانە تىدا نەبۇويت و، ھىچ پرسىيارىنېكىشى لە بارەوە نە كردىن و لە ماوهى سى سالىدا سى جار نېيىت گۇنى لە رادىق نە گرتىت كە لە نزىكەوە ھەبۇو ..

ئەو كەسەي لە پىتى پەيامە كانى نۇورەوە رۇوبەرۇوی كوفرى رەھا بۇوەتموھ كە كوفرىيەكە ژيانى ھەميشەيى مەرۇف لەناو دەبات و ئازارە كانى ژيانى ئەم دىنياش پت پەرە پى دەسىنېت و دەيکات بە ئازارىنىكى چەند جارە. شايەتىشى لە سەر ئەمە سەد ھەزار كەسن لەوانەي كە بەھۆى ئەو پەيامانە نۇورەوە، كە لە پىتەنەي نۇورى قورئانى پىرۇزەوە سەرچاوهيان گرتۇوھ، ئىمانى خۇيان دەرباز كردووھ. ئەو پەيامانە كە مىردن سەبارەت

به سهدهزار کمهسهوه له بربى یيعدامي هه تااهه تايى ده کات به نامهى له کار حموانهوه و پشودان..

جا ئايا كه سينكى ئاوا^(۱) ج ياسايىك هميه بوار بمهوه بذات كه ده ستدرئىزى بكرىشى سهري و له زيان ناومىند بكرىت و بخريته گريان و خهفت خواردن، كه ئەم كارهش سمد هه زار كەس لە برايانى دەخاتە گريانوه؟ تەنانەت هەرچ بەرژوهوندىيەك لەم كارهدا هەيە؟

ئايا له ژير ناوى داد گەريدا غەدرىنکى بىن وينه ئەنجام نادەن بەم كارهيان؟ ئايا هەر بەناوى ياساوه دەرچۈون نايىت لە ياسا؟

خۆ ئەگەر ئېۋەش، بە وينهى ھەندى لەو كارمەندانەى كە لەم پشكنىانەدا كار دەكەن، بروبيانووتان ئەمە بىت كە: خۇت و ھەندى لە پەيمامە كانت پىچەوانەى رېزىم و بەنەما كانى ئېمەن..

ئەوا لە وەلامى ئەمەدا دەلىئىن:

يە كەم: رېزىم و بەنەما دروستىكراوه كانى ئېۋە ھەر گىز مافى خۆھەل قورتائىنى لە شويىنى مانمۇھى كەسانى گۆشەنشىن و كەنار گىردا نى يە.

دۇوھەم: بەرپەر چدانەوهى ھەر شتىك جىايە لە وەرنە گىرتى ئەو شتە لە دلەوه و، كاربىن نەكىرىنىشى شتىكى ترى تەواو جىاوازە. خۆ كاربەدەستانىش تەنها سەبرى ئەوهى ناو دەست دەكەن نەك ئەوهى لەناو دلىدایە. ئىجالە ھەممو شۇين و ولاتىكدا كەسانى نەيارى توندو تېرىزى حکومەت ھەن كە دەست ناخنە ناو كاروبارى ئاسايش و بەرپۇھەر دەنەوه. تەنانەت لە سەرددەمى حەزەرتى عومەرىشدا - خواى لىنى پازى بىت - ھېچ كارىتكىان بەسەر گاورە كانەوه نەبوو، ھەرچەندەش ئىنكاربى ئىسلام و ياسا كانى شەرىعەتىان دەكەرد.

جا لە سەر ئەم بىاغەيە و بە پشت بەستن بە بەنمای ئازادىي بىر و بۇچۇون و شتانى ناو دل و دەرونە كان: گەر ھەندى كەس لە قوتايىانى نۇور رېزىم و بەنەما كانى ئېۋەيان نەۋىت و رەخخەي زانستىيانە و بىياتەريان لىنى بىگەن، يان چەند كردهوه و ھەلس و كەوتىكىيان لىنى بىيىزىت كە لە گەل ئەو بەنەما يانەدا يەك نەگەرىتىمە، تەنانەت كە لە

(۱) دانەر مەبەستى خۈزىەتى. (وەر گېز)

دلیشهوه بریان له کاربدههستان بیت، هیشتا همریاسا مافی ئمهوهی نی به که
لیپرسینهوهیان له گەلدا بکات، به یەك مەرج، ئەویش خۆھەلە قورتاندنە لە کاروبارى
بەریوه بىدن و، تىكەدانى ریسا و ئاسايشه.

سەبارەت به پەيامە کانىشەوە، ئەوا ناوی ئەوهمان لىناون كە نەھىنى و تايىھەتىن و رېنى
بلازبۇونوھەيغانان نەداوه. تەنانەت لە "قەستەمۇنى" دا و لە ماوهى ھەشت سالدا يەك دوو
جار نۇسخەيە كىيان لەو پەيامە بۇھىنم كە بۇ بەھزى ئەم بۇوداوه و، لە ھەمان رۈزىشدا
شاردمانوه و غان كرد، كەچى وا ئىستا ئىۋە به زۇرەملى ئاشكراى دە كەن و دەرى
دەخەن. هەر لە راستىشدا بەم كارەي ئىۋە ئاشكرا بۇو!

شىنکى رۇونە كە ئەگەر ھەر ناتەمواوىيەك لە ھەر پەيامىكدا بىيت كە مايەي تاوانبار
بۇون بىت ئەواتەنها ھەر ئەو وشانە لا دەبرىن و رېنى بەوانى تر دەدرىت. خۇلە دواىلىنى
وردىبوونوھەيە كى چوارمانگى لە سەد پەيامى نوردارالە دادگای "ئەسکى شەھر" تەنھا
پازدە وشەيابان دۈزىيەوە كە مايەي رەختە بىت و، لە چوار سەد لەپەرەي كۆمەلە پەيامى
"زولفەقار" دا تەنھا دوو لەپەريابان تىدا بىنى كە لە گەل ياساى شارستانىدا يەك نەگرىتەوە،
ئەویش تەفسىرى ئەو ئايەتە پېرۈزانە قورئانىن كە تايىھەتن بە میرات و پۇشتەيى ئافرەتهوە و
سى سال پىش ئىستا نۇوسراوه. ھەممۇ ئەمانەش دەيچەسپىن كە ئاماڭى پەيامە كانى نور
دىنما نى يە. بەلكو ھەمو خەلکى پۇستىيان بەم پەيامانەيە. كەواتە ئابى ئەم كۆمەلە
پەيامەي "زولفەقار" لەپەر ئەو دوو لەپەرەي دەستى بەسەردا بىگىرت. بائەم دوو
لەپەرەيلىنى لا بىرىت و كۆمەلە پەيامە كەمان بەدەنەوە.

بەلى، مافى خۆمانە دواىلى ئەوه بىكەين كە بىماندەنەوە.

بەلام ئەگەر پىتان وايىت كە تىلحادىد يەكىكە لە داخوازى يەكتى سىاسەت و، لەو
گومانە ھەلەيدا بن كە ھەندى كەمس پىنۋى گىرۇدە بۇوە، گوایا دەلىن: تۇ بەم پەيامانەي
بلازيان دە كەيتەوە شارستانىتىيەتە كەمان لىنى دەشىۋىتىت و رېنى ئەوهمان لىنى دەگرىت
كە تامى لەزەت و جوانى يە كانى ژيانى دىنيا بچىزىن..

ئەوا منىش دەلىم:

ھىچ گەلېڭ ئىي يە كە بتوانىت بە بى ئايىن بئى. ئەمەش دەستوورىنىكى گىشتى يە و لە
سەرانسەرى دىندا دانى پىدا نراوه. بە تايىھەت گەر كوفرى رەها(مۇتلەق) لە كايەدا

بیست که هر له دنیادا سزا یاه کی گهلى سخت و دژوارتر له هی دژره خ بز خاوه نه کهی فراهم دینی. وهک له پهیامی "پابهاری لاوان" دا به چهندین بهلگهی به هیزی ئه و تو چه سپاوه که توویز و چهندو چون هلتا گری. ئهو پهیامش به پهسی چاپکراوه.

چونکه ئه گهر - خوانه خواسته - مسلمان له ئایینه کهی خزوی و هربگه رئی ئهوا یه کسمر ده که ویشه ناو کوفری مو تله قمهوه و هرگیز له ناوه ندی ئهو کوفره گومان لینکراوه دا نامینیته مو که تا راده یه که مژله تی زیان به خاوه نه کهی دهدات، به لکو هیشتا وهک مولحیدانی بیانیشی لئی نایهت، تهناهت له پروی چه شتنی تام و چیزه کانی دنیاوه که خزوی ته سه ووریان ده کات داده به زینه ناستینکی ئه و نده نزمهوه که سه دهیندهی پلهی نازه ل نرمتر بیت، چونکه نازه ل ههست به واتای رابوردوو و داهاتوو ناکات، به لام مردنی بونه و هرانی پیشین و دوایین و جودایی و لینکدا برانی همه میشه بیان گهلى نازاری یهک له دواي یهک ده رخواری ئهو مرزه ده دهات که دوو چاری گومبرایی بورو.

به لام هر ئه و نده ئیمان هات و تینکه لی پهره کانی دلی مرفو بورو، ئهوا یه کسمر سه رجمی ئهو هاوری خوش وویستانه که له ژماره نایه ن زیندوو ده بنه وه و به زمانی حال دلین: (ئیمه نه مردووین.. له ناو نه چووین)! بیتر بدم جوزه ئهو باره ده روونی یه دژره خ ناسایهی پیش و ده گزپریت به چهندین تام و چیزی خوش و باخ و گولزاری دلگیر.

جا ماده م "راستی" ئه مهیه.. ئهوا من ئه مهی خواره وه تان یاد ده خمه وه:
مه رونه مهیدانی زوران له گهلى "پهیامه کانی نور" دا که پالیان به قورئانی پیروزه وه داوه، چونکه ئهو پهیامانه هرگیز شکست ناهین. دهنا گهر که سینک هه ولی کوڑاندنه وهی ئهو برووناکی بیانه بدادت ئهوا کاروباری ئه م و لاته جیسی داخ و پهزاره ده بیت و^(۱) پهیامه کان لیزه ده پژن بز شوینکی ترو ئه میش برووناک ده که نه وه.

ده سا باش بزانن که:

ئه گهر به ئهندازهی ئهو مروانهی به سه رمه وهی "سهر" م هه بیت و هه مه و پژنکیش یه کنکیان له جه ستم بکریته وه، ئهوا ئه م سه رهی که بتو راستی یه کانی قورئان به ختم

(۱) ئهو برومه رزه توندو تیز اندی له کاتی شعر فروشن به پهیامه کانی نور بروویان داله وانیه په استینی ئهو بپیاره بجه سپنیت که: کاروباری ئه م و لاته جیسی داخ و پهزاره ده بیت. (دانه)

کردووه هرگیز له بمردهم زنهقه و کوفری موتلهقدا داینانهوینم و هرگیزاو هرگیز
واز لم خزمته نورانی به ناهینم ، تهانهت هر ناشتواغم واژی لئی بهینم. بین گومان نابی
سهبری ناتهواوی به کانی ئیفاده که سینک بکریت که ماوهی بیست ساله له
گوشەگیریدا دهڑی و پنی ناوتری له مه بهست لايداوه. چونکه ماده دادگای "نهسکی
شهر" ماوهی چوار مانگی رهبق له پشکنین و لئی وردبوونوه له سد پهیامی پنهان و
ناشکر ادا يهک دوو مادده نهیت له يهک دوو پهیامدا هیچ شتیکی نه دوزی بهوه که مایهی
تاوانبار کردن بیت، که ئهو دوو مادده بیش سزا یاه کی سووکله ده سهپتن، تهانهت ئهو
دادگایه تهنا بریاری بهند کردنی ماوهی شهش مانگی به سهرا پازده که سدا دهر کرده
نیوان سد و بیست که سداو، ئیمهش ئهو ماوهی سزا یامان له بهندیخانهدا به سهربدر ..

هروهها ماده سه رجم به شه کانی نور پیش چهند سالیک که وتنه
به ردهستی به ربرسان و، ئنجا له دواي لیکولینه ويه کی ورد لوه پهیامانهدا که چهند
مانگیکی خایاند هموویان درانوه به خاوهنه کانیان ..

هروهها ماده ماوهی ههشت سال له شارى "قەستەمۇنى" دا و سهرباری پشکنینی
وردىش هیچ نىشانىيە کى وا دهنە كمۇت کە پەيوەندىي بە کارى دادگەرى و ئاسايىشەوە
بیت ..

هروهها ماده چهند سالیک پیش ئىستا بۇ دواھەمین دەستەی کارشنانان له
"قەستەمۇنى" روون بۇوه کە هەندى لوه پهیامانه له ژىر لېئنە دارىنکدا دۆزراونەتمووه و،
ئەمەش نىشانىيە بۇ ئەوهى کە بلاو نە كراونەتمووه، بەلكۈون كراون ..

هروهها ماده بەرپۇھەری پۈلىس و بەرپرسى دادگەرى لە "قەستەمۇنى" بە جەخت
لە سەر كردنەوە بەلىتىيان بىن دام کە كىتىيە شارراوه كام بدهەنوه، بەلام رۆزى دواي ئەوه و
پیش ئەوهى وەريان بىگرمەوە و تەنها بە گەيشتى فەرمانى گرتىن، گىرام و بەند كرام ..

هروهها ماده هەردوو دادگای "دەنیزلى" و "ئەنقەرە" بېتىوانى يان بۇ
دەركىرىن و سه رجم پەيامە گىراوه كانىان دايىھەوە ..

جا لە سەر بناغە ئەم شەش پاستى يان، من پىسم وايە کە خواست و پۇيىستىي
سەرشارنى دادگا و داواكارى گىشتىي "دەنیزلى" و ئەركى شەرشانى دادگا و داواكارى
گىشتىي "ئافىيون" كە سەرجم مافە گىرنگە كام رەچاوبكەن. من ئومىندىم وايە و

چاوه‌روانیشم لمو داواکاره گشتی یهی که بهر گری له مافه گشتی یه کان ده کات بهر گری له مافه که سی یه کانی منیش بکات که به بونه‌ی پیامه کانی نوره‌وه نه ماقامه م بوون به مافی گشتی.

"سەعیدی نوی" که بیست و دوو ساله له مەيدانی ژیانی کۆمەلایەتی کشاوته دواوه و هیچ شتیک لمباره‌ی یاساکانی ئىستا و شیوازه کانی نویی بھر گری نازانیت و.. پىشتریش سەدلاپه بھر گربی پېر له بەلگەی بھیزى پووجەن نه کراوی پىشكەش بھ دادگاکانی "ئەسکى شەھر و دەنیزلى" كرد و.. تائەو کاتە و دواتریش له "قەستەمۇنى" و "ئەمیرداغ" داوله ئەنجامى قسۇورە کانی خۆیەوە ژیانی بھ گىرۋەتى بھ سەر بىر، چونكە لە ژىر چاودىزىرى بھرده‌ام و بھ وينەی زىندانى تاکە كەسی ئەو ماوه‌یەی ژیانى برد سەر.. ئەم "سەعیدی نوی" یهی کە ئەمە حالیتى، بىن دەنگى هەلدەبىزىرت و بوارى قسە كردن بىز "سەعیدی كۈن" بەجى دەھىلىت.

"سەعیدی كۈن" دەلىت:

"سەعیدی نوی" پشتى لە دنيا هەلكردووه و، لەگەل ئەھلى دنيا نادوي، ئەگەر ناچار نە كرینت هيچ پۇيىستى يە كىش نايىنتى بىز بھر گری لەخۇز كردن.. بەلام لە بھر ئەوهى ئەم كېشە بە پەيوەندىي بھ گەلنى كەسی بى تاوانەوه هەمە لە جووتىياران و كاسېكاران، كە بەھۆى پەيوەندىي بھ كى لاوازيان پىمانەوه بەند دەكرين و كار و پىشەيان نوشۇستى دەھىنەت، لەم وەرزى كاركىردىدا ناتوانى پىداویستىي خىزان و منالىان جى بەجى بکەن و.. ئەم دىياردەيمش لە ناخەوه منى خستە گەريانەوه..

بۇيە سوپىند بە خواي گەمورە دەخزم كە ئەگەر لە توانامدا بیوايە سەرجم دەردىسەرى يە کانى هەموو ئەوانەم دەختىتە ئەستۇرى خۆمۇوه، چونكە ئەگەر هەر تاوان و گوناھىتكى بىيىت ئەوانەها ھى منه و، ئەوانە هەموويان بى تاوان..

جا هەرچەندەش "سەعیدی نوی" لايەنی بىن دەنگىي گەرتووه، بەلام من لە بەرامبەر ئەم حالەتە دەلەزىن و ئازار بەخشەوه دەلىم:

لە بھر ئەوهى "سەعیدی نوی" وەلامى سەد پرسىيارى بى نرخى داواکارى گشتىي پارىز گاکانى: ئىسپارە و دەنیزلى و ئافيوون دەدانەوه، منیش مافى خۆمە كە سى پرسىيار

ئاراسته‌ی وزارتی ناخو ب سه‌روکایه‌تی شوکری قایا و وزارتی دادی ئیستا بکم و بلیم:

پرسیاری يه گەم:

بە ج یاسایەك من و سەد و بىست كەسى تر بەند دەكربىن لە ئەنجامى شەرە قىسىيەك كە هېچ ئاكامىنلىكى لىنى نە كەم تووه تەۋە لە نۇوان چاوش (عەريف) يېكى پۈزىس و كەسىنلىك ئاسايىدالە "ئەگرىدىر" كە لە قوتايىانى نۇورىش نى يە، تەنها بە بىانووی ئەۋەى كە نامەيدە كى ئاسالىي منى بىن بورو. پاشان ئەنجامدانى لېكۆزلىنەوە بۇ ماوهى چوار مانگ لە لايدەن دادگاوه لە سەر ئەمەنەيە، كە لە پاشاندا ھەممو ئەمەن كەسانە تەبرىيە بۇون، پازدە كەسى لاوازى ھەزار نەيېت، ھاودەم لە گەل گەياندى زيانى دارايى بە زىاتر لە سەد كەس كە بە ھەزار لىرە زىاتر مەزەندە دەكربىت؟

ئايا بە ج بەنەمايدە كى ياسايى دەكربىت گەيمانە كان وەك شتى پۇوداوا حسایيان بۇ بکربىت؟ ئايا بەپىچى ج دەستورىنىكى زيانىكى دارايى بە بېرى ھەزاران لىرە لە حەفتا كەسى خەلتكى دەنیزلى دەدرىت، دواى ئەۋەى كە بىن تاوانى و تەبرىيە بۇونىان لە دادگادا بەدەست هىنما؟

پرسیارى دووھەم:

دەستورى خوابى دەفرمۇنى: **(﴿وَلَا تُزِّرْ وَأَزِّرْ وِزْرًا أَخْرَى﴾ (الأنعام: ١٦٤)).** پەيامىنلىكى بچووڭ كە بلاو كەردنەوەيمان قەدەغە كەردووھە و لە ماوهى ھەشت سالدا يەك دوو جار نەيېت دەستم نە كەم تووه و، بناگە كەشى بىست و پىنج سال پىشتى دازراوه و، لە چەند خالىتكى گەنگىدا ئىمانى خەلتكى لە شوبىھە و گومانە كان رىزگار دەكتە، مەرۆف لە ئىنگارى كە دنى فەرمۇدە مۇتەشاپىيە كان دەپارىزىت.. دۆزىنەوە ئەم نامىلکە بچوو كە شويىنلىكى دوور و لە لاي پىاوىنك كە ناياسىن و، پاشان بەخشىنى واتايە كى پىچەوانە و دوور لەواتاي راستەقىنە خىزى بەو پەيامە و.. دۆزىنەوە ئامەيدەك لە شارى "كۈوتاھىيە" و "باليكەسیر" كە ئاستەم ئامازە ئىتىدایە بۇ ئەۋەى كە ناياسايى بىت و، دەستكىر كەردىغان لە ئەنجامى ئەمدا ھەر ئەم كاتە لە مانگى رەھەزاندا و ئىستاش بەم سەرما و سۆلە سەختە لە گەل خەلکانىكى زۇرى جووتىبار و كاسېكارى بىن تاواندا و.. گېرتى كەسىنلىك تەنھا لە بەر ئەۋەى كە نامەيدە كى ئاسالىي كۆنلى منى بىن بورو، يان بە ئوتومبىلە كە ئەخىزى منى گېراوه، يان پەيەندىي ھاۋىي يانە بەرامبەر مان

دەربىرۇھ، يان كېيىنلىكى منى خويندووه تەمە و، زيان گەياندى ماددى و معنەوى بەوان و بەم نىشتمان و نەتەوەيە بە ئەندازەي هزاران لىرە، بە يىانوو گومانىكى بىن نىخ..

جا من دەپرسىم و دەلىم:

بە ج ياسايدىكى داد گەرى ھەمو ئەمانە رۇو دەدات؟ يان بە ج ماددەيەكى ياسايدى ئەم كارانە ئەنجام دەدرىت؟ ئىمە دەمانەوى ئەو ياسايانە بىزايىن تاكو نە كۈۋىنە ھەلەمە! بەلىنى، پاستىي يە كېتكە لە ھۆزكارە كانى گىرتىمان لە "دەنىزلى" و "ئافىيون" دا پەيامى: "تىشكى پىنچەم". لە كاتىندا كە بناغە كەي ئەم پەيامە زۇر لە پېش ماوهى ئەندامىتىم لە "دار الحکمة الإسلامية" دا نۇوسراوه، ئەويش بە نىازى پىزگار كەدن ئىمانى خەلکانى عەوام لەو كەسانەي كە ئىنكارىي ھەندى فەرمۇدەي پىرۇز دەكەن لەبەر ئەمە واتا و تەۋىيلە كانى ئەو فەرمۇدانە نازانىن، بە رادەيدىكە و تويانە: ژىرى قبۇلتى ناكات!

گۈيان ئەم پەيامە رۇوى لە دنيا و سياستە و ئىستاش نۇوسراوه.. بەلام لەبەر ئەمە پەيامىكى نەھىئىي بە، لە دەمى پىشكىندا لاي ئىمە نەدۇزرارە تەمە و، ھەوالدانە كانىشى سەبارەت بە ئايىنە ھەمو يان پاستن و، كارى بەسەر ئاسايش و ۋەزىم و كەسانىكى دىيارى كراوهە نىيە، بەلكو بە رۇونى و تىير و تەسىلى راستىي يە كى زانستى رۇون دە كاتەمە.. دەلىم؛ تەنانەت گەر بە فەرزى مەحالىش ئەم گەيمانە دابىن، ئەوا ھەر ھىچ تاوان و گۇناھىك پىكتەنەنەت، چونكە پېش ئەمە داد گەكان ئاشكراي بىكەن زۇر بە نەھىئىي ھەلگىر اوھ، تاكو مۇناقەشمە لە سەر دروست نەبىت.

پاشان وەرنە گەرتىنى شىتىك و رەفز كەدنى بە تەواوى جىايە لە قبۇل نە كەدنى لە رۇوى زانستەمە و، بە تەواوه تىش جىباوازە لە كار پى نە كەدنى. جائىمە پەيامە لە رۇوى زانستىيەوە ئەو ۋەزىمە بىن قبۇل نىيە كە لە ئايىنەيە كى نزىكىدا دىتە كايىوه. خۆ بەپىي ھەمو ياساكانى داد گەرىسى سەرانسەرى دنيا گەيمانى تاوانبارى لەمەدا نايىن.

پوختەي ئەم قسانە:

"كوفرى موتلەق" ژيانى ھەميشەيى لەناو دەبات و، ژيانى دنياش دەكات بە ژەھرىيىكى كوشىنده و خۆشى و تام و چىزە كانى دەسىرىتەمە. جا پەيامە كانى نۇور ماوهى سى سالە ئەم جوزە كوفە قەلاچۇ دەكەن و، لە پۇچەلەكەنەوە و شىكىت بىن ھىنانى ئەو چەمكە كوفرى يە ساماناكەي كە ماددى يان ھەلىان گەرتۇوە سەركەوتىيان بەدەست ھىناوه و، بە

چهندین بەلگەی درەخشان ياسا و دەستوورە کانى بەختە وەرىيى هەردوو ژىيانى ئەم نەتمەدەيدە چەسپىن و، لەمەشدا پىشت بە حەقىقەتى بەرز و بىلدى قورئان دەبەستن.

جا ئەو پەيامانەي كە ئەمە پىشە و ئەركى سەرشانىانە، گەرەهزار و يەك ناتەواو يىشىان تىندا بىت - نەك تەنها يەك دوو مەسىلە - ئەوا چا كە كارى يە كانىان، كە لە هەزازان تېپەر دەبىت، رەچاودە كەرىت و بەسر ناتەواو يە كانىاندا پىش دەخرىت. تەنانەت سەرجمەمى ئەو ناتەواو يانە دەسپىتەوە. ئىمە ئەم ئىدىعايە دەكەين و ئامادەين بۇ چەسپاندىنىشى.

پەرسىارى سىھەم:

وەك ئاشكرايە: ئەگەر نۇو سراوينكى بىست و شەبى تەنها پىنج و شەرى تىندا بىت كە ياسا قبۇلتى نەكأت، ئەو پىنج و شەبى لادەبرىت و بوار بە بلاۋ كەرنەوهى و شەكاني تر دەدرىت..

لە دادگای ئەسكى شەردا و دواى ورده كارى و لېكۈزلىنەوهى چوار مانگى رەبەق، بە رۇالت و اگومان برا كە تەنها پازدە و شە لە رۇوى ياساوه مايدى تاوانبار كردن بن. هەروەھا دەستەي پارىزەرانىش لە سەرانسەرى كۆمەلە پەيامى "زولەفقار" دا - كە چوار سەد لابېرىي - جىڭە لە دوو لابېرىي هىچ شىتىكى تريان تىندا نەدۇزىيەوە كە لە گەل ئەم ياسايانە ئىستادا نەگۈنخىت، لە كاتىكىدا كە ئەو دوو لابېرىي تەفسىرى دوو ئايەتى قورئانى پېرۇزىيان كردووھ و سى سال پىش ئىستا تووسراون. هەروەھا كارشىناسانى ياسايانى لە هەردوو دادگای "دەنizلى" و "ئەنقرە" دا تەنها پازدە شوينى "سەھوو" يان لە پەيامە كانى نۇوردا دۇزىيەوە، ئەو پەيامانەي كە تا ئىستا بۇون بەھۆي چاكسازىي سەدان هەزار كەمس و، هەزار سوودىان بۇولات و نەتمەدەتىدا.

پاشان ئايا زىندانى كردنى بەمالەي "چالىشقاڭ" لەم وەرزى كار و ناوه راستى زستانە ساردەدا لە گەل كام بەنمائى كۆماريدا دەگۈنخىت و كام لە ياسا كانى بوار بەھە دەدات؟ لە كاتىكىدا كە ھەموو ئەو كارەي ئەم بەمالەي ئەنجامىان داوه تەنها ئەۋەيە كە چەند خزمەتىكى سادەيان پىشكەش بە پەيامە كانى نۇور كردووھ و، بە مەبەستى پىزگار كردنى ئىمانى خۆيان ئەو پەيامانەيان نۇوسىوه تەوە و، لە دەمى غەربىيىمدا لە "ئەميرداغ" بەزەيى يان بە پېرىيى مندا ھاتووه تەمەدەتى يان داوم.

خو مادهم یاساکانی کۆماری، بەپنی بنەمای سەرەستیی ویژدان، کاریان بەسەر مولحیدانوھ نی يە، باشتە و حەقز و ایە کە هیچ کارینکیان بەسەر ئەو کەسانەشمەوھ نەبىت کە پەیوهندى يان بە دنیاوه نی يە و لە گەل خەلکى دنیاشدا دەمقالى و وتوویز ناکەن و، بە شیوه يە کى سوودبەخش کار بۇ ئاخىرىت و ئىمان و نىشتمانى خزىيان دەكەن. ھەروەك سیاسەئەدارانى خاۋەن دەستەلات لە كىشۇھەری ئاسىادا - كە بەپەيدا بۇونى پېغەمبەران تىايادا شەرەفمەند بۇوه - نابىن گەلانى خزىيان ناچار بکەن واز لە صەلاحەت و تەقۋا و دىندارى بەھىن، كە ھەموو ئەمانە ماۋەی ھەزار سالە بۇون بە خۇزراك و چارەسەر و شتانى پیویست بۇ ئەو گەلانە.

بەكىڭىك لە خواستەكانى مەۋەقايەتى چاپۇشى بە لەو قسۇور و ناتەواوى يانەي كە لە ناوەندى پەرسىيارە كانى كەسىنگىدا ھاتۇون بىست سالى تەمنى بە گۆشەگىرى و دوور لە خەلکى بەسەر بىردووه و، بە عەقلى "سەعىدى كۆن" بىست سال پىش ئىستا ئەو پەرسىيارانە ئاراستە كىردووه.

وا من لەبەر سوودى نەتهوھ و ئاسايىش و، وەك ئەركىتكى نىشتمانى سەرشام، ئەمەي خوارەوەتان ياد دەخەمۇھ:

بەندىرىدىن يان ھەولى خراپە كارى لە گەل ئەو کەسانەدا كە پەیوهندى يە كى لاوازىيان بە ئىمە و پەيامە كانى نۇورەوە ھەيە، لەوانىيە ھانى رۈزىلەو كەسانە بىدات كە تا ئىستا سوودى ئىجابى يان بۇ نىشتمان و رېزىم ھەبۇوه، ھەلبگەرېنەوە و بىن بە كەسانىنى دوزىمن بە كارگىزىي ولات و، ئەو كارە بوار بۇ ئاشۇوب و تىرۇر و تۆقانىدۇن بېرەخسىيەت.

بەلى، ئەو كەسانەي كە ئىمانى خزىيان لە بىنى پەيامە كانى نۇورەوە بىزگار كىردووه و مەترىسى و زيانيان لە كۆمەنلە دوور كەوتۇوەتەوە، تەنانەت بۇون بە ئەندامى ئىجابى و سوودبەخش بۇ ولات، ژمارەيان لە سەد ھەزار كەمس گەلنى زىاتە و، پلەمۇپايدى بەرزيان لە سەرجەم فەرمانگە كانى حكۈمەتى كۆمارىدا ھەيە و، ھەموو توپۇز و چىنە كانى خەلکى دەنويىن و، بەپەرى خۇنەويىتى و دلىسۈزىي تەواوەتى و بە جوانلىق شىيەي راستى و سوود گەيانىدۇن و ئىستيقامەت كارە كانىيان را دەپەرىنىن.. جا ویژدان داخوازى ئەوەيە كە ھەموو ئەوانە پارىزگارى بىكىن و پشتىان بىگىرىت، نەك ھەول بىرىت خراپەيان لە گەلدا بىكىرت.

دەستەيەك لە كارمهنەر بەسمى يە كان گۈئىيان لە سكالاى ئىمە كەپ كرد و بوارى قىسە كردىيان بىن نەداین و، چەندىن بروپىانووى پۇو چەل و نابەجى دەھىنەو بۇ گوشار و تەنگ ھەلچىن پىمان. ئەم ھەلۋىستەشيان وامان لى دەكەت كە باوهەرىكى پەتو بەھىنەن بەوهى كە ئەوان بۆيە ئەم كارانە ئەنجام دەدەن تاكو بوار بۇ ئاشروب و ئازاوه نانەوە لە ولاتدا بېرە خمىنەن.

پاشان من بە ناوى بەرژەوندىي حکومەتەوە دەلىم:

مادەم ھەردوو دادگايى "دەنېزلى" و "ئەنقرە" و دواى ئەنجامدانى و رەدەكارى لە سەر پەيامى "تیشكى پېنجم" ھىچ كارىنکىيان لە دىزى ئەو پەيامە نەنواند و دايامەوە بە خۆمان، ئەوا پۇيىستە كارگىرىنى دەولەت جارىكى تر ئەمۇ پەيامە نەترىخىنەتەوە كاروبارى بەسمى يەوه و نېيكات بە مایى دەمقالى و گفتۇگۇز لە سەركىزدن.

ھەرۋەك ئىمە لە لايەنى خۆمانەوە ئەمۇ پەيامە مان شاردبورووە پېش ئەوهى دەستى دادگا بىكمۇيت و ئاشكراي بىكەت. دەبى دادگايى "ئافىيون" بىش نېيكات بە مایى پرسىيار و وەلام، چونكە ئەمۇ پەيامە ھەنەن بەھىزە كە بەرپەرج نادىنەوە و، لەبارە چەند پۇوداونىكەوە پېش بۇودانىان ھەوالى داوه كە لە دوايدا وەك ھەوالە كانى ئەمۇ پەيامە پۇوداوه كان ھاتىدى و رۇوپىان دا! ئەمە جىڭ لەمە كە پەيامە كە بەيەوندىي بە كاروبارى دنياوه نى يە، تەنها ئەوه نەبىت كە يە كېڭ لە واتا زۇزە كانى كەسىك دەگرىنەوە كە مرد و كەزتايى بىن هات^(۱).

وېژداغىم دەدەت كە لە بەر خاتىرى بەرژەوندىي ولات و نەتەوە و لە پىناوى پاراستى ئاسايش و رېيما و كارگىرىنى ولاتدا ئەمە خوارەوە تان ياد بېھەمەوە: دەمار گىريستان بۇ ئەمۇ پىساوه مەددۇوه واتان لى نە كات كە ئەمۇ ھەوالە غەبىي يە و واتا كەى كە لەمۇ پەيامەدا ھاتووه، بېرخىنەتىنەن چەند كاروبارىنکى بەسمى يەوه، چونكە ئەمۇ چەشىنە كارە پىز بوار دەرە خمىنەت بۇ بلازوونەوهى زىاتى ناوى ئەمۇ پەيامە و ناساندىنى بە خەلکى!

* * *

(۱) مەبەست لەو كەسە مستەفا كەمالە. (وەرگىزى)

بۇ بەریزان سەرۆکى دادگای نافیون و داواکارى گشتى و ئەندامانى دادگا!

لېزەدا دەقى ئەو بەرگرى يەتان پىشىكەش دەكەم كە خىستمە بەردەستى لايەنە كانى داد
لە شارى "دەنىزلى" و لە (نۇ) بىناغە پىنكەھاتۇوه:

وەك دەزانى من كەسىنكم وازم لە زىيانى كۆمەلايەتى هىتاوا، بە تايىھەت زىيانى رەسمى و
سياسى كە چەند لايەنېتكى وردى ھەيم. لەبەر ئەوە من نازاڭم دەپىن لە ئاستى ئەو زىيانەدا ج
كارىتكى ئەنجام بىدەم. تەنانەت ھەر بىريشى لىنى ناكەمەوە، چۈنكە بىر لىنگىردنەوە گەلىنى
ئازارم دەدەت، بەلام ناچارم ئەم بەرگرى يەتمار بىكەم، چۈنكە لە دادگایە كى پىشۇودا
لە لايەن كەسىنکى بىن وېزدانەوە چەند پەرسىارىنى دوپات بۇوم ئاراستە كرا كە هيچ
پىويست نەبۇون. جائەم بەرگرى يەش (كە وەك كۆزتايى ئەو وەلامانە وايە كە ئەو كانە
پىشكەشم كىرىدىن) ھەندى جار لە مەبەست لا دەدەت و لەوانھى دوپات بۇونەوە
ئەوتۈى تىپدا بىت كە هيچ پىويست نەكەت و، پىنكۈنېكىي تىپدا نەبىت و، لەوانھى
ھەندى دەستەوازەتى توندوتىزى وەھا ئىپدا بىت كە بىگۈنخىت لە دىزم بقۇزىرىتەوە، يان
ھەندى رىستەتى لەخۇ گېرتىت كە پىچەوانەتى ھەندى لەو ياسايانە بىت كە شارەزايان
نىم. بەلام مادەم ئەو بەرگرى يە رووى لە حەقىقەتە ئەوا دەكىت لە پىناوى حەقىقەتدا
چاۋ لەو ناتەواوى يىانە پېۋشىت.

ئەم بەرگرى يەم پالى بە نۇ بىناغەمە داوه:

بناغەي يەكەم:

مادەم حكىومەتى كۆمارى لە ژىر دروشى ئازادىي وېزداندا كارى بەسەر ھەرزە و
مولحىدانەوە نى يە، ئەوا دەپىن بە شىۋەيە كى باشتى كارى بەسەر كەسانى خاۋەن تەقاو
ئايىندا رەوە نەبىت.

ھەروەھا مادەم هيچ نەتەوەيەك ناتوانىت بە بىن ئايىن بېرى، بە تايىھەت گەر ئەو رەچاۋ
بىكەين كە نەتەوە كانى كىشىھەر ئاسيا لە رووى ئايىنەوە لە نەتەوە كانى ئەورۇپا ناجن و،

ئایینی ئیسلامیش لە رۇوی ژیانى كەسى و قیامەتى يەوه لە ئایینى نەصرانى ناچىت، ئەۋەتا گەر مۇسلمانىڭ بۇوېت بە مولحىد ھەرگىز وەك مولحىدانى تىرىنى يە.. لەبەر ھەمۇ ئەمانە، ئەم ئایينە بۇوه بە پۈرسىتى يە كى سروشتى لە ناخى ئەم نەتەوەيەى كە بە ئایينە كەى و بەرگىرى قارەمانانە لە دەستگەرنى پىنەوه لە بەرامبەر ھەمۇ ھېر شەكانى سەرانسەرى جىهاندا ماوهى ھەزار سالە رۇوی دىباي پۇوناك كرددۇوه تەوهە..

ھىچ پىشىكمۇتون و شارستانىتى يەك ناتوانىت جىنى فېرپۇنى چاکە كارى و ئايىن و پاستى يە كانى ئىمان لە دەرروونى ئەم نەتەوەيەدا بىگرىتىخوا، يان ھىچ كام لەمانە لەبىر بىاتەو.

كەواتە ھەر حکومەتىك جلسەسى فەرمانچەوائى ئەم نەتەوەيە دەگرىنتە دەست و دادگەرى و ئاسايىش پەچاوجە كات، دەبىن ھەللىنىتى خراپ بەرامبەر پەيامە كانى نور دەرنەپېنىت و ھىچ كەسيكىش بىز ھەللىنىتى لەو چەشىنە راپىچى نەكەت.

بناغە ئەدوھەم:

جىاوازى يە كى گەورە لە نىوان رەتكىرنەوهى شىتىك و كارپىن نە كردىدا ھەمە. ئەۋەتا لە ھەمۇ حکومەتىكدا كۆمەلتىك ھەن كە بە توندى نەيارى ئەم حکومەتەن. ھەندى جارپى دە كەۋى كۆمەلتىك مۇسلمان لە ژىپ دەستەلاتى مەجوسىدا دەبن، ھەر وەك دەگۇنخى كەسانىتىكى جوولە كە يان گاور لە ژىپ سايەمى حوكىمى ئىسلامدا دەبن، وەك سەردىمى عومەرى كورى خەتاب - خواىلىنى پازى يېت - كەچى لە گەل نەۋەشدا نازادىي خۇبى و سەربەستىي كەسى سەبارەت بەوانە كە ئاسايىش تىك نادەن و خۇيان لە قەرەى كارگىزىنى حکومەت نادەن، پارىزراوە. چونكە حکومەتە كان رۇالەتىان بەلاوه گەنگە و، بەردا لە رۇوی شتانى ناو دل و دەرروونە كان ھەلتىادەنەوهە.

ئاشكرايە كە ھەر كەسيك يەمۇيەت خۇرى لە قەرەى ئاسايىش و سیاسەت و كارگىزىنى دەولەت بەدات، دەبىن ھەر دەم بۇزۇنامە كان بىخۇنۇنىتەوهە و بە دواى ھەوا ئىپەدا دەۋادا بىگەپېت، تاکو زانىيارى لەبارە ئەم تەۋۇزم و بارودۇخانمۇھ پەيدا بىكەت كە يارمەتىي دەدەن، بۇ ئەۋەى لە ھەلسۇ كەوتە كانىدا بە ھەلەدا نەچىت و پىنى نەترازىت.. كەچى پەيامە كانى نور زۇر بە توندى پىنى ئەم كارە ئەق تابىيانى گەرتۇو، تەنانەت ھاۋپى ئىزىكە كانىم دەزانىن كە ماوهى بىسەت و پېشىج سالە وازم لە بۇزۇنامە كان ھىناوە و

هموالی هیچ روزنامه‌یه کم له که مس نه پرسیوه و حمز و ثاره زووم لیتی نه بوروه، ج جای هموالی بیانخوینمه‌وه. و ائیستاش ماوه‌ی ده ساله جگه له هموالی شکستی ئەلمان و سه رکم و تونی بدلشەفی يه کان هیچ هموالیکی ترى جیهان و بارودزخی دنیا نازام.. پەیامه کانی نور تائەم پاده‌یه بىنی تەو کارهیان لى گرتم و له زیانی کۆمەلایەنی دووریان خستو و مەته‌وه.

کەوانه دەبىن دانابى حکومەت و یاسای سیاسەت و دەستورى دادگەرى بىنی بەوه نەدەن کە هیچ کەسیک خزى لە قەرەی من و برايانى ھاوونىھى من بىدات. خز ئەگەر کەسیک کارى وابکات ئەوالە ژىز کارىگەربى وەھم و سەرسەختى و برق و قىنه کانی خۆيدا دەیکات!

بناغەی سىھەم:

ناچار بۇوم ئەم پافە كىردنە دوور و درىزە خوارەوە پېشکەمش بىكم له وەلامى چەند پەختنەيە كى ھەلتە و بىن واتا و دوور لە پىويستى داواکارى گشتىي دادگايى پېشۈرۈدا سەبارەت بەوهى كە لە پەيامى "تیشکى پېنچەم" دا ھاتوروھ. تەو داواکارەش لە پەختنە كانىدا پالى بە هیچ ماددەيە كى ياساوه نەدابوو، بەلكو پالى بە خۇشەویستى و دەمارگىربى خۆيەوە دابوو بۆ كەسیکى مردوو.

يە كەم: ئىمە "تیشکى پېنچەم" مان بە شىوەيە كى نەھىنى پاراستبوو، پىش ئەوهى بکەۋىتە دەستى حکومەت. تەوه بۇو وېرای ئەو پېشکەنە وردانەي كە ئەنجام دران حکومەت تەنانەت يەڭى دانە نوسخە ئەو پەيامەي لە لاي من دەست نەكەوت.

ئىجا تاكە ئاماڭىنى ئەم پەيامەش رېزگار كەردىنى ئىمانى خەلکانى عەوامە و نەھىشتى دوودلى و گومانە كانىانە تاكو رېزگاريان بکات لە ئىنگارىي ھەندى لە فەرمۇودە مۇتەشاپىيە كان. ھەروەها ئەم پەيامە، مەگەر لە پلەي سىھم و چوارم و بە شىوەيە كى لاوە كى، دەنا ئاوارى لە كاروبارى دنیا نەداوه تەوه. لە كاتىنگىدا ئەو ھموالى پەيامە كە رايىگەياندۇوە راست و دروستە، كارى بەسىر دنیا و ئەھلى دنیاوه نى يە و بىر كەبرى و زۇرانى لە گەلدا نە گەرتۈون. بەلكو تەنها ھموالى كانى ھىناوه، بىن ئەوهى كە سەكان دەستىشان بکات، يان ناوه كان بدر كىنېت و، ھەر تەنها راستىي فرمۇودەيە كى پىرۇزى پىغەمبەريان ﷺ بە شىوەيە كى گشتى و ھەمە كى رۇون كەردووه تەوه. كەچى ئەوان ئەم

براستی یهیان به سهر که سینکی سهرسوپر هیندا شکانده و که لهم چرخه داریاوه و براوپری ئهو دهر چووه. ئیتر ئهو ان ره خنه کهیان لهو رووه وه ئاراسته کرد که پیان وابو ئم پیامه لهم سالانه دوایدا نووسراپت. که چی میزووی دانانی ئم پیامه زور کونته له میزووی پیوهندی کردم به "دار الحکمة الإسلامية" وه، به لام دواتر سهر له نوئی پیکخرایوه و پروشته ناو پیامه کانی نووره وه.

واله خواره ودا ئمه تان بز رپون ده کەممهوه:

"چل سال پیش ئیستا، واته يەك سال پیش راگهیاندنی سەربەستی"^(۱)، هاتم بز ئەسته مبوقل، فەرماندەی گشتی ئهو کاتھی سوپای ژاپۆنی هەندی پرسیاری ئایینی ئاراستهی زانایانی ئیسلام کردبۇو، ئەوانیش پرسیارە کانی ئەویان ئاراستهی من کرد، هەروەك بعو بۆنەيەوە هەندی پرسیاری تریشیان لە گەلدا ئاراسته کردم.
يە كېڭىچى لەو پرسیارانە لە سەر ئەو فەرمودە پېرۈزە بورو کە دەفەرمۇئى:
(لە ئاخىزەماندا كەسینکى سامناك بەيانى يەك كە رۇزى لىنى دەبىتەوە لە ناوجاوايدا نووسراوه: ئەمە كافەر).

منیش و تم:

كەسینکى سەير و سەرسوپر هین کاروبارى ئم نەتمەيە دە گرىتە دەست و، رۇزىنە دىنت كە شەپقە لە سەر دە كات و خەلکىش بە زۆرەملە ناچار دە كات يىكەنە سەريان.
دواى ئەم وەلامە لېيان پرسىم:
ئايادە كەسەي كە لەو رۇزگارەدا شەپقە لە سەر دە كات پى كافەر نايىت؟

و تم:

كاتى شەپقە كە لە سەری جىڭىر دەبىت بە مرۇۋە دەلتىت: سوژدە مەبە. بە لام پشت بە خوا ئىمانى ناو سەرى ئەو كەسە شەپقە كە ناچارى سوژدە بىردى دە كات و مۇسلمانى دە كات!

پاشان و تىيان: ئەم كەسە ئاۋىتك دە خواتەوه و، دەستى كونى تى دەبىت، ئیتر ئەو كاتە هەمموان دەزانى كە ئەوه "سوفيانى" يە.

وەلامە دانمەوه:

ممەت گەياندىنی دووهەم جارى دەستورە لە دەولەتى عوسمانىدا، كە بە "مەشروعىتى دووهەم" سەپەر. سى ۹۰۸ زە لە لايەن سۈلتان عبدولھەمیدى دووهەمەو راگەيەنراوه. (وەرگىز)

پهندیک ههیه بز مرؤفی هله خمرج به کار دههینرتیت و، له باره یهوه دههتریت: "دهستی کونی تی بوروه". واته: سهروهه و سامان له دهستیدا نامینیتهوه، بملکو دهروات و بهزایه دهچیت.

بهم جزره، ئهو كه سه سهرسوورهینرهه گیرزدهه مهی خواردنمهوه دهینت (كه شلهمهنهنی يه) و، له نېخامی ئم مهی خواردنوهیهدا ناخوش ده کهويت و، ئمهش بھرھو چەندین ئیسراپ و هله خمرجی بى سنور دهیدانه بهر و، خەلکانی تريش له سه ئیسراپ و هله خمرجی پادههینت.

يەكىكىيان پرسىي:

كاتىك ئهو كه سه ده مریت شەيتان لەناوچەی "دېكىلى تاش" ئى نەستەمبوول ھەموو دنيا ئاگادار ده كاتھوھ و ھاوار ده كات كە: فلانە كمس مرد!

ھەر ئهو كاتە و قم:

"ئهو ھوا له رېنى برووسکەوھ پاده گەيەزىت".

بەلام دوايى كە بىستم "زادىز" پەيدا بوروھ، زانیم وەلامە كەی يېشۈرم ناتھواو بوروھ و، دوايى ھەشت سال كە لە "دار الحکمة" دا بۇوم، و قم:

"ھو الھ كە بەھزى پادىزوه بە ھەموو جىھان پاده گەيەزىت".

پاشان ھەندى پرسىيارى تريان لە بارهى بەرىيەستى "زولقەرنەين" و "يەئجوج و مەئجوج" و "دابە الأرض" و "دەجال" و "ھاتھ خوارهوهى حەزرەتى عيسا - دروودى لەسەر بىت - "لىنى كىردم و منىش وەلامە دانھوھ. تەنانەت ھەندى لەو وەلامانە لە دانزاونىكى كۆنغا تۇمار كراون.

پاش ماوهىك مىستەفا كەمال دوو نامەي بە پەرلە(شفرە) نارد بۇ تەحسىن بە گى ھاوارپىم كە ئهو كاتە والى بورو له شارى (وان). لە دوو نامەيەدا باڭگەيىشى دە كىردم بز ئەنقرە تاكو پاداشتم بدانھوھ لەسەر بلاۋ كردنوهەي نامىلکەي (شەش ھىر شە كان)^(۱).

(۱) ئەو كاتە تور كىيا دوو حڪورىمەتى ئىندا بورو: حڪورىمەتى خەلافەت لە نەستەمبوول، كە لە ژىنر كىتفى سوباي داڭگەر كەرى ئېنگلىزدا بورو.. ئىعوي تريان لە ئەنقرە بە سەرۇز كايىتى مىستەفا كەمال و لە دىزى دەولەتاني داڭگەر كەر دەجهنگا. مامۇستا نۇورسىش ئەو دەمە لە نەستەمبوولدا دەزىيا. ئەو نامىلکەيەشى لە دىزى ئېنگلىزى داڭگەر كەر و بەرپەر چەنانوهەي سىاستىيان بلاۋ كرددوھ و كارىڭگەرلىي گەورەي بز ئەو بارودۇزخە لە بەرزى كردنوهەي ورەي خەلکىدا ھەبۇو. (وھ گېز)

منیش رؤشتمن بزوئه نقره. لهوئی ئەوهی بزوپیشناز کردم کە به "واعیزی گشتی" لە پاریز گاکانی خۆرھەلات (کوردستان) دا بە مەوچەیە کى سەن سەدلیرەبى لە جىگەی شىيخى سەنوسى دام بىمەز زىنېت، چونكە شىيخى ناوبر او زمانى کوردىي نەدەزانى، هەروەھا لە گەل دامەز راندۇم بە ئەندام لە ئەنجومەنى مەبعۇۋسان (پەرلەمان) دا و، ئەندامىتىش لە سەرۋۇ كایەتىي كاروبارى ئايىنى، ھاوەدم لە گەل مانەوهى ئەندامىتىم لە دار الحکمة الإسلامية) دا. مەبەستىشى رازى كردنى من و قەرەبۇو كردنەوهى كارمەندىيە كەدى پېشۈرم بۇو.

کاتی خزوی سولتان ره شادیش نز هزار لیره‌ی زیری تایبیه‌ت کرد بز قوتا بخانه‌ی زهراء که هر خزم بناغه‌کهیم دانابوو، هروه‌ها بوز انکوکه‌ی شاری وان، جالم سده‌فرهدا ئنجومه‌نی. مبعوسانی ئنقره‌ش بپیاری دا ئتم بره پاره‌یه زیاد بکات بز سه‌د و په‌نجا هزار لیره‌ی و هرقی، ئوهه‌ببو سه‌د و شهست و سین په‌رله‌مانثار له کزی دوو سه‌د ئندام، ئەنجومه‌ندا ئیمز ای ئهو پریارهیان کرد و ره ز آمنه‌ندی بیان له سه‌ر نو‌اند.

به لام که سر نجم دا به شیک لهو هموالانه‌ی له دهقی ئه سلیمانی "تیشكى پنچم" دا همه به پراوپری له که سینکدا دینه‌دی که له موئی بینیم، ناچار بروم واژ لهو کارمه‌ندی‌یه گرنگانه بهیتم، چونکه به قهناعه‌تی ته او زانیم له یه ک تیگه‌یشن له گهل ئه کسده‌دا، یان مامه‌له له گهل کردنی، ياخود ری لئی گرتني کارینکی ئه ستم و محاله. ئیتر دوای ئه واه و ازمه کاروباری دنیا و سیاست و ژیانی کومه‌لایه‌تی هینا و، همه‌مو کاته کام تنه‌هاله پیناوی خزمتی ئیماندا تهرخان کرد. که چی هه‌ندی کارمه‌ندی له خزویابی و دوور له ویژدان دوو سی نامه‌یان بین نووسیم که روویان له دنیایه، پاشان له بهر هینانه‌دی حمز و خواستی چه‌ند زاتیک و به بونه‌ی ئه پرسیارانه‌وه که ثار استه کران و پهیوه‌ندی‌یان به فه‌رموده موته‌شایه کانی له هم بر نیشانه کانی قیامه‌ته وه همه‌یه، بناغه کانی ئه پهیامه کوزنانه‌م کوز کرده‌وه و سره‌نه‌نوی رینکم خستته‌وه و پهیامه که ناوی "تیشكى پنچم"‌ی پهیامه کانی نووری له خزو گرت. ده بئی ئه ووهش بزانین که ره‌نوسی پهیامه کانی نوور هه‌میشه به پئی ته‌رتیب و میزه‌ووی دانانیان نی‌یه، بز نمودونه: مه کتووی سی و سی هم له پیش مه کتووی یه که‌مدا نووسراوه. همروه که ئه سلی ئه م "تیشكى پنچم" مش له گهل هه‌ندی بهشی، پهیامه کانی نوور داله پیش پهیامه کانی نوور دا دانراون.

به هم رحال.. ده مارگیری و هاورپی به تی دوا اکاری گشتی - که ئەم چەشە مەقامەی ھېيە - بۇ مىستەفا كەمال بۇو بەھۆزى چەند پرسیار و پەلپ و بیانوویە كى نایاسايى و ھەلە و دوور لە پۇيۈست. ھەر ئەوهەش ناچارى كىردم ئەم پروونكىردنەوانە پېشکەش بىكم كە لە دەرەوەي باسە كەدایە.

لېرەدا، وەك غۇونەيەك لە سەر گۇفتارى نایاسايى تىنكمەل بە مىزاجى كەسىي ئەم، يەكىنڭ لە قىسە كانى خۆزى دەھىتىم:

بىي و تىم:

ئايالە ھەموو دلى خۆتهوه لەو قسانەت پەشىمان نىيت كە لە "تىشکى پېنچەم" دا ھىننا تە؟ چۈنكە تۆ سوو كايدەتىت بەو كەرددووه كاتى لە بارەيەمە و تۇوتە: ھىننە ئارەق و شەرابى خواردووەتەوە كە وە كۆ كۆننە ئاوى لىنى ھاتۇوه.

منىش لە وەلامى دەمارگیرى يە تەواو ھەلە و نەفرەت لىنى كراوه كەيدا، كە ھى هاورپىيەتىي خۆزىتى بۇزى، دەلىتىم:

شەرەفى سەر كەوتى سوپاي پالماوان نايىت تەنبا يدرىنتە پال ئەم، بەلكو تەنها بەشىكى دىيارى كراوى لەو سەر كەوتەدا ھېيە، چۈنكە سەتمىنگى ئاشكرا و دەرچۈنە لە دادگەرى كە دەستكەوت و مال و سامان و رۆزىي سوپا بىرىت بە تەنبا يەك كەسى سەركىدە.

جا ھەر وەك ئەو دوا اکارە گشتى يە دوور لە وىزدانە بەھە تۈرمە تبارم دەكەت كە ئەم و كەسە خاواهن عەيىپ و عارەم خۆش ناوىت، بە رادىيەك وەك كەسىنگى خيانە تىكار بە نىشتمان دامدەنیت! منىش لە لايەنى خۆزمۇھە بەھە تاوانبارى دەكەم كە سوپاي خۆش ناوىت، چۈنكە كاتى كە ئەم ھەموو شەرەف و دەستكەوتە مەعنەوى يانەي سوپا دەبەخشىت بە هاورپىيەكى، ئەوا بەم كارەي سوپا لە شەرەفەندىي خۆزى بى بەمش دەكەت. كەچى حەقىقەت ئەوهە پۇيۈست دەكەت كە سەر جەمى چا كە كارى و كارە ئىيجابى يە كان بە سەر كۆمەل و سوپا دا دابەش بىرىت، بەلام ناتەواوى و خراپكاري و كارە سەلبى يە كان دەنی ئاراستەي سەركىدە و كەسى جلمۇ بە دەست بىرىت، چۈنكە "بۇون" ئى ھەر شىتىك بە ھاتەندىي سەر جەم پايە و ھەل و مەرجە كانى ئەم شە دېتە دى. سەركەدەش لېرەدا تەنها يەكىن كە لەو ھەل و مەرجانە. بەلام بۇ نەھاتەدى و تىكچۈنلىنى ئەم شە، نەھاتەندىي تەنها يەك دانە مەرج، يان تىكچۈنلىنى يەك دانە لە پايە كانى

سه روز بیاده، بزیه ده تو از نیت ئه و خراپکاری به بدرینه پاڭ نخشه ساز و سەرۋە کى ئەو کاره، چونكە چاکە کارى و لاینه باشە کان چەند شىتىكى ئىجايى و خاوهن "بۇون" ن، كەواتە ناکرى ئەنها له و كەسانەدا جەم بىكىن كە له سەرۋە کايەتىي دەولە تدان. بەلام ناتەواوى و خراپکارى يە کان بىرىتىن له کاولکارى و شتى "نەبوو"، بزیه سەرگىر دە کان بەرپىسن لېيان!

ما دەم حەق و راستى ئەمەيد، ئەوا چۈن دە كىرى ھۆزىنىڭ كە چەندىن سەرگەوتى بە دەست ھېتايىت، بە سەرۋە كە كەيان بۇرتىت: "دەستت خۇش ئەي حەسەن ئاغا؟" بەلام گەر ئەو ھۆزە شىكتى بەھېتىت سوو كايەتى ئاراستەي يەك بە يەك كى پۇلە کانى ئەو ھۆزە بىكىن ئىت؟ دىارە ئەم چەشىنە رەفتارە بە تەواوى پىنجەوانە و دەرى حەق و راستى يە.

بە هەمان شىءە، ئەو داوا كارە گىشتى يەش كە منى تاوانبار كردووه، لە حەق و راستى يە لايداوه، كەچى بە خەمیالى خۇرى بە ناوى داد گەرى يەوه بېيار دەددات! هەر بە وينەي ھەلە كە ئەم داوا كارە، ما وەيە كى كەم پىش جەنگى جىهانىي پىشۇو، ھەندى كەسى ئايىندار و خاوهن تەقۋاھاتن بۇ لام لە شارى وان و، و تىان: "ھەندى لە سەرگىر دە کان چەند كارىنىكى دىز بە ئايىن ئەنجام دەدەن. دەمانەوئى لېيان ھەلبىگەر بىنەوە. تۈرىش بە شدارىمان بىكە!"

پىنم و تىن:

"ئەو كارە بىن دىنى و خراپکارى يانەي كە ئىسوه باسى دە كەن ھى ئەو چەشىن سەرگىر دانەيە و، نا كىرى بەرپىيارىتى يان بىخىنە ئەستۆي سوپاوه. چونكە ئەم سوپاىي عوسمانى يە لەوانەيە سەدھەزار ئەولىاي خواى گەورەي تىدا بىت، بزیه ناتوانم شىشىز لە پۇوى ئەم سوپايدا ھەلبىرم و بەشدارىتان بىكمە".

دوا ئەمە، وازىيان لە من ھېيان. بەلام خۇيان چەكىان ھەلگىرت و، ئاكامە كەشى پرووداوه كە ئىتلىيس" (۱) بۇو، كە هيچ ئاماڭىنچىكى ئەوانى نەھېتايە دى..

(۱) ئەو پرووداوه بىتىي يە لە ھەلسانەوەي ھۆزە كورده کانى دەوروبەرى شارى "بەتلىيس" بە سەرۋە کايەتى شىيخ سەلېم لە دەرى ھەلسوكەوتى ناموسلمانانەي ھەندى لە ئەفسەرە کانى حۆكمى "ئىتتىجاد و تەرەقى" و لە مانگى حۆزەپرانى سالى (۱۹۱۳) واتە لە پىش ھەلگىرسانى جەنگى جىهانىي يە كەمدا پۇوى داوه و بۇ ما وەيە حەفتەيەك شارە كەيان لە ئىزىز دەستىدا بۇوه. (وەرگىز)

پاش ماوهیه کی کم جه‌نگی یه که می جیهانی هملگیرسا و، ئه و سوپایه له ژینر ئالاى ئاییندا به شداربی لهو جه‌نگه‌دا کرد و رؤشته ناو گه‌رمدی جیهاده‌وه و، سەد هەزاريان لئى شەھید بwoo، لم پى يەشموده ئەم و شەھیدانه بۇ پله‌ی ئەولیا کان بەرز بۇونمهوه و، به خوينه کەیان ئیمزایان لەسەر بروانامەی "ویلایەت" کرد! ئەم ئاکامەش بwoo به بەلگەيمىك و پشتى راستىي رەفتاره کەى منى گرت لهو كىشىدە.

بە هەر حال.. ناچار بwoo نەختى درىزە بەم باسە بدم و، رەفتار و هەلسو كەم وته سەيرە کانى داواکارى گشتى - كە سوو كايەتىي پىوه دياره به من و پەيامە کانى نوور - بۇ ئەم درىزە پىدانە راپېچام.

لە کاتىكدا كە ئەركى سەرشانى ئەم كەسى بە ناوى داد گەرەيەوه دەدویت ئەوهەيە كە بوار بە هيچ هەست و سزىزىكى كەسى خۆى و هيچ كارىگەرەيە كى دەرهە كى نەدات كارى تى بىكەن و بە هەلمىدا بىهن، تەنانەت گەر بە شىۋەيە كى جوزئىيىش بىت، يان بىن لايەنىي بىن لە دەست بدهن و، هەرگىز بە كارداھەوە دەررونى و شەخمىسى خۆى پېيار دەرنە كات.

بناغەي چوارەم:

دواي ئەوهى كە داد گای "ئەسكى شەھر" بە درىزائى چوار مانگ بە وردى لە سەدان پەيامى نوورى كۆزلىيەوه، بېيارى بەند كەدنى شەش مانگى تەنها بۇ پازدە كەمس دەر كرد لە نیوان سەد و بىست كە سدا كە تۈمەتىان ئاراستە كراپوو. سەبارەت بە خۇيىش بېيارى تەنها يەك سال بەندى يان لەسەر دەر كردىم.

خۆ ئەوان هەرچەندە لە سەد دانە پەيامى ئىمە ورد بۇونمهوه، كەچى تەنها پازدە وشە نەبىت لە يەك دوو پەيامدا هيچ شتىكى ترىيان نەدۇزىيەوه و، بېيارى بىن تاوانىي يان سەبارەت بە دامەزراندى تەرىقەتى سۆفى و كۆمەلتەي سیاسى و مەسەلەي شەپقەدا بۇ دەر كردىن و، ماوهى حوكىمە كە شمان لە بەندىخانەدا بەسەر برد.

پاش ئەوه لە "قەستەمۇنى" شدا چەند جارىك پشکىن و گەپانى زۇريان ئەنجام دا، كەچى هيچ شتىكىيان دەست نە كەوت كە بىرىت بە مايهى تاوانىار كەردىغان.

چهند سالیک پیش ئیستا حکومهت له "ئیسپارته" دهستى به سر همور بشه کانى پەيامە کانى نووردا گرت، بە بنى جیاوازى لە نیوان پەيامە ئاشكرا و پەيامە تاييەتە پەنهانە کاندا. كەچى دواى لېكۈلەنەوهى وردى ماوهى سى مانگ ھەموويان درانەوه بە خاوهەنە کانيان.

چهند سالیک دواى ئەوه، ھەموو پەيامە کان بىز ماوهى دوو سال لە ژىز لېكۈلەنەوهى وردى دادگای "دەنیزلى" و دادگای "ئەنقرە" دا بۇون، پاشان ھەموو ئەو پەيامانەيان پى دايىھە.

كەواتە مادەم حەقىقەت ئەمەيە، ئەوا تاو انبار كردنى ئىمە و پەيامە کان و قوتايسانى نوور لە لاينە كەسانىكەوه كە بە ناوى ياساوه دەدوين، بەلام بە رق و قىنهوه رەفتار دەنۋىن و، لە ژىز كارىگەرىي ھەست و نەست و ھەوا و ئارەزووى كەسىي خۆيان و بە شىۋوھە كى ناياسايى سەرزەنشتمان دەكەن، ئەم كارەيان تەنها تاو انبار كردنى ئىمە ناگەيەزىت، بەلكو پیش ئىمە تاو انبار كردنى دادگای "ئەسكى شەھر" و دادگای "قەستەمۇنى" و، كارەندانى ئاسايىشى ئەو پارىزگايە و، دام و دەزگايى دادى شارى "ئیسپارته" و، دادگای "دەنیزلى" و، دادگای تاو انه گەورە کانى "ئەنقرە" دەگرىتەوه.. واتە ئەو كەسانە دەچن ھەموو ئەو دام و دەزگايىانە دەكەن بە ھاوبەشى تاو انه كەمان (گەر تاو اغان ھېبىت)! چونكە ئەگەر ئىمە ھەر تاو انىڭىمان لە ئەستىدا بىت دەبىن ئەو لاينە ناوبر او انه ئاسايىش لەو سى چوار پارىزگايەدا وېرىاي چاودىزىيى وردىيان نەيانبىنېتىت، يان بىنېتىيان بەلام چاوابيان لە ئاستىدا نۇوقاندىت. ھەروھا ئەو دوو دادگايىش سەربارى پشكىن ولىنى وردبۇنەوهى ماوهى دوو سال نەيان توانبىنېت بەو تاو انه بىزان، ياخود بە گرنگى و بايەخ پىدانەوه نەيانخۇنىندۇونەتەوه..

كەواتە دەبىن ئەم لاينە لە ئىمە زىاتر تاو انبار بىن!

لە ڪاتىنگىدا كە ئەگەر ھەر چەشىھەزىكمان لە كاروبارى دنيا بىوابى، ئەو دەنگەيى كە لىيماھە دەبىسترا وەك ھى وېزەمى مېش نەدەبۇو، بەلكو كارە كەمان بە وېنەي زرمەي تۈپ دەنگى دەدایوه!

بهلئی، پیاویک که به پوپری توندو تیزی و به بنی هیچ ترس و بیمیک له به ردم ئەو دادگا عورفی سه سەربازی یەدا کە بەھۆزی رپوداوى ۳۱ مارتىوه^(۱) سازكرا بەرگرىيە کى يە كجار كاريگەر و دليراسەى كىردو، لە بەردەم ئەنجومەنی (مهعروسان) يىشدا بە هەمان شىۋە، بنى ئەوهى گۈئى بە تۇرپەسى و ھەلچۈونى مستەفا كەمال بىدات.. چۈن ئەو كەسە بەوه توەتكىرى دە كېيت كە گوایا بە نەھىئى و بنى ئەوهى كەمس پىنى بىزانىت ماوهى هەئىدە سالى پەھق پىلانى سياسى دەگىپەت؟ ئەو كەسە توەتكىرى واى ئاراستە بىكەت بنى هیچ گومانىكى كەسەنىكى قىن لە دلە. جا ھەروەك لە داواكاري گشتىي دادگايى "دەنیزلى" ئومىدىمان دەكىردى، لە داواكاري دادگايى "ئافىيون" يش ئومىدەوارىن كە لە رەختە و رېقى ئەو داخ لە دلائە پىزگارمان بىكەت و، حقىقەت و پۇوي راستەقىنەي دادگەرى دەرىخات.

بناغەي پىنچەم:

يە كېيك لە دەستۇرە بىنەرەتى يە كانى قوتايانى نورۇ توخن نەكەوتى سياستە بە پىنى توانى و خۆھەلتە قورتاندنه لە كاروبارى حكىومەت. چۈنكە خزمەتكردنى قورتىان - بە ئىخلاص و خاوېتى - سەروزى يادىيانە و پىۋىستى يان بە هېچ شتىكى تر ناھىيلەتەم..

(۱) رپوداوى ۳۱ مارت / ۱۳۲۵ (بە تەقىمىي بۆزمى) بىرپىيە لە ھەلگەر انوھىيە كى سەربازى و ملىئەدانى سەربازە كان بۇ فەرمانى فەرماندە كايانى. ئەم رپوداۋا يە كەم جار لە سەرباز گەق "تاش قىشلە" ئى نەستەمبولۇ سەرى ھەلتىدا، پاشان سەرباز گەك كانى تىرى شارى گىتسەوە، ئىنجا سەربازە ھەلگەر باوه كان رۈزانە ناو شەقامە كان و معندى و وزىر و پەرلەماناتار ئەفسەرلەريان گوشت. خۇ ئەگەر ئەو تارانەي مامۇستا نورۇسى نېۋايىدە كە دەپۇشت لەناو سەرباز گەك كاياندا تاراستە دە كىردىن لەوانەبۇ گەللى ئاكامى ناھەم موار لەو ھەلگەر انوھى سەربازى يە بىكەوتا تەقۇمەت، بەلام وتارە كانى مامۇستا ھۇز كارىنەكى گۈنگ بۇون لە ھېنىدى كەنەھەي سەربازە ھەلگەر باوه كاياندا. ئەم رپوداۋا شە لە رۈزى ۱۳ نىسان ۱۹۰۹ دەستى پىنى كىردى، واتە دوايى راگىياندى مەشرۇوتىم (بۈزىمى پەرلەمانى) ئى دووھەم و هاتە سەرحو كى كۆمەلە ئىتىحاد و تەرەقى، ئىنجا سۇلتان عەبدۇلھەمید تاۋانىار كرا بە سازدانى بۇ داۋادە كە، كۆمەلە ئىتاپىراو كۆمە كى سەربازىنى لە شارى سولانىكەوە - كە بىنكە سەرە كى يانى لىنى بۇو - ھىنایا ناو شارى نەستەمبولۇ. خۇ ھەرچەندە سۇلتان عەبدۇلھەمید دەپەرانى ئەو ھېزە سەربازى يە تەغۇرتوونا بىكەت، بەلام لەپەر ئەپشتى خوبىنى ناھەق لە رپوداۋىنەكدا كە دەستىكى بەنەنەي لە پىشىۋە بۇو رپوپەرپۇ ئەو كۆمە كە سەربازى يە نەپورەوە. دوايى گەيشتى ھېزە سەربازى يە كە بارى ناثاسايى پاڭەنزاوه ھەلگەر انوھە كەمش سەركوت كراو دادگايى سەربازى پىڭ ھېنزا و گەللى كەسى بىن لە سىندارە درا. ئىنجا كۆمەلە ئىتىحاد و تەرەقى ئەم رپوداۋە قۇزىتەوە و لە ۲۷ نىسان ۱۹۰۹ دا سۇلتان عەبدۇلھەمیدى لە سەر كۆرسىي حوكىم لابىد. بىم جۈزە و لە ماوهى كى كورتدا دەركەوت كە رپوداۋە كە ھەر لە بناغەدا بۇ ئەو دەرەنخامە ساز كرابۇوا (وھەنگىز)

پاشان نموانه‌ی که رُشتونته ناو گزره‌بانی سیاسته و، لم کاته‌دا که چهندین ته‌وزمی به‌هیز له نارادایه، هر گیز که‌سیان ناتوانیت پاریز گاری له سره‌به‌خوبی و تیخلاسی خوبی بکات، چونکه به کیک لمو ته‌وزمانه به‌لای خویدا کیشی ده کات و وای لئن ده کات که له بمره‌وهندبی نهودا و بز حسابی نهود کار بکات. که به‌مهش پاک‌خاوی‌بنی کار و خزمته که‌ی له دهست ده‌دات.

پاشان سه‌خت ترینی جوزه‌کانی ستم و توندو تیزترینی جوزه‌کانی خوشه‌پاندن و تیستی‌داد کراون به ده‌ستور و یاسای مملانی و کیشی ماددی لم سره‌ده‌دما، که‌نه‌مش ده‌بیته هزوی نهودی که زور که‌سی بن تاوان بیت به قزوچی قوربانی هله‌ی نه‌نیا که‌سیک، یان به جوزی گیزده ده‌بیت که کونترولی خوبی له دهست ده‌دات. نهود کاته‌ش هر که‌سیک له‌بر دنیا وازی له نایینه که‌ی هیناوه یان نایینه که‌ی خوبی کرد و به هزو کاریک بز بدسته‌هینانی دنیا، پی واده‌بیت که راستی به خاوینه کانی قورئان - نهود راستی یانه‌ی که نایینت بز هیچ شتیک به کار بهینرین و بقزوچرینه و - له بواری پروپاگنده‌ی سیاسیدا به کار هینزاوه.

پاشان هه‌مو و که‌سینکی سره‌جم چینه کانی نه‌نه‌مه، نه‌یاران و لا‌یه‌نگران.. کارمه‌ندان و خه‌لکانی تر، هر یه که‌یان به‌شی خوبی له و راستی یانه‌ی قورئاندا همیه و پیویستی پیانه..

له‌بر نه‌مانه، ده‌بن قوتایانی نوور هر وا به بن لایه‌نی ته‌واوه‌تی بمنه‌مه و، گه‌لی پیویسته که خویان له قمه‌ی سیاست و مملانی ماددی نه‌دهن و به‌شداری تیدا نه‌کهن.

بناغه‌ی شده‌م:

کمس مافی نه‌وهی نی یه که به بیانووی قسورو و ناته‌واوی له مندا یان له هه‌ندنی له بر اکاندا هیزش بکاته سره پیامه کانی نوور، چونکه "پیامه کانی نوور" راسته و خو پیووه‌ستن به قورئانی پیروزه و، قورئانیش پیووه‌سته به عه‌رشی مه‌زنی خواه گه‌هه‌وه. که‌واته کنی هه‌یه بتوانیت دهست بز نه‌وی دریز بکات و نهوده قایانه خاو بکاتمه! پاشان هر گیز او هر گیز ناکری پیامه کانی نوور به‌رپرس بکرین له نه‌نگی و ناته‌واوی یه کانی ئیمه، چونکه به‌ره که‌تی ماددی و معنوه‌وی ئهم پیامانه و خزمته

مهزنه کانیان به ئامازه‌ی سی و سئی ئایه‌تی قورئانی پیروز و سئی کەرامەتی ئیمامی عەلی - خوای لئى رازى بیت - و همواله کانی شیخى گەيلانی - قُدَسَ سِرُّه - هاتووه‌تە دى. دەنائەم ولاتە ڦوبه ڦووی چەندىن زيانى ماددى و معنەوی ئەوتۇ دەپتەوە كە چاره‌سەر و قەره‌بىو نەكىنەوە.

بە پشتیوانى خواى گەورە، سەرجمە فرت و فیل و پلانە شەيتانى يە كان و هېرىشە کانى مولحیدانى دۆزمى پەيامە کانى نور شىكست دەپتە و بۇچەل دەپتەوە، چونكە قوتاپيانى نور و كو كەسانى تر نىن. بە پشتیوانى و چاودىزىلى خواوه‌ند ناتوانىت پەرتەوازه بکرىن و ناچار بکرىن واز لە باڭگەوازه كەيان بەھىن، يان بە سەرياندا زال بىن.

قوتاپيانى نور كە لە هەممو شوپتەنگىدا ھەن و رېز و خۇشەویستىي جەماوەرى ئەم نەتمە يەيان بەدەست ھیناوه - كە ئەمەش بە شىتكى زىندۇ دادەنرىت لەم نەتمە يەدا - ئەم قوتاپيانە نور، جىگە لمەھى كە قورئان رېتى بەرگىرى ماددى يان پى نادات، خۇيشىيان ھەرگىز بەشدارى لە ٻووداپىنكى جوزئىي وەك ٻووداوه کانى لەمەر شىخ سەعىدى پیران و ٻووداوى "مەغەن" دا^(۱) ناكەن. چونكە ئەگەر خوا نخواستە سەمنىكى توندوتىزى لە رادە بەدەريان لى بکرىت و هېزىش بکرىتە سەرپەيامە کانى نور ئەمە مونافيق و مولحیدانە كە حکومەتىان خەلەتاند، بى هېچ گۇمانىڭ پەشىمان دەبنەوە.

بە گۈرتى:

مادە ئىمە كارمان بەسەر دنياى ئەھلى دنياوه نى يە، دەبى ئەوانىش حەقىان بەسەر قىامەتىان و خزمەتى ئىمانىمانەوە نەپت.

* * *

(۱) پى دەچى كە ٻووداپىنكى دروستىراو بۇپىت لە لايەن حکومەتى مەستەفا كەمالوھ. گوايا لە مز گۇوتىكى ناحىيە "مەغەن" بە سەر كەردابەتى كەسىكى شىنە خەلکە كە لە حکومەت ھەلگەر اونە نەتەوە! ئەمە كرا بە بىانووېك بۇ نەوە كى درندانە دەست لە خەلکى شارە كە بۇوهشىن و ھەست و نەستى ئىسلامىي مۇسلمانانىش زامدار بکەن. (وەرگىز)

(واله خواره و دا خاتیره يه کي دېرین و به سرهاتنيکي جوانى به رگري
له باره دادگای "ئىسىكى شەھىر" وە دەھىپىن كە تا ئىستا پەنھان بۇرۇھ و،
لەناو دۆسىبە رەسمى يە كانى دادگادانى يە و، لەو بەرگرى يە شىدا نەھاتۇھ
كە لە بەردىم دادگای ناوبر او دا كىرمد).

لەۋى لېيان پرسىم:

رات سەبارەت بە سىستەمى كۆمارى چى يە؟

پىم وتن:

دەتوانن لە پىنى كىيىنى (مېزۇوى زىيان) مەوه، كە لە بەردىستى خۇزاندایە، دلىيا بىن
لەۋەي كە من پىش ئەۋە ئىۋە يېنە دىنيا - جىڭە لە سەرۋە كى دادگا كە مۇزقىنىكى بە
تەمەنە - كەسىكى ئايىندار و لايەنگرى سىستەمى كۆمارى بۇرم. پۇختەي ئەۋەش بەم
جۇرەيە كە :

"ئەو كاتە من - وەك ئىستانام - گۈزشە كېر بۇرم لە ژىنر گومەزىنىكى چۈلەدە. كاتى كە
شۇربايان بى دەھىتام دەنك و دانە كانى ناو شۇربا كەم دەردىھىنىا و بىز مېرۇولە كام
پۇدە كىردىن و، خۇيىش نانە كەم بە شىلە كە تەپ دە كىرد. جائەمۇ كاتە كە لېيان پرسىم
بۇچى وات دە كىرد، وتم:

- نەتەۋەي مېرۇولە و هەنگ لە ژىنر سايىھى رېزىمە كۆمارىدا دەزىن، منىش لە بەر
رېزىنام لە رېزىمە كۆمارى يە كەيان دانى ناو شۇربا كەم بۇ پۇ دە كىردىن.
پىيان وتم:

- تۈز بەم كارەت رەفتارىنىكى پىچەوانەي سەلەفى صالحەت كىردوو.

لە وەلامدا وتم:

- خەليلە راشىدە كان هەروەك خەليلە بۇون، لە هەمان كاتىدا سەرۋە كۆمارىش
بۇون. ئەۋەتا صىددىقى مەزن (خواى لىنى رازى يېت) بىن ھىچ گومانىك وەك سەرۋەك
كۆمار وابۇو بىز عەشەرەي موبەششەرە و سەرجەمە ھاوا لەان، بەلام نەك لە ژىنر
ناوئىشان و لە قاواغىنىكى بەتالدا، بەلكو ھەرىيە كەيان سەرۋەك كۆمارىنىكى ئايىندار بۇون و،
واتاي دادگەرىي پاستەقىنە و سەرىبەستىي شەرعى يان لە خۇدا ھەلگەرتىبوو.
كەواتە ئەي داوا اكارى گشتى و ئەي ئەندامانى دادگا! ئىۋە بە دوڑمنابەتى كىردى
بىرئىك تۆمەتبارم دە كەن كە من ماوەي پەنجا سالە ھەلگەرى ئەو بىرەم!

خوئه گهر پرسیاره که تان سه باره ت به کوزماریتی عیلمانی یموده بیست، ئهوا من هینده دی لىن دهزام که واتای "عیلمانیت" مانه و هیه له بى لایه نیدا. جا همروه که تو چه شنه حکومه ت به بیانووی ئازادی و بیزدانوو کاری به سه مولجیدان و کهسانی همرزوو نی یه، ده بى به همان شیوه حقی به سه رئاینداران و ئهله ته قواشمه نه بیست. جا ئیستا من ئاگام له بار و دۇخى سیاسى و ئه و حالە تانه نی یه که حکومه ت کۆزماری تیا دایه، چونکه بیست و پىنج ساله له ژیانی کۆزمە لایه تى دابراوم و دووره پەریزم. جا ئه گهر پۇشتىتىتە ناو قۇناغىبىکى ترسناکەوە له بەرژە وەندىبى مولجیدان و ياساى واى داپشتىتە - خوا پەنامان بىدات - هەموو ئەو کەسانە تاوانبار بکات کە بۇ قيامەت و ئیمانى خۆيان تىنە کۆشىن، ئهوا من بىن ھېچ ترس و بىمېنگ پېستان دەلىم: ئەگەر ھەزار گیانم بیست ھەرگىز دوودل نىسەم لە وەدا کە ھەر ھەموو یان لە پىناوى قيامەت و ئیمانە کە مدا بەخت بىكم. ئىوهش چىتان بىن دە كرىت يىكەن و، دوا گۇفتارى من ئەو دەبىت كە:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

جا ئه گەر ئىعدامىم بىكەن بە ناحەق و سىتم، يان بېپىارى بەندى و کارى قورسىم بە سەردا بىسەپىن، ئهوا من بەم و تەيم بەرپەر چىتان دەدەممە و، دەلىم: بە فەزلى ئەو راستى يانەي کە پەيامە کانى نور ئاشكرايان كەردوون، من ئىعدام نام، بەلكو تەسرىع دەم و دەرۈم بۇ جىهانى رۇوناڭى و بەختە وەرى. بەلام ئىوه ئەى دوژمنانى پەنھان و خۇشارەوە پىشى پەرددە کە لە پىناوى گۈرمىيەدا دەمانھارپن! بىانىن کە من بەپەرى دلىيىي و ئاسو و دەبىي یەوە ئامادەم گیانم بې خىشم، چونکە دهزام و دەبىنەم کە ماوە يە کى تى بېپىارى ئىعدامى ھەمىشەبىي و زىندانى تاکە كەسى و ھەتاھە تاييان لە سەر دەرددە كرىت. كە واتە تۆلەي من لە ئىوه بە تەواوى دە سېنرىتەوە. لە داد گادا ئەممەم بىن وتن.

بناغەي حەوتەم:

بە پىشت بەستىن بە چەند لېتكۈلىنەمە و ھە كى روو كەش كە لە چەند شوينىنىڭ تىردا كراون، داد گاى "ئافىيون" ئىمە بە (ھەولىدان بۇ دامەزراندى كۆزمەلەيە کى سیاسى) تاوانبار دەكات.

منىش لە وەلامى ئەمەدا دەلىم:

يەكەم: هەموو ئو كەسانەي ھاوري يەتبى منيان گردووه شايەتى دەدەن كە واماوهى نۆزدە سالى رەبەقە تەنانەت يەك دانە پۇژىنامەم نەخويىندۇرۇتەوە و گۈنىم لە خويىندەوهى نەگرتووە و پرسىيارىشىم لەباروە نە كەردووه. ئىجالە ماوهى دە سال و پىنج مانگدا جىڭ لە ھەوالى شىكتى ئەلمانيا و مەترسىي شىيووعى ھىچ ھەوالىنى تىرم نەزانىيە و حەز و ئارەزووشىم لە زايىنى نەبۇوه.

كەواتە كەسى ئاوا ھەر گىز ناگۇنخى بچوو كىرىن پەيوەندىي بە سىاسەت و كۆمەلە سىاسىي يەكانەوهە بىت.

دووھەم: ھەر سەد و سى پەيامە كانى نۇور لە بەردەست و پىش چاودان، دادگای "ئەسکى شەھر" يىش قەناعەتى كىرد بەوهى كە جىڭ لە راستى يەكانى ئىمان ھىچ ئامانجىنلىكى تر و ھىچ مەبەستىنى لەم پەيامانەدا نى يە. ھەر لە بەر ئەوه بۇو كە يەك دوو پەيام نەبىت، بە خراپە توختى ھىچ كام لەو ئو پەيامانە نە كەوت.

بەلام دادگای "دەنیزلى" توختى ھىچ كام لە پەيامە كان نە كەوت و، دەزگاي مەزنى ئاسايىشى "قەستەمۇنى" يىش سەربارى ئەوهى كە ماوهى ھەشت سالى تەواو چاودىز و پشىكتىنى بەردەواميان لە سەر دانايىن، يەك دوو كەس نەبىت لەوانەمى كە لە كاروپارە كاغدا يارمەتىم دەدەن و سى كەسى تر نەبىت كە بە چەند بىانوو يەك لە لاز تۆمەتباريان كىردىن، ھىچ كەسىنى ترىيان دەست نە كەوت كە تۆمەتيان ئاراستە بىكەن. ئەمەش ئەوه دەردەخات كە قوتايىانى نۇور بە ھىچ شىۋىيەك كۆمەلە كە سىاسىي پېكناھىن.

خۇ ئەگەر چەمكى (كۆمەلە) لاي داوا كارى گىشتى بىرىتى بىت لە كۆمەلەنى كە ئىماندار كە بۇ قىامەتى خۇ ئېتكۈشىت، ئەوالە وەلامدا پىنى دەلىن: ھەركات ناوى (كۆمەلە) تان بۇ خويىندەكارانى زانكۇ و پىشەورانى ھەر پىشەيەك بە كارهينا، ئەو كات دە كرى ناوى (كۆمەلە) بەو چەمكە لە ئىمەش بىرىت.

بەلام ئەگەر مەبەست كۆمەلە كەسانىكىن بىن كە بە ھاندەرە ئايىنى ئاسايىشى ناو خۇ تىك بىدەن، ئەوالە بەرپەر چىدا دەلىن:

تىۋەنە گلانى قوتايىانى نۇور لە ماوهى بىست سالداو لە ھىچ شۇينىكدا بە ھىچ پروودا يەكەم كە ئاسايىش تىك بىدات و تۆمار نە كەردىنى ھىچ پروودا يەك لە دىزى ئەوان نە

له لایهن حکومهت و نه له لایهنى دادگاوه، دره خشانتین بەلگىيە له سەر بەتالى و بىن
بناغەبى ئەو تۆمەتە.

خۇ ئەگەر لەو گومانەشدا بىن كە بەھىز كردنى ھەست و سۈزى ئايىنى له داھاتوودا
- نەك ئىستا - دەبىت بەھىز تىكىدانى ئاسايىشى ناو خۇرى و، مەبەستىشتان لە
تۆمەتىبار كىردى ئىئىمە بە تۆمەتى دامەزراندى "كۆمەلە" ئەمەيە، ئەوا دەلىن:
يەكەم: هەممۇ واعيزە کان (لە پىشەنگىيانوھ سەرۋ كايدەتىي كاروبارى ئايىنى) ھەمان
خزمەت تەنجام دەدەن.

دۇوھەم: قوتايىانى نۇور نەك ھەر دوورن لە زيان گەياندن بە ئاسايىش و تىكىدانى
ئارامى، بەلکو بە هەممۇ ھىز و قەناعەتىكىيان بۇ پاراستى نەتموھ لە ئازاوه و پشىۋى كار
دەكەن و، بە هەممۇ توانييە كىشىيان ھەولى دابىن كىردى ئاسايىش و ئارامى دەدەن.
بەلگەي ئەمەش لە بناغەي يەكەمى سەرەوەدا ھاتووه.

بەلى، ئىئىمە كۆمەلېتىكىن ئامانچ و بەرناھەمان لە پىشدا بىزگار كىردى خۇمان و پاشان
پىزگار كىردى نەتموھ كەمانە لە ئىعدامى ھەميشەبى و بەندىخانەي تاكە كەسىي ھەتاھەتايى
بەرزەخ و، پاراستى ھارنىشىمانى يە كامان لە ژيانى پشىۋى و ھەرزەبى و، پارىزگارىي
خۇشىمانە (بە راستى يە بىلايىنە بەھىزە كانى پەيامە كانى نۇور) لەو ئىلحاڈەي كە
دەيەۋىت ژيانى دنيا و قيامەغان لەناوبەرنىت.

بناغەي ھەشتەم:

ئەوانە دەچىن چەند و شەيە كى كارىگەری پەيامە كان دەكەن بە بىانوو و، پشت بە
چەندلىكۈزۈنەوە كى ساكارى ھەندى شۇين دەبەستن و، بۇ بەھانەيە تۆمەغان ئاراستە
دەكەن. ئىئىمەش لە وەلامى ئەمدا دەلىن:
مادەم ئامانچىمان تەنھا لە ناوەندى ئىمان و دوار ئۆزدایە، نەك لە مەعلمانى و مشتومى
لە گەل ئەھلى دنیادا..

مادەم ئەو گوفقارە توندو تېزە لە يەك دوو پەيامدا ھاتووه لەلایەن ئىئىمەوە جىنى
مەبەست نەبوو، بەلکو بە شىۋەيە كى لاوه كى و لەو كاتەدا كە بەرەو ئامانچە كەمان
دەرۋىشىن دووجارى بۇوىن ..

ماده‌م گریمان و ئه گهره کان شتینکن و پووداوه راسته‌قینه کانیش شتى ترى تەواو
جیاوازن، چونکه ئەو تۆمه‌تەی ئاراسته‌مان کراوه ئەوه نى يە كە ئىمە ئاسایشمان
تىكدايىت، بەلكو ئەوه يە كە گوايا گریمانى ئەوه هەبە دەگۈنچى تىكى بىدەين. دىبارە
ئەمەش تۆمه‌تىكى لە بناغەدا بەتال و نابەجى يە و، وەك ئەوه وايە كە سېتك بە تاوانى
كوشتن تاوانبار بىكىت لەسەر ئەو بناغەيە كە لەوانىيە ئەو كوشتنە تەخام بىدات!
لە كاتىكدا كە سەرجمى دادگا کان لە "ئەسكى شەھر" و "قەستەمۇنى" و "ئىسپارتە"
و "دەنیزلى" و يېرى لىكۈزلىنەوهى ورىدىش كە چى نەيانتوانى يەك دانە بەلگە ئاوانبار
كىردىن لە نیوان ھەزاران نوسخەي پەيامە کانى نور و نامە گۈزۈنەوهى نیوان دەيان ھەزار
كەس لە ماوهى بىست سالدا بەۋۇز نەوه.

خۇھەرچەندە دادگايى "ئەسكى شەھر" جگە لە پەيامىكى بچووك شتىكى ترى
دەست نە كەوت بىكات بە يىانوو، بەلام لە پىنى بە كارھەنانى ماددەيە كى ياسلىي بە
شىوه يە كى پلاستىكى بەرپرسىاري خستە ئەستۇمانەوه. ئىنجا ھەرچەندەش ئەو دادگايە بە
چەشىنلەك پەفتارى نواند كە ئىدانەي تىدا بىت بۇھەر كە سېتك وانىيە كى ئايىنى بلىتىمە،
كە چى نەيتوانى جگە لە تەنها پازدە كەس و بۇ ماوهى تەنها شەمشانگ لە نیوان سەد
كە سدا بېيار لەسەر كەسى تر دەربىكات.

خۇ ئەگەر وادابىيەن كە سېتكى وەك ئىمە لە نیوان ئىۋەدا بىت و لىكۈزلىنەوهى ورد
لەسەر بىست نامەي بىكىت كە لە ماوهى يەك سالدا ئەو نامانەي نۇو سېبىت، ئايَا
ناگۈنچى بىست پىستەيان تىدا بەۋۇز زىنەوه كە دووجارى ھەللىنىستى سەخلەت و
بەرپرسىاري بىكات؟

كەواتە دەستەوسانى لە دۆزىنەوهى بىست پىستەي راستەقینە كە خاوهەنە كە ئىدانە
بىكات لە نیوان بىست ھەزار نوسخەي پەيامە کان و نامە گۈزۈنەوهى نیوان بىست ھەزار
كەس لە ماوهى بىست سالدا، بەلگە كى گومان بىرە لەسەر ئەوهى كە ئامانچى
راستەو خۇي پەيامە کانى نور ئەودنیا يە، پەيوەندىي بەم دنیاوه نى يە.

بناغە ئۆزەم:

لە بېيارى داواكاري دادگايى "ئافىيون" دا ھەمان ئەو ماددانە تۆمار كراونەتەوه كە
داواكاري گشتىي بە وىزدانى دادگايى "دەنیزلى" و، چەند دادورىنىكى لىكۈزلىنەوهى بىن

و پژدان و روالت مینی چهند شوینیکی تر هینابوویان. و هک له مامه له و ههستی پنی ده کرنی که له ده می لیکولینه و داله گه لماندا کراو، مادده کانیش هر ئه وانه دادگای پیشوون و، ئمو نامانهش که له ماوهی ده سال یان پازده بیست سالدا نووسراون، به بئی ده ستیشان کردنی هیچ برواریک پیش چاو خراون.

خۆ ههموو ئمو ماددانه له بناغهی سئ هم و پرسیاری دووهه مدا و لام دراونه توه که له بارهی تیشكی پنجم و هه سی و سئ پهیام و نامه کانه ون و، دادگای "ئه سکی شهر" به وردی لیکولینه و داله سه رکردن و ماوهی کمان له سزاياندا به سه بردو پاشان یاساکانی لیپوردن گرتیمه و، دادگای "دنهزیل" ش پریاری بئی تاوانی بزو ده رکردن. که چی وا ئیستا هه ولی دوزینه و دهی چهند برویانویه کی لاواز ددهن له و پهیامانه داتاکو - جارینکی تر - بیکەن به مايهی تۆمەتبار کر دغان.

ئایا که سینک که له رووداوی (۳۱) ی مارتدا تنهما به وتاریکی خۆی ههشت که تیبهی سوبای هینایه و ژیز گوینایه لی، له کاتیکدا که هیچ بایه خنیکیان به قسەی شیخولیسلام و زانیايان نهدا.. ئایا ده گونجى ئمو کەسە له ماوهی ئەم ههشت سالەدا تنهما ئه و چهند مرۆفه کەمانه بخافلینیت؟ ئایا ده گونجى بوترى: ئەو کەسە له پاریزگایه کي گهورهی و هک قەستەمۇنیدا تنهما دەرفەتی پینچ کەسى بۇ رەخساوه کە فریویان بدات؟ ئەوهتا هەموو کتىبە کام و نامه تايىھى و ناشكرا و نەھىنى يە کانى متنان له قەستەمۇنی و پرووداوه کانى "دنهزیل" دا هینایه دهرو، دواى لى ورد بۇونەھە ماوهی سئ مانگ له و پاریزگا گەورەيدا جىگە له فەيزى و ئەمین و حىلىمى و تزفيق و صادق کەسى تریان نەدۈزى يەوه. کە ئەو پینچ کەسەش لەبر خواي گەورە له کاروبارى کەسى و تايىھى تىمدا يارمەتىم ددهن. له ماوهی سئ سال و نیوبىشدا له "ئەمیرداڭ" تنهما سئ ھاوبىنى ئىنمەيان شىك بىردى، ئەوانىشيان نارد بۇ لامان..

جا ئەگەر من بەو جزورە كارم بىكردا يە کە له و لیکولینه و ساكارانه دا هاتوروه، ئەوا نەك پینچ كەس و ده كەس، بەلكو دەمتوانى پینچ سەد، بىگرە پینچ هەزار، تەنانەت پینچ سەد هەزار كەس بخافلینم و فریویان بىدم!

واله خوارەوەدا يەك دوو نمۇونە ئەو قسەيم ropyون ده كەمەوه کە له دادگای "دنهزیل" لە پىناوى راستى و بۇ دەرخستى مەوداي ھەلمە ئەواندا پىم و تىن، ئەوه بىو و تىم:

ئوان گوايا له سه رئوه يه خهمان بىن ده گرن كه ئىمە - وەك شوينىكمەتونى عادەتىكى ئىسلامى كە هەر لە سەردەمى پىغەمبەرە كە ئەنلىكە ھەيدى - چەند ئايەتىكى قورئانى پىرۆزمان كۇز كردووه تەوه له وانەي كە يارمەتىي مەرۋە دەدەن بۇ تېقىكىرىن لە نىشانە كانى گەورەبىي و دەستەلاتى خواي گەورە لە گەردووندا، كە هەر ئەم ئايەتەن سەرچاوهى پەيامە كانى نۇور پىنگىدەھەيىن و ناومان ناون: (حزب القرآن) .. ئايا دە گۈنخى كەسىك كە

ئەم چەشىنە كارە ئەنجام بىدات پىنى بوترى: ئوانە دەستكارىبى ئايىن دە كەن؟

پاشان دواي ئەوهى كە سالىك سزام چەشت لە سەر "پەيامى حىجاب" كە لە ژىز چەندىن لېزىنە دار و كەرسەدى سووتەمنىدا دۇزى يانەو و، ئەم سال نۇوسراوه تەوه و بلاو كراوه تەوه، دەيانەوى جارىكى تر تاوانىمارمان بىكەنەوە لە سەر.

ئىجا كاتى كە من بە چەند وشەيە كى تۇندۇتىز ۋەختىي راستەخۆم ئاراستەي ئەو كەسە ناسراوه كەد كە سەرۇ كایەتىي حكىومەتى لە ئەنۋەرە گىرته دەست، خۆزى ھىچ كاردا نەوهى كى نەبوو بەرامبەرم، بەلكو بىن دەنگىي ھەلپازارد. كەچى لە دواي مردىنى، راستىي فەرمۇدەيە كى پىرۆز - كە من پىش چىل سال نۇوسىبىووم - ھەلە كە ئەم دەرخىست..

جا ئەم راستىي بە ئەم رەختانەش كە سروشى و پۇيىست بۇون، ئىمە لە لايەنى خۆمانەوە بە نەھىتى و تايىت، نەك گىشتى و ئاشكرا، ھەلمان گرتىبۇون. بەلام داواكاري گىشتى بە فيل شىكاندېوە بە سەر ئەم كەسەدا و بەرپرسىيارى يە كەشى خىستە ئەستۇزى ئىمەمە.

ئىز ئايا داد گەربى ياسا، كە رەمز و ياد گارىبى نەتەوهى و يە كىنکە لە درەوشانەوە كانى خواي گەورە، لە كۆئى و.. خاترى كەسىكىش كە مەد و پەيۋەنلىقى بە دەولەتەوه نەما، لە كۆئى؟

پاشان ئازادىي و يېڏان و بېرۇباوەر كە حكىومەت كردووېتى بە بناغەي كارە كانى، ئىمە پالمان پىتوه داوه و پىشمان پىن بەستۈرە و، هەر بەو ماددەمەش داڭىز كىيمان لە ماھە كامانان كردووه، كەچى داد گا كردووېتى بە مايەي بەرپرسىيارى ئىمە، وەك بلىنى ئىمە دىزى ئازادىي و يېڏان و بېرۇباوەر بىن.

له په یامینکی تردا ره خنهم له لاینه خراب و ناتهواوه کانی شارستانیتیئی ئیستا گرت،
کەچى فایلی لېکۈزۈنەوە كە شەتىكى واى داوهتە پالىم كە هەرگىز بە ئەندىشە مەد
نەھاتووه و، منى وە كو كە سېك پىشان داوه كە بە كارھينانى رادىۋو^(۱) و سواربۇنى
شەمەندەفر و فېۋە كە رەت بىكاھەوە و، دەبەوى بەرپىسم بىكات لەھەي كە دەزى
پىشكەوتى شارستانیتیئى سەردەم بىم!

جا بە سەرخەدان لەم چەشەنە غۇوانە، رادەي دوورىسى ئەم مامەلەيە لە دادگەرى يەوه
دەزانىت. ئومىدەوارىن كە دادگائى "ئافىيۇن" بە وىنەي دادگائى گشتىي "دەنیزلى" و
داواكارە گشتىي بە وىزەدانە كەدى، بايەخ بەھو چەشەنە وھەم و گۇمانانە نەدات كە لەم
دۆسیەدا ھاتۇون.

لە ھەموو ئەوانە نامۇتر ئەوهىيە: نىعەمەتە مەزنە كانى فېۋە كە شەمەندەفر و رادىۋو، كە
دەبوو شوکرى خواي گەورەيان لە سەرپىشكەش بىرايە، كەچى مەرۋە كان لە بەرابەر
ئۇ نىعەمەتانەوە شوکرى خوايان نەكىردى، لە ئەنجامى ئەمەدا بۆمبائى فېۋە كە كانىان
بە سەردا بارى!

رادىۋش نىعەمەتىكى هيىنەدە مەزنى خواي گەورەيە كە دەبن شوکرى ئەو نىعەمەتە
بە كارھينانى بىت وەڭ ئامىرىنىكى قورئان خۇيىنى ئەوتۇز قورئان بە گۇنىي گۈزى ئادەمیز اددا
بدات..

لە "وتهى بىستەم" دا وتم: قورئانى پىرۇز ھەوالى لە بارەي كارە دەراسا كانى
شارستانىتىي نۇئى داوه و، لەھەن دەمى باسکەردى ئاماژەيە كى قورئانى پىرۇزدا ٻۇنغان
كىردهوە كە كافەر كان لە رېنى "شەمەندەفر" وە بە سەر جىهانى ئىسلامىدا زال دەبن.
جالەو كاتەدا كە من مۇسلمانان بۇ بەدەستھەنەن ئەم چەشەنە داھاتووه نۇئىيانە ھان
دەدەم، كەچى داواكاري گشتىي چەند دادگايە كى پىشۇو كردوونى بە مايسەي
تاوانبار كەردىغان، وەڭ بلىتى من لە دەزى ئەم داھينانە نۇئىيانە بىم.

(۱) بە مەبەستى پىشكەش كەردىنى شوکارانە بىزىرى بۇ خواي گەورە لە سەر نىعەمەتى رادىۋو، كە نىعەمەتىكى
گەورەي خوايى بە، وتم: "ئۇ شوکارانە بە خۇيندى قورئانى پىرۇز دەبن لە رادىۋدا، تاڭ كە ئەم دەنگە زولالە
بدات بە گۇنىي ھەموو جىهاندا، بەمەش ھەوا دەبىت بە خۇينەرەي قورئانى پىرۇز". (دانەر)

ئنجا کەسیک و تى: پەيامەكانى نور لە نورى قورئانى پىرۇزهە سەرچاوهيان
گرتۇوە، واتە ئىلهايميان لە وەرگرتۇوە و میراتگرىنکە ئەركى بىسالەت و شەرىعەت
ئەنجام دەدات. كەچى داواكاري گشتى واتايىھەنى تەواوەتلىقى لە قىسىمە دايەوە و
شىنىكى و تە كە هەرگىز پەيوەندىي پىنۋە نى يە، گوایا پەيامە كانى نور (پىغمېرن)
ئەمەشيان كرد بە مايەتى تاوابنار كردىغان.

لە بىست شوينى بەرگرىيە كەمان و بە چەندىن بەلگەي گومان بىرچەسپاندمان كە
ئىمە قورئان و پەيامەكانى نور ناكەن بە ئامراز و ھۆكار تەنانەت بىز بەدەستەتەنەنلى
سەرانسەرى دنياش. بەلكو يەك دانە راستىي ئوان ناگۇزىنەوە بە ھەموو دەستەلاتى دنيا
بە گشتى. لە راستىشدا ھەر وەھاين. ھزاران نىشانە لە سەر ئەم دەعوایمان ھەيە.
بەلام لە بەرىنەچۈونى كارەكانى دادگاي "ئافىيۇن" و ئەم بېيارەشى كە لە سەر
بناغەي لېتكۈزۈنە تە دەرى كردووە، وادەرە كەمۈئى كە پىيان وايتى ئىمە دنيامان
مەبەستە و، تەنها خەرىيکى پىلان دارىشتن و بەدەستەتەنەنلى چىلکە و چەۋىلى دنياين و،
ئايىن دە كەن بە ئامرازى دەستخستى چەند ماددەيە كى بى نىخ و لە شان و شكتۈزى
دادەگرىن و، لە سەر ئەم بناغەي تاوابنار مان دە كەن.

جا مادەم وايە، ئەم دەعوە توانايە كمان دەلىيىن:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

سەعىدى نورسى

باشهوهی نه و نیتعیازهی که پتشکهش به دادگای "ئافیون" کرا

رروی گوفارم لەم نیتعیازهدا لە دادگای "ئافیون" و داواکاره
گشتی بە کەی نی يە، بەلکو لەو کارمەندانهی کە لیزە و لە فەرمانگەی
لېکۆزىمهوھ کاندان، لەوانەی کە شەك و گومان و مەبەستى كەسىياد
لە خۇذا ھەلگەرتۇوھ و، سەنگەر لە دەزمان دەگىرن و، پشت بە چەند
لېکۆزىمهوھ کە ناتەواو يان بە چەند ھەوالىنىكى ھەلبەسۋارو دەبەسان كە
ھەندى داواکارى گشتى و ھەوالىدەران و پشکەرانى شۇينانى تىر
كىردىبويان بە بىرپەيانووی دەستيان.

يە كەم: بېرىنى ناوى كۆزەلە - كە هەر بە خەيالدا نايەت و هيچ بناغەمە كى نى يە -
بە سەر قوتابى بە بىن تاوانە كانى پەيامە كانى نۇوردا، كە هيچ پەيوەندى بە كىان بە
سياسەتەوھ نى يە.. پاشان لە قەلەمدانى ئە داماوانەي کە رۇشتۇونەتە ناو ئەم بازنىمە و
جىگە لە ئىمان و ئاخىرەت هيچ ئامانىجىنلىكى تىريان نى يە، بە ئەندامانى كارا و بلاو كەرەوەي
ئەم كۆزەلەي.. ھەروەها تاوانبار كەردنى ئەم كەسانە كە پەيامە كانى نۇوريان
خويىندۇوەتەوھ، يان ئەم پەيامانەيان بە كەسىك داوه بىانخۇنىتىمە، ياخود نۇوسىييانەتەوھ،
ئىنجا بردىيان بەرە دادگا لە سەر ئەوھ.. ھەممۇ ئەم چەشىنە كارانە، دوور كەمۇتەوە كى
رروون و ئاشىرىيە لە دادگەرى.

بەلگەي بىن گومانىش لە سەر ئەم قىسىمەمان ئەوھە كە:
خويىنەرانى كەنېزىمە زيانە خىشە ژەھراوى بە كانى وەك كەنېزىمە كە دەكتۈر دۈوزى و
ھاوجەشنى لەو كەنېزىمە كە هېرىش دە كەنە سەر قورئانى پېرۇز، لە ژېر ناوى دەستورى
ئازادىي فىكىر و ئازادىي زانستىدا چاوبۇشى يان لىنى دە كەرىت و بە تاوانبار داناسىزىن،
كەچى خويىندۇوھ و نۇوسىنەوھ ئەم پەيامانەي نۇور بە تاوان دادەنرېت كە لە

پاستی بە کانی قورئان و ئیمان دەدوبن و، وانهی ئەو راستی بانه بەو کەسانە دەلینەوە كە پۇيىستيان پېيانە و، تاسەمندى زانىيان و، وەك خۆرى درەخشان بۇيان رپون دەكەنەوە!

ئوان لە سەر چەند رىستىبەك تاوانبارمان دەكەن كە لە ھەندى پەيامى پەنامە كىدا ھاتۇن لەو پەيامانە كە لە بەر ئەوهى بە ھەلە لېك نەدرىنەوە بە پەنھانى ھەلمان گرتبوون، پىش ئەوهى داد گاكان ئاشكراياب بکەن. لە كاتىكدا كە ئەو پەيامانە - يە كىنكىيان نەبىت - ھەموويان داد گاى "ئەسکى شەھر" لېكىزلىنەوەي وردى لە سەر كردن و ھەنگاوى پۇيىستى لە بارەيانەوە ناو، يەك دوو مەسىلەي "پەيامى حىجاب" نەبىت رەختەي لە هيچيان نەگرت، كە وەلامى ئەو خالانەشم لە عەرزۇ حالتە كەم و لە ئىعتىرازە كە مدا بە بەلگەي گومان بې دايەوە و، وقمان:

(ئەوهى لە دەستماندا يە نۇرە و، گۈرۈز كوتە كى سىاست نى يە) ..

ئەمە شمان لە بىست رپووهە لە داد گاى "ئەسکى شەھر" دا رپون كردهوە.

ئىنجا داد گاى "دەنیزلى" ش وردىبۇنەوهى لە سەرجمى پەيامە كان - بە بى جىا كەردىنەوەي هيچيان - ئەنخام دا و رەختەي لە هيچ كاميان نەگرت. بەلام ئەو داوا كارە بىن و بىزدانانە حوكىي ئەو دوو سىن پىستە رەختە لىنى گىراوەيان بە سەر ھەمۇ پەيامە كاندا شىكاندەوە و، تەنانەت دەستيان بە سەر كۆملە پەيامى "زولفەقار" يىشدا گرت كە چوار سەددلاپەرىيە، تەنھا لە بەر چەند لاپەرىيە كى ئەو كىتىيە! خوينەران و نۇوسەرەوانى ئەو پەيامانەيان بە تاوانبار لە قەلەم دا و، منىشيان بە ھەۋە تۆزمەتىار كردى كە تەحەددە و دژايەتىي حكىومەت دەكەم.

من لە لايەنى خۆمەوە ھەموو ھاپىئە نزىكە كامى و ئەوانەش كە سەرداڭم دەكەن دە گرم بە شايەت و، سوپەتلىش بە خوايى گەورە دەخۆم كە:

لە نېوان سەرائى حكىومەت و وەزير و سەر كرده و كارمەند و پەرلەمان تارانىدا جىڭە لە دوو سەرۇك كۆمار و ئەندام پەرلەمان ئىتكىچىلىك و پارىزىگارى قەستەمۇنى كەسى تىريان لىنى ناناسم و، بە دوايى ناسىنىشياندا ناگەربىم، مە گەرىيەك دوو كەس نەبىت كە پىش سالىڭ پەيوەندىيان لە گەلتە باھىتم و لە رېيانەوە پىنج شەش كەسىم لە سەرائى حكىومەت ناسى.

جا نایا ده گونجنی که سیلک که مملمانی له گهله حکومه تدا بکات نه زانی له گهله کندا
دهیکات؟ یان حمز به ناسینیان نه کات و با یاه خ بهوانهی بر امبهری نه دات که نایا دوزتن
یان دوزمن؟

لهم حاله تانه و دهزاریت که: تهوانه برو بیانووی بی بناغه له دزمان هه لده بستن. جا
ماده و ایه، ئهوا من بهو بی و پیش دانانه - نهک بدم داد گایه - ده لیم:
هیچ با یه خیک بهو سزا یه ناده - چه ندهش توندو تیز بیت - که نیاز تانه به سه رمدا
بیسپنن ا چونکه ئیستا من له سه ده گای گزره کم و له تمدنی حفتا و پنج سالیدام.
نایا ج به ختمه و هری بیک لهوه گهوره تره که یهک دوسالی تمدنیکی سته لیکراوی و بی
تاوانی بگزرمده به پلهی شهیدی؟

پاشان له و په بی دل نیاییدام و هیچ گومانیکم لموده دانی یه که: "مردن" سه باره ت به
ئیمه: پشوودان و پسولهی رو خسنه و هر گرته بخوهی بروزینه ناو جیهانی دل نیایی و
به ختمه و هری. هزاران به لگه شمان له پدیامه کانی نوورداله سه ره راستی یه به دهستمده یه.
نه نانه ت گهر مردن بخیمه ئیعدامیکی رواله تی بیت، ئهوا گیرو گرفتی ئهوا بیک سه عاتهی
کوتایی تمدن سه باره ت به ئیمه دهیت به کامه رانی و کلیلی ده گای میهربانی و
هملیکی گهوره بخ گواستمه و مان بمهرو جیهانی مانه و هه میشه بی.
به لام ئیوه، ئهی دوزمنه خژه شارده ره پنهانه کان و، ئهی تهوانهی که له پیناوی
رازی کردنی ئیلحدادا دام و دهز گای "داد" له خشته ده بمن و، ده بن به هزوی هه لبه ستني
و ههم و گومانی درزینه له زهینی کار بدهه ستانی دولتدا، بخوهی به ناحدق و خزرابی
به ئیمه مو سه رقالیان بکهنه..

باش بزان و باله رز به جهسته تاندا بیت که: ئیوه بپیاری ئیعدامی هه میشه بی و
زیندانی تا که که سیی برد هوا م له سه رخوتان ده رده کهنه و، تو لهی ئیمه به چهندین قات له
ئیوه ده سیتریته و. ته و تا ئیمه ئه راستی یه ده بینین و به زهیمان به حالتاندا دینه و هه
گومان راستی یه مردنی که سه ده جار ئه شاره له دانیشت و ای خالتی ده کاته و هه
به ره و گزره ان گله لی بزرتری بیت و، هه ولی خز رز گار کردنیش له چنگی ئه و
ئیعدامه هه میشه بی یه له پیشه کبی سه رجه می کیشه کانی مرو فایه تی یه و بیت، نه نانه ت له
همو خواسته کانی مرو فایه تی گرنگر و پیویست تر بیت.

جا ماده‌م حقیقت ئەمیه، ئایا کارنکی نامۇ و مایه‌ی سەرسوورمان نى يە كە خەلکانیك ھەبن قوتایيانى نۇور تاوانبار بىکەن، ئەمۇ قوتایيانەي كە بىيان بەو نەبىنى يە بىدوو و ئەو راستى يەيان دۆزۈۋەتەمە.. يان تۆمەتى نارپەوا ئاراستەي پەيامە كانى نۇور بىکەن، كە ئەو راستى يەيان بە هەزاران بەلگەي خۇيان چەسپاندۇوه؟

خۇ ھەر كەسىك ھېننەتى تۆزقالىك خاوهنى زىرى بىست - تەنانەت ئە گەر شىتىش بىست - دەزانىت كە ئەمۇ خەلکانەي کارى وائەنجام دەدەن خۇيان لە بەردەم راستى و دادگەريدا دەخەنە ھەللىقىتى تۆمەتىارى يەمە.

سەن مادده ھەيە كە گومانى بۇونى "كۆملە" بە خەيالدا دەھىنەت و ئەمۇ سەتكارانە دەخەلەتىنەت، كە شىنېكە ھەر گىز ئىمە پەيوەندىمان پۇوهى نى يە.

يە كەميان:

ئەمۇ پەيوەندى يە توندو تۆلەي كە قوتایيانى پىشۇوم بە يە كەمە گرئى دەدات، گومانى بۇونى "كۆملە" ئى لە لا دروست كەردوون.

دۇوھەم:

ھەندى لە قوتایيانى نۇور بە شىوازى کارى بە كۆملە ئىش دەكەن، وەك ئەمەي كۆملە ئىسلامى يە كانى ھەمۇ شوينىڭ ئەنجامى دەدەن و، ياساكانى كۆمارىش بوارى بىن داوه و کارى بە سەرىيەوە نى يە. لە بەر ئەمە، ھەندى كەمس پىنى وا بۇوە كە قوتایيانى نۇور "كۆملە" يەك بن، كەچى كۆملە نىن. نيازى ئەمۇ چەند كەسە كەمەش ھەر گىز پىكھىنانى كۆملە و شتانى ھاۋچەشنى نى يە، بەلكو تەنها پەيوەندى يە كى يىنگىردى برايەتى يە كى قيامەتى يانەي خاۋىنە.

سەن ھەم:

ئەمۇ سەتكارانە خۇيان دەناسىن كە چۈن نوقمى دىيابېرستى بۇون و بە تەواوى لە رى ترازاون، ھەندى ياساى حكۈرمەتىشيان دېۋەتەوە كە لە گەل ئەواندا گۇنحاوە. بۆيە ئەمۇ قىسىمە دەلىن كە بە زەينىاندا دېت: سەعید و ھاۋلەنلىنى نەيارى ئىمە و ئەمۇ ياسايانەي حكۈرمەتن كە لە گەل ھەوا و ئارەزووی ئىمەدا يەك دەگەرنەوە. كەمەتە ئەوانە كۆملە يە كى سىاسىن.

منىش دەلىم:

ئەمۇ بە دەبەختىنە!

ئەگەر دنبا ھەمیشەبى بوایە و، مروقىش بە ھەتاھەتايى تىايىدا بىابايدا تەوه و، كار و ئەر كە كانى ئەم دنبايدا شەنها بىرخايدا سياسەتەوه، ئەوا ئەم كاتە بۇختانە كەيان جىي بە كى دەگرت..

بەلام باش بزانن كە ئەگەر من لە دەرگايى سياسەتەوه كارم بىكىدايە، ئەوا نەك تەنها دە پىستە، بەلكو ھزار و يەك پىستەنان دەيىنى كە بە شىۋازى تەحەددادى سياسى دادەپىزىران!

گۈيان بە فەرزى مەحال - وەك ئىۋە دەلىن - ئىمە بە ھەموو توانايە كەمان بىز چەند ئامانىجىكى دنبايدى و بە دەستھەننائى تام و چىزىھ كەم نىرخە كانى و لە پېناوى دەستكەوتى ئامانىجى سياسىدا كار دە كەين، كە ئەوش گۈمانىكە تەنانەت شەيتانىش نەيتواپىوه بە هېچ كەسىنگى بىسەلىنیت، بەلام خۇز مادەم ھەموو بە سەرھاتە كانى ماوهى يىست سالمان شىڭىچى پىش چاول ناخات كە مايەى لېپەرىسىنەوه و بە دواداگە رامان بىت، چونكە حکومەت سەيرى ھەلسۇ كەوت و رەفتارى مەرۆف دە كات، نەك ئەم شەتى كە لە دلىدایە. جىڭە لەوهى كە لە ھەموو حکومەتىكدا و بە شىۋەپە كى بەھىز نەيارى حکومەت ھەيە..

ئەوا بىن هېچ گۈمانىك ئىۋە ناتوانىن لە رېتى ياسا كانى دادگەرى يەوه ئىمە تۆمەتبار بىكەن.

دوا وتم:

﴿خَسِّبَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾.

سەعىدى نوروسى

پروداونکی نایاسانی

دوای دهرچوونی برباری بنی تاوانیمان له دادگای "دهنیزی" و،
دوروه پرتریم له خهلهک و، گوشه گیریم بۆ ماوهی سی سال و، دابرانی
تهواوه تیم له سیاست، نهم پروداوه نوئییه که نیمهیان هیناوه بۆز
بەندیخانهی "نافیرون" هیچ پەبیوندییه کی به یاساوه نییه، تهنانهت له ده
پرووهه پنچهوانهی یاسایه:

یه کەم:

پەیامه کانی نور به سی دادگا و سی دەستهی کارشناس و حموت لایه نی بەرسدا
له "ئەنقرە" تیپه ریون و، له ماوهی دوو سالیشدا چەندین کەسی وردیبى فەرمانگە کانی
"داد" لیکۆلتىمۇ ھىان لەسەر كردووه.. ھەموو ئەوانە - بنى جياوازى - قىسىمەيان لەسەر
بنى تاوانىي پەیامه کان و "سەعید" و ھەر حەفتا پىنج ھاوبى کەھى يە کى گرتۇوه و،
تهنانهت سزاى يەك پۇژىشيان بۆ دەرنە كردوون. كەوانە دواي ئەمە، دەستدرېزى كردن
بۆ سەر پەیامه کان، وەك ئەوهى زيان بە ئاسايىشى ولات بگەيەن، والە ھەموو كەسىنى
خاوهەن وېۋەن دەكەت كە بىزانىت چەندە ئەم كارە لە یاساوه دوروه.

دۇوهەم:

ئەو كەسەی كە دواي دهرچوونی برباری بنى تاوانى، سىن سالى بە غەریبى و
گوشە گیرى لە "ئەمیرداغ" بىر دەسەر، كە تهنانهت دەرگای مالە كەھى لە ناوهە و دەرەوە
دادە خراو، مەگەر لە بەر پۇيىستى يە كى ناچارە كى دەنا بوارى بە چاۋىن كەھى و تى كەس
نەداوه و، وازى لە نۇو سىن هیناوە كە بىست سالى رەباق لەسەرى بەر دەوام بۇوه.. ئەم
كەسە، پشکەنەر ان دىن قىلى دەرگا كەھى دەشکىنەن و لە پىناوى سیاسەتىكى دىنلەيدا
پەلامارى مالە كەھى دەدەن و خۇيان دە كەن بە ۋۇورە كەيدا!

سی همه:

که سیک، که وک خزی له دادگادا پنی وتن: به شایه‌تی حهفتا کم‌س، بایه‌خی به هواله کانی جهنگی جیهانی ندا و هر پرسیاریشی له باره‌وه نه کرد و تائیستاش له سه‌ر ئه و حاله‌ی هم‌برده‌وامه و، بیست و پنج سالیشیه بهک دانه پژوئنامه‌ی نه خوینندوه‌تموه و گوئیشی بز خوینندوه‌ی نه گرتووه و، سی ساله و تنویه‌تی: (اعوذ بالله من الشیطان والسياسة) و، به هم‌مو تو ایاه کیهوه دووره په‌زیبی له سیاست کردووه و، بیست و دوو سالی ره‌بیقه مه‌گهر خوا خزی بزانیت ج سزا و ئازاریکی چه‌شترووه و، بز مه‌بستی حموانه‌ی خزی و سرنج راکیشانیش به لایدا ته‌نانه‌ت بزیه‌ک دانه جاریش سه‌ردانی فرمانگه کانی حکومه‌تی نه کردووه، چونکه خزی له کاروباری سیاست هـلنافورتیتیت..

وپرای هم‌مو نه‌مانه، ئایا هبیج بایاسیه‌ک هم‌یه بوار بهوه بدت که هـللمه‌ت ببریته سه‌ر مال و خـلـتوـنـگـهـ کـهـیـ، وـهـکـ ئـوهـیـ کـهـسـیـکـ بـیـتـ پـیـلانـ سـازـ بـکـاتـ وـ،ـ بهـ جـوزـیـکـیـ بـیـ وـیـنـهـ گـوـشـارـیـ بـخـرـیـتـهـ سـهـرـ؟ـ

کـهـسـیـکـ کـهـ هـینـدـهـیـ تـزـقـالـیـکـ وـیـزـدـانـیـ تـنـدـاـ بـیـتـ ئـازـارـ بـمـ حـالـهـ دـهـ چـیـزـیـتـ.

چوارم:

دوای لئی وردبوونه‌ی ماوه‌ی شهش مانگ، دادگای "نه‌سکی شهر" پرسیاری بی تاوانیی په‌یامه کانی نوری له تزمته‌تی دامه‌زراندنی "کزمه‌له" و پیکه‌هانی "ته‌ریقه‌تی صوفی" راگه‌یاند.

خز هـرـچـهـنـدـهـ سـهـرـوـ کـهـ گـورـهـ کـهـ^(۱)ـ،ـ بـهـ هـانـدـهـرـیـ وـهـمـ وـ گـومـانـهـ کـانـ وـ ړـقـ وـ قـیـنـیـ خـزـیـ،ـ هـنـدـیـ کـمـسـ وـ کـارـمـنـدـیـ وـهـزـارـهـتـیـ "دادـیـ لـهـ دـزـمـانـ هـانـ دـاـ،ـ بـهـلامـ پـرسـیـارـیـ بـیـ تـاـوانـیـیـ پـهـیـامـهـ کـانـیـ نـورـیـ لـهـ تـزمـتـهـتـیـ دـامـهـزـرـانـدـنـیـ هـرـ "کـزـمـهـلهـ"ـ وـ "تـهـرـیـقـهـتـیـ"ـ یـکـیـ سـوـفـیـ رـاـ گـهـیـانـدـ.

له دادگاوه ده‌رچوو، جـگـهـ لـهـ (پـهـیـامـیـ پـوـشـتـهـیـ)ـ کـهـ بـهـشـیـکـیـ یـهـ کـجـارـ بـجـوـوـ کـیـ پـهـیـامـهـ کـانـیـ نـورـهـ.ـ ئـهـوـیـشـ نـهـکـ وـهـ کـوـ بـهـلـگـهـیـ کـیـ یـاسـابـیـ،ـ بـهـلـکـوـ بـهـ قـهـنـاعـهـتـیـ زـاتـیـیـ خـزـیـانـ کـرـدـیـانـ بـهـ بـیـانـوـیـ دـهـسـتـیـانـ.ـ کـهـ ئـهـمـهـشـ بـوـ بـهـهـزـیـ دـهـرـچـوـوـنـیـ پـرسـیـارـیـ بـهـنـدـکـرـدنـیـ شـهـشـ مـانـگـ بـزـ چـهـنـدـ کـهـسـیـکـیـ قـوـتـایـسـانـیـ نـورـ کـهـ لـهـ دـهـ کـمـسـ تـینـاـپـهـرـنـ لـهـ

(۱) مدبهست مستهفا که‌ماله. (وهر گنبر)

نیوان سه د کسدا. خو لبه ر نمه و قوتایانه نور له سه رهاتای دهستگیر
کردنیانه و تا کاتی پشکنینی پیامه کان چوار مانگ و نیوبان له بهندیخانه دا به سه
بردبو، ئما دوای بپیاره که تنهها مانگ و نیویک له بهندیخانه دا مانمه.

پاش ده سال دادگای "دهنیزلى" ش ماوهی نز مانگی ره به پشکنین ولئ
وردبونوهی باشی له سه رجهمی ئما نامه و پیام و کتیبانه دا ئهنجام دا که له ماوهی
بیست سالدا نووسرا بون، دواي ئمهوهی ئما دانرا و انه بمهه تاو انبار کران که هاندانیان
تیدایه بز دامهزراندنی تهريقه نیکی سوپی.

ئنجا پینچ سندووقی ئم کتیبانه ش رهوانه دادگای گهورهی جمهزاله شاری
"نه نقره" کران. نمه ببو له لايدن ئما دادگا ناوبر او و له لايدن دادگای "دهنیزلى" شمهوه
ماوهی دوو سال ب وردی لمه و کتیب و پیامانه يان کزتی بمهه. دواي بپیاري همردو
دادگا که له سه ب تاو انبی ئما دادگا ناوبر او و له لايدن دادگای "دهنیزلى" شمهوه
درابووه پالیان، که بريتی بعون له تومهتی: دامهزراندنی "کۆملە" و "تهريقهت" ئی
سوپی و تومهتے کانی ترى هاوچەشىيان^(۱). هروهك ههموو پیام و کتیبه کانیان دایمهوه به
خاوهنه کانیان و، سه عید و هاوپیکانیشی بپیاري بى تاو انبی بان بز دەركرا.

جا نیتر دواي ههموو ئمانه، تاو انبار کردنی سه عید بمهه که (پیاویکی سیاسی يه و
ھولى دامهزراندنی کۆملە يەك دهدات) يان (پیاري پلانگىزى يە) يان شتانى وەك
ئمانه و، هاندانی کارمەندانی دام و دەزگای "داد" لە دزى ئما بھو يانوهه که (پیاري
تهريقهت) .. چەندە کارینکى لە ياسا دەرچۈونە؟ ھەر كەسىك ھەست و نەستى
نە مردىيەت پەي بھو لە ياسا دەرچۈونە دەبات.

(۱) بناغه و ئامانجى پیامه کانی نور دەرخىتن و ئاشكرا كردنی راستى يە کانى قورئان و كار كردنە لە پىناوی
"ئىمانى تەحقىقى" دا. لە بەر ئمه، لە سىن دادگادا بپیاري بى تاو انبى يان لەمەپ تۆمەتى دامهزراندنى تهريقهتى
سوپى بەدەست هەينا. پاشان نابىن پەيرونەى كردنى زۇرىنى يەپەرانى ئما نەتەوهە بە رېبازىنكى دىيارى كراوە و
له ماوهی ھزار سالدا، ھىچ تاو انبارى و بەرپىيارى يەك بز ئىمە پىكھەتىت. موناھىقانى بىشى بەر دەچىن
ناوى "تهريقەت" بە سەر حەقىقەتى ئىسلامدا دەپىن و لەم رىيەوه ھەر كەسىك بز داكىزى كردن لە نابىنى ئما
نەتەوهە لەن بېرىت بەوە تۆمەتى دەكىتىت كە خاوهەنی تهريقەتە! سەبارەت بە تۆمەتى "کۆملە" شى دەلىم: ئىمە
تەنها ئما برايەتى يەنى ئىسلامان لە ئىواندا يە كە ئامانجى برايەتى قىامەتى يە و، ھەر گىز كۆملە ئىسلامى سیاسى نى يە.
ھەر بز ئىمە سىن دانە دادگا بپیاري بى تاو انبى يان سەبارەت بەم تۆمەتىش بز دەركەدىن. (دانەر)

پیجدهم:

له بهر ئوهى ماوهى سى ساله "شەفقەت" دەستورى زىيام و بناغەي رېمازى من و پەيمامە كانى نۇورە، ئەوا نەك ھەر كارم بەسەر ئەو تاوانبارانه و نى يە كە سەتمىانلىنى كردووم، بەلكو ناتوامن تەنانەت دوعاشيانلىنى بىكم، نە كۆ بىم بەھۇرى زىيان گەياندىن بەھىچ كەسىنگى بىن تاوان. بىگەر ھەر ئەم شەفقەتە بۇو نەيەيشت بەرپەرچى ئەو فاسقانە بەلكو ئەو سەتمەكارە بىن دىيانە بەدەمەۋە يان دوعايىانلىنى بىكم كە بە رق و قىنىڭى زۇر تىزۈۋە بۇ سەتم لىنى كەردىم راپەرپىن، تاكۇ نەم بە مایەي گەياندىنى زىيانلىك بە داماوانى پېر و پەككەوتەي وەك باوک و دايىكى ئەو سەتمەكارە، يان كەسانى بىن گۇناھى وەك مانالە كانى. ئىتە بۇ ھۆزىھە و لەبەر خاتىرى پىنج شەش كەسى ئاوا بىن تاوان، ناتوامن ھەلۋىنىست لە دەزى ئەو كەسە سەتمەكارە غەددارە بىگرم، تەنانەت ھەندى جارلىشيان خۇش دەم!

بەم جۇرە و بەھۇرى ئەو شەفقەتەوە، نەك ھەر من كارم بەسەر حكۈومەت و ئاسايىشىوھە نى يە، بەلكو ھەمان وەسىيەتىش بۇ ھاپىنگەن دە كەم. ئەمەش لە راھەيە كەدایە كە ھەندى لە پىاوانى بەويژدانى ئاسايىش لە سىن پارىز گادا داتيان بەۋەدا نا و تىيان: (قوتايانى پەيامە كانى نۇور پىاوانى مععنويي ئاسايىش، چونكە پارىز گاربىي ئاسايىش و پىسا دە كەن). ئەمەش راستىي يە كە ھەزاران كەمس شايەتن لەسەرى و، ماوهى زىيام بىست سالىشىم لە گەل ھەزاران قوتايى نۇوردا تەسىدىقى دە كات، ئەو بۇو لەو ماوهىدا پىاوانى ئاسايىش ھىچ بۇوداونىكى دەز بە ئاسايىشيان لەسەر ئەوان تۆمار نە كەردووھە.

لە گەل ھەموو ئەم بەلگانددا، كەچى ھەليان كوتايە سەر مالى ئەم لاۋازە، وەك ئوهى پىاوى شۇرىش و پىلانگىزىان بىت و، لە لايەن ئەم كەسە زېر و توندو تىزىنەمە مامەلەيە كى ھىننە بىن ويژدانانە لە گەلدا كرا وەك ئوهى خۇنېزىنلىك بىت سەد تاوانى ئەنجام دايىت! خۇ ھەرچەندە ھىچ شىتكىيان لە مالە كەيدا دەست نە كەمەت، بەلام دەستيان بەسەر نوسخەيە كى ناياب و دە گەمنى قورئانى خاۋەن ئىعجاز و تابلۇزكانى پىشت سەرىدا گىرت، وەك ئوهى چەند پارچە كاغەزىنگى زىيانبەخش بن.

جا ئايا ج ياسايىك بوار بە پىادە كەردىنى ئەم چەشىنە پەفتارانە دەدات لە دەزى ھەزاران كەسى ئىماندار كە بە رەوشىتى جوانى خۇپىان پارىز گارى يان لە ئاسايىشى ولات

کردووه؟ یان چ بهرژهوندی بهک له هاندان و پال پیوهنانی زورهملینی ئوانهدا همه یه که ناچار بکرین له دژی پیسا و ئاسایش هلبسین؟

شهشه:

من که سینکم که به فهزلی خوای گهوره ماوهی سی ساله له ریزنهی پست و برهه کدتی قورئانی پیروزهوه لوهه تینگه یشتیوم که ناوبانگی کاتی و فانی دنیا و پله و پایه کانی، که خوپرسنی و خزویستی یان له خز گرتوه و، ناوبانگ پهستی.. هیچ کام لمانه، هیچ خیز و اانا و سوودنیکیان بوز مرؤف تیندانی يه. بؤیه همزاران شوکر و سوپاس له سمر ئم تینگه شتنم پیشکه شی خوای گهوره ده کم.

له بهر ئوه، ئم که سه لهو کاتهوه تائیستا به ههمو توانيه کیمهوه له همولى ململانی دایه له گەل دهروونی به دخواز (نفسمی ئەمكاره) خزیدا. وینهای ئوهه که هاوبېکانی و ئهو کەسانهش خزمەتنيکيان پیشکەش کردووه ده زان و شايھتى دەدەن کە تا ئوه پېرى توانا زەبرۇزەنگ و کەشوفشى دهروونی به دخوازى خزى شکاندوروه و، له خوپرسنی خزى قوتار کردووه و، دووره بېریزنى نواندوروه له دوورپویى و پیا و خۇنواندن. ماوهی بیست سالیشە بەرپەرچى ئوانه دەداتوه کە له بھر خوش باوهېرى و گومانى باشیان پى - کە دهروونی ههمو کەسیك بۆی دەشتىت - مەدح و سەنایان کردووه و، بۇچۇونى بە پېنچەوانە ئوانه بۇوه کە به شاييانى پله و پایهی معنەوی یان زانیوه. تەنائەت بە ههمو ھیز و توانيه کیمهوه له دەستیان ھەلھاتووه. هەروەك بە گۈزى ئوه گومان باشى يە لە رادەبەدەرەدا چووه توه کە هاوبې نزىك و تاييەتە کانى بەرامبەرى بۇويانە، بە رادەيەك کە هەست و نەستىشى زامدار کردوون! له ولامنامە کانيدا بە هیچ جۈزىك مەدح و سەنا و گومان باشىي ئوانى پى قبول نەبۇوه و، ههمو فەزل و چاكىيە کى بۇ پەيامە کانى نور گېراوه توه - کە تەفسىرى قورئانی پیروزىن - نەك بۇ خزى، بەلکو خزى له ههمو فەزل و چاكىيەک بى بەش کردووه و، قوتاييانى نورى بەرەو پەيوەندى كردن بە کەسىتىي معنەوی پەيامە کانى نور ئاراستە کردووه و، خزى تەنها بە خزمەتكارىنگى ئاسابى قورئانى پیروز داناوه..

ئەمەش بە بى گومانى دەيچە سپېنېت کە هەر گىز بۇ خز دەرخستن و خۇشەویست كردنى خزى لاي خەلکى همولى نەداوه، بەلکو كارى واى رەت کردووه توه.

له گهل ئمه شدا، ئایا هیچ یاسایدك هئي بوار بمهه بذات كه بېرپرسيازى بخريته نەستزى كەسینىكى ئاواو، هيپيش بيرىته سەر مالى ئەوي غەریب و نەخۇش و يەكجار پىر و گۆشە گىر لە ژۇورە كەى خۆيدا كە هېچ توانا و هيپىكىشى نى يە. هەروهە شەكاندى قىلى دەرگاكەي و خۆبەزۇورا كەردنى كارمەندانى پشىكىن وەك ئەوهى تاوانبارىنىكى ئامادە و لەسەر بىن بىت، تەنها لەبەر ئەوهى كە هەندى لەو ھاپرىيانەي لېيەو دوورن، بە پىچەوانەي حەز و پىخۇشبوونى ئەمەو، زىاد لە شايستەبى خۆى مەدحيان كەردووه و لەبەر گومان باشى يان بەرامبەرى بە شايستەپلە و پاپىيەكى مەعنەوى يان زانىو، پاشان لەبەر وتى چەند و شەيەك لەبارەيەوە لە لايەن ئامۇزگار (واعظ) يېكى شارى "كۈوتاھىيە" وە كە هەر ناياسىت كىن يە؟

خۆ ھەر چەندە من ھېچ نامەيە كم بىز ئەو شارە نەناردووه، بەلام نامەيەك بىز ئەو شارە پەوانە كراوه و ئىزمائىيە كى ساختەي بە ناوى منھو لەسەر دانراوه، كە ئەمەش بۇوە بەھۆى ئەوهى گومانى بېرپرسيازىتىي من لەبارەيەوە دروست بىت.. هەروهە بۇونى كەتىپىنىكى كارىگەر - كە نۇوسەرە كەى نانا سىرت - لە شارى "باليكەسىر" ..
جا ئايادا ئەم شىتەنە بوار بەوه دەدەن كە بەو جۆرە ھەلبىكتە سەر مالان و پشىكىنى تىدا نەنجام بەدن؟ لە كاتىكىدا كە جىڭ لە وېردى دوعا و تابلوڭان ھېچ شەيتىكى ترىيان تىدا نەدۇزىيەوە ..

ئايادا ئەم شىتەنە بوار بەوه دەدەن كە بەو جۆرە ھەلبىكتە سەر مالان و پشىكىنى تىدا
لە ئەندازىيە: كە ئەم شەيتىكى ئەمەن و ئەمەن بەزىزىيە زۇرۇزە بەندىيە لە ناوەوە و

دەرەوەدا هئيە، واتە لەو كاتىدا كە ھەلى سوود وەرگەرنى ئەوهى بۇرەخسا كە چەند كەسینىكى سىاسىسى زۇر بە لاي خۆيدا راپكىشىت لە بىرى چەند كەسینىكى كەم لە ھاپرىكانى.. كەچى بەم واتايىي خوارەوە نامەي بىز ھەموو ھاپرىيانى خۆى نۇوسى كە: "ئەۋۇرمى ھېچ كام لەو لايەنانە راپچىغان نەكەت و تىنکەلى ململانىي سىاسەت مەبن و ھەرگىز ئاسايش تىك مەدەن". ئەمەش بە مەبەستى دوورەپەرپەزىي تەمواوهتى لە سىاسەت و، زيان نەدان لە ئىخلاص و، دوور كەوتەنەوە لە سەرەنچ راپكىشانى حكۈمەت لە دۈزى و، خەرىك نەبۇون بە كاروبارى دنياوه.

کاتنی که ته‌وژمی پیشوا، له ئەنجامی وەهم و گۆمانە کانى خۇزى، دەستى سەتم و زيانى بۇ درېئە دەكىرد، ئەم دوورە پەريزىيە ئەم دەكىرد بە يىانوو. بەلام ئىستا ئەم تەۋۇزمە نوئىيە لە بەر ئەوه سەتمىلىنى دەكەت كە دەلىنى: "يارمەتىمان نادات و هاو كارىمان لە گەمل ناكات"! بە هەر دوو كىشىيان ئەم ھەڙازەيان دوو چارى سەختى و گىرو گرفتىنىكى يە كىجار زۇر كەرتىدۇ. كەچى لە گەمل ئەوه شدا ئەم بە هيچ شىۋىيە ئەم خۇزى لە كاروبارى ئەھلى دنيا ھەلتقۇر تاند، بەلكو خۇزى بە كاروبارى ئەودنیاى خۇزىمە سەرقال كەرتىدۇ، بە رپادەيەك كە بە درېئايى بىست و دووسال ئەنامەت يەك دانە نامەشى بۇ براكە ئەم خۇزى نەنارد لە گوندى "نوورس" و، لە ماوهى بىست سالىشىدا دە نامە بۇ ھاۋپىنگانى نەنارد لە پارىز گایانددا..

ئاپا ج ياسايدىكە بىار بەم چەشىنە خۇز ھەلتقۇر تاندۇ و شەپى فرۇشتە بىدات سەبارەت بەم كە سەلاوازە ئەم كە بە كاروبارى دواپۇزى خۇزىمە سەرقالە؟

لەو كاتەدا كە بە ناوى ياساى ئازادى بىمە كەس حەقى بە سەر چاپەمەنىي شىبوعى يە كان و كىتىبى مولحىدانمە نىيە كە گەملى زيانبەخشن بۇ ولات و نەتمە و پەشىنە دەگۈرىت و دەپەشىنە بەردم دادگا، وەك ئەمە ئەمە كە كاغەزىنىكى زيانبەخشن بىن. كە دەشزانى سى دادگا هيچ شىتكى زيانبەخشيان لەم پەيامەدا نەبىنى، چونكە ماوهى بىست سالە باڭگەشەيان بۇ خىزىر و جاڭكە ئەزىز ئەلەتى ئەم و لات و نەتمە بە و پەنە كە دەشىنە تۈنۈدو تۈزۈ كەرنى ئاسايش كەرددو و، باڭگەوازيان بۇ بەھىز كەرنى برايەتىي مۇسلمانانە لە جىهانى ئىسلامىدا، ئەم بەھىز كەرنى برايەتىي كە پاشت و پەنایە كى قايم و ھىزى راستەقىنە ئەوانە و، داوا كارى گىزىانە وە ئەم ھاۋپىنگانى بىيىجى ئەم نەتمە بە و بەھىز كەرنى بە شىۋا زىنگى كارىگەر.

ۋەزىرى ناوخۇز فەرمانى بۇ زانايانى سەرۋە كەردىنە كاروبارى ئايىنى دەركەردى كە بە نيازى پەخنە لىنگەتن بە وردى لە پەيامە كانى نۇور بىكۈلەنە و. دواى سى مانگى لىنى وردى بۇ نوھە، نەك ھەر پەخنەيان لەم پەيامانە نە گەرت، بەلكو نەرخ و بەھا ئەستەقىنە ئەم پەيامانە بۇ دەركەوت و، بە "دانراوى گەورە و بەنرخ" ناوخۇز دىيان كەرددو، چەند پەيامىكى وەك "زولفەقار" و "عەسای مۇوسا" شىيان لە كىتىخانە كەياندا داندا! ھەر وەك

حاجی یه کان له سه فهری حه جدا کۆمەله پەیامی "عەسای موسا" يان له رهوزه خاوینی پىغەمبەری سەروھەماندا كەلھە يېنېبۇ.

جا نایا هېچ وىزدان و ياسايەك ھەي بوار بەوه بىدات دەست بەسىر پەیامە کانى نووردا بىگىزىت و كۆز بىكىنەوه و بىرىن بىز دادگا؟

ھەشتم:

دوای بىست و دوو سالى نەفى كەردنى ناحەق و بىن ھۆزى پېر لە تەنگانە و رۇزگارى سەخت و، پاش ئەۋەدى كە ئازادى يان بۇ گۈپايەوه، نەو نەرۇشتەمە بىز شارە كەى خۆزى كە تىايىدالە دايىك بۇوه و، هەزاران كەسوکار و خۇشمۇيىتى ئەۋى تىدایە، بەلكو ژيانى نامۇمىي و گۈزىشە گۈرىي ھەلپاراد، تاڭو نزىكى دىبا و مەعلملىنىي ژيانى سیاسى و كۆمەلایەتى نە كەھوتىت و، نويزى جەماعەتى مزگەوتى - كە پاداشتىنە زۆرى تىدایە - وازلىن ھىنا و بە تەنبا لە ژۇورە كەى خۆزىدا نۇنچە كانى دەكتات.. واتە كەسىتكە خۆزى لەو پىز و ئىتحىرامە دوور دەگىزىت كە خەللىكى بەرامبەرى دەرى دەپن. ھەرۋەك بىست سالى تەمنى و هەزاران كەسايەتىي بەرپىز و ويقارى توركىش شايەتىي ئەۋەدى بۇ دەدەن كە يەك دانە كەسى توركى دىندار و خاوهەن تەقوای لە چەندەھا كوردى دوور لە ئايىن بىن باشتە، ھەرۋەك لە دادگادا چەسپاندى كە برايەكى توركى خاوهەن ئىمانى توندوتولى وەك حافظ عمل لە سەدد كورد باشتە كە وەك ئەن بىن.

واتە كەسىتكە مەگەر لە بەر ناچارى و پىرسىتى يەكى زۆر، دەنا خۆزى لە تىكەلىي خەللىكى دوور دەگىزىت تاڭو لە رۋالەتى پىز و ئىتحىرامىان كەنار بىگىزىت و، تەنانەت بۇ مزگەوتىش نارواش و، بەھەمو توانيەكى خۆزى و لە پىنى نۇو سىنە كانىيەوه ماوهى چى سالە بۇ توندوتۇل كەردنى برايەتىي ئىسلامى كارى كەردووه و، لە پىناوى بۇۋازاندەوهى خۇشمۇيىتى لەناو مۇسلماناندا تىكۈششاوه و، نەتەوهە ئەنەن توركى بە ھەلگىرى ئالا ئىسلام و بەدەستەتەنەرى سەنا و ستايىشى قورئان داناوه و، ئەم نەتەوهە يە بەم ھۆيەوه زۆر خۇش ويسىتەوە و، ژيانى خۆزى لەو پىناوهدا بەخت كەردووه..

ئايادەبىي والى يە كى پىشۇو نۇو سراوينىكى رەسمىي غەددارانە و بە مەبەستى بىلاؤ كەردنەوهى پۇپىا گەندەيە كى دىيارى كراو لە دېزى و بۇ ترسانىدىنە ھاوريتىكانى لىتى، لەبارەي ئەم كەسەوه بلىت: (ئەم كورده و ئىسوه توركىن.. ئەم شافىعى يە و ئىسوه

حنه‌فین؟! به نیازی بلاو کردنوهی ترس و بیم له دلی هموواندا و هاندانیان بزئوهی
لیئی دوور بکهونوه و نزیکی نبتهوه؟!

پاشان من ده پرسم که: ئایا هیچ یاسا و برهه‌ندی به که بزئوه همه‌یه که سینکی
گوشه گیر ناچار بکریت شه‌پقه له سهر بکات، له کاتیکدا که به دریزایی بیست سال و
له دو دادگادا هیچ که سینک بزئوه ناچاری نه کردوه و، ته‌ناشت نیوهی
سهر بازه کانیش شه‌پقمان له سهر لابراوه؟

نوهم:

خالیکی گرنگ و بهیز^(۱) لیره‌دا همه‌یه. به‌لام لیئی بی‌دهنگ ده‌م، چونکه په‌یوه‌ندی
به سیاسته‌نوه‌یه.

ده‌هم:

ئهمه‌ش به هه‌مان جوز هیچ یاسایه‌ک بواری پئی نادات و هیچ برهه‌ندی به کی تیدا
نی‌یه، به‌لکو چه‌ند و هم و گومانیکی بی‌واتا و چه‌ند زیاده‌ره‌وی به کی ئه‌تویه که
شیکی بجود کی هینده‌ی ده‌نکه دانویله‌یه که قه‌دهر گومه‌زیک گهوره ده‌کات و،
هیزش و شه‌پین فروشتنیکی وايه که هیچ یاسایه‌ک به راستی نازانیت. لیره‌شدا بینه‌نگ
ده‌م، بزئوه‌ی خزمان نه‌دهین له قمره‌ی ئهو سیاسته‌ی که به پئی ریازمان
سه‌یر کردنیمان به‌لاوه قه‌ده‌غمه‌یه.

بهم جزره و لمو کاته‌دا که له بمردم (ده) برووی مامه‌له‌ی نایا سایداین، ده‌لیین:

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

سەعیدی نوورسى

* * *

(۱) برونى گاور و جوله که کان له سايىدى حکومه‌ته ئىسلامى يە كان و برونى موسىلمانانىش له ناو
حکومه‌ته گاور و مجووسى يە كاندا بىلگىبە له سهر ئوههی کە له برووی ياساوه بوار بعوه نادرىت
ده‌ستدریزى بکریتە سەر هیچ که سینکی نهبار، ماده‌م به کردوه کارى بەسەر كارگىزى دەلت و تاسايشيەوه
نه‌بىت، چونکه گۈغان و نەگرە كان نابىن به مايەی لېپرىستۇدە، دەبۇر ھەمۇر كەسینک بە بىانووی گۈغانى
ئەنجامدالى تاوان بىرانا يە بەرە دادگاكان! (دانەر)

چهند خالیکی تر که دهمه‌ی بیانخنه‌هه پیش چاوی به ریوه به رایه‌تی
شاری "نافیون" و دادگا و پولیسی ئەم شاره

بەکەم:

پەيدا بۇونى زۇربەى پېغەمبەران - دروودى خوابىان لە سەر بىت - لە خۇزىرەلات و ئاسيا و، سەرەتلەدانى زۇربەى فەيلە سووفە كانىش لە خۇرئاوا و ئەورۇپادا ئامازەيە كى ئەزەللىي قەدەرى خوابى گەورەيە بۇ ئەوهى كە لە ئاسىادا "ئايىن" زال و فەرمانزەرەوابە و لەوئى فەلسەفە لە پلەي دووهەمدا بىت. جا لە سەر بىناغەي ئەم ھىمایەي قەدەرى خوابى گەورە: ئەگەر كاربەدەست لە ئاسىادا بۇ خۆى ئايىدار نەبىت دەبى لانى كەم كارى بە سەر كارگۇزارانى ئايىنەوە نەبىت، بەلكو پۇيىستە پشتىان بگۈنىت و هانىان بىدات لە كارە كانىاندا بەردوام بن.

دۇوهەم:

قورئانى پىرۆز وەك بىر و ژىرىسى زەھى وابە. خۆ ئەگەر خوابى خواستە قورئان لەم زەھى يە بىرواتەدەر، ئەوازەو شىت دەبىت و، دوورنى يە ئەو كاتە سەرى خۆى - كە ژىرىسى تىدا نەماوه - بىكىشىت بە يە كىنك لە هەسارە كاندا و ئەم كارە ساتەش بىت بەھۆى بەرپابۇنى قىامەت.

بەلتى، قورئان دەستاۋىزىتكى قايم و ئەو پەته توندو تۆلەيە كە عەرش و فەرش بە يە كە وە گىرى دەدات و، زىباتلە "ھىزى كىش" زەھى راڭىز دەكەت! پەيامە كانى نۇورىش تەفسىرى راستەقىنە و بەھىزى ئەم قورئانە گەورەيەن. خۆ ئەم پەيامانەي كە واماوهى بىست سالە كارىگەرەي خۆيان لەم نىشىتمانە و لەم سەردەمەدا پىش چاوشىتۇر، بە نىعمەتىكى گەورەي خواوهند و موعجىزەيە كى خاموش نەبۇرى قورئانى پىرۆز دادەنرین. كەواتە نەك ھەر نابىنى حكۈومەت دەستدرېزىيان بىكانە سەر و قوتاپىانى بىتسىنەت بە مەبەستى دوور خستەوەيان لەو پەيامانە، بەلكو دەبى پارىزگارى لەم پەيامانە بىكتات خەللىكى بۇ خويىندەن وەيان هان بىدات.

سی همه:

له سه ر بناغه‌ی ئوهه‌ی که ئیماندارانی ئاییندە کرده و چاکه کانیان به دیاری بز ئیماندارانی پیشینی خزیان دهنیرن و دوعای لیخو شبوونیان لە حوزه‌وری خواي گهوره‌دا بز ده کەن.. له سه ر بناغه‌یه، له دادگای "دەنیزلى" پىم وتن:

ئە گەر له دادگای ھەر گەورە‌ی قىامەتدا ملىارە‌ها كەسى ئەھلى ئیمان پرسیاريان لهوانه کرد كە له دنيادا گوشاريان دەخستە سەر قوتاييانى نۇور و پېيارى بەندىرىدىن بز دەرده کردن (ئەو قوتاييانه‌ی کە له پىناوى دەرخستى پاستى يە كانى قورئانى پىرۇزدا تىدە كۆشىن) ئە گەر پرسیاريان لىنى كردن و وتيان:

ئۇه له دنيادا بەپەرى سىنگ فراوانى و به ناوارى ياساى ئازادى يەوه بوارتان به كتىب و بلاو كراوه‌ی شىوعى و مولحيدان دەدا و چاپۇشىتان لەو كۆزمەلە و پىنكىخراوانە دە كرد كە نانه‌وه‌ی پشىۋى و ئالتوزى يان له ئامىز گرتىبو، تەنانەت ھەر ھېچ ئاستەنگ و لەمپەرىكتان لە بەردهم كارە‌كانى ئەواندا دانەنا، كەچى لە پىنى بەندىرىدىن و چەندىن هۆزكارى ترى گوشار و تەنگ بىن ھەلچىنەوە دەتانيست پەيامە‌كانى نۇور و قوتاييانى لهناوبىرن، له كاتىكدا كە ئەوان لە پىناوى رېزگار كردىنى نىشتىمان و نەتهو له ئىلحاد و فەساد و، ھاولاتىيانىش لە ئىعدامى ھەمىشەلىي تىدە كۆشان.. ئە گەر لەۋى ئەم پرسیاريان ئاراستە كردن چ وەلامنىكىان دەدەنەوه؟ خۇ ئىمەش لىزە ھەر ھەمان پرسیارتان لىنى دە كەپىن؟

لە دادگایدا ئەممىت بىن وتن. ئىزت ئەو زاتە بەرىزانه‌ی کە خاوهنى ويژدان و دادگەرى بۇون، پېيارى بىن تاوانىي ئىمەيان دەركەردى، دادگەرىي دام و دەزگای "داد" يان پىش چاوه خست.

چواردهم:

من لە لاينى خۆمەوە چاوه روانيي ئوهەم دەكىرد كە "ئەنقمەرە" يان "ئافيوون" بز بەردهم ليئەنەيە كى راۋىئەكار بانگم بکات و، پرسیار و وەلام لە نیواناندا بگۈرپىنمەوە سەبارەت بەو بابهەتە گەورە و گرۇنگانە‌ی کە پەيامە‌كانى نۇور خىستۇريانەتە ئەستۇرى خۆيانمۇه..

به لئى، پەيامە کانى نۇور بەھىزىرىن ھۆكىار و كارىگەر تىرىن دەرمان و چارە سەرە لەم ولاتەدا بۇ گىپانەوەى برايمەتىي ئىسلامىي پىشۇو و خۆشە ويستىي ٩ابوردۇو، ھاودەم لە گەل گومان باشى و ھاوکارى لە نېوان سى سەد و پەنجا مىليون مۇسلمانداو، بۇ دۆزىنەوەى پىنگا کانى ئەم ھاوکارى يەش. والە خوارەوەدا نىشانىيە كى روونى ئەمە پىش چاودە خەم:

ئەمسال زانايەكى گەورە لە "مەككەي پېرۇز" چەند بەشىنىكى گەورەلى پەيامە کانى نۇور وەرگىپا بە زمانى ھيندى و عەرەبى و، ئەم وەرگىپانەشى نارد بۇ ھيندستان و حىجاز و، وتى:

(پەيامە کانى نۇور بۇ ھينانەدىي يەكىنى و برايمەتىي ئىسلامىمان تىنە كۈشىن، كە بەھىزىرىن پشتگىرى ئىمەيدە. بەمەش بۇمان دەردىخات كە خەمللىكى تور كىالە بوارە کانى دىن و ئىماندا ھەمىشە لە پىشەنگى شوينانى ترەوەن). دەن و ئىماندا ھەمىشە لە پىشەنگى شوينانى ترەوەن).

ھەروەھا چاودەپوانى ئەۋەم دەكىد ئەمە مەسەلە و باپاتە گەنگانە بورو و ۋىزىرايە كە بە وىنەي چىا گەردن كەشە کان مەزن و گەورەن، وەك:

"ئايا پادەي خزمەتى پەيامە کانى نۇور و قوتاپيانى چەندەيە لە دژى ئەمە شىووعى يەتەي كە لە نىشتمانى ئىمەدا بۇرۇ بە بزووتنەوەيە كى ئازاواھچى؟ چۈن دەتوانزىت ئەم نىشتمانە پېرۇزە لم لافاوه راماھر و ترسناكە بىارىزىرت"؟

لەم كاتەدا كە من چاودەپوانى ئەمانم دەكىد، كەچى دەبىنم رۇوبەرپۇرى چەند كېشىيە كى ھيندە بى نىرخ دەكىنەوە كە كېشىي بالە مىشىنىكىان نى يە و، ئەمەندە ھەندە كىن كە هىچ بەرپىيارى يەك ھەلتانگرن و، رق و قىن و بوختان و قىسى دەمەلەستى كەسانىكەن كە شتى بچۇو كى وەك دەنكە گەغىڭ ھيندەي گومەزىك گەورە دە كەن..

بەم جۆرە و لم چەشىنە هل و مەرج و بارۇ دۆخە دۆزۈارەدا ھيندە ئازارم چەشت كە پىشىر و تائىستاش ئازارى ترى ھاواچەشنى ئەۋەم نەچەشتۈو. ھەر ھەمان ئەمە پەرسىيارانەشان لە ھەمان ئەمە مەسەلانەدا ئاراستە كراوهەتەوە كە سى داد گای پىشۇو ئاراستەي كردىن و بى تاوانىي ئىمەيان لەبارەيانەوە راڭدىياند، جىڭە لە يەك دوو مەسەلەي كەسى و بى نىرخ نەبىن كە هىچ واتايەكىان تىنەنى يە.

پنجهم:

ئاستەنگ دانان لە بەردهم پەيامە کانى نۇوردا و زۇران گىرن لە گەلياندا لە تواناي كەسدا نى يە! چونكە ئەم پەيامانە شىكست ناھىن و بە هېچ كەسىڭ نابەزىن. ئەوهتا و ا ماوهى بىست سالە سەرسەخت ترىن فەيلە سووف دەمكوت و بى دەنگ دەكەن و، بە وينە خۆرى ئاسمانىش لە پۇزى رۇوناڭدا راستى يە كانى ئىمان ئاشكرا دەكەن. كەوانە دەبى ئەوانە حوكى ئەم نىشتىمانەيان لە دەستدایه سوود لە ھىزى ئەم پەيامانە وەربىگەن.

شەشم:

سووڭ سەير كەرنى من لە پىدى دەرخستى ھەلە كانى "كەسىنى" بى بايدىخى خۆمەوە و، شىكاندەن لە پىشچاۋى خەللىكىدا بە سوو كايهتى پى كەردن، هېچ زىيانلىك بە "پەيامە كانى نۇور" ناگەيەنېت، بەلكۈلە رووپە كەوه پەز يارمەتى ئەو پەيامانە دەدات! چونكە ئەگەر زمانى فانىي من بى دەنگ بىكىت، ئەوا ھەر گىز زمانە كانى سەدان ھەزار نۇسخەي پەيامە كانى نۇور لە گۇفتار و پاڭياباندى ناكەون. ھەروەك ھەزاران قوتايىي وەفادارى ئەم پەيامانەش، كە تواناي گۇفتار و روونىي بەلكە هيتابەنەيان بىن بەخشر اوە، بە پەشىوانىي خواي گەورە ھەتا رۇزى قيامەت ئەم فەرمانبەرى يە پاڭ و پىرۇزە گشتى يە بەردهوامى بەرپۇھ دەبەن، وەك تا ئىستا بەرپۇھ يان بىردووھ و ئەنجامىان داوه.

حەۋەم:

وەك لە دادگا كانى پېشىۋودا، كە بەلكە كانى خۆمان تىدا خىستووته پۇو، باسان لەوە كەردووھ دۈزمنە نەھىنى و نەيارەرەسى و نارەسى بە كامان كە حكىومەتىان خەلەتىندۇوھ و بە ھەلەيىاندا بىردووھ و گومان و مەترسىي ھەندى لە پايدە كانى حكىومەتىان قۆزتۇوەتەوە و دامودەزگاى "داد" يان لە دىزمان ئاراستە كەردووھ.. ئەوانە: يان بە شىۋەرە كى يە كىجار خرآپ خەلەتىوان، يان خەلەتىزراون، يان لە بەرژەوەندىي ئەو ئازاوه چى يانە كار دەكەن كە بە شىۋەرە كى غەددارانە بۆ رووخاندىنى پېتىمى حوكى تىدە كۆشىن، يان لە كەسانى دۈزمنى ئىسلامن، ياخود لە مورتەددانەن كە دۈزمنايدەتىي راستى يە كانى قورئان دەكەن، يان لە زەندىق و مولحىدانن.. چونكە ئەوانە لە دەمى دەۋايتى كەردنى ئىمەدا هېچ سلىكىيان لەوە نە كەردووھ كە ناوى "رېسا" لە ھەلگەر انەوە

(مورته‌ددی)ی تهواوه‌تی بتنین و، سیفه‌تی "مهده‌نیهت" بز هر زه‌بی و بهره‌لایی ترسناکی ره‌وشتی دابنین و، ئه و پیسا کوفری و بهره‌لا و خوسمه‌پنهش که پابهندی هموا و تاره‌زووه کانه به "یاسا" ناوزه‌د بکمن..

بم جوزه، توانييان گوشاري‌نکي توند بخنه سه‌رمان و حکومه‌تیان خافلاند و له خشته‌يان برد و، بى هیچ پیویستی يهک دام و دهزگای "داد" يان بمو رووکاره‌دا ئاراسته كرد كه به ئیمده سه‌رقاڭ بېت.

بويه ئیمەش له لايەنی خۇمانوه هەموو ئوانه به قەھر و غەزبى خواي قەھارى شکۆمەند دەسپىزىن و، هانا بز قەلائى **﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنَعَمُ الْوَكِيلُ﴾** دەبىن، تاڭر لە شەر و زيانى ئوانه بىانپارىزىت.

ەدەشم:

سالى پار ولاتى رووسيا چەندىن حاجىي نارد بز حەجى مالى خوا، به نىازى پروپاگاندە بز خۇرى و دەرخستى رووس لە شىۋىيە كىدا كە زۇر زىاتر لە نەتهوھە كانى تر پىزى لە قورئان دەگرىت و، به مەبەستى ھاندانى جىهانى ئىسلامىش - لە رووى ئايىنى يەوه - لە دىزى ئەم نەتهوھ ئايىندارە كە لەم نىشتمانەدا دەزى!

پاشان لە بەر بلاز بۇونەوهى جوزئىي چەند بەشىنکى گەورەي پەيامە كانى نۇور لە مەككەي پىرۇز و مەدینەي منهورە دىعەشق و حلەب و مىسر و، بەدەستەھىنانى پىزى و تەقدىرى زاناباز و، شىكەندىن پروپاگاندەي شىوعىي يە كان لە لايەن ئەم پەيامانوه، ئەوا بەم كارانەيان ئەوهيان بز جىهانى ئىسلامى دەرخست كە خەلکى توركىا و برايانيان لەۋى بە توندى دەستىيان لە قورئان و ئايىنە كەيان گىر كردووه و، وەك براي گەورەي جىهانى ئىسلامى و به وىنەي سەركەدەي ئازا و به جەرگىان لە پىناوى خزمەتى قورئاندا. واتە "پەيامە كانى نۇور" لە شار و مەلبەندانە ئىسلامدا ئەم پاستى يەيان دەرخستووه و روونيان كردووه نەمە.

جا ئە گەر ئەم خزمەتانەي پەيامە كانى نۇور بم جوزه گوشار و ئازارانە پاداشت بىرىنەوه، ئايا ئىستەر گەنەن ئەوه نايىت كە گۆزى زەۋى تووپە بېت و نابەزايى خۇرى دەربېرىت؟

نۆهەم:

لیزەدا پوختەی چەسپاندنی مەسەلەیەك دەھىئىم كە لە دەمى داڭزىكىم لە دادگايى
دەنېزلى "داھىناومە":

گۈغان سەر كردىيە كى ترسناك و بلىمەت، بە زىرى كېيى خۇزى توانىسى ھەموو كرددەوە باشە كانى سوپا بە هى خۇزى لەقەلەم بىدات و كرددەوە خرآپ و لاينە سەلبى يەكاني خۇيىشى بدانە پال سوپا، ئوا بەم كارەسى سەرچەمى كرددەوە چاكە كانى - كە بە ژمارەسى ھەموو كەسانى سوپا دەبن - كەم كردووە تەمۇھ بۇ كرددەوە چاكى يەك دانە كەس. ھەروەھا كاتنى كە خرآپ و ھەلە كانى خۇيىشى دايە پال سوپا، ئوا ژمارەسى ئۇ خرآپانەى بە ئەندازەرى ژمارەرى كەسانى ناو سوپا پەرە پىداوە و زىيادى كردووە. دىيارە ئەمەش سەتمىيىكى ترسناكە و دىزى راستى يە.

ھەر لە بەر ئەمە، لە دادگايى كى پىشىوومدا كە داوا كارە گشتى يە كەى لە سەر ئەمە ھېرىشى كردى سەرم كە لە دەمى لېكىدانەوهى فەرمۇوەدە كى پىرۇزدا پىش چىل سال زىللەيە كى تەمى كردىم ئاراستە ئەم كەسە كردووە^(۱)، بۇ داوا كارە گشتى يەم وەت: بەلى راستە، من بەھىنانى چەند ھەوالىك كە فەرمۇوە پىرۇزە كان رايان گەياندۇوە لە شان و شكتۈرى ئەم كەسە كەم دە كەممۇوە، بەلام لە ھەمان كاتدا شەرەفى سوپا لە ھەلە گەورە كان دەپارىزم. بەلام تۆ دەچىت لە پىناوى يەك كەسى ھاۋەلى خۇتىدا شەرەفى ئەم سوپايە چەپەل دە كەيت كە ھەنگىرى ئالاي قورئان و سەر كردىيە كى بە ھەلمەتنى جىھانى ئىسلامى بۇوە و، چاكە كانى لە بناغەدا ھەلتەوەشىتىمەوە.

بەم قىسىم، ئەم داوا كارە سەرى بۇ وىزدان نەمۇى كردو، بە پىشىوانىي خواي گەورە لە ھەلەيە پىزگارى بۇوە.

دەھەم:

لە كاتىكىدا كە دەبى دامودەزگايى "داد" حەقىقەتى دادگەرى و مافى سەرچەمى ھاوا لاتى يان - بە بى جىاوازى - پىارىزىت و، تەنها بە ناوى "حەق" و لە پىناوى "حەق" دا كار بىكەت.. ئەمەتا ئىمامى عەملى - خواي لى راىي يېت - لە سەردەمى

(۱) مەبەست: مىستەفا كەمالە. (وەرگىز)

خلاقه‌تیدا شان به شانی جووله کمیه که دادگادا و هستان بتو دادگایی کردنیان و، پهرپرسینکی "داد" یش جاریکیان کارمه‌ندینکی بینی له کاتی جی به جنی کردنی سزای دزی به سه روزیکدا پر و تووپه‌ی خزوی بین پرشت، به کسمر له سمر کاره که لایبرد و، به داخل و خفه‌تهوه و تی: "هر که سینک هست و نهسته خزوی به کانی له گهل جنی به جنی کردنی فرمانی دادگریدا ناوینه بکات سته‌منکی گلنی گوره ئەنجام ده دات" ..

بەلئی، کاتنی کارمه‌ند فرمانی یاسا جنی به جنی ده کات، گهر بەزه‌یی بهو کە سه دا نه‌هاتهوه که فهرمانه که لی له سمر جنی به جنی ده کریت، لانی کەم نابنی لیتی تووپه بینت. خزوئه گهر کاری لەو جوزه‌ی لى دەربکه‌ونیت ئەوا به ستمکار داده‌نریت. تەنانەت حاکمیکی دادگەر و تووپه‌تی: (ئەو کەسەی تۆلەی کوشتنەوە (قصاص) لە بکۈژىڭ دەسینیتەوە، ئەگەر پر و تووپه‌ی خزوئی له و کاره‌دا نواند به قاتل داده‌نریت)!

جاله کاتیکدا کە دەبىن تەنها راستى بىن گەرد و دوور لە ھەممۇ مەبەستىكى خزوپى بە سەر دادگادا زال بینت، كەچى ئەو ديارده نامۆيەی بە زەقى لە پىش چاودا خزوئى دەنۇنىت ئەوه يە قوتاييانى بى تاوانى پەيامە کانى نور، كە پۇيىستيان بە دىلدا نەوە و پىادە کردنی دادگەری يە لە كېشە كەياندا، لېرەدا بىووبەرروى چەندىن سووکايەتى و مامەلە ئىتوندو تېز دەبنەوە، سەربارى دەرچۈونى بېرىارى بىن تاوانىما نە سى دادگا و، بۇنى چەندىن نىشانە ئۆز لە سەر ئەوه يە كە لە سەدا نەوەدى ئەم نەتەمە ئەمادەن - گەر پىنى بىزانن - شايەتى لە سەر ئەوه بىدەن كە هەر گىز ناگۇنچى قوتاييانى نور ھېچ زيانىكىان لى بۇوه‌شىتەوە، بەلكو پىچەوانە ئەمەيان لى چاوه‌بۇان دە كریت، ئەمە ئەنگلنی سوودى گۈنگ پىشىكەش بىم نەتەوە و نىشتىمانە دە كەن. لە بەر ئەوه بېرىارمان داوه كە بەپەرى ئارامگەرنەوە بەرامبەر ھەممۇ موسىبەت و سووکايەتى يەك بىن دەنگ بىن. هەر لە بەر ئەوه شەكارە كامان بە خواى گوره دەسپېرىن و دەلىن: (بەلكو ئەم كارانە خىريان تىدا بىن).

بەلام من مەترسىي ئەوەم ھەبوو ئەم چەشىنە مامەلائەي كە لە ئەنجامى خەبەرلىدان و بوختانى پر و قىنى كەسانى قىن لە دلەوە ئاراستە ئەو بىن تاوانانە كراوه، گىرو گرفتە كان سەرھەلبىدەن. بىزىه ناچار بۇرم ئەمە بنور سەم.

خۆ ئەگەر هەر كەموکوپى و گۇناھىك لەم كارەدا ھېيت، ئەواھى منه و، ئەو
ھەزارانش تەنها بە ھاندەرى ئىمانە كەيان و لە پىتاۋى دواپۇزىياندا و لە بەرپەزامەندىسى
خواي گەورە دەستى يارمەتى يان بۇ درېنىز كەردووم.

جالە كاتىكدا كە ئەوانە شايابىنى پىز و ستايىش، كەچى ئەم چەشىنە مامەلە سەخت و
دۇوارانە لە گەلىياندا، تەنانەت زستانىشى تۈۋەرە كەردووه.

ھەروەھا يەكىك لەو شەتە نامۇ و سەرسوورھېنە رانە ئەوهبۇو كە جارىكى تر ھەمان
وھەم و گۇمانى دامەزراندى "كۆملە" يان ھىنایەمە كايد، لە كاتىكدا كە سىن دادگا بە
وردى لەم لايەنەي كۆلۈپەتەوە و پاشان بېيارى بىن تاوانىي بۇ دەر كەردووين. ھىچ
شىتكى ئەوتۇ لە نیوان ئىمەدانى يە كە داخوازى ئەمە بىت تاوانى دامەزراندى
"كۆملە" مان بدرىتە پال. ئەمەتا دادگا كان و پياوانى ئاسايىش و پىپۇران ھىچ
نېشانى يە كيان لە سەر ئەمە نەدۇزىيەتەوە. چونكە بە وىنەي پەيوەندىي مامۇستاي
خوينىنگا بە قوتاييانىمە و ھى مامۇستاي زانكۆ بە خوينىدكارە كائىمە و ھى مامۇستاي
وانەپىز و قورىان خوين بە قوتايىيە كائىمە، ئىمەش بە ھەمان شىۋە جىڭ لە پەيوەندىي
برايەتىي قىامەتى ھىچ پەيوەستىكى تر لە نیواناندا نى يە..

كەواتە ئەوانەي قوتاييانى نۇور بە تۆمەتى "دامەزراندى كۆملە" تاوانبار دە كەن دەپى
بە ھەمان چاولىكە بېۋانە سەر جەم پىشەوەرەن و قوتاييان و ئامۇزىگاران. بۇيە خۇم بە
ناچار زانى بەرگرى لەو كەسانە بىكم كە لە ئەنجامى چەند تۆمەتىكى بىن نىخ و بىن بىناغە
ھىنزاون بۇ ئەم بەندىخانىيە ئىزە.

جا ھەروەك سىن جار داڭزكىم لەو پەيامانەي نۇور كەردى كە ئەم ولاتە و ھەمۇ
جىهانى ئىسلامى بايەخى بىن دەدەن و، گەلنى سوودى ماددى و معنەوبى گەورەيان بۇ
ئەم نەتەوە يە پېشىكەش كەردووە.. جارىكى تريش و لە ھەمان روانگەوە داڭزكى يانلى
دە كەمەوە و، ھىچ ھۆكاريڭى نى يە رېنى بەرگرىم لىنى دابخات، ھەروەك ھىچ ياسا و
سیاسەتىكىش ناتوانىتىت رېيم لىنى بىگرىت.

بەلنى، ئىمە كۆملەيە كىن كە لە ھەمۇ سەردەمەنگىدا سىن سەد و پەنجا ملىيون ئەندامى
ھەيدە، ھەمۇ يە كىنگى ئەندامانەش ھەمۇ رۈزىك پىنج جار لە رېنى نويزەوە پىز و
حورمەتى خۆزى بۇ بىرۇباوەر و بىنەما كانى ئەو كۆملەيە دەر دەپىت و ئامادەيى خۆزى

دەرده خات بۆ خزمە تکردنی ئەو بىرو بواوه و، بە دوعا کان و دەستىكەوته معنەوی يە کانيان و بە پى دەستورى **﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْرَجُوا﴾** (الحجرات: ۱۰) بۆ يارمەتى يە كىز رادەپەرن. ئەوه تائىمە ئەندامانى ئەو كۆمەلە مەزن و خاوېتىن.

ئەركى سەرشامان گەياندىنى راستى يە ئىمانى يە کانى قورئانى بىرۋۇزە بە شىۋە يە كى يەقىنى و بىن گومان بە ئىمانداران و، بىز گار كردنى ئەوان و خۆبىشمانە لە ئىدامى هەمىشەبى و زىندانى تاكە كەسى.

بەلام هەر گىز ھىچ پەيوەندى يە كىمان بە كۆمەلە دىنبايى و سىاسىي يە کانموه نى يە كە زىياتر گەمە و يارى يان پىوه دىبارە و شىۋاژە لار و چەوتە كان دە گىرنەبەر. هەروەك پەيوەندىشمان بە گەمە "كۆمەلە کان" و ھىچ كۆمەلەبى كى نەھىنى يەوه نى يە، كە تۆمەتىكە هەمىشە دەدرىنتە پالمان و، ئىمە هەر لە بناغەدا دانا بەزىنە ئەو چەشىنە ئاستانە. دواى ئەوهى كە چوار داد گالەم بابەتەيان كۆلتى يەوه و بە وردى شەن و كەويان تىدا كەرد، بېيارى بىن تاوانى يان بۆ دەركىرىدىن.

سەعىدى نۇورسى

* * *

پاشماوه و هاوپچی

ئو بەرگرىيەي كە پىشىكەش بە شەش لايەنى داد
لە "ئەنقرە" و دادگای تاوانە گەورە كان لە شارى "ئافیوون" كرا

بە رۇونى و راشكاوى بە دادگای "ئافیوون" دەلىم:

سەبر و نارامم نماوه و، دەين سنورىنىڭ بۇ ئەم كارە دابىزىت. وا ئىمە بە بىن ھىچ
ھۆزىك بىست و دوو سالە نەفى كراوين و لە ژىز چاودىزىي بەرددەوامدا دانزاوين. ئىنجا
وەك بلىتى زىندانى تاكە كەسىم و داپېنەم لە جىهان ھېشىتا كەم بىت، بۇيە شەش جار بۇ
بەرددەم دادگایان بردم و سى جارىش بەندىيان كردم، بە بىن ھىچ بىانوو يە كى ياسايى (لە
دۇوسىن مەسىلەدا نەبىت). ھەمو نەمانەش لە ئەنجامى چەند وھەم و گومان و گىريمان
دانانىك. چونكە ئەوان لە سەد دانەي پەيامەكانى نۇوردا تەنانەت يەك شۈزىنى ئەوتۇيان
دەست نەكەوت كە لە رۇوي ياساوه يېكەن بە بىانوو يە دەرى ئىمە.

بېيارى لىنى سەندىنى سەدان ھەزار لىرە "غەرامە" شىان لە سەر قوتايىانى نۇور دەر كرد،
كە ئەۋەش غەدر و سەمنىكى بىن وىنەيە و، نەوهە كانى داھاتوو بۇيەرى توندۇتىزى
لەعنەت بۇ ئەنجامدەران و ھۆزكارە كانى ئو سەم و كارە نازارەوايە دەنلىرن.

سەبارەت بە دادگای گەورەش ئەۋا ئىمە باوەرى تەواوەتىمان بەوە ھەيە كە لەوى ئەو
سەمكaranە فەرى دەدرىتە بىتكى دۆزەخ و پلە ھەرە نزەمە كانىمەوە. ھەر ئەم باوەرەشمانە كە
ھەندى خەمپەوتىمىان پىشىكەش دەكتات. دەنا دەمانتوانى بە ھەمو ھىزىكەمانەوە
بەرگىريمان لە مافە كانى خۇzman بىكىدى.

بەم جۆره، لە ماوهى پازىدە سالىدا رۇشتىنە بەرددەم شەش دادگا و، ماوهى بىست
سالىش لىتكۈزۈنەوەي ورد لە پەيامە كانى نۇور و نامە كاماندا كرا. ئەنجامى ھەمو
ئەمانەش ئەۋەبۇو كە لە پىنج دادگادا بە تەواوى بىن تاوانىيمان را گەيەنرا.

سەبارەت بە دادگای "ئەسكى شەھر" يىش تەنها چەند رىستەيە كى كەملى كە پەيامىكى
بچوو كدا كە، "پەيامى پۇشتەبى" يە، كرد بە بىانوو تاكو بەپىنى ماددەيە كى ياسايى، كە
وەك لاستىك دەيانكشاند، بېيارى سزايىھ كى كەم و سادەيان لە سەر دەركىدىن. بەلام

ئیمە لەو لائیحەی هەلەگىرىيەدا كە دواى دادگای تەمیز بە رەسمى نۇوسىمان و پىشکەشى "ئەنقرە" مان كرد، ئامازەمان بىز يەك شت كرد كە غۇونەيە لە سەر ناياسايى بېپارە كە و، وغان:

ئايەتى "پۇشتەمى" كە يە كىڭ لەو دابە ئىسلامى يە بەھىزانە ropyون دەكتەمەوە كە لەو دەستورەدا ھاتۇوە لە لايەن سىنى سەد و پەنجا ملىون مۇسلمانوە بە درىزابى ھەزار و سىنى سەد و پەنجا سال بە بەرز و پېرۇزى راڭىراوه.. ئەم ئايەتە، پەلپ و بىانۇرى كەسىنگى مولحىد و رەختەي شارستانىتى ئەم رۇزگارە ئاراستە كراوه. بۇ يە تەفسىر ئەم ئايەتە پېرۇزەم نۇوسى و بەرگىرملى كىرىد. لە تەفسىرە كە شەدا شۇين يە كەدەنگىي سىنى سەد و پەنجا ھەزار تەفسىر كەمەت^(۱) و بە شۇين پىي باپىرانى خۆماندا ھەنگاوم نالە درىزابى ھەزار و سىنى سەد و پەنجا سالدا. جائە گەر لە ھەموو دىنلەدا "دادگەرىيەك" ھەبىت دەبى بېپارىتىك دەربكەت پىچەۋانەي ئەم سزا يە بىت كە ئىستالەسەر پىاولىك دەركراوه تەفسىر ئىكى لە جۈزەي نۇوسىبو، بۇ ئەمە ئەم سەيرە لە دەمۇچاوى دامودەزگاي "داد" ئەم ولاتە ئىسلامى يە بىرىتەوە!

كاتى ئەم لائیحەي هەلەگىرىيەم نۇوسى و پىشکەشى داواكارى گىشتىي ئەۋىت كرد، لەرزى لىنى ھات و، ونى:

"تىكەتلىنى دەكەم! پۇيىستى بەمانە ناكات، چونكە سزا كەت تەنكە و ئەم ماۋەيمش كە ماوتە زۇر كەمە. بە پۇيىستى نازانم ئەم لائیحە بېپىشکەش بىكمىت!" بىي گومان ئىيە ئاگادارن كە من لە ناوەندى ئەم ئىعتىرازانەي كە ھاوشىۋە ئەمەي سەرەوەن و، بۇ ئىيە و لايەنە رەسمى يە كانى "ئەنقرە" م ناردۇون، چەند غۇونەيە كى ترم لەم چەشىنە تۆمەتە سەمير و سەمەرانە نۇوسىبو. بۇ يە من داوالە دادگاي "ئافىون" دەكەم و بە ناوى "دادگەرى" يەوە ئومىدەوارى ئەمە ئەنلىك لېيان كە سەر بەستىي تەواوەتى بە پەيامە كامى نۇور بىدەن، ئەم پەيامانەي كە لە پىناوارى بەرژەوەندىي ئەم نەتەوە و نىشتمانە دا خزمەت و خىر و بەرە كەتى ھېنەدەي خزمەتى سوپايدە كى تەواو پىشکەش دەكەن. دەنا بەندىرىنى لە ھاپرىيام بەھۆى منھو ھام دەدات گەورەتلىك تاوانى ئەمە تو ئەنجام بىدەم كە شاياني گەورەتلىك سزا بىت، بۇ ئەمە ئەم ژيانە بە جى بەيلەم. چونكە ئەمە خوارەم بە دىلدا ھات:

(۱) لەوانەيە مەبەستى ھەموو ئەم كېيانە بىت كە چەند ئايەننىكى قورنائى پېرۇزىيان تەفسىر كردووە. (دەرگىز)

له کاتینکدا که دهبوو حکومهت بیپاراستمایه و دهستی بارمهتی و هاوکاریی بۆ دریز
بکردمایه، چونکه ئو کاره بەرژه وەندىيە کى گمورەی بۆ نەتموھ و سوودىنکى زۇرى بۆز
نىشتمان تىدايە، كەچى تەنگ پىنەلچىن و گوشار خستە سەرم لە لايمەن
حکومەتموھ، ئاماژىيە بۆ ئەمەتى دەستەتى پەنهانى ئىلحاد كە ماۋەتى چل سالە دەزايەتىم
دەكەن و ھەندىلەك لە تاقمى شىوعىيە كاپىش كە ئىستا رۇشتۇونەتە رېزى ئەوان،
توانىوانە چەند شۇينىكى گرنگى ناوهندە پەسىيە كان داگىر بکەن و ئىستا لەمۇنە
سەر كەردىي ئوھىزىدە كەن لە دەزم. ئىزەت حکومەتىش يان بەمە نازانىت، يان پىنى
دەزانىت و بوارى بىن داون. چەند نىشانەيە كى نىڭگەرانى بەخش لە سەر ئەمە ھەيە.

ئەي سەرۆكى بەرپىزى داد گا!

گەر بوارم بىن بىدەن پىم خۇشە پەرسىيارىڭ ئاراستە بکەم كە گەلىنى سەرسامم دەكتەت:
بۆچى سىاسەتمەداران لە ھەممۇ مافىكى مەدەنلىي و سەرجمەن مافە كامىن لە ئازادىدا و
تەنانەت لە مافە كانى ڑيانىشىم بىن بەشم دەكەن؟ لە كاتينکدا كە من بەشدارىم لە
سىاسەتدا نە كردووھ و نەرۇشتۇونەتە مەلەمانى سىاسەتموھ؟ ئەوتا بە وىنەتى خۇينىرپىزىك
كە دەستى بە خۇينى سەدان كەسى بىن تاوان سوور بۇونىت مامەلەيان لە گەل
كەردووم و، سى مانگ و نيو لە زىندايىكى تەنبايدا بەندىيان كردم و، ھەولىيان دا
دەستدرپىزى بکەنە سەر ژيانم و يازدە جار ژەھريان دەرخوارد دام..

خۇ كاتينكىش ھاپىرى دلىسۇز و قوتابىي بە راستە كامىن ويسitan لە شەر و زيانى ئەوانە
بەپارپىزىن، رېيان لىنى گىرتىن و نەيانھىشت پەيوەندىم پىسوھ بکەن. تەنانەت لە خۇينىنەوەتى
كىتىپە پىرۇز و بىن زيانە كامى بىن بەشيان كردم، كە لەم تەنبايىتى و نەخۇشى و پىرى و
غەربىي بەمدا مایەتى دلتەوايىمن.. ئەۋەبۇ داوا لم داوا كارى گىشتى كرد كە تەنها يەك
دانەم لە كىتىپە كانى خۇم بىداتى، ھەرچەندە بەلتىپى بىن دام كەچى نېيردە سەر. بۆيە ناچار
بۈوم بە تەنبايى لەناو ھۆلىنکى داخراوى گەمورە و ساردد و سېرىدا بىنەمەتى، بىن ئەمەتى هېچ
شىنكم لايىت كە خۇمى بىن سەرقال بکەم. خزمەتكار و پاسوانە كانشيان گال دابۇو كە
بە دوژمناھىتى و زېرى مامەلەم لە گەلدا بکەن، لە بېرى ئەرمۇنیانى، كە دە گۈنچە نەختى
دلنەوايى و خەمەرەوەنەتىم تىدا دەست بکەوتابە!

وانۇونەيە كى بچۇو كىان لەم جۇرە مامەلەيە ئەوان پىش چاوجەخەم:

عهرزوحالنکم بز به پیوه بهر و بز داوا کاری گشتی و بز سه روز کی دادگا نووسی و،
ناردم بز یه کیک له برای اینم تاکو بهم پیته نوی یانه بینو و سیته وه که من نایانز انم. ئه ویش
نووسینه وه و پیشکمش بهوانه کرا که باسم کردن. ئموان ئم کاره بیان له سه من به
تاوانیکی یه کجارت گهوره زماردو، همه مو که لین و پهنجه ره کانی ژورره که میان
دابزشی و بزمار پیشان کرد و، تهنانه ت یه ک دانه پهنجه ره شیان نه هیشته وه داینه خمن و
پرده دی پیا ندهن، له کاتیکدا که من دوو که ل گه لئی بیزاری ده کردم..

ئنجا هه رچه نده یاسا کانی بندیخانه ری بهوه نادهن ماوهی زیندانی تاکه که سی له
پازد ده روز زیاتر تیپه بر بکات، که چی ئموان سی مانگ و نیو منیان له زیندانی تاکه
که سیدا هیشته وه و، نه یانه هیشست هیچ کمس له هاو پیشان پهیوندیم پنوه بکات..

پاشان لایحه یه کی چل لاپه ره بی ئیتیه امیان پیشان دام که به ماوهی سی مانگ
نووسیبو ویان و ئاما ده بیان کردیوو. جاله بهر ئوهی من ئم پیته نوی یانه شاره زانیم و
نه خوشم و خه تیشم ناخوش، تکام لئی کردن که یه کیک بنیرن بز لام تاکو بز بخوبنیته وه
له گه ل دوو کمس له هاو رنی یانم که له زمانی من تیده گه ن بز ئوهی ئیعتیاز و
به رگری یه که مم بز بنوو سن، که چی ئمه بیان قبول نه کردو، و تیان: "با پاریزه ره که بیت
بز بخوبنیته وه". به لام دوایی بواریان تهنانه ت بهوهش نهدا و، به یه کیک له برای اینیان و ت:
"ئه و لایحه یه به پیته کونه کان بنووسه ره وه و بیده رنی". به لام نووسینه وه ئه و لایحه یه
به شمش حمهوت روز ئنجا تمو او ده بیت..

بهم جزوره و له بری خویندنه و یه ک که به ماوهی سه عاتیک ئه بخمام ده دریت،
کاره که بیان بز ماوهی شمش حمهوت روز دریز کرده و، بز ئوهی ری له همه مو
پهیوندی یه ک بگرن پیمه وه. دیاره ئه مدش کاریکی ئیستیبدادی و خوش پیشی ئه تویه که
همه مو مافیکی من له به رگری و داکز کیدا پورو چهل ده کاته وه..

خز ئه گهر خوینر پیزیک سه د تاوانی کردیت و بریاری له سیداره دانی بز ده رچوو بیت،
له هیچ شوینیکی دنیادا رو و به پروی ئه م چه شنه مامه لیه ناییته وه.

له راستیدا من زور په روشی ئه م که هزی ئه م چه شنه ئازار دانه ناز انم.
بیستم که: سه روز کی دادگا مرؤ ئیکی دادگه ره و به بهزه بیی. بزیه ئه م سکالا لیم و هک
تاقی کردن وه یه کیم جار و دوا جار پیشکمش کردن.

چوار بناغه له لایحه‌ی تئیه‌امه کهدا همه‌یه.

بناغه‌ی به‌کم:

"ئیدبیاکردنی ئوه‌ی که گوایا من که‌سینکم شانازی به خزمه‌وه ده کم و پایدا هملده‌دهم".

پیشتر به همه‌مو هیزیکمه‌وه بەرپه‌رچی ئەم ئیدبیاعایم داووه‌ته‌وه. کاتی خزیشی لیژن‌نه‌ی تابیه‌ت له داد‌گای "دەنیزلى" دا و تبووی: "ئەگەر سەعیدی نوروسى ئیدبیاعای ئوه بکات کە مەھلەبی چاوه‌پو انکراوه، قوتاپی يە کانی لاری بان لىنى ناپیت".

بناغه‌ی دووه‌هم:

"شاردنوه‌ی نوروسراوه کانیه‌تی".

دەبىن له لایه‌ن دوزمنانی پشتی پەردەوه و اتايی هەله‌ی لىنى نەدرېت‌وه. چونكە شاردنه‌و بیان نه بە نیازی سیاسی و نه بە هیچ نیازیکمه‌وه نەبۇوه کە زیانی بۆ ئاسایشی ولات تیدا بیت.

ئىجا بۇونى ئاميرىيکى چاپ بە پىته كۈنە كان، هەرگىز ناپىتە مايەی بىانوو گرتىن بۇو ئوه‌ی هېرىش بىكىتى سەرمان.

سەبارەت بە مەسەله‌ی ئەم زللەبىش كە له لایه‌ن پەيامە کانی نوروسراوه ئاراستەی مستەفا كەمال كراوه^(۱)، ئۇواشىنگى پەنھان نى يە و، شەش داد‌گا و سەرجەم لایه‌نە

(۱) داواکارى گشتى بەهزى تىنگىبىشى هەله‌ی لەمەی كەلبارە كەرامەتى پەيامە کانی نوروسراوه، لە دەدا زللەی تەمنى كەردىنیان تىدا دەر كەمتوووه، تىبىهامىنگى هیناوه و بە خەبىالى خزى پىنى وايە كە ئىنمە دەلەن: ئۇ بۇ مەلەر زە و بەلاو موسىبەتانە لە دەمىن هېرىش كەردىدا بۆ سەر قوتاپان و پەيامە کانی نوروسراوه دەدەن چەند زللەبى كەن له لایه‌ن پەيامە کانووه ئاراستە كراون. بەلام ئىنمە دەلەن: نەخېر. هەرگىز شتى وaman نەوتووه و نەشان نوروسىيە. بەلگۈلە زۆر شۇين و لە دەمىن هینانوه‌ى بەلگە كاندا وتۇومانە: "پەيامە کانی نورور" وەك سەدەقەي وەرگىراو وان، كەۋاڭە هەزكاري دۇورخستىمە و بەلاو موسىبەتە كان، چونكە هەركات هېرىش دەكىنە سەر پەيامە کانی نورور، بۇوناڭى يە كان كەز دەبىن و بەلاو موسىبەتە كانىش هەلى پەيدابۇونىان بۆ دەرخىسىت. بەلنى، سەدان بۇوداو ھەن لە گەل شایەتىدان و تەسديقىي هەزاران كەسى قوتاپانى نوروردا كە پىشاغان دەدەن ھاوا كات بۇونى ئۇ بۇوداوانە لە گەل هېرىش كەردىدا بۆ سەر پەيامە کان ئەستەمە كارى رېنگۈت بىت. جا هەرۋەك ئەممەمان بە شىۋەيە كى جۈزئى لە داد‌گا كاندا پىش چاوه خىست، باوه‌پى تەراواه تىشمان بەوه‌هە يە كە ئەم ھاوا كات بۇونانە بەلگىبە لە سەر قىبۇل بۇونى پەيامە کانی نورولاي خواي گەورە و، بەلگەي پېزى خوابىي يە و، جۈزە كەرامەتىكە لە لایه‌ن قورئانى پىرسۈززەوە پېشىكەش بە پەيامە کانی نورور كراوه. (دانر)

رہسمی یہ کانی "ئەنقره" لیپی ئاگادارن و، هیچ ئیعتیراز نیکیان لئی نه گرتوروه و، بپیاری بى تاوانی یان بۇ دھر کردىن و، سرجمەم کتىبە کانیان داینەوە، كە لە نیوانیاندا "تیشكى پېنچەم" يىشى تىدايە. پاشان کاتى کە من خراپکارى يە کانی ئەو دھر دەخەم، لە پىناوى پاراستى رېز و حورمەتى سوپادايە. واتە: خوش نەویستى تەنیا كە سېڭىك لەھر ستايىش كردنى پر لە خۆشەویستى سوپايدە.

بناغەی سىھەم:

وېڭى بۇونى سەدھەزار قوتايى نۇور و بىردى سەدھەزار نوسخەي پەيامە کانى نۇور بۇ بەردم شەش دادگا لە ماۋەي بىست سالدا، كەچى لە لايەن بەپېرسانى ئاسايىشى دە پارىزى گاواھ ھېچ شىتكىمان لە سەر تومار نە كراوه كە ئاسايىش تېڭى بىدات یان ئارامىي ولات بىخاتە نىگەرانى يەوە. ئاشكرا يە كە نەبۇونى ھېچ ماددەيەك ئاماژە بۇ بۇونى نەم چەشىنە تىنکدانە بىكەت، نە لە و شەش دادگا يە و نە لايى كارمەندانى ئەم دە پارىزى گايمەوە، گەورەتلىن بەلگە و باشتىن بەرپەر چەنان وەيە لە دۈرى ئەو ھېرىشە سەير و سەمرەيە دە كریتە سەرمان كە گوایا ئىمەھانى خەلتكى دەدەن بۇ تىنکدانى ئاسايىشى ولات.

سەبارەت بەم لائىحە ئىتىيەماھ نۇئىيە، ئەوا وەلامدانەوە بە كارىنگى زىاد لە پۇيىست و گالتەجاري دەزانىن، چونكە دووبات كەردنەوەي ھەمان تۆمەتە کانى پېشىروھ كە چەندىن جار وەلاميان لە سەر دراوه تەۋە و سى دادگاش بپیارى بى تاوانىي ئىمەيان لەو تۆمەتانە دھر كردووھ و، چەند مەسىلەيەكى بىن بایخىن. جالەبەر ئەوەي تاوانىار كردنى ئىمە سەبارەت بەم باپەتانە لە راستىدا بە تاوانىبار كردنى دادگاى "ئەنقره" بۇ تاوانە گەورە كان و دادگاى "دەنیزلى" و دادگاى "ئەسکى شەھر" دادەنریت (چونكە ئەو دادگايانە ئىمەيان لەم باپەتانەدا بىن تاوان دھر كردووھ) ئەوا وەلامى ئەم لائىحە ئىتىيەماھ بەو دادگا ناوبر او انە دەسپېرم.

جىڭە لەمەش، دوو سى مەسىلەي تر ھەن:

مەسىلەي يە كەم:

لە گەل ئەوەشدا كە بپیارى بى تاوانى یان بۇ دھر کردىن و، دواي لىكۆلتىنەوەيە كى تەواوهتى و وردى ماۋەي دوو سالىش لە دادگاى "دەنیزلى" و دادگاى تاوانە گەورە كان لە "ئەنقره" بپیارىان دا ھەموو كتىبە كامان بەنهوھ، كەچى وېڭى ئەوە، ئاماژە بۇ يەك

دوو مه سله نیوان مه سله کانی "تیشكی پنجم" ده کهن که تایبه تن به سهر کرده يه که مرد و کوتایی پین هات^(۱) بزوئه و هک مادده يه کي تاو انبار کردن له دزی ئىمه به کاري بھين.

ئىمەش دولىئىن: ثاراسته کردنى رەختىيە كى راست و رەوا و ھەممە كى سەبارەت به كەسىكەمە كە مرد و کوتایي پىن هات و پەيوەندىيى به دەولەتەوە نەما، ھەرگىز بەلاي ياساوه به تاوان دانانزىت.

پاشان داوا اكارى گشتى تەۋىلىنى كى لىزانانەي بزو اتايە كى گشتى و ھەممە كى كردو بەسەر ئەو سەر کرده يهدا شەكاندىيەوە. شىتكى ئاشكرايىشە كە واتايە كى هيىنده وردۇعامەي خەللىكى لىنى تىن نەگەن و لە نېوان سەد كەسدا مەگەر يەك كەس بېسى پىن بىات و لە پەيامىكى نەھىنى و تايىه تدا بىت، ھىچ ياسايدىكى نى يە به تاوانى دابىت.

پاشان ئەو پەيامە تەۋىلى فەرمۇدە مۇتەشايىھە کانى بە شىۋەيە كى رەنگىن لىتكىداوە تەوە. جا ئەگەر ئىمە خەرىكى روونكىردنەوەي واتايى فەرمۇدەيە كى پىرۆز بىن و ئەو واتايىش لە كەسىكى تەقسىر باردا ھاتە دى، ئەوا ھىچ ياسايدىكى ئەمە به تاوان دانانزىت. بە تايىھتى كە ئەم روونكىردنەوەي لە چىل سال پىش ئىستاواھەيە و خراواھە بەرددەم سى دادگا و دادگاكە ئىۋوش، ھەروەك لە ماوەي سى سالىدا براوه بزو شەمش لايەنى بەرپرس لە "ئەنقرە" و، ھىچ رەختىيەك لە بەرگرىيە كەم و ئەو ئىتعىزازانەشم نەگىرا كە بە شىۋەيە كى قەتىعى وەلام تىدا دابۇنەوە.

پاشان رەختە گرتىن لە كەسىكى كە لە ناوەندى كۈودەتايە كى ئەوتۇدا بۇوە گەلى خراپىكارىيلىنى بۇوە تەوە، ھەرگىز چا كە كارىيە كانى ئەو كۈودەتايە بە هي تەنبا ئەو دانانزىن، بەلكو بە هي سوپا و هي حكۈومەت دادەنرىن. لەوانەيە ئەو تەنها يەك بەشى كەمى لەو چا كە كارىيەدا بىت^(۲)، ئەم رەختە گرتىن ھەرگىز تاوانى تىدا نى يە. جا

(۱) مەبەست مىتەفا كەمالە. (وەرگىز)

(۲) دواي ئەوەي مىتەفا كەمال دەستى بەسەر حوكىدا گىرت، چەند ياسايدى كى لە دزى ئىسلام دەركەد. ئەوە بۇ خەلافتى ھەلۋەشاندەوە، قۇتاڭخانە ئايىنى يە كانى نەھىيەت، پىتى نۇرسىنى لە هي عەرەبى يەوە كەد بەلاتىنى، بېنى لە بانگى شەرعى گىرت (چۈنكە فەرمانى دا بانگ بە تور كى بىرىنىت)، ياساى بەرگ و بۇشاڭكى دەركەد، لە سوپىرا و فەرەنساواھ ياساى ھەنبا بزو كار پى كردن و... هەت. جا ھەممۇ ئەمانە بە خراپىكارىيە كانى بىزىمە كە دادەنرىن. بەلام جەنگكە كانى سەرەخۇزى كە ئەويش بەشدارىي تىدا كردد

هر وک رهخنه گر تمنان لیتی له رووی خراپکاری يه کانیمهوه، به توان دانا نزیت، ناشبیت بو تریت ئم رهخنه گرتنه هیرشه بز سهربزو و تمهوهی کرو و ده تاکه. ئایا ج گوناھ و ج توان اینیک لمهوهدا همه يه رهخنه له پیاویک بگریت و خوشت نمهوی که "مزگه و تی ئی با صوفیا" (که مایه‌ی شانازی همه میشمه بی نه تمهوهیه کی پالسوان و گمه و همری دره خشانی خزمت و تیکوشانیه تی له پیناوی قورئاندا و دیاری يه کی به نرخی شمشیری با پیره قاره‌مانه کانیه‌تی) کرد به خانه‌ی بتان و، باره‌گای مهشیه خه‌تی ئیسلامیی گزپری به دوان او وندبی کچان؟

مسمى دووهمه سه بارهت به هز کاره کانی تاو انبار کردنمان له لایحه کهی
داواکاری گشتیدا:

دوای ئەوهى كە لە سى دادگادا بېيارى بى تاوانىيمان بە دەست ھىنا، روونكىردنەوەيە كى پەنگىنى تەئۇيلى فەرمۇودەيە كى پىرۇز كە چىل سال پىش ئىستالە "تىشكى پىتجمەم" دا روون كرايەو، مۇسلمانانى پزگار كرد. ئەمە بۇو "شيخ الإسلام": (زەنپىللە عەلە ئەفندى) و تۈرىيەتى:

"تمانه‌ت له رووی گالته کردنیشمه‌وه دروست نی به شهپقه له سهر بکریت".

هر وک زانیان و "شیخ‌الاسلام" کانی تر له سه‌ر کردنسی شه‌پقمان به لاده دروست نه بوده. ئممه‌ش کارینکی کرد که خەلکانی عەوامی موسلمان کاتنی ناچار کران شەپق له سه‌ر بکەن^(۱) لە بردەم هەلبزاردنی يە كىنك لەم دواونەدا بن: يان واز لە ئايىنه كەيىان بەھىن، يان بزوو و تەنەوە كى ياخى بۇون بەرپا بکەن.

به لام يه کیک له بر گه کانی په یامی "تیشکی پنجهم" ده لیت:

سر کرده‌ی هندینکشیان برو، هنچامه که شیان سر کهونی تور کبا و ده کردنه هیزه یانی به کان برو، به هندینلک له چاکه کاری به کانی نهو کوروه‌تایه داده‌زیست. به‌لام ثم چاکه کاری یانه چهند سر کردنه‌یه کی تر بشداری یان تیندا کردوه و، بهشی هدره ززری هی سر کرده کانی تر و ئفسره پله نزمه کان و سه‌بازه نازاو به جر گه کانه. کهچی ریز نامه کانی و سر چاوه کانی ترسی را گیانده کمی هـولیان داـهـمو نـهـو چاکه کاری یانه به هی نـهـو لـهـقـلـمـ بـدـهـنـ وـ،ـ خـزـیـانـ گـیـلـ کـرـدـ لـهـوـهـیـ ئـامـاـهـ بـزـرـؤـلـیـ سـرـ کـرـدـهـ کـانـیـ تـرـ وـ سـوـپـاـ بـکـنـ. (وـرـگـزـ)

(۱) تمهیش بعینی یا سای برگ و پژوشاک که مستهفا که مال دهری کرد و، لمو ری بهوه خمه لکی ناچار کرد شمهقه لهسر بکدن! (ورگز)

"بُرْزِیک دیت شهپقه ده کریته سمر خه‌لکی و، شهپقه که‌ش بمو سمره ده‌لیت: سوژده مه‌به. به‌لام ئهو ئیمانه‌ی که لمو سمره‌دایه تهانه‌ت ئمو شهپقه‌یه‌ش ناچار ده کات برواته سوژده و، پشت به خوا مسلمانی ده کات!"

جا ئهم بېرگەیه خه‌لکانی عه‌وامی ئیمانداری لمه‌وه رزگار کرد که هه‌لگەر آن‌مه‌وه و ياخى بۇون رابگەيدىن. هەروهك لەوەش دەربازى كردن كە واز لە ئايىنه كەيان بەھىن. ئەمە وېرىاي ئەوهى كە هيچ ياسايدىك نى يە داواي شتى والە كەسانى گۆشە گىر بىكات. ئەمە بۇو شەش حکومەت لە ماوهى بىست سالدا بۇ لەسەر كەندى شەپقە زۇريانلىنى نە كردم. هەروهك ئۇن و منال و پىش نوپۈزى مزگۇتە كان و كارمەندان لە فەرمانگە كەياندا و زۇربەي خه‌لکانى لادى نشىن زۇريانلىنى نە كراوه بۇ لەسەر كەندى و، سمربازە كەيانىش لاپراوه لەسەريان. ئىجا لەسەر كەندى سەروپىچ و كلاولە زۇربەي پارىزىگا كەندا قەدەغە ئى يە.

كەچى وېرىاي هەممو ئەمانه، ئەم بابهتە^(۱) كراوه بە ماددەيە كى تاوانبار كردن لە دېزى من و برايانم. جا ئايالا لە هەممو جىهاندا ياسايدىك يان بەرژەوندىيەك يان بناغە و ئەسلىتكە يە ئەم چەشىن تۆمەتە (بىن و اتايىھ) بە تاوان دابىنت؟

ئىسىم مەسەلە كە كراوه بە مایھى تۆمەتىبار كردنمان:

ئەوهى كە گوایالا "ئەميرداغ" دا خه‌لکمان بۇ تىكىدانى ئاسايىش هان داوه.

لە بەرپەرچى ئەمەدا دەلىم:

يە كەم:

ئامازە بۇ ئەو ئىعتىرازە دە كەم كە بە ئاگادارى و روخسەتى ئەم دادگایە پىشكەشى خودى ئەم دادگایە و شەش لايەنى بەرپىسم كردووه لە "ئەنقمەر". كە ئىعتىرازىكە بەرپەرج نەدرأوهتەوە. بۆيە خودى ئەو ئىعتىرازە وەك وەلامدانەيەك بۇ لائىحە ئىتىھام پىشكەشى دادگا دە كەم.

دۇوهەم:

ھەممو ئەو كەسانە لە "ئەميرداغ" قىسيان لە گەل كردووم و خەلکە كە ئەوى و كارمەندانى ئاسايىش شايەتن كە دواي دەرچۈونى بېساري بىن تاوانىمان، لە

(۱) مەبەست: لەسەر نە كردنى شەپقەيە. (وەرگىز)

گوشه گیری یه مدا، به همو و هیزینکمه و له به شداری کردنی هه مهو سیاسه تیکی دنیا دوور کدو توومه تمه. تهناههت وازم له نووسین و نامه گزپرینه و هش هیناوه، ئمهه تا دوو برگهی بچووک نهیت سه بارهت به ملاییکهت و حیکمه تی دووبات بوونهوه له قورئانی پر فر زدا هیچ کتیب و پیامنیکم نه نووسیوه و، له حه فتهیه کدا یه ک نامه زیاترم نه ده نووسی که تیابدا هانی خویندنه و هی پیامه کانی نورم دهدا. بگره برا موفی یه کمم - که بیست سال قوتایم بwoo - له ماوهی سین سالدا سین چوار نامه زیاترم بزو نه ناردووه، هه رچهند ئهه بهر دهواام کارتی جهژنه پیروزهی بزو ده ناردم و زوریش نیگه رانی حالم بwoo. خز برآکهی ترم که له شاره کهی خز مدایه، به دریزایی بیست سال هیچ نامه یه کم بزو نه ناردووه..

که چی له گهه ئمهه شدا ده بینین لایحهی ئیتیهاما که به فیلبازی یه کی بین وینه هه مان قمواںی کزون لئی ده داته و و به تیکدانی ئاسایش و دڑایه تی کردنی بزوو تمه و کووده تاکه تاو انبارم ده کات.

ئیمەش له بھر چی ئمهه ده لیین:

زیاد له بیست هزار نو سخهی پیامه کانی نور له ماوهی بیست سالدا له لایه ن بیست هزار کمس بگره سه ده هزار که سه و بھوپری حمز و شهوق و قبول کردنوه خوینرا نه تمه. له گهه ئمهه شدا شهش دادگا و پیاوانی ئاسایشی ده پار نیزگای پیوه ندیدار هیچ شتیکیان له دزیان نه دوزیوه تمه و..

ئمهه ده ری ده خات که ئه گهه تهناههت یه ک دانه گریمانیش له نیوان هه زاران گریماندا هه بیت له دژمان، ئهوا ئه و گریمانه ده کهن به بیانوو، و هک ئمهه وی له راستیدا رووی دایت! له کاتیکدا که ئه گهه یه ک گریمان له ناو دووسنی گریماندا بیت و ئاسه واری روودانی ده رنه که و تیت هر گیز به تاو ان دانانزیت. خز لیره دا تهناههت یه ک دانه گریمانیش له نیوان هه زاردا له ئارادا نی یه.

خز ئه گهه کار له سه رئم چه شنه گریمانانه بکریت ئهوا گریمانیک سه بارهت به هه مهو که سینکه و هه یه - که دوا اکاری گشتیش یه کینکه له وانه - ئه ویش گریمانی ئمهه وی چهند تاو ایتکی کوشتن ئهنجام بدات، یان له بھر خزمه تکردنی شیوعی و ئاز او و چی یه کان ئاسایشی ولات تیک بدات..

که واته لیکدانهوهی ئەم زیاده رهوي يانه له گريمان داناندا، وە کو ئەوهى روویان دايىت و، به کارهينيانان لە سەر ئەم بناغىيە، خيانەتە بە دادگەرى و ياسا.

پاشان کارىتكى زۇر سروشى يە كە هەموو حکومەتىك نەيار(موعارەزە)ى تىدا بىت. موعارەزە "فيكرى" شەھر گىز بە تاوان دانازىت، چونكە حکومەت سەيرى پوالەت دەكات و لېپرسىنەوە لە هېچ كەسىك ناكات لە سەر ئەوهى لە دلىدا ھەيە.
ئوانهى كە ئەم چەشەنە تۆمەتە ناپەوايانه ئاراستەي كەسىك دەكەن كە هېچ زيانىكى لە دۈزى ئەم نىشتمان و نەتهوھى نەبووه، بەلكو خزمەت و سوودى زۇرى پىشىكەش كردووه و، خۇزى لە كاروبارى ژياندا ھەلەنە قورتىندووه، تەنانەت ناچارىيان كردووه لە گۈشە گىرىيە كى تەواودا بىزى و، كىتىپە كانىشى لە گۈرنگىتنى مەلبەندە كانى ئىسلامدا بە هەموو رېزىتكەوە پىشوازىيلىنى كراوه^(۱).

دەترسین ئەو كەسانەي كە ئەم تۆمەتە ناپەوايانه ئاراستەي كەسىكى وادە كەن، ئامرازىكى بىن لە خزمەتى شىوعىيت و ئاڑاوهچى يە كاندا، بىن ئەوهى بەخۇيان بىزان. گەلنى نىشانەي زۇر ھەن كە بەھۇيانەوە دەزام دۈزەنە پەنھانە كامان ھەولى دەستدرېزى بۇ سەر پەيامە كانى نوور و كەم كردنەوهى شان و شىكۈز و گۈرنگى يان دەدەن. ئەوهتا - لە رووی سىاسىيەوە - وەھم و گومانى بۇونى بىرى "مەھدىيەت"

(۱) لە ھەشتاهەمبىنى ئەۋەسەد ھەلتەيە كە داواكارى گىشتى تىپى كەوتىرۇ، دەلىت: "ئەو ئەنۋىلەي لە تىشكى پىشجەمدا ھاتووه، ھەلتەيە". لە ۋەلامى ئەمدا دەلىت: لە "تىشكى پىشجەم" دا ئەم بىستەيە ھاتووه: (بە كىنکە تەئۈلە كان - وەللە أعلم - ئەممەيە). واتاي ئەم پىستەيەش ئەوهى كە: (دە گۈنچى ئەمە واتاي فەرمۇدە بېرۈزە كە بىت). كەوانە لە رووی مەنتىقىيەوە ناتوانزىت ئەم بىستەيە بە درۇز بېرىنەتە، مەگر بە بەلكە بەچە سېپىرىت كە ئەو واتايە مەحال و ئەستەمە.

دۇوھم: وا ماوهى بىست سالە، تەنانەت چىل سالىشە هېچ كەسىك بە شىيە كى مەنتىقى و زانسى بەرپەچى ئەو ئەنۋىلەي نەداوهەنە كە لەو پەيامدا اھىنامانە، ج لەو كەسانە بىن نەيارى منى يان لەوانەي كە ھەولى موعارەزە كردنى پەيامە كانى نوور دەدەن. هېچ كەسىكىش لە زانا نەيارە كاغان نەيوتووه: "ئەم تەئۈلەنە جىنى قىسييان تىندايە". بەلكو ھەمرويان ھاو كات لە گەل ھەزاران زانى قوتايىي نووردا تەسىدىقىان كردووه. لەپە ئەوه، من لىكىدانەوهى مەوداى دوورى لە بېزدانەوە بۇ بېرىنەتە بەجى دەھىلەم كە كەسىك ئەم تەئۈلەنە وەرنىڭرىت خۇزى تەنانەت ژمارەي سوورەتە كانى قورئانى بېرۇزىش نازانىت! بە كورتى: واتاي تەئۈلەي فەرمۇدە كە يان ئايەتىكى بېرۈز ئەوهى كە: ئەمە يە كىنکە لە واتا زۇرە كان كە دە گۈنچىت و پىنى تى دەچىت بۇ ئەفەرمۇدە كە يان ئەو ئايەتە دەست بىدات. (دانەر)

بلاو ده کنه نمهوه و، ئىدىدىعای ئىمهوه ده کەن کە گويا "پىيامە كانى نوور" ھۆكاري ئەم بىرەن و، بە وردى دەگەرىن تاکو بەلگە و پالپىشىتىك بۇ ئەم وەھمە ناپەوايە بدۇزىمەه. لەوانىيە ئەم نازارانەي کە دەھىنرىنە رېئىم لەم وەھم و گومانمە سەرچاوەيان گرتىيەت. منىش بەم سەتكارانەي کە لە پىشتى پەر دەدە خۈزىان شاردۇوه تەمە و بەمە كەسانەش كە گۈيىيانلىنى دەگەرن و دۈرۈمنايدىيەن دەكەن، دەلىم:

نه خیر.. نه خیر.. من هر گیز لافی شتی وام لئی نهداوه، سنوری خزم
نه شکاند وو، راستی به کانی ئیمام نه کرد وو به هنگاریک بو مه بسته کانی که سی خزم
یان ئامر ازیک بو به دهسته بینانی ناو بانگ و پایه بهرزی. ئەم سی ساله دواىی تەمم - به
تایبەتی - کە گەیشتو وە حەفتا و پىنج سال و .. پەيامە کانی نۇوريش لە گەلياندا، کە
دە گەنە سەد و سى پەيام و .. ھەزار ان كەمس لەوانەی کە بە راستی ھاپرىيەتىان
کەر دەمم، شايەتن، لە سەر ئەمم.

بهلتی، قوتایرانی نوره ئمه دهزانن و.. ئمو بەلگانهش کە لە دادگادا ھینامانئەوە دەرىانخست کە من ھەرگىز لە پىناوى پلە و پايەى كەسىي خۆم و تەنانەت بەدەستەھينانى ناوابانگ و پلەى مەعنەوى و قيامەتىشدا ھەول نادەم. بەلکو بە ھەمۇ تووانايە كم بىز بەدەستەھينانى خزمەتىكى ئىمانى بىز ئىمانداران تېكزىشام. لەوانەيە نەڭ بۇ بەختىكى دنى پلە و پايە فانى يە كانى دنيا، بەلکو گەر پىوپىست بىكات ئاماھەم پلە و پايە قيامەتى و ھەميسىھىي يە كانى ژيانى ئەودنیاشم لەو پىناوهدا بەخت بىكم، لە كاتىكىدا كە ھەمۇ خەلکى ھەولى بەدەستەھينانى ئەم پلانە دەدەن. ھاۋىرى ئزىكە كام دهزانن كە ئەگەر پىوپىست بىكات پازىم واز لە بەھەشت بەھىم و بېرۈمە ناو دۈزەخەمە تەنها بۇ ئەۋەرى بىس بە ھۆزى رىزگار كىردىنى چەندەھەزارىكى ئەھلى ئىمان. ئەمەشم لە دادگاكاندا باس كەردووه و لە چەند روويە كەوه بەلگەشم لە سەر ھيناواھ تەمە..

ئمو و همه‌یان هانیان ده‌دات هیرش بوزه ر که سیک بیه ن که ته‌هدای همه‌مو
گومبرایانی دنیای کرد و دووه و .. له پناوی خزمتی ئیماندا زیانی دنیای خزی به‌خشیوه و،
ئاماده‌یه له و پناوه‌دا - گهر پیویست بکات - زیانی ئودنیاشی به‌خت بکات و ..
هر گیز یه ک دانه راستی ئیمان به همه‌مو مولکی دنیا ناگزوریته و، وک له دادگاکاندا به
راشکاوی ئمه‌ی بروون کرده و ..

هر ووه‌ها ئمو و هم و گومانه‌یان هانیان ده‌دات هیرش بورنه سه ر که سیک که به‌هزی
نه‌ینی ئیخلاصمه و بمویه‌ری هیز و توانای خزی له ده‌ست سیاسه‌ت و پله و پایه
دنیایی یه کانی و همر شتیک ج له دور و چ له نزیکه و بزونی سیاسه‌تی لئی بیت
هل‌هاتووه و .. ماوه‌ی بیست سال ئازاریکی بی وینه‌ی چه‌شتووه و، له گمل ئوه‌شدا و به
پی پیازی ئیمانی خزی دانه بعزمیوه‌ته ئاستی کاری سیاسی .. پاشان ئمو که سه - له
پروی نفسمه و - خزی زور له خوار قوتایه کانیه و ده‌بینیت، بزونی همه‌میشه چاوه‌روانی
دواعی لیخوشبوون و نزای خیربیان لئی ده کات. جا هر چه‌نده خزی به لاواز و بی
باشه خ داده‌نیت، به‌لام هه‌ندی له برا دلسوژه کانی له نامه تایمه‌تی یه کانیاندا هه‌ندی
چاکه کاری بی‌یامه کانی نوریان داوه‌ته پال ئمو، له و پرووه و که بروونکه‌ره‌ی ئمو
پیزنه ئیمانی یه به‌هیز‌انه یه که له بی‌یامه کانی نوره‌وه به‌ده‌ستیان هیناوه و، لمه‌شدا هیچ
واتایه کی سیاسی بیان به دلدا نه‌هاتووه، به‌لکو هر تنه‌ها وک داینکی ئاسابی قسه و
گوفtar. ئمه‌تا هه‌ندی جار مرؤف له گمل که سیکی ئاسابیدا ده‌دونیت و پی ده‌لیت: "تزو
هزی ئمو نیعمه‌تی خوا پی به‌خشیوم .. تزو گهوره‌ی منی". واته له پروی گومان
باشی بیوه پله‌یه کی ده‌ده‌نی که ئمو شایاتی نی یه و، هزار جار له پله و به‌های خزی
زیاتره. خز همه‌وه که موان ده‌زانن هر له دنیز زمانه‌وه داب و عاده‌تیک له نیوان
ماموستا و قوتایسانیدا همیه و که سره‌خنه‌ی لئی نه گرتووه، که زیاده‌ره‌وی کردنی
قوتایانه له مددح و سه‌نای ماموستا کیاندا، وک سوپاس و پیزانینیک و، پیاهه‌لدان و
مددحی زیاد له پیویسته له ئاخیری کتیبه باشه کاندا ..

جا ئایا ئمه‌ه له هیچ پروویه کمه‌ه به تاوان داده‌نیت؟

راسته، زیاده‌ره‌وی - له پروویه کیمه‌وه - پنجه‌وانه و دری راستی یه، به‌لام یه کینکی
وک من که بی کمس و ته‌نیایه و به ده‌ست غمربی بیمه‌وه ده‌نالیت و گملی دوزمنی همیه و

هزکاری زوریش هدن بز نهودی یاریده ده رانی لبی دور بکهونهود.. ظایا نهود بی ویژدانانه به لایانهود زوره که ورهی نهود یارمه تیده ره که مانه له دڑی نهیاره زوره کان به رز بکهمهوه و، نهیلتم دور بکهونهود و، له پهروشی و خوین گهرمی یان دانه شکنیم که له زیاده رهوبی مددح و سهنا یاندا ده رده که ویت و، نهود مددح و سهنا یاه نار استهی پهیامه کان بکم و به ته اوی دهست به روویانهود نهیم؟

بهم جوزه، را دهی دور که ونهوهی هندی کارمهندی رهسمی له حق و یاساو ویژدانهود ده رده که ویت، کاتنی که ههولی نهود ده دهن ده ستدریزی بکنه سه ره و خزمته ئیمانی یهی که سیک ئهنجامی دهدات که به سالا چووه و لمه لیواری گزره که بایه. و هک نهودی پیشان واپیت تم خزمته بز ئاما بجیکی دنیابی به کارهینرا بیت.

دوا و ته مان به رامبهر هه موو موسیبه تیک:
﴿إِنَّ اللَّهَ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِحُونَ﴾.

سه عیدی نوروسی

* * *

پاشبیهند

له کوتایی پریاری ئەم لىكۆلىنەوەی دوايدا، كە لە لاين دادگاي
لىكۆلىنەوە كانەوە ئەنجام دراوە، ئەمە خوارەوە هاتۇوه:
(پىش چوار مانگ ئەنجومەنى وزىزىان بىرىارى دا بلاو كردىنەوە پەيامى "موعجيزاتى
قورئانى" - وتهى بىست و پىنجم - قىدەغە بكتا و، دەست بەسەر ھەمۇ
نو سخە كانى ناوا بازارپىشدا بىگرىنت، لە بەر ئەمە تەفسىر و لىكىدانەوە سى ئايەتى لە خۇز
گرتۇوه كە ئەمە لىكىدانەوە يە لە گەل ياساى مەدەنى ئىستادا ناگۈنچىت و بەرەنگارى
شارستانىتى دەبىتۇوه".
لە وەلامى ئەمەدا دەلىيەن:

پەيامى "موعجيزاتى قورئانى" ئىستالە ناوهندى كۆملە پەيامى (زولفەقار) دايە، كە
نزيكى چوار سەد لايپەريە و، كاتى خۇزى بىز بەرپەرچدانەوە رەخنە كانى شارستانىتى
خۇرئاوا ھەسەر قورئانى پىرۇز بلاوم كردىنەوە، كە هيىنە بەھىزە لە لاين ھىچ كەسىكەمە
زامدار نا كرىت و رەخنە ئاراستە نا كرىت. ئەمە بەرپەرچدانەوەش تەنھا لە دوو
لايپەرى ئەمە كىتىيەدا يە كاتى كە تەفسىرى سى ئايەتى قورئانى پىرۇزى كردووە و، ئەمە
تەفسىرەش بە جىاجىالە سى نامىلە كۆنلىكەمى كۆنلى خۇزماداهى. ئايەتى يە كە مىيان ئايەتى
"حىجاب" و، دووھەميان لە بارە میراتەوە يە كە بىرىتى يە لە ئايەتى: ﴿فَلَلَّهُ كَرِيمٌ
حَظَ الْأَثْيَنِ﴾ (النساء: ۱۱) سى ھەميشيان هەر لە بارە میراتەوە يە كە بىرىتى يە لە ئايەتى: ﴿فَلَلَّهُ كَرِيمٌ
حَظَ الْأَثْيَنِ﴾ (النساء: ۱۷۶). خۇز ھەرچەندە من حىكىمەتى راستى يە كانى ئەم ئايەتەنەم پىش
بىست سال (ھەندىكىشى پىش سى سال) را فە كردووە، بە چەشىنى كە فەيلە سووفە كانى
بىدەنگ و دەمكوت كرد، كە چى ئەوان گۈمانيان وا بىردووە كە ئەمېز نۇوسراين.

ئەوان لە بىرىي ئەمە كۆملە پەيامى "زولفەقار" - كە چوار سەد لايپەريە - قىدەغە
بىكەن، دەيانتوانى تەنھا ئەم دوو لايپەريە دەرىبەيىن و، پاشان كىتىيە كەيان بىداینەتەوە، كە
ئەمەش مافىتكى ياساىي خۇمانە؛ چونكە ئەگەرى يەك دوو و شەمە زيانە خىش لە ھەر
وتارىكىدا بىن، تەنھا ئەم دوو و شەيە قىدەغە دەكىرنىن و بوار بە بلاو كردىنەوە و تارە كە

ده دریت. جا به پنی ئمه، ئىمەش داواى ئەم مافەی خۆمان لە دادگای دادگەری ئىوھ دەكىن.

لە بەر ئەوهى كە رى نادرى بە هېچ كەسىك بىت بۇ لام تاڭو لائىحەي ئىتىيامە كەم بۇ بخونىتىمە، كە چىل لەپەرىدە و يەك مانگ پىش ئىستا دەرچۈوه، ئەوا ئەمېرۇ بۇيان خۇينىدمەوە و منىش گۈنىم بۇراڭرت. بىنیم ئەو بەرگۈرىيەي كە دوو مانگ پىش ئىستا نۇوسىوھە و پاشماوه و پاشكۈزى ئەو بەرگۈرىيەش كە مانگىك لەمەوپىش نۇوسىم و ناردم بۇ بەرپىزتان و بۇ شەمش لايەنى دادلە "ئەنقرە"، بە تەمواوى بەرپەرچى ئەم لائىحەيە دەدەنەوە. كەواتە پىۋىست بە نۇوسىنى بەرگۈرى تر ناکات. بەلام پىش خۇشە دوو سى خالى يادى داواكاري گشتى لاي خۆتەن بىخەمەوە..

بۇيە دەلىم:

ھۆى ئەوهى كە وەلامى ئەم لائىحەيەم نەدايەوە ئەوهى كە نەموېست پىز و حورمەتى سى دادگای دادگەر بەپۇشىتمە و خىانەتى لىنى بىكمە كە بېرىارى بىن تاوانىي ئىمەيان دەركەد. چونكە ئەو دادگایانە بە شىوه يەكى وردىلە سەرچەمى ئەو بناغانەيان كۆزلىيەوە كە لەم لائىحەي ئىتىيامەدا ھاتۇن، ئىنجا دواى ئەو لىنگولىنەوە بە بېرىارى بىن تاوانىي بان بۇ دەركەدوين. دىيارە پىز نەگرتىن لەم بېرىارانە و پشتگۈزى خستىان وەك ئەوهى ھەر نەبووين، لە راستىدا دەستدىرىزىي بۇ سەر شەرفى دامودەزگاي "داد".

خالى دووھەم:

داواكاري گشتى ھەولى دا بە گۈزى و فيئزانى چەند و اتابەك - كە ئىمە ھەر بىرمان لىنى نەكەدوونەتەوە - لە دووسى مەسەلە بىدانەوە لە ئىوان ئەو ھەزاران مەسەلانە كە ئىمەيان بىن تاوانبار كراوه. لە كاتىكىدا كە ئەو مەسەلانە لەناو پەيامە سەرە كى يەكانى نۇوردا باسکراون و، رەزامەندىي زانىيانى لىنگولەرە ئەزەھەرە مىسر و زانىيانى شام و حەلب و زانىيانى مەككە و مەدینە و بە تايىمەتى زانىيانى سەرۋ كایەتىي كاروبارى ئايىنى بان بەدەست ھېتىاوه. بۇيە من زۇر سەرم سوور ما لەوەي كە بىنیم داواكاري گشتى لە لائىحەي ئىتىيامە كەدا چەند بەرپەرچدانەوە و رەختەيە كى زانتى باس دەكت، وەك بلېنى خۆى زانىا يە كى ئايىنى بىت!

گۈرىان من چەند ھەلەيە كەم كەرىدىت. بەلام خۆ ئەو ھەلانە شىئىك نىن كە ياسا لېپرسىنەوەيان لە سەر بىكت، يەلكو ھەلەي زانستىن. دەبىن ئەوهەش بىانىن كە تەنانەت يەك

تیشكی چواردهم

۶۰۹

که سی زانا له نیوان هزاران زانا دا تمو هملانهيان نه دیوه و رهخنهيان لئي نه گرتلوه که
دوا اکاري گشتى ئامازهيان بز ده کات!

پاشان سى داد گانىمه و پيمامه کانى نورىيان بىن تاوان دهر کرد، جگه له بازده و شەى
"بريسكى" بىست و چوارم "له بارهى" پۇشتەمىي "يەوه. ئەوبۇ داد گاي" ئەسکى
شەھر" چەند سزا يە كى سوو كەلتەي لە سەر من و پازدەلە سەدى بىایام دهر کرد. خۆلە
پاشاوهى بەرگرى يە كەمدا كە پىشكەشى ئېۋەم كرد، وتم: ئەگەر داد گەرى لە سەر
زەيدا ھەبىت ئەو بېيارە قبۇل ناکات كە لە بەر ئەو تەفسىرە لە دزم دەر كراوه، لە
كاتىكىدا كە من لە تەفسىرە كەمدا شوين بېيارى سى سەد و پەنجا هەزار تەفسىرنوس
كەوتۇم.

دوا اکاري گشتى بە زىره كېسى خۆى و بە بىويانووی جۈراوجۈر ھەولى دا چەند
پىستىيەك كە لە كېنىيەكدا يان لە چەند نامەيە كىدا كە هي بىست سال پىش ئىستان،
ھەلىزىرىت و دەستكارى يان بىكات و لىكىدانەوە يە كيان بز دابىت كە لە دىزى ئىمە بىت.
لە كاتىكىدا كە نەك ھەر تەنها سى داد گا، بەلكو پىنج شەمش داد گا لەوانەي بېيارى بىن
تاوانى يان بز دەركىرىن بۇون بە ھاوېشى ئىمە لەم تاوانە گومانكراوهدا! من ئەوه يادى
دوا اکاري گشتى دەخەمەوە كە پۇيىستە خۆى لە قەرەى رېز و حورمەتى ئەو داد گا
داد گەرانە نەدات!

خالى سىھەم:

رهخنه گرتىن لە سەرۇ كېنىڭ كە مەد و كۆتايى پىن ھات و پەيواھىنى بە حكۈمەتەوە
نەما، لە سەر ئەوهى كە ھۇزكارى ھەندى لە ئەنجامە سەلىي يە كانى كۈودەتكە بۇو، بەلاي
ياساوه بە تاوان دانانزىت. ئىنجا ئىمەش بە راشكاۋى ئەو رەخنەيەمان دەرنە بېرىۋە، بەلكو
ئەو شەھى كە لە رۇونكىرىنەوە كە ئىمەدا بە شىۋەيە كى گشتى و ھەمە كى باسى لى
كراوه، دوا اکاري گشتى بە فيلىزانى بە سەر ئەو سەرۇ كەدا شەكەنديەوە و، ئەو واتايانە
كە نەھىنى بۇون و ئىمە رۇونمان نە كەردىبوونەوە دوا اکاري گشتى لە پىش چاوى ھەمواندا
ئاشكراي كردن و پەردهى لە سەر لابىدەن و سەر بىجى ھەمەو خەلکىي بز لا را كىشان! جا
ئەگەر ھەر تاوانىك لەم واتايانەدا ھەبىت دەبىن دوا اکاري گشتى ھاوبەش بىت تىاياندا،
چونكە ئەو سەر بىجى جەماوەرى بز لا را كىشان و ھانى دان بز زانىيان.

خالی چواره:

و پرای ئوهی که سئ دادگا به جوزیکی گومان بپریاری بئ توانی لەم پر دامەزراندنی "کۆمەلە" بۇ دەرکردین، كەچى داواکارى گشتى ھەمول دەدات قەوانە كۈنە كەي جارانلىنى بدانەوە سەبارەت بەو گومان و وەھمانە ئايەتن بە دامەزراندنی كۆمەلە يە كى نەھىيى و، خۇزى ماندو دەكەت كە بىروپىانووی نادروست و ھەلبەسز او لم بارەيەوە بىلۇزىتەوە.

خۇز ھەرچەندە گەلىنى كۆمەلە ئى سیاسى ھەن كە زىان بەم نەتەوە و نېشتمانە دەگىيەن، كەچى بوار بە چالاکىيە كانىيان دەرىتىت و، تۆمەتى "قۇزىتەوە ئايىن لە پىناوى ھاندانى خەلکىدا بىز تىنكىدانى ئاسايىش" تەنها ئاراستەي ئىمە دەكىنست. لە كاتىكىدا كە هەزاران شايەت و هەزاران بەلگە و بپىارە كانى شەش پارىز گاش كە حەقىان بەسىرمانەوە نەبۇوه، دەيچەسپىن كە ئەم ھاپرىيەتىيە لە نىوان قوتاپىانى نۇوردا ھەمە لە خزمەتى بەرۋەندىيە نەتەوە و ئايىن و لە پىناوى دابىن كەرنى بەختەوەرىي ھەردوو دىنلەندايە. ھەروەھا دەيچەسپىن كە ئەم ھاپرىيەتىيە بە قوتاپىانە بە پەيۇەندىيە كى توندۇتۇل لە دىزى ھەموو تەۋەزە تىكىدەر و خراپىكارە كانى ناوخۇ و دەرەوە راوه ستاون. كەواتە ئاراستە كەرنى تۆمەتى "دامەزراندنی كۆمەلە ئى نەھىيى و تىنكىدانى ئاسايىش" سەبارەت بەو قوتاپىانە، لە كاتىكىدا كە بە درېۋايىيە كى نۇور تۇمار نەكراوه، كە ژمارەيان لە سەدان ھەزار تىدەپەرىت.. ئەم چەشىنە تۆمەتە سەبارەت بەوان، نەڭ ھەر تەنها پەگەزى مەرۆف، بەلکۆ ئەم گۈزى زەۋىيەش مافى ئەمە ئەمە كە نارەزايى لە بەرامبەرىمە دەربېرىت و بەرپەرجى ئەم تۆمەتە بدانەوە.

بەھەرحال.. من درېۋەدان بەم باسە بە پۇيىست نازانم. چونكە ئەم بەرگرىيەم كە پىش ئەم لائىحە ئىتىھامە نۇرسىم و، پاشاوهى بەرگرىيە كەم، سەرۇزىادن بىز وەلام و بەرپەرچىدانەوە داواکارى گشتى.

بەندىكراو لە بەندىخانە ئەفۇن

سەعىدى نۇرسى

باسم سبحانه

ئەمەی خوارەوە بىز دادگای "ئافیون" و بىز سەرۋىكى دادگای تاوانە گەورە كان
پروون دە كەمەوه:

بە تەواوەتى پەيۋەندىيم بە دىنباوه بېرىپە، چۈنكە ھەر لە سەرتاوه سروشتم وايە كە
نا توام خۆسەپاندى كەس قبۇل بىكم. ئىستاش ژيانم ھىننە لە بەرچاودا قورس و ڈزار
بۇوه كە ناتوام لەم جۈزە ژياندا گۈزەرەن بىكم كە پېر لە خۆسەپاندى نابەجى. چۈنكە
خۆسەپاندى و ئارەزووى خۆزالى كەنلى سەدان كەسى رەسىيى دەرەوەي بەندىخانم
لە توانادانى يە. بە تەواوى لەم چەشەنە ژيانە بىزار بۇوم و، بە ھەموو ھېزىنكم داواتانلى
دەكەم كە سزام بىدەن! خۆ مادەم من ناتوام مىرىن بەدەست بەھىنم، ئەوا مانەوەم لە
بەندىخاندا كارىتكى پتويسە.

ئىۋە باش دەزانىن كە ئەو تۆمەتە بىن بناغە و نارەوايانە داواكاري گشتى ئاراستەي
كىردووم، و جىوودىيان نى يە و ھەر لە ئارادا نىن، كەواتە بىز ئەوه دەست نادەن سزام لە سەر
دەر بىكىنست. بەلام تەنھا تەقسىر و ناتەواوى يە كائىم سەبارەت بە ئەركە راستەقىنە كەي
سەرشاغە دەبىست بەھۆى سزادانى مەعنەويم. خۆ ئە گەر ئەۋەتان بە گۈنچاوا زانى كە
پرسىارام ئاراستە بىكەن، من ئاماھەم و لامى پرسىارە كاتان بىدەمۇوه.

بەلتى، تەنبا گۇناھى من، كە لە نوقسانى و ناتەواوى يە گەورە كانەوە سەرچاوهى
گرتووه و لە ropyووى حەقىقەتەوە لېبوردن نايگەرىتەوە، ئەوه بە لە بەر ئاۋەنەدەنەوەم لە دىنما
ئەو كارمەندى و ئەركە گرنگەم جى بەجى نە كەد كە لە پىناوارى نىشىمان و نەتەوە و
ئايىندا خرابووه ئەستۆم. ئەم نەتەنە شەم لە راستىدا نايىتە بەھانە بە دەستمەوە. ئىستالەم
بەندىخانى "ئافیون" دا گەيشتۇو مەتە ئەم قەناعەتە.

ئەو كەسانە قوتايىنى نورۇ تۆمەتىار دەكەن، كە پەيۋەندىي بىنگەرد و قىامەتىيان
تەنھا لە گەل پەيامە كانى نورۇ دانەرى ئەو پەيامانەدا يە، دەيانەوە بەرسىارىي
دامەزراىدى كۆمەلە كى سىاسىيەن بىخەنە ئەستۆز، ئەوانە تابلەتى لە راستى و
دادگەرى يەوە دوورىن. ئەمەش بېيارە كانى سى دادگالەبارەي بىن تاوانى يانەوە لە سى
پروووه دەيچە سېپىتىت. جىگە لەمەش، دەلىن:

ناوه روزگ و بناغه‌ی زیانی کۆمەلایه‌تی، نه خوازه‌لا هی نه تمهوھی ئىسلام، بريتى يە لە: بۇونى خۆشۈسيتىي يېڭىردى لە نیوان خزمان و، پەيۋەندىي توندو تۈزۈ لە نیوان تىرە و ھۆزە كان و، برايەتىي مەعنەوى و ھەرەۋەزى بەرامبەر برايەن ئىماندار لە ناوهندى نەتمەوھى ئىسلامدا و، پەيۋەندىي فیداكارانە بەرامبەر نەتمەوھ و ھاۋەرگەزى خۆزى و، پاپەند بۇونى بەھىز و پەيۋەندىي توکەم و قايم و نەبزوابولە گەل راستى يە كانى ئىماندا كە زیانى ھەمىشەيى مەرۆڤ رېزگار دە كەن و لە گەل بلاو كەرەوانى ئەم راستى يانەدا.. ئەمانە و پەيۋەندىي يە كانى تر كە بناغە كانى زیانى کۆمەلایه‌تى پىنكىدەھىن و، ئىنكارى كەرنىيان ئاكامە كەمى رازى بۇون دەبىت بەم مەترسى يە سوورەي كە لە باكۇورەوە لە مەلاسدايە بىzman و تزوی ئازاوه و بەربادى دەچىنىت و ھەولى نەھېشتى نەتمەوھ و رۈزەلە كانى نەوهى داھاتو دەدات و منالان كۆ دە كاتمەو و دەيانخاتە ژىرى كېنى خۆزى و، دەيھوئى ھەستى خزمائىتى و نەتمەوايەتى نەھەيلىت و بە تمەواوى شارستانىتى ئادەمیزاد و زیانى کۆمەلایه‌تى لە بەرييەك ھەلبۇوەشىنىت و تىنگى بادات..

دلیم: تنها به ئینکاری کردنی ئهو پەیوهندی يە ناوبراوانە و، بە قبۇل كردنی ئەم مەترسی يانە دەتوازىت ناوى (كۆمەله) لە قوتاييانى نورۇ بىرىت! لەبەر ئەمە، قوتاييانى راستەقىنەي نورۇ پەیوهندىي خاۋىنیان بە راستى يە كانى قورئان و پەیوهندىي توندو قول و نېزوابايان لە گەل برايانى ئاخىرەتى خۇياندا ئاشكرا دە كەن. جا لەبەر ئەمە بە سىنگىكى فراوانەوە رازىن بە هەم سزايدەك لەبەر ئەم برايدەتى يە لە سەريان دەرىكىرتىت، ئەوا دان بەم راستى يەدا دەنین، وەك ئەمە لە حوزوورى بەرىزتانا دانىان پىندا ناو، دانابەزىنە ئاستى داڭزىكى لە خۆ كردن بە درۇ و دوورۇوپى و فيل و ساختە كارى.

پہنچ کرو:

سہ عیدی نوورسی

پاشکوی پاشماوهی ئهو ئیعتیراوهی که پیشکەشى
داواکارى گشتى دادگای "ئافیوون" كرا

يە كەم:

بۇ دادگای رۇون دە كەممهو كە:

ئەم داوا(دەعوا) نۇئىيەش لە سەر بنا گەيى چەند داوا يە كى كۆنلى دادگا كانى "ئەسکى شەھر" و "دەنیزلى" و راپۇرتىك كە چەند خەبىرىتىكى روالەت بىن دواى لىنگۈلەنەوە سەرپىشى پیشکەشيان كىردىبو، بىيات نزاوه. لە دادگا كە ئىسوهدا وتم: ئەگەر سەددانە هەلەم لەم داوا نۇئىيەدا نەچەسپاند ئەوا را زىم سزايى سەدد سال بەندىم لە سەر دەر بىكىرت. وائىستا من ئاما دەبى خۆم دەر دەبېرم كە ئەو هەلانە بەچەسپىشم. گەر حەز دە كەن ئەم خىشته يە تان پیشکەمش دە كەم كە زىياد لە سەدد هەلەتى دەست نىشان كردووه.

دۇوھەم:

كاتى لە دادگای "دەنیزلى" يەوە دۆسىيە و نۇو سراوه كانى ئىمە رەوانەي "ئەنقەرە" كرمان، لە نىگەرانى و چاوه رانى بېيارىتكىدا بۇوين لە دەزمان دەر بىكىرت، ئەو بىرگەيەم بۇ برايامن نۇوسى كە لە كۆتايىي هەندى لە بەرگرىي يە كاغدا ھەيە و، بېرىتى يە لە مەي خوارەوە:

ئەگەر كارمەندانى "داد" كە بە نىازى رەخنە و هەلسەنگاندىن پەيامە كانى سور دەخۇينىنەو، تواني يان ئىمانى خۆيان بەھېز بکەن و بېپارىزىن، پاشان بېيارى ئىعداميان لە سەر دەركىردىم، ئەوا ئىيە شايەت بن كە من دەست لە ھەممو مەفېتى خۆم بەرامبەر بەوان هەلەدە گەرم. چونكە ئىمە خزمە تگوزارى ئىمانىن و، ئەر كى سەرە كىي سەرشانى بېيامە كانى نۇورىش بېرىتى يە لە بەھېز كەرن و رېز گار كەرنى ئىمانى خەللىكى. كەواتە ئىمە خۆمان بە ناچار دەزانىن كە خزمەتە ئىمانى يە كان پیشکەمش بکەين، بە بىن جىباوازى لە نىوان دۆست و دوژمن، يان لا يەنگرتى هېچ لايەنېنىكى دىيارى كراو.

بەم جۆرە... ئەي ئەندامە بەرپىزە كانى دادگا! بە پشت بەستن بەم راستى يە و لە ژىز تیشكى رۇوناڭى يە كەيدا: پەيامە كانى سور بەھۇي راستى يە خاۋىن و بەلگە

دره خشنانه کانیانووه توانی بان دلی زور کم‌س له ئەندامانی دادگا به لای خزیاندا و هاو سوزی بان له گەلیاندا رابکیش. ئیتر به لاموه گرنگ نی بە کە چیتان دھوئ بیکەن بەرامبەرم و چ بپیارئیک لە بارەمموه دەر بکەن. کەواته چى دە کەن بیکەن. من لیتان خوش دەم.. هەر گیز بە گۈزاندا نایم و لیتان تۇورە نام. هەر ئەمەش تاکە ھۆکارى ئەوھیه کە ھەممو جۆره کانى ئازار و ستمەم، دووبارە كەردنەوە چەندىن جارەی سوو کایەتىم قىبول كەردووه کە دەمارە کانیان دەرروۋۇاندە لەوانەی کە پېشىر لە ھەممو ژیانغا شتى وام نەھاتووه تەرى. تەنانەت دووعاي شېرم لە ھىچ كەسىك نە كەردووه.

ھەرروھا كۆمەلە پەيامە کانى نۇور کە لە بەردىستاندايە، داڭۇكى و بەرگرىي پەخنە ھەلنە گىرى منه و، باشتىن بەلگىمە لە سەرپۇرۇچەلىي ئەم داوايانە لە دېمان ورۇۋۇزىراون.

ئەوھى کە مايەي سەرسوورمان و جىنى سەرسامى يە ئەوھىه کە لەو کاتەدا چەندىن زاناي گەمورە مىسر و شام و حەلب و مەدینەي منه ووھە و مەككە پېرۇز و چەند زانايە کى سەرۇڭىيەتىي کاروبارى ئايىنى لە چەند كۆمەلە يە کى پەيامە کانى نۇورىيان بە وردى كۆزلىيەتەوە و ھىچ پەخنە يە كىان ئاراستە نە كەردووه، بەلکو رېز و ستايىشى شايىستەيان بەرامبەرى دەرپېرىو.. ھەرروھا لەو کاتەدا كە ئەم پەيامانە، سەردارى بارودۇخى دۇزارى دەرروۋەر، سەدھەزار كەسى ئەھلى حەقىقەتىان والى كەردووه تەسىقىيان بکەن..

لەو کاتەدا كە پەيامە کان بەم جۆرە رېز دەگىرىن و ستايىش دەكىزىن، كەچى ئەم زىرە كە(!) كە چەند داوايە کى لاوازى لە دېمان كۆز كەردووه تەوە ھەلەمەي کى ھىنندە ئابرووبەرى لە زار دەردىچىت كە ساكارىي خۆزى و سەرزارە كىي تېپۋانىنە کانى بۇ شنان دەردىخات، ئەوتا وتى: قورئانى پېرۇز سەد و چىل سوورەت!

جا ئەم شتەي کە مايەي سەرسوورمان و جىنى سەرسامى يە ئەوھىه کە ئەم كەسە دېت پەيامە کانى نۇور ھەلەدە سەنگىنەت و دەلىت: "پەيامە کانى نۇور ھەرچەندە ھەولى تەفسىر كەردى قورئانى پېرۇز و تەئىپلى فەرمۇودە پېرۇزە كان دەدەن، بەلام لە ۋۇوی پېشکەش كەردى زانىارىيەوە بە خويىش زانىان ھىچ نرخ و بەھايە كى زانستىي بەرزىيان لەخۇ نە گەرتۇوه".

جا ئایا لم ره خنې يه و ده رنا که ويست که هه تا بلیت له ياسا و پراستی و حمق و
داد گهري يه و دوروه!

هروهه سکالاى ئوهشنان لەلا ده کم که:

ئىۋو دوو سەعاتى تمو او قىسە كانى داوا اكارى گشتىستان بە گۈنى دا دايىن كە دلى
ھەمۇ مانى زامدار كرد، لەپەر ھەلە كانى كە لە سەددانە تىدەپەن و لە چىل لاپەرەدا
تۆمارمان كردوون. بەلام من ھەرچەند جەختىملىنى كردىن كە چى بوارى دوو خولەك
كاتتان پىن نەدام كە بە لايپەرە و نويىك وەلامى بىدەمەوە. بۇيە بە ناوى داد گەرى يەمە
داواتان لىنى دە كەم كە بە تەواوى ئىعتىرازە كەم بخوتىنەوە.

سى ھەم:

ھەممۇ حەكىومەتىك كەسانى نەيارى ھەيە.. ياسايش بوار نادات دەستدرېزى بىكىتىه
سەريان، مادەم كاريان بە سەر تىكىدانى رېسا و سىستەمى ولاتۇه نەيت.

جا ئایا دە گۆنجىنى من و كەسانى ھاوشىۋەى من لەمانەى كە پاشتىمان لە دنيا
ھەلكر دووه و بەرە گۈزە كامان ھەنگاۋ دەنپىن، واز لە ھەمول و تىكۈشانمان بەھېنپىن بۇ
ژيانى نەبر اوھى ھەتاھەتايى بەپىنى ئەو رېيازەى كە باپىرە بەرپىزە كامان لە درېزايى ھەزار و
سى سەد و پەنجا سال پىايادا رۇشتۇون و، بە رېتىمالى قورئانە مەزىنە كەمان و، لە رۇشتانى
ئەو دەستورانەى كە لە ھەممۇ چەرخىنگىدا سى سەد و پەنجا ملىزىن ئىماندار تەقديسى
دەكەن.. ئايادا گۆنجىت كە ئىمە واز لەمە بەھېنپىن و، بە ژيانىنىكى كورت و فانىي دنيا و
سەرقال بىن و، بۇ چەند ياسا و دەستورىنىكى نابروشىتى شارستانىتى ھەرزە، تەنانەت
چەند ياسايدە كى وەحشىگەرى و سەتكارانە وەك ھى "بەلشەفي يە كان" ملکەج
بکەين و لە ژىزەر گوشار و فەوفلى دۈزمنانغاندا لايەنى ياساى لەم جۈزە بىگرىن؟ خىزلى
سەرانسەرى دنيادا هىچ ياسايدەك و هىچ مەرۇۋىڭىن ئى يە كە ھېنەدى گەردىلەيمەك و يېزدانى
ھەبىت خەلکانى تر ناچار بکەن واز لەمە بەھېنپىن بۇ ئەمە.

بەلام بەو نەيارانە دەلىپىن:

ئىمە كارمان بە سەرتانەوە نەبۈوە، دەسا ئىۋەش كارتان بە سەرمانەوە نەيت.
بەم جۈزە و لە سەر بىناغە ئەم راستى يە: ھەر گىز ئىمە لە گەل سەر كردىيە كەن ئىپىن
كە بەپىنى ئارەزووى خۆى فەرمانە كانى بە ناوى ياساوه دەركەر بۇ گۈزىنى مز گەوتى
"ئەياسۇفىا" بە بتخانە و گۈزىنى بارەگاى مەشىھەختى ئىسلامى بۇ دواناوهندى يە كى

کچان.. ئىمە نە بە هزرو بىر و نە لە پۇوى باپەت و نە لە پۇوى ھاندەر و نە لە پۇوى ئاکامە کانەوە لە گەل نەودا نىن و، خۆشمان بە ناچار نازانىن كە شتى وا قبۇل بىكەين.

لە راستىدا وپىزايى بە سەربرىنى ژيانى دىلى و ئاوارەمى لە ماوهى ئەم بىست سالەدا، كە چەندىن جۈرى ئازار و دۈوارتىرين شىوازى سىتم و خۆسەپاندىم ھاتۇرەتە رى و، وپىزايى ئەوهى كە سەدان ھەزار براي نۇورى و بەوهقام ھەيدى، كەچى خۆمان لە كاروبارى سىپاسىدا ھەلتەقور تاندووە و تەنانەت يەك دانە پۇوداۋىش تۆمار نە كراوه كە بەلگە بىت لە سەر ئەوهى كارمان بە سەر ئاسايىشەوە بۇويت يان رېسامان تىكىدابىت.

ئەو سوو ڪايەتى پىنكردنە يەك لە دواي يەك و مامەلە سەرتاپا سەتمەمى كە پۇوبەرپۇوم دە كەپتەوە و لەم دوا پۇۋا ئەنە ژيانغا دىنەپىن، ژيانى نامۇبى و ئاوارەمى كە بە سەرى دەبەم و و پىشتەر ھاوشىۋەيم نەيىنيو، وايانلىنى كردووم لە ژيان بىزار بىم..

من لە "ئازادىي دەست بە سىراو" بىزار بۇوم، كە ئازادى يە كە خۆسەپاندىن و سىتم سۇورى بىز دادەنیت! بۇيە داوا كارىيە كەم خستووهتە بەر دەستان نەك بىز ئەوهى - وەك شتىكى ئاسايىي يە لەم جۈرە حالتانەدا - ئازادم بىكەن، بەلكو بىز ئەوهى قور سەتىرين و سەخت تەرىن سزام لە سەر دەربىكەن.. بەلىنى، قور سەتىرين و سەخت تەرىن سزا، نەك سوو ڪەلەتىرين و ئاسان تەرىن! چونكە هيچ رېنگا يەك بىز بىز گاربۇون لەم چەشىنە مامەلە ناخەزە سەير و سەمەرەيە لە بەر دەم مەۋەقىدا نى يە جىڭە لەم دوو رېنگا يە: بەندىخانە يان گۇر. خۆ رېنگا يە گۇرم لە بەر دەمدا داخراوه و ناتوانم بە دەستى بەھىئىم، چونكە لە پۇوى شەرعەوە خۆ كۈزى حەرامە و، ئەجەلىش پەنهانە و مەرۇف نازانىت كەى كۆتايى بە تەمدەنى دېت چ جاي ئەوهى دەستى بىنى بىگات. بۇيە بە مانەوەم لەم بەندىخانە يەدا را زى بۇوم كە شەش مانگە بە تەنبايى تىايىدا بەند كراوم^(۱). بەلام ئەم سكالايم لە كاتى ئىستادا پاڭرت لە بەر داوا و ئارەزووى برا بىن تاوانە كام.

چوارەم:

من لە ماوهى ئەم سى سالەي دوايى ژيانغا كە ناوى "سەعىدى نوئى" ملى ناوە، هەتا توانيومە تىكىزشام دەررونى بە دخوازم لەغاؤ بىكم و، لە چاۋ گېڭانى بىز بەر دەستەھىنەنى ناوابانگ و شانازى بە خۇزوھە كەرن و لە خۇزرازى بۇون بېپارىزىم، تەنانەت سەددە جار زىاتىر

(۱) دواي بە سەرچۈونى حەفەدە مانگ هەمان حال ھەر بەر دەۋامە. (دانەر)

ههستی قوتاییانی نورم زامدار کردووه لوانه که له راده به ده گومانی باشیان پیم هه یه ..

نهو شنانه که له پیامه کانی نوردا نووسیون و ئهو راستی یانش که لهو پیامانه دان و پیوهندی یان به خزمهوه هه یه و .. ئهو خاوهن ویژدانهش که به لیپرانهوه هامشوم ده کهن و .. هه موو برادران به گشتی، شایه تی له سمر نهه ددهن. چونکه من خاوه نی کالا و تفاقی "نور" نیم، بەلکو تنهها ده لالینکی لاواز و سادهی دووکان و پیشانگای گوهه ری قورئانی پیروز.

هر داوه برا نزیکه کام، بهو نیسانه زورانه که دیوبانه، له دا ته سدیقم ده کهن که بپیارم داوه نه که تنهها قوربانی به پله و پایه درؤینه و قەلبه کانی دنيا بدەم و هه موویان بهخت بکم، بەلکو ئه گھر - وا دابنین - چەندین پله مەزنی مەعنەویش بدریتنی، ئهوا هر هه موویان بز خزمە تگوزاریم له رینی ئیمان و قورئاندا بهخت ده کەم، نه بادا بهشی نه فسى خۆم ئاویتەی ئىخلاس بیت لهو خزمە تگوزاری يەدا. له راستیدا ئەمەشم ئەنگام داوه.

کەچى لە گەل ئەوە شدا دادگای بەرپیز تان ھەست و سۆزى بىزى ھەندى لە برايائىم کە لە ئاستى مندا دەريان پیوه له بەرامبەر سوودووه گرتىيان لە پیامه کانی نور، وەك سوپاسىنکى مەعنەوی و زياد لە بىزى كور بىز باوکى خۆزى، كە من دەستم بە پروویوه ناوه و قبولىم نە كردووه، دادگای بەرپیز تان ئهو بىزەھى ئەوانى كردووه بە مايەى لىپرسىنەوەمان، وەك بلىنى بابهىنکى سیاسى بىت و، ھەندىك لەو برايائەتان هان داوه کە نکۇلى لەو بىزلىيان بکەن!

بەسەر سامى يەوه دەپرسىم كە: ئايا ج تاوان و گوناھىك لە مەدح و سەنايە كدا هەيە كە لە سەر زمانى كەسبىكى تردا هاتۇوه، ئەم ھەۋارەش پىنى پازى نەبۇوه و خۆزى بە شاياني نازانىت؟

پىتجەم:

من بە راشكارىي تەواوهتى بە ئېتىه رادەگەيەنم كە ھەولى چەسپاندى تۆمىتى "پیوهندى كردن بە دەستە و كۆملەكان و خۆھەلقۇرتاندىن لە كاروبارى ناوخۇدا" بە قوتاييانى نوررهو كە بە هىچ جۈرىك پیوهندى یان بە حىزبايەتى و دەستە و تەۋەزە

سیاسی به جوز او جوزه کانه و نی یه، تنهها پیلانی ئو رینکخر او و نهینی یهی پشتی په ردیه که چل ساله هولی پو و خاندنی ئیسلام و سپینه و هی ئیمان دهدات، مه به ستیشی خزمتی جوزه بله شفی یه که و، هر ئو رینکخر او و شه په ره به گیانی توندره وئی و ئازاوه نانه و دهدات لهم ولاته دا، ج به خزو بزانیت یان نه زانیت و، دژه هملوبنستی لئی گرتوبن.

بelaام خزو سن دادگای جیاجیا قسمیان له سمر بنی توانی په یامه کانی نور و قوتاییانی یه کی گرت، تنهها یه ک دادگا نهیت، که دادگای "نه سکی شهر" و، بریاری سالیک له سمر من و شهش مانگی له سمر پازده که سر له برایانم له کزی سه د و بیست که سدا ده کرد. له وانه یه ئو شته وای له دادگای "نه سکی شهر" کردیت که ئو بریاره در بکات، بروانی بر گهیه که له میزه نورو سیومه و له ناوه ندی په یامنکی بچوو کدایه و په یوه ندی یه کیشی "پوشته بی" یوه هه یه. ده قی ئو بر گهیه شهمه یه:

(بیستان که: ژنی پاوتیکی پله و پایه به رزی دنیابی، شویته سه رنج را کیشی کانی جه سته وی به ده روه بروه و، بیا خچی یه کی پیلاویش به تاشکرا و رؤژی رؤشننا و له ناوچه گهی ئه نقهه رهی پایته ختنا په لاماری داوه! جا تایا ئهم رپوداوه "ناره وایه" زلله یه کی توندو تیز نی یه له سمر پووی دوزمنانی داوین پاکی و پوشته بی، له وانه یه که هیچ ئاگایه کیان له و اتا و ناوه رؤکی شهرم و حه یا نی یه؟!)

که و اته هله ستنی برو بیانوی لاواز و تومه تی ناره و ایستاله دژی قوتاییانی په یامه کانی نور، وک ئوه وایه بریار له دژی ئوه سین دادگایه بدریت و، تومه تیان تاراسته بکریت و به نه نگی و خیانه ت له که دار بکرین.

شهمه:

زور انگرتن له گهمل په یامه کانی نور داله تو ای که سدا نی یه؛ چونکه و تهی ئوه و زانیانه ئیسلام که په یامه کانی نور بیان دیوه له سمر ئوه یه کی گرتوبه که: ئم په یامانه ته فسیرینکی پراستی قورئانی پیر روزن. و اته چه نده ها بملگهی به هیز و توندو تولیان له خزو گرتوبه بتو پراستی یه دره خشانه کانی و، موعجیزه یه کی مه عنده یه له موعجیزه کانی قورئانی پیر روز لهم چهر خه دا و، بر بهستینکی پوزلایینه له به ردم ئو مهتر سی یانه یه له مه لاسدان بتو ئم ولات و نه ته و یه له با کووره وه.

که و اته له برووی ما فه گشتی یه کانه وه "پیویستی" داخوازی ئوه یه که دادگای بھریز تان هانی خملکی بذات بتو پیشووازی کردن لهم په یامانه، نه ک ئوه وی قوتاییانی

بترسین و له پهیامه کان دور بخرينهوه. ئوهی ئىمە لىنى دەزانىن ئەمەيە و، هەر تەنها چاوهپوانى ئەمەشتانلىنى دەكەين.

ئاشكرایه كە گۈنى نەدان بە كىتىپى مولحىدان و هەندى لە سياسەتىدارە بىن بپواكان و، گۆفار و رۇزىنامە كانيان، لە ژىير پەردى ئازادىي زانستىدا، كە زىيانى لە پادە بدەريان بۇ نەتهوھە ولات و ئاسايىشى گىشتى پۇون و ئاشكرایه، ئەم دىياردەيە بۇ ئەم پرسىارە ھانغان دەدات كە: ئاياج پۇويە كى قەدەغە كراو لەوەدا ھەيە لاۋىنكى بى تاوان كە پىوېستى بە يارمەتى ھەيە بپواتكەر بىزى قوتاييانى نوورەوهە، بە نيازى ئوهى ئىمانە كە ئى يەزگار بکات و لە مەتسىسى بەربوونەوهى بەرھەو كەندەلآنى پەوشە چەپلە کان دەرباز بىت؟

ئايماكارىنلىكى پىوېست و ئوهپەرى دانابى و دادگەرىنى يە كە وزارەتى پەروەردە ئەم كارە لە ئامىز بىگرىت و پشتىوانى لىنى بکات و بىزى شاييانى بۇ دابىتى، لە بىرى ئوهى ھەولتى نەھىشتى ئەم كارە و براوه دوونانى ئىمە بىدات، بىن ھېچ ھۆيە كى پىوېست؟

دوا و تەم:

لە خوايى گەورە داوا كارىن كە يارمەتى دادوھە کان بىدات بۇ پىادە كەرنى حەق و جى بەجى كەرنى دادگەرى.. ئامىن.

حسبنا الله ونعم الوكيل.. نعم المولى ونعم النصير.

الحمد لله رب العالمين.

سەعىدى نوورسى

دوا و تمه

حجز ده کهم ئەمە خوارەوە بۇ دەستەي داد گا رۇون بىكمەوە:

لە پىنى لائىحەي ئىتىيەماھەكە و دانانەمەوە بۇ چەندىن جارى درېشخايىن لە زىندانى تاکە كەسىدا، ھەستم كرد كە لم كىشىيەدا خودى خۆميان مەبەستە. چونكە تىپىنى ئەۋەيان كەردووە كە بەرژەوندىيەك لە شىكاندى شان و شىڭىزى من و زامدار كەردى كەسايەتىم بەدەست دەھىنەن و، گومانى ئەمە كراوه كە من كەسەنلىكى زيانبەخش بىم بە كارگۈپىي ولات و ئاسايش و نىشتىمان و، لە ژىپەرددە ئايىن و لە پىناوى جۈزە سىاسەتىكدا ھەولى بەدەستەتەنەنلى چەند ئاماڭىنلىكى دىنلىي بىدمە.

لە بىرىپەرچى ئەمەدا بەپەرى بىن گومانى بۇتان رۇون دەكمەوە كە: لە پىناوى ئەم وەھم و گومانانە و لەبىر ھەولى شەر فرۇشتىن بە كەسى من، دەستى ئازاردان بۇ پەيامە كانى نۇور و قوتايى يە بەرپىزە كانىان درېش نەكەن، چونكە ھەر ئەوان رۇلەي فيداكارن لە پىناوى ئەم نىشتىمان و نەتەوەيەدا. دەنا زيانىكى گەورە بەم نەتەوە و نىشتىمان دەگات و لەوانەيە بىتتى بەھۇى مەترىسى لەسر نەتەوە و نىشتىمان.

دەمەوى بە دلىيابىي يەوه جەخت لەسر ئەۋەش بىكمەوە كە:

لە رۇوناكىي ئەم رېيازە ئىستامدا بېيارم داوه ھەر ئازار و سوو كايەتى و ئەشكەنجە و سزايدەك قبۇول بىكمە كە ئاراستەي كەسى من بىكىنەت، بە مەرجىك كە بەھۇى منھو زيان بە پەيامە كان و قوتايىانى نۇور نەگات. چونكە ئەمە پاداشتى دواپۇزى بۇ من تىدايە و ھزىيە كىشە بۇ رىزگار بۇونم لە شەر و خراپە كانى دەرروونى بەدخوازم. بۇيە لە لايەكەوە دەگرىم و لە لايەكى ترىشەوە دلخۇشم.

خۇ ئەگەر ئەمو بىن تاوانە ھەزارانە لەسر ئەم مەسىلەيە لە گەل مندا نەخرانىيەتە بەندىخانە، ئەوا شىپۇرى ئاخاوتىم لە بەرگرىيە كەمدا زۇر توندوتىز دەبۇو. ئىۋەش بۇ خۇتان يېنىتىن كە ئەو كەسەي لائىحەي ئىتىيەماھەكە ئىنووسىوھ چۈن ھەولى بەيدا كەردى بېرىپىانوو لەواز و بەھانەي نارپەواي داوه و، ھەرچى كېتىم داناواه و ئەو نامە نەھىتى و تايىھەتى يانەش كە لە درېزايى بىست تاکو سى سالى زىانىدا نۇوسىومن پىشكەشى

دادگای کردوون و هک ثوهی هر هموویانم ئەمسال نووسیبیت! نشجا واتای ھەلهی لە ھەندىنیکیان داوهەتمو، وەک بلىي تا ئىستا نەپىزابىن و نەپۇشتىنە هيچ دادگایەك و هيچ ياساىيەكى لېپوردن نەيگەرتىنەوە و بەسرچۈونى كاتىشى كۆنۈ نەكىدېن. ھەموو ئەمانە لە پىناوى ئوهى زەھەرم بىن بىهن و لە بەها و شان و نىرخم دابىگەن..

خۆ ھەرچەندە زیاتر لە سەد جار و تۈوومە: من دان بە كەمى و بچوو كىي نرخ و بەھاى خۇمدا دەنیم و، وېراي ئەۋەش كە نەيارە كامى ھەممۇ رېنگا و ھۆكاريڭ بە كارداھىن كە مىستە كۆلم تى بىسرەۋىن و سوو كایتىم پى بىكەن، بەلام خۇشەويىتى خەللىكى بەرامبەرم، كە لە رادىيە كەدaiيە سياسەتە دارانى نىگەران كەردوو، هي ئەۋەيە كە لەم زەمان و پۇزىگارەدا "بەھىز كەدنى ئىمان" پۇيىتى يە كى گرنگ و تەواوەتى بە كەسانىڭ ھەيە كە - لە بابهى ئايىندا - "پاستى" نە كەنە قوربانى لە پىناواي ھىچ شىنېكدا و، كەسيان ئايىن نە كات بە ھۆكار و ئامېراز بۇ ھىچ ئاماڭ و مەبەستىك و، ھىچ بەشىك لەو خزمەتەدا بۇ خۆي دانەنىت، تاكو بتوانىت سوود لە رېنمایي يە كانى ور بىگىنەت لە وانە كانى، ئىماندا و قەناعتىم، تەواوەتى، بۇ بەرامبەرە كەدى يېتىدى.

بدلی، له هیچ بار و دو خیکدا به وینهی ئەم چەرخەی ئىمە پۇيىستىي زۇر نەھاتووه تەئاراوه بىز خزمەتى پاستى يە كانى ئىمان. چونكە مەترسى يە كان بە توندو تىزى و درنەدەيى يە كى لە راپەدەر لەدەر وە ئاراستەمان كراوه. خۇز ھەرچەندە من دان بەمەدا دەنیم و رايىدە گەيەنم كە نەھىشتى ئەم پۇيىستى يە و پېرىكىدە وە ئەم بۇشايى يە تەنبا يە كەسى دەستە و سانى من نايەتەدى، كەچى هەندى كەمس لەو گومانەدان كە هەندى لەو ئەر كە لە سەر دەستى من دىتەدى، نەك لە بەر تايىبەتكارى يەك كە لە مندا ھەبىت، بەلكو لە بەر پۇيىستىي زۇر و لە راپەدەر بىز كەسىك كە ئەم ئەر كە راپەپەنیت و، سەرھەلتەدانى، ئاشكىڭ اى كەسىك كە ئەو بەر پېرسە يە مەزىنەي گەرتىقە ئەستق.

له میزه به سهرسوارمان و سهرسامی یوهه بیرم لهم مهسله یه کرد و همه تووه. چونکه
ویرای همله و نهنگی به سهرسواره یه کانی که سیی خرم و ناشایسته بیم لمه همه مو
روویه که وه بو ئه نجامدانی ئهم چه شنه کاره مهزنه، ئیستا له حیکمه تی ئاور دانمه وی
عاممه ی خه لکی له من و دهربینی ههستی جوزه ریزنانیک برام بهرم تینده گم. ئمه و
حیکمه تهش ئه مهیه:

ئەو راستىيانەي كە پەيامە كانى ن سور لە خۇيان گرتۇون و ئەم كە سايەتى يە مەعنەوي يەش كە قەوارەي قوتاپىانى ئەم پەيامانە دەينوئىت، بۇوي ئەم پۇيىستى يە ناوبر اوپەيان ئاراستەي خۇيان كردووه، نەخوازەلە بارودۇخىكى وەك ئەم بارودۇخ و دەوروبەرەي ئىستاماندا. خۇ لە گەل ئەمەشدا كە بەشى من لەم خزمەتەدا لەوانەيە تەنانەت يەك لە هەزارىش نەيت، بەلام ھەندى كەس باوەپىان و اىيە كە ئەم راستى يە دەراسايدە لە مندا بەرچەستە بۇويىت و نويىتەرى ئەم كە سىتى يە ئەمین و دلىسۈزەم. بۇيە ئەم جۆرە ئاولىيدانەوە يەم بۇ دەردەپىن.

لە راستىدا ئەم جۆرە ئاولىيدانەوە يە چەندە زيانى بۇ من تىدايدە بە ھەمان ئەندازە لە سەر دەرروونىشىم قورس و گرآنە، بە رادىيە كى ئەوتۇر كە بە ناحەقى و لە بەرپاراستى راستى يە نورانى يە كان و كە سىتى يە مەعنەوي يە كەي، بىن دەنگىم لە ئاستى ئەم زيانە مەعنەوي يانەدا ھەلبژارد.

لەوانەيە هۇي ئەم چەشىن ئاولىيدانەوە يە خەلکى، ئامازەيە كى ئايىنده يى نىمامى عملى - خواى لىپا زاى يېت - و شىيخى گەيلانى - قۇس سىئە - و ھەندى ئەولىيائى تىرىيەت كە بە ئىلەمامىكى خوابى ئامازەيان بۇ راستىي پەيامە كانى ن سور و كە سىتىي مەعنەوي قوتاپىانى ئەم پەيامانە كردووه. ئەمەش لە بەر ئەمە كە پەيامە كانى ن سور ئاوېتەيە كى پىشاندەرەي موعجىزەي مەعنەوي قورئانى پىرۇزىن لەم چەرخە ئىستادا.

دۇور نى يە ئەم ھەندە خەلکە كەسى لاوازى منيان لەمەدا رەچاو كەرىدىت، تەنها لە بەر ئەمە كە خزمەتگۈزازى ئەم راستى يە دەراسايدە. منىش لەمەدا ھەلم كە ئاولىيدانەوە جوزئىي ئەوانم بەرامبەر كەسى خۆم تەئوپىل نە كەدو نەمكىزايەوە بۇ پەيامە كانى ن سور. هۇي ئەمەش لاوازى خۆم و زۇرىي ئەم ھۆ كارانەيە كە يارمەتىدە رام بەرەو تىرسان بىهن. قبۇل كەرنىشىم بۇ ئەم بەشى كە تايىتە بە كەسى خۆمەمە تەنها بۇ دانانى نىشانەي پشت بىن بەستەن و مۇز كى باوە كەردىنە بە گۇفتارە كامىم و، ھىچ شىتكى تىرىنى يە.

من بەممە خوارەوە وریاتان دە كەمەمە:

هر گیز پیویست به له ناو بردنی که سی لاوازی من ناکات که به سه رلیواری گزره که مدا شور بومه توه و، پیویستیش بهم چه شنه گرنگی دانه به بونی من ناکات. توهش زور پیویسته که بزانن زور انگرتن له گهله پیامه کانی نوردا همو لینکی سه ره گرتوه. چونکه هر گیز ئیوه ناتوان زورانی له گهله با گردن، بگره هر همو لی توهش مدهن و هر گیز به سه ره پیامه کانی نوردا سه رناکهون. خونه گمر همو لی زور انکاریتان داله گهله ئه و پیامانه دا ئه وا جگه له گهیاندی زیانیکی مژن به نتهوه و نیشمان هیچی تر دروینه ناکهنه.

به لام هر گیز ناتوانن - هر چه ندهش همو لی و ته قالای زور بدنه - قوتاییانی ئه و پیامانه پرتهوازه بکهنه و یه کیتی نیوانیان هلبوبه شیته نوه. چونکه ناچار کردنی روله و نوه کانی با پیرانی فاره مانغان که زیاد له پهنجا ملیون شه هیدیان له پیشاوی پاریز گاری کردنی قورئان و راستی یه به نرخه کانیدا پیشکمکش کرد ووه، ناچار کردنیان بسو له بیبردنوه و بن ئه مه کی برامه رابوردوی پرشنگداریان، یاخود بتانه وی پرده یه کله نیوان ئه وان و پاله وانیتی یه ئایینی یه کانیان دابنین که مایه هی سه رنج و جیبی ریز و سه رسورمانی جیهانی ئیسلامی یه، ئه و همه هر گیز کاریکی ئاسان نی یه. خونه گمر نهان له میدان بکشته دواوه، ئه و قوتاییانی بهوه فای پیامه کانی نور ده ستبرداری ئه و پیامانه نابن که ئاوینه کی ده رخه ری ئه و راستی یه نه و، رازی نابن که - به و ده ستبرداری یه - زیان به نیشمان و نتهوه و ئاسایش بگات.

دوا و تهم:

﴿فَإِنْ تُولُّوا فَقُلْ حَسْنِي اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْفَظِيمِ﴾.

سه عیدی نوروسی

پیشیازیک

که بۆ ئەنجومەنی وەزیران رەوانە کراوه

تکابەکی یەكجار گر نگم ھەيە:

لە کۆتايى كۆمەلە پەيامى "سراج النور"دا كە زياتر لە سى سەد لاپەرەيە، پازدە لاپەرەي تىدايە - كە "تیشكى پىنچەم" - لە مىزە نۇو سراوه، بۇو بە هۆزى ئەوهى ئەنجومەنی وەزیران بېيار دەرىكەت بە كۆز كردنەوه و دەست بە سەردا گرتنى ئەو كۆمەلە پەيامە.

دەتوانرىت ئەو بەشى كە گومانى زيانى لىنى دە كەرىت دەر بەھىزىت لە كۆمەلە پەيامى "سراج النور" كە سوودى بۆ ھەموان چەسپاوه، بە تايىت بۆ كەسانى گىرۈدەي بەلا و گىرۇغۇرە كان و پىران و ئەوانەش دوودلى و گومانيان لە باھەتە كانى ئىماندا ھەيە، بوار بە بلاو كردنەوهى پاشاوهى ئەو سى سەد لاپەرەيە بەرىت. بۇيە بە ناوى ھەموو ئەوانەي كە سوودىيان لەم كۆمەلە پەيامە ور گىرتۇوه و دىلدانوھىان تىدا بە دەست ھېناوه لە كەسانى گىرۈدەي بەلاو گىرۇغۇرەت و پىران و، بە ناوى ھەموو موحتاجانى راستى يەكانى ئىمانەوه، تکالە ئەنجومەنی وەزیران دەكەين بى بە بلاو كردنەوهى بەدەن.

لە كۆمەلە پەيامى "زولفەقار" يىشدا كە چوار سەد لاپەرە دەبىت و سى سال پىش ئىستا بۆ بەرپەر چدانوھى فەيلە سووفە كانى ئەوروپا نۇو سراوه، تەنها دوو لاپەرەي تىدايە كە تەفسىرى دوو ئايىت دەكەن لە بارەي ميرات و پۇشتەمى ئافەتانەوه.

يەك دېپىش لە بارەي بانقە كانەوه لە پەيامى "إشارات الإعجاز"دا ھەيە كە پىش سى سال لە دەمى باس كەردى ئايىتى: **هُوَ أَحَلُّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَمَ الرِّبَا** (دا (البقرة: ٢٧٥) ھاتووه.

سى سال پىش ئىستا كە ئەندام بۇوم لە "دار الحكمة الإسلامية"دا وەلامى شەش پرسىارم دايىوه كە سەرۆكى قەشە كانى ئەنگىيىكەنلى ئىنگىلتەر ئاراستەي مەشىە خەتنى ئىسلامىي كەردىبوون. تەنها يەك دانە دېر لەو وەلامەدا ھەيە كە ياساي شارستانىنى ئىستا بوارى بى نەدات.

ئیمه تکاتان لئی ده کهین کۆمەلە پەیامی "زولفهقار" مان بدهنەوە کە بە بیانووی بۇونى تەنھا دوو لاپەرە و يەڭ دېپە دەستى بە سەردا گىراوە؛ گوایا ياسای شارستانى نوئى بواريان بىن نادات. لە کاتىكىدا كە ئەم پەيامە لە لايەن جىهانى ئىسلامى يەوه بە ستايىش و پېزىنكى زۆرەوە پېشوازىلى لى كراوە، سوودە زۆرە كانيشى بە كرددەوە چەسپاوه، چونكە بە شىۋەيە كى رەنگىن بەلگەيان لە سەر سى دانە پايەتىمان هىنناوهەوە..

كەوانە داواى گىزىانەوە ئەو پەيامە بۇمان مافى خۇمانە، چونكە ئەگەر پىنج و شەى قەدەغە لە پەيامىكىدا هەبىت تەنھا ئەو وشانە لادەبرىن و بوار بە بلاو كردنەوە پاشماوهى پەيامە كە دەدرىت. بۆيە داواى دەستەبىر كردىنى ئەم مافە ياسايى يە گۈنگەمى خۇمان دەخىينە پىش چاوتان و، بە ناوى ھەمو ئەو كەسانەوە كە خزمەتى ئىمان و قورئان دەكەن و بۆ ھىنانەدبى رىسا و ئاسايىش تەقلا دەدەن و لە رېسى پەيامە كانى نۇورەوە بۆ خزمەتى ئەم نەتهوە و نىشتمانە تىنە كۆشىن، داواتان لى دە كەين لە سەتمى داسەپاوى ئەو كەسانە پەزگارمان بکەن كە دەنگە دانەويىلەيەك ھىنندە ئەگۆمەزىتكە بە گەورەبى پىشان دەدەن.

پاشان پەيامى "شەش ھىرىشە كان" كە ھەڙدە سال پىش ئىستا و لە دەمى توورە بۇونىكى زۆردا نۇرسىويمە، لەو كاتەوە نەمدىۋەتەوە و بە نەھىنى ھىشىتمەوە و بوارم بە بلاو كردنەوە ئىدا. كەچى لە گەل ئەۋەشدا كەوتە بەرددەستى سى چوار دادگا، بەلام ئەو دادگایانە ھەر بۇ خۇيان ئەو پەيامەيان دايەوە بە خاۋەنە كانيان.

سەعىدى نۇورسى

* * *

سوپاسنامه‌یه ک

باسم سبحانه

نهاده خواروه سوپاسنامه‌یه که پیشکه‌شی دهسته‌ی کارشناسانی ده کم له
دیوانی سهروکایه‌تی کاروباری نایینی و، "سین خال"ی تیدا روون ده کمه‌ده بتو
نهاده یارمه‌تی بان بدده له راستکردنده‌ی چهند رهخنده‌یه کی جوزنی له
پیتاچوونده و وردینی به کانیاندا، که لیره‌دا به روونی وهلام دراونده‌وه.

حالی یه کم:

من سوپاسی خزم پیشکه‌ش بعو زانا بریز انه ده کم، چونکه به سیفه‌تی که سیبی خزم
له سین برووه‌وه منه تباریانم:

یه کم: له بر نهاده سیازده پهیامیان له کومه‌له پهیامی "عه‌سای مووسا" - جگه‌له
پهیامی "تیشكی پنجم" - به شیوه‌یه کی هینده جوان کورت کردووه‌ته‌وه که سه‌رنجی
بریز و سه‌سوروپمان را ده کیشیت.

دووهم: له بر نهاده ئمو تومنه تانه‌یان بدرپه‌رج داووه‌ته‌وه که نیمه‌یی پی تاوانبار
کراوین، که بریتی یه له: دامهزراندنی ته‌ریقه‌تی سوْفی و، پنکه‌هینانی کومه‌لیه ک و،
تیکدانی ئاسایش.

سین‌هم: له بر نهاده داواکه‌ی منیان پشت راستکرده‌وه که له به‌ردده داد‌گادا و تم:
"ئه گهر تاوانیک له ئارادا همیت، ئه واتنها هی منه و قوتاییانی نورور لنى بەرین و، له بر
پزگار کردنی ئیمانی خزیان له رینی پهیامه کانی نورودا تینکوشاؤن."

جا ئمو کارشناسانه‌ش به همان شیوه قوتاییانی نورور رزگار ده کم و بی تاوانی‌یان
را ده گمین و گوناهه کان تنه‌ها ئاراسته‌یی من ده کم. منیش له لایه‌نی خزم‌هه‌وه پی‌یان
ده‌لیم: خوای گهوره لیبان پازی بیت. به‌لام ئموان هریه‌ک له خوالیخشبووان:
"حەسەن فەیزى" و "حەفظ عەلی" و ھاوشیوه کانیان و میراتبه‌رانی ئەم دوو شەھیده‌یان
کردووه به ھاوبه‌شم له گوناهه کاندا. له بر نهاده لیره‌دا ھەلمیان کردووه. چونکه ئمو
بریز انه کەسانی پیشنه‌نگ و پیشکه‌توون له خزم‌تی ئیماندا و هەرگیز ھاوبه‌شی

گوناھه کان نین و، له هله و گوناھه کانی من بھرین و، چاو دیزبی خوای گهوره به زهی
به لاوزبی مندا هاتمه که ئوانی بز بارمه تیدام نارد.

خالى دووهەم:

ئەو کار شناسانه رەخنهيان لە هەندى رپوایەتى ناو "تیشكى پىنجەم" گىرت و،
سەبارەت بە هەندىكى وتيان: زەعيفە و بۆ هەندىكى ترى وتيان مەوزۇوعە و، تەئۈلى
بەشىكى تىريشيان بە هەلە لە قەلمە دا. داواکارى گشتىي دادگاي ئافيونىش لە بەر
رۇشنانى ئەمەدا راپورتە كەى نووسى. لە کانىكىدا كە ئىمە هەشتا و يەك دانەمان لە
ھەلە کانى ئەولە رپوایەتىكى پازدە لەپەرىيىدا دەستىشان كرد. با کار شناسە بەرپىزە کان
سەيرى ئەو لىستە بىكەن.

والە خوارەوە دامۇونەيەكى لى پېش چاودەخەمین:

ئەو داواکارە وتى: ھەمۇو تەئۈلە کانى ھەلەن و، رپوایەتە کانىش يان مەوزۇوعەن، يان
زەعيفەن.

ئىمەش دەلىيەن:

واتاي "تەئۈل" ئەۋەيە كە: دە گۇنخى ئەم واتايە مەبەست بىت لە فەرمۇودە كەدا.
واتە: ئەم مانايە ھەلەدە گىرىت. بەلام رەتكىردنەوە گۈمانى ھەلگەرنى ئەو واتايە - بە پى
زانسى مەنتىق - بەمۇ دەبىت كە مەحالى يە كەى بەلگە بېچەسپىت. كەچى ئەو واتايە
بە چاوبىزاوه و، يەك دانە لە ھەمە كېتىيى چىنە ئامازەبى يە كەى فەرمۇودە كە لە راستىدا
ھاتەدى. كەواتە ھەر گىز ئىتعىراز لەو واتايە ناگىرىت، چونكە فەرمۇودە كە لە رېنى
برىسکەيە كى ئىعجازەوە ئەو واتايە دەرخىست و ئەم چەرخەشى لە سەر گىرت بە
شايدەت! جىڭە لە مەش لەو لىستە ئامازەم پى دالە سى رۇوەوە ھەلە کانى داواکارى
گشتىمان چەسپاند:

يە كېنگىيان:

ئىمامى ئەممەدى كورى حەنبىل كە يەك ملىيون حەدىسى لە بەر بۇوە و، ئىمامى
بوخارىش كە پىشىج سەدھەزار فەرمۇودە لە بەر بۇوە، ئاوا بە رەھايى پېكىشىنى نەفى
كەردىنى ئەو رپوایە تانەيان نە كەردووە. دەبىن بىشزانىن كە چەسپاندىنى ئەو نەفى يە ھەر گىز لە
توانادانى يە و، خودى داواکارى گشتىش ھەمۇ كېتىيە کانى فەرمۇودە پىرۇزى
نەخويىندۇوە تەمە. ئىجا زۇرىنەي نەتەوە ئىسلامىش لە ھەمۇ چەرخىنگىدا چاوه روانى
بىنېنى واتا کانى ئەو رپوایە تانە، ياخود دانەيەك لە واتا ھەمە كى يە کانى بۇون. تەنانەت ئەو

و اتایانه نزیکه له ورگرنجه له لایهن نتهوهی نیسلامهوه. هرهوک له راستیدا خودی
چهند دانیمهک له و اتا همه کی يه ده که و تون و به چاو بینراون.
له بهر نمهوه، تینکاری کردنی نهه رویاهتنه، له "ده" رزووهوه، کاریتکی هملمهه.

روایی دو و هم:

"ریوایه‌تی موزووو ع" نهود ده گهیه‌نیت که: (حده‌دیستیکی خاوون سنه‌ند - و اته فلان
له فلانی ور گرتوروه - نی یه) .. ننجا هممو کاتیکیش نهود ناگه‌یه‌نیت که "واتا" که‌ی
هله‌ست.

جا ماده‌م نه تمهودی ئیسلام ئهو و اتایه‌یان بین قبول بوروه، به تاییه‌ت ئەھلی کەشف و حەقیقت و بەشینکی زانیابانی فەرمودە و موجتەھیدان، تەنانەت چاوه‌بروانی ھاتنەدیی و اتاكانیان بۇون، ئەوا دەبى ئەمو رپوایەتانە - به وىنەی غۇونە و پەندە کان - چەند راستى يەك بىن و روويان لە عمۇرمى مۇسلمانان بېت.

رووی سی هم:

من ده پرسم: ئايا هېچ مەسەلەيەك يان هېچ رپوایەتىڭ ھەيءە كە لە كىيىە كانى زاناييانى جىاواز لە مەشرەب و رېچكە و رېيازدا ھاتىت و رەخنەلىنى نە گىرايىت؟ بۇ غۇونە كەڭكە ئەم سەنامىتىنى، كەنەن ئەم لاقىز حەنەدەم ۱۱۸۷ دەكارتىغا مەتىقىمىدا، ۱۹۰۶

فهی مسودہ نویز

(لن تزالَ الخلافةُ في ولدِ عمي - صنُوأبي - العباس حتى يسلّمها إلى الدجال)^(١).
 ئم فهرموده پریزه هموالی ئاشووبی جهنگیزخان و هژلاکز را ده گهنت و ئهوهش
 كه ده جايىك دواي پىنج سەد سال پەيدا دەيىت خەلافەت دەپرو خىينىت. ئەمانە و
 رپوایته كانى ترى و كە ئەمانە كە هەوال لەبارەى كەسانى ئاخى زەمانەوە دەدهەن، گەلىنى
 زۇرن. سەربارى ھەممۇ ئەمانەش، ھەندى كەسى بەپىزى ئەھلى مۇزھەب لەوانەى كە
 زىيادەپەۋى لە بېرۇپۇچۇونە كانىاندا دەكەن، و تۈرىيانە: ئەمە رپوایته تىكى زەعىف يان
 مەوزۇوعە.

به هر حال.. هزی دریزه ندادم بهم باشه و واژه هینانم لیتی بهو هندازه‌یهی با اسم کرد،
که ده برو دریزه‌م بین بدایه، روودانی دوو برومده‌مرزه برو که لیزه و له کاتی نووسینی

(١) بروانه: کنفرانس العمال / ١٤ برقم ٢٧١ ٣٣٤٣٦ ومستند الفردوس / ٣، ٤٤٧، جمیع الزوائد
 (٢) جمیع الفوائد / ١ ٨٤٩ (له چاپه عده‌هی به کمده و درگیر)

ئەم وەلامدا بۇوی دا، وەڭ ئەۋەھى كە لە دەمىھى ھېرىش بىردىدا بۇسەر پەيام و قوتايىانى نۇور چوار بۇومەلەرزە بۇوی دا. ئەو شەتمەش بەم جۇزە بۇ كە: دۇو بۇومەلەرزە لەو كاتەدا بۇوی دا كە من بەدەم ئازارى ئەو نەشتەر گەرىيەوە دەتلامەوە كە راپۇرتى كارشناسە كان لە مەندا ئەنجامى دا، كە ئەم ئۇوارەيە درايە دەستم! وېرىاي خەم و خەفتى خۆيىشىم كە لە ئەنجامى تەنبايى و كەس نېيىنەوە سەرى تى كردووم.

بەلىنى، دوايى ھەشت مانگى زىندانى تاكە كەسى و چەشتى تەنگ بىن ھەلچىن و گوشارە سەختە كان، راپۇرتى كارشناسانى سەرۋ كایەتى كاروبارى ئايىنیم بە دەست گەيىشت.. جا لەو كاتەدا كە من چاوه بۇانى پاشتىگىرىي ئەوانم دەكىرد، كەچى دەيىن پاشتى داوا كارى گىشتى دەگۈن، ئەۋەتالە راپۇرتە كەياندا ھاتۇوە كە: "سەعىد دەلتىت: چوار بۇومەلەرزە كەى پېشىو كەرامەتى پەيامە كانى نۇورىن".

جا ھەروەك لە لىستە كەدا نۇوسىم، لېزەشدا دەلتىم: پەيامە كانى نۇور وەك "سەدەقەي قبۇول كراو" وان؛ دەبن بەھزى دورخستەنە موسىيەتە كان. ئەۋەتە ھەركاتى ھېرىشيان دەكىيەت سەر، موسىيەتە كان دەرفەتىان بۇ دەپە خسىت و دادەبەزن، تەنانەت ھەندى جار زەۋى بە "بۇومەلەرزە" تۇۋەر بۇونى خۆزى دەرەخات.

جا ھەر ئەندەي وىستم ئەم بۇوسىم، دۇو بۇومەلەرزە لېزە بۇوی دا^(۱). ئەمەش ھانى دام كە واز لە نۇوسىنى ئەو باسە بەھىتىم. بۇيە دەگۈزىنەوە بۇ خاتى سىھەم: خالى سىھەم:

دەسائى زانا خاوهن حەقىقەت و ورده كار و بەۋىۋدانە كاغان!

ھەر لە مىئە زانايابان لە نىوان خۆياندا لەسەر نەرىتىك راھاتۇون كە دانانى ستايىش و پىاهەلدانە - ھەندى جار بە زىادەرەويىشەوە - لە داۋىتى كىيىك كە تازە دائزىيەت. خۆز لە كاتەدا كە نۇوسەرى ئەو كىيىھ سوپاس و پىزازىنى خۆزى بۇ خاوهن ئەو ستايىشان دەرەپېت، لە لايدىن كەمانى تەنانەت پەكەبرىشىيە بەعوە تاوانبار ناکىرىت كە لە خۆزى راڑى يە و حەز بە خۇزدەرخستىن دەكەت..

(۱) ئەم بۇومەلەرزە يە لە چىشتەنگاوى بىزى ئەيىنى بىنكمۇتى ۱۹۴۸/۹/۱۸ زىدا بۇوی دا. بە ناوى قوتايىانى نۇورەوە لە بەندىخانە ئافىيۇن: (خەليل مەستەفا، محمد فەيزى، خەسرەو)

جا چهند که سینکی قوتایی به بینگردن و تاییه نموده کانی نوریش، و هك خوا لیخوشبوو حمسه ن فهیزی و شهید حافظ عمل که چهند ستایش و پیاوه تدانیکیان نووسیوه، له بر دسته و سانی و لاوازی و غیره بیم و نه بیونی که سوکارم و، له بهرام بر هیئرشی چهند دوزمنیکی سته مکاری زوره و، به مدهستی هاندانی محتاجانی پیامه کانی نور، نووسیویانه..

ئیوه ئەم ستایشه ئەواندان به غرور و لە خوارازی بیونی من لە قەلم داوه، هەر چەندە ئەو بەشە مەدح و ستایشه کە تاییه تە به خزمەوە من بىز پیامه کانم گېژ اوە تەوە و، به تەوای دەستم بە رۇوه نەناوە.. هەر چەندەم تواني ئەم لىنکداندە بەی ئیوه لە گەل ئەو وردە کاری بە زانستى و هاو کارى بە بەسۈزە تاندا پىکەوە كۆز بکەمۇو و يە كیان بخەم! بۇيە من زور لەم دلگارم. دەبى بىشزان: ئەو ھاپرىيانەم كە خاوهنى ئەو ستایشانەن هەر گېز سیاستىان بە خەيالدا نەھاتروه.

ھەروەھا نابىن سەبارەت بەو قىسىمە ئەوان كە دەلىن: "پیامه کانی نور لەم سەردم و رۇزگارەدا و اتاي دانىبەك و جوزئى بەكى و اتا ئامازەبى بە ھەمە كى بە كەن تىدا ھاتووه تەدى" .. بو تىرتىت: ئەم قىسىمە ئەوان ھەلەيە و زىادەرەبىي تىدايە. چونكە زەمان تەسىدىقى ئەو قىسىمە دەكەت.. گېیمان ئەو قىسىمە زىادەرەبىي زورى تىدا بىت و تەنانەت ھەلەش بىت، خۆ ھېشتا ھەر ھەلەيە كى زانستى بە و ھېچى تر نى بە، ھەمۇو كەسینكىش دەتوانىت قەناعەتى خۆى بنوو سىت. ئیوه لە ھەمۇو كەسېك زىيات شارەزاي بىرۇبۇزچۇونە جىباواز و قەناعەتە جۇراوجۈزە كانى لەو كىيىانە شەرەدا كە خاوهنى دوازدە مەزھەبە كان، بە تايىەت شوينكە وتۈوانى مەزھەبى ھەنەفى و شافىعى و مالىكى و حەنبىلى و، نزىكەي حەفتا دەستە ئاوابازىمە زانستى كەلام و ئۆسۈولى دىس نووسىویانه.

لە راستىدا ھىچ كاتىك وەك ئەم زەمانەي ئىمە پىویستى زور لە ئارادا نەبۇوه بىز ئەوهى زانىيان يە كېگەن و و تۈۋىزە كانى نېوانىيان بخەنە لاؤه. كەواتە ئىمە ناچارىن واز لە جىباوازى بىرۇبۇزچۇونە كامان لە بايەتە لاؤه كى بە كاندا بەھىنەن و نەيانكەن بە مايەي وروۋەزاندىن و تۈۋىز و لىدوان.

* * *

سی پرسیار که ئاراسته‌ی زانایانی بهویژدانی کارشناسه‌کانیان ده‌کم

یہ کہہ:

که سینک به نیازنیکی خاوبن سناشی که سینکی تر ده کات.. ظایا سناشکار او
به ریه رسی نه و سناشیه، به تایهت که به هممو هیز و توانایه کی بهو سناش نارازی
بیست و بزر غمیری خزوی بگیرنده؟ تنهای نهودنده هیه که سه رزه نشتی هاوری
دلسوزه کهی خزوی نه کردووه و هر هینده بین و تووه که: نهم سناش سه د پله زیاتر له
سهووی سنوری منوهیه. جا ظایا نهم بین دهنگی بیهی بهو لبکده درینهوه که له خزوی
رازیه و به دوای به رزه ندیبی خزیدا ده گهریت؟

پرسپاری دو و هم:

له گه رماو گه رمی ئمو ھېر شە سەختەي کە ئىستا دە كىنەتە سەر ئايىن، ئە گەر قوتايى يە كى نور لە شەيدايانى حەقىقەت قەناعەتى ھەلەي خۇزى وەك ھەلەي كى زانسى دەرىپەرت، ئايى شايىانى ئەم سوو كايدەتى پىنگىر دەنە دەبىت؟ لە كاتىكدا كە هيئىدە كېشە ئايىنى ھەن بە ئەندازەي چىا گەر دەن كەشە كان دەبن و پىويستيان بە ئاولىدەن وەيە؟ جالەو كاتىددا كەسى ستايىشكەر او چاواھەر وانى يادخىستەن وەيە كى بە شەھەقتانەيە لە زانىيان و مامۆستايىانى وەك بەرىزتەن لە سەر ئمو ھەلەيە، ئايى دروستە لە لايەن دامودەز گای دادەوە سزا بدرىت؟

پرسیاری سی هم:

ماوهی بیست ساله په یامه کانی نور رووبه رووی سره سه خت ترینی نه یاره کانیان
بوونه توه که له ژماره ناین و، ئیمانی سه دان هزار که سیان رزگار کرد وو و پشتی
ئیمانی ئوانیان گرتوده.. ئایا ره خنه گرتن لهو په یامانه له يه ک دوو مسنه لهدا کارینکی
شیاو؟

من ئەو یادى ئەو زانا بەریز انه دەخەمەوە كە:

ئەوان رەخنه يان لەو پىشە كى يە گىرتۇوھ كە لە سەرەتاي باسى ستايىشە كە ئىھەد فەيزىدايە. وەڭ ئەمە ئېيان وايىت من بەو پىشە كى يە ستايىشى خۆزمم كەرىدىت. كەچى ئەو پىشە كى يە بەرپەر چدانەوە و لا بىردى ئەو ستايىشە ئەمە. هەر لە راستىشدا ھەندىنلىكى لابرا و بەشە كە ئىرىشىم راست كەردىوھ، بەلام لە بەرپەلە كەردى نەمتوانى تەمואرى

بکم و، ئو پىشە کىيەم بە تەواوى نارد بۆ يەكىن لە برايانم و، ئەوانىش لە شوبىنى ديارى كراوى ئەو باسەدا دايىان نا كە زۇر تابىھتى يە و هى ئەوه نى يە دەستاودەستى پى بىكىنەت. بەلام لەو كاتەدا كە ناردىيان بۆ برايە كى تە حڪومەت دەستى بە سەردا گرت.

جا ئاياس تايىش و پياھەلدىنىكى زانستى و يە كچار تايىھت كە لە قەناعەتى زاتى يەم سەرچاوهى گرتۇرە و، تەنھا لە نېۋان چەند ھاورىيە كىدا دەستاودەستى پى دەكىنەت، تاكۇ بە تەواوى ھەملەكانى راست بىكەنەمە، ئاياس نەمە شايىستە ئەو رەخنە و ئىعتىرازە توندوتىزە يە؟

پاشان چەند نامەيدەك كە تايىھتن بە پېرىزبائى و ھاندانى قوتايىان بۆ كار و خزمەت، لە يەڭ دوو بەرگەدا كۆكراونەتەوە و بەرگىان تىن گۈراوە بە مەبەستى پارىزگارى لېنگىردن و، ئىستا كەوتۇرەتە بەرەستى پۈلىس لە دەمى پېشكتىندا.. جا ئايادە گۈنچى بېپار لەم چەشىنە نامانە دەربەھىزىت و، بىكىت بە مايەى پرسىار و وەلام و، ھەولى لەكەندىيان بىرىت بە سىاسەتەوە؟ يان ئاياس نەم كارە پىويست بەوە دەكەت؟

ئەم كارە كەتمت وەك ھى ئەو كەسە وايە كە چەندىن ھەزدەيەسەر سەخت نايىنەت كە ھېيش دە كەنە سەر قورئان، كەچى ھەر لەو كاتەدا خۆزى بەوە سەرقال دەكەت كە مېشۇولە پىوهى داوه! ئاياس وانى يە؟

لە راستىدا واز هيپان لە "سیراج ئۇغلو"^(۱) كە ئايىنى ئىسلام و پەروەردەي مەھمەدى بە ژەھرى كوشىنە دادەنەت و، خۆ سەرقال كەردن بە كۆمەلە پەيمامى "سراج النور" وە كە بە وىنە خۆرى درەخشان حەقىقەت پۇون دەكانتەوە و دەرمان و چارەسەرى شىفَا بە خىسى سەرچەم زامە كانى گۈزى مەزقاپاھتىي تىدايە، بە تايىھت بۆ كەسانىك كە پىويستىان پىيەتى، بە بىانۇرى ئەوهى: لە كۆتايىي بە كەيدا تەئىيلى چەند فەرمۇدەيە كى لاوازى تىدايە، ئاياس ئەم كارە نايىت بە يارىدەدانى دەست بە سەردا گرتنى؟

ئىمە سەربارى ئەوهى كە لە رەخنە جوزئىيە كەناتان دلگەران نىن، بەلام - ئەي زانىيانى بەرپىز! - چاوهەروانى ئەوهەن لېتىان كە زامە كامان سارپىز بىكەن و، بە ھېزى فېراسەتى خۇتان پشتىگەرمان بن.

بەند كراو

سەعىدى نوورسى

(۱) سەرۈك وەزىرانى ئەو كاتە بۇوە. (وەرگىز)

باشه سبحانه

پیشه کی

(ئم بېرىگانە خوارەوە)

بە مەستى پېشکەش كردنى ھەندى يارمەتى بە دادگای بېرىزى "تمبىز" كە لە بەرژەوندىي ئىمەدا بە پىنج بەلگەي راست و دروست ئۇ بېيارەد دادگاي "ئافىوون"ى ھەلۋەشاندەوە كە ئىمە بىن تاوانىبار كردىبو، وا بە پۇختى ئامازە بۇ بەشىكى ھەلەكانى بېيارى ناوبر اوى دادگاي "ئافىوون" دەكەين و، لە خوارەوە ئۇ بېرىگانە دەھىنин كە لە پەيامە تايىەتە نەھىنىيە كانغان دەرىتىراون و دادگا، بە نىازى تاوانىبار كردىغان، بە گۇناھى لەقەلم دابۇون. بۇ يەلىخەدا ھەلە كانيان دەردەخەين و خۆيان دەخەينە ھەلۋەستى بەرپرسىارى.

بۇ نمۇونە: لە كۆتايى بېيارە كەياندا شتىكىيان نۇو سىيە كە بەلايانەوە وەك لىستىك وايىت ھەمو تاوانە كانى منى لە خۇ گرتىبت، تاڭو سەخت ترىن سزام بىدەن: "يەكىك لەو شتانەي باسى دەكەين و يەكىك لەو ماددانەي كە سەعىد نۇورسى دەست بە روويانەوە دەنیت: ھەلۋەشاندەوەي پادشائى و خەلافەت".

ئەم قىسە يەھرو وەك سەھو، لە ھەمان كاتدا ھەلمىشە. چۈنكە ئەھى كە من لە بېرىسکەي "پىران" دا نۇو سىيومە ئەمەي: "خەفەتم بە كىزچى دوايى خەلافەت خوارەد". پازىدە سال پىش ئىستالە سەر ئەمە وەلامى پرسىيارىنىكى دادگاي "ئەسكى شەھر"م بە شىۋىيەك دايەوە كە يىنەنگى كردى. جا ئۇ كەسە خاتىرەيە كى ئەوتۇ بە تاوان دادەنیت كە گۈنگىيى نى يە و ئەم ماوه درېزخايەنەشى بە سەردا تېپەرىۋە و چەندىن جار بېيارى بىن تاوانى و لىخۇشۇون گرتۇويەتىيەوە.. ئۇ كەسە ئەمە بە تاوان دادەنیت خۆزى تاوانىبارە.

ئىجا بە مەبەستى پاشتىگەرنى ئۇ تاوانە گومانكراوە، بېيارە كە ئۇ فەرمۇودە پېرۇزەي هىنداوە كە من لە بېرىسکەيە كى كىنلى بېرىسکە كان و لە پەيامى موعىجىزاتى ئەممە دىدا هىنداوە، كە ئەمە خوارەوەيە:

(الخلافة بعدى ثلاثون سنة ثم تكون ملکاً عضوضاً وفساداً وجروتاً^(۱).

له پهیامنیکی کوغمدا نووسیومه: ئەم فەرمۇودە پېرۋۆز سى مۇعجىزەی غەبىي تىدایە كە لە ئايىدە دىنەدى. كەچى لە بېرىارە كەدا وەڭ تاوانىڭ باسى لىنى كراوه و ئەوهى تىدا هاتووه كە: "سەعىد لە پهیامنیكىدا دەلىت: لە دواى خەلافەت فەساد و سىتم پەيدا دەبىت؟"

ئىميش پېيان دەلىم:

ئەى ئەندامانى دەستەي كارشناسه پوالتى و ساكارە كان!

ئەو كەسەي كە رۇونكىردنەوەي فەرمۇودەيە كى پېرۋۆز كە بە ئاماژەيە كى غەبىي هەوالى پووداونىكى گىياندووھ كە لەم زەمانەي ئىمەدا رۇودەدات و فەسادە كەى لە سەرانسەرى گۈزى زەویدا تەشەنە دەكەت و هەوالى فەسادىنەكى ماددى و مەعنەووبى ئەوتۇ دەگىيەنیت كە ھەممۇ گۈزى مەزۇف دەگۈتىھە.. ئەو كەسەي كە ئەمە بە تاوان دادەنیت، خۆزى لە رۇوۇي ماددى و مەعنەووبى يەوه تاوانبارە.

ھەروەھا نووسىويانە: "يەكىن لە تاوانە كانى ئەۋەيە كە دەستكەو تەكانى شۇرۇش (بىزۇوتىھە كانى كۈودەتاڭ) بە گۈمۈزى و بىدۇھەت و ئىلخاد دادەنیت، ئەوتا پىنى وايە كە: داخستى تەكىھ و خانەقا و قوتاچانە ئايىنى يە كان و، چەسپاندىنى لائىكىيەت و، دانانى بناغە كانى نەتكەن گەرى لە بىرىي بىنەما كانى ئىسلام و، سەپاندىنى شەپقە لە سەر كردن و، قەدەغە كەرنى بۇشتىمى و، داسەپاندىنى پىتى لاتىنى لە بىرىي پىتە قورئانى يە كان و، باڭ و قامەت وتن بە زمانى توركى و، نەھىشتىنى وانەي ئايىن لە قوتاچانە كاندا و، بە خىشىنى مافى میرات بە ئافەت وەك ھى پياوان و، نەھىشتىنى فەرەنلى و، كارە كانى ترى ھاوشيۇھە ئەمانە، بە گۈمۈزى و بىدۇھەت و ئىلخاد دادەنیت. كەواتە كەسەنەكى كۆنەپەرسە".

ئىميش پېيان دەلىم:

ئەى ئەندامانى دەستەي كارشناسه بىن و بىزدانە كان!

ئە گەر لە تواناتاندا ھەيە ئىنكارىي فەرمانە كانى قورئانى پېرۋۆز بىكەن، كە پىشەوايە كى ئاسمانى و خاۋىتىنى سى سەد مىليون كەسە لە ھەممۇ چەرخىنگدا و، بىر گەرامى بەختەوەرىي

(۱) صحيح: عن سفيحة أن الرسول ﷺ قال: "الخلافة بعدى في أمني ثلاثون سنة، ثم ملك بعد ذلك". رواه أحمد والترمذى وأبو يعلى في مسنده وابن حبان في صحيحه (صحيح الجامع الصغير برقم ۲۳۳۶ قال المحقق: صحيح). (الفتح الربانى للسعائى ۲۳/۱۰). وفي (سلسلة الأحاديث الصحيحة ۴۶۰۰) بعده سياقات.

هموویانی له خۆ گرتووه و، گەنجینەیە کى پاکى ئەوتوبە کە نەھىنى يە کانى هەردوو ژیانى تىدا كۆبووه تەوه.. ئەم قورئانە پېۋۆزەي كە لە چەندىن ئايەتىدا و بە راشكاوی يە کى وەها تەۋىيل ھەلەن گىرىت، فەرمان بە: پۇشىتىي و دەستوورە كانى مىرات و بوار بە فەرەنلى دەدات و، بانگى خەملەكى بۆ لای ياد و زىكىرى خوا دە كات و، هانى مۇسلمانان دەدات كە زانستە ئايىنى يە کان بە دەرس بلىنەمە و بلاۋىبان بکەنەمە و پارىز گارى لە شەعائىرە كانى ئايىن بکەن..

ھەروەھا ئە گەر لە تواناتاندایە سەرجەمىي موجتەھيدان و قازى يە کان و زانايىانى مەزنى ئىسلام تاوانبار بکەن..

ئە گەر توانىتەن ئىنكارىيى گۈزەر كەردى زەمان بە سەر ئەم بەيامانەدا و بېيارى چەندىن داد گا لە سەر بىن تاوانى يان و ياسا كانى لىخۇشىوون لە بارەيانە و بکەن و، ئىنكارىيى ئەوەش بکەن كە ئەم بەيامانە تايىەتى و نەھىنى بۇون و بلاۋونە كەراونە تەوه..

ھەروەھا ئە گەر لە تواناتاندایە ئازادىي و يېزادان و هزر و بىر و بېرالەم و لاتە و لە حکومەتە كاندا لايمەن و، ئىنكارىيى ئەوەش بکەن كە تەنھا لە لايەنى هزر و بىر و لە پۇوىز زانستى يەوە ئەم بەيامانە بۇچۇن يان جىاوازه..

دەلىم: ئە گەر ھەموۋەمانەتان لە توانادايە، ئەم بەپىنى ئەم شتانە من بە تاوانبار دابىتىن. دەنا ھەر خۇتان لە داد گاى حق و راستى و داد گەريدا بە تاوانبار دادەنرەن.

سەعىدى نۇورسى

* * *

(ئەمە خەوارەوە بېرگىيە كە لە داد گادا و توومانە و، داد گاش بە سەرسوورمانەوە لە دېزمان نۇرسىوپەتى، لە كاتىنگىدا كە لە دېزى خۇزىيانە):

(منىش بە داد گاى بەرپىزى و ھزارەتى داد گەرى دەلىم:

تاوانبار كەردى كەسىت كە بەرز و پېۋۆز تىرين دەستوورى خوابى تەفسىر دە كات، ئەم دەستوورە كە حقى راستەقىنەيە و لە ھەمو سەرددەمەنگىدا و لە ماوهى ھەزار و سى سەد و پەنجا سالىدا سى سەد و پەنجا مىليون مۇسلمان لە كاروبارى ژیانى كۆزمەلايەتى ياندا بېرس و بىأيان بىن يەتى و بەفتارى بىن دە كەن.. ئەم كەسىت كە لە تەفسىرە كەيدا پشت بە و شتانە دە بەستىت كە سى سەد و پەنجا تەفسىرنووس تىايىاندا يە كىان گەرتۇوە و

سلاندوویانه و، شوین ئه و بیروباوه‌رە کەوتۇوە كە باپیرانى پىشىومن لە ماۋەی هەزار و سى سەد و پېنجا سالدا باوه‌پىان پىنى بۇوە.. تاوانبار كردىنى ئەم تەفسىرنۇو سە، بېيارىنگى سەتكارانەيە و، بىن ھىچ گومانىك دادگەرى - ئەگەر لە ٻۇوي زەيدا ھەبىت - رەفرى دەکات و دەست بە ٻۇوي ئه و بېيارەوە دەبىت و ھەللى دەوەشىتىمۇه).

* * *

(ئەمە خوارەوە بېرگەيدە كە دادگا لە بېيارە كەيدا بە رېز و سەرسوورمانوھ نووسىبىيەتى، وەك ئەھىپىان وابىت دەگۈنخى بىكىت بە ماددەيدەك لە دۈمان، كەچى لە دۈزى خۆيانە):

سەعىدى نورسى لە مەكتۇوبى بىست و شەشمەدا لەبارە خۆبەوە دەدۇنىت و دەلىت:

(ئەم برا هەزارەتان سىن كەسايەتىي تىدايە كە زۇر لە يە كەوە دوورن، تەنانەت دوورى يە كى يە كىچار زۇرىشىيان لە نىۋاندايە: يە كەميان:

كەسايەتى يە كى كاتى و بىنگەرد و تايىھەتە تەنها بە خزمەتى قورئانوھ، لەو ٻۇوھوھ كە من دەلآلى گەنجىنە بەرز و بەترخە كەى قورئانى حە كىيم. جائەو رەھوشت و رەفتارە بەرزاھى كە فەرمانبەرىي دەلآلى كردن بۇ قورئان و بانگ كردىنى خەلکى بىز لاي قورئان داخوازى دەبن، هى من نىن و من خاوهنىان نىم. بەلكو چەند رەھوشتىكى بەرزن كە ئەو پلەوپايە بەرز و كارمەندى يە مەزىن داخوازى دەبن. كەواتە هەرچى رەھوشتى بەرز و فەزائىلى لەم چەشىنە دەيىن ھىچيان هى من نىن، بەلكو تايىھەتن بەم پلەوپايەيەوە. كەواتە لەو روانگەيەوە بۇم مەپروان.

كەسايەتى دووھەم:

كاتى ٻۇو دە كەمە دەرگانە خواوهندولىنى دەلالىتىمۇه، خواى گەمورە لە كاتە كانى بەرسىش و بەندايەتىدا كەسايەتى يە كى تايىھەتىم پى دەبەخشىت كە هەندى ئاسەوارى ئەوتۇ بەرھەم دەھىنېت لە بناغەي واتاي "بەندايەتى" يەوە سەريان ھەلداوە. ئەم بناغەيەش بىرىتى يە لەھەي مەرۆف لە بەرددە خواى گەمورەدا تەقسىرە كانى خۆزى بىزانتىت و پەمى بە هەزارى و دەستەوسانى خۆزى لە بەرددە خواى گەمورەدا بىات و بە زەليلى و شىكستەتىي و نەوازشەوە پەنای بۇ بىات. جامن - بەم كەسايەتى يە - خۆم لە ھەموو

که سیک به دهسته و سانتر و بدبه ختتر و ههزارتر و ته قسیر بارتر دهینم له بمردم خواه گهورهدا. خوئه گهر سه رانسری دنیا کز بینهوه و له سه ره مهده و ستایشم یه ک بگرن، هیشتنا هم ناتوانن قفناعه تم بین بکهن که من مرؤوفیکی باش و سالح بم.

سی همه میان:

که سایه تی به پراستقینه کهی ختمه. و اته ئه و که سایه تی یه مه که همه توه شاوهی سه عیدی کوزنه و چهند ده ماریکی میراتیه ئه وه بوم ماوه توه. دهینیت هندی جار حمزه له پیا و پلهو پایه ده کات و، چهند خوو و ره فشاریکی نزم له مندا درده خات، هاودم له گهله "رژدی" م له بواری دهست پیوه گرتندا، چونکه من له بنه ماله یه کی خواهند حمسه ب و پلهو پایه نیم.

دهسا برایام!

لهمه زیاتر له خراپکاری یه کان و لاینه چه و ته کانی ئه م که سایه تی یه م نادر کنیم، تا کو به ته اوی له خوم دوورتان نه خمه موه!
خواهی گهوره چاودیزی خوی له مندا بهوه ده رخست که ئه م که سایه تی یه م منی - که وه ک سه ربا زیک وايه - له خزمته تی نهینی یه کانی قورئاندا - که له حوكمی بر زترینی پلهو پایه کانی مو شیرینی دایه - گونیز ایه و ملکه ج کرد.

دهسا سه دان ههزار شوکر و سوپاس بز خواهی گهوره.

که و اته "نه فس" له هه مو ان نزم ته و، کارمه ندی یه کمش له هه مو شتیک به رزو بلند تره.

الحمد لله هذا من فضل ربی.

* * *

(ئمهی خواره وه رستیه که داد گاله ناو پریاره کهیدا بهه مه ترسی و دوودلی یه کی زوره وه له دزی نیمه توماری کردوه. له کاتیکدا ئه و رسته توندو تیزه هی که پازده سال پیش ئیستانا نووسرا، بهم شیوه یه خواره وه راست کرایوه):

"برایام! له بعر چاودیزی کردنی هه است و سوزی پیران و بین توانه کان، حه قم له و که سه مه سیننه وه که به ناحه ق ده مکوریت، چونکه سزای گزبر و سزای دوزه خ سه روز یادیانه".

دەببو ئەم بېگەمەی خوارەوە بۇ به کارھینانى وىزدان ھانى بىدايىھە: ئىۋە پىستان وايە كە ئىمە نەيارى ئىۋەن و دژايەتى يە كىمان لە گەلتاندا ھەمە. مامەلە و رەفتارە سەختە كاتان لە گەلماندا شايەتە لە سەر ئەم دەرەنچامە. ئەوهتا ئىۋە ئايىن و دواپۇزى خۆتان لە بىنى دنياتاندا دادەنин، كەچى ئىمە ھەمىشە ئامادەين دنيا كەمان لە پىناوى ئايىن و بىنى دواپۇزماندا بەخت بىكىن.

ئەممەش نەھىيى ئەو نەيارى و دژايەتى يەمە كە پىستان وايە لە نىۋاتاندا ھەمە.. بىنگەمان بەخت كەردنى چەند سالىتكى ئەم ژيانەمان كە لە زېرى سايەتى حوكىمىتى يە توندوتىز و وەحشى گەرى يە كە ئىۋەدا بە زەليللى و رسوایي بەسەر دەچىت، بۇ ئەوهى شەھىدى يە كى بىنگەر دمان لە پىناوى خوارادا دەست بىكەۋىت، ئەم ژيان بەخت كەردنە بۇ ئىمە وە كۇ ئاوى كەسەر وايە.

بەلام من پاشت بە رېزىنە و ئامازە كانى قورئانى حەكىم دەبەستم و ئەم ھەوالەي خوارەوتان بىن رادە گەمەنم تاكۇ لەرز بە جەستەتانا بەھىنېت:

لە دواي كوشتنى من ئىۋە نازىن، چونكە دەستىنگى بە زەبرۈزەنگ لەم دنيا يەتان - كە بەھەشتى ئىۋە يە و خۆشتان دەۋىت - هەلتان دەگرىنت و دەرتان دەكەت و فېستان دەدانە ناو چەندىن تارىكسانى ئەبەدى يەمە.. ھەروەھا دواي من ئەم سەر كەردا نەشتان كە وە كە نەمرووديان لىنى ھاتۇوە و لە خۆيان بائى بۇون، بە كوشتنى ئازەلأنە دەكۈزۈن و منىش لە بەردهم حوزوورى خوايى گەورەدا يەخەيان دەگرم و حەقى خۆميان بەوه لىنى دەسىنەمەوە كە داد گەري خواوهند دەيانخاتە ناو "أسفل سافلين" وە!

دەسائىھى ئەم بەدەختانەي كە ئايىن و دواپۇزى خۆتان بە خاشاكى دنيا گۈرپۈوه تەمە! گەر ئىۋە بە راستى دەتانە دەۋىت بېن، ئەمە باھىچىچىڭ توخنى من مەكمۇن و بە نىازى خراپ دەستم بۇ درېزى مەكەن! خۆ ئەگەر ھەر دەتانە دەۋىت خراپە لە گەلتىدا بىكەن، ئەمە باش بىزانى كە بە چەندىن قات تۆلەي مەتىن لىنى دەسىنەتەوە.

ئەمە باش بىزانى، تاكۇ لەرز بە جەستەتانا بەھىنېت!

من لە مىھەربانى خوايى گەورە ئومىدەم وايە كە مردەم زىاتر لە ژيانم خزمەت بە ئايىن بىكەت. دلىاشىم مردىنى من بە وىنەي بۇمبا بە سەرتاندا دەتەقىتەمە و تەفروتووناتان دەكەت!

جا ئه گهر جورئهت و ئازايەتىنان تىدايە، ئموا دەست بەھىنە پىم! خز ئه گهر ئىتوھ
بتوانى هەر زيانىڭ بە من بىگەيەن، ئموا چاڭ ئاگادارى ئە توڭلە و سزايدىش بن كە
چاوهپىنى دەكەن و پۇوبەرپۇو دەبىنەوە).

* * *

(ئەم بېرىگەيە دادگا بە مەبەستى تاوانبار كىردىم ھىناۋىيەتى، كەچى تۆمىتى
"زىادەرپۇى" دەدانە پال ئەوان):

لە پەيامە كاندا ھەمە كە:

(مەستەفا كەمال بەپەرپى تۈورپەيى يەوه رۇشتە ناو ديوانى سەرۋەتلىكى كۆزمارى لە
ئەنقرە و پىنى و تە: "لە بەر ئەوه بانگمان كىردىت بۇ ئىرە تاڭو بىرپۇچۇونى بەرز و ڕاي
بەنرخمان پېشىكەش بىكەيت، كەچى هەر ھىنەدەي گەيشتىتە ئىرە چەند شىتىكتە لەبارەي
نویزەنە نووسى و، دووبەرە كى و جىاوازىت خىستە نىوانماھەو". سەعىدىش بەرپەرچى
دایمە كە: "ھەر كەسىنک نويز نە كات خائىنە و، حۆكمى خائىنىش وەرنا گىرىنەت".
پاشان مەستەفا كەمال جۈرە راپى كىردى و دللىڭ ئەنلىكى لە ئاستىدا نواندولە
تۈورپەبۇونە كەپاڭىز بۇوەوە. خۇ ھەرچەندە ئەو - واتە سەعىد - ھەست و نەستى
مەستەفا كەمالى زامدار و بىرۇ باوەرە كانىشى پېشىل كىرد، بەلام مەستەفا كەمال ھېچ
شىتىكتە بەرامبەر نەنواند.

لە راستىدا ئەمە يە كېڭىل لە كەرامەتە درەخشانە كانى پەيامە كانى نۇور و ھىزىنەكى
گەورەي دەراسايد بۇ كەسى مەعنەوى و قوتاپى يە پىشەنگ و قارەمانە كانى ئايىنەيان كە
چەندىن سەركەدەي سەرسەخت لىيان بىرسن، وەك لە سەعىدى كۆن دەترسان).

* * *

(ئەمە خوارەوە بېرىگەيە كە ھەرچەندە لە بېرىارە كەدا لە دىزى ئىئەمە ھېنراوە،
بەلام دادگا بىنەنگ و بەرپەس دەكەت):

لە پەيامە كاندا دەلىت: (ھەر گىز ئىئەمە لە گەمل سەركەدەيە كەدا نىين كە بەپىنى
ئارەزووی خۇي فەرمانە كانى بە ناوى ياساوه دەركىرد بۇ گۈزپىنى مىزگەوتى "ئەياسزفيا"
بە بتخانە و بارەگاي "مەشىھەتى ئىسلامى" ش بۇ دواناوهندىيە كى كىچان.. ئىئەمە نە بە

هزار و بیرون نه له پرووی باشد و نه له پرووی هاندرو و نه له پرووی ئاکامه کانمه له گەل نمودانین و، خزشمان به ناچار نازانین کە شتى وا قبۇل بکەين).

ھەرۋەھا له عەرزۇ حالتى كەى بەروارى ۱۹۴۸/۸/۲۹ زىدا نۇرسىيەتى:
(ئەم بېرىھى خوارەم بە دىلدا ھات:

لە كاتىكدا كە دەبۇ حڪومەت بىپاراستمايە و دەستى يارمەتى و ھاو كارىي بۇ درېز بىكىدىمايە، چونكە ئەو كارە بەرژەندىيە كى گەورەي بۇ نەتمەوە و سوودىتكى زۇرى بۇ نېشتىمان تېدايە، كەچى تەنگ پىنگەنچىن و گوشار خىستە سەرم لە لايەن حڪومەتمەوە، ئاماڙىيە بۇ ئەتمەوە دەستەي پەنهانى ئىلخاد، كە ماوهى چىل سالە دۈزايەتىم دەكەن و، ھەندىلەك لە تاقمىي شىيوعى يە كانىش كە ئىستا رۇشتوونەتە پىزى ئەوان، توانييانە چەند شۇنىتكى گرنگى ناوهنەدە رەسمى يە كان داگىر بىكەن و ئىستا لەھۇيە ئەو ھېرىشە دە كەنە سەرم و پرووبەرۇوم دەبنەوە. ئىت حڪومەتىش يان بەمە نازانىت، يان پىنى دەزانىت و بوارى بىن داون) ..

(ئاياج گوناھ و چ تاوانىت لە دەھىي رەخنە لە پىاونىك بىگرىت و خۆشت نەويى كە "مزگەوتى ئەياصۇفيا" (كە مایەي شانازىي ھەميشەبى نەتمەوە كى پالھوان و گەوھەرى درەخسانى خزمەت و تىكۈشانىتى لە پىناوى قورئاندا و دىيارى يە كى بەنرخى شىشىرى باپىرە قارەمانە كانىتى) كەد بە خانەي بىنان، و، بارەگاى مەشىخەتى ئىسلامىي گۈزپى بە دواناوهندىي كچان؟).

* * *

(ئەمە خوارەوە بەھىزىرىن بېرىگەيدە كە دادگا پىنى وابۇ سزا دەسەپىنتى بەسەر سەعىدداد، ئەو گوقفارىيە كە لە دادگاى دەنيزلىدا سەعىد ئاراستەي دوڑمنە پەنهانە كانى كىرد، بەلام دادگا زۇر بەھەلە لىنى ئىنگەيىشت و پىنى وابۇ لە دۈزى حڪومەت و تراوه و، كىرىدى بە بىانوويمك بۇ ئەمە سزا بىدرىم):
ھەندى لەو ياسا نوئى يانەي ئەم دەولەتەي كە ئەم ياسا شۇرۇشكىپ انانەي داناوه و پىادەي كردوون، ئەو ناوى: "خۆسەپاندى ھەرەمە كىيى كافرانە" و، رېزىمى كۆمارى ناوى: "ئىستىيەدادى رەھا" و، سىستەمى فەرمانزەوا ناوى: "مورتەدبۇونى رەھا" و، شىويعەت و مەدەنەتىش ناوى: "ھەرزەبى رەھا" لىنى ناون.

* * *

(ئەمش پرگەيدە كە لە پىيارى دادگادا بە سرسوورمان و پىزەوه نۇرساراھ):

ھەروەھا باس لەۋە دەكەت كە نۇرسىنەوهى پەيامە كانى نۇور چەندىن سوودى دىنیابى و قىامە تيانەھى ھەيمە، لەوانە:

۱ - نۇرسىنەوهى پەيامە كان جىھادى ھەرە گۈنگى مەعنەوبىن لە بەرامبەر گۈرمەپىانەوه.

۲ - ئەم كەسى كە دەيانتووسىتەوه، يارمەتىي مامۇستاکەي دەدات لە بلاو كەردىنەوهى "حەقىقەت" دا.

۳ - لە پۇوي ئىمانەوه خزمەتىكە بۆ ھەممۇ مۇسلمانان.

۴ - بەدەستەھەنەنلى زانستە لە بىنى نۇرسىنەوه يانەوه.

۵ - عىيادەتىكى فيكىرىي ئەوتزىبە كە لەوانەبە ماۋەھى يەك سەعاتى وەك يەك سال پەرسىش پاداشتى بۆ بىنۇ سرىت.

۶ - عاقىبەت خېرى و رۇشتە ناو گۈز بە ئىمانەوه.

پىنج سوودى دىنیابىشى تىدايە:

۱ - بەرە كەت لە بۇزىدا.

۲ - دەلخۇشى و شادمانى لە دىلدا.

۳ - ئاسانى لە ژىيان و گۈزەراندا.

۴ - سەركەوتىن لە كاروپاردا.

۵ - بەشداربۇون لە دوعا تايىھە كانى ھەممۇ قوتاييانى نۇوردا، بەھۇى بەدەستەھەنەن ناونىشانى "قوتايىي زانست".

لە ئايىنده يە كى زىيىكدا لاوانى زانكۈلەم شتائە تىنە گەن و زانكۈدە كەن بە قوتابخانىيە كى نۇور.

* * *

(زۇر جىنى سەرسامى يە كە ئەم فىدا كارى يە يىنگەردە بە تاوان دابىرىت):

يە كېيىك لە دوو پىلانەى كە مۇنافيقانى بىشى پەردا لە تارىكىدا ھۇزۇييانەتمەو: شىكەندىنى شان و شكۈزى منه. وەك بلىتىي پىيان وايتى بەم كارە نىخ و بەھاى بۇوناڭى يە بەرزە كانى پەيامە كانى نۇور لە بەرزائى خۇيانەوه دەخەنە خوارەوه.

دووهه میان: بلاو کردنوهی نیگه رانی و پشیوی به لهناو پیزه کانی قوتایسانی نووردا.
وهک بلیتی بیانه ویت بهمه پیزه له بلاو بونهی پهیامه کانی نوور بگرن.
دهسا برای ایمان! نیگه ران مه بن.. ئهو راستی به هر زهی که ملیونه ها سهر بونه ته
سهر گهردی، ئیمه لوازیش سمری خۆمانی له پیناودا بهخت ده کهین).

* * *

(بیعتیرازیان له یه کینکی ئمو هز کارانه گرتسوده که هزوی ناولینسانی
"پهیامه کانی نوور" ن بمو ناوه و، وتورویانه: لهناو قوتایی به تاییهت و دیاره کانیدا
که مس شک نابین ناوی "نوور" ئی تیندا بینت. خۆ هەرچنده له پهراویزه کەدا
وهلامی ئەمەمان دایوه، ئەوا هەربىلەك لە "نووری بەنەل" و "نووری سەعاتچى"
له کەسانی تاییهت و ھەلبزاردە ئیستای خزمەتی نوورن. بمو واتایەی کە
ئوان شتێکیان دەست ناکەونیت بۆ ئەوهی رەخنەی لە بگرن، بەلام دەست لە
داونیتی چەند برو بیانوویه کى جوزئى و بین بايەخ گیز دەکەن):

له پهیامی بیست و شەشەمدا باس لەوەدە کات کە:

"پهیامه کان" کە بربیتین لە سى و سى "وته" و سى و سى "مەكتوب" و سى و يەك
"لەمعە" و سیازدە "تیشك"، لە بەر ئەوه ناونراون بە "پهیامه کانی نوور" چونکە وشەی
"نوور" لە ھەموو شوئینیکدا و بە دریزایی ژیانم برووبەبرووم برووه تەمە، کە ئەمانە
ھەندیکیان:

گوندە کەم ناوی "نوورس" ..

دایکى خوالیخۆشبووم ناوی "نووریه" يە ..

مامۆستاکەم لە تەرىقەتى نەقسەندیدا ناوی "سەيد نوور محمد" ..

يەکیل لە مامۆستاکانم لە تەرىقەتى قادریدا ناوی "نوورەددىن" ..

يەکیل لە مامۆستاکانم لە قورئاندا ناوی "نوورى" يە ..

زۇربەی ئەو قوتایانە لە گەلمدا دەمینەوە ناوی "نور" يان پىنه يە. (وتورویانه: سەپر

لەوەدایە لهناو قوتایی بە تاییەتە کانیدا کە سیان ناوی نوورى نى يە) ..

زۇربەی ئەو شتەی کېیبە کانم پۇون و پۇوناڭ دەکاتەوە، نۇونەھىنانەوە

نوورانى يە کانن ..

ئو يه کم ئايته تى قورئاني پرورز كه "زيرى" و "دل" مپوناك ده کاتمهوه و "بىر" يشم به خويه و سه رقال ده کات، بريتى يه له ئايته:

﴿الله نور السموات والأرض مثُل نوره كمشكوة﴾ (البور: ۳۰) ..

زوربه‌ي جار گير و گرفته کامن له باره‌ي حقیقته خوايي يه کانه‌وه ناوي جوانى "النور" ي خواي گهوره بزم شى ده کانه‌وه ..

ئنجا لە بەر ئەوهى زور موشتاقى قورئانىم و خزمەتە كە شىم تەنها بۆ قورئانە، ئەوا پىشەواي تايىه تىم حمزەتى "عثمان ذو التورين"، خوايى لىنى پازى بىت!

* * *

(پەيامى "شەش ھېرىشە کان" و پاشکۈزى كەي بىست سال پىش ئىستاولە بەرامبەر دەستدرېزى يە كى تۇندوتىزى سەتكارانوه نووسراوه و، پەيامىنکە لەپەرى تايىهتى و نەھىنېتىدا يە، لە بەردىستى چەندىن دادگائى زۇردا گۈزەرى كردووه و، لە كاتى توورەبوونىكدا نووسراوه كە لە دەمى جەنگى جىهانى دووهەمدا تۈوشى بۇوم. جائىمۇ پەيامە هەروەڭ بە راستى ئو توورەبوونە دەردىخات، كەچى دەست بە سەردا گىرنى وەك ئەوهى ئىستا نووسرايىت و بە تاوان لە قەلم دانى لە سەر ئەم بناغەيە، لە راستىدا دوورى يە كى گەورەيە لە دادگەرى يەوه).

پىشە كىي پاشکۈزى پەيامى "شەش ھېرىشە کان" بەم سەرتايە دەست بى دە کات: (ئەم پاشکۈزى بۆ ئەوه نووسرا كە بە جۈزىنکى تايىھەت دەستاودەستى بىن بىكىنەت و، بۇ مەبەستى خۇباراستن لە وشە كانى سوو كایتى پىنكىردىنەت كە لەوانەيە لە پۇزىگارانى ئايىندهدا ئاراستەمان بىكىنەت. واتە بۆ ئەوهى تفسى سوو كایتى پىنكىردىنە كەسانى ئايىنده بەر دەمۇچاومان نە كە وىت، ياخود رۇخسارمان بىسپىتەمە كاتى كە دەتىرىت: دەك پىاوانى بىن غېرەتى ئو سەردەمە ئەولا تەر بچن!!)

ھەروەھا وەك راپۇرت و لائىحەيە كېش نووسرا، تاڭو گۈنى كېر و كاسى سەرۋە كە درىنە كانى ئەوروپايى بىن بىر نىگىتەمە كە لە زېر پەر دەپ رووبەندى مەۋھىتى يەوه خۇيان مەلاس داوه و.. وەك دەرزى يىش لە چاواي كۈنۈرى ئو بىن وېزدانانەدا بىچەقىت كە سەتكارە غەددارە كانيان بە سەرماندا زال كردووه و.. زىلەمە كى چە كوش ئاساش بىت بۇ سەرۋ گۈنلاڭى كۈزىلە كانى "مەدەنېتى دەنى" كە چەندىن ئازارى وەك هى دۆزەخى

دەرخواردى مەرۋاپايەتىي ئەم چەرخە دا، بە رادەيمەك كە گۈزى مەرۋە لە ھەموو شۇينىكدا دەنگ و ھاوارى: "بۇي دۆزەخ"ى لىنى ھەلتۈرىۋە! لەم ماۋەيەي دوايىدا لە لايەن ئەم مولىيدانەي كە لە پاشت پەردهوھ خۇيان مەلأس داوه، گەلنى دەستدرېزىنى تابەجى كرايە سەر مافى ئىماندارە لاوازە كان، بە تايىەت ئەم دەستدرېزى يە ئاشكرايە كىرىدىانە سەرم و خۇيان كوتايە ناو مىگۇتە تايىەتى يە كەممەو كە بۇخۇم ئاوهدا نام كىرىدىبووھ و لە گەل چەند كەسىنکى كەمى ھاوهە ئازىزە كاندا نويزمان تىدا دە كىردى و بە نەھىنى بانگ و قامەقان تىدا ئەنجام دەدە..

پىمان و ترا: بۇچى نويز بە زمانى عەرەبى دە كەن و بە نەھىنىش بانگ دەدەن؟
منىش ئارامم لە لا بېرا و نەمتوانى بىن دەنگ بىم..

وائىستا رۇووى گۇفتارم ئاراستە ئەم چەشىنە كە سە دەنى و نزمانە ناكەم كە لە وېزدان بىن بەش كراون و شاياني ئەمە نىن قىسىمان لە گەلدا بىكىت، بەلكورۇوى گۇفتارم دە كەمە ئەم سەرۋۆ كە فيرۇعەن ئاسايىنانە سەر كىرىدىتى، كە بە گۈزىرە ھەوا و ئارەزووى سەتم و لەسنوور دەرچۈونىان يارى بە چارەنۇوسى نەتەوە دە كەن و، پىيان دەلىم:

ئەمە ئەھلى بىدەمعەت و ئىلحاد!

داواى وەلامى شەمش پەرسىارتان لىنى دە كەم:

پەرسىيارى يە كەم:

ھەر حکومەتىك كە هي ھەر نەتەوەيەك بىت، تەنانەت هي ئەوانەش كە گۈشتى ئادەمیزاد دەخۇن، بىگە سەرۋۆ كى ھەر كۆمەلە چەتە و چەكدارىنىكى درېنەش، خاۋەنى رېباز و چەند بىنما و دەستورىنىكى كە حۆكمىان بىن دە كەن..

جا ئايى ئىيە لە سەر بىناغە ئىچ دەستورو بىنمايە كى ياسايى خۇتان ئەم دەستدرېزى يە ئابرووبەرە دە كەن؟.. پىشانغانى بىدەن؟ يان ئىيە ھەوا و ئارەزووى چەند كارەندىنىكى بىن نرخ بە ياسا دادەنин؟!

چۈنكە لە ھەموو جىهاندا ياسايىك ئىي بىوار بە خەزەلتۇرتانىن لە بەندايەتى و پەرسىيەتىكى كەسى و تايىەتىدا بىدات و، ھەرگىز ياسا بۇ كارى وادانارىتى!

(جینی داخ و خفته که یهک دوو رسته‌ی پهیامی "حهوت ناماژه کان" بکریت به بیانوو بتو دست به سردا گرتني و به لگهش له دزی ئیمه. له کاتینکدا که پهیامنیکی کzon و تایبەت و نهینی يه و، راستی يه کی هیندە به هیز و توندو تولى له خۆز گرتووه که شایانی ته و به له پشاوی به رژه و ندی ژیانی کۆمەلایه تیدا به ناو گرزوی مرزف و سمرانسەری جهاندا بلاو بکریتەو). (نەفامترین کەسى گەوج و گەلخۆ لە دنیادا ئەو کەسەيە کە پىشكەوتەن و بەختە وەري ژیان لەو چەشە مولحیدە هەرزانوھ چاوه بروان بکات!

يە كىنك لەو گەوجانە، كە منسەينىكى گەرنگى ھەيد، و تۈرىيەتى: ئىمە بۆيە دوا كەوتىن چونكە و ئمان: "الله.. الله.." بەلام ئەورۇپا بۆيە پىشكەوت و تى: "توب.. تەنگ"!

وەلامى ئەو چەشىنە كەسانە بېرىتى يە لە "بىن دەنگى" بەپى دەستۇوري: "جواب الأحق السکوت"! بەلام بۇوي گۇفتارمان ئاراستەي ئەو خاوهن ژيرى يە بەدبەختانە دەكەين كە شوين ئەو جۆره ئەحەقانە كەوتۇون و، پىيان دەلىن: ئەي بەدبەختىنە ئەم دنیايە ميواخانىيە.

جا مادەم مردن ھەيد و، چارەنۇو سمان بە يەقىنى بەرەو گۈزە و، ئەم ژيانەش دەپرات و كۆتايى بىن دىنت و ژيانىكى باقى و ھەميشەمىي دىنتە جى، ئەوا گەرىيەك جار پىويست بىت بوتى: "توب.. تەنگ" دەبىن ھەزار جار بوتىت: "الله.. الله").

* * *

(يە كىنك لەو شستانەي مرزف سەرسام دەكات ئەۋەبە رەستەيە كى بىرسىكەي شازدەھەميان، كە لە بەرژەوندې ئىمەيە، ھەلگىز اوەتەوە لە دېمان و، حەزى خۇيان دەرىپىوھ كە دەستى بەسردا بىگەنەت).

لە بىرسىكەي شازدەھەمدا ھاتووه كە: (لە راستىدا گىرۇ گرفت و بەلائى جەنگىش زيانىكى زۇر لەم خزمەتە قورئانى يەمان دەدات..

ئەو خواوهندە بەتوانا شکۈمدەنەي كە لە ماوهى يەك خولە كىدا بۇوي گۈزى ئاسمان لە ھەور خاونىن دەكاتەوھ و خۇرى درەخشان لە بۇوي ئاسماندا دەردەخات، دەشتوانىت

ئەم پەلە هەورە رەش و تارىك و بىن بەزەبىيانەش بېرەپىتەوە، بەۋەپىرى ئاسانى و بىن ھىچ زيانىكىش خۆرى رۇوناکى "پاستى يە كانى شەرىعەت" دەرخات.

ئىمە لە مىھەرە بانىيى فراوانى خواى گۈورە داواى ئەمە دە كەين و، لېيىشى دەپارپىتەوە كە ھاتىدىي ئەم خواتىمان گران نەخات لە سەرمان و، ژىرى و فام بە مېشىكى سەركەدە كان و ئىمانىش بە دلائىان بېخىشىت. خۆ ئەمەش سەروزىادمانە و ئەم كاتەش ھەمو شىتىك لە شونىنى خۆزىدا راست دەپىتەوە.

دەلىن:

مادەم ئەم شتەي بە دەستتانەوە يە "سۇور" و گۈورز و كوتە كى سىاسەت نى يە، نۇورىش موعارەزە ناڭرىت و كەمس لىنى ھەلتايەت و ئاشكرا كەردىنىشى زيانى بۇ ھىچ كەسىك لىنى ناپىتەوە. ئەدى بۇچى ئامۇزگارىي ھاوهلاقنان دە كەن كە ورپا و بىدار بن و، پىيەن پىن نادەيت گەلن پەيامى رۇوناکى بەخش لە پىش چاوى ھەمو خەلکىدا دەرخەن؟!

ناوەرۆ كى وەلامى ئەم پرسىيارە بە پۇختى بىرىتى يە لەوەي كە: كەللەي زۇرپەي سەركەدە كان مەستە؛ شت ناخوپىتەوە. ئەگەر بىشى خوپىتەوە لىنى ئىنالگەن و واتايە كى ھەلتەي لىنى دەدەنەوە و، بەھانە دەدۇز نەوە و ھېرىش دەبەن.. لەپەر ئەمە و بۇپى نەدان بەم ھېرىشە، دەبىن تا ئەوان لەمەستى يە بىدار دەبنەوە و دىنەوە سەر ھۆشى خۆيان، نۇورىيان پىشان نەدرىت! پاشان گەللىنى كەسى بىن و يېزادان ھەن كە ئىنكارىي نۇور دە كەن، ياخود لەپەر چەند ئاماڭىنلىكى كەسىي تايىەت، يان لە ترسدا، ياخود لەپەر تەماع، چاول لە ئاستى ئەم نۇورەدا دەنۇوقىتىن.

لەپەر ئەمە، ئامۇزگارىي برايام دە كەم كە: ورپا بىن و ئاگىيان لە خۆيان بىت و، پاستى يە كان بە ھىچ كەسىك نەدەن كە شايىستەيان نەبىت، دەنا بەمە كارەيان شىك و گۆمانى ئەھلى دنيا لە خۆيان دەورو وۇزىن).

(پوشته‌بی فهرمانی قورئانی پیروزه و، له نامه کاندا و هامی تیروت مسل
له باره‌به و در اووه تمه و. دهین بیشتریت که ئه و پهیامه زوو نووسراوه و سزامان
له سر چه شتووه. که چی سمر باری ئه و، به تاوانیکی ئیمه‌یان له قلتم داووه و
کراوه به بدلگه له دژمان.. پاشان سرهاتای راستی به کی مهزن که له پهیامی
"پران" و "رابه‌ری لاران" دا هاتوروه و، راستی به کی به نرخ و سود به خشنه بز
هممو که سیک، به تاوانیکی ئیمه‌یان داناهه و کرد و بیانه به بیانوی دهست
به سردا گرتی ئه و پهیامه. هممو ئه مانه دهیمه‌لین که هیچیان دهست
ناکمیت مایه‌ی گازنده و زامدار کردن بیت).

له برسکه‌ی بیست و چواره‌مداو، دواى روونکردنوه‌ی ئه وهی که "پوشته‌بی"
فهرمانیکی قورئانی پیروزه، وتولیه‌تی:

(بیستمان که: ژنی پیاویکی پله و پایه به رزی دنیایی، شوینه سه‌رنج را کیشه کانی
جهسته‌ی به ده روهه ببووه و، بتویاخچی به کی پیلاویش به ناشکرا و پیروزی پیشنا و له
ناوچه‌گهی ئه نقمه‌رهی پایته‌ختدا په لاماری داووه! جا ئایا ئهم رووداوه "ناره‌واهه"
زلله‌یه کی توندو تیز نی به له سر رووی دوژمنانی داوین پاکی و پوشته‌بی، لموانه که
هیچ ئاگایه کیان له و اتا و ناوچه‌رکی شهرم و حمیانی به؟!).

له برسکه‌ی بیست و شهشمه‌ی تایبیت به پیرانوه و تولیه‌تی:

(له پیروزیکی کوتایی پایزدا پوشتمه سر لوتكه‌ی قهلاکه‌ی ئه نقمه‌ره، که له من گهلى
زیاتر دووچاری پیری و پرتوو کان بوبوو! لموی ئه وه قهلایم وه ک رووداوه میزوویی به
بهدبووه کان هاته به رچاو!

جا به هئوی پیربوبونی سال له و هرزی پایزدا و، پیری خرم و، پیری قهلاکه و، پیری
مرؤفایه‌تی و، پیری دوه‌له‌تی مهزنی عوسمانی و، مردنی خلافه و، پیربوبونی دنیا به
گشتی، خفه‌تیکی زور و خمه‌یکی قول، ناخی ده رونی گرمه‌وه..

ئه وحالته، ناچاری کردم که له سر لوتكه‌ی ئه وه قهلایمه چاو بمناو بهزایی به کانی
ئاینده و شیو و دۆله کانی رابوردوودا بگېرم.

ئه وه بوبو رابوردوو له برسی ئه وه دلیم بداته وه و نوورینکم پئی بەخشیت، که چی
ئه ونده‌ی تر بیزاری کردم و دلی دا گرم!

تاینده شم له شیوه‌ی گزرناتیکی گهوره و تاریکی خزم و هاوچه‌شنه کام و نمه کانی داهاتوودا هاته بمرچاو! بزیه ئم لايمش له بربی نمه بیزاریم نهیلت، تووشی سرسامیی کردم!

پاشان سهیرنکی کاتی "ئیستا"م کرد. يه کسر لە بەرچاوی شەکەت و پوانینى میزوویمدا ئم کاتەم لە شیوه‌ی تابوتى تەرمى جەستەی شېرزاپەریشاندا هاته پىش چاو كە به وينە سەربراویك وايىت لە نیوان ژيان و مردندا!

(دەبۇو پىزى شايانيان لەم پەستىيە بىگرتايد، كەچى پەخنەيانلىنى گرت و كەدىيان بە بىلگەيمەك لە دۈمان):

باش لەوە دەكەت كە:

(بەشىنکى زۇرى ئەم مۇوچەيم خەرج كەدە لە "دار الحکمة الإسلامية" وەرمە گرت و، بەشىنکى كەميشىم لىنى پاشە كەوت كەدە بە نيازى بەجىھەنانى فەرزى حەج. هەر ئەو پارە كەمە، بەھۇزى بەرە كەتى قەناعەت و دەست پۇوه گەرتىمە بەشى كەدم و ئاواي پۇوم نەتكا. ئىستاش پاشماوهى بەپىتى ئەو پارە يە هەر ماوه). پاشان لە بىرسىكەي بىست و دوروەمدا، دواي ئەمە بۆ ئەمە دەكەت كە نامەيە كى نەپەتىي تايىەتە بە برا پاست و دلىززە كانىمە، دەلىت: (ئامازەي يە كەم: بۆچى ئەھلى دنيا ھەركات دەرفەتىان بۆ بەخسىت خۇيان لە كاروبارى قىامەتىي تۆدا ھەلەدە قورتىن، لە كاتىنکدا كە تۆ دەست لە ئىشوكارى دنيا ئەوان وەرنادەيت؟

وەلام: ئەمە وەلامى ئەم پەرسىيارە دەدانەوە حکۈومەتى پارىزگا ئىسپارتە و خەلکە كەيمەتى).

(ئەو كەسانەي كە ئەم ھىۋا بىنگەر دە حەزە خاۋىنەي كە لە شەقەقەتى ئىمانەوە سەرچاوهى گەرتۈوە و شاياني پىزى، بە تاوانىنکى ئىمە دادەنین، خۇيان تاوانبارن).

لە نامەيە كە ئىمزا كە سەعىدى پۇوهى باش لەوە دەكەنەت كە:

(ج حیکمه‌تیک لموهدا همیه منالانی بئ توانانی تهمه‌ن حموت تا ده سال هم‌هینده‌ی هست ده کهن که من به عاره‌بانه‌ی ئه‌سپه که ده گه‌بریم، خیرا راده کهن بز لام و دهوره‌م دهده‌ن؟ من له بمردهم ئه‌نم دیه‌نداد سرم سووپ ده‌ما. به‌لام دوایی ختوروه‌یه کم به دلدا هات و تیگه‌یشتم که ئه‌دو مناله بئ توانانه له پئی هستی پیش روودانه‌وه هستیان به‌مه کردووه که له ئایینده‌دا به‌هزی په‌یامه کانی نووره‌وه به‌ختمه‌وه‌ری به‌دهست ده‌هینن و له چهندین مهترسی لمناوه‌ری معنه‌وی بز گاریان دهیت که دینه پیشان).

* * *

(به توانانی ئه‌نم بـگـمـیـهـیـ خـوـارـهـوـهـ،ـ کـهـ لـهـ پـیـشـدـاـ وـهـکـ بـهـرـگـرـیـیـهـ کـیـ منـ وـابـوـوـ،ـ بـهـلـامـ لـهـ دـوـایـیدـاـ بـهـ حـزـ وـ تـاوـاتـیـکـیـ منـ دـانـرـاـ،ـ ئـهـوـبـرـیـ سـتـهـ وـ دـوـورـ لـهـ وـیـزـدـانـیـیـهـ):

باسی ئه‌وه ده کات که:

(به‌شینکی ئایه‌ت و فدرموده پیروزه کان پنکه‌وه ئاماژه بز راستی‌یه کی نوورانی ده کهن لام چه‌رخه‌دا و، ئه‌مو جه‌ددیده هه‌ره معزنه ئاشکرا ده کهن که له ئاخه زه‌ماندا دیت و، گرنگت‌رینی سئی ئه‌ر که کانی ئه‌ستزی ده‌رده‌خه‌ن که بز گارکردنی ئیمانه). همروه‌ها باسی ئه‌وه ده کات که: (زیندو کردنوه‌ی شه‌ريعه‌ت و خلافه‌ت و کاره‌ندی‌یه گه‌وره کانی وه‌ک ئه‌مانه که بازنه‌یه کی به کجار فراوان ده گرنوه، باس نه کردنیان زیانی تیندا نی‌یه، چونکه ئه‌مو باسانه پینگا بز په‌خنه‌ی نه‌یاره کان و هیزشی سیاسی‌یه کان خوش ده کهن). بزیه هه‌ندی رسته لاده‌بات و راستیان ده کات‌وه و دوایی ده‌یانیزی‌ت‌وه بز برا اورده کاره کانی.

هروه‌ها له نامیه کدا به ئیمزای سعید ئه‌مدی خواره‌وه هات‌ووه:

(هدروه ئایه‌تی پیروزی : ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكُمْ فَتْحًا مُّبِينًا﴾ (الفتح: ١) و ﴿وَيَنْصُرُكُمُ اللَّهُ أَكْفَرُوا عَزِيزُهُ﴾ (الفتح: ٣) که له‌سمر ده‌گای ده‌ره‌وه‌ی ته‌لاری و هزاره‌تی به‌رگری (که ئیستا کراوه به زانکن) نووسراون، ماوه‌یه کی پیشتر به مرمپ داپوشران، به‌لام ئیستا که ده‌خراؤنه‌ته‌وه و ئاشکرا کراون به‌لگه‌یه له‌سمر ئه‌وه‌ی که بوار به نووسین و به کاره‌ینانی پیته قورئانی‌یه کان ده‌دریست و، هز کاریکه بز تیگه‌یشتن له مه‌بستی

پهیامه کانی نور له به کارهینانی ئهو پیته قورئانی بانه و ئاماژه يه بز گزرانی زانکز به قوتا بخانه يه کی نور).

* * *

(وەلامی دەمۇتكەر بز ئهو رەختنەيە لەسەر رۇونكىرىدەنەوە ئهو راستىيە نۇو سىومە كە تايىەتە بە پەيامى "الله أكبير حاجيان" دوه. وەلامى دەمۇتكەر و قەناعەت بە خش ئهو پەراوينىزە يه كە خەسرە دايىاوه).

لە پەيامىكدا بە ناوى: "الله أكبير حاجيان" كە ئىزمازى سەعىدى نۇورسى لەسەرە، دەلىت:

(بەشىك لەو قوتا بىانەي نۇور كە شوينيان دىارە و گرنگى يان ھەمە، پېيان وايە و سوورىشنى لەسەر ئەم بز چۈونەيان كە تو ئهو را بەرە ھەرە مەزنە ئالى بەيتىت كە لە ئاخىر زەماندا دىت و، ھەرچەندە خۆت لەمە پەرائىزىت ئەوان زىاتى لەسەر بز چۈونە كە بان سوور دەبن. تۈش لە لايەنى خۆتەوە لەسەر نەويىستى بىر و بز چۈونە كە ئەوان سوور دەبىت و بە زۇرى خۆتى لى دەپەرائىزىت. دىارە ئەم دوو ھەلۋىنىتەش پىچەوانەي يەكتەن و، داواىي رۇونكىرىدەنەوە ئەم دوو دىزە ھەلۋىنىتە لە بەپېزىتان دە كەين).

پاشان لە دواىي پرسىيارە كەيان، دەلىت:

ئهو كەسىتىيە مەعنەوىيە كە نويىھەر ئەنەنە كەسى مەعنەوىي "مەھدى" ئالى بەيتى پىغەمبەرە ﷺ، سىن كارمەندىي لە ئەستۆزادىيە؛ گىرنگىزىيان رىزگار كەردى ئىمانە، پاش ئەو زىندىو كەردىنەوە شەعائىرە كانى ئىسلامە بە ناوى خەلافەتى مەھمەدىيەوە. جا ئەو كەسە بەھۆزى لە كار كەمەتى زۇرەتكە لە فەرمانە كانى قورئان و ياسا كانى شەريعەتى مەھمەدى بز ئەنجامدانى ئهو ئەر كە گىرنگە تىدە كۆشىت.

"قوتا بىانى نۇور" پېيان وايە ئەنجامدانى ئەم ئەر كەم يە كەم بە تەواوھتى لە ئەستۆزى "پەيامە كانى نۇور" دايە و، كارمەندىي دووھەم و سىن ھەم لەچاو ئەم كارمەندىيەدا بەلايانەوە دىنە پلەي دووھەم و سىن ھەم. ھەر لە بەر ئەوھشە كە وەك جۈزەرە مەھدىيەك دەپروانە كەسى مەعنەوىي پەيامە كانى نۇور و، ھەندى جارىش ئەم ناوە بىم لاوازە دەستە و سانە دەبەخشن لە بەر ئەوھى پېيان وايە كە نويىھەر ئهو كەسايەتىيە مەعنەوىي يەپىت. تەنانەت ھەندى لە ئەولىايانى پىشىن لە كەرامەتە غەبىي يە كانىاندا پەيامە كانى

نوریان به مهدی و رابه‌ری تا خرزه‌مان بینیو و، دلیل: ئمه به لیکولینه‌وه و تمثیل
دەردە کەوتیت. و اته ئالۆزى لە دوو خالتا‌ههیه و پیویست بە تمثیل دەکات:

یە کەمیان: دوو کارمه‌ندی يە کەدی دواي ئەم دووه‌م و سئی‌ھەم) هەرچەند لە
گۆشەی روانی حەقیقەتموھ هیندەی کارمه‌ندی يە کەم گرنگ نىن! بەلام خەلافەتی
محەممەدی و يە کېتىي ئىسلامى، لەبر چاوی خەلکىدا ھەزار جار لە کارمه‌ندی يە کەم
فراؤ انزە، بە تايیهت بەلاي عومامە کان و ئەھلى سیاسەتموھ، بە تايیهت تر بەلاي بىر و
بۇچۇونە کانى ئەم چەرخەمە.

خۇز هەرچەند گەلەن پىن و رابه‌ر لە هەموو چەرخىكدا ھاتۇن و لەم مولاش دىن،
بەلام ھىچ كاميان نازناوي ئەو مەهدى يە گەورەيە لە خۆزى نايىت كە لە ئاخىز زەماندا
دىت، چونكە ئەو كەسە هەر تەنها يە كېڭ لەو سئى ئەركەي لە شۇينىكدا پى ئەنجام
دەدریت!!

دووه‌میان: ئەو كەسە مەزنه‌ى كە لە ئاخىز زەماندا دىت لە ئالى بەيت دەبىت. خۇز
ھەرچەند لەو رووه‌وھ كە من وەك كۈرىنگى مەعنەوېي حەزرەتى عملی - خوالىنى
پازى بىت - وام و دەرسى حەقىقەتم لەلا خۇيندۇوھ و، يە كېڭ لە واتا‌کانى "ئالى مەمد
ھەممەد" شەمولى قوتابى يە راستەقىنە کانى نور دەکات و، دەكىرت لەم رووه‌وھ لە ئالى بەيت
دا بىنرىم، بەلام رېيازى نور بە ھىچ جۈرىڭ بوار بە حەزىزدىن لە خۇويستى و
خۇزدەر خىستن نادات و، بە دواي پلهوپايدى بەرزىدا ناگەپىت و، جىنى بەدەستەھىنانى
شەرەفمەندى و ناوابانگى تىندا نايىتەوە، تەنائەت گەر چەندىن پلهى بەرزى سەر بە
قىيامەتىش بىدرىتىن، هەر خۇزم بە ناچار دەزانم كە واز لە هەممويان بەھىم، تا كۆئى
ئىخلاسە زامدار نە كەم كە لە رېيازى نوردا‌ههیه).

ئەمەش ئەمە دەگەبەنیت كە وەلامە كەي بۇنى ئەوهى لىنى دىت رەزامەندى يە كى
جوزئى لە بابهە كە دەرده بېرىت، چونكە وەلامانوھى كى يە كلايى كەر و گەرمۇ گور بۇ
ئەم مەسەلەي "مەھدىيەت" ناداتەوە^(۱).

* * *

(۱) ئەى دەستەي بىن و بىزدانى دادگا! ھېشتا دواي ئەمە ئاپا دەبىن وەلامى يە كلايى كەر و چۈن بىت؟ (بە ناوى
قوتابىانى نوره: خەسرەو)

(نهم پروداوانه‌ی که لام پرگهیدا باس کراون همر له پاستیدا و به شیوه‌یه کی سرسووره‌یه پروویان داو، چونکه پرودانی بومده‌یه رزه تنهای سی خوله‌ک له دوای نهاد قسمیم که وتم: "خفه‌تم مدهدنی دهنا زهوی لینان تووره‌ه بیست" دهبوو به پنی داخوازی شهقهه‌ت مدهله کهیان به ههند و هر بگرتایه و هملوئیسته کهیان پنی جوان بوایه، چونکه شتیک نی به مایه‌ی رهخنه و تیغه‌یار لینگر تن بیست).

(ده سه‌عات دوای و هر گرتی تیفاده کهی که چوار سه‌عاتی خایاند و، له ژینر گوشاردا ده تلایمه، ثاگر له فرمانگه‌ی پهروه‌رده کهوتوه، تنهانه‌ت ده‌توت له همان کاندایه. نهم پروداوهش نمه‌ی ده‌رخست که "پهیامه کانی نور" هزوی دورخسته‌وهی بهلا و موسیبیه کان، به چه‌شنی که هر نمه‌نده‌ی هیرشیان بکریته سر بهلاکان به کسری ده‌رفتیان بز ده‌رخست و داده‌بهزن).

له نامه‌ی ژماره سد و چل و یه کیشدا:

(دوای و هر گرتی تیفاده کهی که چوار سه‌عات و نیوی خایاند، باسی پروداوه کانی ثاگر کهوتمه‌وه ده کات که له فرمانگه‌ی پهروه‌رده‌ی "نه‌قمره" و، گه‌راجی نوتومبیله کان و، کار گمیده کی "نیزمیر" و، بالهخانه‌یه کی گموره‌ی "نه‌دهن" پروویان دا. پاشان ده‌لی: "له پهیامه کانی نور بی بهشم مه که‌ن، دهنا زیانیکی گموره له من و لام نیشتمنه‌ش ده کمه‌یت، چونکه زهوی به بومده‌یه رزه تووره‌یی و نساره‌زایی خزی ده‌رد بیست". هر تنهای سی خوله‌ک دوای نهم و تهیه بومده‌یه رزه پرووی دا و سی چرکه‌ی خایاند و پقی زهوی ده‌رخست و، له کانی هیرش کردندا بز سره‌یام و قوتایانی نور ثاگر له فرمانده‌ی پهروه‌ردش بدربوو. نمه‌ش به تمواوی بز داد گا چه‌سپا که پرودانی بومده‌یه رزه کان و ثاگر کهوتمه‌وه هر دهه هاو کاتن له گمل هیرش کردندا بز سر پهیامه کانی نور. جا نهم چه‌شنه پروداوانه هر گیز ناگونجی کاری پینکه‌وت بن.

بنی هیج گومانیک پهیامه کانی نور بون به‌هزوی دورخسته‌وهی گملنی بهلا و گیو گرفت لام ولاته. پروداوى زور هن شایه‌تن له سر نهم پاستی به).

له نامه‌ی ژماره سد و چل و حموتدا ده‌لیت:

(لام کاته‌دا که هیرش کرايه سرمان، زستان گملنی تووره بیو، تنهانه‌ت همواره و تووره‌یی خزی به زریان و سرما و سوله‌ی سخت ده‌ربی. به‌لام هر کات هیرش بز

سهر پهیامه کان و قوتاییانی نور دهوهستیت ئەوا دلخوشی و شادمانی قوتاییانی نور
ئەو زریانه سەختانه دەگزپرت بە رۆزانی گەشی بەهار.
ئەو ئاگرەی کە لە فەرمانگەی پەروەردە كەتوە زللەیە کى بەھىزە).

* * *

(ئەو حالەتەی کە مايەی پەرۇزبائى لىنى كردنە، نابىن بە چاوى رەخنەوە

سەپەر بکرپەت):

(ئەم جارە لە دادگالە ناواهندى چەند پرسیارىنى کى نابەجىن دالىيان پرسىم: بەچى دەزپیت؟ و تم: بە پىت و بەرە كەتى دەست پئوە گرتىن، ئەو كەسەي کە مانگى رەمەزان لە ئىسپارتە بە يەك دانە نان و يەك كېلىز شىر و يەك كېلىز بىرچ بىزى، هەرگىز لە بەرەمەمۇ ژيانى دنيا تەنازۇل بۇ ھىچ شىتىڭ ناکات و ناچار نايىت دىيارىي خەلتكى وەربىگرپەت).

* * *

(ستايشه درەخسانە كەى زوبەير^(۱) و بەرگرىيە كەى كە لە بەردهم دادگادا خويندىمۇ، پاشت بەخوا بەرە تەقدىر و پېزلىنان دەيانتاس، بە رادەبەك كە بە سەرسوور مانەوە لەناو بېيارە كەدا دايىان ناواه).

ئەوهى كە زوبەير بە ناونىشانى (لاوه كاڭان زانست و پەوشىتىكى بەرزى و ايان دەۋىت كە راستى و حەقىقەتىان فېر بکات) و لە فۇرمىنگەدا بە ئامىزى چابى دەستى چاپ كراوه، لە لايپەرى دەھەميدا دەلىت:

(پەيامە كانى نور كە مۇسلمانانى سەدەي بىستەم و سەرجەمى مەرۇۋاھىتى لە تارىكىي بىر و باوهە نارپەوا و پەش و تارىكە كان دەبارىزىن، هەرگىز زادەي بىرى نور سەرە كەيان نىن، بەلکو ئىلھامىنگەن بەرۇر دگارى ھەمۇ جىهانە كان خەستۈونىيەتە دلى دانەرەوە. كەواتە چەند پەيامىكى بەرز و بەنرخن).

(۱) زوبەير گوندوز ئالب (۱۹۷۱-۱۹۲۰) ز خەلتكى بە كىنگە لە فەزاكانى سەر بە پارىزىگەي "قۇنىا". دواي تەواو كەدنى خويندى ناواهندى لە فەرمانگەي تەلگەف دامەزراوه. پاشان خىزى بۇ خەممەتى ئىسان و قورئان لە بېلى پەيامە كانى نور رەوە بەخشىوە. غۇرنەي لىخلاس و لېپەان بۇوە، بە رادەبەك كە نزىكىزىن قوتاییانى نور بۇوە لە مامۇستا نوررسى بەوە. دواي گۆچى دوايى مامۇستا نوررسى سەرپەرشتى و بەرپۇرە بەردنى قوتاییانى نورى لە ئەستىزدا بۇوە. كېنگە كەنارە لە بوارى باكسازى و لېپەستەوە دەررۇن و بەھىز كەدنى وېستى مەرۇۋەدا. (وەرگىز)

له لایپره دوازدهدا هاتوروه:

(نه گهر به قوتایی یه ک که له بواری پهیامه کانی نووردا کار ده کات بوتری: له بربی پهیامه کانی نوور ئم کتیبانه‌ی تر بنوسره و له بهرامبه‌ریوه سره و سامانی "فورد" ت دده‌منی، ئهوا پیش ئوهی نووکی قله‌مه که‌ی له نووسینه‌وهی پهیامه کان به‌رز بکاته‌وه له وه‌لامدا ده‌لیت: نه گهر سامان و ده‌سته‌لاتی سر انسمری دنیاشم بده‌نی شتی لهو جزره قبوقل ناکم)!

له لایپره پازده‌شدا ده‌لیت:

(نه گهر پله‌ی پهیوه‌ندیمان به نووسمرانی خاوون بیر و هزری خاوینه‌وه سه‌د پله بیت، ئهوا پله‌ی پهیوه‌ندیمان به که‌سایه‌تی یه کی مه‌زنی وه ک بدیعوززه‌مانووه که بز بدخته‌وه‌ربی دنیا و قیامه‌ت رینمایی کرد ووین، بلیزونه‌ها بلیزونه. به‌لکو بی کوزتایی یه).

له لایپره‌ی دوازده همدا هاتوروه که:

(که‌سی مه‌عنووبی پهیامه کانی نوور نه‌خوشی یه کزمه‌لایه‌تی و بروحی و تایینی یه کانی ئم سرده‌مهی ده‌ستنیشان کرد وووه و، به چاودیزی خوای گهوره ده‌رمان و چاره‌سمری نه‌توشی له سه‌رچاوه‌ی راستی یه کانی قورئانه‌وه پیش چاوی مرذقی سه‌ردهم خستووه که له نه‌خوشی یه سه‌خت و دریزخایه‌نه کانی چاکی بکاته‌وه و برینی ساریز بکات).

له لایپره‌ی چل و چواره‌مدا هاتوروه که:

(به‌دیعوززه‌مان ده‌لیت: "هر که‌سینک بز ماوه‌ی سالیک ئم پهیامانه بخونینیمه‌وه ده گونجی بیت به زانایه کی مه‌زن له زه‌مانه‌دا". بدلنی، راسته همروه‌هایه).

له لایپره‌ی پهنجا و چواره‌مدا هاتوروه:

(نهو دادوه‌رانه که پهیامه کانی نووریان خویندووه‌ته‌وه، چاوه‌بروانی ده‌کردنی پریاری نادر و ستیان لئی ناکریت).

بو سه‌رُوْ کایه‌تی دادگای ته‌میز

له دانیشته‌ی دادگای ته‌میز دا که (بُز مدهه‌ستی هله‌لوه‌شاندنه‌وهی بِرپاره سته‌مکارانه که‌ی دادگای "نافیون" سه‌باره‌ت به نیمه) په‌نامان بُز برد، هیج بوارېکی قسه کردیان بین نه‌دام، بدلکو تومه‌تیکی ترى سیهه‌میان به‌سه‌ردا خویندمه‌وه که به زبری و توندو تیزی دارپیزرا بُزو، ته‌نانه‌ت نه‌یانه‌یشت هیج که‌ستک له نووسینه‌وه‌دا یارمه‌تیم بدات. تنجا ویزای ناخوشی خه‌تکه‌م، له‌و کاهه‌دا نه‌خوشیش بُووم. جا نه‌م سکالا‌یه‌ی که به‌دهم نه‌خوشی به‌وه نووسیووه وهک لایی‌حیده کی ته‌میز پیشکه‌شی مه‌قامی به‌ریزانی ده‌که‌م که تا نیستا دوو جار به ته‌واوی ویزادانی له گه‌لدا به کاره‌هیتاوم.

با اسمه سبحانه

نه‌مه عرزوزحالنکه پیشکه‌شی دادگای همه‌ره مه‌زنی حه‌شری ده‌که‌م و بُز مه‌قامی خوای گهوره‌ی بهرز ده‌که‌مه‌وه، با دادگای ته‌میزی ئیستا و نمه‌وه کانی داهاتووش بیبیستن و، به‌گونی ماموزستانیانی زانکز و قوتابی به پُزشبره کانیشی بکمونت. واله نیوان سه‌دان به‌لاو گیرو گرفندا که له ماوه‌ی بیست و سنی سالدا برووبه‌پرووی بُوومه‌ته‌وه تنها (ده) دانه‌یان هله‌لده‌بزیرم، بُز نمه‌وهی وهک سکالا‌یه‌ک بیانخه‌مه پیش چاوی دادگه‌ری مه‌قامی خوای گهوره‌ی شکزمه‌مند و دادووه‌ری ره‌ها.

یه‌که‌م:

هه‌رچه‌نده من له خومدا که‌سینکی خاوه‌ن که‌مو کووپری و ناته‌واویم، به‌لام له گه‌مل نمه‌وه‌شدا هه‌موو ژیانی خزم بُز به‌خته‌وه‌ری نه‌مه نه‌ته‌وه‌یه و رزگار کردنی نیمانه که‌ی ته‌رخان کردووه و، به هه‌موو توانایه کم هه‌ولم داوه کار بُز په‌یامه کانی نور بکهم، تاکو خوم بکهم به قورباتی پاستی‌یه‌ک که هه‌زاران کم‌س خزیان له رییدا به‌خت کردووه، که پاستی‌ی قورئانی پیروزه. هه‌ر له‌م ری‌یه‌شدا و به پشتگیری و فهزلتی خوای گهوره

توانیومه همو جزرینکی تازاردان و نشکنخه هلبگرم و، به هیچ جزرینک پاشه کشیم
نه کردووه و برهه دواوه نه گمراومه تووه.

واتنهایه کثغونه دهینمهوه بتئه و رهفتاری غهدر و سته مکاری بهی که له
بندیخانهی "فافیون" و دادگاکهیدا پرووبه رووی بوموه:

هر چهند تهوان سئی جار لایحهی تاوانبار کردنے کهیان - که پریان کردوو له تزمهنه
نارهوا و دهمهلهست - دا به گونی من و قوتاییانی بین تاوانی نورودا (که چاوه رواني
دلدانههیان ده کرد له دادگهربی دادگا) و، همو جارینکیش خویندنهوهی لایحه که
به لای کمهوه دوو سه ساعتی ده خایاند، که چی تنهایها بواری یه کدو خوله کی
قسه کردنیان بین دام، له کاتیکدا که تکام لئی کردن ماوهی ده خوله کیان چاره که
ساعاتیکم بدنهنی بزو بمرگری کردن له مافه کاغمان.

ویزای تهوهی که ماوهی بیست مانگ له زیندانیکی تاکه که سیدا به دابراوی له
حملک ماموه، نهوان رینیان نهدا کمس سرداخ بکات، دوو سئی هاوری نهیت، ئویش
تهنها بزو ماوهی سئی چوار سه ساعت! ئم سه ردانهش بارمهنه کی جوزئی دام بزو
نووسینهوهی بمرگری به کم. دوایی رینیان نهوانیش گرت و مامده کی توندیان
له گه لدا نواندن و سزايشیان دان! ههروهه ناچاریان کردن گوئی له خویندنهوهی
لایحهی تزمه تبار کردنے که کهی داو اکاری گشتی بکرین که پازده لابرهه دهیست و پری
کردووه له درزوده سهی رق له دلانه و قسهی دهمهلهست و تیگه بشتنی هله و
خراب. تهناهت من ههشتا و یه کدانه ههتم له و لایحهیه دا دهستیشان کرد. بواری
قسه و برهپه رچدانهه شیان بین نهاین، خز ته گدر پئی قسهیان بدامايه، پیم دهون:

ئیوه ئینکاریی تایینی خوتان و سوو کایه تیش به باپیرانتان ده کمن، لهو رووهوه که
پیتان و ایه له سهه گومپایی بیون. ههروهه نکوولی له پینغمبهه که تان پیلله ده کن و
یاساکانی قورئانی پیروز تان بین قبول نییه. که چی له ههمان کاندا و له ژینه دروشی
تاز ادبی بیرو سریستی و پیزاداندا دهست تاهینته پئی مه جووس و جووله که و گاوران و
مونافیقانی مورته ددی تاز اووه چی له پشتگیرانی بله شفی یه کان.

حکومهنه بمریتانيا، که ههمو مان رادهی ده مارگیری بزو نه صرانیهت و مهدای
لووت بهزیی ده زانین، ههمو کاتیک رئی به ملیونهها موسلمانی ژینه دهست لاتی خزی
دهدات که قورئان بخوینهوه و وانهی لئی و هر بگرن، نه وانهی که برهپه رچی
سه رجه می بیرو باوهه نارهوا و دهستورره کافره کانی ئینگلیز دهنهوه..

پاشان نیاره کانی هممو حکومه تیک دهتوانن به ئاشکرا پا و بۇچونه کانی خۆيان
دەربىن و بلاویشان بىكىنەوە، بىن ئەوهى دادگاکانی ئەمە حکومە تانش كاريان
بەسىريانوھ بېيت..

كەچى سەبارەت بە من، ورده كارىيەن لە سەر چل سالى ژيام و سەد و سى دانە لە
كتىبە كام و سەرجەم نامە كام، تەنانەت نەنىيە كاينىشيان، لە دادگاي "ئىسپارە" و
دادگاي "دەنیزلى" و دادگاي جەزاي "ئەنقرە" و لە سەرۇ كایيەتى كاروباري ئايىنىشدا
بە ئەنجام گەياند. هەروەك دادگاي تەمیزىش دوو جار، لەوانە يە سى جاريش، ئەمە
لىكۈلىنەوە و ورده كارىيە تاوبراوە كىردو، نوسخە تايىھەتى و ناتايىھەتى يە كانى
پەيامە كانى نورىيان نزىكە سى سال لە لا مایەوە، لە گەل ئەوه شدا شتىكىان تىدا
نەدۆزىيەوە كە مايەي هېيج سزايدى كى تەنانەت بچوو كىش بېت.

جا من دەپرسەم: ئايا ئەمە گۇناھە چىيە كە ئىنمە كردو و مانە هەتا سزايدى كى ئاوا
سەختمان بىدەن و لە زىندانى تاكە كەسىدا بەندمان بىكەن، لە كاتىنگىدا كە من بىم رادەيە
لاوازم و لم بارودۇخە دژوارە ئىزىز دەستى زۇردارى و سەممەدام؟ ئايا چ ياسايدى يان ج
بەرژە وندى و وېزادانىك بەمە پازى دەبېت؟ لە كاتىنگىدا كە پەيامە كانى نور (كە ئىستا
سەرجەمە كەيتان بە تەواوى لە بەرەستىدايە) بۇوە بە رابەرىنىكى بەھىز و راستى زىاتىر لە
دووسەد هەزار قوتاپىي نورى راستەقىنە كە ئامادەن بۇ قوربانى و خۇ بەخت كردن و،
بەمەش خزمەتىنگىم يېشىكەش بە ئاسايىش و ئارامىي و لات كردووە. پاشان ئەمە بەرگرىيەي
يېشىكەشم كرد و چوار سەد لەپەرە دەبېت، بە جۇرىنىكى بىن گومان بىن تاوانى ئىنمەي
سەماند. بۇيە هەر ئەم پەرسىانەتان - بە بىن گومانى - لە بەرە دادگاي هەرە گەورە
پۇزى حەشردىلى دەكىرت.

دۇوهەم:

ئەمە تەفسىرەم كە بۇ چەند ئايەتىنگى راشكاوى قورئانى پېرۇز تووسىيەم سەبارەت بە
"بۇشتىمى" و "ميرات" و "يسادى خوا" و "فرەئىنى" و، بەرپەر چەدانوھم بۇ ئەمە پەختە و
بەھانە و بىانووانە كە لە لايەن شارستانىتىي نۇيى خۆرئاواھ لە دېيان ورۇۋېنراواھ..
ئەمانەيان بە هەندى لە توزمەتانە داناوه كە ئاراستەيان كردووە.

والىزەشدا هەمان بىرگە دووپات دە كەمەوە كە پىش پازدە سال لە دادگاي "ئەسكى
شەھر" و پاشان لە دادگاي تەمیزى "ئەنقرە" دا توومە و، هەر ئەم بىرگەيە سكالاڭى منه
لە دادگاي حەشرى هەرە مەزنداد، ورياكىردنەوە شە بۇ كۆمەلائى بۇشنبىرى ئايىنەد،

له گمل پیامی "الحجۃ الزهراء" داده بیت به لایحه‌یه کی تمییز. همروه که همان بپرگه بتو نمود او اکاره گشته بیه دو و پات ده که مهده که همل قسسه کردنی بتو نه بخساندم و هه شتا دانه همه شم له لایحه‌یه ئیتیه‌امیدا چه سپاند که پری کرد بوله قسسه همه و له خشت بردن. جاری‌نکی تریش ده بخمه مهده پیش چاوی نمود دادگایه‌ی که بپیاری دوو سالی زیندانی تاکه کسیی سخت و دوو سالیش نفی و دهست به سه ربی له سه ره کرد:

(منیش به دادگای بپریزی و هزاره‌تی دادگمری دلیم):

تاوانیار کردنی که سینک که بمرزترین و پرورزترین دهستوری خوابی تهفسیر ده کات، نمود دهستوره‌ی که حقی راسته قینه‌یه و له همه مو سرده‌مینکدا و له ماوهی هزار و سی سه دو پهنجا سال‌دا سی سه دو پهنجا ملیون موسلمان له کاروباری زیانی کزم‌هه‌لایه‌تی باندا پرس و پایان پی بهتی و رهفتاری پی ده کهن.. نمود که سه‌ی که له تهفسیره کهیدا پشت به و شتانه دهستیت که سی سه دو پهنجا هزار تهفسیرنووس تیاباندا به کیان گرتوروه و سه‌لاندوویانه و، شوین نمود بروباوه‌ره که تووه که باپیرانی پیشومان له ماوهی هزار و سی سه دو پهنجا سال‌دا باوه‌ریان پی بوروه.. تاوانیار کردنی ئهم تهفسیرنووسه، بپیاری‌نکی ستمکارانه‌یه و، پی هیچ گومانیک دادگمری - نه گدر له رووی زه‌ویدا همیت - ره‌فری ده کات و دهست به رووی نمود بپیاره‌وه ده‌نیت و هملی ده‌شینیته‌وه).

هه‌وه‌ها با گوئی که ره کانی سه‌ردیمی ئیستاشان ئمه ببیستن!

ئایا تاوانیار کردنی که سینکی ئاوا که وازی له سیاسته و زیانی کزم‌هه‌لایه‌تی هیناوه و، له رووی فیکری و زانستی بیوه باوه‌ری به هندنی لمو یاسا بیانی یانه نی به که به هزی بارودز خینکی تایبه‌ته و لهم ولاته‌دا قبول کران، ئایا ئیدانه کردنی که سینکی ئاوال‌هه‌بر نموده‌ی تهفسیری نمود نایه‌تanhی کردووه، به ئینکاری نمودان بخیانه‌ت کردن دانانزیت بهرام‌بهر ملیاره‌ها که مس له باپیرانی ئایینداری قاره‌مانان و، ئاراسته کردن تزمه‌ت نی به بهرام‌بهر به ملیونه‌ها تهفسیری قورئانی پرور؟

سی‌هه‌م:

یه کیک له و هنرکارانه‌ی کردوویانه به بیانووی نموده‌ی حوكم بدریم نموده‌یه که وتوویانه: ئارامی و ئاسایش تیک ده‌دادت. هنری نمهش لینکدانه‌وهی همه‌یانه بتو هندنی پسته‌ی چهند نامه‌یه کی که سی و چهند نامه‌یه کی تایبه‌ت که له پهنجا پسته تیناپه‌رن، له کاتینکدا که پهیامه کانی نوور زیاتر له سه ده‌هزار و شه و پسته‌یان له خوز گرتوروه و، نمودان

تهنها بُز گرمانیکی لواز و یه کجارت دووریان روانیوه که پیژه کهی یهک له سه دنه ناهه ت
یهک له همزاریش ده ناچیت و، ئەم گرمانه دووریان وهک ئەوهی رووی داییت لینک
دایوه و له سهه ئەمو بناغه یه دهیانه ویت سزانام بدهن.

من له لایه نی خزموه هەممۇ ئەو کەسانهی که ئاگاداری ئەم سى چل سالهی دوابىی
زیانن و، هەزاران قوتايی نورى خاونینيش دەگرم به شایهت و، دەلیم:
کاتى ئەو سەركەدە ئىنگلىزىھى کە ئەستەمبولى داگىر كرد دەستى دايىه نانه وەي
تزوی دووبەرە کى له نیوان موسلماناندا و، تەنانەت "شىخولىسلام" و ھەندى زاناي
ترى خەلەتاند و واى لىنى كردن کە ھېرىش بىكەنە سەرىيەكتى و، جىاوازىي نیوان
كۆمەلی "ئىتىچادىيەكان" و كۆمەلی "ئىتىلاف" ی^(۱) فراوان كرد تاڭو كەش و
بارودۇخ بُز سەركوتىي يۇنانىيە كان ئامادە بکات و شىكست بە بزووتنەوهى مىللەيى
نېشتمانى بەھېنیت، لە دەمدەدا من كېنىي "شەش ھەنگاوه كان" م لە دىزى ئىنگلىز و
يۇنانىيە كان دانا و بەرپىز: "لە شەرف ئەدىب" يش^(۲) لە چاپى دا و بلاۋى كردوه. كە
ئەمەش يارمەتىيە كى باشى دا بُز پۇوچەل كردنەوهى كارىگىرىي ئەو پلانە دۆزە خىيانى
کە ئەو سەركەدە داپېشتبىو..

جا ئەو كەسەي کە بايەخى بە ھەرەشەي ئىعدامى ئەو سەركەدە ئىنگلىزە نەدا و پای
نە كردى بُز ئەنقرە، لە كاتىنکدا كە حکومەتى ئەنقرە^(۳) بانگھېنىتىان كردىبو بُز پىزنان
لە خەباتە كەي..

لە بۇو سیاشدا گۈنى نەدا بە بىيارى لە سیدارەدان كە سەركەدە بۇو سە كە بۇزى
درى كردى..

لە بۇوداوه كەي (۳۱) ئى مارىشدا توانىي بە ئاراستە كردى تەنها يەك وتار ھەشت
كەتىيەي ياخى و ھەلچۇرى سوپا ھينور بىكانەوه و بىانھېنىتەو ۋىزىر فەرمان و گۈنۈزىلى
سەركەدە كانيان..

(۱) كۆمەلی ئىتىچادىيەكان: مەبەست كۆمەلی ئىتىچاد و تەرقىي، كە دواى شىكستى دەولەتى عوسمانى لە
بىردمە ھارپەمانە كان لە يە كەم جەنگى جىھانيدا سەركەدە كاپىان رابيان كرد بُز دەرەوهى ولات. بەلام كۆمەلى
ئىتىلاف دەستەيە كى سیاسى بۇون كەمىنچى دواى جەنگى يە كەمىي جىھانى سەريان ھەلدا و رەكىبەرى
ئىتىچادىيەكان بۇون. (وەرگىز)

(۲) بە كېنگە لە ئىنگىزەرەن ئەو دەمە و سەرنووسەرى گۇفارى ئىسلاممى "سېيل الراشد" بۇوه. (وەرگىز)

(۳) بۇ زانىيارى لە بارەي ئەو حکومەتەو بۇوان پەراوېزى لابېرە (۵۵۲). (وەرگىز)

کاتیکیش ژنراله کانی دادگای عورفی سهربازی^(۱) پیشان و تیش
کونه پرستیت، چونکه داوای حومی شهربعدت ده کهیت "ئمو تهناهت که مترین
باشه خیشی بز هەرە شە کانیان دانهنا و، ولامی دانهوه که: "ئەگەر مەشروعتیه لای
ئیوه بریتی بیت له خۆسەپاندن و دیکتاتوریتیی دەستهیه کی دیاری کراو، ئەوا با ھەممو
گزوی جىتنى و ئادەمیز اد بزانن کە من کونه پرستم و ئامادەم گیانى خۆم له پىناوى تەنها
يەك دانە مەسلەی شەربەندىدا بەخت بکەم". کە بەم وەلامەش ھەممو ئەفسەرە کان
ھەپسان و واقيان ور ما. خۆلمو کاتەدا کە چاوه پوانى دەركەدنى بېيارى ئىعدام بولە
لایەن ئەوانهوه، کەچى بېيارى بى تاوانى و بەردانیان بز دەركەد. ئەويش لە سەر ئەم
بېيارە هىچ سوباسىنى نەكەن، بەلكو بەدم دەرچۈنەوه لە دادگادا دەنگى لىنى
ھەلىپى و تى: (با بىزى دۆزەخ بز سەتمەكەران..)
کانى لە ديوانى سەرۋ کايەتىشدا لە ئەنقەرە - وەك لە بېيارى دادگای ئافیوندا تۆمار
کراوه - مىستەفا كەمال بە تۈرپەبى يەوه پى و تى:

"بۇيە بانگھېشتمان كەرىدىت بز ئىزەھەتا سوودلە را و بزچۈنە پاست و
دروستە كانت وەر بگەرين، كەچى چەند شىنىكت لەبارە نۇينزەھە نۇوسى و تزۇى
دووبەرە كېت لە نیواندا چاندین^(۲). يە كىمەر لە بەر دەم نزىكەى پەنجا پەرلەمان تاردادا
وەلامى دايەوه کە:

"گەورەتىن مەسلەی داوای مەسلەی "ئىمان" بېرىتى يە لە "نۇينز". خۆھەر كەسىك
نۇينز نەكەت خائىئە، ديازە حومى خائىنىش وەر ناڭگىرىت و پاشتكۈى دەخرىت...
لە بەر دەم ئەم وەلامەدا ئەم سەر كەردىيە ناچار بولۇ كە تۈرپەبى خۆى بخواتەوه و
ھەندى دەنەوايى پىشكەش بکات... .

(۱) بېرىتى يە لە دادگا عورفى يە سەر بازى يەى کە بە سەرۋ کايەتىي خورشىد پاشاي بەناو بانگ بە توندو تۈزى و
دواي بۇوداوه کانى (۳۱) مارت دامەزراو، گەلىنى بېيارى ئىعادىسى لە سەر خەلکى دەركەد، مامزىتا
نۇورمىش يە كېنىڭ بولۇ لەوانەي کە وەك تاوانبار بىراپونە بەر دەم ئەم دادگایە. (وەر گېنر)

(۲) كانى مامزىتا نۇورسى گەيشتە "ئەنقەرە" ھەستى كەردى ھەندى لە ئەندامانى ئەنۇمىنەن پەرلەمان نۇينز
ناكەن! بۇيە وتارىنەكى بەوانى تاراستە كەن دەستەوازە يە سەرەتا كە داپاشتۇرۇ: (أىها المعنون إنكم
لمعوئون ليوم عظيم). لە ئاكامى ئەم وتارەشدا شەست كەس لەم ئەندام پەرلەمانانەي كە وازيان لە نۇينز
ھەنباپو دەستيان كەدەوە بە نۇينز و پەرسىشە كانیان و، ئەنۇمىنەن پەرلەمانىش ھۆلى نۇينز كەن دىنی ناوا پەرلەمانى
گەورەتى كەدە. (وەر گېنر)

پاشان پیاوانی ئاسایشى دەولەت لە شەمش پارىز گادا ھىچ بۇوداونىكىان لەسەر قوتاپىانى نۇور تۆمار نەكىرىدۇو كە ئاسايىش تېڭى بىدات، ھەرچەندەش ژمارەيان سەدان ھەزار دەبىت، جىڭە لە بۇوداونىكى بچۈركە كە پەيپەندىي بە داڭىز كى كىرىدىنى شەرعىي قوتاپى يە كى بچۈركى نۇورەوە ھەيدە، ھىچ كەسىنگ نېبىستۇو كە قوتاپى يە كى نۇور لەسەر ھىچ تاوانىڭ چۈرىپىتە بەندىخانەوە. خۇز ئەگر بە نارەواش بەند كرابىنت بۇوە بە ھۆزى چاڭ كەردىنى رەۋشتى بەندىكراوانى تر. ئىنجا ھەرچەندە سەدان ھەزار نۇسخە ئەيمامە كانى نۇور لە ھەمو شۇينىكى ولاتدا بىلەو بۇونەتەوە، لە گەل ئۇۋەشدا كەسىنگ زيانىكى لىنى نەبىنۇن، بىگەر لە ماوهى يىست و سى سالدا جىڭە لە سوود ھىچ شىنگى ترىيان لىنى نەديوە. سى داد گاى سى حىكۈومەتىش بېيارى بىن تاوانى يان دەركىردو، سەدان ھەزار قوتاپىش بە گوفتار و كىردار پشتىگىرى و شايەتى لەسەرنىخ و بەھا ئەيمامە كانى نۇور بادە گەيدەن.

پاشان ئاپا كەسىنگى گۇشە گىر و دوورەپەرىز و ھەزار و بەسالاچۇو كە خۇزى لەسەر لىنوارى گۇردا دەبىنېت و، بە ھەمو ھىز و قەناعەتىكى وازى لە شتاتى فانى هىتاواھە، بایەخ بە ھىچ پلە و پايەپە كى دىنلىقى تادات، بەلکو سەرقالى شتاتىكە قسۇر و ناتەواوى يە كانى پېشىۋى پاك بىكەنەوە و سوود بە ژيانى ئەمۇدىي بىگەيدەن و، لەبەر شەفەقەتى زۇر و حەمىزى لە پاراستى بىن تاوان و پېران لە ھەر زيانىڭ بىتە رېيان تەنانەت دواعى لەو سەتكارانەش نەكىرىدۇو كە بە نارەوا ئازارى دەدەن.. ئاپا دروستە كەسىنگى ئاوا تاوانبار بىكىرىت و لە بارەپە بورتىت: ئەم پېرە گۇشە گىرە ھەولى تىنگىدانى ئاسايىش و ئارامى دەدات و، ئاماڭىچىسى پىلاتىڭىز ئانى دىنلىقى بە و پەيپەندىي و نامە كانىشى ھەر لەبەر ئەم بەستەن، كەواھە كەسىنگى تاوانبارە؟!

بىن گومان ئەم كەسانە گوفتارى و اى دەرەمەق دەلىن و لە سايەى بارودۇخى دژواردا بېيار لە دىزى دەردە كەن، خۇسان بە يە كىجارە كى تاوانبارن و، سېبەينى لە داد گاى ھەرەمەزنى رۆزى حەشردا نىخ و بەھا ئەم تاوانەيان دەبىن بەدەن.

كەسىنگى وەك ئەم پياوهى كە ھەشت كەتىپە سوپاى بە ئاراستە كەردىنى تەنھا يەك و تار ھېئور كەردىو و ناچارى كەردى ملکەچى ياسا و رىنساى سەربازى بىنەوە و، پېش چىل سالىش توانىي بە نۇوسىنى تەنھا يەك و تار ھەزاران كەمس بەلاى خۇيدا رابكىشىت و بىانكەت بە لايەنگەر و پشتىگىرى خىزى و، لە بەرددەم سى سەر كەردى زۇردارى بەزەبرۇزەنگدا - كە پېشىز باسکران - سەرى نەوى نەكىرىدە لېيان نەترسا و مەرأيى بىز

نهنواندن و، له برددم دادگا کانیشدا و تی: با چاک بزانن که ئه گهر به ئەندازه‌ی مسوی جه ستم سەرم بیت و هەموو رۆزیلک سەریلک لە جه ستم بکریتەوە ئەوائەم سەره‌ی کە بۇ راستى يە کانى قورئان تەرخانم كردووه هەر گىز له برددم نىلحاد و كوفرى رەھادا نەوبى ناکەم و هەر گىز او هەر گىز خيانەت لە نىشتمان و نەتهوە و ئىسلام ناکەم..

كەسىكى ئاوا كە لە "ئەمير داغ" لە گەل چەند كەسىكى كەمى ھاپىنى قىامەتى و سى كەسى تر نەبىن لەوانەي ڪاروباري خزمەتى بۇ بەريو دەبەن، پەيوەندىي لە گەل كەسى تردا نى يە، ئاييا دروستە دواى پۇون بۇونمۇھى هەموو ئەوانەي باس كران بە كەسىكى ئاوا بۇترىت: ئەم سەعىدە لە "ئەمير داغ" بە نەھىنى بۇ تىڭىدانى ئاسايىش ھەمۈل دەدات، ئەوهەتا بىرى ھەندى كەسى ئەم گەلهى لەوانى ژەھراوى كردووه و، بىست كەسى ئەويش مدھجان كردووه و نامەي تايىھتى يان بۇ ناردووه، كە ئەمەش بەلگەيە لە سەر ئەوهەي بە نەھىنى ڪار لە دەزى سىستەمى شۇپشىگىز انى حكۈومەت دە كات؟ ئىنجا هەر لە سەر بناغەي ئەم تۆمەتەش سیاسەتى دوڑمەتى يان لە گەلدا بە كار ھىناوه و ماوهى دوو سال بېيارى بەندى كەنى سەخت و دژوارى لە سەر دەركراو خraiيە زىندانى تاکە كەسى و دابرانى تەواوهتى بەوه و، لە دادگاشدا بوارى قسە و بەرگرى لە خۆ كەنداشان پى نەدا. بۇيە لە بەر ھەموو ئەمانە، سەرچەمى ئەم كەسانەي كە ئازاريان دام و بەم رادەيە لە دادگەرى لایان دا، بە وېۋدانى ئىۋە دەسپىرم.

جا ئايما كەسىكى وا كە لە شايىستەي خۆى زىاتر خەلکى پۇويان تىڭىردووه و، ھەزاران كەسى بە يەك و تار ھىنایەوە ژىز گۈزىرايەلى و، بە نۇو سىنى تەنها يەك و تار و اى لە ھەزاران كەس كەنداشدا بەلگەيە "ئىتىحادى مەممەدى" و، پەنجا ھەزار كەس - بۇيەر ىپەزەوە - لە مز گەھوتى ئەياسۇفيا گۈزى يان لە وتارە كەرى راگرت.. ئايما ھەر گىز ژىرى ئەوهى بىن قبولە كەسىكى ئاوا بۇ ماوهى سى سال لە "ئەمير داغ" ڪارى نەھىنى بىكەت كەچى بتوانىت قەناعەت تەنها بە چەند كەسىكى كەم بەھىنەت و، ئىنجا دەست لە ڪاروباري ئاخىرەتى خۆى ھەلبىرىت و نوقى پىلانى سیاسى بىت و، گۈزە نزىكە كەى خۆى لە بىرى پۇونا كى لە تارىكى پې بىكەت؟

ئايما شتى وا ھەر گىز دە گۈنخى؟ خۆ ئەنانەت شەيتان خۈيشى ناتوانىت ئەم قەناعەتە بە ھىچ كەسىك بېخىشىت!

چوارم:

شەپقە لە سەر نە كەنداشان وەك ھۆز كارىنەكى گەنگ بۇ تاوانبار كەنداش ئەم پىش چاو خىست و، بوارىشيان نەدام ھىچ قسە يەك بىكم، كە نىازم بۇ پىبان بلىم:

سین مانگ له پژولیسخانه‌ی "قهسته‌منوی" به گیراوی مامهوه و، هیچ که سینکیش پیش نهوم: "دهین شه‌پقه له سمر بکهیت". له سین دادگاوشدا که دادگایی‌یان کردووم شه‌پقه‌م له سمر نه کردووه و له ده‌می دانیشتنه کانی دادگاکاندا سهرم دهه نهسته‌وه و، کمس لهم رپوهه‌وه دهستی نه‌هیناوه‌ته پیم.. راسته، همندی لهو سته‌مکارانه‌ی که هیچ به‌شینکیان له ئایین نه‌بورو ئهم با به‌تمیان کرد به بیانووی ده‌ستیان و به شیوه‌ی کی ناره‌سی ماهوه‌ی بیست و سین سال شه‌پیان بین فروشتم و گوشاریان خسته سرم و ئازاریان دام.

ئنجا منالان و ژنان و زوربه‌ی خه‌لکانی لادی نشین و کارمه‌ندانی دهوله‌ت له فهرمانگه ره‌سی‌یه کاندا و ئوانه‌ش کلاو له سمر ده‌کهن، ناچار نین شه‌پقه له سمر بکه‌ن، چونکه هیچ سوود و بەرژوه‌ندی‌یه کی ماددی لموده‌نا بیه..

کمو اته که سینکی گزش‌گیری وه‌ک من، ماوه‌ی بیست سال به‌هوزی له سمر نه کردنی شه‌پقه‌وه دووچاری گه‌لتی تزمه‌تی ناره‌وا بیوه. له کاتینکدا که همه‌مو موچه‌هیدان و شه‌ینجولی‌سلامه کان رپیان به له سمر کردنی شه‌پقه نه‌داوه، که‌چی و ائیستا سمر له‌نوی به ناحقی ئازارم ده‌ده‌نه‌وه. خۆ به ناوی سه‌ربه‌ستی و ئازادی‌یه‌وه کم‌حقوی به‌سمر ئوانه‌وه نی‌یه که به ئاشکرا او بروزی ره‌مهزان ئاره‌ق ده‌خونه‌وه و نویز ناکهن، کمو اته ئمو که‌سانه‌ی که بهم سه‌رسه‌ختی و بهم چه‌شنه توندوتیزی‌یه چه‌ندین جار له بەر جلوبرگه کانم تاوانبارم ده‌کهن، بین گومان دوایی لیپرسینه‌وه‌یان لى ده کریت کاتنی زیندانی تاکه که‌سی و همتاھه‌تائی گزپ ده‌بینن و، ئمو کاته‌ش که ئاماھه‌ی بەردهم دادگای هەرمه‌زن ده‌بن.

پیتجەم:

ئهو پەیامانه‌ی نور که له لاین سەد هەزار کەسی ئەھلى ئیمانه‌وه "وەر گیراوی" یان بەدهست هیناوه و ماوه‌ی بیست سالى ره‌بەق چەندین سوودی زور و بین زیانیان به نەتەوه و نیشتمان گەياندووه، ئیستا بیئ نرخترین برویانوو ده کریت بە‌هوزی دهست بە‌سەردا گرتني. بۇغۇونە: دەستیان بە‌سەر كۆمەله پەيامى (زولفەقار - موعجىزاتى ئەحمدى) دا گرت کە ئیمانى سەد هەزار کەسیان رېزگار کردووه، تەنھا له بەر ئەوه‌ی تەفسىرىنىکى راست و دروست بۇ دوو ئايەتى پېرۇز تەنھا له دوو لاپەيدا كراوه له نىّوان كۆزى لاپەرە کانیدا کە دەگەنە چوار سەد لاپەرە. له کاتینکدا کە ئەم كۆمەله پەيامە وەختى بە‌سەردا تىپەریو و لەم ماوه‌یەشدا چەندىن ياساى لىبوردن دەرچۈن.

جا ئایا دهست به سه ردا گرتنی ئهو کۆمەلە پەيامە بەنرخە، تەنھا لە بەر تەنھا دوو لاپەرەی، کارىنکى راست و دروستە؟ و ائىستاش چەند پەيامىنى تىرى بەنرخ لە بەر يەك دوو و شەى نېوان ھەزاران و شە كە واتاي ھەلەيان لىنى دەدەنەوە، دەستىيان بە سەردا دە گىرىت. ھەركە سىلە ئەم سىنەم لائىحە يەدى داوا كارى گىشتى و ئەم بېيارەي بىستىت كە بلاۋماڭ كرددووە، دلىيا دەبىت لەم قىسانەي كە دەيىكەين.

بەلام ئىمە سەبارەت بە ھەر موسىيەتىك بىتە رېمان، دەلىن:

﴿إِنَّا لِهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ و ﴿خَسِبْنَا اللَّهَ وَنَفْمَ الْوَكِيلَ﴾.

شەشم:

ئەم كەسانەي كە وەر گىزى هەۋارى پەيامە كانى نۇور^(۱) لە سەر ئەمە تاوابىمار دە كەن كە هەندى قوتايىي نۇور زىادەرەوى يان لە مەدح و سەنابىدا كرددووە و گۇمانى باشى زىاد لە پۇيىستىيان بەرامبەرى دەربىرۇھە لەمە نامانەدا كە بۆ ھاندان و پىرۇزبايى و سۈپاسگۈزارى بۇيان نۇرسىوھە، دواى ئەمە سوودىنىكى يە كىچار گەورەيان لە بەلگە ئىمانى يە بەھىزە كان وەر گىرت و ھەتا پەلەي "علم اليقين" زانستە كانى ئىمانيان بە دەست هېنىا.. ئەوانەي لە سەر ئەمە تاوابىمارمان دە كەن، پېيان دەلىن:

من كەسىنکى لاواز و دەستەوسان و نەفى كراو و نىمچە خۇيندەوارم. لەمە كاتانەشدا كە بە پېروپا گەندە كانيان خەلتىيان لە دژم دەورۇۋۇزاند و دەيانىزساندىن لىيىم، ھەر دەرمانىنکى قورئان و راستى يە بەرزە كانى ئىمان بۆ دەرەدە كانى خۇم بە دەست دەھىنى يە كىسەر ئەمە راستى يە بەرخانەم دەنۇرسى، چونكە لەمە باوەرەدا بۇوم كە چارە سەرنىكى شىفابەخشىن بۆ رۇلە كانى نەتەوە و نىشىمان. جالە بەر ئەمە خەتم يە كىچار ناخوشە، ھەمىشە پۇيىستىم بە چەند كەسىنکى يارمەتىدەر بۇوە. چاودىرىبى خوايى گەورەش چەندىن يارمەتىدەر ئايىھەت و راست و دامەزراوى بىن بەخىشىم.

شىتىكى ئاسايى يە كە بە تەواوهتى دەست بە رووى خۇش باوەرى و گۇمان باشى و مەدح و سەنای بىن گەردىانە و نەنیم و لە سەر ئەمە سەرزەنلىكىان نە كەم، تاڭو ھەست و نەستىيان زامدار نەبىت. چونكە ھەلسسو كەوتى لەمە جۈزۈرە پىنچەوانە و دژى ئەمە رووناڭى يانە يە كە لە گەنجىنەي قورئانى پىرۇزەرە وەر گىرىاون، تەنانەت سوو كايدەتىشە بەم رووناڭى يانە. جالە بەر ئەمە كە ئەمە يارمەتىدەر خاواەن قەلەمە ئەلماسى و دلە

(۱) دانەر مەبەستى خۇيەتى. (وەر گىزى)

ئاز ايانه لملى دور نه كمونه و، همه ميشه هر مدح و سنه اي كيان كردووم من ئاراسته ي په يامه كاني نوورم كردوون، كه له راستيائه و په يامانه خاوهن مافن لهم ستايشهدا، چونكه دهر خمر و پيشاندەرى موعجىزەي مەعنەوبى قورئانى پېرۇزن. هەروهائەمە مەدح و سەنا و ستايشانە ئەوانم بۇ كەسيتى مەعنەوبى قوتاييانى نور گىپراوه تەوه. خۇ كاتى كە پىم دەوتىن: "ئىۋە سەدھىنەدى بەشە كەمى خۆم زىاتىم دەدەنى" هەست و سۈزى ئەوانم بەم قىسىمە تا رادەيەك ئازار دەدا..

جا ئايما هيچ مادده يەكى ياسايى هەمە كەسيتىك تۆمەتىار و سەرزەشت بکات لە سەر ئەوهى كەسانى تر مەدح و ستايشيان كردىت، هەرچەندەش خۇي ئەمە ستايشهى پىنى ناخوش بىت؟ ئايما مادده ياسايى لەم چەشەنە هەمە هەتا بکريت بە پاساوى كارمەندىنىكى رەسىمى كە به ناوى ياساوە تاو انبارم بکات؟

دەبى ئەوهش بزانىن كە له لاپەرە (٤٥) ئى بېيارى لائىحەي تاو انبار كردن كە له دېمان بلاؤ كراوه تەوه، ئەم قىسىمە من هيئراوه كە وتۇرمە:

(ئەم كەسە مەزىنە كە له ئاخىر زەماندا دېت لە وەچەي ئالى بەيت دەبىت. ئىمەي قوتاييانى نوورىش تەنھا له پۇرى مەعنەوبى بىھە دەكىرى لە ئالى بەيت دابىرىين. پاشان پېيازى په يامه كاني نور گىز جىنى "خۇويستى" ياخود بە گەورە گىرتى كەسيتى يان حەز كردن لە پلەوپايەي دنيايى يان چاوا گىزان بۇ مەنسەب و ناوبانگى تىدانى يە. تەنانەت من خۆم بە ناچار دەزانم كە ئەگەر پلەوپايەي قيامەتىش بدرىتىي وازيان لىنى بەھىنم تاكۇ ئەم ئىخلاسە نەشىۋىتىم كە له پېيازى نوروردا هەمە).

ھەروهك لە لاپەرە (٢٢) و لاپەرە (٢٣) ئى بېيارى لائىحە كە دا ئەم دەستەوازانە ھاتووه:

"مۇرف لە بەردم خواي گەورەدا تەقسىرە كانى خۇي بزاپىت و پەى بە ھەزارى و دەستەوازانى خۇي لە بەردم خواي گەورەدا بيات و بە زەليلى و شىكسەتىي و نموازىشەوە پەنای بۇ بيات. جا من - بەم كەسايەتى يە - خۆم لە ھەمەو كەسيتى بە دەستەوازان تر و بەدەخت تر و ھەزارتر و تەقسىر بارتر دەيىن لە بەردم خواي گەورەدا. خۇ ئەگەر سەرانسەرى دنيا كۆپىنەوە و لە سەر مەدح و ستايىشىم يە كېڭىن، ھېشتا ھە ناتوانى قەناعەتم پىنى بىكەن كە من مۇزۇنىكى باش و سالىح م... لەمە زىاتى لە خراپىكارى يە كان و لايمەنە چەوتە كانى كەسايەتىي سىھەمم نادر كېنىم، تاكۇ بە تەواوى لە

خژم دورستان نه خمهوه! کواته تنها چاکه و بهخششی خوای گموره یه که که سایه‌تی یه یه کجارت زمه کم - که وک سهربازیک وايه - له خزمته نهینی یه کانی قورئاندا گویزایم و ملکه ج ده کات، که له حوكمی به رزترینی پلهوپایه کانی موشیرینیدایه.

کواته "نهفس" له هموان نزمته و، کارمندی یه کمش له همه مو شتیک به رزو بلندتره.

دهسا سهدان هزار شوکر و سوپاس بُز خوای گموره".

له گهله نمهوه شدا که لائیحه که ئهو دهستواز انه سهرهوهی له قسه کاغنان هیناوه و له دهقه کهیدا دایناون، که چی ئوانهی دهیانوهی تنها له بئر ئمهوهی چهند که سیک مهديان کردووم و به وینهی رابه رینکی گموره و مهدی یه که هیدایتم داون - بمو واتایهی که له پیامه کانی نوردا هاتووه - به تاو ابارم دابین، بىن گومان ئهو که سانه خزیان شایان سزادان له سهرتاوانه گموره کانیان.

حدوتهم:

دادگای "دهنیزلى" و دادگای تاوانه گموره کان له "ئەنقەرە" و دادگاکانی تەمیز بە يە کدەنگى بپيارى بىن توانىي ئىمە و همه مو پېيامه کانی نوريان دەركرد، ئەمە بۇو همه مو ئهو پېيامانه و نامه کانىشيان داینەوه.

خۇ هەرچەندە ئموان و تىيان: "ھىشتا ئەگەر گرىمانى بۇونى ھەلەش ھەبىت لە بپيارە کەی دادگای "دهنیزلى" دا کە بۆ بىن توانىي ئىۋە دەرى كىردى، بەلام مادەم دادگای تەمیز بپيارى بىن توانىي بۆ دەركدوون، ئەوا ئهو بپيارە قەتعى یەتى وەرگرتۇوه و نابىي جارىنىكى تې بېرىنەوه بۇ دادگا" ..

ھەروەھا له گهله نمهوهدا کە سى سالىم بە گۈشە گىرى لە "ئەميرداڭ" دا بىر دە سەر و پېيەندىم تەنھا له گەل چەند کەسېنکى كەمدا ھەبۇو لەوانەی کە بە نۇرە كاروبارى خزمەتم بۇ رادەپېرىنن (ئەوانەش وەك يارمەتىدەرى بەرگدرۇو كاريان دەكىردى). ئىجا قسەشم لە گەل كەمدا نەدەكىردى، مە گەر چەند کەسېنکى دىندار و لە چەند حالەتىكى ناچارىدا و بۇ ماوهى تەنھا چەند خولە كىڭىچى، جىڭ لە ناردنى تەنھا يەك نامە لە ماوهى حەفتەيە كەدا لە پىناوارى ھاندانى قوتاييانى نوردا لە سەر خۇيندەوهى پېيامه کانی نور. (تەنانەت لە ماوهى سى سالى دوورودرىڭدا سى نامە زىاترم بۇ برا موقتى یە كەم

نه ناردووه) .. به لکو وازم له نوسین و کتیب دانانیش هیناوه که سی ساله پسونه سه رقالم، جگه له دانانی دوو سرجنی ورد له بیست لایه رهدا سه باره ت به (حیکمه تی دووبات برونه وه له قورئان) دا و (ههندی مه سله سه باره ت به ملائیکه ت) ووه و، له و دوانه زیاتر شتی ترم نه نوسیوه، به لام ره زاسه ندیم له سه رهه نواند که ئه و پیامانه داد گا کان بریاری بین توانی بتو ده کردن له شیوه دی بره گی گورهدا کز بکرینه وه.. دواى ئه وهش که داد گا نه و پیشج سه د تو سخه بیهی پیامی (آلية الکبری) ی داینه وه که به پته کز نه کان چاپ کرابوون، ره زامه ندیم بتر برای انم نواند که به هنی ٹامیری فوت تو کز بیهی پهه له بری بگرنم وه، چونکه ده مزانی یاسا به شیوه دی کی ره سی ری له وه ناگریت، تاکو جیهانی ئیسلامی سوودی لئی وری گریت و، هم ره نهها سه رقالی هله گیری ئه و پیامانه بروم و، خوم له قره دی سیاست نهداوه. تهنانه ت مانه وهم له غره بیبی ئازار بخشدالله گه رانه وه پن باشت بروه. ئه و برو به وینه دی هه مرو نه فی کراوه کانی تر نه روشتمه وه بز شاره که دی خوم، هر چه ندهش رو خسنه تی ره سی ده چو و برو که بگه ریمه وه. به لام نه روشتمه وه تاکو به دنیا و سیاسته وه سه رقال نه هم..

که واهه ئار استه کردنی ئه م سی هم تو مهه ته که کز مه لیک شتی درو و ناحه قی تیدایه و لیکدانه وهی هله دی له خز گرت وه و، هه ولدانی تا وانبار کردنی ئه م پیاوه، دوو و اتای سه رسامکه ریان له خز گرت وه که ئیستا نایانیم. ئه م ماوه بیهی دوایی که ده گاته بیست مانگ ئه م بز چو ونه ده چه سپینیت.

به لام من هه ره هینده ده لیم: ئه وان گنر و دوزه خیان سه روزیاده و، کیشه که دی خوم به داد گای هه ره مه زنی رؤزی قیامت ده سپیرم.

هه شتم:

پیامی "تیشکی پنجم" دوو سال له داد گای "ده نیزیل" و داد گای "ده نقره" دا مایه وه، دواى ئه وه دایانه وه به خومان و، منیش دواى ده چوونی بریاری بین توانی ئه و پیامه بوارم داله گه ل برجی بیه که م له و داد گایه دا - که له کوتایی کز مه له پیامی "سراج النور" دایه - بلاو بکریت وه. راسته من بیه که م جار وه ک پیامنی کی تاییه هه لم گرتیو که پیش چاوی خملکیم نه ده خست، به لام ماده داد گا ئاشکرای کرد و په رده دی له سه ر لادا و ئجا دواى ده چوونی بریاری بین توانی پیامه کمش دایانه وه به خومان، ئهوا و تم: که واهه هیچ زیانیک له بلاو کردن وه بیدا نی بیه، بزیه رو خسنه تم دا بلاوی بکه نه وه.

ئەسلى ئەو پەيامەش نزىكەی چىل سال پىش ئىستا لە بارەي ھەندى فەرمۇدەش
مۇتەشابىيە وە نۇرسراوە كە لە مېزە لە ناو خەلکىدا بىلۇ بۇونەتە وە. خۇ ھەرچەندەش
ھەندى لە زانىيان بەشىكى ئەو فەرمۇدانىيان بە "زەعىف" لە قەلم داوه، بەلام من لە بەر
پەزگار كەردىنى ئىمانداران لە شوبەھە و گۇمانە كان نۇرسىيۇمە، چۈنکە واتاي رووالەتى
ئەو فەرمۇدانە دەبۇ بەھۇرى ئاراستە كەردىنى رەختى زۇرلىيەن. كەچى ھەندى لە و
تەئىيلە نائاسايى يانە لە پىش چاودا دەركەوتىن و بەرجەستە بۇون. بۆيە ناچار بۇون
بېشارىنە وە وەك پەيامىنىكى پەنھان ھەلى بىگرىن، تاكو واتاي ھەلەيلى لىنى وەرنە گىرى.
ئىنجا دواى ئەوهى چەندىن دادگا بە وردى لەو پەيامەيان كۆزلىيە وە ئاشكەر ايان كەرد،
دايانوھە بە خۆمان. كەچى جارىنىكى تە دادگا ھەمان پەيامى كەردووھەتە وە بەھۇكارى
تاوانبار كەردىغان!

بۆيە رادەي دوورىي ئەم كارە لە دادگەری و حەق و ئىنسافە وە وېزدانى ئەو
كەسانە دەسپېرىن كە دەيانەۋى لە سەر قەناعەتىنىكى ناو ناخى دىلمان تاوانبارمان بىخەن.
ھەروەك ئەم سكالايمان پىشىكەش بە دادگاى ھەرە مەزنى خوابى دەكەين و، دەلىن:
﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيل﴾.

نۆھەم:

ئەمەش خالىنىكى گەلنى گەرنىگە، بەلام باسى ناكەين، تاكو ئەو كەسانە تۈورە نەكەين
كە بېياريان لە سەر دەركەردىن، لە بەر ئەوهى پەيامە كانى نۇورىيان خویندە وە.

دەھەم:

ئەمەش خالىنىكى ترى بەھىز و گەرنىگە، بەلام ئىستا باسى ئەمېش ناكەين، تاكو
باسكەردىنى نەبىت بە مايەي زوپىرى و بىزازى.

بەندىكراو لە زىندانى تاكە كەسىدا:

سەعىدى نۇورىسى

سکالانامه‌یه ک

که پتشکه‌شی نهنجومه‌نی و وزیران کرا

نهمه بخشیکه لهو سکالانامه‌یه که پازده سال پش نیستا و له دادگای "ئەسکى شەھر"دا پتشکه‌شی نهنجومه‌نی و وزیران کرا:

ئەی ئەھلى حەل و عەقد!

من گرفتارى ستمىنگى ئەتو تۈز كراوم كە دەگمەنە لە ھەممو دىيادا ھاوشىوه‌ي ھەبىت. جا لەبر ئەوهى بىن دەنگ بۇون لە "ستم" بە سووكايىتى و رېزى نەگرت دادەنرىت بەرامبەر بە "حق" ئەوا ناچار بۇوم كە راستى يەكى گەلنگ گەنگ بدر كىنەم. بۆزى دەلىم: يان لە سىدارەم بىدەن ئەوا تاوانەشم بۇون بىكىنەوە كە شايائى بېپارى سەد و يەك سال زىندانى بىت لە چوارچىوه‌ي ياسادا.. يان بە بەلگە بىچە سېپتىن كە من كابرايە كى شىتىم و زىرىم لە دەست داوه.. ياخود سەربەستى تەواوهتى بە خۇمان و پەيامە كاغان و ھاۋىي يانمان بىدەن و، لېپرسىنەوە لە گەل ئەواندا بىكەن كە بۇون بەھزى ئازار دانما.

بەلەي، دەبىن ھەممو حکومەتىك سەبارەت بە ھەر شىتىك يەك ياسا و يەك بىچىنەي بىز ئەوا ياسايدە بىت و، سزا كاپىش لە سەر بناھەي ئەوا ياسايدە دەرددە كرىن. جانە گەر ياسا كاپى حکومەتى كۆمارى شىتىكى ئەتو تۆزى تىدا نەبىت كە داخوازى سزادانى من و ھاۋىي يان بىت، ئەوا كارنىكى پۈيىستە كە دلىمان راپىگەن و دلىنموابىي پۈيىست و رېزى و بەخىشى شايائىمان پيشكەش بىكەن، ھاو كات لە گەل بەخىشى ئازادى و سەربەستى تەواوهتىدا يېمان. چونكە ئەگەر خزمەتە قورئانى يەكام بە دوژمنايدەن دابىرىت بەرامبەر حکومەت، ئەوا دەبىن بېپارى سەد و يەك سال بەند كردن يان بېپارى لە سىدارەدانم بىز دەربكەن و، سزاى سەختىش بىز ھەممو ئەو كەسانە دەربكىرىت كە بە شىوه‌يە كى گەرمۇ گۇر لەم خزمەتەدا پەمپەندى يان پۇھ كەدووم، نەك ئەوهى بىچن بېپارى يەك سال بەند كردن لە سەر من و شەش مانگىش لە سەر ھاۋىي كام دەربكەن.

جا ئه گهر خزمته کامان له دژی حکومهت نهبن، ئهوا دهی حکومهت له بربى سزا او زیندان و نازار و تزمه تيار کردن، به رېزلىنان و خەلاتوه پېشوازىمان لى بکات. چونكە سدد و بىست پەيام زمانىكى رەوان و پاراون کە ئەم خزمته پېش چاو دەخەن و تواني يان تەحەددادى فەيلە سووفە كانى ئەوروپا بکەن و بناگە فيکرى يە كانى ئەوان لە بناغەوە ھەلتبە كېن و ئاسماوارى نەھېنل.

بىن گومان ئەم خزمته کارا و کاريگەرە، يان ئاكامينكى ترسناكى لىنى دەبىتەوە، يان بەرۇبوominىكى زانستىي يە كچار بەرز و سوودبەخش پېشىكەش دەكەت. كەواتە نابىن برىيارى تەنها يەك سال بەند كەردىم بۇ دەربىكىت، وەك ئوهى ئىئمە خەرىكى يارىي منالان بىن و عەوامى خەلتکى لە خشته بەرين و خەرىكى شاردەنۋەسى پىلانى دوڑمنان بىن لە دژمان. چونكە كەسانى وەك من يان دەبىن بەپەرى فەخر و شانازى و سەرى بەرزەوە بە دارى سىدارە كانياندا سەربکەون، يان دەبىن لە پلەپايە شاييانى خۆياندا ئازاد و سەرەبست بن.

بەلنى، ئەگەر دزىنکى كارامە و لىزان ھەيىت و بتوانىت بايى ھەزار لىرە "ئەلماس" بىدزىت. كەچى ھەر ئە دزە بەتوانىيە بجىت چەند پارچە شۇوشە بىن بايىھى خىچەند قورشى بىدزىت و، حوكىمى دزىي ئەلماسە بەنرخە كانىشى لە سەر دەربىكىت.. ئايا ھىچ دزىنکى ئاسابى خاوهەن ھەست و ۋىرى شتى وا دەكەت؟ چونكە بىن گومان ئەو دزە كەسەنکى لىزان و زىرە كە و ھەرگىز خۆزى دووقارى كارى لە جۈزە ناکات كە ئەپەرى نەفامى و گەلخۇبى پۇوه ديازە!
بەرپىزان!

گۈمان بەپىي وەهم و گومانى ئىۋە من وە كۆ ئەو دزە و ام.. ئايا بۇچى ناوجىيە كى پېر لە كۆپۈرە وەرى سەر بە شارى "ئىسپارتە" ھەلەدە بېزىرم كە نز سال تىايىدا بە گۈشە گىرى مامەوە؟ خۆلە بربى ئوهى بېرۇبۇچۇونى چەند كەسەنکى دلىسۈزى كەمى ئەوى (كە چەند حوكىمكى سووكەلەيان لە سەر دەركرا) بەرەو دژايەتى حکومەت بېزۇنىم و خۆم و پەيامە كانى نۇوريش - كە ئاماڭىچى ڦيانەن - گەفتارى مەترسى بکەم، بۇ من وا باشتى بۇو كە وەك جاراڭم لە شوينىنکى گەورەي وەك "ئەنقرە" يان "ئەستەمبۇول" دا بۇ مايە و، ھەزاران كەسم بەرەو ئەو ئاماڭىچەي مەبەستە ئاراستە بىرىدىيە. ئەو كاتەش دەمتوانى بە شان و شەكتۈزۈزەتەي كە شاييانى ڦىبازى خۆمە بەشدارى لە كاروبارى دنیادا بکەم، لە بربى ئوهى خۆم بىخەمە بەر ئەم چەشىھ سزا سووك و بىن نرخانە.

جا بزوئه‌هی را دهی همه‌ی ئو کەسانه پروون بکەمەوه کە دەيانه‌وي بەره و پله‌يە کى نزمى بىن نرخ و بىن سوود پالىم پىنه بىن، ئووا بە ناچارى هەندى خۇويىسى و رياكارىي پېشۈرى خۇميان ياد دەخەمهوه، نەك بە مەبەستى فەخر و شانازارى و، دەلىم:

ئو کەسانه کە بۇيان رەخساوه ئو بەرگرىيەم بىين كە بە ناوىشانى (شايدىيە هەردو قوتايچانە موسىيەت) چاپكراوه، شايەتى دەدەن كە: توانىۋىتى بە ئاراستە كەردىنى تەنها يەك وتار لە پرووداوه كانى (۳۱) مارتدا ھەشت كەتىيە سەربازى بىڭىزىته و بزو گۈپۈر ايەلى و.. هەرۋەك پۇزىنامە كانى ئو كاتە نۇرسىي بان: لە دەمى جەنگى سەربەخۇيىدا توانيي بە يەك دانە وتار بە ناوى (شمەش ھەنگاوه كان) راي زانىيانى ئەستەمبول بىگۈزىت لە دىزى ئىنگلىز، كە ئەوهش كارىگەرى بە كى گەورە و ئىجايى ھەبو لە بزووتنەمەوي مىللەيدا و.. ھەزاران كەس لە مز گەوتى ئەباسۇفيا گۈي بان لە وتارە كەي راگرت و.. لە ئەنجومەنى مەبعۇسان (ئەنجومەنى پەرلەمان) يىشدا لە ئەنقرە بە چەپلەپىزىانى گەرمەوه پېشوازىلى كىراو، سەدو شەست و سەن ئەندام پەرلەمان رەزامەندى بان لە سەر تايىەتكەردىنى سەد و پەنجا ھەزار لىرى نواند بزو بىياتانى زانكۆ كەي و.. كاتىكىش ئەندامانى پەرلەمانى بزو نوپۇزى كەن بانگەپىشت كەد، لە دىوانى سەرۆ كایەتىدا پرووبەرۇوي تۇورەبى سەرۇك كۆمار بۇوه و بە بىن ھېچ ترس و بىمېك بەرپەرچى قىسە كانى دايىوه و.. ئو دەمەش كە لە (دار الحكمة الإسلامية) دائەندام بۇ حكۈومەتى ئىتتىحاد و تەرەقى بە يە كەنگى ئەويان لە ھەموو كەسىك بەلاوه گۇنخاوترىبو كە بتوانىت "حىكىمەتى ئىسلامى" بە شىۋىيە كى كارىگەر بە فەيلەسەرۇفانى ئەورۇپا رابگىيەنىت.. سەبارەت بە كەتىيە كەشى (إشارات الإعجاز) كە لە بەرە كانى جەنگىدا دايىاوه و ئىستا دەستى بە سەردا گىراوه، هىننە مايەي خۇشحالى و رەزامەندى ئەنور پاشا" ئى سەر كەردى گىشتىي هىزە چە كدارە كان بۇو كە بەپەرپىزەوه - كە ئەوهشى لە گەل كەسدا نە كەردووه - رۇشت بزو پېشوازى لىنكردىنى و، تەنانەت بېيارى دا كاغەزى پۇيىست بزو چاپكەرنى كە بېخشىت، تاڭو پاداشتىنى كە لە شەرف و شانازارى و پاداشتى ئو دىيارى يەدا ھەبىت..

جا پياوى ئاوا ھەر گىز ناتوانىت لەو مامەلەيە بىن دەنگ بىت كە بەم چەشىنە لە گەلە دەكىيت، وەك بلىنى چەند تاوانىنىكى بىن نرخى وەك دىزىنى هيستېلىك يان رفاندىنى كچىك ياخود بېنى گىرفانىنىكى ئەنجام دايىت. چونكە ئەگر لەو رەفتارەتان بىن دەنگ بىت ئووا وەك پەلەيە كى نەنگى وايە بە خۇيىوه و بە عىزىزەتى خاونىنى زانسىتى و

خرمه تگوزاری به کانی و هزاران هاورپی به نرخیمه و چونکه کاتنی ئیوه به زیندانکردنی سالیک فهرمانی لە سەر دەردە کەن وەك ئەوە وايە کە مامەلە دزى مەریان بە رخینگان لە گەلدا كردىت. ئەوقتا دواى ئەوەي کە بى هىچ ھۆزىك ماوهى دە ساتى پېرىدە گوشار و ئازارى دەست بە سەرى و چاودىزپى بە سەر برد و دواى ئەم ھەمو نازاردانە درىز خايەن، دەجن بۇ ماوهى يەك سال زيندانى دە كەن و يەك ساتى تريش دە يەنەن ۋېرىز چاودىزپى و دەست بە سەرى يەوە. جاڭە بىرى ئەوەي بىخەنە ۋېرىز زەبر و زەنگ و خۆسەپاندىنى پۈلىسىنگى ئاسابى يان پۈلىسىنگى نەھىئى ئاسابى يەوە - لە كاتىكدا كە ئەو كەسىنگە تەنانەت خۆسەپاندىنى سولتانىشى بىن قبۇل نە كرا - بۇ ئە باشتىر وايە كە لە سىدەرە بدرىت.

خۆ ئەگەر كەسىنگى وەك ئەم مەرژە بېھۋىت و حەز بکات دەست لە كاروبىارى دنيا وەر بىدات و، كارمەندى و ئەركى خاۋىن و پېرۇزى بوارى ئەوەي بىن بىدەن، ئەوا دەيتوانى پىشەوايەتىي پۇوداۋىك بکات كە بە دەيان چار لە پۇوداۋى (مەنەن) و (شۇرۇشە كە ئى شىخ سەعید) گەورە تر بوايە. واتە: دەيتوانى دەنگىنگى گەورەي چەشى زرمەي تۆپ بە گۇنى ئىۋەدا بىدات، نەك دەنگىنگى وەك ويزەي باتى مىش!

بەلى، من ئەو دە خەمە پىش چاوى حکومەتى كۆمارى كە هەرچى بەلا و گىروگەرفىتكى دوو چارى دەم ھەممۇي ئەنجامى پىلان و پېرۇپاڭەندەي پىكىخراروپىنى بەلشەفيي نەھىئى يە، ئەوەتا كەمش و ھەوايە كىيان بۇ پېرۇپاڭەندەي گىشتى و ھەممە لايەنەي ئەم توپ ساز كردووە كە تا ئىستاشتى وان بىنراوە و، ترس و توقاندىنىكى زۇرىشىيان بلاو كردووە تەوە. بەلگەشمەن ئەوەي كە وا ماوهى شەش مانگە هىچ كام لە هاۋپىكاكىم كە ژمارەيان دە گاتە سەد هەزار كەمس نەيتوانىيە يەك نامەم بۇ بىنېرىت، تەنانەت سلاۋىنېكىشىم بىن بىگەيەنیت. جائىمۇ پىلانگىز ئەنەي كە لە ھەولى خەلەتاندىنى حکومەت و لە خەشىپەرنىدان، بە راپۇرتە نەھىئى يە كانيان توانىيوبانە ھەر لە پارىز گاكانى خۇرە لاتەوە ھەتا دە گاتە پارىز گاكانى خۇرئاوابى لات پىشكىن و لېپرسىنەوە و لىكۈلىنەوە ساز بىكەن.

ئۇ نەخشەيەي كە پىلانگىز ان دايابىز شىبۇو بە جۈرىنگى ئەم توپ پىكىخرابوو كە بلىتى پۇوداۋىنگى يە كىجار گەورە لە ئارادايە و، من و هەزاران كەسى ترى وەك من لە سەر ئەو پۇوداۋە سزاى سەخت دە درىن. كەچى بە سزاىيە كىي هيتنىدە بىن نرخ كۆتايى بىن ھات كە دە گۇنچى لە سەر ھەر كەسىنگى ئاسابى دەر بىكىت لە سەر دزىنى شىنگى بىن نرخ و بەها.

نهوه برو سزای سالیک بهند کردنیان بز پازده کهسی بین توانی نیوان سه د و پازده کهس
دهر کرد!

تایا هیچ کهسیکی زیر و هوشمه ندهمیه که شمشیرنیکی تیڑی به دهسته و بیت و به
سوو کی له کلکی شیرنیکی گهورهی بژهنت و بهو جوزه له دژی خزوی بیورو و وزنیت?
چونکه ئه گه رمه بهستی خزپار استن یان له گه لجه نگانی ئه و شیره بیت ئه و اشمشیره
تیڑه کهی له شوینیکی تری جهسته ئه و شیره دا به کار دهینا!
دیاره دهر کردنی سزایه کی سوو کله می توا لاه دزم بملگدیه لمسه رئوهی که پستان
وایه من وه کو ئه و که سه وام!

جا ئه گه ر که سیٹم به وینهی ئه و رهفتاره دوور له ههست و زیری به هلسوسو که ووت
بکهم، ئیتر بزچی سه رانسنه رئه و لاته تان له ترس و دله پراو کنی پر کردووه؟ یان ج
پیویستی يهك بهم هه مورو پروپا گهندانه ههیه که بز هه زاندنی رای گشتی له دژی من بلاوی
ده کنهوه؟ ده برو و وینهی شیتیکی ئاسایی مامدله تان له گه لدا بکردمایه و بتانداردمایه بز
نه خوشخانهی شیتان!

خزو ئه گه ر پستان و ایه من که سیکی گرنگی مهتر سیدارم و له ئاستی گرته بمه ری ئه و
نه گبیر و خزوئاماده کاری به گرنگانه دام که له دژی من دهیگرنه بهر، نهوا هه رگیز منه نتیق و
زیری پری بهوه نادهن که برزم له کلکی ئه و شیره یان ئه و درنده بیه بژه نم و له دژی خزو
بیورو و وزنیم، بدلکو ده بینی به پینی توانا خومی لئی پباریزم. هر لبه رئوه شه که ده بین
ماوهی ده ساله به حهز و ویستی خوم ژیانی گوشه گیریم هه لبزارد و، هیندە گوشار و
ئازارم قبول کرد که هیچ مرؤثیک له تو ایادانی يه و، له هیچ کاروبارنیکی حکومه تدا
خوم هه تقورتاندووه و تهنانه ت هه ر حمزیشم له کاری له و جوزه نه کردووه، چونکه
ئه کی خاوینی سه رشام بینی کاری وام بین نادات.
ئهی ئه هلهی حمل و عهد!

تایا ده گونجی که سیک که بیست و پنج سال پیش ئیستا - به شایه تبی پژو ژنامه کانی
نه کانه - توانیی به نووسینی تنهها يهك و تار بیری سی هه زار کهس و، سه رنجی گرنگی
پیدانی سوپای بز وو تمهوه^(۱) به لای خزپیدا رابکیشیت و، به شهش و شه وه لامی

(۱) سوپای بز وو تمهوه ئه و سوپایه برو که ئیتیحادی يه کان له مه لبندی هیزی خزیان: شاری "سولانیک" ووه
به سه رکرده بی "مه حمود شهو کوت پاشا" و بز سه رکوت کردنی یاخنی برو نه کهی برو داوی (۳۱) مارت و
گېر انوهی دهسته لاتی ئیتیحادی يه کان هینایان بز ئه ستہ مسؤول. (وهر گېر)

پرسیاره کانی سرگهوره‌ی قهشہ کانی تینگلته‌رای دایه‌وه که دهیویست به شهش سد و شه وه لام بدرینه‌وه و، له سرهاتای سردهمی سربه‌ستیدا^(۱) وهک هر سیاسه‌تمه‌دارینکی شارهزا او لیزان و تاری ئاراسته‌ی جهمواهه ده کرد.. ئایا ده گونجنی له سده و بیست پیامی که سینکی ئاوا داله پازده و شه زیاتری تیندا نهیت که پیوه‌ندی بیان به سیاست و کاروباری سر به دنیاوه ههیت؟ ئایا هیچ ژیری‌یهک قه‌ناعه‌ت بمهه ده کات که پیاوی ئاوا پنی سیاستی گرتواوه‌ته‌بهر و چهند ئاما‌نجینکی دنیابی ههیه؟ چونکه ئه گهر بایه‌خی به سیاست بدایه و خزی له کاروباری حکومه‌تدا هملبقورتاندایه ئه‌واله سده‌شوینی تنه‌ها یهک کتینیدا چ به راشکاوی و چ به هینما ئه و بایه‌خدانه‌ی ده‌ردده که‌وت. خز ئه گهر ئاما‌نجی ئه و ئاراسته کردنی رهخنه‌ی سیاسی بوایه ئایا نمیده‌توانی جگه له باسی پوشته‌بی و بابه‌تی میرات - که له و بابه‌ت و ده‌ستورانه‌ن هر له میزه‌وه ههن - شتی ترى بۇ ئاراسته کردنی رهخنه‌کانی بدوزیایه‌تمه‌وه؟

هر که سیئک هەنگری بیرینکی سیاسی دیاری کراو بیست ده‌توانیت سه‌دان هەزار بابه‌تی رهخنه لینگرن بدوزیتنه‌وه لهم رژیمه کۆماری‌بهداده که ئالتو گۆرینکی گهوره‌ی بەرپا کرد، نهک تنه‌ها یهک بابه‌ت و دوو بابه‌ت! چونکه ئایا ده گونجنی ئه و گۆرانکاری‌بیه حکومه‌ت ئه‌نجامی دا بترنجیرتیه دوو مەسله و بابه‌تی بچوو کموه؟ خز هرچه‌نده من به بى نموده‌ی نیازی ئاراسته کردنی هیچ رهخنه‌یه کم برویت، ئه‌وان دوو سئ و شه‌یان له یهک دوو کتینی پیش‌ووی مندا ده‌هینتاوه و ئیدیعای ئه‌ویان کردووه که گوایا من هېیش ده کمده سر سیسته‌می حکومه‌ت و کووده‌تاكه‌ی.

ئىستا من له ئیوه ده‌پرسم: ئایا لېدوانی من له بابه‌تیکی زانستی ئه‌وتۆ که شایانی هیچ سزایه‌کی تنه‌هات يه کجارت بچوو کیش نی بى نموده‌ده‌هینیت که سه‌انسەری ولات سەرقال بکریت و ترس و بیم له هەممو لا يه کدا بلاو بکریت‌وه؟

دەرکردنی سزایه‌کی سوو كەلە و بى نرخ له سەر من و چهند که سینکی كەمی هاوارى‌یانم و .. بلاو کردنوه‌ی پروپاگنده‌ی توندوتیز و چروپر لە دزمان لە هەممو لایه‌کی ولاٽدا و .. نانوه‌هی كەمش و هموای ترس و توقادن لەناو خەلکیدا به نیازی دوور خستمه‌یان لېمان و بیزاندمان لە بەرچاویاندا و .. هینانی هیزیتکی گهوره‌لە لایمن

(۲) سردهمی سربه‌ستی بى يه كەم ماوه‌ی حومى ئىتىجادى بىه کان ده‌وتىز لە دواى لابردنی سولتان عەبدولحەمید. نەو قۇناغىش بىم ناوه ناسراوه، دەنالە راستیدا ئىتىجادى بىه کان لەو ماوه‌بىدە سیسته‌منكى حىزبىي دېكتاتورى بیان دامزراند. (وھر گىز)

"شوکری قایا" وه بز شاری "ئیسپارتە" بزوئەنجامداني کارىك كە تەنانەت يەك دانە سەرباز دەتوانىت ئەنجامى بادات، كە دەستگىر كردن و بەند كردنى منه و.. سەردانى "عىصىمەت ئىنۇنۇ" ئى سەرۋۆك وەزىران بزو پارىز گاكانى خۇرھەلات بە ھەمان بۇنۇوه و.. رې نەدان بە قىسە كردىنى من بزو ماوهى دوو مانگ و.. بوار نەدان بە ھېچ كەسىك كە ھوالىم بېرىسىت و سلازونىڭ لىنى بىكات، لە كاتىكىدا كە من لەم غەريبىي يەمدا كەسىكى تەنها و بىن ھاودەمم..

ھەموو ئەمانە ئاماژە بزو بارودۇخىكى ھىنلە نامۇ و نابەجى دە كەن كە ھېچ دانابىي يەكى تىدا نى يە و شاياني شان و شىكۈزى ھېچ حکومەتىك نى يە لە دىنادا، جى جاي حکومەتى كۆمارى كە دەببۇ چاودىرىبى ياساى بىكرايە و رېزى لىنى بىگرتايە، لە كاتىكىدا كە وشەي "حکومەت" ئەوه دەگەيەنیت كارە كان بە حىكمەت و دانابىي مامەلەيان لە گەلدا بىكىت!

من دەمەوى لە چوارچىوهى ياسادا پارىز گارى لە مافە كامى بىكىت. ھەر كەسىكىش پىچەوانەي ياسا پەفتار دەنۈنیت و ھەر بە ناوى ياساواھ ياسا پېشىل دەكەت من بە تاوانبار ناوزەدى دە كەم. بىن گومان ياساكانى حکومەتى كۆمارى دەست بە ropyوو كىردارە كانى ئەو تاوانبارانە دەنیت و، ھیوا دارم مافە زەوتىراوە كامى بىن بىرىتەوە.

سەعىدى نۇورسى

* * *

تىپىنى:

مەكتۇوبى شازدەھەمى كىنېسى "مەكتۇوبات" و پاشكۆز كەي بە بەرگرى دادەنرېت لە مامۇستا نۇورسى و لە پەيامە كانى نۇور. ھەر لە بەر ئەوهشە كە مامۇستا نۇورسى لېزەدا و لە ئىتوان ئەم تىشكى چواردەھەمەدا دايىناوهەتەوە. ھەر خۇينەرنىكى بېرىز حمز بە خۇينىدنۇوهى دەكەت با بىفەرمۇنى لە شۇنىنى تاوبراولە كىنېسى "مەكتۇوبات" دا سەيرى بىكات. (وھر گىز)

* * *

چهند نامه‌یهک له بهندیخانه‌وه

باسمہ سبحانه

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته أبداً دائمًا

برا تازیز و بهوه فاکام!

سین پووناکبی دلدهرهوم دی، واله سین خالدا پوونیان ده کمهوه بز ئوانهی که
دووچاری بهندیخانه بعون و ئهوانهی چاودیزی یان ده کمن و ئهوانهش که له ئیش و کار و
گوزهرانیاندا یارمئی یان دهدن:
حالی یه کەم:

دەکرئ و دە گونجى هەموو رۇزىنکى ئەمەنەی لە بهندیخانەدا بەسەر دەپریت،
پاداشتى پەرستى دەدانە رۇز دەستى مەرۆف بخات و، ئەمە سەعاتانەش کە له ئەنجامدا
لەناو دەچن، دە گونجى بکرین بە چەندىن سەعاتى نەمر و هەتاھەتايى. بىگرە دە گونجى
بردنەسەرى چەند سالىڭ لە بهندیخانەدا، بکریت بەھۆى رېزگار بیون لە ملىونەها سالى
بهندیخانەی ھەميشەيى.

مەرجى ئەم قازانچە مەزىنى ئىمانداران، بەجىھەنائى فەرزە کان و پەشىمان بۇونەوەيە
لە بەردم خواي گەورەدا لە تاوان و گۇناھانەي گەياندوو يانەتە بهندیخانە،
شوکرانە بىزىرى و ئارامگىرتە تەنھا لە بەر خواي گەورە. سەرەبای ئەمەي کە بهندیخانە
خۈىشى دەستى مەرۆف لە گەلەن گۇناھ دە گىپىتىعوە.
حالى دووهەم:

نەمانى ئازار لەزەته و، نەمانى لەزەتىش ئازارە.

بەلى، ھەركە سېتك بىر لە رۇزىنى خۇش گوزهرانىي ژيانى بکاتمەوە، ئەوالە گىانى
خۈيدا ھەست بە خەم و خەفت دەكات بۇ نەمانيان، بە چەشنى كە وشە ئاخ و داخى
حەسرەت و پەزارە لە زمانى دەردەچىت. بەلام نەگەر بىر لە رۇزگارانى بەلا و موسىيەتى
بکاتمەوە، ئەوالە دل و گىانى خۈيدا ھەست بە خۇشى و شادىي نەمانيان دەكات و،

زمانیشی به وتنی: "الحمد لله" و دهربرینی شوکرانه بژیری خواوهند، ئەو خۇشى يە دەرداپىت، چونكە بەلا و گىروڭرىفتە كانى ئەو رۇۋانە رۇشتىن و پاداشتىان پاشە كەوت كرد. ئىت ئەو مۇزۇفە دلى بەمە دەكىيتمۇ و بۇ خۇرى دەحەيتىمۇ.

واتە: ئازارىنىكى كاتىيى يەك سەعات، تام و لەزەتىنکى معنەوى لە گىاندا بەجى دەھىلىت.. بە پىچەوانە شەمۆ لەزەتىنکى كاتىيى تەنها يەك سەعات ئازارىنىكى معنەوى لە گىاندا بەجى دەھىلىت!

جا مادەم "پاستى" بەم جۈزۈ يە، مادەم سەعاتە كانى بەلا و موسىبەتىش، كە لە گەل ئازارە كانياندا رۇشتىن و بەسەرچۈون، وە كۈئەمە وان كە هەر نەبووپىتىن.. مادەم رۇزگارانى بەلا و موسىبەتى ئايىندهش هيىشتا نەھاتۇن، كەواتە ئەوانىش وەك "نەبوو" وان. خۇ دىبارە شتى "نەبوو" يېش ئازارى نى يە..

مادەم وايە.. ئەوا دەربرىنى بىن ئارامى و ترس و بىس لە ئازارە كانى پابوردوو و ئەوانى دادەنرىت.

ھەروەھا سكالا كىردىن لە دەست خواى گەورە و، موحاسەبە نە كىردىن دەرروونى بەدەخوازى پېقسىور و، كات بەسەربرىن بە حەسرەت و ھەنسىكدان و خەم ھەلتىشتن، ھەموو ئەمانە، ئەپەپىر ئەفامىن. ئايا ئەو كەسەئى كە ئەمە حالتىنلىكى لەو نەفامىتىن يە كە لە ترسى بىرىتى و تىنۇتىنى رۇزگانى ئايىندهى، ھەر لە بەيانى يەوه تائىوارە، خەرىكى خواردىن و خواردىنەوە بىت؟

بەلتىن، ئەگەر مۇزۇف ھېزى ئارامىگەرنى خۇرى بە راست و چەپدا - واتە بە پابوردوو و ئايىندهدا - بەلا و نە كاتەوە و، ئاراستەي تەنها ئەو رۇزگەي بىكەت كە تىايىدایە، ئەواتەنها ئەو ھېزى سەرۆزىيادە بۇ كەرنەوەي گەرئى كۆپەرەي ھەموو تەنگ و چەلمە كانى ژيانى. تەنانەت من دەلىم و - سكالا ش ناكەم - ئەو سەخلىت كەردىنە ماددى و معنەوى يانەى كە لەم قوتاچخانە يۈو سەفى يە سىھەمەدا^(۱) و لەماوەي چەند رۇزىنگىدا ھاتە پىس، بە درېزايى ژيانم شتى وام نەديوه، بە تايىھەت مەحرۇوم كەردىن لە خزمەتگۈزاري نۇور، لە كاتىنگىدا كە چەندىن نەخۇشى سەرى تىن كەردووم..

(۱) مەبىست بەندىخانەي شارى (ئافۇون) كە سالى ۱۹۴۸ مامۇستا نۇورسى و قوتاپيانى نۇورى تىندا بەند كران. (وەرگىز)

جالو کاتهدا که دل و گیام بهدهست ئام هممو تهنگی و نائومیدی یمه و پنکهوه ده گوشران، چاودیزی خوای گهوره ئو راستی یهی پیشروعی به هاناوه ناردم. ئیتر دلم به تهواری کرایوه و ئو دلتهنگی و سهخلته تیبانم نهمان و به تازاری بهندیخانه و نه خوشی رازی بروم. چونکه هر که سیک و هک من له لیواری گزره کهیدا بیت، گملنی قازانجیهتی یهک سهعاتی تهمه نی - که ده گونجی به بین تاگلابی لبی بروات - به ده سهعات پهستان بتو بژمیرنیت.

ئیتر شوکرانه یه کی زورم لمسهر ئامه پیشکهشی خوای گهوره کرد.
حالی سی هم:

یارمه تیدانی پرسز و بهشه فقهتی بهند کراوان و، بهدهست گهیاندنی رزق و روزی بان که پیویستیان پنهانی و، چاره سر کردنی زامه معنیوی یه کانیان به ملهه می دلنهه ای و دلدانهه.. هر یهک له مانه هرچه نده کاریکی ئاسانه، بهلام پاداشتی گملنی مهزن و زوری تیدا یه، چونکه بهدهست گهیاندنی ئو رزق و روزی یه که له ده روهه بوزیان دنست له حوكمی "سدهقه" دایه و له تو ماری کردهوه چاکه کانی ئو که سهدا دهنووسرت که ئو روزی یه که دهستی ئو بهند کراوه گهیاندووه، ج ئو انهه له ده روهه بوزیان هنیاوه، ج پاسوانه کان و ج ئو چاودیزانهش که لام کارهدا یارمه تی بان دهدهن. به تاییهت ئه گهر بهند کراوه که پیر و بهتمه نیان نه خوش یان ئواوه و دوور له شاری خزوی بان هزار و نهدارا بیت، ئموا پاداشتی ئو "سدهقه معنیوی یه" گملنی زیاتر ده بیت.
مدرجی ئام قازانجه: ئنجامدانی نویزه فرزه کانه، بوزیه کانه، بوزیه که خرمه تگوزاری یه تهنا له بهر خوای گهوره بیت، له گمل مرجیکی تردا که بریتی به لمهه ئو خرمه تگوزاری یه هاوریی شهقهقت و بهزه بی و سوز و میهره بانی و خوشویستی بیت و هیچ منه تیکی ئاویته نه بیت.

* * *

باسمه سیحانه

بهند کراوان گملنی پیویستیان بهو دلنهه ای یه راسته قینه و دلدانهه و پاک و بیگم ردهه که له "پیامه کانی نوور" دا همن. به تاییهت ئو لاوانه که به دهستی همواو ئاره زووی خزیان زلله تهمی کردن و سه رزه نشیان چه شتوضه و، هرهه تی جوانی تهمه نیان له

بهندیخانه کاندا به سهر بردووه، ئوانه چهنده پیویستیان به "نان" ه هیندەش پیویستیان به "نور" ه.

دهمارى لاو هردم بز هموا و ئارهزووی هەستە کانى لىيەدات و بەدم ئەو هەستانووه زیاتر دەبروات و پىر گۆپىرايمەلیان دەبىت تاکو عەقل و ژىرى! ئاشكرايشە هموا و ئارهزوو له دەمى قولپىدان و ھەلچۈونىدا سەنگى درەمنىك لەزەتى ئىستاي بەلاوه باشىرە لەچاو سەنگى يەك "تەن" تام و لەزەتى داھاتۇو. دەبىنیت بەھۆي ھاندەرى ھموا و ئارهزووی تام و لەزەتى يەك خولە كى "تۆلە سەندىنەوە" لاۋىك دەچىت مەرۆفىكى بىنى تاوان دەكۈزىت، لە ئەنجامى ئەم كارەشىدا ھەشت ھەزار كاتىزمىرى تەمەنلى بە ئەشكەنجهى بەندىخانەوە دەتلىيەوە.. ھەروەھا "لاو" جلهوى خزى بز تام و لەزەتى سەعاتىنگى رابواردن لە "مەسەلەي شەرەف" دا شىل دەكەت، پاشان لە ئەنجامى ئەمەدا ئازارى ھەزاران پۇزى بەندىخانە و ترسان لە دوئەنە كەدى دەچىزىت.

بەم جۈزىرە، بەختەوەرە ئەمەنلى ئام لاوه لە نیوان دەلتەپىن و نىڭگەرانى و ترس و لەرز و ئازاردا بە زايە دەچىت.

بەم جۈزىرە، لاوانى ھەزار دەكەونە ناو چەندىن گىرۇ گىرفى سەختى زۇرى وەك ئەمانەي باس كران. بە رادەيدەك كە خۇشتىزىن و شىرىنتىزىن پۇزى گارانى ژيانيانلى دەبىت بە سەختىزىن و تاللىرىن و، دەكەونە بارىتكى ھيندە تاھەمۇارەوە كە مەرۆف بەزەبى پېياندا يېتىھە، بە تايىھەت دواى ئەوهى كە چەندىن گىزەللوو كە لار و چەمۇت لە باكۇورەوە ھەلىان كرد و چەندەها ئاشۇوبى كاولكارييان لە گەل خۇياندا بز ئام چەرخە ئىستامان ھىنا، چونكە شەرەف و نامۇسى ئافەتان و كچانى جوان بز ھموا و ئارهزووی دواپۇز نەيىنى لاوان موباح دەكەن و، بز ئىنگەلىي بىن ئابروانە ھانيان دەدەن. سەرەپاي ئەوهەش، سەرۇوت و سامانى دەولەمەندان بز چەند ھەزارىكى ھەرزە و نەقام بە حەللان دادەنلىن.

جەستەي ھەموو مەرۇۋايدەتى لە بەردم ئەم ھەموو تاوانە نارەوابانە لە دېى دەكربىن، تەزۇووپىندا دېت!

لاوانى مۇسلمانى ئەم چەرخە پېلە تەنگانە و دەردى سەرىيە، دەبىن چاڭى لېپەران بىكەن بە لادا و قۇلى مەرداھى لىنى ھەلبىمالن، تاکو ئەم ھەلۋىستە رېزگار بىكەن و، شىشىزە ئەلماسى يەكانى "پەيامە كانى نور" و بەلگە گومان بېرە كانى (كە لە پەيامى: بەرى درەختى ئىمان و، رابەرى لاوان و، ھاۋچەشىياندان) بە دەستەمە بىگرن و بەرگرى

له خزیان بکمن و بهره‌نگاری نه و هیرشه راماله‌ره بنمهوه که له دوو قولمهوه ده کریته سه‌ریان. دهنا پاشه‌رژی لواانی جیهان و بهخته‌هربی ژیانیان تیاده‌چیت و، خوش گوزه‌رانی دوارپوزیشیان نامینیت و، هممو نه‌مانه‌یان لئی دهیت به نه‌شکه‌نجه و نازار، چونکه له نه‌خمامی زیاده‌رهوی و بهد کرداری یاندا له خسته‌خانه کاندا ده کهون و، بهه‌زی هله‌لشی و سه‌ره‌رژی یشهوه له بهندیخانه کان توند ده کرین و، رژی‌گارانی پیریشیان به گریانی به کول و همنسک و په‌زاره‌ی پر له حسره‌ت و خم لئی ده گوزه‌رین!

به‌لام نه گهر لاو له پنی په‌روه‌دهی قورئان و بهه‌زی راستی یه کانی په‌یامه کانی نوره‌وه خزی پاراست، نه‌وا دهیت به: لاوینکی را به‌ری راسته‌قینه و، مرؤفینکی کامل و، مولسانیکی به راستی بهخته‌هور و، پادشاه هممو بونه‌هوران.

به‌لتی، نه گهر لاو تنه‌ها یه ک سه‌عاتی بیست و چوار سه‌عاته کهی رژی‌گارانی بهندیخانه‌ی له به‌جیهینانی فهرزه کاندا به‌سمر بیات و له و تساوان و گوناهانه‌ی گهیاندو و یاندته بهندیخانه په‌شیمان بیته‌وه و، وهک بهندیخانه لمو خراپکاری یانه‌ی دور خسته‌وه‌ته‌وه، بز خزیشی دور بکه‌ویتموه لیتیان، نه‌وا چه‌ندین سوودی زوری دهست ده که‌ونت بز ژیان و دوارپوزی خزی و بز ولات و نه‌مهوه و که‌سوکار و خوش‌هه‌ویستانیشی، سه‌ره‌رای نه‌وهش که لاوی یه کهی هه‌میشه‌ی له بهه‌شتدا دهست ده که‌ونت له بربی لاوی کاتی نه‌نم دنیای که پازده سال ناخایه‌نیت.

هممو کتبه ناسمانی یه کان، له پیش هممو و یانه‌وه قورئانی پیرفز، به‌په‌ری دلنيابی یه‌وه، مژده و همو‌الی نه‌نم راستی یه‌مان دده‌دنی.

به‌لتی، نه گهر لاو به گرتنه‌بهری پنی راست و نه‌خمامدانی په‌رسنته کان، شوکرانه‌بژیری نیعمه‌تی "لاوی" بکات که سه‌ردنه‌مینکی خوش و جوانه، نه‌وا نه‌مو نیعمه‌تی لاوی یه‌ی که پنی به‌خسراوه له زیادبووندا دهیت و که‌م ناکات و ده‌مینیت و تمام و جوانی یه‌که‌شی پتر زیاد ده کات. دهنا لاوی یه که‌ی لئی دهیت به به‌لا و گبر و گرفینکی به‌سوئی و نازار و، لهناو خم و په‌زاره و نه‌نگانه‌ی ژیانداون دهیت تا به ته‌واوی ده‌روات و نامینیت و، بهم پین یه سه‌ردنه‌می لاوی یه که‌ی دهیت به نه‌رکنکی قورس به‌سمر شانی خزی و که‌سوکار و ولات و نه‌مهوه که‌یه‌وه به گشتنی.

ئنجا هممو سه‌عاتیکی به‌ندیی نه و بهند کراوه‌ی به ناره‌وا و ستم برباری بهند کردنی له‌سمر ده‌رچووه، وهک په‌رسنی ماوه‌ی رژی‌نکی تمواو وايه، به مسرجنی فهرزه کانی نه‌ستزی به‌جنی به‌هینیت و، بهندیخانه - بز نه و - وهک مله‌ندیکی گوشه‌گیری لئی دنیت،

به چه شنی زاهید و خواپه رسته کانی پیشین که ده رُشتنه ناو ئەشکەتوه کانوه و بز خواپه رستی لى ده باران. و اته ده کرئ ئەو بند کراوه و کو ئەو زاهیدانه وايت.

ھروههانه گەر ئەو بند کراوه کەسینکی هەزار و نەخوش و پیر بىت، دلىشى پەيوه سى راستى يە کانى ئىمان بىت و، بز لاي خواى گەورەي گەرايىتەوە، فەرزە کانى جى بەجى بىكات، ئەواھمۇ سەعاتىكى بەندىخانەلى له حوكى بىست سەعات پەرسىتشدا دەبىت و، بەندىخانە بۆئەو دەبىت بە قوتا بىخانە يە كى ئامۇزگارى و پەروھرەدى و مەلبەندى خۇشويستى يە كىرى. چونكە رۇزگارانى ژيانى لەھۇ لە گەل ھاوه لانىدا بە حەوانەوه دەباتە سەر. ئەمە سەرەر اي حەوانەوهى خۇزى و سەربارى ئەمۇھەش كە بە چاوى مېھرەبانى يەوهە خەملکى بۆي دەروانى. تەنانەت لەوانەيە مانوهەي بەندىخانەنى گەلى پى باشتى بىت لەو سەرەستى يەي دەرەوە كە له ھەمۇ لايە كەوهە تاوان و گۇناھى بەسىردا دەبارىت و، دلى بەو وانەي ئامۇزگارى و پەروھرەدە كارىيانەي ناو بەندىخانە دە كرىتەوە ..

خۇز كاتىك كە بەندىخانەش بەجى دەھېلىت و كەپساو كۈز و تۈلەسىنەر ناپواتە دەرەوە، بەلكو ئەو كاتە پىاونىكى خواناسى باشى توبە كارى لىنى دەرەچىت و، دەبىت بە ئەندامىكى سوودبەخشى ناو ولات و ھاوللاتى ييان، بە پادەيەك كە ھەندىك لەو كەسانەي لە بەندىخانە كەي دەنیزلى لە گەل ئىمەدا بەند کراپۇون، دواي ئەمۇھە لە ماوەيە كى گەلىنى كورت و كەم خايەندادا چەندىن دەرس و ئامۇزگارى ييان لە بارەي ئىمان و رەھوشت بەرزى يەوه لە "پەيامە كانى نور" وەرگرت، و تىيان:

(ئە گەر بەند کراوان لە ماوەي پىنج حەفتەدا دەرس و ئامۇزگارى لە پەيامە كانى نور وەر بىگرن، گەلىنى باشتە بۆ راستىكەنەوهى ھەلسو كەوتىان، تاكو ئەمۇھە پازدە سال بخريتە بەندىخانەوه)!

جا مادەم مەردن لەناوناچىت و كاتە كەشى پەردهي غەيىي بەسىردا دراوهەتەوە و ھەمۇ دەمەك دە گۈنچى بۇوبەرۇي بىنەوه و .. دەرگاى گۈرپىش داناخرىت و، كاروانە كانى مروقايەتى يەك لە دواي يەك لە پىشت ئاسۇي گۈرستانەوه ئاوا دەبن و .. مەردن خۇيىشى بز ئىمانداران وەك نامەي تەسرىح و پزگار كەردن و اىلە لە ئىعدامى ھەمېشەيى - وەك بە راستىي قورئان ئەمە بۇون كراوهەتەوە - ھەروههان بز گومپا نەفامە كانىش ئىعدامىكى

هه تاهه تایی به، و هک خویان و ای ده بینن، چونکه مردن جودایی به کی هه میشه بی به له هه موو که سوکار و خوشویستایان ته نانه ت له هه موو بونوهر اینیش به گشتی.. مادهم ئمه وايه.. ئموا بی هیچ گومانیک به خته و هر ترین مروف ئمو که سمه به که شوکرانه په رود گاری بکات و له بهندخانه که بدا نارامگر و چاوه پوانی پاداشتی خوای گهوره بیت و، دهرفت له کاته کانی ئوتی بیتیت و به جوانزین و باشترین شیوه به کاریان بهینیت و، به پئی رینمایی پهیامه کانی نور بز خزمتی ئیمان و قورئان تی بکوشیت.

ئهی مرؤفی تووشبوی له زهت و چیزی دنیا!

له ماوهی حه فتا و پیشج سالی تمەنداو، به هه زاران تاقیکردنمه وهی ئیمان و ئمو پرووداوهی به سرم هاتون، دلیما بروم لموهی که:
تم و چیزی راسته قینه، که ئازاری ئاویته نبیت و، خوشی به ک خم و په زاره لیتلی نه کات و بهخته و هر بی راسته قینه و ینگرد و تهواو تمنها به "ئیمان" دهست ده که ویت و له ناو بازنهی "راستی به کانی ئیمان" دایه. دهنا بین ئم ئیمانه، ته نهایا به ک دانه له زهتی دنیا چهنده ها ئازاری زور و زبهندی تیدایه، چونکه کاتنی که دنیا له زهتیکی به ئهندازهی ده نکه تری يه کت پیشکهش ده کات، ده دانه زللله توندی به سویش لئی ده دات و، بهممش تم و له زهتی ئیمان لئی ده سینیته و.

ئهی ئه و بیچارانه که دور چاری به لاؤ گرفتاری موسيیه تی بهندخانه بون!

مادهم دنیا که تان له گریان و خمباریدایه و، ئیمانیشтан به ئازار و به لاؤ موسيیه لیل بونه، ئموا تا ده تو ان تی بکوشن دوا پر زیستان به گریان و په زاره وه لئی نه گوزه ریت و ئیانی هه میشه بیتان به خته و هر شیرین بیت.

که مو اته بر ایانم! ئم هه له له دهست مدهدن، چونکه هه رو هک ده کریت ئیشکگر تی ماوهی يه ک سه ساعت بر امبه سویای دوژمن له بار و دوز خیکی دژواردا، به خواهه رستی مادهی يه ک سال بزمیرنیت، ئهوا هه موو سه ساعته سه خته کانی ئیمانی بهندخانه تان، له دنیادا به چهنده ها سه ساعتی خواهه رستی بز داده نریت، گهر فرزه کانتان به جی بهین. دیاره ئه کاته ش ده دی سه ری و باره ناخو شه کانتان بز ده بیت به میهه بانی و لیبوردن.

* * *

سەعیدی نوروسى

برایانی ئازیز و بمهفام!

سەرەخۇشیتان ئاراستە ناکەم، بىلکو پىرۇزبایستانلىنى دەكەم. چونكە: مادەم قەدەری خواى گەورە لەبەر خواستى حىكىمەتىكى خۆي ئىمەى بەرەو ئەم قوتاچانە يوو سەفى يەسىنەمە دايەبەر و، بەشىنکى بۇزى يە كامان ئىرە دەرخوارد دەدات و، بۇزى يە كامان ئىمەى بۇ ئىرە باڭگى كردوو..

مادەم ئەزمۇونە بىن گومانە كامان - تائىستا - تىنى گەياندۇوين كە چاودىزى خواى گەورە نەرمۇنیانە لە گەلماندا، بەھەمەندى نەھىنې ئايەتى پىرۇزى: **هۇعسى** ان تىكىرەوا شىتاً وە خىر لەكەم (البقرة: ۲۱۶) كردووين..

مادەم برا تازە كامان لەم قوتاچانە يوو سەفى يەدالە ھەمۇو كە سېنگ زىاتر پىۋىستىان بەم دەلدىنۋە يەھىيە كە پەيامە كانى نۇور دەيىھەخشىن.

مادەم ئەو كەسانەي كە لە فەرمانگە كانى "داد"دا كار دە كەن زىاتر لە كارمەندە كانى تىرىپىۋىستىان بەم دەستوورە بەرزانە يەھىيە كە پەيامە كانى نۇور لە خۇيان گىرتۇون..

مادەم بەشە كانى پەيامە كانى نۇور لە دەرەوەي بەندىخانە و بە رادىيە كى يە كىجار زۆر و لە بىرىي ئىۋە ئەركە كانى سەرشانىان ئەنجام دەدەن و فتوو حاتىان راناوەستىت..

مادەم ھەمۇو سەعاتىكى فانسى ژىيانى ناوئەم بەندىخانەيە وەك چەندىن سەعاتى پەرسىتىشى باقى و ھەمېشىيەي وايە..

ئەوا بەپى ئەم خالانە، پىۋىستە خۇمان بە كالاى ئارامى و دامەزراوى بىرازىنىنەوە و، بە دلخۇشى يەوه سوپاسى بەدىھىنەرمان بىكەين بەرامبەر بەم رووداوه..

واھەمۇو نامە بچوو كە دلەرەوە كانتان بۇ دەنیرەمەوە كە لە بەندىخانەي "دەنیزلى"دا نۇوسىمان.

لە خوا داوا كارىن كە ئەم بىرگانەي پىن لە پاستى يە كان، دەنەوايى بە ئىۋەش بەدات..

* * *

برایانی ئازیز و بمهفام!

يەكەم: سوپاسى نەپراوه و بىن كۆتايى بۇ خواى گەورە كە چەند پىشىرەزىكى معەنەوى لە موقتى و واعيز و پىشىنۈز و زانايان كە - كە خاوهنى پاستەقىنەي

پهیامه کانی نوورن - له مهیداندا دهر کمهون، چونکه تائیستا همرو قوتاییان و لاوان و ماموستایانی قوتایخانه کان قوتایی بهغیره تی قوتایخانه نوور بون..

بزیه هزار هزار پرژوبانی و ئافه ریستان لئی بیت ئهی ئدهم و ئیراهیم و عملی و عوسمان! به راستی رووی نهلهی قوتایخانه شهر عیی به کانتان سپی کرد و، دودلیی به کهی ئواناتان گزیری به ئازایه تی و همنگاران بەرهو پیش.

دووهم: نابی ئوانهی که له ئەنجامی چالاکی و تۈورەبۇونى يىنگەردىان بۆ خواي گەورە ئەو پووداوەيان هینايە گۆزى، خەفت بىخۇن و پەشيمان بېنهو، چونکە بەندىخانەی "دەنیزلى" لە رووی ئاكام و ئەنجامە كانهونه پىت و بەرە كەتى بەوانە بەخشى كە لە كارە كانىاندا حەزەريان نەكىد، لە بەر ئەوهى ماندۇو بۇونى كەميان ھاتەرى، بەلام سوودىنىكى مععنەویي يە كچار گەمورەيان دەست كەوت. لە خواي گەمورە داواكارىن كە ئەم قوتایخانەی يووسقى يە سىھەمە كەمەر نەيت لەوهى پیش خۆى.

سىھەم: دەبىن لە سەر ئەم بارودۇخە دۈوارەي بەندىخانەمان سوپاسى خواي گەمورە بکەين، لە بەر ئەوهى بەپىنى سەختى و گىرو گىرفتە كان پاداشتە كامان زىاد دەبىن..

ھەروەك دەبىن لە ھەمان كاتدا بۆ ئەنجامدانى ئەركى سەرشامان ھەمۇل بەدەين، كە خزمەت كەرنى ئىمانە بەپەرى ئىخلاسەوه. سەر كەوتىش لە كارە كاماندا و بەدەستھەنانى ئاكامى باش بە دەستى خواي گەمورەيە و ئىمە خۆمانى تىدا ھەلناقرىتىن، بەلكو بەرامبەر بەم شوينانە گۆشە گىرىمان ھەردەم ئارام دەگرىن و سوپاسى خواي گەمورە دەكىن و دەلىن: (خىرُ الأُمُورِ أَمَّرُهَا).

دەبىن ئەوهەش بزاينىن كە ئەم پووداوه نىشانە قبۇل بۇونى كارە كامانە و، بەلگە و نىشانەشە لە سەر ئەوهى كە لەم جىيەدە خاۋىنەماندا تاقىكى دەنەوەمان كۆزتايى بىن ھيناوه.

* * *

بۆ بەرپىز بەرپىوهەرى بەندىخانە و دەستەي كار گزى!

داواكارىيە كى سادەم ھەيدە كە بە روالت هىچ گەرنگى يە كى نى يە، بەلام سەبارەت بە من زۇر گەرنگە:

ئەم ژيانەم كە لە زىندانى تەنیابى و دامالىنى تەواوه تىم لە خەلکى بە سەرچووه و تەمەنىشىم كە خۆى لە حفتا و پىنج سال داوه، هىننەدە جەستەي منيان لواز كردووه كە

توانای کوتان و دهرزی لیدانی له دژی نهخوشی به کان نهماوه. پیش ماوهیه کی به کجارت
زور دهرزی کوتانیان لئی دام، که چی برینه کهی بیست سالی خایاند، به پادهیه که ئەو
برینه سهباره به من وەک ژهرنیکی هەمیشە و بەردەوامی لئی هات و، دوو دکترزه
هاورنیکهی "ئەمیرداغ" يش ئاگاداری ئەمەن. ئىجا چوار سال لەمەوبەر ھاوەم لەگەل
بەند کراوانی بەندىخانەی "دەنیزلى" دا دهرزی کوتانیان لئی دام و له ئەنجامی ئەم کوتانەدا
بیست بۇز لە جىڭگادا كەمۆتم، له کاتىنکدا كە هيچ زيانىكى به كەسيان نەگەيىاند و،
پارىزگارى و چاودىرىپى خواى گەورەم سەرۈزىياد بۇو، چونكە ناچارى ئەمەن بۇوم كە
بېرۇم بۇ نەخۆشخانە..

بە واتايەی كە جەستەم بە هيچ حۇرېلىك تونانای کوتان و دهرزی لیدانی نهماوه.
جىگە لەمەی كە بەھانەی زور بەھىزىشىم بە دەستمەۋەيد، چونكە تەمەنم گەيشتۈرەتە
حەفتا و پىنج سال و جەستەشم ئەوندە لاواز بۇوە كە لەوانەيە تونانای لوقاحى منالىنىكى
تەمەن دە سالىشى نەمابىت. وېپاى ئەوەش كە من زيانم بە تەنیابى و داپرانى تەواوەتى لە
خەلکى لئی دە گۈزەرىت و تىكەلىپى كەس ناكەم.

دوو مانگ پىش ئىستاش پارىزگار دوو پزىشكى نارد بۇ "ئەمیرداغ" و پشكنىنىكى
تەواويان لەسەر كردم، له ئەنجامدا هيچ نەخۆشى يەكى پەرەسىنیان تىدا نەبىنيم و، جىگە
لە لاوازىي زور و كۈلنچى پىشتم شتى تريان لە مندا شىك نەبرد.

جا ئەم حالەتم هەر گىز تونانى کوتام نادات. بۇيە تكايە كى گەرمەن لئى دە كەم كە
رەوانەي نەخۆشخانەم مە كەن و مەمەنە زېر زەپر و زور و خۆسمەپاندى پزىشكە کان و
ئەوانەي كە نايانتاسىم، چونكە ناتوانم لە بارودۇخى لە جۈزەدا بىتىمەوە و له ھەمۇ
زيانىشىمدا شتى وام لە توانادا نەبۇوە، بە تايەت لەم بىست سالەي دوايدا كە بە داپرانى
تەواوەتى لە خەلکى زياوم.

خۆزەرچەنە لەم ماوهیەدا حەوانەوەي خۆز لەمەدا دەبىنەم كە بېرمە ناو
گۈزە كەمەوە، بەلام ئىستا مانەوەم لە بەندىخانەدا لە گۈز بىن باشتە، لەبەر ئەو مامەلە
مروزىيانەي لەم بەندىخانەيەدا ھەستم بىن كەردووە و، بۇ ئەمەش كە ھەست و نەستى
دەستەي كار گىپىي بەندىخانە زامدار نەكەم، سەربارى بلاو كەردنەوەي دىلدانەوە و
دەلسوايىش لە دلى بەند كراواندا.

برایانی نازیز و بمهفام!

به کم:

ئیوه - ئەی برایانی بەرپىزم! - هەرگىز بە سووکاپەتى و نازاردا نە خەم مەخۇن كە بە تايىھەتى ئاراستەي كەسى منى دەكەن. چونكە ناتوانى هيچ ناتەواوى يەك لە پەيامە كانى نۇوردا بىلۇزىنەوە، بۆيە زىاتەر خۆيان بە كەسى ئاسانى و تەقسىر بارى منەوە سەرقال دەكەن. من بۇ خۆم لەم بارە را زىم. تەنانەت ئەگەر لە پېشاۋى سەلامەتىي پەيامە كانى نۇور و دەر كەوتى نىرخ و بەھاباندا ھەزاران سووکاپەتى و نازار و بەلا و گىرو گرفتى كە سىم تووش بىت، بەپەرى شانازىيەوە شوکرى خواتى گەورە لە سەر دەكەم. نەمەش بەپى خواتى ئەو وانىدەي كە لە پەيامە كانى نۇورەوە فيرى بۇوم.

دووھەم:

ئەم دەستدرېزىيە بىن پەرده و فراوان و ھېر شە سەختە سەتكارانىدە، ئىستالە رېزەتى "بىست" وە بۇ ئاستى "يەك" دابەزىوە و سووک و تەنك بۇوەتەوە. چونكە لە بىرىي ھەزاران كەسى قوتاييانى تايىھەندىي پەيامە كانى نۇور تەنها چەند كەسىنلىكى كەميان كۇز كەردووەتەوە و، لە بىرىي سەدان ھەزار كەسى پەيوەندىدار و بايەخەدر بە پەيامە كانى نۇور چەند برايەكى نۇرىييان جەم كەردووە. واتە بە چاودىزىي خواتى گەورە موسىبەتە كە دابەزىوەتە سووکەلەتىرين حالتە كانى.

سىھەم:

برایانم! ئىوه بە هيچ جۈزىيەك نىڭگەران مەبن. چونكە ئەو پارپىز گارە پېشىو كە پلان و پۇوفىلى لە دىرى ئىمە ساز دە كرد، بە فەزلى چاودىزىي خواتى گەورە رۇشت و نەما. لەوانەشە وەزىرى ناوخۇ لەم دوو ھۇز ھېر شە كانى سەر ئىمەتى تەنك كەرىدىتەوە: چونكە خەلتكى شارە كە خۆمە و، باولە و باپەرانىشى بە راستى دىندار بۇون.

چوارەم:

چەندىن ئەزمۇون و رووداوى زۇر، بە رادەيەك كە قەناعەت بە مەرۆف دەبەخشن، ئەۋەيان چەسپاند كە لە دەمى گەریان و خەمبارىي پەيامە كانى نۇوردا زەۋىش دەلەرىتەوە و ئاسانىش فرمىسىك ھەلەدەرېزىت! ئەمەمان چەندىن جار بە چاوى خۆمان بىنیوە و، لە بەردهم داد گاشدا چەسپاندۇ مانە.

لەو باوەرەدام کە هاوکات بۇونى شادمانىي سەرتايى بەھارى ئەمسال لەگەنل
بلاپۇرونۇھى پەيامە كانى نۇوردا بە نەھىنى و خەندەى سەرلىييان بەھۆى نۇرسىنەۋەيان
بە رۇنىز.. ھەروەھا ھاودەم بۇنى تۈندۈتىزى زستان و تۈرپەسى و گېرىانى بە
نېڭەرانى يەوه لەگەنل كاتى دەست بەسەردا گەرنى پەيامە كان و پېشىنەن زۇر لە ھەمەو
شۇينىكدا و ھەستانى چالاکى يە كانى ئەپەيامانە، نىشانەيە كى بەھىزە لەسەر ئەھەدە
پەيامە كانى نۇور موعجىزەيە كى يە كىجار مەزن و درەخسانى پاستى يە كانى قورئانى
پىرۇزىن لەم چەرخەدا دەركەوتۇن، بە رادەيەك كە زەھى و ئاسمانىش پەيەندىيان
پېيانەوە ھەيە.

* * *

برايانى ئازىز و بەمۇھام!

ئەمېز كەپر ئەھەم بە دەلتەھات كە لە بىرىي سەرەخۇشى، پىرۇزبائى پېشىكەشى
ھەمۇ ئەم بەرپىزانە بىكم كە بە بۇنەي كېشىمى پەيامە كانى نۇورەوە قەدەرلى خواى
گەورە و ۋۇزى يە كەى بەندىخانىيان ھىتاونى بۇ ئەم قوتاپخانە(بۇوسىنى يە). چۈنكە ھەمۇ
يە كېتىكى زۇرىنەي ئەوان، لە بىرىي ھەزاران براى بىن تاوانغان ھاتۇوەتە ئەم قوتاپخانەيە كە
تاپادەيەك لە دەردىسەرلى و شوبەھە و گۇمانى كەلە كەبۇرى ماھەي بىست يان سى
تەنانەت سەد سال بىز گاريان دەكەت.

ھەروەھا بەردهوامى كار و چالاکىتىان لە پىتاۋى ئىماندا لە پىتىي پەيامە كانى نۇورەوە
ئەھە دەگەيەنیت كە ھەر يە كەتان لە ماھەيە كى كەمدا كارىتكى گەورە ئەنجام دەدات،
وەك ئەھەدە كە ھەندى كەس لە ماھەي دە سالدا ھىننە كار رادەپەرینیت كە مەگەر بە
سەد سال ئەنجام بىدرىت.

ھەروەھا ئەم كەسەنەي كە دېنە ناو ئەم موجاھەدە سەختەوە و.. ئامادەي
تاقىكىردنەوەي ناو ئەم قوتاپخانە يۇوسىنى يە نۇئىيە دەبن و.. ھەر لە راستىشدا بەشى
خۇيان لە بەرپۇرمە بەنرخە ھەمە كى يە كانى وەردى گەرن و.. بە ئاسانى بە دىدارى ئەو برا
دىسۈزىنەن ياد دەبەنەوە كە گەلن تاسەمەندى چاپىن كەوتىيان و پا گۇزىنەوە باس و
تۈزۈنەنەوەي وانەيە كى بەچىزىن لە گەلن يە كىزىدا.. ھاودەم لە گەلن نەمان و لەدەستچوونى
كاتە كانى حەوانەوە لەم دىنایەدا.. ھەمۇ ئەم كەسەنەي كە بەم چەشىنە ماندووبۇونە

که مانه تا ئم را ده گهوره به دهست گهوره ده هین، به راستی شایانی پروردزبایی لینکردن.

برایانم!

ئم هیرشه فراوانه‌ی کرایه سرمان ته‌نها بز ئوه بزو که بمرهست دابنین له بهردهم فتوحاتی پهیامه کانی نور و روشنیان بز ناو دلی خوینه‌رانیان. به‌لام همر خزیان هستیان بوه کرد که هتا دهست بهینه‌رنی پهیامه کانی نور ئوه پهیامانه دره خشانتر دهین و پتر گرنگی بددهست ده هین و بازنه‌ی وانه کانیشیان فراوانتر دهیست. که واته هرگیز پهیامه کانی نور شکست ناهین. به‌لکوله ژیر سایه‌ی "سراً ت سورت" دا رونوکی به کانیان بلاو ده کنهوه. بزیه ئم جاره پلانه کهیان گزربوه، به روالت دهست ناهینه‌رنی نوره کان. جا ماده‌م ئیمه‌له ژیر سایه‌ی چاودیزی خواه گهوره‌داین، ئهوا دهی هاوکات له گهمل سهبر و ئارامی تهواوه‌تیدا شوکرانه‌ی زور پیشکه‌شی پهروه‌رد گارمان بکهین.

* * *

برایانی نازیز و بهوهقام!

کانی ئوه هاتووه که دوو حالتی نامؤی خۇستان بز رونو بکەمەوه:
یە کەمیان:

ئوهوم به دلدا هېنرا کە: بەرژەوندی و چاودیزی بە کى خواهی لەوهدا هەبە کە لەم بەندىخانەی دابرانه تهواوه‌تى يەمدا له خەلکى، به ئازادى چاوم بەو برایانم ناكەۋىت کە لە رۆحى خۆم زیاتر خۆشم دەۋىن. چونكە زۇر له برایانى قيامەتىم لەوانەی کە پەنجا لىرىھى خەرج دەکرد بز ئوهى بىت بز ئەمېردا غ به مەبستى چاوبىنکەوتىنىڭ كە پەنجا خولەك ھەندى جار دەخولەكى دەخایاند، تەنانەت جارى واھەبزو کە ئەم چاوبىنکەوتىنى بز نەدەپ خىسا و بە نائۇمىدى دە گەرایەوه، زۇر لەوانە بە بىانوویە کى ساده و ئاسايى خۇيان دەھاوايشتە ئەم قوتاچانە يۈوسفى يەوه..

خۆ ئەگەر كەم وەختى و بارى رۆحىم - كە لە گۈشە گىرىيەوه سەرچاوهى گەرتۇوه - بوارى ئوهیان بىن بدامايمە، ئەملا خزمەتگوزارىي نور بوارى ئوهى نەدەدا بە تهواوه‌تى دانىشتن و گەفتە گۆلە گەمل ئەم ھاورى بەوهفایانەدا ساز بکەم.

دوروهه میان:

موجاهیدان له چهند شوینیکی بهره‌ی جه‌نگدا زانایه کی مه‌زن و به‌ریزیان بینیبوو که به‌شداری له جیهاددا ده کات... دوایی که ئەم بینینه‌یان بۆ خۆی باس کردبورو، و تبورو: هەندى ئولیا له شیوه‌ی مندا ده رکوتون و له شوینی من و له بربی من چهند کارینکیان ئەنجام داوه تاکو پاداشتم بۆ پاشه کەوت بکەن و لەو لاشمه‌و ئیمانداران سوود لە وانه کام و هر بگرن.

بە هەمان شیوه‌ی ئەم، منيان له مزگموته کانی شاری "دەنیزلى" دا بینیبوو سەو کاتەدا کە من لە بەندیخانه کەی ئەوی بروم. تەنانەت ئەمەیان گەیاندبوو لایەنە بەرپرسە کان و بەریوه‌بەری بەندیخانه و پاسموانه کان. هەندیزکیشیان بە نیگرانی یەوه و تبورو: کى دەرگای بەندیخانه بۆ دەکاتەوه؟ ئىستاوا هەمان شت لىرەشدا پرو دەداتەوه.

بەلام لە بربىي ئەوه رپوداونىكى جوزئى بىدەنە پال من، پەيامى "مۇزى تەسىدىقى غەبىي" چەندىن كارى دەراسا (خارق) بۆ پەيامە کانى نورۇر دەچەسپىنىت و رپوونى دەکاتەوه و، سەد جار بەلکىر هەزار جار لەو رپوداوه زىاتر مەغانە و باوھرى ئیمانداران بە پەيامە کانى نورۇر بەدەست دەھىنىت، جىڭە لەوهش كە قارەمانە کانى نورۇر لە رېنى حالەتە دەراسا و نووسىنە رەنگىنە کانىانەوه و هرگىراوېي پەيامە کانى نورۇر دەسەملەن و پشت راستى دەکەنەوه.

سەعىدى نورۇسى

* * *

براياني ئازيز و بەوهفام!

خەمى متنان نەبىت، چونكە لە بەر ئەوهى لە گەل ئىۋەدالە يەك تەلاردام خۆم بە بەختمۇر دەزانم و پازى و دلخۇشم.

ئەركى سەرشانى ئىستانمان ناردىنى نو سخەيە كى "بەرگرى" يەكىيە بۆ "ئىسپارتە" و، نە گەر لە تو اناشدا بۇ نووسىنەوهى بىسەت نو سخەيە لە هەمان بەرگرى بە ئامىزى چاپى دەستىي پىتە كۆنە کان و تازە کان، تاکو پىشانى داواکارى گشتى بىرىت لەوئى و نو سخەيە كىشى لىنى بىرىت بە پارىزەرە كەمان و نو سخەيە كى بۆ بەرنيو بەر تاکو بىدات بە

وهکیلی دهعواکه مان و، وهک ئوههی له "دهنیزلى" دا نېخاماں دا به هەمان شیوه به پىته تازه و كونه کان رەوانهی لای بەرپرسانى "ئەنۋەرە" بىكىنت. ئەگەر لە توanaxىدا بۇ با پىنج نو سخە بىز فەرمانگە بەرپرسە کان ئامادە بىكىنت، چونكە پەيامە دەست بە سەردا گىراوە کان كە به پىتى كۆن نو سراون رەوانهی ئەو فەرمانگانە كراون، بە تايىيەت ديوانى دەستەي سەرۋ كايىتى كاروبارى ئايىنى و دوايىش رەوانهی ئېرە كراونەتەوە.

پاشان (كاك ئەحەمەد)ى وە كىلمان ئاگادار بىكەنۇوە كە لە دەمى چاپكىرىنى ئەو بەرگرىيەدا بە ئامىرى چاپى دەستى بە وردى ئاگادارى راستىي دەستەوازە و پىستە كان بىت، چونكە ئىفادە كەمى من لە ھى ئىفادەي كەسى تر ناچىت و گەرھەلە لە پىتىتكە تەنانەت ھەندى جار لە نوخىتىي كىشىدا بىكات مەسەلە كە دە گۈزىنەت و واتاكەش تىڭ دەدات. ھەروەها - ئەگەر ھىشتىيان - ھەردو ئامىرى چاپە دەستى بە كانى پىتى كۆن و نوى بەھىنەوە.

ئەي برايانم! بە هيچ جۈرىڭ بىزاز و نىگەران و نائومىد مەبن، چونكە چاودىرىي خواي گەورە بە زۇويى فريامان دە كەويت، بە پىتى ناوەرۇ كى ئايەتى پېرۇزى: **«إِنْ مَعَ الْفُسْرِ يُسْرًا»** (الشرح: ٦).

* * *

برايانى ئازىز و بەوهەقام!

پەيامەكانى نوور لە بىرىي من بۇوبەرۇوتانە و لە بەرامبەرتانەوەيە، ئەوهتا زۇر بە باشى رىنمابى و فىزىرىدىنى بىراتازە و تاسەمنەدە كانى وانە نوور دە كەن. ئەزمۇون و تاقىكىر دەنەوە كان چەسپاندوپيانە كە سەرقال بىون بە پەيامەكانى نوورەوە، ئىستەج خوينىندەوەيان بىت چ ئەو بىت بىدرىن بە كەسى تر بىاخوينىتەوە چ نووسىنەوەيان بىت، شادمانى بە دەل و حەوانەوە بە گىان و بەرە كەت بە رۇزى و تەندروستى بە جەستە، دەبەخشىت.

خواي گەورە ئىستا يە كىيڭ لە قارەمانانى نوورى وەك نىعمەتىك پى بەخشىون كە "خەسرەو" و، پشت بەخوا قوتا بخانەي يو سەفيش شوينىكى پېرۇزى لەمەر لىنكۈزلىنىي سەر بە قوتا بخانەي "زەھراء" دەبىت. من تا ئىستا "خەسرەو" م دەشاردەوە و دەرم

نده خست بتوههلى دنيا، بهلام ئهو كزمهله پيامانهى كه بلاو بونهوه هيئنه به تاشكرايى دهريان خست كه به جوانى له بمرچاوي ئهلى دنيادا دياره و، هيج شتيك بز شارنهوه له نارادا نه ماوه. شتيكىم له خزمەنە كانى ئهو بز هندى لە برايانى تايىھەند باس كرد. خۇ ئەگەر پۇيىست بکات من و ئهو خودى ئهو "پاستى" يە رۇون دە كەينمە و هيج شتيك ناشارينمە.

بهلام ئىستادوو كەسى سەرسەختى ترسناڭ لە بەرامبەر مانمە و لە نېوان ئوانەدان كە گۈي لە وانە كانى حەقىقەت پادە گىرن و، دەركەوتۇوه كە لە بەرژە وەندى يە كانى ئىلخاد و شيووعىيت كار دە كەن. يە كىنگىيان لە "ئەميرداغ" ناسراوه و، ئەوي تربان لىزە ناسراوه. هەردوو كىشىيان بۇيەرى فييل و پىلانتسازى ھولىي بلاو كردنەوهى گومان و دوودلى يە كانى لە دزمان، تاكو ترس و بىم بخەنە دلى كارمەندە كانمە.

لە بەر ئەوه، دەبى حەزەرى زۇر بىكريت و نىڭەرانى دەرنە بېرىن و، بە پشت بەستمان بە خواي گەورە چاوهېنى چاودىزىي ئەو بىن تاكو بىت بە فريامانمە.

* * *

ئەي برايانى ئايىنى و ھاۋەللىنى بەندىخانەم!

وام بە دلداھات كە پاستى يە كى گىرنىگى واتان بز رۇون بكمەوه - پشت بە خواي گەورە - لە ئازارى دنيا و قيامەت رىزگارتان بکات. ئەو پاستى يەش ئەمەي خوارەوهى كە بە ئۇونەيمەك رۇونى دە كەمەوه:

گۈيان يە كېڭى براى يان خزمى يە كىنگى ترى كوشت.. دياره ئەم كوشتنەي كە لە بەر لەزەتى لە خۆبایى بۇونى تۆلەسەندەنەوهى و تەنها يەك دەقىقە دەخايەنیت، ئەشكەنجهى مليونەما دەقىقەي دلتەنگى و ئازارى بەندىخانە لىنى پەيدا دەبىت و، لە ھەمان كاتدا كە سو كارى كۆزراوه كەميشە لە نىڭەرانى و دلەتەپىدان و هەر كاتىك بکۈزە كەيان بىر دە كەمەوه و كەسو كارى دەبىن، بتو دەرفەت دە گەرنى تاكو تۆلە خۆيان بسىنەوه.. بەم جۈره لەزەتى ئەمەن و خۆشگۈزەرانىي ژيانيان بەدم ئازارى بەسۋى ترس و بىم و دلە تەبىن و رق و قىنەوه لە دەست دەرەچىت و، هەردوو لايان لە ئازارىنى سەختدا دەتلەنەوه.

ئەم دەردە هېچ چارە سەری و دەرمانىيکىشى نى يە جىگە لە سولجۇن و پىنكىھوتىن كە قورئانى پىرۇز فەرمانى پى دەدات و حەق و راستى داواكاري دەبن و، بەرژەوندىي هەردوو لايشى تىدايە و، مەرقاپايەتى داخوازىيەتى و، ئايىنى ئىسلامىش ھەردوو لاى بىز هان دەدات.

بەلىنى، بەرژەوندىي و راستى لە پىنكىھوتىدايە و كارىنلىكى گەلىنى باشە، چۈنكە "ئەجهل" ھەرىيە كىيە و گۈزۈرانى بۇنى يە. ھەرچۈن بىت دەبۇو ئەو كۆزراوه ھەر زىيانى بەجى بېيىشتايە و نەمايە، مادەم ئەجەل ھاتىبو و، بىكۈزە كەيش بۇو بە ھۆكاري ئەنجامدانى ئەو قەزايە خواى گەورە. جائە گەر ھەردوو لا پىك نە كەمون، ئەمدا ماوە يە كى گەلىنى زۇر و درېزخایەن لە ترس و بىس و ئازارى تۆلەسەندىنەوە دەتلىيەوە. ھەر لە بەر ئەمە شە كە ئايىنى ئىسلام فەرمانى داوه لە سى پۇز زىياتر مۇسلمان لە بىرلىك مۇسلمانى دەنگ دانەپېرت.

جا ئە گەر رووداوى ئەو كوشتنە ئەنجامى دۇزمىايەتى يە كى كۆن و رقە بەر ايدەتى يە كى رە گەدا كوتاونە بىت و مۇنافيقىك ھۆكاري ھەلگەساندىنى ئاگىرى ئەو فيتنە و ئازاۋەيە بۇوبىت، ئەدا بىن يە كى سەر پىك بىكەمون، دەنا ئەو موسىبەتە بچۇو كە گەورە دەبىت و درېزە دە كېشىت، گەر ھەردوو لايش پىك بىكەمون و بىكۈزە كەيش لە تاوانە كە خۆزى پەشىمان بېتىوە و تۈبە بىكەت و بە بەردوامى دوعاى خىزى بىز كۆزراوه كە بىكەت، ئەمدا ھەردوو لا دەستكەوتى زۇريان دەستگىر دەبىت، چۈنكە خۇشەويىسى و ئۆلەفت دە كەۋىيە نىوانىانەوە و ئەم لە دۇزمە كە خۇش دەبىت و لە بىرىي يەك برا كە كۆچى كەر چەندىن بىرلىك باش و خواناسى دەست دە كەۋىت و ھەردوو لا پىنكەمە مل بىز قەزا و قەدەرى خواى گەورە كەچ دە كەن، بە تايىەت ئە گەر لەوانە بىن كە گۈئى بىز دەرس و پىنمايىيە كانى "نۇور" رادە گىرن، ئەوانە لە ھەممو كەمس زىياتر داوايانلىنى دە كەرىت دوورەپەرىزى لە ھەر شتىك بىكەن كە نىوانى دوو كەمس تىك بىدات، چۈنكە ئەم بىرائىيە كە لە چوارچىۋە ئۇرۇدايە و دەيانەستىت بە يە كەمەوە و، پاشان بەرژەوندىي گىشتى و، ئىجا ئەو دلىسافى و دەرروونساغى يەش كە ئىمان داواى دەكەتلىيان..

ھەممۇ ئەمانە، داخوازى پېشىگۈن خىستى ناكۇز كى و دامەزراندى ئاشتى و ئاسايسى دەبن.

نهمهی باسمان کرد، له راستیدا، له بهندیخانه‌ی دهنیزل له نیوان دوو بهندکراودا که دوژمنایه‌تیبی یه کتربیان ده کرد - پووی دا، دوای ئمهوه، به فهزلی خوابی گمهوره و پاش و هر گرتني چهند ده رسیک له پهیامه کانی نوور، بعون به برای خوشوه‌یستی یه کتر، تهنانهت بعون به یه کن له هز کاره کانی تبرییه بونمان، به راده‌یه ک که مولحید و نهفame کانیش له برددهم ئهم خوشوه‌یستی یه برایانه‌ی شمودانهدا هیچیان بزو نهایمه‌وه و ناچار بعون بلیئن: "ما شاء الله.. بارک الله.."! بهم جوزره دلی همهوو بهندکراوان گه شایدوه. چونکه لیرهدا به چاو دهیین که چون ستم له بهندکراوان ده کریت و به توانی یه ک کمس توندو تیزی له گهله سه د کسنداده نویزیت، به راده‌یه ک که له کاتی حموانمه‌شدانایه‌لن ئهو سه د کسنه له بهر تنهائه و توانباره بروزنه ناو حموشه‌ی بهندیخانه که شمهوه. بهلام مرؤژی نیمانداری بهغیره‌ت جو امیری یه کهی هر گیز رینی ئمهوهی پنی نادات که نازاری هیچ نیمانداریک بدات، چ جای ئمهوهی له پنساوی سوودی ههنده کی و کهمی خویدا بیست بههزوی نازاردادنی، که واته دهین هر که به هلههی خزوی زانی و هستی بهوه کرد که بورو بههزوی نازاری نیمانداریک، یه کسمر به پلهه تزبه بکات و بز لای خوابی گمهوره بگهربتهوه.

* * *

باسمہ سبحانہ

برایانی ئازىز و بەوهفام!

من پیروزبایی له پهیامه کانی نور و له ئیوه و له خزیشم ده کم به یونهی ئمو مژدانهی
که "خه سرهو" و "حیفظی" و "توبه ریزهش" که خه لکی "بارتن" هه والیان له باره وه داوه.
بله ئمو که سانهی ئه مسال رؤشتان بز حج هه روک چهند زانیه کي گهوره و
به ریزیان له مه ککهی پیروزدا بینی که هه ولی و هر گیز انی کزمده له گهوره کانی
پهیامه کانی نور یان دهدا بز زمانه کانی عه رهی و هیندی، بینی یان مه دینهی مونه و هرهش
ئمو پهیامانه قبول کرد وه و لیبان رازی بوده، به چهشتني که له رهوزهی خاوین و
لای حوجرهی شه ریفي گل تکزی پیغامبره وه علیه السلام دایاناوه. بهو واتایهی که ئمو
پهیامانه قبول بونی لای پیغامبریان علیهم السلام به دهست هیناوه و، رؤشتونه ناوهندی
با زنهی لئی رازی بروتی پیغامبری سه رهه رهه مان حمزه تی محمد مهدو و علیه السلام.

که واته په یامه کانی نور - وه ک حاجی یان بزیان گیزاینه وه - زیارتی ئه و شوینه پروردانه یان له بری ئیمه کرد ووه، وه ک ئوهی که له نیازماندا ببو خومان بروین بزو زیارتیان.

سزو دينيکي ترى يه كجارت زوري ئهو كزمه له پەيماهه راستكراو انهى كه قاره مانانى نور بلاويان ده كەنەوه ئەوهەيە كە منيان لە ئەر كى راستكىردنەوە و هەلە گىرى و نىگەرانى بز پەيماهه كان بىز گار كرد و، بەوهى كە سەرچاوهى راستكراو ھيان ھينيايە گۈزى وەك ئەوهەيان لى ئات كە بۇوبىن بە سەد كەسى راست كەرهەوە و هەلە گىرى. كەواتە شو كرو سوپاسى نەبرابو و يې كۆزتايى بۇ خواي گەمورە.

له خوای گهوره دواکارم که به امیر هر پیشکی ثمو کزمه له پیامانه همزار
کرده وهی چاک له توماری کرده و باشه کانیاندا بنووست. ثامن.. ثامن.. ثامن.

* * *

خهونیکی خوش که مژده‌ی پیشه و تهنویله‌کهشی هاته دی

نهو "عملی" یهی که له کاروبار مدا یارمه تیم دهدات، هات و پئی و تم: له خهوندا بینیم
تنزو خه سرهو دهستی پیروزی پیغمه رتان کلکل ماج ده کرد. يه کسهر دواي ئهوده نامه يه کم
به دهست گه يشت که ئهوده تیدا هاتووه: (کوملهه په يامي "عمسای موسا" که
به دهستخه تی خه سرهو نوو سراوه تهوه، حاجی يان له رهوزه خاونتني پیغمه بردا کلکل
بینيويانه)! و انه ئهو کوملهه په يامي دهستی معنه و بی پیغمه بمری سه روهری کلکل ماج
کردووه و ره زامهندیي ئهوي به دهست هيئاوه.

* * *

سیحانه سمه را

نهی برایانی نازیز و بهوهفام و نهی هاورپیانی بهندیخانه!
یه کهم: نیگر اانی نهوه مهبن که یه کتر نایسین، چونکه ئیمه له راستیدا و به جوزئیکی
مهعندهوی همه موو کات پووبهپرووی یه کین و پروومان له یه کتزو، ههر په یامنکتان
دهست بکه ویت بیخوینتهوه یان گونی لئی بگرن ئهوا نهک به سیفه تی که سی ناسایی
خۆم، بەلکو به سیفه تی نهوهی که خزمەتكۈزۈرنىكى، قورئانى، مەزن و پېرۇزم و له رئىي، نهه

پهیامهوه، ده مبین و گفتون گزم له گه لدا ده کهن. ئمهش بزانن که منیش له پیش دعوا و پار انهوه کانهوه و بههوزی نووسینه کان و پهیوندیه کانتانهوه هر دهه به ئهندیشه ده تانینم و پروم لیستانه. جا مادهه همه مومن پنکوهین و له يه ک بازنه دا کار ده کهین ئهوا و هک ئمهوه وايه که يه کتر بیینن.

دووههه: ئهه قوتایانهه پهیامه کانی نور که تازه کی هاتونهه ناو ئهم قوتایخانه بیوسفیه نویبهوه، پیشان دلیین:

به چهندین بدلگهه بھیز و چهندین ئاماژهه قورئانی پرور که خمبیره کانی له شوینی خۆیاندا راگرت و ناچاری تسلیم بیونی کردن، ئمهوه چەسپاوه که: (قوتابی بھ راسته کانی پهیامه کانی نور زیانیان بھ عاقیبیت خیزی کوتایی پی دیت و به ئیمانوه ده رونه ناو گزره کانیان و .. بههوزی بیزنهه نوره کانی به شداری کردن له کاروباره نوره کاندا هم قوتایی بھک - هر که سهو بھپی پلهه خۆی - هاو بهشی دهستکهوهه معنوهوه بھ کان و دوعا کانی هاوارییانی دهیت، و هک ئمهوهی که به ههزار زمان داوا لیخۆشیون له خواهی گهوره بکات و پرسنیش کانی ئەنجام بدات).

جا ئهم دوو سوود و دوو ئەنجامه گرنگه که لەم پرۆزگار و سەرددەم سەیرەدا پهیامه کان بھ قوتایانی ده بەخش، هەممو گیرو گرفت و ئاستەنگیک لە سەر پی لاده بەن. بەم جۆره ده بینن که پهیامه کانی نور بھ نرخیکی هەرزان ئەم دوو قازانچه گهوره بھ دەستی قوتایانی خۆیان دەخەن.

* * *

باسمہ سبحانه

برایانی ئازیز و بموهقام!

ئهه بھرگری بانهه که لە دادگای "نافیوون" دا پېشکەش کران چەندین راستیی ئەوتیان لە خۆ گرتۇو کە پهیوندییان بھ ئىمە و پهیامه کانی نور و ئەم ولاتە و جیهانی ئیسلامی بھوه هەمە. بۆیە دەبىن بھ پىته نوینکان نزیکەی ده نوسخەیان لىنى بگیرىتمە، تاکو رەوانەی فەرمانگە بالاکانی "ئەنقرە" بکریت. ئەرکى سەرشانی ئىستامان گەياندنی ئەم راستی بانهه بھ پایە کانی حکومەت و فەرمانگە کانی داد و نەتەوە بھ گشتى. هەرگىز بایەخ بھ ئەنجامى دادگایى بھ کانىش نادەم چ بپیارى بى تاوانىمان بۆ دەربکەن چ سز امان

بدهن. لوانهیه ئەم ئەرکەی سەرشامان يە كىڭ بىت لەو دانستانەی قەدەرى خواي گەورە كە ئىمەي بەرھە ئەم قوتايجانەيە دايەبەر.. هەتا دەتوانن لە نۇوسىنەوە و لە بەرگەرنەوە ئەو بەرگرى يەدا پەلە بەكەن، چونكە تەنانەت گەر ئازادىش بىرىنەن ھەر ناچارىن ئەو بەرگرى يە بىگەينىن بەو فەرمانگە بالايانەي دەولەت. ھىچ كەسىڭ بە دواخستى نۇوسىنەوە يان لە خشته تان نەبات. لەمە زىباتر دواخستى ھەلتاگرىت. بائم بەرگرى يە دوا بەرگرى بىت لە زنجىرەي ئەو بەرگرى يانەي تر كە لە ماوهى پازىدە سالدا بۇ تەنها يەك كىشە و لە بەرامبەر سەتمىتىكى سەخت و ئازارىكى بەسز و بروپانوو ئەلېسەتراوىي بىن نرخى ئەوتزوو پىشكەش كران كە ھەرگىز ھاو شىۋە ياننى يە.

ماډەم ئىمە بە پىنى ياسا و لە دادگاكانى پىشىودا مافى ئەوەمان بەدەست ھىناوە كە بەرگرى يە كاغنان بە ئامىرى پۇنىيۇ بۇ نۇوسىنەوە، ئەوا كەمس ناتوانىت بىنى بە كارھىنانى ئەم مافە ياسابىي بەمانلىنى بىگرىت. خۇ ئەگەر بە شىۋە يە كى رەسمى چارە سەرتىك بۇ ئەم نەدوزرايەوە، با پارىزەرە كەمان نزىكەي پىتچ نۇسخەي لە دەرھە لىنى كۆپى بىكەت، بەلام با بە ئەمانەتەوە پارىزگارىي پاستى و دروستىي بىكەت.

سەعىدى نۇورسى

ئەى برا ئازىزە نۇى يە كامىن و ئەى بەندىكراوانى پىشۇو!

ئىستا گەيشتۈرمەتە قەناعەتىنە كە كجارتەواو بەوهى كە چاودىرىي خواي گەورە ئىمە لە بەر ئىنۋە گەياندۇرەتە ئىرە. واتە هاتىمان بۇ ئىرە لە بەر بلاۋە كەمكەرنەوە ئەو دىلدا نەوە و دىلەوابىي يەيە كە "پەيامە كانى نۇور" بۇ ئىنۋە يان ھىناوە و، بۇ كەمكەرنەوە ئەنگ بىن ھەلچىنىنە كانى بەندىخانەيە لە سەرتان بەھۆى" راستى يە كانى ئىمان" و، لە بەر پاراستنانە لە گەلىنى بەلا و موسىبەت و تەنگانەيى ژيان و .. بۇ دەرباز كەردىنى ژيانى پېر خەم و پەۋارەتانە لە بىن مەبەستى و بىن سوودى و، بۇ پەزگار كەردى ئەو دىنياشنانە تاڭو و كە ئەم دىنياتان لە گەريان و خەم و پەۋارەدا نەيت.

جا ماډەم راستى ئەمەيدە كە باسماڭ كەد، ئەوا دەپىن ئىۋەش و كە قوتايىانى نۇور و وەك ئەوانەي كە لە بەندىخانەي دەنیزلى لە گەلماندا بۇون، بىن بە براي خۆشەویستى يە كەزىي..

نهوهتا به چاوی خوتان دهیبن ئهو پاسو انانه که سورون له سه رخزمەت کردن تان، به دهست پشکنینه و گەلن ماندوو ده بن، تهناهت خواردنە کانیشتن ده پشکن نهوه ک ئامیریکی تیزی تیدا بیت! ئەمەش لە برئە وەھى کاریک ۋۇۋەدات کە دەستدریزى بىكەنە سەرىيە كىرى، وەك بلىتى ئىۋە درېنە و خۇينمىز بن و، هەركەسە بە ئارەزووی خىزى پەلامارى نهوى تر بىدات تاڭو يېكۈزىت. ئامە سەرەبراي نهوهى كە دەرفەتى پشۇدان و حەوانە وەشتان نادريتى، نهوهەك شەر و ئازاۋەتان لە نیواندا دروست بیت!

دەسا ئىۋە و ئەم برايانەش كە تازە كى هاتون نەتە بەندىخانە وەك ئىۋە داراي ئازايەتى و جوامىزى يە كى سروشىتىن، ھەموۋاتان بەپەرى ئازايەتىي مەعنەوی يەوه لە بەردم دەستەي سەرپەر شىيارانى بەندىخانەدا بلىن:

(نەك تەنها شتى تىز، بەلكو ئەگەر چە كە تازە کانىشمان بەنەنی، ئىمە هەر دەستدرىزى نا كەينە سەر ئەم براو ھاوه لانەمان كە لە گەلماندا دووچارى بەندى بۇون، تەنەت گەر دوژمنايەتىي كۆن و دېرىنىشمان لە نیواندا بیت ئىمە هيچ جىزە كارىكى واناكەين، چونكە لە ھەموۋيان خۇش بۇوين و تا دەترانىن ھەمۇل دەدەين ھەست و نەستى يە كەز زامدار نە كەين و دلىان نەشكەنин. ئامە برايانىكە بە پىنمابى قورئانى پىرۇز و فەرمانى برايەتىي ئىسلام و داخوازىي بەرژەندىي ھەموۋمان دەرمان كرددووه).

بەم جىزە، "بەندىخانە" دە كەن بە "قوتابخانە" يە كى بەپىت و بەرە كەت.

* * *

برايانى ئازىز و بەوهفام!

ئەم كەسانەي كە لە يەك سیاست، يان لە يەك پىشەدا، يان لە يەك كارمندى، ياخود لە يەك خزمەتكۈزارىدەن كە پەيوەندىي بە ژيانى كۆمەلائىتى يەوه ھەبىت يان جىزە بازىرگانى يە كى تايەتى يان لە نیواندا بىت، ھەموۋ يەكىنى ئەم دەستە و كۆمەلائى ئەھلى دنيا، جاربەجار كۆبۈنەوهى گشتى يان دەبىت كە تىايىدا لە كاروبارى تايەتى خۇيان دە كۆلەنەوە. هاتنى قوتاييانى نۇورىش، كە لە خزمەتى خاۋىنى ئىمانى تەحقىقىدا كار دە كەن، بۇ ناو ئەم قوتاچخانە يۈرسەي يە بە فەرمانى پەرورەدگار و لە سەر خواتى و ھاندەرلى چاودىزىي ئەم، بىن گومان گەلن سوودى مەعنەویي گەورەي تىدايە و، بە پشتيوانىي خواي گەورە لە نىعەتى ئەم سوود و ئاكامانە بەرخوردار دەبن. ھەروەھا

همو و یه کینکی قوتاییانی ئەركانی نور و ھەپتى ئەلەن (چونکە ئەگەر ئەم پىتە به تەنیا خۆزى بىست نرخە كەی ھەر يەك دانە ئەلەن دەبىت، بەلام ئەگەر لە گەن دەستە خوشكە كائىدا، واتە لە گەن سى دانە ئەلەن تردا شان بە شانى يە كىرى يە كېڭىن، ئەوا نرخە كەی دەبىتە هەزار و سەد و يازىدە). جا پاداشت و بەها و خزمەتى ئەم برايمەش كە لەم كۆبۈرنەوەيدا ھاوېشە هەزار دەبىت، بە پشتىوانى خواتى گەورە.

* * *

باشە سبحانە

برايانى ئازىز و بەوهفام!

ھۇزى ئەمەرە كە ئەمەرۇ پەنجھەرە ئۇرۇرە كەي مەنیان داخست و بىزمار بىزىيان كىرد ئەمەرە كە لە بەندىكراوان دام بىزىن و پى بىگىن لەمەرە كە لە ئىوان خۆماندا سلاولە يە كىرى بىكەين. بەلام ئەوان يىانوو يە كى ترى روالەقى يان پىش چاوشت. ئۇرە ھەرگىز نىڭەرەن مەبن. بەلكو واژەتىنى ئەوان لە گوشار خستە سەر پەيامە كانى نور و قوتاییانى و، خۆ سەرقال كىردىنان بە كەسى منى بىت بايەخ و، سوو كايەتى پى كىردىم و، ئازار دانى دل و جەستەم بە جۈزىنەكى راستەقىنە و، خۆنەدانىان لە قەرەى پەيامە كانى نور، من دەخاتە رازى بۇونەوە لەم دۆخە. تەنانەت بە ئارامگەرتەمە شو كىرى خواتى گەورە دە كەم و، بە هيچ جۈزىتىكى نىڭەرەن و پەشىۋ نام. دەسا ئىۋەش بە ھەمان جۈز خەم مەخۇن. قەناعەتم و اىيە كە سەرئۇچ را كېشانى كارمەندانى بەندىخانە لە لايەن دۆزمنە پەنھانە كامانەوە بىز لاي كەسى من چاودىرىپى خواتى گەورەى لە پىشىتە و خېرى بىز سەلامەتى و بەرژەوەندىي پەيامە كان و قوتاییانى نور تىدايە.

كەواتە دەبىن ھەندى لە برايانغان تۈورەپى دەرنەپىن و گوفشارى وەھايىان لە زار دەرنەچىت كە بەر ھەستى ئەوان بکەۋىت و، لە ھەمەو وەستان و جەمچەرەنلىكىاندا و بىن ئەمەرە پەشىۋى و نىڭەرانى دەربىزىن حەزەرە خۆزىان بکەن و، دەرگاى باس لە سەر ئەم كېشەيە لە لاي كەس نە كەنھەوە، چونكە ھەندى جاسووس ھەن كە قىسەي برايانى ساويلكەي ئىئەمە لەوانە كە هيٺىتا فيرە حەزەر نەبۇون دەستكارى دە كەن و واتاي پېچەوانەي لىنى دەدەنەوە و شتاني بچۈوك بە گەورە پىشان دەدەن و دەيگەيەن بە كەسانى بەرپرس. ئەم دۆخە ئىستامان سەرتاپا جىددىيە و هيچ گالتەيە كى تىدا نىيە.

له گه ل ئوه شدا همر گيز مه شله زين و بزانن که ئيمه له ژير سرپه رشتني چاودىري ي خواي گهوره داين و، بپارمان داوه به ئارامينكى رەنگين تەنانەت به شو كرانه بېزىرى ي به كجارت گهوره و رووبەرووي ھەممۇ تەنگانه و گېرو گرفته كان بىنەوە. كەواته ئىنمە شو كرى خواي گهوره مان خراوهە ئەستۆ، چونكە كىشى درەمېل ماندۇو بۇون و سەختىنى ئەم بارودۇخە به ئەندازە يەك بائان پاداشت و مىھەرە بانىمان بۆ بەجى دەھيلەت.

سەعىدى نوورسى

* * *

باسمە سبحانە

براياني ئازىز و بعوه فام!

ھەممۇ كاروبارىنىكى بەرگرى كردىم بە قوتاييانى ئەركانى نور سپاردووھ لەوانەي كە هاتۇون يان دىن بۇ ئىرە. ئەمشى لەبەر دوو ھۇ و لەسر بناغەي ئاگادار كردىم و ھەكى كە معنەوى كە لە دلەوه ناچار بۇوم بۇ ئەم، بە تايىھەت ئەم كارە بە ھەرىك لە: (خ، ر، ط، ف، ص)^(۱) دەسپېرم.

ھۆگاري يەكەم: لە فەرمانگەي لىكۈلىنەوە كانمۇو و لە بىنى چەند نىشانىيە كى زۆرەوە بە دلىيابى بۇم دەر كەوتۇوھ كە دەيانەوى بە ھەممۇ ھېزىنەكىانەوە لە دېزى من كېشە دروست بىكەن و خۇيان لەوە بېۋىزىن كە من بە ھەزىز و بىر بە سەرىاندا سەر كەوتۇوم. بۇ ئەمەش ئاگادار كردىم و ھەنەر ئەمەنەي بىكۈمە قىسە و گوفشار ئەما توanstىنکى زانستى و لىپەتائىنکى سىاسىسى ئەوتۇ دەنۇنىم كە داد گا كان بە بەلگە بېھەستمۇو و سىاسىيە كانىش دەمكوت بىكەم! هەر لەبەر ئەوه شە كە بە چەند بىانوویە كى لاواز و نابەجىن بىنى قىسە كردىم لى دە گىرن. تەنانەت كاتى لە دەمى لىكۈلىنەوە كەدا و لە وەلامى پىرسىيارىنکىدا و تم: "نایەتەوە يادم"، دادوھە كە سەرىي سوورما و وتسى: چۈن كەسىكى وەك تۇز كە خاوهنى زېرە كى و زانستىنکى سەرۇوی ئاستى ئاسايىي بىت شتى لەبىر دەچىتمۇو؟

(۱) مەبەست ئەم قوتاييانى نورى: (خەسەر، رەنفەت، طاھيرى، فەيزى، سەبرى). (وەرگۈز).

بهلی، ئەوان لە باوەرەدان کە پایەبەرزىي پەيامە کانى نۇور و لىنگۈزلىنىھە ورددە زانستىيە کانىان زادەي بىر و هىزرى منن و، لىزەرە سەرسامى و سەرسوورمان دەيانگىرىت و، ئىتىز نايانەۋىت قىسە لە گەل ھېچ كەسىكدا بىكم. وەك بلىتىي ھەر كەسىك بىيىنېت و قىسم لە گەلدا بىكات يە كىسەر بىت بە قوتايى يە كى بەغىرەتى پەيامە کانى نۇورا! بۇيە پىيى چاۋىپكەوتىن و قىسە كەردىم لە گەل ھەموو كەسىك لىنى دە گەرن. تەنانەت سەرۇڭى كاروبارى ئايىنى و تبۇوى: "ھەر كەسىك بىيىنېت يە كىسەر بەلايدا كىش دەبىت، بە راستى ھېزىنېكى زۇرى كىش كەردىنى ھەيە".
بە واتايىھى بەرئەنلىغان داخوازى ئەۋەيە كە ئىستا كاروبارە كان بە ئىۋە بىپېرم. بەر گرىيە كۆن و نوبىكانم كە لاي خۇزان ھەيە لە بىرى من ھاوبەشى پاۋىز و پرس و بارى نېوانغان دەكەت و سەروزىيادى ئەم كارەيە.

ھۆكاري دووهەم: بە پشتىوانىي خواي گەورە بۇ كاتىنېكى تر دواخرا.

كۇرتە ئامازە كەمش بۇ ئەو يىدار كەردىنەوە مەعنەوەيە، ئەمەي خوارەوەيە:
ئەو شتەي كە واي لېتكىرىم ماوهى بىست و پىشچ سال واز لە سىاسەت و جىڭەرە كىشان و شتاني فانىي ھاوشاپىيەن بەھىتم و پىنى لىتى گىرتم بەو شتانەوە سەرقالىم، ئەرك و واجىېكى قىامەتىيەنەي يە كچار مەزنە، ھاودەم لە گەل حالتىكى رۇحىي ئەوتۇدا كە كارىگەرەيە كى كاراي لە سەرم ھەيە. ھەر ئەم دوو ھۆكارەن كە بە تەواوى پىيم لىنى دە گەرن خۇزم بەم كىشەيە و لقە ورده كانىيەوە سەرقالى بىكم. جائىۋەش ھەندى جار بە پاۋىز كەردىن لە گەل ھەر دوو پارىزەرە كە تاندا ئەركى سەرشانى من راھەپەرنىن.

* * *

براياني ئازىز و بەوهفام!

ھەر ئىستا و لە كاتى نويىزدا ئەمەي خوارەوە هاتە دلىمەوە:
لەبىر ئەو گومان باشى يە زىياد لە پىویستەي كە برا ئازىزە كان بەرامبەر بە تو ھەيانە، ھەر دەم چاۋەرنىي وانە و پىنمايى و يارمەتى و پشتىگىرىي مەعنەوين لىت. جا ھەر وەك لە كاروبارە كانى دنیادا برا تايىھەندە كانت كەرد بە وەكىلى خۇزىت و ئەم كارانەت بە شۇوراي نېوان برايانى ئەركان سپارد، كە لەمەشدا كارىنېكى باشت كەردوو، گەر بە ھەمان جۇر كاروبارە قىامەتى و قورئانى و ئىمامى و زانستىيە كانىشىت ھەر بە كەسىتىي

مهعنیوی برا تایه‌تمهند بینگه‌رده کان بسپیریت، ئهوا هاوده له گه‌ل راپه‌راندنی ئه رکی سه‌رشانی خوزیاندا، ئهوهی توش به تهوا و ترین و باشتین شیوه ئهنجام ددهن. هروهک ئیستا و بردەوام به کردهوه ئهنجامیان داوه و دهیده.

بز نمونه: ئهوكه سهی له بینیسی تزدا بابی يهك درم سوودله يهك وانه و رینماي و هرده گریت، بابی سه درم له هر بخشیکی پهیامیکی نور وانه و رینماي بهدهست ده‌هینیت، سه‌رباری ئهوهش که له بربی تو ئه وانه‌یهی هر له گه‌لدا ده‌مینیت‌وه و سوودی لئی وردە گریت. ننجا ئهوهش همیه که قوتایانی تایه‌تمهندی پهیامه کانی نور همموو کاتیک ئم ئه رکه‌ی سه‌رشانی تویان راپه‌راندووه. له خوای گه‌وره ده‌پاریتیمهوه که‌سی مهعنیوی ئهوان - که خاوه‌نی پله‌یه کی به‌رز و دوعای گیرایه - پشتیوان و مامؤستا و يارمه‌تیده‌ريان بیت.

بیدار کردنوه که بدم جزره‌هاته دلمهوه و، دلنه‌وایی به گیام به‌خشی و مزگینی و حموانه‌وهی بزو هیتا.

* * *

برایانی ئازیز و بمه‌فام!

هه‌ردوو رووداوی تهقینه‌وهی ماوهی ئهم دوو بزۆزه که به بئی هیچ هزکارینکی برواله‌تی روویان دا، له رینکه‌وت ناچن و واتایه کی قول ده‌دېرن..

یه‌که‌میان: تهقینه‌وهی کتوپریبی زۆپا ثاسنه قایمه که‌ی ژووره که‌ی خۆمە که هاوده له گه‌ل ده‌نگینکی گه‌وره‌دا پارچه پژلاکه‌ی ژیز خزیشی لەت کردو، حمدلیی بەرگدروو ترسی لئی نیشت و، توشی سه‌سامیی کر دین. له کاتینکدا که ئهوا زۆپایه له چله‌ی زستاندا توانای بەرگه‌گرتني گەرمىي خەلتووزى بەردیشی همیه.

دووهەم: شکانی سه‌سووره‌ینی ئه و پەرداخیه که لە سه‌ر شوینی ئاوا خواردنوه که لە ھۆلە که‌ی "فەیزى" دا دانراوه به بئی هیچ هزکارینکی برواله‌تی له بزۆزى دواى تهقینه‌وهی زۆپاکه.

وابه دلدا دیت که ئهوا بزمایانه‌ی دانرا بون به سه‌ر ئیمەدا بتهقینه‌وه، نوسخه‌کانی ئهوا بەرگری‌یهی رهوانه‌ی هر شەش دیوانی بەرپرسانی "ئەنقره" كران تەقادنیانه‌وه و،

نهو زوپای رق و قینمش که گری گرتوجه تاکو به ئاگره کەی مانسورو تىنېت ورد و خاش بۇو، بىن ئوهى هېچ زيانىكمان بىن بىگات.

لوانه يە ئمو زوپا بەپىت و بەخزمەتەي کە هاوارازىنکى سوودبەخش بۇو بۇ من و گۈنى لە ئاخ و لالانە و كامى دە گرت، ئىستا پىنم رابگەيەنىت كە: ئىتر پىوستت بە من نەماوه و لەم بەندىخانەيە كۆچ دە كەيت.

* * *

برا ئازىز و راستە كامى!

ئەمرۇ بەھۇى بىدار كردنەوەيە كى مەعنەوى كە رووى لە دلىم كرد خەم و نىگەرانى بۇ ئىۋە دايىگرتم. چونكە خەمم بۇ حالتى ئەو برایانەم خوارد كە لە ئەنجامى نىگەرانى يان بۇ زيان و گوزەران حەزىيان لەوەيە هەر ئىستا لە بەندىخانە بىرۇنە دەرەوە. هەر لەو خولە كەدا كە بىرم لەمە كرددەوە، ئەندىشىيە كى بەپىت ھاودەم لە گەل راستى و مەڏدەيە كدا ھاتە دلىمۇ، كە ئەمەي خوارەوەيە:

دواى پىنج رۈزى تر ئەو سىن مانگە پىرۇزە دىنە پىشەوە كە گەلن خىز و پاداشتى گەورە لە گەل خۇياندا دەھىن و، پاداشتى خواپەرسىتى يە كان لەو مانگاندا وەك ئەمە وايد كە چەند قات زىاد بىكات، ئەوەتا ئەگەر پاداشتى كرددەوە چاکە كان لە كاتە كانى تردا يەك بۇ دەپىت، لە مانگى پەچەبدايەك بۇ سەد زىاتە و، لە مانگى شەعباندا لە يەك بۇ سى سەد تىپەر دەپىت و، لە مانگى پىرۇزى رەمىزانىشدا بەرەو يەك بۇ ھەزار بەر ز دەپىتەوە. خۇ لە شەوانى ھەينى ئەم مانگەدا يەك بۇ ھەزاران و شەھى قەدرىش يەك بۇ سى ھەزار دەپىت. بەلتى، ئەم سىن مانگە بازارىنکى بەپىت و بەرزا بازىرگانى دواپۇزە، بە رادىيەك كە ئەم ھەموو سوود و قازانچە زۇرە قىامەتى يانە دەستى مەرۆف دەخەن و، پىشانگا يە كى مەزن و نايابى ئەھلى حەقىقەت و خواپەرسىتى يە و، لە مساوهى سىن مانگدا تەمەنىتى كەشتا سالى بۇ ئىمانداران لەخۇ دە گرەن.

كەواتە بەسەربەرنى ئەم سىن مانگە لە قوتاچانە يۈو سەفيدا، كە لە خۇيدايەك بۇ دە قازانچ دەستى مەرۆف دەخەت، بىن گومان قازانچىكى گەورە و دەستكەمەنىتى كى مەزنە. گىرو گەفتە كانىش ھەرچەندە بىن، هەر بۇ ئىمە سەرتاپا مىھەبانى يە.

جا هر وه کئمه له پووی خواپه رستی یهود ناوایه، له پووی خزمه تکردنی نور و کار کردنیش بُلاؤ کردنوهی پهیامه کانی نور و هایه. چونکه پاداشتی خزمه ته کان، گهر له پووی چهندایه تیشهوه نه بیت له پووی چزینتی یهتی یهود یهک بُز پنچ به رز ده بنوه، چونکه ئهوانه دینه ناو ئم میوانخانه (بندیخانه) يه و ده رونه ده رهه ده بین به هزی بلاوبونوهی وانه کانی نور و، لهوانیه ئیخلاصی یهک دانه کس لدوان هینده بیست کەس سوودی لەم پووهه بیست، چونکه ئەگر هەر گیر و گرفت و گوشاریک لەم بەند کردندا ھەبیت ئهوا ھیچ گرنگی یه کى نی يه له بەرامبەر بلاوبونوهی نهینی ئیخلاص - کە له پهیامه کانی نور دایه - له نیوان رېزی بەند کراو انداد، کە له ھەمو کەسپیک زیاتر پیوسنیان بە دلنهوانی و دلدانه و ھەمیه کە پهیامه کانی نور پەخشی دەکەن، بە تایبەت بُز ئهوانه کە پالھوانیتی سیاسی لە دەمارە کانیاندا ھاتوچۇ دەکات. سەبارەت بە خەم و خەفتى گوزھرانیش، ئهوا ئاشکرايە کە ئەم مانگانە بازاری دواړوژن و، هەندیكتان له بربى چەند قوتاپی یه کى زور ھاتووه ته ناو ئم بەندیخانه یهود، تەنانەت هەندیک لە بربى هەزار کەس ھاتووه، ئهوا بىن گومان یارمهتى و پشتگیرتان دەبیت بُز کاروباره کانی ده رهه بەندیخانه تان.

ئهوا بېرەم بەم جۆره هاتە دلەوه و، زوریش پې دلخۇش بۇوم و، زانیم کە مانەوەمان لېرە هەتا جەڙن نیعمەتىكى مەزنى خواي گەورەيە.

سەعیدى نوروسى

* * *

بُز سەرۆ گایەتى و وزیران و .. و وزارەتى داد و .. و وزارەتى ناوخۇ^(۱)

ھەمو پیاواني دەولەت لە نزىکىدە دەمناسن، بە تایبەت ئهوانەيان کە له سەردەمى پووداوه مەزن و گرنگە کانى ولا تدا ژیاون؟ ھەر لە راگەياندى "سەرەبەستى" و "دەستور" و، دەمى جەنگى جىھانى يە كەم و، داگىر کردنى ئەستەمبۇول و ولات لە لاين ھاپەيمانە کانەوه و، پووداوه کانى دواترىش.. تا کاتى دامەزراندى حکومەتى

(۱) ئەم سکالانامىدە پارىزەرە کانى مامۇستا بە ئىزى خىزى نۇرسىرپانە و پەوانەسى ئەو فەرمانگە بەرزە ناوبر اوانه كراوه. (صونگور)

نیشتمانی و ده می را گهیاندنی پژیمی "کزماری". ئو کەسانه‌ی به جوانی تاگاداری ئەو پرووداوانه‌ن و ئىستاش لە دەولەتدا دارای پله و پایه‌ن، بە باشى دەمناسن. لە گەل ئەوه شدا ھیوا دارم پیم بده زور بە خیزابى چەندىكى ۋىيانى خۆستان بىخەمە پىش چاوه:

من لە گوندى "نوورس" ئى سەر بە پارېزگاي "بەدلیس" لە دايىك بۇوم. بە درېزايى ۋىيانى قوتاپىتى و خويىندىم لە گەل ئەمو زانياپانە ئى تووشم هاتۇون كەتوومەتە و تووپۇز(مناقشە) ئى گەرمى زانستى يانوه و، لە سايىھى چاودىرىپى پەروەردگارىشىمەوە ھەميشە بە سەرياندا سەرەدە كەم و تم، تاكو رۇيىشتەم بۇ ئەستەمبوول.

لەو دەوروبەرە تىكەل بە "دەردى ناوبانگ" ئى ئەويشدا ھەر وازم لە گفتۇر گۇ زانستى يە كامى نەھىئا، تالە ئەنجامدا كەسانى حەسۋەد و نەيار لە لاي كارىبەدەستان بۇيان تېچاندەم و، بە فەرمانى سۈلتۈن عەبدۇلھەمید - خوالىنى خۇش بىت - بەرەو نەخۇشخانە شىستان درامەبەر! پاشان خزمەتكۈزارى يە كامى لە دەمى را گەياندنى "دەستور" و پرووداوى "۳۱ مارت" دا سەرخى حەكۈمەتى "ئىتىحاد و تەرەقى" ئى را گىشاو، منىش ئەم دەرفەتم بە ھەل زانى و پېۋەزە ئامەزرا ئەنلىكى زانكۈزى كە شارى "وان" دا پېشىكەش كەردن كە وەك "زانكۈزى ئەزەمەر" و اىيىت و ناوى "زانكۈزى زەھراء" بىت، بە دەستى خۇيىشم بناغانە ئى زانكۈزى كەم دانا.

بەلام جەنگى جىهانىي يە كەم بەرپابۇو، ناچار لە قوتاپىانى خۆم و خۆبەخشەران تىپە كانىي "يارىدەدان" م پېنكەيتا و خۆم سەر كەردىم دەردىن و، لە بەرەي قەفازادا بۇز بەرگرى كەردىن لە شارى "بەدلیس" بەشدارىپى چەندىن جەنگى سەخت و خەتمەرنا كەمان كەردى لە دەزى دەستەرپۇزى يە كانىي "پۇرس" دا گىر كەر. لە پاشدا بە (دىل) ئى كەمە كەردىم و، گەرامەوە بۇ ئەستەمبوول و، لەوئى كرام بە ئەندام لە (دار الحکمة الالامية) دا. ئىجا لەو بارودۇخە سەختەشدا بە ھەرچى هيپىز و توانما و وزەم ھەبۇو - كە خواي گۈورە يېنی بەخىشىبۇم - بۇ جىيەد كەردىن لە دەزى دا گىر كەر ان لە ئەستەمبوول را يەپىم، ھەتا جەنگى سەر بە خۆبىي كۆتايىپىن هات و حەكۈمەتى نىشتمانى لە ئەنۋەرە دامەزرا. ئەو حەكۈمەتە سەر لە نوئى بۇ مەبەستى پېزلىپان لە خزمەتكۈزارى يە كامى چاونىكى بە پېۋەزە ئانكۈزى كەي "وان" دا گىزايەوە.

سهرانسهری ژیانم ، له سهره تاوه تا ئیره، يەك پارچە خزمە تکردنی و لات بوروه بهپىنى بير و بۇچۇنى ئەوسام كە برىتى بولە: "خزمەت كردنى ئايىن لە پېنى سياسه تەمە".
بەلام پاش ئەو ماوهىه ، بە يەك جارە كى بىرۇم لە دىنيا وەرچەرخاند و، "سەعىدى كۆز" م - وە كور خۆم ناولىنى ناوه - گۇزى كردو، بۈرم بە سەعىدىنىكى ترى "ئوى" كە بە تەواوهتى بۇ ئاخىرەت دەزى. ئىت بۇ خۆم لە ژيانى كۆمەلائىتى كىشامەوە و دەستم لەو شستانە داتە كاند كە تايىھەتن بە كاروبارى كۆمەلەوە. ئەوه بۇ بە تەواوى لە خەلتكى دابىرام و، لە گىردى "يۈوشەع" يەستەمۈول و، پاشان لە ئەشكەوتى ناو چىاكانى "وان" و "بەدلیس" دادەستم دايە گۆشەگىرى و خۆم بە موجاھەدەي پۇحى و وېزدانىي بەردەوامەوە سەرقالى كردو، بە تاقى تەنیا لە جىهانى پۇحى خۆمدا مامەوە و، دروشمى: "أَعُوذُ بِاللهِ مِن الشَّيْطَانِ وَالسُّيُّورِ" م بەرزى كردىوە، گشت كات و بير و هەستىكەم بۇ سەرنىخان و تېپامان لە واتاكانى قورئانى پېرۇز خىستە كار و، بۇ خۆم لە قۇناغى "سەعىدى نوى" دادەزىام ..

هاودەم لە گەل ئەوه شدا قەدەرى خواى گەمورە بە "نەفي كردن" لەم شارەوە بۇ ئەوشار دەيگۈواستىمەوە. ئالەم كاتەدا چەندەھا و تەمى مەزن كە لە رېئىنەي قورئانى پېرۇزەوە ھەلقۇلابۇن، لە ناخى دلمەوە سەريان ھەلتدا و، منىش بۇ ئەو كەسانەي كە لە نزىكمىدا بۇون دەمۇن و ئەوانىش بۇيان دەنۇرسىمەوە و، بۇون بەو نامىلەكانەي كە ناوى "پەيامە كانى نۇور" م لىنى نان. ئەم ناوهش لە قۇولايى دلمەوە ھەلقۇلاؤ، چونكە بە راستى ئەو پەيامانە لە نۇورى قورئانى پېرۇزەوە درەشاونەتەمە. لە قەناعەت دەلىيابى يەكى تەواوېشىدام كە ئەم پەيامانە زادەي "بىر" يى من نىن، بەلكو ئىلەھامىكى خوايىن لە نۇورى قورئانى پېرۇزەوە بە سەر دەلما بىرلاون ..

لە بەر ئەوه، پېرۇزىيام ئاراستەي ھەمۇ ئەو كەسانە كەردى كە پەيامە كانىيان بۇ دەنۇرسىمەوە، چونكە من دەلىيام كە جىگە لەم رېيە ھېچق رېيە كى تىر لە ئارادا نى يە بۇ پاراستى ئىمانى مۇسلمانان و، پىنم وايد كە ھەر گىز نابى ئەو رېئىنانەي قورئانى پېرۇز لە ھېچق كەسىك قەدەغە بىكىن و بشاررىنەوە. پاشان دەستانى خاونىن و دىلسۆز بۇ نۇرسىمەوەيان و بلاو كردنەوەيان كەوتە كار. ئىت منىش دەليا بۈرم كە ئەم لىتېرانەي ئەوان رامكىردىن (تسخىر) يېكى پەروەردگار و ھاندانىكى خوايى يە تاڭو ئىمانى كەسانى تر

پاریزرن و، هیچ که سینک نه توانیت پی لەم رامکردن و هاندانه خوابی بە بگریت.
لەمە شەوە ھەستم کرد بە فەرمانی ئابینە کەم گەلنی پۇیسەتە ھانى گشت ئەو کەسانە
بىدریت کە لەم پی بەدا کار دەکەن.

مەبەستى پاستە و خۆئى ئەم پەيامانە کە لە سەد و سى دانە تېپەر دەبن، باسکردن و
لىدوانى کاروبارى سیاسەت نى يە و لەو بارانوھە نادوين و، تەنھا تابیەتن بە کاروبارى
سەر بە دواپۇز و ئیمان. كەچى لە گەل ئەم راستى يە ropyون و ئاشكرايانەشدا ، بۇون بە¹
مايەى پەزارە و سەرقال بۇونى ئەو ھەل پەستانەي کە دەيانەسوی لە ئاواي لېلىدا راوا
بىکەن و، کاربەدەستانىان لە دۆمان ھاندا ھەتا توندى بەندىخانە کانى "ئەسكى شەھر" و
"قەستەمۇنى" و "دەنیزلى" يان كەم.

پاشان شارەزا و پىپۇزە کانى دادگا جۇراوجۇرە کان چەندەھا لېتكۈلىنەھە
زانستى يانەي وردىان لە پەيامە کانى نۇوردا ئەنجام دا، بە سايەي خواي گەورەشەوە
ھەمموو جارى "پاستى" بەۋەرى بۇونى دەرددە كەمۇت و، "دادگەرى" شپله و پايە و
پى و شۇينى خۆئى دەدرابىنى و، ھەر دادگایەك لېتكۈلىنەھە و لىنى وردىبۇونەھە
زانستى يانەي لەو پەيامانەدا كەردىت ، وىزىدانى لە كېشە كەماندا بە خەرج داوه و بېيارى
بى تاوانىي بۇ دەركەردىوين. بەلام ئەوانەي کە بە دواي ھەلدا دەگەرىن و لە ئاواي لېلىدا
راو دەكەن ھەرگىز بىزار نەبۇون، بەلکو ئەم جاراھەش بۇون بەھۆزى بەندىرىن و
ھېنائىنم بۇ "ئافىيون" و، لە دەمى گىرتۇن و لېپرسىنەھە دا ئەم تۆمەتانە يان دايە پالىم:

۱ - تو كۆملەيە كى سیاسىت پىكھىناوە.

۲ - تو چەند بىرۇ بۇچۇونىڭ بلاو دە كەيتەوە كە دژايەتىي رېزىم دەكەت.

۳ - تۇز چەند ئاماڭىنچىكى سیاسىت ھەيە.

ئەو ھۆكارانەش كە دەكىن بە ھۆ و بەلگەي ئەم تۆمەتانە دە پازدە رىستەيە لە چەند
پەيامىكەدا.

ئەى وەزىرى بەرپىز!

ناپلىيون و تۇويەتى:

"رىستەيە كەم بۇ بەھىت كە نە گۈنچى تەئوبل بىكىت، من بېيارى ئىعدامتان لە سەرى بۇ
دەرددە كەم!"

تایا چ پسته‌یه ک همه له زاری مرۆف دهربچیت و نه توانزیت بکریت به‌هزی ته‌ئویل و توانبار کردن؟ به تاییهت بز که‌سینکی وه ک من که له ته‌منی حه‌فتا و پینج سالیدایه و وازی له کاروباری دنیا هیناوه و به تمواوى ده‌ستی لئی داته کاندووه و سه‌رانسری ژیانی خۆی ته‌نها بز قیامه‌ت تهرخان کردووه. بى گومان ده‌بئی نووسینی که‌سینکی وا ئازاد و سه‌ربه‌ست بیت، چونکه همه‌موو قسه‌یه کی ئەو له گەل نیاز‌پاکیدا هاوده‌مه و جگه له گومانی باش هېچ لېنگدانه‌وهیه کی ترى بز ده‌ست نادات و، دوو دلى و له برووداما‌نیش له خۆ ناگریت. کمواته گەران به دواى گوناھ- و تاواندا له پىنى ورده کاری و پەردە هەلدانه‌وهی ژىنر دېرە کان ستمینکی ئاشکرا و بى شەرمانه زیاتر هېچچى تر نى يه.

لە سەر بناغه‌ی تەمە، پەيامه کانى نۇور كە سەد و سى پەيامن، هەر گىز راسته‌و خۆ و بە مەبەست هېچ شتىكىان تىدا نى يه كە پەيوهندىي بە کاروباری دنیاوه ھەبیت. بەلكو ھەر هەموو يان پەيوهندىيان بە قیامه‌ت و ئیمانوه ھەمە. تەمەش سەير و نامۇ نى يه، چونکه له پېزىنەت نۇورى قورئانى پىرۇزه‌وه وەرگىراون و هېچ نامانچ و مەبەستىنکى دنیاپى و سیاسى يان له خۆ نەگرتۇوه. ئەوهتا ھەر داد گایه ک لەم پەيامانەت كۈلىتىتەوه بە ھەمان قەناعەت بېيارى بى تاوانى پەيامه کانى دەركردووه. لە بەر ئەوه، سەرقال كەرنى داد گاکان بە شتىك كە پىنۋىست نى يه و ناچار نى يه پىوه‌تى سەرقال بیت و، دابرپىنى ئیماندارانى بى تاوان له کار و كەسا به تيان، لە راستىدا مايهى خەم و خەفتە سەبارەت بە ولات و ھاولاتى يان.

بەلنى، "سەعىدى كۈن" كە هەموو ژیانی خۆی له پىناوى بەخته‌وەر كەرنى ئەم نەتەوەيە و بلاو كەرنەوهى ئاسايىش و بەخته‌وەرى لە سەرانسەری ولايات بەخت كەردووه، بە تەواوه‌تى لە هەموو شتىنکى سەر بە دنیا كشاوه‌تەوه و ده‌ستی لئی داته کاندووه، تایا دە گونجى دواى ئەوهى بۇو بە "سەعىدى نۇئى" و گەيشتە تەمەنی حەفتا و پینج سالى، جارىنکى تر خۆى بە سیاسەتەوه خەریك بکات؟ دىارە نەخىز. لە و باوەرەدام كە ئىۋەش قەناعەتى تەواتان بەمە ھەمە.

من تەنبا يەك ئامانچىم ھەمە:

لهم کاتهدا که له گوره کم نزیک ده بمهوه و.. لهم نیشتمانهدا که ولا تیکی
ئیسلامی يه، و ادهنگی بايهقوشی بملشه فيك دینه گویمان که ههرهش له بناغه کانی ئیمان
ده کات له جیهانی ئیسلامیدا و، دواي ئوهه که "ئیمان" له رؤله کانی گهله به تاییهت
له تویزی لاوان داده مالیت، به لای خویدا کیشیان ده کات.

من به همه مو بعون و توانيه کي خوم له دژي ئوانه ده رهه جیهاده و، موسلمانان،
به تاییهت لاوان بز لای "ئیمان" بانگ ده کم و، له جیهادی بمردو امدام له گهله ئوه
ده سته مولحیده و، به پشتیوانی خواي گهوره که له به ردهم حزوری خویشیدا ئاماده
دهم ئالای ئهم جیهاده بهرز ده که ممهوه. همه مو کاریکی من تنهها لمهدنا خزی ده بینته وه.
زۆر لهوه ده ترسم که ئوانه ری لهم ئاما جمعم ده گرن خویشیان بملشه فيك بن.

ئامانچى خاوینى من بريتى يه له يه كپيزى و پشتگيرى و هاپېمۇندى له گهله
هر كەسېكىدا که جیهادى ئوه دۈزمانىھى ئیمان بکات. دەسا دەستم بەر بدەن و
سەرىبەستىم بىدەن با به يه كپيزى و هاوشانى له گهله هىزە موجاهىدە كاندا كار بكم له
پىناوى راگەياندى تەوحيد و توندو تۈل كردىنى "ئیمان" لەم ولا تهدا و ئەنجامدانى
چاكسازى لەناو تویزی لاواندا که به شىووعىت ژەھراوى كراون.

بەندىكراو:

سەعىدى نۇورسى

* * *

باسمه سبحانه

برا پاست و ئازىزە كام!

كارىگەرتىرين چاره سەرى لەم دنيا يهدا، به تاییهت لەم سەر دەمەدا و به تاییهتىش بز
ئوانه تۈوشى گىرو گرفت هاتۇون و بز قوتاييانى نۇورىش كە دووجارى بىزارى يە كى
سەخت و ناتومىدى يە كى رەش و تارىك بعون، ئوهه كە: دلنهوابى يە كىر بکەن و،
ھرىيە كەيان خىشى بخانە دلى ئۇمى تر و، يارمەتىي هىز و ورەي مەعنەوېي يە كىر بدهن و،
زامى تەنگانە و خەم و پەۋارە و بىزارى يە كىر تىمار بکەن و، به چەشنى براى فيدا كارى
پاستەقىنە دلى پەلە خەم و خەفەتى يە كىر بدهن وه. چونكە ئوه برايەتى يە پاستەقىنە و

قیامه‌تی بانه‌ی نیواننان بهو رازی نایست که رقتان له یه کتر بیت و هر کمه لایه‌نی خوی بگرین. من به تهواوی پشتم به ئیوه بهستووه و، ئاگاداری ئهو عزم‌هی منیشن که بپیارم داوه نهک همر تنهها حهوانه‌وه و حهیسی‌یهت و شهره‌فی خرم، بهلکو ئامادم بهو په‌بری دلشادی‌یهوه گیانیشم له پیناوی ئیوه‌دا بهخت بکم، تنهانت ئمه‌شم به کرده‌وه لئی دهیسن، به چه‌شنبی که سویندتان بز ده خرم واهمشت روزه له دله‌وه ئازار ده چیز چونکه پرووداونکی بی بایه خ ببو بهه‌وهی ئوه‌ی دوان له "ئمر کانی نور" نازی پواله‌تی به‌سر یه کتردا بکدن و، لمبری دله‌وایی به کتری یه کینکیان خه‌فتی به دلی ئوه‌ی تردا کرد. له ئنجامی ئمه‌شهوه "گیان" و "دل" و "عقال" م پیکمه‌وه ده‌ستیان به گریان کرد و هاوریان لئی هلس او و تیان:

"ئهی هاوار! ئهی هاوار! ئهی خوای له هه‌موو میهره بانیک میهره بانز! عانپاریزه و له شه‌یتanh کانی جینتی و ئینس په‌نامان بده و، دلی برایانم به وفای ته‌واوه‌تی و خوش‌هیستی بینگرد و برايه‌تی راسته‌قینه و شه‌فقه‌تی ته‌واو، پر بکه".

ده‌سانه‌ی ئهو برایانم که له توندو تولی و دامه‌زراویدا وه کو ئاسن وان ا له ئرکی سه‌رشانگدا یارمه‌تیم بدهن. چونکه کیشە که‌مان گەلئی هه‌ستیار و ورد. من هه‌موو ئه‌رکنکی خرم بدهستی که‌سیتی معنە‌ویی ئیوه سپاردووه، چونکه گەلئی متمانه‌م بیتanh و لیتanh دلنيام. که‌واته ئیوه‌ش هه‌تا ده‌توانس یارمه‌تیم بدهن. چونکه هه‌رچه‌ند پرووداوه که بچووک و بی بایه‌خه، به‌لام ده‌بئی بزانن که یهک دانه "مرو" گمر بکه‌ویته چاومان ئازار مان ده‌داد و، گەر بیشکه‌ویته ناو کاتژمیره کانغان ئه‌وا ده‌یانوه‌ستینیت!

ئم پرووداوه جوزئی یه له راستیدا به گهوره داده‌نریت، ئه‌وه‌بوو هه‌ر سئی ته‌قینه‌وه ماددی‌یه که و هه‌ر سئی بیننه معنە‌ویی یه کانیش هه‌والیان له‌باره‌وه پاگه‌باند.

* * *

برایانی ئازیز و بمه‌فام!

ته‌قینه‌وهی زۇپاکەی من و شکانی په‌داخه کانی فەیزى و خه‌سره و هه‌موالى موسييەتىك راده گەيدەن که دىته رېمان.

بهلی، دهبن به همه مهو تو انایه ک پاریزگاری له پشتگیری راسته قینه‌ی به کتر و هاوپه‌یوه‌ندی راست و دوستانه‌ی نیوانان بکهن، که به هیزترین پالپشت و پشتوانی ئیمیه. هاودهم له گهله چاپوژوشی له همه‌یه به کتر و بیزاری دهنه‌بین له "خه‌سره‌و" که پالموانی نوره و نوینمری که‌سی معنوه‌ی بهتی و له جینی مندایه. چهند رؤژیک پیش ئیستا له خۆمدا هەستم به دلته‌نگی ده کرد و به نیگه‌رانی بهوه ده‌موت:

"دوژمنانان هۆ‌کاریکیان دوزی بهوه که به‌هزیوه بتوانن به سەرماندا سەربکهون!"

دهسا وریا بن!! وریا بن!! وریا بن!!

خیرا ئەو کەلینه لایه‌ن کە کەوتووه‌تە په‌یوه‌ندی توندو تولى پۇلایینی نیوانانه‌وه. سویند به خوا ئەم برووداوه - به تایبەت لەم کاتەدا - زیاتر له بەند کردىغان زيان به خزمەتى فورئان و ئیمان دەگەيەنىت.

سەعیدی نوررسى

* * *

باسمە سبحانە

برایانی ئازىز و هاپرېم!

شۇرى "میرراج" وە كۈشۈنيكى "قەدر"ى تروايدى؛ چونكە بەدەستھەنانى پاداشت بە ئەنجامدانى کارى بەردەوام و بەپىئى توانا لەم شەوهدا يەك بۇ هەزار بەرز دەيىتەوه. ھەروهە باو نەھىئى يەى كە لە بەشدارى كردنى معنوه‌بى كاروباره ئیمانى يەكاندا ھەيدى و، بە وىتەنەن دەنلى لەم مەلائىكە تانە كە بە چىل هەزار زمان تەسبىحات دەكەن ئىپوهش بە چىل هەزار زمان چەندىن پەرسىش و دوعا و نزايى يېڭەر دلەم شەوه پېرۇزەدا ئەنجام دەدەن، بە تایبەت لەم شۇنى گۈشە گىرى و ئىعتىكافە كە پاداشتى زۇرى تىّدايدى و، بە پەرسىشە كانتان لەم شەوهدا شوکرى پەروەردگارى خۇتان دەكەن. ھەمەو ئەم دەستكەمەوتانە لە بەرامبەر ئەوهى كە يەك لە دەى زيانە كانى ئەو زريانە داھاتوومان بەرنە كەويىت كە لەوانە بۇو بەھاتايدە رېمان.

ئیمه پیروزبایی ئوهستان لى ده کەین کە حمزه و وریابی تەواوەتیان ئەنجام دا، لە هەمان کاتدا مژدهی ئوهستان دەدېنى کە زۆر بە روونى و ئاشکرا چاودىزىرى پەروەردگار سەبارەت بە ئیمەۋە دەركەوت.

سەعیدى نۇورسى

* * *

برايانى ئازىز و هاپىتىم!

يە كەم:

بە هەموو گیان و جەستە خۆم پیروزبایى شەوى مىعراجتىان لىن دەكەم.

دووھەم:

بىست سالى رەبەقە دەعواى ئیمە بىرىتى يە لەوهى کە هەتا بتوانرىت قوتاييانى نۇور كاريان بەسەر سىستەمى دەولەتەو نى يە، بە خرايى دەست بىز ئاسايىشى ولات نابەن. كەچى كىشە ئەم بەندىزە ئىستامان دە گۈنخى نىشانە و بەلگەمە كى بەھىز بىت بىز زامدار كەردى ئەم دەعوايەمان، چونكە ئەم كەسانى ھىرىش دەكەنە سەرمان لەو گومانەدان كە ئیمە يە كەم شت پىسا و ئاسايىشى ولات تىڭىدەدەن..

بەلام بەھۇرى رېز و حورمەتى بىنگەردى و وەفادارىي ئىۋە ئازىزەوە چاودىزىرى خواى گەورە بە جوانى دەركەوت، ئەۋەبوو توندوتىزىي گىروگىر فەتكە لە سەد پلهوە دابەزى بىز يەك و، بە فەزلى خواى گەورە ئەم شتە كە هيىنەدەي گومەزىڭ لەسەر ئیمە گەورە كرابوو بە ئەندازە ئەنکە دانەۋىلە يە كى لى هات و بچۈوك بۇوهە. دەنا ئەم كەسانى كە شتى بچۈوك بە گەورە بى پىش چاودەخەن و دەنکە دانەۋىلە يەك بە ئەندازە گومەزىڭ پىشان دەدەن ئەم ھەلەيان دەقۇزتەوە بىز بلاو كەردىمە دەرۇ دەلەسە لە دېمان و، لەوانەشە والە خەلکى بىكەن باوهە بە درۇ كانيان بەھىن.

سىھەم:

ئىۋە بىر لە من مە كەنەوە و هەر گىز بۇ من نىگەران مەبن. چونكە بۇونم لە گەل ئىۋە لەناو يەك تەلار و بىنادا هەموو سەختى و دەردىسرى و گوشارىنكم لەسەر لادەبات. بە راستى كۆبۈنەوەمان لىزە گىرنىگى يە كى مەزن و گەلى سوودى زۆر و زەبەندەي، لە

چهند پرویه کمه، بُخزمه‌تی نیمان تیدایه. تهناهت ناردنی نه و راستی به گرنگانه‌ی که له (پاشواره‌ی ئیعتیراز) که دان لهم جاره‌دا بُوهه شمش فهرمانگه بالاکه‌ی "نهنقره" و سه رنج را کیشانی نهوان به لای خویاندا و پالی کردنی فرمانه کانی خوی لهواندا - تا راده‌یه ک - هه مه و سه‌ختی و ماندو و بونیکی ئیمه‌ی سری‌یه و لايرد.

چواره‌م:

سەرقال بون - به پىسى توانا - به پەيامە کانی نوره و دلتەنگى و بىزاري لهنان دەبات و، دەگونجى به پىنج جزوري پەرسىش دابىرىت.

پېتجەم:

بە فەزلى و انه کانی پەيامە کانی نور پله‌ی موسىبە تەکەی پىشۇر لە سەدەوە ھاتە خواره و بۆزى يەك، دەنالە بُووی بارودۇخى و ردى كات و شوينە کمه تەنبا يەك دانه دانوئىلە دەكرا بە چەند گومەزىنىکى زور. و اته وەك فېيدانى پىسىكى ئاگرى لىن دەھات بُونا بارووت. تهناهت ھەندىك لە کارمندە رەسمى يە كان و تيان: "ئەم کەسانە ئىگۈنى يېستى و انه کانی نور بون، خويان لەم کارهدا ھەلتە قورتاند". خۇ ئەگەر ھەمۇيان گۈئىيان لەم و انه کانی نور بگرتايە ئەوا ھېچ شىتىك ھەگىز بُووی نەدەدا.

دەسا برايانم!

تا دەتوانى بوار بە دروست بونى دووبەرە کى و پەرتەوازە بى مەدهەن، تاڭو دەردىسەربى تى لە سەر دلتەنگى و بىزاري يە کانی ناو بەندىخانە مەلتۇ نە كەن. دەبا بەندىكرا اوانيش بە وينە قوتاييانى نور براي خۇشەوبىستى يە كىز بن و، دەنگ لە يە كىزى دانەبرىن.

سەعىدى نورسى

* * *

برا بەھەفا و دلسۈزە كام!

تا رادەي واجب بسوون و بە گۈيىرەي توانا و بە پەرە بى هىزمانى سەۋە پۇيىمىتە دەستورە کانى بىسىكەي "ئىخلاس" و نەھىئى ئىخلاسى پاستەقىنە لە نیوان خۇماندا بەرامبەر يە كىزى بە كاربەھىنن. چونكە ھەوالىكى يەقىنەم پى گەشتۇرە كە ماوەي سى

مانگه سئ دانه که سیان داناوه بؤ ئوههی ساردوسری بخنه ناو برایانه وه لیزه. بؤ ئه
مه به ستهش دهرفت لهوه و هرده گرن که به هیزان سارد بکنه وه و هم و گومان و
ترسیش بخنه نه دلی ئوانهی که نرم و نیان و کم سهبر و ئارامن و، له ئەنجامدا و ایان لى
بکهن واژ له خزمە تگوز اربی نور بهین!
کواهه: وریابن!! وریابن!!

نه کەن ئهو خۆشمویستی يه قوول و راستهی نیوان دلانغان لەرزهی بین بکھوی. چونكە
تەنھا لەرەيە کى كەمی بە ئەندازەی گەردیلەيەك لە برایەتى و خۆشمویستیي نیواناندا
زیانىكى يە كچار مەزنی هەيە. ئىمە - گەرپۇيىت بکات - بەپەرە ئاسانى گیانى
خۆمان لە پىناوى برایەتىي نیواناندا بەخت دەكەين. خزمەتى ئیمان و قورئان داخوازى
ئەمەيە. كەواتە بالە ئەنجامى بىزارى و دەمار گۈزى ئەم تەنگانە سەختمۇه يان هەر
هزىيە كى تر، هيچ كامتان لەوي تر زويى نەيىت، بەلکو ھەرىمەك لە ئېرە ھەول بىدات
خۆشمویستى يە كەي و دلىزىزى و ئىخلاسى بەرامبەر براكەي زىاد بکات. دەنا زیانىكى
گەلەن مەزن دەكەين، چونكە ئهو كاتە دەنكە گەنگىكى بچۈوك بە ئەندازەي گومەزىكى
مەزنى لى دى و چار ناڭرىت.

لېرەدا بە كورتى لەم باسە دواين. درىزە پىدانە كەي بە فيراسەتى خۆتان دەسپىرم.

* * *

برایانى ئازىز و ھاۋپىم!

لە سەر بناغەي بىدار كەردنەوەيە كى معنەوى بۇم دەر كەم تووه كە ئىسو يەك دوو
ئەر كى نور انىتان لە ئەستۆدايە، ئەوיש بېتى يە لەوەي بە ھەم سوھىز و توانيە كى
خۆتان و لە پىنى وانەي پەيامە كانى نورەوە كارىيەك بکەن كە دووبەرە كى و لايەنگىتنى
هيچ لايدىنەك لە نیوان بەند كراوانى ھەۋار و گۈرۈدە ئەم قوتا بخانە يووسفى يە سئىھەمدا
پۇونەدات، چونكە چەند كەسەنکى تىنگىدرى ترسناك لە پاشتى پەرده و بۇ ھەل دە گەپىن
تاڭو دووبەرە كى و ئاماڭە كەسى يە كان و پق و سەرسەختىي بەند كراوان بقۇز نەوە.

جا مادەم زۇرېيە ھاۋپىيانى بەندىخانەمان گىبانى قارەمانى و فيدا كارىيەن تىدایە و
ھەر يە كەيان ئامادەيە لە كاتى پۇيىستدا گىانى خۆزى لە پىناوى ولات و نەتمەوە و
خۆشەویستانىدا بەخت بکات، ئەوا بىن گومان پۇيىستە ئەمەرە بەغىرە تانە لە پىناوى

ئاسو و دهی نته و هموانه و بند کراو ان و رزگار بون لە دەستى ئاز او چیانى ژىز پەر دەدا (كە بە پەنهانى و لە بەر ژەوندېي ئاز او و تۈقان دندا كارە كانيان ئەنجام دەدن و بىر و هزرى خەلکى بە شىوو عىيت دەپىتىن) ئاما جىھ كەسى بە كان و دۇرۇنى ئەتى بە كانى نىوان خۇيان واز لىنى بەھىن، دەست لەم دۇرۇنى ئەتى بە هەلبىرىن كە بە دلىيابى يەوه دەزانىن هىچ سوودىنىكى تىدا نى يە، تەنانەت زيانىكى زۇرى لىنى دەپىتە، بە تايىەت لەم كاتە سەير و سەمەرەيدا..

دەنا هەر شىتىكى پىچەوانە ئەمە - لەم كاتە سەيرەدا - وەك ئەو وايى پىسىكى ئاگر فېرى باداتە ناو بارۇوتەو، زيان بە سەد كەسى بەند کراوى لاواز و بە قوتايىانى بىن تاوانى نور و بەم پارىزىگا ئافيوونە دەگىيەنلىت، تەنانەت لەوانەشە بىت بە دار دەستى پىتكەخراوينكى بىانى كە هاتو و تە ناو ولاتو و.

جا مادەم ئىمە لە رووى قەدەری خوارى گەورەوە لە بەر ئەو كەسانە هاتو و يەنە ناو ئەم بەندىخانە يەوه، بەلكو هەندىيەشمان لە پىناۋى بەردەو امكىردىنى حموانەوە و بەختەوەرىي معنەوەي ئەو بەند کراو اندا نايەويت بەندىخانە بەجى بەھىلىت و، هەمۇ مان ئامادەشىن لە بەر حموانەوە برايانى ترمان حموانەوە شادمانى خۆمان بەخت بکەين. ئەوا بىن گومان ئەو برا نوى بىانەشان وەك بەند کراوە كانى بەندىخانە "دەنیزلى" يان لىنى دىت و، لە يە كىز بىزار نابن و دەنگ لە يە كىدى داناپىن. بەلكو دەبىن - كە ئەمشىش گەلىنى پىويسىتە - لە نىوان خۇيان داشت بىنمەو، لە بەر ھەست و نەستى برايانان و بۆ راڭرىنى پىزى مانگى شەعبان و رەمزانى پىرۇز بىن بە براي خۇشەويسىتى يە كىرى. ئىمەش لە لايەنی خۆمانەوە و منىش لە لايەنی خۆمانەوە ئەوان لە بازىمى قوتايىانى نوردا دادەنەيم، تەنانەت ۋۇشتۇرۇنە ناوەندى دوعا كاغانەوە.

سەعىدى نورسى

* * *

برا ئازىز و راستە كام!

يە كەم: بەپى نەھىنى: "الخىر فيما اختاره الله" دوا خىستى كاتى داد گايى كردىغان و ئامادە بۇنى ئەو برايانەمان لە رۇزى داد گايى كردىدا كە لىزە ئازاد كران، خىرىنىكى زۇرى تىدا يە.

به لئى، له بەر ئەمە كىشەي "پەيامە كانى نورور" گۈنگىي بۇ سەرانسەرى جىهانى ئىسلامى، بە تايىمەت ئەم و لاتە هەيە، ئەوا پىويسىت بەم كۈر و كۆبۈونەوە جەنجال و سەرچى را كىشانە دەبىت كە بروانىنى گشتىي خەلکى بىزلاى راستىي يە كانى "پەيامە كانى نورور" رادە كىشىت.

بەم جۈرە "پەيامە كانى نورور" وانه رەنگىيە كانى خۇرى بەۋەپىرى راشكاوى بە دۆست و دۇزمانلى دەلتىتەوە، بە رادەيەك كە بىن ھىچ دوودلى يەك پەنھانزىنى نەھىنى يە كانى بىز سەرسەخت ترین دۇزمى خۇرى ئاشكرا كىردوو، لەم چەشىنە كۆبۈونەوانەدا كە لە سەرەوەي حساب و لىنكىدانەوە ئىئمەوەيە، دېرى سوو كایەتى پى كىردى ئەو پەيامانەيە لە شاردنەوەي پەيامە كانە لە لايدىن ئىئمەوە و، دېرى سوو كایەتى پى كىردى ئەو پەيامانەيە لە لايدىن دۇزمانغانەوە، سەرەر اى ئەوهش كە لە دەرەوەي ويست و تواناي ئىئمەشدايە. جا مادەم راستى ئەمەيە، ئەوا دېنى ئەو گوشارە كەم و جوزئىيانەي كە لىزە گىرۇدەي بۇوىن وەك چارە سەر و دەرمانىكى تالى دابىتىن كە بە شو كر و ئارامگەرنەوە پرووېرۇوي بىبىنەوە و، بلىتىن: هەموو حالىتىك دەگۈزەرنىت.

دۇوھەم: ئەمە خوارەوەم بۇ بەرپۇھەرلى قوتايخانە يووسقى يە نووسى: كاتىن لە پرووسيا دىل بۇوم، يە كەم جار شۇرۇشى بەلشەفى لە بەندىخانە كانەوە سەرى هەلدا، هەر وەك شۇرۇشى فەرەنساش هەر لە بەندىخانە كانەوە دەستى پىنگىر دەم و بەندىكرا اوانە ھەلگىر ئالائى شۇرۇشە كە بۇون كە لە مىئۇودا بەناوى "ئازاوه چى يە كان" ناوبراون. ئىئمەي قوتايبانى نورىيش ھەموو جارىتىك لە بەندىخانە كانى "ئەسکى شەھر" و "دەنیزلى" و لىزەش لە بەندىخانەي "ئافىيون" بە ھەموو توانايە كمانەوە ھەولتىمان داوه چاكسازى لەناو بەندىكرا اواندا ئەنجام بىدەين. ئەمە بۇو تەقلا و ھەولە كاغان لە ھەردۇو بەندىخانەي "ئەسکى شەھر" و "دەنیزلى" بەر بۇومى باشى بەرھەم ھىندا. لىزەش بە پشتىوانى خواي گەورە بەر بۇومى زياترى دەبىت. تەنانەت لەم كات و شوينە ورددو بارو دۆخە ناسكەدا ئەو زىريانە^(۱) تىپەپىرى و توندو تىپىي يە كەي بەھىزى وانەي پەيامە كانى

(۱) مەبەست ئەو پرووادى ياخى بۇونىيە كە لەناو بەندىكرا اوانى بەندىخانەي "ئافىيون" دا پرووى دا، قوتايبانى نورور بە ھىچ جۈزىيەك بەشدارى يان تىدا نە كىرد. (دانەر)

نور له سه دله و دابهزی بزیه ک. چونکه ئه گهر ئهو و انانه‌ی پهیامه کانی نور نه بونایه ته‌ژمه دهه کی یه تینکدهره کان ئهو دووبهره کی و چه شنه بروود اوانه‌یان بز ئامانچه کانی خویان ده قوزتموه و، پزیسکیان فری ده دایه ناو بارووتهوه و ئاگریان هەلده گیرساند.

سەعیدی نورسى

* * *

ئى برایانى ئازىز و دۆست و دامەزراوم لە خزمەتى قورئاندا!
ئى ئهوانه‌ی كە كاتى تەنگانه‌دا لىيمان هەلتايەن
لە ئەنجامى تەنگانه‌يى كى ماددى و مەعنەویدا و بەھۋى بىر كىرىنۈم لە ئىۋوه، گەلىنى خەمم خوارد. بەلام كتوپر ئەمە خوارەوەم بە دلداھات كە: ئه گەر دە هيئىدەي ئەم دەردىسەرى و گىرو گەرفتەشان بە جۈزىنکى تىر بەھاتىيەتە رى و خۇتان لە بەرددەمیدا را بىگرتايە هيشتا هەر بە كەم دادەنرا لە بەرامبەر چاوا پىنكەوتىن و بىنىنى برايە كمان لە زىركۈوه.

بەلىنى، وەك ئەمەي كە ئەھلى حەقىقەت سالى يەك دوو جار كۆ دەبۈونەوه، زۇر پېۋىستە هەممو چەند سال جارىلە قوتاييانى نورىيىش بە بە كەمە كۆزبىنەوه و، درېئە بە گفتۇرگۇ و تو وىزە كانيان بىدەن، بەپىي مەشرەبى پەيامە کانی نور كە ئاۋىتەي تەقوا و وەرزشى پۇچىي بە و، لەسر پىيازى تايەتىي پەيامە کان كە بىرىتى بە لە و تەمەي وانە كانى بە هەممو كەسىلە، بە تايەت بەوانەي موحتاجى ئهو وانە و رېنمائىي يانەن، تەنانەت بە نەيارە كانىشى و، بز ئەمەش كەسىتىي مەعنەوبىي ئهو پەيامانە لەو باز نەيدا بخىرىتە گوفتار. خۇ ئەم قوتابخانە يۈوسىي يە باشتىزىن و گۈنخاوترىن جى يە بز هەننەدەيى ئەم ئامانچانە، بە را دەيەك كە هەممو گىرو گەرفتىنکى لە رى دا - باھەزار دانەش بىت - ئاسايىي و ئاسان دەبىتەوه.

دوورەپەر يېزىي برا لاوازە كامان و خۇ كشانەوه يان لە مەيدانى كار كردن بز پەيامە کانى نور لەتاو بىزارى يان لە بەندىخانە کانى پېشىۋودا زىيانىكى گەورە بۇ لىييان كەوت، لە كاتىكدا كە هېچ زىيانىك بە پەيامە کان و قوتاييانى نور نە گەيىشت، بەلكو لە بىرىي ئەوان كە سانى زۇر لەوان دامەزراوتر و دلىسۇزتر هاتنە باز نەي قوتاييانى نورەوه.

جالمهه رئوهی تاقيقکردنوه کانی دنیا چهند ربیوارینکن که به خیرایی دین و دهرون و پاداشت و به روپروره کانیان دهدنه دهستان، ئهوا دهین له چاودیزی خواه گهوره دنیا بین، له ناوەندی خۆراگری و ئارامدا شوکر و سوپاس پيشکشى پهروهه دگارمان بکهين.

سەعیدى نورسى

* * *

باسم سبحانه

برایانی ئازىز و هاوارنىم!

يە كەم: كاتى دوو پارچە كەى دوايى لە رېنى كەسيكى بەرىزەوه كە خۇزان ئەلى بېرىن دەدەنە دەستى سەرۇكى دادگا تاكو بە جۈزىكى نارەسى يىيىنت و ئاگادارى لەباروه پەيدا بکات، با دواى چاپکردنى بىت بە پىتى نوئى بان پىتە كۆنە كان، يادخىستەنوه يەكى ترىشى لە گەلدا پيشکەش بکەن كە تىايىدا بنوسن:

"سەعید" سوپاسى زۇرى خۇيتان پيشکەش دەكات و، دەلىت:

پاسوانە كان پەنجھەرە كانيان كردهوه، بەلام داواكاري گشتى بوار بە هيچ كام لە برایانم نادات بىت بۇ لام. هەروهە تكايەكى گەرمىانلى دەكات موصحەفە پىرۇزە كەى بەدەنوه كە لە دادگادا دەستى بە سەردا گىراوه و بە خەتىكى دەستىي ناياب و ئىعجاز نوين نووسراوه تەنە، تاكو لەم مانگە پىرۇزانەدا تىايىدا بخويىنىت. ئەوهش هەمە كە سى جوزە لە موصحەفە بۇ سەرۇكايەتىي كاروبارى ئايىنى رەوانە كراوه، تاكو هەولى چاپکردن و لە بەرگەرتەنوه بەدەن.

جىڭە لەمانش تكاثانلى دەكات كە يەكىن لە كۆمەلە پەيامانە بەدەنوه كە درا بە دادگا تاكو لەم زىندانە تاكە كەسى و داپرانە تەواوەتى يەدالە خەلکى و لەم تەنگانە توندوتىزەدا بىكەت بە مايەي دلدانوه خۇرى و بىزازىي دلى بە خويىندەنوه ئەو كۆمەلە يە دەركات و هاوارنى بىت لەم گۆشە گىرى يەيدا.

ئەوهش بىانن كە ئەو كۆمەلە پەيامانە بە سى چوار دادگادا تىپەرىون، بى ئەنەن پەختە و ئىعترازى لىنى بىگرن. وىپاي ئەنەن كە زۇر لە زانايانى مەككەي پىرۇز و

مەدینەی منەوەرە و شام و حەلب و گەورە زانایانى ئەزەھەرى مىسر پىز و سەرسوپرمانى خۆيان لە ئاستىاندا نواندووه، هىچ رەختە و ئىغىزىر ازىكىان بەرامبەر بەو پەيامانە نەبۇوه، بە شايەتىي ئەوانەي كە لە حەج ھاتۇنەتەوه.

سەعىدى نۇورسى

* * *

براياني ئازىز و بەوهفام!

"فەيزى" دوو نۇسخەي لە (الحزب النوري) لەلایە. جا ئەگەر پۇيىستان پېيان نى يە بىان نىزىن بۇزم، يان با "محمد فەيزى" نۇسخەيەكى تىرىنۇسىتەو. جىڭە لەۋەش پۇيىستان بە (پەيامى پەممەزان) و (ئايەتولكوبىرا) ئىچاپكراوه. بە خىرىيەتلىكىيەتلىك ئەندا ئەندا ساپىز بىكەن..

ورىابىن.. ورىابىن لەم شستانە.. هەر لادانىك بازۇر كەميش بىت زيانىكى يە كچار گەورە بە بازنهى نۇور دەگىيەنىت. كەواتە هىچ كاردانوھە كەن نەبىت بەرامبەر بەو ھەست و نەستانەي كە ئەنجامى ئەم تەنگانەيەن. ئەمە بۇ تەقىنەوەي زۇپا كەم ئاماژەي بۇ ئەم پۇوداوه كەرد.

* * *

براياني دۆست و ئازىزم: "خەسرەو" و "محمد فەيزى" و "صەبرى"!
بە ھەموو مەمانە و قەناعەتىكىم ئومىندىم وابۇ كە ئەمانەتى پارىز گارى كردى لە سەلامەتىي پەيامەكانى نۇور بە ئىۋە سېپىرم و، پاشان بە دلى شادەوە بېرىمە ناو گۇرە كەم. ھەروەك لەم بېرىمەدا بۇوم كە هىچ شىتىك ناتوانىت ئىۋە لە يە كىز بىكەت. وائىستاش بىندار كەردىنەوەيەكى رەسمى ھەمە كە بە پلانىكى تىرسناك دارىزراوه بۇ ئەمە دلگەرانى لە يە كىز بىخەنە نىوان قوتاييانى ئەركانى نۇورەوە.

جا مادەم ئىۋە - گەر پۇيىست بىكەت - لەبەر كەسانى تر و بەپى خواستى وەفای بىنگەردى نىوانان و پەيوەندىي توندو تۈلتان بە پەيامە كانى نۇورەوە ئامادەن ژيانى خۆتان بەخت بىكەن، ئەوابىن گومان تەنانەت پۇيىستىشە كە ھەست و نەستە جوزئى و رېپوارانە كەن خۆتان، كە هىچ نرخىنکىشى نى يە، لە پىناوى كەسانى تردا بەخت بىكەن.

دهنا هر کارینکی پیچه و انهی ئمه - بین هیچ گومانیلک - زیانیکی گهوره مان لم کاته دا بین ده گهیه نیت، هروهه که گرمانی جیابوونوهش له بازنهی پهیامه کانی نور دیته کایه وه. که ئمه ده لیم لرز به جه ستمدا دیت له تاو ئم ئا کامه.

واسنی رؤژه دلته نگی به کی وام تووش بوروه که زور به توندی رایچه له کاندووم وله ژیاندا شتی وام به خزمده نه دیوه و، نیستاش به دلیابی یمه زایم که ناز کردنیکی تهنانهت زور که می به قدهر تاله موویه ک به سر یه کتریدا وه ک تهقینوهی بزمایه ک وايه له ژیانی نورانی ئیمه دا.

تهنانهت ئوه شستان بین راده گهیه نم که همول و تمقالایه کی سهروم بر دراوه بز ئوهی ئیمه وا پیشان بدرینین که پهیوندیمان به زریانه کهی پیشووه برویت. و ائیستاش هولی ئوه ددهن دلگرانی له یه کتر - با که میش بیت - بخنه نه نیوانانه وه.

من له لایه نی خزمده بپیارم داوه که بز قسورو و کمه ته رخمه می که ستان نه پوام، هرجه نده له پیناوی پاراستنی هست و نهستی ئیوه دا ده هیندهی خوتان زیاتر سه ختی و گیرو گرفته کان هملته گرم. دهسا به ناوی مامۆستا که مان که بریتی یه له که سیتی معنه و بی پهیامه کانی نورور داواتان لئی ده کمم که دهسته رداری خزویستی ببن، ج مرؤف تیایدا له سه ر حه ق بیت یان نا.

خزو ئه گهر چهند پهنجه یه کی پنهان له و شوینه سهیره دا بیت کاری خزوی بکات له بمر ئوهی بیه کموه ن، ده با یه کینکتان بروات بز ژووره کهی "طاهیری".

سەعیدی نوروسى

* * *

برایانی ئازیز و هاوردیم!

ئهی هاوردیانی خویندلم لم قوتا بخانه یووسفی یهد!

ئم شهوهی که دیت شهوي نیوهی شەعبانه و، وه ک ناو کینکی بھیت و بھر زی سالینکی تهواو وايه و، جزره بمنامه یه کی چاره نووسه کانی ئاده میزاده. بزیه ئم شهوه به رزی و خاویئی یه ک له "شەوی قەدر" وه بده سست دهینیت و، هر کرده و بیه کی چاک و خویندی هر پیتینکی قورئان له شهوي نیوهی شەعباندا تا بیست هزار خیز پاداشت بھر ز ده بیته وه.

ئه گهر له کاته کانی تردا پاداشتی هم ر کرده و یه کی چاک یه ک به ده بیت، لم سین
مانگهدا یه ک به سه د و یه ک به هزار بهزار دهیته و، لم شموانه شدا پاداشتی کرده و یه
چاک یه ک بز ده هزار و بیست هزار و سی هزار دهروات. که واته په رستش لم
شهوانه دا هاوتسای خواپه رستی پهنجا سال دهیت. لم بره ئه وه، خز خه ریک کردن به
خویندندی قورئان و توبه و داوا لیبوردن و سلاوات دان لم سه ریغه مبار للہ لم
شهوه دا فازانج و دهستکه و تینکی يه کجارت گهوره يه.

سەعیدی نوورسى

* * *

باسمہ سبحانہ

السلام علیکم و رحمة الله و برکاته أبداً دائمًا
سلمکم الله في الدارين

پر به دل و گیانی خومان پیروزبای شهوی نیوه شهعبانتان لئی ده کمین، که شموینکه
ئیمانداران ده تو ان ته مدینکی معنه وی هیندھی پهنجا سال خواپه رستی تیندا به دهست
بهینن. چونکه هه مو و قوتاپی يه کی خاوهن ئیخلاصی پهیامه کانی نور لم شمه و داوه کو
ئه وه واپه که به چل هزار زمان خواپه رستی و داوا لیخوشا بشبون له خوای گهوره
بکات، به وینه هندی له و ملاتیکه تانه که به چل هزار زمان ته سیحاتی خوای
گهوره ده کهن. به دلنيابی يه کی ته او اهتی و بهزی نهینی به شداری کردنی قوتاپیانی
نور له کار و باره معنه وی يه کاندا و له ریزنه هاو پشتگیری معنه وی نیوانه وه ئه
ئومیده مان به میهربانی خوای گهوره همیه.

سەعیدی نوورسى

* * *

باسمہ سبحانہ

یه کم: هندی کمس له دواکاران ره خنهیان له مه سله ویه کی (تیشكی پنجم) گرت
که پهیوهندی ب ده جاله وه هه ویه و، لم مه شدا له ژیز کاریگه ربی ئیدیعای هندی زانای
بیدعه تخواز و شوینکه و تهی همو او ئاره ززووه کاندان لموانه که ئینکاریی هاتی ده جال

نهنایه ت چهند دهجالیک ده کمن له ناو نتهوهی ئیسلامدا. له انهیه ئم فرموده پیروزه‌ی پیغمبر ﷺ باشترین بدلگه بیت که ئمو بزچونه هه لانه پروچنل بکاتمهوه: (لن تزالَ الْخِلَافَةُ فِي وَلَدِ عَمِيْ - صَفِيْرُ أَبِي - العَبَاسُ حَتَّى يَسْلَمُهَا إِلَى الدِّجَالِ) ^(۱). ئم فرموده پیروزه و پیرای ئوهه که موعجزه‌یه کی رهنگینی پیغمبری سهروهرمانه ﷺ، بدلگیه کی راشکاوشه له سمر ئوهه که خلافه‌تی عهیاسی پهیدا ده بیت و، ئجا ماوهه کی دور و دریزی نزیکی پنج سه‌سال ده خایه‌نیت و، پاشان له سمر دهستی يه کېلک له سی دهجاله کانی وەک جهنگیز و هولاکو دهپرو خیزیت و، حکومه‌تیکی دهجالانه له جیهانی ئیسلامیدا بەرپا ده بیت. واته: بدلگیه کی راشکاووه هوالی فرموده پیروزه جیاجیا کان که لم بارهیمهه هاتون.

ئهو هواله غهیبی يهی که لهم فرموده‌یهدا هاتونووه دورو موعجزه‌ی بىن گومانی پیغمبری خوشویستی ﷺ تیدایه:

یه کم: خلافه‌تی عهیاسی پهیدا ده بیت و پنج سه‌سال بەردەوام ده بیت
دووهه: ئم خلافه‌تله سمر دهستی دهجالیکی ستمکاری خوپریزی وەک
جهنگیز و هولاکو ده ناو ده چیت.

به راستی گەلنی سەیره! ئایا ده گونجى ئهو خاوهن شەریعەتەی کە له فرموده کانیدا هه والی چەندىن شتى جوزئى داوه کە پەيوەندى يان به شەعائىر و قورئانەوه ھەيە، هەرگىز هه والى لەبارەی رووداوه سەير و سەمەرە کانی ئم رۆزگارە ئىمەوه رانه گەياندىيەت؟ يان ئایا ده گونجى ئاماژە بز قوتاييانى پەيمامە کانى نۇور نە كەرىت کە خۈيان تەرخان كردووه بز خزمەتىكى پاك و يىنگەردى قورئانى پیروز و به شىوه‌یه کى فراوان و رەنگىن، به تايىتى لە زەمەتىكى سەيرى وەک ئم رۆزگار و سەرددەمە خۆماندا و له بارودۇخىنىكى دژوارى چەشنى ئم بارودۇخە ئىمەدا.. كە خزمەتىكە دۆست و دوئىمن دانى پىندا دەنین؟

سەعىدى نۇورسى

(۱) تەخربىجە كەى لە لاپەرە (۶۲۸) دا رابورد. (وەرگىز)

با سمه سبحانه

بۇ برای ئازىزى پىشەنگى نور و خزمەتگۇزارى قورئان: (رەئفت بە گى)!
ئەمە خوارەوە سەرچىنەكە لە سەرچە كانى ئايەتى پېرۇزى:
(وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْذَّلَّةُ وَالْمُسْكَنَةُ) (البقرة: ٦١).

كاتىن جوولە كە كان پىيان لە خۆشەویستىي ژيان و ھەلپە كردىدا بۇ دنيا پاکىشا و زىادەرەويى يان تىدا نواند، شايىتەيى ئەمە يان بەدەست ھىنا كە لە ھەمو شوين و ھەمو چەرخىكدا زللەي ھەۋارى و زەليللى بچىزىن. بەلام ئىستا سەبارەت بە كىشەي فەلەستىنەوە ھەندىي جياوازىي ھەيە، چونكە ئەم خۆشەویستىي ژيان و ھەلپە كردى بۇ دنيا، كە بە درىزابى مىزۇوى چەرخە كانى پىشۇو لە سروشتى جوولە كەدا پىشىكى دا كوتاوه، ئىستا لە بىرىي ئەمەستىكى نەتەمەيى و ئايىنى يان تىدا پەيدا بۇوه، ئەمەتا خەرىكىن ھەست بىكەن بەوهى كە فەلەستىن گۈرستانى نەوهى ئىسرائىلە و، پۇغەمبەرانى پىشۇو - درووديان لە سەر بىت - لە نەتەوه كە ئەوان بۇون. جا لە بەر ئەم ھەستە نەتەمەيى و ئايىنى ھەيە كە ئەم جارە زللەي تەمنى كردىانلىنى نەدرا. دەنا چۈن كە مايەتى يە كى خەلتكە لە نىوان ئەمەمۇ عمرەبە زۇرەدا دەتوانىت بىزى كە لە ھەمو دا يە كەمە دەورەيانلى داون، بىن ئەمە زللەيە كى خىرايانلىنى بدرىت و ھەۋارى و زەليللى بچىزىن!

* * *

پەرسىار:

ئايا هيچ ئايەتىكى پېرۇز ھەيە بەلگە بىت لە سەر ئەمەيى كە زەۋى شىۋەي گۈزى ھەيە؟
ئايا لە ج سوورەتىكى قورئانى پېرۇز دايە؟ چونكە گومانىتىم ھەيە سەبارەت بەوهى كە تەخت بىت يان شىۋەي گۈزى ھەبىت؟ ئىنجا مادەم زەۋىيى حكۈمەتە كان بە دەرياكان دەورەيان دراوە، ئايا چى پارىز گارى كەنارە كانى ئەم دەريا فراوانانە دەكت؟
مەلا عەمىلى - لە ئەمېر داغ

وەلـام:

پەيامە كانى نور ئەم مەسىلەيە و ھاو شىۋە كانى ئەمەيان شى كردو وەتمەو. دەبىنى بىشىز اين كە زانايانى ئىسلام ئەمەيان بىن قىبولە زەۋى لە شىۋەي گۈزدا بىت و، پىيان وايە

که ئوه دزی ئایین نی يه. هاتنى وشهى (سطح) يش (واته تەختى) لە ئايەتە كەدا ئوه ناگەيەنیت كە شیوهى گۈزى نەبىت.

ئوهش هەيە كە "رۇوکىردنە قىبلە" مەرجە لە نويىدا بەلاي موجتەھىدە كانوهە. خۇز "مەرج" يش دەبىن لە هەموو ئەركانە كانى نويىدا بېتىدى، ھەر لە بەر ئوهشە كە دەبىن لە پەكۈع و سوژىدەشدا مەرۆف ھەر رۇولى لە قىبلە بېت. ئەمەش تەنها بەوه دېتە دى كە زەھى لە شیوهى كى خېردا بېت! قىبلەش بەپىنى شەرع: ستوونىكى نۇورانى يە لە سەر كە عبەوە بەرزا دەبىتە تاڭو عمرش و، لە ڈىرى كە عبەشەوە دەچىتە خواروھە تا چەقى زەھى. جا رۇوکىردنە قىبلە لە هەموو روکنە كانى نويىدا تەنها بەوه دەبىت كە زەھى خېر بېت و قىبلەش ستوونىكى نۇورانى بېت، وەڭ باسماڭ كەد.

سەعىدى نۇورسى

* * *

باسمە سبحانە

(وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسْبَحُ بِحَمْدِهِ)
السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

برايانى ئازىز و ھاۋىن!

پې به دل و گىانى خۆمان پېرۇزىبابى ھاتنى مانگى رەمەزانى پېرۇزىتانلىنى دەكەين و لە خواى گەورە دەپارىنىنەوە كە شەھى "قەدر" تان لە ھەزار مانگ زىاتر بۆ بکات بە خىر و چاکە.. ئامىن. ھەروھە لىتىان قبۇول بکات و بۇتان بخاتە بىرىي ھەشتا سالى تەمەن كە بە خواپەرسى بەسەر چۈوبىت.. ئامىن.

دووهەم: پىم وايە مانەوەمان لىيە ھەتا جەڙىن خىر و سوودىكى زۇرى تىدا بېت، چونكە ئەگەر ئازاد بىكىرىن لە خىرە كانى ئەم قوتاخانە يووسفى يە بى بەش دەبىن، سەرەپاي ئوهى كە ئەم كاتە بە چەندىن شىنى دىنابىيەمە سەرقال دەبىن لەم مانگە پېرۇزەي رەمەزاندا كە مانگىكى سەرتاپا قىامەتى يە، كە ئوهش زىيان بە ژيانى معنەویمان دەگەيەنیت.

که واته: (الخیر فيما اختاره الله). به پشتیوانی خوای گهوره گهله دلخوشی زور و پاداشتی زیاتر مان دهست ده که ویت.

هه روههـاـ بـراـيـانـ! ئـيـوهـ لـه دـادـگـادـا زـاـيـتـانـ كـه ئـهـوـانـ نـاـتوـانـ تـهـنـاهـتـ بـه يـاسـاـكـانـيـ خـوـيـشـيـانـ شـتـيـكـ بـدـوـزـنـهـوـ وـ بـيـكـهـنـ بـه يـيـانـوـ لـه دـرـشـانـ. بـزـيـهـ دـهـسـتـ لـه دـاـوـيـنـيـ چـهـنـدـ شـتـيـكـيـ جـوـزـئـيـ گـيـرـ دـهـ كـهـ بـهـ ئـهـنـداـزـهـيـ بـالـهـ مـيـشـيـكـ بـهـ لـاـيـ يـاسـاـداـ نـاـچـيـتـ. ئـهـوـهـ تـاـ دـهـ چـنـ لـهـنـاـوـ چـهـنـدـ نـامـهـيـ كـيـ جـوـزـئـيـداـ بـهـ دـوـايـ چـهـنـدـ شـتـيـكـيـ جـوـزـئـيـ وـ بـهـ كـجـارـ تـايـهـتـيـداـ دـهـ گـهـرـيـنـ، چـونـكـهـ لـهـنـاـوـ مـهـسـلـهـ گـهـورـهـ كـانـيـ پـهـيـامـهـ كـانـيـ نـوـورـداـ شـتـيـكـيـانـ دـهـسـتـ نـاـكـهـوـيـتـ كـهـ بـيـكـهـنـ بـهـهـزـيـ ئـهـوـهـيـ دـهـسـتـ بـهـيـنـهـ رـيـمانـ!

پـاشـانـ ئـيـمـهـ لـهـمـ كـارـهـداـ بـهـرـزـهـوـهـنـدـيـ بـهـ كـيـ تـرـمـانـهـيـ، كـهـ ئـهـوـهـيـ خـوـيـانـ بـهـ كـهـسـيـ بـنـيـ باـيـهـخـيـ منـهـوـهـ سـهـرـقـالـ دـهـ كـهـنـ وـ، لـهـ شـانـ وـ شـكـزـمـ دـادـهـ گـرـنـ، لـهـ بـرـبـيـ ئـهـوـهـيـ بـهـ قـوـتـابـيـ بـهـ زـوـرـهـ كـانـيـ نـوـورـ وـ ئـهـوـهـيـ نـوـورـهـوـهـ سـهـرـقـالـ بـنـ كـهـ بـهـ فـرـاوـانـيـ بـلـاـوـبـوـنـهـهـوـهـ. كـهـوـاهـ قـهـدـهـرـيـ خـواـيـ گـهـورـهـ رـيـيـ ئـهـوـهـيـانـ بـنـ نـادـاتـ كـهـ دـهـسـتـ بـهـيـنـهـ رـيـيـ قـوـتـابـيـانـ وـ پـهـيـامـهـ كـانـيـ نـوـورـ. بـهـلـكـوـ تـهـنـهاـ بـهـ كـهـسـيـ منـهـوـهـ سـهـرـقـالـيـانـ دـهـ كـاتـ. مـيـشـ لـهـ لـايـهـنـيـ خـوـمـهـوـ بـوـ ئـيـوهـ وـ سـهـرـجـهـمـيـ دـزـسـتـ وـ هـاـوـرـيـانـمـ ئـهـمـهـيـ خـوارـهـوـهـ رـوـونـ دـهـ كـهـمـهـوـ: منـ بـهـوـپـهـرـيـ سـوـپـاسـ وـ شـادـعـانـيـ بـهـوـهـ وـ بـهـ هـمـمـوـ گـانـ وـ جـهـسـتـهـ وـ تـهـنـاهـتـ بـهـ دـهـرـوـنـيـ بـهـ دـخـواـزـيـشـمـهـوـ وـ، لـهـ پـيـناـوـيـ پـارـاسـتـيـ سـهـلـامـهـتـيـيـ پـهـيـامـهـ كـانـيـ نـوـورـ وـ سـهـلـامـهـتـيـيـ ئـيـوهـداـ، بـهـ هـمـمـوـ گـيـرـ گـرـفـتـانـهـ بـرـاـيـسـمـ كـهـ دـهـهـيـنـرـيـهـ رـيـسـ. چـونـكـهـ هـهـرـوـهـكـ بـهـهـشـتـ هـهـرـزـانـ ئـيـهـ، دـزـزـهـخـيـشـ زـيـادـ لـهـ پـيـروـيـستـ ئـيـهـ.

ماـدـهـمـ دـنـيـاـ وـ گـرـفـتـهـ كـانـيـشـيـ رـيـوـارـيـنـكـنـ بـهـ خـيـرـاـيـ دـهـرـؤـنـ وـ نـامـيـنـ، ئـهـوـانـ ئـهـوـسـتـهـمـانـهـيـ كـهـ دـوـزـمـهـ پـهـنـهـانـهـ كـانـمـانـ دـهـيـهـيـنـهـ رـيـمانـ، ئـيـمـهـ حـقـقـيـ خـوـمـانـيـانـ لـهـ دـادـگـايـ گـهـورـهـ گـهـورـهـ ئـهـودـنـيـ وـ بـهـشـيـكـيـشـيـ لـهـ دـنـيـادـاـ بـهـ چـهـنـدـيـنـ قـاتـ، بـهـلـكـوـ بـهـ سـهـدـهـيـنـدـهـيـ ئـهـوـهـ، لـيـ دـهـ كـهـيـنـهـوـهـ.

كـهـوـاهـ ئـيـمـهـ لـهـ بـرـبـيـ ئـهـوـهـيـ رـقـ وـ قـيـنـيـانـ لـنـ هـهـلـبـگـرـيـنـ، خـهـمـيـانـ بـزـ دـهـخـوـينـ. جـاـ مـادـهـمـ حـدـقـيقـهـتـ ئـهـمـهـيـ، ئـهـوـادـهـبـنـ پـشتـ بـهـ خـواـيـ گـهـورـهـ بـهـسـتـيـنـ وـ، بـنـ ئـهـوـهـيـ نـيـگـهـرـانـيـ وـ دـلـهـرـاـوـكـيـ كـارـمـانـ تـنـ بـكـاتـ مـلـكـهـچـيـ كـارـهـ كـانـيـ قـدـهـرـ وـ چـاـوـدـيـرـيـ خـواـيـ گـهـورـهـ بـيـنـ كـهـ دـهـمـاـنـپـارـيـزـيـتـ. هـاـوـدهـمـ لـهـ گـهـلـ حـتـهـزـهـرـ كـرـدنـ وـ ئـارـامـگـرـتنـ وـ

سوپاسگوزاری خواه گمهورهداو، توندوتول کردنی پهیوهندی خوشویستی و هاوده می پیروز له گهله برایانان لم پژوه به پست و بهره که تانه ای ئم مانگه پیروزه رهه زانداو، به سه ربردنی ئه کاتانه له کمهش و هموایه کی برایه تی بینگرد و دلدانه وهی جوانی يه کتری و پهیوهندی توکمه و توندوتول، خو خمریک کردن به خویندنی ویرده کانه وه لم مانگهدا که پاداشته کان يهک بز همزار به رز ده بنمه و، همولي گوئی نه دان بهم تهنگ پن هلهجنین و گوشاره جوزئی و کاتی يانه و، تهنانه ت خو سه رقال کردن به وانه زانستی يه کاغانه وه. خو نهمه ش بهش و به ختیکی گمهوره يه خوا بمو كه سانه ده به خشیت که خوی ویستی له سه ری بیت.

ئىجا ده بن ئوهش بزانین که وانه تمه او كاريگه ره کانى نور لەم تاقيقىركدنمه و سه خته داو، ناچار كردنی تهنانه ت نياره كانيشيان بز خويندنه و بيان، لە راستىدا چەند فتووحاتيکى نورون که بايەخ و گرنگىي خوييان هەيە.

(پراوىز): ئىنكارى كردنی هەندى لە برایانان کە يەكىن بیت لە قوتاييانى نور، بىن ئوهى هېچ پۇيىستىڭ بەوهە بەيت، بە تايىەت (...) و، شاردنەوهى خزمەتە نورى يە مەزىنە كانى پىشۇرى بىن پۇيىست بۇون بە شتى وا، هەرچەند كارىنکى خراپە، بەلام خزمەتە كانى پىشۇريان و امان لىنى دە كات كە چاويان لىنى پۈزىشىن و لېيان بىزار نەيىن.
سەعىدى نورسى

* * *

باسمە سبحانە

﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسْبَحُ بِحَمْدِهِ﴾

برایانى ئازىز و هاپرىم!

يە كەم: ئەم شما وانى كە دىن، هەشتا و ئوهەندە سال تەمەنلى پەلە خواپەرسىتى دەستى مەرۆف دەخەن و، گرمانى بۇونى "شەوى قەدر" يش لم شما واندە هەيدە، بەپىن ئوهى كە لە فەرمۇدەي صەھىحدا ھاتۇوه: (تَخَرَّأْ لِلَّةُ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانِ) ^(۱).

(۱) بپروانە: صحيح البخارى: كتاب فضل ليلة القدر: ۳، مسلم: كتاب الصيام، باب فضل ليلة القدر برقم ۱۱۶۷ - ۱۱۶۵ (وەرگىز).

که اته ده بی همول بدهین ئم هله بهنرخه له کیسی خومان نمهین، چونکه بهخته و هری يه کی يه کجارت گهوره يه، به تایبەت لەم شوینانهدا کە پاداشتیان بز مرۆف تىدايە.

دووهەم: بهپئى ناوه رۆكى: (مَنْ آمَنَ بِالْقَدْرِ أَمِنَ مِنَ الْكُلَّ) و، دەستورى دانست بەخشى: (خُذْ مِنْ كُلًّ شَيْءٍ أَحْسَنَهُ و، ثَابِتَى بِرُؤْزِى: ﴿الَّذِينَ يَسْعَوْنَ الْقَرْوَلَ فَيَتَبَعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمُ أُولُو الْأَلْبَابُ﴾ (الزمر: ١٨). بهپئى ئم تایبەت مەزن و دەستورانە پېشىۋو، دەھىن:

سەيرى پۇوه جوان و مژدە بەخشە كەى هەمو شىئىك بكمىن، تاكو دلمان بە شتى بىنى سوودى بارودۇخە كاتى و رېنوارە كانمۇھ سەرقال نە كەھىن كە هيچ پۇيىستىكمان پېيان نى يە، تەنانەت زيانىشمان بىن دەگەيدەن و دلتەنگى و بىزارىمان بز فراھەم دەھىن.

لە "وتهى ھەشتم" دا باسى دوو پىاو كراوه كە يە كىكىيان دەرۋاھە ناو باخچىيەك و نەوى تريان لەو باخچىيە دەرۋاھە دەرەوە. بەخته و هرە كەيان ئەم كەسەيە كە سەيرى گولە كان و شتانى جوانى ھاوشىۋەيان دە كات لە باخچە كەدا و، بز خۆزى بە دلى شادەوە دە حەويتەوە. بەلام ئەم تريان كە بەدەختە كەيە، لە بىر ئەمە ناتوانىت دەرۋوبىرى خۆزى پاك بکاتەوە ئەوا پۇرانىنى خۆزى تەنها ئاراستەي شتە بىن كەلك و چەپەلە كان دە كات و، دووچارى ھېلىنجدان و دلتىكچۈون و بىزارى دەبىت و، لە بىرى ئەمە لە باخچە كەدا دلى بىكىتەوە و بىھەۋىتەوە، كەچى بە جۆزە بە جىنى دەھىلىت.

جا لاپەرە كانى ژيانى كۆمەلايەتىي ئىنسىتاي ئادەمیزادىش، به تایبەت "قوتابخانەي يۈرسەي" وە كو باخچە وايد؛ شتى ناشىرىن و جوان و شتى دلخۇشكەر و خەفتە خشى پىكەمە لە تەنيشتى يە كەوه تىدايە. مرۆڤى ژىر ئەم كەسەيە كە بىن ئەمە ئەمە بایەخ بە شتانى بىن كەلك و ناشىرىن بىدات خۆزى بە شتە جوانە كانمۇھ سەرقال دە كات و، شوكرانە و سوپاس بز پەروەردگارى دەرددەپىت و، لە بىرى سكالا و نىڭەرانى دلخۇش و شادمان دەبىت.

سەعىدى نورسى

برایانی نازیز و راست و دامه زراوم!

له همه مو دل و گیانمه و پیروز بایتان لئی ده کهم؛ چونکه به خیر ای زامه کانی ئیمه تان ساریز کرد. منیش له لاینه نی خۆمه و ته او دلخوش بوم و ئەمشەو له خۆشیدا شیفام بتو هات.

ئاشکرایه که "قوتابخانه زهراء" بەھۆی نھینی ئىخلاصى راستەقينه و فیداکاري گەرمۇ گور و دەستىپەردار بیوون له خۆپەرسنی و نواندى خۆنەویستىي تەواوەتى لە بازنه ئىنوردا ھەر دەم فراوان دەبىت و، ئەم پەۋەشە جوانانە لەناوەندە كاندا بلاو دەكەمە. كەواتە نابى شتانى جوزئى و كاتى و، نازى نیواننان كە لە ھەست و نەستە كانەوە پەيدا دەبن، ئەو وانە بەھىز و پەيوەندىي بەرایانە و توندو تۈلە لە نیوان نیوەدایە تېڭ بىدات. برىىشكە ئىخلاص" باشتىن ئامۇزگارە لەم بوارەدا.

لەم كاتە ئىستادا پلاپىنىكى ترسناڭ دارپىزراوه بۇلىدىانان و پەرتەوازە كردنى پەيامە كانى نۇور و لەق كردنى پەيوەندىي نیوان قوتاييانى، ئەمەش لە پىي نانەوە دلگەرانى و بىزارى لە نیوانياندا و دروستكەرنى جياوازى لە رووى جۇراوجۇريي ھزر و مەشرە بە كانەوە...

سەعىدى نۇورسى

* * *

برای نازىزم كاك رەئفت!

بۇ خاترى قورئانى پیروز و پەيوەندىي قورئانىي نیواننان و شەرهەف و شانا زىي خزمەتە معزەنە كانى ماوهى بىست سالتان لە پىيازى نۇوردا.. دەنگ داپىن و پۇچەلگەتن لە نیوانناندا لاپىن. چونكە ھەرچەندە بە ۋەلت شىتىكى جوزئى يە، بەلام كارىنکى گەلى ساماناكە و، سەبارەت بە بارودۇخى و ردى ئىستامان گەلى نازار بەخشە. ئەمەتە دەبىت بە يارمەتى يە كى گەورە بۇ مونافيقانى پشتى پەر دە كە بۇ لەناو بىر دىغان تىنە كۆشىن.

كەواتە برايسام! لە يە كەنگەن بىزار مەبن، كە وەك ئەمە و ايە پىيىسىكى ئاگە بخېتە ناو باروو تەمە. ھەول بىدەن كەسانى تىرىش وازى لئى بەھىن. چونكە ھەر كارىنکى پىچەوانە ئەمە گەيمانى گەورە ئىدایە لە بەر ماھىنکى كەسى و جوزئى كە كېشى درەمەن كىش

ناهینیت هیندهی چهندین بامان زیان به خزمان و خزمته قورئانی و ئیمانی يه کامان بگهینېت.

و امن بۇ دلىابۇوتنان سويندanan به خواى گەورە بىز دەخۆم كە ئەگەر كەسىك لە ئىۋە توندترین و ناشيرىنتىن سووكايدىم بىن بکات و به تەواوهتى پىزى و حورەتم بشكىنىت، بەلام لە هەمان كاتدا واز لە خزمەتى قورئانى و ئیمانى نۇور نەھینىت، من لىنى خوش دەم و، واز لە مافى خۆم دەھېتىم بۇى و لە گەلیدا رېتك دەكەم و، تىنە كۆشم كە لىنى زوپىر نەم.

جا مادەم دەزانن دوڑمنامان دلگارانى يه كى تەنانەت جوزئى و كەميش لە نىسوان براياندا دەقۇزىنەوە، ئەوا خىرا پىنك بىكۈن و، دەست لە ناز كردن بەسەرى يە كىزدا ھەلبىگەن، كە كارىكى نابەجى يە و زيانى زۇرى تىدايە. دەنا زىيانىكى گەورە بە خزمەتە ئیمانى يه كەمان دەگات.

مادەم چاودىزىبى خواى گەورە لە بىرى ئەوانەتىياچوون و لىيەن جىابۇونەوە گەلىنى كەسى ترى پىن بەخشىپ، ئەوا بە پشىۋانى خواى گەورە فريامان دەكەۋىت و يارەتىمان دەدات.

سەعىدى نۇورسى

* * *

باسمە سبحانە

برايانى ھاۋىرى و ئازىزم!

نىڭەران مەبن! ئىمە لە ژىز لوتىف و چاودىزىبى خواى گەورەداين. هەميشە گرفتە پوالەتى يە كان چەندىن سۆز و مىھەربانىي زۇريان لە دووتۇنىدايە. خەبىرە كانيان بە زۇرەملە ناچار كردى شان و شىكۈزى ھەندى پەيام دابىگەن، بىن گومان دلى خەبىرە كانيش بۇون بە "قوتابىي نۇور"!

سەعىدى نۇورسى

* * *

باسم سبحانه

برايانى هاوري و ئازىز و دامهزراوم!

ئى ئوانەي كە دلەردا كىن و نىڭگەرانى كاريان تىن ناكات و، بە گەر انوھيان بىز لاي
دىيائى فانى وا زلە قيامەت ناهىن!

خەمى ئەوه مەخۇن كە لەبەر حەزىزدىيان بە فراوان كىرىدىنى كىشە كەمان، بىز
ماوه يەكى تىلىپە دەمەننەوە.. بەلكو راپى بىن و شوکرى خواى گەورە بىكەن. من خۇم
پاپى و شوکرانە بېزىرم، چونكە تەمنەن وەستانى بىزنى يە و ھەنگاۋ بەرەنەمان دەنلىت و،
لە پىسى بەروبۇومە قيامەتى يە كانىمەوە لەم چەشىنە خەلۋەتگايانەدا مانمەوە بەدەست
دەھىنەت، جىڭە لەوەي كە باز نەي وانەي پەيامە كانى نۇورىش فراوان دەبىت. بىز غۇونە
زانىيانى دەستەي خەبىرە كان ناچار بۇون بە وردى پەيامى "سراج النور" بىخۇيىتەوە.
بىشزانىن كە گۈريانى ئەوه ھەيە لە يەك دوو پۇوەمە ناتەواوى رووبىكانە خزمەتى
ئىممايمانمەوە گەر لەم كاتەدا ئازاد بىكىن.

من سەربارى ئەوهى كە زۇر لە ئىۋە زىباتر لە دەست تەنگ و چەلمە و گوشارە كانى
بەندىخانە بىزازىم، كەچى حەز ناكەم بېرۇمە دەرەوە. ئىۋەش ھەول بىدەن كە - بەپىنى توانا -
بەئارام بىن و دان بە خۇزاندا بىگىن و لە سەر شىۋەي ژىيانى ئىپە خۇزان رابھىن، ھاودەم
لە گەل نۇرسىنەوەي پەيامە كانى نۇور و لېكۆلىنەوەيان، تاڭو دلەوايى دەلخۇشىي تىدا
بەدەست بەھىنەن.

سەعىدى نۇورىسى

* * *

باسم سبحانه

برايانى هاوري و ئازىزىم!

يە كەم: ئە گەر سەفر كەرن بە ئازادى پىنى بىن بىدرایە، لەوانەيە ھەندى كەمس لە ئىتمە
ئەمسال بېرۇشتايە بىز ئەنجامدانى فەرزى حەج. لە خواى گەورە داوا كارىن كە ئەو
نېتەمانلىق قبۇول بەھەمۇنىت وەك ئەوهى كە ھەر لە راستىدا پۇشتىبىن بىز حەج و،
پاداشتىكى مەزنى وەك پاداشتى حەجىش بە خزمەتە ئىممايمانى بە نۇورى يە كەمان بەھەشىت
لەم كاتەدا كە ئىتمە بەم بارودۇخە سەخت و پىلە دەردىسەرەيەوە دەتلىيەنەوە.

دووهم: "پهیامه کانی نور" تهفسیرنکی بهنرخ و راسته قینه‌ی قورئانی پیروزنه. ئەم و تەیدەشمان چەندىن جار دوپات کردووه‌تەوه. وائىستا ئەوه بە دلدا هات كە راستى يەك پروون بىكمەوه، چونكە واتا راسته قینه كەي ئەو قسەيە پروون نى يە.

تهفسير دوو جزوره:

يەكىم: تهفسيره ئاسايىي بە كان كە واتاي دەستەوازه و بىستە و وشە كانى قورئانى پېرۇز لېڭ دەدەنەوه و دەيانچە سېپىن.

بەشى دووهەمى تهفسير: پروونكىردنەوه و چەسپاندىنى راستى يەكانى قورئانى پېرۇزە بە پالپشتى بەلگەي پروون و توندوتون. جائىم بەشەي تهفسير گۈنگى بە كى بە كجار گھورەي ھەيدە.

بەلام جزوره تهفسيره زانزاوه كەي تر ھەندى جار بە پۇختى ئەم جزوره تهفسيره دووهەم لەخۇز دەگرىنت. كەچى (پهیامه کانی نور) راستەخۇز ئەم بەشەي كردووه بە بناغەي خۆزى. كەواتە ئەم پهیامانه تهفسيرنکى معنەويي ئەوتۇزى قورئانى پېرۇزىن كە سەرسەخت ترین فەيلەسووف دەمكوت و بىن دەنگ دە كەن.

سەعىدى نورسى

* * *

باسمە سېبحانە

برايانى ھاوري و تازىزىم!

ئايا ئىمە و پهیامه کانى نور لە ھەممو كەسىك زيانە خشىزىن لەناو كۆمەلگادا بە رادىيەك كە ھەممو رۇزىنامەنۇسىك بە ئارەزۇوى خۆزى شىت بىنۇسىت و، ھەممو دەستە و توپۇزىنکىش بىن ئەوهى دەست بەھىزىتە پىيان كۈپ و كۈبۈونەوه ساز بىكەن؟ لە كاتىكدا كە ئەگەر پەروەردەي ئايىنى لە ئارادا نەمىنېت ئەوا مۇسلمانان جىگە لە ئىستىبدادى رەها و بەرتىلى بىن سنور ھېچ ھۆكارينىكى ترىيان بىز بەپىوه بىردىنى ولات لە بەرده مدا نامىنېتەوه. چونكە ھەرۋەك ئەگەر مۇسلمانىك وازى لە ئايىنى كەي ھېنایىت نايىت بە جوولە كەي راسته قینه يان مەسيحىي راسته قینه، بەلگۇ دەبىت بە مولحىد و بە ئەواوى رى ون دەكەت و سەرگەردا دەبىت، بە ھەمان جزور ھەرگىز ناشىبىت بە

شیوعی، بەلکو دەبینت بە گیره شینوینیکی توقینەر. دیارە ئەو کاتەش بە ئىستىپادىنىكى رەھا نەبىت كاروبارى بەرپۇھنابىت.

بەلام ئىمەی قوتاييانى نورۇھول دەدەين يارمەتى بەرپۇھبردن و سەقامگىر كردىنى ئاسايىش و رېسا و بەدەستھىنانى بەختوھرى بۇ نىشتمان و نەتەوە بەدەين. ئەوانەش كە لە پروومان راڈەوەسىن توقىنەر و مولحىد و دۈزمنى نەتەوە و نىشتمان. كەواتە باشتۇرمايە تەنانەت بۇ حكىومەت ئەوھ پۇيىست تەرە كە لە بىرى ئەوھى دەست بەھىنەتىنە رېمان و دەستدرېزىمان بىكانە سەر، هەولى پاراستمان بىدات و دەستى يارمەتىمان بۇ درېز بىكان.

سەعىدى نورۇسى

* * *

باسمە سبحانە

برايانى ھاۋىنى و ئازىزم!

يەكمەم: ئازاد كردىنى ھەرىئەك لە پەئەفت و ئەدەم و بىنەمالە ئەچالىشقاڭ و ھاۋچەشىيان لە قوتاييانى بىلاو كەرھەنە پەيامە كانى نورۇ بەلگىيە لە سەر ئەوھى كە بىلاو بۇ نەوھى پەيامە كانى نورۇ قەدەغە نى يە و داد گاش دەست ناھىنەتىنە رېيان.. پاشان نىشانە ئەوھى كە دانىان بەودا ناوه ھىچ ھىزبائەتى و كۆمەلە پىكھىنەتىك لە ئارادا نى يە..

ئىنجا درېز كردنەوھى ماوھى كىشە كەمان و سەرنجۇپا كەشان بۇلاي پەيامە كانى نورۇ لە بازنهىدە كى فراو اندا، لە راستىدا وەك بانگھەپەشتنىكى گىشتى و اىيە بۇ خوينىندەھىيان و، راگمەياندىنىكى رەسمىي بەزىيان بە چەشىنەك كە حەزى گۇئى يىستى تاسەمەند دەبزۇيىت بۇ خوينىندەھىيان و، ھۆ كارىنەكىشە بۇ ئەوھى كە ئىمە و ئىمانداران سەدھىنەتى گىرفت و دەردىسەرە يە كامان سوودى مەزن و گەورەمان دەست بىكەۋىت و، ئاماڙە كىشە بۇ كارىگەرەي ئەم چەشىنە وانە ئىمانى يە خاۋىنەنە لە فراو انزىنى بازنه كانى گۈزى زەھىدا و، بە پشىپەنلىقى خواي گەورە بە وىنەي بۇمبای ئەتزم و اىيە بەرامبەر ھېزشىكى گىشتى و ھەمەلايەنە و سەخت و دېنداھى ئەوتۇ كە سوپا كانى گۈرمەسى ساماناك لەم سەردەمەدا دەيىكەنە سەر ئىمانداران.

سەعىدى نورۇسى

باشه سبحانه

برایانی ئازیز و بعوه قام: پەنفت، مەحمد فەیزى، صەبرى!

ئاگدار كردنوه يە كى قەلىم پى گېشتووه. بۆيە لە پىناوى پەيامە كانى نۇوردا و
لەبەر حورمەت و بەرە كەتى ئەم جەڙنە پېرۋەزە و لە پىناوى برایەتى پېشۈرى نىوانمان،
تكايەكى پاك و يىنگەردىغانلى دەكەم كە ئىپوھ - هەر سى براكە - بۇ سارپىز كردىنى زامە
قوولە نوئى كەمان تېبکۈشىن. چونكە دوژمنە كانىمان دوو پىلان لە دەزمان پىادە دەكەن:
يە كەميان: داگىرتىن لە شان و شكتۈى من و سوو كايەتى پىنكرىندىم.

دووهەميان: نانوهەي ساردوسپى و دلڭارانى لە نىوانماندا، لە رىنى بلازو كردىنه و
گىانى پەختە و بىزارى لە نىوان ئىپوھدا، بە تايىيەت لە گەل "خەسرەو" دا..

وا من ئوهەتان بىن پادە گەيدىم كە: ئە گەر "خەسرەو" ھەزارو بەك ھەلەشى ھەبىت، من
ھەر دەرسىم قسەى لەبارەوە بىكىتىت. چونكە ھەر قسە كردىنىڭ لەسەر خەسرەو لەم
كاتەدا خيانەتىكى گەورەيە، لەبەر ئەمەيى قسە وتن دە گەيدەنەت بە پەيامە كانى نۇور و
پاستەخۆز بە منىش. ھەروەك ئەو كارە لە بەرژەوندېي ئەو كەسانە دەبىت كە
دەمانچەو سېتىنەوە. بۆيە خيانەتىكى هيئىدە مەزنە كە زۇپا كەمى تەقاندەوە. من لەو
باوەرەدام كە ئەو ئازاردانە لەم دوايى بەدا ئەوانە دەبەيەنە پىشىم ئەنجامى پەچەنلى
پەيوەندىي نىواننانە، كە كارىتكى نابەجى يە و زيانىتكى گەورەي تىندايە. چەند پەنجهىي كى
ترىنالى لەم بەندىخانەيدا، بە تايىيەت لە ژۇورى ژمارە شەشىدا خۇيان ھەلەقورتىن. دەسا
برایانم! لەم جەڙندا مەمەنە خەنفت و گەريانەوە.. بە خېرلىي لە دەلەوە ئاشت بىنەوە.

سەعىدى نۇورسى

* * *

باشه سبحانه

برایانى ھاۋى و ئازىزم!

من دەمويىست ئەمەرۇ دوو سى كەمس لە برایانمان ئازاد بىكەن. بەلام چاودىرىبى خوارى
گەورە ئازاد كردىنى ئەوانى دواخست، لەبەر چەند سوودىنىك كە دەستىان دەكەۋىت.

تهنانت مانوهه مان بهم حالمه ههتا نزیکی بیست رُؤژیکی تر گهله پیوسته، چونکه مانوهه مان پنکوه له جهژنهدا بُو خۆمان و بُو پهیامه کانی نور و بُو خزمته که مان و بُو حهوانههی ماددی و مهعنەویمان پیویسته، بُو ئوهی بهشی خۆمان و هربگرین له دوعای حاجیيان و.. تاکو ئه پهیامانهی نور که رهوانهی "ئەنۋەرە" كراون له دەست بەسەرداڭتن رزگاريان بېت و.. ژمارەی ئەو كەسانەش زىاد بکات کە لەبەر ئوهی ئىمە سەتم لىتكراوين بەزەپى يان پىماندا دېتەوە، ئىتە دەرۇنە ناو رېيازى خزمەتى نورهەوە و.. بەلگەيە كىش بىت لەسەر ئوهى كە ئىمە رازى نابىن لهو ھەلبە مەزنانەي نىستادەكرين و پەنا نابەينه بەر كەسانى خيانەتكار بەرامبەر نەتەوە و نىشمان.

سەعىدى نورسى

* * *

باسمە سبحانە

براياني ئازىز و بەوهقام!

لەم ماوهىدا كە پەلە وەھم و گۈمان و دوو دلى و پەشىۋى و نىگەرانى، باشتىن شوين بُز ئىمە "بەندىخانە" يە. بە پشتىوانى خواى گەورە "پەيامە کانى نور" رزگارى بُز ئىمە و ئەوانىش بەدەست دەھىنىت. چونكە مادەم ئەم پەيامانه هەتا ئەم رادە فراونە و لەم بارودۇ خەدۇوارە دەوروبەردا و بە شىۋەيەكى بىن وىنە و لە بەردىم چەندىن نەيارى يە كىجار زۆردا خەلکى بُز خويندەوە خىزىيان كىش دەكەن و، قوتايانىشى بەرەو چەندىن جۈرى كارى خزمەت بە ئىسلام لەناو بەندىخانەدا ھان دەدەن و، بە فەزلى چاودىرىپى خواى گەورە بوار نادات ئەو قوتايانە زەللىي بىنېن.. ئەوا ئىمە - لە بەرامبەر ھەمو ئەمانەوە - لە بىرىي سكالا، شو كرانە بېزىرەمان دە كەويىتە ئەستۇر دەبىت لەمەش دلىي بىن..

خۇپاڭرىم لە بەرامبەر ھەمو گرفت و تەنگانە سەختە كاندا لەم قەناعەت و دلىيابىيەوە سەرچاوهى گەرتۈوە، بۇيە خۇم لە كارى ويستى خواى گەورەدا ھەنقاورتىن.

سەعىدى نورسى

با اسمه سبحانه

برایانی ئازیز و بهوهقام!

کینگی ئو دوو نوسخه‌هی خۆمە و، ئەوی تریان هی بەنیو بەری بەندیخانیه.
ھەلە کانی نوسخه کەی تر لە سەر نوسخه کەی من راست بکەنەوە کە خۆم
نووسیومە تەوە.

ئەم جارەی کە "تاپە تولکەبرا" مەخۇننەوە ھەستم کرد نىرخ و بەھايدى کى بەرزى
ھەيدى، بە تايىەت مەقامى دووهەم و گفتۇگۈز مەعنەوى يە كەی كۆتايى. بۇيە سوودى
تەواوم لىنى وەرگرت.

جا بۇ ئەمە سوودتان دەست بکۈيت با يە كېكىان بىخۇننەوە و ئەمۇي تر گۆنۈ
لىنى بىگرىت. بالە كاتى ھەلە گىرىدا دوو كەمس لە برایانمان بىخۇننەوە و بىن ئىش دانەنىشىن.
دووهەم: نابىي "وتهى دەھەم" كە تايىەتە بە خۆم و ئەمۇ نامانەي كە لىزەن و غەيرى
ئەمانەش تىاباجن، ھەروەك ناشىنى پشتىگۈز بخىزىن و نەخۇننەوە. سەرپەرشتى و
چاودىرىبى ئەمانەم بە "جەيلان" سپاردووه.

سەعىدى نورسى

* * *

با اسمه سبحانه

برایانی ئازیز و ھاوارى و دامەزراوم!

كەم: دواخستى كىشە كەمان خىرى تىدايدە. چونكە خىز لە وەدایە كە خوا
پەسەندى بکات و ھەلتى بىزىرىت. من لە دلەمە حەزم بەم دواخستە دەكردۇ، ئازادى
بەخشىنىش بە پەيامە کانی نور و اى دەخواست. بە پشتىوانى خواى گەورە بەم
دواخستە ئىۋە لە دىلدەنەوەي يەكتى و، بەھىز كەنەنەرە و گفتۇگۈزى زانستى و،
سازادانى يېكەوە دانىشتنى سەپىز و، نووسىنەوە و خۇننەوە پەيامە کانی نور و،
لاپەنەنەرە زەحەمەت و كەنەنەرە بە "رەحەمەت" و، گۇزىنى ئەم سەعاتە فانى يانەي
تەمن بە چەندىن سەعاتى باقى و ھەميشەيىدا، سەركەم توو دەبن.

سہ عیدی نوروسی

* * *

پاسیف سیحانه

برایانی هاوری و ئازىزم!

له سه رچاوه به کی یه کجارت گرنگووه ئم پرسیاره خواره و بیان لئی کردم، که
ناوه رو کینکی گرنگی له خزو گرتتووه.. لبیان پرسیم:
سه رباری ئمهوه که ئیبوه "کزمهله" نین، به شایه تی سن دادگا که لام رووهوه
پرسیاری بئی تاواني ئیوه دهر کرد ووه، ئنجا دواى ئمهوه که شمش پاریزگا ئه رکی
چاودیزی و سیخوری بیان به سه رتanhوه بز ماوهی بیست سال بین سپیرر ابوبو، له ئا کاما دا
بزیان دهر که موت که ئیبوه هیچ پهیوه ندی یه کتان به و تو مهته وه نی یه و هر له بناغه دا
هه لیه ست او ۵۰

وپرای همه موئمانه، که چی ئه و پهونهندی يهی قوتايانی نسور به يه كمهه ده به ستیت
هینده تو ندو تزله که له هیچ دسته و کۆمەله يه کدا هاو شیوه ي نی يه ..
خۆز گاتیشکی روونکردن موئاتان ده خسته سەر ئەم بايته و ئەم كیشە يەتان شى
دەك دەم ۹

منشی و هلامیم دانه و هم و تهم:

بهانی، قوتایرانی نوور نه "کۆمەلە" ن و نه هیچ شتىكى تىر لەو شىۋەيدا و، ھەرگىز ناشىن. بە تايىھەت كە ئەوان لەو بەرزتر بىر دە كەنەوە پەيوەندى بەو جۈزەرە كۆمەلەنەوە بىكەن، لەبىر ئاماڭىھە كەسى و كۆمەلایەتى يە كان پىنكىدىن و مەبەستىشىان بەدەستەتىنىنى چەند بەرژۇھەندىي يە كى سىاسى ياخود دىنلىكى يە، ئىتار چىچابى بېت و چىسللىك..

به لام بزله و نمه کانی پاله و انانی پیشووی ئم نیشتمانه، كه ئهو گیانفیدايانه‌ی ئیسلام بعون به په‌پری خوشحالی و رازی بعون نمه ملیون‌ها گیانیان له پیناوی به ده‌سته‌ینانی پله‌ی شه‌هیدیدا بهخت کرد، بیگومان ئمانه به شینکیان له و گیانی خوبه‌ختکاری‌یه‌ی با پیرایان به میرات بز ماوه‌ته‌مه، بهو راده‌یه‌ی که ئهو په‌بیوه‌ندی‌یه تو ندو تول و نائاسایی‌یه‌یان ده‌بری هانی ئم برا کوزله‌واره‌یان بدادات له بمردم دادگای "ده‌نیزلى" دا بلیت:

"ئهو راستی‌یه‌ی که ملیزنه‌ها قاره‌مان سه‌ری خزیان له پیناودا دانا، ئیمهش سه‌ری خزمانی له پیناودا بهخت ده که‌ین" ..

ئم بسته‌یه‌شی بهناوی همه‌و بانه‌وه وت و، دادگای بى ده‌نگ کرد و خستیه دۆخى سه‌رامى و پىزگرتىن و حەپسانه‌وه!

بە واتایه‌ی که چەندین گیانفیدا ای راسته‌قینه و خاوین و دلسوز بۆ خواي گهوره له نیوان قوتایانی نوردا هەیه که تەنها رەزامه‌ندی خواي گهوره و به ده‌سته‌ینانی ژیانی دوازه‌زیان مەبەسته. بۇیە ماسونی‌یه کان و شیووعی‌یه کان و گومرایان و خراپکاران و "تاشقان"^(۱) و پىكخر اوه ترسناکه کانی ترى هاوشیوه‌یان هېچ پىنگایه کیان نەدۆزى‌یه‌وه کە بەھۆیه‌وه بەسەر ئهو قوتایانه‌ی نوردا سەربکەمۇن. ئىز لە ناچاريدا و لە پىنی چەند ياسایه‌کى پلاستیکى‌یه‌وه و بە نیازى شکاندنی شان و شکۆزى ئەو قوتایانه، حکومەت و فەرمانگە کانی دادیان له خشته بىد.

به لام ئوانه سەريان له بەرد داوه و هەممۇو ھەولىكىشىان پۈوچەل دەبىتەوه و، بە پشتیوانى خواي گهوره هېچ زیانىك بە قوتایانى نور ناگەيەن. بەلكو کاره‌کەيان دەبىت بەھۆزى زىاد بۇونى ژمارە‌ی پاله‌وانه گیانفیدا کانی نور و ئىمان.

سەعیدى نورسى

* * *

(۱) پىكخر اوينىکى خوبه‌ختکار بۇوه، بە ناماڭى دەستكىرىنى دەولەتىنەن كەنەنەن لە سەر خاڭى دەولەتى عوسمانى - بەشە كورد نشىنە كەن - دامەزراوه. بە كىڭ لە بەناو بانگزىن كەسانى ئهو پىكخر اووه: "ئەنۋازانىك" ە. (وەرگىز)

با اسمه سبحانه

برایانی ها و رئازیزم!

واگفت رویه کان بز ده گیزمهوه که واه نهادی دوینی وایه و چل سال پیش ئیستا
رووی داووه:

پهیوندی قوتایانی "سەعیدی کۆن" بە مامزستاکەيانه وە هیندە توندو تۆزلى بۇو کە
گەيشتبوروه پلهی خۆ بەخت كردن و قوربانیدان. بؤیە "سەعیدی کۆن" دەيتانى
پووبەروی ئەم چالاکى يە زۇرانە بىتەوه کە چەكدارە کانى ئەرمەن و گیانفیداياني
تاشناق دەيانکرده سەر دەوروبەرى (وان) و (بەدلیس). تەنانەت ھەندى جار تا
رادەيە كىش لە سەنورى خۆياندا رايان دەگرتەن. خۆکاتنى كە تەنەنگى (ماوزەر) بۇ
قوتابيانى پەيدا كرد، قوتابخانە كەم شىۋەسى سەربازگە لە خۆ گرت، چونكە كىنېب و
تەنەنگە كان لە قوتابخانە يەدا شان بە شانى يە كىز بۇون. ھەر لە دەمدە سەر كرده يە كى
سەربازى بە پلهی (فرېق) هات و ئەم دىمەنە يېنى، وتى: "ئەمە قوتابخانە نى يە..
سەرباز گەيمە! ئىنجا لە ترسى دووبارە بۇونەوهى پۇوداوه كەم (بەدلیس) فەرمانى دا كە:
"تەنەنگە كان كىز بەكتەنەوه". بەم جۈرهە، پازدە تەنەنگىان لە ئىئە گرت.

دواى نزىكەى دوو مانگ، يە كەم جەنگى جىهانى ھەلگىرساو، منىش تەنەنگە کانى
خۆزملىنى سەندنەوه.. بەھەر حال.

جا بە بۇنەي ئەم چەشىنە بارودۇخ و ھەملۇيىستەوه، لېيان پرسىم:

چەكدارە کانى ئەرمەن كە خۆبەختكارى ترسناكىان تىدايە، لېيان دەترىن، تەنانەت
لە كاتەشدا كە لە خەلکى دور كەوتەنەوه و لە سەر چىاى "ئەرەك" ئى "وان" دەستان
دايە گۆشە گىرى، ئەم چەكدارانە ھەر خۆيان لە ئىئە دەپاراست و لېيان دور كەوتەنەوه.
ئايان ئىئە جەنگىكەن ھەيە كە ئەوانى والى كەردووه؟

منىش وەلام دەدانمۇه كە:

گیانفیداياني ئەرمەن لە پىناوى بەدەستەتەنەنلى ژيانىكى فانىي دىنلىي و هینانەدېي
بەرژەندىي يە كەي كاتىي نەتەوەيە كى بچۈوك و پارىز گارى لىنى كەرنىدا ئەم چەشىنە
قارەمانىتىي يە ناوازەيە دەنۋىتنىن..

به لام ئىمە كە رۇوبەرپۇرى ئەوانە دەيىنەوە ئەوا قوتايانان لەپىناوى بەدەستەتىنانى ژيانىكى نەبراوهى ھەمىشەبى و ھىنانەدى چەندىن بەرژەوندىدا بۆزەتەوەى بەرز و مەزنى ئىسلام تىدە كۈشىن و، دلىان كە ئەجەل يەكىنە و گۈپەنلىكى بەسەردا نايەت. جا بىن گومان ئەم قوتايانە هەر گىز لە گىانفيدا ئەرمەنانە دواناڭەون، تەنانەت گەر پۇيىست بىكەت ئاماذهن كە بە بىن ھېچ دوودلىيەك و بەپەرى شانازىيەوە ژيان و ئەجەل خۈيان و تەمەنلىكى چەند سالەي پۇالتىي دنيا بەخت بىكەن لە پىناوى بەدەستەتىنانى ملوپەنە سالى ژيانىكى نەمرو، لەبر پارىز گارى كەردنى سەلامەتىي مiliارەها مۇسلمانى خواناس.

* * *

برا ئازىز و بەشەفەقەت و وەفادارە كام!

وا دۇرپۇزە ھەلامەت گەلىنى كارى كەردووەتە سەر دەمارە كام و سەرم. لەم چەشىنە حالتانەشدا و اھەست دە كەم كە پۇيىستم بە ھاودەمى و دلىنۋابى براادران ھەيە. بەلام لەم حالە ئىستامدا بىزازىي تەنبايى و داپە كەردىم لە ھەموو شىتىك، بە چەشىنلىكى سەير، بە جارى دلى تەنگ كەردووم كە سکالاڭىز كەم بەم شىۋىيە بە دىلدا ھات:

ئەم ئازاردا نەپىناوى چى؟ چ سوودىنىكى تىدايە بۆ ئەم خزمەتە كە لە پىناوى ئىمان و قورئاندا ئەنجامى دەدەن؟

كىوپر ئەم سەرلەبەيانى يە ئەمەي خوارەوەم بە دىلدا ھات:

گەلىنى پۇيىست بۇو ئىتىو بېزىنە ناو ئەم تاقىكىردىنەوە سەخنەوە و چەندىن جار لە سەنگى مەحەك بىرىن، تاكو زېپ بناسرىت و لە مىس جىا بىكىرىتىمۇ.. پۇيىست بۇو لە ھەموو لايەن و پۇويە كەم بە چەندىن تاقىكىردىنەوە سەمكارانەدا تىپەر بىن، بۆ ئەمەي بىزانن كە تا چ بادىھەك دەرەونى بەدخوازتان بەش و فۇرفىلى خۆزى ماواه.. پاشان پۇيىست بۇو لە سى پالىيۇ گەدا پالقەتە بىكىرىن..

ھەموو ئەمانە چەند كارىنىكى پۇيىست بۇون لە پىناوى خزمەتگۈزارى يە كەتاندا، كە خزمەتىكى يېڭەرد و خاۋىنە و تەنھا لەبر حەق و راستى ئەنجامى دەدەن.

له بهر ئهود، قەدەرى خواى گەورە و چاودىزىي پەروەردگار بوارىان دائىو
پالقىتە كارىيە بەھېرىتە رېشان. چونكە راگەياندى ئەم خزمەتە بەرزە لەم كۈزى
تاقىكىردىنەوەيدا و بەرامبەر بە چەندىن نەيارى سەرسەخت و سەمكارى واكە لەۋازلىرىن
بىانوو دەدۇزنىوە، كارىنکى كىردىخەللىكى تېيىگەن كە ئەم خزمەتكۈزۈزۈرىيە قورئان
پاستەو خۆلە سەرچاوهى حەق و پاستىيەوە ھەلقۇلاوە و، ھېج فەوفىلۇن خۇۋىستى و
لەخۇۋىايى بىون و ھېج بەرژەنەندىيەكى كەسى و سوودىنکى دىنيايى، تەنانەت
قىامەتىش، تېكەلتى نى يە. چونكە ئەگەر ئەم تاقىكىردىنەوەيدە نەبوایە، عەوامى ئىمانداران
متىمانەيان بەم خزمەتە نەدە كەردى، زمانى حالىان دەبىوت:
"لەوانىيە بەم قسانەيان بىغانخەلةتىنن".

تايىەتەندانىشىان دەيانوت:

"ئەمانە بۆيە وادە كەن تاڭو چەند پلەوپايىيەكى دىيارى كراو و پازى بىونى
خەللىكى يان دەست بىھۇيىت، وەڭ ئەمەيى كە ھەندى لە خاوهەن پلەوپايىيە مەعنەوەيە كەن
دەيىكەن".

ديارە ئەو كاتەش ئەوان متىمانەيان بە خزمەتكۈزۈزۈرىيە كەمان نەدەما.
بەلام دواى تاقىكىردىنەوە، سەرسەخت ترىن و بەدگۇمان ترىن كەسيش ناچار بۇو مل
بۇئەو پاستىيە كەچ بىكەت.
كەواتە ئەگەر يەك تەنگانە و دەردىسەرپەتان تووش بۇوبىت، ئەوا - پشت بە خوا -
ھەزار قازانچىتان لەو تاقىكىردىنەوەيدا دەست كەوتۇرە.

* * *

باسمە سېحانە

برا ئازىز و پاستە كام!

رَاگەياندىن و بىلەو كەردىنەوەي ئەو رۇوداوه لە رۇزىنامە كاندا كە لە دەمى دىلىيم لە
رۇوسىيا رۇوى دا^(۱) رۇوتىنكردى خەللىكىي سەبارەت بە من زىاتر كەردووە، ھەرچەندەش

(۱) مەبەست ھەلئەسانەوەي مامىز ستانۇرمسىيە لە بەر سەركەد بۇو سەكە. (وەرگىز)

زور به توندی رئیسان له و رووتیکردنی خملکی له من گرتوروه و هولیان داوه خملکیم لئی دور بخنه نووه. تنهانه سرزوکی پاسمه انه کان وتی: دوینی سین که سی ره سی له حموشهی بهندیخانه کهدا، که له وانه پشتگیری سووکایه تی پیکردنی ئیمه ده کهن، به تابیه تی به من، و تیان: هر ئوهندی "سعید" له په بخهره کمه ده درده که ویت خملکی له دهوری په بخهره که کۆدە بنمه و سهیری ده کهن. کهواته نابی له بمردهم په بخهره کهدا
پابووهستی، دهنا دهیگویزینمه بو ژوورنیکی ترا!

برایام! خم مه خون و گوئی بهم پرووداونه مهدنه! چونکه من له لایه نی خوممهو برپارام داوه هممو گوشار و ئازارنیکی ئموان، هر چه نده و چون بیت، قبول بکم و گونی بین ندهم. پشت به خواهه مو ئم ده دیسری و تنهگانه و ناخوشی یانه ده گزپرین به شادی و خوشی، به بره که تی دعوا و نزاکانی ئیوه.

ئه سلی ئه و پرووداوه راسته، پروی داوه.. به لام من تائیستا بزیه به دریزی پروونم نه کردووه نه باسم نه کردووه چونکه هیچ شایه تینکم نهبوو که له گیز انمه و ئه م پرووداوه دا پشتم بگریت، به لام من نه مده زانی که مه فرهزه يه کی سهرباز هاتوون من بیمن بز ئوهی له سیداره م بدنه، دوایی به وهم زانی. همروهه لاه و تهی ئه و سه رکرده پرووسمش تینه گیشتم که قسمه کی و ت بز رازی کردنی من. وا دیاره ئه و نه قیمه موسلمانه که ئاماذهی پرووداوه که بوروه و دوایی ئم همواله ب پۇڑنامه که گهیاندووه ئاگاداری ئه و گوفاره بوروه، کهواته تېگه یشتووه ئه و سه رکرده پرووسمه چەند جاریک و توییتی: (دوای لېبوردن ده کم).

برایام! من هر کات به پیامه کانی نووره و سه رقال دهیم تەنگوچلمه و ناره حهتی يه کان کم ده بنمه و سووک دهین، بھو و اتایهی کار و پیشه و فرمانی ئیمه سه رقال بونه به پیامه کانی نووره و، بایه خ نه دانه به کاروباره سه ربیی و کاتی يه کان، هاوده لە گەل ئارامگرتن و شوکرانه بئزیبی خوای گەورەدا.

سعیدی نورسی

رهشت و خوویه کی بدیعوززه مان

که زیری به کان سدرسام ده کات

(نم و تاره له گوفاری "أهل السنة" دا له نهسته مبوقل و له به رواهی
 (۱۵) ای تشرینی به که می ۱۹۴۸ از به پتورو سی خاونه پاریزه ره که هی
 بلاو کراوهه وه):

کاتیک که له به دلیس له جه نگی به که می جیهانیدا بریندار بوم و دیل کرام، له
 هه مان رؤژدا بدیعوززه مانیش به دیل گبراو، نار دیان بز گهوره ترین سهرباز گهی
 دیله کان له سیپریا. منیش رهوانی دوره گهی "نانکتون" ای سهربه "باکو" کرام.
 رؤژیک که "نیقولا نیقولا فیج" به مه بهستی پشکنین سهربانی سهرباز گهی ناوبر او
 ده کات، هه مو دیله کان - به مه بهستی ریز لیبان - له برمی همه لده سنه وه. کاتینکیش به
 به رد هم بدیعوززه ماندا تیده په ریت نهوله شوینی خوی ناجوولیت و با یه خی پن نادات!
 نه هه ش سهربنجی سهرب کرد ه گشتی به که را ده کیشیت! بونیه به بیانو ویه ک ده گهربنیه دواوه و
 جارینکی تر به به رد هم بدیعوززه ماندا دهرو اته وه، نهویش به هه مان شیوه هی جاری پنشرو
 با یه خی پن ناداتمه! له جاری سی هه مدا که به هه مان شیوه با یه خی پن نادات، له به رد هم
 بدیعوززه ماندا پاده وهستی و به هزوی و هر گنپنکمه و هم گفت و گزیه هی خواره وه له
 نیوانیاندا پوو ده دات:

ده لیت:

ثایا نهیناسیم؟

له وه لامدا ده لیت:

به لی ناسیو مه.. نهوه "نیقولا نیقولا فیج" ه، که خالتی قبیسر و سهرب کرد هی گشتی
 به رهی قفقاسه!

نهویش ده پرسیت:

که واهه بزجی به نیازی سوو کایه تی پن کردن له برم هملنه سا؟

وه لامی دایه وه:

نه خیز.. من سوو کایه تیم بین نه کردووه. به لکو کاریکم ئەنجام داوه که بیرو باوه‌ره کم فهرمانی بین داوم.

وتى:

بیرو باوه‌ره کەت ج فەرمانىكىت بین دەدات؟
وەلامى دايەوە:

من زانايەكى مۇسلمانم و لەناو دلەمدا ئىمامەنەلگەرتووه. جا ئەو كەسەئىيمانى لە دلى خۇزىدا هەلگەرتىبىت باشىزە لە كەسىك كە ئىمامى لە دلىدا هەلتەنەگرتىبىت. خۇ ئەگەر وەك رېزى لىيانىك لەبەرى هەلبىسامايەتەوە ئەو كاتە رېزى كەمم بەرامبەر بە بیرو باوه‌ره کەم دەنواند. جا بۇ ئەوهى شىۋى وارۇو نەدات، لەبەرى هەلتەسام.

ئەويش وتى:

كەواتە بەوهى سىفەتى بىن ئىمامىي داوهتە پال من، ئەوا سوو کایه تىيى بە من و بە سوپا كەم و نەتەوە كەم و بە قەيسەر كردووه. كەواتە هەر ئىستادەبىن دادگايەكى سەربازى بۇ لېپرسىنەوە لەم كەسە پىڭ بەھىنېت.

لەسەر ئەم بېپيارە و بۇ جى بەجى كردنى ئەم فەرمانە، دادگايەكى سەربازى پىنكەنبرا.. ئەفسەرە دىلە تۈرك و ئەلمان و نەمساپىيە كان بە جەختلىنى كردنەوە داوايان لە بەديعوززەمان كەدە كە داواى لېپوردن لەم سەركەرە چۈچۈسە بکات و پىنى بلىت كە لېنى خۇش بىت!

بەلام بەديعوززەمان بەم شىۋەيەئى خوارەوە وەلامى دانەوە:

(من پېر بە دەل حەز لە سەفەر دە كەم بۇ ئەودنیا و ئامادە بۇون لە بەرددەم پىغەمبەرى خۇشەویستادا كەلەلە. ئەوندە هەمەن من پىويىستم بە پاسپۇرتى سەفەرە بۇ ئەودنیا. هەروەھا ناتوام كارىنەك بەكم كە پىچەوانە ئىمامە كەم بىت).

لە ئاستى ئەم گوفارەدا هەمو ئەفسەرە كانى ھاۋپىنى بىن دەنگى دايگەرن، چاوهپىنى ئەنجامى دادگايىيە كەيان دە كردى..

دادگاكەش كارە كانى بەدر كردنى بېپيارى لە سېدارە دانى بەديعوززەمان كۆزتايى بىن هىنە، بەپى ماددهى ياسايى سوو کايەتى كەردن بە قەيسەر و سوپاى رووس!

پاشان مهفره زهیک به سرخ کایه‌تی بی افسرینکی پروس دین بخ بردنی به دیعوزه‌مان
به ره و گوره‌پانی له سیداره‌دان. به دیعوزه‌مانیش به پروویه کی گمش و خهندانوه داواله
نهفسره رووسه که ده کات که:

(ته‌نها پازده خوله کم بدنه‌نی بخ نهوه‌ی دواهه رک و واجبی سه‌رشانی خزم جنی به‌جنی
بکم).

ئیتر هله‌لده‌ستن و ده‌ستنویز ده‌گرینت و ده‌بیه‌وی پیش له سیداره دانی نویز بکات.
لهو کاته‌دا "نیقولا نیقولا فیج" ئاماده ده‌بیت و پنی ده‌لیت:
دوای لیبوردن لئی ده‌کم! پیشتر پیم وابوو که ئه‌و کاره‌ی به‌رامبهر من نواندت به
نیازی سوو کایه‌تی پیکردنی من بیت، بزیه ئه‌و ره‌وشه یاسایی یانه‌م به‌رامبهر تان ئه‌نجام دا.
به‌لام ئیستا تینگه‌یشتمن که ئه‌م هله‌لوبسته‌تان له ئیمانه کاتانوه سه‌رچاوه ده‌گرینت و کاریک
جنی به‌جنی ده‌کهن که بیروباوره که‌تان فرمانتان بین ده‌دادت. له‌بر نهوه، فهرمانی داد‌گام
سه‌باره‌ت به ئیوه هله‌لوه‌شانده‌وه، ئیوه له‌بر ته‌قفاو ئایینداری‌تان شایانی هه‌موو پیز و
سه‌سورپرمانینکن. دوای لیبوردن ده‌کم که بیزارم کردن و، چهند جارینکی تریش
دووپاتی ده‌کمه‌وه که: دوای لیبوردن ده‌کم.

* * *

ئه‌م عیززه‌ته ئایینی و خووړه‌وشتہ به‌رزه‌ی که پیشنه‌نگینکی جوان و نه‌خشینه بخ
موسیمانان، یه کیلک له هاوري ئه‌فسره کانی له سه‌رباز گهی دیله کان که له پله‌ی
نه‌قیدا بورو و به چاوی خزی شایه‌تی پووداوه که بورو، گیپ اویه‌نهوه.
منیش که هر ئه‌مم بیست، چاوه کانم - به بین هیچ ده‌سه‌لاتیکی خزم - پې‌بوون له
فرمیسلک^(۱).

عبدوربره حیم زابسو

* * *

(۱) هدر چهند مامز ستامان خزی فرمانی پن نه‌داوین که ئه‌م بې‌گهی له بژنامه‌دا نووسر اووه بلازو
بکه‌ینهوه، به‌لام خرابه ئه‌م شوننه، له‌بر نهوه‌ی گه‌لئن په‌ندی به‌نرخی تیندایه و هه‌ست و نه‌ستی خوینه
ده‌ورو وزینت و مایه‌ی باهه خ پیدانه. (خه‌سره‌و)

برايانم! له بهر ئوهى حەزى خواردن نەماوه و دىلم ناييات و، له بهر زيان پى
گەيشتنيشىم لە وەرگەرنى ديارى، وابشه خواردنە كەى خۆزم نارد بۇ لای ئىۋە، كە سى
پارچە بۇن و سەبەتىيەك ترى و كېسىك سىۋە لە گەن دوو قوتۇر شە كرو چادا. نيازىشىم
وا بۇ كە هەندىنىكى بە ديارى بۇ ئىۋە بنىرم، بەلام دوابى زانىم ئىۋەش لەو خواردنەتان لە^{لایه}. بۇيە وەريشىم گرت تاڭو قوتاڭخانەي زەھراء لىنیم زويىر نەيت و نەلىت: لە
ديارى يە كەى منى نەخوارد!

جا ئەو كەرەسانە بە نەخىنگى هەرزان بفروشىن بەوانەى كە مۇحتاج و شياويانى،
چونكە بە پارە كەى هيلىكە و شىر و نان دە كېم، تاڭو بىنت بە ديارى يە كى راستەقىنە و،
شىفای تىدا بىنت بۇ من و كېپاران و قوتاڭخانەي زەھراء و لقە كانى. با "خەسرەو"
سەرپەرشتىكاري فرۇشتىنە كە بىنت و، "جەيلان" و "حىفظى" شى بفروشىن.

سەعىدى نۇورسى

* * *

برايانى ئازىز و ھاۋىپىم!

يە كەم: بە بۇنە ئوهى كە لە بۇزۇنامەدا سەبارەت بە پۇوداوى دىلىم بلاو كرايمەو،
ئىستا ئەمەى خوارەوم بەدلدا هېنرا:

سەر كەدەيە كى سەرسەختى برووس بەرامبەر بە عىزىزەتى ئىمانەى لە پۇویدا نواندم،
وازى لە توورەمى و توندوتىزى خۆزى هىينا و، داواى ليپوردىنى لىنى كردم..
كە چى ئەو كارمەندە رەسمى يانى بە چاوى خزىبان توندوتولىي ئىمان لە توپى وانە
بەھىزە يېڭىگەرە كانى پەيامە كانى نۇوردا دەبىن، كە سەدھىنەدە ئەو توندوتولىي زىاتەرە
"كەس" ئى من لە دىليدا نواندى.. دەلىم: ئەو كارمەندە رەسى يانە ئەگەر دلىان نەرم
نەبىت و لە سەرسەختى و عىنادىياندا هەر سوور بىن، ئەوا جەڭگە لە ئاگىرى دۆزەخ ھىچ
شىتىكى تر پاكىيان ناكاتەوە! چونكە ئەم تەمنە كورت و سنوردارە جىنگەتى تۆلە لىنى
سەندنەوە ئەو تاوانە مەزنە ئىندا نايىتەوە. ئەۋەتا "بۇن" ئەگەر تېڭ بچىت ناتوانزىت
بىخورىت، بە پىنجەوانە "شىر" و "ماست" وە.

لە خواى گەورە دەپارىنىمەو كە پەيامە كانى نۇور زۇر كەسى لەوانە رىزگار كردىت،
پىش ئوهى بە تەواوەتى تېڭ بچىن و لە رى بىزازىن.

سەعىدى نۇورسى

باسم سبحانه

برایانی نازیز و هاربیم!

یه کمه: ئوهوم به دلدا هات که مامه‌له‌یهک ریون بکمهوه مایهی سه‌سامی به و گەلنى پەندى تىدايە و، لە هەردوو جارى دىلىم (لە ریوسیا و لېرەدا) ریووی داوه: لە گەل نەوهەد ئەفسەر لە كۆسترمائى ریوسیا لە ھۇلۇنکى گەورەدا دىل بۇوىسەن، جار بە جارىك من دەرسىم بىن دەوتىن. رېزىنگان سەركەدە پۈرسە كە هات و ھەلۇنستە كەى بىنى، وتى: ئەم كابرا كوردەي كە سەركەدە خۇبەخشمەران بۇوه و زۇر كەسى لە سەربازە كاغان سەرپىرو، ئىستاھاتووه لېرەدا وانە سیاسى دەلتىمە؟! هەرگىز شتى وا نابىن پۇو بىدات. ئىز بە توندى رېنى نەو كارەلىنى دەگرم..

بەلام هەر هەمان سەركەدەي ریووس دواى دوو رۇزەتەمە و وتى: وادىسەر وانە كانتان سیاسى نىن، بەلكو وانە ئايىنى و رەۋشىن. كەواتە فەرمۇ لە سەر وتنەمە وانە كانت بەردهوام بە. بەم جۈزە بوارى دەرس وتنەمە داين!

كەچى لە دىل بۇونى دووھەمدا:

فەرمانگەي داد نېھىشت يە كېڭىل لە برا تايىته كام، كە ماوهى بىست سالى رەبەق گۇنى لە دەرسە كام گىرتۇوه و لە من باشتى دەتوانىت دەرس بلىتىمە، سەردانم بىكەت و بىت بۇ لام. هەروەك رېنى نەدا كەسىك بىت لە كاروبارى تايىته تى و پۇيىستىي خۇمدا يارمەتىم بىدات، نەوه كە وانەم لىنى وەرىگىرت!

لە كاتىكدا ئەمە دە كەن كە پەيامە كانى نۇور ھىچ پۇيىستى يە كىيان بۇ دەرس وەرگىتن لە غەيرى خۇيان نەھىشتۇوه تەمە. جەنگە لەمە كە ئىمە پەيامە كانى نۇور نەبىت ھىچ وانە يە كى ترمان نى يە كە بە خەلکىي بلىيئىنە و، ھىچ نەھىنى يە كى شاراوە شەمان نى يە. بە هەر حال، شىنىك هاتە پېش كە رېنى باسکەردى ئەم مەسەلە دوور و درىزەي لىنى گىرتىن.

سەعىدى نۇورسى

باسم سبحانه

برایانی ثازیز و هاوریم!

دوو سنی جاره بارودخینگی رؤحی دینه بیم که زور لمو باره رؤحی یه ده چیت سی
سال پیش نیستا هانی دام له گردی بیوشەعی ئەستەمبۇول بە گۈشەگىرى بېیم و لە ئیانى
كۆمەلایتىپ لە زرق و برقى "دار الحکمة الإسلامية" خۆم بکېشمه و، تەنانەت بوار
بە مانوهە خوالىخۇشبوو "عەبدۇررەھمان" يش نەدەم کە بۇ ئەنجامدانى ھەندى
كاروبارى پۇيىست لە گەلمدا بىنیتەوە، لە كاتىكدا كە يە كەم قوتايى پەيامە كانى نور و
پالەوانى پىشەۋەتى.

ئەو حالەتە ئالىو گۇزپىنىڭى رۇحى بۇو كە ماھىيەتى سەعىدى نۇنى دەرخىست.
ئىستاش ئاماژە و نىشانە كانى شتىكى وەك ئەو حالەتە سەرى ھەلداوە و، پىم وايد
ئاماژە بىت بۇ سەر ھەلدانى "سەعىدى سىھەم" كە بە تەواوى دەست لە دىبا
ھەلده گرىنت.

بۇ واتايى كە پەيامە كانى نور و قوتايى يە بە غىرەتە كانى لە بىرى من ئەركە كانى
سەرشام ئەنجام دەدەن، كەواتە هيچ پۇيىستى يەك بە مانوهە من نەماوە. دىارە ھەرىمەك لە
بەشە گشتى يە كانى پەيامە كانى نور و ھەر كام لە قوتايى يە دامەزراوە كانى ئەم پەيامانە،
زور لە من باشت و تەواوتر، وانە كان دەلىنەوە و رېتىمايى يە كان ئەنجام دەدەن.

سەعىدى نورسى

* * *

باسم سبحانه

يە كەم: پىم وايد، لە سەر بناغەي چەند نىشانەيەك، پەيامى (رېابەرى لاوان) لە نىوان
كۆملە كانى ترى پەيامە كانى نوردا گرنگى يەكى زۇرتىرى بىن دەدرىت. لەو باوەرەدام
كە باسى (سەر بىنگىكى يە كاتاناسى لە وشەي (ھۇ)دا) كە لەو پەيامەدايد، بە تەواوى پاشتى
دۇزمە زەندىقە كانى شىكاندۇوە و بىتى "سروشت" يىشى لە توبەت كەردووە كە ئەوان پالى
پىوە دەدەن. ئىزىز هيچ شتىك نەما حەقىقەتى ئەو بە ششارىتەوە كە جاران - تا رادەيەك -
گلى چەپىر دەيشار دەوە. بەلام دواى بلاۋ بۇونەوە ئەو سەر بىنچە تەو حىدى يە ناوبراوە

ناتوانیت ته نانهت له ناو هموای بروون و نیانیشدا بشارینتهوه. واته: ناتوانیت له هیچ شوینیکدا خزی بشارینتهوه، ههتا بتوانن دام و دهزگای (داد) به کوفری عینادی و سه پیچی مورته ددانه له خشته بهرن. به پشتیوانی خوای گهوره پهیامه کانی نور نورهنجی دام و دهزگای داد به لای برژه وندی خویاندا را ده کیشن و، ئەم هیرشهی ئەم جاره شیان شکست بین دههینن و بین ئاکامی ده کەن.

دوروهم: ئەوهی کە له ماوەیدا بلاو کرایمه، ج له گۆفاری (أهل السنة) و ج له رۇزنامە ناو خزوبى يە كە ئېرەدا، هەروەها ئەو ديداره رۇزنامەوانى يەمش كە "زوپەير" زۇر بە گەرمۇگۈرى ئەنجامى دا، وەك ئاگادارى و پاگەيانىنىكى باش وابوو بۇ خەريلك بروون بە پەيامه کانی نورهوه. ئىوه - لە بىرى من - ئەو باهتانە بخۇنتىمە كە پەيوهندى يان بە ئىنمەوە هەيدە من يېم خۇشە، پاشان ئاگادارم بىكەنەوە لېيان.

سەعىدى نورسى

* * *

باسمە سبحانە

براياني ئازىز و هاپىئىم: محمدەد، مسەتفا، ئىبراھيم و، جەيلان! يە كەم: دويىنى هەر چوارتامى لە دانىشتىنىكى يېنگەردى برايانەدا يېنى. گەلىنى پىخۇشحال بروم و سوپاسى خواى گەورەم لە سەر ئەوه پىشكەش كردو، بە دلخۇشى يە كى هىننە زۇرەوە بۇم دەپۋانىن وەك ئەوهى منىش هاوبەشى دانىشتىنە كە تان بەلام كىپەر كە سانىكىم يېنى كە لە هەر دوولاتانەوە ماوەي نيو سەعاتىك بە دزى يەوه گۈييان لە قىسە كائنان را دەگرت! يە كى سەر كە وغە نېڭەر انى يەوه و لە دلى خۇزمەوە وتم: لەوانىيە جاسووسىنىك لە نىۋانىاندا هەينىت و واتاي گوفتارە كائيان بىگۈرپىت و شتى هىننە دەنكە گەغىتكە بە قەدەر گومەزىك گەورە بىكت، چونكە زۇر بە گەنگى يەوه گۈييان پاگىرتبۇو، برايانى قىسە كەريش لە بەر بايەخ نەدائىان بە حەزەر و لە تاو خۇشىي ھاودەمى و دانىشتىنە كەيان ئاپرىيان لەوانە نەددەدایمۇه. بۆيە نامەم سەبارەت بەوه بېز ناردن. سوپاس بۇ خوا دوابى زانىم كە قىسە كان زىيانى ئىدا نەبۇوە. لە گەمل ئەوه شدا، لەم قۇناغە دۇوارەدا حەزەر كەردن كارىنىكى يېنۋىستە.

سہ عیدی نورسی

三

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

من گوینم به پژوهنامه کان ندهددا، به لام بلاو کردنوهی چهند و تاریک له گوئاري (أهل السنة) و (سبيل الرشاد) دا حمسودکاران و دوژمنه زهندیقه کانی بى هیچ گومانیک سه رسام کردوه و، به دووری ناز انم ئموانه همولی بیدنهنگ کردنی ئمو هاوړی یانه مان بدنهن.

六

پاسخ سچانه

دلدانه وہ یہ کی راستہ قینہ

که هدمو گیرو گرفتیکم لادهبات مایه‌ی بیزاریم بیت

یه کم: گزارانی سهختی و گیروگرفته کان بُز سوز و میهره‌بانی و دلخوشی.

دو و هم: به ده ستھینانی ئەو شادمانی يەى كە لە رەزامەندى و تەسلیم بۇونەوه بىز
قەدەر ي خوايى گۈور، سەر جاوه دەگۈزت.

سی هم: ئەو دلخۇشى يە کە هي سەرپەرشتىمى چاودىرىبى تايىھەتى خواي گەورەيە بىز قوتاييانى نۇور:

چوارهم: چیز و لمهاتی نهمانی نهو گیرو گرفته‌ی که شتیکی کاتی و رینیواره.

پیشنهاد: به ده سته مینانی، پاداشته مهزنه کان.

شەشم: خۆ ھەلتەقور تاندن لە ويستى خواى گھورەدا.

حەوەم: پوودانى سووکەلە و تەنكىرىن زام و كەمىزىن گىرو گرفت لە دەمى توندترىن و درېنەتىرىن ھېرىشدا بۇ سەرمان.

ھەشتم: بچۈوك بۇونەوهى گىرو گرفتە كان بە چەندىن پلەي زۇر سەبارەت بە گىرۇدەبۇوانى تەرەوە.

نۆھەم: دلخۇشىي كارىگەربىي ئەم راڭەياندە بەرزانەي ھەوالى تەواوبۇنى ئەم تاقىكىردىنە سەختە دەگىيەنن كە لە خزمەتى نۇور و ئىماندا ھاتە رېمان. ئەم نۆ دانە دلخۇشى يە مەعنەويي بانە، چارەسەرىيلىكى مەعنەوى و مەلەھەمەتكى ھىننە ناسىك و نىانن بۇ ھېبور كەرنە تۈنە كاغان كە لە باسکەرن نايەت.

سەعىدى نۇورسى

* * *

يە كەم: ئەم چاودىرىي يەكى خوابى بۇو كە نەمتوانى بوختان و درۇز و دەلەسەكانى داوا اکارى گشتى بىبىستىم، دەنا بە گوفتارىنىكى رەق و تەق وەلام دەدایمە. ئەۋەش كە لە دادگادا پىنم و تەق: "حەوالەي دادگات دە كەم" مەبەستىم پىنى دادگاي ھەرە مەزن بۇوه لە سەر ئەم سەتمە كە لىت كەردىن و، دادگايە كى دىيابىش لە سەر ھەلسۇ كەوتى ناياسايىت.

مەبەستىشىم لە: "من پارىزەرم نى يە" ئەمە كە هەموومان تەنها يەك پارىزەرمان ھەمە بۇ كىشە گشتى يە كەمان كە تايىەت بە ھەموومانەوە. بەلام ھېرىش كەرنە سەر خودى من، ئەوا وەلامدا نەھەيم خستووته ئەستىزى خۆم.

ئەمە بە ئەحمد حىكىمەت را بىگەيدەن.

دووھەم: بەرگىرى يە كانى پىشۇومان سەرۈزىادە بۇ پوچەل كەرنەوهى درۇز و دەلەسەكانى داوا اکارى گشتى.

سىھەم: ھەرىيەك لە مىستەفا عوسمان و جەيلان نامەيان بۇ نۇوسىيوم كە: ئەمە لە دادگادا و تراوه كارىگەربىي خرابى لە ناوهندى بازنهى نۇوردا نايىت و، ھەرگىز پۇونى دەلە كان لىپل ناكات. بىنیم قارەمانى پىشەنگى نۇور: "طاھيرى" يىش ھەر بەو جۆرە لە مەسىلە كە گەيشتۇوە.

چوارهم: پس وايه کوفر و گومبرايی لهبر ئوه به شىوه يه کي رېنکخراو هىزىش دەكەنە سەرمان چونكە پاليان بە چەند دامەزراوه و رېنکخراوينكەوە داوه، بەلام قەدەرى خواي گەورە بە سەھمى دۇزارى ئەوان ئازارمان دەدات كە پشتى بە رېنکخراوه کان بەستوووه. بەو واتايەي يە كىگرتى ئىمانداران لەم كاتەي ئىستادا كارىنىكى گەلنى پۇيىستە. ئىمەش لەبر ئوهى ئەو راستى يەمان نەزانى زللەيە كى تەمنى كردىغان لە لايمەن قەدەرى خواي گەورەوە ئاراستە كرا.

سەعىدى نۇورسى

* * *

برايانى ئازىز و هاپرىم!

يەكەم: باشتىن شوين بۇ ئىمە بەندىخانەيە، لە سەردهمى حوكىمىي وەزارەتىنىكى خۆسەپىندا كە رېن لە حەج دەگرىت و سوو كايەتى بە ئاوى زەمزەم و قەدەغەي دەكات و... بوار دەدات توندو تۈزۈرىن سەتم بەرامبەرمان بىكىت و... گۈئى نادات بە دەست بە سەردا گەرتى كۆمەلە پەيامى (ذوالفقار) و (سراج النور) و... پلەي ئەم و كارمەندانەش بەرز دەكتەوە كە بە ئەنۋەست و بىن ھېچ پالپىشىنىكى ياسابى ئازارمان دەدەن و، گۈئى لە دەنگ و گەريانى ئىمەي سەتم لېكراو ناگىرن كە بە زمانى حال لە خانە و لانە كامانەوە بەرز دەبنەوە..

بەلتى، باشتىن جى بۇ ئىمە لە سەردهمى حوكىمى ئەم وەزارەتەدا بەندىخانەيە، مەگەر بىگۈيزىرىنەوە بۇ بەندىخانەيە كى تر. دىيارە ئەو كاتە بە تەواوى رىزگارمان دەبىت و بىوهى دەر دەجىن.

دۇوهەم: هەروەك ئەوان دۇورترين كەسيان لە ئىمەوە ناچار كرد كە تايىھەتى ترىن و بەنھانلىقىنى پەيامە كان بخويىنەوە، وا دىيارە بە ھەمان شىوه و بە جەخت لە سەر كەردنەوە هانى ئىمەش دەدەن كە "كۆمەلە" يەك پىنگىبەنین! چونكە برايەتى ئىسلامى، كە لەناو كۆمەلتى ئەھلى ئىماندا پەرە سەندۇووه، لاي قوتايانى نۇورىش بە شىوه يه كى بىنگەرد و پاك و بەو خۆبەختىرىنە راست و فيداكارىيە تەواوەتى بە پەرە سەندۇووه كە لە باپيرانى پىشىۋىيان و لە ملىونەها پالما وانەوە بە مىرات بۇيان ماۋەتەوە كە بەۋىھىرى شەوق و حەزەوە گىيانى خۆيان لە پىتاوى حەقىقەتدا بەخت كردووھ..

جا ئهو قوتایانه نور به پمیوه ستینکی هینده توندو تزل پمیوهندی یان به و راستی بهوه کردووه که تائیستا پیویست بهوه ناکات پنکخر اوه کان پنکبھینزین، ج سیاسی بن ج رسمی، ج ئاشکرا بن و ج پنهان.

کهواه لەم سەردەمدەدا بە رادەیە کى ئەتو پیویستى بەم "برايمىيە ئىسلامى" يەھىە كە قەدرى خواى گەورە ئوانەمان بەسەردا زال دەكەت. دەيىنى ئەوان سەھمانلى دەكەن كە گوايا ئىتمە كۆملەيە كى وەھمیمان پنکھەنواه.. بەلام قەدرى خواى گەورە پىمان دەلىت: بىزچى بە ئىخلاسەنکى تەواوهتى و پشتگىرى يە كى توندو تزل حىزبۈللاى راستەقىنە(برايمىي ئىسلامى) تان پىڭ نەھىناوه؟! كەواه قەدرى خواى گەورە بە دەستى ئوانە زىللەيە کى ئار استە كە دىن. خۇ ئاشكرا يە كە قەدرى خواى گەورەش دادگەرە.

سەعىدى نورسى

* * *

باىمه سېحانە

برايانى ئازىز و ھاۋىرەم!

يە كەم: پىم وايە ئىپه پىویستان بە دىدانوه نى يە، چونكە ئەۋەتان سەروزىيادە كە لە نېوان خۇزاندا ورەي يە كىزى بەرز دەكەنوه. سەبارەت بە خۇيىش ئەم تابلىيەم سەروزىيادە كە لە بەرامبەرى خۇزمەوە ھەلم و اسيوھ. بە دلىيابىي بەوه زانراوه كە ئەم ھېرىشەي دوابىي تەنها سەتم و كارىتكى ناياسايى و ترساندىك بۇوە كە لە چەند وھم و لاوازى يە كى دلى ئەواندا چەكەرەي كردووه. چونكە حالى خەلک و ھەلۋىستى پاوانى ئاسايش و كەنخە گەتنىك وابۇ لەو ھېرىشە نابەجىي يە.

دۇوھەم: ئايا بەر گىرى يە كامى سەبارەت بەو تۆمەتانە ئاراستەمان كراوه سەروزىيادە؟ ئايا پارىزەرە کان و زوبەير لەو پىناوهدا ھەمۇل دەدەن؟ ئايا ھىچ نىگەرانى يە كىان ھەيە؟ دەبىن ھەر گىز نىگەران نەبن.

گەر بەپى ئەم ماددانە يېت كە ئىمەيان بىن تۆمەتىار كردووه، دەبىن ھەمۇ ئەو كەسانە بەھەمان مادده تاوانبار بىكىزىن كە برايمىي ئىمانى یان لە دلى خۇزاندا ھەلگەرتۇوە! تەنانەت ئەوانەش كە لە مز گەوتە كاندا لە پشت سەرى ئىمامە كانەوە نۇنىز دەكەن و

همو و قوتاییانی سه‌مرجعی ماموستاییان به تاوانیار دابنرین! بهو و اتاییان که ئموان له بەرامبەر گەلنی نمیارى بەھېزەو خۆیان بىنىيەوه. بۇیە ئەو ھیرشیان كرده سەرمان و "ئیمکانات" يان لە جىنى "وقووعات" دادانا. واتە: ئەو شتانەی کە ئیمکانە بىن و پۇو بىدەن وايان لىكداوەتمەو كە رۇويان دايىت!

سېھەم: خۆم قەناعەتم وايە كە دەبىت هەتا بەھار لە بەندىخانەدا بىنېنىەوه، چونكە دەزانىن كاروبار لە زستاندا دەۋەستىت. پىشت بە خوا چاودىرىپى خواى گەورە فريامان دە كەۋىت.

سەعىدى نۇورسى

* * *

برايانى ئازىز و ھاۋپىم!

يەكەم: دەبىن تا دەتوانرىزىت حەزەر و خۇپارىزى بىكىت. ھەروەك راۋىژ كردن بە يەكتى و "خۇرماڭرى" كارىتكى گەلنی گىرنگ و پۇيىتن.

دووھەم: كارە كانى ئىرەم بە زوبەير و جەيلان سپاردوو، چونكە بە شىۋىھە كى مەعنەوى ئاگادار كراومەتەو كە زوبەير لە جىنى خوالىخۇشبوو عەبدۇپەھمانى برازامە و، جەيلانىش لە جىياتى برازا كەى ترم فۇئادى خوالىخۇشبوو.

* * *

ھېرىش و دەستدرېزى يە كە ئەم جارە لە بازىن بى كەجار فراواندا كرايە سەرمان..

ئەو بۇو ھەرىك لە سەرۆكى حکومەت و وزىرە كان، بەپىي پلانىتكى دارېزراو كە لە سەر بناغەي چەند و ھەمېتكى ترسناڭ دارېزرا بۇو، ھیرشىان كرده سەرمان.

بە گۈېرە ئەوھەي من بىستۇرۇم و بە چەند نىشانىيە كدا وا دىيارە كە ئەم ھەوالە درۇينەيەي مۇنافىقانى پاشى پەر دە سازىيان داوه و بەو پىلان و فيلانەش كە لە دىزى ئىمە ھەلىان بەستۇرۇ دەدان داوه كە پەيپەندىيە كى بەھېز و توندو تۈلمان لە گەل كۆمەلە ئەھىنىي تەرىقەتى نەقشەندى و ئەمۇ پىنكى خراوەشدا ھەبىت كە بىز زىندۇو كردنەوەي خەلافەتى ئىسلامى ھەول دەدات. تەنانەت ئىمەيان وا پىشان داوه

که له پیشه‌نگی ئهوان و بەلکو پىشپەويشيان بىن! به را دەيەك كە لەم پرووهە حکومەتىان تۇوشى نىگەرانى يە كى يە كجار گەورە كردووە. بۇ ئەمەش كۆمەلە گەورە كانى پەيامە كانى نۇوريان پىشان دان كە لە ئەستەمبوول بەرگىان تىنى گىراوە و بۇ جىهانى ئىسلامى نىزراون، لەۋى رەزامەندى و قبۇلىان بەدەست ھېتاوا، ئەمەيان كردووە بە تىلگە لە سەر چالاکىي قوتاييانى نۇور. ئىز بەم جۈرە ترس و دلەپاڭى يان لە دلى حکومەتدا بلاو كردووە و، دەمارى غېرەت و حەسۋەدى يان لە لای ھەندى زانى پەسىي و رووژاندۇ، وەم و گۇمانىشيان لە لای كارمەندە كان بە را دەيەك هەۋازىد كە ئەوانىان خستە ھەلۋىستى دىزايەتى ئىمە و پىيان واينىت بەلگەز زۇر و نىشانى جۇراوجۇريان بە دەستەوەيە كە ئىمە بىن تاوانىيار بىكەن، لەو باوەرەدان سەعىدى نۇرى ئەم بارودۇخەمى بىن قبۇول ناكىرىت و رېنسا و سىستەمى ئاسايش تىنگەدات!

بەلام سوپاسىنىكى بىن كۆتايى بۇ خواى گەورە كە قورسايى ئەم گىرو گرفتەلى لە ھەزارە خواهە بۇ يەك! ئەوه بۇ نەيان توانى يېچە سېپىن كە هيچ پەيوەندى يە كمان بە رېتكخراوه كان و ئەم كۆمەلائۇھە بەيت. چونكە ھەر لە بناغەدا ئەم جۇرە پەيوەندى يە وجودى نى يە، ئىز چۈن دەتوانى پەيداي بىكەن؟ بۇ يە داوا اكارى گىشتى ناچار بۇ درۇز و دەلەسە ھەلبىھەستىت و بۇختانان بە دەمەوە بىكەت و، چەند شتىنلىكى بىن نرخ بىخاتە ئەستۇمان كە هيچ بەرپرسى يە كىان تىدا نى يە.

مادەم "پاستى" ئەمەي، ئەوا ئىمە و پەيامە كانى نۇور بە رېزەلى لە سەدا نۇوه دەنۈلە گىرو گرفتە كان پىزگارمان بۇوە. لەبەر ئۇوه، دەبىن چاوهپوانىي چاودىرىپى خواى گەورە بىكەين و، بە شوڭر و سەبر و لالائۇھە لە دەرگانە خوادا كارى بىكەين كە ئەم چاودىرى يە خواى گەورە بەرامبەر بە ئىمە بىدرەوشىتەوە.

كەواتە دەبىن لە جىياتى سكالا، نەك ھەر تەنها يەك جار بەلکو ھەزار و يەك جار شوڭر و سوپاس پىشكەشى خواى گەورە بىكەين و، دەستى يارمەتى بۇ ئەوانە دەرپۇن و دېنە ناو ئەم قوتا بىخانە يوسفى يەوە رابكىشىن و لە رېنگاى وانەي پەيامە كانى نۇورە دەنەوايى يان بىن بىھىشىن.

باسم سبحانه

برا و هاورپی تازیزم!

له پی ناگادار کردنوه به کی توندو تیزه وه زانیم که تو و ئەحمد فەیزی به رەوشیکی پیچموانی ریسازی نوره نگاوتان ناوە، کە ئەو ریسازەش برىتى يە لە پرووبەپرو نبوونه و زۇرانبازى نە كردن لە گەل ئەھلى دنيا (دەستەلاتداران)دا و تىكەل نبوون لە گەلياندا و خۇزەتلەقورتاندىن لە كاروبارى سیاسەت و، تەنھا و تەنھا بەرگرى لە خۇزى كردن، گەر زۇرمان بۇھات و ناچار كراين.

جا ئەو بېگانەي كە ئیوه لە دادگادالە بارەي زۇر شتموھ دەرتان بېرى و خوینىدانوه، پرووبەپرو بۇونه و زۇرانبازى يان دەگەياند لە شىۋازىنکى سیاسىدا و، زىانىكى ھىنندە زۇرى بە پەيامە كانى نور گەياند كە بۇ بەھزى سزادانى ھەمومۇمان و، گوشار خستە سەر من.

من لە تو و ئەحمد فەیزى دلگەران نىم، بەلام دەبۇو لە پىشدا ئەو بەرگرى يەتان پىشانى من بىدایە.

ئەو بارودۇخى بەرگرى كردنەتان وەك قەزايەكى ماددى لە لايدەن خواي گەورەوە بىن بەخشرى. دەبىن ئىوهش وەك من ھەولى چاكسازى و نۇزەن كردنوهى ئەو بەرگرى يە بدەن. گەلن پۇيىستە كە فەيزى هەتا دەتوانىت واز لە بەرگرى سىاسى يانە بەھىنەت و بە وينەي "طاهرى" بە تەواوهتى پروو لە پەيامە كانى نور بکات و، لە گەل قوتابى يە تازە كانى نوردا خەريلك يېت.

* * *

به رگری یه کانی قوتاییانی نور

(نهانه‌ی خواره‌وه چهند به رگری یه کن که قوتاییانی پهیامه کانی نور سالی ۱۹۴۸ از له دادگای نافیون و له کهش و هدوایه کی پس له ده کردنی بریاری له سیداره‌دان بت چاوترساندنی بهندکراوان، پتشکه‌شی دادگایان کردووه. خوزه‌هه‌ر چهنده له پیشدا دادگایی کران، به‌لام پاشتر پروسمه‌ی دادگایی یه که به گپرانه‌وهی پهیامه کانی نور کزتائی بین هات).

ئه‌و که‌سانه‌ی که به مه‌بستی تاوانبار کردنی قوتاییانی نور له به‌ردهم دادگادا همه‌ول دده‌دن ناوی پهیوه‌ندیی دنیابی و سیاسی له و پهیوه‌ندی یه پاک و بینگردانه بنین که قوتاییانی نور به پهیامه کان و دانره که‌یانه‌وه گرئی دده‌دن و، جگه له پاداشتی رژی دوايی هیچ ناما‌نجیکی تربیان تیدا نی یه.. ئه‌وانه به تمواهه‌تی له راستی و دادگه‌ری یه‌وه دوورن. سه‌ره‌ای ئوهش که سئ دادگای جیاجیا له و تومه‌تانه ته‌بری یه‌ی کردوون.
ئیمهش ده‌لیین:

تومه‌تبار کردنی قوتاییانی نور (به تاوانی پهیوه‌ندی کردن به کزمله و رینکخراء سیاسی یه کانه‌وه) تنها به دوو شت ده‌بیت:
یه کهم:

به نکولی کردن ده‌بیت له و پهیوه‌ندی یه بنره‌تی یانه‌ی که ژیانی کزمه‌لایه‌تی مرۆف به یه که‌وه ده‌بستیت. به تایبەت هی نه‌تموه‌ی ئیسلام، که بریتی یه له خوش‌هویستی

پاست و بینگه‌ردي نیوان خزمان و، پهیوه‌ندی توندو تولی نیوان تیره و هوزه کان و، برایه‌تی باریده‌دهری مه‌عنده‌وی به کتر له ناوه‌ندی موسلماناندا و، ئهو پهیوه‌ندی به بھیزه‌ش که هاو کاته له گەن قوربانی و خۇ به ختکردنالله نیوان رۇلە هاوارە گەز و هاونە تەوه کاندا و، پهیوه‌ندی نەپچراو و پابەند بۇونى تەواوه‌تى به راستى يە کانى قورئان و بلاو كەرەوە کانى ئهو راستى يانەوە كە زيانى ھەميشەيى ئەوان دەرباز دەكەت.. ئەمانە و پهیوه‌ندى يە کانى ترى هاوجەشنىان كە رۇلە کانى كۆملەلگا بە يە كەوە دەبەستىت و زيانىكى كۆملەلایەتى ساغ و خاوبىن دەھىيەتە دى.

دۇوھەم:

بە پەسەند كردن و وەرگرتى ئەو مەترسى يە سوورە دەبىت كە لە باکورەوە هاتۇوه و، تزووی ئاشۇوب و تۆقانىن دەچىيەت، پهیوه‌ندى يە کانى وەچە و نەتەوه و باو كايەتى و كۈرەتى دەبېت و، پهیوه‌ستە خزمایەتى و نەتەوايەتى دەپچەنیت و، رى بۇ تىكىدانى تەواوى شارستانىتى ئادەمیزاد و كۆملەلگاى مرۇۋايەتى خۇش دەكەت.

تەنها بەم دوانە دەتوانرىت تۆمەتى پهیوه‌ندى كردى قوتايىانى نۇور بە كۆملە و پىتكەر اوە کانەوە سەربگىت. ھەر لە بەر ئەمەشە كە قوتايىانى نۇور، بىن دوودلى، پهیوه‌ندى نەپچراويان بە راستى يە کانى قورئان و برایەتى قيامەتى نیوان خۇيان ئاشىكرا دەكەن و، راستىي حالتى خۇيان لە بەردم دادگاى دادگەری ئىيۇدە رۇون دەكەنەوە، بىن دەوهى دايەزنه ئاستىك كە بە فىل و درۇ و مەرائى، بەرگرى لە خۇيان بکەن.

بەندىكراو

سەعىدى نۇورسى

* * *

به رگری خه سره:

بۇ "دادگای تاوانه گموره کان" لە شارى "ئافیوون":
 "داواکارى گشتى" دوو تۆمەتى ئاراسته كردووم. يە كىكىيان تۆمەتىكى گشتى يە و،
 ئەوي تريان تۆمەتىكى تاييه تە.
 تۆمەتە گشتى يە كە ئەوهىيە كە: من لە پىناوى پەيامە كانى نووردا تېكۈشلەم و،
 بەشدارم لەو تاوانه وەھىي يە دراوەتە پال مامۇستاكەم.

تۆمەتە تاييه تە كەش سەبارەت بە چەند شىتكى كەسى يە و تاييه تە بە ژيانى خزمەوە، كە
 گۈزە گىرىي پىوھ دىيارە و لە پاستىدا هىچ گوناھ و تاوانىكى تېدا نى يە، چونكە چەند
 بايەتىكى جوزئى و بىن بايەخە.

لە بەرپەر چدانوھى ئەو تاوانى كە داواکارى گشتى ئاراستە كردووم سەبارەت
 بە بەشدار بسوغىم لەو تاوانه وەھىي يە دراوەتە پال مامۇستاكەم و، پىشىكەش كردىنى
 خزمەتە كانىم لە پىناوى پەيامە كانى نووردا، دەلىسم: من بە ھەمموھىز و توانايە كى دل و
 گىانەوە بەشدارم لە رېيازى مامۇستاكەمدا و يارمەتىي دەدەم لەو تاوانه وەھىي يە كە
 دراوەتە پاتى، سەبارەت بەو پەيامانەي نوور كە چەندىن خزمەتى خاونىن پىشىكەشى
 جىهانى ئىسلامى دەكەن، بە تايىت بەم نىشتمان و نەتەوەيە. خۇھەتا كۆتايى تەمەنىشىم
 سوپاسى خوايى گمورە دەكەم كە لەم خزمەتە ئىمانى يەدا پاشى گرتۇوم.
 ئەي دەستەي بەرپەر دادگا!

باشتىن بەلگە بۇ ئەو سەركەوتەي بە چاوى خۇمان بىنیمان لە دەمى خزمەتكىردى
 پەيامە كانى نووردا ئەوهىي كە لەھەپىش دەستخەتم لە نووسىنەوەي پىتە كانى قورئاندا
 زۇر ناخوش بۇو، كەچى زۇر لە توانانى خۇم زىاتر خەتم لە نووسىنەوەي ئەو پىتانەدا
 خوش بۇو، بە پادەيە كى وا كە توانىم سىن نوسخەنى ناوازە و جوان لە قورئانى پېرۇز
 بنو سەمەوە، كە دانىيە كىان لە بەردەستى ئىۋەدایە.
 بەلگەي دووھەم:

خوايى گمورە لە نووسىنەوەي نزىكەي شەش سەد پەيامى نووردا يارمەتىي دام كە لە
 ماوەي بىست سالدا گەلنى سوودى گمورەيان بۇ ئەم نىشتمان و نەتەوەيە و بۇ ئايىن و
 پەھوشتى جوان ھىنناوەتە دى.

تهنانت هاوبنکام دهان له ماوهیه کی کورتا که تنهها مانگیکی خایاند چوارده
پهیامن نووسی بهوه!

بهرگری کردنیشم له و خالانه که دواکاری گشتی به تاوانی منی داناوون
سه بارهت به خزمه تکردنی ماموزتاکم له کاتی ثه بخامدانی ثه رکه پیروزه کهیدا، به
کارنیکی زیاد له پیویست دهان، چونکه به همو هینزیکمهوه ته سدیقی ههمو ثه و شتابه
ده کم که ماموزستانم له بمرگری به کهی و پاشماوهی ثه و بمرگری به شدا نووسیویه تی.
تهنانت بمرگری به کهی ثه و به هی خزم داده نیم و، له سهر ثه و بناغهیه پیشکه شی
دادگای ده کم.

ئهی دهستهی بمریزی دادگا!

ماموزستانکه مان که ئیستا له دادگاکهی ئیوه دایه، هیچ ئاماچینکی دنیابی و سیاسیی به
دانراوه پیروز و پهیامه نوورانی به کانی نی به، که له بارهی ئیمان و راستی به کانی قورئانه و
ده دوین. جامن و هاوبنکام هه روک پشتی ماموزستانکه مان ده گرین و پیروزی بای
پیشکهش ده کهین له سهر ثه و خزمته خاوینه پیشکه شی ئم نتهوه و نیشتمانه
کردووه، ده شلیین ته نانت نیشتمان پهرووه کانی حکومه تی "ئیتیحاد و تهره قی" پشتی
ئم بزوچونهیان گرتووه، چونکه بربی نوزده ههزار لیرهی زیربان ته رخان کرد بز ثه وهی
ماموزستان بتوانیت قوتا بخانه کهی له شاری (وان) پئی بنيات بنیت که ناوی (قوتابخانه)
زهه راء) لئی ناوه. جگه له وش ههمو نیشتمان پهروه ران سه ریان له نیشتمان
پهروه بی ماموزستان و غیره تی نته و ایه تی و خزمته زانستی به کانی سوور ماوه و پشتیان
گرتووه. چونکه سهد و شهست پهله مانثار له کوزی دووه، ئیمزای رازی بروونیان له
سهر ته رخان کردنی سهد و پهنجا ههزار لیره کرد بز بنياتنانی ثه و زانکزیه که
ماموزستانمان نیازی برو دروستی بکات.

حجز ده کم ئوهش بخنه پیش چاوی بمریزانه وه و راییگه بهنم که له راده به ده
شادمان و شانازی بعو خزمته وه ده کم که پیشکه شی پهیامه کانی نوورم کردووه له وه دا
که به دریزایی بیست سال ئه و پهیامن نووسیوه ته وه، که خزمه تیکه دواکاری گشتی به
گوناه و توانیکی من له قەلمى داوه.

بزیه ئم شانازی بهش ده کم چونکه ماموزستانکم - خوا پیت و بره که تی خزی
بیه خشیت به خزی و کاره کانی - به دریزایی تهمنی کاری بز ئه بخامدانی خزمه تیکی
خاوین کردووه و، ویستو ویه تی به مردی بناغهی به ختمه وه ری بز ئم نیشتمان و نته وهی

دابنیست. هر تنهایه مهشه هژ کاری ئمهوهی زوربهی حمسوود و دوژمنه سرهسته کانی و نهوانهش که تینده کوشان له دادگاکاندا تاوانباری بکەن نەباتوانی پرووبهبرووی وتاره توندوتیژ و کاریگەرە کانی بىنهوه و، جگە لە تەسلیم بۇون بەوهی کە دەبلىت، هېچ شتىكى تريان بۇ نەماوه تەوه.

بەندىكراو
خەسەرە ئالق باشاق

* * *

بەرگرىي "طاهيرى"

بۇ "دادگای تاوانه گەورە كان" لە شارى "ئافيوون":
لە لايمەن داواكارى گشتىي دادگای ئافيوونهوه پىم راگىمەنزا كە ئەو تۆممەسى ئاراستەمى من و مامۆستاكم (بەديعوززەمان سەعىدى نۇورسى) و ھاۋىيىتىنى ترمان كراوه، بىرىتى يە لە: (بە كارھينانى ھەست و نەستى ئايىنى بە مەبەستى ھاندانى گەل بۇ تىكىدانى ناسايىشى دەولەت). هەر ئەمەش كراوه بە ھۇي ھەيتانم بۇ دادگا.

پىشىز، ج لە دادگای سولىحى ئىسپارە و ج لە فەرمانىدەلىنىڭلىنەوهى ئافيووندا، وەلامى پاست و دروستى ھەموو ئەپرسىيارانەم دايەوه كە ئاراستەم كران. دادگای "دەنیزلى" ش دواى ئەوهى بېپارى تەبرىيە بۇونى بۇ دەركەردىن و ھېچ سزايىھى نەداین، سەرچەمى ئەو كەتىيانەشى دايەوه كە دەستىان بە سەردا گىراپوو. چونكە من و برايانى ترم لە قوتاييانى بەديعوززەمانى مامۆستام پەيامە كانى نۇورمان دەخوينىدەوه و دەماننۇرسىيەوه و بۇ يە كەتىمان دەنارىدىن.

ھەرچەندە من شەمش سال پىش ئىستا و بە بىن پۇخىسىتى مامۆستام پىنج سەدنوسخەم لەپەيامى "تیشكى حەوتەم" ئى بەديعوززەمان بە پىته كۈنە كان لە ئەستەمبۇول چاپ كردى، لە گەل ئەوه شدا دادگای دەنیزلى لە بەرۋارى ۱۹۴۵/۷/۲۰ بېپارى داھەموو كەتىيە كامان بە سىندۇوقە كانىشىيانەوه پى بىرىتەوه. دواى ئەوه ئەو پەيامانەمان تەنها بە نرخى چاپە كە فرۇشتەوه بە قوتاييانى نۇور، كە زۇر تاسەمنىدى ئەو پەيامانە بۇون.

بم جوزه و به پشت بهستن بهو برپاری تمیزه‌ی که لم دادگا به ریزه‌وه دهرکرا،
شیوه‌ی قه‌تعییه‌تی بهدهست هینا، پیش دو سال کاغه‌ز و ئامیری چایی "پونیز" لم
ئهسته مبولمه بز ئیسپارتە هینا.

برای به ریزیشمان خه‌سره و ئالتن باشاق دوو کۆمەلە پەیامى له و سى کۆمەلەبى
بەردەستى ئیوه نووسى يەوه و، منيش سى هەمیانم نووسى يەوه.

يە كەم جار كۆمەلە پەیامى "زولفەقار" و "موعجیزاتی قورئانی" و "موعجیزاتی
ئەممەدی "مان چاپ كردو، هەندىكمان لىنى فرۇشت و، بەو بېرە پارەيەش كاغه‌زى
پۇيىستان بز كۆمەلە پەیامى "عەسای موسا" كېرى و، چاپمان كرد. ئىنجا بە پارەي
فرۇشتى، كاغه‌زمان بز كۆمەلە پەیامى "سراج النور" كېرى و چاپمان كرد. ھەموو
ئەمانەش ماوهى سالىنکى خايابند.

كاتىنک كە خەريکى گواستتهوهى سى كۆمەلە پەیام بۈرم بز "ئەگریدر" لە رىدا
دەستگىر كرام و درام بە لاينە كانى داد لە "ئەگریدر". پاشان هىننەدە نەخايابند لە لاينەن
فەرمانگەي دادى شارى ئىسپارتەوە مالى خه‌سره و ئالتن باشاق پشكترا، ئامىرى
پۇنیز كە و چەند كۆمەلتىكى پەیامە كانى نور دەستيان بە سەرداڭىراو، پىش سالىنک
درايىن بە دادگا، لە ئەنجامدا من و خه‌سره و ھاپرىيە كى ترمان بىپارى بەند كردنى
ماوهى يەك مانگمان بز دەركرا لە سەر چاپكردنى چەند كىيىنكى ئايىنى ناياساغ لە بەر
ئوهى بە بى پوخسەتى رەسمى چاپمان كردىبوو. ئىمەش داواى تەمیزى ئەم بىپارەمان
كىردى. بەلام پىش ئوهى ئەنجامى ئەم تەمیزە دەربچىت، منيان هینا بز بەندىخانە ئافىيون.

ئىستاش بەم جوزه، لم دادگا به ریزه‌ی ئیسوهدا دەيانھويت لە سەر خزمەتكىردى
ئايىھە كەم و برايانى ئايىنیم سزا بىرىم، لە بەر ئەم مەسىلە و بابهتائى لە پەیامى "تیشکى
پىنچەم" دان و دادگا دايىوه بە ئىمە، بىرىتى يە لە لىنگدانەوهى ھەندىك فەرمۇدە
پېرۇز..

ھەروەها داواكاري گشتىي دادگاى ئافىيون من و دانەرى پەیامە كە و خه‌سره و ئالتن
باشاق و چىل و شەمش قوتايى نورى بە (تىكدانى ئاسايىشى ولات و، نووسىنەوه و
خويندنهوهى ئەم پەيامانە) تۆمەتبار كردووه و، داواى سزادانمان دەكەت.

منیش و هک هاوولاتی به کی راسته قینه‌ی ئەم نیشتمانه، لە بەردم ئیوهدا و بى ئەوهى لە راستى لابدەم، دەلىم:

ماوهى چەند سالىكە من قوتايىي مامۇستاڭم: (سەعىدى نۇورسى)م كە پېزىنگى زۆرى لى دەگرم. چونكە پەروەردە ئىمەي بە پەيامە كانى داپشت و، رەوشت و خۇو ئايىنى يە كانى ئىمەي پوخىت و خاۋىن كردو، رەوشت بەرزاپى بىنە خىشىن. خۇ ھەرچەندە ئىمە بە سىفەتى نۇينكار (محدد) بۆى دەپوانىن، بەلام ئەو بەرپەرچى ئەمە دەداتەوە و پىنى ناپازى يە.

بەپەرى دەلىيايى يەوە شایەتى دەدەم كە:

نە لە لاي مامۇستا و، نە لە پەيامە كانىدا و، نە لە لايەن قوتايىي كانىمەوە ھىچ ھەولىڭ نەدراوه بۇ تىنگدانى ئاسايىشى ولات. بە تايىھەت كە بە كېڭىڭ لەو تۈزمەتانە ئاراستەمان كرا تايىھەت بۇو بە نرخى كېيىھە كان. خۇ كاتىڭ دادگاى ئىسپارته راستىي ئەم بابهەئى لە نزىكەوە بۇ دەركەوت، ھىچ سزايدى كى بۇ دەرنە كردىن، چونكە لە ژيان و گۈزەرانى خۇماندا پۇيىستمان بە پارەي فرۇشتى ئەم كېيىانە ئىيە، لە سەرى ناژىيەن. پىمان خۇشە بە دادگاى بەرپېزى ئىوهى رابگەيەنин كە ئەو پارەيە تەنھا لە بەرامبەر نرخى ئامىرى رۇنىز و مەرە كەب و كاغەزە كانەوەيە. ئەم ھەولۇ و كۆششە ئىمە و خزمەتە كامان كە لە نيازى خاۋىنەوە و لە پىناوى خواي گەمورەدا سەرچاوهيان گەرتۈوه، ھىچ گوناھ و تاوانىڭ پىنكەھىنېت. بۆيە داوالە دادگاى بەرپېز و وىزدانى زىندۇوتان دەكەم كە پەيامە كانى نۇورمان بەدەنەوە.

بەندىكراو:

طاهىرى

به رگربی زوبهیر

ئەی دەستەی دادگاى "تاوانە گۈورە کانى ئافیوون!"

من بە تۆمەتى پېتىھىناني كۆزمەلەبە كى نەھىنى و تېكىدانى ئاسايىشى دەولەت تاوانىبار كراوم. بەلام لە بەر ئەمە لە دوايدا و لە پىنى ئەم بەرگرىبەي پېشىكەشتانى دە كەم بە تەواوى و دلىيابى باوهە دەكەن كە تاوانى وام ئەنجام نەداوه، ئەواھەر لە ئىستاوه ئەمۇ تۆمەتە بە درۆ دەخەممۇ.

بەلتى، من يەكىنكم لە قوتاييانى نۇور، بەپەرى مەمانە و خۆشحالى يەمە دەلىم و بایدە گەيەنم. چونكە نىكۈلى كردىن لەم راستى يە تەواو دژ و پېچەوانەي وانە كانى پەوشىت جوانى يە كە پەيامە كانى نۇور فېرىيان كردووم. بۇ يە ئامادە نىم ئەمۇ تاوانە ئەنجام بىدەم!

ھەركەسىتىك بە بەردەوامى پەيامە كانى نۇور بخۇيىتەمە ناگۇنچى ئەمۇ خۇينىدەمە بە لە خەللىكى بشارىتەمە، بەلتكۈر بە پېچەوانەو شانازىي پىۋە دەكات و بىن ھېچ مەترسى و دوودلىيەك دەرى دەخات. چونكە پەيامە كانى نۇور ھېچ رىستەيەك، تەنانەت ھېچ وشەيە كىيان تىدا نى يە كە مايەي ترس و دوودلىي بىت.

پېشىز لە نامىلەكە بە كى چىل بەنخالا لەپەرييەدا ھەولى پۇونكىرىنەمە نىرخ و بەھاپى پەيامە كانى نۇورم دا، نالىم ستابىشىم كردىن. چونكە ناتوانىم مافى بەشىنەكى كەمى پەيامە كانى نۇور بىدەم چ جاي ھەمۇويان.

ھۇى ئەمەش دە گەرىتەمە بىز ئەمە كە ئەم پەيامانە تەفسىرى راستەقىنەي ئەمۇ قورئانە بېرۇزەن كە ڑىرى و خۇرى گەردوونە و، زىاتى لە ھەزار و سى سەدد سالە پىنى ئادەمیزادى پۇوناك كەردووەتەمە و بەرھەو پېنگاى راست رىنمايى كردوون.

وەك پېشىز وتم: ئەگەر لەم پەيامانە ھەولى پۇونكىرىنەمە نىرخ و بەھايانم داوه شۇينىك بەرۇزەنەوە لەبارە كۆزمەلە نەھىنى يەمە، دەتوانى بېبارى سزام بىز دەرېكەن، چونكە ئەمۇ كاتە دەم بە كەسینىكى بەرھەو دەر بە چەند كېيىنەكى زىانە خش.

ئەم پەيامانە ئەمۇر، كە بە شىيەبە كى رەنگىن و ناوازە و بىن ھاوتا دانراون، پەستگىرى و رەزامەندىي كەسايىتى يە زانستى يە كائىان بەدەست ھېناوه و، توانىاي

چاکسازی کۆمەلگایه کی خراب و بینمای مرؤڤی سەدەی بیستەمیان ھەمیه و، دەتوانن لە گومبایی و ماددییەت و بى پروايى و سروشت پەرسىتى و ژیانى ھەرزەپى و تارىكى بىرۇچۇونە کانى دەرەنخامى ماددییەت پزگارىان بىمەندو، لە بىزىنە و پۇوناکىي قورئانى پىرۇزەوە دەرگاکانى بەختەوەرىپى ھەمېشەپى و بىۋەپى بىزگۈزى ئادەمیزاد دەخەنە سەرپشت..

جا ئەگەر لە سەرچەمی ئەم پەيامانەی نۇوردا ھېچ باھەتىك نەبىت پاشتى ئەو توەمتانە بىگىت كە ئاراستەمان كراوه، ئەوا دەرچۇونى ھەر سزايدىك لە سەر من بە كارىكى دىز و پىچەوانەی بناگە کانى دادگەری دادەنریت. قەناعەتى من وايە كە ئەمەش ھەمان بۇچۇونە دادگاکەتان لەم بارەپەوە دەبىت و قبۇلتى دەكەت.

لە كاتى لىپەرسىنەوەدا پېيان و تم:

دەلىن تۈزى كېنىكتى لە قوتاييانى پەيامە کانى نۇور؟

دەلىم:

من ھېچ شايستەپى يەك لە خۆمدا شىڭ نابەم كە قوتايىي مامۇستايە كى بلىمەتى وەك بەدىعوززەمان سەعىد نۇورسى بىم. خۇ ئەگەر ئەو بە قوتايىي خىزى وەرم بىگىنست، ئەوا بەپەپى شانازارىپەوە دەلىم: بەلىنى، من يە كېنىكەم لە قوتاييانى پەيامە کانى نۇورا! زۇر جار دانەرى پەيامە کانى نۇور، كە مامۇستاي بىن وېنەم بەدىعوززەمان سەعىدى نۇورسى يە، لە لايمەن دوڑمنە پەنھانە كانىپەوە درۇزى بۇ پەتكە خراوه و بەرەو دادگاکان براوه، بەلام لە لايمەن سەرچەمی ئەو دادگايانەپەوە درۇزى تاوانىنى راگىپەزراوه. ھەروەك دەستەپە كى پىنكەتەپەوە لە كۆمەللىك مامۇستا و زاناييانى ئىسلام لىنکولتىنەپەيان لە دېر بە دېرى سەرچەمەپەيامە کانى نۇوردا ئەنخام داوه و، لە پاپۇرتە كانياندا دانيان بەوەدا نا كە ئەم پەيامانە لە سەرچاوە ئەنستىنکى گۇرەوە دانزاون و تەفسىر ئەستەقىنە ئەنستىنکى قورئانى پىرۇزەن.

جا ئەگەر ئەمە حەقىقەتى پەيامە کانى نۇور بىت، بىزچى دەبىن دانەرە كەيان جارىكى تر بۇ دادگا بىرىت؟

من قەناعەتى تەواوەتىي خۆمەن لە سەر ئەم مەسەلەپە بۇ باس دە كەم: ئەو كەسانەي كە پەيامە کانى نۇور دەخويىنەوە، بە تايىەت لَاوانى وریا و چاوكراوه، ئىمانىكى توندو تۈزۈل و دامەزراو لە خويندنەوەپەيامە کانەوە بەدەست دەھىنەن و

هر یه که یان ده بیت به مرؤفیکی هینده ثاییندار که له پتشکهش کردنی هیچ قوربانی به کدا سستی نانوینیت و ده بیت به که سینکی و اینیشتمانه کهی خوش بونت.
وه ک ناشکرایه هر کات ئیمانیکی توندو تویی دامهزراو له هر شوینیکدا بیت بوار بۇ هەرزەبى و رەوشت نزمى نامینیتەمە، كە ئەنجامىكى سروشىتىي هەندى ئايىلۇز جىاى زىابەخشە.

خۇھەتا ژمارەئەو كەسانە زىاد بکات كە بەم ئىمانە بەھىزە پېچەك دەبن، ئەوا بوار لە بەردمە بلاپۈرونەوەی ماسزىنیت و شیووعیتەدا تەسلى دەبىتەمە.
پەيامە کانى نۇور بەھۆى پاشت بەستبانەوە بە ئایەتە کانى قورئانى پىرۇز بەلگەی توندو تویی و بەھىزيان لە سەر مەوداي پۇوچەلىي فەلسەفەي ماددى هىناۋەتەمە كە شیووعى يەکان پاشتىان پىن بەستووە، بە چەندىن بەلگەي عەقلى و مەنتىقى رادەي دوورىي فەلسەفەي ماددى يان لە حەق و پاستى يەوە دەرخستووە، زەينى ئەو كەسانەش پۇوناك دەكەنمەوە كە گىرۇدەي تارىكىي ئەم بىر و ھزرە بىن كەلکە بۇون. هەروەھائەم پەيامانە بە چەندىن بەلگەي بەھىز و توندو تویی ئەتوپ كە هەر گىز ئىنگارى ناکرنى و رەخنەيان لىنى ناگىرىت، بۇنى خواي گەورە تەنانەت بۇ ئەو ماددى يانەش دەچەسپىن كە باوەر پەتنەها بۇ شتانە دەكەن بە چاۋ دەيانييەن.
خۇینىنەوە پەيامە کانى نۇور بە بۇنەي شیوازى سەرنج راکىش و رەسەن و ئەدەبى بلەنديانەوە جىئى خۇى لەناو قوتايانى ئامادەبىي و زانكۆدا كەردووەتەمە.

لە بەر ئەوەي شیووعى و ماسزىنی يەکان هەستيان كەردووە كە پەيامە کانى نۇور بەر بەستىنکى بەھىز لە بەردمە بلاپۈرەنەوە بىرە ژەھراوى يەکانياندا، ئەوا پەنا بىۋەنەن تاڭو ھەلبەستى درۇ و دەلمەسى جۈرۈمچۈر و پىلانى يەك لە دواى يەك دەبەن تاڭو پەيامە کانى نۇور لە سەر رىيان لابېرن و پى لە خۇینىنەوەيان بىگىن، چونكە پەيامە کان پالپىشىتىكى بەھىز و سەرچاوهى كى بەپتى ئىمانن، بەھۆى ئەوەي تەفسىرى راستەقىنەي قورئانى پىرۇزىن.

خۇھەرچەنەدە هىچ نىشانەيەك دەرنە كەوتۇوە لە سەر ئەو درۇيانەي كە داۋىانەتە پال پەيامە کانى نۇور، كەچى هەر لە سەر ھېرىش كەردن بەرده وامن. لەمەوە دەرده كەۋىت كە نيازىيان ترساندغان و دوورخستتەوەمانە لە پەيامە کانى نۇور، تاڭو لە لايە كى ترەوە كىتىبە

ژهراوی به کانیان پیشکهش به ئیمه بکەن و، بەم جزره بتوانن ئیمان لە نەتموھ کەمان و لاآمان بسپرنەوە، بۆ ئەھوی دارمانی رەوشتىي كۆملەگا كەمان بېتە دى و رووخانى خۆبى حکومەت دەستەبر بکەن و، نىشتمان و نەتموھ كەمان بە دەولەتىكى بىانى بىپېرەن، كە ئەمەش ئاواتيانە.

من لەبەر دەم دادگای ئۇودا حەز دە كەم بەپەرى راشكارى و بىن ھېچ دوودلى يەك رايىگەيەنم كە:

با ئەوانە بە باشى بىزانن و تەنانەت لە ترساندا لەرزىيان لىنى بىت كە ئیمه هەرگىز ج لە خۆيان و ج لە گەمە و ياربى ئەوان ناترسىن، چونكە لە پەيامە كانى نۇورەوە حەق و پاستىمان دىۋە و فېرى بۈوپىن و باوەرمان پىنى ھىناواھ.

لاآنلى توركىا ورپا و بىندارن و، نەتموھى مۇسلمانى توركىش هەرگىز ناگۇنخى ملکەچى فەرمانى دەولەتىكى تر بىت.

گۇنخى مۇسلمانى فيداكار پشت بە هيئى ئیمانى يەقىنىي خۆى دەبەستىت و هەرگىز بوار نادات نىشتمانە كەى خۆى بفرۇشىت. نەتموھى قارەمان و دىندارى تورك و لاآنلى ئىماندارى توركىا هەرگىز ئابىن بىتسىن.

لەبەر ئەھویە كە ئیمه پەيامە كانى نۇور دەخويىنەوە و لەسەر خويىنەوە شىيان هەر بەر دەوام دەبىن، چونكە ئەم خويىنەوە بۆ بەرزىرىن ئاست و پلە كەمان رەوشتە مەرۆبى يە كانى بەرزىمان دەكاتەوە و ئیمەي چىنى لاآن فېرى ئەم ئايىنە دەكات كە ھۆكاري پىشکەوتىمانە لە ھەمو بوارە كانداو، خۆشەويمىتىي نىشتمان و نەتموھمان لە دىلدا دەروپىنەت و لەسەر ئەم بەها ئايىنى يانە پەروردەمان دەكات كە لە پىتاوى نىشتمان و نەتموھدا ھەمو شىتكەمان بەخت بکەين.

وەك زووتر باسم كەرد، من بەش بە حالى خۆم سوودىنلىكى يە كجار گەورەم لە پەيامە كانى نۇور بەدەست ھىناواھ، هەرچەندە بەشىكى كەم لىنى خويىندۇوەتەوە. خۆ ئەگەر سەرۋەت و سامانىم بىوايە ھەموويم لە بلاڭ كەنەوەسى سەرچەمى ئەم كۆملە پەيامانەدا خەرج دەكەد كە سوودى يە كجار زۇر بۆ نىشتمان و نەتموھ و سەرچەمى مەرۇقا يەتى دەھىتى دى، چونكە ئامادەم كە ھەرچىم ھەيە لە پىتاوى ئايىنە كەم و بەختەوەربى ھەميشەبى نىشتمان و نەتموھ كەمدا بەختى بکەم.

من پیشتر بؤشایی به کی گهوره م له دهروون و گبانی خۆمدا هەست پن ده کرد و به شوین کتیبیکدا ده گهرا م که بیخونىنمەوە ..

لەم کاتەدا پەيامە کانی نوورم دەست کەمەوت کە هەر ئەوهندەی خۇینىنمەوە، زانیم تازە ناتوانم لېيان جيا بىمەوە و دەستبەرداريان بىم، لەبر ئەوهى ھەستم کرد کە ئەم پەيامانە پىویستى يە کانى دل و دەرروونم دەستبەر دە کەن، چونكە ئەو بەلگە عەقلى و ئىمانى يانەم لەم پەيامانەدا دەست کەمەوت کە مەرۆف لە دوودلى و گومانە زانسى و ئىمانى يە کان رېزگار دە کەن ..

ئىز لەم بىنەوە لەو نىڭەرانى و دلتەنگى يە رېزگارم بۇو کە شوبەھە و گومانە کان لە ناخى متدا دەيان وررۇۋاڭدۇ، لەم راستى يانەوە تىڭگىشتم کە پەيامە کانی نوور بۇ مەرۆڤى ئەم چەرخە نووسراون.

بۇ ئەوهى مەرۆف چەند تايىەتكارى يە کى بەرزى وەك ئەدەبى جوان و بەرورەدەي بلند و پىشىكەوتۇ بەدەست بەھىنەت، دەبىن لە پىشدا ئىمانىكى بەھىزى بىيىت. جا لەبر ئەوهى پەيامە کانى نوور بە چەندىن بەلگە تايلىنى بەھىز و غۇونەي پروون، راستى يە کانى ئىمان دەخەنە پۇو ئەواھەتا ئەو پەيامانم زىباتر بخۇيندا يەتەوە ھەستم دە کەردى ئىمانە كەم پىز بەھىز و دامەزراو دەيىت، هەر ئەمەش بۇو کە نېھىشت بۇ ناو گومرايى بەر بىمەوە و واز لە ئايىنە كەم بەھىنەم، كە هەرچى لايەنى حەق و راستى ھەيە لە خۇيدا كۆزى كەردووەتەوە، ئەو حەق و راستى يە كە بە بناغەي پىشىكەوتۇ توپرىن شارستانىتى دادەنرىت. هەر خۇينىنمەوە پەيامە کان بۇو کە رېزگارى كەرمەنەم بىم بە پاروو و يە كى ئامادەي ئەوتۇ درنەدەي سوور قووتى بىدات!

پەيامە کانى نوور خۇينەرانى خۆى لە گەلنى گىرۇ گرفتى ماددى و معنەوى دەپارىزىت و زۇر زىباتر لە زانستەي كە دەرچۈۋى زانكۆ ھەيەتى زانست بە خۇينەرانى دەبەخشىت و، خۇشەويىتىي ئىسلام و نىشتمان و نەتەوەيان لەناودا بىلار دە كاتەوە، فيرى گۈپۈر ايمەلىي خوايى گهورە و كارى پوخت و چالاکى و مىھەر بانى يان دە كات. هەركەسيك پەيامە کانى نوور بخۇينىنمەوە هەرگىز دەستيانلى ئەلناڭرىت و بۇ ھىچ نىرخ و بەھايەك وازىيانلى ئاھىنەت، ئەم ھەست و سۆزە يىنگەرددەي رېزىنان لە پەيامە کانى نوور لە دلى ھىچ كەسيكدا ناتوانىزىت لا بىرىت.

له لایهن داواکاری گشتی یهود پهیامه کانی نوره به "چهند دانراوینکی زیانیه خش" و هسف ده کریین.

بلام من به توندی نابه زایی لام بوختانه دهرده برم که هر که میک توز قالیک ویژدانی
بیست بوختانی واله زاری دهنرا چینت.

داواکاری گشتی باس لهوه ده کات که من هانی خملکیم بوز خویندنهوهی پهیامه کانی نوور داوه. بهلئی ئەمەیان راسته، بەلام دلى ھەموو رۇشنبىران خوینى لىنى ھات تەنانەت فرمىسىكىشىيان ھەلپىشت و دانەچىزەيان گىرت سەبارەت بەو تۆمىتەی تر كە سەرتاپا درۋۇ دەمەلەستە و لە راستىيەوە دورە.

سەدەی بىستەم سەدەيە كە ئەو بىر و بۇچۇنانەي تىدا زالە كە بەلگەيان لەسەر
ھەبىت و، كەس باوەر بە هېيچ شىئىك ناکات و ئاپارى لىنى ناداتەوە كە بەلگە پشتى
نەگر تىبىت. بۇيە داوا دە كەين لە داوا كارى گىشتى كە بەلگە بىسەلمىنېت پەيامە كانى
نۇور زىيانە خىشنى!

یه کیک لمو ناما بجانه‌ی که دوژمنه پنهانه کان هه بانه له بلاو کردنوه‌ی درزو و دمهه‌لبه‌سته کانیان له دزی پهیامه کان: شکاندنی پشتگیری و پهیوه‌ندی توندو تولی نیوانه، که له هستی ریز و خوش‌ویستی و سوزی برایه‌تی به کهوه سه‌رچاوه‌ی گرتوروه که خوینه‌رانی پهیامه کانی نوور پنکه‌وه گرنی دهدات، ئوانه‌ی که تنهاله پینساوی خزمته‌تر، قوه‌ئاندا - نهک شتې تر - بهمه‌ندی بان به ئابنې، ئیسلاموه‌ه به ستوه‌ه.

جا ئه گهر ئاماڭى ئهو دوزمنانه نەھىيەتن و شەكەندىنى ئهو پەمپەندى يەئى نىۋاغانان بىت، ئەمواالەناو وەھمدا دەزىن و دووچارى ھەلتە بۇون و رەنجىشىيان بە زايى دەچىت. من لە لايەنلى خزمەوە و لەو روانگىيەوە كە لە نىۋان خوينەرانى پەيامەكانى سووردارە ھەموويان نەخويتىنەوارتىم و توئانى ئىتىگەيىشتىم لە ھەموويان كەمترە و لەناو دوا رېزىھە كانان، ئەو اندام، لە وەللام، ئەو دو ئەمنە يەنەنانەدا دەلتىم:

نه گهر يه كيكمان له خزوره هلات و ئهوي ترمان له خزورئاوا.. ييان يه كيكمان له باكبور و ئهوي ترمان له باشورو.. ياخود يه كيكمان له دنيا و ئهوي ترمان لهم دنيا بىت، ئهوا ئيمه هر پىنكوهين و، تەنانەت ئه گهر سەرجهمى هيپە كانى گەردۇون كۆز بىنەوە هەر ناتاق اتنى، له سەعىد نورسىي، مامە ستامان و له يەيامە كانى، نۇور دۈور مان بىخەنەوە، ييان

جیاوازی له نیواناندا بنینوه و له یه کتر دامان بپن. چونکه له بر تهوهی خزمته قورئان ده کمین و هر له سر ئه و خزمته مش ده مینینوه و باوه پمان به راستی پژوئی دوايی ههیه، ثوا هبچ هیزیک ناتوانیت ئه مخزوشه ویستی يه له دلمان پیشنه که دن بکات و پیموهندی مەعنەوی نیوانان لایبات، ئەمەش بەھۆی ئهوهی سەرجمە می موسىلمانان سېینى لە خانەی بەختوه رېی هەمیشەیدا کتر دەبنووه.

ئەگەر پیم بین بدەن وا به ناوی ناسایش و سەلامتی نیشتمان و نەتهوە کەمانوھ ئەم پراستی يە گەرنگە خواروهەتان بۇ باس دە كەم:

يە كېڭىك لە نەخشە نەھىنى يە كانى شىووعى يە كان: هاندانى گەلە لە دڙى حکومەت، هاۋى كات لە گەل ئەو راپۇرە ساختە و درۇزىانەي كە پىشكەشى بەریرسانى حکومەت دە كەرىن بۇ بەند كەردنى بەدىعوززەمان سەعىدى نورسى و پىشاندانى نۇرسىنە كانى لە شىزەی چەند كېيىتكى زيانېخشداد. لە گەل ئهوه شدا ھەولى پەرەپىدانى پۇباگەندە و درۇزى وا دەدرىت كە هيچ كەسىتكى ئەم گەلە باوه پى بىن ناكات.

جالىبەر ئهوهى چەند سالىكە ئەم نەتهوھى قەناعەتى تەواوهتى بەمۇھە يە كە بەدىعوززەمان سەعىدى نورسى بلىمەتىكى ناياب و دە گەمنى نیوان بلىمەتە كانى ئىسلامە لەم چەرخەدا و خاۋەنى كەسايدى يە كى بەرز و ناوازىدە لە ھەمۇر روویە كەوھ ئەۋەستەمە كە هيچ پۇباگەندە يەك بتوانىت ئەم قەناعەتە راستە لە دلى خەلکىدا نەھىلىت و تېكى بىرات.

من لە لايەنى خۆمەوھ سوپاس و ستايىشى خواي گەورە دە كەم كە بە سۈز و مىھەربانى خۆى ھەمل سوود وەر گەرتى لە نۇرسىنە كانى مامۇستايە كى گەورە بىز رەخسانىم و، لە ناخى دل و ھەناومەوھ خۆم بە قەرزارى ئەم مامۇستايە دەزانم، چونكە گەلن وانەي بەزىخە سەبارەت بە ئىمان و ئىسلام لە كېيە كانى وەر گەرت. بەويەرى خۆشحالى و شانازارى يەوھ ئامادەم چەندىن سال لە بەندىخانەدا بىنەمەوھ لە پىتاوى ئەم مامۇستا بەرپىزەدا كە چەندەها سالى سەخت و درېڭىخايەنلى لە نۇرسىنەوھ و دانانى ئەو كېيىناندا بەسەر بىردووھ بۇ ئەھۆھى لاوه كانمان رېزگار بکات و نەبن بە پاروو يەك شىووعىيەت قۇوتىيان بىرات و زىندانى تاکە كەسى ھەتاھەتايى چارەنۇرسىان بىت.

وا بیست ساله پیامه کانی نور، که تهفسیری قورنایی پیروزن، و آنکه کانی ظیمان و ظیسلام و رهشت برزی به ملیونها کمس دلینه و له ئیلحاد دهیانپاریز. خوئه گمر له پیناوی ئم پیامانه دا بریاری ئیدامیشم بۆ دهربکریت ئهوا به پله و هەلمەداوان بەرهەو سینداره کەم هەنگاو دەنیم و هاوار دەکەم: (الله .. الله .. يا رسول الله).

ئەو پیامانه نور کە لاوغان دهپاریز لەوەی بکەونە باوهشی شیووعییەت و له ئایین دهربچن و دووچاری ئەو بەلا و گرفتاره بین کە دوا ئەنعام دهیانگەیەنە خیانەتی نیشتمان، کە تاوانیکە جگە لە ئیدام هیچ سزا یە کى ترى نى يە.. ئەو پیامانه کە لاوە کاغان لەمانە دهپاریز، من ئامادمە لە پیتاویاندا ئیدام بکریم و بەر گوللە بدریم و بى هیچ ترس و دودلىيەك سنگم بۇ ئەو گوللانە دهربېزیم. خوئه گەر لە پیناوی بەدیعوززەمانی مامۆستامدا بە خەنجەر پارچە پارچەم بکەن لە خوا دهپاریزمه و کە خوینە کەم بە دەورو بەرمدا بپرژیت و بنوو سیت: پیامه کانی نور.. پیامه کانی نورا ئەی دەستەی بەرپزی دادگا!

خویندنەوەی پیامه کانی نور و بەدەستهینانی زانست لە پیامەوە لە پاستیدا شتىنکى نوى و رەسەنە و هەرگىز ھاوشیوەی نى يە. چونكە ئامانجى ھەر خویندنىنىکى تر و بەردو امبۇون تىايىدا بەرژەوندىي ماددى يان بەدەستهینانى پلە و پایىھە کى تايىھەتى يە. و آنە بەردو امبۇون لەو خویندنانەدا زۇرىبەی جار لەبەر هیچ حەزىزەن نى يە، بەلكو بۇ بەدەستهینانى سوودى ماددى و ناوبانگە. بەلام پیامه کانی نور وەك زانکۈيە کى ئازاد وايە و ئەو کەسانەش لە پى خویندنەوەی پیامه کانی نورو وە لەو زانکۈيەدا دەۋام دەکەن هیچ ئامانجىنىکى دنیايان نى يە، بەلكو مەبەستىان تەنھا خزمەتى ظیمان و قورئانە.

لە گەل ئوھەشدا ئەم پیامانه نور کە دانراوینىکى جىددىسى زانستى و ظیمانىن، بەپەرى حەز و شەوق و چىز و خۇشحالىيەوە دەخوینتىنەوە، کە ئەمەش لە پادەيە کى وەھادايە کە ئەوانەي بە راستى و دروستى دەيانخوینتىنەوە، لە خۇياندا ھەست دەکەن بەوەی حەزىيان لە خویندنەوەی چەندىن جارە و يەك لە دواي يە كى ئەو پیامانە يە، كەسانەش کە پیامه کانی نورىيان بە نووسىنى دەستى نووسى يەوە و خویندىنانەوە، كاتىئىك بىران بۇ دادگا كان و ئىيانان كەوتە مەترسى يەوە، بە ئاشكرا دانىيان نابە خویندنەوەی پیامه کانی نور و نيازى بەردو امبۇونيان لەسەر خویندنەوە. خوئه گەر

به دلنيايشه و بيانزانيه که برياري له سيداره دان له دزيان دهرده چيت، هر لم هه لوئيسته نه گورهيان په شيمان نده بونه و. ئەمەش تاييه تكارى يه کي نيزان سيفه ته نائاسيي و نوازه کانى په يامه کانى نوروه که لموانىه هانتان بادات ئەم پرسياوه بکەن:

(ئايا ئowanه تا ئەم رادىيە گيانى خزييان بلافوه سووك و كەم نرخه؟)

کەوانه راستى يه کي بەرز له په يامه کانى نورو و به ديعوززەماندا هەيە و، دەبىت هيچ شتىكى زيانه خش لهو كېيانهدا نېيىت؟ چونكە نكولىيان له خويىندەوهى ئەم په يامانه نە كىرد.

قوتابيانى خويىندگا کان بۇيە وانه کانيان دەخويىن چونكە هيزيك رېسا و خويىندىان بەسەردا دەسەپېيىت، بەلام بە ديعوززەمان بە زۇزملىنى كەسى ناچار نە كردووه په يامه کانى نورو بخويىنتەوه، كەچى سەدان ھەزار خويىنەرى په يامه کانى ھەن کە زۇر بەيان نەياندىيە و لە گەل ئەۋەشدا بە پەيوەندىي يە كى توندو تۈلى نەپچىراو پەيوەستى بۇون و بە رەزامەندىي خزييان پەنخۇشحالىن كە قوتايبى په يامه کانى نورو بن و وانه کانى خزييانى لى ور بىگرن.

ئەم رېسا رەنگىن و نوازه و نائاسيي يە وانه وتنەوه، نە لە مىزۇوى كۆن و نە لە مىزۇوى ھاوا چەرخ و نە لە هيچ زانكۈزى كەدا تا ئىستا نەپېنراوه.

بەپىز داوا كارى گشتى يى و تم: (ئەو رېزەرى كە بەرامبەر بە ديعوززەمان دەرى دەپرىت لە ئاستى تەفسىر نۇرسە کانى تردا نايتوينىت).

بەلىنى راستە، چونكە پىز و ئىختىرام ھاوارپىزەيە لە گەل پلەي كەمال و تەواویدا و، منەت و سوپاسگۈز ارىش ھاوارپىزەن لە گەل ئەندازەسى سوودى بە دەستهاتوو. خۇ گەورەبى ئەم سوودەى كە لە نۇوسىنە کانى بە ديعوززەماندا بە دەست دەھىنرىت لە دانراوه کانى تردا نايپىنن.

ماسونى و شىووعى يە كان تىدە كۈشىن كە ئىمە، بە تايىت لاوە كامان، بە ديعوززەمان نەناسىن كە يەكىنە كە گەورەتىن نۇرسەر و بىريارە مۇسلمانە کانى سەدەي بىستەم. بەلام لاوى توركى مۇسلمان و نەتمەھى ئىسلام و گەنچە وریا و ھۇشىارە کانى ئەم مامۇستا پېشىرەۋەيان ناسىيە و سوودىيان لى ور گەرتۇوه و وايان لە خەلکىش كردووه كە سوودى لى ور بىگرن.

هر ئمه‌یه هزی ئمه‌یه که پهیوه‌ندی توندو تول برامبر بدیعوززه‌مان و متمانه بوون پنی هرگیز ناپچریت و لرزه‌ی بین ناکهوت.

جا له بر ئمه‌یه پهیامه کانی نور به کارامه‌یی به کی له راده‌به‌دھر و به زمانی تورکی خۆمان ئایه‌ته کانی قورئانی پیروز ته‌فسیر ده کەن، بین ئمه‌یه ئەم تایه‌تانا تکاری خۆیان لەدھست بدهن، که گەورە‌ترین موعجیزه‌یانه، ئەوا هەموو چینه کانی گەل، به ژن و پیاو، کارمند و پیشە‌وران، زانیان و فەیله سووفە کان دەتوانن بیانخونینه‌و و سوودیان لى وەربگرن. ئىجال له ئاکامى ئەم سوودانەی کە هەر کەسەیان بەپنی توانای خۆی لهو پهیامانه‌و بەدەستیان دەھینیت.. پهیوه‌ندی بیان بەپهیامه کانه‌و پت زیاد دەبیت. ئەمەتا هەموو چینه کانی گەل دەيانخونینه‌و: قوتاياني دواناوه‌ندى، قوتاياني زانكۆ، مامۆستاياني زانكۆ، فەیله سووفە کان. وېرای ئەمەی کە ئەم هەموو چینه پۇشنبىرە سوود لەم پهیامانه وەردە گىرن، هەرەمەمووشيان بە يەك دەنگ قسىييان لەسەر رەنگىنى و ناوازەبى روونى دانان و شىۋازى پهیامه کانی نور بە کى گرتۇوە و، زىاتر تاسەمەندى خويىندەنەوە سەرجەمى گىشتى ئەم پهیامانەن.

ەمەو ئەم کەسانەی کە تازە کى بدیعوززه‌مان و پهیامه کانی نوریان ناسىيە لە کەسانى وریا و خاوهن تىنگىيىشتى ساغ و بى عەیب، داخى ئەمەیان لەدىدايە کە پىشتر بەم پهیامانه ئاشنا نەبوون. جا بىز ئەمە قەرەبۈرى ئەم ماوه لەدھست چووهی تەمەنیان بىكەنەوە کە درەنگ پهیامه کانی نوریان ناسىيە، دەچن ھەموو ھەلەنگى رەخساو، تەنانەت با پىشچ خولە كىش بىت، دەقۇزىنەوە بىز ئەمە پهیامه کانی نورى بە بەردەوامى تىدا بخونینەوە! ئەم حەمزە له راده‌به‌دھر و پهیوه‌ندى بە توندو تول برامبر نووسىيە کانى ھېچ زانايە کى كۆمەلناسى يان دەرەونناسى يان ھېچ فەیله سووفىڭ نەبىراوە و، تەنبا ئەمە كەسانەی خويىندىيان تەواو كەردووە سوود لە كىتىبە کانى ئەوانە وەردە گىرن. ئەمەتا هەر كات قوتايى بە کى ناوه‌ندى يان ئافرەتىك کە تەنها فيرى خويىندەوە بۇوېنیت كىتىبى فەیله سووفىڭ بخونینەوە سوودى لى وەرنا گىرىت، كەچى ھەموو توپىزە کانى كۆمەل - هەركەسمو بە پنی توانای خۆی - سوود لە پهیامه کانی نور وەردە گىرىت! لەبر ئەمە، سەرتاسەری نەتەمە وەيەك بە تاسەمەندى بەمە چاوه‌پروانى بېتارى بى تاوانى بەدیعوززه‌مان و قوتاياني نور دەكەت لە دادگا كە ئىزە.

خۆ ئەگەر سەعیدى نۇورسى و انهى ئارامى و خۇراڭرىي بۇ كاتى مەينەتى و تەنگانە بە قوتاپىانى خۆى نەتابىەتەوە، وەك ئەوهى كە قوتاپىانى لە دەمى جەنگدا كۆ كرددەوە لەو كاتەدا كە فەرماندەي خۆبەخشەر ان بۇو، ئۇوا هەر ئىستا ھەزاران قوتاپىي نۇور خېۋەتىان لە سەر تەپۈلکە كاتى شارى "ئافىيون" ھەلدەدا و، چاوه بروانى دەرچۈنى بېپارى "بىن تاوانىي" بەدىعوززەمان و پەيامە كاپىان دە كردى لە دادگاي تاوانە گەورە كاتى شارى ئافىيون!

تا ئىستا كەس نېتوانىو ئەوه بچە سېپىتىت كە چالاکىي سەعیدى نۇورسى و قوتاپىانى نۇور لە رۇوى ياسايىي يەوه دە كەويىتە چوارچىنە چالاکىي بە كاتى كۆمەلمەيدە كى نەھىنى. ئايا بۇچى ناتوانىت ئەوه بىسەلىنېرىت؟ گەر كەسىنگ پىاوى ياسا بىت و لە پىپۇرىي خۆيدا يەك لە دواى يەك پلە كاتى بېرىتىت و بەرزا بۇويتەوە ھەتا گەيشتىتە پلەي "داواكاري گشتى" ئايا دەستەوسان دەبىت لەوەدا كە لە رۇوى ياساواھ ئەوه بچە سېپىتىت؟ نە خىر ھەر گىز لەوەدا دەستەوسان نايىت، بەلام لە بەر ئەوهى لە راستىدا پىنكەتى كۆمەلمەيدە كى نەھىنى لە گۈرۈنى دانى يە ئۇوالە تواناھ ھېچ كەسىنگدا نىي بۇونى كۆمەلمەيدە كى لە جۈزە بچە سېپىتىت!

لە سەرەتاوه داواكاري گشتى وتنى: (قوتاپىانى نۇور كۆمەلمەيدە كى نىن). ئەم را و بېپارەشى راست و دروست و لە چوارچىنە كى ياسايدا بۇو. كەچى پاش كەمېك - كەسىش نازاينىت بۇچى - وتنى: (ئۇوان كۆمەلمەيدە كى)! دىيارە ئەم ھەلتۈنىستە ناسازى دەردە خات لە نېوان ئەو دوو گوفتارەيدا. بىن گومان ئەمەش وەك رايى كى خۆى دەرى بېپۇرە، نەك بېپارەتكى. ئىمە دلىيان لەوەدى كە دەستەي دادگا لەم راستى يە تىدەگات و بېپار دەدات كە: (ھېچ كۆمەلمەيدەك لە گۈرۈنى دانى يە كە پەيوەندى يان بە يە كەوه گىرى بىدات).

ئەي دادوھرە بەرنىزە كان!

ئەگەر دلى مەرۆف وارابھاتايە كە لە ساتى خەفتەت و پەزارەدا لەت لەت بىت، ئۇوا دەبۇو ئەو دلە لە كاتى بىستى ھەوالى كەوتىخوارەوە لاوېك بۇ ناو كەندەلانى ئىلحاد بە زمارەي گەردىلە كاتى بارچە پارچە بېۋايە.

کواته دهر کردنی بپیاری (بن گوناهی) سهباره ت پیامه کان و دانه ره کهيان له لایه نداد گاوه فاکته رینکی کارا دهیت بو بز گار کردنی لاوانی ئیسلام و جیهانی ئیسلامی لهو دیوه زمه سامنا که. هر نمهش يه کنکه لهو هز کارانه که به پیوه ندی يه کی نه پیچرا من به بدیعوززه مان و نووسینه کانیه و پیوه ست ده کات.

نهو بپیاری بن گوناهی يه که دهری ده کمن بو پیامه کانی نور و بواردان به بلاوبونه و هیان، لاوانی تورک و مولستان له گرفتی ئیلحاد ده پاریزیت. چونکه نهو پیامانه که نور که گهنجینه که راستی به بزرگ کان رؤژنک دنیت که بن هیچ گومانیک لجه سه رانسری دنیادا ده ناسرین و ناوبانگ دهرده که ن. جاله سه رئم بناغه يه، پیم و ایه نیوه بهم بپیاره تان مایه که ریز لینانی سه رجمنی گرزوی ئاده میز ده بن، نه و کانی ئیستا و داهاتو سوپاسی ده کردنی نهو بپیاری بن تاوانی يه که و انتان ئاراسته ده که ن و هر کاتیک پیامه کان بخوبننه و سوولد له ریز نه که گموره که نهو پیامانه و هر بگرن به ریزه وه باستان ده که ن.

خز که من بهو پی دلسوزی يه وه ئهم و شانه تان پی دلیس، وا گومان نه به ن دوور پویی و مه رابی تان له برد همدا ده کم.. نه خیز هر گیز گومانی و ام به ن.. چونکه من له داد گایه کدا که داد گایه بدیعوززه مان بکات سل له کمس ناکه مه وه و له هیچ که سینکیش ناترس!

به لام تکام و ایه بوارم بدهن روونکردن و هیه کی کورت بخمه پوو: نه گهر دوا اکاری گشتی له سه رئاسته کردنی ئه و تۆمه ته ناره و ایانه سه باره ت به پیامه کانی نور و دانه ره خوینه رانیان برد هوام بیت، له کاتیکدا که ئه و پیامانه چاره سه رینکی کاری گهرن له دزی شیوو عییت و ماسنیت لەم نیشتمانه پیروزه دا.. هروه ها ئه گهر وا ز له هەلچوون و تۆمه ته هەله و هەست و سۆزه تاییه تی يه کانی خزی نه هیبیت، ئهوا دهیت به بارمه تیده ری ماسنیت و شیوو عییت و هز کاری گەشە کردن و بلاوبونه و هیان.

بهشیکی ئەو لائیحه‌یەی کە پېشکەشى دادگای تەمیز کرا:

پەيامە کانى نور لە رېنگاى بەلگەھینانەوە يىمانەوە، ئىمانى شل و شىۋاوى ھەموو ئەو كەسانە بە توندو تۆلى دادەمەز زىننەوە كە شوبەھ و گومانى پىكىخر اوھ ئىلخادى بە كان كاريان تى دەكات.

يە كېڭى لە نەھىنى يە كانى پەيوەندىي توندو تۆلى لاوان بە پەيامە کانى نۇورەوە دەستگىرتىيان پىيەنانەوە، كە لە راھىدە كەدايە بە وىنە تەززۇرى كارە با جىنەستى ئەو پەيامانە لەواندا دىيار و غاييانە، ئەمە خوارەوە يە:

بەدىعوززەمان سەعىدى نۇورسى ماوهى چەندىن سالە لە بەرامبەر ھەموو جۈرە کانى چەو سانەوە و ئازار دانەوە، كە لە لايەن دوڑمنە شار اوھ و پەنھانە کانى (لە ماسىنى و شىووعى يە كان و خەلەتاوانى سەر دەستى ئەوان) وە ئاراستەي كراوه ھىنەدە خۆنۈمىستى و قورىبانى و خۆبەخت كارىي نواندووھ كە هەرگىز وىنە نى يە، بە تايىھەت لە دەمى پېرى و نە خۆشىدا، كە قۇناغىكە مرزى تىايىدا پۇمىستى بە چاودىئى و بایەخ پىدانە، كە چى ئەو ھىنەدە خۆر اگرى و ئارامى نواندووھ لە باسکەردن نايەت..

ھەروەھا بەھۆى سەرنخىدەن ورد و تېبىنى يە واقىعى يە كانى خۆبىشىھە دەستى بەو پىلانە سەرسوور ھىن و پەنھان و فرت و فيتلە ترسنا كانە كردووھ كە لە دىزى ئىمان ساز كرابۇون و، زانىي بە چ شىۋازىك لە رېسى نۇرسراوه ئىمانى يە كانىھە نەو پىلانانە بۇوچەل بکاتەوە.

بەلام ئايى ئەمە جىنى داخ و ئازار نى يە كە ئەم پىشەوا ئىسلامى و كەسايەتى يە مەزن و ناوازەھە ماوهى بىست و پىنج سالە ئازارى بەندى و زىندانى تاکە كەسى دەچىزىت و ھەولى لەناوبردى دەدرىت؟

خۆ ئەگەر دانەرى پەيامە کانى نور بەو ئازارانەوە بتلىتەوە، تەنانەت گەر لە ئەنجامى وەھىم و گومانى سوو كايدەتى كردى شىووعى يە كان و پىلانە كانىانەوە سزاش بدرىت، ئەوا خويىندەوە يە پەيامە کانى نور، بەوپېرى حەز و شەوق و پىخۇزشحالى يەوە، لە لايەن خوينەر انىھەوە لە زىادبووندايە.

یه کم بەلگه و گەورەترین بەلگەش لەسەر ئەمە ئەو لاوانەیە کە پەيامى (عمساى موسوسا) يان بە پىته نۇئىيە كان خويىندەوە، ئىستا دەستيان داوهە فېرىبونى پىته كانى قورئان، تاکو بتوانى پەيامە كانى تىرىش بخۇينىدەوە! بەم جۈزە، بەرەستىنەكى گەورەيان لە بەردهم خۇياندا رپو خاند، كە نەزانىنى خويىندەوەي خەتى قورئانى پېرۋەزە، تا ئىستا پېنگۈنلەك بۇوە لە بەردهم فېرىبونى زۇر زانستداو، پىلانىڭ بۇوە بۇ ناچار كەردىيان لەسەر خويىندەنەوەي زۇر لەو كەتىپانەي كە بىز دوور خىستەنەوەي خەتلەكى لە ئايىن و ئىمان دانراون.

خۇھەر كاتىڭ لاوانى ھەر نەتەوەيەك رپو وە قورئان و ئەو زانستانە بېرڙۇن كە رپووناڭى يان لە قورئانەوە بەدەست ھىناوە، خۇيان بەو زانستانە تەيار و پېچەك بىكەن، ئەوا ئەو نەتەوەيە يە كەم ھەنگاوى لەسەر پېنگاى پېشىكەوت ناوە.

ئەو لاوانەيى كە گىيانيان تىنۇرى ئىمان و ئىسلام، خەر يىكىن لە رېنژنەي پەيامە كانى نۇور - كە تەفسىر ئەنەنەنەوە - گىيانيان تىرزاو دەكەن. ئىز ئەو لاوانەيى كە ئىمانىنىكى يەقىنى و زانستى و دامەزراو بەدەست دەھىن رپو بەرپو ئەنەنەنەوە شىووعىيەت و نىلحاد دەبىنەوە و بوار بە فرۇشتىنى نىشتىمانە كە يان بە دوڑمنانى ئىسلام نادەن. تەنانەت گەر شىووعى يە كان بىشتوانى مەرە كەب و كاغەز لەسەر زەويدا نەھىلىن، ئەوا لاوانى وە كۆ من و بىگە پېرائىش ئامادەن لە پىناواي پەيامە كانى نۇوردا - كە گەنجىنەي راستى يە كانە - خۇيان بەخت بىكەن و، گەر پېۋىست بىكەن بېنەجىنەي جەستەيان دەكەن بە كاغەز و خويىنە كانىشىان بە مەرە كەب، بۇ نۇو سىنەوەي ئەو پەيامانە!

بەلتى... بەلتى... ھەزار جار بەلتى!

داوا كارى گىشتى لە ناوەندى تۆمەتە كانىدا دەلىت:

"بەدىعوززەمان لە رېنى نۇو سىنە كانىيە بىرى لاوه كانى زانكۇزى ژەھراوى كەردووە".

ئىمەش لە بەرىپەرچەدانەوەي ئەمەدا دەلىن:

(ئەگەر پەيامە كانى نۇور ژەھر بن، ئەوا ئىمە پېۋىستمان بە چەندىن تەن لەم ژەھرە هەيە و، گەر بەرىزىيان شۇينىڭ شىڭ دەبات كە ئەو ژەھرەي بە زۇرى تىندا بىت با بە زۇو ترین كات بۇ ئىمەي بىتىرىت)!

هر جاره‌ی که ئیمه‌ی قوتاییانی نور گیروده‌ی سته‌مکاران ده‌بین، له کاتینکدا که له پنناوی ئیمان و ئیسلامدا خزم‌تگوزاری به کامان پشکه‌ش ده کهین، ئموا به خشینی گیامان لەناو بەندیخانه کان و له سه‌ر داری سیداره کان پن باشتله تا ئمه‌ی له سه‌ر جن و لەناو پنخه‌فی حموانه‌وه‌دا نه و گیانه بیه‌خشین، چونکه مردمان به سته لېکراوی له بەندیخانه‌دا به‌هزی ئەم خزم‌تە قورئانی بیه‌مانه‌وه، به فەزلى و چاکه‌کی خوابی داده‌نین و، ئەو چەشنه مردنه‌مان بین باشتله له ژیانیک که به پرواله‌ت ئازادی بیه و له حقیقت و ناوەرۆ کدا ئیستیبدادیکی په‌هایه.

بەند کراو له بەندیخانه ئافیوون:

زوپهیر گوندوز ئالب
حملکى پاریزگای قزنيه

* * *

تیبینی:

دواي ناردنى ئەم بەرگرى و لائىحەي بەرگرى بىه بىز دادگاي تەمیز، سەرۇ كایه تىيى دادگاي تەمیز برو سكىيە كى خىزايى نارد كە تىيادا داواي كردىبو يەكسەرى "زوپهير" له بەندیخانه ئازاد بىكرىت!

* * *

به رگری مستهفا صونگور^(۱):

بۇ دادگای تاوانه گەورە کانى شارى ئافىيونا
مەقامى داواكاري گىشتى داواى سزادانى مىشى كردوو، بە تۆمىتى پەيۋەندى
كىردىم بە كۆزمەلەئى نورى يە كانادىنە و، هاندانى گەل لە دىزى حکومەت.
يە كەم: هيچ كۆزمەلەيەك لە ئارادانى يە بە ناوى (كۆزمەلەئى نورى يە كان) و، مىشى
پەيۋەندىم بە هيچ كۆزمەلەيەكى لەم جۈرەوە نى يە. بەلكو پەيۋەندىم تەنھا بە كۆزمەلەئى
گەورە و خاونىنى ئىسلامەوە ھەيە، كە كۆزمەلەيەكى خوايسى و نورانى يە و، مىزدەي
بەختەورىي ھەميشەيى و سەلامەتىي ھەتاھەتايى بە گۈزى ئادەمیزاد دەدات و، ھەزار و
سېن سەد سالە فەخرى كائينات سەرورەرمان حەزرەتى مەممەد پەغەمبەر ﷺ
دايمەزراندۇوو، لە ھەموو چەرخ و سەردەمىنگەدا سېن سەد و پەنجا ملىيون شوينكەتوە و
پەيۋەندىدارى ھەيە. سوپاس بۇ خوا پېيارىشىم داوه كە بە ھەموو ھىزى و توانييە كەمەو
گۈزى ايدلى فەرمانە پېرۇز و خاونىنە كانى يە.

سەبارەت بەوهش كە داواكاري گىشتى قوتابى بۇونى من بۇ (پەيامە كانى نور) بە
تاوان و گۈناھ لە قەلمەن دەدات، دەلىم:

ئۇ پەيامانە فيرى ئەركە ئايىنى و نىشتمانى يە كانى سەرشانيان كردووم و، تىيان
گەياندووم كە "ئىسلام" خاونىتىن ئايىنە و تاقانە رېڭاي بەدەستەتىنەنەي بەختەورى يە بۇ
گۈزى ئادەمیزاد. ھەروەك فېريان كردووم كە قورئانى پېرۇز ئەو فەرمانەي خواى
گەورەيە كە لە لايمەن پەروردىگارى جىهانىنەوە ھاتووە كە ئامادە و بىنەرى ھەموو
شىنگە، سەرانسەرە بۇونەورانىش ھەر لە گەردىلە كانەوە تا دەگاتە خۇر و
ئەستىرە كان لە ژىزى بەرىۋەبرىن و توانتى ئەزەلىي ئەمدايە و، فيرى كردىم كە قورئان
موعجىزەيە كى خواىي ئەوتقىيە كە رپاينى ئەو دەوراندەورى ھەموو پەرەداوە كانى لە
ئەزەلەوە تا ئەبەد داوه و، لە ھەموو كېيە كانى تەبرىز و بلندترە و، لە چەل پەرەداوە

(۱) لە قىزاي "لەفلانى" ئى سەر بە پارىزىگاي "زەنگولداڭ" لە سالى ۱۹۲۹ زىدا لەدایك بۇوه و، لە ھەموو
بارودۇخىنلىكى ژيانى مامۇستا نورسىدا ھاودەمى بۇوه و، تاپلىي "فناء فی رسائل النور" - وەك مامۇستا خۆرى
و نورىيەتى - قوتاپىتىي ئەوى كردوو. ھەروەك مامۇستا نورسى داواى خۆرى ئەمانەتى سەرەپەشتى قوتاپىتىي
نورى يەم و بە چەند بىرائى كى ترى بېرىزى ھاوروپىنە ئەم سپاردوو. خواتەمنى درېز و بېتى بىن بەخشىت.
(وەرگىز)

تیشكه کانی خاوهن ئىعجازه و، گوفتارىنىکى ئەزەلىيى وايى كە مئۇدەتى بەختەورىيى هەمېشەيى بە سەرجمەن گۈزى مەرۆف دەدات و، تاسەمەندانى والىن دەكەت كە ھەست بە گەورەيى چاڭە و منەتى خواى گەورە بىكەن بەسەرىانەوە. ھەروەھا ئەم پەيامانە تىيان گەياندۇووم كە پىغەمبەرى سەرۇھەرمان بەلگىلە لە لايمىن پەرورەدگارى جىھانىانەوە رەوانە كراوه و، لە ھەموو حالت و بارە كانى زىياندا تواوتىن و بىاست تىرين كەس بۇوه و، لە سەرجمەن بوار و لايمەنە كانى كەمال و تەواویدالە ھەممۇيان بەرز و بىلەندرى بۇوه و، لە رېتى نۇورى ئايىنى ئىسلامەوە گەورەتىرين مزگىنى و خاۋىنلىرىن دىلدانمەوە پىشىكەش بە سەرجمەن مەرۇۋاپايدى كەردووه و، پىنج يەكى رەگەزى مەرۇۋ لە ماۋەھى چواردە سەددەتى رەبەقدا، لە رېتى دەسەلاتدارىيى مەعنەوېي خۈزىمەوە، بەرنىوھ بىردووه و، لە پىش ھەزار و سىن سەددەنەدە سالەوە ھەتا ئىستاھەرچى كەردووه چاڭى كەنەوە كەھى ھەپە لە دەفتەرى كەردووه چاڭە كانىدا تۇمار دەكرىت و، ھۆزى بەدىھەنانى گەردوون و، خۇشەويىسى خوايە..

ھەروەھا پەيامە كانى نۇور بە چەندىن بەلگەي درەخسانى ھەلقۇلاؤ لە قورئانى پېرۇزى خاوهن ئىعجازه و، پىسى سەلانىم كە دواپۇز و بەھەشت و دۆزەخ حەق و راستن.

پەيامە كانى نۇور بە سەرجمەن و شە و پىستە كانىھە شایەتى دەدەن لە سەر ئەمە كە لە پېزىنە قورئانى پېرۇز و نۇورى حەمزەتى مەھمەدەوە بەلگىلە سەرچاوه يان گەرتۇووه، لەو رۇوەھە كە پەيوهندى يان بە قورئانەوە ھەپە و تەفسىرەنىكى تايىھەتى ئەو قورئانەن و، لەو رۇوەھە كە چەند پەيامىنە عەرەشى و ئاسمانىن.

بەم جۆرە، ئەم پەيامانە نۇور - كە تۆمەتى ئەمە يان دراوەتە پاڭ خەلتكى لە دىزى حەكۈمەت بۇرۇۋەتىن - بە ھەمۇ بەشە كانىھە، وەك: (وە كان، بىرىسەكە كان، تىشكە كان، مەكتۇوبات) چەندىن وانە لە بارەي راستى يە خوايى بە كان و بناغانە و دەستورە كانى ئىسلام و نەھىيى بە كانى قورئانەوە پىشىكەش دەكەن. ئايا ئىتە خۇپىندەوەي ئەم پەيامانە بە تاوان دادەنرىت؟ لە كاتىكىدا كە لوتىكە كەنە جەنە دازراوه كانە لە رۇووي وانە و تەنەو و بە گۈيىدادانى رەوشە جوانە كان و فېر كەردنى راستى يە كانى ئىمانەوە؟!

ئايا نۇوسىنەوە ئەم پەيامانە كە بەختەورىيى هەمېشەيى مان بە دىيارى بۆ دەھىنەن، يان گەياندۇن سوودە ئىمانى بە كانى ئەم پەيامانە بە بىرادەرنىكى ئىماندار، بە گۈناھ و تاوان دادەنرىت؟ يان دەكىرى بە هاندانى خەللىك لە دىزى حەكۈمەت لە قەلەم بىرىت؟ يان ئايا

سهردانی دانه‌ری ئمو پەيامه پىرۇزانه كە گەيشتۇوته لوتىكە ئىمان و بەوشىت و ئاكارە جوانە كان، ياخود پىكھەننانى برايەتى لە پىناو قورئانى پىرۇزدا لە گەل چەند قوتايى يە كى نوردا لەوانە كە بە ئىمانى توندوتۇل و باوهەرى دامەزراو بېچەك بۇون و پاراستى شەرهە ئىسلام و پاستى يە كانى قورئانىان لەم چەرخەدا خستۇوته ئەستزى خۈيان و جىڭە لە بەدەستەھەننانى بەزامەندىي خواي گەورە هيچ ئامانجىنى تريان نى يە، ئايا ئەم كارانە پىكھەننانى كۆملەتىيە؟ ئايا ج وىزەدانىكى خاونىن و دادگەر دەتوانىت سزا لە سەر ئەم كارانە دابىنت؟

ئە دادوھە بېرىزە كان!

پەيامه كانى نور - بە هەمو بەشە كانىانەو - هەر لە (وته كان) و (برىسکە كان) وە تا دە گاتە (تىشکە كان) كە گەورە زانىيان دانىان پىندا ناوه و، پلەي ئىمانى بەرزو و شەوقىكى ئىسلامىي گەورە و بالا بە خوينەر ايان دەبەخشىن، جىڭە لە تەفسىرى قورئانى خاوهەن ئىعجازى بەيان هيچ شىتىكى تر نىن و، هەرىمەك لە بەشە كانى ئە و پەيامانە نەخۇشى يە مەعنەوى يە كان چارە سەر دە كەن و تارىكايى يە مەعنەوى يە كان دەپەوينەوە. مامۇستا كەشىان - كە دانه‌ری پەيامه كانى نورە - سرانسەرى ژيانى خۇى لە پىنى ئىمان و لە پىناوى قورئاندا بەسەر بىردووھ و، لەم پىنەدا هەمو جۈرىتكى ئازار و گىرو گرفتى هاتۇوته پىن و، بە بلۇ كەردىنەوەي ئەم راستى يانە قورئانىش لەم چەرخەدا ھەولى پزگار كەردىنەپۇلە كانى ئەم نىشتمانە پىرۇزە داوه لە ھېرلىشى درىنداھى شىرووعىت و هەمو جۈزە كانى ئىلحاد، ھەروەك لابەرەي سېي و خاوېنى ژيانى ئەو، كە هيچ لە كەيە كى پىنە نى يە، شايەتە لە سەر ئەوەي كە ئەم ئەر كە خاوېنى خراوەتە ئەستزى و شايائى ھەلگەر تىشىتى و، ھەركىز وانە دوور لە ئاكارى جوان و سەر بە پىسازى ھونەری كاولكاريي فيرى ئىمە نە كەردووھ، بەلكو چەندىن وانە لەمەپزگار كەردىن ئىمانەوە فيز كەردووين، كە گەورە ترین ئامانجى نەوەي ئادەمیزادە لە سەر پۇوي زەویدا. ئەم كارە ئەم كە نزىكەي بىست و پىنج سالە ئەنجامى دەدات و ھەولى داوه لە پىنى "پەيامه كانى نور" وە ئىمانى سەدان ھەزار كەمس پزگار بىكەت، بە تايىمەت ھەزار و داماوانى وەك من كە هيچ شتىكمان لە ئىسلام نەدەزانى و، چەندىن وانە لەبارەي ئىمانەوە بىن و تىنەوە كە ئەوپەرەي بەختەورى و ئامانجى ژيانە. ئەم كارانە - بىن گومان - بە فەزلى و چا كەيە كى گەورە خوابى دادەنرىت.

بويه ئىمە به هەموو ئەو كەسانە دەلىين كە راستى يە كان ئاوهڙوو دەكەن و چاو لەم خزمەتە خاويئە دەنۇوقىنەن و، بە زيانە خش ناوزەدى دەكەن بۇ ژيانى كۆمەلایەتى، پىيان دەلىين:

ئەگەر ئەو كارەي ئاماجى داوه لە سوارى رىزگار كردنى خەلکى لە چەندىن گىرو گرفتى ترسناكى چەشنى داپمانى رەوشى و ئىلحاد و بىئىمانى و، رېتىعابى خەلکى بۇ لاي ئىمان و هەنگاونان لەسەر ئەو رىنگايەتى كە خواى گەورە نەخشە بۇ كېشاوه و، بانگەواز كردىن بۇ گۈپىرىسلەنلى فەرمانە كانى ئايىن و بەختەور كردىن خەلکى بە بەختەور بىي هەميشەبى ئىسلام..

ئەگەر بىھلىت كە ئەم كارانە گوناھ و تاوان بن، ئەو ئەو كاتە دەتوانى بلەن: زيان بە ژيانى كۆمەلایەتى دە گەيەنېت. دەنا ئەو دەعوایه گەورەترين درۇ و دەمەلەست و تاوانى ئۇ تو دەبىت كە لېخۇشىوون ھەلناڭرىت.

پەيامە كانى نۇور ئاماجىان دىنا نىيە، بەلکو ئاماجى ئەم پەيامانە بەختەور بىي هەميشەبى و بەدەستەنەنار پەزامەندىي خواى باقى و ئەزەل و مىھەبان و شىكۈمىنە، كە هەموو جوانى و قەشەنگى يە كى دىنا تەنها سېيەرىنگى كىز و لاوازى جوانى ئەون و، سەرجمەن لايەنە ناسك و نيانە كانى بەھەشتىش تەنها بىرىسىكىدە كى خۇشەويىتى خواى گەورەن.

جا مادەم ئەم ئاماجە خواىي بە خاويئەن و نيازە يېڭەرد و بەرزە لە پەيامە كانى نۇوردا ھەيدى، ئەوا من ھەزار جار پەيامە كانى نۇور لەو خاويئەن و بەرزەر رادە گرم كە دايەزىن ئاستى شتانى نزم و حەرامەوە، كە ئاكامى وەك: هاندانى خەلکىلى ئى بىيىمەوە لە دىزى حكۈومەت. پەنا بە خوا دە گەرىن لە شەر و زيانى ئەوانە كە نايائەمۇيت كاروبارى ئايىنمان فيز بىن و خزمەتى ئىمانە كەمان بىكەين و، دەچن ئەو چەشە درۇ و بوختانەمان بۇ ھەلەدە بەستن بە نيازى ئۇوهى لەناومان بەرن.

دادوھە بەرپىزە كان!

ھەرگىز او ھەرگىز ناتوانىت رووناکىي پەيامە كانى نۇور بىكۈزۈنرەتەوە! گەورەترين بەلگەش ئۇوهى كە سەربارى ئەو ھەولانى لە ماوهى بىست و پىنج سالدا بۇ لەناوبىرىدى ئەم پەيامانە دران، كەچى بە پىچەوانە ئەو ئاماجەوە، پەيامە كان درەخسانىز بۇون و پىتر بىلاو بۇونەوەيان بەدەست ھىنا، چونكە خاوهەن و پىشت و پەنای ئەو پەيامانە خواى

گهوره‌ی شکومنده که جله‌ی همو شتیکی له ئهزله‌وه ههتا ئبهد به دهسته‌وه و،
لبه‌ر ئوهش که راستی‌یه کانی ئم پهیامانه ههمان راستی‌یه کانی قورئانی پیروزن که
خوای گهوره پاراستن و چاودیری‌یانی له لایه‌ن خزیوه دهسته‌بهر کردوه. که اته
پووناکی‌یه کانی ئم پهیامانه - پشت به خوای گهوره - ههدر دهینه‌وه و به بهردوه‌امی
پووناکی و تیشکه کانی خزیان په‌خش ده کهن.
دادوه‌ره به‌پیزه کان!

ئه گهمر خویندنه‌وه و نووسینه‌وه پهیامه کانی نورو، که بهویه‌ری شهوق و
خوشویستی‌یهوه ئیمان و ئیسلامان فیز ده کهن و، جگه له ره‌زامنه‌ندی خوای گهوره
هیچ ئاماچنگیکیان نی‌یه و، تهفسیریکی نورو ائی قورئانی خاوه‌ن ئیعجازی بهیانن لەم
چهرخه‌دا، ئه گهمر خویندنه‌وه ئم پهیامانه به تاوان دابنیت..
ئه گهمر به‌خشینی ئم پهیامانه، که راستی‌یه کانی ئیمانیان له خز گرتووه، به چهند
برایه‌کی ئیماندار به گوناهه و تاوان له قەلم بدریت..

ئه گهمر پهیوندی ئایینی و برایه‌تبی موسلمانان که ئیمانداران له پیناوی ره‌زامنه‌ندی
خراوله بئی قورئان و ئیماندا پىکمه‌وه کز ده کنه‌وه، که ئوهش بەکىنکه له فرمانه
خاوینه موقع‌ددسە کانی ئایین، ئه گهمر ئم پهیوندی‌یه به لای ئیوه‌وه به دامەزراندی
(کۆمەلەیەك) دابنیت، ئەوا خۆم به بهختووه ده‌زانم که پهیوندی بەو (کۆمەلە)‌یه
بکەم. تەنانەت به‌ختووه‌ری‌یه کی و‌هایه که زۆر له خەلات و مەدالیا‌کان به گهوره‌تری
ده‌زانم.

من سوپاسینکی بى كوتايىي پىشکەش به خواي گهوره ده كەم كە منهتى له هەزارىيکى
داماوى وەك من ناوه و به لوتق و چاکە كاري خزى منى كردووه به يەكىك لە قوتاييانى
پهیامه کانی نورو!

لە كۆزتاييدا هەر هيئىدە دەلىم:

﴿حُسْبَنَا اللَّهُ وِنْفَمَ الْوَكِيل﴾.

﴿حَسِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾.

مامۇستا:

مستەفا صونگور

لایحه‌ی بدرگری مسته‌فا صونگور له دادگای تهمیزدا:

۱ - دادگای تاوانه گهوره کان، خویندنه‌وهی پهیامه کانی نور و نوسینه‌وهیان و به خشینیان له لایه‌ن منهوه به برایه کی محتاج به پهیامانه، تاکو سودی لئی و هر بگریت، ثم کاره‌یان له سمر من به تاوان له قله‌تم داوه. گوایا - به وتهی داواکاری گشتی - بهم کاره‌م گه لم له دژی حکومه‌ت هان داوه! له کاتیکدا که من له بهر گری به که مداره وه لامی ثم تومه‌تدا و تم:

ئه و پهیامانه‌ی نور که پستان وایه خه‌لکی له دژی حکومه‌ت هملده‌نین، له راستیدا جگه له ته‌فسیریکی راسته‌قیمه‌ی قورئان هیچی ترنی‌یه و، به سه‌رجم به شه کانیه‌وه چه‌ندین وانه له مه‌ر راستی‌یه کانی ئیمان ده‌لینه‌وه و، به ختمه‌وه‌ری‌یه کی به کجارت مه‌زن به خوینه‌ر و نووسه‌رانیان ده‌به‌خشش. ئنجا هر گیز شتاني دنیابی و فانی و نزمی چه‌شنی هاندانی خه‌لک له دژی حکومه‌ت - که کاری که سانی نزم و گیزه شیونه - هر گیز له ناوه‌ندی ئاماچه کانی ثم پهیامانه‌دا نی‌یه، به لگو ئاماچیان به ده‌سته‌هینانی ره‌زامه‌ندبی خوای گهوره‌یه، که بلندترین پله کانی به‌ختمه‌وه‌ری و کامه‌رانی‌یه.

من شانازی ده کم به‌وهی که خزمه‌تگوزاریکی ده‌سته‌وسان و قوتایی‌یه کم له قوتاییانی پهیامه کانی نور، که له ده‌می خویندنه‌وه و نووسینه‌وهیان شیرینترین نیعمه‌ت و گهوره‌ترين چاکه‌یان بین به‌خشیم که خزمه‌ت و فهزیله‌تی ئیمانه.

خۆ هر چه‌نده له بهر گری‌یه که مدار و تم: قوتاییتی کردنم بۆ پهیامه کانی نور گهوره‌ترين چاکه‌ی خوای گهوره‌یه به سه‌رمه‌وه و به ده‌وام شوکر و سوپاسی خوای گهوره ده کم له سر ئه‌وهی که ئه‌م نیعمه‌ت مه‌زنی‌یه به هه‌زاریکی وه کو من به‌خشی. که‌چی و پیرای ئه‌مه، فرمانی سزادانیان بۆ ده‌کردووم، چونکه په‌یوه‌ندی کردنی منیان به ئیمان و ئیسلامه‌وه به تاوان داناوه! بین ئه‌وهی لەم برباره‌دا پشت به به‌لگه و یاسایه‌ک بیه‌ستن و، بهم کاره‌شیان - به راشکاوی - ره‌فتاری دژی حق و راستی‌یان له گه‌لدا نواندووم.

۲ - من بەش بەحالی خزم شایه‌تی ئه‌وه ده‌دهم که کاتی له په‌یانگای "گول کزی" له "فه‌سته‌مونی" دا ده‌خویند، هه‌ندی له مامۆستا کانی ئه‌موی چه‌ند وانه‌یه کی ئیلحادی‌یان بین

دهوتینهوه و، دهیان وت: (محمد - خواپه نامان بذات - خزی قورئانی نوسیوه و، ئیسلامیش له حوكمی هتلوه شاوه دایه و مدهنیهت بهرهو پیش دهروات. که اته شونکه وتنی قورئان هله دیه کی گهوره دیه و، تنانهت کزننه برستیشه).

بگره يه کیلک لهو ماموزتایانه رؤژنکیان پی وتن:

(موسلمانه کان بهردهو ام زیانیان به خهم و ثازارهه به سه ده بهن، چونکه نویز ده کهن و یادی دوا پوژ ده کنهوه و، کمهش و هموایه کی خهمز کی به سه مزگه ده کانی ئیسلامدا زاله، به پیچموانی گاوره کان که هر دههم زیانیان له خوشیدایه و له کمش و ههای موزیقا و گهمه و گالتهداده به سه ری ده بهن)!

ئهوانه همولیان ده دا که سرجه می ئه و پیوه ندی یانه بیرون که دل و ده روونی ئیمه به ئیمان و ئیسلامهوه گرن ددهن و، کوفر و ئیلحاد له جیگه یاندا دابنین.

جاله و کاته دا که من ئم چه شنه بیره ژهر اوی یانه کاریان تنی کرد بیوم و نزیک بورو ئیمانه کم له دهست ده بکریت و زیانی ئیمانیم له ناو ببریت له پنی ئه وانه ئیلحادی يه زیانه خشنانهوه که له راده دیه کدا بعون تموزمه که یان منیشیان پاییچ کرد و له ده روبه ری خزمدا - پهنا به خوا - بلاوم ده کردنوه.. ئالم کاته دا همندیکم له پهیامه کانی نور و خویندهوه، که برونا کی له قورئانی پیروز و هر ده گرن و، به بملگه توندو تول و دره خشنان پاستی يه کانی ئیمان و ئیسلام ده خنه رهو، هر به بملگه ئوهش ده سه ملین که ئایینی ئیسلام همیشه هز کاری به ختمه هری و سلامتی مرؤفه و، خورینکی معنه و بی وهایه که هر گیزاو هر گیز ناکوژنمهوه..

ئم پهیامانه سرجه می بیره ژهر اوی يه کانیان له میشکی مندا ده کرد و، ئیمانیان له دل و ده روونمدا بلاو کردهوه و، له سایه دیه که خته و هری يه بی کزنایی يه دا باسی حالی خزم لای ماموزتا به دیعوز زه مان خسته رهو که دانه ری ئم پهیامنه يه، تاقانه که سی دلسوز و میهربان و بمهه فا و پیشبره وی راسته قینه يه. ئوهشم بزو باس کرد که چون له زیانی بی ئاگای و گومبایی پز گارم بزو و له سه لیواری دهربای نور و ئیماندا له نگه رم گرت و، چون پهیامه کانی نور - که ئیمانی راسته قینه مان پی ده بخشن - خوری هیدایهت و پینماین بزو همه موو که سینکی ئم سردهمه و، هز کاری به ختمه هری یانن..

هر ووهها ئوهشم بۇ باس كرد كه به نووسيني ئەم پەيامانە و بەوهى كە ئەم ئەركە خاۋىيەنى خستۇرەتە ئەستۆ گەورە ترین خزمەتى بەرامبەر ئىمان ئەنجام داوه و، كارە كەى نىعەمەتىكى گەورەي خوايى يە بەسر ھەموو گۈزى مەرۆۋە، بە تايىھەت بۇ ئىمانداران.. ھەروەها خەم و پەزارى خۇيىشىم لەبەر دەمیدا را گەياند سەبارەت بەو كارانەي كە دەستە و تاقىمە كانى شۇينىكەوتەي دەجالى سوپەيانى ئەنجامى دەدەن و، دەستدرېزىمى چەپەلەنە دە كەنە سەر قورئان و ئىسلام و، چۈن ئۇوانە - وەك كەمىك پىش ئىستا باسمان كە دەستە - ئىلخاد لە پىش چاۋى ئەم نەتمە مۇسلمان و پالماونەدا دەپازىنتەوە و، ھەولى ئەرەبىنلىرىنى بىناغە خوايى و ئىسلامى يە خاۋىيە كان دەدەن كە ملىونەها خەلتكە پەيوهندى يان پىوه ھەيدە، بۇ رۇوخاندى بەختە و ھەمىشە بى خەللىك تىدە كۆشىن.. ھەروەها لاي ئەم مامۇستا بەریزە داخ و خەفەتى زۇر و نەفرەتى لە رادە بەدەرىشىم بەرامبەر بەو شىتىانە دەربرى كە چەپلى بۇ خراپىكاران لىنى دەدەن و دەستخۇشىي كاولىكارى يە نزەم و سەتەمكارانە كەيان لىي دە كەن.

ئنجا له گەل ھاپى يانى خۇيىتىنىشىم - كە دووجارى دوودلى بوبۇون - كەوچە
گەفتۈگۈز، پىم وتن: (وەرن با خۆمان لە ھەوا و ئارەززۇوه كانى ئەم دەرۈونە دەرباز
بىكەين و سەرى نەوازىش لە بەردەم راستى يە كانى قورئاندا دابىھوئىن و بە پەلە خۆمان
بىگەيەنинە قوتا بخانە ئى نۇور كە خەلتكى سەردىم بەرەو پىنى بەختە وەرى رېتىمايى دە كەن..
وەرن با واز لە درۇز و دەلەسەي ئەم ھەرزە و درۇزنانە بەھىتىن كە چەندىن مانگ و سالى
درېپەخایەنە گۆيىمان لىنى راڭرت و چەپلەمان بۇ لىنى دا، وەك حەقىقەتى راستەقىنە
پېشىكەشيان كەردىن .. وەرن با بەدیعوززەمان بىكەين بە مامۇستامان و لە ھەممۇ دل و
دەرۈوغانەنە دەستمان بە داۋىنى وانە كانىھو بىگرىن، كە لە تارىيکى بەرەو پۇوناكى
دەرې باز مان دە كات).

بهم جزئه گوفتارم ئاراسته ئەم ھاوارى يانەم كرد.

جا ئایا ئەم گوفتارە ھى ئەو خۇشحالى يەن نى يە كە لە ئىمانە كەن و خۇشویستىنى قورئان و ئىسلام و دەستىگىر كەرنى پىيانەوە سەرچاوهى گرتۇوە، هى حەز كەرنىيەتى لەوهى كە ھەموو كەسىنکى مېللەتە كەن ئىمانى تەحقىقى بەدەست بەھىنەت بۇ ئەوهى بەختە وەرىپى ھەمىشەيى دەست بەكمۇنۇت؟

ئایا پهیوهندی کردن به خوای گمورد و، روانین بز ئیسلام و ھک مەزنەزین ئایین و سەرچاوهی رەوشت بەرزى و مەزدەی بەختەوەربى ھەميشەبى و، را گەیازىنى ئەمە بە خەلکى بە تاوان دادەنرىت؟!

لەم بۇزگارەدا لە ھەموو لايەكەمە ھېزىشى رۇوخىنەر دەستى پى كردووە بز سەر ئیسلام و قورئان و، بوختان و درۆ و دەلهسە ئاراستەئى قورئان و مەممەد پىغەمبەر ﷺ دەكىرت و ھەولى سوو كایاھتى كردن دەدرىت بە وزاتە بەرز و بلنەدە. لە ھەمان كاتدا بوار بە بلاو كردنەوهى نەو كىنباھنە دەدرىت كە ۋەھرى ئىلحاد و خۇدامالىن لە ئایين و رەوشت بەرزى بلاو دەكەنەوهى و، مەدح و سەنای چەند كەسانىكى نزم و بەدبەخت دەكىرت لە دۈزمنانى ئیسلام و كەسانى سەرپىچى كەر لە فەرمانە كانى خواي گمورد و، كارە بىدۇھەت و ناپەوا كايانىن بە رېز و تەقدىرەوە ناو دەبرىت و، بلنەيى قورئان و پايە بەرزى پىغەمبەرى خۇشەويىست ﷺ و مافى لە پىشىز بۇونىان بەسەر ھەموو شىنىكدا، پاشتىگۈئى دەخرىت.

دەبىت ئۇوهش بزانىن كە "پەيامە كانى نور" بۇونى خواي گمورد بۇون دەكەنەوهى دەرى دەخەن كە سەرانسەرى بۇونەوران و گەردوون شايەتى لەسەر "يەكتابى" و پۇيىمىتىي بۇونى ئەو بەديھەنەرە دەدات و، لەسەر ئۇوهش كە مەرۆف بەھۆى خواي گمورد بە بىر و زېرى پېچە كى كردووە باشتىز ئاۋىنە ئىدا دەركەوتى ئاوه جوانە كانى خواي گەورەيە. بۇيە مەرۆف بە پادشاھ ھەموو بۇونەوران دادەنرىت.

خۇ ئەگەر مەرۆف پەيوهندى بە خواي پەروەرد گارەوە بکات و، خۇ ئە گومرايى و ھەزەنى و گوناھە گمورد كان پېارىزىت، ئەوالە نىوان پلە ھەرە بەرزە كاندا شايىستەي پلە ئى "میوانى بەرېز" دەبىت و، لە ناز و نىعەتە كانى بە هەشتى ھەميشەيىدا دەمېتىتەوە.. بەلام ئەگەر بەرامبەر بە بەديھەنەرە خۇ ئە گەرەپەرە كافر بىت و بېراتە ناو گومرايى و بىن ئاگاىيىھە و ھاوبەشى بز بېيار بەدات و سەرپىچى لە فەرمانە كانى بکات، ئەوالە ئاژەن سەرلىنى شىۋاوتر دەبىت و، شايىانى نزەتىن پلە ئازارى ھەميشەبى دۆزەخ دەبىت. ھەرۆھا "پەيامە كانى نور" دەيچەسپىن كە قورئانى پېرۇز ئەو گوفتارە بەرزە خواي گەورەيە كە بېيار و فەرمانە كانى ھەرگىز گۆرانكارى يان بەسەردا نايەت و،

ئایینی ئیسلامیش دەستمان دەگریت و دەمانبات بەرهو باشتىن شارستانىتى و، بەختەوەربى راستەقىنە و بەردەوامىش بىن شوينكەوتى فەرمانە كانى قورئان و پەيوندى پىوه كردنى، هەرگىز بۇ گروپى ئادەمیزەن نايدەتىدە..

ئەمانە ئەو شتاتەن كە "پەيامە كانى نور" بلاويان كردوونەتەوە و بە شىۋەيە كى گۆمان بې لەلگەيان لە سەر ھىناوەتەوە. پەيامە كانى نور لە بۇونكەر دەنەوە ئەمانەوە پلە و پايەى بەرزىيان بەدەست ھىناوە، چونكە لە موعجىز اتى قورئان و نورى خواى گەورە بەھەمنىدى رووناكى بۇون.

جا ئايا ئىمان ھىنان بەمانە و بلاو كردنەوەيان بە گۇناھ و تاوان دادەنرىت؟!

ئەوەى سەير و سەمەرەيە و جىنى سەرسۈرپمانە ئەوەيە كە ئەو بۇمان و ئەفسانانە بىز گېر تېيىردانى ئارەزووە فانى و نامەشىررووعە كان دەنۇو سەرىن، بلاو كردنەوە ئەمۇ كىتىبانە كە زيان بە سەلامەتىي نىشىتمان دەگەيەن و ھېرىش دەكەنە سەر ئىسلام، مەدح و سەنای ئەم چەشەنە كىتىبانە.. ھەمو ئەمانە، پىنگىيان پى دراوە و بە تاوان دانانزىن! كەچى نۇو سېنەوەي "پەيامە كانى نور" لە لايەن ئېمەو، كە چەند پەيامىكىن ئەو خۆرە درەخشانە ئىسلاممان بىن دەناسىتىن كە سەدان ملىيون خەلک پەتىمايى يانلى وەرگەر تووە و بەختەوەربى راستەخۆيان تىدا بىنیو، بانگەشە بۇ ئىسلام دەكەن و پىمان دەناسىتىن و مژدهى راستى يە كانى ئىمانيان بىيە، ھەروەها مەدح كردنى ئەم پەيامانە لە كاتىكىدا كە خۆمان بە دەستەوسان و كۆلەوار دەزانىن لە بەرامبەر مافى تەمواو دان بە ستايىشيان..

ئەم كارە، بە گۇناھ و تاوان دادەنرىت!

ئايا مەرقىيەك لە سەر زەويىدا ھەيە كە ھىنەدەي كىشى گەر دىلەيەك ئىمان لە دىدا بىت و ئەوەندەي گەر دىلەيە كىش پەرۈشىي بۇ سەلامەتىي ئەم ولات و نەتەوەيە تىدا بىت كارى وا بە تاوان دابىتىت؟!

دادوھەر بەرىزە كانى دادگائى جەزا!

ئەم داوايەى كە خراوەتە بەردەستى مەقامى بەرزى ئىۋە، لە راستىدا دەعوای ئىمان و قورئانە.. دەعوای بەختەوەربى ھەمىشەبى و رېڭارىيە بۇ ملىۋەنە كەمس.

سه رجه می پنغمبه ران - دروودیان له سه رینت - له پیشه نگیانه و پنجمبه ری خوشبویست صلی الله علیہ وسلم، هروهها ئمولیا و ئهلهی حقیقت و گشت باپرانی ئیماندارمان که کزچیان بز ئودنیا کردوه، هر هه موویان پیمیرندی یه کی معنه وی بیان بهم ده عروا گهوره یه و هه یه ..

ئیوهش هملی بدهه ستهینانی خوشبویستی و دعوا و شهفایعتی ئهه ملیونه ها به ریزانهی ئهلهی حقیقت تنان له بدرده ستدايه و ئهه راستی یه بزر و بلندهش که ناوی "پیامه کانی نور" ی لئی نراوه و له بدرده مثاندایه و دهیبین ..

جا ئایا ئامانجی ئهه پیامانه بدهه ستهینانی پله و پایه دنیابی یه نزمه کانه؟!
یان ئامانجیان بدهه ستهینانی ره زامه ندی خوای گهوره یه که خزی له خزیدا
بهخته و بربی مهزن و کامه رانی و شادمانی یه کجارت مهزن که هیچ شادمانی یه کی تری بین
ناگاته وه؟!

ئایا و شه کانی ئهه پیامانه مرؤوف بمهرو په و شه خراب و نزمه کان هان ددهن؟ یان
پرچه کی ده کهن به ئیمان و ده برازینه و برهو شت و ئاکاره بهرز و به نرخه کان؟
ئهه تا ئیوه پیامه کانی نور له بدرده ستاندایه، که له ئیعجازی معنه وی قورئانی
پیروز سه رچاوه بیان گرتوه که نورینکی خوای گهوره یه ..

جا مادهه بدهه ستهینانی ئیمان و کوچ کردن بدم ئیمانه و بمهرو ئهودنیا گرنگترین
ئامانجی ژیانی مرؤفه و .. پیامه کانی نوریش - به هزی بمهه که مت و پیزونهی قورئانی
پیروزه وه - راستی یه کانی ئیمان پیشکهش ده کهن و، سدان هزار کمس له خوینه ران و
نووسه رانی لەم ئامانجە نزیک ده کەنهوه، ئەوا هیچ رینگایه کی تر نی یه له بدرده دادگه ربی
بهرز و خوشبویستی تاندا بز "حقیقت" جگه له و هر گرتن و تیگه یشتی رووی
راسته قینهی "پیامه کانی نور" و، ریزنان له نرخ و بههای راسته قینه یان و، زانینی ئهه وی
که قوتایانی نور تنهها بز بدهه ستهینانی ره زامه ندی خوای گهوره تىدە کۆشن و، جگه
لەمە هیچ ئامانجینکی تریان نی یه.

دادوهره بره زه کانی دادگای جهزا!

مامؤستای بره زه مان "بە دیعوز زه مان" که گهیشت ووه ته بلندترین پلهی فەزیلهت و
په و شتە بە رزه کان، بھو هەموو سۆز و شەفەفت و میهره بانی یهی که خوای گهوره پنی

به خشیوه، له هموئی نهودایه که مرؤوف له شمه زهندگی "فیکر"ی تاریک و بهندیخانه‌ی هه تاهه‌تایی بزگار بکات و، له پینساوی ئمرکی سه‌رشانی له مهربلازو کردن‌هه‌وی راستی‌یه کانی قورئان هه‌مرو جوزه نازار و ئه‌شکه‌نجه‌یه کی هه‌لرگر توروه.. نهم مامۆستایه‌مان به ناحق و به پینچموانه‌ی "دادگه‌ری" ده خریته بهندیخانه کانه‌وه، له کاتیکدا مرؤوفیکی نه‌خوش و پیریکی به‌تمه‌ن و بئی خاو خیزانه. هه‌مرو ئاماڭىنى ئهو تنه‌ها بزگار کردنی ئیمانی خەلکى يه له پېنى ئهو زانسته مەزن و زىره‌کی يه ناوازه و ئیمانه بەرز و خواپه‌رستی‌یه گەوره‌یه‌ی که خواپى به خشیوه.

دلى مرؤوف له نازارى ئهو سەختى و گىرو گرفتانه وەخته لەت بىت کە ئهم مامۆستا پېرۇز و خىرخوازه‌ی مرؤفایه‌تى له بهندیخانه‌ی (ئافیوون) گىرۈدەيان بۇو، لهو سەرما و سۆلە سەخت و ئازاره گەوره و تەنگوچەلەمە زۇرانە‌ی ھېنزا نه پېنى ئه‌مەن حەفتا و پېش سال!

بۇيە ئىمە له دادگه‌ری يه بەرزە كەتان کە پەيوه‌سته به راستی‌یه کانه‌وه و له خۆشەويىتىان و پېيەند بۇوننان به خۆشەويىتى و مرؤفایه‌تى، چاوه‌بروانى دەر كەوتى شەفەقەت و مىھەربانى دادگه‌ريتائىن.

مستەفا صونگور

* * *

بهرگری مهدی فیزی^(۱):

بزدادگای تاوانه گهوره کان له شاری (نافیون)!
داواکاری گشتی منی به سکرتیری ماموزتام: "سه عیدی نوروسی" لقه‌لام داوه،
نجات‌نه و پهیوندی تو ندو تزلیم بهو ماموزتایه و به پیامه کانی نوروره و،
خزمه‌تکردنی گهوره لام بواره‌دا، به تاوانیکی ئه‌وتزی داناهه که پیوستی به
لیپرسینه‌هی یاسایی هه‌بیت..

منیش له لایه‌نی خزمه‌وه و به همه‌مو هیزینکمه‌وه ده‌لیم: بهم تزمته رازیم و شانازی
پتوه‌ده کم! چونکه من کسبیکم خواه گهوره به سروشت حمز و تاسمه‌ندی بتو
زانست تیندا دروست کردوم. به لگش لاهه‌ر ئه‌وه‌ی که من حزم له زانسته، ئه‌وه‌یه
که له رووداوی ده‌ستگیر کردغان و بهند کردنان له ده‌نیزیل ماله که میان پشکنی و،
پنج سه‌دو هه‌شتا کتیبی زانستی و عمه‌هی یان تیندا دوزی‌یمه و ناوی همه‌موشیان به
شیوه‌یه کی په‌سی نووسرا.

خز هرچه‌نده من که‌سینکی هه‌زار و ده‌ست کورتم و له سره‌هاتای ته‌مه‌ندام و زمانی
عمره‌بی به ته‌واوی نازانم، که چی ئه‌وبنی زانست و حمزی زورم له فیربون وای لی
کردم که ئه‌م کتبیه جوز او جوزرانه کزیکممه‌وه و ده‌ستی خزمیان بخنه، که له هه‌زار
که‌سدا مه گهر یه کیکیان کتیبی و ایان بیت.

جا ائم سروشته زانستی بهم هه‌ردهم هانی ده‌دام به دوای ماموزتا و رابه‌رینکی
پاسته‌قینه‌دا بگه‌رنم. سویاسی نه‌پراوه بز خواه گهوره که له نزیکده بز لای ئه‌و که‌سه
پیشمالی کردم که من پیم وابو لینمه‌وه دوره.

به‌لی، ژیانی سه عید نوروسی ماموزتام شایه‌تی ده‌دات که تاکه ئاماچی له ژیاندا
حمز و تاسه‌ی زانست و به‌ده‌سته‌نیانی زانسته ئیسلامی یه کانه. نجاعله ئاکامی بینینه کانی
خزم و خویندنوه‌ی میزه‌وه‌ی ژیانی - که کتیبیکی چاپکراوه - و ئه‌و زانیاری یانه‌ش له

(۱) سالی ۱۹۱۲ از له قه‌سته‌مزنی له داییک بیوه و، هر لهونش ماوه‌ی شمش سال له خزمه‌ت ماموزتا
نوروسیدا بیوه و، له گدل ئه‌ویشدا سالی ۱۹۴۳ له "ده‌نیزیل" و سالی ۱۹۴۸ له "نافیون" بهند کراوه. سالی
۱۹۸۹ از کزچی دولی کردوه، خوالنی خوش بیت. (وهرگنگ)

قوتابیانی پیشوازی و هرم گرتوده، دلنيا بروم لوهه که ئەم حەزە سروشتى يەم لە زانست، به شىوەيە كى دەراسالە لاي مامۇستاكەشم ھەيە، بە رادەيەك كە تائىستاش - بە پېچەوانەي ھەمو زانايابانەي كە لە قوتايانەن ئىسلامى يە كۆزە كان دەرچۈون - ھەر پارىزگارىي لە سيفەتى "قوتابى زانست" كەردووه و ناوىنگى ترى لە خۆزى نەناوە، ھەر ئەمەش بۇوه كە هيپ و ورە و توانيي بىن بەخشىوھ ھەمو بەلا و گىرو گرفتىك ھەلبگىزت. جا لەبەر ئەوهى سياسەتمەداران نەيانتوانى لەم بارودۇخە سەرسوورھېنەرانەي مامۇستام تى بىگەن، ئەوا ھەولىيان دانۇ بارودۇخانەي ژيانى بە جۆزە سياسەتىك پەيوەست بکەن كە ئەو هيچ پەيوەندىيە كى پىسوھى نى بە، تەنانەت گرفتارى بەندىخانەشىان كىردى. بەلام خواتى گەورە ئەم شەيدا بۇونى زانستەي بىز ئەو كرد بە كلىلىيڭ بىز راستى يە كانى قورئان، ئەوه بۇو لە ئەنجامى ئەمەدا "پەيامە كانى نور" سەريان ھەلدا كە سەرجەم زانايابان و فەيلە سووفاقانى مات و سەرسام كەردووه.

لەم كاتەدا بۇو كە لە شارى "قەستەمۇنى" و لە نزىك و تەنيشتى خۆزمەوه ئەو مامۇستايە خۆزمە دۆزىيەوە كە بۇ سروشەم شەيداى زانستە ھەمو تەمەنم بە شۇينىدا دەگەرام.

ئەمەش بە چاکىيە كى خواتى گەورەي دەزانم و، تا دواھەناسەي ژيانم شو كى خواتى گەورەي لە سەر دەكەم.

مامۇستام بىز ئەوهى پارىزگارى لە عىيززەت و پلە و پايە زانست بکات، نە ئىستا و نە لەھەۋىپىش سەدەقە و دىيارى و شتانى ھاوشىوھىان وەرنا گرېت و وەريشى نە گرتودە، نايەلنى قوتايانىشى وەرى بىگەن و، سەرى بىز هيچ كەسىك نەوي نە كەردووه.

يە كىيڭ لە رەفتارە نائاسايى يە كانى ئەوهى كە لە جەنگ و بەرەي پىشەوهى شەردا بە مەبەستى پارىزگارى كەرنى عىيززەتى زانستى خۆزى راizi نەبۇوه بېۋاتە ناو سەنگەرەوە و، لە بەردم سى سەركەدى ترسىنەرىشدا^(۱) ھەلۋىنىتى مامۇستايە كى نواندووه كە پارىزگارى لە عىيززەتى زانستى خۆزى بکات، بىن ئەوهى گۈئى بە رېق و تۈورپەنى ئowan بىدات، تەنانەت بىدەنگىشى كەردوون!

(۱) مەبەست: خورشىد پاشابە لە دادگای ئىتېبحادىيە كانداو، مستەفال كەمال و، نېقۇلا نېقۇلا فيچە.

(وەرگىز)

جاله بر ئوهی ده زانم که ئەم مامۆستاييم پارىز گاري شەرەفی ئەم نەتمەوە و نىشتمانە و شەرەفی زانىيانى توركىای كردووه و لەو پىناوهدا ھەموو شتېكى بەخت كردووه، ئەوا بە مامۆستايى راستەقينە خۆزم قبۇل كردووه. خۇ ئەگەر بە فەرزى مەحالىش بلىيەن: سەد عەيىب و ناتەواوبى تىدايە، ئەوا دەبى بە چاوى ليپوردەبى بۇي پروانىن و پەخندى لىنى نەگرىن.

نىشتمان پەرورانى سەرەدەمى مەشروعتىت و سەرەدەمى كۆزمارى پىزىيان لەم مامۆستايە ناوە. غۇونەر پىزىنانىان بۇ خزمەتە مەزىنە زانستى يە كانى ئەم مامۆستايە ئوهەيە كە حکومەتى "ئىتىحاد و تەرقى" بېرى نۆزىدە ھەزار لىرىە زېپىان بۇ بىياتانى قوتاپخانە كەى مامۆستا (قوتاپخانە زەھراء) لە شارى (وان) تەرخان كرد، كە دەپىيەت ھاوشيۋە ئەزەھەر" بىت. خۇ ھەرچەندە بناغە كانى ئەو قوتاپخانە دانزان، بەلام دەست پىنكردنى يە كەم جەنگى جىهانى بۇ بەھزى دواختنى بىياتانى..

بىست و چوار سال پىش ئىستاش، دواى رەزامەندى و پشتگىرىي سەد و شەست ئەندام پەرلەمان، حکومەتى كۆزمارى سەد و پەنجا ھەزار لىرىە تايىەت كرد بە بىياتانى زانكۈزى كەى مامۆستا (قوتاپخانە زەھراء).

ھەولدانى تەبىا كەسە ئەم مامۆستا بەپىزە بۇ بىياتانى دامەزراندى زانكۈزى كى ھاوچەشنى زانكۈزى ئەزەھەر كە ھەزاران زانا ھاو كارى يان لە دامەزراندىدا كردووه و، نزىكىبوونەوەي لە ھىننانەدەيى ئامابىجە كەى، ئەمە لە سەر ھەموو نىشتمان پەرورىك و خۆشەويستانى نەتمەوە و سەرجەمى زانىيانى ئايىن پۇيىست دەكەت كە پىز لەم مامۆستايە بىگرن و ستايىشى بىكەن.

جاله بر ئوهى ئىيە ئەم مامۆستايەمان دەست كە وتۇوه، ئەوا ئامادەي ھەموو سەختى و گىروگىر قىتىكىن.

من لە لابەنى خۆزمەوە خاۋىپتىزىن پىز و نەوازىشم بۇ ئەم زانا ھەللىكەم تووه لە دىلدا ھەلگەرتۇوه، چونكە توانيي لە پىنى پىزىنە زانستى يە كانى و بەرھەمە بەرزا و بىلندە كانىمەوە كە خۆزىيان لە سەد و سى كىنېب دەدەن، يارمەتىم بىدات و بتولام لە سەر پىنى زانست و ئىمان بىرۇم و بەرددوام بىم، پاشت بە خواھەتاهەتايە ئەم پىز و تەقدىرەم بۇي دەمېتىت.

له گهله ئوهی چند مانگیک پشکین بردەوام بۇ تاکر ئو تۆمەتە بجه سپىت كە دوا اکارى گشتى ناراستەرى كردووم سەبارەت بە "قۇزىتەوهى ئايىن و ھەست و نەسته ئايىنى يە كان بە مەبەستى دامەزراندىنى كۆزمەلەيە كى نەپەنلىي تېكىدەرى ئاسايىشى دەولەت" كەچى ئو هەموو لىتكۈزۈنەوانە هىچ ئاكامىنلىكى لەو جۇرەيان بەدەستەوه نەدا، چونكە ئو جۇرە كۆزمەلەيە وجۇودى نى يە و ئىمەش پەيوەندىمان بە هىچ كۆزمەلەيە كەمەنە نى يە.. تەنبا پەيوەندىمان بە "پەيامە كانى نورۇ" وەيە كە لە بەرامبەر ياساكانى كۆزمارىدا بۇشە ناو تاقىكىردنەوە كى سەختەوە، بەلام لە لايمەن دادگا خاۋەن صەلاھىتە كانووه بىن تاوانى و لە لايمەن دەستە و لىزۇنە تايىھە كەنیشەوە رېز و تەقدىريان بەدەست ھينا.. ئەم پەيوەندىيەش بەم پەيامانەوە هەرگىز بە خىانەت دانانزىت بەرامبەر نىشتمان و نەتهوە، بەلكو پەيوەندىيە كى زانتىيى سوودبەخشە بۇ نىشتمان و نەتهوە. ئىز جىڭە لەمەو لە دەرەوهى ئەمەدا هىچ ئامانچ و نيازىك لە ئارادا نى يە. جا لە سەر ئەم بناغەيە و، لە بەر ئەوهى باھەتى بىن تاوانى و دلىسۈزۈمان تەمەوا ئاشكرايە.. ئەوا داوالە دادگاى دادگەر و بەرزىنان دەكەين كە بە وىنەي دادگاى "دەنیزلى" بىيارى بىن تاوانىيما دەربىكەن و، بەمەش دادگەمرى ئاشكرا يېت و رېت و شوينى خۆى بىگرىت.

محەممەد فەيزى پامۇرقچى

خەلتىكى قەستەمۇنى و
بەندىكراو لە بەندىخانەي "ئافىيون"

* * *

بەرگری ئەحمد فەیزی^(۱).

بۇ دادگای تاوانە گەورە کان لە شارى "ئافیوون"

ئەی دادوھە بەریزە کان!

نایا ماف و ئەركى سەرشانى ئىماندارنى يە بە خزمەت زانىيە كى ئايىنى بىگات و ئەم
كتىيانە بخويتىتەوە و بىانۇو سېتەوە كە پەيوەندى يان بە راستى يە كانى ئايىنەوە هەمە، لە
پىناواي خزمەتى ئايىن و قورشان و پىغەمبەرە كە يىدا ~~ئەلەك~~ را كات بە فرىسى برايسانى
ئايىنى يەوە؟ ئايا هيچ ماددە يە كى ياسابىي رېنى ئەم خزمەتە ئايىنى يەمان لىنى دەگرىنتى؟ ئايا
رەختە گىرتۇن لە چەند لايەنلىك لە تەۋۈزە كافر و نارە و شىتى يە كان بە تاوان دادەنرىتى؟
ئىمە چىنلىكى ئايىندا راىي بىن خلتە و غەشى ئەم گەلەين و، هيچ پەيوەندى يە كمان نە بە
سپاسەت و نە بە كار ~~گىزىي~~، دەو لەتەوە نە يە.

ریزلینان و گومان باشی بهرامبر هر که سیک قهناعه‌تیکی خوبی و کهنسی به. نیمه لمه باوهره‌داین که به دیعوز زه‌مان گهوره‌ترین زانای ثابینی به لهم زه‌مان و پژوژگاره‌ی خومناندا و، به مهدی حق و راستی ده‌بینن و، بین هیچ دووره‌وی و مدرایی کردنیک بیه که‌س راستی به کانی، ثابینی رون کردووه‌تهوه.

ئىمەش سىفەتى "موجاھيد" مان لەو رو انگەيە و بۆز بە كارھيناوه كە خزمەتە ئايىنى يە كانى خۇرى ئەنخام داوه و لە دىزى تەۋۇزىمە رۇوخىنەرە كانى ئىمان و بەوشت كە هەرەشە لە نىشتمانە كەمان دەكەن بەرگرىبى كىردووه و لەمەشدا پشتى بە راستى يە رەگ دا كۆتاوه كانى قورئانى پېرۇز بەستووه.

له توانای هیچ که سینکیشدا نی به له سه رئم قه ناعته زاتی و ویژدانی یه مان
تاوانبارمان بکات، به تایهت که له ولا تیکداین بوار به تاز ادبی بیرون اده دات. بزیه یئمه
خة مان به ناجار ناز اتین نه و حسابة به کمس بدله بن.

سه بارهت به باسی ئمو کەسانەش لە ئاھىزە ماندا دىن، وەك لە فەرمۇدەي پىرۇزدا
هاتووه، دەلىم: ئىئمە لە خۆمانەوە ئەم باھتامان دروست نە كەردووه، چونكە لە ئايىندادا
ھەنە. بىغەمىءە، بەلکە خۇي لە ھەندى ئەرىپەتلىقىدا فەرمۇدۇمۇ يەتىم:

(۱) خدلکی به کینک له قمز اکانی سر به پاریز گکای "لیسپارنه" به و، له شاری "لافیوون" له گمل ماموزتا نوروسیدا بهند کراوه. به برگری به معنی و توندو توله کانی به ناوبانگه. سالی ۱۹۷۲ ز له تممنی حفناو چهار سالندا کمک چه، دو لایه، کم ۵۰۰ ه. خواهنه خوش بخت. (۴۰٪ گیر)

تهمنی نهنهوهی محمد مدی له ههزار و پینج سه دسال زیاتر ناییت. ئەم فەرمۇدانە، لە ژىز ناونىشانى "نىشانە كانى قيامەت" دا وەسفى گەلنى پرووداوى مىۋوپى گۈنگ دە كەن لە ژيانى ئومەتى محمد مدەكىللىك و ژيانى دنيادا بە گشتى.

ئەو فەرمۇدانە نهنهوهى پىغەمبەر ﷺ مەترسى يە كانى ئەو پرووداوانە ئاگادار دە كەنەوهە دەفەرمۇن ئەو كەسانەي بە نەزانى و بى ئاگايى دە كەونە ناو ئەو خراپكارى يانەوهە دووچارى بەدبەختى و تياچۇونى هەتاھەتايى دەبن. گەلنى بەلگەي ئايىنى بى سۇور سەبارەت بەم باس و بايەنانە ھەيدى.

ئىمەش باوەرمان بە خوا و پىغەمبەر ﷺ و قورئان ھيتاوه.

ئايا بە پشت بەستىمان بەم ئىمان و باوەرە و بە راستىي پىغەمبەر ﷺ ھەوتى پزگار كەدنى خۆمان نەدەين لە تياچۇونى هەتاھەتايى؟ ئايا چاوى خۆمان لە ئاستى ئەو پرووداوانە بىنوقىنەن كە لە دەوروبەرماندا رۇو دەدەن؟ ئايا بە پشت بەستىمان بە راستى يە كان ئەمە رۇون نەكەينەوهە و نەپرسىن: (ئايا ئەو زەمانە ترسناكە كاتى ھاتۇوه؟ ئايا ئىمە ئەو بەرە و نەوەيەين كە رۇوبەرۇوي ئەم كارەساتە لەناوبەر و ترسناكانە دەبىنەوهە؟) ئايا خۆمان لەو بەلگە درەخشاشانە گېلىك بىكەن كە لە بەردەماندان و، ئەو راستى يە دامەزراوه زانستى يانە پىشتىگۈنى بىخەن كە بۇنى خواى گەورەمان بىز دەچەسپىن و، واز لە ئايىنە كەمان بەھىنەن و بە دواي ئەو تەۋۇرمەدا بىرۇين كە ئىلحاد بە گەورەترين پايە كانى شارستانىتى ئەوروپىدا دادەنیت؟

ئەگەر وا بىكەن كى لە تياچۇونى ھەميشهلى پزگارمان دەكەت؟ ئايا دەبى خۆمان لەمە گېلىك بىكەن و بىرى لىنى نەكەينەوهە؟ ئايا دە گۈنچى كەسىك باوەرلى بەرە ھەيتى كە ھېچ شىئىك نى يە لە سەررووى قورئان و راستى يە كانى قورئانەوهە بىت، لە ترسى چەند سزايدى كى فانى، خۆزى بەهاوېتە ناو باوەشى تياچۇونى هەتاھەتايى يەوهە؟ ئايا دە گۈنچى ئەو كەسە بايەخ بە ھەندى نىزخ و بەھاى فانى بىدات؟ ئايا واز لە ئەركى سەرشانى دەھېتىت لە بوارى خۆمەتى خوا و پىغەمبەر ﷺ ئايىنە كەيدا؟

ئەمانەن كە لە راستىدا ھۆكاري راستەقىنەپەيوەست بۇغانە بە "بەدىعوززەمان" ھۆه.

جا ئايا ھېچ سەرچاوهى كى ئايىنى تىرىشكەن كە تىنويتى "گىان" مان بىز پىنداوېستى يە ئەزەلى يە كان بشكىنەت؟

به بیز دواکاری گشتی ئاموزگاریمان ده کات که ئه و کتیبه عره‌بی و زانستی بانه بخوبینیه و کتیبخانه کانیان پر کرد و بز گیانی ئم چەرخه‌مان دهست نادهنه. لەوانه‌یه دواکاری گشتی به بیز و ئه و کسانه‌ش وەک ئه و بیز ده کەنوهه ئه و گەنجینه زانستی بیهان بین باش نهیت که لە کۆزمەلی پەیامه کانی نوور و ئه و راستی بانه دا خزیان دەنویشن لەم پەیامانه‌دان، تەنانه‌ت لەوانه‌یه رەخنه‌شی ثاراسته بکەن. ئەوەش پەیوه‌ندی بە خۆیه و ھەیه و لەو بۆچوونه‌یدا ئازاده. بەلام ناتوانیت خۆی لەو خۇشەویستی بەدا ھەلبقرورتینیت کە لە دلمندایه بەرامبەر بەم کتیب يان ئه و کتیب.

ئىمە پر بە دل "پەیامه کانی نوور" مان خۇش دەویت و، بە کتیبینىکى راستەقینە ئايىنى دەبىنین کە دوورپۇويى تىدا نى يە، تەفسىرى قورئانى پېرۋۆزە. پۇوهە کانی تەرجىح‌دان و فەزلىدانى کتیبىڭ بەسەر ھى تىردا مەسەلەيە کى وېژدانى يە و لە دلدايە، كەمس ناتوانیت خۆی تىدا ھەلبقرورتینیت و، ئىنکارى كردنى دواکاری گشتى و وەرنە گرتى ئم راستى يە لای ئه و ھەرگىز ئەم باوەرەسان لاواز ناکات و لەرزە ئىن ناخات.

ئىمە لەبەر كەرامەتە گەردوونى يە کانى پەیامه کانى نوور نى يە كە ئەم پەیامانە مان قبۇل كەردووه، بەلکو لەبەر دەركەمتونى ئه و كەرامەتە زانستى يە تەواوه‌ى وانه کانى نوورە كە تەحمدەدai ناوه‌نە زانستى يە کان ده کات.

خۆ ھەرچەنە ماوه‌ى زانست خوبىنى دانەرە كەيان لە سى مانگ تىپەرى نە كەردووه، كەچى زانستى لىنى دەبارىت و ئه و زانستەشى بلاو دەكاتەوە و، لە كارە زانستى يە دەراسا كائىدا و لە ئالۆزترىن مەسەلەي زانستىدا مەنتىقىنىكى هيىنەدە بەرزو و بىلند بەكاردەھىنیت كە گەورەتىن بىرياران مات و سەرسام دەكات و، شىۋازىنىكى سەرنج راكىشى رەنگىن و شەھق بىزىن و گەرمۇ گۇرپ و پېرلە عىشق و سۈزى ھەلچۇر لە نۇوسىنە كائىدا بە كاردەھىنیت و، بە زماڭىك كە دواى ئىيە ئەمەنە فىرىي بۇوه. تەنانەت نۇوسىنە كانى وەك دەريايى يە كى ئىمان و گەنجىنە يە كى تەھىيد و زەريابە كى دانست دەرددە كەدون..

جا ئايادەتىران بەدىعوززەمانىنىكى ترى دووهەمان پىشان بىدەن؟ ئىۋە پىستان زۇرە كە ئەم پەيکەرى فەزىلەتە بە مامۇستاي خۆمان دابىنین، لە كاتىدا كە ئاۋرى بە لای ھىچ كام لە ۋوالتە فانى يە كان نەدایمۇ و .. بوارى بە خۆى نەدا دابەزىتە ئاستى ھىچ سوود و بەرژە وەندى يەك، با زۇر گەورەش بۇويت، يان بۇ ھىچ كام لەو شتانە ئىمۇ ئەنەن مەرۇف لە كەدار

ده کهن با زور به هیزیش بوبن و .. چاوه‌رنی هیج شتیکی له کمس نه کردووه و بز هیج شتیک له کمس نه پاراوه تمهو و هه رشتیکی بز پیشنسیاز و پیشکهش کراوه، و هری نه گرتوجه و .. باشترین غونه‌ی پاکی و خاوینی پیش چاوه خستوه و .. نارامی له سهر هممو سهختی و گیرو گرفت و تنه‌گانه‌یه که گرتوجه و .. خزوی بز ده رخستنی راستی و نوره کانی قورئان و زانسته کانی پیغمبه ر^{علیه السلام} کلایی کردووه تمهو.. له بردم نازاره کانی ولات و نه تمهوه شدا دله میهربانه کهی هبردم به ئازار و شەفەق تمهوه له گریاندایه؟

وپرای ئەممە هممو غەدر و سوو کایه‌تی يهی هینرايە رېنى، كەچى هەر وازى لمۇ و ئەركەی سەرشانى نەھينا كە بريتى يه له بەخته وەر كردنى دەورو بەرى خزوی. ئەمە تا سەربارى پىرى و بىن نەوابى خزوی، بە هەممو هیز و توانيه كى و لە رېنى خوادادا گەلىنى ھەولتى سەرومپى داوه بۆ رزگار كردنى خەلتى كە داوى نەزانى و شەپۇلى ئىلحاد. خزو لەم كاتەدا كە هەممو پۇرهە رەھوشتى يه کان تىاچوون، دەبىنن ئەمۇ - وپرای ئەمۇ كەرامەتە زانستى يه لە سەرەوە باس كرا - غونه‌ی خۇبەختكارى و خزنه‌ويستى و پاسېرەوى و خاوینى و، پىشەنگى چاولىنکراوى كەمال و، مىحرابى فەزىلەتە.

جا ئايادەم بە زىادەرەوى دەبىن لە ئىمەدا؟

كەۋاتە ئەمەيە تېپوانىنى ئىمە بز (بەدىعوزەمان) و نۇوسراوه کانى. ئايادەپىعەندىمان پىيەو كە لە ئىمانە كەمانوه سەرچاوه گرتوجه.. يان ئايادەشدارى كردىغان لە گەل قورئان و فەرمۇودە پېرۈزە كان لەمەدا كە كوفر و لەرى ترازانى ئەخلاقى بە ناشىرين بىزازىن، كارېنگى دەكات كە ئىمە بە چىڭ و خاشاكى سىاسەتى فانى چەپەل و لە كەدار بىكەت؟ ئايادە كىرىنى سىفەتى (خراپكاري) بىرىنە پال كردوھە كى (چاكسازى) كە چەند دەرۈونىكى بىن تاوانى ھەندى لە بۇلە كانى ئەم ولاتە ئەنجامى دەدەن كە بىست و پىنج سالە بوارى فيرپۇونى راستى يه كانى ئايىيان بۆ نېرەخساوه؟ ئايادەپزگار كردىغان لە تىاچوونى ھەتاھەتايى و بىن راگەيەندى فەرمایىشتە كانى خواو پىغمەبەر^{علیه السلام} و قورئان بە خراپە كارى دادەنرىت لە دېيان؟

ئەى دادوھە بەرپىزە كان!

ھەر گىز ئىمە باباى سىاسەت نىن، چونكە پىمان و اىه سىاسەت سەبارەت بەمۇ كەسانەي وەك ئىمە لە دەرەوەي پىيازى سىاسەتدان گەلىنى گيرو گرفت و مەترسى و

به پرسیاری تیدایه و، ئیمەش هیچ بایه خ و گرنگی بەک به پوالته فانی بە کان نادەین، چونکە تەنھا لە رۇوە خىزە کەی دنیاوه بىز دنیا دەپروانىن كە مەرۆف دەگەيەنتىھە پەزامەندىي خواى گۈورە. بۇيە زۇر بە توندى بەرپەرچى ئە توزمەتە دەدەمەوە كە گۈابا ئیمە بە دواى سیاسەتدا رادە كەين و نەيارى دەولەتىن. خۇ ئە گەر ئاماڭچمان ئەمە بوايە، ئەوا بىن گۈمان لە ماوەئى ئەم بىست و پىنج سالەدا بچوو كەرىن دىياردە و نىشانە ئەمەمان لىنى دەردە كەمەت.

راستە ئیمە سېفەتى "نەيارى" مان تیدایه، بەلام لە دەزى ئىلحاد و دارمانى ئەخلاقى. ئەم نەيارى بە شەمان سەرەلەدا ئىكى سروشتى و پىویستى بە شەداربۇو ئەمانە لە گەل قورئانى پېرۇزدا كە زۇر بە توندى لەو بابهاتانەدا سەرزەنلىق و بىرونكە دەنمەوە كانى خۇى دەرىختۇو.

جا ئە گەر ئەمە ھۆزكارە پىویستانە ئەمە رۇوەنگان كە دەلسزىزى و نىازى خاۋىنەوە سەرچاۋەيان گىرتۇو، سەرۇزىيادى ئەمە نەبۇون قەناعەتانا بىن بەخشن، ئەوا ج سزايدەكتان لە دەزمان بىن خۇشە دەرى بىكەن. بەلام ئەمەتانا لە ياد نەچىت حەزرەتى عيسا - دروودى خواى لە سەر بىت - كە شەش سەددە ملىيۇن نەصرانى خۇيىان بىز لاي ئەمە نىسبەت دەدەن، لە لاپەن پىاوائى حۆكمى ئەمە سەرەدەمەوە بە وىنەي دىزىكى ئاسايى فەرمانى ئىعدامى بىز دەركرا، لە كاتىكىدا دلى بىز بەختە وەرىي ئادەمیزاد و گەياندىنى راپساردە كە سەرشانى لېنى دەدا.

ئەم گۇفتارە سەربەست و ئازادانىيە هانتان دەدات سزايدە كەمان لە سەر دەرى بىكەن. بەلام ئیمە بە ھەموو شانازى بە كەمە پىشوازى لەو بېيار و سزايدە دەكەين.

ھەموو ئەمە كارە دەيكەين بەرۇ كە دەستى لالانەمەمانە بىز لاي خواى گەورە ئەنجامدەرە پىویستى بە کان و، دەلىن:

﴿حُسْبَنَا اللَّهُ وَنَعَمَ الْوَكِيلُ﴾.

نەحمدە فەيزى قول

خەلتكى ناوچە ئۆزتاقلار و
بەندىرى او لە بەندىغانە ئەفييون

به رگرسی جهیلان:

بۇ دادگای "تاوانه گەورە کان" لە شارى ئافیوون!
داواکارى گشتى كە ئەم باسەي گەورە كردووه و دەنكە دانمويىلەيە كى هيىندهى
گومەزىك نىشان داوه، بەشىكى گەورە ئەو تۆمەتە گومانكراواني بە تايىھتى بە هى
من داناوه كە ئاراستەي پەيامە كانى نورۇ كراون و، بە وينەي پىاوېنىكى سىاسىي ترسناك و
كەشىكى پىلانساز منى پىشانداوه، لەبىر ئەوهى كە خزمەتى مامۇستاكەم و پەيامە كانى
نورۇم كردووه، كە خزمەتىكە لە راستىدا من شانازىيى پۇوه دە كەم.

لە بەرپەرچى ئەو تۆمەتەدا دەلىم:

من پەيوەندىيە كى توندو تۈلىم بە مامۇستاكەم "بەدىعوززەمان" وەھەيە، كە
سوودىنلىكى هيىنده گەورەم لە كىنېھ ئايىنى و ئىمانى و رەھوشتى يەكانى وەرگەرتۇوه كە
ئامادەم لە پىناويدا خۆم و زىيان بە ئاسانى بەخت بکەم. بەلام ئەم پەيوەندىيە ھەرگىز وەك
ئەو گومانەي داواکارى گشتى نى يە كە زىيانى بۇ نىشىتمان و نەتموھ تىدا بىت و، لە
پىناوى ھاندانى گەل نەبووه لە دۈزى دەولەت.

بەلكو پەيوەندىيە كى توندو تۈلى ئوتوقىيە كە ھەرگىز لىنىڭ ناترازىت و، لە پىناوى
پەزگار كردنى خۆمانە لە ئىعدادمى هەتاهەتايى گۇزىر - كە ھېچ كەسىك ناتوانىتلىنى
دەرباز بىت - و، لە پىناوى پەزگار كردنى ھاوشىۋە كانى ئىمەن لە بىرايانى ئايىنیمان لەم
پۇزگارە پېلە مەترسىيەدا و، بۇ پاڭىز كردنى رەھوشت و ئاكارە كانىانە بە شىۋەيەك كە
بىن بە ئەندامى سوودبەخش بۇ ئەم نىشىتمان و نەتموھيە.

من يەكىنكم لە كەسە نزىكە كانى، چونكە لە چەند كاتىنلىكى پەچىرپەچىرى مساوهى چوار
سالدا خزمەتم كردووه و، شانازىش بەم خزمەتەوە دە كەم. بە درىزايى ئەم ماوەيە جىگە لە
فەزىلەتى پاڭ و بىنگەرد ھېچ شىنلىكى ترملىنى نەديۋە و، تەنانەت يەك دانە و شەملىنى
نەيىستووه لە بارەي ئەوهى كە "مەھدى" يان "موجەددىد" بىت.

سەدان ھەزار نو سخھى پەيامە كانى نورۇ و سەدان ھەزار كەمس لە قوتايىانى نورۇ كە
ئىمانى خۆيان بە خويىندەوهى ئەو پەيامانە پەزگار كردووه، شايەتى لە سەر كەمالى

خونویستی ئەو دەدەن. ئەم مامۆستا پىرۇزەم خۆزى بە يەكىك لە قوتاييانى نۇور دەبىنېت و ھەر لە سەر ئەم بىناغەيەش خۆزى دەناسىنىت..

ئۇوش زۇر بە ئاسانى و لە پىنى خۇيندنەوە ئەو پەيامانەي كە لە بەردە ستاندىيە دەتوانن ئەم پاستى يە بىبن، بە تايىت "پەيامى ئىخلاس" كە لە ناوەندى كۆمەلە پەيامى "عەسای مووسا" دايە. ئەمە تالەمۇ كۆمەلە پەيامەدا دەلىت: "پاستى يە ھەمىشەيى يە كان وەك خۇر و ئەلماس وان؛ لە سەر شانى كە سەكان بىناد نازىن و كەسانى فانى ناتوانن بىن بە خاوهنىان". ئەمەش زۇر جار لە پەيام و نامە كانىدا دووبات دەكتەوە. ئېرىي ساغى هىچ كەسىك ناتوانىت بىيارى ئەو بىدات كە ئەو شانازى بە خۆيەوە دەكتات يان خۆزى بە "مەھدى" و "موجەدىد" دادەنىت.

خۆ ئەگەر بە وردى و وېزدانوھ پەيام و نامە كانى نۇور بخۇينتەوە، بە دلىيابىيەوە بۇتان دەردە كەۋىت و دەزانىن گەورە زاناي ئەم زەمن و سەرددەمە كە بە دەگەمن رۇزگار ھاۋوينە ئەو لە زانست و تايىندا بە مروقايەتى دەبەخشىت و، چەند چەركى دەبىت رىزگار كەرىنگى ترى ئىمانىي ھاۋشىۋە ئەو پەيدا نەبوروھ. كەواتە كەسىكى خاوهن بەخشىش و بەپىت و بەرە كەتە بۇ ئەم نىشتمان و نەتەوەي زۇر زىاتر لەو سوودانەي كە سوپايدى كى تەواو پىسى دەگىيەن، بە تايىتى لە چەركىدا كە پىسىكى سوورى بەلشەفيك گۈزراوەتەوە بۇ لاي ئىمەش و دەبەپىت و لاتە كەمان قۇوت بىدات.

من زۇر بەداخموھ كە ھەر لە منالىمەوە قوتايىتى خۆزى و نۇو سراوە بەنرخە كائىم بۇ نەرەخساوە!

ئەي دەستەي بەرپىرى دادگا!

گەلنى سوودى مەزن و لمۇمارە بەدەرم لە خۇيندنەوە پەيامە كانى نۇورەوە لە خۆمدا بىنیوھ. لەبەر ئەوھ و بە رۇخسەتى رەسىپەيامى "رەبەرى لاوان" م لە شارى "ئەسکى شەھر" بە چاپ گەياند، تاكو كەسانى وەك من لە رۇتە كانى ئەم نىشتمانە سوودى لىنى وەربىگەن. واتە خزمەتىكى نىشتمانىي بەرزم ئەنجام داوه.

پىم خۇشە ئەم پىرسىارەتان ئاراستە بىكم:

منى ھەزارى دور گانەي مىھەبانى خوا ئەو پەيامانەي نۇورم بە چاپ گەياندووھ كە تەفسىرەتكى راستەقىنەي زامدار نە كراوى قورئانى پىرۇزىن. واتە خزمەتىكى ئىمانىم

جنی به جنی کردووه.. ئایا حق و داد پیشان رهوا یه ئەم مامەلە زبرەم لە گەل بکریت، لە
کاتینکدا کە دەبۇو بەرامبەر بەو کارەم پىز و تەقدىرم بۇ دابىرىيە؟
من لە دادگای دادپەروەرتان داوا دەكەم بېپارى سەرىيەستىي پەيامە كانى سور
دەربکات، كە خۇراكى گیان و ھۆكاري رېزگار بۇون و كلىلى بەختە وەرى
ھەميشەيى مانە.

خۇ ئەگەر بەشىئىكى ئەو شتانە لە سەرەوەدا باسم كردن لە پىش چاوى ئىۋەدا بە
گۇناھ و تاوان دابىرىت، ئەوا پىم خۇزىش بېتانا زۇون بىكەمەوە كە بە سىنگىكى فراوانەوە
پىشوازى لە ھەر سزا يەك دەكەم، چەندەش توندوتىز بىت، كە لەبارەي منەوە بېپارى
لەسەر بىدەن.

جهەيلان چالقىشان
خەلکى ئەمير داغ و
بەندىكراو لە بەندىخانە ئافىيون

بهرگری مستهفا عوسمان^(۱):

بۇ دادگای "تاوانه گەورە کان" لە شارى ئافيون!

لە بەرىيەر چدان نوھى ئەو تۆزمەتە ئاراستەم كراوه سەبارەت بە ھاوبەشى كردىم لە چالاکى يە گومان كراوه كانى بەدىعوززەمان سەعىدى نۇورسى لمەمە دامەزراىنى كۆزمەلەيمەكى نەھىنى و قۆزتەنەوەي ھەست و سۆزى ئايىنى بۇ تىڭىدانى ئاسايىشى ولات و ھەلسانەوەي لە دېرى رېزىمى حوكىمەن.. دەلىم:

۱ - بەلىنى، منىش وە كۈقو تابيانى نۇور پەيامە كانى نۇورم پەيدا كرد و خۇيندەمنەوە، تاكو رەوشتە قورئانى يە كان فىز بىم كە دروشى ئەو پەروەردە شارستانى و ئايىنى يەن شايىستە شەرەفى مىزۇويى نەتمەوە تور كە موسىلمانە كەمانن و، ئايىن و ئىمانى خۇم لە كارىگەرەي ئايىدۇلۇزى يە بىانى يە كان پىارىزىم و، بىم بە ئەندامىنى سوود بەخش بۇ نىشىمان و نەتمەوە كەم..

ئىستا خراپكارى و رەوشتە نزەمە كان جىئى ئەو رەوشتە و كارە بەرزانە يان گرتۇوەتەوە كە باپيرامان پىنى ناسرابۇون، ئەوانەي رەفتارە پەشنىڭدارە كانىان لە سەر لادپەرە كانى مىزۇو توamar كردووە. ئەو خراپكارى يانە هيىنە پەرييان سەندۇوە و ۋىزىانى كۆزمەلايەتى يان تىڭىداوە كە تەنانەت ئەو كەسانەش بەدرەفتار و خاۋەنى رەوشتى ناشىرىن بىز لەم بەربۇونەوە و دارمانە رەوشتى يە پەرسىنە دە كەنەوە كە راي گىشتى تووشى نىگەرانى كردووە و، باس و خواتىيەمەمۇ كۆپ و دانىشتنىكى مالان و، بابەتى گۇفار و پۇرۇنامە كانە كە زمانىكىن راي گىشتى دەرەپەن..

ئەم بارودۇخە ئازار بەخشانە هەر لە بلاوبۇونەوەي خىزادان و شىۋەي بەلاؤ و گىرو گرفتىكى گىشتى يان لە خۇز گرتۇوە.

ئالىم قىناغەدا "پەيامە كانى نۇور" توانى يان من و ھەمۇ خۇينەرنىكى موسىلمانى ترىيان لە دارپمانى رەوشتى رېزگار بىكەن. ئىنجا هەر كەسىكىش بە گەرمۇ گۇرى داواى ئەو پەيامانە لىنى كردىم - دواى ئەمەي كە زانىبىھەتى من خۇيندۇومنەتەوە - پەيامە كانم بىن داون، بەو نيازەي كە لە پىروى پاڭزى كردى رەوشتە و ئاكارە كانەوە سوود و بەھرەي

(۱) لە شارى قەستەمۇنى بە مامۇستا نۇورسى ئاشتا بۇوە و، قوتاپىتى كردووە، لە گەلېشىدا بەند كراوه، سالى ۱۹۹۱ لە تەمدەنی ھەشاۋ چوار سالىدا كۆچى دواى كردووە. خوالىنى خۇش بىت. (وھرگىز)

لئ و هربگرن. بهم کارهشم پارمهتی بزگار کردنی زور که سم دالهوانه که خمریک بوو دووچاری دارمانی رهوشتی بن و چهند ئەندامیکی زیانیه خشیان لئ دهربچیت بز نهمه و نیشتمان.

پیامه کانی نور به ریسمایی به کانی خویان توانی بان هه ممو ئهوانه بزگار بکنه و چهند ئەندامیکی سوودبه خشیان لئ پیک بهینیت بز مرؤفایته و، له بهردم پهتای سوری شیووعیه تدا خوراگر و پرچه کیان بکنه که له ولاتی ئیمه شدا خمریکه بلاو دهیته و هه ممو جیهان له ئاستیدا لهرزی لئ هاتورو.

کهواهه بديعوززه مان به موجاهیدینکی مهعنوي داده نریت که شایانی هه ممو پیز و تەقدیریتکه. چه کی کارا و نورانی لەم جیهاددا ئهه پیامانه نورره که له ماوهی بیست سالدا توانی بان بیست هه راز کەس - لەوانهیه زیارتیش - بگۇرن به کەسانی سوودمند بۆ نیشتمان و نهمه.

کهواهه ئیز چىن ئەم کارەم، کە خەلکیم بز خویندنەوهی ئهه پیامانه هان داوه، به تاوان داده نریت؟ يان دانانی ئهه پیامانه سەبارەت به دانەرە كەيان به تۆمەت لە قەلمە دەدریت؟

ئەم پرسیارە ئاراستەی ویژدانی ئیوه دەکەم.

۲- سەبارەت بەوهش کە داوا اکارى گشتى لە بارەی ئهه حەدیسە و تۈرىيەتى: "مەوزووعە" ، دەلىم: ئهه بېرىارىنىکى نازانىسى يە، چونكە ئهه حەدیسە صەحبە و لە كىتبە کانى فەرمۇددەھىيە و، زانىيانى حەديث قبۇولىان كىردوو. ئهه بۇولە سەردەمى مەشرۇوتىيە تدا - پىش سەردەمى ئازادى - ژاپۇنى بە كان و كەنیسە ئەنگلىكى ئىنگلىز چەند پرسیارىنىكىان ئاراستە زانىيانى ئهه رۇزگارە كىرد. زانىيانى ئەستەمبۇولىش ئهه پرسیاران يان برد بز "بەدعوززه مان". كە ئەمۇيش تەۋىلى ئەمە فەرمۇددەھىيە لەناو ئەمە پیامەدا نووسى كە ئىستانا ناوە كەي بۇوه بە "تیشكى پىنچەم". جا قبۇول كىردى ئەمە وەلامانە لە لايەن ئەمە زانا گەمورانەوه و رەخنە نە گەرتىيان لىسى، بەلگەيە لە سەر راستىي فەرمۇددە كە.

ئىجا نەڭ تەنها ئەم بەشەي پیامه کانی نور، بەلكو ئەمە راستىي يانەي كە لەمە پیامانەدان و سەرجەمی وانە كانىيان، ھىنده بەھىز و توندو تۆلەن كە ھىچ زانىابە كى مۇسلمانى راستەقىيە ناتوانىت رەخنەيان لئى بگەرتىت. هەر لە بەر ئەمە دەيىنەن زانىيانى

پاسته قینه‌ی ئەم ولاتە لە سەردهمى مەشروع تەنەو تا ئىستا، لە پىشەنگىانوھە سەرۋ كايەتى كاروبارە ئايىنى يە كان، ناچار بۇون رېز و تەقدىر بەرامبەر بەيامانە دەربېن. لەبر ئەو، هەر گىز ناتوانىت پاستى و بەلگە بەھىزە كانى ئەم پەيامانە لە لايەن كەسيك يان چەند كەسىكەو بىرىنەو كە هيچ بەشىكىان لە زانستى پاسته قينه دا ئى يە و، لە زانستدا تەنها ناوە كەى دەزان. تەنانەت كارى وادىيەت بە مايمى گالتە و پىنكەنин!

پەيامە كانى نور بەۋەپەرى رېزەوە لە هەممۇ شوينىكى نىشتمان و لە لايەن سەرجمە توپۇزە كانى گەلهەوە و بە مەبەستى رزگار كردنى ژيانى ھەميشەبى ئىمانە كەيان، دەخويىنېتەوە. جال لەبر ئەوەي ھەزاران كەس لەو ھاولاتى يانە سوودىيان وەرگرتۇوە و رېزيان بۇ پاستى يە كانى قورئان و ئىمان داناوە، ئەواھەمۈيان سۆزى پىزاين و ھەستى قۇولى ئەمە كدارى و سوپاسيان لە دىلدايە بۇ دانەرى ئەو پەيامانە..

جا ئايا نۇرسىنى نامە لە لايەن ئەوانوھە لە روانگەي وەفادارى و پىزانىنەو بۇ دانەرى پەيامە كان و، تىنگەيشتن لەو ھەدىسەي كە كراوه بە مايمە ئۆزەتبار كردىغان بەپىئى ئەو راستى يانەي كە بەرپەرج نادىنەوە و، سەير كردنى واتاي ئەو فەرمۇدەيە وەك ئەوەي لەم ولاتەدا ھاتىتەدى، لە سەر بناگەي چەند كار و ئاسەوارىك و، دەرىپىنى ھىوا و ئاوايان كە نىشتمانە كەمان نە كەويتە باوهشى ئازاوه و ئامىزى ئەم مەترسى يە سوورەوە.. ئايا ئەمانە بە خيانەت دادەنرىت لە دىزى رېئىمى فەرماپەوا؟ ئايا پەختەن لە دىزى شۇرۇش؟ خۇ ھەرچەند ئەم زانا بەرېز بەھۆزى ئەم بۇختانانوھە بۇ چەندىن دادگا رۇشتۇوە و، ئەم دادگایانەش بېپيارى بىن تاوانى يان بىز دەركردوو، كەچى ھېشىتا ھەرھەمان تۆمەتە كانى پىشۇرى ئاراستە دەكىت و دەخرىتە زىندانى تاکە كەسى و دەبرىت بۇ دادگا كان. لە كاتىكدا كە ئەم كەسىكى گۇشە گىر و تەنيايد و بەسالدا چۈو.

سەبارەت بە ئىمەش، ھەول و كۆشىشە زانستى يە كاغان كراوه بەلگە لە سەر ئەوەي كە گو ايا ئاسايىشى دەولەت تېكىدەدىن!

جا ئىنمە پرسىyar لە دادگا كەتان دە كەبن:

ئايا ج وېزدانىكى دادگەر دەتوانىت ئەم چەشىن بېپارە دەربكاش؟ ئەمە بۇ وېزدانىت بەجى دەھىلىن!

۳ - با بېيىنه سەرھۆى تۆمەتە كەى تر كە: (ئىمە وىنە بەدىعوززەمان - وەك ئەوەي شىتكى موقەددەس بىت - ھەلدە گىرىن و، نامە كانى كۆ دە كەينەوە و، نامە بۇ دەنلىرىن).

له بېرىپەر چدانەوە ئەمەدا دەلىيەن:

من وە كۈھمۇ كەسىكى تىرى مافى خۆمە نامە و كارتى پەزىز بالى بۇ بنىرم و،
هاورىيەتى خۇشمۇيستانى بىكم و، وينە كەشى هەلبىگەم. تەنانەت نەك تەنھا وينەيە كى
ئاسابى ئەو، بەلكو ئەگەر وينە كەھى چوارچىنە ئەگەر و ئالتوونىشى تىنگىرايىت
ھېشتا شىنىكى زۇر كەمە لە بەرامبەر ئەو چاكىيە كە ئەم زانا مەزىنە بە منى بەخشىيە؛
چونكە ئىيانى مەعنەوۇ و هەتاھەتايىي منى لە ئىعدامى ھەمىشەيى بىزگار كىرد، تەنانەت
لەزەتى بەختەورىي ئىيانى ماددىشى بىن چەستىم و، لە بىنى نۇرسىنە كانىيەوە بۇو بەھزى
پىزگار كەردىنى ئىمانى ھەزاران كەسى ترى وەك من.
جا ئەمە مافىكى خۆمە و، پىم و اىھە يېچ تاوانىيەك پىنك ناھىيەت.

لە كۆرتايىدا دەلىيەم:

پياوانى ئاسابىشى دwoo پارىزگا و چەند قەزايەك شايەتى دەدەن كە ئەو قوتايانە ئىنور
بە خۇيىندەنەوە پەيامە كانى نۇور خۇيىان و كەسانى ترييان لە رۇشتە ھەرزەيى بە كان
پىزگار كەردووە و، بە درېڭىلىي چەندىن سال خزمەتىنىكى ھېننە گەورەيان پىشىكەش بەم
نېشتمان و نەتەوەيە كە ھەزاران پياوى ئاسابىش ناتوانن ئەنجامى بەدەن.

جا ئەوانە لە بىرى ئەوەي پىز و ستايىشيان بۇ دابىرىت، كەچى بە ھەلە لېيان
تىنگىيەتن و، بە وينەي كەسانى بە كەرى گىراوى يىانى بە كان مامەلەيان لە گەلدا كرا.
ئەوە بۇ گىراين و براين بۇ دادگا كان و، كار و كاسىي و بەرژەوندى بە كامان پە كى
كەوت و، خۆمان و مىنال و خېزانمان دووجارى بارىكى پەرىشان كراين.
ئايا ج دەنۈ كراسىيەتىك بەم بارە ناھەموارە بۇ خېزانە كامان و گەريان و شىوهن بۇ
منالە كامان پازى دەھىت و بە رەھواي دەزانىت؟

ۋىزدانى ج دادۇرېنىك بەمە رازىيە؟ ئەم پەرسىيارە لە دادگا و وىزدانى ئىۋە دە كەم!
لەبەر ئەوە، من بە ناوى دادگاى بەرېزتان و بە ناوى نەتەوەي سەربرىزى تورك و بە
ناوى ئەنجۇرمەن دادگەرە كەيەوە كە ئىۋە لە ژىز سايەيدا كار دە كەن، داوا دە كەم:
پېيارى ئازادىي بلاوبۇنەوە پەيامە كانى نۇور دەرىكەن كە ھەر گىز ناتوانىت
ئىنكارىي سوودە زۇرە كانىيان بىكىرىت.. ھاودەم لە گەل دەر كەردىنى پېيارى بىن تاوانىمان.

مسەفە عوسمان

خەتكى "سەرانبۇلۇ" و

بەند كراو لە بەندىخانە شارى ئافىيون

به رگربی حفظی بایرام:

بز دادگای "تاوانه گهوره کان" له شاری ئافیوون!
 ئو تزمهتهی ئاراستهی من کراوه ئمهوه که:
 نوسینه کانی زانای ئیسلامی "بديعوززه مان" ده خوينمهوه که بهوه تزمهبار کراوه
 هستی ئايینی ده قوزيندهوه بز تىكدانی ئاسايشی ولات.
 ئو نوسراوانه له راستیدا زۆر بهنرخن و، سوودى گهورهيان بز ولات و نمهوه
 تىدايه و، گهلى وانه سوودبهخش له بارهی راستی يه کانی قورئان و ئيمانوه دەلېنهوه..
 هروهها که بۇم دەركمۇت سوودىكى زۇرم لە پۈرى ئايینی و پەوشىي يەوه لەم
 پەيامانه دەست كەوتۈوه و، لە سەر داوا كارىيى ھەندى لە ھاپرى كام، چەند دانەيە كم
 لەم پەيامانه بىن دان، بەپى ئو دەستورەمان كە بىرىتى يە لە ھەولەدان بز بەدەستەھىنانى
 خىر و پاداشت لە پىنى بلاو كردنەوهى پەرورىدە ئايینی و پەوشىي يەوه..
 هروهها ناردىنی ھەندىنامەي زانستى، يان نامەي دۆستانە لە لايەن ھەندى لە
 ناسراوه كانەوه بز ئادرەسە كەى من..
 ئەمانە، ئەو بىرپىانو وانەن كە پشتىان بىن بەستراوه بز ئەوهى لە گەل ناوبر او دا
 ھاوبەشى تاوان بىم.

وا بىرچى هىتىانى ئەم مەسىلانە دەدەمەوه کە كراون بەھۆى تزمهتىار كردىغان:
 ۱ - من لەو باورەدا نىم کە خويىندەوهى پەيامە کانى نور لە لايەن منەوه بە نيازى
 فيرپۇن و پارىزگارىي ئايىن و ئىمانە كەم و، بەخشىنى ھەندى لەم پەيامانە بە چەند
 ھاپرى و دۆستىك بە نيازى فيرپۇن، هيچ گۇناھ و تاوانىتكىنگىنىت. چونكە ئەم
 پەيامانە بە چەند دادگایە كىدا تىپەرپۇن و لە لايەن ھەمموپىانەوه بى تاوانى يان
 را گەيدىزاوه و دراونەتەوه بە دانەرە كەيان و، پىز و تەقدىرى زاناييانى ولاتى خۆمان و
 ولاتە ئىسلامى يە كانىان بەدەست هىناوه و، هيچ ھزر و بىرپىكى خراپىان تىدانى يە، وەك
 ئەوهى داوا كارى گىشتى گومان دەبات..

ھەرىيەك لەم پەيامانە، لە سەرەتاوه تا كۆتايى، تەفسىرىنىكى گرنگى قورئانى پىرۇزىن و،
 خەلکى بز پەوشىت بەرزى و فيرپۇنلىقەفتار و ئاكارى جوان بانگ دە كەن و، چەند

و انه يه کي ئىسلامى و پەروەردەي ئايىنى بە شىۋە يە كارىگەر دەلىنەوە و ، بەمەش دەبن
بە هو كارىكى پاراستىنى نەتەوە كان لەوهى كە بەرەو نزمايى يە كان هەرس بەيىن.

که واته نهک چهند کتیبنکی سوود به خشن بز ئهم نتهوه و ولاته، به لکو له پرووی
مه عنهوی يهود سوود دیان بز هممو گروی مرؤفایه تی تیدایه. چونکه تائیستا هیچ که سینک
له هیچ شوینیکدا رووداونیکی تومار نه کرد ووه که زیانی بز نتهوه یان کار گیری
دهولهت بووینت و یهک کمس له قوتاییانی نورور به شداری یان تیدا کردیت. پیاوانی
پنژلیس و ناسایش هیچ رووداونیکی لم چهشمیان له سر تومار نه کرد وون.

پاشان هیچ کزمه‌لیه کی نهیتی له ئارادا نی يه تا خویندنه وهی پیامه کانی نورو به نهیتی بیت. چونکه قوتاییانی نورو په یوندی یان به هیچ کزمه‌لیه کمه وه نی يه، زانستی بیت یان سیاسی، ئاشکرا بیت یان په نهان. تهنانه ت پیش چهند سالیک به دیعوزه مان و چهندین کمس له قوتاییانی به همه مان تزمته بران بزو دادگای تاوانه گمهوره کان له "دنهیزی" و، دادگاش تویزینه وهی ورد و لیکزتینه وهی قروولی ئهنجام دا، پاشان ناچار بسو بیریاری بین تاوانی هممویان و بین تاوانی پیامه کانی نورو پیش دهربکات.

نازام خوینده و هی نوسراوه کانی دانه ریلک که بپیاری بمن تاوانی خزوی و
کتیبه کانی در او، بزچی ده کریست به به لگه له سهر تاوانیکی گموره و هک: تینکدانی

ئاسایشی دەولەت و ھەولدان لە دەزى پەزىمى فەرمانپەۋا؟

چون ئەمە دەگریت بە ھۇز کارى تاوانبى

پسندی داده بزرگ سیدا چشمدهی:

۲- پاشان لهو کاتهدا که من له قهزای "بایه زید" له بهندیخانهدا بروم له لایهنه سینکموده که نایناسم نامه یه کم بزنبر او و، ئه و نامه یه کراوه به هزی توانبار کردنم! له کاتیکدا که من ئه و نامه یم نه دیوه و ناز انم ناواره رۆ که کەشى چى يه. خۇ ئه گەر يە كېنکە له سەلەمە كاز نەمەن، قەمەن، بەن، زان، حەب، ئەم مەلام، ئەم تەمەن، ئەم مەمەن.

له وته که داو اکاری گشیدا شتیک له بارهی "مهدی یهت" ووه و تراوه. جگه لمو من ئووهم له هیچ که سینکی تر نه پیستووه. مامز ستا که شم لەم چەشنه لاف و گەزافانه

بهری به و، نه له قسه کانیدا و نه له پهیامه کانیدا شتی وای تیدا نه هاتووه. تعنانه ت له همه مهو بزنه یه کدا وا پراها ته تووه قوتاییانی ئاگادار ده کاته وه که هر ده دورو بکهونمه له وهی به گهورهی بگرن، یان پیزی زیادی بتو دابنین، یاخود پله یه کی بهرزی پنی بیه خشن.

ئیمه خزمان دلیابن له وهی که مهز نترین زانا کانی چهرخی خزیه تی و، بهری به له حمز و ثاره زووی ناو بانگ و پله و پایه. کهوا ته زانایه کی ره سنه.

بهند کراو
حیفظی بايرام

* * *

به رگری مستهفا ناجهت^(۱):

بز "دادگای تاوانه گهوره کان" له شاری ئافیوون!
 ولامی ئهو تومته وهمی يه ددهمهوه که دواکاری گشتی "به دیعززه مان"ی
 مامؤستامی بین تاو انبار کردودوه:
 خرمته کانم بز مامؤستا و بز پهیامه کانی نوور تنهها يهك دلزپه له بهرامبر ئهو دهريای
 لوتق و چاکهيهی که له گەلمدا کراوه. هر گىز پەشيمان نيم لهو پەيوهندىيەم.
 جا همروهك چەند پارچە شووشەيدك له پىناوى بەدەستەھىنانى گەنجىنەي يه كجار
 بەنرخى ئەلماسدا بخت دەكرىت، منىش ئامادەم ژيانى خۆم له پىنى پەيامه کانى نووردا
 بخت بكم کە هۇى پزگار كردىنى ژيانى ھەمىشىيەمن.
 بە دلىابىي دەركەتوووه کە گەلن سوودى قيامەتى و دنيايى لە پەيامه کانى نوورهوه
 بەدەست دىن. لەبر ئوه، پىم وايە وازھينان لەو سوودە گمورانە و ساردوسپى
 بهرامبر پەيامه کان و مامؤستاي بەرنىزم، لەبر ئوه زيانىكى وەك بەندىرىنىكى بىن
 نرخ و تەنگ و چەلمەيەكى كاتى نەيەتە پىنى ئەم ژيانە دنيايى يە كورت و شىواوه، پىم
 وايە ئەم كارە سووكايدەتى يە كى گەورەيە بهرامبر مامؤستاكەم کە عەللامەي
 رۈزگارە، بهرامبر تاقانە ئاماڭە مەزنە كەي کە خرمەتكىرىدى ئىمان و قورئانه..
 بۆيە من نامەۋىتى ھەر گىز بىن فورماينى بكم، يان لە نىزىن و روحسەتى ئهو لا بدەم.
 ئەي دەستە دادوھرانى بەرنىز!

بۇچى بە لاتانوه گمورەيە کە من، وىنېرى اھمۇزايىم، قوتايى زانايى كى مەزنەم کە
 دڙى ئهو بەلشەفيكە جىھاد دەكتە كە ھەول دەدات ژەھرە کانى لە نىشتمانە
 ئازىزە كەماندا بلاو بکاتاهو. ئەمە بىن گومان دەيچەسىپىتىت کە ئهو سەرەت و سامانەي
 "نوور" ھەيتى زۇر زياتە لە سەرەتى سەرانسىرى جىھان بە گشتى.

(۱) مستهفا ناجهت: سالى ۱۹۲۴ لە "ئەميرداغ"ى سەر بە پارىز گای "ئافیوون" لە دايىك بوروه. لە سەر
 چالاکى يە كانى لە خرمەتى نووردا سالى ۱۹۶۱ و ۱۹۶۴ بەندىرىتى. ماوەيە كى درېزخايەن خىزشىنوس بوروه
 لە ديوانى سەرۇ گايدەتىي كاروبارى ئايىنى. سالى ۱۹۹۲ لە تەمدەنى شەست و ھەشت سالىدا كۆچى دوایى
 كردودوه. خوالىنى خۇش بىت. (وەرگىز)

دهسا دهستی مامؤستاکم و پهیامه کانی نور بر بدهن، تاکو ملیونان لاوی نمهوهی
تورک پزگار بکات و بین به رؤلهی سوودبه خش بزو لات!
به لئی، ئیمهی لاواني نمهوهی تورک زور زیاتر پیویستمان به پهیامه کانی نوره له و
پیویستی بیهی که مرؤفیک وەخته بخنکیت بزو هموای سازگار هەیهتی و .. لە پیویستی ئەم و
کەسەی لە تاریکایدایه بزو پرووناکی و .. لە تینویتی و برسیتی کەسینکی وىلى ناو
دهشت و بیابانه کان بزو ئاوی سازگار و خواردنیکی سوودبه خش .. تەنانەت زیاتر لە
پیویستی کەسینکی کە نوقمی ژیر ئاو بورو، بزو پزگاری!

لەناودانی ژیانی "بەدیعوززەمان" کە گومان باشیی لە رادەبەدەری ئیمهی بەدەست
ھیناوه و، ئیمه روومان تېکردووه و، پەیوهندىی توندو تۆلمان لە گەلدا بەستووه..
ھەروھا لەناودانی کەسانیکی لاواز کە بە نیازنیکی بىنگەرد بۇون بە قوتايی ئەم،
ھەرگىز ئەم کارە لە گەل شەرهە فى داد گەریدا ناگۈنخىت.

بەند کراو:

مستەفا ئاجەت

خەلتکى ئەمیر داغ

* * *

به رگربی خه لیل چالیشقاں^(۱):

بز داد گای تاوانه گهوره کان له شاری "نافیون"!
ئهی دهسته‌ی بهریزی داد گا!

لهو لاپیحه‌ی تومهتیار کردنه‌ی که داوا کاری گشتی پیشکه‌شی کردوده، خزمت کردنه‌ی منی بز ماموزتاکم به تاوانیکی گهوره له قلهلم داوه.
ئهم ماموزتاپیم که وهک میوانیک سالی ۱۹۴۴ هات بز شاره که‌مان و چوار ساله لهوئ نیشته‌جی‌یه، چل سالی ره‌بده وازی له هه‌موو چیز و خوشی و حموانه‌ویه کی ژیان هیناوه و، خوی بز خزمتی ئیمان و ئیسلام تهرخان کردوده، به تایبەتی بز رزگار کردنه‌ی بهخته‌وهری هه‌میشه‌ی موسلمانانی نیشتمانه که‌مان و، دانانی بەربەستیک لە بردهم ئه و بیروبرایانه‌ی که زیانیان بز ئایینی ئهم نه‌توه تور که موسلمانه هه‌یه، وهک بیروپای ئه و بەلشەفیکەی که زیانی لە راده‌بەدری ماددی و معنە‌ویی تیدایه و بیر و بز جوونه کانی تر که زیان به نیشتمان و نه‌توه ده گھین..

ئهم ههوله‌ی ماموزتاپیمان له ربی وانه ئیمانی و ئەخلاقی‌یه کانی پەیامه کانی نوره‌ویه که سەرجمى زانیان دانیان به فەزلىدا ناوه.

ئایا خزمتکردنی جارجاره‌ی من - که شانازی بپنوه ده کم - بز ماموزتاکم له ماوه‌ی سەن سالدا، به تاوان داده‌نریت؟

جگه له‌مه، ده‌چن واژه‌نام له پیشەی "به رگدرووی" له پنایوی ئهم خزمت‌دا، به تاوان داده‌نین. خۆ ئه گەر ژیانی خۆم له پنایوی ماموزتاکم و پەیامه کانی نوردا - کە ئیمەبان بز راستی و حقیقت پەنمایی کرد و، تەفسیری راسته‌قینەی قورئانی پەرۋزن - بهخت بکم، ئایا بەو کاره تاوانبار و خیانه‌تکار داده‌نریم بەرامبەر نیشتمانه کم؟ ئهم پرسیاره له ئیوه ده کم!

ئهی سەرۇكى بەریزی داد گا! من هەندى پەیامى نورم خوبندووه‌تەوە و هەندىکى تریان تریشیانم نووسیوه‌تەوە و، سوپاس بز خوا خەریکە سوودىنکى زۇر لەم پەیامانه وەردەگرم.

(۱) بەنەمالى "چالیشقاں" خزمتى زۆربان پېشکىش بە پەیامه کانی نور کردوده، لە دەمى دەست بەسەرپى ماموزستادا له ئەمېدا غەر خزمتەيان بە ئەنخام گەپاندووه. يەكىك لەوانه خەلیل چالیشقاں و يەكىكى تریان "عوسمان" ئى باوکىيەنى كە لە پېشەنگى خزمتگۇزارانى پەیامه کانی نوردا بۇون. سالى ۱۹۶۵ لە تەمەنى سى و پىنج سالىدا كۆچى دوابىي کردوده. خوايى گهوره لىنى خۇش بىت. (وەرگىز)

چونکه هر له سره تاوه دلم تاسه مهندی زانسته و پهیوه ندی یه کی گدوره‌ی به زانسته‌وه هدیه. خز هر چه نده زور له نزیکه‌وه پهیوه ندیم بهم پهیامنه‌وه هدیه، که چی ئهوم تیندا نه بینیوه که گهل له دژی حکومه‌ت هان بدادات، یان بانگه شه بتو دامه زراندی کزمله‌یه کی نهیئی بکات به مه‌بستی تینکدانی ئاسایش و، هیچ شتیکم سه‌باره‌ت به "مه‌هدی‌یه‌ت" و لافی "ته‌جديد" یان هاندان له دژی ئاسایش له ماموزستا‌کهم نه‌بیستووه. ته‌نیا ئامانچ و تاکه خزمه‌ت پهیامه کانی نور و ماموزستا‌کهمان و قوتاییانی نوریش، ئه‌نجامدانی خزمه‌تیکی خاوینه بتو نه‌تموه‌ی تور کی موسلمان، له پرووی ئیمان و ئه‌خلقه‌وه.

لهمبر ئه‌وه، گهلنی پیویسته که له سره ئه‌نجامدانی ئهم خزمه‌ته، ره‌فتاری نابه‌وا به‌امبر پهیامه کانی نور و قوتاییانی نه‌کریت.

ئه‌مه ئامانچ و مه‌بستی ئیمه‌یه، نه‌ک شتی تر. ئه‌نجامدانی ئهم ئه‌رکه شمان له پیناوی به‌ده‌سته‌پینانی ره‌زامه‌ندی خواهی گدوره‌دایه. ناشکرا و سروشتی به که ناکریت ئهم ئه‌رکه خاوینه له پیناوی دنيا و شمه‌ک و سووده‌کانیدا بیت، ته‌نانه‌ت هر دانا به‌زینه ئه‌وه ئاسته. قوتایی به خاوینه کانی نور جئی ئامانچه دنیابی یه کان له دلیاندا نایته‌وه، چونکه دلیان به ئیمان و شتانی سره به دوا پرور بپ بوروه.

لهمبر ئه‌وه، ئیمه‌هه رگیز پنکه‌پیانی کزمله‌یه کی نه‌نیمان به دلدا نه‌هاتووه، که دوا اکاری گشتی ئیمه‌ی پن تزمه‌تبار ده کات و، هر رگیز ئهم چه‌شنه تزمه‌ته قبول ناکهین.

ئه‌ی ده‌سته‌ی بېریزی داد گا!

لهم باوه‌رهداین که ئیوه قه‌ناعه‌تان به حقيقه‌تی ئامانچه کانی ئیمه‌ی قوتاییانی نور کردووه و، دلنيا بیون لمه‌وه که هیچ پهیوه ندی یه کمان بهو تزمه‌تاهووه نی به که دوا اکاری گشتی هیناونی. بؤیه داواله دادگای بېریز و ویزدانی ئیوه ده کمین که کتیبه کامان بدهنه‌وه و بواری سره‌بست بیونیان بدهن و، پپیاری بی تاو ایمان بتو ده‌رکه‌ن.

خەلیل چالیشقاں

خەلکى ئەمیر داغ و

بەندکرا او له بەندیخانه‌ی ئافیوون

بهرگری مستهفا گول^(۱):

بۇ دادگای تاوانه گەورە کان لە شارى "ئافیوون"!^(۲)
 من ئەندام نىم لە هېچ كۆملەمە كى نەھىندا، ھەروەك "بەدىعوززەمان"ى مامۇستاشم
 كۆملەمە كى لەو جۈزەى يېڭى نەھىناوه. چونكە بەردەوام چەند و انەيە كەمان بىن دەلىت
 لە بارەي راستى يە كانى قورئانەوە و، بە توندى رىمانلىنى دەگۈزىت كە پەيوەندى بە
 سياسەتموھ بىكەين. من تەنها قوتايىيە كى مامۇستاي گەورە "سەعىد نورسى"م و،
 لەناخى دل و رۇخى خۆمۇھ پەيوەندىم بە خۇزى و پەيامە كانى نورەرەھەيە و، ئاماھەي
 ھەر سزايدىم لە رېنى پەيامە كانى نورولە پىشاۋى مامۇستاكەمدا لەسەرم دەرىگىزىت.
 چونكە ئەم مامۇستايم بە پەيامە كانى نورئىمان و ژيانى ئەودىنالى منى رىزگار كەرد.
 تەنبا ئاماڭىچى ئەم بىزگار كەردى مۇسلمانان و ھەموھا و لاتى يانە لە ئىلحاد، بۇ ئەمەي
 بەختەورىي ھەمىشەبى بەدەست بەھىنەن.

لە ھەموھ دادگا كاندا بە ئاشكرا دەركەوتۇوھ كە ئىمە هېچ پەيوەندىيە كەمان بە هېچ
 ئاماڭىچى سياسىيەوە نىيە، كەچى وىزايى ئەمەيە كە راستى ئەمەيە، ھېشتا ھەر بە
 ناخق و بىن هېچ تاوانىيەك بەرە دادگا كان دەرىتىن. ئىمە پىمان وايە كە دەيانەوتى
 يەكىنى و يەكپىزىمان بشكىن، لە كاتىكدا ھاوا كارى و يەكپىزىمان بە مەبەستى هېچ
 ئاماڭىچى دىنلىي يان سياسىي نىيە. ھەر تەنها ئەمەن دەگۈزىت كە رېزىنلىكى گەورە لە
 مامۇستاكەمان دەگۈزىن، چونكە ھەر كەسىك پەيامە كان دەخوينىتەمە ئىمانلىكى بەھىز و
 ئىسلامىنلىكى توندو تۈل و رەھوشت و كەمالىنلىكى بەر زەدەست دەھىنەت.

ئىمە ناتوانىن خۆشەويىتىيە كى زۇرمان بۇ مامۇستاكەمان نەبىت. من بە ھەموھ
 ھەست و نەستىنكم و لە ناخى دلەمەوە پەيوەستىم بەم چەشىنە مامۇستايم و بەم جۈزە
 قوتايىانەي نورەرەھ. خۇز ئەگەر لە سىدارەش بىدرىيەم ھەر ئەم پەيوەندىيەم ناپەچرىت.
 من و ھەموھ برايام بى تاوانىن و، بە ھەموھ ھىزىنكمانەوە داوا كارى سەربەست
 كەردىي پەيامە كانى نورورىن. من داوا كارى دەر كەردىي پېيارى بى تاوانىي مامۇستا
 گەورە كەمان و برا بىن گواناھە كامى لە قوتايىانى نور و بىن تاوانىي خۆيىشم دەكەم.
 (مستهفا گول) خەلکى ئىسپارە

(۱) سالى ۱۸۹۹ زەلە گۈنندى "ساو"ى سەر بە پارىزگاي "ئىسپارە" لەدايىك بۇوە، يەكىنە كە نۇرسەرەرەھ
 پېشىنە كانى پەيامە كانى نور. لە سالى ۱۹۴۲ زەلە گەل مامۇستا نور سىدا ئاشنانىي پەيدا كەردىوھ. سالى
 ۱۹۸۵ زەلە گۈچى دوايى كەردىوھ. خوالىنى خۇش بىت. (وەرگىز)

به رگری ثیراهیم فاقازلی^(۱):

بنو دادگای تاوانه گهوره کان له شاری نافیون!
نهی دادوهره بپریزه کان!

یه کم شت: ئه و تۆمەتەی کە ئاراسەتى ئىئمە کراوه ناپهوايە و پەيوەندىي بە دنیاوه
ھەيە، چۈنكە تۆمەتىكى سیاسى يە.

بىن گومان ئىيۇ - ئه دادوهره بپریزه کان - هەر لە يە كم پوانىتەنەو بىن ئىئمە بۆتەن
دەر كە وتووھە كە لەو كەسانە نىن لە مەيدانى سیاسەتدا كار دە كەن، تەنانەت گەرسەدان
كەسى خاوهن سەلاھىەتىش بىانەويت جەخت لە سەر ئەم توتمەتە بىن تام و نامۋىھە بىكەن،
ئىيۇ ھەر باوهە ناكەن.

خۇ ئەگەر زېرىم سەدان ھېتىدەي ئىستام گەمورەتى بىت ئەوا ئەم كارىگەرى يەي كە
پەيامە كانى نۇور و دانەرە بپریزە كەيان لە مندا بە جىيان گەياندۇوھە سەرۇزىيادى ئەوهەيە كە
واز لە چىزى كاتى و فانىي سیاسەت بەھىم و، بە ھەموو قەوارە و بۇون و ھىزىكىم بەرمۇ
پىتى ئاخىرەت و رېزگار بۇون لە دۇزەخ رابكەم.

پەيوەندىيە كاغان لە گەل دانەرە بەپریزى پەيامە كانى نۇور و رېزگەرنىمان لېنى و
خۇينىدەنەوەمان لە پەيامە كانى نۇوردا و نۇرسىنەوەيان و، پەيوەندىيەمان لە گەل قوتايىانى
نۇوردا.. ھەمۇ ئەمانە چەند پەيوەندىيە كى قىامەتى و سەر بە دنیان. دادگای گەورەى
تاوانە كان لە شارى دەنیزلى و دادگای بالاى تمىز دانىان بەمەدا ناوه و تەسدىقىان
كردووھە.

ئەم بىر و بنو چۈونانەش كە لە پەيامە كانى نۇورەوە بە دەستمان ھېتىاون داخوازى
ئەوهەن كە ھەرگىز دەستبەردارى ئەم پەيوەندىيە نۇورانى يە نەبىن و نەيگۈزۈنەوە بە ھىچ
ئامانجىكى ماددى و دنیاىي. ئەم ئىمانەشمان لە گەلدا دەمەنەت ھەتا دوا چىركەي تەمەغان.
ئەم دەستەي بەپریزى دادگا!

(۱) سالى ۱۹۱۰ لە ناحىيە "ئەينبولۇو" لە دايىك بۇوه. سالى ۱۹۴۱ لە "قەستەمۇنى" سەردانى مامۇستا
نۇورسى كەردووھە. لە بىيامە كانى نۇورەوە خزمەتى ئىمانى بە ئەنخام گەياندۇوھە. ۲۰۰۳/۱۱/۲ رى كۆزچى
دوايى كەردووھە. خوالىنى خۇش بىت. (وەرگىز)

مادهم لە سەر ئەم تۆمەتە سەرسوورھینەرە لىرەدا كۆز كراوينەتهوه، ئەوا ويژدانم و خۇشەويسىتىي ولاٽە كەم پىنويستى دەكەن لە سەرم كە ئەم راستى يە گرنگانە بۇون بىكمەمە:

بە چاوى خۇم لە ناوەندە كامان و لەو ۋېنگەيەى كە تىايىدا دەئىسم مەوداي ئەو چاكسازى يە گەورانم بىنى كە پەيامە كانى نۇور ئەنجاميان داون و، كەسانى تىيش بىنپىيانە. ئەوه بۇو لە ماوهى دە سالدا كەسانىنىكى زۇر - كە خۇم يە كېڭىم لەوانە - فيرى ئەوه بۇون پېنگا بەرە مالتەھىان بىگەنەبەر و بايەخ بە خىزانە كانىيان بىدەن و، وازيان لە شتانى نەنگ و ناشىرين ھينا و، تامى بەختمۇرەبى خىزانى يان چەشت. ئىستا باو كان و دايىكانى ئەو كەسانە دەستى نزا و پارانەوه بەرز دەكەنەوه و دوعا بۇ ئەو كەسە دەكەن كە هۇزكارى ئەم ئالىرگۈزۈ بۇوه.

دەتوانى شتى زۇر لەم بارەيمەوە لە خەلکانى پارېزىگا كەمان و دەوروبەرى بىسىن. كاتىئىك پەيامە كانى نۇور بۇشتە ناو بەندىخانەي "دەنیزلى" كارىگەربى يە كجارتىجايى يان لە سەر بەند كراوه كان بەجى هيشت، كە تائىستاش ئەو كارىگەرلى يە ئىجايى يە جىئى باس و گفتۇرگۈزى خەلتكى يە!

كاتىكىش بۇشتە ناو بەندىخانەي "ئافىيۇن" لە گەل ھەر بەند كراوېتك دەدۋام دواعى خىيرى بۇ قوتايىانى نۇور دەكرد و، جياوازىي گەورە ئىسوان حالەتى پېشۈريان و حالەتى ئىستايىان بۇ باس دەكردم..

ئەم راستى يانە لە بەرچاودان و ھەستىان بىن دەكىرت.

لە راستىدا من زۇرم بەلاوه سەمير و نامۇيە كە بىگۈنچى يېم بۇترى لە بوارى سىاسەتدا كار دەكەم، تەنھا لە بەر ئەوهى كە چەند نامەيە كى خۇشەويسىتىم بۇ دانەرى بەپېزى پەيامە كانى نۇور ناردۇوه، ئەو پەيامانەي كە لە بۇوى رەوشتى و كۆمەلایتى و قىامەتى يەوه سوودىنىكى زۇرپىان بۇ من و ھاۋىرە گەزە كامى بۇوه، چونكە تەفسىرى راستەقىنەي قورئانى پېرۇزىن.. يان لە بەر ئەوهى چەند نامەيە كى خۇشەويسىتى موسىلمانانە و نامەي دلىدەنەوەم بۇ چەند ھاۋولاتى يە كەم ناردۇوه.

جا من لە ناوەندى ئەم سەرسوورمانەمدا دەلتىم:

هرگیز ناکرئ ئەم کاره مايەی تزمهت و تاوان بىت.
ئو گریانە لېرەدا بۇ ئەم دياردەيە مەزەندە دەكرىست ئەوهىھ كە دوزمنانى قورئان،
كە هي پەيامە كانى نۇورىشىن، لەوانەي كە له پشت پەردەوە خۆيان حەشار داوه. وەهم و
گومان و مەترسى يان لە دەرروونى كارمەندانى داد و ئاسايىشدا سەبارەت به ئىمە
بلاو كردووه تەوه، تاکو بخىنېنە بەندىخانە كانوھە.

بەلام دادوھرە بەرپىزە كان، بىن ھىچ گومانىك، لەم راستى يانه ئاڭگادارن و، دەستىان
لەسەر وىزدانىان دادەنин، بۇ ئەوهى ئەو بېيارە داد گەرانەيە دەربەكەن كە پاداشتى زۇرى
لای خواى گەورە هەيە و .. نەتەوهى تور كى مۇسلمانىش، كە له ھەموو شۇنىيىكى ئەم
نيشتمانەدا بە بايەخ پىدانەوە چاوهپى ئەو بېيارانە دەكات، منهزان و سوپاسگۈزاريان
دەبىت.

ئيراهيم فاقازلى

بەندىكراو لە بەندىخانە ئافىرون

* * *

تیشكى پازدەم

الحجۃ الزهراء

(له دوو مقام پيکهاتوروه)

ئەم وانەيە له روالەتدا بە پەيامنگى بەجوروك دەرددە كەوتىت، بەلام له راستىدا پەيامنگى سەھىز و فراوانە، مىرە و بەرۇبۇمىنگى ئىمانى و قورىنى و بەھەشىيە كە زيانى بىركردنووه و يەكگەرنى "علم اليقين" و "عين اليقين" لە زيانى معانەوى و تەحقىقى نوردا بەرھەميان ھىتاوه.

سەعىدى نۇورسى

مهقامى يەكەم

(سى بەشە)

بەشى يەكەم

لە دەرسەي كە لە سىھەم قوتاڭانە يۈوسفىدا و ترايەوە و، بۆختەي
كۈرتەي مەكتۇوبى بىستەم

بسم الله الرحمن الرحيم

و به نستعين

ئەو كەسەي كە سى و پىنج سالى تەمەنی بە گۇشە گىرى و دۇورى لە خەلکى بەسەر
بردووه و.. مالشاوابى لە دنيا كىردووه و لە بىرى چۈۋەتھو، بە تايىەت لە

شهو گاره کاندا.. ئهو کەسەی کە تەنانەت لە خەلکىش بىزار بۇوە، لەبەر ئەو چاودىرىيە بې پەلە رق و قىنەيى كە بىست و سىنى سالىيە بەق پىنۋە گىرۈدە كرا، بە رادىيەك كە دلگەر انه بەوهى يەك سەعاتى تەمەنىشى لە گەل يەك كەس و لە يەك شويندا بە سەر بەرتىت، جىگە لەوهى كە ئارەزوومەندى پەيامە كانى نۇورە و يارمەتىيى دەدات..

ئەم كەسە لاواز و دەستەسوسانىيابن بە زۇرمەلىنى گواستەوە بۇزىندانى ژمارە پىنج كە تابلىتى پېر حەشامات و جەنجالە و، نەشياندەھىشت برايانم سەرداڭ بىكەن، بە بىانووى ئەوهى كە دەعوايە كەم پىشكەشى دادگائى تەمىز كردووە لەبارەي ئەوهى كە يازدە مانگە لە زىندانى تاكە كەسىدا دانزاو!

لەو كاتىدا كە دلتەنگ و نىڭگر انى ئەوه بۇوم نەتوانم لەم قەرە بالغى بە چۈپۈرەدا بېرىم، كوتۈپ كەش و هەوا - وەك نىشاندەيەك لە سەر غەزبى خواتى گەمورە - لە رادە بەدەر گۇزرا و سارد بۇو، بە ئەندازەيەك كە دلتىام گەر لە شوينە كەي پىشۇرۇمدا بۇو مايە نەمدە توانى بەرگەي ئەو سەرمايە بىگرم. ئىت ئەو ناخۆشى و تەنگانەيەملى بۇو بە خۆشى و، ئەو سەختىيەش سەبارەت بە من بۇو بە مىھەربانى بە كى خواتى گەمورە. يە كىسىر ئەوهەم بە دلدا هات كە:

ھەرچەند قوتاييانى نۇور لە بىرى تۆ ئەركى سەرشانيان جىي بەجى دەكەن و لە ھەموو ھۆز لە كانى بەندىخانەدا بە چوست و چالاکى و لېپرانمەوە راستىيە كانى پەيامە كانى نۇور رادە گەيەن، كەچى ئەم ژۇورى ژمارە پىنچە، كە وەك شوينى گۇشە گىرىي زاهىدە كان وايە، ھەمىشە نوى دەيىتەوە و تال و گۇزى بە سەردا دېت، كەواتە لە ھەموو ژۇورە كانى تر پىويسىتىي زىاترى بە وانە كانى نۇور ھەيد.

ھەروەها بىي گومان لاؤان و پىرانيش گەللىي پىويسىتىان بە چەند وانە كى دلتىابىي بەخش و دامەزراو ھەيمە لە بارەي چەسپاندىنى "بۇون" و "يەكتابىي" خواتى گەمورەوە، چونكە لە رۇزىنامە كاندا ھىزىش ئىلەحادى بە ترسنا كە كانى پۇوس بۇ سەر ئىمان و ئىنكارى كەردىنى بە دېيەنەرى مەزن، دەخوينىمە.

ئەمە بۇ كە لە دەمى خويىندى زىكىرە كانى دواى نويىز بە دلەمدا هات و، منىش لە لايەنى خۆمەوە ئەو تەھلىلەيەم خويىند كە ھەر لە مىتە دواى نويىز بەيانيان دە جار دەخوينىم و بىرىتىيە لە:

(لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد يحيى ويميت وهو حي لا يموت
بيده الخير وهو على كل شيء قدير واليه المصير)^(۱).

ئەم تەھلىلە گەورە و تەوحىدە مەزۇنە كە بەينى رپوایەتىك ئىسمى ئەعزمى لە خۇز
گەرتوووه، مەكتۇوبى مەزنى بىستەم بە درېزى و لە يازدە و شەيدا و لە ناوەندى يازدە
بەلگەي پىنۋىستىي "بۇون" و "يەكتابىي" پەروەردگارىتىدا و بە وىنەي خۆزى دەرەخشان
پۇونى كەردىووه تەوهە، يازدە مزگىنى و مەزدە دلخۇشكەرىشى لە سەر ھىناوەتەوە.
بەلتى، ھاودەم لە گەمل بىر كەرنەوەم لە پۇختەيە كى كورتى مەكتۇوبى بىستەمدا، زۇر بە
قۇولتى و تېڭامانەوە ئەم رىستە خاۋىن و پىرۇزەم دووپات دە كەردىوە. كەپەر ئەوەم بە گۈنى
دلدا درا كە: ئەم پۇختەيە وەك دەرسىتك بە زاناي بەرپىز "نادر" و ئەم لاۋانە بلىزەرەوە كە
لىزەدا ماونەتەوە.

منىش لە لايەنى خۇمموه وتم: "بسم الله" و، دەستم بە وتنەوەي ئەم وانەيە كرد:
ئەم گۇفتارە تەوحىدىيە، يازدە مەزدە و يازدە بەلگەي ئىمانىي تىدايە. وا زۇر بە
كورتى تەنھا ئاماژە بىز بەلگە كان دە كەم و، درېزەپىدانى ئەم بەلگانە و
مزگىنى يە كانىشىان بە مەكتۇوبى بىستەم و بەشە كانى پەيامە كانى نۇور دەسپىرم.
كاتى كە ئەم دەرسەم نۇوسى پىم باش بۇ ئەو وته و سەرچانەشى تىنەللىكىش بىكم كە
لە دەمى وتنەوەيدا بىز بەند كەراوام باس نە كەردىبورن.

جا يازدە وشە كانى نەو گۇفتارە تەوحىدىيە بىرىتىن لەمانە خوارەوە:

□ وشەي يە كەم: "لا إله إلا الله".

بەلگەي ئىمانىي ئەم وشەيە بىرىتىيە لە پەيامى "الآية الكـبرى" (بىنېنى كانى
گەشتىيارىتك) كە پەيامىكى دەراسا و بىن وىنەيە. چونكە ئەم پەيامە بۇ بە هۆزى تەبرىيە

(۱) كان ﷺ يقول في ذِبْر كل صلاة مكتوبة [حين يسلم]: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله
الحمد (يحيى ويميت)، وهو حي لا يموت بيده الخير وهو على كل شيء قدير). "ثلاث مرات". اللهم لا مانع لما
اعطيت ولا معطى لما منعت ولا ينفع ذا الجد منك الجد. صحيح: انظر تفصيل التخريج وعزوه هذه الزيادات
في الأحاديث الصحيحة (١٩٦). الأحاديث التي هي خارج الأقواس موجودة في البخاري ومسلم. والزيادة
الأولى المخصوصة بين القوسين لأحمد وأبي داود، والثانية للطبراني والثالثة للنسائي وأبي حزيمة. أقول: وهذا
الحديث الذي أورده الأستاذ التورسي من العجائب، إذ عندما تبعثر أحاديث الورد في الصباح والمساء وبعد
الصلاة وحدثها تختلف بالسياق. وجمع الزيادات بهذه الطريقة صعبة للغاية تحتاج إلى مصادر واسعة
وطول باع في الحديث، فيا ترى ما تفسير إيراد الأستاذ لهذا النص وبذلك الزيادات دونها رحوع أو توفر
مصادر كالتي يمتلكها المحدثون.. إن التفسير الوحيد هو: إكرام إلهي. (فلاح)

بوونی قوتاییانی نسور و، سه رکه و تینان له دادگا و بمندیخانه‌ی دهنیزیل و دادگای ئەنقدر دا و، بلا و بونه‌وهی نهینی بان به شیوه‌یه کی کاریگەر. همروهك چاپکردنیشی به نهینی بوو بهه‌یه بەندکردنی قوتاییانی ئو پەيامه بۆ ماوهی نزمانگ.

بەلتى، تیشكی "آلیة الکبیری" سی و سی يە كەدەنگى (الإجماع) يى گەورە و بەلگەي گشتى و ھەممە كېلى لە سەرتاسەرى گەردووندا دەرخست و، ھاودەم لە گەمل ھەمەو يە كىنگى ئەو بەلگە گشتى يانەشدا ئاماژەي بۆ چەندىن بەلگەي بىن سنورى ئەوتۇ كردووھ كە بە جۈزىنگى درەخشانى وەك بۇزى بۇوناڭ "بۇون" و "يەكتابى" يى خواوەندى "واجب الوجود" دەچەسپىن. ئىز ئەم پەيامە لە پىشە كیدا زمانى ئاسماھە كان بە "وشە" يى ئەستىرە كان دەخاتە قىسە و، پاشان زەھريش بە "رسە" يى برووهك و زىندهوەران دەخاتە گزو، تا دەگاتە ئەمەي كە سەرانسەرى گەردوون بە وشە كانى چەندىن حقىقەتى وەك "حدوث" و "ئىمکان" و "ئالىو گۇپ" دەخاتە قىسە و گۇفتار. دەبايھەو كەسانەي كە بە دواي ئىمامانىكى دامەزراوى توندوتۇل و شىشىرى تىزدا دەگەرپىن بۆ رپووپروو بونه‌وهی فەوز اى ئىلحاد و بىن باوهېرى، سەردانى پەيامى: "آلیة الکبیرى" بىكەن و بىخۇيىتىدۇ.

□ وشە دووھەم: "و حەدە".

بەم جۈزەي خوارەوە پۇختە ئاماژەيەك بۆ ئەو بەلگەيە دەكەين كە لەم وشەيەدا ھەيە: ھەمەو شوين و لايمەن و پۇويە كى ئەم گەردوون "يەكىوون" يىكى بۇونى پىسو دەبىنرىت.

بۆ غۇونە: سەرانسەرى گەردوون وەك شارىنگى ئاوهدان و كۆشىكىنگى بەرين و كىنېنىكى رەوانى بەرجەستە وايد، بە رادەيەك كە ھەمەو ئايەتنىكى، بەلکو ھەمەو پىتىنگى، تەنانەت ھەمەو نوخته‌يە كېشى لە حوكىمى موعجىزە و قورئانىكى بەرجەستەدايد.

بەلتى، همروھك ئەم دياردەيە "يەكىوون" يىكى بۇون و ئاشكارالە گەردووندا پىشان دەدات، بە هەمان حىزى دەبىنەن كە: گلۇنىي ئەو كۆشىكە يەك گلۇزې و .. چراكەشى كە وەخست و كاتە كانى بۆ ديارى دەكتات، يە كىنگە و .. كولىنەرى گىردارى خوارەمنى يە كانى يە كىنگە و .. ئاودىرىشى يە كىنگە و .. بەم جۈزە: يە كىنگە.. يە كىنگە.. يە كىنگە.. تا دەگاتە هەزار و يەك "يە كىنگە" و "يەكىوون".

جا گهردون به ده خستنی ئم يه کبوونه‌ی همه‌مو شتیک، ده چه سپینیت که:
خاوهن و نووسه‌ر و دانه‌ری ئه و کوشک و شار و کتیبه‌ی که خزوی له خویدا قورئانیکی
گهوره‌ی برجه‌ستیه، خاوه‌نی: "بُوْنَهُ وَ تَاكَ وَ تَهْنِيَا" يه.
□ وشهی سی‌هم: "لا شریک له".

ئامازه‌ی يه کجارت بخت بز ئمو بله‌گهی که لەم وشهیدا ههیه، بريتی يه له ئایه‌تى
پیروزى: ﴿فَلَوْ كَانَ مَعَهُ آلهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا لَاتَغْوِيَ إِلَى ذِي الْفَرْشِ
سَيْلَانُهُ﴾ (الإسراء: ۴۲) کە سەرچاوه و بناغه و مامۇستاي تیشكى: "آلەة الکبىرى" يه.
بەلني، ئه گەر چەند خوايىه کى ترى له گەلتدا بیوايىه و دەستيان له بەدېھىنان و
كاروبارى پەروەرد گارىتىدا هەبۈيە، ئەوارىنساى سەرانسىرى گەردونون تىكىدەچۈرۈ.
بەلام خزو هەمو شتىنکى ئم گەردونون، ھەر لە بالى مىش و بىلەلەی چاوى و خانە
بچۈرۈ كە کانى جەستىيە وە هەتا دەگانە فېۋۆ كە کانى ئاسمان، کە بريتىن له بالىندە
لەزمارە بەدەرە کان و، لەوانىشە وە تادەگانە كۆزمەلە خۇرۇ، ھەر وەھالە هەمو شتىنکى
بۇونوەردا ج جوزئى بىت و ج كوللى، گەورە بىت يان بچۈرۈك: وردىرىن و كاملىرىن
رىسا و رېنکۈپىنى كە چاۋ دەبىرىت. کە ئەمەش بە رادىيە کى ئەوت ئەم رىنسا ھەرە
كامل و تەواوه دەچە سپینیت کە هيچ گومانىكى لە مەحالىي شىرك و ھاوبەشايدىدا
ناھىيەتىمۇ و، دەرى دەخات کە ئەو شىركە ھەر و جوودى نى يە و، بە جۈرىنىكى روونىش
"بُوْنَهُ وَ يَهْ كَتَابِيِّ خَوَاهَنَدِيِّ وَاجْبَ الْوُجُودِ" دەچە سپینیت.
□ وشهی چوارەم: "لە المللُك".

ئامازه‌ی يه کجارت بخت بز ئمو بله‌گە دور و درېزەی کە لەم وشهیدا ههیه، بريتی يه
لەمە خوارەوە:

ئىمە بە چاۋى خۇمان دەبىنин کە لە پشت پەرده‌ی غەيىيە و كەسىنکى خاوهن توانستى
پەھا و زانستى بىن سنورە يە کە كاروبارە کان بەرپىۋە دەبات و دەستكاري يان دەكەت.
چونكە پرووی فراوانى زھويى كەردوو بە كىلگە بە كىتابلىي بەرين و لە هەمو
بەھارنىڭدا زىياد لە تۇرى سەدھزار جۇر "رۇوهك" ئى پىنكەوە و بە تىكەلى بەسەردا بىلاؤ
دەكائەوە و، پاشان بەرھەم و داھاتە کانيان بە جىاجىا و بىن تىكەلى و لىنى تىكچۈرون و
هاودەم لە گەل رېنکۈپىنى كە کاملىدا دەچىتىمۇ و بە دەستى مىھەربانى و داناسىيش

رُوزی شایسته و دیاری کراوی دووسه دهه زار جزوری زینده و هران و، به پیش پنداویستی یان، به سه ریاندا دابهش ده کات. بهم جزره، خواوهندی بهخشندی دولته مهند، به ئەندازه فراوانی مولکه گهوره و بهرینه کهی خزوی، به تایبەت لە کىنلگەی زهودا، کاروباره کان بېرى ده کات.

جا ئەو كەسە باوھر بەم پادشا میھرەبان و خواوهندە پەروەردگاره ناهینیت کە ئاوا بە رىنكۈنىكى كاره کان بېرى ده کات، ناچاره بە وينە سۆفتائى يە گەوج و نەفامە کان ئىنكارىي ئەم گزوی زهوييە و داھاتە کانى بکات!

□ وشەي پىتجەم: "ولە الحمد".

ئاماژىيە كى يە كىجار پۇخت بۇ ئەو بەلگە بە كىجار فراوانە كە لەم و شەيداھىيە، بىرىتى يە لەمە خوارەوە: ئىمە بە چاوى خزمان دەيىنەن و بە ئىرىشمان تا رادەي بەلگەنەویستى پەي بەو دەبەين كە:

رُوزىدەرنىكى میھرەبان و چاكە كارىتكى بهخشندە كاروبارى شارى گەردوون بەرىۋە دەبات و، سەرپەرشتىي ئىشۇ كارى گەرە كى زهوي ده کات و، سەرپەرشتى و كارى پەروەردە كەردنى سەربايز گەي مەزۇف و زینده و هرانى لە ئەستۇز گرتۇوە. بە رادەيمەك كە گزوی زهويي وەك كەشتىي بازىرگانى و شەمەندە فەرلىنى كردووە بۇ ھەينانى رُوزىي ئەوان، تاڭلو لە بەرامبەر بە خىشىنى نىعەمەتە لەزمارە بەدەرە كانىيەوە بۇ سوپاس و شو كرانە بېرىي ھانىان بىدات و، وەرزى بەھارى بۇوي زهويشى وەك عمرەبانىيە كى پېلە سەد و يەك هەزار جزورى خوارەمەنى لىنى كردووە و مەمك و گوانە كانىشى - كە وەك قوتۇوی شىر وان - لە شىر پېر كردووە بۇ فرياغۇزارىي ئەو مۇحتاجانە كە لە كۆزتايى زستاندا ئازووقەيان لىنى برا.

جا هەر كەسىك خاوهنى ھەينەدى گەر دىلەيمەك ژىرى بىت، بى هىچ گومانىتك باوھر دەھىنیت بەوهى كە ئەم كاره ھى رُوزىدەرنىكى میھرەبانە. دەنا ئەو كەسەي كە باوھر بەمە ناهىنیت و بە تەمواوى لە رى دەترازىت، ناچار دەبىت كە ئىنكارىي ھەممو نىعەمەتە ھۇنراوه و رُوزىيە دەستىيشان كراوه کان بکات كە مايەي و رووژاندى شو كرو سوپاسن. ديارە كەسى وەهايش جىگە لە ئاژەلىكى گەوجى زيانەخىش ھىچى تر نىيە!

□ وشهی شهشم: "بیجی".

ئامازه‌یه کی یه کجار پوخت بز ئه بەلگه‌یه کی گهوره‌ی خوابی زیندوو ده کریته‌وه، چندین بەلگه‌ی بەھیز لە تەم دەھم و چەند بەشیکی پەیامه کانی نووردا چەسپاوه و، برىتى يە لەوهى كە:

ھەموو بەھارنىڭ لە سەر ۋۇرى زەۋىدا سوبایه کى گەوره‌ی خوابی زیندوو ده کریته‌وه، كە لە سىن سەد هەزار جۈزۈ زىنده وەران و دانە دانە بى سنورولە چەند شکل و شىۋىيە کى جۈراو جۈرۈدا پېكھاتۇون. دەپىنى ژيان بە ھەموويان دەبەخشرىت و بە پېكۈپىنىكى يە کى تەواوەتىش سەرچەم پىداویستى يە کانى ژيانىان بۆ دابىن دەکریت، كە ئەمەش سەد هەزار غۇونە و نىشانە حەشىرى مەزمۇمان بۆ دەردەخات.

جا ئەو كەسەی کە ھەموو ئەو بەدىھاتۇوه جۈراو جۈزۈرە بى سنورانە بى ھېچ ھەلە و ناتھواوى و سەرلىنىڭ چۈرۈنە زیندوو دە کاتھو، لە کاتىكدا كە ئەو بەدىھاتۇوانە لەناو خۇياندا ئاوىتە و تىنکەلتى يە كىزىن..

ھەروەھا ئەو كەسەی کە سەربارى تىنکەل بۇونى ئەم بەدىھاتۇوانە لە گەل يە كىزدا، بى لمىادچۇونى ھېچ كامىان، ليتكىان جىا دە کاتھو، بە كەمالى پىسا و تەرازوو كارى ژيانىان بى دەبەخشتىت و، لە نوتەھە کانى خۇيان - كە چەند دلتەپە ئاونىكى لەيە كچۈن - و، لە ناو كە ھاۋچەشە كاياندا و لە ناو كۆلە بېچۈر كانەش كە زۇر بە كەمى لە يەك جىا دە كریته‌وه، لە گەرای مىزۇوه كان كە وە كەھى يە كىزوان و، لە نوتەھە و گەرای بالىندە كانىش كە ھەر خودى يە كىزىن، يان جىاوازى يە كى يە كجار كەميان لە نىۋاندایە.. ھەموو ئەوانە زیندوو دە کاتھو و ژيانىان بى دەبەخشتىت..

جا ئەو كەسەی کە ئەو سەدان ھەزار زىنده وەر و گىاندارانە زیندوو دە کاتھو كە چەندىن دانە دانە لە ھەزار زىنده وەر و گىاندارانە زیندوو دە سەنعت و گۈزەرانيان لە يە كىز جىا يە و، سەد هەزار كېتىسى جىا جىا و لە يەك جىاواز پېكەوە بە شىۋىيە کى تىنھەل كېش و بى ھېچ ناتھواوى يەك و لەپەرى ورده كاريدا لە سەر لەپەرى زەھى و وەرزى بەھاردا دەنۋو سېت و، بە چاودىرى و بايەخىنلىق بى سنور و دانستىكى نەپراؤش دەستكاري يان دە كات و كاروباريان بەپېۋە دەبات.. بەلنى، ئەو كەسەي کە ئەم كارانە ئەنجام دەدات، تەنها خواوەندى بەدىھىنەرە زانا و ژيانە خىسى حەبى و قەبىۋو مە.

خۆ هر کەس باوەر بەمە نەکات، بىن گومان ناچارە کە ئىنكارىي خۆى و ھەموو ئەم زىندهوەرانە بکات کە بە پۇوى زەویدا بىلۇ بۇونەتەوە و، بەسەر تەنافى زەمان و لە ھەموو وەرزە راپور دووه کانى بەھار و لە سەر پۇوە زىندووه کانى زەۋى و فەزاي زىندوودا ھەلتو اسراون.

دیارە ئەم کەسەش، کە ئەم ئىنكارىي بکات، گەوجىرىن و بەدبەخت تىنىسى زىندهوەرانە!

□ وشەي حەوتەم: "وييت".

ئامازەيە كى لەوپەرلى پۇختىدا بۇ بەلگە کانى ئەم وشەيە، بىرىتى يە لەمەي خوارەوە: بە چاواي خۆمان دەبىنن كە: لە وەرزى پايزدا و بە ناوى "مردن" وە، سىنى سەدھەزار جۈزى زىندهوەران لە كارە كانيان دەحەۋىتىنەوە، ھەموو دانە دانە و جۈزىنىكى ئەم زىندهوەرانەش تزووە كانيان بە دەستى دانستى پارىزەرى شىكۈمىندە سېپىرىن. ئەم تزووەنەي كە بىرىتىن لە چەند قوتۇويە كى بچوو كى نامەي كىردار و پېرىستى ئىش و كارە كانى ئەم زىندهوەرە، لىستى ئەركە كانى ئەستزى لە بەھارى داھاتۇودا و، لە پۇوە كەمە وە كو گىيانى باقى و زىندووى ئەم زىندهوەرە وان. (وەك تزووە يە كىجار بچوو كە كانى ھەنجىر كە ھەموو ياسا كانى ژيانى درەختە كەيان لە خۆدا ھەلگەرتۇوە و بە وينە گىيانىكى باقى و نەفەوتاوى ئەم درەختە وان)..

ئىز بەديھىنەرلى دانا و زىندووى نەمر، بە وينە نۇوسىنى ناو "حافىزە" يى مەرۆف، مېڭۈرى ژيانى ئەم درەختەش - كە دەلىنى كېيىكى مەزن و گەورەيە - بە قەلەمەي قەدەر لەو تزووەدا دەنۇو سېت. جا ھەر كەسيك باوەرلى بەم كەدگارە دانا و زىندووە نەمرە نەيىت، نەك ھەر تەنها مەرۆف ئىكىي گەوج و نەفام و ئازەلەنىكى بىن ھەست و شعورە، بەلکو لە شەيتانىش بەدبەخت ترە و، ئاگىرى دۆزەخى پىن خۇش دە كەنیت و، بېيارى مەدنى ھەتاھەتايى بۇ دەر كراوه.

بەلنى، ئەم كارە ناوبراوانەي كە ئامازە بۇ بەلگە کانى ئەم وشانە دە كەن و، چەند كارىتكى دانايانە و كوللى و گشتىگىر و لۇپەرلى ئىعجازدان و، چەندىن موعجىزە و كارى دەراساي نەبراوه و بىن كۆتابى يان لەخۇ گەرتۇوە، ھەر گىز ناگۇنخىت "كار" يى بىن "بىم" بىن، بەلکو بۇچۇونى واسەدلە سەد مەحال و بەتالىھ. گىزانەوە و نىسبەت

دانیشیان له هز کاره که‌پ و کوینر و کولمهوار و بی هست و بی گیان و تیکه‌ل و هه‌ره‌مه کی و نارینکه کان، هزار ئوه‌نده‌ی تر مه حاله و بوزچوونیکی بی بناگه‌یه! خز ئه‌گه‌ر ئه‌و کاره سه‌رتاپا حیکمه‌ت و دانستانه بدرینه پال هرشنیکی تری جگه‌له بکری دانای خزیان، ئه‌وا ده‌بی توانست و دانستیکی بی سنور و وردہ کاری‌یه کی نوازه و گشتی سه‌باره‌ت به پنکه‌اتی هممو گزو گیا و گولیکه‌وه له هممو بی کنکی گه‌ردیله کانی گلدا بیت و .. هممو بی کنکی گه‌ردیله کانی هه‌واش توانای تیگه‌یشن و تیگه‌یاندزی سه‌رجمم و شه و قسه و گوفتاره کانی هممو رادیز و تله‌فون و بی تله‌کانی تیدا بیت. وک له باسی: (سرنجینکی بی کاناسی له وشهی "هو" دا) باس کراوه، که له رابه‌ری لاواندایه.

دیاره هیچ شه‌یتائیک نی بی توانیت قه‌ناعه‌ت له هیچ که‌سینکدا پهیدا بکات سه‌باره‌ت بهم چمکه سه‌بر و نامؤیه. که‌واته "کوفر" و "ئینکاری" که تا ئه‌م راده‌یه له بازنه‌ی ژیری به‌دهرن و تاییشلنى له حدقیقه‌ته‌وه دوورن و له هه‌مان کاتیشدا سوو کایه‌تی بی سه‌رجمه‌مى بیونوهران ده‌کهن و ده‌ستدریزی ده‌کنه سه‌ر مافه کانیان، جگه‌له سزا‌ی دوزه‌خ - که عینی داد‌گه‌ری‌یه - هیچ سزا‌یه کی تر شایسته و پر به پیستیان نی‌یه. که‌واته ده‌بی بوتریت: "بزی دوزه‌خ بز ئه‌وانه"!

□ وشهی هدشتم: "هو حی لا بیوت"

ئاماژه‌یه کی بی کجار کورت و پوخت بز ئه‌و بـلـگـهـیـه که لـمـ وـشـیـهـداـ هـهـیـهـ، بـرـیـتـیـیـ بـلـهـمـهـیـ خـوارـهـوـهـ:

ئه‌و وردیله خزرانه‌ی که به رؤژدا به‌سمر که‌ف و بلقه‌کانی ړووی ده‌ریا و ړووباری له‌بیر پژیشتووی به‌خور ده‌رده‌کهون، هاودهم له گه‌لن نه‌مانی ئه‌و که‌ف و بلقانه‌دا وردیله خزره کانیش له پیش چاوداون ده‌بین و که‌ف و بلقه‌کانی دوای ئه‌وان و کو پیشینه کانیان وینه‌ی هه‌مان وردیله خزره کانی پیشتوو ده‌رده‌خنه‌وه. بهم کاره‌شیان شایه‌تی ده‌دهن و ئاماژه بز خزره ړووی ئاسمان ده‌کمن. هه‌روهک به وهفات و نه‌مانیشیان ده‌بین به بـلـگـهـ لـهـ سـهـرـ بـوـنـ وـمـانـهـوـهـیـ بـهـرـدـهـوـ اـمـیـ ئـهـوـ خـزـرهـیـ نـاـوـ جـهـرـگـهـیـ ئـاسـمـانـ.

جا هه‌روهک ئه‌مه لـمـ نـمـوـنـهـیـهـداـ وـایـهـ، بـهـ هـهـمانـ جـزـرـ بـوـنـهـوـرـانـیـ سـهـرـ ړـوـوـیـ دـهـرـیـاـیـ ګـهـرـدوـونـیـ هـهـمـیـشـهـ بـکـجـوـرـ وـ، نـاـوـ بـوـشـایـیـ بـیـ سـنـوـرـهـ بـهـرـدـهـوـامـ نـوـیـ بـوـهـ کـهـیـ وـ، کـیـلـگـهـیـ ګـهـرـدـیـلـهـ کـانـیـ، بـهـخـورـ وـخـیـرـاـیـیـ دـهـرـژـینـهـ نـاـوـ ړـوـوـبـارـیـ "زـهـمانـ" وـهـ کـهـ هـمـموـ

پرورداده کان و بیونوهره فانی یه کانی له باوهشی شهپوله کانیدا هملگرتیوه و، نجا هم بیونوهرانه هاودهم له گمل هز کاره رواله تی یه کانیاندا، دهمن. ظیتر بهم جزره، همه مور سالیک و همه مور پژیک گهردوونیک دهمریت و یه کینکی تری نویسی دیشه جنی و، بهرد و ام چنه ندین دنیای گه برذک و جیهانی به خورهم له کیلگهی گهر دیله کاندا و دوای لئی هملگرتی داهاته کانی، دهمن و هی تازه و نوی جنی یان ده گرنووه.

جا هه رو هه ک "نه مان" ای که ف و بلق و وردیلے خزوره کان "مانه وه" و "بهرده وامی" ای خزوری پرووی ئاسمان دهرده خهن، به هه مان جنور "مردن" و "نه مان" ای ئه و بونه وره بئی سنور و داهاته زورانه و، حه واندنه وه و له کار خستیان هاودهم له گه ل له کار خستنی هز کاره رواله تی يه کانیاندا به حه وانه وه يه کی له ویه پری پینکوپنکیدا، به لگدیه کی بئی گومانی وه ک روزی برووناک و خزوری ئاسمان وايه له سه ر "پیویستی بونی" خزوری هه میشه بی و زیندووی نه مر و به دیهینه ری باقی و فهرماندھری خاوین و، له سه ر بون و يه کتابی يه که دی، به هه زار جار رپونت له چاو بونی بونی خودی ئه و بونه وه رانه. هه مه و بونه وره تیک له خزیدا و هاودهم له گه ل بونه ورانی تریشدا، شایه تن له سه ر ئه ده ر بخامه.

بى گومان ئىستامەوداي گەوجى و كەپو كاسى و تاوانبارىي ئەم كەستان بىز دەركەوت كە ئەم دەنگە بەرزانە نەيىستىت كە سەرانسەرى گەردونىيان پېر كەردووه، ئەم شايەتى يە بى گومان و راستانەشى بەرگۈنى نەكەۋىت! □ وشەي نۇھەم: "پىدە ئەخىر".

نامازه‌یه کی لهو په‌ری پوختیدا بُو ئه و به لگه‌یه که لهم و شهیدا ههیه، بریتی به لهمه‌ی خواره‌وه:

ئىمە بە چاوى خۇمان لە ھەموو بازنه و جۇر و رەگەز و چىنېكى ئەم گەردۇنەدا، تەنانەت لە ھەموو تاك و دانە و گىشت ئەندامىنىكىدا و، بەلكو لە ھەموو خانىيە كى جەستەي ئە و ئەندامانەشدا، گەنجىنە و كۆگايە كى پاشە كەوت كەردىنى ئازۇرۇقە و كىنلەگە يەك دەيىنەن كە پىداويىتى يە كانى ئىيان و پاراستى ئەوان لەو كىنلەگە و گەنجىنەدا ئامادە دە كەرىت و، لە باشتىن و گونجاخاوا تىرىن كات و بەشىۋە يەك كە لە حسابدا نەبۇوه و، لە دەرھەۋى توانا و ويستى ئە و بەدېھىرا او و، لە ناوەندى رىنکۈنىكى يە كى تەواوەتىدا و،

به پی ترازوویه کی ورد و بهوپه‌ری دانایی و چاودیری، دهستیکی پنهان به دهستی ئهو بوونوهره موحتاجانه‌ی ده‌سپیریت..

بۇغۇونە "چياکان" کانزا و دەرمان و پىداویستى يە كانى ژيانى مرؤف و زيندەوەران لەناو خزىياندا پاشە كەوت دەكەن و، بە فەرمان و كارسازىي خواى گمۇرە تاك و تەندا نەم چيايانە بەوپه‌ری كەمال و پىتكۈپىكى لەو پىداویستى يانە پېر كراون.. هەروەك "زەوی" يش كېلگە و سەرخەرمان و شوينى كولاندىنى رۆزىي ھەموو زيندەوەرانە، كە بە كەمالى پىتكۈپىكى و، كېش و سەنگ و، ھىز و تواناي رۆزىي بەخشى دانا ئەو ئازووقە و پۇزىي يانە زيندەوەرانى تىندا ئامادە دەكىيەت. تەنانەت ھەموو مرؤفيڭ و، يەڭ بە يەكى ئەندامە كانيشى كۆڭ و گەنجىنەيە كى پاشە كەوت كەدنى تىندا دانراوه و.. ھەموو خانە كانى جەستەشى كۆڭ كەيە كى بچوو كى لە گەلدا گۈنجاوى بۇ ئازووقە يەدەك و پاشە كەوت كراوه كان تىدايە.

بەم جۆرە، ھەموو بوونوهرىنگ گەنجىنەيە كى تىندا دانراوه. تەنانەت گەنجىنەي دواپۇرئىش برىتى يە لەم خانەيە دنيا و، كېلگە و كۆڭ كەيە كەنەشىش جىهانى ئىسلام و جىهانى مرؤۋايەتىي راستەقىنەيە كە كرددەوە چاڭ و جوانى و رووناڭى يە كانى لىنۋە پەخش دەبنەوە! يە كېڭ لە گەنجىنە كانى دۆزەخىش ئەو ماددە گەنیوھ چەپەل و دەستە و تاقمە پىس و بۇ گەنانەن كە گۇۋالكى شەر و كوفر و ناشىرىنى بەرھەم دەھىن، لەو شەر و خراپكارى يانە كە بەرھەمى "عەدەم" ن و، جىهانى سەرتاپا خىزى "وجوود" پىس و ناشىرىن دەكەن. هەروەك گەنجىنە و سەرچاوهى گەرمىي ئەستىزە كان برىتى يە لە دۆزەخ و، گەنجىنە و سەرچاوهى رووناڭى يە كانىشىان برىتى يە لە بەھەشت.

بەم جۆرە، وشەي: "بىدە الخير" لە رېنى ئامازە كەرنىيە و بۇ ئەم ھەموو گەنجىنە بى سۇورانە، بەلگەيە كى يە كىجار درەخشان دەرده خات.

بەلنى، ئەم وشەيە و، دەستەوازەي: "بىدە مقالىد كەل شىء" دوو بەلگەي يە كىجار فراوانى "پەروەردگارى" و "يەكتابى" خواوەندن و، گەلنى موعجىزە و كارى دەراساي بى سۇور بۇ ھەر كەسىن دەرده خەن كە چاوى كۈزى نەبووپىت.

فەرمۇو - بۇغۇونە - لە تاوهندى ئەو گەنجىنە لە سۇور بەدەرانەدا تەنها سەپەرى ئەمەي خوارەوە بىكە:

کارسازی دانا و خاوه‌نی کلیل و جله‌وی ئهو گەنجینه بچوو کانه‌ی هەرلەيەك لەو ناوک و تزوانه، كە ئامىرى بىز گرامى چارەنۇسى درەختە گەمورە كە ياخود گولە بىن خۆشەكەى لە خۇدا ھەلگۈرتووه، ھەروەك بە كلىلىي ويست و ئىراادە و بە تەرازووى رېسايەكى تەواوه‌تى فەرمانى: "بىدار بەرەوە" دەردەكەت و بەمەش دەرگاوانى "تزو" يېك بەخەبىر دېنىت، بە ھەمان جۇر و بە كلىلىي "باران" يېش گەنجینه‌ي گەمورە و مەزنى گۈزى زەۋىش دەكتەوە و، بەم كارەش دەرگاى ھەموو گەنجینه بچوو كە كانىش دەخاتە سەر پاشت كە بىرىتىن لە وردىلە ناو كە كان كە نوتەھى رووە كە كان و، سەرجم بىنمای زىنده‌وهران و، ئهو دلىزە ئاوانەش كە نوتەھى ئهو بالىندە و مىزرووانەن كە لە ھەوا و ئاوا پىنكىدىن..

ئهو كارسازه دانايى، دەرگاى ھەموو ئەم گەنجىنانە پىنكەوە و بە بىن ھېچ ھەلەيەك و بە ئاراستە كىردىنى فەرمانى: "كىردنۇوە" و "دەركەوتىن" و، ورگرتىن ئهو فەرمانەش لە لايمەن ئەوانەوە، دەخاتە سەرپاشت. ھەروەك لە ھەمان كاتدا بە دەستى دانايى و ويست و مىھەربانىش ھەموو گەنجىنه كوللى و جۈزئى و ماددى و مەعنەوى يە كانى گەردوون و، ھەرلەيەكىيان بە كلىلىي تايىھتى خۆزى، دەكتەوە.

ئە گەر حەز دە كەيت ئەمە بىزانتى و بىيىنتى، ئەوا فەرمۇو سەيرىنکى گەنجىنه بچوو كە كانت بکە كە بىرىتىن لە: دل و مىشىك و گەدە و جەستەت. ھەروەها سەيرى باخچەكەت و وەرزى بەھارىش، كە گولى زەۋىيە و، سەيرى گۈل و بەرپۇومە كانىشى بکە. چۈنكە خواى گەمورە بە دەستىنکى غەمىي و بە چەند كلىلىنکى جىا جىا و جۇراوجۇزى كارگەى "كىن فيكۈن" و بە كەمالى رېسا و تەرازووى مىھەربانى و دانايى، ئهو گەنجىنانە دەكتەوە و، كاتى واھىمە لە كىشى درەمبىك وردىلە قوتۇو سەد بائمان خواردەمنى بە كەمالى پىنكۈپىنکى و تەرازوو كارى دەردەھىنىت و میواندارىيە كى پەنگىنى بۇ زىنده‌وهران بىن ساز دەكات.

جا ئايى دە گەنجىتەت ھېزىتكى كتوکوئىر و سروشتىنکى كەپولال و پىنكەوتىنکى ھەرەمەكى و چەند ھۆكاريىكى بىن گىيانى نەزانى دەستەوسان، لە كارىكدا خۇيان ھەللىقورتىن كە تائىم پلەيە بە پىنكۈپىنکى و زانايى و بەسىرەت ئەنجام دەدرىست و، لە سەنھەتنىكى وردى خاوه‌ن دانىستى تەواودا كە ھەرگىز پىنكەوت توخنى ناكەۋىت و، لە ھەلسو كەوتىنکى تەرازوو كراوى ئەوتۇدا كە ھېچ ھەلەيە كى تىدانىيە و، لە

پروردگاریتی به کی مهمنی خاوهن دادگه‌ری به کی ئوتودا که هرگیز ستمی تیندا نی به!

یان نایا ده گونجنت که سیک که له به ک کاتدا همو شتیک نه بینیت و، نه توانیت همو ویان پنکده و به به ک جار بەرنو بەرنیت و، ئەنۇم و ئەستیزه گەرۇ که کان پنکده نه خاتە زېر فەرمانی خۆزى.. لەم کارگىزى و بەرنو بەردن و کاربارى کردنانەدا خۆزى ھەلبۇرۇتینیت که هەمو لايەكیان دانست و موعجزە و میزانە؟
بەم جۆره دەردە کەویت کە هەر کەسیک باوەری بەم کارسازە میھەبان و دانایە نه بینیت، کە ئەم کاروبارانە رايى دەکات و جلموی هەمو خىز و کاروبارىکى لە دەستدایە.. كەسیک کە باوەری بەم پروردگارە نه بینت و به تەواوی لە بەنی بىرازىت، شایانى ھېچ شتىنکى ترى جىڭە لەو تاڭرى دۆزەخە نى يە کە بە رادەيەك كەلپە دەدات و تۈورە دەبىت کە وەختە لە رقدا شەق و پەق بىت، وەك خواتى گەورە لە باۋەمە دەفرمۇت: ﴿ئَكَادْ تَمَيِّزْ مِنَ الْفَيْظ﴾ (الملک: ۸) دۆزەخىش بە زمانى حالت خۆزى دەلتىت: ئەو كەسە شایستەم میھەبانى نى يە و، شایانى سزاى ھەميشەنى منه.

□ وشە دەھەم: "وھو علی كل شيء قدير".

ئاماژىيە کى يە كىجار پوخت بۇ ئەو بەلگەيە کە لەم وشەيدا ھەپىءە، بىرىتى يە لەوەي كە:

ھەر خاوهن ھەست و شعورىتىك دىنە ناو ئەم میوانخانىيە دنبا و چاوى دەكتەوە، "توانست" يېك دەبىنیت کە: هەمو گەردوونى لە دەستى خۆيدا راگىر كردووە، "زانست" يېكى ئەزەلى و رەھا ئەوتۇش لەم توانستەدا ھەپىءە کە بە ھەلەدا ناچىت و ھېچ شتىنکى لە بىر ناچىتەوە و، "دانست" يېكى ھەتاھەتايىشى تىدايە کە هەرگىز او ھەرگىز بىھۇودەمى و ھەرەمە كىتى توخنى ناكەویت و، "چاودىزى" يە كى لە رادە بەدرى ئەوتۇشى لە خۆ گەرتۇوە کە هەمو دانىيە كى سوبای گەردىلە کان - بە وينەي جەزبەي مورىدى تەرىقەتى مەولەوي - كېش دەکات و لە چەندىن کارمەندى و ئەر كى زۇر و زەبەندەدا دەيانخاتە کارو، لە ھەمان كاتىشدا "گۆزى زەوي" بە ماوهە سالىك لە بازنىيە کى فراوانى بىست و چوار ھەزار سالىدا دەخاتە گەپ و بە ھەمان ياسا و چەشنى مورىدىنىكى شەيدا و مەجزۇوبى تەرىقەتى مەولەوي ھەلى دەسۇورىتىت و بەرنوھە دەبات.

ههروههک ئهو "توانسته" داھاتى و هر زه کان بۇ گۈزى زهوى و زيندەوەران و مەرۆف دەھىنېت، هەر بە هەمان ياساولە هەمان كاتدا خۆرىش دەكەت بە مەكۈك و چەرخىتكى و، ئەويش بە وينەي عاشقىنىكى حال و جەزبە لىيھاتۇلە ناوەندى مەلبەندى خۆيدا دەخولىيەتىمە، ئەستىرە گەپۇز كەكانىش - كە سەربازە كانى سوبای كۆزمەلە خۆرن - بەپەپىرى پىنكۈپىكى و كەمانى ھاوسەنگى لە چەندىن خزمەت و ئەركى مەزن و گەورەدا دەختاتە كار.

ھەر "ئەم توانسته" بە هەمان ياساي دانست و لە هەمان كاتدا، سەدان ھەزار جىزرى پۇوهەك و زيندەوەران لە سەرلاپەرى زەيدا بە جۆرىنىكى تىيەللىكىش و بىنى ھىچ لىنى تىكچوون و ھەلمە و سەھۋىك دەنۈرسىت، كە ھەرييە كەيان وەك سەد ھەزار كىتىپ وايە. بەمەش ھەزاران غۇونەي ھەشىرى گەورە پىش چاودەخات.

ھەر ئەم "توانسته"، لە هەمان كات و چىركەدا، لاپەرى "ھەوا" دەكەت بە تابلىزىيە كى كۈزانەوە و تىيانووسىن و، سەرجمەمى گەردىلە كانى ئەم ھەوايمەش وەك نۇوكى قەلەم و نوخەتە كانى ئەو كىتىپ لىنى دەكەت و، لە ناوەندى ئەم سەنورەدا، كە فەرمان و ويستى خواتى گەورە بۇزى دەستىشان دەكەت، لە چەندىن كارمەندى و ئەركى زۇردا دەپخاتە كار. تەنانەت توانا و لىيھاتىنىكى ئەوتزى بۇز وەرگىرن و دانەوەي ئەم و شە و گفتۇر گۈزىانە بە گەردىلە كانى ئەم "ھەوا" يە بهخشىيە كە دەلىتى ئەم گەردىلەيە، بىنى ھىچ ھەلمە و لىنى تىكچوونىنىڭ ئاگادارى يەك بە يە كى ئەم و شە و گفتۇر گۈزىانەيە. وەك بلىيى گەردىلە كان چەندوردە گۈزىيە كى بچۈرۈك و وردىلە زمان بن بۇ يىستان و وتنەوەي و شە و گوفشارە كان. ئەمەش دېيچە سېپىتىت كە توخمى "ھەوا" عمرشىيە بۇ فەرمان و ويستى خواتى گەورە!

جا ھەر بە وينەي ئەم پۇختە ئامازىيە:

ئەم كەسەي كە ئەم گەردوونەي خستووهە حوكىمى شارىنىكى پىنكۈپىك و كۆشىكىنى ئاوهەدان و ميواخانىيە كى ناياب و كېيىتىكى ئىعجازبەخش و قورئانىكى پۇون و پەوان و، ئىنجا ھەمو چىن و بازنه و دەستە و تاقمىنىكى بەدىھاتۇرانى ھەر لە گەردىلە كانەوە تا دەگاتە كۆزى ھەمو گەردوون، بە تەرازووی زانست و پىنساي دانست، لە دەستى توانتى خۆيدا راگىر كردووه و، كاروباريان دەسازىنېت و پىنكى دەخات و... لە ناوەندى ئەم توانسته مەزىنەشدا دانسته لە راھەبەدەر و مىھەربانىيە

فراوانه کەشى دەرددەخات و، لە ناواھنە پەروەردگارىتى يە پەھاكەيدا و بە شىۋەيە كى ئاشكراى وە كو خۆرى ناوجەرگە ئاسمان "بۇون" و "يەكتابى" خۆى بە خاوهنە سەستان دەناسىتىت. لە بەرامبەر ئەم خۇناساندەشىھە داواى ئەۋە لە بەندە كانى دەكەت كە لە رېنى ئىمامەھە ئەوانىش بىناسن و، لە بەرامبەر خۇ خۇشەويست كەردىنە وە خوازىيارى ئەۋەيە كە ئەوانىش بە پەرسەتش و عىبادەت خۆزىيانى لەلا خۆشەويست بىکەن و، لە ئاستى نىعەمە تەكانيشىدا شوڭر و سوپاسى ئاراستە بىكەن.

جا ئەو كەسانەي كە ئەم بەخشىنە مىھەر باھە ناناسن و، لە رېنى پەرسەتىشىھە وە هەولى ئەۋە نادەن كە خۆشىيان بويىت، تەنانەت بەرەھە ئېنكارى كەردىنە بۇونى ئەو بەخشىنە مىھەر باھە لە رې دەترازىن و، جۈزە دۈزمنايەتى يە كى ئەو لە ناخى خۆياندا ھەتلەدە گرن، ئەوانە - لە راستىدا - چەند شەپتائىكىن لە شىۋە و پۇخساري مۇۋەقدا و، لە حوكى چەند نەمروود و فېرۇعەونىكى بچوو كەدان. بىن گومان ئەوانە شاييانى سزا يە كى نەبراؤھى ھەميشەيەن.

□ وشەي يازدهم: "والىھ المصير".

واتە گەرانمۇھە هەر بۇ ناو بازنهى حوزوور و جىبهانى باقى و خانەي دواپۇز و مەنزلى بەختە وەربى ھەميشەبى ئەو دەبىت. ھەرەك سەرجەم بەدىھاتۇوانى گەردوونىش بۇ لای ئەم دە گەرپىنەوە و، زنجىرە گىشت ھۆكارە كانىش دەپۇنەوە سەر توانسى ئەو خواوهندە و پالى پىنە دەدەن. چونكە ھەمو ھۆكارە كان چەند پەرددەيە كەن لە بەرددەم ھەلسو كەوتە كانى ئەم توانستەدا و لە پىناوى پارىزگارى كەردىنە عىززەت و سام و شىڭ خاونىنە كەيدا دادرانەتەوە. كەواتە ھەمو ھۆكارە رۇالەتى يە كان چەند پەرددەيە كى ئەوتۇن كە ھەرگىز كارىگەرلىيەن لە بەدىھەنلىنى ھېچ شىئىكدا نى يە. خۇ ئە گەرفەرمان و ۋىستى خوايى گەورە نەبىت ئەواھېچ شىئىك - تەنانەت گەردىلەش - تواناي جوولەتى ناپىت.

واتامازەيە كى پوخت بۇ ئەو بەلگەيە دەكەين كە لەم وشەيەدا ھەيە و، دەلىن:

يە كەم: ئەم وشە پېرۇز و خاونىنە گۈزارشت لە حەقىقەتى حەشر و ئاخىرەت و ژىيانى باقىي ئەودىندا دەكەت. جا بۇ چەسپاندن و باوھىنە كەردىن ئەم راستى يە، خۇنېرى بەرپىز رەوانەي "وتهى دەھم" و پاشكۆكەنلى و "وتهى بىست و نۆھم" دەكەين كە بە وىنەي

بی گومانی هاتنه‌دی بهاری ئاینده هاتنه‌دی ئهم حقیقته ده چه سپین و، هروه‌ها بز "مه سله‌هی حه و تم" ا په‌یامی بهاری دره ختی ئیمان و "تیشکی موناجات" و به شه ئیمانی يه کانی په‌یامه کانی نوور. چونکه به راستی ئه و په‌یامانه به چهند به لگه‌یه کی له براده بهدر ئهم پایه ئیمانی يهیان چه سپاندووه و، ده‌ریان خستووه که هاتنه‌دی ئاخیره‌ت به راده و ئهندازه‌ی دلیابوون له "بوونی دنیا" بی گومان و چه سپاوه و، ئه و په‌یامانه ته‌نانه‌ت سه‌ره سخت ترین که سی ئینکار و ملنده‌هه‌ریش ناچاری سملاندن و ته‌سالیق کردنی ده کمن.

دروهم: سی به کی قورئانی پیروز له هشتر و تاخیرهت دهدویت و همه مو
ده عواکانیشی له سهر ثو حهقیقه ته بنيات دهنیت. له بر ئمه، هروه ک سه رجه می ثو
موعجزیه و بملگانهی قورئانی پیروز که ئه حهقیقه تی قورئان ده چه سپین، بملگه شن له سهر
بورو نی دوارو ز و قیامه ت..

به همان جوز گشت ئه و موعجزه انه پیغمه به ریش پلکان که شایه تن له سه راستی پیغمه به ریتی به کهی و سر جمه می نهو بملگانهی تریش که پیغمه به ریتی و راستگزی به کهی ده چه سپن، همه مو و یان بملگه و شایه تن له سه ر حشر و تاخیرهت. چونکه مه زن تین شت که ئه و پیغمه به ره خز شه و یسته پلکان له دریژ ای زیانیدا خه لکی بُلا بانگ کرد ووه دواي ئیمان به خوا - بریتی به له تاخیرهت. همروه ک سد و ییست و چوار همزار پیغمه هری به پریش - دروودیان له سه ر بیت - خه لکی یان بُلای زیانی باقی و همه میشه بی بانگ گهیشت کرد ووه و، مزدهی به خته و هر بی همه میشه بی یان به گرزوی ثاده میزاد داوه و، به چهندین موعجزه ای له زماره به دهه و بملگه ای به هیزی گومان پریش راستی ده عو اکانیان چه سپاندووه.

جان گومان سه رجمنی موعجزاتیان و گشت ئمو دیاردانهش کە بەلگەن لەسەر پىغەمبهرىتى و پاستگۇبى يان، لە هەمان كاتدا شايەتىشن لەسەر ئاخىرهەت و ژيانى باقىي ئەودىنما، كە گەورەتلىرىن و بەر دەو امىتىيەن، داۋا اكائىنباش بۇوه.

به پی تهمانه‌ی باسمان کردن، همرو ته و بدلگانه‌ی که گشت پایه کانی نیمان ده چه سپین، له لایه‌نی خزیانه‌و شایه‌تیش له سه‌هاتمه‌دی قیامه‌ت و کردنه‌وهی ده گاکانی خانه‌ی بهخته‌و هربی همه میشه‌بی دهدن.

سته هم: به دیهینه ری ئەم گەردوونە، كە هەموو گەردیلە و هەسارە گەرۈك و بەش و چىنە كانى ئەم گەردوونە بەدىھىناوە و، بۆ مەبەستى دەرخىستى كەمال و توانست و پەروەرد گارىتى خۆى و بە كەمالى دانايى ھەرىيە كەيانى لە تەركىك بەلکور لە چەندىن ئەرك و كارمەندىدا بە بەردهوامى خستووه تە كار.. ئەم بە دیهینه رەئى كە كارووان لە دواى كارروانى چىنە كانى بە دېھاتووان و تەنانەت چەندىن دنیاى نۇنى يەك لە دواى يەك و بەخورەم بۆ ئەم میواخانە بەي جىهان و ئەم مەيدانى تاقىكىردنەوە بەي ژيانى دنيا دەنیزىت، تاكو درەوشانووه بىن سنورە كان و ناوه جوانە ھەمىشە بى يەك لە خۆى دەرېخات و، بۆ ئەمەش كە وېنە و كىردار و بارودۇخە كانى ئەم بە دېھاتووانە بە چەندىن كامىزى اى بەرزە خى و فلىمى قيامەتىي جىهانى مىسال بىگرىت و، پاشان دواى تەسرىع كە دنیان لە كارە كانى ئەستۇيان، كارووان لە دواى كارووان چىنە كانى ترييان بە دوادا دەنیزىت.. بەلکو جۇرىك لە دنيا گەرۈك و بەخورە كان دەنیزىتە ئەم مەيدانە، تاكو گەلىنى ئەركى مەزن بىگرنە ئەستۇيان و بىن بە ئاوېنە بۆ درەوشانووه كانى ناوه جوانە كانى ئەم بە دیهینه رەه..

جا ئايادە گۇنجىت ئەم بە دیهینه رە جوان و كەرگارە مەزن و خواوەندە خاودەن كە مالە، خانەي سزا و پاداشت دانەنیت و حەشر و نشور بۆرە گەزى ئەم مەرۋە دانەمەز زىتىت كە لەم دنيا فانى يەدا و بە هەست و شعور و عەقلى خۆى لە سەرجەم خواست و ئاماڭىچە كانى ئەم بە دیهینه رە بە خىسىدە بى تىدەگات و، بە هەموو توانا و لىيەنە كانىشى ئەم بە دیهینه رە خۆش دەۋىت و لاي غەيرى خۆشى خۆشۈيىتى دەكتا و، دەيناسىت و دەيناسىتىت و، بە چەندىن دوعا و پارانوھى بىن سنورىش بۆ بە دەستەپەنانى بەخت وەر بىي ھەمىشە بىي ناو مانەوەي ئەودنیا لىپى دەلاتىنەوە، لە بەر ئەم نازارە بىن سنورانەش كە بە ژىرىي بە كەي ھەستيان بىن دەكتا بە هەموو سروشت و گىيان و توانا و لىيەنە كانىوە دواى ژيانى باقىي ئەودنیا لىنى دەكتا كە چىز و لەزەتى پەستەقىنەي تىدايە.. جا ئايادە گۇنجىت ئەم مەرۋە سزا و پاداشتى بۆ دانەنرېت؟ نە خىزىر.. هەزار جار نە خىزىر.

درېزە و ۋۇونكىردىنەوە كانى ئەم پۇختە ئاماڭىچە بە جوانلىق شىۋە و بەھىزلىق بەلگەوە لە پەيامە كانى نوردا ھەيە. بۇيە ئەم مەسەلە دوور و درېزە لىزەدا بە كورتى و پۇختى ھىنراو، خۆيەنەرە بەرپىز رەوانەي ئەم بەيامانە دە كەيىن. (سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) (البقرة: ۳۲).

پوخته‌یه کی کورت بز لیکدانده‌هی

سوروره‌تی "الفاتحة"

بهشی دووه‌دم

ئەم پوخته لىكداندەھىھى تەنھا يەڭ واندەھىھى كە لە قوتاڭخانەي يۈوسفيي سىھەم و لە ماوەھىھى كى يە كچار كەمى گواستەھەم لە تەننیايى و زىندانى تاڭە كەسىدا بز ناو ھۆلى گشتى و تىڭلەلەرە خەلکىدا، ئاراستەي قوتاڭيانى نۇور كرا.

غۇونەھى واندەھىھى يە كچار كەم و كورت كە لە بەندىخانەدا
بە قوتاڭيانى نۇور و ترايەھە

فاتىحەھى نويزىز فەرمانى بە دلىم دا كە يەڭ دلۇپ لە دەرىياكەھى و
بىرىسکە بەك لە رېزىنە كانى هەر حەمەت پەنگى خۇرە كەھى بۇون
بىكمەھە. پېشىرىش لە بەشىنگى مەكتۇوبى بىسەت و تۆھەمدا، بە
تاڭىيەت لە گەشتە ئەندىشەبى يە كەھى ناو "نۇون" ئى **(فەبعەد)** و، لە
پەيامى "ھەشتھە ئەندازىكان" و لە تەفسىرى "إشارات الإعجاز" و
بەشە كانى ترى پەيامە كانى نۇوردا گەلنى سەرخى لەرەدەدەر شىرىن و
جوانغان لە بارەھى ئەم گەنجىنە بەرزا و بلىشە ئەندازە نۇوسىيە. بەلام
ئىستالە رۇویە كەمە ناچار بۇوم كە تەنھا ئەھە بىر كەردىنەھە بىنۇوسىم كە لە
نويزىدا سەبارەت بە ئامازە كانى ئەھە پوختە خاۋىن و جوانە ئەندازە قورئان بە
بىرمدا دىت، لە بارەھى پايدە و بەلگە كانى ئىمان و پوختە ئەھە كى ئەھە ئامازانە
كە - وەك بەشى يە كەم - لەوپەرى كورتى و پوختىدايە.
وا بە "الحمد لله" دەست پى دە كەم و "بسم الله الرحمن الرحيم" بە
چەند پەيامىنى كى نۇور دەسپىزم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ • الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ • إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ • اهْدِنَا الصَّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ • صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَفْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ •. آمين.

○ وشهی یه کدم: (الحمد لله).

ئاماژه‌یه کی یه کجار پوخت بز نهو بملگه ئیمانی یهی که لەم و شهیدا ھەری، بريتى یه
لەمەی خواره‌وه:

ما یه و سەرچاوه‌ی دەربرىنى شوکرو سوپاس لەم گەردۇونەدا، ئەو نىعمەتانەن کە بە
قەسىد و ئامانجەوه دەبەخىرىن. بە تايىھەت ناردىنى شىرىپ خوشەت و خاۋىن لە نىوان
سېخور و خويىنەو بىز ساوا و وردىلىە و منالە دەستەو سانە كان و، چاکە و دىيارى یه
ئىختىيارى یه كان و، ئەو رېزلىتان و ميواندارى یه مىھەربان و بە سۆزانەش کە سەرانسەرى
پروى زەویيان پۈشىوه و تەنانەت سەرانسەرى گەردۇونىشيان گىرتۇوه تەمە.

ئەو نرخ و بەھايەش کە لە بەرامبەر ئەم نىعمەتانەو پېشکەش دەكىزىن وتنى "بسم
الله" يە لە سەرەتا و "الحمد لله" يە لە كۆتايىداو، لە نىوانىشياندا ھەستكىرنە بە نىعمەت
بە خشىن لە ناوەندى خودى نىعمەتە كەدا و پاشان گەيشتى مەرۇۋە لە وىنە بە ناسىنى
پەروردىگارى مەزن.

تۆ ھەر بۇ خىزىت سەيرىتكى زاتى خۇزىت و گەدە و لايەنە ھەستىيارە كانت بىكە و، بىزانە
کە ھەرىيە كەيان چەندە پىويمىتى بە شىتى زۇر و نىعمەتى لە رادەبەدەرە و، چەندەش
خوازىيار و كېپىيارى رۇزى و لەزەت و تام و چىئە كانە بە دراوى نرخ و بەها كانى حەمد و
شوکرانە بېزىرى! ئەمە بىيىنە و ئىنجالە خۇزىتەو بە ھەمان چاۋ سەيرى ھەموو زىنده وەرىتكى
تريش بىكە.

جا سەرجمى ئەو حەمد و سوپاسە نېبراوانىسى کە لە زمانە كانى حال و
گۇفتارە كانەوە لە بەرامبەر ئەم ھەموو نىعمەتە گىشتىيانەو دەردىپەرىنس و ئاراستە

دەكرين، بە وىنەي خۇرى درەخشان: پەروەردگارىتى يە كى گشتى و، بۇنى پەرسەراوينكى سوپاس و ستايىشكراو و، نىعمەت بەخشىنكى مېھرەبان دەچەسپىن. ○ وشهى دووهەم: هەربَ العالمين.

ئامازەيە كى يە كىجار پۇخت بۇ ئەم بەلگەيەي كە لەم وشهىدا ھەيە، بىرىتى يە لەمەي خوارەوە:

بە چاوى خۆمان ھەزاران تەنانەت ملىيۇنان جىهان و گەردوونى بچۈوك لەم گەردوونە مەزندادەيىن كە زۇرەيان ئاوىتىه و تىيەللىكىشى يە كىزىن. خۇز ھەرچەندەش بەرپۇوه بىردىن و ھەل و مەرچە كانى رېتكەختى كاروبارى ھەرييە كەيان لەوانى تر جىايدە و لە يە كىز ناچىت، كەچى بەۋېرى كارگېرى و پەروەردە كارى و كارسازى يەوه بەرپۇوه دەبرىن.

كەواتە سەرانسەرى گەردوون ھەمموو كاتىڭ لە بەردهم بىننى خواوەندى شىكۈمىند و گەرەدا وەك لەپەرەيە كى كراوه و، ھەمموو جىهانە كائىش وە كو دېپىڭ وان كە بە قەلەمى توانست و قەدەرى خواي گەرە لەمۇ لەپەرەيەدا دەنۇسسىن و، بەردهوام نۇى دەكىنەوە و ئالۇ گۈزۈيان بەسەردا دەھىنرىت. ئىتەر بە ئەندازەي ژمارەي گەردىلە كان و ئەم بۇونە ورائىش كە لىيىان پىنكىدىن و لە ھەمموو كاتىڭدا، چەندىن شایىتىي ھەمە كى و جوزئى دىنە پىش لەسەر پۇيىستىي "بۇون" و "يەكتابى" پەروەردگارى ھەمموو جىهانە كان، كە ئەم ملىيۇنان جىهان و بۇونە ورە بەخورەمانە بە مېھرەباتىي فراوانى ھەمەلايمىنگىر، بەرپۇوه دەبات.

كەسيتىك باوەر بە پەروەردگارىتى يە كى مەزنى ئاوانە كات كە ھەر لە كېلىڭەي گەردىلە كانەوە تا دەگاتە كۆمەلەي خۇر و بازنهى گەلەستىرەي رېتى كاكىشان و، لە خانەي جەستەوە تا دەگاتە كۆڭگاي زەھى و سەرانسەرى گەردوون، بە ھەمان ياسا و ھەمان پەروەردگارى و ھەمان دانست ھەمموو شتىڭ پەروەردە دەكات و كاروباريان دەسازىنیت.. بىن گومان كەسيتىك كە باوەر بەمە نە كات و پەبىي پىن نەبات و نەبىنیت، خۇزى شايىانى سزايدە كى ھەميشەبى دەكات و، سۆز و بەزەبى يىداھاتەوەش لەدەست دەدات.

○ وشهی سی هم: ﴿الرحمن الرحيم﴾.

ئامازه‌یه کی یه کجار پوخت بزو ته بله‌گمه‌یه که لەم وشهیدا ههیه، برتی یه لەوهی کە:

بۇنى "مېھرەبانى بىن كۆتابى" و حەقىقەتە كەشى، بە وينەرى ٻووناکىي خۇزۇر بە ٻوونى لەم گەردوونەدا دەپىزىت.

جا ئەم مېھرەبانى بىن فراوانە بە وينەرى شايەتىدانى ٻووناکى لەسەر خۇزۇر، شايەتى بىن گومان دەدات لەسەر بەخشنىدەيە کى مېھرەبان كە پەردهى غەبىي بەسەر خۇزىدا داداۋەتەوە.

بەلتى، بەشىنکى گەرنگى مېھرەبانى برتى بە لە "رۈزى". چۈنكە واتاي "الرزاق" بە ناوى "الرحمن" دەبەخشىت. وەك رۈزى - خۇشى - بە شىۋەيە کى ھىننەدە ٻوون بەلگەيە لەسەر "رۈزى بەخشى مېھرەبان" كە ھەركەسىڭ بە ئەندازەي كىشى گەردىلەيەك ھەست و شعورى تىدا بىت ناچارى تەسىدىق و باوەر بىن ھىنانى دەپىت.

بزوغۇونە:

رۈزىدەری مېھرەبان بە شىۋەيە کى دەراسا رۈزىي ھەموو زىننەوەران، بە تايىەت دەستەوسانە كانىيان، بە تايىەت لەناو ئەوانىشدا رۈزىي ساواو بىچۇوان ئاماھە دەكتات، لە كاتىنکدا كە ئەم زىننەوەران لە ھەموو شۇنىيەكى سەرانسەرى زەھى و بۇشائى ئاسماندا بلاو بۇونەتەوە. كە ئەمەش كارىنکە لە بازىنە توانا و ئىختىارى خزىاندا نى يە و، رۈزىدەری مېھرەبان لە: چەند ناوا كىنکى ھاوشىۋە و لە چەند دلىپە ئاۋىتك و چەند دەنکە گلىتك و تەنانەت لە ھىچقىشەوە بۇيان ئاماھە دەكتات. بە رادەيەك كە ئەم جووجەلە و بىچۇوانەش تواناى فرىنيان نى يە و لە ھىلانە سەر چىل و لقى درەختە كاندان، رۈزىدەری مېھرەبان دايكانىيان بە وينەرى سەربازى ئاماھە فەرمان بزو ملکەج و گۈپۈر ايمەن دەكتات و، بەناو سەوزەلەنى و جۇڭگەلە كاندا دەگەپىن تاكو رۈزى بزو ئەم بىچۇوانە بەھىنەن. تەنانەت دايىكە شىئر بزو بىچۇوە كەى ملکەچ دەكتات و، ئەم پارچە گۆشتەي كە پەيداى كرددووە خىزى ناخوات و دەرخواردى بىچۇوە كەى دەدات! ھەروەھا لە نېوان سىخور و خۇنىيەكى چەپلەوە شىرىنکى پوخىت و خاونىن لە پىنى سەرچاوهى مەمك و گوانە كانوهە بزو ساواو بىچۇوانى زىننەوەران دەنېرىت، بىن ئەوهى

ئه و شیره تىكەل و چەپەل بىيىت و، شەفەقەتى دايكانيان بىز دەكتات بە پشتگىر و يارمه تىدەر.

ئىجا هەروەك بە شىوه يە كى دەراسا رۆزىي گۇنجاو فرييائى ھەممو ئه و درەختانە دەخات كە پىويسىيان بە جوزرە رۆزىي بە كى تايىتى ھەيە، ئه و رۆزىي بە ماددى و مەعنەوىي بىانەش بە ھەست و نەستە كانى ئادەمیز اد دەبەخشىت كە پىويسىيان بىيانە و، سفرەيە كى يە كىجار فراوانى رۆزىيىش لە بىرددەم "زېرى" و "دل" و "گىان" ئىم مەرۋە دا رادەخات، بە رادەيەك كە دەلىي بۇنۇهران لە سەدان ھەزار سفرەي نىعەمتى تىنەللىكىش و خواردەمنىي جوزراوجوزرەن كە بە وينەي پەرە و گەلاكانى گول و بەرگى گللىكى گەنمە شامى لەناو يە كىزدا و لە تەنىشتى يە كەوە رېز بۇون. جا كەسىك كە چاوى كۈزىر نەبووبىيىت، لەم كارەدا بە ئەندازەي ژمارەي ئه و سفرە را خراوانە و بە قەدر خواردەمنىي بە كانى ناويان زمانى كوللى و جوزئى دەيىنەت كە ھەمموويان دەبن بە شايىت و بەلگە لەسەر رۆزىدەر و بەخشنىدە مىھەبان.

ئەگەر بورىت:

ئه گىرو گرفت و شەپ و ناشيرىنىي بىانى كە لەم دنيايدا ھەن، پىچەوانەي ئەم سۆز و مىھەبانى بىن و رۇونىي بە كەي لېلى دەكەن؟

لە وەلامدا دەلىن:

بەشە كانى پەيامە كانى نوور، بە تايىت پەيامى قەدەر، بە تىروتەسەلى وەلامى ئەم پرسىيارەيان داوه تەمە. بۇيە خوتىنەر رەوانەي ئەمۇي دە كەين و، لېرەدا تەنها ئاماڭەيە كى بۇخت بىز ئەم وەلامە دە كەين:

ھەممو توخم و ھەممو جۇر و ھەممو بۇنەوەرېك چەندىن كارمەندىنى ھەمە كى و ھەندە كىيى لە ئەستىزدىيە و، ھەرىيەك لەم كارمەندى بىانەش گەلنى ئەنجام و بەرۇبوومى زۇرىيان لىنى پەيدا دەبىت و، زۇرىنەي رەھاي ئەم بەرۇبوومانەش بەرژەوەندىيان تىدايە و جوان و خىر و مىھەبانىن. بەشىنەكى كەميشيان دەبن بە شەپ و ناشيرىنىي بە كى بۇالەتى و سەم سەبارەت بە كەسانىكى كە شايىتەبىييان تىدا نى يە و بە ھەلە مامەلە لە گەلدا دەكەن، يان ئەوانەي كە شايىانى تۆلە و تەمنى كەردىن.. يان بىز كەسىك كە بىيىت بەھۆى گەلنى خىرى زۇر و زەبەندە. چونكە ئەگەر "مىھەبانى" رىنى بە توخم و بۇنەوەرە

همه کی یه نهادیه ئه رکه که سه رشانی ئهنجام بدمات، به نیازی رئی نه دان به هاتنی ئه و شهربه هنهند کی یه، ئهوا همه مهو برو بوم و ناکامه خیز و جوانه کانیش نه دهه هاته دی و، به ژماره‌ی ئه و ناکام و برو بومانه شبر و ناشیرینی و خراپه پهیدا ده بمو، چونکه نه بمو نی "خیز" شبره و، شیواندنی "جوانی" ش ناشیرینی یه!

به و اتایه‌ی که ئه و کاته و لبه رئی نه دان به هاتنده‌یی یه ک دانه "شبر" سه دان شبر و ستم و خراپه ئهنجام ده دران. دیاره ئه و هش به تهوا و اهتی دژ و پنجه و اسی ئه و پهروهه دگاریتی یهی خواوه‌نده که خواوه‌نی دانایی و بمرژه‌هندی و میهره‌بانی یه.

بز نمونه:

بەفر، سەرما، ئاگر، باران و، شتانی هاووینه‌یان، هەریه کەیان سەدان دانایی و بمرژه‌هندی یان تىدا یه. جا ئەگەر کەسیتک لە وانهی گوئی به کاره کانیان نادەن و پشتگوئی دەخەن، به ئىختیاری خراب و هەلەی خۆی خراپه‌یه کی بەرامبەر به خۆی ئهنجام دا، بز نمونه: دەستى خستە ناو ئاگرەوە، پاشان وتى: "بەدیھینانی ئاگر هېچ خیزینکی تىدا یه" ئهوا سوود و خیز و میهره‌بانی یه لە ژماره بەدەره کانی ئاگر لەم قسەییدا به درۇی دەخەنەوە و زللەیەك لە دەم و پلى دە سەرەوینن!

پاشان ھەست و هەوا و ئارەزوووه نزەمە دواپۇز نەینه کانی مەرۆف ھەر گىز ناکرین بە پىوەر و مەھەك و تەرازوو بز ھەلسەنگاندنی ياساکانی میهره‌بانی و فەرمانزەوابى و پهروهه دگاریتی کە لەم گەردۇونەدا بەپۇوه دەچن، چونکە لە ناوەندى ئه و ھەست و هەوا و ئارەزووائە و بەپىزىزەنگە کانی ئاونىنە کەی، بۇونەوران دەبىنن، ئەوەتا دلى تارىك و بىن بەش لە سۆز و میهره‌بانی "بۇونەوران" چاوه گەریان و ناشیرین دەبىنیت و، لە بەرچاوى ئەودالە ناوەندى چەندىن ستم و تارىكىدا دەتلەنەوە. بەلام ئەگەر تەنها بە چاوى ئىمان بۇيى پروانىت، ئهوا وەك ئەوەی حۆرىيى بەھەشت حەفتا جۈز پۇشاڭ دەپىزشىت، ئەويش بۇونەور لە شىۋەھى مەرۆفيتکدا دەبىنیت کە حەفتا پۇشاڭى جوان و رەنگىنى يەك لە سەر يە کى پۇشىبىت کە بە چاکە و خیز و میهره‌بانی دوورا اىن. ھەروهە باھو روانيئە ئىمانى یه "بۇونەور" دەم بە خەندەھى میهره‌بانی و برووی گەش دەبىنیت و، رەگەزى "مەرۆف" لەم بۇونەورەدا بە گەردۇونىنکى بچۈشكە و ھەمو يە كىنگى مەرۆفيش بە جىھانىنکى بچۈر كەز دەبىنیت.

ئیز لە ناخى دل و رۇحى خۆيەوە دەلىت:

﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾.

○ وشەی چوارم: ﴿مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾.

ئامازىيە كى يە كىجار بۇخت بۇ ئەمو بەلگەيە كە لەم وشەيەدا ھېيە، ئەمەي خوارەوەيە:

يە كەم: سەرجهمى ئەمو بەلگانەي كە ئامازى دەكەن و شايەتن لە سەر حەشر و ئاخىرەت و لە بەلگە كانى: (وإليه المصير) كۆتايى بەشى يە كەمى ئەم وانىيەدا باس كراون، بە هەمان جۈز شايەتىشن لە سەر ئەم راستى يە ئىمانى يە فراوانەي كە ﴿مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ ئامازىي بۇ دەكەت.

دووهەم: وەك لە كۆتايى و تەم دەھەمدا و تراوه:

پەروەردگارىتى "بەدىھىنەر" ئەم گەردوونە، مىھەربانى يە فراوانە كەي و دانسته هەتاھەتايى و، جوانى و شىكتەمنى و كەمالە تەزەل و ئەبەدى يە كەي و، هەممو سىفەتە مەزىن پەھاكانى و، سەدان ناوى جوانىش، هەر ھەمۇپىان داواكاري ھاتنەدىي قىامەتن.. هەروەك قورئان بە ھەزاران ئايەت و بەلگەي خۆى و... پىغەمبەرى سەرۇھەرىش حەزرەتى مۇھەممەد ﷺ بە سەدان بەلگە و موعجىزەي خۆى و... ھەممو پىغەمبەران - درۇودى خوايان لە سەر بىت - و سەرجمەم كىتىپ و صوحوفە ئاسمانى يە كان، لە رىنى بەلگە لە ژمارە بەدەرە كانيانوھە، شايەتى لە سەر ئاخىرەت دەدەن.

جا ئە گەدر دوای ئەم ھەممو بەلگە زۇرانە، كەسىك باوەر بە ۋىيانى ئەودنیا نەھىنەت، ئەوا خۆى دەھاوىتە ناو دۆزەخىنەكى معنەوبىي ئەوتۇز كە هيىشتى لە دىنيدا يە كوفر بۇزى فەراھەم دەھىنەت و ھەر دەم دەبىارىتىت بە سەر دل و رۇحى ئەودا و، بە ئازارەو دەيتلىنىتىمەو، وەك لە "رەبەرى لاوان" دا ڕۇون كراوهەتەوە: كاتە كانى رابوردوو و داھاتۇو، ھەروەها بۇونەورانىش، بە جودايى و نەمانيان ھەر دەم بارانى شەر و ئازارى بى سنورى بە سەردا دەبارىتن.

سەنھەم: بە ھىمائى ﴿يَوْمِ الدِّينِ﴾ ئامازى بۇ بەلگەيە كى گەورە و بەھىزى "حەشر" دەكەين.. بەلام حالتىنەكى كەنپەرى بۇو بە ھۆزى دواخستنى نۇرسىنى ئەمو بەلگەي بۇ كاتىتكى تر. لەوانە شەھەر پۇيىست بە نۇرسىنى نەمایىت، چونكە پەيامە كانى نۇور بە

سهدان به لگه‌ی به همیز و گومان برهاتنی برهه‌یانی حه‌ش و پهیدا بعونی به هاری زیندوو بعونه‌یان به ئهندازه‌ی بنی گومانی هاتنی رؤژ به دوای شهودا و به هاریش به دوای ستاندا، چه سپاندووه.

○ وشهی پشجهم: که بریتی‌یه له: **(إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)**.

پیش نمه‌ی نامازه بز نه و به لگه‌ی بکمین که لدم و شهیدا همه، نمه‌م به دلدا هات که به پوختی باس لهو گه‌شتو گوزاره ئهندیشی‌ی به خاوه‌ن حه‌قیقه‌تم بکم له سر بناغه‌ی نه و پرونکر دنه‌ویه‌ی که له مه کتووبی بیست و نزهه‌مدا همه سه‌باره‌ت بهو گه‌شته، که نه‌ویش به پوختی بهم جوزه‌ی خواره‌ویه:

رؤژ‌گاریک له "موقعیز اتی قورئان" م ده کنوتی‌یوه، و هک نمه‌ی له پیامه کانی نور، به تاییه‌ت له ته‌فسیری نوری "إشارات الإعجاز" و "هه‌شت هیما‌کان" دا روون کراوه‌تموه.. لهو کاته‌دا که من سه‌رقالی نهول لیکولینه‌ویه بروم، چوار پیچ موقعیزه سه‌باره‌ت به هه‌والدانی غمیی له دوا نایه‌تی سوره‌تی "الفتح" و، موقعیزه‌ی میثرووبی نایه‌تی پیروزی: **(الْيَوْمَ نَجْعَلُكَ بِدِنَكَ)** (يونس: ۹۲) دهست که‌وت، ته‌نانه‌ت چه‌ند برسکه‌یه کی جیاجیای نیعجازم له وشه کانی قورئان و چه‌ند سه‌رنخنیکی نیعجازی وردیشم له هه‌ندی پیتی قورئاندا دوزی‌یوه..

ئالم کاته‌دا و له ده‌می خونیندنی سوره‌تی فاتیحه‌ی ناو نویژدا پرسیاریک رهوی له بز حم کرد، تاکو يه کیک له موقعیزه کانی (نون)‌ی (تعبد.. نستعین) م فیز بکات.

پرسیاره کمک نه‌مه برو:

بزچی فرموموی: (تعبد.. نستعین). (واهه ئیممه ته‌نها خواه‌ده په‌رسین و پشت ته‌نها به خواه‌ده به‌رسین) و، "نون"‌ی کزی که‌سی يه کمی به کاره‌ینا و، نه‌یه‌رموو: (أعبد.. نستعین)؟

کتوپ له ده‌رواژه‌ی نه و "نون"‌وه ده‌رگای میدانیکی فراوان له بدردهم ئهندیش‌مدا کرایه‌وه، تا راده‌ی پله‌ی "شهوود" نهینی مه‌زني نویزی جه‌ماعه‌ت تیگه‌یشتم و سووده زوره‌کانیم بینی و، به دلیابی‌یوه زانیم که ئم بینینه موقعیزه‌یه که بز خزی. نه‌ویش بهم شیوه‌یه:

لهو کاته‌دا که من له مزگه‌وتی (بايزيد) نويزم ده کرد، له ده‌می وتنی **(إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)** دا بینیم که جه‌ماعه‌تی نویز لهو مزگه‌وته‌دا هه‌ممووبان ئم وشه‌یه ده‌لین که

من و تم و، بهمراه ته‌سديقى ده‌عواكهی من ده‌کدن. همروه‌ها لام ده‌عوايهم و له دوعای "إهدنا" شدا هاو به‌شيم ده‌کدن و پشتمند گردن..

ئا لام کاته‌دا په‌رده‌يەك لە بەردهم ئەندىشە مدا لادرا و هەموو مزگەوتە کانى ئەستەمبولىم لە بەرچاودا بۇو بە يەك مزگەوتى گەورەي (بايەزىد) و، هەموو موسىمانانى ناو ئەو مزگەوتە گەورەيە وە كو من دەيانوت: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾ و، به‌مەش ته‌سديقى ده‌عواكهی من و ئامېنیان بۇ دوعا كەم ده‌کردا!

ھەر لە ناوەندى ئەو شىۋەيەدا كە ئەوان وەك تکاكارىڭ بۇ دوعا كەم دەركەوتى، پەرده‌يەكى تىر لە بەردهم ئەندىشە مدا لادرا.. بىنیم كە سەرتاسەرى جىهانى ئىسلام شىۋەيى مزگەوتىنىكى يە كىجار گەورەي لە خۇز گەرتۈوه و، مەككەي مو كەپرەمە و كەعبەي بىرۇزىش وە كو مىحرابى ئەو مزگەوتە ھەرە مەزنە دەنۋىن و، سەرجەمى نۇيىز كەرانىش لە شىۋەيى چەند بازنىيە كىدا پۇوهە ئەو مىحرابە خاونىن و پىرۇزە رېزىان بەستۈوه و، هەموو يان وەك من دەلىن: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾ و ھەر يە كەيان تەصدىقى هەموو ئەوانى تىر دەكەت و بە ناويانەوە دوعا و نزاكان پېشىكەش دەكەت و، هەموو ئەو نۇيىزخويىنانە دەكەت بە تکاكارى پارانەوە كەى.

جا لام کاته‌دا كە بىرم لەوە دەكردەوە ئۇو رېيەي كۆزمەلىنىكى هيىنە زۇرى وەك ئەم كۆزمەلە مەزنە يېگەرنە بەر، بىن ھېچ گومانىڭ، رېيەكى لار نايىت و، دەعوا كەيان راستە و، دەست بە پۇوي دوعا كەشيانەوە نازىت، تەنانەت شوبەھە و گومانى شەيتانە كەنيش دەباتە دواوە..

ھەر لام کاته‌دا كە من بە شىۋەيە كى شەھوودى و بىنین تە‌سدىقى سوودە مەزنە كانى نۇيىزى جەماعەتم دە‌کرد، پەرده‌يەكى تىر لادرا و، بىنیم كە:

سەرجەمى "گەردوون" وەك مزگەوتىنىكى گەورە وايە و، هەموو جۈزە كانى بۇونەورانىش سەرگەرمى ئەنجامدانى نۇيىزىنىكى جەماعەتى بە كىجار گەورەن و، ھەرييە كەيان نۇيىز و تەسبيحاتى خۇزى دەزانىت و، بە زمانى حال نۇيىزىنىكى تايىھەت بە خۇزى جى بەجى دەكەت، بە مەبەستى ئەنجامدانى بەندايەتى بە كى يە كىجار فراوان لە بەرامبەر پەروەرد گارىتىيى ھەممەلايەنگىرى پەرسىتاوى شكۈزمەندەوە. ئىت ھەر يەك لەو نۇيىز كەرانە

له ته و حیددا ته سدیقی هه مه و ئه و انى تر ده کات و، چه سپاندنى هه مان ئاکام بده دست
ده هېنېت.

لەو کاتەدا كە ئەم شتائىم دەيىنى، يە كىمەر پەردەيە كى تر لە بەردەم ئەندىشە مدا
لا درا.. بىنیم:

ھەروەك گەردوون، كە مرۆڤىنىكى گەمورەيە و به زمانى حال و به زمانى ئاماذهىي و
پىويستىي سروشتىي زۇر لە بەشە كانى و، تەنانەت بە زمانى گوفشارى خاواهەن ھەستانى
بۇونوھەرانى ناوى دەلىت: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾ و، بەمەش بەندىايەتى خۇزىان لە^۱
بەرامبەر پەروردگارىتىي مىھەبانى بەدىھىنەرە خۇزىانوھە دەرەدەخەن.. جەستەي منىش،
كە ئەم گەردوونە بچوو كەيە، وەك جەستەي هەمەو نوئىز كەرىنگى تر لەو جەماعەتە
يە كىجار مەزىنەدا بە هەمەو گەردىلە و ھىز و ھەست و نەستىنگىھە و، به زمانى
گۈزپاھلى و پىويستى و، لە بەرامبەر پەروردگارىتىي بەدىھىنەرەيە دەلىت: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ
وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾!

بەمەش گۈزپاھلى و ملکەچى خۇزى بۇ فەرمان و ويستى خواى گەمورە دەرەدەپرىت..
ھەروەھا بىنیم كە ئەو جەماعەتە بە هەمەو گەردىلە و ھىز و ھەست و نەستىنگىھە و،
ھەمەو ساتىك پىداويسىيە كانى خۇزى دەخاتە بەرددەم چاودىنرىي بەدىھىنەرە مەزىنە كەي و
لە پىش چاوى يارمەتى و مىھەبانى يە كەيدا پىشکەشى دەكتات.. ئىنجا بەۋەپى
سەرسوپرمانەوە ئەو نەھىنى يە بەرزمە بىنى كە لە نوئىز جەماعەتدا ھەيە و، چاوم بە
موعجىزەي جوانى (نوون)ى ﴿نَعْبُدُ﴾ كەوت و، ئەو گەشتە ئەندىشە بىيم لاي دەرگاى
ئەو (نوون)ەدا بە ئەمانەت سپارد كە لىيەوە ھاتبۇومە ژۇورەوە و.. وتم: (الحمد لله) و،
ھەولىم دا كە به زمانى ھەرسىنى كۆمەلە كانەوە - كە ھاواھلى گەمورە و بچوو كەم بۇون لەو
گەشتەدا - بلىم:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾!

وائىستا پىشە كى يە كە تەواو بسوو. با بگەرەننەوە سەر باسە كەى خۇzman، كە
ئامازەيە كى بۇ خەتە بۇ ئەو بەلگەيە: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِين﴾ ئامازەي بۇ دەكتات:

یه کهم: ئیمە بە چاوی خۆمان لە سەرتاسەری گەردۇون بە تايىهەت لە سەر زەویدا كارابىي و بەدىھىنەرنىي يەكى بەسام و شكتۇ و بەردهوام لەپەرى رېنگۈپىنىكىدا دەيىنин.. هەروەھا لە ناوهندى ئەم كارابىي و بەدىھىنەرنىي بەدا پەروردىگارىنى يەكى پەھا و مىھەرەبان و كارساز دەيىنин كە بەدەم ھاوار و داواى يارمەتىدان و دوعا و پارانەوهى بە كردهو و زمانى حال و گوفشارى چەندىن زىندهوەرى لەزىمارە بەدەرەوە دەپرات، بە چەشىنىك كە ئەپەرى چاودىزى و كەمالى حىكىمەتى تىدايە.. هەروەھا لە ناوهندى ئەم پەروردىگارىنى و دىاردانەي گىرا بۇونى دوعاى بە كردهوەى ھەمۇ زىندهزەرىنىك بە شىۋەيە كى سەر بەخۆ، درەوشانەوهى خوايەتى يەكى پەھا و پەرسەتراوىيە كى گشتى دەيىن لە بەرامبەر ھەزاران بەندىايەتى سروشتى و ئىختىيارى يەمە، كە ھەمۇ بۇونەوەران بە تايىهەت زىندهوەران، بە تايىهەت تر سەر جەم دەستە و بەشە كانى مەرۆف ئەنجامى دەدەن. كە ئەمەش ژىرىيى ساغ و ئىمان دەيىن، هەروەك سەر جەم كىتىب ئاسمانى يەكان و گشت پىغەمبەر بەرىزە كانىش - دروودى خوايان لە سەر بىت - رايان گەياندوووه.

دۇوهەم: سەرقال بۇونى ھەرىيەك لەو سىنى جەماعەت و كۆمەلەي كە لە پىشە كى يەكدا باس كران و بەو شىۋەيەي (نوون) ئى (نېبىدۇ) ھىنماي بۆ كردن، بە چەندىن پەرسەتشى سروشتى و ئىختىيارى و چەندىن شىۋەي جيا جيا و ھەمۇ بىان پىنكەوە، بە بىن گومانى بەلگەيە لە سەر ئەوهى كە ئەو بەندىايەتى يەيان شو كر انەبىزى يەك لە بەرامبەر خوايەتى يەكى پەرسەتراوادا، چەند شايەتى يەكى گومان بىرەن لە سەر پەرسەتراوينىكى خاولىن..

ئىجا ھەرىيەك لەو سىنى دەستە و كۆمەلە ناوبر اووه، ھەرىيەك لە تاك تاك و دانە دانە كانىشىان - ھەر لە كىزى گشتىي گەردوونەوە تا دەگاتە گەردىلە كانى يەك جەستە - ھەرىيە كەيان داوا كارابىي فيعلى و زمانى حالتى خۆزى ھەيمە كە داواى يارمەتى لە پەروردىگارى بىن دەكات. ھەروەك ھەرىيە كەيان دوعا و نزاى تايىهەت بە خۆزى ھەيمە، وەك لە ھىنماي (نوون) ئى (نېستىعىن) ھەوە دەر دە كەۋىت..

جا كار كردن بۆ يارمەتىدانى ھەرىيە كەيان و فرياغۇزارى يەيان و گىرا كردى دوعا كانىان، شايەتىكى راستە و ھەرگىز شوبەھە و گومان قبۇول ناكات لە سەر كارسازىنەكى بە سۆز و مىھەرەبان.

بۇ نۇونە:

وەك لە (وتهى بىست و سىھەم) دا باس كراوه: گىرابۇنى ھەر سى جزره دوعاکان كە سەرجمەم بۇونۇهرانى سەر پۇوي زەرى دەيىكەن، بە شىۋىيە كى يە كچار دەراسا و بە چەشىنىڭ كە لە حسابدا نېبۇوه، شايەتى يە كى بىن گومان دەدات لە سەر پەروەرد گارىتىكى مىھەربان و فريادەمس.

بەلتى، ھەروەك بە چاواي خۇzman گىرابۇنى دوعاى ھەممۇ ناواك و تۈزۈك دەيىنин كە بە زمانى توانا و لىپەتلىنى لە بدەيەنەرى دەپارىتەمە كە بىكەت بە گۆلە گەنم يان درەخت، بە ھەمان شىۋىه ناردىنى پىزق و پۇزى بۇ ھەممۇ زىنده وەران دەيىنин لەو شتائەدا كە دەستيان پىنى ناگات و پىداوېستى يە كاپىان دەدرىتىن و ئەم داوا اكارى يانەي كە لە دەرەھەي وزە و توanaxى خۇزاندان و بە زمانى پىنۋىستى سروشتى لە خواي گەورەي تاك و تەنیا داواي دەكەن، ھەممۇ ئەم دوغا داوا اكارى يانەيان گىرا دەبىت.

جا ئەم ھەممۇ دوعا گىرابۇن و يارمەتى و بەدەمەمەھەتائى، بە بىن گومانى، شايەتى پاستن لە سەر بدەيەنەرنىكى بەخشنىدە ئەوتۇ كە سەرجمەمى ئەم دوغايىانە گىرا دەكەت كە لە زمانى پىنۋىستى سروشتى يەمە دەرەدەچن و پېشىكەش دەكەن، وەك بە چاواي خۇzman دەيىنин.. ھەروەها چەندىن بۇونەورى بىن ھەست و سەير دەخانە گەر بۇ فرييا گۈزارى و يارمەتىدانى ئەم زىنده وەرانە لە گۈنجاخا تىرىن كاتدا و بە تەواوتىن حىكمەت و دانابى.

جا بە گۈئەرە و بە پىنۋەرى گىرابۇنى ئەم دوو بەشە دوعا، گىرابۇنى دەراساى سەرجمەم جزورە كانى ترى دوعا كە بە زمانى گوفتار پېشىكەش دەكەن، بە تايىھەت دوعاى پېغەمبەرەن - درووپىدان لە سەر بىت - و، دوعاى مەرقۇقانى تايىھەند، شايەتى لە سەر ئەم بەلگەي يەكتايى يە دەدات كە لە **﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾** ئامازە كى يە كچار پۇخت بۇ ئەم بەلگەيەي كە لەم و شەيدا ھەمە، ئەمە خوارەوە يە:

ھەروەك كورت تىرىن رى لە شۇينىكەوە بۇ شۇينىكى تىرىتى يە لە (راستە شەقام)..
ھەروەك كورت تىرىن هىل لە نېوان خالىتكى خالىتكى ترى دوور لەو بىرىتى يە لە (راستە هىلى نېوانيان)..

به همان جوّر، راست ترین ری له شتاني مهنه ويدا و له رينگا مهنه وی و
قهلي يه کانيشدا که له همه ويان راست تر بیست بريتی يه له (کورت ترین و ثان
تر بیان) ..

بۇ نۇونە:

سهر جمی نه و بر اوردانه که پهیامه کانی نور له نیوان یلحاد و کوفردا سازیان داوه، بهو پهپی بین گومانی روونی ده کنه و که: رینگای ئیمان و ته وحید کورت ترین و راست ترین و ئاسانترین و راسته شه قام ترینی رینگا کانه. به لام رئی کوفر و ئینکاری کردن تابلیقی دورو و دریزه و، گملنی مهترسی و گیر و گرفتیشی تیدایه.

جا بن گومان ئەم گەردوونەی کە بە رېنگایە کى خاوهە ئىستيقامەت و دانايىدا دەبرىت بەرىيۇ، كە ئەوپىش كورت ترین و ئاسانلىزىن بېرىيە لە ھەممۇ شىنىڭدا، ھەرگىز نا گۈنچىن حقىقەتى "شىرك" و "كوفر" ئىتىدا جى يېتىۋە. كە چى راستى يە كانى ئىمام و تەوحىد ھىنندە بۆ ئەم گەردوونە پۇيىستان كە وەك پېرىيىتى خۇرۇان بۇ جىهان.

بۇڭۇونە:

نه گهر هیزی "ژیری" مرفو ف ناو هنده سنور له دهست بداد، که بریتی يه له و دانایی و راسته شه قامه تاسان و سو و بد به خش، ئهوا به زیاده ره او و گوئی پئی نه دان ده که ویته نیوان جه ره یه کی زیان به خش و کوده نه یه کی پر له گیر و گرفت. یئزله نه بخامی ئهمه و له ری یه کی دریز خایه ندا دو و چاری گلکنی ده دیسه ری ده بیت.

هیزی "توبهی" مرؤفیش گهر بی "ئازایهتی" نه گریته بەر، کە راستەشقام و ناوەنەدە
رییە، ئەوا بەھۆی زیادەرەوی بیمەوە دەکەوتە خوارەوە بۇ ناو ھەلەشمەبى و
خۆسەپاندىنیکى زۇر زیابەخش و سەتمىتىكى ناشىرىن و، بەھۆی گۈى پى نەدانىشىمەوە
بەردەپىتەمەوە بۇ ناو چەندىن ترس و بىمى نابەجى و سەرشۇر كەر و ئازاربەخش، ئىزەلە
ئەنجامى ئەمە و لە ئاکامى ھەلە گەورەی لەدەستدانا سنوورى راستەشقام، بە
ئازارنىكى بەرددە امى، ويئەدانى بیمەوە دەتلىيەتەوە.

هروههای هیزه "شهوانی" یهش که له مرؤقدا همیه، ئەگەر پىئى بیوهى پاسته شەقام و داوین پاکى ون بکات، ئەوا بەهۆزى زیادەرەوی یەوه بەردەبىشەو بنز ناو داوین پىسى و پەفتارى نابەجى و گىنجەلاؤى، بە گۈنى بىنەدانىش دووجارى سەركوت كراوى دەبىت. واتە لە چىز و لمۇتى نىعەمەتە كان بىن بەش دەبىت و، لە ئاكامى ئەمەشدا بە نازارى مەعنەوېي ئەو نەخۇشى يەوه دەتلىتمۇه.

بەم جۆرە و بە قىاس لە سەر ئەمانەي باس كران، دەرددە كەۋىت كە "ئىستيقامەت" (واتە: راستەشەقام) بە سوودتىن و ئاسانلىقىن و كورت ترىن پىيە لە نىوان ھەموو ئەو پىيانەدا كە مەرۆف لە ژيانى كەسى و كۆمەلایەتىدا دەيانگرىنتە بەر، خۇ ئەگەر مەرۆف ئەو راستەشەقامە لە دەست بىدات و ونى بکات، ئەوا ئەو رىنگايانە تر كە ناچار دەبىت بىانگرىنتە بەر گەللىقى دوور و درىز و پەر لە گىرو گىرفتى زيانەخش دەبن سەبارەت بەو. واتە: ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ دوعا يە كى گشتى و بەندايەتى يە كى فراوانە، ھەروەك ئاماژە كە بىز بەلگەمە كى تەوحىد و وانىيەك لە دانايى و فېر كەرنى پەوشە بەرزە كان.

○ وشەى حەوتەم: كە بىرىتى يە لە ﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِم﴾. ئاماژە كى كورت بىز ئەو بەلگەمە كى لەم وشەيدا همیه، ئەمە خوارەوەيە: يە كەم: مەبەستى لە: "علیهم" كېن؟! ئەم ئايەتە پېرۇزە تەفسىرى دەكەت: ﴿فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالشَّهِداءِ وَالصَّالِحِينَ﴾ (النساء: ٦٩)..

چونكە ئەم ئايەتە پېرۇزە ئەو چوار دەستەيە پۇون دەكەنەوە كە لەناو جۆر و پەگەزى مەرۇقدا نىعەمەتى گىرتەبەرى راستەشەقاميان بە دەست ھىتاوه. ئەوه تا بە ﴿وَالنَّبِيِّينَ﴾ ئاماژە بۆ سەرەريان حەزرەتى محمد ﷺ دەكەت و، بە ﴿الصَّدِيقِينَ﴾ يىش بىز حەزرەتى ئەبو بە كى صىدىق - خواى لىنى رازى بىت - و، بە ﴿وَالشَّهِداءِ﴾ يىش ئاماژە بىز حەزرەتى عومۇر و عوسقان و عەملى دەكەت، خوابىان لىنى رازى بىت.

ئەم ئايەتە پىرۇزە ھەوالىكى غەيىپى راھەگەنېت و، بىرىسکەكىيە كى ئىعجازان پىشان دەدات و، دەرى دەخات كە ئەوانى دواى پىغەمبەر ﷺ دىن: حەزرەتى صىدىق و، پاش ئويش حەزرەتى عومەر و عوسمان و عملى - خوايان لىنى را زى يېت - دىن و يەك لە دواى يەك خەلاقفت دەگۈنە دەست و ھەرسىكىيان شەھيد دەبن.

دۇوهەم: ئەم چوار دەستىيە كە خاواهنى جوانلىقىن ۋەفتار و راستگۇترىن و رىنکوپىتكۈزۈن كەسانى گۈزۈ مەزۇن، بە ھەموو توانىيە كىيان و بە چەندىن بەلگە و موعجىزە و كەرامەت و كەشفيياتى لەزمارەبەدەر، خەلتىكىان بۇ لای راستىي "تەمۇحىد" بانگ كەرددووه و زۆرىنەي ئادەمېز اديش ھەر لە سەرەتى حەزرەتى ئادەمەوە - دروودى لەسەر يېت - تەسىدىقى دەعوا كەئى ئەوانىيان كەرددووه. كەواتىھە بىن گومان دەبى ئەو راستىي يە هيىنەدە بىن گومانىي چەسپاۋىي خۇزى ئاسماڭ بىن گومان و چەسپاۋ يېت.

لەبىر ئەو، يە كىگۈتنى ئەم كۆملەتە زۇرەتى هەلبىز اردا باشە كانى گۈزۈ ئادەمېز اد، كە راستى و دادبەر و رېمى خۇزىيان بە سەدان موعجىزە و بەلگە لەزمارەبەدەر چەسپاندۇووه و، لە بابهە ئىچابىيە كانى وەك: "تەمۇحىد" و "پۇيىستىي بۇون"ى بەدىھىتىردا يە كىيان گۈرتۈھ، خۇزى لە خۇزىدا بەلگە كى هيىنە گومان بېرە كە ھەموو دوودلىي يەك دەباتە دواوه و دەپىرىتىھە.

بەلتى، ئەو راستىي يە مەزىنەي كە ئەو چوار دەستە ناوبر اووه ئىمانيان بىن هيىناوه، كە رېتك و راستىزىنى رەگەزى ئادەمېز ادن، كە ئادەمېز اديش لە خۇزىدا ئاكامى گۈرنگى بەدىھىنانى گەرددوون و جىنىشىنى زەھىرە، لە ھەموو زىننەوەرانى تر ئامادەبىي زىاتىي تىندا جەم بۇوه و لە ھەموو شىيان پلەي بەرزىتە، بىگرە ئەو چوار دەستىيە راستگۇترىن را بەرى تەسىدىق كەراوى ئەمە دەپىرىتىھە.

ھەموو ئەوانە، بە كەدەنگى و يە كىگۈتن ھەوالى ئەو راستىيە بىان را كەيەن دۇووه كە ئىمانيان بىن هيىناوه و، بە شىۋىيە كى بىن گومان و بە "حق اليقين" و "علم اليقين" و "عين اليقين" باوه پىان بىن بۇوه و، بە را دەيەك لىنى دلىيا بۇون كە ھىچ شتىك ئەو دلىيا بىيەن نەبزوپىتىت و، سەرانسەرى گەرددوون و سەرجم بۇونەوەرانى ناوى دەكەن بە بەلگە لەسەر ئەو راستىي يە..

ئايا ئەو كەسەي كە ئەم راستىي يە مەزىنە نازانىت و ئىنكارىي دەكتات، تاوانىنلىكى لە سئور بەدەر ئەنجام نادات؟ ئايا شاييانى سزا يە كى ھەمېشەبىي نى يە؟

○ وشهی هدشتم: که بریتی به له: **غير المضوب عليهم ولا الضالين**.
 ئمه‌ی خواره‌ه ناماژه‌یه کی پوخته بز ئو بـلگه‌یه که لـم وـشهـیدـاـهـیه:
 مـیـزوـوـیـ نـادـهـمـیـزـادـ وـ کـتـبـهـ پـرـزـهـ نـاسـانـیـهـ کـانـیـشـ،ـ بـهـ کـدـهـنـگـیـ وـ بـهـ کـگـرـتـنـ وـ پـشتـ
 بـهـ سـتـنـیـانـ بـهـ تـمـواـتـورـ وـ هـمـهـ کـیـهـ چـهـسـپـاـوـهـ کـانـ وـ زـانـیـارـیـ وـ بـیـنـیـهـ کـانـیـ نـادـهـمـیـزـادـ وـ بـهـ
 شـیـوـیـهـ کـیـ رـاشـکـاـوـ،ـ هـموـالـیـکـیـ بـنـ گـومـانـ وـ چـهـسـپـاـوـمـانـ دـهـدـهـنـیـ کـهـ:
 گـیرـابـوـونـیـ غـهـبـیـ وـ نـائـسـانـیـ هـمـزـارـانـ جـارـهـ دـاوـاـکـارـیـ بـهـ کـانـیـ پـیـغـمـبـرـانـ
 - درـوـودـیـانـ لـهـ سـرـ بـیـتـ - کـهـ خـاـوـهـنـ وـ بـیـرـهـوـانـیـ رـاـسـتـهـقـامـ(صـراـطـ الـمـسـتـقـيمـ)ـنـ وـ،ـ
 هـاتـهـدـبـیـ خـودـیـ خـواـستـ وـ دـاوـاـکـارـیـ بـهـ کـانـیـانـ..ـ هـهـرـوـهـاـ دـاـبـارـیـنـیـ غـمـزـهـبـ وـ مـوـسـیـبـهـ تـهـ
 ئـاسـانـیـ بـهـ کـانـ بـهـ سـهـرـ کـافـرـانـیـ دـوـڑـمـنـانـیـ ئـهـوـانـداـ بـهـ سـهـدانـ پـوـوـدـاوـ،ـ ئـمـ دـیـارـدـهـیـهـ بـهـ
 بـنـ گـومـانـیـ بـلـگـهـیـهـ لـهـ سـهـرـ ئـهـوـهـیـ کـهـ ئـمـ گـهـرـدوـونـهـ وـ رـهـ گـهـزـیـ ئـادـهـمـیـزـادـ لـهـ گـهـرـدوـونـداـ
 پـهـرـوـرـدـگـارـنـیـکـیـ فـهـرـمـانـرـهـوـایـ دـادـگـهـرـیـ بـهـ خـشـنـدـهـ وـ خـاـوـهـنـ عـیـزـزـهـتـ وـ کـارـسـازـ وـ
 بـهـرـیـوـهـبـهـرـیـ هـهـیـهـ کـهـ لـهـ لـایـهـ خـوـیـهـوـهـ رـزـگـارـیـ وـ سـهـرـکـهـوـتـنـ بـهـ چـهـنـدـنـیـنـ پـیـغـمـبـرـیـ
 بـهـرـیـزـیـ وـهـ کـحـزـرـهـتـیـ نـوـوـحـ وـ ئـیـرـاهـیـمـ وـمـوـوـسـاـ وـ هـوـوـدـ وـ صـالـحـ - درـوـودـیـانـ لـهـ سـهـرـ
 بـیـتـ - لـهـ چـهـنـدـنـیـنـ پـوـوـدـاوـیـ مـیـزوـوـیـ گـهـرـهـدـاـ بـهـ خـشـیـوـهـ وـ،ـ لـهـ هـهـمـانـ کـاتـ وـ هـهـرـ لـهـ
 دـنـیـادـاـ چـهـنـدـنـیـنـ مـوـسـیـبـهـتـیـ ئـاسـانـیـ وـ سـامـناـکـیـ بـهـ سـهـرـ چـهـنـدـنـیـنـ هـوـزـ وـ نـهـوـهـیـ کـافـرـ وـ
 سـتـمـکـارـدـاـ لـهـ بـهـ اـمـبـرـ تـاـوـانـهـ کـانـیـانـهـوـهـ بـارـانـدوـوهـ،ـ چـهـشـنـیـ سـهـمـوـدـ وـ عـادـ وـ فـرـعـمـوـنـ.
 بـهـلـیـ،ـ مـیـزوـوـیـ مـرـؤـفـ هـرـ لـهـ سـهـرـدـهـمـیـ حـهـزـرـهـتـیـ ئـادـهـمـهـوـهـ تـاـئـیـسـتـا~ دـوـ تـهـوـزـمـیـ
 گـهـوـرـهـ وـ دـوـ زـنـجـیرـهـ رـوـوـدـاوـیـ دـزـ بـهـ يـهـ کـیـ بـهـ خـوـیـهـوـهـ دـیـوـهـ.
 يـهـ کـهـمـیـانـ:ـ رـیـرـهـوـانـیـ رـیـبـیـازـیـ پـیـغـمـبـرـیـتـیـ وـ ئـهـهـلـیـ صـهـلـاحـ وـ ئـیـمـانـ کـهـ بـهـهـزـیـ
 گـرـتـنـهـ بـهـرـیـ رـیـنـیـ رـاـسـتـهـقـامـ(صـراـطـ الـمـسـتـقـيمـ)ـهـوـهـ نـیـعـمـهـتـ وـ بـهـخـتـمـوـهـرـیـ هـهـرـدوـوـ دـنـیـاـیـانـ
 بـهـدـهـسـتـ هـیـنـاـوـهـ.ـ ئـهـوـهـبـوـ بـهـ رـهـفـتـارـیـ رـاـسـتـ وـ هـمـوـتـیـ رـیـنـکـ وـ تـهـوـاـوـیـ ئـهـوـانـ جـوـانـیـ
 پـیـکـمـوـهـ گـوـنـخـانـ وـ رـیـسـاـ وـ رـیـنـکـوـپـیـکـیـ وـ کـهـمـالـیـ گـهـرـدوـونـ دـهـرـکـهـوـتـ وـ،ـ لـهـ ئـهـنـجـامـیـ
 ئـهـمـهـشـدـاـلـوـتـفـ وـ سـوـزـیـ پـهـرـوـرـدـگـارـیـ جـیـهـانـیـانـ وـ بـهـخـتـمـوـهـرـیـ هـهـرـدوـوـ دـنـیـاـیـانـ بـهـ
 دـهـسـتـ هـیـنـاـ وـ بـوـونـ بـهـ هـزـکـارـیـ ئـهـوـهـیـ کـهـ پـلـهـیـ مـرـؤـفـ هـمـتـاـ پـلـهـیـ مـهـلـایـکـهـ تـهـ کـانـ،ـ
 تـهـنـانـهـتـ بـلـنـدـتـرـیـشـ،ـ بـهـرـزـ بـیـتـهـوـهـ،ـ بـگـرـهـ هـمـرـ لـهـ دـنـیـادـاـ بـهـ هـهـشـتـیـکـیـ مـعـنـهـوـیـ بـیـانـ بـوـ
 خـوـیـانـ وـ ئـهـهـلـیـ ئـیـمـانـ بـهـ دـهـسـتـ هـیـنـاـ،ـ سـهـرـبـارـیـ بـهـخـتـمـوـهـرـیـ هـهـمـیـشـهـیـیـ ئـهـدـنـیـاـ..ـ هـهـمـوـ
 ئـهـمـانـهـشـ بـهـهـزـیـ نـهـنـیـیـ ئـیـمـانـهـوـهـ.

تهریزی دووهم: ئهوانه که رئیبان ون کردووه و بهۆزی زیاده‌رهوی، بان گوئی بى نەدانه وه "زیری" بان کردووه بهۆزی ئەشكەنجە و ئامیزی ئازار و، گروی مرۆفیان دابەزاندە چەندین پله‌ی له هی ئازەل نزمە. بەمەش شایستەبى غەزەبى خوايان بەدهست هېتىا ، لە سزا ای ستمە کانیان ھەلەنیادا لەلھى موسىبەته کانیان بەسەر دا دابارى.

جگه لوهش که بههوزی ئهو گومرايى يەي تىيى كەوتۇون و لە بېتى ئهو ژىرىي يەي كە پەيوندىيى بە هەممو بۇونۇردا نەوە ھەمە، گەردۇونىان كىردووھ بەجىنى خەم و ئازار و ماتەمينگايىھ كى گشتى و قەسابخانە يە كى چەپەل بۆ زىندهوەران، كە لە گىزلاۋى جودايى و نەماندا دەتلەنەوە، لە دىد و روانىنى ئەواندا پشىۋى و ھەرەمە كېتى ھەممو ئاسۇيە كى گرتۇوهتەوە. بزىيە ھەر لە دىنادا گىان و وېزدانى مەرۇۋى گومراالە چوارچىيە دۈزە خىنلىكى مەعنەویدايە و، خۇرى شايىستە تۆلە و ئازارىنى سەختى قىامەت كەر دۇوھ.

بهم جزره، ئەم ئايته پيروزه‌ي كۆنئاى سووره‌تى فاتيحه: ﴿الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرَ
المَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الصَّالِحِينَ﴾ ئەم دوو تەۋەزىمە پۈرون دە كاتمەدە.
سەرچاوه و بناگە و رابەرى سەرچەمى ئەم بەراوردانە كە لە پەيامە كانى نۇوردا
ھەن، ئەم ئايته پيروزه‌ي.

جاله بر ئوهى پيامه كانى نور لە ناوه‌ندى سازدانى سەدان بەراورددا ئەم ئايىتەيان تەفسىر كردۇوه، ئەمدا رۇونكىرىدىنەمەيان بەمۇ پيامانە دەسپېرىن و، لىزەدا تەنها ئەم ئامازچىيەمان بىي سەرۇزىيادە.

○ وشهی نوھەم: بريتى يە لە (آمين).

ئاماژەيە كى يەكجار پوخت بۇ ئەم وشەيە، ئەمەم خوارەوەيە:

ماده(نون)ي **(نعمده)**، **(نستعين)** هر سنه کوزمه له مهزنه کامان بزپرون
ده کاتهوه، به تاييهت کوزمه لي يه کتابه رستانی جيھاني ئىسلام، به تاييهت تر مليونهها
نویزکەر كە هەموويان لە يەك کاتدا نويز ئەنجام دەدەن و، ئەم نونه دەمانخاتە رېزى
ئۇانوھە و برىيە كى راستمان لە بەردهمدا دەکاتھوه، تاڭو بەشىنگ لە دوعاكاني ئەوان
بەدەست بەھىنەن و تەسىدىقى ئەوانغان دەست بىكمۇيت، لەو پرووهە كە ئەمانلىش ھەمان
گۇفتار دەلینەوە كە ئىمە دەلىتىن، جۈرە شەفاعةتكى، ئەوانغان دەست بىكمۇيت.. ئىمەش،

به همان جزء کاتی دلیلین: (آمین) پشتی دوعای ثمو نویز خوبینه به کتابه رستانه ده گرین و تهدیقی ده عواکه بیان ده کهین و، به وشهی "آمین" ثومیتده واری ئوهین که خوابی گهوره داوای یارمه تی و شهفاعمته تی ئوان گیرا بکات و، بهم کارهش په رستن و دعوا و دوا جوزئی به کهی خومان ده کهین به په رستن و دعوا و دوا یه کی همه کی به برامبر په رو هرد گاریتی به کی همه کی و گشتی به وه.

واته: وشهی "آمین" همه کیتی به کی فراوان بددهست ده هینیت. تهنانه ت ده کری به هنری برایه تی ئیمان و به کیتی ئیسلام و له رنی چهندین رادیزی مهعنی و پهیوه ندینی به کبوونی کۆزمەلیک که زیاتر له ملیزنه ها نویز که ریز به ستووی نویز له مز گهوتی جیهانی ئیسلامدا پنکهاتوون (آمین) ده کهمان بیست به ملیزنه ها (آمین)^(۱).

(۱) بهم جزره نه گهر مرز فیکی عه وام شتیکی به قدر ناو که خورمایه کلمه دهست بکهونیت، ئوانو نه و مرز فه کامله که له لایه نی رژیعی به وه پلهی بعرز بوده هینده دارخورمایه ک بشی خزی و هر ده گریت، هر که سو بپنی پلهی خزی. بلام که سیک که هینتا پلهی بعرز نه بوده همه ناین له کاتی خوبیندنی فاتیحه دا به ئنهست بیر لام و اتایانه بکانوه^(۲) تاکو نارامی و دلیانی نهو تیک ندادات. خز کاتی گیشته پلهی به کی و ائو و اتایانه همرب خزیان پیدا دهن و سر هتلده دهن. (دانه).

(۲) لعبارهی وشهی (به ئنهست) که لام په راویزه دا هاتووه پرسیارمان له مامؤستا کرد. واله خواره دا ده قی و هلام که عان نووسی به وه:

به ناوی قوتایانی نور
له قوتایانهی بوسوسی سی هم
(جهیلان)

پیم وایه که ده کری بیر له و اتا بزر و فراوانه کاتی ته حیات و فاتیحه بکریتھو، به لام نمک به ئنهست و راسته خز، بدلکو به شیوه به کی ناراسته خز، چونکه نهو شته که جزره بی ناگایی به کی بز دلی مرز ف فراهم دهینیت بیر کردن و مهیتی له دریزه نه و اتایانه، به لام پوخته و اتایانه بی ناگایی ده رهونیتھو و په رستش و پارانوه که شی بروناک ده کاتمهوه. بیز به ها بمرزه کاتی نویز و فاتیحه و ته حیات به ته اوی ده رده کهون.

مه بستیش له (خز سرقان نه کردن به ئنهست و راسته خز) که له کوتایی به شی دووه مدا هاتووه، نهودیه که:

خز خمریک کردن به دریزه خودی نه و اتایانه ههندی جار نویز له بیری مرز ف ده باتهوه و له وانه شه ئارامی و ئاما دهی دل تیک بدادات. دهنا من له خز مدا هست به سوده مزنه کاتیان ده کم، گهر به شیوه به کی ناراسته خز و به پوختی بیریان لئی بکمهوه. (دانه).

بسم الله الرحمن الرحيم

وبه نستعين

بهشی سی هم

له تنهایا یدک درس که له سی هم قوتاگانه‌ی یوسفیدا و تراپیوه

پیشنه کی

بهشی دووهم به فهرمانیکی مهعنی‌وی سووره‌تی "فاتیحه"‌ی نویز نووسرا یمه که له ریزنه‌ی پرووناکی و شهی شایه‌عمانی: "أشهد أن لا إله إلا الله" سرچاوه‌ی گرتبوو... ئەم بهشی سی همەش - که ناچار بوم بینووس - سی ھۆکار ھەبۇن بۇ نووسینيان - کە ئىستا رو خسەت نەدرام پروونیان بکەمەو - به بىدار كردنەوەيە کى مەعنەوی پەستەی: "أشهد أن محمداً رسول الله" و، ریزنه‌ی نوورى ئەم ئايەتەی کە له كۆتايى سووره‌تی (الفتح) دايە و پىنج موعجىزە دەرخستۇرۇ، نووسىم. کە بىرىتى يە له:
هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَهِّرَهُ عَلَى الَّذِينَ كُفَّارٌ وَكَفَّرُوا بِاللَّهِ شَهِيدًا مُحَمَّدًا رَسُولًا اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشْدَاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ رَحْمَاءٌ بِنَّهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا سُجَّدًا يَسْتَغْفِرُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرَضُوا إِنَّا سِيَّمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثْرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَأَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرَزْعٌ أَخْرَجَ سَطْنَةً فَازْرَهُ فَاسْتَغْلَطَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُغْجِبُ الزُّرْاعَ لِيغْيِطُ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَذَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرًا عَظِيمًا (الفتح: ۲۸-۲۹).

به لام دریزه پندان و پروونکردنەو و بەلگە کانى ئەم بهشە به پەيامى (موعجىزاتى ئەحمدى) دەسپېرم کە له ناوه‌ندى كۆمەلە پەيامى (زولفەقار) دا بلاو كراوه‌تەو و، به (الحزب النوري) ش کە به زمانى عەرەبى دانراو.

به لام لیزه دا سین ئاماژه‌ی به کجارت کورت و پوختی بز ده کریت. له ئاماژه‌ی دووهم و سین هه میشدا شیئک ده نووسرت که وه ک تهرجه‌مه‌ی شایه‌تمانی (محمد رسول الله) بیت لم پهیامه بچوو که‌ی که لیزه دا دائزه و له (خلاصة الحلاصه) (الحزب النوری العربی) و هرگیراوه، که ئه‌ویش ویردی به‌ردواهی منه و، بیر کردنه‌وهیه که به زمانی عمه‌بی نووسراوه و، همردهم له گهله وشهی شایه‌تمان و له ناوه‌ندی زیکره کاغندا دووباره‌ی ده کمه‌مهوه.

○ ئاماژه‌ی يه‌کهم:

ئه‌م مجه‌مهدی صلی الله علیه و آله و سلم که به په‌رستشیئکی همه‌کی و ناساندنی په‌روهه‌ردگاری شکومه‌ندی خوی پیشوازی له دیارده کانی په‌روهه‌ردگاریتی په‌روهه‌ردگاری جیهانیان و هه میشیه‌بی خواهیتی به‌که‌ی و نیعمه‌ته له‌ژماره‌به‌دهره کانی ئه‌مو خواهیه کردوهه.. ئه‌م پیغامبه‌ره به‌ریزه صلی الله علیه و آله و سلم به ئه‌ندازه‌ی بعونی خوز بز ئه‌م گه‌ردوونه بعونی ئه‌ویش بز گرزوی مرؤف پیویسته. چونکه هه‌ر ئه‌مو مامؤس‌تای هه‌ره مه‌زن و پیغامبه‌رهی هه‌ره گه‌روره‌ی گرزوی ئاده‌میزاد و مايه‌ی شانازیبی جیهان و شایسته‌ی گوفاری (لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك) ^(۱).

جا هه‌روهه‌ک حه‌قیقه‌تی مجه‌مهدی بوو به هه‌زی به‌دیهینانی جیهان و، ئاکام و کاملترین به‌روبوومی به‌دیهینانی ئه‌م جیهانیه، به هه‌مان جزور و به‌هزی ئه‌مو حه‌قیقه‌ته و له‌بر پیغامبه‌راهیتی به‌که‌ی ئه‌مو، که‌مالاتی راسته‌قینه‌ی سه‌رجه‌می بعونه‌وهرانیش دیشیدی. چونکه ده‌بن به چه‌ندین ئاوینه‌ی باقی و هه‌تاوهه‌تایی بز خواهی گه‌روره‌ی خاوه‌نی جوانی و شکومه‌ندی و هه میشیه‌بی و، سیفه‌ته شکومه‌ند و ئاسه‌واره به‌نرخه کانی ئه‌مو له خویاندا ده‌ردنه‌خهن که له شیوه‌ی کاره سه‌رتاپا دانسته کانیدایه و.. چه‌ند نامه‌یه کی ره‌وانی ئه‌مون له لایه‌ن خزیوه ناردوونی و.. هه‌تلگری جیهانیکی باقی و هه میشیه‌بین و.. خانه‌یه کی به‌خته‌وهربی هه میشیه‌بی و دوازه‌زی هه‌تاوهه‌تایی ئه‌م تو به‌رهه‌م ده‌هینن که سه‌رجه‌می خاوه‌ن هه‌ست و شعوره کان تاسه‌مندن بزی. هه‌مو ئه‌م راستی‌یانه و راستی‌یه کانی تر، تنه‌ها به حه‌قیقه‌تی مجه‌مهدی و صلی الله علیه و آله و سلم پیغامبه‌راهیتی به‌که‌ی ئه‌مو دینه‌دی.

(۱) لمسه "لولاك.. لولاك" رزور و تراوه، ج له باره‌ی سه‌نددهوه و ج له باره‌ی واتاکمیمهوه. له هه‌مووی جوانتر و نه که‌ی (علی القاری) به که دلیت: "هه‌ر چه‌ند له سه‌نددا لاوازه، به لام واتاکه‌ی راسته". بروانه: "شرح الشفا لعلی القاری ۱/۶" .. بوز اینی ئوهش که ئه‌م وته‌یه واتاکه‌ی راسته و خواهی گه‌روره له‌بر پیغامبه‌ره صلی الله علیه و آله و سلم گه‌ردوونی دروست کرده‌وه، بروانه: (الفتاوى لابن تيمية ج ۱۱ / ص ۹۶ - ۹۸ مجلد التصوّف). (و هرگز)

له بهر ئهوده.. هەروەك ئەم گەردۇونە شایەتى يە كى گومان بېرى بەويەرى ھىز و
چەسپاوى و دامەزراوى دەدات لە سەر پىغەمبەر اىيەتىي حەزرەتى مۇھەممەد ﷺ، بە ھەمان
جۇر، گۈزى ئادەمىزىد و تەنانەت سەر جەمى خاۋەن ھەستە كان، لە پىشەنگىانەوە
جيھانى ئىسلامى، ھەر ھەموو يان پىكەوه شایەتى لە سەر ئەم مەزدە بەھىز و درەخشانە
دەدەن كە حەقىقەتى مۇھەممەدى و پىغەمبەر اىيەتى يە كەسى وەك مەزدەيەك راييان گەيانلۇوە.
ئەويش مەزدەي ژىيانى ھەتاھەتايى يە كە مەرۋاھىتى ھەميشە بە ئەوين و شەوق و حەزىنکى
بەردەوام و بە زمانى ھەموو ئەم ھىزانە لە ماھىيەتىدا جەم بۇون و بە زمانى توانا و
ليھاتەنە كانى و بە زمانى سەر جەم دوعا و پەرسىتش و لالانەمە و پارانەمە كانى، كە
پىشىكەشى خواى گۈرە و بەتواناي دە كەن، دەپارىنىھە و داواى دە كەن و خوازىبارى
ژىيانى باقى و ھەميشەبى و ۋىزگار بۇون لە نەمان و ھەپەممەكىتى و ئىيەدامى ھەتاھەتايى و
لەناوچۈونى رەھا و تەواوهتى، كە زۇر لە دۆزەخ ترس و ئازارى زىاتەر ..

نجا همراه گرفتاری نداده میزد شایسته لامه دهات که پنهان مبارز خوش ویست پنجه مایه شانازی نداده میزد و به ریزترین بونه و رانه، به همان جوز نو سینی کرده و خیز و چاکه روزانه سی سند و پهنجا ملیون نیمانداری هم میزد چرخ و سرده میکش لام توماری کرده و چاکه کانی هم پنهان مبارز خوش ویست پنجه به پی دهستوری (السبب کالفاعل) .. همروهها بهدهستهنانی پله و پایه کی هینده به رز له لاین هم پنهان مبارز و پنجه که بهره مندی بهندایه تی به کی همه کی و چهندین ریزنه کی پهروه ردگاری هوتیه که به ثمندازه خواپه رستی سه دان ملیون، به لکو ملیاره ها که سی خواپه رستی چاکه کار دهیت ..

ئەمانەش شایه تىيە كى يە كىچار بەھىزىن لە سەر يېغەمبەر اىيەتىيە كەي.

نامازهای دو و هم:

ئەم بىرگىيە خوارهونو كە هەميشە بىرىلىنى دەكەمەوە، يەكىنەكە لە وېردىغانمۇ،
ئامازىز بۇ پەزىلە بىيىت شايىتى دەكەت لە سەرپىغە مېرىاھىتىي حەزرەتى مەممەد ﷺ. وا
ناوهەرۆ كە كەىي بە پۇختى و كورتى دەھىينىن. بىرگە كەش ئەمەيدىيە:
[مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَادَقَ الْوَعْدَ الْأَمِينَ بِشَهَادَةِ ظَهُورِهِ دَفْعَةً مَعَ أُمَّتِهِ بِأَكْمَلِ دِيْنِ
إِسْلَامِيَّةِ وَشَرِيعَةِ وَبِأَفْوَى إِيمَانِ وَاعْتِقَادِ وَعِبَادَةِ وَبِأَعْلَى دُعَوَّةِ وَمُنَاجَاهَةِ وَدُعَوَاتِ وَبِأَعْلَى
تَبْلِيغِ وَأَمْ مَتَانَةِ خَارِقَاتِ مُثْرَاتِ لَا مِثْلُ هَا] ^(١).

(۱) نهم برگانه‌ی که لهناو نهم جزوره کهواندهان [] له دقه نه سلیمه کهدا هم به عمره‌ی هاتوون. (وهر گیز)

❖ به کم دانه له و شایه‌تی بانه:

بـلـگـیـه کـی پـنـغـهـمـبـرـایـهـتـیـیـهـ، کـهـ لـهـ یـازـدـهـ حـالـهـ تـیـ پـنـغـهـمـبـرـهـوـهـ سـهـرـچـاـوهـیـ گـرـتوـوـهـ. بـلـتـیـ، وـیـزـایـ ئـهـوـهـیـ کـهـ نـهـخـوـینـدـهـوـارـبـوـوـهـ وـ فـیـرـیـ نـوـوـسـینـ وـ خـوـینـدـنـ نـهـبـوـهـ، کـهـجـیـ ئـایـنـیـکـیـ لـهـ گـهـلـ خـوـیدـاـهـینـاـ کـهـ عـاقـلـانـ وـ فـیـلـهـسـوـفـانـیـ چـوارـدـهـ سـهـدـهـیـ تـوـوـشـیـ سـهـرـسـوـوـرـمـانـ کـرـدـوـوـهـ وـ، پـیـشـ هـمـمـوـ ئـایـنـهـ ئـاسـمـانـیـیـهـ کـانـ کـهـوـتـوـوـهـوـهـ وـ، بـیـ ئـهـوـهـیـ ئـزـمـوـنـیـکـیـ پـنـشـوـوـرـتـیـ بـوـوـیـتـ بـهـ تـهـنـهاـیـهـ کـجـارـ سـهـرـکـهـوـهـ وـ، بـیـ ئـهـوـهـیـ ئـمـمـشـ حـالـهـتـیـکـیـ نـاوـازـهـ وـ بـیـ وـینـهـیـهـ..

هـرـوـهـاـ ئـهـوـ ئـایـنـیـ ئـیـسـلـامـهـیـ کـهـ لـهـ گـوـفـتـارـ وـ کـرـدـارـ وـ حـالـهـتـهـ کـانـیـ زـیـانـیـ خـاوـینـیـ نـهـ سـهـرـچـاـوهـیـ گـرـتوـوـهـ وـ، پـنـمـایـیـ کـرـدـنـیـ بـوـسـنـ سـهـدـ وـ پـهـنـجـاـ مـلـیـوـنـ مـرـؤـفـ لـهـ هـمـمـوـ کـاتـنـکـداـ، بـهـ چـهـشـنـیـ کـهـ گـیـانـیـ ئـهـوـانـیـ پـهـرـوـهـرـدـ وـ دـهـرـوـنـیـانـیـ پـاـکـرـ وـ ژـیـرـیـانـیـ رـوـونـاـکـ کـرـدـوـوـهـوـهـ وـ، ئـهـوـانـیـ بـهـرـهـوـ پـنـشـکـهـوـتـنـیـ مـعـنـهـوـیـ بـرـدـوـوـهـ.. ئـمـمـشـ حـالـهـتـیـکـیـ تـرـیـ نـاوـازـهـ وـ بـیـ وـینـهـیـ ئـهـوـهـ..

هـرـوـهـاـ شـهـرـیـعـهـتـیـکـیـ هـینـدـهـ خـاوـینـ وـ مـهـزـنـیـ لـهـ گـهـلـ خـوـیدـاـهـینـاـ کـهـ بـهـ یـاسـاـ دـادـگـهـ کـانـیـ پـنـجـعـیـهـ کـیـ گـرـزـیـ ئـادـهـمـبـزـادـیـ لـهـ مـاـوـهـیـ چـوارـدـهـ سـهـدـدـاـ هـیـنـدـهـ بـهـ دـادـگـهـرـانـهـ بـهـرـنـوـهـ بـرـدـ کـهـ پـنـشـکـهـوـتـنـیـ مـادـدـیـ وـ مـعـنـهـوـیـ بـزـ هـینـیـاـهـدـیـ.. ئـمـمـشـ حـالـهـتـیـکـیـ تـرـیـ نـاوـازـهـیـ زـیـانـیـ ئـهـوـهـ..

هـرـوـهـاـ بـهـ ئـیـمـانـ وـ باـوـهـرـیـکـیـ هـینـدـهـ قـایـمـ وـ مـهـحـکـمـ وـ تـوـنـدوـتـولـهـوـهـ هـاتـهـ مـهـیدـانـ کـهـ سـهـرـجـمـیـ ئـهـلـیـ حـقـیـقـهـتـیـ هـمـمـوـ کـاتـیـکـ لـهـ وـ پـلـهـ ئـیـمـانـیـیـهـیـ ئـهـوـ بـهـرـهـمـنـدـیـ رـیـزـنـهـ وـ بـهـرـهـ کـهـتـ بـوـونـ وـ، پـنـکـهـوـهـ وـ بـهـ یـهـکـ دـهـنـگـ تـهـسـدـیـقـیـ ئـهـوـهـ دـهـ کـهـنـ کـهـ ئـمـ پـنـغـهـمـبـرـهـ گـلـهـ بـهـرـزـتـرـینـ پـلـهـ وـ پـایـدـایـهـ. ئـمـمـهـ جـگـهـ لـهـوـهـیـ کـهـ هـیـچـ شـوـبـهـ وـ گـوـمـانـیـکـیـ لـهـ دـلـیـ نـهـیـارـ وـ دـوـڑـمـنـانـیـیـ بـهـ کـجـارـ زـورـیـ ئـهـوـ کـاتـهـدـاـ بـهـجـنـیـ نـهـهـیـشـتـ. کـهـ ئـمـمـشـ بـهـ رـوـونـیـ دـهـرـیـ دـهـخـاتـ کـهـ پـنـغـهـمـبـرـهـ گـلـهـ لـهـ هـیـزـیـ ئـیـمـانـیـشـدـاـ هـاوـوـنـهـیـ نـیـیـهـ وـ کـسـیـکـ نـیـیـهـ کـهـ لـهـ ئـیـمـانـیـ بـهـرـزـ وـ هـهـمـ کـیـ ئـمـوـدـاـ لـهـوـ بـچـیـتـ..

هـرـوـهـاـ بـهـنـدـایـهـتـیـ وـ خـوـاـپـهـرـستـیـیـهـ کـیـ هـینـدـهـ مـهـزـنـیـ پـیـشـانـ دـاـوـهـ کـهـ سـهـرـهـتـاـ وـ کـزـتـابـیـ تـیـداـیـهـ کـخـسـتـوـوـهـ، بـیـ ئـهـوـهـیـ لـاـسـایـیـ وـ چـاـوـلـیـکـهـرـیـ هـیـچـ کـهـسـیـکـ بـکـاتـ وـ، لـهـمـشـدـاـ چـاـوـدـیرـبـیـ نـهـنـیـیـ خـوـاـپـهـرـستـیـ کـرـدـوـوـهـ تـهـنـانـهـتـ لـهـ شـلـهـژـاـوـتـرـینـ کـاتـدـاـ. ئـیـزـ بـهـتـوـاـتـرـینـ وـ پـنـکـتـرـینـ شـیـوـهـ ئـهـوـ خـوـاـپـهـرـستـیـیـهـ کـهـ ئـمـمـشـ حـالـهـتـیـکـیـ تـرـیـ نـاوـازـهـیـهـ..

هروهها به چه شنیک له بهردم پهروه دگاری به خشننده‌ی میهره باندا پاراوه تمهو و دوعای ناسک و نیانی کردووه که هیچ که سینک تائیستا نه گهیشتوده نه پلهی ئهو و پارانهوه و موناجاته‌ی ئهو، سهرباری بهدوای به کداهاتنی بیرورا اکان و سوود و هرگر تیشیان له یه کتزی.. بز نمونه: هزار و یه ک ناوی جوانی خواهی گهوره‌ی له موناجاتی (الجوشن الكبير) دا کردووه به تکاکاری دعوا و پارانهوه که‌ی. ئهودتا به دیهینه‌ی مهزنی خوزی به وه سفیکی هیندنه نوازه و هسف کردووه که شایانی بیت و، به چه شنیک ناساندو و یهتی که هر گیز هاوونه‌ی نی یه..

هروهها ئهودهش که هیچ که سینک له ناسینی خوادا بهو پلهیه نه گهیشتوده تمهو که ئهو و پینی گهیشتوده، حاله‌تیکی تری بین وینه و نوازه‌ی ئهوده..

هروهها بهو په‌بری باوه‌ر به خوبونهوه خه‌لکی بز لای تایینه که‌ی بانگ کردووه، به ئازایتی و چاو نه ترساوی به کی ئهودنده بین وینه په‌یامه که‌ی گهیاندووه که ناحهزی و نهیاری خزم و مام و دهولته گهوره کانی جیهان و شوینکه‌هه نهی تایینه ناسانی به پیشوده کان و دوزمنایه‌تی بان بز بانگ‌ماوازه که‌ی، هیچ چه شنه ترس و دوودتی به کیان له دلدا دروست نه کرد، به لکو ته‌حدادی هه‌مو جیهانی کرد و به سه‌ر هه‌مو و شیاندا سه‌ر که‌وت.. ئه‌مش حاله‌تیکی تری نوازه‌یه..

هروهها کتزی ئهم هه‌شت حاله‌ته ده‌راسا و بین وینه‌یه، شایانیه کی لوه‌بری به‌هیزیدا دده‌دن له سه‌ر راستی و چه‌سپاوبی بانگ‌ماوازه که‌ی ئهم پیغه‌مبه‌ره ﷺ. که ئمانه‌ش چهند حاله‌تینکن مهودای دلنيا بعونی له کاره که‌ی و، راده‌ی گه‌رمو گوری و ئندازه‌ی باوه‌ر بعونی پینی و، که‌مالی راستی و دادگه‌ری ئهم پیغه‌مبه‌ره ﷺ ده‌رده‌خدن. له بره‌هه، جیهانی ئیسلام رؤژانه و له ته‌حیاتی هه‌مو دانیشتنیکی نویژدا و به ملیون‌هه زمان پیرز زبایی لهم پیغه‌مبه‌ره به‌پنجه ﷺ ده‌کهن و، ده‌لین:

(السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته!)

بهم کاره‌ش ملکه‌چی خزیان بز ته‌ر کی پیغه‌مبه‌ای‌تی ئه‌هه پیشکه‌ش ده‌کهن و، ئه‌هه مژده‌یه پشت راست ده‌که‌نه‌وه که پیغه‌مبه‌ری ئازیز ﷺ سه‌باره‌ت به بهخته‌هه‌ری هه‌میشه‌یی له گه‌ل خویدا هیناواهه و، له ئاستی ئه‌هه چاکه‌یه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌نجامی داوه و، پی‌یه کی راستی به‌ره‌هه و ژیانه هه‌میشه‌یی به کردووه تمهو که مرؤفا‌یه‌تی به عیشق و سه‌ودایه کی قول و حمز و شهوقبکی سروشته و یه‌قین و ئاماذه‌یی به کی یه کجارت به‌هیزه‌وه به دوایدا عهدالله، جیهانی ئیسلام به سوپاس‌گوزاری زور و پیزانه‌وه

پیشوازی لئی ده کهن و، ده لئین: (السلام عليك أیها النبی). ئیتر لهم ربی به و به خزمت گهیشن و چاوینکه و تینیکی مهعنوی ئه زاته مهنه ده رده بین و، سلاوی لئی ده کهن و، به ناوی سئی سد و پهنجا ملیون، به تکو چهندین ملیار ئیمانداره و، پیروزبایی لئی ده کهن. په دووهم شایه‌تی، لهو بیست شایه‌تی به همه کی پانه‌ی که گهله‌ی شایه‌تی له خز گرتووه، بریتی به له:

[وبشهادة جميع حفائق الإيمان على تصديقه].

واته: راستی به کانی شمش پایه کانی ئیمان و هاتنه‌دی و راستی و دروستی بیان، شایه‌تینیکی بی گومان دهدن له سه ر پنگه‌مبهرا یه‌تی و راستی و دروستی حهزره‌تی محمد مهده صلی الله علیه و آله و سلم. چونکه که سیتی مهعنوی ژیانی پنگه‌مبهرا یه‌تی به که‌ی و بناغه‌ی همه‌مو ده‌عوا کانی و حقیقتی پنگه‌مبهرا یه‌تی به که‌ی بریتی به لهو شمش پایانه‌ی ئیمان. له بهر ئه‌وه، سره‌جه‌می ئه‌وه به لگانه‌ی که هاتنه‌دی ئه‌وه پایانه‌ی ئیمان ده چه سپین، له هه‌مان کاتدا به لگه‌شن له سه ر ئه‌وه که پنگه‌مبهرا یه‌تی حهزره‌تی محمد مهده صلی الله علیه و آله و سلم حق و راسته و، پشتگیری لئی کراوه.

هر وه ک په‌یامی (به‌ری دره‌ختی ئیمان) و، پاشکو کانی (وته‌ی ده‌هم) به لگه‌ی همه‌مو پایه کانی ئیمانیان له سه ر هاتنه‌دی ناخیره‌ت پروون کرده و، به هه‌مان جوز به ک به یه کی پایه کانی ئیمان له گهله کانیاندا به لگه‌شن له سه ر پنگه‌مبهرا یه‌تی حهزره‌تی محمد مهده صلی الله علیه و آله و سلم.

په سی هم شایه‌تی همه کی، که هزاران شایه‌تی له خز گرتووه:

[وبشهادة ذاته عليه الصلة والسلام بآلاف معجزاته و كمالاته و علوّ أخلاقه].

واته: پنگه‌مبهرا صلی الله علیه و آله و سلم وه ک خزور وايه، هر خزی به لگه‌یه له سه ر خزی!

جا هه‌روه ک په‌یامی ده‌راسای (موعجیزاتی ئه‌مده‌دی) به چهندین ریوا یه‌تی صه‌حیج زیاتر له سئی سد موعجیزه‌ی ئه‌وهی چه سپاند، به هه‌مان جوز موعجیزه‌ی دوو که‌رت بونی مانگ به ئاماژه‌ی په‌نجه‌یه کی پیروزی ئه‌وه، وه ک راشکاوی ئایه‌تی پیروزی: ﴿وَانْشَقَ الْقَمَرُ﴾ رایگه‌یاندووه..

هر وه‌ها هه لقولانی ئاو له نیوان پنچ په‌نجه پیروزه کانیه‌وه به ونجه‌ی پنچ کانیاو و، نیزاو بونی سوپایه کی تمواوه‌تی لهو ئاوه و شایه‌تی دانیان له سه ری، که ئه‌مهمش به

چهندین ریوایتی صهیجع و موتھا اتیر پیمان گهیستووه، و نیز ای ثوهی که ئەم پروادوه دووجار و لە چەند شوینیکی تردا دووپات بوروتهوه..

هرودهها هەلدانی لهوچینک گل به هەمان دەستى پېرۇز بە سەر و رووی سوپای هیرش بەری دوزمندا و رۆشتى ئەو گله بۇ ناو چاواي ھەموو يەكىنکى ئەو دوزمنانه و تىكشکاييان لە دەمى ھیرش بىردىدا، كە ئەمەش واتاي راشكاوى ئايەتى پېرۇزى: **﴿وَمَا رَمِيتَ إِذْ رَمِيتَ﴾** رايىدە گەيدەنیت..

هرودهها تەسپیحات كىردى بەرده ورده لەناو ھەمان دەستدا بە شىيەھە كى ئاشكراو پۇون، كە ئەمەش بە چەندین ریوایتی صهیجع ریوایەت كراوه..

هرودهها موعجزىز بۇون و ئاشكرا كانى تر كە لەو دەستە پېرۇز ھە پەيدا بۇون و لاي زانيايانى لىتكۈلەر لە سەدان بەلكو ھەزاران تىپەر دەبن و، بە چەندین ریوایتی موتھا اتىر و بىن گومان ھەندىيکىيان لە كىتىبە كانى سىرهەت و مىزۇودا ریوایەت كراون..

ھەرودهها يە كىگرتى قسەى دۆستان و دوزمنانى لەوەدا كە ئەم پىغەمبەر صلوات الله علیه و آللہ علیہ السلام لە لوتكەى رەوشت و رەفتارە بەرزە كاندایە و^(۱) يە كىگرتى لىتكۈلەران لەوانەى كە بىنگاكەى ئەويان گرتۇوەتە بەر و شوين پىنى ئەويان ھەلگرتۇوە و بە پلە كانى كەمالات گەيىشتۇون و بە "عين اليقين" حەقىقەتىان بەدەست ھيناوه، ھەموويان بە "حق اليقين" تەسىدىقى ئەو دەكەن كە رەوشتە كامىلە كانى پىغەمبەر صلوات الله علیه و آللہ علیہ السلام لە لوتكەى پلە بەرزە كاندایە. وەك ئەمە كە سەرجمەم پىزۇنە كانى جىهانى ئىسلامى، كە لە ئايىنە كەى ئەو پىغەمبەر بەپىزە صلوات الله علیه و آللہ علیہ السلام و راستى يە كانى ئايىنى بەرزى ئىسلام سەرچاۋىان گرتۇوە، بەلگەن لەسەرى..

بىن گومان ئەو پىغەمبەر بەپىزە صلوات الله علیه و آللہ علیہ السلام هەر بۇ خۇزى شايەتى يە كى ھەمە كى و فراوان و درەخشان لە سەر پىغەمبەر رايەتى يە كەى خۇزى دەدات.

﴿فَچوارهم شايەتى كە گەلىنى شايەتى بەھىزى لەخۇز گرتۇو:

[وبشاهدة القرآن بما لا يحمد من حقائقه وبراھينه].

(۱) تەنانەت حەزرەتى عملی - خواى لىنى رازى يېت - بەپەربى ئازايەتى يەمە دەفرمۇنت: ھەركات لە جەنگدا بىكۈتىنەتە سەختى و تەنگانووه، خۇzman لە پىشى پىغەمبەر صلوات الله علیه و آللہ علیہ السلام دەشاردەوە و پەنامان بە و دەبرد. كىتىبە كانى مىزۇوش دە گېزىنەوە كە تەنانەت دوزمنانىشى شايەتى يان داوه پىغەمبەر صلوات الله علیه و آللہ علیہ السلام ھەرودە كە ئازايەتىدا و بۇوه، لە ھەموو رەوشت و رەفتارىنىكى ترى بەرزدا لە لوتكە و چەلەپىزەدا بۇوه. (دانەر)

و اته: قورئانی خاوهن یتعجازی بهیان، به راستی و بملگه لهزماره نه هاتووه کانی خزوی، شایه‌تی له سه‌ر پیغه‌مبهرا بهتی و راستی پیغه‌مبهرا پلکان ده‌دات.

بهتی، قورئانی پیروز که خزوی له خزویدا و له چل رووه‌وه موعجزه‌یه کی دره‌خشانه (وهک پهیامی موعجزه‌یاتی قورئانی چه‌سپاندووه‌تی، که له ناووندی کومله پهیامی زولفه‌قاردا بلاو کراوه‌تهوه) ..

ئه و قورئانه پیروزه‌ی که چوارده سده زه‌مانی پووناک کردوه و، به یاسا توندو توله نه گزره کانی خزوی پینج يه کی گزره‌ی ئاده‌میزادی به‌نیوه‌برد ..

ئه و قورئانه پیروزه‌ی که ئوسا و ئیستاش ته‌هدای سه‌رجمم نه‌یارانی خزوی کردوه، به راده‌یه که تائیستا هیچ که‌سیک پر کیشی ئوهی نه کردوه که ته‌نانه‌ت به ئندازه‌ی يهک دانه سوره‌تیش لاسابی قورئان بکاتمه‌وه. بگره هه شهش لاکانی هینده نورانین که هه گیز شوبه و گومان ئاویتیان ناییت و، شهش پله‌ی گورهش ته‌سدیقی راستی و دادگه‌ری ده‌کهن و، قورئانیکه - وهک له پهیامی (الآیة الکبیری) دا چه‌سپاوه - پشت به شهش راستی توندو تول و نه‌بزاو ده‌بستیت ..

ئه و قورئانه‌ی که ههموو کاتیک به‌په‌پی حمز و تاسه و پیزه‌وه له سه‌ر زمانی سه‌دان ملیون که‌س ده‌خونیتریتهوه و، له ههموو خوله کیکیشدا به نووسینیکی به‌رز و بلند له سه‌ر په‌هی دلی ملیونان له‌بهر که‌ریدا ده‌نوو سریتهوه ..

ئه و قورئانه‌ی که له شایه‌تیدانی ئوهوه سه‌رجم شایه‌تی به کان و ئیمانی جیهانی ئیسلامیش سه‌رچاوه‌ی گرتوه و، سه‌رجم زانسته ئیمانی و ئیسلامی به کانیش له سه‌رچاوه کمیوه‌هه لقه‌لاون.

ئهم قورئانه، هه رووه که‌س دیقی کتیبه ئاسمانی به کانی پیش خزوی ده‌کات، ته‌سدیقی مه‌عنی‌وی سه‌رجم کتیب و صوحوفه ئاسمانی به کانیش بده‌ست ده‌هینیت. جا ئه‌م قورئانه مهزنه، به ههموو راستی به کانی و بهو بملگانه‌شی که راستی و دروستی ئه و ده‌چه‌سپنن، شایه‌تی له سه‌ر راستی و پیغه‌مبهرا بهتی به که‌ی ئه‌م پیغه‌مبهره سه‌رووه پلکان ده‌دات.

❖ شایه‌تی هه‌مه کی پت‌جهم و شهشم و حه‌تم و هه‌شتم:
 (وبشهادة الجوشن بقدسيه إشاراته.. ورسائل النور بقوة دلائلها.. والماضي بتواتر إرهاصاته.. والاستقبال بتصديق آلاف حادثاته).

و انه: هروهه که "الجوشن الكبير" که ج به راشکاوی و ج به نامازه، هزار و يه ک ناوی خوای گهورهی له خوز گرتتووه و له روویه کمه له قورئانهوه له لقوولاوه، ئم پارانهوه و موناجاته دهراسایهی که زور بهرزتره له موناجاتی همه موئه خوانسانهی که به پله کانی خواناسیدا سه رکموتون، حمزه تی جیبریل - دروودی له سه رینت - له غمزایه کداب پیغمه مبهه ری بکل هینا و فرمومو: زری پیوش (جوشن) کهی بمرت لایه و ئم جموشه نه بخوینه. جائهو راستی یانهی که ئم موناجاته له خوز گرتتوون و ئه و وسفانهش که تایادا راسته خوز ثاراسته پهرورد گاری مه زنی خوزی کردوون، شایه تیکی راست و دروست له سه راستی و پیغمه مبهه رایه تی حمزه تی محمد بکل ده دات..

هروههها "پیامه کانی نور" که له قورئانی پیروز و، له لایه کی تریشهوه له ریزنهی "الجوشن الكبير" بهره مهند بوون، به هره سه د سی پیامه کهیانهوه، به کینکن له بدلگه کان له سه ریغمه مبهه رایه تی حمزه تی محمد بکل. ئد و تا به شیوازیکی زیری و مهنتیقی سه رجم راستی یه کانی پیغمه مبهه ریتی ئه و بیان چه سپاندووه، ته نانهت ئه و مه سه لانهش که فلسسه فه له ئاستیاندا دهسته و سانه و پئی وايه له ژیری بهوه دورون، ئم پیامانه بعویه ری ئاسانی خوینه رانیان لئی تئی گهیاندوون و دهريان خستووه که هینده به لای ژیری بهوه راست و رهواهه ده تی به چاو ده بینرت.

جائهم سه د سی پیامه، شایه تی یه کی همه کی له سه راستی و پیغمه مبهه رایه تی حمزه تی محمد بکل ده دهن..

هروههها "رابوردوو" ش شایه تی یه کی همه کی یه له سه ریغمه مبهه رایه تی یه کی؛ چونکه ئه و ئیرها صانه که چه ند رووداویکی دهراسان و پیش پیغمه مبهه ریتی روویان داوه و به موعجزه هی ئه و پیغمه مبهه ری بکل داده نزین که دواي رووداوه که دیت، له کتیبه کانی سیرهت و میزوودا به چه شنیکی موت مو اتير و بن گومان و له چه ندین رووداودا باس کراون. جائهم ئیرها صانه شایه تی یه کی راست له سه ریغمه مبهه ریتی حمزه تی محمد بکل ده دهن. ئم ئیرها صانهش چه ندین جوزی زوریان ههیه، لم شایه تی یه که له مهولا دیت ههندیکی روون ده بیته و، به شنیکی تریشی له کزمله پیامی "زولفه قار" دا باس کراون و، به گیز انهوه یه کی راست و دروست کتیبه کانی میزوو روایه تیان کردووه..

بۇ غونه: ناردنی بالنده ئه بایبل که میك پیش لە دایکبوونی پیغمه مبهه ری بکل بۇ بەر ده باران کردنی سوپای ئېبرەھە که بۇ رووخاندنی کەعبه هاتبوو.. هروههدا دارمانی

بستانی کعبه له شهوى لهدایکبیونیدا او.. پرووختانی دیواری کیسرا او.. کوژانمهوهی
تاقری مه جوس، که هزاران سال بتو داگیر سابوو.. هروههای سینه رکردنی همور بز
پیغمبر ﷺ، و هک بو حمیرای رهبهن و حملیمهی سه عدی یهی داینه نی هموالیان داوه و..
پروودانی زور کاری تر که هموالی پیغمبر ایهه تی حمزه دیان ﷺ داوه پیش
نهوهی بیت به پیغمبر ..

هروههای "داهاتسو" واته ئهه پرووداوانهی که دواي و فاتی پیغمبر ﷺ
هاتونهندی و له ژيانی پیروزیدا هموالی پروودانیانی داوه، که ئمانهش گلنی زور و
جوز او جوزن. يه کیک لەوانه ئهه همواله غیبی یانه یه که تایهه تن به ئالی بهیت و، هاوەلە
بەریزە کانی و فتووحتانی ئىسلامهوه. پەیامی موعجیزاتی نەحمدەی (که لەناو كۆمەلە
پەیامی زولفەقاردا بلاو کراوه تەوه) بە پیوایه تی راست و دروست هەشتا پرووداوى
چەسپاندووه که پیغمبر ﷺ پیشتر هموالی لەباره یانهوه دابوو، دوایی هەر بەه جوزه
هاتنەدی. بۇ نۇونە: شەھید بۇونى حەزرەتى عوسمان - خواى لىنى رازى بیت - له دەمى
خوینىنى قورئان لە موصحە فى پیروزدا، شەھید بۇونى حەزرەتى حسەين - خواى لىنى
رازى بیت - له كەرىپلاو، فەتحى شام و فارس و ئاستەمۈول، پەيدا بۇونى دەولەتى
عەباسى و نەمان و تىاچۇنى لە سەر دەستى جەنگىزخان و ھۆلا كىزدا .. موعجیزە کانی
تىرى ھاوجەشنىان لەو هموالدانە غېبى یانه یه کە له هەشتا پروودا دەر كەم توون و بە
شىوه یه کى راست و دروست پىمان گەيشتۈون و كىتبە کانى سىرهەت و مىژۇو باسیان
كردوون ..

جا ئەم هموالدانە غېبى یانهش، بە هەموو جوزە کانىانهوه و ھاوکات له گەل چەندىن
پرووداوى زورى تى داهاتوودا، بەلگەن لە سەر راستگۈزى پیغمبر ﷺ. واته "داهاتسو"
شايەتى يە کى ھەمە کى لە سەر پیغمبر ایهه تی حەزرەتى حمەد ﷺ دەدات.

❖ شايەتى نۆھەم و دەھەم و يازدەھەم و دوازدەھەم، کە ئەم بىرگەيە خوارەوه
ئامازەي بىز دەكات:

(وبشہادۃ الآل بِقُوَّةٍ یقینیَّاتِهِمْ فِی تَصْدیقِهِ بِدَرْجَةِ حَقِّ الْیقَنِ .. وَالْأَصْحَابُ بِکَمَالِ
إِيمَانِهِمْ فِی تَصْدیقِهِ بِدَرْجَةِ عَیْنِ الْیقَنِ .. وَالْأَصْفَيَاءُ بِقُوَّةٍ تَحْقیقَاتِهِمْ فِی تَصْدیقِهِ
بِدَرْجَةِ عِلْمِ الْیقَنِ .. وَالْأَقْطَابُ بِتَطَابِقِهِمْ عَلَیِ رسالَتِهِ بالِكَشْفِ وَالْمَشَاهِدَاتِ بِالْیقَنِ).
يە کیک لەو شايەتى يە ھەمە کى يەي کە شايەتى راست لە سەر راستى و دادگەرېي

پیغمبر ﷺ دەدات: بىرتى يە له:

شایه تی نو هم:

شایه‌تی بیو نالی بهیته‌ی پیغمه‌بره ﷺ که پله‌ی "علماءً. امّيٰ کانبیاءٰ بنی إسرائیل" یا
بدهدست هیناوه و، له سلاواتی ته حیاتی نویژدا هاو شانی نالی نیراهیمن - درودی
خوای له سه ریت - و، بریتین له ئهولیا مه زنه کان و دوازده ئیمامه کان - خوابیان لئی
رازی بیت - که له پیشه‌نگانه‌وه ئیمامی عملی و حمزره‌تی حمسه‌ن و حسه‌ین، خوابیان
لئی رازی بیت و، شیخی گهیلانی و ئەحمدەدی ره فاعی^(۱) و ئەحمدەدی بدهدوى^(۲) و،
نیراهیمي ده سووقى^(۳) و ئەبولحمسەنى شازلى^(۴) (قدس الله أسرارهم) و ئەقتاب و پیشەوا
مه زنه کانی هاچه‌شنیان، هەمروپیان به یه کدنه‌نگی وله رپی باوری دامهزراوی یەقینی و،
بعو کەشە و بینن و کەرامەت و را برايەتى يە لەم نەتەوە يە دا ئەنجامیان داوه، شایه‌تی

(۱) سهید نحمدی رهفانی: ناوی تمواوتبی: نهمده کوری عله‌ی کوری یه‌جای رهفانی به. سالی (۵۱۲) له گوندیکی سر به شاری "واسط" عیزاق لهدایک بوروه و، هر له شاره‌شدانه کانی خویندووه و، له ئدەب و فیقدا شاره‌زابی پەيدا کردودوه. له گوندی "نوم عوبیده" له نیوان واسط و به سرهدا زیاده. سالی (۵۷۸) کۆچی دوابی کردودوه. پىشمەواهی کى زاهید بوروه و دامەزرنەری تەرقىتى رهفانی به. بپروانه: الأعلام/ ۱۷۴/ ۱، جامع کرامات الأولياء/ ۲/ ۹۰، نور الأ بصار/ ۲۲۰، الطبقات الكبيرى/ ۱، ۱۴۰/ ۱ ونبات الأعيان/ ۱۵۵. (وەرگۈزۈ)

(۲) سعید نحمدی بددهوی (۱۴۷۶-۱۲۰۰) ناوی تهناوه: نامه‌های کوری عملی کوری ثیاره‌ی عسکریه و، به (نه بولعه بیاسی بددهوی) ناسراوه. له ولاطی میسرداززه بهناوانگه و، له بهنچهدا خلکی شاری (فاس) له ولاطی مغزب. زور شونین گهپراوه و ماوهه‌کله مه ککه و مدینه‌شدا ماوهه‌تهوه. پاشان که روزشتووه بزمیسر "زاهیر شا" خزی و له شکره که‌ی روزشتوون بزمیشنوازی لینکردنی و، له میواخانه‌ی تایبه‌تی خوی میوانداری کردوه. سالی (۱۶۳۶) سردارانی شام و غیراقيشی کردوه. له ولاطی میسردا خلکانیکی زور شونینی بزمیسره که‌ی کوتوون که یه کنک لوهانه خودی "زاهیر بیرس شا" بوروه. که کنچی دوابی کردوه له شاری "تهنا" میسر به خاک سپهیزراوه. بروانه: (الأعلام ۱/ ۱۷۵). (وهم گنبر)

(۳) دهسووقی: (۶۷۶-۶۲۳) ناوی ته اوی: نیز اهیمی کوری هبوله جدی کوری قوره بشی کوری
محمد مهدو، و خلکی "دهسووق"ی ولاتی میرسه و، به نه سب د گانه و سر حمزه نتی حسین. به کیک بوروه
له زانایانی فیقهی مزهه بی شافعی. پاشتر زیارتی تهسووقی گرت و همه بدر و گدلی موریدیش لرم زیارت داد
شونیه، که توون و، به یه کیک له چوار قوه به کان داده نیست. (وهر گزین)

(٤) (شارلی) ناوی تمواهتی: "عملی کوری عبوللای کوری عبدوجله بار" و، له سالی (٥٩١) له گوندینکی تغیریقا به ناوی "شاذل" له دایلک بووه. پنشهوایه کی زاهید و شیخی تعریفه شازل و دانیشتووی "نه سکندادری بهه" ای میسر بووه و، خاوهنی ثو کزمالة ویردهه که به: "حزب الشاذل" ناسراوه. بروانه: الأعلام ٤/٥٠٣، جامع کرامات الأولیاء ٢/٤٣١، نور الأبصراء ٢٤٣، الطبقات الكبرى ٤/٢ (ورگنر)

دهدهن و، به ئیمانی دامهزراویشیان ته‌سديقى راستى و پىغەمبەرایه‌تىي حەزەتى مەھمەد ﷺ دەكەن.

شاپەتىي دەھەم:

کە بىرىتى يە لە شاپەتىدانى ئەمەنلە بەرپىزانە كە لە دواى پىغەمبەران - درووديان لە سەر يېت - لە هەموو خەلقى بەرپىزىرن و پلە و پايەيان بەرز و بلندترە، ئەوانەن كە دواى ئەوهەي بە نۇورى حەزەرتى مەھمەد ﷺ پۇوناڭ بۇونەوه، لە ماۋەيە كى كەداو و پىزاي ئەوهەي كە دەشتە كى و نەخۇيندەوار بۇون، جىهانيان لە خۇرەللتەمەن بۆ خۇرئاوا بە "دادگەری" بەرپىوه بىردو، بەسەر دەولەتە مەزىنە كاندا سەركوتىن و، بۇون بە مامۆستا و سیاسەتە كان و، ئەم سەددە و سەردەمەيان گۈزۈرى بە چاڭتىن سەددە و چەرخى بەختەمەرى..

جا ئەمەنلە بەرپىزانە، دواى لىنى ورد بۇونەوه و سەرخىدانى هەموو حالەتىكى حەزەرتى مەھمەد ﷺ و، بىننىي ھېزى موعجىزە زۇرە كانى بە چاوى خۆيان، دەستيان لە دوزمىنابەتىي پىشىويان ھەلگىرت و وازيان لە پىيى باوڭ و باپيرانيان ھىنا و، خۆيان و هەموو شىنەكى بەنر خىيان لەو پىناوەدا بەخت كەردى، بۇ شىتە ئىزىز ئالائى ئىسلامەوه، وەك خالىدى كورى ولىد و عىكىرىمەي كورى ئەبوجەھل و ھاوەلانيان لەوانەي كە باوڭ و ھۆز و تىرە كانيان بەجى هيٺىشت..

جا ئیمانى ئەمەنلە بەرپىزانە كە دەگاتە پلەي "عين اليقين" شاپەتى يە كى هەمەكى و راستە لە سەرپاستىي حەزەرتى مەھمەد ﷺ و حەقتى بۇونى پەيامە كەي.

شاپەتىي يازدەھەم:

کە بىرىتى يە لە شاپەتىي هەزاران زاناي لېكۈلەر. واتە شاپەتىي موجتەھيدان و پىشىۋا مەزىنە كان و زانايانى لېكۈلەر كە تىنگىرا ناوى ئەصفىيا و صىدىقىنيان لىنى نزاوه و، شاپەتىي فەبلە سووفە زىرە كە كانى وەك ئىبن سينا و ئىبن روشن دەگەر كە وېزاي جىساوازىي پىيازىي هەريە كەيان لەوي تىريان، كەچى ئیمانى مەنتىقى و عەقلىيان ھىناوە، لەمەشىدا پاشتىيان بە هەزاران بەلگەي گومان بىر و دامەزراو بەستۈرە هەتا گەيشتنە پلەي "علم اليقين" ..

جا ئیمانى هەموو ئەمەنلە كەسانە بە حەزەرتى مەھمەد ﷺ و پىغەمبەرایه‌تىي يە كەي و راستىي ئەمەنلە شاپەتى يە كى هەمەكى يە كە مەگەر كەسىك بە تەنھا خۆزى زىرە كى يە كى ھېنەدەي ھەموو ئەوانەي ھەيت دەنا بە كەس پۇوچەل ناكىرىتمەو!

پیامه کانی نوور یه کینکه لمو شایه ته راست و له زماره به ده رانه ای ئم چمرخه. به لام
له بدر ئوهه ای ئم پیامانه همه مهو ئمو که سانه ای به بدلگه بهسته وه که ئینکاری ده کمن و
ده مکوت کران، هه ولیان داله بینی دادگا و له خشتہ بردنی کارمه ندانی ئاسایش و
فرمانگه کانی داده وه، پیامه کان بیدنه نگ بکدن.

شایه تی دوازدهم:

که بریتی یه له شایه‌تی نه و ئمقتابانه‌ی که هریه کهیان بهشیکی گرنگی نه تمهوه‌ی ئیسلامیان له ناوەندی ئەلچه‌ی دهرس و بازنه‌ی ئېرشادیاندا کۆز کرد تمهوه و، به رېنمایی ناوازه و ئاراسته کردنی پاست و دروست و کهرامەتی پروون و ئاشکرایان موسلمانانیان بەرهو پېشکەوتني معنەوی بردووه و، له شوینى بەلگەدە پشتیان بە بىنین و كەشقىياتى، خۇپيان بەستەوە ..

نهو ئەقتابانەی کە مەردانى ھەلکە و تۇرى لىكۈلەر و شۇنىڭكە و تەي راستى و
حەقىقەتن، لە دەمى بەرزبۇنۇمۇھى پۇچى ياندا بە كەشىف و كەرامەت پاستىيى حەزىزەتى
مۇھەممەد ﷺ و راستىيى پىغەمبەرا يەتى يە كەى ئەۋيان دىبۇوە، بۆيىان دەر كەوتۇوھ كە ئەم
پىغەمبەرە ﷺ لە لوتكە پلە كانى حەق و راستى و دادگەر يىدایە. شايەتىيى وەك يەك و
يە كىگەن توپى ھەمو نۇوانە لە سەر پىغەمبەر يېتىيى حەزىزەتى مۇھەممەد ﷺ، پاشت
پاستىكەرنەوە و تەسىدىقىنىيەتى كە هەر گىز زامدار نا كىرى، مەگەر كەسىك بە
تەنبا خىزى ھەمو نەو پلازەي كەمال و رەوشىت بەرزى بەدەست بەھىنەت كە ئەوان
بەدەستىان ھنا!

شاید تیس، سیا زده هم:

بريتى يه له چوار بىلگەي گومان بىر و فراوان و همه كى، كە ئەمە خوارەوە يە:
(وبشاهدة الأزمنة الماضية بتواتر بشارات الكواهن والمواتف والعرفاء في الأدوار
السالفةين، وبمشاهدة بشارات الرسل والأنبياء وبشهادتهم وبشارتهم عليهم السلام
برسالة محمد عليه الصلاة والسلام في الكتب المقدسة).

پوخته‌ی ناوه‌روز کی ئەم بىرگە يە لىرەدا رۇون دە كىرىتەوە، بەلام درېئە پىستانى تەواوه‌تى و پالپىشى ئەم بىرگە يە لە كۆتايى پەيامى موعجىزاتى ئەحمدىدىايمە، كە لە ناوەندى كۆملەنە پەيامى زولفەقاردا بلاو كراوه‌تەوە.
ئەم بىرگە يە دە گەيەنىت:

که سانی به ناوبانگی گروی ئاده میزاد لە کاتى سەردهمە پىشىنە کاندا، لە پىشەنگىانوھە پىغەمبەرە بەپىزە کان - دروودىيان لە سەر يىت - و، خواناسان، كاهىنە کان و، هاتىفە کان، بە يە گىكىتوپىي ھەوالى ھاتنى مەھمەد پىغەمبەر ﷺ و پىغەمبەر اىيەتىي ئەويان داوه. ئەم ھەوالانەي كەپىيان دەوترىت "ئۇراھاصات" بە چەندىن رىوايەتى صەحىح و تەنانەت ھەندىكىشىيان بە رىوايەتى موتەواتىر لە كېنې كانى فەرمۇوەدى پىرۇز و سىرهت و مىزۇودا چەندىن جار بە راشكارى دۇۋپات بۇونەتەوە. پەيامى "موعجىزاتى ئەھمەدى" لە نىوان ئەم ھەزاران ئۇراھاصاندا ئەوانەيان رۇون كردووه تەوە كە بەھىزىرىن و چەسپاوترىنى ئەم رىوايەتائىن. بۇ يە خوينەرى بەپىزىيان بىز لا پەوانە دەكىن و، لېرەدا بە ئاماژەيە كى لەپەرى كورتى و پۇختىدا دەلىتىن:

سەبارەت بە ھەوالدانى پىغەمبەرانەوە - دروودىيان لە سەر يىت - ئەوالە نىوان سەدان ئايەتى كېنې ئاسمانى يە كانى وەڭ تەورات و ئىنجىل و زەبۇوردا، مەكتۇوبى نۆزىدەم بىست ئايەتى تايىەت بە پىغەمبەر ئىتىي حەزرەتى مەھمەد ﷺ بە شىۋەيە كى نزىك لە راشكارى باس كردووه. "حسین الجسر"^(۱) لە كېنې كەيدا سەددانەي لەم و ئايەتائى تۇمار كردووه، كە وېرائى دەستكەرلى زۇر لەو كەپىانەدالە لايەن گاوار و جولە كەمە، كەچى هيستىنە مەزدەي پىغەمبەر اىيەتىي حەزرەتى مەھمەد ﷺ دەدەن.

سەبارەت بە كاهىنە كانيش، لە پىشەنگىانوھە "شىق" و "سەتىج" ئەوالە پىنى جىتنى و رۇحانى بە كانەوە بە چەندىن رىوايەتى صەحىح و موتەواتىر و بىن گومان ھەوالى غەبىييان داوه لەمەر ھاتنى پىغەمبەر ﷺ و لابىدى دەولەتى فارس و نزىكىسى سەرھەلدانى پىغەمبەرىنىڭ لە حىجازدا.

كەعى كورى لۇئەي كە بەكىنە كە باپىراني پىغەمبەر ﷺ، سەيىفي كورى زى يەزەن لە پادشايانى يەمەن و، توپىھە ع لە پادشايانى حەبەشە و، خواناسانى ترى ھاۋچەشىيان كە ئەولىايى سەردهمى خۇيان بۇون، بە راشكارى ھەوالى پىغەمبەر اىيەتىي حەزرەتى مەھمەد دىيان ﷺ داوه و، بە شىعر رايان گەياندۇوه. تەنانەت يەكىن لەو پادشايانە

(۱) حسین الجسر: لە (تەرابلوس) ئى لوپىان لە دايلك بۇوه و ھەر لەپىش كۆچى دوايى كردووه. لە نىوان سالە كانى (۱۲۶۱-۱۳۲۷/۱۸۴۳-۱۹۰۹) دا زىياوه. سالى (۱۲۸۴) خوينىنى لە ئەزەھەر تەمواو كردووه. كە گەراوه تەوە بۇ تەرابلوس يە كە پىاوى ئەمەي و شاعەر و زانا و فقىھىنى كەپىيانگى سەردهمى خۇزى بۇوه. چەند بەرھەمنىكى ھەيدى، بەناوبانگىپىيان: (الرسالة الحميدية) و (المحضون الحميدية) بە. بۇانە: (الأعلام) ئى زەركەملە ۲۵۸/۲. (وەرگىز)

توتوویه‌تی: "من خزمات کردنی محمد مد لهم پادشاهیتی یهم پنی خوشتره". یه کیکی تریان و تتوویه‌تی: "له گهر ته مهن ده رفتم برات و بهو پیغامبره بگم دمه ئاموزای". واته: وه ک حمزه‌تی عملی قوربانیم دهدا و دهبووه پشتیوانی. له مه کوروپی نوزده‌هه‌مدا گرنگترین و چه سپاوترینی ئهم ههو الانه باس کراوه.

به هر حال.. ئەخوانسانە شایتى يەكى راست وبەھىز و ھەمە كى له سەر پىغەمبەر ايتدى و راستگۇرى حەزرتى مەممەد ﷺ دەدەن. وەك لە كىتىبە كانى سىرەت و مىزۇ دا ئەم ھەوالانە بىلەو كراونە تەنۋە.

پژوهانی به کانیش که خزیان نایبرین به لام دهنگیان دهیسترتیت و بهم دهنگانه شده تریت: "هاتیفه کان" ، ثموانیش به وینه خواناسان و کاهینه کان، شایه تی به کی راستی، تموا او راشکاو له سر پیغمه رایه تی، حمزه زه تی، محمد مدد علیه السلام دهدن.

به همان جور گلی هوالده ری زور، تهناهت تو نازه لانش که بز بته کان
سه رد به ران و، خودی بته کان و، نووسراوی سمر کیلی گزره کانیش هوالی
پیغمه برایه تی ٹهویان داوه و، به زمانی میزوو شایه تی یه کی راستیان له سمر پهیامه کمه و
حه قت یوونی پیشکمش کردوو.

شایه‌تی، چواردهم:

بریتی یه له شایه تی به هیزی گهردوون، که ئەم بېرگە عمرەبى يە ئامازەی بېر ده کات:
(وبشهادة الكائنات بغاياتها وبالمقاصد الإلهية فيها على الرسالة الحمدية الجامعية؛
بسبب توقف حصول غايات الكائنات والمقاصد الإلهية منها وتقرر قيمتها ووظائفها
وتبارز حسنها وكماها وتحقق حكم حقائقها على الرسالة الإنسانية لاسيما على الرسالة
الحمدية؛ إذ هي المظيرة والمدار الأتم لها، ولو لاها لصارت هذه الكائنات المكملة
والكتاب الكبير ذو المعانى السرمدية هباءً متشارقاً متطايرة المعانى متتساقطة الکمالات،
وهو محال من وجود وجهات).

په یامی "آلية الکبری" سه باره ت بم پر گه عمره بی یه، ئمه می خواره و هی باس کرد و دووه: همروه که تم گه ردوونه بدلگه بیه له سهر ئهو بدهیه نه و نووسمر و وینه کیشے که دروستی کرد و دووه و به پیوه ده بات و کاری ده سازنیت و، به وینه کیشان و نهندازه دانان و پیکخستن ده ستکاری ده کات، و هکلینی گه ردوون کز شکنیکی ره نگین، يان په راوینکی گهوره، يان پیشانگایه کی جوانی نوازه، يان جینگای ده خستن و ناو بانگ یه: ده کم دن بیت یه ئهو شتانه هی که تیا پدایه..

هر وه کئم گردوونه که بهم جزره بیه، بملگه بیه له سمر به دیهینه ری خزی، به همان جزر و به چه شنیکی بین گومان، داخوازی ئوهوش ده بیت که که سینک هه بیت ئوه و اتایانه در بیربیت که لام کتبیه گهوره بیه گردووندان و، ئامانجخه کانی خواره ندیش له به دیهینانی گردووندا بزانیت و به خله لکیشیان بلیت و، ئوه دانسته پهروه دگاری بیانه ش که له ئالو گزبری گردووندان و ئەنجامی فهرمانبه ری و هەتسو که و ته کانی گردوون، به ده رس بیانلیتمه و، نرخ و بایه خ و کە مالاتی ئوه شستانه ش له گردووندا را بگمیه نی و ئاشکر ایان بکات و، وەلامی ئوه پرسیاره سامناک و سەرسووره بینانه بداتوه که : ئایا ئام بیونه و هر آنه له کوپیه دین و؟ بەرهو کوئی دەپزون و؟ بۆچى نامینته و بەلكو خیرا دەپزون و کۆچ دەکەن و؟ و اتا کانی ئوه کتبیه گهوره بیه لیک بداتوه و حیکمەتی ئایه ته گه ردوونی يه کانی پروون بکاتمه و. و اته داخوازی ئوه ده بیت که بانگه واژ کارینکی مەزن و پاستگۇ و مامۇستايە کى لېتكۇلەر و کارامە، بۇ ئام کارانه بیت.

کەوانە گردوون لام پروووه بەلگە و شایه تىكى بەھىز و گشتى يە له سمر پاستى و دروستى ئەم پىغەمبەر ئەمینە کە بەپىزىرىن و بەر زىرىن کە سە ئام فەرمانبه ری و ئەر کانەي بە تەواوی ئەنجام دايىت و، بەلگە بیه له سمر ئوه ش کە ئەم پىغەمبەر پەلگەلەل بەپىزىرىن و پاستگۇزىرىن نىزراوی پەروه دگارى ھەموو جىهانە کانە.

بەم جزره، گردوون شایه تى دەدات و دەلتىت: "أشهد أن محمداً رسول الله".

بەللى، پاستى و بەها و تايەتكارى يە کانى گردوون تەنها بەو ن سوره دىنە دى و بەرجەستە دەبن کە حەزرتى مەممەد پەلگەلە گەل خزىداھىنائى و، ھەر بەو ن سوره کارمەندى و ئەنچام و ئەرك و نرخ و بەھا يە بۇونەوەرە کانى ناو گردوون دەزانىت و، ھەر بەو ن سورەش سەرانسەرى گردوون دەبیت بە چەند نامبىه کى رەوانى خوايى و قورئانىكى بەرجەستە پەروه دگارى و پىشانگاڭايە کى بەسام و شىكۈزى ئاسماوارە کانى خواي گەورە. چونكە ئەگر ن سورى پىغەمبەر پەلگەلە نبويە ئەوا گردوون لە ناوه رۆكىدا دەببۇ بە مانەمېنگاڭايە کى ترسناك و، نېزانبىه کى پېر لە ترس و بىم و، چەند شىنەكى تىنکەل و پىنكەل وەك يەك و، پشىوبى يەك لە دواي يەك کە لە تارىكابى عەدم و بى مەبەستى و نەمان و لەناو چۈوندا دە كەوتە خوارەوە.

جا لە سەر بناگە ئەم پاستى يە، تايەتكارى و کە مالات و ئالو گزبر سەرتاپا دانسته کان و واتا ھەمېشە بى يە کانى گردوون، بەپىزىرى پەزەوە دەلتىن:

(نشهد أن محمداً رسول الله).

شایه‌تی پازده‌هم، که گهله شایه‌تی له خز گرتووه، بریتی يه لهمهی خواره‌وه: هممو ئالوگۇر و جموجۇل و ۋەستان و ۋىيان و مەدニيڭ و ھەلسۇ كوتە كانى ترى ھاوا چەشىيان كە لە گەردۇندا بېرى دەچن، تەنها بە ويست و فەرمان و ھېزى زاتى خواى گەورە (واجب الوجود) كە ھەر لە گەردىلە كانەوه تا دەگاتە ھەسارە گەرۇ كە كان لە ژىز فەرمانى ئەمدا و، ھەر تەنبا ئەم دەستكاري يان دەكەت و ھەليان دەسۈورىنىت.

جا کاروباره پهروه ردگاری و رہمنی یہ کانی خواوهند لہ گھر دووندا شایه تی له سهر پیغام برایه تی حمزه رتی مخمل مده صلی اللہ علیہ وسلم ده دات. ثم بُرگه عمرہ بی یہی خواره وہ ثم شایه تی یہ بُرزو بلندہ ده دردہ بُریت:

(وبشهادة صاحب الكائنات وخلائقها ومتصرفها على الرسالة الحمدية؛ بأفعال رحمانيته وبإحراز ربيعته؛ كفعل الرحانة بإنزال القرآن العجز البيان عليه، وبإظهار أنواع المعجزات على يديه، وب توفيقه وحمايته في كل حالاته، وبإدامته بكل حفائمه، وبإعلاء مقام حرمته وشرفه وإكرامه على جميع المخلوقات بالمشاهدة والعيان، وك فعل ربوبيته بجعل رسالته شمساً معنوياً لكتائنه، وبجعل دينه فهرستة كمالات عباده، وبجعل حقيقته مرآة جامعه لتجليات الوهبيه، وبتوظيفه بوظائف ضروريه لازمه لوجود المخلوقات في هذه الكائنات كلزوم الرحمة والحكمة والعدالة وكضوره لزوم الغذاء والماء والهواء والضياء).

دریزه پندانی ئەم شایتى يە بلندو گومان بىر و يە كچار فراوانە بە پەيامە كانى نۇور دەسپېرىن و، لىزەدا بە ئاماژىدە كى لەپەرى كورتىدا سەپەرى پۇختە واتاکەى دە كەين، كە ئەمەدى خوارەوە يە:

لهم گه ردوونه دا به چاوی خزمان ده بینین که: یه کيک له یاسا کانی په روهر دگاري تې،
که به داد گه ری و دانایی و چاودیزی بمهريوه ده چيخت، بریتی يه له پارينز گاري
چاکه کاران و تمدنی دروزنه خراپکاره کان. که ئمهش له ناوه ندی هەلسو کەوته
رېکوپىنکه کانی خواي گه رده دا به چاوی خزمان ده بینین..

جا یه کیک له خواسته کانی کاره میهره بانی و رهمنانی یه کانی ٹهو خوایه:
 ناردنی قورئانی خاوهن ئیعجازی بەيانه بۇ سەر حەزرەتى مەھمەد ﷺ .. دەرخستى
 چەندىن جۆز موعجىزە زۇرە كە دەگەنە هەزار موعجىزە لە سەر دەستى و .. پاراستنى
 يېغەمیھرە ﷺ لە ھەموو بارودۇ خىتكى ۋىيانى تەنانەت لە مەترىسى تىرىن بارو دۇخە کانى،

ژياندا له ژير بالى ميهرباني به شهقهقى خواي گهورهدا، تنانهت پاراستنى به گزتر و جالجالنوكه و.. پشتگرتن و سەرخستىتى لە ئەركە كانى سەرشانيدا و.. بەردەوام كردنى ئايىنه كەيەتى بە هەممۇ راستى يە كائىمە و.. تاج لە سەرنانى زەۋى و گۈزى ئادەمیزادە بە ئىسلامە كە ئەو هيئاى و.. بەرز كردنوهى شەرف و پلە و پايەتى نەمە بۆ بلندتىن پلە كان و.. فەزلىدان و پىش خستىتى بە سەر هەممۇ بۇونە وەراندا بەوهى كە پلە و پايەتە كى مایەتى رەزامەندى و بەردەوام و قبول كراوى پىن بەخشىبە، كە لە سەرروى پلەتى هەممۇ مەرۆفە بەرز و بەرىزە كانى ئادەمیزادە و.. بەخشىنى كەسايەتى يەك بەم پىغەمبەرە صلح كە بە يە كەنگىي دۆستان و دۆزمنانى جوانلىقىن رەۋشە بەرز و بەنرخە كانى لە خۇ گرتۇو، بە رادەيەك كە پىنج يە كى گۈزى مەرۆفى كردوو بە ئومەتى ئەو! هەممۇ ئەمانسە، شايەتى يە كى راست و بىن گومان لە سەر راستى پىغەمبەر ايدەتى ئەو دەدەن.

ھەر وەھا لە بەرۇرى كار و فەرمانى كانى پەروردگارىتى خواي گهورهدا، دەپىنەن كە ھەلسۇورپىنەر و كارسازى ئىش و كارە كانى ئەم جىهانە پىغەمبەر ايدەتى حەزرەتى مەھمەدى صلح كردوو بە خۇزىنە كى مەعنەوي بۆ گەردوون. ئەمەتا لە پەيامە كانى نۇوردا چەسپاوه كە خواي گهورە بە پىغەمبەر ئەم سەرەتەرە هەممۇ تارىكى يە كانى رەواندەوە و.. راستى يە نۇورانى يە كانى ئاشكرا كردو، سەرجم خاوهەن ھەست و شعورە كان و، تنانهت سەرانسەرى گەردوونى بە مىزدەي ژىيانى باقى و ھەميشەمى دلخۇش و شادمان كردو.. ئايىنه كە ئەمە كە مەلاتىيەتى كە مالاتىيەتى بەندە وەرگىباوه كانى و، پىيازىنە كى راست و دروست بۆ كارە كانى بەندايەتى و.. بەلگەي قورئانى پېرۇز و "الجوشنن الکبىر" حقىقەتى مەھمەدىشى - كە كەسايەتىي مەعنەوي ئەمە - كردوو بە ئاوېنە كى گىشتى بۆ تىدا جەمبۇنى درەشانەوە كانى خوايەتى خۇرى.. تنانهت زىاد لەو راستى يانە كە ئامازەمان پىدان، پلەيە كى پىن بەخشىبە كە هەممۇ بۆزۈتكە و بە درېزىاي چواردە سەدەي پەيەق ھاۋوپىنە كردوو چاكە كانى هەممۇ نەتەوە كە بە دەست بەھىنەت و.. بۆ لايىھەمە گۈزى ئادەمیزاد رەوانەي كردوو و چەندىن كارمەندى و ئەركى مەزن و بەرزى بىن سپاردوو و.. كردوو بە باشتىن پىشەنگ و مەزنتىن رابەر و بەرىزتىن گەورە سەرجمە مەرۆفایەتى، ئەمەش بە بەلگەي جى دەست و ئاسەوارە كانى لە ژيانى كۆمەلایەتى و مەعنەویي مەرۆفایەتىدا و.. سەرجمە مى گۈزى مەرۆفېشى پىۋىست و موختاجى ئايىن و شەرىعەتە كە ئەو

پاستی یانه‌ی نیسلام^(۱) کردووه که ئهو بزی هیناون، به ئەندازه‌ی پیویستی یان به میهره‌بانی و دانایی و دادگھری و خوزراک و همهاو ئاو و رونو ناکی..
هموو ئو بەلگه همه‌کی و گومان براهه‌ی که ده گنه دوازده بەلگه، شایه‌تی یه کی بارز و بلندن لە سر پیغامبئر ایله‌تی، حمزه‌تی، محمد ﷺ.

جا نایا ده گونجی پنځمه بریتني ټم سروهه خوزری مهعنوي ټم ګردونه نه بیت،
له کاتينکدا ټم ژماره زوره شایه تې یه همه کې و فراوانه له لایه ن په روهدګاري
جيهايانه و بهده ست هيواوه، که په روهدګاري که چاودېرۍ و پېنځستې هیچ شتېک،
تهناتهت بالې میشېک و ګولېکي، بچکولمش پشتکوئي ناخاځ؟!

* * *

هر یه ک له پازده شایه تی یانه گهلى شایه تی یه که جار زور له خو ده گرن، ته نامه شایه تی سی هم به بی گومانی یه کی ته و او هتی و هیز نکی توندو تولی دامه زراو ده عوای (أشهد أن محمداً رسول الله) چه سپاند. چونکه به زمانی مو عجیزات هه زاران شایه تی له ژیر ئه شایه تی سی هم مدا ریزیان به ستوده و، هاتنده دی نرخ و بها و گرنگی مه زنی ئه ده عوایه را گهیاندووه، به راده یه که سه دان ملیز ن زمان له دریزایی و پانتایی جیهانی ئیسلامدا هه مهو روژیک پینچ جار ئه ده عوایه به گوئی گه ردووندا دده دن! هروه ک ملیاره ها کمس له ئیسانداران، به بی گومانی، ته سدیقی ئمهه یان کرد ووه و یوه، ازی، بون که بناغه، ئه دعوایه - که حدقه قهقهه - محمد مهدی، به - تزوی، ئه سلسه

(۱) لَوْ كَانَهُ دَاكَهُ لِهِ نَاهُ بِهِ وَلَا وَازِي خَزَمْدَا دَتَلَامِوهُ، هَسْتَمْ بِهِ يَكَ لِهِ مَلِيُونِي ثَمُو بِرَبِّي يَهِ مَعْنَهُ وَيَانَهُ كَرَدْ كَهُ ثَمُو بِنَفَهِ مَبِيرَهُ بِهِ رَبِّيَهُ "حَزَرَهَ تِي عَمَّهَمَهَ" حَلَّكَهُ لَهُ كَهُلَ خَزَيْدَا هَيْنَانِي. خَزَهُ لَهُ كَهُرَ لَهُ تَوَانَامَدا بِبَوَاهِي بِهِ مَلَوِينَهُهَا زَمَانَ وَسَلَوَاتُ سُوبَاسِمْ يَشَكَّهُشَ دَهَ كَرَدْ ثَمُو يَشَ بِهِ جَزَورَهُ:

مِنْ گَلْمَنْ تَازَارِي لَعَرَادَه بِهَدَرَ لَهُ جُودَاهِي وَنَهَمَانَ دَهْ جَنْزِمْ، لَهُ كَاتِبَنَكَدا كَهُ ثَمُو دِنِيَاهِي خَزَشَ دَهْوِيتَ وَ كَهْ سَانَيِي نَاوِيشِي بِهِ كَنْجَزَ كَرَدَنْ وَ جُودَاهِي يَانَ بِهِ جَيْمَ دَهْهِيلَنْ، دَهْ زَامَنْ خَزَيْشَمَ بِهِ هَمَانَ جَزَورَ كَنْجَزَ دَهْ كَهُمْ. لَمَعْهُو نَاثُومِينَدِي بِهِ كَيْ تَازَارَه بِهِ خَشَنْ وَ رَهْشَ دَامَدَه گَرِبَتْ. بِهِ لَامَ بِهِ گَسوَيْ رَأْگَرْتَنَ لَهُ مَرْذَدَهِي بِهِ خَتَهُ وَهَرَبِي هَهِمِيشَهِي وَ زَيَانِي هَهِتَاهَتَانِي لَهُ لَاهِيَنْ ثَمُو بِنَفَهِ مَبِيرَهُ بِهِ رَبِّيَهُو حَلَّكَهُ لَهُ دَلَى خَزَمْ دَهْهَمَهُو وَ بِهِ تَهَاوَهَتِي لَهُ ثَمُو يَمِينَدِي بِهِ رَبِّيَهُ كَارَمَ دَهْبَيْتَ. تَهَانَهَتْ كَاتِبَنَكَ لَهُ تَهِيَاتَنَا دَهْلِيَمْ: (السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبِرِّ كَاتِسَهِ) بِهِعَمَتْ وَ گَسوَيْ رَأْيَهِي وَ مَلَكَهُجَ بَوَونِي خَزَمْ بَزَ شَرَكَي سَرَشَانِي ثَمُو دَهْرَدَه بِرَمْ وَ لَهُ كَارَمَهَنَدِي بِهِ كَيَيدَا بِهِرَزَبَاهِي لَنَى دَهْ كَهُمْ وَ جَزَورَهُ سُوبَاسِيَكِي يَشَكَّهُشَ دَهْ كَهُمْ، لَهُ بِهِرَمَبَرَ ثَمُو مَرْذَدَهِي بِهِ خَتَهُ وَهَرَبِي هَهِمِيشَهِي بِهِ كَهُ لَهُ گَهَلَ خَزَيْدَا هَيْنَانِي. هَمَوْ مُوسَلَمَانَانِيَشَ بُوْرَانَهِ يَنْجَعَ جَارَ بِهِ سَلَوَلَهُ لَنَى كَرَدَنَهُ هَمَانَ شَتَ دَهْلِيَهُ، وَ دَهْرَيِ دَهْمَ نَهُ. (دانَهُ)

دره ختی گه ردون و، هزی درو سترکدنی پیشکه و توتورین برو بومیه‌تی و، په روه ردگاری جیهانیانیش ئه و که سایه‌تی يه مەعنەوی يه مەمەدی يه کر دووه به بانگه‌واز کارینکی بهرز و بلند که خەلکی بەرە دەستە لاداری په روه ردگارینیش ئه و بانگ دە کات و، روونکه روه و شیکه روه يه کی راستی گرن کوئرەی بۇونەرەن و مەتەتی بە دیهینان و، نمۇونەیه کی درە خشانی سۆز و مېھرە بانى يه کەی و، زمانیکی بەوان بىز دەرپېنى شەفقت و خۇشەویستی ئه و په روه ردگاره و، مەزنەتین مژددە دەری بە دیهاتى ژیانی ھە تاھە تايى و بەختە و ھەر بىي ھە مىشە بىي لە جیهانى باقى و نەمریدا و، دوا رەوانە كراوی خۆى و، گەورە ترین پىغەم بەرانى، دروودى خواى لە سەر بىت.

دەسا زەرەرمەندى بىز ئه و کە سەرە باوەر بە راستى يەڭ ناھىيەتى كە ئەم ماھىيەتەی لە خۆ گەرتۈوە و مەمانە بىن ناکات، يان بایخى بىن نادات! دەسا بىزانە كە ھەلە بە كى چەندە گەورە و گەلخىزى و تاوانىكى چەندە مەزنى ئەنجام داوه.

جا ھەر وەك سورەتى "فاتیحە" ي نۇزى بەو ئامازانە لە بەشى دووهەمدا باس كران چەندىن بە لەگەي گۆمان بىز لە سەر دە عوای راستىي تەوحىد لە (أشهد أن لا إله إلا الله) دا پوون دە كەنەوە و چەندىن نىشانە بىن سنورى تەسدىقى لە سەر دادەنلىن، بە ھەمان جۆر ئەم بەشى سىھەمش چەندىن شايەتىي بەھىز دەھىن كە تەسدىقى (أشهد أن محمدًا رسول الله) ي تە حیات دە كەن و، چەندىن نىشانە بىن سنورى تەسدىقى لە سەر دەنە خشىن.

دەسائى خواى گەورە لە ھەمۇو مېھرە بانىك مېھرە بازى!
بىز خاتىرى ئەم پىغەمبەر بەرپىزەت بىز بە دەستەتىن شەفاعەتى و شۇينكەوتى سوننەتى خاۋىتى ئه و يارمەتىمان بىدە و، لە خانەي بەختە و ھەر بىي ھە مىشە بىدا لە ھاو سىيەتى ئال و ھاولە بەرپىزە كانىدا بىلەخەمۇينرەوە. ئامىن.. ئامىن.. ئامىن.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ بَعْدَ حِرْفِ الْقُرْآنِ الْمَقْرُوْءَةِ وَالْمَكْتُوبَةِ.
آمين.

﴿سَبَحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

مهقامی دووهه‌هه

(الحجۃ الزهراء)

بسم الله الرحمن الرحيم

وبه نستعين

ته‌نها يهك راستی دوا ئایه‌تی سووره‌تی "فایحه" ئامازه بز براورد له نیوان ریزه‌وانی رېنی هیدایه‌ت و راسته شهقامدا و رېنی گومبرایی و له سنور لاداندا ده کات. هر همان ئایه‌ت سره‌چاوه‌ی هممو ئه براوردانیه که له پیامه‌کانی ن سوره‌دا ساز دراون. ئه‌م ئایه‌تی خواره‌وه‌ی سووره‌تی (النور) بیش ئه براورده به ریونی و به شیوازینکی سره‌سووره‌هینه بروون ده کاتمود و، به ده‌بریزینکی ئیعجاز‌به‌خش گوزارشتی لئی ده کات:

﴿إِنَّ اللَّهَ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورٍ كَمِشْكُوٰةٍ فِيهَا مَصْبَاحٌ الْمُصْبَاحُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ درَّيْ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ﴾ (النور: ٣٥).

ئایه‌ت که‌ی دوای ئه‌ویش:

﴿أَوْ كَظُلُّمَاتٍ فِي بَحْرٍ لَعْجَى يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقَهُ مَوْجٌ﴾ (النور: ٤٠).

یه کهم ئایه‌ت، و اته ئایه‌تی نوور، به ده ئامازه برووی له پیامه‌کانی ن سوره و بزیان ده‌روانیت و، وهک له تیشكی يه که‌مدا چه‌سپیتراوه هه‌والینکی ئاینده‌بی ئیعجاز به‌خش سه‌باره‌ت بمو ته‌فسیره‌ی قورئانی پیروز راده گمیه‌نیت.

جاله‌بمر ئه‌م ئایه‌ت پیروزه گرنگترین هۆکاری ناونانی ناوی (النور) له پیامه‌کانی ن سوره و، له سره‌بناغه‌ی ریونکردن‌وه‌ی موتعیزه‌یه کی معنه‌وی ئه‌م ئایه‌ت مزنه، وهک لهو گەشتە ئه‌ندیشەبی يه چیزک ئاسایه‌ی بەشیکی مەكتوبی بیست و نزهه‌مدا بز ریونکردن‌وه‌ی موتعیزه‌ی "نوون" ئی ﴿نَعْبُدُ﴾ باس کراوه، ئه‌وا هر ئه‌م

گهشتياره‌ي که له په‌يمامي "الآية الكبرى" دا گهشتى به ناو دنيادا ده کردو له ده‌مى گه‌پاني به دواى به‌ديهينه‌ريدا پرسياپارى له هه‌ممو بونه‌وهران و جوزه‌كاني کردو، پاشان به‌ديهينه‌ري خزوی دوزي به‌وه و، به سى و سى رينگه و بـلـگـهـى بهـهـيـزـى گـوـمـانـ بـرـ و به "علم اليقين" و "عين اليقين" خواى خزوی ناسي، هه‌ئه و گهشتياره - بـنـ ئـوهـى مـانـدوـ وـ بـيـتـ - به ژـيرـى وـ دـلـ وـ ئـندـيـشـهـىـ، گـهـشـتـيـكـىـ بـهـنـاوـ چـينـهـ كـانـيـ چـهـرـخـهـ كـانـ وـ زـهـوـىـ وـ ئـاسـهـانـهـ كـانـدـاـ كـرـدـ، تـهـنـاهـتـ تـاـ ئـيـسـتـاشـ بـؤـ ئـوهـىـ تـيـنـوـيـهـتـيـ نـاخـىـ خـزوـىـ بشـكـيـتـ لـهـ گـهـشـتـهـ كـهـيـدـاـ هـهـرـ بـهـرـدهـوـاهـهـ وـ، وـهـكـ كـهـسـيـكـ بـهـنـاوـ شـارـيـكـداـ بـگـهـرـتـ گـهـشـتـىـ بـهـ نـاوـ هـهـمـموـ شـوـينـ وـ لـايـنـيـكـىـ ئـمـ دـنـيـاـ فـراـوـانـهـداـ كـرـدوـوهـ.

لـهـمـ گـهـشـتـهـ شـيدـالـهـ رـبـيـ ژـيرـىـ بهـوهـ هـهـنـدـيـ جـارـ پـشـتـىـ بـهـ دـانـسـتـىـ قـورـئـانـ وـ هـهـنـدـيـ جـارـىـ تـرـ بـهـ دـانـسـتـىـ فـهـلـسـهـفـهـ دـهـبـهـستـ وـ، بـهـ دـوـوـرـتـرـيـنـىـ چـينـهـ كـانـيـ دـهـرـدـخـستـ، هـهـتـاـ سـهـرـجـهـمـىـ رـاستـىـ يـهـ كـانـيـ وـهـكـ وـاقـعـيـ رـاستـهـقـيـنـهـىـ خـزوـيـانـ بـيـنـىـ وـ هـهـوـالـىـ هـهـنـدـيـكـيـشـيـانـىـ لـهـ پـهـيـامـىـ "الآية الكبرى" يـهـداـ رـاـگـهـيـانـدـ.

وـاـئـمـهـشـ زـوـرـ بـهـ پـوـختـىـ تـهـنـهاـ سـىـ دـانـهـ لـهـ جـيـهـانـ وـ چـينـهـ زـوـرـانـهـ رـوـونـ دـهـ كـهـيـنـهـوهـ كـهـ نـهـوـ گـهـشـتـيـارـهـ لـهـ گـهـشـتـيـكـىـ ئـهـنـدـيـشـهـيـدـاـ رـوـشـتـهـ نـاوـيـانـ وـ، هـهـرـچـهـنـدـلـهـ شـيـوهـ وـ وـاتـايـ چـيـزـوـ كـدـاـ دـهـرـ كـمـوـتـوـونـ بـهـلـامـ خـودـيـ رـاستـىـ وـ حـقـيقـهـتـنـ. ئـمـ جـيـهـانـهـشـ تـهـنـهـالـهـ رـوـوـيـ هـيـزـىـ ژـيرـىـ بهـوهـ وـهـكـ چـهـنـدـ نـمـوـنـهـيـهـكـ دـهـهـيـنـهـوهـ بـؤـ ئـوهـ وـ بـهـراـوـرـدهـهـ كـهـ لـهـ كـوـتـايـ سـوـورـهـتـىـ "الفـاتـحةـ" دـايـهـ.

بـهـلـامـ بـيـنـىـ وـ بـهـراـوـرـدهـ كـانـىـ تـرـىـ ئـهـوـ گـهـشـتـيـارـهـ بـهـ بـهـراـوـرـدـكـارـىـ يـانـهـ دـهـسـيـرـيـنـ كـهـ لـهـ پـهـيـامـهـ كـانـىـ نـوـورـداـ سـازـ درـاـونـ.

◆ ثـوـونـهـىـ يـهـكـمـ:

ئـهـوـ گـهـشـتـيـارـهـ كـهـ تـهـنـهاـ بـؤـ ئـوهـ هـاـتـهـ دـنـيـاـ كـهـ بـهـديـهـيـنـهـرـىـ خـزوـىـ بـدـوزـيـتـهـوهـ وـ بـيـنـاسـيـتـ، بـهـ ژـيرـىـ خـزوـىـ وـتـ:

لـهـبارـهـ بـهـديـهـيـنـهـرـمانـهـوـ پـرـسـيـارـمانـ لـهـ هـهـمـموـ شـتـيـكـ كـرـدـ وـ وـلـامـيـ تـيـرـ وـ تـهـسـهـلـانـ وـهـرـگـرـتـ، بـهـلـامـ وـهـكـ پـهـنـدـيـكـ دـلـلـيـتـ: "دـهـبـيـتـ پـرـسـيـارـ خـوزـ لـهـ خـودـيـ خـوزـ بـكـرـتـ" ئـهـواـ دـهـيـنـ گـهـشـتـيـكـىـ تـرـ ئـهـنـجـامـ بـدـهـيـنـ بـؤـ نـاسـيـنـىـ بـهـديـهـيـنـهـرـمانـ لـهـ رـبـيـ درـهـخـشـانـيـ سـيـفـهـتـهـ مـهـزـنـهـ كـانـىـ خـزوـيـهـوهـ، وـهـكـ: "زـانـسـتـ وـ وـيـسـتـ وـ توـانـسـتـ" وـ، لـهـ رـبـيـ ئـاسـهـوارـهـ نـاوـاـزـهـ كـانـىـ وـ، رـهـنـگـدانـهـوهـىـ نـاوـهـ جـوانـهـ كـانـىـ لـهـ گـهـرـدوـونـداـ.

بۇ ئەم مەبەستە رۇشته ناو دنيا و يەكسىر بە وينەئ ئەو گومرايانەي كە تەۋەزىنىكى تر دەنۈنن، سوارى كەشتىي زەوي بۇو، چاويلكەي ئەوزانسىت و فەلسەفەيەشى كرددە چاو كە پابەندى قورئان نىن و، لە پاشت چاويلكەي رېنزاى ئەو جوڭرافىيەي كە رېنمایى لە قورئان وەرناڭرىت سەيرى زەوي كردى.. بىنىي:

زەوي لە بۇشايىيە كى بىن سىنوردا گەشت دەكات و لە ماوهى سالىكدا بە خىرالىيەك كە حەفتا جار لە خىرالىي گوللە تۈپ زىاتە بازنىيەك دەپرىت كە دەگاتە يىست و چوار هزار سال رىن و، سەدان هزار جۈزى زىنده وەرائى دەستەوسان و لاوازى لە سەر شانى خۆى ھەلگەر تۈرۈدە. خۇ ئەگەر تەنها بۇ يەك خولەك رېنى خۆى ون بىكت، يان بەر ئەستىرىيە كى وىنل بىكەۋىت، ئەوالە بۇشايىيە كى بىن سىنوردا ھەپروون ھەپروون دەپىت و زىنده وەرە لاوازە كانى سەرنىشىنى خۆى لە ناو نەمان و بىن مەبەستى و لە ناوجۇوندا رۇ دەكات.

ئىز ئەو گەشتىارە ھەستى بە چەندىن تارىكايىي مەعنەوى و ترسناك و خنکىتىر كردد، بە وينەى چىنە تارىكە كانى دەريايە كى پې شەپۇل. ئەم ھەستەشى لەم تىنگىيىشتىنەيدا لە تەۋۇزمى **(المغضوب عليهم)** و **(الضالين)** و سەرى ھەلتابۇو. بۇ يە ناخى خۆيەوە وتنى: بە داخەوە! چىمان كردى؟ بۇچى سوارى ئەم كەشتى يە ترسناكە بۇوین؟ چىزنى خۆمانى لىنى دەرباز بىكەين؟ ئىز چاويلكەي ئەو فەلسەفە كۆپىرەي فېرى دا و شىكاندى و، رۇشته ناو تەۋۇزمى: **(الذين أنعمت عليهم)** و. يەكسىر ھەستى كردد كە دانستى قورئان فرىيائى دەكەۋىت و چاويلكەيەك بە ئىرىي ئەو دەسپېرىت كە بە تەواوەتى راستى و حەقىقەت رۇون دەكاتمۇ و، ئەم دانستە قورئان بەو گەشتىارە وەت: ئىستا بېۋانە..

ئەويش سەيرى كردى و بىنىي:

ناوى "ربُّ السموات والأرض" لە بورجى ئايەتى پېرۇزى: **هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ** الأرضَ ذَلِولاً فَامشُوا فِي مَنَاكِهَا وَكُلُّوا مِنْ رِزْقِهِ (الملک: ۱۵) ھەلھاتوو و، گۈزى زەوبى كردوو بە كەشتى يە كى ئەمین و بىۋەى كە بە رېنکۈپىكى يە كى ورد بەناو دەريايى فراوانى گەردووندا دەرۋوات و، لە بەر چەندىن دانابى زۇر و سوودى جۇزرا جۇزرا بە دەھورى خۇردا دەسۈرپىتەوە و، پە لە زىنده وەران و بىزق و بۇزى پىويستىان و، داھاتى وەرزە كان لە گەل خۇيدا بۇ ئەو زىنده وەرائى دەھىننىت كە پىويستىان بە رۇزى يە و، خوايى

گهوره دوو مه لاییکمته ب ناوی "گا و نمهنهنگ" داناوه به که شتیوانی ئهو که شتی بە، ئیز تهوانیش بە گهشتیک لە ناو ئەو ولاتە پەروەرد گاری بەی کە لە پەری سام و شکز و جوانیدایه ئەم کەشتی بەی بەری دەخەن، تاکو بەدیهاتووانی میوانی بەدیهینه رى گزى زھوی لە بۆشایی ئەم گەردۇونە فراوانەدا گەشتۇرگوزار بکەن.

بەم جۆرە، حەقىقەتى: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ئەم گەشتە بە سام و شکز بەپەرون دەکاتەوە، چونكە بە درەوشانەوە ئەم ناو بەدیهینه رى زھوی دەناسىتىت. دواى ئەمە ئەمە گەشتیارە کە لە بینىنە کانى بەناو زھویدا لەم واتايە تىگەيىشت و ھەستى بىن كرد، لە ناخى گیان و همناوی خۆيەوە (الحمد لله رب العالمين) ئى دووبات كردهو و، پۇشتنە ناو بىزى دەستە: ﴿الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِم﴾.

◆ ئەمە دووھەم لەو جىهانانە کە ئەم گەشتیارە بىنى، ئەمە كە: دواى ئەمە لەو گەشتەدا كەشتىي زھوی بەجى هيىشت، رۇشتنە ناو جىهانى مەرۆف و زىنده وەرانەوە. لەم بە چاولىكە ئەم دانستە سروشتى بەی کە ژيان و گیان لە ئايىن وەرنانگرىت، سەيرى مەرۆف و زىنده وەرانى كرد، بىنى: چەندىن پىویستى بىن سنورى زىنده وەرانى لەزمار بەدەر و چەندەھا دۈزمنى زۇر و زەبەندە دەوراندەورى ئەم زىنده وەرانى داوه و ئازاريان دەدەن و، لە چەندىن پۇوداوى دۈزارى بىن بەز بىيانەدا زىيانى گەورەيان بىن دەگەيەن و، ئەم زىنده وەرانەش بەك لە هەزار، بەلكو يەك لە سەددەھەزارى دەستمايە ئى پىویست نەبىت هېچ دەستمايە كى تريان لە بەرامبەر ئەم پىویستى بىن سنورانەوە نى يە و، بەرامبەر بەو كاروبار و شەتە زىيان بەخشانەش تەنها يەك لە ملىيونى تواناي پىویست شىك دەبەن!

ئىز گەشتیارە كە لە بەر ئەو ھەست ناسكى و شەفەقتەي لە بەرامبەر ھاوارە گەزى مەرۆفي خۆيەوە ھەستى بىن دەكەد و لە بىر كەردنەوە ئىپىرى لەم دياردەيە، ئازارىنىكى زۇرى سەبارەت بەم بارودۇخى زىنده وەران چەشت كە لاۋاندە و ترس و ئازار لە ناخدا دەررووژىن. بۆيە خەم و ئازارىنىكى هىنده زۇرى بۇ خواردن كە بە وىنەي سزاى سەختى دۆزەخ ھەستى بە ئازارى نائومىدى دەكەد، گەلىنى پەشىمانى دەرپەرلىمە ئەمە كە هاتە ناو ئەم جىهانە خەمناك و ناخۆشەوە. ھەر لەم كاتەدا كە بەم ئازارانەوە

ده تلايه وه، دانابي قورئاني پيروز فرياي که موت و چاوي لکه هي: ﴿الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِم﴾ بین سپاردو، پني و ت: بروانه. ثویش که بهو چاوي لکه هي رواني، بیني: هريه که له ناوه جوانه کانی خواي گموره، و هك: (الرحمن، الرحيم، الرزاق، المنعم، الکريم، الحفيظ) به چهشني خورى دره خشان و، به هملهاتن و دهر که و تني: ﴿اللَّهُ نُورٌ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ له بورجي ئهم ئايته پيروزانه خواره و هملهاتون: ﴿مَا مِنْ دَابَةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِبَتِهَا﴾ (هود: ۵۶).

﴿وَكَائِنٌ مِّنْ دَابَةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ﴾ (العنکبوت: ۶۰).

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بْنَ آدَمَ﴾ (الاسراء: ۷۰).

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لِفِي نِعَمٍ﴾ (الانفطار: ۱۳).

ئيز ئه و ميهره باني يه فراوان و چاکه کاري يه گشتى يه دنيا يه ئاده ميزاد و زينده و هرانى پير کرده وه و، تهنانهت و هك بهه شتىكى کاتى له به چاودا خورى نواند. لمسموه گه شتىاره که تىگىشىت که ئهم دنيا يه و هرجى يه کى تىدا يه زور به باشى خاوهن و ميواندارى به رىزى ئهم ميواخانه جوان و شايسته يىشىن و پير له پەندە، به بىنەرانى ده ناسىنىت. بزىه ههزار جار سوپاسى خواي گموره ده بېرى و، و تى: (الحمد لله رب العالمين).

◆ نۇونەي سىھەم لەو گەشتهى کە سەدان بىنېنى ئه و گەشتياره لە خۇز گىرتوو، ئەۋەيە کە:

ئه و گەشتياره ناو دنيا کە دەيەويت لە رىنى ده رىھەنەت و درەوشانە وەي ناوه جوانه کان و سيفەتە مەزىنە کانى بەدىھىنەرەوە، بەدىھىنەرە بناسىت، بە ژىرى و ئەندىشە خورى و ت:

وەرن با وەك گىيان و فريشته کان جەستەمان لە زەوبىدا بەجى بەھيلىن و بۇ ئاسمانە بلنده کان سەربىکەوين و، لە بارەي بەدىھىنەرمانوھ پرسيا لە سەرنىشىنانى ئه وى بىكەين.

ئيز ژىرىي ئه و گەشتياره سوارى كەشىتىي "بىر" و گىيانىشى سوارى كەشىتىي "ئەندىشە" بىرون و، پىنكەوە بە رابرايەتىي گەردوونناسى بەرەو ئاسمان سەركەوتى و، بە چاوي لکه هى ﴿الضَّالُّينَ﴾ و ﴿الْمَغْضُوبُ عَلَيْهِم﴾ و اتە بە چاوي لکه هى ئه و فەلسەفەيەي کە بايەخ بە ئايىن نادات، سەيرى ئەۋىي يان كرد. ئهم گەشتياره بەو چاوي لکه هى بىنېنى کە

هزاران تمن و ئەستىزىرى ئاگىرىن كە هەزار جار لە زەھرى گەورەترن و سەد جار لە خېرالىي گوللە تۆپە كان خېراترن و، بىنگىان و هەستن و، وەك وىنل و بىن خاوهن وان، بەناو يەكدا دىن و دەپۇن، بە رادەيەك كە ئەگەر يەكىنکىان بۇ يەك خولەك بە رېنگەوت پېنى خۇرى ون بىكات و بەر يەكىنلىك ترى ئەم ئەستىزىرى بىن هەستانە بىكمۇت، ئەوا بە وينەي چېشىتى چىور تىكەن بە يەك دەبن و، پېشىزى هەممۇ لايەك دەگىرىتەوه و، لەموجىهانە بىن سنورەدا شىنىكى ھاوشاپىرى قىامەت پۇودەدات. ئىزت گەشتىارە كە سەيرى ھەر لايەكى بىكرايە ھەستى بە ترس و بىم و ساماناكى و سەرسامى دە كەرد، بۇ يەھەزار جار پەشىمانى لە بەرزبۇونەوهى بۇ ئاسمان دەرپى، چۈنكە ژىرى و ئەندىشە ھىننە سەريان لىنى شىپۇا كە دەيانوت: نامانەۋىت ئەم چەشىنە و اتا ئازار بەخىشانە بىزىن كە دەلتىنى سزاى دۆزەخن، بىگەر ھەز بە يىنېنىشيان ناكەين، چۈنكە ئەركى سەرە كىي ئىمە بىنن و پىشاندانى راستى يە جوانە كانە.

ئەوان كە لەم ڪاتمدا ئەمەيان ووت، يەكسەر بە درەوشانەوەيەك لە ئايەتى: ﴿الله نورُ السمواتِ والأرضِ﴾ و بە وينەي خۇزى دەخىشان ئەم ناوه جوانانەي خواى گەورە: "خالق السمواتِ والأرضِ" و "مسخر الشمسِ والقمرِ" و "رب العالمين" لە بورجى ئەم ئايەتە پېرۇزانەوە ھەملەتائى:

﴿وَلَقَدْ زَيَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِعَصَابِحٍ﴾ (الملک: ۵).

﴿فَإِذَمَا نَظَرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوَقَّهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَاهَا﴾ (ق: ۶).

﴿فَمَ أَسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ﴾ (البقرة: ۲۹).

ئىز ئەو ناوانە سەرجەمى ئاسمانە كانىيان بە رۇوناڭى و فريشته كان رۇشىن كردهو و، لە بەرچاودا گۈزىنى بە مزگەوتىكى گەورە و سەربازگەيەكى بە سام و شىكۈز. بۇ يە ئەم گەشتىارە رۇشتە ناو رېزى دەستە: ﴿الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِم﴾ و لە تارىكابى: ﴿كُظْلَمَاتٍ في بَحْرِ لُجْجٍ﴾ رېزگارى بۇو، يەكسەر ولايتىكى جوان و رېنگۈپىك و بە سام و شىكۈزى چەشىنى بەھەشتى بە چاوى خۇرى بىنى. بەمەش نرخ و بەھاى ھەرىيەك لە "ژىرى" و "ئەندىشە" پلەي بلند و بالايان بەدەست ھىننا و هەزار ھىننە خۇيان ئەركە كانى سەرشانيان بەرز بۇونەوه، لە بەر ئەوهى كە لە هەممۇ لايەكى ئاسمانە كاندا ناسىنەرېنگىان دەبىنى كە بەديھېنەرى شىكۈمنىدیان بىن دەناساندىن.

بم جوزه، کۆزتایی بەم باسە فراوانە دەھینین و، لىرەدا ئەم ئامازە يەكجار پوخت و كورتەمان پى سەرۈزىادە و، باسى بىنинە كانى ترى گەشتىارە كە لەم گەردوونەدا بە پەيامە كانى نۇور دەسپېرىن و، بە پىوھەری ئەم سى غۇنۇنىيە ئىوان سەدانى ئەو ئۇونانەدا لېيان تىدەگەين كە ئەو گەشتىارە بۇ ناسىنى خواي گەورەي "واجب الوجود" لە ناوهندى درەوشانەوهى ناوه جوانە كانى خواي گەورەدا بىنۇنى.

ئىمەش واھەول دەدەيىن كە بە ئامازە يەكى زۇر پوخت بەدىھىنەر ئەم گەردوونە بناسىن، بە وينە ئەو ناسىنى كە گەشتىارە كە بەدەستى هىننا. ئەمەش لە ناوهندى ئاسەوارە كان و درەوشانەوهى كانى ھەر سى سىفەتى: "زانست" و "ۋىست" و "توانست" فوھ لە ئىوان حەوت سىفەتە مەزنە كانى بەدىھىنەرمان و، لە بەلگە كانى ھاتنەدىي ئەو سى سىفەتە مەزنۇوھە. درېژە پىدانە كانىشى بە "پەيامە كانى نۇور" دەسپېرىن. ئەم بىر گە عەرەبى يەخوارەوە ويردى بىردى وامى منه و، لە پوختەي "الحزب العربي النوري" يەوه ھەلتىنچراوە و، سى دانە لە سى و سى پلە كەي "الله أكبير" رۇون دەكتامۇو لە ئىوان لېكىدانەوه و راھە كەردى ئەم سى پلەيەشدا و بە شىنۋەيەك كە لە تەرجمەمەيان بچىت ئامازە بىز ئەو شتانە دەكەين كە زۇر كەسى لە زانىيانى عەقىدە و زانستى كەلام بە خۇيانەوه سەرقاڭ كىرد، لەبارەي زانىنى ئەو سىفەتانە لە رېنى درەوشانەھىيان لە گەردووندا و باوەر بىن كەردىيان بە ئىمانىكى توندۇتلى دامەزراو. جا ئەم بىر گە عەرەبى يە بە "علم اليقين" تا پلەي بەلگەنەويسىتى بىنەك بەرھە ئىمان بەو سى سىفەتە دەكتامۇو، لەو رووھوھ كە بەلگەن لەسەر "بۇون" و "تاڭ" و "تەنبايى" خواي گەورەي "واجب الوجود".

[بسم الله الرحمن الرحيم]

﴿وَقُلْ حَمْدُ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَعَذَّ لَوْلَا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الدُّلُّ وَكَبِرَةٌ تَكْبِرَا﴾ (الإسراء: ۱۱۱).

الله أكبير مِنْ كُلّ شَيْءٍ قَدْرَةٍ وَعِلْمًا إِذْ هُوَ الْعَلِيمُ بِكُلّ شَيْءٍ بِعِلْمٍ مُحِيطٍ لَا زِمْنٌ ذَاتٌ^(۱) للذاتِ يُلزِمُ الأَشْيَاءَ لَا يَمْكُنُ أَنْ يَنْفَكُّ عَنْهُ شَيْءٌ بَسْرُ الْحَضُورِ وَالشَّهَوْدُ وَالإِحَاطَةُ التُّورَانِيَّةُ وَبَسْرُ اسْتِزَامِ الْوَجْدِ لِلْمَعْلُومِيَّةِ وَإِحَاطَةُ نُورِ الْعِلْمِ بِعَالَمِ الْوَجْدِ.

(۱) وَلَهُ الْمُتَّلِّ الْأَعْلَى، وَكَمْ پِنْوَبَسْتى خَزَرْ بَهْ رووْنَاكىي دەورەدەر. (دانەر)

نعم فالانتظامات الموزونة.. والارتفاعات المنظومة.. والحاکم القصدية العامة.. والعنبات المخصوصة الشاملة.. والأقضية المتظلمة.. والأقدار المشمرة.. والآجال المعينة والأرزاق المقتنة.. والاتقانات المفتنة.. والاهتمامات المزينة.. وغاية كمال الانتظام والانسجام والاتساق والاتقان والارتفاع والامتياز المطلقات في كمال السهولة المطلقة.. دلائل على إحاطة علم علام الغيوب بكل شيء. (ولا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير) (الملك: ۱۴) فنسبة دلالة حُسن صنعة الإنسان على شعور الإنسان إلى نسبة دلالة حُسن خلقة الإنسان على علم خالق الإنسان كنسبة لمعية بمحمية الذبيبة في الليلة الدهاء إلى شعاع الشمس في رابعة النهار.

له ناوەندی جزره و هر گیز اینیکی به کجارت کورتی ئەم برگیمهدا، چەند پوخته ئامازهیک بز "زانستی خوایی" دەکەین، کە راستی به کی ئیمانی گرنگە و، دریزه پىدانە کایان بە "پەيامە کانی نور" دەسپېرىن و، دەلىن^(۱):

بەلنى، ھەروەك "مېھرەبانى" لە رىنى رېزق و رېزىي يە کانىمەوه بە وىنەی خۆزى درەخشان خۆزى دوردەختا و، بە چەندىن بەلگەئى گومان بىر ئەوه دەچەسىپىت كە لە پشت پەرددەي غەبىيەو بەخشنىدەي كى مېھرەبان ھەيە، "زانست" يىش كە لە نىۋان سەدان ئايەتى قورئاندا جىنى خۆزى گىرتۇوە و، لە بىرۇبىيە كەمەو يە كەمى حەوت سېفەتە مەزىنە کانى خواي گەورەيە، بە ھەمان جۆر و بە وىنەی خۆزى درەخشان و بەھۆزى بەرۇبۇم و دانستى رېتكۈپىتىكىيە خۆزى دوردەختا و، دەبىت بە بەلگەيە كى رەھا لە سەر زانايەك كە لە ھەمو شىتىك ئاگادارە.

بەلنى، رېزەئى بەلگەئى سەنعت و کارى رېتكۈپىت كە مەرۆف ئەنجامى دابىت، لە سەر ھەست و نەست و زانستى ئەو.. لە چاوا رېزەئى بەلگەئى بەدىھىنائى مەرۆف لە جوانترىن شىۋەدا، لە سەر زانست و دانستى بەدىھىھەرى مەرۆف، وەك رېزەئى جىاوازىنى نىسوان بىرىسکانەوەي مېرۇوي گولە ئەستىرە و ايە لە شەمۇي تارىكدا، لە چاوا درەخشانى خۆز لە ناوەراستى رۇز لە ناوجەرگەئى ئاسماندا!

(۱) بەشى دووھەم لە کانى گۈزۈدە بۇونم بە نەخۇشى يە كى ھىننە سامانىڭ و ژەھراویدا نۇوسراوە كە لە ژىاندا نەخۇشى وام نەدېۋە. تىكام و اىدە بە چاوا لېپۇردىن بېۋانىنە كەمە كورىيە كام و، "خەسەر و" دەتوانىت ھەر دەستكاري يە كى بىن باشە يېگۈزىنەت و رېتكۈپىتىكى بىكتە. (دانەر)

ئیستا پیش ئوهی دریزه به پوونکردنوهی بەلگه کانی "زانست"ی خوای گموره بدهین، دهین باسی ئوه بکدین که بەلگهی دره شانهوه و ده رکوه تی ئوه سیفهته خاوینه لە هەموو جۆره کانی بروونوه راندا، هیندە رپونه کە ئوه گفتور گزیه شایهتی لە سەر دەدات لە شەوی میعراجدا و لە دەمی بەھرمەند بروونی پىغەمبەر صلی اللہ علیہ و آله و سلم بە ئامادە بروونی حوزور و بیستى گوفتاری خوای گمورهدا پروی دا. ئەمە برو بەناوی هەموو زیندەوەران و سەرجەمی جۆره کانی بروونوه رانمهوه و، لەو پرووه کە پىغەمبەر و پەوانە کراوه، لە حوزووری خوای گمورهدا فرمۇسى:

"التحيات المباركات الصلوات الطيبات لله" ..

بەمەش دیاربىي هەموو زیندەوەرانى لە تەرز و شیوهی پەروەردگارناسىي ھەرىمەك لەو بروونوه راندا و لە رېنى دره شانهوهی "زانست" وە پىشکەش بە بەدیھینەرى شکزەندى كرد و، بە ناوی هەموو خاوهنە دەستە كان و، لە بىرىي سلاۋ ئەو تەحياتە لە حوزوورى خوادا فرمۇو.

واتە: ھەر چوار دەستە و كۆزمەلە کانی سەرجەمی زیندەوەران، بەم چوار وشەيە: (التحيات، المباركات، الصلوات، الطيبات) و، بە لىنى دره شانهوهی "زانستى ئەزەلى و ئەبەدى" سلاۋيان و پىرۇزبايى و بەندايەتى و ناسىنىي جوان و خاوبىنى خۆيان بەرامبەر خوای گموره و زاناي پەنھانە كان پىشکەش دە كەن. ھەر لە بەر ئوه يە كە خوتىندى ئەم گفتور گز خاوینە - بە واتا فراوانە كەي - لە سەر هەموو مۇسلمانىك لە تەحياتى نويزدا فەرۇز كراوه.

والە خوارەودا و لە نیوان چوار ئاماژەي پۇختدا يە كېڭىلە واتا کانى ئەم گفتور گز يە
پروون دە كەينەوه و، دریزه پىدانى ئەم باسەش بە "پەيامە کانى نور" دەسپىزىن.
□ وشەي يە كەم: "التحيات لله".

واتا كەي بە پۇختى ئوه يە كە:

ئەگەر وەستايەكى كارامە، بە زانستى فراوان و زىرە كىمى ناوازەي خۆى، مە كىنەيەكى نا ئاسايىي دروست بکات، ئەواھەر كەسىڭ مە كىنە سەرسوورھینەرە كە بىيىت، بە سەرسوورمان و پىزلىتائەوه، پىرۇزبايى لە وەستاكە دەكتات و، دىيارى و سلالوى مەعنەوېي ھاودەم لە گەل سوپاس و پىزائىندا پىشکەش دەكتات.

جا هر و هک ئو مه کینه يه لەم نۇونىيەدا وايە، ھەموو دەستە و جۈزە کانى بۇونەورانىش لەم بۇونەورەدا، بىگە يەك بە يەك ئو دەستە و كۆملانە، تەنانەت دانە دانەشيان، لە راستىدا لە ھەموو پرووې كەمە، سەرتاپا ئىعجازە، پېرۋىزبائى لەو بەديھىنەرە مەزىنى خۆزى دە كات كە لە رېتى درەوشانەوە كانىمەوە "زانستە فراوانە كەي خۆزى" دەناسىنيت، كە زانستىكە پەيپەندىي ھەموو شتىك بە ھەر شتىكى تىرىھە دەبىنيت و، پىداويسىتى يە كانى ئو شتە لە دەمى پۇيىستىدا بەو شتە دە گەيدىت..

بەلى، ھەموو يەكىنى ئو زىنده ورانە پېرۋىزبائى لە بەديھىنەريان دەكەن و، بە زمانى حالتى ژيانيان دەلىن: "التحيات لله". ھەر وەك بە زمانى گۆفتارى خاوهەن ھەستانى چەشنى مىرۇف و جىتىي و مەلائىكە تىش پېرۋىزبائى ئاراستە دە كەن. ئىتر ھەموو زىنده وران نرخى ئو ژيانە بەديھىنەر پىسى بەخشىون راستەو خۆز لە واتاي پەرسىشدا پىشكەش بەو بەديھىنەريان دەكەن كە ئاگاى لە حالتى ھەموو بەديھاتووا نىيەتى.

پىغەمبەريش ﷺ لە شەوى مىراج لە حوزوورى خواي گەورەي "واجب الوجود" دا لە برى سلالو، بە ناوى ھەموو زىنده ورانەوە گۆزارشى لەم راستى يە كرد و فەرمۇسى: "التحيات لله". بەمەش ديارى و سلالوى مەعنەوېي دەستە و كۆمل و تاك و دانە دانە كانى زىنده ورانى پىشكەشى خواي گەورە فەرمۇسى.

بەلى، ئەگەر مە كىنە يە كى رېنگۈينىكى ناسايى بە پىنكەتەي وردو رېنگۈينىكى خۆزى بىيت بە بەلگە يەك لە سەر سەنەتكارىنىكى كارامە و لىزان، ئۇواھەرىيەك لەم مە كىنە زىنده و لە ئۆمارە بەدەرانە كە گەردوونىان پى كردووە، ھەزار و يەك موعجىزە زانستى پىش چاوجەخەن و، بى هېچ گۆمانىكى زىنده وران بەلىنى درەوشانەوەي "زانست" دەبن بە بەلگە لە سەر پۇيىستى بۇونى بەديھىنەرەي ھەميشەبى و پەرسىزاوى راستەقىنە خۆزىان. كە ئەم بەلگە يەمش وە كەرپۇناكىي خۆز وايە، لە چاوجەخەن مە كىنە كە بۇ بە بەلگە لە سەر وەستاكە خۆزى، كە وەك رپۇناكىي گولە ئەستىزە وايە.

□ وشە بەرز و بلندى دووھەم لە وشە كانى مىراج: "المباركات".

مادەم "نوئىز" مىراجى ئىماندارە - وەك لە فەرمۇدە پېرۋىزدا چەسپاوه - و نۇورە كانى مىراجى مەزنى تىندايە.. مادەم لە لايدە كى ترىشمەوە گەشتىارە كەي ناو دنبا بە سىفەتى "زانست" لە ھەموو جىهاندا بەديھىنەرەي خۆزى ناسى كە زاناي غەيىب و

پنهانه کانه، ئەوا ئىمەش لە گەل ئەمۇ گەشتىارەدا دەرۈزىنە ناو جىهانى فراوانى شتانى پېرۈز(المبار كات) وە كە زمانى غەيرى خۆيان بە پېرۈز بايى دەخمنە گوختار. ھەولىش دەدەين - بە وىنەي ئەمۇ گەشتىارە - بە زانىنىكى يەقىنى و لە ناوهندى درەوشانەوە ورد و سەرانسەر موعجىزە كانى سىفەتى "زانست" ئى خواي گەورەوە بەدىھىنەرمان بناسىن لە دەمى موتالاً كەردى ئەمۇ جىهانە پېرۈزە "المبار كات" دا، بە تايىەت جىهانى گيانلەبەرە بچۈوك و ناسك و بەرى يەكان و، جىهانى ناوك و تزووە كان كە چەند ورددە قۇتوو يە كى بچۈو كەن بەرنامە و پېرىست و شتانى تەقدىر كەراوى ئىيانى زىنەدەر ايانان لە خىز گىر تزووە.

به لئن، ئىمە بە چاواي خۇمان دەبىينىن كە ھەممۇ ئەو زىنده وەرە ورد و بچۈوك و ناسك و بەرىيانە و، سەرجەمى ئەو گەنجىنە ورد و قوتۇوه پېرۋازانە، ھەممۇ يان پېتىمۇوه و، دانە دانە شىيان بە جىا جىا، بە زانستى كەسىنەكى زانا و دانا پادەپەرن و بەرهە ئەو ناماڭخانەيەن دەرپۇن كە لەپىناوياندا بەدەيەتلىرىدۇن. تەنانەت رۇيىشتەن و جۈچۈلىان بەرهە گەيشتن بەو ناماڭخانە، بە شىۋەيە كە ھەر كەسىنەكە بە چاواي حقىقەت بىن سەيريان بىكەت ھېننە سەرى سوور دەمنىتى كە دەلىت:

"هزار جار: بارك الله.. ما شاء الله".

بهلئی، هر یه ک له نو تفه و هینلکه و گهرا و ناوک و تزوہ کان - بز غونه - له ناوهندی ریسایه کی یه کجارت ورددان که له "زانست" ووه سه رچاوهی گرتووه و.. ئمو ریسایه ش له ناوهندی تهرازوویه کی هیند وردایه که هی کارامهی یه کی ته اووه و.. ئمو تهرازوویه ش له ناوهندی ریتکختنیکی نویدایه و.. ئمویش له نیوان پیوانه و کیشانه یه کی نوازهدا و.. ئمویش له ناوهندی پهروهه د کردن و، جیا کردنوه و، چهندنین نیشانه ی جودا که رهه دی مه به ستداری وه ک ئمانه دایه و.. ئمویش له نیوان رازاندنه وه و ئارایشتکاری یه کی پنکوپنکدایه و.. ئمویش له ناو چهندنین ئامیری ورد و دانا و گونخاوی وینه گرتندایه و.. ئمویش له نیوان جیاوازی گزشت و به رو بوم و به شه کانی ئمو شستانه دایه که ده خورین لهو بونوهرانهدا، به مه بستی تیز کردنی ههمو ئموانه که پیویستیان به روزی یه و، به شیوه یه کی که ریمانه کی ئمو تو که له گه ل چیزی یه ک به کیاندا بگونجیت.. ئمهمش له ناوهندی چهندنین نه خش و نیگار و شکل و شیوه ی جیا جیا ای ئارایشتادایه که به زانست و ئی عجائز رازاوه تهوه و.. ئمهمش له ناو چهند بون و بدرا مهیه کی خوش و جزور او حجز و تام و لمزه تی جیا جیا دایه که:

دەرکەوتى وىنە و شىۋە كانى ئۇ زىنده ورانە و جىابۇنە و بىان لە يەكتى بە كەمالى پىنكۈنىكى و بىن هېيچ ھەلە و سەھو كەرنىڭ و لەپەرى خىرايى پەھا و فراوانىي پەھادا، لە كاتىكىدا كە لەپەرى زۇرىيى پەھادان و، بەردەۋام بۇونى ئەم حالەتە دەراسايە لە ھەمۇو وەرزىنەكىدا، والە ھەمۇو دانە دانىيە كىان و ھەموشىيان پىنكەمە دەكەت كە بەم پازدە زمانەي باس كران: "زانستى خوايى" دەرخەمن و سەرخە كان بۇ لای كارامىي دەراساي پەروەردگاريان راپكىشىن و، بىكەن بە بەلگە لە سەر زانستە ئىعجاز بەخشە كەمى. ئىز لەم پەرىمە و بە چەشىنى خۇزى درەخشانى ئاسماڭ بەدىھىنەر ئەخزىيان، كە خوايى "واجب الوجود" و زاناي پەنھانە كانە، بە بىنەر ايان دەناسىتىن.

جا ئەم شايەتى يە فراوان و بە كىجار درەخشانى ئۇوان و ئەم پېرۇزىبائى يە جوانەيان بۇو بۆ بەدىھىنەر يان كە پىغەمبەر ﷺ لە شەمۇي مىعراجدا دەرىپەرى و بە ناوى ھەمۇو بۇونەوەرانەوە پىشكەشى كەردى و لە بىرى سلاو فەرمۇسى: "المبارڪات"!
□ وشەسىنەم: "الصلوات".

سەد ملىيۇن ئىماندار ھەمان وشەى پېرۇز رادەگىيەن و دەيلىنەوە كە لە مىعراجى معزىنى پىغەمبەردا ﷺ و تراوه و، لە مىعراجى تايىھتى ھەمۇو ئىماندارىڭ (واتە لە تەھجىاتى نويز) يىشدا بە لای كەمەوە پۇزى دە جار دەو تېرىتىمە و، لەمدا شوينى پىغەمبەر ﷺ دەكەون و لە سەرانسەرى گەردووندا رايدەگىيەن و پىشكەشى حوزۇورى پەروەردگارى دەكەن.

لە بىر ئەوەي سەرچەمى راستى يە كانى مىعراج بە شىۋە يە كى تابلېنى بەھىز و گومان بىر لە پەيامى مىعراج (و تى سى و بە كەم) دا چەسپاوه و پۇون كراوهەتمە، تەنانەت لە دەمى ئاراستە كەرنى گوفتاردا بۆ باباى مولحىدى سەرسەختىش.. ئۇدا درىزەدان بە بەلگە كانى ئەم باسە بەو پەيامە ناوبرابو دەسپىزىن. بەلام لىزەدا ئاماژىدە كى لەپەرى كورتىدا بۇ واتاي فراوانى ئەم سىھەم و شە مىعراجى يە دەكەين كە جىهانە سەرسوپرھىنەرە كانى ھەمۇو دەستە و تاقمىيىكى زىنەدەرەن و خاوهەن ھەست و نەستە كان پۇونى دەكەنەوە. ئىز بۇ خۆمان سەپەرى ئەو جىهانانە دەكەين و، ھەمەن دەدەن لە ناوهەندى ئەزەلىنى خواوهندەوە: بۇون و، يەكتايى و، كەمالى بەخشىنەدەيى مىھەربانى و، مەزنىي توانست و، ھەمەلایەنگىرى ويسىتى بەدىھىنەر مان بىانىن و پىنى ئاشنا بىن.

به لئي، لهم جيهاهندادا به چاوی خۆمان دهينين که هەموو گياندارىك به هەستى فيترەتى خۆى - با به هەستى ئيريش نەبن - هەست دەكەت کە گىرۇدەي دەستەوسانى و لاوازى يەكى بىن سنورە، له كاتىدا كە دوژمنە كانى و ئەو شتانەش مایەي ئەوهەن ئازارى دەرخوارد بىدەن هيئىدە زۇرن كە لەزمارەنايەن..

ھەروەھا ھەريە كەيان ھەست دەكەن كە لە ناو ھەزارى و دەستکورتى يەكى بىن سنوردا دەتلەنەوە، له كاتىكدا كە داواكاري و پىداويسىتى يەكانى كۆتلىي يان پى نايەت.

جالەبەر ئەوهەي توانا و دەستمايەكەي دەستى هيئىشا بهشى يەك لە ھەزارى ئەو پىداويسىتى و داواكاري يانە ناكەن، ئەواھەتالە توانايدا يە داد و ھاوار دەكەت و، دەگرى و، له ناوهرۇك و سروشىدا دەلالىتەوە.

خۇ كاتى كە بە دەنگ و زمانى تايىھەتى خۆى و بە دوعا و پارانەوە و لالانەوە تايىھەت بە خۆى و بە جۈزە نويزىنکى تايىھەت هانا بىز دەرگانەي خواي گەورەي زاناي بە توانا دەبات، يە كىسەر دەبىتىن كە خوايەكى بە تواناى داناي خاواون زانستى رەھا ئاگاي لە سەرجمەن پىداويسىتى يەكانى هەموو ئەو زىنده ورائىيە و بويان جى بەجى دەكەت و، يەك بە يەكى دەرد و بىمارى يەكانىان دەبىتىت و فرييان دەكەتىت و، هەموو ئەو دوعا و پارانەوەش دەبىتىن كە بە سروشت دېيکەن و لېيان گىرا دەكەت. ئىز ئەو خواوندە مىھەبانە گەريانە كانى ئەوان دەگۈزپىت بە چەندىن خەندەي شىرىن و، داد و ھاوارىشيان دەگۈزپىت بە حەمد و شوڭر و سوپاس.

ئەم فرييا گۈزارى يەك شەقل و نيشانەي زانست و مىھەبانىي پىسوه ديارە، لە پىنى دەركوتىن و درەوشانەوە زانست و مىھەبانىي يەوه، بەلگەمە لەسەر: خواي گەورەي فريادرەسى فرييا گۈزارى مىھەبانى بەخشىنده.

جا ئەو هەموو سلاۋات و دوعايانەي كە لەم جيهانانەي زىنده ورائىو بەرەو ئەو خواوندە فريادرەسە بەرز دەبىتەوە، پىغەمە بەرگەلە مىعراجى گەورەدا - بەم واتايە - تايىھەت و پىشكەشى حوزۇورى خواي گەورەي كەردى، هەموو ئىماندارىكىش لە مىعراجى بچوو كى هەموو نويزىنکدا بە: "الصلوات الطيبات" لە پاشت سەرى پىغەمە بەرگەلە دەلىتەوە و دوپاتى دەكتەوە.

□ وشهی بلندی چوارهم: "الطیبات اللہ".

له بهر ئوهی له ده می زیکره کانی نویزدا زور له راستی يه کانی پهیامه کانی نور به دلمندا دین، ئوالله سر بناغهی ئم حیکمه ته و بین ئوهی له ویست و یختیاری خۆمدا بیت وام ههست کرد که بلیتی بەرەو روونکردنەوهی حەقیقتی و شەکانی سوورەتی فاتیحە و تەحیات - به چەند ئاماژیه کی پوخت - دەدریمە بەر. بەم جۆرە، وشهی خاونبى "الطیبات" يش کە له میعراجی گەورەی مەممەدیدا علیھی‌السلام و تراوە، واتای ئەو شەپا کانهی لەخز گرتۇوە كە له ژمارەنایەن و لە زارى مرۆف و جىتنى و مەلائىكەت و پۇچانى يە کانه و دەردهچن، كە ئەھلى ناسىن و ئىمان و هەست و نەستى هەممە كىن و، سەرانسەرى گەردوونبىان بە وشهی خاونبى و كردووهی چاك و بەندايەتى پاکبىان رازاندۇوەتەوە و ئاراستە جىجهانە جوانە کانيان كردووه، بە تەواوى ھەست بە جوانى يە بى سنورە کانى خواي گەورە خاونە جوانىسى رەھا و سەرمەدى و جوانى بەردهوامى ناوە جوانە کانى دە كەن كە گەردوونبىان رازاندۇوەتەوە.

ئىز لە بەرامبەر ئەم جوانى يە سەرمەدى يە خواي گەورە و جوانىسى ناوە جوانە کانى يە بەرسىتىسى ھەممە كى و پېلە شەوق و ئەوبىن و بە بۇن و بەرامبەرى خۇشى ئىمانى درەخشان و ناسىنى فراوان حەمد و سەنا پىشىكەشى بە دىيەپەرى مىھەربانى خۇيان دە كەن و ئەركى بەندايەتى بەجى دەھىن.

ئىز بە حوكى ئەم واتا فراوانە ئەو شەپا کانە(الطیبات)ى كە له سنور بەدەرن و، بەپىنى ناوەرۇڭ كى ئەوهەش كە له میعراجدا و تراوە، سەرچەمى نەتەوهى ئىسلام ھەمو روژئىڭ و بە بىزاز بۇون، ھەمان وشهی خاونبىن لە تەحیاتدا دەھىن.

بەلتى، گەردوون ئاۋىنە يە كە جوانىسى سەرمەدى و بى سنور دەردهخات. ھەرجى جوانى و قەشەنگى لە بۇونەوراندا ھەيە لە جوانى يە سەرمەدى يەوه سەرچارەي گرتۇوە و، بەھۆى نىسبەت و پېوەندىشى لە گەن ئەم جوانى يەدا دەرازىتەوە و بەرزى و بلندى بەدەست دەھىنەت. چونكە گەر ئەم نىسبەت و پېوەندى يە نەبوايە سەرانسەرى گەردوون دەبۇوە ويرانە و ماتەمەنگايە كى سامناك.

بۇونى ئەم نىسبەت و پېوەندى يەش بەوهدا دەزانزىست كە مرۆف و جىنى و مەلائىكەت و پۇچانى يە کان خواي خۇيان دەناسن و تەسدىقى دە كەن. لە کاتىنگدا كە

نهوان ده لآل و بانگهواز کاری بونهوران بز لای دهسته‌لاتداری خواهه‌تی خواه گهوره. تهنانه‌ت ثو حمد و سهنا جوانه‌ی که پیشکه‌شی خواه گهوره‌ی ده کهنه و به همه‌مو شوینیکی گهردون و تهنانه‌ت به عهرشی مه‌زنیشی ده گهیه‌ن، سه‌رجم گهردیله کانی همواله بهرامبه‌ر ئمه‌وه به‌په‌پی ناماده‌باشی را دوه‌ستن و بز بلاو کردنوه‌یان لمو شوینانه‌دا را ده‌په‌رن. وهک بلیئی گهردیله کانی هموا چهند وردیله زمان و گوئیه کی بچووک بن بز بزرکردنوه و پیشکش کردنی ئمه و شه خاوینانه (الطیبات) له حوزه‌وری خواه گهوره‌دا. بزیه گریمانیکی به کجارت به‌هیزم به دلداهات که ئمه ئه‌ر که ده‌راسا و سه‌سوروه‌هینه‌ره به "هموا" سپیر ایت.

جا همروهک مرؤف و جیتنی و مهلاکه‌که له رینی ئیمان و په‌ستشه کانیانه‌وه په‌ستراوی شکزمه‌نديان به غهبری خزیان ده‌ناسین، ئمه دانا شکزمه‌نده‌ش هم بز خوی و له رینی ئمه توانا گشتی و زورانه‌ی که لمو بانگهواز کارانه‌دا دایناوه و به‌هزی ئمه کزنه‌نداهه ناوازه و ده‌راسایانه‌ی پنی به‌خشیون و به‌ورده کاری‌یه زانستی‌یه لمو اندایه، به چه‌شنینیکی ئاشکرا و برووناک و دره‌خشان خوی ده‌ناسینیت و، هریهک لمو بانگهواز کارانه‌ی به سه‌رانس‌هه‌ری گهردونه‌وه په‌یوه‌ست کردووه، وهک بلیئی هریه که‌یان گهردونیکی بچووک‌کراوه بن.

بز غونه:

بهدیه‌هنانی هیزی پاریز کار و ئهندیشه و بیرکردنوه و مه‌کیه سه‌سوروه‌هینه ها و چه‌شنه کانی تری نهوان له شوینیکی بچووکی میشکی مرؤقدا که هینده‌ی بارستای بیهک دانه گونیز تیپه‌ر ناکات و.. دروستکردنی هیزی پاریز کاری مرؤف له شینه‌ی کتیبه‌خانه‌یه کی گهوره‌دا، ده‌ری ده‌خات که خواه گهوره، به ده‌ركه‌تون و دره‌شانه‌وه زانستی ئه‌زه‌لی و به وینه‌ی خوری دره‌خشانی ناوجه‌ر گهی ئاسمان، خزی ده‌رده‌خات و ئاشکراي ده‌کات^(۱).

ئیستاش به چهند ئاماژه‌یه کی تابلیئی کورت ئاماژه بز ناوه‌ر فکی ئمه بز گه عه‌ربی‌یه ده‌کهین که له پیشه کیی ئم باسه‌دا هینرا، ئاماژه بز بله‌گه همه‌کی‌یه کانی زانستی

(۱) نهخوشی‌یه سخنه‌کم بواری پروونکردنوه نادات. ئوهی که نووسیومه تنهها سه‌رچاوه و بارمه‌تیده‌ری ئه‌ر کی سه‌رشانی "خه‌سره‌وه" له تهرجه‌میدا. (دانر).

گشتگیری خواوهند ده کات و، بدلگه‌یه کی هینده مهزنه که گهله بدلگه‌یه بین سنوری له خزگرتووه و، به پازده بدلگه "زانستی ئەزەلی" پۇون ده کاته و.

● بدلگه‌یه کەم لەو پازده بدلگه‌یه برىتى يە لە: [فالاتظامات الموزونة].

واته: ئەو رېنکوپىنىكى يەد كە ئەندازە كە ديارى كراوه و، له هەموو بەدىھاتوو انداد بە چاوه بىزىت و، بەپى تەرازووی سەرنە كەرى وردئەنجام دراوە، بدلگه‌یه لەسەر زانستىكى دەورەدەر بە هەموو شىتىك.

بەلتى، هەر لە سەرجەمى گەردوونەوه، كە وەك كۆشكىكى ناوازەي وەھايە هەموو لايەكى بە رېنکوپىنىكى رېيك خرابىت و.. لە كۆزمەلى خزره وو.. لە توخمى هەواوه، كە گەردىلە كانى بە شىنۋەيە كى سەرسوورھېنەر دەنگ و وشە كان بلاو دەكەوه و رېنکوپىنىكى يە كى ناوازە دەرەخات.. لە پۇوي زەھوي يەوه كە لە هەموو بەھارىنڭدا بە تەرازووی رېساو رېنکوپىنىكى سى سەدەزەزار جۆر زىنده وەرە جۈرۈجۈرە كان ئاماھ دەكات.. هەتا دەگاتە يەك بە كى كۆئەندامە كانى هەموو زىنده وەرېتك، بىگە تا دەگاتە هەموو ئەندامىنىكى و گشت خانىيە كى، تەناھەت تا دەگاتە هەموو گەردىلە يەك لە دەوراندەورى هەموو شىتىكى داوه و هيچ شىتىك ون ناكات و لمبىرى ناچىت.

بەلتى، بۇنى ئەم رېسايە كە هەموو شىتىك بە تەرازووی وردئەنجام دەدات و.. ئەم رېنکوپىنىكى يە هەرە تەواوه لە هەموو ئەو شنانەدا كە باسکران، بدلگه‌یه كى گومان بىرە و بە ئاشكرا دەرى دەخات و شايەتى لەسەر ئەوه دەدات كە "زانستىكى گشتگير" هەيە دەوراندەورى هەموو شىتىكى داوه.

● بدلگه‌یه دووهەم كە برىتى يە لە: [والاتزانات المنظومة].

واته: بۇنى تەرازوو يەك لەپەرى رېنکوپىنىكىدا و پۇانەيە كى سەرنە كەرى لەپەرى وردى و تەواويدا لە هەموو بەدىھاتوو يە كى هەندە كى و هەمە كېيى ئەم گەردوونەدا، هەر لە هەسارە گەپۇكە كانى ناو بۇشايى ئاسمانەوه، تا دەگاتە خېزكە سورۇ و سېي يە مەلەوانە كانى ناو خوين. كە ئەمدەش بە بىن گومانى و پۇونى بدلگه‌یه لەسەر زانستىكى گشتگير و دەورەدەر بە هەموو شىتىك و، بە چەشىنلىكى گومان بىر دەبىت بە بدلگە لەسەرى.

به لئن، ئىمە بە چاوى خۇمان دەبىنەن كە ئەندام و كۆئەندامە كانى مەرۆف يان مېش، تەنانەت خانە كانى جەستەي و خېزە كە سوور و سېي يە كانى خوينە كەشى، لە رې و شوينى لەبار و گۈخاوى خۆيدا بە تەرازوو يە كە كىجار هەستىيار و پۇانە بە كى تابلىنى ورد دا زاراوه كە لە گەل يە كىزداو لە گەل سەر جەم تەندامە كانى ترى لە شدا بىگۇنجىت. بە رادەيەك كە دەبىت بە بەلگەيە كى بىن گومان لە سەر ئەوهى كە سېك زانستىكى گشتىگىر و ھەمەلايەنگىر نەبىت ھەر گىز ناتوانىت ئەو بارودۇخ و رې و شوينانە بە هيچ كام لە و شتانە بېخشىت و ھەر گىز ناگۇنجى كارى وائەنچام بىدات.

بەم جۇره، ھەمو زىنده و ھەر يېك و سەر جەم جۇرە كانى بە دىها تووان، ھەر لە گەردىلە كانە و تا دەگاتە ھەسارە گەرۇ كە كانى كۆمەلە خۇر، لە ھاو سەنگى يە كى ھېنەدە ورد و تەواودايە كە تەنانەت بە تەندازە سەرەي پەنجەيە كىش سەر و خوار ناکات و، ھەمۇ يان بە يەك پۇانەي رىنکوپىنكى پۇر اون. كە ئەمەش دەبىت بە بەلگە لە سەر زانستىكى دەورەدەر بە ھەمو شىتىك.

بۇ واتايەي: ھەمۇ ئەو شتانەي كە دەبن بە بەلگە لە سەر بۇونى "زانست" لە ھەمان كاتدا بەلگەشىن لە سەر بۇونى "زانايە كى ئاگادار". چونكە سىفەتى بىن مەسووف شتىكى مەحالە!

كەۋاڭ ھەمو بەلگە كانى "زانستى ئەزەلى" بەلگەشىن لە سەر پۇيىستىي بۇونى خواتى گەورەي زانا بە ھەمو شىتىك.

● بەلگەي سى ھەم بىرىتى يە لە: [والحِكْمُ الْقَصْدِيَّةُ الْعَامَةُ].

وانە: چەند واتايەك كە بە "زانىن" وە جىيى مەبەستن، لە ھەمو بە دىها توو يە كدا رەچاو كراوه و خراوه تە ئەستۆزى ھەمۇ دەستە و تاقىمىكى بە دىھىنەرېتى و كارايى بەر دەۋام و ئالتو گۆپى سەرۇمۇر و ۋىيان بە خشىن و سەر كار خستن و لە سەر كار لابىدى بەر دەۋامى تىدا دەست بە كارە و، ھەرىيەك لە مانەش ھېنەدە سوود و كار مەندى يان لە خۇ گرتۇوە كە ھەر گىز نا كىرى بىرىتى ئەستۆزى "رېنکەوت" وە. ئەوه تا بە چاوى خۇمان دەبىنەن كە ئە گەر كە سېك زانستىكى ھەمەلايەنگىر نەبىت ھەر گىز ناگۇنجى خاوهنى هيچ كام لەم كارانە و هيچ چەشىن بە دىھىنائىك بىت.

بوغونه:

"زمان" کۆئەندامىكە لە نىوان سەد كۆئەندامى مروقدا، كە ئەمۇش يە كېكە لە زىنده ورە لە ژمارە بەدەرە كان.. دەيىنى ئەم زمانە لە پارچە گۆشىتكى زىاتر نى يە، كەچى لە رېتى تەنجامدانى دوو ئەركى گەرنگى سەرشانىيەوە دەيىت بە ھۆزى پەيدا بورنى سەدان حىكىمەت و سوود و بەرۇبوم. ئەم دوو ئەركە گەرنگەش:

يە كەميان: ئەنجامدانى ئەركى چەشتى خواردەمنى يە كانە. كە برىتى يە لەوهى بە "زانىن" وە جەستە و گەدە ناگادار دە كاتەوە لە تام و چىزە جىاجىا كانى ھەرىيەك لە جۆرە كانى خواردن و، پەشكىيارىنىكى لىزانە بىز شۇينە كانى لىنان و كولانىن و نامادە كەردىنى مېھرەبانى خواتى.

دووھەميان: ئەنجامدانى ئەركى گەياندىنى و شەكانە. كە لەمەدايە وەك وەرگەپەنلىكى دەست پاك و سەنتەرىنىكى پەخش و بلاۋى كەردىنەوەي ھەموو ئەمۇش تاشانەيە كە بە دل و گىان و مېشىكى مروقدا دىن و تىيەپەرن.

خۆ ھەموو ئەم ئەركانەي كە "زمان" راياندەپەرىتىت، بەلگەمە كى لەپەرى پۈونى و بىن گومانىدايە لەسەر بۇونى زانستىكى گشتىگىر.

جا ئەگەر تەنها يەك زمان تائەم رادىيە و بەو حىكىمەت و سوودانەي تىابىدايە بىتت بە بەلگە لەسەر "زانست" ئەوا بىن گومان زمانە لە ژمارە بەدەرە كان و زىنده ورە بىن سنۇورە كان و بەديھاتووھ زۆر و زەبەندە و لەبن نەھاتووھ كان، لە بۇوناکىي خۆز زىاتر و بۇوناکىز دەبن بە بەلگە و، شايەتىي پۇونتەچاوا بىزى بۇوناڭ دەدەن لەسەر: "زانستىكى بىن كۆتايى" و، بە ئاشكرارايىدە گەيمەن كە هيچ شتىك لە بازنهى زانستى غەيب و ويسىتى خواتى گەورە بەدەرنى يە.

● بەلگەدى چوارەم كە برىتى يە لە: [والعنایات المخصوصة الشاملة].

واتە: جۆرە كانى چاودىرى و شەفەقەتى تايىەت و لەبار و شياو بىز ھەموو "جۆر" بەلکو بىز ھەموو "دانە" يە كى سەرچەمىي جىھانى زىنده ورەن و خاوهەن ھەست و نەستە كان، بەپەرى پۈونى بەلگەمە كى ئاشكرايە لەسەر "زانستىكى گشتىگىر" و، چەند شايەتى يە كى بىن سنۇور دەدات لەسەر بۇونى زانايە كى خاوهەن چاودىرى كە ئاگاى لە ھەموو ئەم بەديھاتووانىيە كە چاودىرى يىان ئاراستە كراوه و، بە پىداويسىتى يە كانىان دەزانىت.

"بیدار کر دنه و ھیہ ک"

(روونکردنوهی و شه کانی ئهو بېگە عمرەبى يەی كە پوختهى پوختهى پەيامە کانی نۇورە و، كە ئەمەيش لە قورئانى پىرۋازە و سەرچاوهى گىرتۇرۇ، بە مەبەستى ئاماژە كىردىنە بىز بەھەمند بۇنى پەيامە کانى نۇور لەم راستى يانەى كە لە بىرىسکانوهى تايەتە کانى قورئانى پىرۋازە دەر كەم توون، بە تايىھەت ئهو بەلگانەى كە تايىھەتن بە سىفەتە کانى "زانست" و "وېست" و "توانست" ئى خوارى گەورەوە، بە راھىدەك كە بە گىرنىگى پىتەنلىكى زۆرەوە ئهو بەلگە زانستى يانەيان لىنىڭداۋەتىوھ كە ئەم و شە عمرەبى يانە ئاماژە بىز دە كەن. بەو واتايەى كە هەرىدەك لە و شە کانى ئهو بېگە عمرەبى يە بۇ روونکردنوهى سەرچىك يان ئاماژە كە كى چەند ئايەتىكى قورئانى پىرۋازە. دەنا تەفسىر و روونکردنوهى وەرگۈرانى ئهو و شە عمرەبى يانە ئى يە).

با بگهرینه و سه ر باسه که مان.

بهلتی، به چاوی خزمان ده بینین که زانایه کی میهرهبان همیه ده مانانسیت و تاگای له
حالی ئیمه و حالی ههمو گیانله برانه و، شهفدهت و پاریزگاری ئمو هه موویان
ده گریتهوه و، به زانین و به سیرهت دهیانخاته ژیر سایهی میهرهبانی خزی و، پنداویستی و
دوا اکاریی ههمو یه کیکیان جئی به جئی ده کات و، به چاودیری و میهرهبانی فریاگوزاری
ههمو یه کنکیان ده کات.

له نیوان غمونه له سنور بهدهره کانی ئەمدا، تەنها يەك غمونه دەھىئىنه وە: چاودىرىي يەتايمەتى و گشتى يەكان، له رۇوۇي رۈزىي مەرڙىف و پىداويسى يەكانىيە وە لە دەرمان و كانزا اکان، بە رۇونى "زانسىيىكى گشتىگىر" دەردهخەن و، بە ژمارەي رۈزىي و دەرمان و كانزا اکان شايەتى، لە سەر بەخشىنەدى مىھە بىان دەدەن.

بهلی، ژیاندنی مرسّف، نه خوازه‌لا که سانی دهسته و سان و بچوو که لاوازه کان، به تاییه‌تی ناردنی روزی له کولاندنگ (مطبخ) ی گمهدهوه بوئه و ئندامانه‌ی جهسته که پیویستیان به روزی‌یه، تهناهه‌ت بو خانوچکه کانیش، هریه که میان به پینی پیویست و گونجاو..

هرودها دانانی چیا مهزنه کان به گهنجینه‌ی کانز اکان و عمه‌باری ئه و ده رمانانه‌ی که
مرؤف پنویستی پیانه..

ئه‌مانه و کاره سر انسه‌ر دانابی‌یه کانی تری و ھەنگانه، به بىن "زانستیکی گشتگیر و
دھوره‌دهر بھەممو شتیک" هر گیز ناکرئ ئەنجام بدریت. "رینکه‌وت" ئى ھەزەمە کى و،
"ھیز" ئى کتو کوپر و، "سروشت" ئى کەبرو کاس و، "ھۆکار" و شلک و بىن ھەسته کان و،
"توخس" ئە ساکاره زاله کان، هر گیز ھیچ کامیان ناتوان خۇیان لەم ژیاندن و
بەریو بىردن و پاریز گارى و کارسازی بانه‌دا ھەلقورتىن کە بە زانست و بىن و
دانابی و مېھرەبانی و چاودىزى ئەنجام دەدرىن..

کەواهه ئە و ھۆکاره پوالتى بانه لە پەرده زیاتر بىن لە بەردهم عىززەتى توانستى خواى
گەورەدا، کە بە فەرمان و ئىزىنى خاوهن زانستى پەھا و، لە بازنه‌ی زانست و دانستى
ئەودا ئە و بۈلەمان بىن بەخساواه.

● بەلگەی پېتجەم و شەشم کە بىریتى بە لە: [والأقضية المنتظمة والأقدار المشمرة].

واته: شیوه‌ی هەممو شتیک، بە تايیه‌تى شکل و شیوه و ئەندازە‌ی رووهك و
درەختە کان و زىنده‌وھران و مرؤف، تابلتى بە وردى و بەپى دەستووره کانی هەر دوو
جۈرى زانستى ئەزەل (واته قەزا و قەدەر) بېراون و، پر بە پېرى قەد و بالاى ھەريه كەيان
بە خىستى و رېنکى دوورراوه و، لە بەريان كراوه و، شیوه‌يە کى ھىنده رېنکوپنکىيان پىن
در اووه کە لەپەرى دانابىدا يە.

جا يەك بە يە كى ئەم شتانه و هەمموشىان پېنكەوە، بەلگەن لەسەر "زانست" يېكى بىن
كۆتلىي و، بە ژمارە‌ی هەمموشىان شايەتن لەسەر بەديھىنەرنىكى زانا.

باله نیوان نمۇونە لە ژمارە بەدەرە کانی ئەمدا تەنها يەك دانه (تەنها يەك درەخت..
يان تەنها يەك مرؤف) بە نمۇونە بەھىنەوە:

دەپىتىن کە سنورە کانی برووي ئاشكرا و پەنھانى ئەم درەختە بەردارە، يان ئەم
مرؤفەی کە گەلى كۆئەندامى لە خىدا ھەلگرتوو، بە پېڭالىكى غەبىي و قەلمەمى
زانستىكى ورد كېشراوه، چونكە بە رېنکوپنکى يە كى تەواو شیوه‌يەك بە هەممو يە كېڭكە
ئەندامە کانى بەخساواه كە: بە روپووم و ئەنجامە کانى بەرھەم بەھىنەت و ئەركە
سروشتى يە کانى ئەستۆزى ئەنجام بىدات.

جاله بهره‌های ئەم کاره بە بن "زانستیکى بىن سنور" هەرگىز رپو نادات و نايەته دى، ئەوا پيۆستى بە زانستیکى بىن سنورى بەدېھىنەرنىكى وينەكىش و زانا و خاوهەن تەقدىرى ئەھايە، كە پەيوەندىي نیوان ھەممۇ شتىك بزانىت و، حساب بىز پەيوەندىي نیوان ھەر شتىك بە شنانى ترەوھ بکات و، لە سەر جەم ھاو شىۋە كانى ترى ئەم درەخت و مروۋەھ و ھەممۇ جۈزە كانيان ئاگادار بىت و، بە پرگال و قەلمى قەزا و قەدەرى زانستى ئەزەلىي خىزى ئەندازە كانى رووى ناوەوە دەرەھىيان و شىكل و شىۋەيان بە تەقدىرىنىكى دانىيانە و بە سېرەت و زانست بىكىشىت.

و اته: به لگه و شایه ته کان له سه ر پیویستی بیوونی خوای گموره و زانستی رههای
ئه، به ئەندازه ژماره که کان و زینده و هر ان.

● بدلگهی حدهوتم و ههشتم که بریتین له: [والآجال المعينة والأرزاق المقتنة].

"نهجمل" و "رُوزی" یه کان به روالهٔت و ادهردہ کمون که دوو شتی ته ماوین و دهستیشان نه کراون، که چی له ژیز په ردهٔی ئهو باره ته ماوی یمهدا همردو کیان له ده فته‌ری قهزا و قهدری ئمزه‌لی و له لapehri شتاني ته قدير کراوي ژياندا تومار و دهستیشان کراون.

که واته "ئەجەل" ئى حەقىنىي هەرىيەك لە زىنده وەران دىيارى و دەستىشان كراوه، تەنانەت بۇ يەك دانە سەعاتىش پىش ناخىرىت و دوا ناكوپىت..

"پروژی"‌ی هممو گیانله به ریکیش ده ستینیشان و تایبیهت کراوه و له توماری قمزاو
قده در دا نزو سراوه.

گهلى بدلگه‌ی له سنور بهدر له سه‌ر ئەم بېياره ھەيە. يە كىنگ لەوانه ئەمەي خواره ھەيە:

مردنی درهختینکی گهوره و به مررات هیشتنهوهی ئەركى سەرشانى لە تزووھ بچوو کە كانىدا - كە وەك جۈزۈرە "گيان" يىك وان سەبارەت بەمۇ - تەنها بەپى ياسايدە كى دانايانەي كەسىنگى، زانا و پارىزى گار نەبىت ھەر گىز ئەنجام نادىرىت..

هر ووهها ئەم شىرە پۇخت و خاۋىنەئى كە وەك رۆزى يەڭ لە مەمكى دايكانەوە بىز
منال و يېچوان و لە نىوان خوين و سىخورى زىنده وەردا - بىن تىكەن بىون -
ھەلدىقۇلىت و، ھاتنى بە پۇختى و خاۋىنېي و خور بۇونەوەي بەرەو دەمى ئەم ساوا و

بینجووانه، زور به توندی گرمانی "پنکهوت" پوچم ده کاتهوه و، هاتنه دیه بهو شیوه بین گومانه روونی ده کاتهوه که ئمو کاره ئنجامی دهستورنیکی به شهقه ته که له لایهن رژو زیده رئیکی زانا و میهره بانوه دازواه.

بز خزت زینده و هران و گیانله بهرانی تر بز سه رئم دوو نموونه يه قیاس بکه و بهم پیوهره لیکیان بدھره وه.

کهواهه له راستیدا هەریەك له "ئەجهل" و "رۆزى" دهستیشان کراون و، له تزماری شتاني تقدیر کراودا نووسراون. بلام به ڕوالمت و ادھردە کمۆیت که له پشت پەردەي غەبیوه شاررابنهوه و خۇیان به تالە دەزۇوه نادیارە کانی پەنھانیدا ھەلتواسیت و، وا پیشان دەدەن کە دهستیشان نە کرا ابن، وەك بلتى بەسۋابن به "پنکهوت" وە.. ھەمو ئەمان، له بەر حىكمەتىکى تا بلتى وردو له ھەمان کاتىشدا تا بلتى گرنگ، کە ئەمەي خوارەوەيە:

ئەگەر بە ئاشکرا و بە چەشنى ئاوابونى خۇر كاتى "ئەجهل" دیار بوايە، ئەوا مرۆف نیوهى يە كەمى تەمنى يە بىن ئاگايى يە كى تەواوتهتى بە سەر دەبرد و ئەم بەشە ژيانى بە زايە دەدا و پشتى لە ئاخىرەت ھەلەدە كرد. نیوه كەى ترىشى بە ترس و بىس دەبردە سەر و، وە كە ئەمە كەسە لى دەھات كە ھەمو پۈزىك ھەنگاوينىكى نوئى بەرە دارى سىندارە كەى بىنېت! دیارە ئەمە كاتەش موسىبەتى "ئەجهل" بە سەدان جار دووبارە دەبۈوهە!

ھەر لە بەر ئەم نەھىنى يە وردىيە كە ئەم موسىبەتanhى ھەر دەم لە ژياندا دېنە پىنى مەرۆف، لە ژىر پەردەي غەبىدا داپۇشراون، تەنانەت ئەجهل دىياش - كە قيامەتە - خواي گەورە بە میهره بانىي خۇى و لە بەر ھەمان ھۆ لە پشت پەردەي غەبیوه شاردووېتىھە.

ھەرچى "رۆزى" شە ئەمە بەر ئەمە كە لە دواي نىعەتى "ژيان" بە مەزىتىن گەنجىنەي ئەوتۇ دادەنرېت كە پېرە لە نىعەتە كانى تر و، بەپست ترىن سەرچاوهە كە حەمد و شوکىرى لىن ھەلەدقۇلىت و، گىشتى ترىن كانى بەندىاھەتى و پاپانەوه و جۇرە كانى ھىوا و ئومىدە، ئەوا بە ڕوالمت و اپىش چاوش خراوه كە نادىيار بىت و، بە "پنکهوت" وە بەسۋابن، ئەمەش بز ئەمە كە ھېچ كات دەرگائى پارانەوه لە

بروزیله‌ری به خشنده و دهرگای تکا و لالانوهی ناویتهی حمه و شوکری خواه
گموره، له رووی مرؤقدا دانه خرت..

چونکه ئەگەر بە وىئى كاتى هەلھاتن و ئاوابۇونى خۇزۇر "بۇزى" شەستىشان كراو بوايە، ئەوا حەقىقەت و ماهىيەتە كەمى بە تەواوى دەگۇرما، ھەمە دەرگاكانى هيوا ئومىد و پەنخەرە كانى لالانەوهە و پلىكانە كانى دوعا و نزاي ئاويتە شوكرانە و رەزامەندى، لە بەردىم مەۋەقۇدا دادەخىران. تەنانەت سەرجمى دەرگاكانى بەندايەتىي پېرى لە خىشۇرۇغ و لالانەوهە بە كۈل، بە تەواوى، لە روویدا دەبەستران!

● به لگه‌ی نو هم و ده هم که بریتین له:

[والإتقانات المُفَنَّةُ والاهتمامات المُزَيْنةُ].

واته: هەر يەك لەو بەديھاتووه جوان و پەنگىنانەي كە لە سەر بۇوى زەويىدا بىلەو بۇونەتەوە، بە تايىھەتى لە وەرزى بەھاردا، درەوشاھنەوە كانى جوانى يەك كى ھەميشەبى و ھەتاھەتايى دەرددەخەن.

پوچھو و نہ:

گول و بروبووه کان و، وردیله بالدار و میزووه کان، به تایبه‌تی نهانه‌ی که
ده بریسکینه‌وه، هینده کارامه‌بی ده راسا و، سنه‌تی ورد و، ورده کاری نوازه و، که مالتی
ئیعجاز به خشی به دیهینه‌ری شکوه‌ندیان له روخسار و کوئه‌ندامه کانیاندا ههیه که له
ناوه‌ندی چهند شکل و شیوه‌یه کی جوز او جوز و له چهند مه کینه‌یه کی وردا دانراون و،
ده بن به بدلگه‌ی گومان بر لمه‌ر زانستیکی همه‌لایه‌نگر و سه‌لیقمه‌یه کی زانستی خاوه‌ن
هونه ر و کارامه‌بی..

دهسته‌وازه‌ی: "والا هممات المزينة" شئوه ده گهیه‌نیت که ئهو بدهیه‌اتوروه جوانانه هینده ئارایشتنی ناسلک و شیرین و پازاندنه‌وهی نایاب و جوانی سه‌رنج پاکیشی سنه‌تیان تیدایه که بدهیه‌نیه‌ریان ههر کاریک ده‌کات به زانستیکی بین کوتایی ئەنجامی ده‌داد و، جوانترین و ناسکترین حالات بۆ هەموو شتیک دەزانیت و، دەیھوئی جوانی کە مالی داهینان و کەمالی جوانی خۆزی بۆ خاونه هەستان دەربخات. بە راده‌یه کە

کاتن بچوو کترین گولی جوزئی و بچوو کترین میزوو دروست ده کات به بايه خ پیندانیکی لهرا ده به ده و کارامه بی به کی زور و وردہ کاری به کی ناوازه شیوه ده کیشیت!

جا ئم رازاندنه و ئارا يشتدا نه که به چاو دیزی و بايه خه و ئەنجام ده دریت، به بروونی بەلگەیه له سەر زانستیکی گشتگیر و دهور ده ده به هەموو شتیک و، به ژمارەی هەموو ئەو بە دیها تووه جوانانه، شایه تە له سەر پیویستی بیونی بە دیهینه رینکی زانا.

● بەلگەی يازدهم، کە پىنج بەلگەی لە خز گرتۇوه:

[وغایة كمال الانتظام، والاتزان، والامتياز، المطلقات في السهولة المطلقة..]

و خلق الأشياء في الكثرة المطلقة مع الاتفاف المطلق..

و في السرعة المطلقة مع الاتزان المطلق..

و في الوسعة المطلقة مع كمال حسن الصنعة..

و في البعدة المطلقة مع الاتفاف المطلق..

و في الخلطة المطلقة مع الامتياز المطلق].

ئەم بەلگەیه دايرشتنیکی ترە بىز ھەمان بەلگەی کە لە كۆتايىي بىر گە عەرەبىي يە كەي پىشىودا باس كراو، لمويش جوانته و، بروونكىرنە وە ئەو پىنج شەمش بەلگە فراوانە لە خز گرتۇوه. والەبەر نەخۆشى يە سەختە كەم ئاماژە يە كى يە كىجار پۇخت و كورتى بىز دە كەين:

يە كەم: به چاوى خۆمان لە هەموو شوينىكى سەر زەويىدا دروست كەدنى چەندىن مە كىنەي سەرسوورەينەر دەيىنەن كە بەپەرى ئاسانى و بە يەك جار لە سەرچاوەي زانستیکى كامىل و كارامە بىيە كى تەواو بەدى دەھىئىزىن، تەنانەت ھەندىكىيان بە شىۋىيە كى پىتكۈپىنک و كېشانە كراو، هاودەم لە گەم جىا كەردنە وەشى لە هاوشىۋە كانى، لە ماوهى تەنها يەك خولە كەدا دروست دە كرێن..

ئەمەش بەلگەيە كى تەواو لە سەر زانستیکى نەبراوه و، بە ئەندازە سووك و ئاسانى ئەو كارامە بىيە زانستى يە كە لەو سەنەتەدا هەيە بەلگەشە لە سەر كەمالى ئەو زانستە.

دووهم: دروست کردنی به دیهاتوان له ناوەندی زۇرىيەكى بىن سنوردا، بەپەرى وردى و بىن هىچ ھەلە و سەرلى تىكچۇنىك، بەلگەيە لە سەر زانستىكى بىن سنور لە ناوەندى تو انسىتكى بىن كۆتايدا، چەندىن شايەتى بىن سنور و نېبراوه دەدات لە سەر بە دېھىنەرى خاوهن زانست و تو انسىتى رەها.

سەنەم: بە دېھىنەنى ئە بۇونەورانە كە بە سەنگ و تەرازووی ورد و لەپەرى خىر ايدا بەدى دەھىنەرەن، بەلگەيە لە سەر زانستىكى بىن سنور و، بە ژمارەي ھەمووشيان شايەتە لە سەر خوايەتى بە دېھىنەرى خاوهن زانست و تو انسىتى رەها.

چۈرەم: بە دېھىنەنى زىنەدەرەن لە ژمارە بە دەر، لە فراوانى يەكى هيئەنەرەدا كە سەرانسەری زەوي بگىرىتەوە، لە ناوەندى ورده كارىي سەنعت و جوانقىن ئارايشت و كە مالىي جوانىي بە دېھىنەندا، بەلگەيە لە سەر زانستىكى گشتگىر و دەورەدەر بە ھەمۇ شىنىك، كە پىلى لىنى ون نايىت و هىچ شىنىكى لە بىر ناچىت و، بە يەك جار ھەمۇ شىان دەبىنەت و، هىچ شىئىك رىسى شىنىكى ترى لىنى ناگىزىت. ھەر وەھا ھەمۇ يەكىنى ئە بۇونەورانە و ھەمۇ شىان پىكەوە شايەتى دەدەن لە سەر ئەھەي كە دروستكراوى كە سېكىن بە ھەمۇ شىنىك زانا و بە سەر ھەمۇ شىنىكدا بە توانيە.

پېنچەم: بە دېھىنەنى دانە بە دانە ئە بۇونەورانە كە ماوە (مسافە) يەكى تابلىي فراوان و زۇريان لە نىۋاندايە، بىن نۇونە: يە كېكىيان لە خۇزەللات و يە كېكىيان لە خۇرئاوا، يە كېكى لە باكىور و يە كېكى ترىيان لە باشۇردايە، لە ھەمان كاتدا و بە ھەمان شكل و شىوه لە يە كچۇو، ھاودەم لە گەل جىا بۇونەھەي كە سايەتى سەربەخۇي ھەرىيە كەيان لەھەي ترىيان، ھەر گىز ناكى ئەنجام بدرىت گەر بە تواني خاوهن تو انسىتكى هيئەنەرەن نەبىت كە بە تو انسىت و زانستى رەھايەي خۇي، دەوراندەھورى ھەمۇ بۇونەوران و بارودۇخىيانى داوه، سەرانسەری گەردوون بەرپۇھ دەبات.

لە بەر ئەھە، ئە بە دېھاتوانە چەند شايەتى يە كى بىن سنور دەدەن لە سەر زانستىك كە دەوراندەھورى ھەمۇ شىنىكى داوه و، لە سەر بۇونى زانى ئاگادارى ھەمۇ شە پەنهانە كان.

شەشەم: بە دېھىنەنى گەلن مە كىنە زىندۇو كە بە نىشانە جودا كەرەھە ھەرىيە كەيان لەوانى تر جىا كراوهە و، لە كاتىكدا كە لە ناوەندى جەمالى يە كى زۇر و لە چەندىن

شوبنی تاریکدان (وهك تزووه کانی ژینر خاک) به بى هیچ لئى تىكچوون و هەله و سەرگەردانی يەك، هەرچەندەش تىكەللى يەكترين.. هەروەھا بەدېھىنانى كۆئەندامە کانى ھەموويان بە شىۋىھىيە كى سەرتاسەر ئىعجاز و بى هیچ ناتھواوى يەك.. بەلگەمە كى رۇون و ئاشكراى وەك خۆر وايەلەسەر "زانستىكى ئەزەلى" و، شايەتى يەكى رۇونى چەشنى بۇزى بۇشنا لەسەر پەروەردگارى و بەدېھىنەرىتى خاوهەن توانت و زانستىكى رەھا دەدات.

ئەم باسە يە كچار درىزەمان بەم جوزە كورت كرده و، درىزە پىدانى بە پەيامە کانى نور دەسپىرىن.

* * *

ئىستادەست بە مەسىلەي "وېست" ئى خوابى دە كەين كە لە "خلاصە الخلاصە" دا ھەيم:

[الله أكبير من كل شيء قدرة وعلماً.. إذ هو المريد لكل شيء، ما شاء الله كان وما لم ينشأ لم يكن؛ إذ تنظيم إيجاد المصنوعات ذاتاً وصفاتٍ و Maherَةٍ وهويةٍ من بين الامكانيات الغير الخدودة والطرق العقيمة والاحتمالات المشوشة والأمثال المتشابهةة ومن بين سبول العناصر المتشابكة بهذا النظام الأدق الأرق وتوزينها بهذه الميزان الحساس الحساس وتميزها بهذه الأمثال المتشابهةة والتغيرات المزينة المنتظمة وخلق المخلوقات المنتظمات الحيوية من البسيط الحامد الميت كالإنسان بجهازاته من النطفة والطير بجواره من البيضة والشجرة بأعضائهما من التواه والحبة تدل على أن كل شيء بإرادته تعالى و اختياره وقصده ومشيئته سبحانه، كما أن توافق الأشياء في أساسات الأعضاء النوعية والجنسية يدل على أن صانع تلك الأفراد واحد أحد كذلك أن تميزها بالتعيينات المنتظمة والتتشخصات المتمايزة يدل على أن ذلك الصانع الواحد الأحد فاعل مختار يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد].

ئەم بىرگەيە تەنها يەك بەلگەدى دوور و درىز و ھەمە كېيى نىوان بەلگە کانى "وېستى خوابى" يە و، گەلسى بەلگەدى زۇر و زەبەندەدى لە خۇ گىرتسوو. والە نىوان پوخته وەرگىز انىكى ناوەرۇ كە كەيدا بەلگەمەك رۇون دە كەينەوە كە بە جۈزىنەكى گومان بىر

ویست و ظیختهای خواهی گمراه دهچ سپینت. و پرای نهادی که همه موقت و به لگانه‌ی بز "زانستی خواهی" باس کران، له خویاندا به لگه‌شن له سهر "ویستی خواهی". چونکه در هوشانه‌ی کانی "زانست" و "ویست"ی خواهی پنکمه‌وه له همه موقت به دیهاتو ویه کدا ده بیترین.

پوخته و اتاکه‌ی ئەم بىرگە عەرەبىيە، ئەمە يە:

همو شتیک به "ویست"ی خوای گهوره پهیدا دهیست؟ که واته هر شتیک نه مو
ویستی له سه‌ری بwoo، دهیست و.. هر شتیک نه و ویستی له سه‌ری نه بwoo، نایست. هر
شتیکی بونیت دهیکات، به لام هیچ شتیک بونی نایست ئه گهر نه و ویستی له سه‌ر بونی
نه است.

له مهی خواره وه یه کینکه له به لگه زوره کانی ئەم راستی یه:

دینین هریه کلم به دیهات و انه زاییکی جیاواز و سه ربه خوی در اوتهنی و، سیفه تیکی تاییهت و ماهیه تیکی تاییهت به خوی همیه و، شیوه و شهقلینکی پن در اوه که نیشانهی جو داکره وه و جیاوازی خوی همیه..

جاله کاتیکدا که ده گونجی هریمه کلام حالتانهی باس کران له نیوان چهندین
گریمانی سره لئی تینکده ری بی سنوردا سره گردان بیت و، به ناو چهند رئیمه کی
زوری نهز کدا برروات و، لافاوی توچمه کان و شته کانی و هک ئه و خزیان لهو کارهدا
هله بقورتینن، لهوانهی که هز کاری هله و لئی تینکچوونن، که چی و پراهی هه موه ئهم
حاله ته تینکه ل شلمژاوه، دهینین ئه و بدیهیزراوه له ناوهندی یاسایه کی ورد و
پیکوپنک و تهرازوو کراودا بهدی ده هیتریت و، هریمه کله ئهندام و کوزهندامه کانی
به پی سنهنگ و تهرازوویه کی تهواه هستیار دروست کراوه و شوینی خزی گرتووه و،
کوزه لئی ئه رکی خراوه ته هستزو، ده و چاویشی سیمایه کی سره بخزی پراوه و
جوانی دراوهتی و، ئهندامه جیا جیا و لمیمه کنه چووه کانیشی له ماددهیه کی ساکاری
بین گیانی مردوو، به زیندوویی و وردہ کاری دروست ده کرین، به وینهی دروست کردنی
مرؤفینکی کاملی خاوهن سه دان کوزهندامی جوز او جوز و له یه کنه چووه، له شیوه کی
پر له ئیعجازدا و تنهاله یه ک دلخوب ئاو.

هروههای بدیهیانی بالنده له چهند ئەندام و كۆئەندامى جوز او جوز لە هيلىكەيە كى ساكار...

دروستکردنی درهختیک به هممو لق و پله تیک ثالاوه کانی و سه رجم به شه
جیاجیا کانی، تنهاله توینکی بچووک، که ئه ویش له چهند شتیکی ساکاری وەك
کاربۇن و ئازۇت و ئۆزىسجىن و ھايدرۇجىن پىنكها تووه و، بەخشىنى شىك و شىوه و
پوخسارىيکى پىنكويېتك و بەرھم بەخش بەو درەخته..

ھەممو ئەمانه، بە روونى و بىنى گومانى، تەنانەت تاپادەي "پۈيىسى و زەرورەت"
بەلگەن لەسەر ئەوهى كە ئەم بارودۇخە كامىل و تايىھەتى ئەو بەدىھاتووه و، ھەممو
گەردىلە کانى و، سەرجم كۆئەندامە کان و شىوه و ماهىيەتىشى بە "ۋىستى" كەسىنلى
بەتوانى خاوهەن توانستى پەھا و، بە ئىختىار و مەبەستى ئەو پىي دەبەخشرىن و، بەلگەن
لەسەر ئەوهش كە ئەو بەدىھاتووه ملکەچ و گۈزېايەلى "ۋىستى" نىكى ئەوتۈبە كە ھەممو
شتىك دەگرىتىدە.

ئىنجا بەلگەي بىنى گومانى ئەم يەك دانە بەدىھاتووه لەسەر "ۋىستى خوايى" دەرى
دەخات كە سەرجمى بەدىھاتووان، بە ژمارەي خۆيان و بە چەشىنىكى روون و بىنى
گومانى چەشىنى خۆرى ئاسماان و رۇزى رۇشنا، شايەتى يەكى پاست و رەوان و بىنى
كۆتايى دەدەن لەسەر "ۋىستى خوايى" كە ھەممو شتىكى گرتۇوهتەوە و، بىرىتىن لە چەند
بەلگەي كە لەن نەھاتوو لەسەر پۈيىستى بۇونى بەتوانىيە كى خاوهەن وىست و
مەبەست و ئىختىار.

پاشان ھەممو بەلگە کانى "زانست" كە پىشىر باس كران، لە ھەمان كاتدا بەلگەشىن
لەسەر "ۋىستى خوايى". چونكە ھەردوو كىان لە گەل "توانستى خوايى" دا پىنكەوە كار
دەكەن و ھېچ كات لە يەكتىزى داناپىن.

جا ھەرۋەك لە يەكچۈونى ئەندامە کانى جۈر و بەگەزى يەك بە يەكى ئەو جۈر و
بەگەزە بەلگەيە لەسەر ئەوهى كە بەدىھىنەرەي ھەممويان كەسىنلى تاك و تەنبايە، بە
ھەمان جۈر جىاوازىي بە حىكىمەت نەخشاوى پوخساري دەمۇچاوابىان بەلگەيە كى
گومان بېرە لەسەر ئەوهى كە ئەو بەدىھىنەرە تاك و تەنبايە: بکەرنىكى خاوهەن ئىختىارە و،
ھەر شتىك بەدى دەھىنېت بە وىست و مەبەست و ئىختىارى خۆرى دروستى دەكات.

بەم جۈرە، پۇختە وەرگىزىنى ئەو بېرگە عەرەبىيە پىشىوو كۆتايى پىنەت، كە
بەلگەيە كى ھەمە كى و ناوازىيە لەسەر "ۋىستى خوايى".

نیازم وا بیو - و هک ثوههی له مهسهلهی "زانستی خوایی" دا پروونم کردهوه - چهند سهربختی گرنگ و تایبیهت به "ویستی خوایی" ش روون بکهمهوه. بهلام نهود نهخوشی بهی که له ئەنجامی ژهه ده رخوارد دام تووشی بیووم، میشکی ماندوو کردبیووم. بزیه به ویستی خوای گهوره ئهه روونکردنوهه به بز کاتینکی تر دوا ده خهم.

* * *

ئهه بېگەیهی که تایبیهت به "توانستی خوایی" بیوه، بريتی يه لممەی خوارهوه:

[الله أكبير من كل شيء قدرة وعلمًا إذ هو القدير على كل شيء بقدرة مطلقة
محيطة ضرورية ناشئة لازمة ذاتية للذات الأقدسية. فمحال تداخل ضدها، فلا مراتب
فيها فتساوي بالنسبة إليها الذرات والنجوم والجزء والكل والجزئي والكلي والنواة
والشجر والعالم والإنسان.. بسر مشاهدة غاية كمال الانتظام، الاتزان، الامتياز،
الاتقان المطلقات.. مع السهولة في الكثرة والسرعة والخلطة المطلقة.. وبسر النورانية
والشفافية والمقابلة والموازنة والانتظام والامتثال.. وبسر إمداد الواحدية ويسير الوحيدة
وبخل الأحادية. وبسر الوجوب والتجرد ومبانة الماهية.. وبسر عدم التقييد وعدم التحيز
 وعدم التجزي.. وبسر انقلاب العوائق والموانع إلى حكم الوسائل المسهلات.. وبسر أن
 الذرة والجزء والجزئي والنواة والإنسان ليست بأقل صنعة وجزالة من النجم والكل
 والكلي والشجر والعالم، فحالقها هو خالق هذه بالحدس الشهودي.. وبسر أن المحاط
 والجزئيات كالأمثلة المكتوبة المصغرة أو كالنقط المخلوبة المعصرة. فلابد أن يكون المحيط
 والكليات في قبضة خالق المحاط والجزئيات ليدرج مثالها فيها. بموازين علمه أو يعصرها
 منها بدساتير حكمته.. وبسر كما أن قرآن العزة المكتوب على الذرة المسماة بالجواهر
 الفرد بذرارات الأثير ليس بأقل جزالة وخارقية صنعة من قرآن العظمة المكتوب على
 صحفة السماء. إمداد النجوم والشموس، كذلك أن ورد الزهرة ليست بأقل جزالة
 وصنعة من دري نجم الزهرة ولا النملة من الفيلة ولا المكروب من الكركدن ولا النحله
 من النحله بالنسبة إلى قدرة خالق الكائنات. فكما أن غاية كمال السرعة والسهولة في
 إيجاد الأشياء أوقعت أهل الضلاله في التباس التشكيل بالتشكل المستلزم لحالات غير
 محدوده تحجها الأوهام، كذلك أثبتت لأهل الهدایة تساوي النجوم مع الذرات بالنسبة
 إلى قدرة خالق الكائنات. جل جلاله، لا إله إلا هو، الله أكبير].

پیش ئوهی دهست به پوونکردنوهی پوخته ناوه روز کی ئەم بىرگە عمره بى يە مەزنه بىكم، كە تاييەته بە "توانستى خوايى" يەوه و، وەك وەرگىزپان و ناوه روز کى ئەو بىرگە يە: وايه، راستى يەك پوون دەكمەوه كە هاتە دلمەوه و، بىريتى يە لمەي خواره و: بۇنى "توانستى خوايى" لە بۇنى گەردوون بىن گومان ترە! تەنانەت ھەمو بۇونەوەران و بە تاييەت يەك بە يە كى بەدىها تووان چەند و شەيمى كى بەرجەستەي ئەو توانستەن كە بە "عين اليقين" پىش چاوى دەخات و تاشكرای دەكەت و، بە ژمارەي ھەمووشيان بەلگەن لە سەر "موسوف" ئەو سيفەتە كە خواي گۈوردى خاواهن توانستى رەھايە. كەواتە هيچ پىويستى يەك بە بەلگەھىتىنامە ناکات بۇ چەسپاندى بۇنى "توانست" ئى خواي گۈورە، بەلكو پىويست بە چەسپاندى راستى يە كى مەزن دەكەت كە تاييەته بە "توانست" و، بناغەي گۈرنگى ئىمانە و، بەردى قايىم و مەحکەمىي بناغەي حەشر و نەشرە و، خولگە يە كى پىويستە بۇ گەلنى مەسىلەي ئىمانى و راستىي مەزنى قورئان و، بىريتى يە لە دەعوایەي كە قورئانى پىرۇز لەم ئايەتەدا رايگەياندۇوه: ﴿مَا خَلَقْتُكُمْ لَا بَغْتُكُمْ إِلَّا كَفْسِيْ وَاحِدَةٌ﴾ (لقمان: ۲۸) كە راستى يە كە ژىرى يە كان لە ئاستى پوونکردنوه و پەي پىن بىردىدا دەستە و سان و سەرسام مان، تەنانەت ھەندىنېشيان لە پى ترازان و گۈمرا بۇون.

جائەم بناگە و، بەردى سەرگۈشە و، خولگە و، دەعوا و، راستى يە، بىريتى يە لە واتاي ئەم ئايەتە پىرۇزە:

واتە: ئەم گۈرۈي جىتى و ئادەمیزاد! بەدىھىنائى ھەموتونان يىكەوه و زىندۇو كردنەوهشىstan لە رۆزى حەشىدا ھىننە بۇ توانستى خواناسانە وەك ئاسانىي بەدىھىنائى يەك دانە كەمس وايه. هەر ئەو توانستەيە كە بە وىنەي ئاسانىي بەدىھىنائى يەك دانە گۆل سەر انسەرى بەھارىش بەدەي دەھىتىت. كەواتە سەبارەت بەو توانستەوە جىاوازى لە نىوان: جۈزئى و كوللى.. گۈورە و بچووك.. كەم و زۇردانى يە و، بە وىنەي ئاسانىي بەپىختىنى يەك دانە گۈردىلە، ھەسارە كان دەخاتە گەپ.

جا ئەو بىرگە عمره بى يە پىشۇو، لە نزىپلەدا و بە بەلگە يە كى يە كىجار بەھىز و گومان بېر، ئەم مەسىلە معنەوى و گۈرنگە پوون دەكەتمەوه.

نهاده بهدر ئەم بىرگە عمرەبى يە كورت دەكتامۇه: ئەم بىرگەيە خوارەوش ئامازە بۇ بناغە ئەم پلانە دەكتات و، بە پۇختى يەكى

[إذ هو القدير على كل شيء بقدرة مطلقة محيطة ضرورية ناشئة لازمة ذاتية للذات الأقدسية، فمحال تداخل صدتها فلا مراتب فيها فتساوی بالنسبة إليها الذراتُ والنجوم والجزء والكل والجزئي والكلي والنواة والشجر والعلم والإنسان].

و اته: هر تنهای خوای گموره به که به تو انتیکی گشتگیر و دهوره دهه به همه مو شتی تو انای به سه رهemo شتیکدا ههیه و، ئە تو انسته پیویستی به کی زاتی و واجب و پیویسته - به پنی زانستی مهنتیق - بـ زاتی خوای گموره "واجب الوجود" ، به راده مک که مه حالتە ئەو سیفە تە لە زاتە جیا بیتەوە و، هەر گیز جیابونەوەی لەو مومکین نی يە ..

جا مادهم ٿم چه شنہ تو انسنسته بهم ئەندازا یه بُز زاتی خوای گھوره پیویسته، ئهوا
بین گومان "دھسته و سانی" که دڑی "تو انسنست" ه، هر گیز له هیچ لایه کمهو ئاویتھے
تو انسنستی ٿو نایت و، نایته رئی زاتی خواریتی ٿو خوا گھوره یه..

له بهر ئوهى برونى "پله" لە هەرشتىكدا ھى ئوهىيە كە دژە كەي ئاوىتەي بىت، بىز
ئۇونە: پله كانى "گەرمى" بە تىكەل بۇونى سەرما و، پله كانى "جوانى" شى بە ئاوىتە
بۇونى ناشىرىنى دەبىت، ئەوا مەحالە "دەستەوەسانى" - كە دژى "توانست" - توختى
"توانستى زاتى" ئى خواي گەورە بىكمۇيت. كەواتە توانستى ئەو خوايە پله نى يە. جا
لە بهر ئوهى پله نى يە ئەوا ئەستىزە كان و گەردىلە كان لە بەرامبەرىمە وەك يەك
ئاسان و، "كولل" و "جوزء" سەرچەمى جۈزى مەرۆف و يەك دانە مەرۆف.. تەنامەت
سەرانسەرى گەردوون، ھەممۇيان سەبارەت بەم توانستە جىاوازى يان نى يە و،
زىندۇو كەردنەوهى يەك دانە ناولك و "درەختىكى" گەورە و، يەك دانە كەمس و ھەممۇ
گيانلە بەران لە حەشىرى مەزىندا بە لاي ئەو توانستەو يە كىسانە و ھەممۇيان لاي ئەو
وە كەم يەك ئاسانە. كەواتە جىاوازى ناكات لە نېۋەن گەورە و بىچۈرك، كەمم و زۇردا.

شایه‌تی راست له سر ئەم حەقىقەتە ئەمە يە كە به چاوى خۇzman لە بەدېھىتانى شتانا دەھىبىنин كە: لە كەمالى سىنعمەت و پىسا و تەرازوو و لە يەك جىا كەردىمە و، زۇرى لە ناوهندى خېزايى يەكى رەھا و ئاسانىي رەھا و تەواودا بەدى دەھىتىن.

جا ائم راستی یهی که با سیان کرد، ناوہ روز کی پلهی یه کدمه، که بربیتی یه له:

[وبسر مشاهدة غاية كمال الانتظام الاتزان الامتياز الاتقان المطلقات مع السهولة
المطلقة في الكثرة والسرعة والخلطة].

پلهی دوروهم، که بربیتی به له:

[وبسر التوانية والشفافية والقابلة والموازنة والانتظام والامتثال].
پروونکردنوه و دریزه پندانی ئەم پلهی به کوتایی "وتهی ددهم" و "وتهی بیست و
نۆھم" و "مه کتووبی بیستم" دەسپېرىن و، لېزەدا تەنها ئامازەیە کى پۇختى بۇ دەكەين:
بەلتى، هەروهك رۇشتى پۇوناکى و شىوهى خۇر - لە پۇوى نۇورانىتى يەوه - بۇ ناو
پۇوى دەريا و بلقە ئاۋىنلىكى سەر دەريا و پارچە شۇوشەيەك، بۇ توانىتى خواى گەورە
وە كۈيەك ئاسانە، بەدېھىنائى ئاسانە کان و ئەستىرە كانىش بۇ توانىتى نۇورانىي ئەو
خوايەى كە "نۇور الأنوار"، وەك بەدېھىنائى "مېش" و "گەردىلە کان" و بە گەرخستى
ئەو گەردىلانە ئاسانە و، ھېيچ شىتكى بەلاوه قورس و گراننى يە.

ھەروهە وەك لە پۇوى تايەتكارىي "پۇونى" (الشفافية) يەوه، وىنەي مىسالىي خۇر
- بە توانىتى خواى گەورە - لە ئاۋىنەيە کى بچووك و بىلىلە چاودا بە ئاسانى
دەرددە كەھىت، ھەر بە ھەمان ئاسانى و بە فەرمانى خواى گەورە ئەو پۇوناکى و وىنەيەى
خۇر بە ھەموو شىتكى بىرىسکەدار و گشت دلىپە ئاۋىنک و سەرجەمى گەردىلە
پۇونە کان و پۇوى دەرياش دەخىرىت.. جا ھەروهك ئەمانە بۇ توانىتى خواى گەورە
ئاسان، ئەوا دەر كەھوتى "توانىتى" رەھاى خواى گەورە و كارىگەربى لە بەدېھىنائى
يەك دانە كەس و سەرجەمى زىنده و راندا بە ھەمان ئاسانى يە، چونكە پۇوى ماهىيەت و
مەلە كەوت (واتە پۇوى مەعنەوي) يەدېھاتۇوان - كە پۇوى لە فەرمانى خواى
گەورەيە - پۇون و بىرىسکەدارە و، سەبارەت بەو توانستەو جىاوازى لە نىوان كەم و
زۇر و گەورە و بچوو كەدانى يە.

ئىجا ھەروهك ئەگەر دوو دانە گۆيىز ھەريە كەيان بخىنەتى تايە كى تەرازوو يە كى يە كجارت
ھەستىيارى ئەوتۇز كە بتوانىت چىاكان بىكىشىت، پاشان ناو كىنکى بچووك بخىنەت ناو
بە كىنک لە دووتايەوە، ئەوا بە ئاسانى يە كىنک لە دوو تايە بەرە لوتىكە چىايەك بەرزا
دە كاتمۇو و تاكەتى ترىشى بەرە و بىنكى شىونىكى قۇول دادەبەزىنتىت. خۇ ئەگەر لە برىسى

دوو گویزه که دوو چیای یه کسان دا بنریت، ئەوا به همان ئاسانی و به دانانی يەك ناو کي بچووک لە تايە كياندا يە كىك لەو دوو چیا يە بەرهەو ئاسمان بەرز دەبىتەوە و ئەموى تريان بەرهەو بنكى شىوه كان شۇر دەبىتەوە..

جا هر وه که ئەمە لەم نۇونەيدا وايە، ئەوا "ئىمكەن" يش - وەڭ زانسى "كەلام" لىيى دەدۋىت - ھەر دۇل لا كەى يە كسانە، واتە: "بۇون" و "نەبۇون" ئى شىتلىنى مومكىن و گۈچىان كراو - كە نە واجب و نە موستە حىيلن - يە كسانە و، گەر هيچ ھۆز كارىتكە ئارادا نەيت لايە كيان تەرجىح بىدات، جياوازى لە نېوان بۇون و نەبۇون ياندا نى يە. ئىز لەم "ئىمكەن" و يە كسانى ئى بۇون و نەبۇونەدا: كەم و زۇر، گەورە و بچۈرك، پە كسانە..

به هه مان جزر، بعونه و هر انيش له جوري " момكينات " ن. خو مادهم له بازنده " ئيمكان " دا بعون و نه بعون يان به كسانه، ئما توانستى ئهزهلى و رههای خواي گورههى " واجب الوجود " بعوه پرى ناساني " بعون " به يەك به ديهاتووى مومكين دەمە خشىت و پوشاكى گونجاوى " بعون " به بەرى ھەمو شتىك دېپزشىت و، به مەش ھاو سەنگىي نیوان " بعون " و " نه بعون " ئى ناهىليت. ئىجا گدر ئەم بعونه ورە نەركى سەرشانى تەھاو بۈوبىت، ئەوا پۇشاڭى بۇنى ۋەالتى و لە بەرچاوى لە بەر دادەمالىت و، رەوانەي ئەم شەتى دەكەت كە بە شىءە و پەرەلت بېنى دەوتى: " نه بعون " كە لە راستىدا " بۈونى، مەعنۇمىي " يە لە بازنەي زانستى، خواي گمورەدا.

به و اتایه‌ی که اگر به دیهینانی شtan به کاری خوای گمهورهی خاوهن توانستی رهها دابرنیت، ئموا زیندوو کردنوهی به همار هیندهی زیندوو کردنوهی یهک دانه گول و، زیندوو کردنوهی هممو مرؤفایه‌تی له حه‌شري مه‌زنداده وک زیندوو کردنوهی یهک دانه کمس، ئاسان دهیست..

به لام ئەگر بەدیھینانی شتات بخزىتە ئەستۆزى ھۆکارە کان، ئەوا بەدیھینانی يەك دانە گۈل هيىدەسى بەدیھینانی وەرزى بەھارىنگى تەواو، ھەروەھا بەدیھینانی يەك دانە مىش بە قەدە، بەدیھینانز، سە، جەم، زېندە، ھەن دۇۋار دەپت.

هر ودها و هک نمهوهی که که شتی به کی مهزن و فرو کمیه کی گمهوره تمنها به ده ستدان
له سویچینکی تاییه‌تی - له رووهه که نهینی ریسا و پنکوپنکی یان تیدایه - هینده به
ثیانانی ده کمونه پیش و هک نمهوهی "سنهاتیک" دامه زربریت و بخربته کار..

ههروهه کئمه وایه.. به ههمان جوز بخشینی قالینکی معنی و ئەندازه يه کی تایبەت و سنوورىنکی دیارى كراو، بەپنی دەستوره کانى زانستى ئەزەل و ياساكانى حىكمەتى سەرمەدېي خوابى، بەر شىتكى كوللى و جوزى، گەورە و بچۈرك، كەم و زۇر، بەپنی چەند دەستورىنکی دیارى كراو و درەۋشانەھە ئەشتىي "ويستى خوابى" يەوه، كارىتك دەكەت كە هەمو شىتك لە ناوەندى بىنكۈنىكى يەكى تەواوى زانستى ياسابىي ويستى خوابىدا بىت..

كەواتە بىن گومان بزوادنى كۆملەمى خوز لە لايىن بەتوانى خاوهەن توانستى رەھاوه لە خولگەي سالانيدا، بە هەمان ئاسانىي سوورى خوبىن و خىزى كە سوور و سېي يەكاني ناوى و، بزوادنیانە ج بە سورايندن و ج بە خولانەوه، لە ناوەندى بىنسا و دانايىدا. تەنانەت لە ناوەندى بىنسا گەردوونداو بە بىن هيچ رەنج و ماندو بۇونىڭ، مەزۇقىڭ ھاودەم لە گەل سەرجەمى كۆئەندامە كانىدا لە يەك دلىزپ ئاو بەدى دەھىنت.

بەو واتايى كە ئەگەر بەديھىنانى گەردوون بدرىتە پال ئەو توانستە رەھا و ئەزەل يە، ئەوا كارە كە هيئىدە بەديھىنانى يەك دانە مەزۇق ئاسان دەيت. بەلام ئەگەر بەو توانستە نەسپىرىت، ئەوا بەديھىنانى تەنيا مەزۇقىڭ بە كۆئەندامە سەير و ھەست و نەستە كانىيە، هيئىدە بەديھىنانى سەرانسەرى گەردوون سەخت و پىر لە گىر و گرفت دەيت.

ئىنجا ههروهه تەنيا يەك سەر كرده ئەگەر فەرمانىڭ بىز يەك دانە سەرباز دەربكاش، ئەوا بەھۇى نەھىنى گۈزۈپايلى و ملکەچى و فەرمانىپەردارى يەوه، ھېرىشى پى دەباتە سەر دوزىم، بە هەمان فەرمان و بە هەمان ئاسانى سوپايانە كى معزىنى گۈزۈپايلىش بەرە و ھېرىش دەدانە بەر..

ئەو بۇونە ورائىش بە هەمان جۇرن كە هەرييە كەيان لە كەمالى گۈزۈپايلى ياساكانى ويستى خوابىدان و ئامادە ور گەرتى ئامازە كانى فەرمانى تەكۈنىي پەروردەگارن و، بە وينە سەربازى ئامادە و بەندە فەرمان پىنداو مەيل و شەوقىكى سروشى يان تىدايە لە چوارچىوهى ياسا و دەستوره كانى ئەو ھېلى ھاتوچۈزىيە كە زانست و دانستى ئەزەل بۇي كېشاون و، ھەزار جار لە گۈزۈپايلى سەربازە كانى سوپا زىاتر ملکەچ و گۈزۈپايلىن.

جا هەرييە كە بەدەھاتووان، بە تايىبەتى زىنده ورائى نیوانىان، كاتىن فەرمانى پەروردەگارىي: "لە نەبۇون وەرە دەر بەرە بۇون و، ئەر كى سەرشانت بىگە ئەستى"

و هر ده گرینت، ئەوا توانتى خوايى بە ئاسانى يە كى رەھا "بۇون" يكى تايىھەتى پى دەبەخشىت، بە وينە و شکل و شىۋەيەرى كە زانست و ويستى خواي گەورە بىزى دەستېشان كردووه. ئىز بەم جۈزە دەستى دەگرینت و دەيھىنەتى گۆرەپانى وجود. هەر بەم ئاسانى يە و بە ھەمان ھىز و توانتى، خواي گەورە لە وەرزى بەھاردا سوپای زىنده ور ان بەدى دەھىنەت و ئەر كە كانيان پى دەسپېرىت.

بە واتايى كە ئە گەر بەدەيھىنانى ھەموو شىتىك بىرىتە باڭ ئە توانتى رەھايە ئەوا بەدەيھىنانى سەرچەمى سوپايى گەردىلە كان و گشت ئەستىزە كان ھىندهى بەدەيھىنانى يەك گەردىلە و يەك خۇر ئاسان دەيىت، كە چى ئە گەر بىرىتە ئەستىزى ھۆكارە كان ئەوا بەدەيھىنانى گەردىلە يەك لە يېلىپەلەي چاوايى زىنده ور ئىك يان لە مىشىكىدا بە شىۋەيەك كە بتوانىت ئەر كە سەرسوور ھېنەرە كانى ئەستىزى ئەنجام بىدات، ھىندهى بەدەيھىنانى سەرچەمى بۇونە ور ان سەخت و دۈوار دەيىت..

پلهى سىھەم، كە بىرىتى يە لە:

[وبسر إمداد الواحدية و يُسر الوحدة و تجلّي الأحديّة].

ناچارىن بە چەند ئاماژە يە كى يە كىجار كورت، ئاماژە بۇ ناوهەرۆ كە كەى بىكمىن: ھەروەك سەر كردىيە كى مەزن و پادشاھى كى بەسام و شىكتۇ بەرپۇھەردنى كاروبارى ولايىتكى فراوان و نەتمەھە كى مەزنى ھىندهى بەرپۇھەردنى خەلتكى يەك دانە گوند بەلاوە ئاسانە، ئەوهش لە رۇوى يە كىبوونى حوكىمەنلىيە كەھى و گۆزپايدەلى و فەرمانبەردارىي مىللەتە كەھى تەنها بەپى فەرمان كانى ئەو پادشاھى، چۈنكە لە رۇوى تەنبا بۇونى خۆزى لە فەرمانپايدىدا و نەبوونى ھاوبەش لە حوكىمەنپىدا يەك بە يە كى كەسانى نەتمەھە كە بە وينە دانە ئەنە ئەسانى سوپايان لىنى دىت، كە دەبن بەھۆزى ئاسانكارى بۇ حوكىمەنلىيە كەھى و، بەپەرى ئاسانى فەرمان و ياساكان جىن بەجىن دە كەن. بەلام ئە گەر كاروبارە كانى و لات بىرىتە دەست چەند حوكىمەنلىكى جىاجىما، ئەوا جىگە لە بەرپۇنەھە و لات لە ھەلتىرى پىشىۋى و ئالىزىدا، بەرپۇھەردنى تەنها يەك دانە گوند، تەنانەت يەك مالىش، ھىندهى بەرپۇھەردنى ولايىتكى گەورە و فراوان گىرە گرفتى دېتەرى و كارىتكى دۈوار دەيىت.

پاشان ھەموو يە كىتكى كەسانى ئەو نەتمەھە گۆزپايدەلى كە پەيوەستن بە يەك سەر كردووه، بە وينە سەرباز، پال بە ھىزى ئەو سەر كردىيەھە دەدات و پشت بە

گهنجینه‌ی چهک و تمقمه‌نی‌یه کانی ئهو ده بهستنی و يارمه‌تی له سوپا مهزنه‌که‌ی و هرده گریت. بزیه ده توانيت پادشايه کی دوزمن دیل بکات و کاري وا گهوره پاپه‌پریت که چندین ئوهندی تواني که‌سی خزی بیت. که‌واته پهیوه‌ندی کردنی بهو پادشايه‌و سه‌رچاوه‌ی هیزینکی گهوره‌ی نه‌بر اووه و توانيه کی بى سنوره، ده توانيت لمو ری‌یه‌و چهندین کاري گهوره و مهزن ئېخام بدادت..

بەلام ئه گهر ئمو پهیوه‌ندی‌یه پېچریت، ئهوا هیزه گهوره‌که‌ی له دهست ده‌دات و، تەنها بە ئەندازه‌ی هیزى جوزئى دهست و بازووی خزى و ئهو چهک و تمقمه‌نی‌یه‌ی که له هه گیه کەیدایه ده توانيت کاره کان ئېخام بدادت. خز ئه گهر داوا الهم سەربازه بکریت بە وينه‌ی سەربازه‌کەی تر کار بکات کە پالى بە هیزى پادشاوه داوه، ئهوا ده‌بىت هیندەی هیزى سوپايه کى تەواوه‌تى هیزى بازاووی بیت و بە ئەندازه‌ی گهنجینه‌ی چهک و تمقمه‌نی‌یه کانی پادشايش چهک و تمقمه‌نی لە سەر شانى خزى هەلبگریت! اه ھەروهك ئەمە لەم غۇونەيداوا، پادشاى ئەزەل و ئەبەد و كردگارى بە تواناش، لە پرووی بە كۈونى دەستەلات و فەرمانبەوابى تەنبا و رەھاي خزى، هیندەي ئاسانى بەرپۇھەردنى شارىڭ، سەرانسەرى گەردوون بەرپۇھە دەبات و .. بە قەدەر ئاسانى بە دىھىنانى باخچەيمەك، بەھارىكىش بەدى دەھىنیت و .. بە ئەندازه‌ی سانايى بە دىھىنانى گەلا و گول و بەرلەپەمى درەختە کان لە بەھارى ئايىندا، سەرجەمى مردووانىش لە پۈزى حەشردا زىندۇو دەكتۇوه و .. مىشىڭ بە هەمان پىساي ھەلتۈزىه کى گهوره و بەپەرى ئاسانى دروست دەکات و .. بە هەمان ئاسانى مەۋھەقىك وەك گەردوونىكى مەزنلىنى دەکات..

كەچى ئه گهر ئەم کارانه بە ھۆکاره کان بىپېرریت، ئهوا بە دىھىنانى يەك مىكىرۇب، هیندەي بە دىھىنانى كەر كەدەننیكى گهوره دژوار دەبىت و .. دروستكىرنى يەك دانه بەر، بە قەدەر دروستكىرنى درەختىكى گهوره گىر و گرفتى دىنە رى.. تەنانەت دەبىت - ئەو كاتە - ھەريەك لەو گەر دىلانەي كە لە چەندىن ئەركى سەرسوپەنەر ئاو خانە کانى جەستەي زىنده و هردا كار دەكەن، چاونىكى بىت كە هەمو شىتىكى پىي بىنیت و زانستىكىشى هەبىت كە لە رى‌يەوە هەمو شىتىكى بىنیت، تاكو بتوانيت ئەو ئەركە ورد و رىكۈپكەنەي لەمەر ۋىيان ئېخام بدادت.

پاشان سووک و ئاسانی کار لە "يەكبوون" دا دەگاتە ئەو پادهیە کە دەستە بەر بۇونى پىداویستى و چەك و تەقەمنى سوبایە کى تمواولە لايەن يەك دەست و لە يەڭ كارگەوە هېننەدەي پېچەك كردن و دايىن كردىنى پىداویستى يەك دانە سەرباز ئاسان بىت.. خۇ ئەگەر چەند دەستىنىكى جياجيا خزىيان لەو كارەدا ھەللىقورتاندابىه و ھەرىيەك لەو پىداویستى و كەرەسە سەربازى يانە لە چەند كارگەيە كى جياجيا وەربىگىي انىيە، ئەوا دايىن كردىنى كەرەسە كانى يەك دانە سەرباز - لە رووى چەندايەتىسەوە - ھەزار و يەك گىرو گرفتى دەھاتەرى، چۈنكە هېننەدەي دايىن كردىنى پىداویستى ھەزار سەرباز كارە كە سەخت دەبىت، لە بەر ئەوهى چەندىن فەرماندە و ئەفسەرى جىا جىا خزىيان لەو كارەدا ھەللىدە قورتىن.

پاشان ئەگەر بەرىيەبردن و فەرمان دەركەردن بۆ ھەزار سەرباز بە يەك دانە ئەفسەر بىدرىت، ئەمۇنلەدى بەرىيەبردنى يەك دانە سەرباز كارە كە ئاسان دەبىت، لە رووىيە كەوە، بەلام ئەگەر ئەم بەرىيەبردنە بخىنەت ئەستىزى دە ئەفسەرەوە يان بە خودى سەربازە كان بىسېررەت، ئەوا گەلىنى پېشىۋى و ئالىزى و گىرو گرفت سەر ھەللىدەدەن. بە ھەمان جۇر، ئەگەر ھەمۇ شىتىك بىدرىتە پال خواى گەورەي تاك و تەننیا، ئەوا بە ئەندازەي يەك دانە شت كارە كە ئاسان دەبىت، بەلام ئەگەر بىدرىتە پال ھۆ كارە كان، ئەوا بەرىيەبردنى يەك دانە زىندهوەر ھېننەدەي گۆزى زەۋى دەۋار دەبىت، تەنانەت ھەر لە توانادا نايىت!

بە واتايەي کە "يەكبوون" تا پادەي پۇيىستى و واجب بۇون ئاسانىيى تىدايە. بەلام "زۇرى" و "خۇزەللىقورتاندىن" دەستە زۇرە كان دژوارى و سەختىنى كارە كە دەگەيەنىتە پادەي نەگۈنخاوى و لەتوانادا نەبۇون!

جا ھەروەك لە "مەكتۇوبات" ئى سەرجەمى پەيامەكانى نۇوردا باس كراوه: ئەگەر جياوازى شەو و پۇزۇ و جۇولەي ئەستىرە كان و ئالىو گۆزى وەرزە كانى سال (پايز و زستان و بەھار و ھاوين) بە يەك دانە كەسى كارساز و يەك دانە فەرماندە بىسېررەت، ئەوا ئەم يەك دانە فەرماندە مەزنە فەرمان بە زەۋى دەدات، كە يەكىنە كە سەربازە كانى و، دەلىت: ھەلسە بىخولىزەوە، بېز.. ئەويش لە خۇشىي ئەم فەرماندە باھ وىنەيى مەمولەوېي شەيدا، بە ھەر دوو جۇرە بىزۇتنە پۇزانە و سالانە كە خۇزى دە كەھۋىتە گەر و، دەبىت بە

هزیه کی سووک و ئاسانی ئالتو گورپی و هرزه کان و جموجولتی پوالهتی و ئەندىشەیە ئەستىرە کان. بەمەش سووک و ئاسانی يەكى لە رادەبەدەر لە "يەكبوون" دا دەرەخات. بەلام ئەگەر ئەم كارە بۇ ئەنەنە فەرماندەيە دانەنرىت، بەلکو بۇ ھۆز كارە کان و حەز و ئارەزووی ئەستىرە کان دابىزىت و، بە زەوی بوتى: "بۇوهستە و مەجولتى"، ئەوا لەوانەيە بۇ ھاتنەدىي چوار و هرزە سالانە زەوی و پەيدا بۇونى شەو و پۇز پېویست بەوه بکات كە هەزاران ئەستىرە و خۆزى هەزاران جار لە زەوی گەورەتى، ھەممۇ شەۋىئىك و ھەممۇ سالىئىك، ماوهى درىز خايەنى ملىيەنەا بەلکو مiliارەھا سال بىرن! وانە كارە كە تا پلهى مەحال و نەگۈنجاخوى سەختى و گىرو گرفتى دېتە پى.

جا وشە: "تىچلىي الأحدية" كە لە "پلهى سىھەم" دا ھاتوو، ئامازە بۇ راستى يەك دەكەت كە لە پەپەرى فراوانى و قۇولتى و وردى و گۈمورەيىدايە. درىزە پىدانى و چەسپاندىنى بە پىامە كانى نۇور دەسپېرىن و، لىزەدالە نىوان غۇونە ھىنانەوەيە كى بچوو كەدا يەك دانە لە سەرچە كانى روون دە كەينمۇ:

بەلىنى، ھەروەك "خۆر" بە بۇوناڭى يەكەي خۆزى سەرانسەری زەوی پۇشىن دەكاتەوە و دەبىت بە غۇونەيەك لە سەر "يەكبوون" و "يەكتايى" .. بۇونى وينە و شىۋە كەشى لە گەل حەمەت ڑەنگە كانىدا و وينە زاتى خۆزى لە ھەر شەنچىكى بروونى ئاوينە ئاساي بەرامبەريدا، دەبىت بە غۇونەيەك لە سەر "تەنبايى".

خۆ ئەگەر "خۆر" خاوهنى زانست و توانست و ئىختىيار بوايە و، پارچە شۇوشە و دلىزىپ ئاوه کان و بىلقە كانى سەر ٻۇوي دەریا، كە وينە خۆر دەدەنەوە، ئەوانىش داراي توانا و قايىليەت بۇونايدا، ئەوا بە ياساى ويسىتى خوايى گەورە خۆزىنىكى تەواوەتى بە شىۋە و سيفەتە كانىمۇ لە تەنيشت و لەناو ھەممۇ يەكىكى ئەو شستانەدا دەببۇ كە وينە خۆریان دايەوە، بى ئەمە بۇونى لە شوينە كانى تردا پى لە كارە كە بىگرىت، يان كەمى بىكاتەوە.

ئەمەش ئاسانىي لە رادەبەدەری "تەنبايى" دەرەخات.

ھەروەك ئەمە لەم غۇونەيەدا وايە، كەردىگارى مەزن و شەكۈز مەندىش - لە ٻۇوي تاكى و يەكبوونىمۇ - ھەممۇ شستان دەبىيەت و، بە زانست و ويسىت و توانستى گشتگىرى خۆزى چاودىزە بە سەرىيانەوە ..

هر روهها له رووي دره و شانه و هي "تهنيا ي" شهوه له گهمل هه مو شتیك - به تایبیت زینده و هر ان - به ناوه کانی و سیفه ته شکومه نده کانی ثاماده يه. به پاده يه ک که به پهپاری ئاسانی و له یه ک کاندا میشیک له ریسای هه لزیه کدا و، مرؤوف له ریسای گه ردوندنا به دی ده هیبت.

بهم جزوره و به چندین موعجزه‌ی زور و زبه‌نده، زینده‌وهران دروست ده کات، به چهشنبه که نه گهر هنر کاره کان بز بهدیه‌هیانی یهک دانه بولبول یان یهک دانه میش کوز بینهوده، همروایان له تاستی نه کاره‌دا دهسته و سان ده مین..

که و اته ئهو کەسەی بولبوليک بەدی دەھىنېت، ھەر ئەوھ - نەك كەسى تر - كە بەدېھىنەری ھەمەو بالىنە كانە و .. ئەو کەسەش كە مەرۆڤ دروست دەكەت، ھەر ئەوھ - نەك كەسى تر - گەر دوونى، بەدېھىناوھ.

پلهی چوارهم و پنجم، که بریته یه له:

[وبسر الوجوب والتجرد ومباهنة الماهية، وبسر عدم التقييد وعدم التحيز وعدم التجزئي].

گوامتنه‌وهی واتاکانی ئەم دو پله‌یه بۇ تىنگەياندنى زۇرىنە(عوام)ى خەتلەكى گەلنى سەخت و دۈزارە. بۇ يە به پۇختى ناواھرۆ كەكەيان رپون دە كەيىمەوه، لە گەل باسکردنى جەندى كە، تە سە، بېتىكدا:

و اته: که سینکی خاوهن توانستی رهها "بوون" یکی نهوتؤی ههیه که به هیزترینی پله کانی "بوون" ه، که پلهی "واجب الوجود" ه، ئازهمل و ئابدی بە و، خاوین و دەستبەردارە لە شتى "ماددى" و، ماهیيەتىكى پاك و جىيات لە ھەموو ماهىيەتە کانى تر

ئەم خاوهەن توانستە رەھايە، بەرپىوه بىردىنى ئەستىزىھ كانى وەك بەرپىوه بىردىنى گەردىلە كان و، حەشىرى هەرە مەزىنى ھېنەدەي حەشىرى بەھار و، زىندۇو كەردىنەوەي ھەممۇ گۈرۈمى مەزۇقى لە حەشردا وەك زىندۇو كەردىنەوەي يەك دانە كەسيان، بەلا وە ئاسانە. چونكە بە ئەندازەي سەرى پەنجىيەك لە جۈزىيەكى بەھىزى چىنە كانى "بۇون"، چىایەكى گەمورەي چىنەكى تەنكى "بۇون" ھەلەدە گىزىت و بەرپىوه ئىدەبات.. بىز نۇونە:

"ثاوینه" و "هیزی پاریزکار"ی مروف، که خاوه‌نی بعونی دهره‌کی و به‌هیزن، ده‌توانن سه‌د چیا و هزار کتیبی جیهانیکی می‌سالی و معنوی - که تمنک و لاوازن - لخو بگرن و به‌پیوه‌ی بهن!

هر یم جوزه و به ئەندازه‌ی نزمی هیزی "بعون"ی می‌سالی له‌چاو هیزی "بعون"ی دهره‌کیدا.. هەموو جوزه "بعون"ه پەيدا بوجو کان به هزاران جار له‌چاو "بعون"ی "واجب الوجود"ی سەرمەدی و نەزەلیدا نزمتر و تەنكىز، به رادەیەك کە درەوشانووه‌یه کی ھىنده‌ی یەك گەردیله‌ی ئەو "بعون"ه "واجب" جیهانیک لە "مومكىنات" بەپیوه دەبات!

زۇر بە داخمووم کە سىتى ھۆكاري ھاوشىوه‌ی ئەو نەخۇشى يەم کە لە ژەھر پىدانەوە تۈوشىم بۇوه، بوارم بە ۋۇونكىرىنىم زىباترى ئەم راستى يە مەزىنە و سەرخە کانى بىن نادەن. بۇ يە ئېستا بە پەيامە کانى نورىيان دەسپېرىن و، پاشت بە خوائەو ۋۇونكىرىنىم بۇ كاتىكى تر ھەلەدە گرین.

پلەي شەشم، کە بىرىتى يە لە:

[وبسر انقلاب العائق والموضع إلى حكم الوسائل المسهلات].

وانە:

ھەروەك بە درەوشانووه‌ی ياسايىه‌کى ويستى خوايى و فەرمانى تەكۈنى - کە لە زانسته تازە کاندا پى دەلىن: گىرنى ژيان - و تەنها بە ئاراسته بعونى ئەو ويست و فەرمانە لەو گىرنى ژيانووه کە وەك بزوئىنەر و زەمبەلە کى ئەو زىنده‌وەرە وايە، سەرچەم پۇزى و كەرسەي پۇيىست دەپرات بۇ ھەموو بەر و گەلا و گولە کانى درەختىكى گەورە‌ی بىن ھەست و نەست و، ھەر گىز لق و پەل و ۋە گە رەق و بەھىزە کانى نابىن بە رېڭر و لەمپەر لە پىنى گەيشتنى ئەو كەرسە و پۇزى يانە بۇ شويىنى خۆيىان، بەلکو دەبن بەھۆى ئاسانكارى..

لە بەديھىنانى گەردوون و بۇونوھرانيشدا سەرچەمى رېڭر و لەمپەرە کان لە ئاستى درەوشانووه‌ی ويستى خوايى و ئاراسته بعونى فەرمانى پەرورە دگارداواز لە رېڭر و لەمپەر دروست كردن دەھىن و، دەبن بەھۆى ئاسان كردن. ئىست توانستى سەرمەدى خواى گەورە، بە ئەندازه‌ی ئاسانىي بەديھىنانى ئەو درەختە، سەرانسەری گەردوون و

سهرجهمی بونه و هرانی گوی زه ویش به دی ده هینیت و، هیچ شتیکی به لاده قورس نایست.

بلام ئه گەر کارى بەدېھىتان تەدرىتە پال ئەو توانتىتە، ئەوا بەدېھىتان و بەرىۋەبردى
ئەو تەنبا درەختە بە قەدەر قورسى و گىرو گرفتى دروستكىرىدەن و بەرىۋەبردى ھەممۇ
درەختە كان، تەنانەت ھېنەتە قورسى و گىرو گرفتى دروست كىرىدەن و بەرىۋەبردى گۈزى
زەوي، سەخت و دژوار دەبىت. چونكە ئەو كاتە ھەممۇ شىنىڭ دەبىت بە رېنگر و لەمپەر
لە بەرددەم ئەو كارەدا و، گەر ھەرچى ھۆ كار ھەن - لەم حالەدا - كۆپىنەوە و پشتى
يە كەن بىگەن ھېشىتا ھەر ناتوانى رۆزى پۇيىت لە گەدەي گىرىنى ژيان و
زەمبەلە كە كەيمەوە (كە لە فەرمان و وىستى خوابى يەوە پەيدا دەبىت) رەوانە بىكەن و بە
رېنگەنلىكى يىگەنەنە گەلا و پەل و بەرۋەبۈرمە كانى، مە گەر - كە ئەوهش مەحالە - يەك بە
يە كى بەشە كانى ئەو درەختە، تەنانەت ھەممۇ يەكىن لە گەردىلە كانى، چاۋىتكى بىت
ھەممۇ بەش و ھەممۇ گەردىلە يە كى درەختە كە بىبىنەت و، زانستىكى گەشتىگىرى و اى
ھەبىت كە دەوراندەرەي ھەممۇ شىنىكى دائىت و ، خاۋەنلى توانتىكى ئەوتۇش بىت كە
بەسەر ھەممۇ شىنىكىدا زال و بەتۇانا پېت!

ئیتر بهم شیوه‌یه، بز خوت بهم پینچ پله‌یهدا سهربکمه و، سهیر بکه و، بینه که: رینی کوفر و شیرک چه‌نده مه‌حال و گرفتی تیدایه و، بزانه چه‌نده کارینکی نه گونجاوه و، تاچ راده‌یه کیش له هه‌موو پیوه و تهرازوویه کی مهنتیق و زیری‌یه‌وه دووره..
له هه‌مان کاتدا بزانه که رینی نیمان و قورئان چه‌نده ناسانیی تیدایه، بگره چون تا راده‌ی "وجووب" راست و حق و رهوایه و، چه‌نده‌ش تا پله‌ی "پیویستی" زیری و هری ده گرینت و، ناسان و بین گومانه..

بُو خُوت ئەم راستى يە بىبىنە و، بلىنى:
 (الحمد لله على نعمة الإيمان).

گوشار و ته نگ پی هتلچینه کان بونه هزوی دواختنی بهشی پاشاوهی ئەم پله
مەزىنە بۇ كاتىيکى تر، بې پشتىوانى خواي گەورە.

پلهی حموتم، که بربیتی یه له:

[وبَسَرَ أَنَّ الْذَرَةَ وَالْجُزْءَ وَالْجُزْئِيَّ وَالنُّوَاهَ وَالْإِنْسَانَ لَيْسَ بِأَقْلَعٍ صَنْعَةٍ وَجَزَالَةٌ مِنَ النَّجْمِ وَالْكَلْبِ وَالْكَلْمَىِ وَالشَّجَرِ وَالْعَالَمِ].

بیدار کردنوه بهك

بناغه و گنجینه و خوزری راستی يه کانی ئەم نز پله يه دو ئایته كەي سووره تىخلاسە: **هُنَّا قَلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَّاللَّهُ الصَّمَدُ**. كەواته ئەم پلانه چەند پوخته ئامازه يه كەن بىز درەوشانوهى "ئەحمدىيەت" و "صەممەدىيەت".

بە يەك دوو سەرنج، سەيرىكى ناوەرۇڭى ئەم پله يى حموتمە دە كەمىن و، درېزه پىدانى بە پەيامە کانى نور دەسپىرىن: ئەم پله يە ئەوه دە گەيدىنىت كە:

ئەو گەردىلە بهى كە چەندىن ئەر كى سەرسوورھىنەر لە مىشىك و چاودا پادەپەرىنىت، لە بىووى سەعەت و داهىنانوه ھىچى لە ئەستىزە كان كەمترنى يە، رىنکۈپىنكى "جوزء" يش لە كۆزى "كولل" كەمترنى يە.

بۇ نۇونە:

مىشىك و چاودا، لە بىووى رىنکۈپىنكى و داهىنانوه، ھىچيان لە مەرۆف كەمترنى يە.. تاك و دانەى جوزئى، لە داهىنانداولە بىووى جوانىسى و ورده كارى و نامۇسى و بەديھاتنىمۇ، بە گىشتى ھىچى لە جۈزە كەي كەمترنى يە و... سەعەتى مەرۆفىش، لە بىووى كۆز ئەندامە سەرسوورھىنەر كانىمۇ، لە رەگەزى هەمە كى زىنده ور كەمترنى يە و.. رىنکۈپىنكى ئە توزووەش كە وەلک پېرىست و بەرناامە و ھىزى پارىز كارى درەخت وايە، لە بىووى كەمالى سەعەت و ئەمبار كەردنوو، لە درەختە مەزنە كەي خۇزى كەمترنى يە و.. ئە مەرۆفىش كە گەردوونىكى بچوو كە، لە ناوازەمى داهىناندا لە گەردوونى مەزن كەمترنى يە، لە بىووە كە لە جوانلىق شىۋەدا بەدىھىتراوه و ھىنەدە كۆزەندامى گىشتى و دەراساى ھەيە كە ئامادەي ئەنجامدانى ھەزاران فەرمان و ئەر كى سەرسوورھىنەرى كەردووە.

كەواته ئەو كەسەي گەردىلە دروست دەكتات، لە بەديھىنانى ئەستىزەدا دەستەوسان نايىت و... ئەو كەسەي زمان بەدى دەھىنىت - كە ئەندامىكى مەرۆفە - بە بىن گومانى و ئەپەپى ئاسانى مەرۆف دروست دەكتات و... ئەو كەسەي كە مەرۆفى لە جوانلىق شىۋەدا بەدىھىتراوه، بە بىن ھىچ گومانىك دەتوانىت بەپەپى ئاسانى ھەمۇ

زینده و رانیش - و هک له برقاوماندا دهیکات - به دی بهینیت و ... ئهو که سهی "تزو" به وینهی پنپست و لیستی دانه دانه شتاني نایندهی و ده فهريکی ياسا ئه مری يه کانی خواي گهوره و گرني ژيان به دی ده هینیت، بى گومان هر ئه و كه به دی بهینه ره دره خته کانه و ... ئهو که سهی مرؤفي و هک تزوونیکی مەعنەوی دره ختى جيهان و بەريکی گشتیي ئهو دره خته به دی هیناوه و كردو و بهتى به ئايینه که هەممو ناوه جوانه کانی خۆی لەودا دەرخستووه و، پەيوهندىي به سەرانسەرى بۇونوهران و هەمە، جىنىشىنى زەویي، بى ھېچ گومانىك ئهو كەسە خاوهنى توانتىنىكى ئەتوپىه كە به وينهی ئاسانىي به دی بهینانى مەرۆف سەرتاسەرى گەردوونىش به دی بهینیت و رېنکى بخات.

كەواه ئهو کەسە كە پەروردگار و به دی بهینه و كردگارى: گەر دىلە و، جوزە و، جوزئى و، تزو و، مەرۆف بىت، بەويەپى پۇونى و بى گومانى، هەر خۆی به دی بهینه و كردگار و پەروردگارى: ئەستىرە کان و، جوزە کان و، كوللە و، هەممە كى يە کان و، دره خته کان و، سەرجەمى بۇونوهران دەپىت.

واهە مەحالە كەسىنکى ترى غەيرى ئهو بىت و، هەر گىز او هەر گىز شتى واپوو نادات.

پلهى ھەشتم:

[وبسرَ أن المخاط والجزئيات كالأمثلة المكتوبة المصغرة أو كال نقط المخلوبة المعصرة،
فلا بد أن يكون المحيط والكليات في قبضة خالق المخاط والجزئيات لدرج مثالها فيها
موازين علمه أو يعصرها منها بدساتير حكمته].

واهە: رېنەھى جوزئيات و، دانه و، ناوك و، تزووه کان، كە كوللە و كوللىيات^(۱) لە خۆيان گىرتۇون، لە چاوهەمە كى يە گەوره و گشتىگىر و دەورە دەرە کاندا و هک رېنەھى چەند نۇونەھى كى بچۈۋەك و ايدە كە به وردى و به ئەندازە بچۈۋە كى يان ھەمان شىيان تىدا نۇوسرا يېت كە لە كوللە و كوللىياتدا نۇوسراون.

لە بەر ئەمە، هەممە كى يە گشتىگىرە کان، بى ھېچ گومانىك، لە ناو دەست و لە ژېز دەستەلاتى به دی بهینەری ئهو ھەنەدە كى ياندایە، تاكۇ به پىشور و تەرازۇوە کانى خۆى و به قەلەمە ورده کانى، ئهو كىنېھى گشتىگىرە مەزىنە لە سەدان ورده پارچە و دەفتەرى بچۈۋە كە بناو سېت.

(۱) واتاي: (كۈل.. حُزء،) و (كۈلى.. حُزئى) لە لابىرە (۲۶۹) و (۲۷۵) دا راپورت. (وەرگىز)

پاشان پیژه‌ی بمش و همنده کی به دوره دراوه کان له چاو همه کی به دوره دوره گشتگیره کاندا و هک ئمو دلتپه دوشراوانه وايه که له همه کی به دوره دوره کانمه گووشابن..

بۇ نۇونە:

تزوی کاندك و هك دلتپىك وايه له هممو لايه کي کاله که کوه دوشرايىت، يان و هك خالىك وايه که كىيى تهواوه تىيى کاله که كەى تىدا نوسرايىت، تەنانەت پېرىست و برنامە و لىستى ناورۇز كى ئمو كىيىھى لەخۇز گرتووه..

مادەم وايه، ئەواذهبى ئمو همنده کى دلتپ و خال و دانه و تاكانه لە دەستى بەديھىنەرى ئمو "كۈل" و همه کى بە گشتگىر و دوره دورانەدا بن، تاكو بە دەستورە هستيارە کانى دانابى خۆز ئمو دانه و دلتپ و خالانەيان لىنى بگوشىت.

بەو واتايى کە: بەديھىنەرى يەك دانه "تزو" و يەك دانه شىت، هەر ئمو كەسەيە کە بەديھىنەرى ئمو "كۈل" گەورە و شىتە هەمە کى يانەيە و، بەديھىنەرى هەمە کى و پەگەزە کانىيان كە لەوان گەورەتريشىن و دورەيانى داوه، ئەمە و هەر گىز كەسى تەرنى يە. لەبەر ئەمە، بەديھىنەرى يەك دانه كەس، هەممو خەللىكى بەدى دەھىنەت، ئمو كەسەش مەرۆفيتى مردوو زىندۇو بىكانەوە، هەر ئەمە رۇزى حەشى مەزنداسەرجەمى مەردوانى جىتنى و ئادەمیز اد زىندۇو دەكانەوە. هەروەك زىندۇوشيان دەكانەوە.

بەم جۈزە، راھى دەستىي دەعوای: **(هاما خلقۇم ولا بىڭىم إلا كەفسٍ واحدة)** (لەقمان: ۲۸) لە جوانلىقين و رۇواناکترين شىۋىيدا بىينە و، بۇ خۆز بىانە تاچ راھى يەك بىن گومان و چەسپاوا!

پلەي نۆھەم:

[وبَرَّ كَمَا أَنْ قُرْآنَ الْعِزَّةِ المُكْتَوَبَ عَلَى النَّذْرِ الْمُسْمَأَ بِالْجَوَهِرِ الْفَرِدِ بِذَرَاتِ الْأَثْيَرِ لِيَسَ بِأَقْلَى جَزَالَةً وَخَارِقَيَّ صَنْعَةٍ مِنْ قُرْآنَ الْعَظِيمِ المُكْتَوَبَ عَلَى صَحِيفَةِ السَّمَاءِ بِعَدَادِ النَّجُومِ وَالشَّمُوسِ، كَذَلِكَ أَنْ وَرَدَ الرَّزْهَرَةِ لِيَسَتْ بِأَقْلَى جَزَالَةً وَصَنْعَةً مِنْ دُرَى نَجْمِ الرَّزْهَرَةِ وَلَا النَّمَلَةَ مِنْ الْفَيْلَةِ وَلَا الْمَكْرُوبَ مِنْ الْكَرْكَدَنِ وَلَا النَّحلَةَ مِنْ النَّحْلَةِ بِالسَّيْرِ إِلَى قَدْرَةِ خَالقِ الْكَائِنَاتِ. فَكَمَا أَنْ غَايَةُ كَمَالِ السُّرْعَةِ وَالسَّهْوَلَةِ فِي إِيجَادِ الْأَشْيَاءِ أَوْقَعَتْ أَهْلَ الضَّلَالَةِ فِي التَّبَاسِ التَّشْكِيلِ بِالتَّشْكِيلِ الْمُسْتَلَزِمِ لِمَحَالَاتِ غَيْرِ مُحَدُودَةٍ تَمْجُهُهَا الْأَوْهَامُ،

كذلك أثبتت لأهل المدحية تساوي النجوم مع الذرات بالنسبة إلى قدرة خالق الكائنات
جل جلاله، ولا إله إلا هو، الله أكبر].

دهمویست ناوه روز کی نہم دواہمین پلهیه به دوور و دریٹری رپون
بکھمهوه، به لام به داخهوه سنهختی و تمنگ پنی هملچنین و گوشاری
نه بخاما خو هملقور تاندنی هپرهه کی و، لاوازی جهسته شم به هزی ژهر
پندانم، و پرای نه خوشی یه ئازار به خشنه کانیش، پنی نه رو پروونکر دنه و یهیان
لئی گرتم. بؤیه ناچار بروم تنهها چهند ناماژه یه کی یه کجارت کورت بزو
ناوه روز که کم بکم.

نهم برگه یه نهوده ۵ گه یه نیت که:

هر ووه که گه قورئانیکی مهزن له سمر گه در دله به که - که له زانستی که لام و
فه لسه فهدا پیشی ده و تری "گه و هری یه کتا" و، دابمش بعون هه لانا گرت - به
گه در دله کانی ئه ثیر - که له و بچوو کتزن - بنوو سریته وو .. له همان کاتدا قورئانیکی
تری گهوره له سمر لاپه ره ئاسمانه کاندا به خنور و ئه ستیزه کان بنوو سریته وو، ئنجا
بهاورد له نیوانیاندا بکرتیت، ئهوا بین گومان ده ده که ویت که رهوانی و وردی سمعه تی
ئه و قورئانی که له سمر گه و هری یه کتا نوو سراوه له پرووی توکمی و داهینه مو له
قورئانه مه زنه که متر نی یه که پرووی ئاسمانه کانی جوان کردووه، لموانیه له
پروویه که و له پوش توکمه تر بیت. هه رووه ها گول له پرووی توکمی سمعه ته و له
هه سارهی ناهید (زوهره) که متر نی یه و، میزرو و لمش له فیل نزمتر نی یه، ته نانه ت له پرووی
به دیهینانه و میکرۆب زیاتر له که رکده داهینانی تیدایه، سروشتی سه رسورو پهینه ری
هه نگیش له تو انتی به دیهینه ری بونه و هراندا، له دار خور ما سه رسورو پهینه رت ..
بعو و اتایهی که بدیهینه ری هه نگ، هه ممو زینده و هران دروست ده کات و .. ئمو
که سهی یه ک دانه مرۆڤ زیندوو ده کاته و هه ره نه و که هه ممو خەلکی له گۆزه پانی
حەشردا زیندوو ده کاته و و به حەقی ژیانیان بین ده به خشیتە وو.
که و اته هیچ شتیک به لای ئهو تو انته و قورس و گران نی یه، و هک هه ممو به هاریک
سەدان هەزار نمۇونەی حەشر له بەرچاوی خۆماندا پیشان دەدریت.
پوخته ناوەرە کي، دواھەمین رستى بىر گه عەرەبى يه كەمش بېتى يه لەوهى كە:

گومرایان، لەبەر ئەوهى ئەو راستى يە توندو تۆل و دامەزراو اونەي پلە كانى پىشىو نازان و، لەبەر ئەوهى بۇنەوران بەپەرى ئاسانى و خىزايى دىنە وجود، ئەوا دروست بۇون و بەدىھاتى بۇنەوراييان بە تواناى كرد گارىنىكى خاۋەن توانستى رەھا، لە گەل پىكھاتن و دروست بۇنياندا لە خۇراو و ھەر بۇ خۇيان، لىنى تىنكچۈوه و، ئەم دوو شەميان لىنى ئالىززاوه. بەمەش دەرگاييان لەسەر چەندىن خورافات و مەحالى بىن سىنورى ئەوت خستووه تە سەرپىشت كە زەين و وەھمە كانىش بىزى لىنى دە كەنەوه. چونكە لەم حالەتمدا دەبىن - بۇ نۇونە - ھەموو گەردىلەيمەك لە ھەر زىنەورەنېكدا توانستىكى پىن بدرىت كە بتوانىت ھەموو شىئىڭ دروست بکات و چاۋىنىكى پىن بىھەخشرىت كە ھەموو شىئىكى بىن بىيىنت.

وانە: ئەوان لەبەر ئەوهى يەڭ خوايان قبۇول نە كەد ناچار بۇون، بەپىنى رېچىكە و رېبازە كەيان، بە ژمارەي گەردىلە كان خواى درۈپەن قبۇول بىكەن و، بەمەش شايىتە پۇشتنىان بۇ بىنکى پلە ھەرە نىمە كانى دۆزەخ بەدەست هينا.

بەلام ئەھلى ھيدايات، راستى يە بەھىزە كان و بەلگە توندو تۆلە كانى پلە كانى پىشىو قەناعەتىكى تمواوهتى و بىن كۆتلىي و، ئىممان و تەسىدىقىكى تا رادەي "عین اليفين" يان بە دلى ساغ و ژىرىي راست و دروستى ئەوان بەخشىيە و، بىن ھىچ شوبەھە و گومانىك و بەپەرى دلىيابى باورپىان بەوهە هىناواھ كە بە لاي توانستى خواى گەورەوە ھىچ جياوازى يەك لە نىوان ئەستىزە كان و گەردىلە كاندا نى يە و، گەورەتىن و بچوو كترين شت بە لاي ئەو توانستەو يە كسانە، چونكە لە بەرچاوى خۇماندا ئەم بەدىھاتۇوە سېرلانە دەبىنەن و، ھەرىيەك لەو سەنەتە سەرسوورھىنەر انە تەسىدىقى دەعوای ئەم ئايەتە پېرۋەزە دەكات: ﴿مَا خَلَقْتُكُمْ لَا بَعْنَكُمْ إِلَّا كَنْفِسٌ وَاحِدَةٌ﴾ و، شايەتى لەسەر ئەوهە دەدات كە بېيارى ئەم ئايەتە عەينى حق و خودى حقيقة تە و، بە زمانى حال دەلىن: (الله أكير).

ئىمەش لە لايەنى خۇماننۇو، بە ژمارەي ھەموو بۇنەوران دەلىتىن: (الله أكير) و، بە ھەموو ھىز و قەناعەتىكمان تەسىدىقى بېيارى ئەم ئايەتە پېرۋەزە دە كەن و، بە چەندىن بەلگەي بىن كۆتلىي شايەتى دەدەين كە بېيارى ئەم ئايەتە عەينى حق و خودى حقيقة تە.

﴿سَبَحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

اللَّهُمَّ صُلْ عَلَى مَنْ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

لِبْنَةُ الْخَرْبَةِ

سوپاگوزاری نیعمه‌تی ئیمان^(۱)

نهم باسه تایته به (الحمد لله) ووه. نۆ سوودی
نیعمه‌تە لەزمارە بەدەرە کانى ئیمانى تىدا رۇون دەکەینەوە،
لەوانەی کە دەمانځەنە شوکراندېزىرىيە کى بەردەوامەوە.

● خالىي يەکەم:

پۇيىستە سەرنجى خوينەر بۆ دوو تىبىنى گرۇنگ رابكىشىن:
يەکەم: فەلسەفە ماددى (يان بىر كەردنەوە ماددى) جىگە لە چاولىكەمە کى رەش
ھىچى تىنى يە؟ كە مەرۆف دەيکاتە چاوى ھەموو شتى ناشىرين و ساماناك دەبىنيت..
بەلام "راستىي ئیمان" چاولىكەمە کى ورشەدار و رۇون و نۇورانى يە؟ مەرۆف بە
ھۈمىوھە ھەموو شتىك و ھەموو كارىڭ جوان دەبىنيت و بە ھاوەدەمى خۆى دەزانىت.
مەرۆفيش بەپىي بە كارھىناني هەركام لە دوو چاولىكەمە، بارودۇخ و بەديھىنزاوانى
دەورو بەرى خۆى دەبىنيت و ھەستيان بىن دەكت!
دووهەم: مەرۆف بە سروشت بە دېھاتۇويە کى كۆمەلائىتى يە، گەلىنى پەيۋەندىي
راستەو خۆ و ناراستەو خۆى چەشنى وەرگرتىن و، بەخشىن و، گۆفتار و، پەيۋەندى
كىردىن و، ھاوسىن يەتى لە گەل گشت يۇونۇھەنلى دەورو بەريدا ھەمە. لەم ئەمە كە

(۱) تىبىنى: ئەم باسه مامۇستا سەعىدى نۇورسى بە عەرەبى نۇوسېبىتى و، لە بىرىسکەی بىست و نزهەمى كۆمەلە پەيامى (بىرىسکە كان) دا بىلاو كراوەتتۇو. مامۇستا عبدولەجىد نۇورسى بىراشى بە زىادە بۇونكەردنەوە فراوانىيەوە كردو بەتتەرەت بە توركى و لە كۆزتايى كۆمەلە پەيامى (تىشكە كان) دا دانراوە، دواى نۇوە مامۇستا ئىحسان قاسم صالحى كردو بەتتەرەت بە عەرەبى. ئېمەش ئەم دەقەقى دوايىمان كەردى و، وەك چاپە توركى يە كە لىزەدا دامان نا. (وەرگىز).

مرؤف بووه به خاوه‌نی (شمش لایه‌ن) که همه‌یشه پهیوه‌ندی به کانی پینیانه‌وه به‌ستراون، که نه‌مانه‌ن: لای راست و چه‌پ (واهه: راپوردوو و داهاتوو) پشت و پیش (واهه: سدره‌تا و نه‌نجام) سمر و خوار (واهه: ناسان و زه‌وی).

□ لای راست که "پاپوردوو"ه:

چاویلکه ماددی به که وامان پیشان دهدات که همه‌مو نشینگه کانی پیشین رووه‌خاون و تخت و تاراجیان نه‌ماوه و، باب و باپیرانیش له "بوون" دا نه‌ماون و تیکرا به فهنادا چوون. بهم چاویلکه به جگه له تاریکی چروپر و سامناک هیچی تر لهم لایه‌نه به‌دی ناکهیت و، وهک دیه‌نی گوپرستانیکی گهوره و به‌رین و داروه‌خاوده‌یخانه پیش چاوت. بنی گومان مرؤف بهم جزوره روانینه، دووچاری نائومیدی و گرفتاری ترسینکی همه‌یشه‌بی دهیت.

به‌لام کاتئ نوری ئیمان دیت و دهیت به هاوده‌می مرؤف، ئه تو تاریکابی به سامناکه ده‌ره‌وینیت‌وه و ده‌لئی:

به‌لئی راسته نشینگه ئاوه‌دانه کانی پیشیوو، رووه‌خاون و له "بوون" دا نه‌ماون، به‌لام بى هیچ زیانیکی گیانی! چونکه له راستیدا دانیشتووان و کارمه‌ندانیان بۇ جیهانیکی چووناک و همه‌یشه‌بی به کجار جوان و رېنگین گوپرزاونه‌تهوه. ئه گوپرانه‌ش که لەم لاو لە‌ولا دیه‌یانبین و به همه‌مو جىي به کى جیهاندا بلاو بیوونه‌تهوه، له راستیدا، چەند تونیل و رېنگاکیه کن له ناو زه‌ویدا، پیایاندا گوزه‌ر دە‌کەن تاکو بهو جیهانه فراوانه شاد و بەھر مەند بیین.

ئالم ئیمانه‌وه، خۆشى و شادى و حەوانه‌وه و دلتىبايى - که هەر يە كەيان نىعەتىنىكى گهورەن - بەرەو دەرەونى مرؤف دە‌کشىن، ئاسوودەبىي بىن دەبەخشىن و، هانى دەدەن کە لەبەر خۆزىيەوە هەزاران جار (الحمد لله.. الحمد لله) دووپات بکاتەوه.

□ لای چه‌پ، واهه "داهاتوو":

بە گوپرەی بىنېنى ماددی، ئەم لایه به "مردن" و چالى تارىك و سامناكى "گوپر" كۆتايى بىن دىت کە چالىكە دەمی كردووه‌تهوه بۇ ئەمەي فۇۋەن بددات. ئىجا چەندىن دووپشك و مارىش لەمۇ ئامادە و چاوه‌پوان تاکو تەرمى جەستەمان بىخۇن و دامانپۈزىن.

ئەمە پوانینى ئەو كەسەيە كە لە نیعمه‌تى ئیمان بى بەشە. چەندە پوانینىكى ناشىرىن و بىزلىكراوه؟!

بەلام ئە داھاتووهى كە لاي ئیماندار بە نورى ئیمان رۇوناك بۇوهتىوه، بىتىيە لە چەندىن باخچەي رازاوهى ئامادە كراو و میواندارى مىھەبانى درېڭخایەن، كە بەتامىرىنى خۇراكە جۇراوجۇرە كان و خۇشتىنى ھەموو چەشىھ خواردنهوھ خاۋىن و بە نرخە كانى تىدايە و، خواي گۈرەي بەدىھىنەری مىھەبان بە چاکە و بەخشىھ خۇزى بۇ مرۆژى ئامادە كردووه.

ئەم پوانينە، ھانمان دەدات كە بە هەزاران جار "الحمد لله" لە سەر "نیعمه‌تى ئیمان" دووپات بىكەينەوھ.

□ لاي سەرەوە "ئاسمان":

وا دابىنى يەكىك بە چاوىلكە رەشىبىنە كەى ماددى يسان بۇي دەپوانى. دەبىنېت: ئاسمانىكە ملىۋنەھا ئەستىرە و ھەسارەي تىدايە؛ لە بۇشايى يەكى بەرىندا مەلە دەكەن و، بە خىرايى يەكى بە كجار زۇر، دىن و دەپزۇن و، داراي چەندەھا بىزوتىن و جموجۇلى ئەجۇراوجۇرن، بەلام بى هېچ ئامانچ و مەبەستىك! بى هېچ پىنكىخەر و كارسازىك! وەك گومان دەبەن.

ئەمەش بىر كەرنمۇھ و پوانینىكە ترس و بىم دەھاۋىتە ناو دلى مەرۆژە و، كارى دەكەت بە بىنېنى سامى لىنى بىنىشىت و، هېچ ھاودەمى و خۇشويىستىنىكى تىدا بەدى ناکات. بەلام ئەو چرا گەش و ھەلۋاسراوانەي وان بە ئاسمانمۇھ و، بە زەردەخەنەوھ بۇزمان دەپوان و، بە خىرايى يەكى جوان و پىنكۈپك لە خولگە كانياندا دىن و دەپزۇن، پوانىنى ئیمانى يانە ھەموويان دەخاتە ڑىز چاودىزى و كارسازىي يەكىكى زاناي دانا. ئەم پوانىنىش ھاودەمى و خۇشويىستى دەھاۋىتە دلى ئەو ئیماندارەوھ، لە بىر ئەو سام و بىمەي پوانىنى يېشىوو دەيىختە دلى باباى ماددى يەمە.

كەواتە، ئەگەر هەزاران جار بە وتنى: "الحمد لله" سوپاسمان يېشكەشى خواي گۈرە بىكەين، ھېشتا سوپاسگوزارىي كەمان نواندۇوه لە بەرامبەر نیعمه‌تى ئیمانمۇھ كە ئاسمانى لە سەر ئەم شىيۇھ شادى بە خشە يېشان دايىن.

□ لای خوارده، واقه "زهوي":

ئهو كەسەی بە چاويلكە و بۆچوونى ماددىيە كان سەيرى زهوي دەكات، گۈزى زهوي بە زادەي دەستى "رېنکەوت" دەبىيەت و، لاي وايد بەرى بۆ بەرەلا كراوه، هەلسۇرپان و كاروبارىشى نە لە دەستى خۈيدايە و نە لە دەستى هيچ كەسىنگىدا. هەروەھا لاي وادەبىيەت كە بە هەرەمەكى و بىنەيەن مەبەست و ئامانجىڭىك بە دەورى خۇردا دەسۇورپىتەوە و چەشنى كەشتى يەكى رىلىنى ون بۇوي بىنە كەشىوان وايد لە ناوه پەستى دەريادا.. ئهو كەسە كە زهوي بەم جۈزە دەبىيەت، دووجارى سەرسامى و وپى و شەلەزاوى دەبىيەت و، هيچ شتى تىنگات..

ئالەم كاتىدا نۇورى ئىمان بە چەشنى چرا دېت و، بە رووناڭى يە كەمى خىزى سەرسامى و شەلەزاوى ئهو مەرۋە ناھىيەت و، گۈزى زهوي دەكات بە كەشتى يەكى پەروەردگارى يانەي گۈزىپايەن و پەلە چەندىن جۈزى تام ولەزەت و خۇراكى خۇش، كە خواى گەورە بۆ مەرۋە و زىننەوەرانى تەرام و گۈزىپايەنلى كەردووه، بۆ ئەمەي مەرۋە برواتە سەرپشى و، خواهەندى گەورەش بەناو ھەممۇ شۇين و لا و جىنگاكانى ولاته كە خۇيدا بېكىپىت و گەشتى گۈزارى بىن بکات.

پاشان.. ئايا ئەم نىعەتمەدە كە لە ئىمانەوە پەيدا بۇوه و سەرچاوهى گەرتۈوه، ئىماندار
هان نادات كە ھەمبىشە "الحمد لله" دوپات بىكانەوە؟!

□ لاي پىشەو، واقه "ئەنجام و دواپۇز":

مەرۋە ئەمەي دەبىيەت كە ھەممۇ زىننەوەرەن، جەمەرۋە و جەئازەن، تىنگىرا بە خىزىلىي و كاروان لە دواى كاروان بەرەو ئەنخام و پاشە پۇزە دەپۇن، تاكو ھەممۇ، بىن گەرەنەوە، لە پىشت تارىكايى نەبۇون و نەمانەوە ئاوا دەبن. بە دلىابىي ئەمە دەزانىت كە رۇزىك دېت خۇيشى بەرەو ئەنخامە دەرۋات و يەكىنە كە بەشدارانى ئەمە كۆچە ناکامە. ئەم بىر كەردنەوە يەشى لە گەلەدا دەمەنچىت تاكو گەرفتارى پەزارە و شەلەزاوى و وپىنە دەكات.

بەلام ئىماندارى دلىبا، دەبىنلى كە: ئەمە گەشتە بە "نەبۇون" و "نەمان" كۆتايى بىن نايەت و، مەرۋە ئەپەتىش وەك دەشتە كى يە كۆچەرەيە كان وان؛ لەم سەۋازايى بۆ ئەم سەۋازايى و، لەم خانەي فەنا و نەمانەوە بۆ ئەم خانەي مانەوە و نەمرى و، لەم شۇينى

کار و خزمەتگوزاری بەو بۆ شوینى پاداشت وەرگرتۇن و، لە مەيدانى ئەرك و ئازارەو بۆ پلەی میھر و پاداشدانەوە، دەگویزرىئەوە..

ئیتر ئیماندار بەوپەری دلىبایي و ئومىدەو بۆ تەنجام و پاشەرۇزى خۆى دەبروانىت و، هەرچى ئەرك و ئازار و ماندووبۇنى وەك: "مەردىن و گۈزپ و ھاۋچەشىيان" لەم پىيەدا هەن لاي ئیماندار دەبن بەختەمەری و لەزەت و ئاسايىش و دلىبایي. چونكە گۈمانى لەوەدا نى يە كە ئەم بۆ ئەم مەسىھ بە جىهانى بۇوناڭى دەگەيەنیت، بە گۈرپەتىپەر دەبىت و لەوپەن گۈزەر دەكەت. ھەروەھا دەشراپىت كە بەختەمەرى بە مەزنە كان ئەنجامى گىرو گەرفتە مەزن و ئازار بەخشە كان. لەبەر ئەۋەش بۇ كە حەزرتى بۇوسىف - دروودى خواى لەسەر بىت - ھەتا براڭانى ھەلیان نەدایە ناو بېرمە و پاشزىش بە بۇختان و پىلاتنى ھاوسىرى عەزىزى مىسر بەند نە كرائ، پلەي: (عەزىزى مىسر) بۆ نەپەخسا. ھەروەھا مەرۆف ھەتا تەنگانە و ژانى لەدایك بۇون نەبىنیت، بەختەمەرى بىرلىنى دەست ناكەۋىت.

كەواتە بە ھەميشە و بەردەوامى "الحمد لله" دەلىپىن و دووباتى دەكەبىنەوە لەسەر ئەمە ئەمە كە: "نورى ئیمان" ھەممۇ دەرگاڭانى بەختەمەرى بۆ خەستەوينەتە سەرپشت.

□ لاي پشتهوه "سەرەقا":

باباى ماددى دەپرسى: ئايا ئەم نەمە و وەچە زۆر و ھەميشە زىادبۇوانە و، ئەم زىندهو رانە چىن؟ لە كۈپەنە ئەتەن؟ بۆ كۈن دەپۇن؟ بۆچى؟

جالىبەر ئەمە "ئى ئاڭاڭى" بە تەواوى ھەر شەشەدرى لەو گىرتۇو، ئەوا ناتوانى وەلامى پرسىيارە كانى بىداتەوە. لەبەر ئەمە، لە سەرسامى و دوودلىدا دەمېتىمەوە، پاشان ئەم سەرسامى و دوو دلىيەشى دەبن بە تارىكى و دل و گىيانى ئەم مەرۆفە دادەپۇش، ئىنجا بە توندى ھەست بە شەلەزان و ترس و بىمىنلىكى بەردەوام دەكەت..

كەچى ئیماندار بەھۆى نورى نورى نیعمەتى ئیمانەوە دەبىن ئەم لايە: سەرتايى دروست بۇونى مەرۆفە و، خواوەند لەمۇپەن ناردووېتى و، لەم خانە تاقىكىردنەوە بەيى دىنلەدا كار و ئەركىكى پىن سپاردووە. بۆ ئەمەش بەنە كەردووە تاڭى كەنەنە سەرسوورەپەنەر و ناوازە كانى موعجىزاتى توانتى پەروەردگار بىنیت كە لە پىشانگاڭى گەردووندا پىش چاۋى خەستەوون. ئىنجا پاش تەواو بۇونى ئەم جىهانە ھەر ئەم خواوەندە مەرۆف بۆ جىهانى

خه لات و پاداشتدا نوه‌ی خزی دهنریت، که لهوی دا همو مرؤفیک به ئەندازه‌ی فام و تىگه پشتى له خویندنه‌وه و موتالاً کردنى كىنىي گەردوون - له ماوه‌ی زیانى سەرزە وييدا - و راده‌ی ئەنجامدانى کار و ئەركە ديارى کراوه کانى سەر شانى، پاداشت دەدریتەوه.

چەندە ئیمان بەزىخە! کە چەندىن نىعىمەتى لەزمارە بەدەرى ئاوامان پى دەبەخشىت. ئەمەش هانى مەرۇف دەدات کە له سەر نىعىمەتى ئیمان، بىگە هەمو نىعىمەتە کانى تريش، بە ھەمىشە و بەرددە و امى "الحمد لله" دووبات بکاتەوه.

* * *

لە بوانگە ئەم پاستى يەوه و، بەم جۆرە بىر کردنەوه ئیمانى يانە، "الحمد لله" كردن له سەر نىعىمەتى ئیمان، کە تارىكىي هەر شەش لاکانى بىز رەواندەنەوه، خزىشى نىعىمەتىكى ترى مەزىنە و داخوازى "الحمد لله" كردنى ترە! چونكە تەنها بە: "الحمد لله" كردن مەرۇف لە پلە و مەقامى ئەم نىعىمەتە تىدەگات. كەواهە: "الحمد لله" له سەر "الحمد لله" بە زېخىرىيە كى بىن كۆتايىي پىنكەتاوو لە: "الحمد لله رب العالمين"!

● خالى دووهەم:

ئىمەن دار پۇيىستە سوپاسگۈزارى بىز خواى گەورە پىشكەش بىكەين لە سەر نىعىمەتى ئەو ئیمانەي کە هەر شەش لاکانى بىز رۇوناك كردىنەوه. جا هەروەك بە لاپدى تارىكابىي بە كانى ئەو لایانە و، لە پرووى: "دۇور خىستەوهى بەلاکانەوه" ئیمان بە نىعىمەتىكى مەزن دادەنریت.. بە ھەمان جۇر، لە پرووى: "گەياندن و بەخىشىنى سوودە كانىشەوه" نىعىمەتىكى مەزنى ترە؛ چونكە ئەو لایانە رۇوناك كرده‌وه.

ھەروەھا مەرۇف سوودىنکى تر لە نىعىمەتى ئیمان وەردە گىرىت، چونكە مەرۇف پەيپەندى بە ھەمو بەدىھەنراوانى گىشت جىي يەكى گەردوونەوه ھەيە و لەم پروووه، ئەم ئايەتە پېرۇزەي کە ھەمو شويىنلىكى گەردوونى بە زايەلمەز زولالى خۇى پېر كردووه: ﴿فَإِنَّمَا تُولِوا فَتْمَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ (البقرة: ۱۱۵) دىت و ھەمو شويىن و لايەك بىز ئیماندارى پېزلىنى گىراو رۇوناك دەكانەوه، چونكە ئیماندار پروو لە ھەر لايەك بىكەت رۇوناكىي ئەم ئايەتە پېرۇزە پروو بەپروو دەبىتەوه، بە رادىيە كى وا كە دەلىي ئیماندار خاۋەنلى

تمه نیکی مه عنده و بی تزویه هر له سه ره تای دروست کردنی بدیهینرا او آنمه تا کوتایی جیهان، بمرده و ام. چونکه سه ره تای ئه و تمه نه به فهر و به پیت و پیروزه، له روونا کیی زیان و پیوه ندی بوونه و بیه به کاروانی ئیماندار آنمه، که ئه و بیش له بیه کم موسلمانی سه روی زه و بیه دهستی بین کرد و و.

بم چه شسته، ئه م نوره ئیمان، جیهانه ته سکه قه تیس بووه که نیوان سنوری "کات" و "شوین" ده گزرتی به جیهانیکی حموینه ری بمرفاوان و، گشت کاته کانیش، به رابوردو و ئاینده یانمه، له دل و گیانی ئیمانداردا ده کات به کاتی قیستای، چونکه دووری بیه کانی نیوان ئه و کاتانه لا ده بات. بم بین بیه، ئه و جیهانه فراوانه ده بیت به خانه و لانه و نشینگه ئیماندار.

● خالی سی هم:

"الحمد لله" کردن له سه نیعمتی ئیمان پیویسته. چونکه ئیمان دو خالی گرنگی تیدایه که بریتین له خالی: (پشت بین به ستن) و خالی: (بارمه تی لئی و هر گرتن). به لئی، له بمرئوه و مرؤف، به کم: تابلیقی دوژمنی زوره و، دووه میش: تابلیقی کولهوار و دهسته پاچه يه، ئه و ائوه په پیویستی به: (خالیکی پشت پی به ستن) همیه، تاکو بز دور خستمه و هی شبر و ئازاوه دوژمنه زوره کانی همیشه هانای بز بات. نتجاله بمرئوه و شکه نیمه که پیداویستی و ئوا انه کانی به کجارت زورن و، تابیشلی همژار و دهست کورته، ئه و ادبهتی (خالیکی بارمه تی و هر گرتن)ی هه بیت، تاکو ئه و پیداویستی بانه بز مسزگر و هینانه دیی ئوا انه کانیشی بز داین بکات. دهسا کاکی مرؤف! بزانه که "خالی پشت بین به ستن" ت له کار و کوششتد، تنهها "باوه" بوونه به خوای تاک و ته نیا" .. "خالی بارمه تیدانی" گیان و دهروونیشت: "باوه" بوونه به دوار فریز".

هر که سئی لهم دو خاله بین بمش بیت، بین هیچ گومانیک، له دل و گیانی خزیدا ههست به بیزاری ده کات و ترو سکایان تیدا شل نابات، دهروونیشی همیشه ئه شکه بخهی ده دات و به سوی ئازاری سه خته و ده تیتیتیه و .. به لام ئه و که سهی پال به "ئیمان به خوا" بدانه و، له دووه میش: "ئیمان به دوار فریز" بارمه تی و هر بگرینت، بین هیچ گومانی، له قولایی و ناخی دل و گیانیدا ههست

به چهندین چیز و لهزه‌تی معنی‌های ده کات و، هاوده‌می (أنس) به کی دلنيایی به خش - به ته‌واوی - ئه و دل و گیانه ده حموینته‌وه، به چه‌شنی که ده‌روونی پئی دلنيا ده‌بینت و دلیشی به شادمانی و به‌خته‌وری به کی ئه‌وتز ده گهشته‌وه که جگه له خزی، که‌س پئی نازانیت، ته‌نانه‌ت به خه‌یال‌شدا ناید.

● خالی چوارهه:

به‌ریک به دره‌خته که‌ی نه‌زاریت، تامه‌که‌ی ته‌نها لهو بهره‌دایه، چونکه هم‌رنها به خواردنی، لهزه‌تکه‌شی ته‌واو ده‌بینت و تامی نامینت و خهم و په‌زاره دوای خزی به‌جنی ده‌هیلیت. به‌لام ئه گه‌ر دره‌خته که‌ی برازیت، ئه و ئازار و په‌زاره‌هه، پاش خواردن و نه‌مان، بروونادات، چونکه ئه‌سل و بناغه‌هه کی پئی زانزاوی همه‌هه که له پاش ئه و بهری تر بهره‌م ده‌هینت!

نووری ئیمانیش هه‌موو ئه و ئازارانه ناهیلیت که هی نه‌مانی تام و لهزه‌تله حه‌لله کانن، چونکه ئیمان هاونیه‌ی ئه و لهزه‌تنه‌ی پیشان ده‌دادات و دلنيای ده کات که له گه‌نجینه‌ی میهره‌بانی خواه‌نده‌وه هی تری بزه‌روانه ده‌کریت.. "ئیمان" بهرده‌وامی نیعمه‌ت و کهم نه‌بوونه‌وه‌ی، بزه‌ئیماندار مسوّگه‌ر ده کات، بهوه‌ی که سه‌رچاوه‌ی گه‌نجینه‌په‌روه‌رد‌گاری به کانی گشت نیعمه‌ته کانی پیشان ده‌دادات.. "ئیمان" به پیشاندانی لهزه‌تی تازه بروونه‌وه‌ی هاوچه‌شنى تام و لهزه‌تله کانی پیششو، ئازاری جودایی و لینکدابران له ده‌روونی ئیمانداردا لا ده‌بات. چونکه ته‌نها بیز کردنوه له نه‌مانی تام و لهزه‌ت، چهندین ئازاری زؤر ده‌خواردی ده‌روونی مرؤف ده‌دادات، ته‌نها به نووری ئیمان ئه و ئازارانه ده‌توبینوه و، ته‌واو برونيشیان ده‌بن به مايه‌ی ده‌ستکه‌وتني چهندین بروبوومی نوئی پئی کوتایی.

ته‌نگانه‌ترین و خه‌مناکتزي‌نی حالت‌که کانی گیانی مرؤف ئه وانه که له ئازاري جودایی و حه‌سره‌ت و په‌زاره‌ی لینکدابرانه‌وه دوچاری ده‌بن. خوای گه‌وره‌ش کاریگه‌ری به کی وه‌های هاویشتووه‌ته ناو نووری ئیمانه‌وه که ئه و ئازارانه نه‌هیلیت و، بهرده‌وامی تازه بروونه‌وه‌ی هاونیه و، بهه‌هه گه‌يشته‌وه‌ی، پیشان ده‌دادات. گومانیش له‌وه‌دانی به که تام و لهزه‌تی نوئی له نوئی بروونه‌وه‌ی لهزه‌تدا هه‌هه و، نوئی بروونه‌وه‌له خزیدا - لهزه‌تیکه بزه‌خزی و، هه‌موو شتیکی نویش لهزه‌تیکی نوئی هه‌هه.

● خالی پنجم:

ئه شتانه‌ی که مرۆف لە دهورو بەردا دەبینیت و بە وەھمی خۆی وەکو "دۇزمۇن" و "مردوو" ئىن گیانیان داده‌نیت، ئیمان بە: خۆشەویست و، براو، زیندۇوو و، ھاودەم و، بەندەی تەسیحات گوزار و زیکرخوینی خواوه‌ند پیشانیان دەدات!

چونکە مرۆفی بىن ئاگا کە سەیرى بۇنەوەرانى جىهان دەکات بە دوڑمنیان دەبینیت و، ھەمیشە لە مشتوم رايە لە گەلياندا و، لە ھەموو شتى بىزارە و، ھەر کە تاور دەداتمه خۆی لە نیوان چەندىن شتى نامۇی وادا دەبینىتەوە كە دەرروونیان لە دوڑمنايدىي ئەم پې بۇوە و نيازى خراپىان لە دلىدایه بەرامبەرى. چونکە لە پوانگەي گومپایانوھ پەيوەندىي برايەتى لە نیوان كاتە كانى: "رابوردوو" و "ئائىنە" دا پچراوە و، ئەو برايەتى يە - بە لاي ئەوانوھ - تەنھا لە كاتىنىكى كەم و سەنوردارى ئىستادايە، خۇز ئەگەر برايەتى يان زۇر بخايەنیت ھەر تەنها وەکو چەند خولەكىنىكى دىيارىكراوە. بەلام برايەتىي ئیمانداران ئەوەندە درېئەخايەنە كە ھەر لە سەرتاى رابوردووھوھ دەگرىنتەوە، تا دەگاتە كۆتايى ئائىنە.

لە كاتىنکدا گومپایى و شوينىكەتوووانى، بۇنەوەران بە مەردووی ساماناك دەبىن، ئیمان و ئیمانداران بە چەند بەديھاتۇرۇيە كى خواوه‌ن گیان و ژيانیان دەبىن و چەشنى ھاوهل و ھاودەم دلىان پېيان دەكىتەوە و، بە زمانى: خۆشەویستى و ئیمان و فېزەت مامەلە لە گەل يە كەردا دەكەن. چونکە "ھەريك لە بۇنەوەرانە - وەك ئايەتى پېرۋاز ئاماژەي بۇ دەکات - نويز و تەسیحاتى خۆی دەزانى"^(۱) و "ھېچ شتىلەك نى يە كە تەسیحات و سوپاسگوزارى خوانە كات"^(۲). ھەموو شتى بەپىي خۆی و بە گۈپەرى تواناي، داراي ژيانىكى تايەتى يە. كەواتە سام و ترس و بىم ناتوانن جىنى خۆيان لە بەرددەم بوانىنى ئیماندا بکەنەوە.

كاتى "گومپایى" سەرجمى "زىنەوەران" و "بەديھەپەرداواني بۇنەوەر" بە لاواز و كۆتلۈر دەبینیت و، وادادەنلى كە بە ئاوااتە كاتىان ناگەن و كەس نى يە بىانپارىزىت و

(۱) ﴿كُلْ قَدْ عَلِمَ صَلَّاهُ وَ تَسْبِيَحُهُ﴾ (النور: ۴۸).

(۲) ﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسْبَحُ بِحَمْدِهِ﴾ (الاسراء: ۴۴).

خزوی له لایان خوژه ویست بکات و، خاووه‌نیکی دل‌سوزیان نی به سه‌رپه‌رشتیکاریان بیست، بـلـکـو هـمـموـیـان لـهـتاـو کـوـلـهـوارـی وـخـمـ وـپـمـزـارـه وـنـاـوـمـیدـی، چـدـشـنـی هـهـتـیـ فـرمـیـسـکـ هـهـلـدـهـ رـیـژـنـ..

ئـاـلـمـ کـاتـهـداـ "نوـورـیـ ئـیـمانـ" دـیـتـ وـ، هـمـمـوـ بـوـونـوـهـرـهـ بـنـ گـیـانـهـ کـانـیـشـ وـهـکـ گـیـانـدارـ وـهـاـوـدـمـ پـیـشـانـیـ مـرـزـفـ دـهـدـاتـ.. ئـمـوـ شـتـانـهـ کـهـ خـوـایـ گـهـوـرـهـ بـهـهـرـهـیـ: "بـوـونـ" وـ "زـیـانـ" بـینـ بـهـخـشـیـوـنـ، بـهـ هـتـیـوـیـ دـلـ شـکـاوـیـ چـاـوـ بـهـ فـرمـیـسـکـیـانـ نـاـیـنـیـتـ، بـلـکـوـ بـهـ: چـهـنـدـ بـهـنـدـیـهـ کـیـ کـارـپـیـ سـپـیـرـراـوـیـ فـرـمـانـبـهـرـیـ دـهـمـ بـهـ زـیـکـرـ وـ تـهـسـیـحـاتـ گـوـزـارـیـ خـوـایـانـ دـهـزـانـیـتـ.

● خالی شەشم:

نوـورـیـ ئـیـمانـ "دـنـیـاـ وـقـیـامـهـتـ" وـهـکـ دـوـوـ سـفـرـهـیـ پـرـ لـهـ جـوـزـهـ کـانـیـ نـیـعـمـهـتـ پـیـشـانـ دـهـدـاتـ، کـهـ ئـیـمانـدارـ بـهـ دـهـسـتـیـ ئـیـمانـ وـ هـسـتـهـ ئـاشـکـرـاـ وـ پـنـهـانـ وـ لـایـهـنـهـ نـاسـکـهـ مـعـنـهـوـیـ وـ گـیـانـیـ بـهـ کـانـیـ سـوـوـدـیـانـ لـنـ وـ وـرـدـهـ گـرـبـیـتـ وـ لـیـبـیـانـ بـهـرـمـهـنـدـ دـهـبـیـتـ.. بـهـلـامـ لـهـ بـرـانـگـهـیـ گـوـمـرـابـیـ یـمـوـهـ، سـوـوـدـ وـهـرـ گـرـتـیـ زـینـدـهـوـرـانـ لـهـمـ دـوـوـ سـفـرـهـیـ ئـهـوـنـدـ بـچـوـوـكـ دـهـبـیـتـهـ کـهـ تـهـنـهـ لـهـ باـزـنـهـیـ تـامـ وـ چـیـزـهـ مـادـدـیـ بـهـ کـانـدـاـ دـهـمـیـتـهـوـهـ. کـهـ دـیـارـهـ ئـهـمـانـهـشـ کـوـزـتـایـیـ بـیـانـ بـیـنـ دـیـتـ وـ نـامـیـنـ، ئـمـ نـهـمـانـهـشـیـانـ تـامـیـ ئـمـوـ لـهـزـتـانـهـ تـالـ وـ لـیـلـ دـکـاتـ.

کـهـچـیـ نـوـورـیـ ئـیـمانـ باـزـنـهـیـ ئـمـوـ سـوـوـدـ وـهـرـ گـرـتـنـهـ ئـمـوـنـدـهـ فـرـاـوـانـ دـهـکـاتـ کـهـ دـهـوـرـهـیـ ئـاسـانـ وـ زـهـوـیـ، بـگـرـهـ دـنـیـاـ وـقـیـامـهـتـ دـهـدـاتـ. بـهـ رـادـیـهـکـ کـهـ ئـیـمانـدارـ "خـزـرـ" وـهـکـ چـرـایـهـکـ دـهـبـیـتـ وـ "مـانـگـ" بـیـشـ بـهـ رـوـوـنـاـکـیـ خـانـوـهـ کـهـیـ دـادـهـنـیـتـ وـ، ئـمـ دـوـانـهـ سـهـبـارـهـ بـهـوـ دـهـبـنـ بـهـ نـیـعـمـهـتـ وـ، بـهـ دـوـوـ هـاـوـدـهـمـیـ سـهـفـرـیـانـ دـادـهـنـیـتـ. بـنـیـ گـوـمـانـ باـزـنـهـیـ ئـمـوـ نـیـعـمـتـانـهـیـ کـهـ بـهـ مـرـزـفـ بـهـ خـشـرـاـوـنـ گـهـلـنـیـ فـرـاـوـانـزـهـ لـهـ بـیـرـکـرـدـنـوـهـ وـ بـوـچـوـنـیـ ئـیـمـهـ. چـوـنـکـهـ قـوـرـئـانـیـ پـیـرـۆـزـیـ خـاوـهـنـ ئـیـعـجـازـ دـهـفـرـمـوـیـ:

(وَسَخَّرَ لَكُمُ الْشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) (ابراهیم: ۳۳) ..

هـرـوـهـاـ دـهـفـرـمـوـیـ:

(أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفَلَكَ تَبْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ) (الحج: ۶۵).
قوـرـئـانـیـ پـیـرـۆـزـ لـهـ چـهـشـنـهـ ئـایـهـتـانـهـدـاـ بـهـ رـهـوـانـبـیـزـیـ بـهـ رـهـنـگـیـنـهـ کـهـیـ خـزوـیـ ئـامـاـزـهـیـ بـهـ ئـمـ. جـوـرـهـ چـاـکـهـ کـارـیـ بـهـ دـهـرـاـسـیـانـهـ کـرـدوـوـهـ، کـهـ لـهـ ئـیـمانـوـهـ پـهـیدـاـ دـهـبـنـ.

● خالی حه و ته:

ئیماندار به نوری نیمانه که دهزانیت که گهوره‌ترین نیعمت له بوندا "ناسینی خوایه". چونکه هیچ نیعمتیکی تر له سه رهو و یوه نی به و، سه رچاوه‌ی هه مو و جوزه کانی تری نیعمتله بین کزتایی به کان و چاکه کاری به برده و امه کان و چه شنه کانی به خشنه بین سووره کانی خواوه‌نده..

که واه به ئەندازه‌ی گهردیله کانی جیهان پیویست ده کات "الحمد لله" له سهرئم نیعمتله‌ی نیمان بکهین. چونکه "أَلْ" ی "ئیستغراق" ی "الحمد" هه مو و ئه و نیعمتله ده گریته‌وه که داخوازی سوپاس له سه ر کردن.

یه کنی لهو نیعمتله ئوه‌یه که خوا "رەحمان". ئەمەش ئوه‌نده نیعمتی تیدایه به ئەندازه‌ی ژماره‌ی هه مو و ئه و شتله‌ی که پهیوه‌ندی بیان به سۆز و بهزه‌یی هاتمه‌وه‌وه هه‌یه به زینده‌وه‌راندا. چونکه مرۆف پهیوه‌ندی بیه هه مو و زینده‌وه‌رانه‌وه هه‌یه و، به سروشیش وا بەدیهینراوه که به بەخته‌وه‌ری ئهوان ئەم بەخته‌وه‌ر دهیت و، به ئازاریشیان ئازار ده چیزیت. که واه نیعمتیک بز يه کم‌س، له راستیدا نیعمتله بز هه مو و خەلکی به گشتى..

یه کنیکی تر لهوانه ئه و نیعمتله‌یه که خوا "رەحیم". ئەمەش نیعمتیکی هیندە فراوانه که به ئەندازه‌ی ژماره‌ی ئه و منانانه‌ی وان له ژیبر سایه‌ی نیعمتی سۆزی دایکانیاندا، نیعمتی گرتۇوه‌ته خزو و هر هه مو و بیان داخوازی سوپاس و ستایشن. بەلتى، هر کەسیتک دارای سروشیتکی ساغ بیت، گربانی مثالی هەتیو کاری تیده کات و ئازاری دەدات، هر ئه و کەسە تامى ئه و میھر بانی و سۆزهش ده چیزیت که دایکان له برووی جىگەر گۈشە کانیاندا دەبىتىن. ئەم تام و چىزانه‌ش نیعمتیکی مەزن و داخوازى شوکرو و ستایشن..

یه کنیکی تر لهوانه ئه و نیعمتله‌یه که خواوه‌ند "حکیم" واتا دانایه. چونکه ئەمەش نیعمتیکی ئه و تۆیه به ئەندازه‌ی ژماره‌ی تاڭ تاڭ و جوزه کانی بونى "دانایي" له ناو هه مو و بونه و هران و تىكىرى اى گهردۇوندا، داخوازی سوپاس و شوکرانه بېزىرى يه. چونکه هەروهك "دەرۇونى مرۆف" نیعمتی نوره "رەحمانى يه کان" و "دل" يشى هى درەوشانه‌وه "رەحیمی يه کان" دەچىزىن، "ژیبرى" يش به هەمان جوز تامى لايەنە ناسكە کانی "دانایي" خواوه‌ند دەچىزىت.

که او اته پر به ده م و دل و دهروون و زیری، سوپاس بخواهی گهوره‌ی میهره‌بانی دانا. همراهها سوپاسینکی ئوه‌نده زور پیشکه‌شی خواهی گهوره ده کهین که زایله‌کهی بخشای ئاسمان پر بکات، له‌سر نیعمتی ئوه‌ی که ئوه خواهی "حفيظ" واتا: پاریزه‌ره، چونکه "برده‌وامی نیعمت" گهله‌ی له خودی نیعمت‌هه که مه‌زنتره و "مانوه‌ی لمه‌زه" گهله‌ی له تام و لمه‌زه به‌لمه‌زه‌تاره و "مانوه‌ی هه‌میشه‌بی ناو به‌هه‌شت" يش نیعمت‌تیکه زور له به‌هه‌شت - خۆی - به‌رزتره.

جا نیعمتی ئوه‌ی که بزانین خواوه‌ند "پاریزه‌ره"، چه‌ندین نیعمتی زور و زیارتی له هه‌موو جوزه‌کانی نیعمتی ناو بونوه‌ری له دوو توئی دایه.

هر بدم چه‌شنه، بخ خوت ناوه جوانه کانی ترى خواهی گهوره له گهله‌ی ئهم ناوانه‌ی "الرحمن و الرحيم و الحفيظ" دا قیاس بکه، چونکه همراهک له ناوه کانی خواهی گهوره چه‌ندین نیعمتی لەزماره به‌دریان تیدایه، داخوازی سوپاس‌گوزاری برد و امی بین کۆزتاپین.

یه کىنکى تر له و نیعمت‌نانه، نیعمتی "ئیسلام" و "قورئانی پیروز" له که سه‌رچاوهی هه‌موو نیعمت‌هه ماددی و معنیوی بیه کانیان بخ ته‌قاندینه‌وه. خۆ دیاره ئەمەش داخوازی سوپاس‌گوزاری بیه کی نه‌براوه و هه‌میشه‌بی بیه.

یه کىنکى تر له و نیعمت‌نانه "حەزرتی مەمەد" ﷺ که ده‌بى شوکرانه و سوپاس‌گوزاری بیه کى بى كوتالى پیشکه‌ش به خواهی گهوره بکهین له‌سر ئوه‌ی که ئەم پیغەمبەرە ئازیزه‌ی ﷺ بخ ناردين. چونکه تەنھا ئەو بولو به هۆزی دەستکەوتى نیعمتی ئیمان و، كردنوه‌ی دەرگای گەنجینه کانی هه‌موو نیعمت‌هه کانی تر. كه او اته ئەم پیغەمبەرە ﷺ نیعمت‌تیکه گشت مرۆفايەتی قەرزاری سوپاس و ستايىشى هەتاهەتايى ئەون.

● خالقی هەشتەم:

سوپاس و ستايىش بخ ئوه خواوه‌ندەی که: ئەم كىنې گهوره‌یهی "گەردوون" و "قورئانی پیروز" - که پۇونكەرەوهی كىنې گەردوونه - به چەشنى خستووه‌تە پىش چاوه: دەرخىستن و پىشاندانى وەسفە کانی جوانى و كەمالى ئەو، سوپاس و ستايىشى خۇيانى پیشکه‌ش ده کەن.

ئەم كىتىبەي "گەردوون" بە ھەموو باب و فەسلىھە كانى و بە گشت لايپەرە كانى و، ئەو واتايانەي لە تۇنى دىپ و وشە و پىته كانيدان، ھەرىيە كەيان بە گۈنېرە خۇزىان و، ھەر لە بچىو كەردىن تا گەمورە ترىن نەخشۇنىڭار كە لە ناواباندایە - تىكىرىا - سوپاسى خواتى گەورە دە كەن و، بە دەرخسەن و پىشاندانى وەسفە كانى شىكۈمىندىي خواوهندە گۈزىا و تاك و تەمپىا و صەممەدە كەيان، تەسىبەحاتى خۇزىانى پېشىكەش دە كەن.. ھەموو پېتىكىشى، بە: پىشاندانى نورى وەسفە كانى جوانىي نۇوسىرە "رەھمان و رەحيمە كەيان" ستايىشى دە كەن.. ھەرچى نوخىتە و نەخشى ناو گەردوونىش ھەن، چەند ئاۋىنەيە كەن تىشكى ناوه كانى ئەو كەسە دەدەنەوە و دەرى دەخەن كە خاوهنى ناوه جوانە كانە، كە خواوهندى شىكۈمىندىي بىن ھاوتا و بىن ھاوبەشە.

● خالقى نۆھەم:

الحمد - من الله بالله على الله - الله، بعد ضرب الكائنات من أول الدنيا إلى آخر الخلقة، في عشرات دقائق الأزمنة، من الأزل إلى الأبد.

الحمد لله على نعمة القرآن والإيمان علىٰ وعلى إخوانى بعد ضرب ذرات وجودي في عشرات دقائق عمرى في الدنيا وبقائي في الآخرة.

﴿سبحانك لا علم لنا إلا ما علمتنا إلَّكَ أنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾.

﴿الحمدُ للهِ الَّذِي هَدَانَا هَذَا وَمَا كَنَا لَهُتَدِي لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسْلَ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾.

اللهم صل على سيدنا محمد بعد حسنات أمته، وعلى آله وصحبه وسلم. آمين.
والحمد لله رب العالمين.

بسم الله الرحمن الرحيم

يا الله، يا رحمن، يارحيم، يا فرد، يا حي، يا قيوم،
يا حكم، يا عدل، يا قدوس!

تو حهقى ئىسى نەعزم و خورمەتى قورئانى خاوهەن
ئىعجازى بەيان و رېزى پەغەمبەرى ئەكىرەم ﷺ : ھەممۇ
ئەو كەسانەي كە كۆمەلە پەيامى (تىشكە كان) بان بە چاپ
گەياندۇوە و بلاۋىان كەردىتەۋە و، يارمەتىدەرە
بەرېزە كانىان و قوتابىيانى پەيامە كانى نۇور بە بەھەشتى
فېردىس و بەختەورىي ھەمېشەلى شاد بەفرمۇو. ئامىن..
ھەمېشە و بەردىوام لە خزمەتى ئىمان و قورئاندا تەوفيقىان
بىدە. ئامىن.. لە بەرامبەر ھەر پەتىكى كىتىيى
(تىشكە كان) وە ھەزار كەردىوە چاڭ لە لاپەرەي
كەردىوە چاڭ كە كانىاندا بىرۇسە. ئامىن.. بە فەزىل و
مېھرەبانى خۆت دامەزراوى و بەردىوامى و ئىخلاسيان
لە بلاۋ كەردىوە پەيامە كانى نۇوردا بىن بەخشە. ئامىن..
يا أرحم الراحمين! سەرجەمى قوتابىيانى پەيامە كانى
نۇور لە ھەردوو دىنيادا بەختەور بەفرمۇو. ئامىن.. لە
شەرى شەيتانە كانى ئىنس و جىنىي بىانپارىزە. ئامىن..
لە قسۇر و گۇناھە كانى ئەم "سەعىد" دەستەوسان و
بىنچارەيەش خۇش بىه. ئامىن.

بە ناوى ھەممۇ قوتابىيانى نۇورەوە:

سەعىدى نۇورسى

پیش‌ستی بابه‌تله کان

لایه

بابه‌ت

۰	تیشکی دووه‌هم
۶	بیندار کردن و میدک
۷-۶	سره‌تا:
۸	□ مقامی یه کدم: (بروبوومه کانی ته‌وحید) ... به روبوومی یه کدم: "جوانی" ی خواوه‌ند و "که‌مال" ی پروه‌ردگار
۱۵-۸	به ته‌وحید و یه کتابی ده‌رد که‌ون به روبوومی دووه‌هم: به‌هزی ته‌وحیده‌وه تایه‌تمه‌ندی یه کانی گهردوون
۲۱-۱۶	ناشکرا ده‌بیت به روبوومی سئ‌هم: چیه‌تی و تایه‌تمه‌ندی یه کانی مرزف به‌هزی
۲۶-۲۲	ته‌وحیده‌وه ده‌رد که‌بوت □ مقامی دووه‌هم: (بلگه کانی ته‌وحید و پوچه‌لکردن وهی هاو به‌شايه‌تی)
۲۷	خواستی یه کدم: به‌لگه سیفوت و ناوه ره‌ها کان خواستی دووه‌هم: تا پاده‌ی "وجوب" تاسانی له ته‌وحیددا هه‌یه و، هه‌تا
۳۴-۲۷	بله‌ی "نه‌گونخواری" ش گرفت له "هاره‌به‌شايه‌تی" (شیرک) دا هه‌یه خواستی سئ‌هم: به‌دیهیانی هه‌مو شنیک، به تایه‌تی زینده‌هه‌ران،
۴۲-۴۰	به‌وپه‌ری ناوازه‌یی و رینکوینکی □ مقامی سئ‌هم: سی نیشانه و به‌لگه‌ی هه‌مه کی له سر ته‌وحید:
۴۴-۴۳	نیشانه‌ی یه کدم: ته‌وهیه که وشهی (و‌حده) بره‌هم ده‌هینیت نیشانه‌ی دووه‌هم: ته‌وهیه که وشهی (لا شریک له) بره‌هم ده‌هینیت و‌لامینکی به‌هینز بوز پرسیارینکی دووه‌لقی:
۴۷-۴۴	- لقی یه که‌می پرسیاره که: راسته "جوانی" و "دادگه‌ری" دورانده‌وری گهردوونیان داوه. به‌لام ئایا چی ده‌لینیت سه‌باره‌ت بهم ناشیرینی و گیرو گرفت و نهخوشی و مردانه‌ی که به چاوی خزمان دهیانین؟!
۴۸-۴۷	

- بزجی خوای گموردی دهولمهند و بین لیحتجاج و خاوهن
جوانی پهها و میهره بانی پهها و خیری پهها، چهند دانه و
تاك تاکنکی لواز دوچاری موسیبیت و شبر و شته
ناشیرینه کان ده کات؟ ۴۸-۴۹
- نیشانه‌ی سی هم: ئوهیه که (له المثل وله الحمد) ئامازه‌ی بز ده کات ۵۱-۵۲
- ئو نیشانه‌ی توحید که بدم ناوه جوانانه‌ی خوای گمورد
ئامازه‌یان بز کراوه: (الأول، الآخر، الظاهر، الباطن) ۵۳-۵۴
- کۆتایی: (ئامازه‌یه کى يەكچار كورت بە گوفارتىنک بز هەر يەك لە
پایانه‌ی ئیمان کە نېتىي توحید لە خۇزى گرتۇون) ۵۵-۵۶
- پرسیارنىڭ بە بۇنەی باسى حەشرەوە: ۵۷
- وەلام: چەند غۇونەيەکى بەرجهستە و بىنراو لە سەر حەشر ۶۰-۶۱
- تیشكى سی هم: (پەيامى مۇناجات) ۶۱
- ئەم پەيامە بە شیوازىنکى بۇختى دەراسا و بىن گومانى يەكى
لە عادەت بەدەر و خاونىنى و دلىبايى: (پۈيىستى بۇون و ..
تاکى و .. تەنیايى و .. شکۈزمەندىي پەروەردگارى و ..
سەزنىي توانست و .. فراوانىي میھرەبانى و .. گشتى
بۇونى فەرمانزەوابى و .. ھەملەلەنگىرى زانست و ..
گشتىگىرى دانستى خواوهند) و بىناغە ئیمانى يەكاني ترى
هاوچەشىيان دەچەسپىتىت. ھەروك ئامازه‌یه کى گەلنى
بەھىزىش بز "حەشر" ده کات، بە تايىت لە كۆتايىي يەكىدا) ۸۹-۹۱
- تیشكى چوارەم:**
- ئەم تیشكى بىرىتى يە لە چەند سەرنج و بۇونكىرىنەوەيە کى گىرنگ و
مەزن لە سەر ئايەتى پىرۇزى: ﴿خَسِّبَنَا اللَّهُ وَنَعْمَ الْوَكِيلُ﴾ (آل عمران: ۱۷۳) ۹۰
- بىنداز كىرىنەوەيەك ۹۰
- پىشە كى ۹۲-۹۱
- يە كەم پلەي نورىيى "حەسى":
- عىيشقى "مانوه" كە لە مەۋۇقايدا بىرىو لە "بۇون" و "مانوه" يى خاوهن
كە ماتى رەھايە. كەواتە چىزى مانوه تەنھا لە "ئیمان" دايە ۹۷-۹۶
- ♦ دووهەم پلەي نورىيى "حەسى":
- گىرنگى پەيەونىدىي ئیمانى يە خواى گموردە و، بەدەستەھىنانى ھىز و
ورە و توانا لەم بىرىيەوه ۹۷-۱۰۰

- ◆ سئی هم پله‌ی نوری "حمسی":
کارایی توانستی رههای خوای گهوره و، گرنگی مرؤف له بروی ئیمانوه ... ۱۰۴-۱۰۰
- ◆ چوارم پله‌ی نوری "حمسی":
"بوون"ی مرؤف و برونوهران به بوالدت بمهرو "نمان" و "نبوون"
دبروات، به لام له بوانگهی قورئان و ئیمانوه تاوینه‌یه که بز
"بوون"یکی بئ سنور و هز کارینکه بز ده ستکه‌وتني چەندین
جۇزى لە ژماره‌بەدەرى "بوون" كە بە چەشىنىكى بئ كۆتايى
دەكەرینه‌وه و دەردە كەون ۱۰۸-۱۰۴
- ◆ پېشچەم پله‌ی نوری "حمسی":
نەگەر "زیان" تەنبا بە يەك بروو بپوانىتە مرؤف، سەدان پروويان
ھەيە كە پېيان دەبروانىتە خواي گهوره‌ی زىندۇوی زیانىه خش.
گەر بەرھەمەنکى بز بەديھىنراو بگەرینه‌وه هەزار بەرھەمى بز
بەديھىنەرى دەگەرینه‌وه. لەبرئوه، تەنها ساتىنکى "زیان" لە
چوارچىۋەرە رەزامندى يە كانى خوادا سەرۈزىادى مرۇغەا ۱۰۹-۱۰۸
(پروونكەردنەوهى تەمە لە چوار مەسەلەدا):
- مەسەلەی يە كەم: چىيەتى و پاستىي "زیان" برووي لە خواي
گهوره‌ی "حەمى" و قىيىوم"ە. بزىھ كلىلىي گەنجىنەي
ناوە جوانە كانى خوايە و، نەخشەيە كى بچوو كى نىڭارە
ناوازە كانىانە و، پىوھىنکى ورده بزەھلىسىنگاندىنى
پاستىي گەردوون ۱۰۹
- مەسەلەی دووهەم: مافە پاستقىنە كانى "زیان" دەرى دەخەن
كە هەركات "ئیمان" بروانە هەر شتىنکوھ گىانى بە بەردا
دەكات و، ئەم زیانە فانى يە دەكات بە زیانى باقى و، مۇزى
"فەنا" بەسر "زیان" وو دەسپېتىمۇ! ۱۱۰-۱۰۹
- مەسەلەی سئی هەم: سوودە مەعنەوی و كارمەندى يە سروشتى يە كانى
"زیان" روويان لە بەديھىنەرى بەخىشىدەيە و، "زیان" لە سئى
پرووه و ئەر كى تاوينه دېيىت بز بەديھىنەرى ۱۱۲-۱۱۰
- مەسەلەی چوارم: خاۋىنلىرىن چىز و، پۇخت ترىن و بالقەتە ترىن
بەختوھىرى "زیان" تەنها لە "ئیمان" دايە ۱۱۳-۱۱۲

- ◆ شهشم پلهی نوری "حسمی":
بیننی جیهان به هست و نسته کانی "جوانی":
- * بـلـگـهـی بـهـکـمـ: جـوـانـیـ تـاـشـکـرـایـ بـهـدـیـهـاتـوـهـ جـوـانـهـ کـانـ ۱۱۶-۱۱۴
 - * بـلـگـهـی دـوـوهـمـ: (پـنـجـ خـالـیـ لـهـخـزـ گـرـتوـوهـ)
بـهـکـمـ: جـوـانـیـ بـوـونـهـوـهـانـ سـینـهـرـنـکـیـ جـوـانـیـ خـواـیـ گـمـورـهـیـ ۱۱۶
 - دوـوهـمـ: جـوـانـیـ بـهـرـزـ وـ خـاوـینـ دـهـمـنـیـتـهـ وـ لـهـ ثـاسـزـیـ
"نهـمانـ" دـاـ تـاـواـ نـایـتـ ۱۱۷-۱۱۶
 - سـنـهـمـ: "جوـانـیـ" لـهـ لـایـنـ "جوـانـ" وـهـ دـهـبـهـخـشـرـیـتـ ۱۱۷
 - چـوارـهـمـ: هـرـچـیـ دـیـارـدـهـیـ "جوـانـیـ" لـهـ گـمـرـدـوـنـدـاـ هـمـیـ،
هـرـ هـمـوـوـیـانـ درـهـوـشـانـهـ وـ نـامـازـهـیـ جـوـانـیـ بـهـ کـیـ
۱۲۱-۱۱۷ مـعـنـهـوـیـیـ بـنـ قـسـوـورـنـ
 - پـنـجـمـ: ظـامـانـجـ لـهـ جـوـانـیـ جـیـهـانـدـاـ دـهـرـخـسـتـیـ جـوـانـیـ بـهـ کـیـ
خـاوـینـهـ وـ، گـوزـارـشـتـ لـهـ جـوـانـیـ بـهـ پـاـکـهـ دـهـ کـاتـ ۱۲۲-۱۲۱
 - * بـلـگـهـی سـنـهـمـ: (سـنـ سـهـنـجـیـ تـیـنـدـایـ)
بـهـکـمـ: بـوـونـ "وـیـسـتـ" وـ "ظـامـانـجـ" وـ "زـانـسـتـ" وـ "دانـسـتـ" وـ
"بـهـدـیـهـنـهـرـیـ چـاـکـهـ کـارـ" لـهـ پـشـتـیـ هـمـوـوـ نـارـایـشـتـ وـ
جوـانـکـارـیـ وـ پـنـکـخـسـتـیـکـیـ وـرـدـیـ بـهـدـیـهـاتـوـوـانـ، بـهـ
تـایـیـهـتـ زـینـدـهـوـهـاـنـوـهـ ۱۲۴-۱۲۲
 - دوـوهـمـ: بـوـونـ عـیـشـقـنـیـکـیـ تـیـلاـهـیـ تـاـ بلـنـیـ گـرـمـوـگـوبـ وـ
خـوـشـهـوـیـسـتـیـ بـهـ کـیـ پـهـرـوـهـرـدـگـارـبـیـ بـهـمـیـزـ لـایـ مـرـزـفـهـ لـهـ
ژـمـارـهـ بـهـدـهـرـهـ کـانـ، بـهـ تـایـیـهـتـ لـهـ چـبـنـهـ بـهـرـزـهـ کـانـیـانـدـاـ، بـهـ
پـوـونـیـ وـ بـلـگـهـنـهـوـیـسـتـیـ ظـامـازـهـ بـنـ "جوـانـیـ" بـهـ کـیـ بـنـ
وـیـنـهـ دـهـ کـاتـ، بـهـلـکـوـ شـایـهـتـیـ بـهـ کـیـ بـنـ گـمـانـیـ لـهـ سـرـ دـهـدـاتـ ۱۲۵-۱۲۴
 - سـنـهـمـ: "بـوـونـ" خـیـرـ وـ بـرـوـنـاـکـیـ بـهـ کـیـ سـرـتـاسـهـرـیـ بـهـ وـ،
"نـبـوـونـ" يـشـ شـمـرـ وـ تـارـیـکـیـ بـهـ کـیـ سـهـواـهـتـیـ بـهـ - هـمـوـ
خـیـرـ وـ چـاـکـهـ وـ جـوـانـیـ وـ لـهـزـهـتـیـکـ لـهـ "بـوـونـ" وـهـ سـهـرـیـانـ
هـمـلـداـهـ وـ، گـشتـ شـمـرـ وـ گـرفـتـ وـ تـازـارـیـکـ وـ تـمنـانـهـ
گـونـاهـهـ کـانـیـشـ لـهـ "نـبـوـونـ" وـهـ پـمـیدـاـ بـوـونـ ۱۲۶-۱۲۵
 - بـیـدارـکـرـدـنـوـهـیـکـ ۱۲۶

تیشكی پنجم: (بیشانه کانی قیامه‌ت)

- بیدار کردنوه‌یهك ۱۲۸-۱۲۷
- پنهه کی: (بریتی به له پنچ خال) ۱۲۹-۱۲۸
- خالی به کم: ئیمان و ته کلیف بریتین له تاقیکردنوه و پشیرکنیهك ۱۳۰-۱۲۹
- خالی دووه‌م: ئو شه غیبی بانه‌ی که پیغمبه‌ری سروه‌ریان ۱۳۱-۱۳۰
- خالی سی‌هم: (دوو سه‌رنج) ۱۳۲-۱۳۱
- یه کم: بهشیک لمو فرمودانه‌ی که له شیوه‌ی ته‌شیبه و غورونه
هینانوهدا ریواهه کراون، له لایه‌ن عه‌وامه کانوه به چند
"حقیقت" یکی ماددی و هرگیراون! ۱۳۳-۱۳۲
- دووه‌م: نیازی هندی ریواهه چند شوینیکی تاییته، که چی
وا گومان براوه گشتی و همه‌کی بیت ۱۳۴-۱۳۳
- خالی چواره‌م: له بمر چه‌ند دانایی و به‌رژه‌ندی به کی زور کاتی
هاتنی قیامه‌ت، که سره‌مه‌گی دنیا و نهجه‌ل مرزف و
مردنی زینده‌هرانه، پنهان کراوه و شارراوه‌توه ۱۳۵-۱۳۴
- خالی پنجم: کاره در اسا و نائاسانی به کانی هر دوو ده‌جاله که
(ده‌جالی موسلمانان و ده‌جالی همه‌ر گهوره) هاودهم
له گهمل ناوی هر دوو کیاندا پنکه‌وه ریواهه کراون.
له خودی که‌سی ئو ده‌جالانه‌وه پوو دده‌دن! ئیتر له بمر
پنهانی و نادیاری و اتساکان ئو ریواهه‌تانه بیون به
مونه‌شاییه - چند روونکردنوه‌یه کی تر ۱۳۶-۱۳۵
- مه‌سله کانی تیشكی پنجم: (بیست دانمه)
* مه‌سله‌ی به کم: له باره‌ی ئوهه‌ی "سوفیانی" - که یه کنکه له
که‌سانی ناخرزه‌مان - ده‌ستی کون ده‌بیت ۱۳۷-۱۳۶
- * مه‌سله‌ی دووه‌م: له ریواهه کاندا هاتووه که: یه کئیک له که سه
ترسناکه کانی ناخرزه‌مان کاتنی بیانی له خمو هملده‌ستیت
له ناوچاویدا دهنوسرتیت: "کم‌ه کافره"! ۱۳۸-۱۳۷

- * مسله‌ی سی هم: له پیاوایته کاندا هاتووه که: دهجال و کمه
هاوچه‌شنه کانی له ثاخر زه‌ماندا، بههشت و دوزه‌خی درؤینه و
ساخته‌یان هدیه ۱۳۷
- * مسله‌ی چواره: له پیاوایته کاندا هاتووه که: له ثاخر زه‌ماندا
کمس نامینیت بلیت: "الله.. الله" ۱۳۸-۱۳۷
- * مسله‌ی پنجم: له پیاوایته کاندا هاتووه که: دهجال و کهسانی
هاوچه‌شنه، له ثاخر زه‌ماندا لافی خواهی‌تی لئی دهدن ۱۳۸
- * مسله‌ی ششم: له پیاوایته کاندا هاتووه که: فیتنه‌ی ثاخر زه‌مان
هینده گموره دهیت که هیچ کمیک توانای زالیونی به‌سر رهقار و
هلسو که‌وتکانی خوزیدا نامینیت ۱۳۹
- * مسله‌ی حوتهم: له پیاوایته کاندا هاتووه که: "سوفیانی" به "زانست"
خلکی له بی ده‌ترازینیت و گلی زانیش شوینی ده کون ۱۴۰-۱۳۹
- * مسله‌ی هشتم: پیاوایته کان ده‌ری دخمن که: فیتنه‌ی ترسناکی
"دهجال" له بیزی موسلماناندا دهیت، تهناهت همو نه‌تووه
نیسلام په‌نایان گرتووه به خوای گموره لدو فیتنه ۱۴۰
- * مسله‌ی نزهه: پیاوایته کان شیوه‌ی به‌سرهاتی سوفیانی و
رورو داوه کانی فیتنه‌ی ثاخر زه‌مانیان وا کیشاوه که له
ده‌روبری "شام" یان له "دورگه‌ی عرهب" دا برو بدنه ۱۴۱-۱۴۰
- * مسله‌ی دههم: پیاوایته کان توانای گموره و ده‌راسای که‌سانی
ثاخر زه‌مانیان باس کردوه ۱۴۱
- * مسله‌ی یازدهم: له پیاوایته کاندا هاتووه که: له ثاخر زه‌ماندا
به چل ژن یهک سرپه‌ر شیکاریان دهیت ۱۴۲-۱۴۱
- * مسله‌ی دوازدهم: بروزه کانی حوکم‌انی ده‌جال ۱۴۳-۱۴۲
- * مسله‌ی سیازدهم: له پیاوایته‌نکی صه‌حیدا هاتووه که حمزه‌تی
عیسا - دروودی له‌سر بیت - ده‌جالی گموره ده کوزیت ۱۴۴-۱۴۳
- * مسله‌ی چواردهم: هاتووه که: "جووله که" هیزی گموره‌ی ده‌جال
دهن و، به ویست و گنوبایه‌لی خوبیان شوینی ده کون ۱۴۵
- * مسله‌ی پازدهم: نه و برووداونه "یهنجووج و منهنجووج" که
قورئانی پیروز به پوختی لیبان ده‌دونیت، فرموده‌ی پیروز همندی به
دریزی باسیان ده کات. به‌لام نم دریزه‌پندانانه وهک پوخته که‌ی

- قورئانی پیروز له جوزری "موحکم" نین، به لکو لمه وانمیه به
"موته‌شاپیهات" دابنین که تا راده‌یه ک پیویستیان به "تئویل" تهناند
به "ته عبیر" پیش ههیه ۱۴۶
- * مهله‌ی شازده‌هم: ریواهه‌ته کان نمهوه دهرده‌خمن که "دهجال"
جهسته‌یه کی یه کجارت گبوره و بمرزی نائاسایی پیوه‌یه و جهسته‌ی
حجزه‌تی عیسا - دروودی خروا له سره بیت - له چاو نهودا
گلنی بچوو که ۱۴۷
- * مهله‌ی حقده‌هم: هاتووه که: هممو دنيا هموالي سره‌هدانی
دهجال له همان روزی پعیدا بعونیدا ده بیستیت ۱۴۸-۱۴۷
- * مهله‌ی هژده‌هم: هاتووه که نه گذر نمهوه‌ی ئیسلام لمه سره
"ئیستیقامهت" بمنتهو نهوا بروزیکی ههیه. واته مولک و
حوکمداری نمهوه‌ی ئیسلام هزار سالى تمواو بمرده‌وام و
فهرمانزه‌وادیت، به بدلگه‌ی ثایتی پیروزی: **﴿فِي يَوْمٍ كَانَ
مِقْدَارَهُ أَلْفَ سَنَةً﴾** (السجدة: ۵). به لام گهر لمسه راسته بین
ئیستیقامهت لا بدات نهوا نیو روزی ههیه، واته نزیکه‌ی پنج
سەد سال پاریز گاریبی دهسته‌لات و فهرمانزه‌وایی یه کەدی خزی
بین ده کریت ۱۴۹-۱۴۸
- * مهله‌ی نوزده‌هم: چهند هعواالتکی جیاجیا و جزر او جوز
له باره‌ی "حجزه‌تی مههدی" یمهوه ههیه که له نالی بدمیه و
پعیدا بعونیشی یه کنکه له نیشانه کانی قیامهت ۱۵۰-۱۴۹
- * مهله‌ی بیستم: هلهاتی خوز له خزرناواوه و، سره‌هدانی
"دابة الأرض" ۱۵۲-۱۵۱
- پاشاوه‌ی بیست مهله‌ه کەی پیشوو له سې مهله‌ی بچوو کدا:
- مهله‌ی یه کم: له ریواهه‌کاندا ناوی "مہسیع" له حجزه‌تی
عیسا - دروودی لمسه بیت - نزاوه، کەچى همان ناو له
همردوو دهجاله کە نزاوه اوهک لهو ئیستیغازه‌یهدا بمرچاو
دەکھویت کە تیابدا و تراوه: "من فتنة المسيح الدجال". جا
تایا ج حیکمەتیک لەمەدا ههیه؟ ۱۵۵-۱۵۴
- مهله‌ی دوره‌هم: ریواهه‌کان چهند کارینکی ده اسای همردوو
دهجاله کە و توانای زۇر و زەبەندەیان و سام و شکنۇ گبورەنى

- لپراده به دهربیان باس ده کمن ۱۵۰
- هزکاره کانی ده رکوتني تو انای لپراده به دهربی همردوو دهجاله که ۱۵۸-۱۵۰
- مسله‌ی سی هم: پریتی به له سین پرووداوی پر له پندو عیبرهت ۱۵۸
- پرووداوی به کم: پریا بهتیک ناماژه بز نمه ده کات که شیوه و
وینه‌ی دهجال له سه‌ردمه حوم کمانی به که‌یداله زور
شتدا ده‌ردکه‌هیت، همروه‌ها ناماژه‌ی تیدایه بز نمه‌مش
- که لهناو جووله که‌دا لهدایک دهیست ۱۵۹
- پرووداوی دووه‌هم: ده گنیزمه‌وه که ده‌جالی مسلمانان زور
پر روش بروه بز واتای سوره‌تی: *هَوَالْتَيْنِ وَالزَّيْتُونَ* و
- پرسیاری له باره‌وه کردووه ۱۶۰-۱۵۹
- پرووداوی سی هم: له پریا بهتیک‌دا هاتووه که: ده‌جالی
مسلمانان له خزر اسانه‌وه سره‌لددهات ۱۶۰

تیشکی شه‌شم:

- (و)لامی دوو پرسیار که دوو سه‌رخی گرنگ له‌مدب ته‌حیاتی نویز رپون ده کنه‌وه)
پرسیاری به کم: حیکمه‌تی خوبنیدنی وشه پریزه کانی "ته‌حیات"
چی به له نویزد، له کاتیکدا که ئه و شانه هی گفتون گنیمه‌ک
بوون شموی میراج له نیوان پرروه‌گاری شکزمه‌ند و
پیغمه‌ره خوشویسته که‌دی *بِكَلَّهِ* برووی داوه؟ ۱۶۴-۱۶۱
- پرسیاری دووه‌هم: ج نه‌نی به که له و ته‌شیبه‌هی کزتایی ته‌حیاتدا همیه و،
حیکمه‌تی تایه‌تکردنی ئه جزره سلاواته له ته‌حیاتدا چی به؟ ۱۶۸-۱۶۴
- تیشکی حوه‌تم: بینیه کانی گه‌شیاریک.. (پیامی "آلایه‌الکبری") ۱۶۹
- برونکردنده و بینداری به کی گرنگ ۱۷۰-۱۶۹
- پیشکی: دوو گرفت که دلنيابی ئیمان دله‌قین ۱۷۱
- پئی پز گاربون له گرفتی به کم:
مسله‌ی به کم: له مسله و بابته گشتی به کاندا "نه‌فی"
کردن له برامبه "چه سپاندن" ووه هیچ بایه‌خینکی
- بز دانازیت ۱۷۴-۱۷۱
- مسله‌ی دووه‌هم: له هیچ بواریکدا گون بز قسی نه‌وانه
- رانا گیرنیت که له ده‌ره‌وهی پسپورتی نه بواره‌دان ۱۷۶-۱۷۴

بنی پزگاربون له گرفتی دووهدم:

ژیری به ته سکه کان به هزی "لخزبایی بونی زانستی" یمه

له برددم "مزنى" و "گهوره" خوادادیان خلیسکاوه و

له رئی ترازاون ۱۷۸-۱۷۶

□ بهشی به کهم: بدلگه کانی "بیون" ۱۷۹

- بدلگه‌ی ئاسماهه کان ۱۸۲-۱۸۰

- بدلگه‌ی بزشایی ئاسماه و شتاني ناوی ۱۸۸-۱۸۲

- بدلگه‌ی گوی زهوی و شتاني ناوی ۱۹۰-۱۸۸

- بدلگه‌ی دهريا و پروباره کان ۱۹۳-۱۹۱

- بدلگه‌ی چوا و بیابانه کان و هممو شتاني ناویان ۱۹۵-۱۹۴

- بدلگه‌ی گشت جوزه کانی درهخت و برووه که کان به:

راستىي نيمعت به خشين ۱۹۶

راستىي له يەك جياکردنوهيان ۱۹۷-۱۹۶

راستىي نه خشاندنى وينه و شىوهيان ۱۹۸-۱۹۷

- بدلگه‌ی هممو جوزه کانی بالنده و زينده‌هران و شايهدانيان

له سمر "تموحيد" به: ۱۹۸

راستىي بديهيان و داهىنان ۱۹۹

راستىي له يەك جياکردنوه و ئارايىشدان ۲۰۰-۱۹۹

نه خشاندن و كردنوهى وينه و شىوهيان ۲۰۱-۲۰۰

- بدلگه‌ی يەكدهنگىي پىغىمىهان - درووديان له سمر بىت - له سمر

"تموحيد" له بنى موعجيزاتيانوه ۲۰۳-۲۰۱

- بدلگه‌ی يەكگرتى زانيانى دل و دهرونون خاوبىن له بنى توپىسىوه و

بدلگه‌کانيانوه ۲۰۵-۲۰۳

- بدلگه‌ی يەكدهنگىي ئولياكان له بنى كەشق و كەرامەته كانيانوه ۲۰۶-۲۰۵

- بدلگه‌ی يەكدهنگىي مەلاتىكەتان ۲۰۸-۲۰۷

- بدلگه‌ی ژيرى يەراست و بروونه کان و دله ساغه نورانى يە كان ۲۱۱-۲۰۸

- بدلگه‌ی جىهانى پنهان ۲۱۲-۲۱۱

راستىي "وه حى" نەم پىشح حقىقەتە خاونىه دەھخشىت: ۲۱۲

۱- ئاخاواتى خواى گهوره له ئاستى تىنگەيشتنى ژيرىي ئادەمېز اددا ۲۱۳

۲- خۇناساندى خواى گهوره بە بۇنوهارانى له بنى گوفتاره كانيموه ۲۱۳

- ۳- سیفه‌تی "بدهیمنه‌رینی" ای خواوه‌ند داخوازی بدهمه‌وه‌چوون و
هینانه‌دی داو‌اکاری به کانی خعلکه ۲۱۳
- ۴- سیفه‌تی "anaxaوتن" دمـت لـه مـلـانـه لـه گـهـل دـوـو سـیـفـهـتـی "رانـتـ" و
"زـیـانـ" دـا ۲۱۳
- ۵- "خواهـتـی" اـی خـواـی گـهـورـه دـاـخـواـزـی تـهـوـهـیـهـ کـهـ بـهـ گـهـفـارـهـ کـانـیـ،
"بوـونـ" اـی خـزـی بـهـ خـاـوـهـنـ هـهـسـتـانـ رـایـگـهـبـهـنـیـتـ ۲۱۴-۲۱۳
- جـیـاـواـزـیـ نـیـوانـ "نـیـلـهـامـ" وـ "وـهـحـیـ":
- ۱- وـهـحـیـ لـهـ نـیـلـهـامـ بـهـرـزـ وـ پـایـهـدارـتـرـهـ، چـونـکـهـ لـهـ رـبـنـیـ مـهـلـانـیـکـهـ تـهـوـهـیـ ۲۱۵-۲۱۴
- ۲- وـهـحـیـ سـافـ وـ بـیـگـرـدـهـ وـ تـایـهـتـهـ بـهـ کـهـسـانـیـ تـایـهـقـمـنـدـهـوـهـ، بـهـلـامـ
ئـیـلـهـامـ گـشـتـیـ بـهـ، چـهـنـدـبـنـ شـیـوهـیـ جـوزـاـجـوزـرـیـ هـهـیـ ۲۱۶-۲۱۵
- چـیـهـتـیـ(ـمـاهـیـهـ)ـیـ نـیـلـهـامـ:
- ۱- "خـوـشـهـوـیـستـیـ" وـ "مـیـهـرـهـبـانـیـ" اـیـ خـواـیـ گـهـورـهـ دـاـخـواـزـیـ خـزـ
- خـوـشـهـوـیـستـ کـرـدـنـ لـایـ بـدـیـهـیـترـاـوـانـ بـهـ: گـهـفـارـ وـ ئـامـادـهـبـوـونـ ۲۱۶
- ۲- "مـیـهـرـهـبـانـیـ وـ بـهـخـشـنـدـهـیـ" اـیـ خـواـوهـنـدـ دـاـخـواـزـیـ گـهـراـ کـرـدـنـ
دوـعـاـ وـ نـزاـکـانـهـ بـهـ گـهـفـارـیـ خـزـیـ ۲۱۶
- ۳- بـهـ هـاـنـاـوـهـ رـزـشـتـیـ بـهـنـدـهـ کـانـیـ لـهـ رـبـنـیـ چـهـنـدـ گـهـفـارـیـکـیـ ئـیـلـهـامـیـ بـهـوـهـ ۲۱۶
- ۴- قـسـهـ کـرـدـنـ خـوـاهـهـنـدـ بـهـ ئـیـلـهـامـ لـهـ گـهـلـ تـهـلـمـفـزـنـیـ "دلـ" دـاـتـاـکـوـ نـهـ
کـهـسـهـ لـهـ ئـامـادـهـیـ وـ لـهـ گـهـلـداـ بـوـونـیـ خـواـیـ گـهـورـهـ ئـاـگـادـارـ بـکـانـهـوـهـ ۲۱۸-۲۱۶
- بـدـلـگـهـیـ پـیـغـمـبـرـیـ مـهـنـانـ حـمـزـرـهـتـیـ مـحـمـدـ ﷺـ کـهـ مـایـهـیـ شـانـازـیـ
- جـیـهـانـ وـ شـعـرـهـفـصـهـنـدـیـ گـرـوـیـ مـرـوـفـ، لـهـسـرـ "تـهـوـجـیدـ" ۲۱۹-۲۱۸
- بـلـگـهـ کـانـیـ رـاستـیـ پـیـغـمـبـرـیـ رـایـهـتـیـ بـهـ کـهـیـ:
- ۱- کـرـبـوـنـوـهـیـ سـهـرـجـمـیـ سـیـفـهـتـ وـ بـهـوـشـتـهـ بـهـرـزـ وـ جـوـانـهـ کـانـ لـهـوـدـاـ ۲۲۰-۲۱۹
- ۲- قـورـئـانـهـ کـهـیـ دـهـسـتـیـ ئـیـعـجـازـبـهـخـشـهـ ۲۲۱-۲۲۰
- ۳- ئـمـ پـیـغـمـبـرـهـ ﷺـ لـهـ گـهـلـ: شـمـرـیـعـتـ وـ ئـایـنـ وـ بـهـنـدـایـتـیـ وـ نـزاـوـهـ
لـلـاـتـوـهـ وـ، بـانـگـوـاـزـ وـ، ئـیـمـانـیـکـیـ نـاـواـزـهـ دـاـ رـهـوـانـهـ کـرـاـوـهـ ۲۲۳-۲۲۱
- ۴- يـهـ کـدـهـنـگـیـ وـ يـهـ کـگـرـتـیـ سـهـرـجـمـیـ پـیـغـمـبـرـانـ لـهـسـرـ نـهـ رـاستـیـيـانـهـیـ
ئـیـمـانـ کـهـ پـیـغـمـبـرـهـ مـانـ حـمـزـرـهـتـیـ مـحـمـدـ ﷺـ هـینـاـوـنـیـ ۲۲۴-۲۲۳
- ۵- گـهـیـشـتـیـ ئـهـولـیـاـکـانـ بـهـ سـهـرـچـاـوـهـیـ حـقـ وـ رـاستـیـ، لـهـ رـبـنـیـ شـوـبـنـیـ بـیـ
هـلـگـرـتـیـ ئـمـ پـیـغـمـبـرـهـوـهـیـ ﷺـ ۲۲۴

- ۶ - زانایانی دل و دهروون خاوین و ورده کار و لینکنگر، له بُنی
قوتاییتی کردنیان بُنیه و پیغامبره صلی الله علیه و آله و سلم به پله و پایه برزه کان
- ۲۲۵-۲۲۴ بهره‌مند بُونون
- ۷ - تسدیق کردنی بانگوازه که‌ی له لایدن نال و ئاصحابوه ۲۲۵
- ۸ - گردوون داخرازی ناردنی پیغامبره صلی الله علیه و آله و سلم ۲۲۶-۲۲۵
- ۹ - نه پیغامبره صلی الله علیه و آله و سلم خوشمویستین بهنده خواهی گموردی زانای
پنهانه کانه ۲۲۸-۲۲۶
- ست جوز بِه کده‌نگی له سر راستگویی پیغامبره صلی الله علیه و آله و سلم ۲۲۸
- ۱ - یه کده‌نگی ٹالی بهیتی پیغامبر، درودیان له سر بیت ۲۲۸
- ۲ - یه کده‌نگی هاوهله بِریزه کانی، خوابان لئی رازی بیت ۲۲۹-۲۲۸
- ۳ - یه کده‌نگی زانا پایه بلنده کان ۲۲۹
- ۴ - بدلگه‌ی قورئانی پیروز و، دهر خستنی مهزنی بِه که‌ی له چهند خالیکدا ۲۳۱-۲۳۰
- ۱ - قورئان موعجزه‌ی پیغامبره صلی الله علیه و آله و سلم نویش موعجزه‌ی قورئانه ۲۳۱
- ۲ - قورئانی پیروز گلنی نالو گوپی معزني له ژیانی کزم‌لایه‌تیدا مهنجام دا ۲۳۱
- ۳ - بِه انبیزی بِرزو و نوازه‌ی قورئانی پیروز ۲۳۴-۲۳۱
- ۴ - دووبات بُونوه کانی قورئان هر گیز مرؤف بیزار ناکهن ۲۳۵-۲۳۴
- ۵ - پیغامبرانی پیشین - دروودی خوابان له سر بیت - و سرجم نولیا و
زانایان تسدیقی ده کهن ۲۳۵
- ۶ - هر شمش لاکانی قورئان بُونون و بُوناکی به خشن ۲۳۵
- شمش مقام هن که دهیچه سپنن: قورئان راست و بِه اویه و،
گوفتاری خواهند و، هیچ ناپه‌وابی بِه ک تو خنی ناکه‌وت ۲۳۶
- ۱ - پشتگیری کردنی قورئان له لایدن خواهند کارسازی گردوونه و ۲۳۶
- ۲ - بِریزی شایسته و باوه‌ری بِه تین و دامعزراوی زاتی پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم بهرامبهر
به قورئان ۲۳۶
- ۳ - پیوه‌ست بُونی پیشج بِه کی گرزوی مرؤفایتی، تهانه‌ت نیوه‌ی هه‌ره
گرنگ و بایه‌خداریان به قورئانه و .. پُول پُول جم بُونی
ملاعیکه‌ت و جیتنی، به ویسی پهپوله‌ی شمیدای بُوناکی، له
دوری قورئانی پیروزدا ۲۳۷-۲۳۶
- ۴ - بهره‌مند بُونی سرجم توبیزه کانی کزم‌همل له تاموزگاری و
رننمایی و وانه کانی قورئان ۲۳۷

۵ - برهپرچ ندانهوهی قورئان له لایمن ئەدیسانی عەرب و دۇزمىانى قورئانهوه و، ئاشكراپونى دەستەوسانى يان لەم بوارەدا ۲۳۸-۲۳۷
۶ - دەرخىستىن چەندەھا لایعنى بەرز و، سەرخى ورد و، تايەتكارىي تاوازە و، دانابىي ناسك و نيان لە قورئانى پېرۋىزدا، لە لایمن ھەزاران زاناي بلىمەت و ھەلکەوتۈرى تفسىر نۇرسى قورئانهوه ۲۴۰-۲۳۸
۷ - بەلگەي سەرچەمى گەردوون بە تىنگەپاپي ۲۴۲-۲۴۱
۸ - پاستىي "حەدووڭ و ئىمكەن" ۲۴۵-۲۴۲
۹ - پاستىي "ھاركاري" ۲۴۷-۲۴۵
۱۰ - بەلگەي پلهى ناسىنى ئامادەتى و پرووبىرو ۲۴۸
۱۱ - پاستىي كارابىي ھەملايەنگر و زال بە سەر گەردووندا ۲۵۲-۲۴۸
۱۲ - پاستىي فەرمائىشى خوانى ۲۵۳-۲۵۲
۱۳ - يىدار كردنەوهەك ۲۵۴
۱۴ - بەشى دووھەم: بەلگەكاني "يەككائى" ۲۵۵
۱۵ - (لە مەنزىلى يە كەمدا):
۱۶ - پاستىي يە كەم: خوايەتىي رەھا ۲۵۶
۱۷ - پاستىي دووھەم: پەروەرد گارىتىي رەھا ۲۵۸-۲۵۷
۱۸ - پاستىي سىھەم: كەمالات ۲۵۹-۲۵۸
۱۹ - پاستىي چوارەم: فەرمانپەروايەتىي رەھا ۲۶۱-۲۵۹
۲۰ - (لە مەنزىلى دووھەمدا): ۲۶۲
۲۱ - پاستىي معزنى و گۇرەمى ۲۶۴-۲۶۳
۲۲ - دەركەوتى كاروبارە پەروەرد گارىي يەكان بە چەشىنگى رەھا و گشىنگى ۲۶۸-۲۶۴
۲۳ - پاستىي بەدىھىنان و داهىنان ۲۷۴-۲۶۸
۲۴ - ھەمەكتىي بۇونەران و دەركەوتىيان پىنكەوه ۲۷۷-۲۷۵
۲۵ - پىنكۈيئىكىي ھەرە تەواوى گەردوون و يەكۈونى مادده كانى ۲۸۱-۲۷۷
۲۶ - (لە مەنزىلى سىھەمدا): ۲۸۴-۲۸۲
۲۷ - پاستىي "فەتاتاھىيەت" ۲۸۶-۲۸۴
۲۸ - پاستىي "رەھمانىيەت" ۲۸۹-۲۸۶
۲۹ - پاستىي كارسازى و بېرىنگەردن ۲۹۲-۲۸۹
۳۰ - پاستىي "رەھىمىيەت" و "رەززاقىيەت" ۲۹۴-۲۹۲

پروری دوو جزره:

۲۹۰-۲۹۴	۱- پروری راسته‌قینه و سروشته
۲۹۵	۲- پروری مه‌جازی
۲۹۹-۲۹۵	گهانه‌وه بز سه باسی سه‌ره کی
۳۰۱-۳۰۰	نه کی سه‌رانی پیامه کانی نور
۳۰۲-۳۰۲	تیشكی نوه‌هم: (پیشه کی به کله دو خالد)

● خالی به کم: "باوه به پروری دوایی" گرنگترین بردی بناغه‌ی

ژیانی تاکه کمسی و کزم‌لایه‌ی تی مرزفه و، بچیمه‌ی هم‌مور

۳۰۴	کهمالات و په‌وشت بهرزی و بهخته‌وری به کانه‌تی:
-----	--

۳۰۵-۳۰۴	۱- گرنگی باوه به ژیانی دواپرور بز (متالان)
---------	--

۳۰۵	۲- گرنگی باوه به ژیانی دواپرور بز (پیران)
-----	---

۳۰۶-۳۰۵	۳- گرنگی باوه به ژیانی دواپرور بز (لاوان)
---------	---

۳۰۷-۳۰۶	۴- گرنگی باوه به ژیانی دواپرور بز (ژیانی خیزانی)
---------	--

● خالی دوه‌هم: پوخته‌ی شایه‌یدانی پایه‌کانی تری نیمان له‌سر

۳۱۸-۳۰۷	"پرستی حشر"
---------	-------------

۳۱۸	تیشكی ده‌هم: پرستی پیامه کانی نوره
-----	------------------------------------

۳۱۹	تیشكی یازده‌هم: (پیامی بری دره‌ختی نیمان)
-----	---

◆ مسه‌له‌ی به کم: ساتیک بخوا

◆ مسه‌له‌ی دوه‌هم: مرزف چون له مردن پر زگاری ده‌بیت؟

◆ مسه‌له‌ی سی‌هم: له‌سر شاشه‌ی نیماندا

◆ مسه‌له‌ی چواره‌م: به‌جینه‌نانی همندی ته‌رك له همندیکی تر

۳۲۷-۳۲۳	پیویست تره
---------	------------

◆ مسه‌له‌ی پنجم: با لاوی به کی هم‌میشه‌ی به‌دهست بهینین

◆ مسه‌له‌ی ششم: زانسته کان به‌دیهینه‌مران بین دهناسین

◆ مسه‌له‌ی هفتم: شاره‌زای ربی قیامه‌مان بکه

* وه‌لامی "ناوه جوانه کانی خواه گوره" سه‌باره‌ت به دواپرور

* وه‌لامی "ملاطیکه‌ت سه‌باره‌ت به دواپرور

* وه‌لامی پنځمه‌بر ګلله و قورئانی پرورز سه‌باره‌ت به دواپرور

◆ مسه‌له‌ی هشتم: باوه بیون به دواپرور به‌خته‌وری نم دنیا بش

۳۶۷	ده‌هینه‌ندی:
-----	--------------

- بوروبرومی به کم: دلنيا کردنی ناواهه سروشتي به کاني مرزف ۳۶۸-۳۶۷
- بوروبرومی دووهم: نهیشتني نیگرانی مرزف ۳۶۹-۳۶۸
- بوروبرومی سنهم: فراوانکردنی پهیوندی به کاني مرزف ۳۷۱-۳۶۹
- بوروبرومی چوارهم: ئو زيانه كزمەلەپەتى يەى كە شاياني مرزفە ۳۷۷-۳۷۱
- چەپاندنى زيندوبرونوهى جەستە كان ۳۸۰-۳۷۷
- بىر كردنوه لە دۆزەخ چىز و لەزەتى بەرۇبۇرمە كانى ئىمان لەناو نابات ۳۸۲-۳۸۰
- مېھربانى و دانابى خواي گەورە داخرازى بۇونى دۆزەخن ۳۸۳-۳۸۲
- چىھەتىي "كوفر" بۇونى دۆزەخ دەخوازىت ۳۸۴
- "كوفر" تاوانىكى بىن سىنورە ۳۸۶-۳۸۴
- هەندى لە واتاكانى: (الله أكبير.. الحمد لله.. سبحان الله) ۳۹۱-۳۸۶
- ♦ مەسەلەتى نۆھەم: ئىمان بەش ناڭرىت ۴۰۱-۳۹۱
- ♦ مەسەلەتى دەھەم: موعجىزەت دووبات بۇونوه لە قورئانى بېرۈزدا ۴۱۰-۴۰۲
- حىكمەتى جاوازىنى سورەتە مەكى و مەدەنەتى يە كان ۴۱۹-۴۱۰
- كۆتايىيەك سەبارەت بە نۇرسىنى ئەم مەسەلەتە ۴۲۰
- بىر كردنوه يەكى ئىمانى لە بۇونوهەران ۴۲۳-۴۲۱
- ♦ مەسەلەتى يازدەھەم: بەرۇبۇرمە كانى باوەر بە مەلايىكتە لە زيانى دنیادا ۴۲۴
- * بەرۇبۇرمى ئۇ خۇشويىستى يەى كە تەنانەت عىزرايليش دەگرىنتەوە ۴۲۵-۴۲۴
- * بەرۇبۇرمى پاراستن و ھەلگرتەن و مانوهەت كەرده و بەنرخ و باشە كانى مرزف ۴۲۶-۴۲۵
- * بەرۇبۇرمى ئۇ خىشحالى يەى كە سەرانسەرى گەردون دەگرىنتەوە ۴۲۶
- * بەرۇبۇرمى بۇوناڭ بۇونوهەت كات و سەردەمە كانى پىشىن ۴۲۶
- بۇچى گومرايان بەسەر ئىمانداراندا سەرددە كەون؟ ۴۲۸-۴۲۶
- بەرۇبۇرمە كانى باوەر بە مەلايىكتەن مونكەر و نە كېر ۴۳۰-۴۲۸
- باوەر بە "مەلايىكتە" تەورەت بەختمۇھەرىي زيانى مرزفە ۴۳۲-۴۳۰
- باوەر بە "قەدرە" يش بەرۇبۇرمى گەورە و بەنرخى لە زيانى دنیادا ھەيدە بۇ مرزف ۴۳۳-۴۳۲
- بە كم بەرۇبۇرمى باوەر بە مەلايىكتە ۴۳۶-۴۳۳
- دووهەم بەرۇبۇرمى باوەر بە مەلايىكتە ۴۴۰-۴۳۶

پاشماوه‌یهک:

- سهرانسهری بروونووه‌ران له دۆخى پىشىكەش كردنى تەسىب و
سوپاسدان بۇ خواي گەوره ٤٤١
- تىشكى دوازدهم: (بەرگرى يەكانى دانەر لە دادگايى دەنېزلىدا)
○ چەند داڭزىكى و بەرگرى يەك كە پىشىكەشى دادگايى "دەنېزلى"
كراون بۇ پۈوچەل كردىنەمى ئەو تۆرمەتانە ئاراستەي دانەر و
قوتايانى و پەيامە كانى نورى كراون ٤٥٩-٤٤٢
- وەلامىنىكى راستەقىنە بۇ پېرسارىنىكى گۈنگ سەبارەت بەوهى دانەر
دەستى ناوه بە رووى سەرچەمى ئەو كارمەندى يە بەرزانەي كە
مەستەفا كەمال پىشىكەشى كردوو ٤٦٣-٤٥٩
- وەلامىنىكى بۇ دادگالە پۇختە بەرگرى يەكدا سەبارەت بە دروورەپەرنېزى
دانەر لە حۆكم و سیاست ٤٦٥-٤٦٣
- تىشكى سيازدهم: (برىتى يە لە چەند نامەمەك كە لەوبەرى گۈنگىدان،
مامۇستا نورىسى ناردۇونى بۇ قوتايانى لەناو بەندىخانەدا و،
تىكۈشانى بروون و درەخشانى "پەيامە كانى نورو" دەرەخەن) ٥٣١-٤٦٦
- سوودە كانى هاتىمان بۇ بەندىخانە لەم مانگە پېرۋەزەي رەممەزاندا ٤٦٨-٤٦٧
- من "ئىسپارتە" م خۇش دەۋى ٤٦٩-٤٦٨
- لە گۈزشەي "قەدرە" وە ئەم گۈرفەمان بۇچى ھاتەرى؟ ٤٧١-٤٦٩
- كەمترىن گرفت و دەردىسەرى لە پىناوى مەزنەتىن كارى پېرۋۇز و خارېندا ٤٧٢-٤٧١
- واتاكانى قورئانى پېرۋۇز گەلى تاڭ و دانەي زۇر دەگەندە ٤٧٣-٤٧٢
- ئوانەي لە پىناوى ئىماندا بەند كراولو لە ئىش و كىمس و كار
داپراون، زۇر لەو كەسانە زىياتر پاداشتىان دەست دە كەمۇي كە لە
رابوردوودا بۇ رىزگار كردىنى خۇيان لە گۇنابارى يە كانى ژيانى
كۆمەللايەتى فەزلى ئاخىرىتىان بە سەر ژيانى ئەم دىنایە دەدا و لە
ھەشكەوت و پەرسىگا كاندا گۈزشەنلىشىن دەبۇون و ژيانى خۇيان
لە وەرزشى بۇ جىدا بە بەرددوامى دەبرىدە سەر ٤٧٣
- خۇينىنى سوورەتى "ئىخلاس" لە بۇزى عەرەفەدا ٤٧٤
- هەر گىز نابىن لە بەرماندووبۇنىكى كەم و تەنگانىيە كى كانى، مەزۇف
لە شەرەفەندىي مەعنەوىي خزمەت بە ئىمان دوا بىكەۋىت ٤٧٥-٤٧٤
- بەچ پۇھەرەنەك مەزۇف بتوانىت لە پىشىتى رووداوه كانەرە بە دواي
ھۆكىارە كانىاندا بىگەپىت؟ ٤٧٧-٤٧٥

- بناغه‌ی رپیازی "پیامه کانی نور" بریتی به له "تیخلاسی تواووه‌تی" و ..
وازهینان له "خۆپەرسنی" و .. هەست کردن به میھەبانی خواوه‌ندلە
سەختی و گەرمائو گەرمى نەنخەمانانی کاره کاندا و .. هەند ۴۷۸-۴۷۷
- بەسرەتائیکى سەر! ۴۷۸
- بەرهە کەت له خواردنا ۴۷۹
- نایا خویندنی ویردە کان به دەنگى بەرز و ئاشكرا كەردى، پاداشتە كەى
كەم نا كاتەوە؟ ۴۸۰-۴۷۹
- ئەوانەی لەم دوو قوتاخانە يۈرسەنی يە (كۆن و نوي) يەدا تاقىكىرنەنەوەي
سەختيان بىرى و، لەرزمەيان بىن نەكەوت و، وازيان له وانە كانى ئىمان
نەھىنما، مەلاتىكەت و بۇجانى يە كان سلاۋيانلىنى دەكەن و، له لايەن
حەقخوازان و بەرهە داھاتو شەمەر زېرىيانلىنى دەگۈرىت ۴۸۱-۴۸۰
- ئەو دانستە دادگەرە قەدەرە خوا كە ئىمە بەرهە قوتاخانە يۈرسەنی
"دەنیزلى" دايە بەر ۴۸۲-۴۸۱
- گەر پەرده‌ی غەب لە سەر قوتاييان لا بدەرىت و هەرىيە كەيىان لە پله‌ي
ئولىيا پاوجا كە كاندا، يان لە شىۋەي كەسانى عەۋامى ئاسايدا
دەركەكون، هەر گىز ئو نىخ و پله بەر زەي ئىستا پىم داون، نە زىادى
دە كەم و، نە كەمىشى دە كەمەوە ۴۸۳-۴۸۲
- لەمەولا رۇونا كى يە كان پىز دەدرەو شىئەنەو - هەمەو فىنل و پىلانە كانيان
پوچەل بۇونەوە ۴۸۵-۴۸۳
- گەرنگىتىن بناغە‌ی هېزى ئىمە و خالتى پىشت بىن بەستىمان بىرىتى يە
لە پېشتىگىرىي يە كىز - سەرچاۋىيە كى فراوان و بەپتى دەلەۋايى ۴۸۶-۴۸۵
- هەمەو يە كېڭىك لە سەعاتە كانى تەمنى لە بارودۇخە سەخت و دۇوارە كاندا
لە حوكىي بىست سەعات خواپەستىدا يە ۴۸۷-۴۸۶
- ئارەزوو يەك كە حەز دە كەم بىتەدى ۴۸۷
- سوود ور گەرتىن لە "يە كەختىتى هەمول و كۆششە مەعنەوى يە كان" ۴۸۸
- يە كەمين و دواھەمين نامۇز گارى ۴۸۹
- چەند نۇونەيەك لە گۇشارە كانى ناو بەندىخانە "دەنیزلى" - ئىمە بەپتى
دەستورى خوابى: **﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْرَجُوا هُنَّا بَشِّرٌ كَفِى درىز كەردى**
دەستى يارمەتى بۇ يە كىرى دە كەين - نە لە تزىك و نە لە دوورەوە هيچ
پەيوەندى يە كەمان بە كۆملە دەنیايى يە كاتەوە نى يە ۴۹۰-۴۸۹

پرسنی بابه‌ته کان

۹۴۷

- موسیبیت و گرفته کان و کو جزره نهخوشی به کی کۆمەلایتى وان؛
زۇرۇھى ئەو دەرمانە ئیمانى يانەى كە لە "پەيامى بىماران" دا باس كراون
كارىگەرى يان بۇ چارە سەر كەرنى ئەم نەخوشى بەش ھەمە ٤٩١-٤٩٠
- ئامۇزگارى بەند كراوان كە نامە بچوو كە دلەرەوە کان و، پەيامى "بەرى
درەختى ئیمان" بخوبىتەوە ٤٩٢
- رەجاو كەرنى حەزەر و خۇپاراستى لە رادەبەدەر تابلېتى پۈستە ٤٩٣
- مادەم ئىئە لە پىناوى حەقىقەتىكدا تىنە كۆشىن كە يە كېنە كە لە راستى يە
گەنگەنگە کان، ئەوا دەپىن بەرامبەر گرفت و مەينەتى يە کان بەويەرى ئارامەوە
خۇراغرېن ٤٩٤-٤٩٣
- هېچ بوارىنىڭ بۇ واژەپەن لەم بىيازە خاۋىنە نى يە ٤٩٥-٤٩٤
- سوودە زۆرە کانى خزمەت بە ئیمان، سەرجمى سەختى و گرفته تالە کان
دە گۈرىت بە سۆز و مېھرەبانى شىرىن ٤٩٦-٤٩٥
- ھەندى جار يە كېنە كە چاکە كارى يە کانى خواى گەورە سەبارەت بەو
كەسەي وازى لە خۇرىپەتى نەھىنەوە، ئەوە يە كە ھەست بە چاکەي خواى
گەورە نە كات بەسەرييەوە، تاكۇ لەخۇزى يابى نەيت! ٤٩٧-٤٩٦
- پەلى بەرزى ئەو كەسەي كە لەم بۇزگارەدا وازى لە بەش و حەز و
ئاراززووی خۇزى ھەنەوە، لە خزمەتى ئیماندا بۇ خۇنىپەتى كار
دە كات ٤٩٨-٤٩٧
- سەرقال بۇون بە خۇنىنەوە و نۇو سېنەوە پەيامە کانى نور گەلنى
دلتەنگى و بىزارى لە سەر شانى مەرۆف سووك دە كات و دلخۇشى و
حەوانەوە يېن دەپەخشىت ٤٩٩-٤٩٨
- يە كېنە لە پىلانە سامانى كە کانى مونافيقان ٥٠٠-٤٩٩
- مورىد و نیوینك ٥٠١-٥٠٠
- جارى وا دەپىن مورىد دەپىت بە شىيخى شىيخە كەي خۇزى! ٥٠٢-٥٠١
- گەنگەتىنى سوودە کانى پەمۇنلىقى توندۇرۇل و پشتگەرىي يە كەز ٥٠٣
- ھەر گىز لە نیوان خۇزاندا توختى مۇناقة شە مەكەن ٥٠٤-٥٠٣
- لەو كەسانە دلگەران نەبۇوم كە تۇبالى ھەلە کائيان خىستە ئەستۆزى من ٥٠٥-٥٠٤
- كەمىتىن گىرو گرفت و گەورەتىن پاداشت ٥٠٦-٥٠٥
- خۇپاراسىن و بىزگاربۇون لە پىلان و داوهى بۇمان ساز كراوهە، لە^{تowanada نەبۇو}

- حاله‌تئکی جوزتی و ناسایی تایبەت به خۆم کە پنويست بوو بز
ئۇرەت بىنۇسىم ۵۰۷
- تەنانەت دوزمەتائىش بە مەزنىي پەيامە کانى نورىيان زانىو ۵۰۸-۵۰۷
- دوعاى خىر بز قوتاييان، تەنانەت بز ئوانەش کە واز لە خواتى
عەزىمەت و وەفا دەھىن، شوين بز خەست دەكەون ۵۰۸
- دلدانوهى حافظ عمل لە نەخۇشى يە كەيدا ۵۰۹
- پرسە و سەرەخۇشى بە بز ئەنلىكىچى دوايى "حافظ عمل" ، بەلام پېرىزىلەي
لە گىبانى خۇى و لە گۇزپستانى "دەنیزلى"! ۵۱۰-۵۰۹
- سەرقال بۇونى ئىستاي خوالىخۇشبوو "حافظ عمل" بە پەيامە کانى نورەوە ۵۱۱-۵۱۰
- من ناتوام حافظ عمل لە يادى خۆم بەرمەدە - ئەو شەھىدە مەزىنە شارى
"دەنیزلى" لە لا شىرىن كەرددووم ۵۱۲-۵۱۱
- ئەو "ئىخلاص" و "وەفا" و "دامەزراوى" يەى لە ئۇرەدا هەمە سەرۈزىادن بز
ئۇرەت چاولە كەمۇ كۈورپىي يە كەت بېۋشىن، كەواتە دەپىن بە خۇشەۋىسى و
چاپىۋىشى لە نىوان خۇزاندا مامەلە لە گەل يە كەت بەكەن ۵۱۲
- ئەگەر ئىستا ئەجەل بىت ئەوا بە سىنگىكى فراوان و دلىكى شادمانەوە
پېشوازى لە مردىن دە كەمما ۵۱۳
- بەشىنکى فەرمۇدە پېرۈزە كانى پىغەمبەر ﷺ لە جۈزى "مۇتەشاپىيات" ن ۵۱۵-۵۱۴
- دەرروونى بەدھوارى دووھەم ۵۱۶-۵۱۵
- تاقىكىردنەوە كان چەسپاندیان كە هيچ سوودىڭ بە دەست نايەت لە
خۇذىزىنەوە و، دوورەپەرىزى و، دەرپېنىي بېزازارى لە يە كەز و، دوور
كەوتەنەوە لە پەيامە کانى نور، يان ھەولى تەسلیم بۇون بز ئەوان،
تەنانەت شوينكەوتىشيان! ۵۱۷-۵۱۶
- ئىمە خۇzman لە كاروبارى دىيائى ئەواندا ھەلەنەقورتاندۇوە و، هيچ
بەلگەيە كېشيان لەم بىرۇوه لە سەر نەچەسپاندۇوپىن، چونكە ھەر گىز
شتى لەو جۈزە نى يە - چاودىزىي ئاشكارى پەرەردەگار لە كارى
خىزمەتى پەيامى نوردا ۵۱۸-۵۱۷
- پاداشتى ھىدايەتدىنى كەسىك لە سەر دەستى مەرۇنىدا ۵۱۹-۵۱۸
- گەرنىڭزىن ئەركى سەرشانى پەيامە کانى نور و، زېخىرەت بایەخدايان
بە شىنلىكىچى دەنەنەنلىكىچى ۵۲۱-۵۲۰

- له چاودنیری پهروه ردگار ئومینده وارین كه دواي و هفتاتي "حافظ عهل" و
هاوشیوه کانى، چەند قوتايى يه کى چوست و چالاك پەيدا بىن ئەركى
سەر شانى ئەو پالتو انانه بگرنە نەستو ۵۲۱
- به پشتیوانىي خواي گوره تائىستا چۈن ئارامى و خۇراڭرىمان نواندۇو،
لەمەلاش هەر خۇراڭرى و سەبر و ئارامان بەردەوام دەيىت ۵۲۳-۵۲۲
- ئىيمە ئىيانى هەردوو دىنيامان بىز ئەمان دەۋىت، بىلام ئىمان دەيانمۇيت
لەناومان بەرن و مەردىيان بىز ئىيمە دەۋىت! ۵۲۴-۵۲۳
- يەكىنك لە دەركەھوتە کانى چاودنیرى پەروه ردگار ۵۲۶-۵۲۴
- بىنزاى ئىيمە وازھىنانە لە غۇرۇر و خۆپەرسىٰ و، پابەند بۇونە به
برايەتى يەوه ۵۲۷-۵۲۶
- دوا دەستەي کارشناسە كان بە ھەموو توانيە كيانوھە ھەولىيان داوه
دەربازمان بىکەن و، لە شەپ و زيانى ئەھلى بېدەعت و گۈرمىلىي، بىمانپارىزنى ۵۲۹-۵۲۷
- قوتايىانى پەيامە کانى نۇور ھەمىشە لە ئىز كۆزلى سەختى تەنگانە و
گۈرفە كاندا سۆز و چاودنیرى و مىھەربانى خواي گوره دەيىن ۵۳۱-۵۳۰
- بە بىزىنەي نزىك بۇونەوەي وادەي دور كەمەتەوە و جىابۇونەھمان لە
يەكتىزى، دەبىن لە قسۇورى يەكتى خۇش بىن و دەست لە ملى يەكتى بىكەين ۵۳۱

تىشكى چواردەھم:

- بەرگرىي يەکانى بەرددەم دادگاى (ئافيون):
پاشماوه يەكى يەكچار كورتى ئىفادە كەم ۵۳۳-۵۳۲
- بەرپەر چەدانوھى لائىچەي ئىدىبعاء ۵۳۴
- پەيامە کانى نۇور ناكەين بە ئامراز بىز ھېچ شىتىك، تەنانەت بىز سەرانسەرى
دىنياش بە گەشتى ۵۳۸-۵۳۵
- وەلامى پرسىيارىنەك سەبارەت بە بىزىم و بىنەما دروستكراوه كانى ئەھلى دىنيا ۵۴۲-۵۳۸
- سى پرسىيار لە وزارتى ناو خۆ ۵۴۷-۵۴۳
- دەقى ئەو بەرگرىي يەكى كە پىشىكىش بە دادگاى ئافيونون كراوه و، لە
(نو) بناغە پىكەتاتووه ۵۴۸
- * بناغەي يەكەم: مادەم حكىومەتى كۆمارى لە ئىز دروشمى ئازادىي
و يېزداندا كارى بەسەر هەرزە و مولھىدانوھ نى يە،
ئەوا دەبىن بە شىيە يەكى باشىز كارى بەسەر كەسانى
خاوهن تەقرا و ئايىندارەوە نەبىت ۵۴۹-۵۴۸

- * بناغه‌ی دووهم: جیاوازی به کی گهوره له نیوان ره تکردنوه‌ی شتیک و
کار بین نه کردندایه همیه ۵۵۰-۵۴۹
- * بناغه‌ی سی‌هم: ولامی چهند ره خنیه کی همه و بین جن و نایبیستی
دواکاری گشتی ۵۵۶-۵۵۰
- * بناغه‌ی چوارهم: تا انبار کردنی نیمه و پیامه کان و قوتایانی نور له
پاستیدا تا انبار کردنی هممو نهود دادگا و داموده زگا
گهورانه‌ی حکومه‌ت دگمه‌ی نیست که تا نیستا هم
بریاری بین تاوانی بیان بز دور کر دووهن ۵۵۸-۵۵۶
- * بناغه‌ی پنجم: یه کنیک له دهستوره بنه‌ره‌تی به کانی قوتایانی نور
تو خن نه کهونی سیاسه‌ته به پیش توانا و، خزمه‌له قورتاندنه
له کاروباری حکومه‌ت. چونکه خزمه‌تکردنی قورثان،
به ئیخلاص و خاوینی، سه‌روزیادیانه و پیویستیان به هیج
شتیکی تر ناهیلیتیوه ۵۵۹-۵۵۸
- * بناغه‌ی ششم: کس مافی ثمه‌ی نی به به بیانوی قصور و ناته‌واوی
له مندا، بیان له هه‌ندی له برآکاندا، هیرش بکانه سمر
پیامه کانی نور ۵۶۰-۵۵۹
- رای دانر سه‌باره‌ت به سیستمی کزماری، که ولامینکی پیشووتری
دادگای نه‌سکی شهره ۵۶۲-۵۶۱
- * بناغه‌ی هدهم: سد و سی پیامی نور له بردده‌ستدان و، دادگای
"نه‌سکی شهر" یش شایته که جگه له خرمته‌ی پاستی به کانی
نیمان هیچ نامانع و معبه‌ستیکی تر لعم پیامانه‌دانی به ۵۶۴-۵۶۲
- * بناغه‌ی هدهم: گریمان و نه‌گره کان جیاوازن له رووداوه پاسته‌قینه کان ۵۶۵-۵۶۴
- * بناغه‌ی نویم: بریاری دواکاری گشتی دادگای "نافیون" همان
نه ماددانه‌ی که دواکاری گشتی دادگای "دهنیزلی" تزماری
کر دبوون و، دادگای ناوبراو بریاری بین تاوانی بز
دور کر دین و یاساکانی لیبوردنیش گرتیمه ۵۶۹-۵۶۵
- * پاشماوه‌ی نه‌ئیعترازه‌ی که پتشکمش به دادگای "نافیون" کرا ۵۷۴-۵۷۰
- * برووداونکی نایاسانی ۵۷۵
- نه رووداوه نوییه‌ی که ئیمه‌یان هیشاوه بز بهندیخانه‌ی "نافیون" هیچ
پهیوه‌ندی‌یه کی به یاساوه نی به، تهنانه‌ت له (د) پووه‌ه پنجه‌وانه‌ی
یاساوه ۵۸۳-۵۷۵

چهند خانگی تر که دهموئی بیانخمه پیش چاوی به پیوه به رایه‌تی شاری	
"نافیون" و، دادگا و، پژلیسی نم شاره ۵۸۴-۵۹۲	۵۹۲-۵۸۴
پاشماوه و هاوینچی نه و بر گری به که پنشکمش به شمش لایه‌نی داد له	
"نهقمره" و، دادگای تواوه گدوره کان له شاری "نافیون" کرا ۵۹۳-۵۹۶	۵۹۶-۵۹۳
بر پر چدانه‌وهی همر چوار بناغه‌ی لایحه‌ی نیتیه‌امه که ۵۹۷-۶۰۶	۶۰۶-۵۹۷
باشیدنیک له چوار خالدا ۶۰۷-۶۱۰	۶۱۰-۶۰۷
برونکردنوه‌یک بز دادگای "نافیون" ۶۱۱-۶۱۲	۶۱۲-۶۱۱
باشکزی پاشماوه‌ی نه و ئیعترازه‌ی که پنشکمشی دواکاری گشتی دادگای	
"نافیون" کرا (له شمش خالدا) ۶۱۳-۶۱۹	۶۱۹-۶۱۳
دوا و تم ۶۲۰-۶۲۳	۶۲۳-۶۲۰
پیشیازیک که بز ئەنجومعنی و وزیران رهوانه کرا ۶۲۴-۶۲۵	۶۲۵-۶۲۴
سوپاسنامه‌یک بز دهسته‌ی کارشناسانی دیوانی سرۇز کایه‌تی کاروباری	
تائیتی و، بروونکردنوه‌ی سین خال ۶۲۶-۶۳۰	۶۳۰-۶۲۶
سین پرسیار له زانایانی به ویزدانی دهسته‌ی کارشناسه کان ۶۲۱-۶۳۲	۶۳۲-۶۲۱
برونکردنوه‌ی هله کانی تىنگه‌یشتی دادگا لمو بر گانه که به توانی داناپون ۶۳۲-۶۳۳	۶۳۳-۶۳۲
پیشه کبی نه و بر گانه ۶۳۳-۶۳۵	۶۳۵-۶۳۳
بر گه کان و بروونکردنوه‌ی هله کانی دادگا ۶۳۵-۶۵۴	۶۵۴-۶۳۵
بز سرۇز کایه‌تی دادگای تمیز (سکالایدک له ده خالدا) ۶۵۵-۶۶۸	۶۶۸-۶۵۵
سکالاتامه‌یک که پنشکمشی ئەنجومعنی و وزیران کرا ۶۶۹-۶۷۵	۶۷۵-۶۶۹
● چهند نامه‌یک له بندیخانه‌وه ۶۷۶-۶۷۸	
- سین پوناکی دلدهردوه ۶۷۶-۶۷۸	
- بهندکراوان - به تایه‌ت لowan - گملی پیوستیان بهو دلنه‌وایی به	
پاستقینه و دلدانه‌وه پاک و ینگرده همه‌یه که له "پیامه کانی نور" دا همن ۶۷۸-۶۸۲	۶۸۲-۶۷۸
- قدهری خوای گدوره لمهر خواتی حیکمه‌تیکی خزی، ئیمه‌ی	
به رو نهم قوتاچانه یووسفی يه سین همه دایه‌پر ۶۸۳	۶۸۳-۶۸۴
- پیدا برونى چهند پیشره‌ونیکی معنوه‌ی له موقتی و واعیز و پیشتوپ و	
زانایان له خزمتی پهیامه کانی نورودا ۶۸۴-۶۸۴	۶۸۴-۶۸۳
- دواکاری‌یه کی ساده له بعپیوه بهری بندیخانه و دهسته‌ی کارگېزی ۶۸۴-۶۸۵	۶۸۵-۶۸۴
- ئعوانه نهاتسوانی هیچ ناته‌واوی‌یه که له پهیامه کانی نورودا	
بلۇز نهوه ۶۸۶-۶۸۷	۶۸۷-۶۸۶

- له بربی سره خوشی، پرژوبایی له هممو ئهو بېرىزانەی کە به بۇنەی
کېشەی پەيامە کانى نوروھە ھاتۇونەتە بەندىخانە ۶۸۸-۶۸۷
- دورو حالەتى نامزى دانەر ۶۸۹-۶۸۸
- ئاراستە كەردىنى قوتايان بۇ ئەنجامدانى چەند ئەركىكى دىبارى كراو ۶۹۰-۶۸۹
- سەرقال بۇون بە پەيامە کانى نوروھە، شادمانى بە دل و حموانەوە
بە گىان و بەرە كەت بە رۈزى و تەندرۇستى بە جەستە، دەبەخشت ۶۹۱-۶۹۰
- پاستى يەكى گىرنگى ئەوتۇز كە بە پشتوانىي خواى گەورە لە ئازارى
دەنیا و قيامەت بىز گار تان دە كات ۶۹۳-۶۹۱
- پرژوبایىي بە بۇنەي سەھەرلى "حەج" ھۆ ۶۹۴-۶۹۳
- خەونىنگى خۇش كە مەددەي بىن يە و تەۋىپلە كەشى ھاتەدى ۶۹۴
- دورو سوودى گىرنگ لە خۇيندنەوەي بەيامە كان ۶۹۵-۶۹۴
- ئەركى سەرشامغان گەياندىنى راستى يە كانە ۶۹۶-۶۹۵
- چاودىزىي خواى گەورە ئىمەي لە بەر ئۇيۇ گەياندووهتە ئېزە ۶۹۷-۶۹۶
- كۆزبۇونەوەي قوتايانى نور لە قوتايانەي يۇو سەفيدا بە فەرمانى
پەروەرد گارە ۶۹۸-۶۹۷
- هەزى داخستى پەنچەرەي ژۇورە كەم و بىزمارپىز كەردىنى ئەۋەيە كە
لە بەندىكراوان دام بېرىنـا - ئامۇز گارى بۇ قوتايان كە تۇورپەي
دەرنەپەن و گوفشارى وەھيان لە زار دەرنەچىت كە ھەستى يە كەز
زامدار بىكەت ۶۹۹-۶۹۸
- سپاردىنى كارە كانى بەرگرى بە چەند قوتايان يەك ۷۰۰-۶۹۹
- كەسى مەعنەوەي قوتايان كاروبارە كان را دەپېرىنـن ۷۰۱-۷۰۰
- دورو بىروداو كە لە پىنكەوت ناچىن و واتاي قوليان تىدايە ۷۰۲-۷۰۱
- بەسەرپەردىنى كاتە پېرۇزە كان بە كەردهوەي چاڭ و خوابەرسىي
سۇود و قازانچىي قيامەتىانەي زۇر دەستى مەزۇف دەخەن ۷۰۳-۷۰۲
- عەرزۇ حالىيەك بۇ سەرۋە كایەتىي وەزيران و .. وەزارەتى داد و ..
- وەزارەتى ناوخۇ ۷۰۸-۷۰۳
- كارىيگەر تىرىن چارە سەر لەم دىنايىدا، بە تايەتى بۇ ئەمانەي
تۇوشى گىرۇ گىرفت ھاتۇون ۷۰۹-۷۰۸
- پارىز گارى لە پاشتىگىرىي راستەقىنەي يە كەز و ھاۋپەيەندىي
پاست و دۇستانەي نىوانان بىكەن ۷۱۰-۷۰۹
- زىاد كەردىنى خوابەرسىي لە شەوه پېرۇزە كاندا ۷۱۱-۷۱۰

- سرهقال بورون به پیامه کانی نورهوه دلتهنگی و بیزاری
ناهیلیت - چاودنیری خوای گهوره پلهی موسیبه ته کهی له
سدهوه هینایه خوارهوه بز بهک ۷۱۲-۷۱۱
- پیوستی به کارهینانی دستوره کانی "یخلاس" و نهشی
یخلاسی راسته قینه له نیوان خزماندا - ئه گر پیوست
بکات بموپری ثاسانی گیانی خزمان له پیناوی برایه تی
نیواناندا بهخت ده کهین ۷۱۳-۷۱۲
- دهین مردانی بهغیره ت له پیناوی ثاسوودهی نتهوه و
حوانهوهی بندکراوان و بز گاربوروون له دهستی ئازاوه چیانی
ژینر پرده، ثامانجنه کدسى به کان و دوزمنایه تی به کانی نیوان
خزیان واز لئی بهینن که به دلنيایي یمهوه ده اين هیچ سودنیکی
تیدانی به ۷۱۴-۷۱۳
- دواختتی کاتی دادگالی کردغان حیکمەت و خبرنیکی زوری
تیدایه - شورشی بلهشغی له بندخانهوه سه‌لداو،
شورشی فرناساش هر له بندخانه کانهوه دهستی پنکرد. بهلام
نیمه‌ی قوتایانی نور به هممۇ توانایه کمانهوه هەولسان داوه
چاکسازی لەناو بندکراواندا ئەنجام بدھین ۷۱۶-۷۱۴
- قوتایخانه‌ی یوسفی باشترين و گونخاوترین چىي به بز کىزبۇونهوهی
قوتايانی نور و درېزه‌دان به گفتۇر گۈكانيان کە ئاویتەی تەقاو و
وەرزشى بز حىي به ۷۱۷-۷۱۶
- تکایلک بز ور گىرتەنوهی نەو موصحەف پېرۋەزى کە دهستی به
سردا گپراوه و، به دەستخەتنىکی ناياب و ئىعجاز نوبىن نووسراوه تەوه ۷۱۸-۷۱۷
- به خير اينى دلگرانىي نیواناتان سارپۇز بىکن ۷۱۸
- دەبن ھست و نەسته جوزئى و کاتى يە کان له پیناوی کەسانى تردا
بهخت بىکن، دەنا زيانى گهوره‌مان لئى ده كەمۆت ۷۱۹-۷۱۸
- سوود ور گرتن له شەوي نیوهى شەعبان بز تەخامدانى کرده
چاکە کان کە خىر و پاداشتى زورى دەيت ۷۲۰-۷۱۹
- پەرسەتشى به كۆمەل لە شەوه پېرۋەزه کاندا ۷۲۰
- لىنىكدانوهى فەرمۇدەيەك لە بارەي دەجالەوه بز نەيارە کان ۷۲۱-۷۲۰
- جوولە كە کانى ئىستا و كىشەئەفەلىستىن و، يە كېڭىل له
سەرچە کانى ئايىتى: **﴿وَضُرِّبَتْ عَلَيْهِمُ الدَّلْلُ وَالْمَنْكَرُ﴾** ۷۲۲

۷۲۴-۷۲۳	روه‌امی پرسیاری مهلا یمک سهباره ت به خپری زهوی
۷۲۵-۷۲۴	خیر له وده‌ایم که هدتا جه‌زن لیزه بیمنیمه وه
۷۲۶-۷۲۵	لیده رنهوهی بهنی فرموده‌ی صه‌حیچی: (خَرَأْ لِيْلَةَ الْقَدْرِ فِي
الْعَشْرِ الْأُوَّلِيْنَ مِنْ رَمَضَانَ). گریمانی بونی "شمی قدر" لم
شوانده‌دا همیه، ثوا دهین هول بدین ئەم هله بهنرخه له کیسی
خزمان نمدهین - دهین به گویزه‌ی فهرمانی قورئانی پیروز و
تیمان به قدر" سیری رووه جوان و مژده به خشنه کهی هم‌مو
شتبک بکین، تاکو دلمان به شتی بین سوودی بارودزخه کاتی و
پیواره کانوه سرقال نه کمین
۷۲۷-۷۲۶	پهیامی "تیخلاص" باشترين ناموزگاره بز پاریز گاری برايه‌تی و
پوروچمل کردنوهی پلانی نیاره کان
۷۲۸-۷۲۷	تکایه دهنگ له یهک دامه‌برن و، له یه کتری بیزار مهبن
۷۲۹-۷۲۸	له ژیز لوتوف و چاردیزی خوای گهوره‌دان، چونکه دلی
خه‌بیره کانیش بون ب "قوتایی پهیامه کانی نورور" ا
۷۳۰-۷۲۹	جیکمه‌تی دواکه وتنی ئازاد بونغان
۷۳۱-۷۳۰	نه گهر سه‌فر کردن به ئازادی پنی بین برايه، لوانیه هندیکمان
بزوشتنیایه بز حج - دوچ حوزه کهی تفسیری قورئانی پیروز
۷۳۲-۷۳۱	قوتاییانی نورور بز سه‌قامگیر کردنی ئاسایش و بدهسته‌بینانی
بهختوه‌ری بز نیشتمان و نهتهوه هول ددهن
۷۳۳-۷۳۲	جیکمه‌تی دریز کردنوهی ماؤه‌ی کیشے که‌مان و مانوهی
زیاتر مان له بندیخانه
۷۳۴-۷۳۳	هندی لمو پیلانانه که دوژمنه کاغان له دزی ئیمه پیاده‌ی ده کەن
مانوه‌مان ئەم ماومه له بندیخانه‌دا، بز خزمان و بز پهیامه کانی
۷۳۵-۷۳۴	نورور و بز خزمته که‌مان گدلنی پیویسته
۷۳۶-۷۳۵	ئیمه له بربی سکالا، شوکرانه بیزیریمان له ئەستزدایه
۷۳۷-۷۳۶	شیوازی خویندنوهی پهیامه کان به نیازی هله گیری نو سینه‌ویان
۷۳۸-۷۳۷	دواخستتی کیشے که‌مان خیری تیدایه و، ئازادی به خشینیش
به پهیامه کانی نورور واده خوازیت - ناردنی ئاوی "زهمزم" و
۷۳۹-۷۳۸	هندگوینی گوندی "نورور" بز هاوه‌لانی بندیخانه‌ی له ژووه‌ه کانی تر
۷۴۰-۷۳۹	پهیوندی نیوان قوتاییانی نورور هینده توتدو توله که له هیچ
دەسته و کۆمله‌یه کدا هاوه شیوه‌ی نی-یه

- بزچی چه کدارانی گیانفیدای نهرمن لیستان دهترسان؟ نایا ئیوه
ج هیزبکان ههیه؟ ۷۳۸-۷۳۷
- ئم ئازارانه له پئی چی؟ ج سوودنیکی تیندایه بز ئه و خزمته‌ی
که له پشاوری ئیمان و قورئاندا ناخامی دهدهین؟ بزچی پیویست
بوو چهندین جار له سەنگی مەحەك بدرین؟ ۷۳۹-۷۳۸
- سهباره‌ت به هەلئەسانمۇھى دانەر له دىلىدا لمبەر سەرکردە رووسە كە ۷۴۰-۷۳۹
- پەوشت و خوویه کى بەدىعوززەمان كە ئىزىرى يە كان سەرسام دەكات ۷۴۲-۷۴۱
- ناردنى بەشە خواردنه كە خۇرى بز ئەھەي قوتايانى بە نزىنکى
ھەرزان بىفرۆشىن و بە پارە كەھىھەنلەك و شىر و نانى بز بىکەن ۷۴۴
- نەوانەي لەسەر عىناد و سەرسەختى سوورن، جىگە له ئاگىرى
دۈزەخ ھېچ شىتىكى تر پاكىيان ناكاتەوه! ۷۴۴
- مامەتەيك كە مايەي سەرسامى يە و گەلنى بەندى تىندايە و، له
ھەردوو جارى دىلىم (له برووسيا و لېرە) برووي داوه ۷۴۵
- نىشانەكانى سەرھەلدانى "سەعىدى سىھەم" و، ئەركى
سەرشانى لەم قۇناغىدا ۷۴۶
- گۈنگىي باسى: (سەرنجىنکى يە كەنانسى) كە له پەيامى (رەبىرى
لاوان) دا بىلاو كراوهەتەوه ۷۴۷-۷۴۶
- وريابىن لەو سىخورانە كە گۈئى لە قىسە كاتان دەگەن ۷۴۸-۷۴۷
- لەوانەيە دوژمنان ھەولى بىندەنگ كەنەنگىي ھارپىياغان بىدەن ۷۴۸
- دىلدانەوەيە كى راستەقىنە كە ھەممۇ گىرو گەفتىكەم لادەبات مائەيى
بىز ارىم بىت ۷۴۹-۷۴۸
- بروونكىردىنەوەي ئەو وئانى كە له داد گادا و تران ۷۵۰-۷۴۹
- باشتىن شۇين لەم كاتاندا بز ئىنمە بەندىخانەيە - پەرەسەندىنى
برايەتىي ئىسلامى ۷۵۱-۷۵۰
- ئىۋە پیویستان بە دىلدانەوە نى يە - ئەو شتائەي كە ئىمكەنە
بىن و بىو بىدەن، وايان لېتكداوهەتەوه كە بروويان دايت! ۷۵۲-۷۵۱
- بەپىتى توانا حەزەر و، راۋىز كەن دە يەكتىرى و، دامىزراوى،
گۈنگ و پیویستان ۷۵۳-۷۵۲
- بەفتار كەندى هەندى لە قوتايان بە بەھەشى پىچەوانەي پىيازى
پەيامە كانى نور ۷۵۴

● بدرگری کردنی قوتاییانی نور:

۷۰۶-۷۰۵	پیشه کی
۷۰۹-۷۰۷	- بدرگری خه سرهو ئالن باشاق
۷۶۱-۷۰۹	- بدرگری طاهری مژتلر
۷۷۶-۷۶۲	- بدرگری زوبیر گوندوز ئالب
۷۸۸-۷۷۷	- بدرگری مستهفا صونگور
۷۹۲-۷۸۹	- بدرگری محمد محمد فیزی
۷۹۷-۷۹۳	- بدرگری نەحمد فیزی
۸۰۰-۷۹۸	- بدرگری جەيلان چالشقان
۸۰۴-۸۰۱	- بدرگری مستهفا عوسمان
۸۰۷-۸۰۵	- بدرگری حیفظی بەرام
۸۰۹-۸۰۸	- بدرگری مستهفا تاجەت
۸۱۱-۸۱۰	- بدرگری خەلیل چالشقان
۸۱۲	- بدرگری مستهفا گۈن
۸۱۵-۸۱۳	- بدرگری ئىبراھىم فاقازلى
۸۱۶	تیشكى بازدهم: (بەيامى الحجۃ الزهراء)

◆ مقامى يەكم: (سېنى بەشە)

بەشى يەكم: بۇونكردنوهى بىلگە ئىمانى يەكانى: (لا إله إلا الله، وحده

لا شريك له، له الملك، وله الحمد، يحيى، وعيت، وهو حي لا يموت، بيده

۸۳۲-۸۱۶	الخير، وهو على كل شيء قادر، وإليه المصير)
---------	---

۸۵۰-۸۳۳	بەشى دووهەم: پوخىديه كى كورت بۇ لىنىڭدانوهى سورەتى "الفاتحة"
---------	--

۸۵۱	بەشى سىنەم: بۇونكردنوهى شايەغانى: "أشهد أنَّ مُحَمَّداً رسولَ اللهِ"
-----	--

ئامازەھى يەكم: كەمالاتى راستەقىنە سەرچەمى بۇونوهەران بە

۸۵۳-۸۵۲	حقىقەتى مەممەدى ﷺ و پىغەمبەر اىيەتى يەكى ئە دىنەدى
---------	--

۸۷۰-۸۵۳	ئامازەھى دووهەم: بىست شايەتى لە سەر پىغەمبەرتى حەزرەتى مەممەد ﷺ
---------	---

◆ مقامى دووهەم: (سې جىهانى راستەقىنە كە گەشتىارە كە بە ئەندىشە

۸۷۲-۸۷۱	بۇشە ناویان)
---------	--------------

* نۇونەي يەكم: ناسىنى بەدېھىنەر لە بىنى سىفەتە مەزنە كائىمەوە، وەك:

"زانست و وىست و توانست" و، لە بىنى ئاسەوارە ناوازە كائى و،

۸۷۴-۸۷۲	رەنگدانوهى ناوه جوانە كائى لە گەردووندا
---------	---

* غرونه‌ی دووهم: بینی جیهانی مرزف و زینده‌هران به چاویلکه‌ی	
قورثانی پدرور ۸۷۵-۸۷۴	
* غرونه‌ی سی هم: بینی ئاسمانه بلنده کان له رنی دره‌وشانه‌وهی کی	
ئایه‌تی: ﴿اللهُ نورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ۸۷۷-۸۷۵	
- ناسینی بدیهینه‌ری نام گردونه‌له ناوندی ئاسماواره کان و	
دره‌وشانه‌وهی کانی هر سی سیفه‌تی: "زانست" و "ویست" و	
"توانست" و، له نیوان حموت سیفه‌ته مازنے کانی و، له	
به لگه کانی هاتنه‌دیی نمو سیفه‌ته معزنه‌وه ۸۷۸-۸۷۷	
- دریزه‌دان به روونکردنوهی به لگه کانی "زانست" ی خوابی گهوره	
له بعر پژشناهی و شه کانی: "التحیات البارکات الصلوات الطیبات لله" ۸۸۰-۸۷۹	
- هینانه‌وهی پازده به لگه له سمر زانستی خوابی ۸۹۶-۸۸۵	
- روونکردنوهی "ویستی خوابی" به به لگه‌وه ۸۹۹-۸۹۶	
- روونکردنوهی "توانستی خوابی" که توانتیکه له بونی گردون	
بن گومان تره، له (نزو) پلهدا ۹۱۶-۸۹۹	
سوپاسگوزاری نیعمه‌تی ئیمان ۹۲۹-۹۱۷	
دوعای کوتایی ۹۳۰	
*	

* * *

خوینه رانی بهریز!

له نیاز دایه که به پشتیوانی و چاودنیری خوای گهوره:

سەرچەمی پەيامەكانی نور

به زمانی کوردى و له ده بەرگى گەورەدا بخربىنە بەر دەستى نیوهى بەریز.

- ١ - کۆمەلە پەيامى (وتەکان). بلاو کراوه تدوه.
- ٢ - کۆمەلە پەيامى (مه کتۇوبات). بلاو کراوه تدوه.
- ٣ - کۆمەلە پەيامى (بىرىشكە كان). بلاو کراوه تدوه.
- ٤ - کۆمەلە پەيامى (تىشكە كان). ئەم بەرگى بەر دەستى بەریز تانە.

چاوهروان بن بۇ بەرگى پېتجەم: (پاشبندە كان).

الشعاعات

المجموعة الرابعة من كليات رسائل النور
التي ألفها: بديع الزمان سعيد النورسي
ترجمتها من العربية إلى الكردية: فاروق رسول يحيى

THE RAYS

From the Risale-i Nur Collection

By:

Bediuzzaman Said Nursi

Translated from the Arabic into Kurdish by:

Farooq Rasool Yahya

ŞUÂLAR

Risale-i Nur Külliyatından

Müellifi:

Bediuzzaman Said Nursi

Kürtçeye Mütercimi:

Faruk Resul Yahya

تابشها

چهارم کتاب از کلیات رسائل نور

تألیف دانشمند بزرگ: بديع الزمان سعيد نورسی

مترجم به زبان کردی: فاروق رسول يحيى